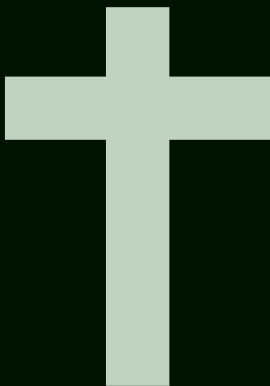

Ἰωα' Νϋο' Μοηκαν μο
Μοηεμ

New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

Nwa' Nyo' Monkan mo Monfɛm New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e

Contents

Matio	1
Maaku	71
Luka	114
Jon	188
Nwa' Lemme	241
Lum	308
1Kol en	342
2Kol en	374
Galɛshia	395
Ɛfɛsus	407
Filibi	419
Kolose	428
1 Tɛsalonika	436
2 Tɛsalonika	443
1 Timatio	447
2 Timatio	457
Taytus	464
Filemun	469
Ibulu	471
Jɛm	497
1 Bita	506
2 Bita	515
1 Jon	521
2 Jon	529
3 Jon	531
Jut	533
Mwɛɛm mvù Jisos to dunɕɛɛ	536

**Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Matio
to Saηεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Mat wvun e**

Saaka wvù jee wvù nu ê Nwa' Mat wvun e, jemyi le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Saaka wvù jee wvun nu fô bonyii bocii le yî εkolε ke nshε le. Nwa' wvun duηci le è nu Jisos Wee N'yεεyi wvu leη wvù kee keeloocε enεle fiεε fi bonci bo Nyo' le jemyi. N'yεεyi wvu Jisos tfuu ê ηwa' wvun e nu ε bó ε baancε bikuu bitin. (1) No Jisos to benεε shii yî kum e no yεεyi εkumε bonyii bò bvunfon bvu fowe nu bvubole. (2) No Jisos to nyaε ntefe ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε εkumε lemme dì wvù to tumεε bó yî dvú le. (3) Bonηan bò Jisos to maε εkumε bvunfon bvu fowe. (4) N'yεεyi εkumε fiεε fi è nu wee ηgoo Jisos. (5) N'yεεyi εkumε no woη wvun nu ke eka bò no bvunfon bvu Nyo' le nu ke eto.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1–2:23 Kfuu di bo Jisos Klistu le bò no bó to bokεε wvù
3:1–12 Lemme di Jon Nleseεjoo le

3:13–4:11 No bó to leσεε Jisos ê joo bó no Satan to momεε wvù
4:12–18:35 Lemme dì Jisos to ghane gee Galilee
19:1–20:34 Ε Jisos ne Galilee, γεη Jelusalem
21:1–27:66 Kemaa ke Jisos e ke fokemεse Jelusalem bò mbew jó le
28:1–20 No Tata Jisos to buyεε yî kpwe le, duηce εkolε kew ê bonyii bew

*Kfuu di bo Jisos Klistu le
(Luk 3:23–38)*

¹ Eyan nu εdiee ε bo'icee kfuu di bo Jisos Klistu le. Jisos Klistu to nu waa Nfon Dawe wvù to nu waa Abia'am. ² Abia'am to nu icee Aysik, ε Aysik nu icee Yakow, ε Yakow nu icee Judas bò boom bo ice le, ³ ε Judas nu icee Beles bò Sela bò bwee bó to nu Tama. Ε Beles nu icee Eslon, ε Eslon nu icee Lam. ⁴ Ε Lam nu icee Aminada, ε Aminada nu icee Na'shon, ε Na'shon nu icee Salmon. ⁵ Ε Salmon nu icee Boas wvù bwee to nu La'ab. Ε Boas nu icee Obεd wvù bwee to nu Lut. Ε Obεd nu icee Jεεse. ⁶ Ε Jεεse nu icee Nfon Dawe.

Ε Nfon Dawe nu icee Saamun wvù bwee to nu kpwεε Uliaa. ⁷ Ε Saamun nu icee Lε'ubwam, ε Lε'ubwam nu icee Abija, ε Abija nu icee Asa. ⁸ Ε Asa nu icee Jε'ushεfat, ε Jε'ushεfat nu icee Jolam, ε Jolam nu icee Usaya. ⁹ Ε Usaya nu icee Jotam, ε Jotam nu icee

A'as, ε A'as nu icee Εsikaya,
 10 ε Εsikaya nu icee Manase,
 ε Manase nu icee Amos, *
 ε Amo nu icee Josaya. 11 ε
 Josaya nu icee Јekonaya bô
 boom bo bwee bó le. Bó to
 boke bó ε ê to nu kefew kè
 bonyii bo Babilon to kooyεε
 bonyii bo Islael γεν dvú won
 wvubo wvù Babilon e.

12 Ejim jodvu, no bó to
 kooyεε bonyii bo Islael γεν
 dvú Babilon, ε Јekonaya no
 nu icee Shiltia, ε Shiltia nu
 icee Selubabel, 13 ε Selubabel
 nu icee Abiud, ε Abiud nu icee
 Eliakim, ε Eliakim nu icee Aso,
 14 ε Aso nu icee Sadok, ε Sadok
 nu icee Akim, ε Akim nu icee
 Eliyu, 15 ε Eliyu nu icee Eliεsa, ε
 Eliεsa nu icee Matan, ε Matan
 nu icee Yakow, 16 ε Yakow nu
 icee Yosεw wvù dwee Maalia,
 ε Maalia nu wvù to bokεε Jisos
 wvù bó tenje le Klistu.

17 Nonεn bo'icee kfuu di bo
 Jisos e ban ε mum ε no nu
 yuufe ncow bonεw keekεw yî
 Abl'am e eto ebuy yî Nfon
 Dawe le, bvuu nu yuufe ncow
 bonεw keekεw yî Nfon Dawe
 le eto ebuy seke bó to kooyεε
 bonyii bo Islael γεν dvú Ba-
 bilon. ε keekεw seke bó to
 kooyεε bonyii bo Islael eto
 ebuy seke bó to bokεε Klistu
 nu ten ε bo'icee kfuu dibole
 nu yuufe ncow bonεw.

*Ekume no boo di Jisos e to
 lenεε*
 (Luk 2:1-7)

18 Boo di Jisos Klistu le to len
 ê je yin e. Bwee wvù Maalia

to nu ε bó ε seyse wase le wvù
 nu ke enu kpwεε Yosεw. ε
 bó se keeke etaashe bvujen,
 nu ε fí to ne buy le wvù nu
 wase bô fue ê mvungay mvu
 Keyoy ke Yuule le. 19 No fí
 kooyεε nonεn, ε Yosεw wvù
 dweese, no è to nu wee wvu
 teytey yaa koonke keeshoose
 wvù ke, mum yen le wen nu
 egawsen bô wvù ε è nu ejim
 ejim. 20 No wvù to bee kp-
 waake keege nonεn, ε fí kooy
 le nceendaa Tata to nu ε ne to
 fô wvù le ê εfile le seke wvù
 to leete gay ê wvù le, "Yosεw,
 waa Nfon Dawe, fo wo efan
 keejo Maalia bwee yew wo
 le ke, njefo fue din di wvù
 nu bô dí nu ε wvù kenke ê
 mvungay mvu Keyoy ke Yu-
 ule le. 21 Wvù nu ke eboo wan
 diemsen é wo ecu diee dieu
 le Jisos, † njefo wvù nu ke
 eboyse bonyii bew can bibefe
 bibole." 22 Mwεεm mvun
 mvunciim to kooyi keege é fí
 eto ekocen no Tata to jemyεε
 wase diuw wee we ntum e le,
 23 "Ben eyeke eyuw, wan wvu
 tfu mvu nu ke eleem bô fue,
 eboo wan diemsen é bó etenje
 wvù le Emanwel." Diee din nu
 le, "Nyo' nu beene ε bó." 24 No
 εfile kie lamεε Yosεw nonεn, ε
 wvù ke kamse mum ge ke no
 nceendaa Tata gayεε ê wvù.
 Wvù to nu ε jo Maalia bwee
 yew we le, 25 geenεn ε bô wvù
 fanε yaa ecee diεwe no wee
 bô kpwεse ké no cee ke. ε
 bô wvù ke ce nonεn γεν buy
 no Maalia to ghanεε eboo. ε

* **1:10** Boηwa' bo boyvuum homew kenke diee din le Amon. **1:11** 2Klo
 34:1-36:21 **1:16** Luk 1:27 **1:18** Luk 1:35 **1:21** Mben 130:7; Mat 1:25;
 Luk 1:31; Lem 4:12 † **1:21** Diee di Jisos nu le, "Wvù nu ke eboyse bonyii bew
 can bibefe bibole." **1:23** Yεsa 7:14 **1:25** 1:21

Yosɛw mum cu diee di wan e
 le Jisos.

2

*ɛ bogoyfee gen keebun
 Jisos*

¹ Bó to boke Jisos ntɛw wvù
 Betele'em wvu ê keba ke won
 e kè Judea le. ɛ è to nu kefew
 kedvu le ɛ 'Elod nu Nfon wvu
 Judea jodvu. ɛ fí kooy le bo-
 goyfee bomew to nu ɛ nɛ won
 wvumew e ê keba kè diuu
 sane le, to Jelusalɛm no biwci
 le, ² “Nfon Bojuu wvù bó boke
 wɛ nu fɛɛ? Bese biwci nɛn
 njefo bese nu ɛ yɛn jon ye le ê
 keba kè diuu sane le, ɛ mum ɛ
 no too keebun wvù.” ³ ɛ Nfon
 'Elod dioo yuw saaka wvun
 ɛ wvù shiw fitele fiew, shiw
 noo fi bonyii bo Jelusalɛm e
 bocii. ⁴ ɛ wvù tooy bocee
 ncese bo baay baay bocii bô
 bonyii bocii bô duŋci bonci
 bo Nyo' le ê bonyii, ɛ bó tase.
 ɛ wvù bife ê bó le laa fò bó to
 nu keeke eboo Mboyse wvù
 Nyo' to kawɛɛ, nu fɛɛ le? ⁵ ɛ
 bó tfuse le, “Bó to nu keeke
 eboo ntɛw wvù Betele'em wvu
 ê keba kè Judea le. Fifi nu
 no wee ntum Nyo' to sanɛɛ le,
⁶ ‘Wo wvù Betele'em wvu won
 wvù Juda le,

fo wo ekspwaakè le wo nu
 fintɛw fi caan baay
 won wvù Juda le kɛ.
 ɛ keè le wee nu ke ebuy ntɛw
 wvun e
 wvù nu ke esaake bonyii bem
 bo Israel.’”

⁷ ɛ Nfon 'Elod mum tooy tɛn
 bogoyfee ba ejim ejim biwce
 yuw ê bó ntay kefew kè jon

yidvu to buyɛɛ. ⁸ No wvù yuw
 mum tum bó Betele'em gay le,
 “Ben egeɛn ebosen egom wan
 wvudvu ntay. Ben dioo ɛ gom
 ɛ yɛn, kase to see ê me, wvu le
 è nulo é me tɛn engeɛn embun
 wvù.” ⁹ ɛ bonyii bodvu yuw
 no Nfon gay nonɛn, mum buy
 no gene ngeɛn wvubo. ɛ bó
 dioo gene, ɛ fí kooy le jon yì bó
 to yɛnɛɛ ê keba kè diuu sane
 le ye to nu ɛ no lɛne gene ê
 bó fwe duŋci bó je. ɛ yí ke
 geɛn nɛn buy fò wan wvudvu
 to nu, mum leem fò. ¹⁰ No
 bó yɛnɛɛ jon yidvu le nonɛn,
 ɛ njon yuwye bó baay, ɛ ye
 no jee bó. ¹¹ ɛ bó ke geɛn ley
 yew yì wan to nu dvù le, yɛn
 wan bô bwee wvù Maalia le,
 mum gbwe ê wan ejise bun
 wvù. No bó bun mum yene
 bikele bibole bvuse mwɛɛm
 mvubole mvu kembunfon e,
 nya ê wvù. ɛ mwɛɛm mvun
 to nu ketwaa ke bigew e kè
 yeɛle, bô kfuu jiin dimew, noo
 kfuu nfiey mvu. * ¹² ɛ Nyo'
 ke ciise lo ê bó ê efilɛ le le bó
 eyene fo bó ebvuu etu jim le
 bó eyɛn Nfon 'Elod e kɛ. ɛ
 bó ke mum tu wase jim won
 wvubole ê je mi le jɛɛy.

*ɛ Yosɛw jo wan ɛ bô bó sam
 gen Ijiw*

¹³ No bogoyfee ba nɛn'yɛɛ
 wase geɛn, ɛ fí kooy le nceen-
 daa Tata to nu ɛ nɛ to fô Yosɛw
 e ê efilɛ le gay ê wvù le, “Ja
 we ejo wan bô bwee é ben
 ɛ bó efɛɛ egeɛn won wvù Ijiw
 e, enù jó egeɛn ebuy kefew kè
 me nu nke engay le ben ekase

le. Me ngayte nen njefo Nfon 'Elod nu egomte wan wvudvu keeyu.”¹⁴ Ε Yosew mum ja we, jo wan bô bwee entan ne γεν Ijiw,¹⁵ mum no nu jó γεν buy kefew kè Nfon 'Elod to lae le. Fí to kooy nonen keege é fí eto ekocen no Nyo' to jemyee diuw wee ntum we le ε, “Me nteje waa wem wvú ε buy ε è nu wonj wvú Ijiw e.”

Ε Nfon 'Elod yuwyε boom Betele'em

¹⁶ Ε 'Elod ke dioo yen le bogoyfee ba nu ε lee wen, ε fí ffuw wvú baay. Ε wvú mum tum bonyii le bó eγεν Betele'em noo biba bi mbew jó le bicii, eyuwyε boom bolemse bô nu ε kew bilum bifεε ε tu jim. Wvú to nya bilum bin bii no wvú to biwceε é bogoyfee ba yuw ntaf kefew kè bó to yeneε jon ye le.¹⁷ Ε bó γεν yuwyε boom ba nonen, ε fí mum kocen no wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemyee wase le,
¹⁸ “Bó nu ε yuw etale ntew wvú Lama le, ε wee fuunke kpwe, beele ffule. Ε è nu Lashel ε wvú beele boom bew. Ε bó cimse wvú cimse ηkuun, njefo ke boom bew beε ke.”

Ε bo Yosew ne Ijiw kase tu jim

¹⁹ Ε Nfon 'Elod ke dioo la, ε fí kooy le nceendaa Tata to nu ε buynen fô Yosew e é efile le wonj wvú Ijiw e, gay é wvú le,
²⁰ “Ja we ejo wan bô bwee é ben ε bó ekase etu jim wonj

wvú Islael e, njefo bó ba bô se gomte keeyu wan wvun nu ε kpweken wase.”²¹ Nonen ε Yosew mum ja we jo wan bô bwee ε bó bó no tuu jim wonj wvú Islael e.²² Geenε, ε wvú ke dioo to, yuw le waa Nfon 'Elod wvú Akilius nu ε die kentaw ke ice le Judea ε no saake, ε wvú mum fan keegen jó. Ε bó bvuu lew ε wvú é efile le le fo wvú eγεν jó ke. Ε wvú mum beε γεν wase ε è nu é keba ke wonj e kè Galilee le,²³ γεν no cee ntew wvú bó teje le Nasalet e. Fí to kooy nonen keekocen no wee ntum Nyo' to jemyee wase le, “Bó nu ke eteje wvú le Wee wvu Nasalet.”

3

Nyeyi Jon Nlesejoo

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Ε to nu kefew kekie le, ε Jon Nlesejoo ne buy γεν ηkpwaante é keba ke wonj e kè Judea le no fewci é bonyii le,² “Ben ekumen mvuntelem mvunen, njefo bvunfon bu fowe nu wase nceencee.”
³ Jon wvun nu wvú wee ntum Nyo' wvú Yesaya to jemyee ekume wvú seke wvú to gayε le,
“Diεw wee fuunke ηkpwaante le,

‘Bó eseyse je Tata, enele é yí enú teytey.’ ”

⁴ Jon to jiise ndvú ε bó kene bô yvúw nyam mi yi bó teje le kamel, seenke kecaw cin ε bó kene bô jew nyam, ε

mWEEem mwew mvudien nu cúma bô ndonj. ⁵ No wvú to fewci nonen, ε bonyii mum no buyte Jelusalém bô bontew bocii bo Judea jodvu le noo biba bi mbew Joo Joodan e bicii, gene fô wvú le. ⁶ No bó gene nonen no senje bibefe bibole, ε wvú mum leese bó ê joo ê Joo Joodan e.

⁷ Geenεn, ε wvú ke dioo yen ε Bofalassii bô Bosadussii bomew nteen too le wvú elese bó ê joo, ε wvú gay ê bó le, “Eηgokε ke yó le, è tefe yεε ben le ben elewtè shém Nyo' yì ffuuke yì wvú nu ke eduηce ê ben, ε se no too nen?” ⁸ Ben egeè mWEEem mvù dunji le ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen. ⁹ Fo ben emum eduù ke lo ê bikuu binen le Abl'am nu icee wene ke. E me ensee ê ben le è nulo é Nyo' ebanke eta eyan é yó etu boom bo Abl'am e. ¹⁰ Ben ekeè le bó nu ε gee wase teme ê binyi bi bite le. Kete kecii kè baa yumte mvuntam mvù jee, nu ε bó nu egbwo naa eley yì gen e, eton lo. ¹¹ Me nleese ben ê joo njefo ben nu ε kumen wase mvuntelem mvunen. Geenεn ε wee wvú too ê me ejim nu ε wvú kuuke fele me. E bolaba bew nu ε me mbaa nciim ηkpwenten keentuu ke. Wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le noo ηguy e. ¹² Wvú kenke fíε fiew εbo fì wvú nu efεeten εginj dvú, eyese fò wvú fεetene,

ebaance εginj egeε ê ηwaw e, emum ekuu nyiim eton ê ηguy wvú fíε se njimε le.”

E Jon lese Jisos ê joo

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ No Jon to leese bonyii ê joo nonen, ε Jisos ke mum ne ê keba ke wonj e kè Galilee le gen fô Joo Joodan e le Jon elese ten wen ê joo. ¹⁴ Geenεn ε Jon no tune gayte le, “E nu wo wvú be kenke keelese me ê joo, wo ε kaa ε no too fô me le neε le?” ¹⁵ E Jisos tfuse ê wvú le, “Cinε é fì enù nonen keseen. E nu ê yin je le yì bee wo nu ege fíε ficii fì Nyo' gomte.” Nonen ε Jon mum bee, ¹⁶ lese Jisos ê joo. Ke no Jisos to buyte ê joo nonen, ε fì kooy le εbule to nu ε yene, ε wvú yen Keyoy ke Nyo' le no kí shiile too nu diεwe εbembε le, to mum bεem yì ye le. ¹⁷ E fì kooy le diεw to nu ε jeme fowe le, “Wvun nu Waa wεm. Wvú nu fitele fiem. Me n'yuuke njonj bô wvú baay.”

4

E dewle no momte Jisos

(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)

¹ E Keyoy ke Yuule mum ne jo Jisos gen bô wvú ηkpwaante le dewle emom wvú. ² E wvú gen no nu jó shee too cee, yaa diee fíε yì εdiuw e mbaanye. Ejim jodvu ε jenj no yuu wvú. ³ E wvú wvuwe wvú ké no momte bonyii mum to gay ê wvú le, “E wo fen nu Waa

3:7 12:34; 23:33; 24:15-25, 37-39 **3:9** Luk 1:54-55; Jon 8:39; Lum 2:28-29; 4:12

3:10 7:19 **3:11** Luk 3:16 **3:12** Yeli 13:24; Mat 13:30 **3:15** 5:17; 28:19

3:16 Yesa 63:19; Esek 1:1-3; Jon 1:51; Lem 7:56; Mwm 4:1; 19:11 **3:17** Yesa 42:1;

Mben 2:7; Mat 12:18; 17:5 **4:1** Ibu 2:18; 4:15 **4:2** Ksm 34:28; Mat 6:16-17

4:4 Dito 8:3

Nyo', é wo gay ε ετα εγαν tu bontuw bo bvulem e." ⁴ Ε Jisos tfuse λ, "Fí nu ε bó ε san λ,

'Κε wee cee κε nje bvulem maan κε.

Wee cee ten nje diew yicii yi buyte diuw Nyo' le.' "

⁵ Nonen ε dewle mum jo wvú gen dvú ê kelaante kè yuule le, leke fô kegoy ke yew ncese le, ⁶ gay ê wvú λ, "Ε wo fen nu Waa Nyo', é wo sele ekuse, njefo fí nu ε bó ε san λ, 'Nyo' nu ke egay é bonceenda bew eceycey wo.'

Ε fí bvuu nu ε bó ε san λ,

'Bó nu ke eka wo fo wo ekfun ekale yî te le.' "

⁷ Ε Jisos tfuse ê wvú λ "Bó nu ε san λ ten λ,

'Fo wo emomtè Tata wvù Nyo' wo κε.' "

⁸ Ε dewle bvuu jo Jisos fó, gen wase dvú yí ekole ke kum mvu le ε wvú defe ewe nta, mum dunce bitum bi yí ekole ke nshε le bicii bô bvukuke bvù nu bí le ê wvú. ⁹ No wvú dunçi nonen mum gay λ, "Me nu enya mwεem mvun mvunciim ê wo, é wo fen ε gbwe ê me ejise ε wvum me."

¹⁰ Ε Jisos gay ê wvú λ, "Genε eke Satan! Bó nu ε san λ,

'Ε wvumtè Tata wvù Nyo' wo, lemte κε ε è nu wvú le maan.' "

¹¹ Nonen ε dewle mum cine Jisos e, gen. Ε fí kooy λ bonceenda bo Nyo' le to nu ε ne to no taale fô wvú le.

Ε Jisos κew lemme diew Galilee

(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)

¹² Ε Jisos ke ne yuw λ bó nu ε koo Jon Nleseεjoo ε fen yew ncaw e, ε wvú mum ne kase tu jim keba kè Galilee le. ¹³ Ε wvú gen buy Nasale, ne jó gen no cee ê kelaante kè Kafana'um e. Kelaante kin nu mbew Mamase yì Galilee le noo mbew biba bi bonyii bo Sebulun bô bo Naftali le. ¹⁴ Fifi to kooy nen keekocen no wee ntum Nyo' wvù Yesaya to jemyεε wase λ,

¹⁵ "Keba kè Sebulun bô kè Naftali

bì nu mbew mamase le Joo Joodan kewvu keki,

nshε yì Galilee jo bonyii bò yaa nu κε Bojuu,

¹⁶ bonyii bò se shee cee εjiwe le,

nu ε yen wase n'yuw wvu baay e.

Diuw nu ε san wase fô bonyii ban bò se shee cee gbwen εjiwe ke kpwe le."

¹⁷ Ε κew kefew kekiε le, ε Jisos mum κew no fewci ê bonyii gayte λ, "Ben ekumen mvuntelem mvunen, njefo bvunfon bvu fowe nu wase nceencee."

Ε Jisos tee bonyii bonew le bó enù boom bew bo ηgoo le

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

¹⁸ Ε Jisos ke ne no lene mbew Mamase yì Galilee le, yen bonyii bomew e bofεε, ε è nu wee bô waa bwee. Bonyii

ban to nu Semon wvù bó to teje le Bita, bô waa bwee wvù Andulu, ε bó laan̄ke kensan̄ ê mamase le, no ηk̄ien̄ wvubo to nu byé yì kool̄εn̄. ¹⁹ Ε Jisos gay ê bó le, “Ben ebii me le é me en̄ge é ben ekoole wase ε è nu bonyii.” ²⁰ Kan̄ mwaan̄ ε bó mum cin̄ε binsan̄ bibole no bii wvù le. ²¹ Ε Jisos ke dioo n̄ε fô gen̄ce, bvuu yen̄ bonyii bomew e bof̄εε ε è nu ten̄ wee bô waa bwee. Bonyii ban to nu Jem bô waa bwee wvù Jon bô to nu boom bo Seb̄edee le, ε bó nu ê kekon̄ e bô bo icee bó wvù Seb̄edee tumci binsan̄. Ε wvù tee ten̄ bó. ²² Kan̄ mwaan̄ ε bó mum cin̄ε kekon̄ e bô icee bó le no bii wvù le.

Ε Jisos no ȳεyi bonyii bvuu f̄ele bo binc̄em e
(Luk 6:17-19)

²³ Ε Jisos ke n̄ε mum no ghane ê keba k̄e Galilee le kecii ȳεyi bonyii ȳéw bunle yibole bvuu fewci saaka wvù jee wvu ekum̄ε bvunfon bv̄u Nyo' le. Wvù to f̄ele ten̄ kenc̄em kecii noo ntum tfuu ȳi bonyii le. ²⁴ Non̄en̄, ε saaka wvu ekum̄ε wvù saan̄ken̄ gen̄ won̄ wvù Silia le tfuu. Ε bonyii mum no too bô bonyii bocii bô to cam̄kene noo bô to nu ȳi monlum e fô wvù le, ken̄εε è nu bô bonceendaa bo d̄εwle le n̄jin̄sene bô bó, ken̄εε bô gbwee ken̄gbwe, ken̄εε bô nu ε kpwe keba kemwaan̄. Ε bó too dv̄u non̄en̄ ε wvù f̄ele bó bocii. ²⁵ Naa f̄εε fô wvù

to gene nu ε bibombom bi bonyii le bi baay no shfumte k̄ε ê wvù εjim. Bonyii ban to nen̄'yi ê keba ke won̄ e k̄e Galilee le, ε bomew nen̄'yi ê Bilaante bi Yuufe le, bomew Jelusalem noo bont̄ew bo Judea le bomew e. Ε bomew nen̄'yi Joo Joodan kewvu keki.

5

Njon̄ wvù è nu wvu baay
(Luk 6:20-23)

¹ Ε Jisos ke dioo yen̄ kebom-bom ke bonyii le non̄en̄, mum n̄ε ben̄ gen̄ shii ȳi kum e, ε boom bew bo ηgoo le baance to mbew ye le. ² Ε wvù mum k̄εw no ȳεyi bó gayte le,

³ “Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bô kee le bó fuute ȳi m̄w̄εm mvu ê keyoy e, njefo bvunfon bv̄u fowe nu bvubole.

⁴ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bô beele le, njefo Nyo' nu ke ecimse bó.

⁵ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bô joo bikuu bibole fokuse, njefo bó nu ke eyow ekole ke nsh̄e le.

⁶ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bô jen̄ yuu bó ε kendon̄ yumte bó ekum̄ε n̄ce wvu teȳtey e, njefo Nyo' nu ke ege é bó effuu.

⁷ Njon̄ wvu baay nu fô bonyii bô camte shen̄ fô bomew e, njefo Nyo' nu ke ecam̄ ten̄ shen̄ fô bó le.

8 Njon wvu baay nu fô bonyii
bò yuule ê mvuntelem
e,
njefo bó nu ke eyen Nyo'
le.

9 Njon wvu baay nu fô bonyii
bò too bô nyekeey e,
njefo Nyo' nu ke etenje bó
le boom bew.

10 Njon wvu baay nu fô bonyii
bò bonyii bone bikaa ê
bó ejim nje bó cee nce
wvu teytoy,
njefo bvunfon bvu fowe
nu bvubole.

11 Njon wvu baay nu wene,
seke bonyii nan'yi ben, bone
bikaa ê ben ejim, jemyi kfuu
mwεem mvù befe mvunciim
ê ben yî ecici le nje ben nu
bonyii bem. 12 Fí ke dioo
kooyi nonen ε ben no yuukè
njon lanlanè, njefo mmawce
wene wvù kuuke nu won
wvu we le. Ben ekeè le è nu
ke nonen no bonyii to bone
bikaa ejim jo bonyii bo ntum
Nyo' le bò to yawεε to fwe ê
ben e.

*Ben nu nkauw bô n'yuw wvu
yî won wvun e*

(Mak 9:50; Luk 14:34, 35)

13 ε nu ben nkauw yi yî nshε
yin e. Geenεn é nkauw nε lo ε
cife, é bó ebvuu ege nεε dvú é
yí sε ebvuu ekase eyeke? Kε è
nulo é bó ebvuu ege fiεε fi jee
dvú efey le bó elan lo é bonyii
efele kεenci bô bikaa kε. 14 ε
nu ten ben n'yuw wvu yî won
wvun e. Kε kelaante kè bó
bom yî kum e ké no nyiime
kε. 15 Kε wee ké tfuuke ten

ken'yese bvuu jo nkaa kfuuke
dvú kε. Wvú ké tome ε è nu
yî fiεε fi bó tomyi ken'yese
yî dvú le, ε kí mum no yese
wee tfuu wvù nu yew. 16 ε nu
kε lenlen no n'yuw wene kεnke
keebaa ê bonyii ejise, wvu le
bó eyene lemme dinen di jee
le emum enyaa mbense ê icee
wene wvù nu fowe.

*Nyεεyi ekumε bonci bo
Muses e*

17 Fo ben ekpwaakè le me
nto keenfiwεε mwεem mvù
nu é Nwa' bonci bo Muses
e noo mvù nu é Bonwa' bo
bonyii bo ntum Nyo' le kε. Me
nto keenje é mvú ekocen lo.
Kε me nto keenfiwεε lo kε. 18 ε
me ensee ê ben kecεεy le ε gen
ε buy naa no εbulε bó nshε nu
ke eka, nu ε kε fijise fi nwa'
le é Nwa' bonci le naa é fí cim
doose nεε, nu ke eyuu efey
kuse sε fiεε fidvu ε kocen no
fí dunji kε. 19 Fí ε mum ε
no nu le é è nu naa yεε wvù
jine nci mvu é bonci ban e, é
wvuwe nci cim doose naa nεε,
ε no yεεyi bonyii le bó ejinè
ten nonen, tu mweten nu ke
enu lo wee wvu caan ente jo
bvunfon bvu fowe. Geenεn
é wee gεele bonci ban, bvuu
yεεyi ten bonyii le bó egele,
tu mweten nu ke enu lo wee
wvu baay ente jo bvunfon
bvu fowe. 20 Nonen me ε no
nseje ê ben le, é gee dinen di
teytoy baa fele di bonyii bò
dunji bonci bo Nyo' le noo di
Bofalasii le, ben saa ke eyuu
eley bvunfon bvu fowe le kε.

N'yeyi ekume shém yi ton'yeyen

²¹ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay ê bonyii bo fwele le, 'Fo wo eyu wee ke. E wee yu lo wee, tu wvú kenke nsaw.' ²² Geen en me ε no ngayte ê ben le wee tfuu wvú ton'yi shém bô waa bwee, nu ε wvú kenke ten nsaw. Wee é nan waa bwee, é wvú no keè le wvú nu ke eleem fwe dvu bonyii bô saake bonsaw. Wee é tee waa bwee le, 'keyun' é wvú no keè le wvú nu ke eley nguy wvu baay e. ²³ Fí ε mum ε no nu le, é wo leeme keenya nnya yo fô ketan ke ncese le, ε kume le waa bwoo kenke wo fô shem, ²⁴ é wo cine nnya yo le mbew ketan ke ncese le, gen ε ben ε wvú yaw mance mweem, ε wo se kase to nya nnya yo. ²⁵ E wee jo wo ε no gene dvú yew nsaw e, é wo mom ε ben ε wvú yan sen seyse tu wee bô nsa ε è beé ê je, fo wvú ke egen efese wo can wee wvú saake bonsaw e, é wvú efese wo can nci le é bó efen wo yew ncaw e. ²⁶ E me ensee ê wo kecey le ke wo nu ke ebuy dvú se wo ε mese ε law finyinyi ficii fi bó shieele ke.

N'yeyi ekume kenjan

²⁷ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay le, 'Fo wo ejan kpwee wee ke.' ²⁸ Geen en me ε no ngayte ê ben le, wee tfuu wvú taale kpwoon kenke

shiee we, nu ε wvú ε jan ke wase wvú ê fitele le. ²⁹ E jise diuw di εcey gee ε wo gee kebefé, é wo min jise didvu lan. Fí jee le wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, efey fo bó ke elan ye yo yicii nguy wvu baay e. ³⁰ Kebo kuw ke εcey é no gee ten ε wo gee kebefé, é wo sum kebo kedvu lan. Fí jee le wo elase keba kuw ke ye le kemwaan, efey fo ye yo yicii egen nguy wvu baay e.

N'yeyi ekume keekun kpwoon

(Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

³¹ Bó to nu ε gay ten le 'E wee kun lo kpwee, é wvú san nwa' nya ê kpwoon wvudvu wvú dunji le ke wvú beé kpwee wen ke.' ³² Geen en me no ngayte ê ben le, é wee kun lo kpwee, ε è baa nu le kpwoon wvudvu nu ε ge nsake, tu wvú nu ε ge le wvú egen etu kpwoon nsake. Wee é jo kpwoon wvú buy ê diemsen yew ε gee yew dvu wvú, tu wvú nu ε jo kpwee wee.

N'yeyi ekume keejeme fiε ekan

³³ Ben nu ε yuw wase ten no bó to gayε é bonyii bo fwele le, 'Fo wo ejeme fiε ekan se wo nu ke ege fi ke. Wo kenke keege fiε fi wo nu ε jeme ε kan le wo nu ege fô Tata le.' ³⁴ Geen en me ε no ngayte ê ben le, fo wee dioo ε jeme fiε kan naa lo ke. Fo wvú ekan é

5:21 Ksm 20:13; Lew 24:17 5:22 1Jon 3:15 5:24 6:14-15 5:25 Luk 12:58-59 5:26 18:34 5:27 Ksm 20:14 5:28 Job 31:1; 2Bi 2:14 5:29 18:8-9; Mak 9:43-47 5:31 Dito 24:1; Mat 19:7, 9; Mak 10:3-4 5:32 19:9; Mak 10:11-12; 1Kol 7:10-11 5:33 23:16-22; Jem 5:12 5:33 Lew 19:12; Ktj 30:2 5:34 Yesa 66:1; Lem 7:49 5:35 Mben 48:2

diee di fowe le ke, njefo fowe nu kawla Nyo'.³⁵ Fo wvú ekan nshε ke, njefo nshε nu kedvuushεε ke bikaa bi Nyo' le. Fo wvú ekan Jεlusalēm ke, njefo Jεlusalēm nu kelaante ke Nfon wvu baay e.³⁶ Fo wvú cim ekan naa εkolε kew ke, njefo ke wvú nulo ege é yvuw miaan etu dibvuu kenεε eyiile ke.³⁷ E wee beje fiεε le "Eε," é fi kocεn nonεn. Wvú é tun le, "Aay," é fi kocεn nonεn. E wvú bvuu bise lo fiεε fó, tu fifiε nε wase fô Satan wvú wee kebefε le.

N'yeyi ekumε keetfuse envuke
(Luk 6:29, 30)

³⁸ Ben nu ε yuw wase ten le bó to nu ε gay le, 'E wee bvuse jise di wee le, é bó bvuse ten diew. Wee é baa ege ke wee le, é bó baa ten kew.'³⁹ Geenεn me ε no ηgayte é ben le, fo wee etεencinε fiεε bô wee wvú befe ke. E wee sun lo kedieW kuw ke εceey, é wo banke ke εηkoηko ε wvú mese.⁴⁰ Wee é shomse wo le wen efi kekum kuw ke ente, é wo mese nya naa noo ke εkfun fô.⁴¹ Wee é kan wo le wo elen egeW may mwaan, é wo len buy naa bomay bofεε ben ε wvú.⁴² Wee é no lεke fiεε é wo, é wo nya. Wee é no foole fiεε é wo, fo wo etun keenya ke.

N'yeyi ekumε no wee egeè bô wee we bvuban
(Luk 6:27, 28, 32-36)

5:37 2Kol 1:17-19 **5:38** Ksm 21:24 **5:39** Lum 12:17 **5:40** 1Kol 6:7; Ibu 10:34 **5:43** Lew 19:18; Mat 22:39; Mak 12:31; Luk 10:27 **5:44** Ksm 23:4-5; Lum 12:20; 1Bi 2:20-23; Luk 6:28; 23:34; Lem 7:60; Lum 12:14; 1Kol 4:12; 1Bi 3:9

5:45 Efe 5:1 * **5:46** Bonyii bô fii shile nu ε bonyii to yene le é nu bonyii bô befe.
5:48 Lew 19:2 **6:1** 23:5

⁴³ Ben nu ε yuw wase le bó to nu ε gay le, 'E koonkè waa bwoo banè wee wo bvuban.'⁴⁴ Geenεn me ε no ηgayte é ben le, ben ekoonkè bonyii bonεn bo bvuban e, ebunleé fô bô bone bikaa é ben εjim e.⁴⁵ Nonεn, é ben emum enu boom bo Icee wene wvú nu fowe le. E nu wvú wvú ké no gee ε diuu sane fô bonyii bô befe le noo bô jee le. Wvú ké no gee ten ε jan too fô bonyii bô gee mwεem teyey, noo fô bô yaa gee ke mwεem teyey e.⁴⁶ Ben kpwaake le é ben koonke ke ε é nu bonyii bô koonke ben, é sεw wvudvu enu la fô ben e? Ke naa bonyii bô fii shile gee ke ten nonεn e?
* ⁴⁷ E ben fen gayte ke ε é nu boom bo bwee wene le, tu fiεε fi ben gee fi bonyii bomew yaa gee ke nu la? Ke bonyii bô yaa kee ke Nyo' ké no gee ke lenlen e? ⁴⁸ Fí ε mum ε no nu le ben kenke keejeè gene mese no Icee wene wvú nu fowe jee gene mese."

6

N'yeyi ekumε nnya

¹ "Ben eyenè fo ben dioo gee mwεem mvù jee, no gee fwe dvu bonyii wvu le bó eyenè ke. E ben gee nonεn, é icee wene wvú nu fowe saa ke emawce ben ke. ² Nonεn, seke wo nyaa fiεε é wee wvú fuute, fo wo emum etoonke son diεwe no bonyii bo ken-saa ye le ké no gee yéw bunle

le noo jé le, wvu le bonyii ebenseè bó ke. E me ensee ê ben keceey le bó nu e kenke wase mmawce wvubo. ³ Geen, seke wo nyaa fiε ê wee wvù fuute, fo wo ege é kebo kuw ke enkonko ekiε fiε fi ke eceey gee ke. ⁴ Nonen é nnya yo enù ê nnyile le, é Ico wvù ké no yene mweem mvù bó gee ê nnyile le ke emawce wo.

N'yeyi ekume bunle
(Luk 11:2-4)

⁵ Seke ben bunlee, fo ben egeè diewe no bonyii bo kensaa ye le ké no gee ke. Bó ké no koonke keeleemene yéw bunle le, noo ntasen jé le se bunlee, wvu le bonyii eyené bó le. E me ensee ê ben keceey le bó nu e kenke wase mmawce wvubo. ⁶ Geen seke wo nu keebunle, e wo ley gen yew ente, faa kembu sε no bunlee ê Ico wvù nu ê nnyile le. E Ico wvù ké no yene mweem mvù bó gee ê kenyile le ke emawce wo. ⁷ Ben dīoo bunlee, fo ben eshe elamtè diewe no bonyii bò maa Nyo' ké no gee ke. Bó ké no gee nonen kpwaake le bó nu eyuw bunle yibo nje diéw yì bó jemyi nteen. ⁸ Fo ben enù ke diewe bó le ke. Ben ekeè le Icee wene ké no kee wase fiε fi ben shieele e ben sε ké no biite. ⁹ E neε no è nulo é ben ebunleε nen: 'Icee wese wvù nu fowe,

geε é bonyii ewvumtè diee diuw,
¹⁰ ege é bvunfon bwuw eto,
ege é fiε fi wo shieele enù fokuse fen no fi nu fowe.
¹¹ Nya bese bô mweem mvudien mvu eben.
¹² Leεshe bibefe bisese,
no bese leεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô bese le.
¹³ Fo wo ecine é bese eley mmom yì eghaw bese le ke.

Fi bese can wee kebefε le.*
* [Bvunfon nu bwuw, e mvunḡay nu mwuw, e bvukuke nu bwuw sekēcii sε nka. Fí enù nonen.]

¹⁴ Ben ekeè le é ben leεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô ben e, é Icee wene wvù nu fowe elεshi ten binen.
¹⁵ Geen, é ben nu se ben leεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô ben e, é Icee wene wvù nu fowe saa elεshi ten binen ke.

N'yeyi ekume mbam mweem mvudien

¹⁶ Seke ben bamte mweem mvudien, fo ben etaalè nen yvulaa diewe no bonyii bo kenduḡce ye le ké no gee ke. Bó ké kumen monshim mobole sekekie, wvu le bonyii eyené le bowen bamte mweem mvudien. E me ensee ê ben keceey le bó nu e kenke wase mmawce wvubo.
¹⁷ Geen, seke wo bamte

6:8 6:32; Luk 12:30 **6:9** Esek 36:23 **6:10** 4:17; 7:21; 12:50; 18:14; 21:31; 26:39-42; Mak 3:35; 14:36; Luk 22:42; Jon 4:34; 6:38-40; Lem 21:14 **6:11** 6:24-34
6:12 6:15 **6:13** 10:16-25; 24:3-28; Jem 1:12-15; Jon 17:15; 2Tes 3:3; 2Tim 4:18

* **6:13** Boḡwa' bomew kenke fen le, "Bvuse bese é kebefε ente." **6:14** 5:24; Luk 6:37; Efe 4:32 **6:15** 18:35 **6:16** Yesa 58:5; Mat 4:2; 9:14-15; 17:21; Mak 2:18; 9:29; Luk 2:37; 4:2; 5:33; 18:12; Lem 13:2-3; 14:23; 2Kol 6:5; 11:27

mWεEM mvudien, ε wo yefe ekole kuw, cuke bvushiw bwuw, ¹⁸ wvu le fo eyene bonyii le wo bamte mWεEM mvudien ke, ε eyene Ico wvu nu ε nnyile le. E Ico wvu ké no yene mWεEM mvù bonyii gee ε kenyile le ke emawce wo.

*N'yeyi ekume ntfu
(Luk 12:33, 34)*

¹⁹ Fo ben egee ntfu wene fokuse fen fò è nulo é shéw ekan, ε è nulo ten é wvú eduwse, ε bocoon nulo engoy eley econ ke. ²⁰ Ben egee ntfu wene ε è nu won wvu we le, fò è yaa nulo é shéw ekan ke, ε è yaa nulo ten é wvú eduwse ke, ε bocoon yaa nulo ten engoy eley econ ke. ²¹ Ben ekeè le fò wee geke kpaw we nu ke fò fitele fiew nu enu.

*Ken'yee se ke ye wee le
(Luk 11:34-36)*

²² Jise di wee le nu ken'yee se ke ye ye le. Nonen, é jise diuw yuule lo, é ye yo yicii enu ε yí ε yinšen bô n'yuu. ²³ Geenén, é jise diuw jiime lo, é ye yo yicii enu ε yí ε yinšen bô kejiwε. E n'yuu wee ne ε tu kejiwε, é kejiwε kedvu ebemte wase neε?

*Nyo' taale fô bonyii bew e
(Luk 16:13; 12:22-31)*

²⁴ Ke wee nulo elemte bocee ekole le bofee ke. E wvú lemte nonen, é wvú ebane wvumvu, koonke wvumvu, kenεε eyuuke wvumvu le nta, joo wvumvu ekuse. Ke

ben nulo elemte Nyo' le bvuu lemte bigew e ke.

²⁵ Nonen, me ε no ηgayte ê ben le fo ben eyanyaè ekume nshii wene le laa ben nu ke edie la, kenεε ewu la, kenεε ekume ye yene laa ben nu ke ejise la le. Ke keyoy ke wee le fele mWεEM mvudien, ε ye wee fele ten ndvú le? ²⁶ Ben etaa eyen no mvunyiim mvù bile we nu. Ke mvú ké no jewyi, kenεε gbweci ηgu baanci geele é bigone le ke. Geenén, Icee wene wvù nu fowe nyanji ke mvú. Ke ben fele mvunyiim e? ²⁷ E nu yeε é ben enteleη wvù yanyaηe, wvù nulo ebise ke naa kefew caan yí nshii we le? ²⁸ Ben yanyaηe ekume ndvú nje la? Ben ke etaa eyen no fow kuu ηkpwaante nu. Ke fow ké no lemte kenεε shile ndvú ke. ²⁹ Geenén, é me ensee é ben le ke naa Nfon Saamun bô bvukuke byucii bvù wvù to kenke to ké suute ye no nu ε wvú ε buy fô fow mvu le ke. ³⁰ E Nyo' suute egay yo ηkpwaante nen, egay yò kuu eben, buy ntfuu ε bó ε fwεε wase fotan, tu ke è nulo é wvú esufe ben efey lo nonen e? O oo bonyii bo mbee wvù doose le! ³¹ Nonen, fo ben eyanyaηè duu le laa ben nu ke edie la, ewu la, kenεε ejise la ye le le. ³² MWεEM mvun mvunciim nu mvù bonyii bô yaa kee ke Nyo' ké no leese bvufee yí dvú le. Ben nu finen ε Icee wene wvù nu fowe kee le ben shieele mWεEM

mvun mvunciim. ³³ Ben eyaw elese bvufee bvunen ε è nu yî bvunfon bvu Nyo' le noo yî fiεε fi læŋ fi wvù gomte le, é wvù emum enyaa ten mwεεm mvun mvunciim ê ben. ³⁴ Fí ε mum ε no nu læ, fo ben eyanyaŋè ekumε ntfuu kε. Bó nu ebuy eyanyaŋe yî fiεε fi ntfuu le, ε è nu ntfuu. Nŋεw wvu yî diuu le ekocεn kε yî diuu didvu diε le.”

7

Fo wee elomtè gee di wee mvu le kε

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ “Fo ben elomtè gee di bonyii bomew e kε, nonεn é Nyo' saa ke elom ten dinεn kε. ² Ben ekeè læ je yî ben lomte gee di wee mvu le jó, nu kε yî Nyo' nu ke elom ten dinεn jó. Fiεε fi wee feeke fiεε jó sε nyaa ê wee, nu kε fí fi Nyo' nu ke efew jó sε nya ê mwεten. ³ ε nu nje la wvù wo ké no taale ε è nu sheshe yî nu ê waa bwoo jise, geenεn yaa yεne kekew kè nu ê diuw jise le kε? ⁴ ε nulo é wo eghan nεε sε no gayte ê waa bwoo læ, ‘Kε leem é me embvuse sheshe ê wo jise,’ geenεn ε kekew nu ê diuw jise le? ⁵ Wo nu wee kenduŋcε ye! Yawε ebvuse kekew kè nu ê diuw jise le sε loocε eyεn sheshe yî nu ê jise di waa bwoo le, emum ebvuse.

⁶ Fo ben ejo fiεε fi Nyo' le enya ê bwé kε. ε ben ge nonεn, é yî ebanke ye elumyε

lo ben. Fo ben ejo ten ejise ε baŋ eyene enya ê bonkunyam kε. ε ben ge nonεn, é bó efoy kε lo bô bikaa.

*Ben ebiitè, gomtè, kumci
(Luk 11:9-13)*

⁷ Ben ebiitè, é Nyo' ke enya ê ben. Ben egomtè, é Nyo' ke ege é ben eyεn. Ben ekumci kembuŋ, é Nyo' ke eyene ê ben. ⁸ Ben ekeè læ wee tfuu wvù biite, nu ke ekeŋkε, ε wee tfuu wvù gomte, nu ke eyεn, ε wvù kumci kembuŋ nu ε bó nu ke eyene ê wvù.

⁹ ε nu yεε ê ben enteleŋ wvù waa we bife bvulem, é wvù enya ε è nu tε ê wvù? ¹⁰ Kenεε wvù bife bye, é wvù enya ε è nu yo ê wvù? ¹¹ ε ben fen bò è nu bonyii bò befe kee keenya mwεεm mvù jee ê boom bonεn, tu kε Icee wene wvù nu fowe nulo enya mwεεm mvù jee ê bonyii bò biite ê wvù efey naa lo nonεn e? ¹² Fí ε mum ε no nu læ, naa la fi ben shieele læ bonyii egeè fô ben e, enù fí fi ben egeè ten fô bó le, njefo fifin nu naa fiεε ficii fi Nwa' bonci bo Muses e noo Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le yεεyi.

*Diuw ketaaŋ wvu fiasaa
noo wvu gbwuuu*

(Luk 13:24)

¹³ Ben eley ê ketaaŋ e ε è nu fô diuw wvu fiasaa le, njefo diuw wvù nu gbwuuu nu wvu cekey keeley fó, ε wvuwe nu wvù gene fô bó nu ke elεse

lo bonyii, ε bonyii leyte fô wvuwε le nteen. ¹⁴ Ben ekeε le diuw ketaan wvu fiasaa, bô je yî tεmyi nu yî gene fô nshii wvù mεy lo le. Ε bonyii bô ye ne yî le nu caan.

No è nulo é wee ekiεε bonyii bo ntum Nyo' le bo mbiay e (Luk 6:43, 44)

¹⁵ Ben eyenè ekumε bonyii bô mbiayte le bó nu bonyii bo ntum Nyo' le. Bó too fô ben e yen'yi ye le le ε è nu njée, geenε ε ente nu bokuula bô nulo eyese lo njée. ¹⁶ Ben nu ke ekiεε bó ε è nu yî gee dibole ke leηleη no bó ké kiεε kete yî mvuntam mvù yumte yî dvù le. Ε nulo é bó ekoy yon yî bisafe le, kenεε ekoy fimbi yî εwantε le? * ¹⁷ Fí nu le kete kè jee kecii ké no yumte mvuntam mvù jee, ε kete kè befe yumte mvuntam mvù befe. ¹⁸ Ke kete kè jee nulo eyum mvuntam mvù befe ke. Ε ke è nulo ten é kete kè befe eyum mvuntam mvù jee ke. ¹⁹ Kete kecii kè yaa yumte mvuntam mvù jee nu ε bó ké gbwo ton lo. ²⁰ Nonεn, ben nu ke ekiεε bonyii bo mbiay e bodvu ε è nu yî gee dibole.

(Luk 13:25-27)

²¹ Ke è nu wee tfuu wvù teje me le, 'Tata, Tata', wvù nu ke eley bvunfon bvu fowe le ke. Ε nu ke eley ke wee wvù gee fiεε fi Icem wvù nu fowe shieele. ²² Ε nu ke

enu εbvubwε bvu nsaw wvu fokemεse le, é bonyii nteen ebiite ê me le, 'Tata, Tata, bese se teete ke bontum bo Nyo' le yî mvunγay mvu diee diuw e, bvuuuse bonceendaa bo dεwle le yî bonyii le yî mvunγay mvu diee diuw e, bvuu gee binghaw bi mwεεm e yî mvunγay mvu diee diuw e?' ²³ Ε me emum enγay lo ê bó le, 'Ke me ηke nu ε ηkiεε wa lo ben ke. Ben enε lo ê me εjise bonyii bô buwyi mwεεm.'

Wee kembom wvù keηke bvufee bô wvù nu keyun (Luk 6:47-49)

²⁴ Nonεn, wee tfuu wvù yuuke njeme wεm wvun, gee no wvù gayte nu diεwε wee bvufee wvù to bomεε yew ye yî kemaan e. ²⁵ Ε jan ke gbwe, ε jóo yinεen buy, ε fwefwe fey ci yew yidvu, geenεn ε yî fanε yaa ekese ke, njefo wvù to nu ε lese kenffuy kedvu yî kemaan e. ²⁶ Geenεn, ε wee wvù yuuke njeme wεm wvun yaa gee no wvù gayte, nu ke diεwε keyun ke wee le wvù to bomεε ye yew ε è nu yî monshεεm e. ²⁷ Ε jan ke gbwe, ε jóo yinεen buy, ε fwefwe fey ci yew yidvu, ε yî kesε, shii fokuse yicii nen wuuu."

Mvunγay mvu n'yεeyi le mvù jisos keηke

7:15 Dito 13:1-3; Mat 24:11, 24; Lem 20:29; 2Kol 11:13-15; 2Bi 2:1; 1Jon 4:1 **7:16** 12:33 **7:16** Jem 3:12 * **7:16** Fen jemyi ê diεw yi ejeje le le, "Ε nulo é bó ekoy mvuntam mvu glεb e yî bisafe le, kenεε koy mvuntam mvu fig e yî kete ke biay e?" **7:17** Gal 5:19-23 **7:19** 3:10; Luk 3:9; Jon 15:2, 6 **7:21** 6:10; 7:24-27; 21:28-31; Lum 2:13; Jem 1:22-25; 2:14-26 **7:23** 25:12; 2Tim 2:19 **7:24** 7:21 **7:28** Mak 1:22; Luk 4:32 **7:28** 11:1; 13:53; 19:1; 26:1; Luk 7:1

28 ϵ Jisos ke jeme mwεεm mvun mvunciim mese, ϵ kebombom ke bonyii le kedvu no kenke lo nghaw yî n'yεεyi we le, 29 njefo wvú to yεεyi diεwε wee wvú kenke mvun gay mvu n'yεεyi le. Ke wvú to yεεyi diεwε no bonyii bobole bô dunçi bonci bo Nyo' le to ké no yεεyi ke.

8

ε Jisos fε wee ntun wvu baay

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

1 ϵ Jisos ke nε yî kum e bow, ϵ kebombom ke bonyii le ke baay shfum bi wvú le. 2 ϵ fî kooy le wee mvu wvú to cemte bô ntun wvu baay, to nu ϵ nε to tum ενvuw fwe dvu Jisos gay ê wvú le, "Tata, wo nulo efε me é me en'yuule, é wo fεn koonke lo." 3 ϵ Jisos mum nεke kebo kum wvú le gay le, "Me ηkoonke lo, bonen le eyuule." Kan mwaan, ϵ ntun wvu baay wvudvu mum ka yî ye le, ϵ wvú no yuule. 4 ϵ Jisos ciise lo ê wvú le, "ε yεnè, fô wo esee ê wee ke. Geenεn, γεnε dunçe ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yî Muses to gayεε le wee kenke keenya keedunçe ê bonyii le wen nu ϵ bonen wase yî ntun wvun ϵ ϵ no yuule."

ε Jisos fε waa lemme ekole ke bonyii bo nci le

(Luk 7:1-10)

5 ϵ Jisos ke nε γεn ley ke-laante kè Kafana'um e, ϵ ekole ke bonyii bo nci le kemew

to γεn wvú le no kule can ê wvú gayte le, 6 "Tata, waa wεm lemme jiime yew ηγεyte lo, ϵ wvú ϵ kpwe wase keba kemwaan." 7 ϵ Jisos gay ê wvú le, "Me nu ento enfε wvú." 8 Geenεn, ϵ ekole ke bonyii bo nci le kedvu tfuse ê Jisos le, "Tata, ke me wvun nu ϵ me ϵ ηkocεn wee wvú wo eto ê wvú yew ke. Jeme ke ϵ è nu diεw é waa wεm lemme emum ebonen. 9 ϵ keè le me nu ê mvun gay mvu wee mvu le ekuse, ϵ bonyii bo nci le nu ten ê me ekuse. ϵ me ηké engay ê mvu le, 'ε γεnè,' é wvú no γεne lo, ηké engay ê mvu le, 'To,' é wvú no too lo. ϵ me ηké engay ten ê nfwa wεm le, 'Geε nen,' é wvú no gee lo." 10 ϵ Jisos dioo yuw fiεε fî wvú jeme, ϵ diuw yum lo wvú. ϵ wvú jeme ê bonyii bô to bii wvú le le, "ε me ensee ê ben keceey le, me ηke mbaa n'yεn wase wee le ke naa Islael ϵ wvú ϵ lese kfuu fin fitele yî yεm e nen ke. 11 ϵ me ensee ê ben le bonyii nteen nu ke ene biba bicii ϵ kew jò diuw sane ϵ γεn ϵ buy jò dí seeyi, eto eshii ediekene bô bo Abila'am noo Aysik noo Yakow won Nyo' wvu we le, 12 geenεn, ϵ boom bô won wvudvu nu wvubo nu ϵ bó ϵ lan ê ejiwε le ekfun fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew." 13 No Jisos jeme nonen mum gay ê ekole ke bonyii bo nci le kie le, "ε γεnè le, fî ege ye fô wo le no wo nu ϵ lese fitele yî yεm e." ϵ waa lemme ekole ke bonyii bo nci

le wvudvu mum bonen lo ke sekedvu.

Ɛ Jisos ƒe bonyii bo bincem e nteen

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Ɛ Jisos ke ne gen ley yew dvu Bitā, yen Ɛ mwese Bitā jiime cemte bô ken'ya'. ¹⁵ Ɛ Jisos kum kebo kew e, Ɛ ken'ya' kedvu mum cine wvú le, Ɛ wvú mum ja we taa fiƐƐ Ɛ Jisos die.

¹⁶ Ɛ è ke no nu ekiɛguu, Ɛ bonyii no too bô bonyii nteen bô bonceendaa bo dɛwle le to njinsene bô bó. Ɛ Jisos no bvuu se biyoy bidvu Ɛ è nu ke bô diɛw maan. Ɛ wvú bvuu no fele ten bonyii bocii bô to cemkene. ¹⁷ Fifi to kooy kege é fí ekocɛn no wee ntum Nyo' wvú Yesaya to jemyeƐ wase le, “Wvú nu Ɛ jo wase bontun bosesɛ, Ɛ tuu bincem bisese.”

Boɲɛw bo wee wvú bii Jisos e

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Ɛ Jisos ke dioo yen Ɛ ke-bombom ke bonyii le ke baay Ɛ tase wase mbew ye le, Ɛ wvú gay é boom bew bo ɲgoo le le, “Beene elente mamase egeƐn kewvu keki.” ¹⁹ Ɛ wee mvu wvú to duƆci bonci bo Nyo' le mum bence gay é Jisos le, “Wee n'yɛɛyi, me nu embii wo le naa fiƐƐ fô wo gene.” ²⁰ Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Nyám yi ɲkpwaante keɲke bibuw bi-bole, Ɛ mvunyiim mvù bile we keɲke yéw yibo, geenɛn ke wee wvú diee nu Waawee

keɲke naa lo fô wvú ejike ekole kew ke.” ²¹ Ɛ wee we ɲgoo mvu gay é wvú le, “Tata, yawe ecine é me engeƐn endwey icem nse no mbii.” ²² Geenɛn Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ɛ biì me le, ecine é bonyii bô nu le bó nu Ɛ kpweken wase edweyte bonyii bobole bô kpwekene.”

Ɛ Jisos wam nffum

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Ɛ Jisos ke gen ley é kekon e, Ɛ boom bew bo ɲgoo le bi ten wvú le jó. ²⁴ Ɛ fí kooy le nffum mvu wvu baay to nu Ɛ ne sese kew é mamase yidvu le no bvuyte joo Ɛ yí bene, gomte keeyinsɛn é kekon e. Ɛ è to nu Ɛ Jisos leete lo fiew. ²⁵ Ɛ boom bew bo ɲgoo le gen no kam-see wvú gayte le, “Tata, fiƐƐ, beene nu ekpweken.” ²⁶ Ɛ wvú kamse gay é bó le, “O oo bonyii bo mbee wvú doose le. Ben fane la?” No wvú gay nonɛn mum ja we wam nffum wvudvu noo joo yi baay, Ɛ mvú lu, Ɛ mondvuum cife nen ndvumm. ²⁷ Ɛ diuw yum bonyii bodvu nen kaww. Ɛ bó ghay le, “Kfuu wvuwwun wee nu wvu neƐ wvú naa nffum noo joo yuuke wvú le?”

Ɛ Jisos bvuse bonceendaa bo dɛwle le yi bonyii boƒe le

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ɛ Jisos ke lente buy kewvu keki é keba ke bonyii bo Gadala le. * Ɛ bô bonyii boƒe tasɛn Ɛ bonceendaa bo

8:14 1Kol 9:5 **8:17** Yesa 53:4 **8:20** 2Kol 8:9 **8:21** 4:20, 22; 9:9; 19:21; Mak 1:18, 20; 2:14; 10:21; Luk 5:11, 28; 18:22; Jon 1:43; 21:19, 22 **8:26** Mben 89:9; Mat 14:30-32 * **8:28** Boɲwa' bo boyvuum bomew teɲe le, “Gadalen, bomew le Gelgesen.”

dewle le nu yî bó le. Bonyii bodvu to buy ê ditfum di bó dweyte bonyii jó le, ε bó to ké no cewkene baay, ε wee yaa nulo efey lo je jó ke. ²⁹ Ε fi kooy le bó to nu ε kew no wamte foweewe biite le, “Waa Nyo', wo fii la ê bese? Wo to fen keenya ηgew ê bese se kefew ε kpwen e?” ³⁰ Ε to nu ε ηgoo bonkunyam bomew diekene kelenj kedvu le ε bó duule lo. ³¹ Ε bonceendaa bo dewle le bodvu mum lekε Jisos le, “Kee wo, é wo bvuse lo bese, é wo ciinse bese yî bonkunyam boba le.” ³² Ε Jisos mum gay ê bó le, “Ben egen lo.” Ε bó mum buy, gen ley yî bonkunyam bodvu le. Ε fi kooy le ηgoo bonkunyam yidvu yicii to nu ε sen bow ê ηkonj e, shii ê mamase yidvu le kpweken jó. ³³ Ε bonyii bò to ceyte bonkunyam bodvu fee lo, gen elaanthe, see fiεe ficii naa noo fi kooyεε bô bonyii bò bonceendaa bo dewle le to nu yî bó le. ³⁴ Ε fi kooy le kelaante kedvu kecii to nu ε buy lo keeto yen Jisos e. No bó toε yen wvú le, lekε le wvú enε gbwen bowene.

9

Ε Jisos fe wee ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Ε Jisos ley ê kekonj e, kase lente gen ê kelaante kew e. ² Ε fi kooy le bonyii bomew to nu ε to bô wee mvu fô wvú le ε wvú ε kpwe wase keba kemwaan, ε bó ε tuu ê fikεεy

e. Ε Jisos yen no bonyii bodvu nu ε lese fitele yî ye le, ε wvú gay ê wee wvú to kpweε keba kemwaan we le, “Nsaayem, jicε fitele le. Me nu ε nleεshe wase bibefe biuw.” ³ Ε fi kooy le bonyii bomew bò to dunji bonci bo Nyo' le to nu ε kew no wvukene εbonεbon gayte le, “Wee wvun joo bvudvuu bvú Nyo' le.” ⁴ Ε Jisos kieε fiεε fi bó kpawwci, bife ê bó le, “Ben kenke ηkpawwce wvú befe ê mvuntelem mvunen e nen nje la? ⁵ Fiεε fi nu cekey keegay nu fi la? Keegay ê wee wvun le me nu ε nleεshe wase bibefe biew, nuu le wvú eja we elene le? ⁶ Geenεn, me nu enje é ben ekiεε le wee wvú diee nu Waawee kenke mvunjay fokuse fen keeleεshe bibefe.” No wvú gay nonεn mum gay ê wee wvú to kpweε keba kemwaan we le, “Ja we, ejo fikεεy fiuw egene fô yew e.” ⁷ Ε wvú mum ja we no gene fô yew e. ⁸ Ε kebom-bom ke bonyii le yen fiεε fi kooyεε le, ε nfan koo bó, ε bó no tumte monjkum mo Nyo' wvú nu ε nya kfuú mvumvun mvunjay ê wee wvú wum.

Ε Jisos tee Matio

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ε Jisos ke ne fô dioo lenε gene yen wee mvu le ε bó tepe le Matio, ε è nu wee wvú to fii shile, ε wvú ε shii fô bvudvuu bwew bvú lemme le. Ε Jisos gay ê wvú le, “Ε bii me le.” Ε wvú mum ne we no bii wvú le.

10 Ε Jisos ke γεν shii dioo diekene yew dvu Matio, ε fi kooy λ bonyii bomew nteen bò to fii shile, noo bonyii bò befefe bomew τεν to nu ε to shii noo diekene bô bo Jisos noo boom bew bo ηgoo le. 11 Ε Bofalasii dioo γεν no bô bó diekene nonen mum bife ê boom bew bo ηgoo le λ, “Ε nu nje la wvù wee wene n'γεγi diekene bô bonyii bò fii shile noo bonyii bò befefe bomew?” 12 Ε Jisos yuw no bó bife, gay ê bó λ, “Κε bonyii bò τemyi ké no gomte wee εfuwe κε. Ε ké no gomte bò cemkene. 13 Ben eγεν ekpwawce, eyen laa kenyi ke fiε fi bó sanj fin ε Nyo' jemyi λ, ‘Me nshieele λ bonyii ecamtè ε è nu shen fô bonyii le, κε me nshieele λ bó egeè boncese fô me le κε’, nu λ la λ? Ben ekeè λ κε me nto keentee bonyii bò nu teyey κε. Me nto keentee ε è nu bó befefe.”

Ε bonyii bife ekume keebamte mwεεm mvudien

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

14 Ε boom bo ηgoo le bo Jon Nleseεjoo le ke ne to bife ê Jisos λ, “Ε nu nje la wvù bee Bofalasii ké no bamte mwεεm mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte κε?” 15 Ε Jisos tfuse ê bó λ, “Ben kpwaake λ è nulo é bó ebe bonyii bô bvujen, é bó eγεν enu yii yii ε cee bvujen nu bô bó? Geenεn, diuu too lo di bó nu ke efi cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekew ebamte

mwεεm mvudien. 16 Κε wee nulo ejo njaw ndvu yi fiε, etumce ndvu yi yvum dvú κε. Ε wvú ge lo nonen, é njaw ndvu yidvu emese esaa ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fó emese ekuw efey lo no kí be shee nu. 17 Ε κε wee nulo ten ejo mbvuum mo monfem egeε ê gham mbvuum wvù bó kene bô jew nyam e, * ε wvú ε yvumεn wase κε. Ε wvú ge lo nonen, é mbvuum mo monfem modvu ke ekoo, é gham wvudvu ebvuyε etawse lo, é mbvuum modvu emum eγεν kuse. Fi ληj nu λ bó κεjke keegeε mbvuum mo monfem ε è nu ê gham wvu fwε le. Nonen, é mbvuum bó gham emum enù.”

Ε kpwoon mvu kum Jisos e bonen, ε Jisos yemmke waa wee wvu baay

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

18 Κε no Jisos to beε jemyi ê bó nonen, ε fi kooy λ wee wvu baay mvu to nu ε to ley tum envuw ê wvú εjise λκε λ, “Waa wεm wvù kpwoon nu ε kpwe κε keseen nen, geenεn, to ekum wvú le bó kebo kuw é wvú ekase etu dvú.” 19 Ε Jisos mum ne we ε bó wvú no gene, ε boom bew bo ηgoo le bii ten wvú le.

20 Ε fi kooy λ kpwoon mvu wvù to nu ε cem wase bó kencem ke bokεne le bilum yuufe ncow bifεε to nu ε to ê Jisos εjim kum ηgem ndvu ye le. 21 Wvú to kum nonen, ε wvú to jeme wase fô fitele

9:13 Os 6:6; Mat 12:7; Luk 19:10

9:14 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34

9:15

22:2; 25:10; Jon 2:1-12; 3:29; Mwm 19:7

*

9:17 Bojuu to ké kene gham mbvuum

ε è nu bó jew nyam.

9:20 LeW 15:25-27; Mat 14:36; Mak 5:27; 6:56; Luk 6:19;

fiew e ɛ, “Ɛ me encim enƙum ƙe naa ɛ è nu ndvu ye le, tu me ɛ mbonen wase.”²² No wvú kumɛ nonen, ɛ Jisos banƙe ye yen wvú le, gay ê wvú ɛ, “Bwɛɛm, fo wo efanè ƙe. Fitele fiuw fi wo lese yî yem e nu ɛ ge wase wo ɛ bonen.” Ƙe sekedvu, ɛ kpwoon wvudvu mum bonen lo.

²³ Ɛ Jisos ke gen fese fô yew e fo wee wvu baay we, yen bonyii bò to ké no toonƙe bondon bo kpwe le noo kebombom ke bonyii le. Ɛ fó ffule lo bò kpwe. ²⁴ Ɛ Jisos gay ê bó ɛ, “Ben etawse, wan wvudvu baa kpwe ƙe, wvú leete lo.” Ɛ bonyii bodvu no kiele lo wvú. ²⁵ Ɛ bó ke dioo bvuse bonyii bodvu ɛkfun, ɛ wvú mum ley gen yew, jice wan wvudvu yî kebo le, ɛ wvú mum ja we. ²⁶ Ɛ saaka wvu ɛkumɛ fiɛ fidvu ghan gen ê keba ke won e kedvu le kecii.

Ɛ Jisos yene ejise binfefe bifɛ

²⁷ Ɛ Jisos ke ne fô yew e fe, dioo ɛne gene, ɛ binfefe bimew bifɛɛ, ɛ è nu bolemse no ƙunene bii wvú le wamte foweewe gayte ɛ, “Waa Nfon Dawe, camɛ shen fô bese le.” ²⁸ Ɛ Jisos ke gen ley yew, ɛ binfefe bidvu bi wvú le, ɛ wvú bife ê bó le, “Ben nu ɛ bee ɛ è nulo é me enge fiɛ fi ben beele fin e?” Ɛ bó bee ɛ, “Ɛɛ Tata.” ²⁹ Ɛ Jisos mum kum ejise ɛbole gay le, “Bii fitele fi

ben lese yî yem e, fi ege ɛ ye nonen fô ben e.”³⁰ Ɛ ejise ɛbo mum yene. Ɛ Jisos looce lew lo ê bó gay ɛ, “Ben eyenè fo ben emom ege é wee ekie ƙe.”³¹ Geenɛn, ɛ bó kaa gen no sanse lo saaka ɛkumɛ lemme di Jisos e ê keba ke won e kedvu le kecii.

Ɛ Jisos fe kencife

³² No bonyii bodvu to nen'yee wase egene, ɛ fi kooy ɛ bonyii to nu ɛ ne to bò kencife kemew fô Jisos e ɛ nceendaa dewle nu yî ye le. ³³ Ɛ Jisos dioo bvuse nceendaa dewle wvudvu yî wee wvudvu le ɛ wvú mum ƙew no jemyi. Ɛ kebombom ke bonyii le yen nonen no ghayte gayte ɛ, “Ƙe bó ke nu ɛ yuu wase eyen fiɛ le diɛwe fin e won wvú Israeɛ e ƙe.” ³⁴ Geenɛn, ɛ Bofalasii gay fibole ɛ, “Wvú bvuse bonceendaa bo dewle le ban nen ɛ è nu bò mvunƙay mvu nfon bonceendaa bo dewle le bodvu.”

Ngbwele duule baay, ɛ bonyii bo ngbwele le nu caan

³⁵ Ɛ Jisos ke ne no ghane ê bilaante le bicii noo ê bontɛw e yeyi bonyii yéw bunle yibole, bvuu fewci ten saaka wvú jee ɛkumɛ bvunfon bvú Nyo' le. Wvú to ghane nonen fele ten kencem kecii noo ntun tfuu. ³⁶ Ɛ wvú ké eyen kebombom ke bonyii le, é shen koo wvú bò bó njefo bó to nu yî monlum e, se wee

wvù efi bó, diεwε njée yì nu se wee ncεy e. ³⁷ Ε wvù ke mum ne gay ê boom bew bo ηgoo le ε, “Ngbwele duule baay, geenεn ε bonyii bo ηgbwele le nu caan. ³⁸ Nonεn, ben ebunleè ε Tata wvù Cee wεε eciinse bonyii bo ηgbwele le wεne dvu wvù.”

10

Ε Jisos tum boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ Ε Jisos ke ne tee boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bó to. Ε wvù nya mvunγay ê bó mvù bó ebvuu use biyoy bì yiile yì bonyii le bvuu fεle kencεm kecii noo ntun tfuu dvù. ² Eyan nu εdiee ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε le bodvu: Wvu fwe nu Semon wvù bó to bvuu teηε ε Bitá, bó Andulu wvù waa bwee. Ε bomew nu Jεm wvù waa Σεβεdee bó waa bwee wvù Jon noo ³ Filew bó Batolomu, Toma bó Mat wvù to fii shile, Jεm wvù waa Alfiyus, Tadio bó ⁴ Semon wvù to nu ηgoo Bosεlot e * bó Judas Iskaliot wvù to gesεε Jisos.

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ε Jisos tum bonyii bo yuufe ncow bofεε ban, gay ê bó ε, “Ben dioo gεne, fo ben egeη bvudvuu le se è nu bvù wee juu le ke. Fo ben egeη bilaante bì è nu bi bonyii bo Samalia le ke. ⁶ Ben egeη ε

è nu fò boom bo Islael e bò nu ε lakεn wase diεwε njée le. ⁷ Ben dioo gεne no fewci ê bó gayte ε, ‘Bvunfon bvù fowe nu wase nceencee.’ ⁸ Ben efelè ten bonyii bò cεmkene, geè ε bonyii bò kpwekene tuu dvù, felè bonyii bò keηke ntun wvu baay, bvuuσε bonceenda bo dεwle le yì bonyii le. Me nu ε nya mvunγay ê ben εcici. Ben egeη ε efi ten bonyii dvù εcici. ⁹ Ben dioo gεne, fo wee ejo bigew suu yì kecaw e ke, keηεε è nu bì bó kene bó ketwaa ke bigew e kè γεεle, keηεε è nu kè baa, keηεε kè bó kene bó kfuu ketwaa kè nεε. ¹⁰ Fo wee ejo εkelε. Fo wee ejo bikum bifεε keηεε bolaba bomew, keηεε kεmban ke. Ben ekeè ε ε wee lemte lemme, tu è nu fò wvù keηke keediekene. ¹¹ Ben dioo ε gεn ε ley ê kelaante le, keηεε ntεw e, gom yεn wee wvù nu ε kocεn e, ε ben ε bó no cee gεn buy kefew kè ben ke enεnε jó le. ¹² Ben ke dioo ε gεn, ε dioo leyte yew dvu wee, gay yew e. ¹³ Ε yew yidvu nu ε yí ε kocεn, é kembonεn keηεn eto yew dvudvu. Ε yew yidvu baa nu ε yí ε kocεn, é kembonεn keηεn ekase etu ê ben. ¹⁴ Ε wee faη keefiisen ben keηεε keeyuw fiεε fi ben jemyi le, é ben dioo buyte yew dvudvu keηεε kelaante kedvu le kucε kebvu ke yì bikaa binεn e. ¹⁵ Ε me ensee ê ben keceεy le è nu ke edioo enu diuu di nsaw

10:2 Jon 1:40-44; Lem 1:13 * **10:4** Bosεlot to nu Bojuu bò to tomte woη, diuu keebvuse yì ηγεw e can bonyii bo Lum e. **10:5** Luk 10:4-12 **10:5** Luk 10:33

10:6 Yeli 50:6; Mat 15:24; Lem 13:46

10:7 4:17

10:10 1Kol 9:14; 1Tim 5:18

10:13 Luk 2:14

10:14 Lem 13:51

10:15 Keη 18:20; 19:1-29; Mat 11:24

wvu fokemese le, é mwεem ebonen yî kelaante kè Sodom bô kè Gomola le efey kelaante kekî.

Bongew bo boom bo ntum e bo jisos e

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Ben eyekε yuw, me ntumte ben ε ben nu egen enu diεwε njée le ente jo bokuula. Nonen ben dioo ghane no feefenè diεwε yó le, enù ten nyεkeey diεwε bibembε le. 17 Ben dioo ghane no yenè ekumε bonyii. Ben ekeè le bó nu ke enya ben can bonyii bô saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle yibole. 18 Bó nu ke egufe ben egen dvú fwe dvu bonyii bô saake biba bi won e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu le ben emum ejeme ê bó noo ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu ekumε me. 19 Bó ke dioo ε nya ben ê bó nonen, fo ekolε ekfumtè ben le laa ben nu ke egen ejeme naa la ê je yî nεε le le, njefo Nyo' nu ke enya fiεε fi ben ejeme kefew kedvu le. 20 Ben ekeè le kε è bεε ke ejemyi ben kε. E nu ke ejemyi Keyoy ke Icee wene le diuw wene le. 21 Wee nu ke enε ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enε ebone bikaa ê bo'icee bobole ejim, gee ε bó yuwyi bó. 22 Bonyii nu ke ebane ben nje diee diem.

Geenen wee wvù nu ke ekuu shém egen ebuy fokemese nu wvù nu ke eboy. 23 Seke bonyii ε bon bikaa ê ben ejim ê kelaante kemew e, ε ben fεε gen ê kemew e. E me ensee ê ben kecεey le, kε ben nu ke elen bilaante bi Islael e bicii se wee wvù diee nu Waawee ε to kε.

24 Kε waa ηwa' ké no fele wee wvù yeeyi wvù kε, ε kε waa lemme ké no fele ten cee ekolε we kε. 25 Fí nu len le waa ηwa' nulo enu diεwε wee wvù yeeyi wvù le, ε waa lemme nu ten diεwε cee ekolε we le. E bó teje cee yew le wvù nu Belsebu, é bó saa ke etee boom bo yew e bô diee di bemte fele lo didie?

(Luk 12:2-7)

26 Nonen fo ben efanè wee kε. Ben ekeè le kε fiεε nu dvú fi bó banji fi nu ke enu se fí ε buy emwa kε. E kε fiεε nu dvú ten fi bó nyile fi nu ke enu se bó ε kiεε kε. 27 Fiεε fi me nseje ê ben entan, ε ben no jemyi ê bonyii emvunsheen. E fi me ntfumtfume lo ê ben, ε ben jan ε è nu fô ekolε ke yew e. 28 Fo ben efanè bonyii bô nulo eyu kε ε è nu nyam ye maan se è nulo é bó eyu ten keyoy kε. Ben efanè ε è nu Nyo' wvù nulo elεse keyoy ke wee le bô ye ye ηguy wvu baay e. 29 Kε bó geese mvunsha mvunfεem kε yî finyinyi le maan? Geenen, kε fimwaan ké gbwe fokuse se Icee wene

10:16 Luk 10:3 **10:17** 24:9-14; Mak 13:9-13; Luk 21:12-19; Jon 16:1-4 **10:17** Lem 5:40; 2Kol 11:24 **10:18** Lem 24-26 **10:19** Luk 12:11-12 **10:21** May 7:6; Mat 10:35; Luk 12:52-53 **10:22** 5:11; Jon 15:18 **10:23** 16:28; Lem 8:1 **10:24** Luk 6:40; Jon 13:16; 15:20 **10:25** 9:34 **10:26** Mak 4:22; Luk 8:17
10:28 Ibu 10:31 **10:30** Luk 21:18

nu ε bee κε. ³⁰ Finen nu ε Nyo' kee naa yvúw yicii yì nu ê ben efa. ³¹ Nonen fo ben efanè κε. Ben fele lo mvunsha fó nteen. (Luk 12:8-9)

³² E wee beje ê bonyii fwe le wen kee me, tu wee wvú diee nu Waawee nu ke ebee ten mweten fwe dvu Ice wvú nu fowe. ³³ Geen en naa yee wvú ma lo me fwe dvu bonyii, nu ε me nu ηke ema lo ten wvú fwe dvu Icem wvú nu fowe.

Jisos to bô kenjawesen
(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ Fo ben ekpwaakè le me nto ε è nu bô nyekeey yì nshè le fen κε. Ke è nu fifie fi me nto dvú κε. Me nto ε è nu bô jem.

³⁵ Ben ekeè le me nto keenge é wan wvú diensen ediuu bô ice, ε wan wvú kpwoon diuu bô bwee, ε kpwee wan diuu bô bwee dweese. ³⁶ Bonyii bo bvuban e bo wee le nu ke enu κε bonyii bo ê wvú yew. ³⁷ E wee koonke ice kenee bwee fele me, tu wvú baa ekpwenten keenu wee wem κε. Wee é no koonke ten waa we wvú diensen kenee wvú kpwoon fele me, tu wvú baa ekpwenten ten keenu wee wem κε. ³⁸ E wee baa etuu kew kentam ebii me le, tu wvú baa ekpwenten keenu wee wem κε. ³⁹ E wee bawci nshii we, é wvú ke elase κε nshii wvudvu. Geen en é wee lase nshii we nje me, é wvú ke ekenke nshii wvú mey lo.

(Mak 9:41)

⁴⁰ E wee fiisene ben, tu wvú fiisene ε è nu me. Wee é fiisen me, tu wvú fiisene ε è nu wee wvú tum me. ⁴¹ E wee fiisene wee ntum Nyo' njefo wvú kee le è tum Nyo' wvú, tu wvú nu ke ekenke mmawce wvú Nyo' mawci bonyii bew bo ntum e dvú. E wee fiisene wee wvu teyey njefo wvú kee le mweten nu wee wvu teyey, tu wvú nu ke ekenke mmawce wvú Nyo' mawci bonyii bo teyey dvú. ⁴² E me ensee ê ben keceey le, é wee nya κε naa fiko fi joo yì lee le ê wee mwaan ηgoo bonyii bo caan caan ban e njefo wvú kee le è nu wee wem ηgoo, tu ke mweten nu ke efufe mmawce we κε."

11

E Jon Nlesejoo tum boom bew bo ηgoo le fó Jisos e
(Luk 7:18-35)

¹ E Jisos ke mese tefe boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofee mum ne fó no ghane ê bilaante bi jó le yeyi bonyii bvuu fewci saaka wvú jee. ² E to nu kefew kedvu le, ε Jon Nlesejoo nu yew ncaw e. E wvú ke ne yuw ekumε mwem mvú Klistu to gee, mum tum boom bew bo ηgoo le le bó egen, ³ ebife é wvú le laa, è nu wvú wvú to nu keeke eto, nuu bó eeyte wee mvu le. ⁴ E bó gen bife, ε Jisos tfuse é bó le, "Ben ekase egen

10:32 Mwm 3:5 **10:33** Mak 8:38; Luk 9:26; 2Tim 2:12 **10:34** Luk 2:14
10:35 May 7:6 **10:35** 10:21; 24:10; Mak 13:12; Luk 21:16 **10:37** Dito 13:6-10;
 33:9; Mat 19:29; Mak 10:29; Luk 18:29 **10:38** 16:24-25; Mak 8:34-35; Luk 9:23-24;
 Jon 12:25-26 **10:40** 18:5; Mak 9:37; Luk 9:48; Jon 13:20; Gal 4:14 **11:1** 7:28
11:2 14:3 **11:3** Jon 1:15, 27; 3:31; 11:27 **11:5** Yesa 35:5-6; 26:19; 61:1; Luk
 4:18

esee ê Jon mwεem mvù ben nu ε yuw bô mvù ben yen e. ⁵ Binfeŋe yeŋe wase mwεem e, ε bontεŋε lene teyŋe, ε bonyii bô cεmkene bô ntun wvu baay bonene, ε bincife yuuke mwεem, ε bonyii bô kpwekεn kaase tuu dvú, ε bó bvuu fewci tεn saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bonyii bo kefufe le. ⁶ Njon wvu baay nu wvu wee wvù baa maŋene me kε.”

⁷ E boom bo Jon e bo ŋgoo le ba ke nε, ε Jisos mum kεw no jemyi ê kebombom ke bonyii le ekumε Jon biite le, “Ben se shee buyte gene ŋkpwaante keegεn yen ε è nu la le? Gayi di fweŋe fele shiike? ⁸ No è baa nu nonεn, ben ε se ε no buyte gene jó nje la? Ben se gene keeyεn wee le ε wvú ε sufe ye bô ndvú yi bonene? Ben eyeke eyuw, bonyii bô suute ye bô ndvú yi bonene ké no nu ε è nu ê bontow e. ⁹ No è baa nu nonεn, ben ε se ε no buyte gene jó nje la? Keegεn yen wee ntum Nyo' le nuu? 'Eε, é me ensee ê ben le è nu wee ε wvú fele wee ntum Nyo'. ¹⁰ E nu wvú wvù bó to saŋεε ekumε wvú ε Nyo' gayte le,

‘Yeke eyuw, me nu ŋke enci-inse wee wεm ntum é wvú esa fwe dvu wo, eseŋe je yo é wo se no too.’

¹¹ E me ensee ê ben keceεy le, ente jo bonyii bô bokεne nu ε boo wase, nu ε bó baa boo wase wee wvù kuuke fele Jon

Nleseεjoo kε. Geenεn, ε wee wvù nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvufowe nu ε wvú kuuke fele wvú. ¹² E kεw yî kefew kε Jon Nleseεjoo to kεwεε lemme dieu e ε to ε buy keseen e, nu ε bonyii taanke bvunfon bvufowe, * ε bonyii bo mvunŋgay e lole bô mvunŋgay. ¹³ E fi nu nonεn njefo bonyii bo ntum Nyo' le bocii noo bonci bo Muses e to jemyi ekumε bvunfon bvufowe ke ghan to buy kefew ke Jon Nleseεjoo le. ¹⁴ E ben nu ε yen le ben nulo ebee, é ben bee le Jon wvun nu Elayja wvù to nu keeke eto. ¹⁵ Wee wvù keŋke bitem ε wvú yuw.”

¹⁶ E Jisos nε ghay ye le, “E nulo é me enfewsεn εngoke ke keseen kin ε è nu bô la? Bó nu kε lo diεwe boom bo caan caan e bô shiyyεn mondvuum mo way e, ε bomew teŋe bomew biite le, ¹⁷ ‘Bese toonke ndon se ben bine lo le? Nyaa ŋkiee kpwe se ben beŋe lo le?’ ¹⁸ Me njemyi nonεn njefo Jon to nu ε to faŋε yaa diekene keŋεε wukene kε, ε ben no jemyi le wvú keŋke nceendaa dεwle yî ye le. ¹⁹ Wee wvù diee nu Waawee ε dioo to, diekene bvuu wukene, ben le bó etaa eyεn, wvú ghane wuwte mwεem mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew. Ben ekeè le bvufee ké no duŋci ye ε è nu yî fiεε fi bvú lemte le.”

11:10 Mala 3:1; Ksm 23:20; Mak 1:2; Luk 1:76 * **11:12** Kenεε le, “... nu ε bvunfon bvufowe too bô mvunŋgay,” **11:14** 1Bfn 17:1; Mala 3:23; Mat 17:12-13; Mak 9:13 **11:15** 13:9, 43; Mak 4:9, 23; 7:16; Luk 8:8; 14:35 **11:18** 9:14; Mak 2:18; Luk 5:33 **11:19** 9:10; 11:2

Ɛ Jisos no shaanƙe gee di bilaante bimew e (Luk 10:13-15)

20 Ɛ Jisos mum nƐ kƐw no shaanƙe gee di bilaante bimew bi wvú to yamƐƐ ge biɲghaw bi mwƐƐm e bí le, njefo wvú to nu Ɛ ge nonƐn, Ɛ bonyii bo jó fanƐ yaa cim kumƐn nce wvubo kƐ. 21 Ɛ wvú no shaanƙe nonƐn, jemyi le, “NɲƐw wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, Ɛ nɲƐw wvu baay nu ten wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, Ɛ me nto ndioo nɲe biɲghaw bi mwƐƐm e bi me nto nɲeƐ jo ben Ɛ è nu Taya bô Sidon, tu bó to nu Ɛ jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le nceke keeduɲƐ le bó nu Ɛ kumƐn wase mvuntelem mvubole. 22 Ɛ me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemƐse le, Ɛ mwƐƐm ebonene fô bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben. 23 Noo ben bonyii bo Kafana'um, ben kpwaake le bó nu ke ebense ben Ɛ ben eben we? 'Aay! Bó nu ke eshike lo ben Ɛ ben eshii eɲen woɲ bonƙfu le. Ben ekeè le, Ɛ me nto ndioo nɲe biɲghaw bi mwƐƐm e bi me nto nɲeƐ jo ben Ɛ è nu Sodom, tu kelaante kedvu be bƐƐ dvú Ɛ to Ɛ buy Ɛben e. 24 GeenƐn, Ɛ me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemƐse le, Ɛ mwƐƐm ebonene fô bonyii bo Sodom e fele ben.”

Kemmbuɲ ke Jisos e

11:21 15:21; Yesa 23:1-16; Amo 1:9-10; Lem 12:20 11:23 Yesa 14:13, 15 11:24 10:15; Luk 10:12 11:25 Yesa 29:14; 1Kol 1:18-29 11:27 28:18; Jon 1:18; 3:35; 10:15; 13:3; 17:2 11:28 Yesa 28:12 11:29 Yeli 6:16 12:1 Dito 23:24-25 12:2 Ksm 20:8-10

yaatene lo

(Luk 10:21-22)

25 KƐ kefew kedvu le, Ɛ Jisos nƐ gay le, “Me nyaa keyoone ê wo IƐem Nfon ƐbulƐ bô nshƐ le wo nu Ɛ nyile mwƐƐm mvun ê bogoyfee noo bonƙiƐƐfiƐƐ, Ɛ duɲƐ Ɛ è nu ê mvunley mvu boom e. 26 Ɛ nu no fi nu IƐem, njefo è nu no wo to shieele le fi enù.

27 IƐem nu Ɛ nya wase mwƐƐm mvunciim ê me. KƐ wee nu dvú wvú kee Waa Nyo' efey Ice kƐ. Ɛ kƐ wee nu dvú wvú kee Ice efey Waa we noo bonyii bô Wan nu Ɛ caw keeduɲƐ Ice ê bó kƐ.

28 Ben bocii bô nu Ɛkuse jo bvujite Ɛ bvú ghaake ben, ben eto fô me le, Ɛ me nɲe Ɛ ben elƐeten. 29 Ben ejo Ɛ è nu kemmbuɲ kem eshfumƐ, ebii n'yƐƐyi wem e, njefo me nu fiem wee wvu nyƐkeey, nƙenƙe fitele fi leetene, Ɛ ben ke eƙenƙe nleeten fô mvuntelem mvunƐn e. 30 KƐ kemmbuɲ kem ghaake nshfumƐ le kƐ, Ɛ kƐ bvujite bwem jite kƐ.”

12

Ɛ Jisos nƐle saaka wvu ƐkumƐ diuu di mbam e (Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

1 Ɛ è no nu kƐ kefew kedvu le, Ɛ Jisos bô boom bew bo nɲoo le no lƐne fele wƐƐ eɲin wvumew e, Ɛ è nu diuu di mbam e. Ɛ to nu Ɛ jey yuu boom bew bo nɲoo le, Ɛ bó mum nƐ kƐw no sumyi bicƐƐ diee. 2 Ɛ Bofalasii yƐn, gay ê

Jisos le, “Taa eyen, boom buw bo ngoo le gee fiεε fi nci baa bee le wee ege diuu di mbam e ke.” ³ E wvú bife ê bó le, “Ben ke baa tanj wase ê Nwa' Nyo' le no jenj to yuu Nfon Dawe hô ngoo ye, ε wvú ge le? ⁴ Wvú to nu ε ley yew Nyo' le, die blεed wvù bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, ε è to nu nci fo wvú kenεε bonyii bò to nu hô wvú edie. E to nulo edie ke bocee ncese. ⁵ Nu le ben ke baa tanj wase ten ê bonci bo Muses e no è ké dioo nu diuu di mbam e, ε bocee ncese ngoy nci mbam ge lemme dibole yew ncese le, geenε ε nsaw saa nu ke? ⁶ E me ensee ê ben le fiεε nu dvú fen keseen fi kuuke fele yew ncese. ⁷ Bó nu ε sanj ê Nwa' Nyo' le ε Nyo' jemyi le, ‘Me nshieele le bonyii ecamtè ε è nu shen fô bonyii le, ke me nshieele le bó egeè boncese fô me le ke.’ E ben fen be kee fiεε fi bvudvuu bvudvu bvun gayte, ben saa esaake bonyii se bó kenjke jay ke. ⁸ Fí nu le wee wvù diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam.”

E Jisos fe wee diuu di mbam e ε kebo ε kpwe

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ E Jisos ke ne fó, gen ley yew bunle yibole. ¹⁰ E fi kooy le wee mvu to nu dvú ε kebo kew kemew ε kpwe wase. E bonyii bomew ne bife ê Jisos le, “Nci nu ε bee le è nelo é bó efε wee diuu di mbam e?” E bó to biite nonen gomte ε è nu fiεε fi bó etey yí ye le. ¹¹ E

Jisos tfuse ê bó le, “E nu yee ê ben ente wvù kenjke njee, yí ε gbwe ê fwεj diuu di mbam e, é wvú enu se wvú ε jice ε gufe ε bvuse? ¹² Ke wee wvu wum fele naa lo njee baay e? Nonen tu nci nu ε bee le wee ege lemme di jee diuu di mbam e.” ¹³ E wvú mum gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe we le, “Neke kebo kuw.” E wee wvudvu neke. E kí mum bonen no nu ke diεwe kemew kie le. ¹⁴ Geenε ε Bofalasii buy gen mum jo nsey no bó nu ege se yu Jisos.

Jisos nu wee lemme wvu Nyo' wvù wvú nu ε caw

¹⁵ E Jisos kieε ekume nsey wvù bó joε, mum nenε fó. E bonyii nteen bi wvú le. E wvú fe bó bocii bò to kenjke bincem, ¹⁶ ciise ê bó le fo bó ege é bonyii ekiεε wen ke. ¹⁷ Fí to nu nonen keege é fi ekocen no wee ntum Nyo' wvù Yesaya to jemyεε le,

¹⁸ “Ben etaa eyen, wvun nu waa wem lemme wvù me nu ε ncaw.

Me njkoojke wvú, ε fitele fiem yuuke njonj hô wvú.

Me nu njke enya Keyoy kem ê wvú,

é wvú efewci ê bitum ekume je yí teyey yí me nsumtene bonsaw jó.

¹⁹ Ke wvú nu ke ewaale hô bonyii, kenεε kumte diuw ke.

E ke wee nu ke eyuw diεw ye bifianj bi jé le ke.

20 Kε wvú nu ke emεse ηγoy
gayi di ηgeyte wase κε.

Ε κε wvú nu ke ejimse
ken'yeese kè bεenci
jiwejiwe κε.

Wvú nu ke ege nonen egen
ebuy no je yi teyey
yì wvú sumtene bonsaw
jó nu ke eso.

21 Ε bitum bicii nu ke etaale
fwe ε bí ε γεε bvufee yì
ye le.”

*Mvunḡay mvu Jisos e nen'yi
fεε?*

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-
23)

22 Ε bonyii bomew ke ne to
bô wee mvu ε wvú ε fefe, nu
kencife, ε nceendaa dεwle nu
yì ye le. Ε Jisos fε wvú ε wvú
no jemyi bvuu yene mwεem
e. 23 Ε diuw yum bonyii bò
to nu fó bocii, ε bó no biite
λε, “Ε nulo é wee wvun enu
waa Nfon Dawe?” 24 Geenε
ε Bofalasii dioo yuw no bó
biite nonen gay le, “Wee
wvun bvuuuse bonceendaa
bo dεwle le nen ε è nu κε bô
mvunḡay mvu Belsebu wvú
nfon bonceendaa bo dεwle
le.” 25 Ε Jisos kiεε fiεε fi bó
kpawaci mum gay ê bó le,
“Ε ketum ne ε gawsen ε no
diuu εkinεkin, tu kí nu ke
enε etu binffuy. Kelaante
kenεε yew ε ne ε gawsen ε no
diuu εyinεyin, yì saa ke eleem
κε. 26 Nonen, é Satan bvuuuse
Satan mvu yì wee le, tu wvú
nu ε gawsen wase ye ye. Ε
fi nu nonen, bvunfon bwew
saa ke eleem κε. 27 Ε è nu
le me mbvuuuse bonceendaa

bo dεwle le nen ε è nu bô
mvunḡay mvu Belsebu le,
tu bonen boom bvuuuse bô
mvu yεε le? Fiεε fi boom
bonen bodvu gee nu edunεε
le ben nu ε gbwe wase nsaw.

28 Geenε é me mbvuuuse
bonceendaa bodvu ε è nu
bô mvunḡay mvu Keyoy ke
Nyo' le, tu bvunfon bvú Nyo'

le nu ε to wase fô ben e.

29 Ben kpwaake le è nulo é wee
eley yew dvu ntemmvunḡay,
ekuu mwεem mwew ebuy
dvú, se wvú ε yaw ε koo
ntemmvunḡay wvudvu ε kay
e? Seke wvú ε kay nonen se
kuu mwεem mwew keceey
buy dvú. 30 Ε wee baa nu ê
keba kem e, tu wvú bane me.
Wee é no nu se wvú fici me
keebaanci lo, tu wvú tawse
lo. 31 Nonen, é me nsee ê ben
le Nyo' nulo elεeshε mwεem
mvù befe noo diεw yì befe
yicii yì bonyii jemyi. Geenε é
wee jeme diεw yì befe ekumε
Keyoy ke Yuule, tu κε è nu
naa lo é Nyo' elεeshε κε. 32 Ε
wee jeme diεw yì befe ekumε
wee wvù diee nu Waawee,
tu Nyo' nulo elεeshε. Geenε
é wee jeme diεw yì befe ε è
nu ekumε Keyoy ke Yuule, tu
κε è nu naa lo é Nyo' ke eyuu
elεeshε é è cim nu kefew kin e
kenεε kefew kè too le κε.

*Bó ke kiεε kete yì mvuntam
mwew e*

(Luk 6:43-45)

33 Ε wee kenḡke kete kè jee,
é wvú ekεḡke mvuntam mvù
jee mvù yumte yì dvú le.
Wee é no kenḡke kete kè befe,
é wvú ekεḡke ten mvuntam

mvù befe mvù yumte yî dvù le. Bó ké kíεε kete ε è nu yî mvuntam mvù yumte yî dvù le. ³⁴ Εηγοκε ke yó le kin. Ben nulo ege νεε σε no jemyi njeme wvù jee ε ben nu bonyii bò befe? Ben ekeè le fiεε fî nu ε yinσen ê fitele fi wee le nu fî fî ké no buyte diuw we le. ³⁵ Wee dioo nu wee wvù kenjke ntfu mwεem mvù jee yî ye le, ε wvù no bvuse mwεem mvù jee. Ε dioo nu wvù kenjke ε è nu ntfu mwεem mvù befe, ε wvù no bvuse mwεem mvù befe.

³⁶ Ε me ensee ê ben le ε è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemese le, é wee ekenjke keetanje diuw yî díew yi ncewncεw yî wvù ke nu ε jeme wase le. ³⁷ Ben ekeè le bó nu ke edioo esaake wee, é enu díew yî buyte diuw we le yî nu ke ege é wvù eyuu, ε è nu ke ten díew yî buyte diuw we le yî nu ke ege é wvù eley ηγεw e.”

Ε bonyii bomew no gomte le Jisow edunεε kenjghaw ke fiεε le
(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Ε bonyii bomew bò to dunji bonci bo Nyo' le noo Bofalasii mum νε gay ê Jisow le, “Wee n'yεεyi, bese gomte le wo ege fiεε fî dunji mvunjay mwuw é bese eyen.” ³⁹ Ε Jisow tfuse ê bó le, “Εηγοκε kè befe kè nu ε cine wase Nyo' le ε tu diεwe kpwoon nsake le, gomte keeyen fiεε fî dunji mvunjay mwem e! Ke è nulo

é me endunεε fiεε ê εηγοκε kin efey fi wee ntum Nyo' wvù Jona le ke. ⁴⁰ No Jona to ceε ê shem jo bye yi baay εdiuw εta, nu ke lenjlen no wee wvù diee nu Waawee nu ke enu ente jo nshε εdiuw εta. ⁴¹ Ε nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemese le, é bonyii bo Ninive eleem bô εηγοκε ke ke-seen kin ege é bó elese kí ηγεw e, njefo bó, bonyii bo Ninive to nu ε yuw fiεε fî Jona to fewci, kumen nce wvubo. Geenεn ben eyeke eyuw, wee nu fen bô fiεε ε fî kuuke fele fi Jona le. ⁴² Yaa wvù to saake ketum kè Shεba nu ke eleem ten diuu di nsaw wvu fokemese le bô εηγοκε ke ke-seen kin ege é bó elese kí ηγεw e, njefo wvù to nu ε νε ketum kew e ê kendvuse ke won e keeto eyuw bvufee bvu Nfon Saamun e. Geenεn ben eyeke eyuw, wee mvu nu fen bô fiεε ε fî kuuke fele fi Saamun e.

(Luk 11:24-26)

⁴³ Keyoy kè yiile ké buyte yî wee le mum γεν ηkpwaante no gomte fô kí ecee. Geenεn ke dioo ε gom ηkuun, ⁴⁴ mum jeme ê ekole kew le, ‘Me nu enjcase entu ê me yew fô me nse mbuyee.’ Seke kí ε kase ε to ε yen ε yew nu σε fiεε dvù, ε bó ε yese ε seyse yí ε no yuule, ⁴⁵ nonεn ε kí mum kase γεν, to bô biyoy bimew bisooshwiyy bì befe fele kí, ε bô bí mum to ley no ceε dvù. Ε mwεem mum mεse fo yî mweten e sekedvu fey no mvù se shee nu. Ε nu ke lenjlen no fî nu

ke enu fô εηγοκε κè befε ke keseen kin e.”

Bonyii bò è nu kfuu di Jisos e

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Κε no Jisos to bεε jemyi ê bonyii nonεn, ε fí kooy le bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e to nu ε to leem εκfuη no gomte le bô bó ejeme. ⁴⁷ Ε wee mvu gay ê Jisos le, “Bwoo bô boom bo bwoo le leeme εκfuη gomte le ben ε bó ejeme.” *

⁴⁸ Ε wvú bife ê wvú le, “Bwεεm nu yeε, ε boom bo bwεεm e nu baa?” ⁴⁹ No wvú bife nonεn, mum no lomte bonyii bew bo ηgoo le, gayte le, “Bwεεm bô boom bo bwεεm e ban. ⁵⁰ Ben ekeè le wee tfuu wvú gee fiεε fi Icεm wvu fowe shieele nu ε wvú nu waa bwεεm bô jεme yeε no bwεεm.”

Bonġan εκμe bvunfon bvυ fowe

13

(13:1-50)

Nġan εκμe wee wvù to tfumyi ηġow

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Κε εbvubwε, ε Jisos ke ne buy yew, ġen shii mbew mase le. ² Ε kebombom ke bonyii le ke baay tase mbew ye le nen ghemm. Ε wvú mum ne wase ley shii ε è nu ê kekoη e ê joo, ε kebombom kedvu no leeme ê ηkpwaaante ηgem joo le. ³ Ε wvú no jemyi mwεεm nteen ê bó ê bonġan e. Wvú to nu ε gay le, “Wee to nu ε laa keeġen etfume

ηġow. ⁴ Ε wvú ke dioo etfumyi, ε yimi ġbweκεn ê je, ε mvunyiiim to tace die. ⁵ Ε yimi ηġow ġbweκεn fô bvudvuu bvυ εta le ε nshε yaa nu fó ntay κε, ke mum yaηsen buy njefo ke nshε to nu fó ntay κε. ⁶ Ε mvum ke dioo κεw ebaa mum suη ηġow yidvu. No yí to baa cime ġeη ntay κε, ε yí mum yowlen. ⁷ Ε yimi ηġow ġbweκεn ê bisafe le. Ε bisafe bidvu ke ku mum ban ηġow yidvu. ⁸ Ε yimi ηġow ġbweκεn ε è nu yí nshε yí jee le, ke buy, ku yum ntay. Ε binyi bimew no nu εjise ġbwee, bimew mbansoocaa, bimew mbaanshε. ⁹ Wee wvú keηke bitem, ε wvú yuw.”

Shiee wvù Jisos jemyi ê bonġan e

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ne bence ġen bife ê wvú le, “Ε nu nje la wvù wo jemyi ê bonyii ban ε è nu ê bonġan e?” ¹¹ Ε wvú tfuse ê bó le, “Ε nu ben bò Nyo' nu ε ge wase le è nulo é ben ekiεε mwεεm mvυ bvunfon bvυ fowe le mvù nu ê kenyiε le. Geenεn wvú baa ge le è nulo é bonyii ban ekiεε κε. ¹² Ben ekeè le wee wvú keηke fiεε nu ε bó nu ke ebise é wvú ekeηke ε fí duule. Ε wee wvú yaa keηke κε fiεε nu ε naa fi caan fi wvú keηke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú. ¹³ Ε neε fiεε fi me njemyi ê bó ê bonġan e, njefo bó taale mwεεm yaa ye ne κε. Bó yeke mwεεm, yaa yuuke ke neε kee

* **12:47** Κε bonwa' bo boyvuum homew bò bó to yawεε saη diew Nyo' jó keηke kencim kin κε. **12:50** 6:10 **13:9** 11:15 **13:12** 25:29 **13:14** Ye sa 6:9-10; Jon 12:40; Lem 28:26-27

mvú ke. ¹⁴ Fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yεsaya to jemyεε nu ε loocε naa ε kocεn bô fiεε fi bonyii ban gee. Wvù to nu ε gay le,

'Ben nu ke eyeke naa mwεεm, geenεn yaa yuuke ke.

Ben nu ke etaale naa mwεεm, geenεn yaa yene ke.

¹⁵ ε è ge njefo mvuntelem mvu bonyii ban e nu ε le wase,

ε bitem bibole nu ε bí ε cin wase,

ε bó ε kfukε wase ejise εbo.

ε bó ge nonεn wvu le fo bó eyenè mwεεm e bô ejise εbo,

yuuke mwεεm bô bitem bi-bole,

é mvuntelem mvubole eyuwsee,

é bó emum ekase etu jim fô me le,

é me enfε bó.'

¹⁶ Geenεn, njon wvu baay nu wene njefo ejise eyene nu yò yene mwεεm e, ε bitem binεn nu bì yuuke mwεεm.

¹⁷ ε me ensee ê ben keceey le, bonyii bo ntum Nyo' le nteen bô bonyii bo teyey bomew to shee beele keeyεn mwεεm mvù ben yene le, ke fanε yaa eyen ke. No beele ten keeyuw mwεεm mvù ben yuuke, ke fanε yaa eyuw ke.

Fiεε fi ngan wvu ekumε wee wvù to tfumyi ngow dunçi

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Ben eyuw le fiεε fi ngan wε wvu ekumε wee wvù to tfumyi ngow dunçi. ¹⁹ Wee ké yuuke fiεε fi ekumε bvunfon

bvu fowe se wvù ε kiεε kenyi kedvu, ε Satan wvù wee ke-befeε mum to cun diεw yì bó jewε fô fitele fiew e bvuse.

Fifin nu ngow yì bó to dioo tfumyi ε yì gbwekεn ê je. ²⁰ ε ngow yì bó to tfumyi ε yì gbwekεn fô byudvuu bvu εta le nu wee wvù yuuke diεw Nyo' mum fiisεn lo kan mwaan bô njon.

²¹ Geenεn, ε yì baa cime gεn yì ye le ke. ε yì moocε ke caan. ε ngεw ke dioo ε kεw kenεε bó bone ε è nu bikaa ê wvù ejim nje

diεw yidvu, ε wvù mum tfuw bikaa kan mwaan.

²² ε ngow yì bó to tfumyi ε yì gbwekεn ê bisafe le, nu wee wvù yuuke diεw Nyo', ε ken'yanyan ke ekumε mwεεm mvu yì won

wvun e, noo shieε bvukukε mum tase ban diεw yidvu ε yì laayε lo εcici.

²³ ε ngow yì bó to tfumyεε yì nshε yì jee le mum nu wee wvù yuuke diεw yidvu, yuw naa ntay no

gee no yì gomte diεwε ngow yì yum yimi ε nya ejise gbwee, yimi ejise mbansoocaan, yimi mbaanshε le."

Ngan ekumε ngow εgin bó yi εgay

²⁴ ε Jisos bvuu ma ngan mvu ê bó le, "Bvunfon bvu fowe nu ε è nulo é bó efewsεn bô wee mvu wvù to genεε tfume ngow yì jee yì è nu εgin ê wvù wεne.

²⁵ ε bonyii ke dioo eleete wase, ε wee we bvuban gεn tfume ngow εgay yò fieesene εgin εnte dvudvu

mum nεnε. * ²⁶ ε εgin yo-dvu ke dioo eku wase ekεw

* ^{13:25} εgay eyan nu ε bó teje ê diεw

etfumyi, ε ηgow εgay ye mum yene ten. ²⁷ Ε bonyii bo lemme le bo wee wεε wvudvu le to bife ê wvú le, ‘Cee ekole, wo to dioo tfume ηgow wene ε è nu yi egin, yi εgay yin ε ghan nεε le ε σε no nu ente dvudvu?’ ²⁸ Ε wvú tfuse ê bó le, ‘Ε ge ke wee wεm bvuban fifiε fiεε.’ Ε bonyii bo lemme le bodvu bife ê wvú le, ‘Wo gomte le bese egen edvun'ye?’ ²⁹ Ε cee ekole wvubo tun gay ê bó le, ‘Ε nelo é ben dioo dvun'yi ene ebaale ten egin ente dvudvu. ³⁰ Ben ecine é mvú ekuu mvunciim egen ebuy kefew ke ηgbwele le. Ε ke dioo enu kefew ke ηgbwele le, é me engay ê bonyii bo ηgbwele le le bó eyaw edvun'ye εgay yodvu ebaance eyile egεε bijiw e bijiw e, é bó ke eton, emum ebaance egin egεε ê ηwaw wεm e.’”

Ngan ekume kfuu ηgow fintam fimew
(Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Ε Jisos bvuu ma wvumvu ηgan ê bó le, “Bvunfon bvufowe nu diεwε jise di ηgow fintam fimew e, † fi wee to joε tfume ê wvú wene. ³² Νgow yin nu ε yí ηoynene baay fele ηgów mi yicii. Geenεn, seke yí ε buy, ε yí ku kuw fey ten mwεεm mvunciim, mum ne tu wase kete wvu le è nulo é mvunyiim mvù bile we eyooto yí tíεw yidvu le.”

Ngan ekume fintun]εεn
(Luk 13:20-21)

³³ Ε wvú bvuu ma wvumvu ηgan ê bó le, “Bvunfon bvufowe nu diεwε fintun]εεn fi kpwoon to fewεε mvuum bintee bi baay baay bitete, jo fiyεn dvú, tow gεε, ε fí mum ge ε mvuum modvu ben.”

(Mak 4:33-34)

³⁴ Jisos to jemyi mwεεm mvun mvunciim ê kebom-bom ke bonyii le ε è nu ke ê bon]gan e. Kεcεεy, ke wvú to ké jeme fiεε ê bó σε è nu ê ηgan e ke. ³⁵ Wvú to gee nonεn keege é fí ekocεn no wee ntum Nyo' mvu to jemyεε wase le,

“Me nu ηke endioo en]awse diuw wεm é ebuyte ke bon]gan.

Me nu ηke embwaashe mwεεm mvù to nu ê kenyile le
ε kew no bó to bomεε wonj.”

Fiεε fi ηgan wvu ekume ηgow egin bó yi εgay dun]ci

³⁶ Ε Jisos ke ne cine kebom-bom ke bonyii le ley gen yew. Ε boom bew bo ηgoo le bi wvú le bife ê wvú le, “Ke yuuse ê bese fiεε fi ηgan wvu ekume εgay yo wene εya dun]ci.” ³⁷ Ε wvú mum gay le, “Wee wvú tfumyi ηgow yí jee nu wee wvù diee nu Waawee. ³⁸ Ε wεε nu wonj wvun. Ε ηgow yí jee dun]ci boom bò è nu bo bvunfon bvufowe Nyo' le. Ε εgay nu boom bò è nu bo wee kebefε wε le. ³⁹ Ε wee bvuban wvú to tfumyεε ηgow yidvu nu dεwle. Kefew ke ηgbwele le

nu kefew kè woŋ wvun nu ke eka. E bonyii bo ŋgbwele le nu bonceendaa bo Nyo' le. ⁴⁰ Ke no bó ké baayi egay baance ton bô ŋguy, nu ke leŋleŋ no fí nu ke enu kefew kè woŋ kaa wase le. ⁴¹ Wee wvù diee nu Waawee nu ke eciinse bonceendaa bew, é bó eghan ebaance mwεem mvunciim mvù too bô kebefε noo bonyii bô gee bibefε bocii ebvuse ê bvunfon bwew e, ⁴² elan̄ ê kembvuwl̄en ke ŋguy e. E nu fò fò bonyii nu ke ebeele ŋgeci bigew. ⁴³ Non̄en é bonyii bo teyey ebaa diewe diuu le ê bvunfon bv̄u Icee bó le. Wee wvù keŋke bitem ε wvù yuw.

Ngan ekumε ntfu noo jise di banje le

⁴⁴ Bvunfon bv̄u fowe nu diewe ntfu mvu wvù wee to joε gen nyile wene le. E wee mvu ke to yen mum kase banje, no kfuuyi ε njoŋ yuu lo wvù. E wvù mum gen gese mwεem mvunciim mvù wvù to keŋke, gen guy weε wvudvu.

⁴⁵ E bvunfon bv̄u fowe bvuu nu ke diewe wee way mvu wvù to ghane gomte ejise ε ban̄ yò jee nen̄ n̄tay. ⁴⁶ E wvù ke dīoo egomte, gen yen dimew e ε è nu naa di lumte. E wvù mum gen gese mwεem mvunciim mvù wvù to keŋke gen guy jise di banje le didvu.

Ngan ekumε kensan̄ ke byé le

⁴⁷ Bvunfon bv̄u fowe bvuu nu ke diewe kensan̄ e kè bó to tfumyεε ê joo, ε dikfuu di byé

le dicii tase jó, ⁴⁸ ε kí yiŋsen. E bonyii mum gufe bvuse ê ŋkpwaante, shii fokuse, caw byé yì jee gee ê ŋkáa le, lan̄ yì befe. ⁴⁹ E nu ke no fí nu ke enu kefew kè woŋ kaa le. Bonceendaa bo Nyo' le nu ke ebuy eto egawsen bonyii bô befe fô bo teyey e, ⁵⁰ emum elan̄ bô befe ê kembvuwl̄en ke ŋguy e, fô bonyii nu ke ebeele ŋgeci bigew.”

⁵¹ E Jisos mum bife ê boom bew bo ŋgoo le le, “Ben nu ε yuw mwεem mvun mvunciim n̄tay e?” E bó bee le, “Eε.” ⁵² E wvù mum gay ê bó le, “Fí ε mum ε no nu le, wee tfuu wvù duŋci bonci bo Nyo' le wvù bó nu ε yeeyi wase wvù ekumε bvunfon bv̄u fowe nu diewe cee yew wvù keŋke ntfu, ε wvù nulo ebvuse mwεem mvu mvunfem kenεε mvu mvuyvuum jó.”

E bó ma lo Jisos ntew we le (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ E Jisos ke mese ma bon̄gan ban, mum ne jó, ⁵⁴ gen ntew we le, gen ley no yeeyi bonyii yew yiibo yi bunle le. E bó yuw n'yeeyi we no keŋke lo ŋghaw, mum kew no ghayte le, “Wee wvun jo fεε bvun bvufee bv̄u baay bô mvun̄gay mvù wvù gee bin̄ghaw bi mwεem e dvù nen̄? ⁵⁵ E nu ke waa cee la wvun wvù kane bite? Ke bwee nu Maalia le? Ke boom bo bwee le nu jem bô Yosew noo Semon noo Judas e? ⁵⁶ Ke jéme ye yicii nu beene ε bó fen e? Wee wvun ε ja fεε

bô mwεεm mvun mvunciim nen?" ⁵⁷ No bó ghay nonen mum ma lo wvú. Nonen ε Jisos gay ê bó le, "Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' mondvuum e monciim, εfuw ké wonj we le noo ê kfuu diew e." ⁵⁸ ε Jisos fanε yaa ebvuu ege binghaw bi mwεεm e jó nteen ké, njefo bó to baa elese fitele yî ye le ké.

14

*Ekume kpwe Jon Nleseejoo
(Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)*

¹ ε to nu kefew kedvu le, ε Nfon 'Elod wvú to saake keba ke wonj e kè Galilee yuw ekume lemme di Jisos e. ² ε wvú gay ê bocee wonj bew le, "Wee wvun nu Jon Nleseejoo ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le. ε nu fiεε fi ge wvú ε se no kenjke mvunjay keege binghaw bi mwεεm e bin nen."

³ Fí nu ε 'Elod to gay ε bó koo Jon, kay, fen yew ncaw e nje 'Elodia wvú kpweε Filew wvú waa bwee 'Elod, ε 'Elod to jo kpweε le. ⁴ ε Jon no tune gayte le nci baa bee le wvú ejo wvú kpweε le ké. ⁵ ε 'Elod mum no gomte le wen eyu Jon, geenen no fane bonyii, njefo bonyii to kenjke Jon diεwε wee ntum Nyo' le.

⁶ ε è ke no nu diuu di Nfon 'Elod to gee nkaw keekume diuu di bó to bokεε wvú, ε waa 'Elodia wvú kpwoon ley ceη bine fwe dvu bonyii bò to nu fô nkaw wvudvu le, ε 'Elod yen ε ye yvuwsε wvú. ⁷ ε wvú mum kaw wan wvudvu, die

kelew le wen nu efene wvú ε è cim nu naa bó la fi wvú ε bife le wen efene wvú dvú. ⁸ ε bwee wan mum beyse wan le wvú egay le wvú enya ekole ke Jon Nleseejoo le ê juy e ê wvú. ⁹ ε wvú gay, ε Nfon 'Elod yuw nonen ε ye keeshe lo wvú. Geenε nje kelew kè wvú to dieε wase fwe dvu bonyii bò to nu fô nkaw e, ε wvú mum gay le bó ege no wan gay. ¹⁰ ε wvú mum tum bonyii ε bó gen yew ncaw e bvuse ekole ke Jon e, ¹¹ to dvú ê juy e nya ê wan kpwoon wvudvu, ε wvú mum gen dvú nya ê bwee. ¹² ε boom bo Jon e bo ηgoo le ke gen jo gvune di Jon e dwey, gen see saaka wvudvu ê Jisos.

ε Jisos nyanje bonyii bontfuke botin

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ ε Jisos ke dioo yuw fiεε fi kooy bó Jon, mum ley ê kekonj e lewse ye gen fô bonyii yaa nu ké. Geenε ε bibombom bi bonyii le yuw, mum buy ê bilaante le len bó bikaa bi wvú le. ¹⁴ ε wvú ke buy ê kekonj e dioo fεεε ê nkpaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm. ε shen koo wvú bó bó, ε wvú mum no fele bonyii bò to cemkene. ¹⁵ ε è ke dioo nu ekiεguu, ε boom bew bo ηgoo le bence gay ê wvú le, "Fen nu nkpaante, ε diuu ε gen wase, gayε le bonyii ban egen bontεw e eguy mwεεm mvubole mvudien." ¹⁶ ε Jisos tfuse ê bó le, "Kε shieε nu dvú

wvù bó enene ke. E nu enya ben fiεε é bó edie.”¹⁷ E bó tfuse ê wvù le, “Bese keηke ke ε è nu bontuw bo bleed e botin bô byé yifiεε maan.”¹⁸ E wvù gay ê bó le, “Ben eto dvù enya ê me.”¹⁹ E bó to dvù, ε wvù fi, mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse yî egay e. E wvù jo bontuw bo bleed e bo botin ba bô byé yi yifiεε ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushε bontuw bodvu nya ê boom bew bo ηgoo le, ε bó mum gawce ê kebombom kedvu.²⁰ E bonyii bocii die ffuu. E boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbεke bì to sheeteε ε bí yiηsen ηkâa yuufe ncow fiεε.²¹ Bonyii bò to dieε mwεem mvudien mvudvu to nu bolemse diewe bontfuke botin e, ε se jo bokene bô boom.

E Jisos len yî joo le

(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)

²² E Jisos mum gay ê boom bew bo ηgoo le le bó eley ê kekon e esaa fwe kewvu keki é wen esheε egay kebombom ke bonyii le é kí ekfuyi.²³ E wvù ke sheε gay bó le, mum ne ben yî kum e wvù emben keegen ebunle. E ekfuη ke jiim ε wvù nu ke fó wvù emben.²⁴ Geenε è to nu kefew kedvu le, ε kekon nu wase ê joo ncejole, ε joo kale kí, njefo fwefwe to too je fwe cile kí.²⁵ E è ke no nu wase en'yulem, ε Jisos ne no too fó bó le le ne yî joo le.

²⁶ E boom bew bo ηgoo le dioo yen no wvù le ne yî joo le, ε kedvum gbwo bó. E bó no gayte le “E nu ηkfusay.” E bó mum no wamte foweεwe bô nfan.²⁷ Kan mwaan ε Jisos mum jeme ê bó le, “Ben ejice mvuntelem mvunen e, è nu me. Fo ben efanè ke.”

²⁸ E Bita gay ê wvù le, “Tata é è fen nu wo, é wo gay ε me nlen ten yî joo le nto fô wo le.”²⁹ E Jisos gay ê wvù le, “E toò le.” Nonεn ε Bita mum buy ê kekon e no le ne yî joo le gene fô Jisos e.³⁰ No wvù to le ne gene, dioo yen no fwefwe gee, ε wvù mum no fane, mum kew no shiile ê joo. No wvù shiile mum bee le, “Tata fi me!”³¹ Kan mwaan ε Jisos lan kebo jice wvù le gay ê wvù le, “O oo, mbee wo doose baay! Wo be keηke kemaηen nje la?”³² E bó wvù mum ben ley ê kekon e, ε fwefwe wvudvu mum lu.³³ E boom bew bo ηgoo le bò to nu ê kekon e mum nya n'wvum ê wvù gay le, “Kecεεy, wo nu Waa Nyo'.”

E Jisos fe bonyii bo bincem e Genesaleτ

(Mak 6:53-56)

³⁴ E bó ke lente mamase buy keba kè Genesaleτ e.³⁵ E bonyii bo jó yen wvù le kieε wvù, mum ciinse ntum ê keba kedvu le kecii, ε bonyii no too bô bonyii bo bincem e bocii fô Jisos e,³⁶ leke le wvù ecine é bó ekum ke naa ε è nu ηgem

ndvu ye le. E wee tfuu wvù to kumte, mum no bonene.

njefo bó joo mwεεm mvù è kp-wawci bonyii yεεyi le è nu diεw yem.’ ”

15

Ekumε nce wonj bô diεw Nyo' (Mak 7:1-13)

¹ E Bofalasii bô bonyii bomew bô to dunji bonci bo Nyo' le ke mum nε Jelusalem to fô Jisos e bife ê wvù le, ² “E nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le beete bô nce wonj bo'icee bosεεbeene bo fwele? Ke bó cuke can ê je yì nci gomte le se diekene ke.” ³ E Jisos tfuse ê bó le, “E nu nje la wvù ben beete finεn bô bonci bo Nyo' le bii ε è nu nce wene wonj e? ⁴ Me njemyi nεn, njefo Nyo' to nu ε gay le, ‘Wvumε ico bô bwoo.’ Bvuu gay ten le, ‘E wee nan lo ice kenεε bwee, é bó yu lo mwεten.’ ⁵ Geenεn, ben ε no gayte finεn le, ‘E wee nε ε gay ê ice kenεε bwee le, ‘Fiεε fi wo bee keekεηke can yem e nu ε me ε nya wase ê Nyo’,” tu ke è nulo é wvù ebvuu ejo fiεε fidvu efi ice kenεε bwee dvù ke.’ ⁶ E nεε no ben bii nce wene wonj e nεn mum gee ε diεw Nyo' tuu fiεε fi εcici. ⁷ Bonyii bô jemyi jεεy gee jεεy ban! Fiεε fi wee ntum Nyo' wvù Yesaya to jemyεε ekumε ben nu naa lo keceεy, no wvù to gayεε le,

⁸ ‘Bonyii ban wvumte me ke fomvu fomvu,

ε mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le.

⁹ Bó bunlee me ε è nu ke εcici,

Fiεε fi nulo ebefe bô wee (Mak 7:14-23)

¹⁰ E Jisos ke nε tee kebom-bom ke bonyii le ε kí to. E wvù gay ê kí le, “Ben eyekε eyuw, ekiεε ntay. ¹¹ Ke fiεε fi leyte ê wee εmvu nulo ebefe bô wvù ke. E nu fiεε fi buyte lo ê wee εmvu fi nulo ebefe bô wvù.”

¹² E boom bo Jisos e bo ηgoo le ke nε to gay ê wvù le, “Wo kee ke le Bofalasii be ε yuw fiεε fi wo be jeme fiε fí ε gbwe bó?” ¹³ E wvù tfuse ê bó le, “Kete kecii kè è nu se è yele Icem wvù nu fowe nu ε bó nu ke ebaa. ¹⁴ Ben edaaye ê bó le, è nu binfefe bì dunji je ê bonyii. E kenfefe dunji je ê kemew, é bó bocii ke egeη egbwεken ê kentuke le.” ¹⁵ E Bita gay ê Jisos le, “Ke yuuse ê bese fiεε fi ηgan wε jemyi.”

¹⁶ E Jisos bife le, “Ke ben ten kee mwεεm e? ¹⁷ Ke ben kee le fiεε ficii fi leyte ê wee εmvu booke ê shem ké ghan buy lo le? ¹⁸ Geenεn, ε fiεε fi buyte diuw wee le nεn'yi ε è nu fô fitele le. E è nu fifiε fi beete bô wee. ¹⁹ Fí ké nε ε è nu fô fitele le, ε wee se no keηke ηkpawcε wvù befe, mum yu wee, jo kpwεε wee kenεε dwee wee, jan kenjan, conj bvucōj, ben jim nsaw mbiay kenεε befe bô diee di wee le. ²⁰ Mvun nu mwεεm mvù nulo ebefe bô wee. Ke keediekεn bô can se bó ε cuke nulo ebefe bô wee ke.”

Ɛ kpwoon mvu wvù to nu wee ketum lese fitele yí Jisos e (Mak 7:24-30)

²¹ Ɛ Jisos ke ne fó lɛwse ye gen keba ke Taya bô Sidon e. ²² Ɛ fí kooy Ɛ kpwoon mvu wvu Kaanan wvù to nu jó to nu Ɛ ne to yen Jisos e, bee fô wvú le Ɛ, “O Tata, waa Nfon Dawe, camɛ ke shen fô me le. Waa wɛm wvù kpwoon nu Ɛ nceendaa dɛwle mvu njinsene naa lo bô wvù baay.” ²³ Geenɛn Ɛ Jisos yuw fanɛ yaa ghay lo ke. Ɛ boom bew bo ngoo le bence to lɛke wvú gay Ɛ, “Gayɛ ke Ɛ kpwoon wvun Ɛ wvú egenè. Wvú bii nyaa njɛese Ɛ beene.” ²⁴ Ɛ Jisos tfuse Ɛ, “Bó to tum me Ɛ è nu fô bonyii bo Israeɛ e maan bô nu diɛwe njée yí nu Ɛ ne wase Ɛ no bvuyte lo le.” ²⁵ Geenɛn Ɛ kpwoon wvudvu to ke tum envuw Ɛ Jisos ejise gay Ɛ, “Tata, fi ke me.” ²⁶ Ɛ Jisos tfuse Ɛ wvú Ɛ, “Ke fí nu lɛɲ keejo ngu boom elan fô bwé le ke.” ²⁷ Ɛ kpwoon wvudvu gay Ɛ, “Ɛ nu keceɛy icɛm. Geenɛn naa bwé ké no bonyi ke tfúw yí icee bó dioo diekene Ɛ yí no gbwekene.” ²⁸ Ɛ Jisos mum tfuse Ɛ wvú Ɛ, “O kpwoon wvun, mbee wo temyi lo. Fí ekooy fô wo le no wo shieele.” Ke nonɛn Ɛ waa we mum bonɛn lo.

Ɛ Jisos nyanje bonyii bont-fuke bonɛw

²⁹ Ɛ Jisos ke ne fó no gene, gen fey mbew Mamase yí Galilee le, ben gen yí kum e, shii fó. ³⁰ Ɛ kebombom ke

bonyii le ke baay to fô wvú le nen ghemm. Ɛ bomew to too bô bonyii bô nu bontɛɲɛ, noo bô keɲke bonfiaw ye le, noo bô nu binfefe, noo bô nu bincife, noo bomew bo bincɛm e nteen. No bó too bô bó, no jiwse Ɛ wvú ejise Ɛ wvú fele bó. ³¹ Ɛ kebombom kedvu no keɲke lo nghaw no bó to yene Ɛ bincife jemyi, Ɛ bonyii bô keɲke bonfiaw ye le bonene, Ɛ bontɛɲɛ lɛne ten teytey, Ɛ binfefe yene mwɛɛm e. Ɛ bó tum monkum mo Nyo' bonyii bo Israeɛ e.

(Mak 8:1-10)

³² Ɛ Jisos mum tee boom bew bo ngoo le gay Ɛ bó Ɛ, “Me ɲkeɲke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó ɛdiuw eta, Ɛ fiɛe fí bó edie yaa bvuu nu ke. Ɛ ke me ngomte Ɛ me encine bó le Ɛ bó egene jen ke, njefo è nulo Ɛ bó egen egbwe jen Ɛ je.” ³³ Ɛ boom bew bo ngoo le gay Ɛ wvú Ɛ, “Ɛ nulo Ɛ beene ejo fɛɛ mwɛɛm mvudien ɲkpwaante jan mvú ekpwɛntɛn keenyanje kfuu kin kebombom ke bonyii le dvú?” ³⁴ Ɛ Jisos bife Ɛ bó Ɛ, “Ben keɲke bontuw bo bleɛd e bomɛɛ?” Ɛ bó tfuse Ɛ, “Ɛ nu bososhwiw bô mvubyetɛle nen caan.” ³⁵ Ɛ Jisos mum gay Ɛ kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. ³⁶ Ɛ bó shii, Ɛ wvú jo bontuw bo bleɛd e bo bososhwiw ba noo byé yidvu, nya keyoone Ɛ Nyo', mum guushɛ nya Ɛ boom bew bo ngoo le, Ɛ bó mum gawce Ɛ bonyii bodvu.

37 Ε wee tfuu die, ffuu. Ε bó baance bimbεke bì to shεετεε, ε bí yιησεν ηκáa yisooshwiγ. 38 Bonyii bò to dieε to nu bolemσε bontfuke bonεw, ε σε jo bokενε noo boom. 39 Ε wvú mum cinε kebombom kedvu le ε kí no kfuuyi. Ε wvú ley ê kekon e γεν ê keba kè Magadan e. *

16

Ε bonyii bomew no gomte le Jisos ege kenghaw ke fιεε le
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

1 Ε Bofalassii bô Bosadusii ke ne to fô Jisos e keemom wvú, mum gay le wvú ege fιεε fi dunçi mvunγay mvù ne fowe. 2 Ε Jisos gay ê bó le, “Ε ke dioo nu seke diuu seeyi ε ebule γεελε, ε ben no gayte le, ‘Εkfun nu ebuy ejon,’ njefo ben nu ε γεν ε ebule γεελε. 3 Ε ke dioo nu seke diuu sane ε ebule γεελε ε kembεw ε suu, ε ben no gayte le, ‘Nffum nu ke efey εben,’ njefo ben nu ε γεν ε ebule γεελε ε kembεw ε suu. Ben kee keetaa ebule mum κιεε no εκfun nu enu, geenεν yaa kee ke bonciise bò mwεεm mvù kooyi yî kefew kin e dunçi nje la? 4 Εηγοke kè befe kè nu ε cinε wase Nyo' le ε no nu diεwε kpwoon nsake le kin, gomte fιεε fi dunçi mvunγay mvù ne fowe. Ke è nulo é me endunçe fιεε ê kí efey fi wee ntum Nyo' wvù Jona le ke.” No wvú gay

nonen mum cinε bó le ne no γενε.

Ε Jisos tefe boom bew le bó eyenè εκumε gee di Bofalassii bô Bosadusii le

(Mak 8:14-21)

5 Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ke dioo fεσε kewvu keki γεν le bó be ε daaye keejo bleεd. 6 Ε Jisos ke ne gay ê bó le, “Ben eyenè, bvuu joo kefew yî fintunγεν fi Bofalassii noo fi Bosadusii le.” 7 Ε boom bew bo ηgoo le mum kew no jemyi εbonebon εκumε fιεε fidvu, gayte le, “Wvú jemyi fintunγεν fin nen njefo beene baa to bô bleεd ke.” 8 Ε Jisos κιεε fιεε fi bó jemyi εκumε fι mum gay le, “O oo bonyii bo mbee wvù doose le ban! Ben jemyi εbeneben ε è nu εκumε bleεd wvù ben baa keηke ke nje la? 9 Ben baa γεne wase mwεεm e le? Ke ben kumyi bontuw bo bleεd e bo botin bò bonyii se dieε bontfuke botin e? Bimbεke bì ben se baance se nu ηκáa yimiεε? 10 Ε ke ben bvuu kumyi ten bontuw bo bleεd e bo bosooshwiγ bò bonyii be die bontfuke bonεw e? Ben be baanci bimbεke bí ε buy ηκáa yimiεε? 11 Ε ge la wvù ben baa κιεε le ke me nje-myi ε è nu εκumε bleεd ke? Me mbvuu ηgayte ke le ben ejod kefew εκumε fintunγεν fi Bofalassii bô Bosadusii le.” 12 No wvú jeme nonen ε bó mum κιεε le ke wvú jemyi le bó ejoo kefew ε è nu εκumε fintunγεν fi bó towte ê bleεd e ke, le wvú

* 15:39 Boηwa' bo boyvuum bomew teηε bvudvuu bvun le «Magdala». 16:1 12:38-39; Luk 11:16, 29-30 16:1 Jon 6:30 16:6 Luk 12:1 16:7 Mak 6:52 16:8 14:31 16:9 14:20 16:10 15:37

jemyi ε è nu ekumε n'yεεyi wvu Bofalasii bô Bosadusii.

Ε Βita cεε le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Ε Jisos ke γεν buy ê keba ke won e kè Kaysalia Filibi le, ke nε bife ê boom bew bo ηgoo le le, “Bonyii duu le wee wvù diee nu Waawee nu yεε?” 14 Ε bó tfuse ê wvù le, “Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseεjoo, bomew le Elayja, ε bomew duu le wo nu Yelimia kenεε wee ntum Nyo' wvumvu.” 15 Ε wvù bife ê bó le, “Ben duu finεn le me nu yεε?” 16 Ε Semon Bita tfuse le, “Wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvù Waa Nyo', Nyo' wvù kenke nshii.” 17 Ε Jisos tfuse ê wvù le, “Semon waa Jona, Nyo' nu ε buw wo, njefo ke fin nu ε è seje wee wvu wum ê wo ke, è seje Icem wvù nu fowe ê wo. 18 Me ε no ηgayte ê wo le wo nu Bita, * ε è nu yî kemaan kin e wvù me nu ηke en'yoo kentaashε kem ke bonyii bo mbee le. Ε ke mvungay mvu kpwe le nu ke eyuu eghaw kentaashε kedvu ke. 19 Me nu ηke enya ken'yene ke bvunfon bvù fowe le † ê wo. Fieε fi wo ε ke ε suu fokuse fen, tu bó nu ε suu wase fowe. Fieε fi wo ε ke ε fay fokuse fen, tu bó nu ε fay wase fowe.” 20 No Jisos gayεε nonεn, mum loocε ciise lo ê boom bew bo ηgoo

le le bó eyεne fo bó ke emom esee ê wee le wen nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε ke.

Ε Jisos jeme ekumε kfuu kpwe yi wvù nu ke ekpwe

(Mak 8:31-9:1; Luk 9:22-27)

21 Ε κεw yî kefew kekie le, ε Jisos mum κεw no dunçi ê boom bew bo ηgoo le le wen kenke ke keegen Jelusalem. Ε wen nu eγεν eyen bonjεw nteen can bonyii bô saake won e bô bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô dunçi bonçi bo Nyo' le. Bó nu ke eyu wen, é ediuw ebuy εta é wen ekase ebuy yî kpwe le. 22 Ε Bita mum jo wvù ε bô wvù lewse ye. Ε wvù mum κεw no saake wvù yî fieε fidvu le, gayte le, “Tata, Nyo' elεwsee. Ke fin fieε nu ke eyuu ekooy bô wo ke.” 23 Ε Jisos banke ye gay ê Bita le, “Ja ê me εjim Satan! Wo jewsee lo me njefo ke wo leeme ê keba ke Nyo' le ke. Wo leeme ε è nu ê ke wee wvu wum e.” 24 No Jisos jeme nonεn, mum gay ê boom bew bo ηgoo le le, “E wee gomte keenu wee wεm ηgoo, tu wvù kenke keetun εkolε kew, etuu kentam kew ebii me le. 25 Ben ekeè le wee wvù bawci nshii we fo wvù elase nu ke elase ke lo. Geenεn ε wee wvù lase nshii we nje me nu ke ekenke nshii. 26 Ε bó baanci naa won wvun nen tfuu, ε nya ê wee wvù ε die, ε ke ε lase nshii

16:14 14:2; 17:10-13; Mat 21:11 22:32; Jon 1:42; 21:15-17; Efe 2:20

16:16 14:33; Jon 1:49; 11:27

16:18 Luk

Luk 11:52; Mat 18:18; Jon 21:15-17 † 16:20 17:9 16:21 17:22-23; 20:17-19; 26:2 Luk 14:27; 17:33; Jon 12:25-26; 1Bi 2:21

* 16:18 Diee di Bita din nu le, «Te».

16:19

† 16:19 Fen nu teyey le, bin'yene bi bvunfon

16:24 10:38-39;

we, é sɛw wvudvu enu la? Nuu le fiɛɛ nu dvú fi è nulo é wee esum keyoy kew dvú le? ²⁷ Ben ekeè le wee wvù diee nu Waawee nu ke eto bô bonceendaa bew ê bvukukɛ bvú Ice le, emum elaw wee tfuu yî fiɛɛ fi wee nu ε ge le. ²⁸ E me ensee ê ben keɛɛy le bonyii bomew leeme fɛn bô yaa nu ke eyuw wvuŋ kpwe sɛ bó ε yɛn no wee wvù diee nu Waawee too bô bvunfon bwew kɛ.”

17

E Jisos duŋɛ bvukukɛ bwew bvù wvù to keŋke fowe (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ E εdiuw ke fey εsoocaa, ε Jisos jo Bitá bô Jɛm noo Jon wvù waa bwee Jɛm, ε bô bó ben yî kum wvumew e ε wvù defɛ ɛwe, no nu fó εbonɛbon. ² E bó ke nɛ yɛn ε nfiɛɛɛn ye ε kumɛn ê bó ejise, bvushiw bwew ε no baa lawkene diɛwɛ diuu le, ε ndvú ye baa tɛn lawkene nɛn mwawmwawmwaw. ³ E fí kooy le Muses bô Elayja to nu ε nɛ buyɛn fô bó le, no jemyi bô bo Jisos. ⁴ E Bitá mum nɛ bvumtɛn gay ê Jisos le, “Tata, fí jee no beene nu fɛn. E wo fɛn kooŋke lo é me en'yoo cún fɛn shɛ, é yimi enu yo, yimi yi Muses, yimi yi Elayja.” ⁵ Kɛ no wvù to bɛɛ jemyi, ε fí kooy le kembɛw kè baa nɛn bvuuu to nu ε nɛ to baŋ bó, ε diɛw jeme ê kembɛw kedvu le le, “Wvun nu Waa wɛm, wvù nu

fitele fiem. Me n'yuuke njon bô wvù baay. Ben eyuukè ε è nu wvù le.” ⁶ E boom bew bo ŋgoo le dioo yuw diɛw yidvu ε kedvum gbwo bó, ε bó gbwekɛn tum monshim fokuse. ⁷ Geenɛn ε Jisos gɛn kum bó le gay le, “Ben eja we. Fo ben efanè kɛ.” ⁸ E bó dioo cake ejise we faŋɛ yaa bvuu yɛn wee mvu le efey Jisos kɛ.

⁹ E bó ke nɛ yî kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos lew ê bó le, “Fo ben ke esee fiɛɛ fi ejise eyene be yɛn ê wee sɛ wee wvù diee nu Waawee ε buy wase yî kpwe le kɛ.” ¹⁰ E boom bew bo ŋgoo le bife ê wvù le, “E nu nje la wvù bonyii bô duŋci bonci duu le Elayja keŋke keeke eyaw eto é Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ sɛ to?” ¹¹ E Jisos tfuse le, “E nu keɛɛy le Elayja keŋke keeyaw eto ekene mwɛɛm mvunciim. ¹² Geenɛn é me ensee ê ben le Elayja nu ε to wase bó faŋɛ yaa kiɛɛ wvù kɛ, ε mum ε ge fiɛɛ fi bó kooŋke bô wvù. E è nu kɛ lɛŋlɛŋ no wee wvù diee nu Waawee nu ke eyɛn ŋgɛw can yibole.” ¹³ No wvù gay nonɛn, ε boom bew bo ŋgoo le mum kiɛɛ le wvù jemyi ε è nu ekume Jon Nleseɛjoo.

E Jisos fɛ wan mvu wvù to gbwee keŋgbwe

(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ E Jisos bô boom bew bo ŋgoo le ke bow fɛsɛ fô kebom-bom ke bonyii le to nu. E wee

mvu nε to tum envuw ê Jisos fwe, gay ê wvú le, ¹⁵ “Tata, camε ke shen fô waa wem e. Wvú gbwee kenjgbwe, yene ηgew baay. Wvú nen'yi gbwe fotaη, ké nε gbwe ê joo le. ¹⁶ Me mbe ε nto bô wvú fô boom buw bo ηgoo le bó ε mom ηkuuη keefε wvú.” ¹⁷ E Jisos gay le, “O oo! Engokε ke εcici kε baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene enjen embuy nεε? Me nu ηke enkuu shém bô ben enjen embuy nεε? Ben eto bô wan wvudvu fεn enya ê me.” ¹⁸ E bó to dvú, ε Jisos wam nceenda dεwle wvú to nu yî wan wvudvu le ε wvú buy, ε wvú mum bonen lo kaη mwaan.

¹⁹ E boom bo Jisos e bo ηgoo le ke nε gen fô wvú le εjim εjim, bife ê wvú le, “E nu nje la wvú bese be mom ηkuuη keebvuse nceenda dεwle wvudvu?” ²⁰ E wvú tfuse ê bó le, “E nu njefo mbee wene doose lo. E me ensee ê ben keεey le, é ben be keηke mbee ε wvú nu ke naa diεwε shem nsusu le, * tu ben nulo egay ê kum wvun le wvú emvuw ye fεn egen eleem fofe, é wvú mvuwε, fiεε saa nu dvú fi nulo eghaw ben ke. ²¹ [Geenen, ke kfuw wvuwvun nceenda dεwle nulo ebuy se wee ε bunle ε she mbam mwεem mvudien ke.]”†

E Jisos bvuu jeme ekumε

kfuw kpwe yî wvú nu ke ekpwe
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² No Jisos bô boom bew bo ηgoo le to taashεε Galilee, ε wvú gay ê bó le, “Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke enya wvú can bonyii le, ²³ é bó eyu wvú, é ke edioo enu εdiuw εta, é wvú ebuy yî kpwe le.” E bó yuw nonen, ε ye keeshε bó baay.

Ekumε shile wvu yew ncese

²⁴ E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke gen buy Kafana'um, ε bonyii bò to fii shile wvu yew ncese ke to yen Bita le sow ê wvú le, “Wee wene n'yεeyi ké no laanηke ke shile wvu yew ncese?” ‡ ²⁵ E wvú bee le, “Eε.” E Bita ke dioo tu fô yew e, ε è yaw Jisos jike fiεε fidvu fokuse, bife ê wvú le, “Semon, wo yene fiuw le la? Bonfon bo fokuse fεn ké no fii shile bô kensuw ε è nu ê baa? Bó ké no fii ê boom bo won e, nuu ê botolo le?” ²⁶ E Bita tfuse le, “Bó ké no fii ε è nu ê botolo.” E Jisos gay ê wvú le, “Tu ke boom bo won e yaa keηke keelaanηke ke. ²⁷ Geenen, wvu le fo bee wo eteensen mvuntelem mvu bonyii bodvu le, gene elan fincaw ê mamase le, bye yî wo ε yaw ε koo, ε wo yene diuw wvudvu, é wo eyen jise di bigew e jó, emum ebvuse egen enya ê bó keelaη shile wesebewo dvú.”

17:17 Dito 32:5, 20 **17:20** 13:31; 14:31; 21:21; Mak 11:23; Luk 17:6 * **17:20**

Nsusu yin nu ê diεw bala le le, «mustard». † **17:21** Ke bon'wa' bo boyvuum bomew bó bó to yawεε san diεw Nyo' jó keηke kencim kin ke. **17:22** 16:21 **17:24** Ksm

30:13 ‡ **17:24** Shile wvun to nu diεwε kenjawten ke nlawma wee lemme le yî diuu le.

18

*Wee wvù kuuke ente jo
bvunfon bvufowe*

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ E è no nu ke kefew kedvu le, e boom bo Jisos e bo ngoo le to bife ê wvù le, “Wee wvù kuuke fele wee tfuu ê bvunfon bvufowe le nu wvù la?”

² E Jisos mum tee wan caan leke ê bó entelen, ³ gay le, “E me ensee ê ben keceey le, ê ben baa ekumen etu diewe boom bo caan caan e, tu ke ben nu ke eyuu eley naa lo bvunfon bvufowe le ke. ⁴ Naa yee wvù nu e jo ekole kew caan e no nu diewe wan wvun e, nu e wvù nu wee wvù kuuke ente jo bvunfon bvufowe. ⁵ E wee fiisene wan diewe wvun e ê diee diem e, tu wvù fiisene e è nu me.

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ E è nu le wee ege ê wee wvù nu e lese fitele yî yem e diewe boom bo caan caan ban e ege kebefe, ê fi ejee fô wvuwee wee le le bó eshenke kebwee ke diene le ê kendon kew e, edomse wvù é wvù eshii egen ê joo yi baay e. ⁷ Ngew wvu baay nu fô bonyii bo yî won wvun e. Mwem mvù teeyi bonyii e bó gee bibefe kenke ke keenu. Geen e ngew wvu baay nu fô wee wvù teeyi wee mvu e wvù gee kebefe le. ⁸ E kebo kuw kene ekale kuw gee e wo gee kebefe, é wo sum kebo kedvu kene ekale kedvu lan. Fí jee le wo ke eley nshii wvù mey lo le bó kebo kene ekale kenkfuyte,

efey keekenke can yicii kene bikaa bicii é bó ke ejo wo etfume nguy wvù mey lo le. ⁹ E jise diuw gee e wo gee kebefe, é wo min jise didvu lan. Fí jee le wo ke eley nshii wvù mey lo le bó jise dimwaan, efey keekenke ejise ecii, é bó ke elan wo nguy wvu baay e.”

Ngan ekume njee yì to lae

(Luk 15:3-7)

¹⁰ “Ben eyenè fo ben ejoð mvu boom bo caan caan ban e ekuse ke. E me ensee ê ben le fowe nu e bonceendaa bo Nyo' le bò shee bó bó ké no nu ke sekecii ejise jo Icem wvù nu fowe. ¹¹ [E wee wvù diee nu Waawee to to keeboyse bonyii bò nu e laken wase.] *

¹² Ben kpwaake le la? E wee kenke njee gbwee, yimiaa e la ente dvudvu, wvù saa eyaw ecine yi mban bvuke ncow bvuke le ê kum, egen egom njee yimiaa yì la yidvu? ¹³ E me ensee ê ben keceey le, é wvù gom e yen, é wvù eyuuke njon bó njee yimiaa yidvu fele yi mban bvuke ncow bvuke yì baa la ke. ¹⁴ E nu ke lenlen ten no Icen wvù nu fowe baa shieele le wee mwaan ngoo boom bo caan caan ban e ela ke.

*No è nulo é wee emance
mwem bô waa bwee*

¹⁵ E waa bwoo ge fi e fí e befe fô wo le, é wo gen yen wvù le dunce jay we ê wvù ke ben e wvù bofee. Wvù é yuw fi e fí wo jeme, tu wo e

18:1 Luk 22:24 **18:3** 19:14; Mak 10:15; Luk 18:17 **18:4** 23:12 **18:5** Luk

10:16 **18:8** 5:29-30 **18:10** Jon 10:11-15 * **18:11** Ke bonwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawee san diew Nyo' jó kenke kencim kin ke. **18:14** 6:10 **18:15** Lew 19:17; Gal 6:1

kase wase ε κηκε waa bwoo jim. ¹⁶ Wvú é no nu σε wvú ε yuw fiεε fi wo jeme, é wo jo wee mwaanη κενεε bofεε ε ben ε bó kase γεν fô wvú le, wvu le njeme wemen εκηκε bonyii bofεε κενεε botete bô eben jim nsaw wvudvu. ¹⁷ Wvú é γεν ε faj keeyuw fiεε fi bó jemyi, é wo jo keseen γεν dvú fô kentaashe ke bonyii bo mbee le. Wvú é faj keeyuw naa noo kentaashe ke bonyii bo mbee le, é wo jo wvú diεwe wee wvú yaa kee ke Nyo' κενεε diεwe wee wvú fii shile le.

¹⁸ Ε me ensee ê ben keεεy le fiεε fi ben ε ke ε suu fokuse fen, tu bó nu ε suu wase fowe, fiεε fi ben ε ke ε fay fokuse fen, tu bó nu ε fay wase fowe. ¹⁹ Me ε mbvuu ε no ηgayte ê ben le, é bonyii bofεε ê ben ente beηe yî fiεε le fokuse fen, ε lekε ê bunle le, é Icem wvú nu fowe ege fimweten fô bó le. ²⁰ Ben ekeè le fô bonyii bofεε κενεε botete nu ε taashe ê diee diem e, nu ε me nu ê bó entelen.”

Ngan ekume wee fioo wvú yaa koole ke shen

²¹ Ε Bitá mum bence bife ê Jisós le, “Tata, è nu bokan bomεε bô waa bwεem gee mwεem mvù befe fô me le, é me enleeeshi ke lo? Ε nulo é ke egen ebuy bokanη bosooshwiý e?” ²² Ε Jisós tfuse ê wvú le, “Κε è nelo é me enγay ê wo le è nelo enu κε bokanη bosooshwiý maanη κε. Ε nelo

enu mbansooshwiý bokanη bosooshwiý. ²³ Ε νεε fiεε fi bó nelo efewsεν bvunfon bvu fowe bô nfon mvu wvú to gomte keekpwanηεν bô bonyii bew bo lemme le bô kpawaw we to nu can yibole. ²⁴ No wvú to κeweε keetaasse, ε bó to bô wee mvu ε ye fioo nu bikele bi bigew e bontfuke yuufe. ²⁵ No κε è to nulo é wvú elaw, ε nfon wvudvu mum gay le bó ejo wvú bô kpwese noo boom noo mwεem mwew mvunciim egese eto bô bigew bidvu elaw fioo ye dvú. ²⁶ No nfon gay nonεν, ε wee wvudvu gbwe ê wvú ejise ku can ê wvú gay le, ‘Tata, kuu κε shém bee wo, me nu ηke enlaw fiεε ficii.’ ²⁷ Ε shen ge ε cee ekole we cine wvú le daaye lo ê fioo yidvu le. ²⁸ Geenεν, ε wee we kebεε ke buy dīoo gene, buynεν yî wee mvu wvú bô bó lemte nfon e, ε wvú to κηκε wvú fioo ekεle ke bigew e κε kemwaanη. † Ε wvú mum jice wvú yî sew e gay le, ‘Lawε fioo yo.’ ²⁹ Ε wee lemme wvudvu mum gbwe ten ê wvú ejise, lekε wvú gay le, ‘Kuu κε shém bee wo, é me ηke enlaw wo.’ ³⁰ Ε wvú tun, jo wvú γεν fen yew ncaw e le wvú enù dvú egen ebuy no wvú ke elaw fioo ye. ³¹ Ε bonyii bomew bô bô bó to lemte dīoo yen fiεε fi kooy le, ε fí ley bó baay. Ε bó mum γεν see fiεε ficii fi be kooy ê nfon. ³² Ε nfon tooy wvú ε wvú to,

18:16 Dito 19:15; Jon 8:17; 2Kol 13:1; 1Tim 5:19 **18:17** Tay 3:10 **18:18** 16:19; Jon 20:23 **18:19** 7:7 **18:20** 28:20 **18:22** Kej 4:24 **18:23** 25:19 **18:27** Luk 7:42 † **18:28** Ekεle ke bigew e kin nu ê diεw Glek e κε diεwe bodanali gbwee le.

ε wvú gay ê wvú le, ‘Wo nu fiεε fi εcici. Me mbe ε ndaaye ê yo fioo le yicii njefo wo be ε ku can ê me. ³³ Ke è be nulo ten é wo ecam shen fô wee wvù ben ε bó lemte le no me mbe ε ncam ten fô wo le?’ ³⁴ E nfon ton'ye shém, nya wvú le bó efen yew ncaw e, enyεwle bô wvú egen ebuy no wvú ke elaw fioo ye yicii. ³⁵ Nonen, è nu ke lenlen no Icem wvù nu no fowe nu ke ege bô wee mwaan mwaan ben e, fen é wee baa elεshε bô fitele fiew ficii fiεε fi befe fi waa bwee nu ε ge fô wvú le.”

19

N'yeyi ekumε keekun kpwoon

(Mak 10:1-12)

¹ E Jisos ke jeme mwεem mvun mεse, mum nε ê keba ke won e kè Galilee le gen ê kè Judea le Joo Joodan wvuke. ² No wvú gen, ε kebombom ke bonyii le shfum bi wvú le, ε wvú fε bó bocii bô to cemkene jó.

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

³ E Bofalasii ke nε to fô wvú le keemom wvú, mum bife le, “Nci nu ε bee le é nulo é wee ekun kpwese yi fiεε le kenεε è nu naa fi la?” ⁴ E Jisos tfuse ê bó le, “Ben ke baa tan wase fiεε fi bó san le, ‘Fonkew nu ε wee wvù to bomεε bonyii to bom bó ε bó no nu diemsen bô kpwoon’ e? ⁵ Wvú to bom nonen mum gay le, ‘E nu nje fifin wvù diemsen nu ke ecinε ice bô bwee le etaashε bô

kpwese, é bó bofεε emum etu wase wee mwaan.’ ⁶ Nonen, ke bó bεε bonyii bofεε ke, bó nu wase wee mwaan. Fí ε mum ε no nu le, fiεε fi Nyo' nu ε taashε wase, fo wee emom egawsen ke.”

⁷ E bonyii bodvu mum bife ê Jisos le, “E no nu nje la wvù Muses to gayεε le wee nulo esan ηwa' enya ê kpwese wvù dunji le wen nu ε kun wase wvú, emum ekun wvú?” ⁸ E Jisos tfuse le, “E to nu nje bikuu binen bi temyεen wvù Muses to cin'yεε le wee nulo ekun kpwese. Geenεn, ke è nu no fi to nu fonkew ke. ⁹ Me ε no ηgayte fiem ê ben le, é wee nε ε kun kpwese ε jo wvumvu, é è baa nu le kpwoon wvudvu nu ε nε ε no ghane gee nsake, tu wvú nu ε ge kebefε ke diewe keejan kpwoon mvu.”

¹⁰ E boom bo Jisos e bo ηgoo le yuw fin gay ê wvú le, “E è fen nu no fi nu ekumε diemsen bô kpwoon, é fi ejee le wee emey fiew nonen se wvú ε taashe bvujen.” ¹¹ E Jisos gay ê bó le, “Ke è nu wee tfuu wvù nulo ebee fifin fiεε ke. E nulo ebee ke bonyii bô Nyo' nu ε ge le bó ebee. ¹² Ben ekeè le bonyii bomew nu dvú ε bó yaa ké no kenke shiee kpwoon ke, ε è nu no bó to bokεε wase bó ε bó nu. E bomew nu nonen ε è ge bonyii bô can le bó enu nonen. E bomew nu fibole nonen ε è ge bó bô bikuu bibole le bó enu nonen nje bvunfon bu fowe. Wee wvù nulo ebee fifin ε wvú bee.”

Ɛ Jisos lanj kembonen yi boom bo caan caan e

¹³ Ɛ bonyii ke ne no too bô boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, ebunle fô bó le, e boom bew bo ngoo le mum no saake lo bonyii bodvu. ¹⁴ Ɛ Jisos gay fiew le, “Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le. Fo ben ejewsè bó ke, njefo bvunfon bvú fowe nu e è nu fô bonyii diewe boban e.” ¹⁵ No wvú gay nonen, mum gee can ye yi bó le mum ne no gene.

Jisos bô cee kpaw

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Ɛ fi kooy le wee mvu to nu e ne to fô Jisos e, bife é wvú le, “Wee N'yeyi, fi ee fi jee fi me nkenke keenge nse nkenke nshii wvú mey lo nu la?” ¹⁷ Ɛ Jisos bife é wvú le, “Wo biite e è nu é me ekume fi ee fi jee nje la? Wee wvú jee mey ke mwaan. Ɛ wo gomte keeke eley nshii wvú mey lo le, é wo no gèlè bonci bo Nyo' le.” ¹⁸ Ɛ wee wvudvu bife é Jisos le, “Bonci bo Nyo' le nu bò la?” Ɛ Jisos tfuse le, “Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpwee wee, fo wo econ bvucun, fo wo eben jim nsaw mbiay, ¹⁹ è wvumtè ico bô bwoo, noo le, è koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.” ²⁰ Ɛ cuwee wvudvu mum gay é wvú le, “Bonci ban bocii nu e me nse ngèele wase. Ɛ bvuu sheke la?” ²¹ Ɛ Jisos tfuse é wvú le, “Ɛ wo fen gomte keenu wee wvú jee

gene meese, é wo gen gese mwem mvù wo kenke, gaw bigew bidvu é bo kefufe le, é wo ke emum ekenke ntfu e è nu fowe. Ɛ wo dio e ge nonen emum eto ebii me le.” ²² Ɛ cuwee wvudvu yuw nonen, mum ne no gene nu lo shen shen, njefo wvú to kenke kpaw baay.

²³ Ɛ Jisos mum gay é boom bew bo ngoo le le, “Ɛ me ensee é ben keey le fi nu ke etemyi fô wee kpaw e keeley bvunfon bvú fowe le. ²⁴ Ɛ me embvuu ensee é ben le, fi nu cekey fô nyambala le keeley é jise di tase le fele fô wee kpaw e keeley bvunfon bvú Nyo' le.”

* ²⁵ Ɛ boom bo Jisos e bo ngoo le yuw fifin, e diuw yum bó baay. Ɛ bó bife le, “Ɛ è fen nu nonen, é ke yuu eboy yee?” ²⁶ Ɛ Jisos taa bó nen, gay é bó le, “Ɛ è nu fô wee wvu wum e, tu fi nulo eghaw. Geen e fô Nyo' le nu e ke fi ee yaa nulo eghaw wvú ke.” ²⁷ Ɛ Bitay gay é wvú le, “Taa eyen, bese nu e cine wase fi ee ficii le e no bii wo le. Bese nu ke ekenke la?” ²⁸ Ɛ Jisos gay é bó le, “Ɛ me ensee é ben keey le seke wee wvú diee nu Waawee e shii wase yi kawla we bvukule le won wvu fwe le, é ben ban bò se bii me le, eshii ten yi bokawla le yuufe ncow bofee esaake dikfu di Isael di yuufe ncow difee. ²⁹ Wee tfuu wvú nu e cine la diwe e, kene boom bo bwee le, kene jéme

19:14 18:3 **19:18** Ksm 20:12-16; Lew 19:18 **19:19** 22:39 **19:21** 6:20;

8:21-22; Luk 12:33 **19:22** Mben 62:10 * **19:24** Nyambala yin nu e bó teje é diwe bala le le «camel». **19:26** Saka 8:6; Luk 1:37 **19:28** 25:31; Luk 22:30; 1Kol 6:2; Mwm 3:21 **19:29** 10:37

ye le, ke ne ice le, ke ne bwee le, ke ne boom e, ke ne ηε le, ε wvú cin'yi nje yem, nu ke ekeηke bonyii bô mwεem bokan gbwee fele no wvú se keηke. Ε wvú nu ke ekeηke ten nshii wvú mey lo. ³⁰ Geenen, bonyii nteen bô nu fwe keseen nu ke enu ejim, é nteen bô nu ejim keseen enu fwe.”

20

Ngan ekume wee wvú to joe bonyii bo lemme le lese wene

¹ Ε Jisos bvuu gay le, “Bvunfon bvú fowe nu diewe cee la mvu wvú to buyee ja fontanentan gen keejo bonyii bo lemme le elese é wvú wene. ² No wvú to geene yen bó le, ε bó bó mum kamen le wvú nu ke elaw bó danali danali yí diuu le. * Ε wvú mum ciinse bó ε bó gen no lemte é wvú wene. ³ Ε è ke no nu diewe didiuu bvuke le, ε wvú buy gen yen bomew bonyii le ε bó leeme fô way laame. ⁴ Ε wvú gay é bó le, ‘Ben egen ten elemte é me wene, é me ηke enlaw ben no bó ké no laake.’ Ε bó mum gen. ⁵ Ε wvú ke bvuu buy ke diewe emvunsheen entelen e, bvuu kase buy ke diewe didiuu ditete le, joo ke bonyii bo lemme le. ⁶ Ε è ke no nu diewe didiuu ditin e ekiεguu, ε wvú bvuu buy gen yen bonyii bomew ε bó leemene. Ε wvú bife é bó le, ‘Ε nu nje la wvú ben to ε she leemene fen diuu dicile εcici?’ ⁷ Ε bó tfuse le, ‘Ε nu njefo wee baa jo bese

lemme le ke.’ Ε wvú mum gay é bó le, ‘Ben egen le ten elemte é me wene.’

⁸ Ε è ke no nu ekiεguu, ε cee weε mum to gay é cee ekole bonyii bew bo lemme le le wvú etee bonyii bo lemme le, enya nlawma wvubo, keeke yí bonyii bô be to ejim e, egen emese yí bô be to fwe le. ⁹ Ε wvú mum kew no laake. Ε bonyii bô bó to joe bó yí lemme le didiuu ditin to ε wvú law bó danali danali. ¹⁰ Ε bonyii bô bó to yawee ejo ke dioo to mum no kpwaake le bó nu elaw bó efey bomew ba. Geenen, ε bó law ke ten bó danali danali. ¹¹ Ε bó fi nlawma wvubo mum kew no wvukene cee la we, ¹² gayte le, ‘Bonyii ban bô wo be jo ejim lem ke ntam kefew mwaan maan, geenen wo ε law bee bó lenlen, ε bese nu bô be she ε ηgvuse yí lemme le diuu dicile ε mvum sheyte yí yese le.’ ¹³ Geenen ε cee weε wvudvu tfuse é wee mvu bó le le, ‘Nsaa yem, ke me mbaa njay fiεε bee wo ke. Bee wo be kamene ke lemme din yí danali le?’ ¹⁴ Joo nlawma wo egenè. Ε kon me le me enlaw wee wvu ejim lenlen diewe no me nlaw wo. ¹⁵ Ke me ηkeηke mvungay keenge fiεε fi me ηkoonke bó fiεε fi è nu fiem e? Nu u le wo bene kendon njefo me nu ε n'yene can yem fô bonyii le le?’ ” ¹⁶ No Jisos jeme nen, mum mese le, “Ε nu ke no bonyii bô nu ejim keseen nu ke enu bo fwe, ε bo fwe nu bo

^{19:30} 20:16; Mak 10:31; Luk 13:30 * ^{20:2} Danali mwaan nu jise di bigew e di bó to ké law wee dvú yí lemme di yí diuu le. ^{20:8} LeW 19:13; Dito 24:15 ^{20:16} 19:30

ejim.”

*Ε Jisos bvuu jeme ekumε
kfuu kpwe yì wvú nu ke ekpwe
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-
34)*

¹⁷ Ε Jisos ke no bene Jelusalem, ε bô boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε buy ê je, ε wvú tee bó ε bô bó læwse ye, ε wvú gay ê bó le, ¹⁸ “Ben eyeke eyuw, beene bene wase γενε Jelusalem, ε bó nu eγεν enya wee wvú diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô dunçi bonci bo Nyo' le, é bó esaw wvú esumten le bó eyu wvú, ¹⁹ emum enya wvú can bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é bó esεwse wvú, tamte wvú bô bongbwan, emum eta wvú yì kentam e, é ke edioo enu εdiuw eta é Nyo' ekase ebvuse wvú yì kpwe le.”

*Ε bwee Jon bô Jεm læke
bintaw bi boom bew e ê Jisos
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Ε bwee boom bo Σεβεdee le ke νε to fô Jisos e bô boom bew, tum ενvuw ê wvú ejise keeleke fiεε. ²¹ Ε Jisos bife ê wvú le “Wo be gomte le la?” Ε wvú gay ê wvú le, “Kawε le è nu ke edioo enu seke wo saake wase bvunfon bwuw, é boom bem bo bofεε ban eshii mbew yò le, wvumvu ê εbo kuw ke εlemσε le, wvumvu ê ke εκενε le.” ²² Ε Jisos tfuse ê boom bodvu le, “Κε ben kee fiεε fi ben biite κε. Ε nulo

é ben ke ewu fiko fi ηγεw e fi me nu ηke εν'wu?” Ε bó tfuse le, “Bese nulo ke ewu.” ²³ Ε wvú gay ê bó le, “Ε nulo é ben ke ewu fiko fiem keceεy. Geenεn keeshii ê εbo kem ke εlemσε bô ke εκενε le yaa nu bvudvuu bwem keenya ê ben κε. Mondvuum modvu nu ε è nu fô bonyii bô Icεm nu ε seyse wase ε γεε fô bó le.” ²⁴ Ε kebεse ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw ekumε fiεε fidvu, ε shém ton'ye bó bô boom bo bofεε bodvu. ²⁵ Geenεn ε Jisos tee bó bocii, ε bó to ε wvú gay ê bó le, “Κε ben kee le bonyii bô saake bitum ké no shiile lo yì bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole dunçi mvunγay mvubole ê we jo bó? ²⁶ Κε fifie κεηκε keenu ê ben εντελεη κε. Wee wvú gomte keenu wee wvu baay ê ben εντελεη κεηκε keenu wvú lemte lo ben e. ²⁷ Wee é no gomte keenu wee wvu fwe ê ben εντελεη, tu wvú κεηκε keenu nfwa wene. ²⁸ Ε nu κε λεηλεη no κε wee wvú diee nu Waawee to to le bonyii el-emte lo wvú le κε. Wvú to to keelem lo fô bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen yì kpwe le.”

*Ε Jisos yene ejise binfefe
bifεε
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-
43)*

²⁹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke γεν dioo fele Jeliku,

ε kebombom ke bonyii le no shfumte ê wvú ejim. ³⁰ Ε fi kooy λ binfefe bimew bifεε, ε è nu bolemsε bì to ké no shiile diuw je le, to nu ε dioo yuw λ Jisos fele lo, ε bí mum no wamte gayte λ, “Tata, Waa Nfon Dawe, camε shen fô bese le.” ³¹ Ε kebombom ke bonyii le no wamene bó gayte λ bó eban lo. Geenε ε bó bvuu wam γεν lo fwe fwe λ, “Tata, Waa Nfon Dawe camε shen fô bese le.” ³² Ε Jisos mum leem, tee bó, ε bó to, ε wvú bife λ, “Ben gomte λ me enge la fô ben e?” ³³ Ε bó tfuse λ, “Tata, gee é ejise eyese eyene ye.” ³⁴ Ε shen koo Jisos, ε wvú kum ejise εbole. Kan mwaan ε bó mum no yene mwεem e, mum nε no bii Jisos e.

21

Ε Jisos ley Jelusalem diewe Nfon e

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke dioo fenene Jelusalem, ε bó nu wase ntεw wvù Betfaj e yî Kum Bite bi Olif e, ε wvú mum tum boom bew bo ηgoo le bomew bofεε, ² gay ê bó λ, “Ben eγεν ntεw wvu fwe we le. Ben nu dioo ε γεν, emum eyen lo bwee kembεbey e ε bó ε suu ε waa we nu mbew ye le, é ben efay, eto dvú ê me. ³ Ε wee bife lo fiεε ê ben, é ben tfuse λ Cee Ekole kεηke shiee wvudvu, é wvú emum ecine lo kan

mwaan é ben eto dvú.” ⁴ Fifin to kooy nonεn keege é fí eto ekocεn no wee ntum Nyo' mvu to jemyεε, gayte λ,

⁵ “Wee egay ê kelaante kè Sayon λ,

‘Ben etaa eyen, Nfon wene too ê ben e.

Wvú nu ε shike εkole kew, ε ben yî kembεbey e, ε è nu waa kembεbey,

kembεbey ε kí bεε caan.’ ”

⁶ Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le ba γεν, ge ke no wvú to jemyεε. ⁷ Ε bó to bô kembεbey kedvu noo wan,

yey bikum bibole yî dvú le, ε Jisos ben shii yî kemew e, no gene. ⁸ Ε kebombom ke bonyii le nteen no yeyte ten

bikum bibole ê je, ε bomew faashi tíew bite yeyte. ⁹ Ε kebombom kè to gene fwe dvu

Jisos bô kè to bii ejim no wvu-yui λ, “Eeeee, mbense enù fô waa Nfon Dawe le λεεε! Nyo'

nu ε lan kembonεn yî wee wvù too ê diee di Tata le λεεε!

Eeeee, mbense enù fô Nyo' wvu fowe le λεεε!”

¹⁰ Ε Jisos ke γεν fεse Jelusalem, ε kelaante kedvu kecii shiw. Ε bonyii no ghayte, biite λ, “Wvun σε nu yεε le?” ¹¹ Ε kebombom

tfuse λ, “Ε nu wee ntum Nyo' wvù Jisos wvù nε ntεw wvù Nasalεt e, Galilee.”

Ε Jisos kan bonyii ε bó kamene way fô yew ncese Nyo' le

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

12 Ε Jisos ke γεν fô yew ncese Nyo' le, kuη bonyii bocii bô to geese bô bô to guyte mwεem fô, baashe bidan bi bonyii bô to kumene bigew e, bô bintaw bi bonyii bô to geese bibembε le. 13 Wvú to kuunke gayte le, "Fí nu ε bo ε san ε Nyo' gayte le, 'Bó nu ke etenje yew yem le yew bunle.' Ben ε banke ε tu tfum bocoon."

14 Ε Jisos no nu fô yew ncese le, ε binfefe bô bontenje too ε wvú fele bó. 15 Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô to dunçi bonci bo Nyo' le ke dioo yen binghaw bi mwεem e bì wvú to gee, bô no boom bo caan caan wvuuyi fô yew ncese le, gayte le, "Eeeee, mbense enù fô waa Nfon Dawe le leεε," ε fí no ton'yi lo bó. 16 Ε bó mum waa lo Jisos le, "Kε wo yuuke fiεε fi boom ban gayte le?" Ε wvú tfuse ê bó le, "Εε, me n'yuuke lo. Fí nu le ben ke baa tan wase fiεε fi bó san le, 'Nyo' nu ε ge mbense wvú jee gene mεese ε no buyte dew boom bo caan caan e, noo dew boom bô bεε yamte emben e?" 17 Ε Jisos ke nε cine bó le, buy ê kelaante kedvu le, γεν ntew wvù Betani le, ce jó.

*Ε Jisos low kete kemew
(Mak 11:12-14, 20-24)*

18 Ε è ke no nu entanentan, no Jisos to kaase tuu jim εlaante, ε jen no yuu wvú. 19 Ε wvú yen kete kete kemew e mbew

je le ε bó ké no diee, * mum γεν fô, geenεn fanε yaa yen fiεε le yî dvú le ke, yen ke ε è nu bibε yî dvú le maan. Ε wvú mum low kete kedvu gay le, "Fo fintam bεε ke ebvuu eyuu eyum lo yî yo le ke!" Kan mwaan, ε kete kedvu mum yowlen lo. 20 Ε boom bo ηgoo le bo Jisos e dioo yen nonεn, ε diuw yum bó. Ε bó no ghayte le, "Kete kedvu ghan nεε ε se yowlen lo kan mwaan nen?" 21 Ε Jisos tfuse ê bó le, "Ε me ensee ê ben keceεy le, é ben lese fitele yî Nyo' le, yaa kenke naa lo kemaηen ke, ben saa ge ke ε è nu fiεε fi me ηge bô kete kin maan ke. Ben é cim ε gay ê kum wvun le, 'Mvuwe ye fen egen egbwe ê joo yi baay e,' é fí ekooy nonεn. 22 Ε naa la fi ben bunlee leke, nu ε ben nu ke ekenke fen é ben nu ε lese fitele yî Nyo' le."

*Ε bó bife fô mvungay mvu
Jisos e nε*

(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

23 Ε Jisos ke bvuu kase ley fô yew ncese le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won Bojuu ke to yen no wvú yeeyi bonyii, mum bife ê wvú le, "Wo jo fεε mvungay ε se no gee mwεem mvun? Ε nya yeε mvungay mvudvu ê wo?" 24 Ε Jisos tfuse ê bó le, "Me ten nu embife fiεε ê ben. Ε ben tfuse lo, é me emum ensee ê ben wee wvù nya mvungay le me engeε mwεem mvun. 25 Jon to leese bonyii ê joo ε

mvunḡay mvudvu nε fεε? Ε to nya Nyo', nuu wee wvu wum ε?" No wvú bife nonεn, ε bó no kenεne εbonεbon gayte le, "Ε beene tfuse le ὲto nya Nyo', ὲ wvú ebife ὲ beene le laa ὲ ὲ ge la fo beene ebee Jon e le?"²⁶ Geenεn, ὲ ὲ yaa nulo ὲ beene ὲtfuse le, 'Ε to nya wee wvu wum,' κε, njefo beene fane kebombom ke bonyii le, no bó bocii nu ὲ bee le Jon to nu wee ntum Nyo'." ²⁷ Nonεn, ὲ bó mum tfuse ὲ Jisos le, "Κε bese kee κε." Ε Jisos mum gay ὲ bó le, "Tu κε me nu ensee tεn ὲ ben wee wvú nya mvunḡay ὲ me le me enḡeὲ mwεεm mvun κε."

Ngan ekumε boom bolemε bofεε

²⁸ Ε Jisos ḡεn fwe bife le, "Ben kpwaake le la ekumε fin? Wee mvu to kenḡke boom bolemε bofεε. Ε wvú ke nε ḡεn fô wan wvu fwe le, gay ὲ wvú le, 'Waa wεm, ḡεne eshe elemtε wεne εben.' ²⁹ Ε wvú tfuse le, 'Κε me nu enḡεn κε.' Geenεn ke nε kase kumen fitele fiew mum ḡεn wεne dvudvu. ³⁰ Ε wee wvudvu ḡεn fô wvu εjim e gay κε fιεε fi wvú be gay wase ὲ wvu fwe. Ε wvú tfuse ὲ wvú le, 'Me nu enḡεn icεm.' Geenεn, fanε yaa ḡεn κε. ³¹ Tu entelenḡ jo boom bo bofεε ban, nu ὲ wvú to ḡεε fιεε fi ice shieele nu wvú la?" Ε bó tfuse le, "Ε nu wvu fwe." Ε Jisos mum gay ὲ bó le, "Ε me ensee ὲ ben keceεy le, bonyii bò fii shile noo bokεne bo nsake le nu ὲ

bó leyte wase bvunfon buv Nyo' le fwe ὲ ben e. ³² Me nje-myi nεn njefo Jon Nleseεjoo to nu ὲ to keedunḡε je yi teytey ὲ ben, ὲ ben fanε yaa bee wvú le κε, ḡεenεn ὲ bonyii bò fii shile bò bokεne bo nsake le bee wvú le. Ε ben ke dioo cim yεn no bó beḡe nonεn, fanε yaa ekumen mvuntelem mvunεn ebee tεn wvú le κε."

Ngan ekumε bonyii bò wee to teSεε weε ὲ bó
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Ε Jisos bvuu jeme le, "Ben ebvuu eyuw ḡgan mvu. Wee mvu to nu ὲ lem weε mvuntam mvú bó keenci mbvuum dvú, ḡem bò ketaan κεεκεε, cim fô bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte ὲ mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncey e wεne dvudvu, mum teε weε wvudvu ὲ bonyii, mum nε ḡεn ketum kemew e. ³⁴ Ε kefew kè bó ké no koyte mvuntam mvudvu ke to kocεn, ὲ wvú tum bonyii bew bo lemme le fô bonyii bò wvú to teSεε weε ὲ bó le, le bó eḡεn efi mwuwene mvuntam. ³⁵ Ε bó ḡεn, ὲ bonyii bò wvú to teSεε weε wvudvu ὲ bó koo bó, sunḡ mvu, yu mvu, tumyε mvu bò εta. ³⁶ Ε wvú bvuu tum bomew bonyii bo lemme le ὲ bó duule fele bo fwe ba, ὲ bonyii ba bvuu ḡe κε lenḡεn no bó ḡεε bò bo fwe ba. ³⁷ Εjim jodvu e wvú tum wase ὲ ὲ nu waa we, kpwaake le bó nu eḡεn ewvum waa wen wvun. ³⁸ Geenεn, ὲ wvú ḡεn, ὲ bonyii bodvu dioo yεn wvú le, jeme

εbonεbon λε, ‘Wvun nu ndiela wee wεε wvun. Ben eto ε beene eyu wvú emum eyow bvushεw bvudvu.’³⁹ Ε bó mum koo wvú bvuse wεne, mum yu.”

⁴⁰ No Jisos fε nεn, mum bife λε, “Wee wεε wvudvu nu ke edioo ε to ege nεε bó bonyii bodvu?”⁴¹ Ε bó tfuse λε, “Wvú nu ke eto elεse lo mvunyaame mvudvu, etεse wεε wvudvu ε bonyii bomew bò nu ke enyaa mwew mvuntam seke ηkoy e.”⁴² Ε Jisos bife ε bó λε, “Ben ke baa taη wase ε ηwa' Nyo' le λε,

‘Tε didvu diε dì bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε kase nε tu tε di buu di yew e.

Ε fifin nu ε ε ge ke Tata, bonyii ε no taale κεηke ηghaw' e?

⁴³ Me ε mum ε no nseηε ε ben λε, Nyo' nu ke efi bvunfon bwew can yene le, enya ε ε nu ε ketum kè nu ke egee no wvú gomte le.”⁴⁴ [“Tε didvu din nu ε wee gbwe yî dvú le, ecaafiε lo, ε dí gbwe yî wee le, efoonce lo mwεten.”] †

⁴⁵ No Jisos ma ηgan wvun nεn, ε bocee ncese bo baay baay noo Bofalasii dioo yuw, mum kiεε λε wvú ma ε ε nu εκumε bowen.⁴⁶ Ε bó mum no gomte keekoo wvú, geenεn, kase fan kebombom ke bonyii le, njefo kebombom kedvu to κεηke Jisos λε ε nu naa wee ntum Nyo'.

22

Ngan εκumε ηkaw bvujen (Luk 14:15-24)

¹ Ε Jisos bvuu no jemyi ε bó ε bonγan e, ε wvumvu no nu λε, ² “Bvunfon bvú fowe nu ε ε nulo ε bó efewsεn bó nfon mvu wvú to seysεε ηkaw bvujen bvú waa we wvú diemsεn e. ³ Ε wvú ke tum bonceendaa bew λε bó egeη etooy bonyii bò wvú to bee bó bó ηkaw bvujen wvudvu λε bó etoò. Geenεn, ε bonceendaa bodvu γεη ε bonyii bodvu faηε yaa to κε. ⁴ Ε wvú tum bomew bonceendaa gay ε bó λε, ‘Ben egeη ejeme ε bonyii bò me nse mbeε bó ηkaw bvujen wvun λε bó eyeke eyuw, me nu ε nseyse wase mwεεm mvudien, ε ηgbwo binsoη bi nyám e bó boom bo bona' le bò faηκεn. Me nu ε nseyse wase mwεεm mvunciim, λε bó etoò λε fô ηkaw e.’⁵ Geenεn, ε bó γεη ε bonyii bodvu case lo, nε fibole no γεne. Ε wee mvu laa wεne dvu wvú, ε wee mvu laa way we. ⁶ Ε kebεse ke bonyii le kooyε bonceendaa bodvu nyεwle bó bó, mum yuwyε bó. ⁷ Ε fitele bεnte nfon wvudvu, ε wvú ciinse bonyii bew bo jem e, ε bó γεη λεse lo bonyii bò yuwyεε bonceendaa bew, mum ton kelaante kebole. ⁸ No wvú ge nonεn, mum gay ε bonceendaa bew bomew λε, ‘Me nu ε nseyse wase ηkaw bvujen. Geenεn bonyii bò me nse mbeε ba se

21:39 Ibu 13:12 **21:41** 22:7 **21:42** Mben 118:22-23 **21:43** Dan 2:34-35,

44-45 † **21:44** Ke bonwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawεε saη diεw Nyo' jó κεηke kencim kin κε. **21:46** 21:11; 26:4-5 **22:2** 9:15 **22:6** 21:35 **22:7** 21:41

baa nu naa lo bonyii κε. ⁹ Ben egen ntasen jé le yicii, ebe bonyii bocii bò ben ε yεn, le bó eto fô ηkaw bvujen wvun e.' ¹⁰ Ε bonceendaa bodvu mum buy gen jé le yicii, kum bonyii bocii bò bó to yενεε, bonyii bò jee bô bò befε to dvú. Ε yew bvujen mum yinσen bô bonyii.

¹¹ Ε nfon ke nε ley yew bvujen yidvu le keeyen bonyii bò to toε fô ηkaw e, mum yεn wee mvu le dvú ε wvú baa jise ndvú ηkaw bvujen κε. ¹² Ε wvú bife ê wvú le, 'Nsaa yεm, wo ghan nεε ε se ley dvun se ndvú ηkaw?' Ε wee wvudvu mεy diuw tfu. ¹³ Nonεn, ε nfon mum gay ê bonceendaa bew le, 'Ben ekay can ye noo bikaa, etfume wvú ê ejiwε le ekfuη, jò bonyii nu ke ebeeε ηgeci bigew.' ¹⁴ No Jisos jeme nonεn, mum gay le, "Ben ekeè le Nyo' nu ε be bonyii nteen, geenεn ε caw κε caan."

Ε bó telε Jisos εκυμε shile wvú lanεen

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ε Bofalasii mum nε gen seyse no bó nu ege é Jisos se lowsεn njeme é bó ekoo wvú. ¹⁶ Ε bó mum tum boom bobole bo ηgoo le noo ηgoo bonyii bo Nfon 'Elod e fô Jisos e. Ε bó gen jeme ê wvú le, "Wee n'yεεyi bese kee naa le wo nu wee keceεy, ε wo yεεyi bonyii bô je yì yì Nyo' ê je yì keceεy e. Κε wo ké no joo le wee mvu nu jεεy κε, njefo

κε wo taale laa mwεten nu naa la le. ¹⁷ Κε see ê bese wo ηkpawawce. Nci nu ε bee le beene elaanke shile ê Kaysa, nuu fo bó elaanke le?"

¹⁸ Ε Jisos κιεε fiεε fi bó wεentene bô fí, mum gay ê bó le, "Ben bonyii bò jemyi jεεy, gee jεεy ban, ben teeyi me nje la? ¹⁹ Ben eto bô bigew bì ben ké no laanke shile dvú é me en'yεn." Ε bó to bô danali, nya ê wvú. ²⁰ Ε Jisos bife ê bó le, "Εkolε kin kè nu yì dvú le nu ke yεε le? Ε diee nu di yεε le?" ²¹ Ε bó tfuse le, "Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu κε ten diew." Ε wvú mum gay ê bó le, "Ben emum enyaà le ê Kaysa fiεε fi è nu fi Kaysa le, nyaà ê Nyo' fi è nu fi Nyo' le." ²² Ε bó yuw nonεn, ε diuw yum lo bó. Ε bó mum cinε wvú le nε no gene.

Ε bó telε Jisos εκυμε mbuy wvu yì kpwe le

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Κε εbvubwε, ε Bosadusii nε to fô Jisos e. Bosadusii nu ηgoo bonyii bò to ké no duu le κε bonyii nu ke ebuy yì kpwe le κε. No bó toε, mum bife ê Jisos le, ²⁴ "Wee n'yεεyi, Muses to nu ε gay le, 'Ε wee kpwe lo se wan, tu waa bwee κεηκε keegeε kpweσε é bô wvú eboo boom ê diee di ηkfu waa bwee wvudvu le.' ²⁵ Keseen, boom bo wee mvu le to cee bee bó jan bososhwiy. Ε wvu ηgaywee ke jo kpwoon, ke ghan kpwe ε bô wvú baa κεηκε wan κε, cinε kpweσε le ê ejimε kew. ²⁶ Ε fí kooy

ke nonen bô ejime kew noo ejime ke wvuwe le, gen buy yî wvu bosooshwi y e. ²⁷ Ejim jodvu, ε kpwoon wvudvu ten kpwe. ²⁸ Nonen keseen no bó bocii bosooshwi y to nu ε jo kpwoon wvudvu, è nu ke edioo enu seke bonyii buyte yî kpwe le, é kpwoon wvudvu enu kpweε yεε?”

²⁹ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben nu ε jay baay, ε è nu njefo ke ben kee fiεε fi bó sanj ê Nwa' Nyo' le ke. Ε ben yaa kee ten mvunḡay mvu Nyo' le ke. ³⁰ Ben ekeè le è nu ke enu seke bonyii buyte yî kpwe le, ke bolemse bô bokene beε ke ebvuu etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa beε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. Bó nu ke enu wase ke diεwe bonceendaa bo Nyo' le fowe. ³¹ Ε dioo nu fi ekume mbuy wvù bonyii nu ke ebuy yî kpwe le, ben ke baa tanj wase Nwa' Nyo' yuw fiεε fi wvù jemyi ê ben e? Nyo' to nu ε gay le, ³² ‘Ε nu me Nyo' Abla'am bô Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow.’ Fi nu le ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, è nu Nyo' bonyii bò nu dvú.” ³³ Ε ke-bombom kè to leeme fó yuw ntfuse wvù Jisos nya, ε diuw yum lo bó bô n'yεεyi we.

Nci wvù fele bonci bocii

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Ε Bofalasii ke dioo yuw le Jisos nu ε banj lo diuw Bosadusii, ε bó mum baance

ye to fô wvù le. ³⁵ Ε wee mvu bó le wvù to looci kee bonci bo Nyo' le, mum tele wvù bô mbife mvu le, ³⁶ “Wee n'yεεyi, nci wvù kuuke fele bonci bocii nu wvù la?” ³⁷ Ε Jisos tfuse ê wvù le, “Nci wvù kuuke nu wvù gayte le, ‘Ε koonkè Tata wvù Nyo' wo bô fitele fiuw ficii, enya ekole kuw ê wvù kecii, egeε bvufee bwuw yî ye le bvucii.’ ³⁸ Wvuwwun nu nci wvu fwe wvù kuuke fele bonci bocii. ³⁹ Ε wvù bii wvù le nu ke diεwe wvuwe le. Ε wvù nu le, ‘Ε koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.’ ⁴⁰ Mwεεm mvunciim mvù nu ê Nwa' bonci le, noo mvù nu ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le, leeme ε è nu yî bonci bo bofεε ban e.”

Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu waa yεε?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

⁴¹ No Bofalasii to nu ε bó taashε fó, ε Jisos mum nε bife mbife mvu ê bó le, ⁴² “Ben kpwaake le la ekume Mboyse wvù Nyo' to kawεε? Ben kpwaake le è nu waa yεε?” Ε bó tfuse ê wvù le, “Ε nu waa Nfon Dawe.” ⁴³ Ε Jisos kase bife ê bó le, “No è nu waa Nfon Dawe, ε fi ghan nεε ε Keyoy ke Yuule se ge ε Dawe no teje wvù le Tata wen? Dawe to nu ε jeme le,

⁴⁴ ‘Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wεm le

wvù eshii ê εbo kew ke εceey e,

egen ebuy seke wen ke ejike
bonyii bew bo bvuban
e
é wvú etome bikaa biew
yî bó le.⁷

⁴⁵ E Dawe fen tenje wvú le Tata
wen, é wvú ebvuu eghan nee
se no nu waa we?" ⁴⁶ No Jisos
jeme nen, e wee fanje yaa nu
dvú mwaan wvú etfuse fiεε é
wvú ke. E kew ten ebvubwe
le, e wee fanje yaa ke ebvuu
emom lo ebife fiεε é wvú ke.

23

*E Jisos ceeyε kenya ke bonyii
bò dunji bonci noo ke Bofalasii
le*

(Mak 12:38-39; Luk 11:43,
46; 20:45-46)

¹ E Jisos mum ne jeme é
kebombom ke bonyii le bò
boom bew bo ηgoo le le,
² "Bonyii bò dunji bonci bò
Bofalasii nu bonyii bò nu e
jo kentaw ke Muses e. ³ Fí e
mum e no nu le, ben eyuukè
fiεε ficii fi bó seje é ben,
mum geè. Geenεn, fo ben
egeè fiεε fi bó gee ke, njefo
bó fewci jεεy, gee jεεy. ⁴ Bó
nen'yi yile bvujite e bvú fele
mvunḡay mvu bonyii le yike
bonyii dvú, e è yaa nu naa
lo é bó kebεε emom keelaw
ke naa lo kpwan εbo keefice
bó ke. ⁵ Mwεεm mvù bó gee
mvunciim nu ke keege le
bonyii eyenè bó le. Mvunḡkuw
mvubole mvu Nwa' Nyo' le
nu naa mvù kukene. * ε
mvunḡεηḡεn mvu ηgem ndvú

yibo le nu naa mvù dewkene.
⁶ Bó ké gene fô ηkaw e no
koonḡke keeshii ke e è nu fô
bonyii ewvumte bó, ké gen
yéw bunle le no koonḡke ke
keeshii e è nu yî bintaw bi
fwe le. ⁷ Bó ké no koonḡke ten
keelene é way e bonyii gayte
bó le, bvuu koonḡke le bonyii
etenè bó le Bolabay. ⁸ Geenεn,
fo wee ebenè e bonyii tenje
wvú le Labay ke, njefo ben
keḡke Wee N'yεεyi ke mwaan
maan, e ben bocii nu boom bo
bwee wan e. ⁹ Fo ben etenè
wee mvu yî nshε le fen le è
nu icee wene ke, njefo ben
keḡke Icee wene mwaan wvù
nu fowe. ¹⁰ Fo wee ebenè
e bó tenje wvú le Cee Ekole
ke, njefo Cee Ekole wene nu
ke mwaan wvù è nu Klistu.
¹¹ Wee wvu baay é ben entelenḡ
keḡke keenu wee wvù lemte
lo ben e. ¹² Naa yeε wvù
bensee ekole kew, nu e Nyo'
nu ke eshike lo wvù, e naa yeε
wvù shiwse ekole kew, nu e
Nyo' nu ke ebense lo wvù.

*E Jisos tooshε bonyii bò
dunji bonci bò Bofalasii*

(Mak 12:40; Luk 11:39-42,
44, 52; 20:47)

¹³ Nḡew wvu baay nu wene
ben bonyii bò dunji bonci
noo ben Bofalasii. Ben nu
bonyii bò jemyi jεεy, gee jεεy!
Ben leeme εjise jo bonyii
banji je yî leyte bvunfon bvú
fowe le. Ke ben koonḡke keeley
bvú le ke, e bvuu e no baanḡke

22:46 Mak 12:34; Luk 20:40 **23:3** Lum 2:21-23 **23:5** Ksm 13:9; Dito 6:8;

Kḡj 5:38-39; Mat 6:1 * **23:5** Mvunḡkuw mvun nu mvù bó to geele bonci bo Nyo'
le bomew jó, jiise yî monshim bò ηkenḡeḡe. **23:8** Jon 13:13 **23:11** 20:26-27;
Mak 9:35; 10:43-44; Luk 9:48; 22:26 **23:12** Mben 75:8; Mat 18:4; Luk 1:52; 14:11;
18:14

je fo bonyii bò koonjke keeley e.

[¹⁴ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bò duñci bonci noo ben Bofalasii. Ben looci shiwse lo boke' bo bonjfu le, gee dibunle di dewkene keeduunje ye. Ben ekeè le wene ngew nu ke efo lo.] †¹⁵ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bò duñci bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy! Ben nen'yi len wonj tfuu bvuu lente jóo yi baay baay ke le ben gomte wee mwaan wvù ebanje etu wee wene mbee. E wvù ké tu wase wee wene mbee, e ben kase ge e fiew mese fo lo, e wvù no nu wase wee nguy wvu baay ke diewe ben e.

¹⁶ Ngew wvu baay nu wene. Ben nu binfefe duu le ben duñci je ê bonyii! Ben nu bonyii bò duu le, 'E wee jeme fiεε, ε kan diee di yew ncese le, tu ke è nu fiεε ke. Geenεn, é wee jeme fiεε ε kan ε è nu diee di ketwaa ke bigew e kè yeele ke yew ncese le, tu wvù kenjke keege no wvù jeme ε kan.'¹⁷ Binfefe bin! Ben nu biyunj! Fiεε fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay kuuke ketwaa ke bigew e kè yeele, nuu yew ncese yì gee ε ketwaa kedvu se nu fiεε fi è nu fi Nyo' le le? ¹⁸ Ben jemyi ten le, 'E wee jeme fiεε ε kan diee di ketanj ke ncese le, tu ke è nu fiεε ke. Geenεn é wee jeme fiεε ε kan ε è nu diee di fiεε fi wee

nya ncese dvù, tu wvù kenjke keege no wvù jeme ε kan.'¹⁹ Binfefe bin! Fiεε fi kuuke fele fimew nu fi la? E baay nnya yidvu kuuke, nuu ketanj ke ncese le kè gee ε nnya yidvu se nu fiεε fi è nu fi Nyo' le le? ²⁰ Fiεε fi nu, nu le é wee kan diee di ketanj ke ncese le, tu wvù kan nonεn ε kan noo mwεεm mvunciim mvu yì dvù le. ²¹ E wee kan diee di yew ncese le, tu wvù kan nonεn ε kan noo Nyo' wvù cee dvù. ²² E wee kan wonj wvu we, tu wvù kan ε è nu kawla Nyo' noo wvù wvù Nyo' wvù shiile yì dvù le.

²³ Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bò duñci bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy! Ben ké no nyaa keba kemwaan ê Nyo' ente jo biba yuufe bi mbáse yicii yì ben keeke naa noo mwεεm jeyy jeyy mvù ben keeke geele ê mbáse le le yì eshumte, geenεn laanje fiεε fi jite fi nci jemyi ekume fi le ben egeè, fi è nu keege mwεεm lenj fô bonyii le, camte shen fô bonyii le noo keelese fitele yì Nyo' le. Ben be kenjke keegeè mwεεm mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke. ²⁴ Binfefe bi duñci je ê bonyii! Ben kunji yεεguu bvuuuse ê mbvuum e, geenεn kaa mii nyam yi baay eshem! †

²⁵ Ngew wvu baay nu wene

† **23:14** Ke bonwa' bo boyvuum bomew bò bó to yawee sanj diew Nyo' jó kenjke kencim kin ke. **23:16** 5:34-37 **23:16** 15:14 **23:18** Ksm 29:37 **23:21** 1Bfn 8:13 **23:23** LeW 27:30; May 6:8; Luk 18:12 **23:24** 15:14 † **23:24** Nyam yi baay yin nu è díew bala le le, «camel». **23:25** Mak 7:4

ben bonyii bô dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bô jemyi jεεy, gee jεεy! Ben cuke mvun̄kom bô shúw ye le, geen̄en ε mwεem mvù nu ε yin̄sen jó nu mvù ben loci ê bonyii noo mvù ben yεele ejise dvú. ²⁶ Binfele bi Bofalasii le, ben eyaw ecuke mvun̄kom bô shúw ente, wvu le mvú emum eyuule ten ye le.

²⁷ N̄gεw wvu baay nu wene ben bonyii bô dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bô jemyi jεεy, gee jεεy! Ben nu diεwε jém yí bô nu ε seyse ε yefe yí ε no baa yen'yi ejise jee, geen̄en ε ente jodvu nu ε jó ε yin̄sen bô bikufe bi bin̄kpwe bi bonyii le noo mwεem mvunciim mvu nyene. ²⁸ E nu ke len̄len̄ no ben yen'yi ejise le ben nu bonyii bo teyey, geen̄en ε ente nu ε ben ε yin̄sen bô kenleema noo gee di befe.

(Luk 11:47-51)

²⁹ N̄gεw wvu baay nu wene ben bonyii bô dunçi bonci noo ben Bofalasii. Ben nu bonyii bô jemyi jεεy, gee jεεy! Ben bomte jém bonyii bo ntum Nyo' le, feele ten jém bonyii bô to ken̄ke nce wvu teyey seyse ε yí jee. ³⁰ Ben gee non̄en gayte le, 'E bese to bee nu wase dvú kefew ke bo'icee bosese le, tu bese to baa leem fisese fô fiε fi bô to gee keeyuwyi bonyii bo ntum Nyo' le ke.' ³¹ Ben jemyi non̄en, jemyi ε è nu ekumε bikuu bin̄en mum tomte bô dew yene le ben nu naa boom

bo bonyii bô to yuwyεε bonyii bo ntum Nyo' le. ³² Ben emum egēn lo fwe emese lemme di bo'icee bon̄en to kewεε! ³³ Yó yin! Ēngokε ke yó le kin! Ben kpwaake le ben nu ke enu se bó ε lese ben nguy wvu baay e?

³⁴ No fí nu non̄en, me ε mum ε no ntumte bonyii bo ntum Nyo' le fô ben e noo bonyii bo bvufee le bô bonyii bô dunçi bonci. Ben nu ke eyuwyε bomew, etawyε bomew yí bintam e, etam bomew yéw yene bunle le, ebone bikaa ê bomew ejim bilaante bicii bi bó gene bí le. ³⁵ Ben nu ke egeè non̄en wvu le εlemε ke bonyii bocii bô to cee nce wvu teyey yí nshε le bô bó yuwyεε enù fô ben efa. Ēlemε kin nu ke enù fô ben efa ε kew yí ke Abel wvù bó yuε se wvù ken̄ke jay e, ε to ε buy yí ke Sakalia wvù waa Belekaya wvù ben to yuε entelen̄ jo yew ncese bô ketan̄ ke ncese le. ³⁶ E me ensee ê ben keceey le, lon mwεem mvun mvunciim nu ke ekoo ēngokε ke keseen kin."

E Jisos bεm bonyii bo Jelusalem

(Luk 13:34-35)

³⁷ No Jisos jeme nen, mum bεm le, "Ēbeey Jelusalem! Ēbeey Jelusalem! Wo wvù yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bô Nyo' tumte fô wo le bô eta! E nu wase bokan̄ bomεε no me mom keembaancε boom

buw ke diewe no bweeshie ké baance boom bew kfuke ê bibé biew e, wo é fan? ³⁸ Taa eyen, bó nu é lan wase yew yo, é yí nu etu binffuy. ³⁹ Me nseje lo ê wo é ke wo bée ke ebvuu eyen me le ké, egen ebuy kefew kè wo ke egay lé, 'Nyo' nu é lan kembonen yí wee wvù too ê diee di Tata Nyo' le.' ”

24

É Jisos see é bó nu ke ebvuw yew ncese

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ É Jisos ke buy yew ncese le, ke dioo gene, é boom bew bo ngoo le bence to mbew ye le no dunçi yéw yí fô yew ncese le ê wvù. ² Geenén, é Jisos jeme ê bó lé, “Ben yene yéw yin e? É me ensee ê ben kecéy le ké te dimwaan nu ke eshé yí dimew e sé bó é base fokuse ké.”

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ É Jisos ke dioo gen ben shii yí Kum Bite bi Olif e, é boom bew bo ngoo le bence to ébonébon fô wvù le bife lé, “Ké see ê bese kefew kè fiéé fidvu fin nu ke ekooy, noo nciise wvù nu ke eduñce kefew kè wo nu ke ekase eto noo lé wonj kaa wase?”

⁴ É Jisos tfuse ê bó lé, “Ben eyenè fo wee ke eléé ben é ben ejay je. ⁵ Ben ekeè lé bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem téeke fojise, é wee duu lé è nu wen wvù Mboyse wvù Nyo' to kawée. É bó

dioo gee nonén emum elééle bonyii nteen é bó jayte je. ⁶ Ben nu ke eyuuke lé bó tumte jem, bvuu yuuke ten bosaaka lé jem nu enu. Fo ben ke dioo eyuuke nonén, é finteem no buyte ben ké. Mvumvun nu mwéem mvù kéñke keeke ekooy. Geenén é mvú yaa mum dunçi lé wonj kaa wase ké. ⁷ Ketum nu ke etumte jem bó kemew, é nfon mvu tumte jem bó wvumvu. Jen nu ke ekoole, é nshé shiike mondvuum e mondvuum e. ⁸ É mvumvun mvunciim bée ké lo mvun'yanj ké diewe seke kpwoon é kéw lume.

⁹ Bonyii nu ke enya ben é bó enyewle bó ben, eyuwye ben. Bitum bicii nu ke ebane ben nje diee diem. ¹⁰ Nonén é bonyii nteen emum etfuw bikaa ê me ejim, banene, geese bikuu bibole. ¹¹ É bonyii nteen bó mbiayte lé è tum Nyo' bó nu ke ebuynén emum elééle bonyii nteen. ¹² No kebefé nu ke eduule ké gene lo fwe, nu é fí nu ke ege é kéñkonén ke bonyii le nteen emum ewée. ¹³ Geenén, wee wvù nu ke ekuu shém egen ebuy fokemése nu wvù nu ke eboy. ¹⁴ É bó kéñke ke keeke efewcé saaka wvù jee wvun wvu ekumé bvunfon bvú Nyo' le egen ebuy yí ekole ke nshé le kecii é bitum bicii eyuw, nonén é wonj sé keeke eka.

N'yeyi ekumé kefew ke

23:39 Mben 118:26 **24:2** Luk 19:44 **24:5** 24:24; 2Tes 2:9-10; 1Jon 2:18
24:7 2Klo 15:6; Yésa 19:2 **24:9** 10:17-22; Jon 16:1-4 **24:9** 5:11 **24:10**
 10:35; Luk 12:52-53 **24:11** 7:15 **24:12** 2Tim 3:1-5 **24:13** Mwm 13:10
24:14 28:19

ngew wvu baay e

(*Mak 13:14-23; Luk 21:20-24*)

¹⁵ Nonen seke ben ε yen ε kemaante ke fiεε le kè nulo ejij bvudvuu kè wee ntum Nyo' wvù Dania to jemyεε ekumε kί, ε kί leeme wase yew ncese le, (wee wvù taan̄ke ηwa' wvun eyuw fin ntay,) ¹⁶ ε bonyii bò nu Judea mum fεε ben yî dikum e. ¹⁷ Fo wee wvù nu ê yew we dioo ε shii bvuu ley keejo fiεε fi nu yew ke. ¹⁸ Fo wvù nu wene ebvuu ekfulε le wen egen ejo ndvu ye yi bulεen ke. ¹⁹ Ngew wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεnε bò nu bô difue, noo bò yamsee boom e. ²⁰ Ben ebunleè le fo kenlewtε kin ke enu ε è nu kefew ke nffum e, kenεε diuu di mbam e ke, ²¹ njefo ngew wvu baay nu ke enu kefew kekίε le, ε kfuu wvuwe ngew ke baa yuu nu wase ε kew no won̄ to kewεε ε to ε buy keseen e, ε ke kfuu wvuwe bεε ke ebvuu eyuu enu dvú ke. ²² ε Nyo' to baa fafe εdiuw ε ngew wvudvu, tu ke wee wvu wum mwaan̄ bee ke eboy ke. Geen̄en Nyo' nu ε fafe εdiuw yodvu nje bonyii bew bò wvú nu ε caw. ²³ ε nu ke edioo enu sekekίε wee é jeme ê ben le, 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fεn!' Kenεε le, 'Wvuwe fofe!' Fo ben ebee ke. ²⁴ Ben ekeè le bonyii nu

ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bò Nyo' to kawεε, ε bomew duule bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεεm mvù temyi mvù dun̄ci mvungay mvubole, egee ten̄ mwεεm mvu diuw wvù yumεen e wvu le bó elεε bonyii é bó ejay je, leε naa noo bonyii bò Nyo' nu ε caw, fεn é je nu dvú. ²⁵ Ben eyeke eyuw, me nu ε nsee wase mwεεm mvun ê ben é mvú se keeke ekooyi. ²⁶ Nonen, é bonyii nε ε no gayte ê ben le, 'Ben etaa eyen, Mboyse wvù Nyo' to kawεε we ηkpwaante,' fo ben egen jó ke. Kenεε le, 'Ben etaa eyen, wvuwe yew ente,' fo ben ebee bó le ke. ²⁷ Ben ekeè le no jan̄ ké lawte we ê keba ke diuu sane le, ba gen buy jò diuu seeyi, nu ke len̄len̄ no nto wee wvù diee nu Waawee nu ke enu. ²⁸ 'Naa fεε fò ken̄kpwe ke fiεε le nu, nu ke fó fò bon̄gulun̄ nu etaashi.'

Ekume no Jisos nu ke eto

(*Mak 13:24-27; Luk 21:25-28*)

²⁹ Kan̄ mwaan̄ seke kefew ke ngew wvu baay wvun e ε to wase ε fey, é diuu nε esεε ejime, kpwee saa ebvuu ebaa ke, é jón enε fowe egbweken, é mwεεm mvu fowe mvunciim mvù ken̄ke mvungay eshiike. ³⁰ ε nciise wee wvù diee nu Waawee emum ebuynen yî ebule le. ε bitum bicii bi yî

24:15 Dan 9:27; 11:31; 12:11 **24:17** Luk 17:31 **24:21** Dan 12:1; Mwm 7:14
24:23 Luk 17:23-24 **24:24** 24:5; 7:15; Mwm 13:13-14 **24:27** 24:30, 37; 25:31;
 1Kol 15:23; 1Tes 3:13; 4:15; 2Tes 2:1, 8; Jem 5:7-8; 2Bi 3:4; 1Jon 2:28 **24:28** Job
 39:30; Mwm 19:17-18 **24:29** Yesa 13:10; 34:4; Aga 2:6, 21; 2Bi 3:10, 12; Mwm
 6:12-14 **24:30** Saka 12:10-14; Dan 7:13-14; Mat 24:27; 26:64; Mak 14:62; Mwm
 1:7

nshε le emum ekεw effule lo bô kpwe. Bonyii nu ke eyεn no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembεw e fowe bô mvunḡay noo bvukukε bvubaay. ³¹ Sonḡ yi baay nu ke edioo ε jeme foweεwe, ε wvù emum eciinse bonceendaaw bew ê bô eḡen εbuw ε wonḡ yo εna le noo fowe, ebaance bonyii bew bô wvù nu ε caw.

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² Ben eyεεyi fiεε yî kenḡvum e. Tîεw yε ké boci, é bibε ekεw etεεke yî dvù le, é ben mum kiεε le εkfunḡ kumene wase. ³³ ε nu ke lenḡlenḡ no ben nu ke edioo ε yεn mwεεm mvun e mvunciim, é ben emum ekiεε le wvù nu wase nceencee naa wase ê yew fwese. ³⁴ ε meensee ê ben keceεy le ke εnḡoke ke keseen kin nu ke eka se mwεεm mvun mvunciim ε kooy wase ke. ³⁵ Ebule bô nshε nu ke eka, geenεn ke diεw yεm nu ke eyuu eshiw ke.

Ke wee nu dvù wvù kee diuu di jisos nu ke eto ke

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ Ke wee nu dvù wvù kee diuu didvu kenεε kefew ke. Ke naa bonceendaa bo Nyo' le bo fowe kenεε Waa Nyo' kee ten ke. ε kee ke Nyo' Ice wvù εmbeḡ. ³⁷ Ke lenḡlenḡ no fî to nu kefew ke Noa' le nu ke no fî nu ke enu seke wee wvù diee nu Waawee kaase too. ³⁸ ε to nu ε joo baa yinḡsen wase yî εkolε ke nshε le, ε bonyii nu fibole diekene bvuu wukene, ε bokεnε bô bolemse taashi

bvujen, ε bonyii nyaa boom ε bolemse taashi bvujen bô bô, ke ḡen buy diuu di Noa' to leyεε ê nḡuw e, ³⁹ ε bonyii bodvu yaa kee fiεε fi nu ekooy ke, ḡen buy seke joo to yinḡsenεε yî nshε le, kuu bô bocii ḡen dvù. ε nu ke lenḡlenḡ no fî nu ke enu diuu di wee wvù diee nu Waawee nu ke eto le. ⁴⁰ Bolemse bofεε nu ke enu wεne, é bô ejo mwaan é mwaan eshεε. ⁴¹ ε bokεnε bofεε nu ke egooke bvulem fodien, é bô ejo mwaan é mwaan eshεε. ⁴² Nonεn, ben emum eceytε njefo ke ben kee diuu di Tata wene nu ke eto ke. ⁴³ Ben ekeè le é cee yew kee kefew kε coonḡ nu ke eto εntanḡ, é wvù eceyte, wvù saa ke ecinε é bô eto εnḡoy yew ye ke. ⁴⁴ Fî ε mum ε no nu le, ben ten kenḡke kececytε njefo wee wvù diee nu Waawee nu ke eto ê kefew kε ben yaa kee ke le.

N'yεεyi εkume waa lemme wvu keceεy noo wvù yaa nu ke wvu keceεy

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ Waa lemme wvù nu wvu keceεy bvuu kenḡke bvufee nu wvù la? Ke è nu wvuε wvù cee εkolε we nu ε ḡεε wvù le wvù etaalε fô yew ye le, le kefew ke edioo ε kocεn, ε wvù nya mwεεm mvudien mvu boom bo lemme le é bô le? ⁴⁶ Njonḡ wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuε wvù cee εkolε we nu ke edioo etoo eyεn ε wvù ḡεε lemme lenḡlenḡ no wvù bee keεḡe. ⁴⁷ ε me

ensee ê ben keceey le cee ekole we nu ke ebense wvú é wvú etaale fô mwεem mwew e mvunciim. ⁴⁸ Geenε é waa lemme wvudvu nε ε no nu wvú keηke kenje kè befε, ε jeme ê ekole kew le, ‘Kε cee ekole wεm nu ke eyanšen ekase eto ke’, ⁴⁹ ε mum ε kew ε no suunje boom bo lemme le bomew bò bô bó lemte, diekene bvuu wukene bô bonyii bò wuwte mbvuum, ⁵⁰ tu cee ekole we nu ke enε eseε ebuynen diuu dimew di wvú yaa be kpwaake le noo ê kefew kè wvú yaa be kee le kε. ⁵¹ Wvú nu ke edioo ε buynen nonεn, emum enya ηγεω ê waa lemme wvudvu, eciinse wvú é wvú egen enu ηgoo bonyii bò jemyi jεey, gee jεey e, ε è nu fô fô bonyii nu ke ebeele ηgeci bigew.”

25

Ngan ekume ηgón bokεne bomew yuufe

¹ “ε nulo é bó emum efewsεn bvunfon bvú fowe bò ηgón bokεne bomew yuufe bò to joε bin'yeese bibole, buy keegen efiisεn cee bvujen mvu. ² Bó to nu nonεn ε bo botin nu biyuj, ε bo botin feefene. ³ Fì nu le bò to nu biyuj to dioo jo bin'yeese bibole fanje yaa jo mεem momew kε, ⁴ geenεn ε bò to feefene jo bibole bin'yeese jo mεem momew mbew yî dvú le. ⁵ ε bó gen no cεyte cee bvujen wvudvu, ε wvú no dvuyte keeto, ε nyii mum nε

no yεεke bó, ε bó mum lefe. ⁶ ε è ke no nu εntaj εntelεn, ε bó nε yuw ε wee wvule le, ‘Eεεε, ben etaa eyεn, cee bvujen wvun εεε! Ben ebuy eto efiisεn wvú leεε.’ ⁷ ε ηgón bokεne ba bocii mum ja we bense bin'yeese bibole. ⁸ ε ηgón bokεne bò to nu biyuj ba gay ê bò to feefene ba le, ‘Ben enya kε bese bô mεem monεn momew. Bin'yeese bisεse shiile wa lo.’ ⁹ Geenε ε bò to feefene ba tfuse le, ‘Kε è nelo é mó ekocεn fô beene le bocii kε. Ben egen ε è nu fô bonyii bò geese le, eguy monεn.’ ¹⁰ No bó to gene keeguy, ε cee bvujen mum shεε fεse. ε ba bò to nu ε seyse wase ye ε no cεyte, mum gen ley bò wvú yew ηkaw bvujen e, ε bó mum faa kembuj. ¹¹ Ejim jodvu ε ηgón bokεne bomew ba bò to genεε keeguy mεem fεse, leem ê yew fwese no gayte le, ‘Cee ekole, cee ekole, yene kembuj é bese eley.’ ¹² Geenεn, ε wvú tfuse ê bó le, ‘ε me ensee ê ben keceey le kε me ηkee ben kε.’ ¹³ Fí ε mum ε no nu le, ben eseysel ye, ecεytè, njefo kε ben yaa kee diuu kenεε kefew kè me nu ηke enkase nto kε.

Ngan ekume boom bo lemme le botεte
(Luk 19:11-27)

¹⁴ Kefew kedvu nu ε fí nu ke enu diεwε wee mvu wvú to nu keegen ghane, tee boom bew bo lemme le gεε kpaw we can yibole. ¹⁵ Wvú to nu

ε nya mvu waa lemme bikele bi bigew e bitin, nya mvu bikele bifεε, nya mvu ekleε ke bigew e kemwaan. Wvú to nyaa κε bii no mvungay mvu wee le nu. No wvú nyaε nonεn, mum laa ghane diew. ¹⁶ Ε waa lemme wvú to fiε bikele bi bigew e bitin mum gen lo kan mwaan ge way dvú, die sεw bikele bitin. ¹⁷ Ε wvú to fiε bikele bifεε ge tεn way, die sεw bikele bifεε. ¹⁸ Geenεn, ε waa lemme wvú to fiε ekleε kemwaan wε, gen fiew cim fokuse nyile bigew bi cee εkolε we le bidvu fó.

¹⁹ Ε cee εkolε boom bo lemme le bodvu ke laa ghane die, gen ce jó baay. Ε wvú ke dioo kase to, mum tee boom bew bo lemme le le bô bó ekpwanjεn mwεεm. ²⁰ Ε waa lemme wvú to fiε bikele bi bigew e bitin mum to wase bô bikele yuufe, gay le, ‘Cee εkolε, wo to nya me bikele bi bigew e bitin, taa eyεn me nu ε nshεε ε ηγε way dvú, ε ηκεηκε bimew bikele bitin ê we jodvu.’ ²¹ Ε cee εkolε we gay ê wvú le, ‘Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvú jee bvuu nu wvu keεεy! Wo se nu ε shεε ε kiεε keetaa fô fiεε fi caan e ntay. Nonεn, me nu enγεε wo keseen é wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le ente jo bvujonke bvυ cee εkolε wo le.’ ²² Ε waa lemme wvú biew bigew to nu bikele bifεε to tεn, gay le, ‘Cee εkolε, wo to nya me bikele bi bigew e bifεε. Taa eyεn, me nu ε nshεε ε ηγε way

dvú, ε ηκεηκε bimew bikele bi bigew e bifεε ê we jodvu.’ ²³ Ε cee εkolε we gay ê wvú le, ‘Keyoone baay. Wo nu waa lemme wvú jee bvuu nu wvu keεεy! Wo se nu ε shεε ε kiεε keetaa fô fiεε fi caan e. Nonεn, me nu enγεε wo keseen é wo etaale wase ε è nu fô fi baay e. Leyε le ente jo bvujonke bvυ cee εkolε wo le.’ ²⁴ Ε waa lemme wvumvu wε wvú to fiε ekleε ke bigew e kemwaan to tεn, gay le, ‘Cee εkolε, me ηkee le wo nu wee wvú tεmyi εjim. Wo ké no gbweci ε wo baa jewe κε, baanci εgin ε wo baa le κε. ²⁵ Nonεn me nse ε mum ε nfan ε ηγεν ε nyile bigew biuw fokuse. Taa eyεn, bigew biuw bin, jicε.’ ²⁶ Ε cee εkolε we tfuse ê wvú le, ‘Wo nu waa lemme wvú befe, nu kenkpwen! Wo se kee le me ηké no ηgbweci ε me mbaa njewe κε, mbaanci εgin ε mbaa nle κε. ²⁷ No wo se kee nonεn, tu wo se bee eγεε bigew biem ntfu wvu le seke me ε ηkase enfi bigew biem bidvu bô sεw ê we jodvu.’ ²⁸ No wvú gay nonεn, mum gay le bó efi ekleε ke bigew e kedvu ê wvú, enya ê wvú κεηκε bikele bi bigew e yuufe. ²⁹ Le bó ekeè le wee wvú κεηκε nu ε bó nu ke ebise é wvú eκεηκε nteen. Geenεn ε wee wvú baa κεηκε, nu ε naa fi caan fi wvú κεηκε nu ε bó nu ke efi lo ê wvú. ³⁰ No wvú gay nonεn mum gay le, ‘Ben etfume kenεne ke waa lemme le kin ê ejiwε le ekfun, fô bonyii nu ke ebeele ηgeci

bigew.'

N'yeyi ekume nsaw wvu fokemese

³¹ E nu ke edioo enu kefew kè wee wvù diee nu Waawee kaase too ê bvukukε bwew e, ε wvù too bô bonceendaa bo Nyo' le bocii, é wvù emum eshii yî kawla we bvukukε le. ³² Bitum bicii bi yî ekole ke nshε le nu ke ebaancε ê wvù fwe, é wvù emum egaw bó diεwε no wee ncey ké gaw njée bvuse ê bíe tewe le. ³³ Wvù nu ke egeε njée εbo εceey, gee bíe tewe εbo εηkoηko. ³⁴ Wvù wvù Nfon nu ke emum egay ê ba bò nu εbo εceey le, 'Bonyii bò Icεm nu ε lanj kembonεn yî bó le, ben eto ekeηke bvudvuu ente jo bvunfon bvù wvù to seysεε fô ben e ε kew no bó to bomεε won, ³⁵ njefo jenj to yuu me, ε ben nya me bô mwεεm mvudien. Kendonj to yumte me, ε ben nya me bô fiεε ε me η'wu. Me nto nu tolo, ε ben fiisen me. ³⁶ Me nto nu kenyi kencimte, ε ben jise ndvu yî yεm e. Me nto nceimte ε ben to gay me le. Me nto nu yew ncaw e, ε ben to gay me le.' ³⁷ Wvù nu ke edioo ε gay nonεn, é bonyii bo teytey bodvu emum ebife ê wvù le, 'Tata, è nu seke la wvù bese to yεnεε wo le ε jenj yuu wo, ε bese nya mwεεm mvudien ê wo, kεnεε seke la wvù kendonj to yumte wo ε bese nya fiεε ε wo wu? ³⁸ E nu seke la wvù bese to yεnεε wo le ε wo nu

tolo, ε bese fiisen wo, kεnεε kenyi kencimte, ε bese jise ndvu yî yo le? ³⁹ E è nu seke la wvù bese to yεnεε wo le ε wo cεmte kεnεε nu yew ncaw e, ε bese to gay wo le?' ⁴⁰ Nfon nu ke emum etfuse ê bó le, 'E me ensee ê ben kecεey le no ben to gee mwεεm mvun, ke naa fô wee wvu caan boom bo bwεεm e ban e, nu ε ben to ge ε è nu fô me le.' ⁴¹ Nonεn, wvù nu ke emum egay ê ba bò nu εbo εηkoηko le, 'Ben bò lon nu ε koo, ben enε lo ê me εjise, egeεn eley ηguy wvù mey lo wvù bó to seysεε fô dεwle bô bonceendaa bew e, ⁴² njefo jenj to yuu me, ε ben fanjε yaa enya me bô fiεε fidien ke. Kendonj to yumte me, ε ben fanjε yaa enya me bô fiεε é me εη'wu ke. ⁴³ Me nto nu tolo, ε ben fanjε yaa efiisen me ke. Me nto nu kenyi kencimte, ε ben fanjε yaa εjise ndvu yî yεm e ke. Me nto nceimte, mbvuu no nu yew ncaw e, ε ben fanjε yaa eto egay me le ke.' ⁴⁴ Bó tεn nu ke emum bife ê wvù le, 'Tata, è nu seke la wvù bese to yεnεε wo le ε jenj yuu wo, kεnεε ε kendonj yumte wo, kεnεε ε wo nu tolo, kεnεε kenyi kencimte, kεnεε cεmte, kεnεε yew ncaw e, ε bese fanjε yaa efi wo ke?' ⁴⁵ Wvù nu ke emum etfuse ê bó le, 'E me ensee ê ben kecεey le, no ben to baa ege mwεεm mvun, ke naa fô wee wvu caan boom bo bwεεm e ban e, nu ε ben to baa ege ε è nu fô me le ke.'

25:31 16:27

25:31 Dito 33:2; Saka 14:5; Mat 16:27; 19:28; 1Tes 3:13; Jut 14

25:35 Yesa 58:7

25:40 Bηgn 19:17; Mat 10:40, 42; 12:50; 28:10

25:41 Jut 7;

Mwm 20:10, 15

25:46 Dan 12:2; Jon 5:29; Jεm 2:13

46 Boba bonyii nu ke emum egen eley ηgew wvù mεy lo le. Geenen, é ba bò nu teytesy egen eley fibole ε è nu nshii wvù mεy lo le.”

26

ε bó kaa mvunaj ê Jisos ejim

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

1 ε Jisos ke jeme mwεem mvun mvunciim mεse, gay ê boom bew bo ηgoo le le, 2 “Ben ekeè le è shεete wase εdiuw εfaa, é emum enu Nkaw Danεfey, ε bó nu ke emum enya wee wvù diee nu Waawee can bonyii le é bó eta yí kentam e.” 3 Kε kefew kedvu le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò saake wonj mum gen baance ye ê ntow Kayfas wvù to nu ekole ke bocee ncese le, 4 mum cu ntanj no bó nu ke ewεentεn se koo Jisos, eyu. 5 ε bó dioo cu nonen, gay le, “Fo beene emom fiεε fin kefew ke Nkaw e ke, njefo é beene mom lo, é fi eto bô diuw ê bonyii entelεj.”

ε kpwoon mvu yefe Jisos bô nfley wvù shfuunjkenε Betani
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

6 ε Jisos ke no nu ntεw wvù Betani le, yew dvu Semon wvù wee ntun wvu baay. 7 ε bó ke shii no diekene, ε kpwoon mvu nε ley bô fikaa fimew ε bó kene bô tε,* ε è nu fi nfley mvu wvù shfuunjkenε le, ε wvù lumte naa baay,

mum fuce yí ekole ke Jisos e. 8 ε boom bo Jisos e bo ηgoo le yen nonen ε fiεε fidvu ton'yε lo bó. ε bó gay le, “Wvù nyεw bô nfley wvun nen nje la? 9 Bó be nεlo egese nfley wvun bigew nteen, enya bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le.” 10 Geenen, ε Jisos kiεε ηkpawawce wvubo, gay ê bó le, “Ben nyaa ηgew ê kpwoon wvun nje la? Wvù nu ε ge ε è nu fiεε fi jee fô me le. 11 Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben ε bó sekecii, geenen ke me nu ηke enu beene sekecii ke. 12 Wvù fuci nfley wvun yí yem e nen seysee lo me no bó nu ke edwey me. 13 ε me ensee ê ben keceey le naa fεε fô bó nu ke efewci saaka wvù jee wvun yí ekole ke nshε le kecii nu ε fiεε fi kpwoon wvun ge nu ε bó nu ke esenje tεn, keekumyi wvù.”

ε Judas gese Jisos
(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

14 ε wee mvu ηgoo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε wvù bó to tenje le Judas Iskaliot mum nε gen fô bocee ncese bo baay baay, 15 bife ê bó le, “ε me nya Jisos can yene le, é ben enya la ê me?” ε bó mum tanj bigew mbaanshe bì bó kene bô ketwaa kè baa, nya ê wvù. 16 ε kew sekekis le, ε wvù mum kew no gomte je yí wvù nu enya Jisos jó can yibole.

Ɛ Jisos bô boom bew bo ηgoo le die Nkaw Danɛfey

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jon 13:21-30)

17 Ɛ è ke dioo nu diuu di fwe di Nkaw Blɛɛd wvù bô baa gɛɛ Fintunɔlɛɛn jó, ɛ boom bo ηgoo le bo Jisos e to fô wvù le, bife ê wvù le, “Wo gomte le bese eɣen eseyse fô wo nu edie Nkaw Danɛfey ɛ è nu fɛɛ?”

18 Ɛ wvù tfuse ê bó le, “Ben eɣen ɛlaante, eyen key e, egay ê wvù le, ‘Wee N'yɛɛyi gayte le kefew kewene nu ɛ kocɛn wase. Wen nu edie le Nkaw Danɛfey bô boom bowene bo ηgoo le ɛ è nu ê wvù yew.’” 19 Ɛ boom bo ηgoo le bodvu ɣen ge ke no Jisos be gay ê bó, mum seyse mwɛɛm mvudien mvu Nkaw Danɛfey e dvù. 20 Ɛ è ke no nu ɛkiɛguu, ɛ wvù shii bô boom bew bo ηgoo le bo yu-

ufe ncow bofɛɛ keediekene. 21 Ɛ bó dioo diekene, ɛ wvù nɛ gay ê bó le, “Ɛ me ensee ê ben keɛɛy le, wee mvu ben e nu egese me.” 22 No wvù gay nonɛn, ɛ boom bew bo ηgoo le nɛ no nu yii yii baay, mum kɛw no biwci ê wvù mwaan mwaan le, “Ɛ nu me le Tata?”

23 Ɛ wvù tfuse ê bó le, “Wee wvù nu egese me nu wvù nu ɛ lese ɛbo ê shuw e bee wvù. 24 Wee wvù diee nu Waawee nu ke eɣen ke no bó to sanɛɛ ɛkumɛ wvù. Geenɛn, ηɣɛw wvu baay nu fô wee wvù gese wee wvù diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwe wee le baay fɛn é bó to baa eboo

wvù ke.” 25 Ɛ Judas wvù to nu keegese Jisos bife tɛn ê wvù le, “Ɛ nu me le Wee N'yɛɛyi?” Ɛ Jisos gay ê wvù le, “Wo nu ɛ jeme bô diuw wo.”

Ɛ Jisos bô boom bew die ntaashɛ

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1Kol 11:23-25)

26 No bó to diekene, ɛ Jisos nɛ jo blɛɛd, nya keyoone ê Nyo', mum guushɛ nya ê boom bew bo ηgoo le gay le, “Ben eko edie, fin nu ye yɛm.”

27 Ɛ wvù mum jo tɛn fiko, nya keyoone ê Nyo' mum nya fiko fidvu ê bó gay le, “Ben ewu bocii. 28 Fin nu ɛlɛmɛ kem kè Nyo' gbwo monkan dvù kí ɛ buy nje wee nteen, wvu le wvù ɛlɛshɛ bibefɛ bibole. 29 Ɛ me ensee ê ben le ke me mbɛɛ nke embvuu en'wu mbvuum mo twɛn kete kè lane le man ɛ kɛw keseen e, ɛ ɣɛn ɛ buy diuu di me nu nke en'wu mó monfɛm beene ente jo bvunfon bvu Icɛm e ke.” 30 Ɛ Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke mɛse, yem nkiee mbense, mum buy ben ɣɛn yí Kum Bite bi Olif e.

Ɛ Jisos gay le Bitanu ke emawen

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

31 No Jisos bô boom bew bo ηgoo le to ɣene, ɛ wvù nɛ gay ê bó le, “Ɛntan jo ɛben nu ɛ ben bocii nu ke etfuw bikaa ê me ejim nje fiɛ fi nu ke ekooy bô me. Ɛ nu no bó nu ɛ san ɛ Nyo' gayte le, ‘Me nu enke

en'yu ncey njée é ngoo njée esaan̄ken.' ³² Geen̄en, seke Nyo' e bvuse me yî kpwe le, é me ensa fwe jo ben Galilee." ³³ E Bitā mum gay lo fiew ê wvú le, "E bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ê wo ejim nje fiεε fi nu ke ekooy bô wo, tu ke è nulo é me n̄ke en'yuu entfuw bikaa ê wo ejim ke." ³⁴ E Jisos gay ê wvú le, "E me ensee ê wo keceey le entan̄ jo eben jan, nu e nyimshie nu ke enu le yí eton̄, e wo e ma wase me bokan̄ botete." ³⁵ E Bitā gay ê wvú le, "E è cim nu naa le me nu en̄kpwe lo bee wo, tu ke è nulo é me en'yuu ma wo ke." No wvú gay non̄en, e boom bo ngoo le bo Jisos e bomew ba bocii gay ke ten non̄en.

E Jisos bunle Gesemane

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke gen̄ ley fô weε ke-taan̄ wvumew e, e bó ten̄e le Gesemane, e Jisos gay ê boom bew bo ngoo le le, "Ben eshii fen̄ é me en'wawce eceñ nene embunle." ³⁷ E wvú jo Bitā bô boom bo Sebēdee le bo bofεε, e bô bó gen̄. E wvú keW no nu yii yii, e fitele fiew buuke. ³⁸ E wvú mum gay ê bó le, "Fitele fiem nu yii yii baay naa fi me en̄kpwe lo. Ben esheε fen̄ é beene eceyte." ³⁹ No wvú gay non̄en, mum bence gen̄ fwe caan, gbwe tum bvushiw fokuse mum bunle le, "Icem, é je nu dvú yì è nulo é wo ege

é fiko fi ngew e fin efey se me e η'wu, é wo ge. Geen̄en, fo wo ege no è shieele me ke, gee no è shieele wo." ⁴⁰ E wvú ke ne kase tu jim fô boom bew bo ngoo le, yen e bó leete. E wvú bife ê Bitā le, "Fí nu le ke è nulo é ben eshii we ebuy ntam kefew mwaan̄ e? ⁴¹ Ben enù we, bunleè fo mmom ke eto fô ben e, eghaw ben. E nu keceey le fitele koon̄ke lo, geen̄en e nyam ye weeyi." ⁴² E wvú bvuu kase gen̄ yí bokan̄ bofεε le bunle le, "Icem, é è fen̄ nu le ke fiko fin nulo efey se me e η'wu, é wo ge ke no wo koon̄ke." ⁴³ E wvú dioo ekase etu jim bvuu yen e boom bew bo ngoo le leete njefo nyii to nu ê bó ejise. ⁴⁴ E wvú bvuu cine bó le, kase gen̄ bvuu bunle yí bokan̄ e botete, bunlee jemyi ke e è nu fiεε fi wvú be shee jemyi wase. ⁴⁵ E wvú bvuu kase tu jim fô boom bew bo ngoo le gay ê bó le, "Ben fen̄ beε ke leete leetene fin̄en e? Ben etaa eyen̄, kefew nu e kocen̄ wase. Bó nu e gese wase wee wvú diee nu Waawee ê bonyii bò befe. ⁴⁶ Ben ene we é beene egeñè. Ben etaa eyen̄, wee wvú gese me wvun̄ e wvú too wase."

E bó koo Jisos

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Ke no Jisos to beε jemyi non̄en, e Judas wvù to nu wee ngoo boom bo Jisos e bo yu-ufe ncow bofεε mum buynen̄. Wvú to too bô kebombom ke

26:34 Luk 22:33-34; Jon 13:36-38

26:39 6:10; 20:22; Jon 18:11; Ibu 10:9

12:8 26:45 Jon 12:23; 13:1; 17:1

26:34 26:75 26:36 Luk 5:16; Ibu 5:7-8

26:41 Efe 6:18; Ibu 2:18 26:44 2Kok

bonyii le ke baay, ε bó κενκε nyó bô bibuse, ε è to tum bo-
cee ncese bo baay baay noo
bonyii bô saake wonj. ⁴⁸ E to
nu ε wee wvù to gesεε Jisos
to seyse wase nciise bô bonyii
bodvu gay le, “Wee wvù me
nu ηκε enjgay wvù le, embam
enocε, nu wvù, é ben emum
ekoo.” ⁴⁹ No bô bó toε, ε
wvù mum γεν lo fô Jisos e kanj
mwaanj gay wvù le le, “Me
ηgayte wo le Wee N'yeeyi.” No
wvù gay nonεn, mum bam
wvù ηocε. ⁵⁰ E Jisos gay ê
wvù le, “Nsaa yem, γεε lo fiεε
fi wo to keege.” E bonyii
ba mum γεν lo fô Jisos e koo
wvù, ghenj. ⁵¹ E fi kooy le wee
mvu wvù to nu bô Jisos to
nu ε mum dvun nyo ye jem,
cun kentunηun ke nfwa εkolε
ke bocee ncese le dvù, sum.
⁵² E Jisos gay ê wee wvudvu
le, “Kase etfuse nyo yo jim
fô bvudvuu bwew e. E keè
le wee tfuu wvù cawse nyo
we, nu ke ekpwe yî nyo le.
⁵³ Wo kpwaake le κε è nulo é
me enjgay é Icεm eciinse bon-
ceendaa bew fen kanj mwaanj
bontfuke le, ε bó fele ηgôo yu-
ufe ncow fεε le? ⁵⁴ Geenεn,
é me nε ε ηγε nonεn, é fi
ke eghan nεε se kooy no bó
sanj ê Nwa' Nyo' le le fi κενκε
keenu?”

⁵⁵ Sekekic, ε Jisos mum bife
ê kebombom kiε le, “Ben to
keekoo me ε no too bô nyó
noo bibuse κε diεwε ben too
keekoo ε è nu coonj e? Me nse
nshee no diuu nu, ε me ε nshii

yew ncese le n'yeeyi bonyii se
ben koo me nje la? ⁵⁶ Geenεn,
fifin ficii jo bvudvu keege ε
fí eto ekocεn κε no bonyii bo
ntum Nyo' le to sanjεε.” E
boom bo Jisos e bo ηgoo le
bocii mum lanj wvù fô, fεε lo.

E Jisos leem yew nsaw e

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-
55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ E bonyii bô to koolεε Jisos
mum jo wvù γεν bô wvù fô
Kayfas wvù cee εkolε ke bo-
cee ncese le. E bonyii bô
duηci bonci bo Nyo' le bô
bonyii bô saake wonj to taashe
wase fô. ⁵⁸ Bó to γενε bô
Jisos ε Bita bii lo εjim ncejole.
E wvù γεν buy naa lakfulεεη
εkolε ke bocee ncese le, mum
ley γεν shii bô bonyii bô to
cεyte la didvu keeyεn no fí nu
ke eghan eleem. ⁵⁹ E bocee
ncese bo baay baay bô bonyii
bocii bô saake bonsaw mum
no gomte fiεε fi mbiay e fi
bó etey yî Jisos e wvu le bó
eyu wvù. ⁶⁰ Geenεn, fanjε yaa
κεηκε fiεε κε, naa no bonyii
nteen to cim too fwe bene jim
nsaw mbiay. E fí ke ghan
nen, ε bonyii bomew bofεε to
leem fwe, ⁶¹ gay le, “Mbwe
wvun se gayte le wen nulo
esâw yew ncese Nyo' ekase
ebom yî ediuw e εta.” ⁶² E
εkolε ke bocee ncese le mum
ja we bife ê Jisos le, “Ke wo
κεηκε fiεε keetfuse le? Wo
yuuke κε mwεεm mvù bonyii
ban jemyi yî yo le?” ⁶³ E
Jisos mεy diuw tfu. E εkolε

26:50 Κενεε le, “Nsaa yem, wo to keege la?” **26:52** Kenj 9:6 **26:55** Luk 19:47

26:56 Mat 26:31; Luk 24:46 **26:61** 27:40; Jon 2:19; Lem 6:14 **26:63** Yesa
53:7; Mat 27:12-14; Mat 14:33; 27:40, 43; Luk 22:70

ke bocee ncese le kase gay ê wvù le, “E diee di Nyo' wvù keŋke nshii le, é wo fɛn nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvù Waa Nyo', é wo see ê bese.” ⁶⁴ E Jisos tfuse le, “Fí nu no wo gay. Geenεn é me ensee ê wo le, εjim jo kefew kin nu ε ben nu ke eyen wee wvù diee nu Waawee le, ε wvù ε shii ê εbo ke εceεy ke Wee wvù keŋke Mvunɣay e, ke ebvuu eyen no wvù too ê kembew e fowe.” ⁶⁵ E εkolε ke bocee ncese le yuw nonεn, mum saayε ndvú ye le, gay le, “Wvù joo bvudvuu bvù Nyo' le. Shiee nu dvú wvù beene ebvuu egomte wee le wvù eleem fɛn ejeme fiεε le? Ben nu ε yuw wase no wvù joo bvudvuu bvù Nyo' le. ⁶⁶ Ben ε sumtεn le la?” E bó tfuse le, “E nu wee wvù bó eyu lo.” ⁶⁷ E bó mum kew no cuyte nceŋ yí bvushiw bvù Jisos e, kfunε wvù bô mvunɣo, suunke bô can gayte ê wvù le, ⁶⁸ “Wo wvù nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, ke geε kewee ntum Nyo' kuw keseen fô bese le. Kε see wee wvù sun wo.”

E Bita ma Jisos

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ E to nu ε Bita ε shii εkfun lakfulεεŋ e. E wan kpwoon mvu wvù to lemte fô, nε to mbew ye le gay ê wvù le, “Wo tɛn bee ben ε Jisos wvu Galilee wvudvu.” ⁷⁰ Geenεn, ε Bita tun fwe dvu bonyii bocii gay le, “Kε me

ŋkee fiεε fi wo jemyi kε.” ⁷¹ E Bita mum nε buy gɛn no nu diuw kebuw e. E wvumvu wan kpwoon wvù to lemte tɛn fô, yɛn wvù le, mum jeme ê bonyii bô to leemene fô le, “Wee wvun bee bô Jisos wvu Nasalet wvudvu.” ⁷² E Bita bvuu tun, lew lo gay le, “Kε me ŋkee wee wvudvu kε.” ⁷³ E kefew ke dioo bvuu gɛnce caan, ε bonyii bô to leemene fô bence gɛn mbew Bita le gay ê wvù le, “Kεceεy, keceεy wo nu tɛn wee mvu bó le, njefo njeme wo gɛne diewe wvubole.” ⁷⁴ E Bita mum kan, tee lon yí εkolε kew e gay le, “Kε me ŋkee wee wvun kε.” Kan mwaan ε nyimshie mum ton. ⁷⁵ E Bita kume njeme wvù Jisos be jeme ê wvù le, “Nyimshie ke enu le yí eton, ε wo ε ma wase me bokaŋ botete.” E wvù nε fô buy εkfun, bee kpwe baay.

27

E Judas shiim

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ E εkfun ke dioo yuule too, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake won, shii cu ntaŋ ekumε Jisos keeyu wvù. ² E bó mum kay wvù, jo gɛn nya can Baylet wvù wee sa' wvu ê keba kedvu le.

³ E Judas wvù to gesεε Jisos ke dioo yɛn le bó nu ε leke le bó nu eyu wvù, ε wvù kumɛn fitele fiew, jo bigew bi mbaanshe biε kase gɛn dvú

keetfuse ê bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj. ⁴ No wvú gen, gay ê bó le, “Me nu ε nge kebefε keenjese wee ε wvú baa kenjke jay kε.” Ε bó tfuse ê wvú le, “Fifiε kenjke la keege bô bese? Ε kee wo fifiε.” ⁵ Ε Judas mwase bigew bidvu fokuse yew ncese le, mum buy, gen shiim. ⁶ Ε bocee ncese bo baay baay tace bigew bidvu gay le, “Bin nu bigew bi εleme le, ε nci baa bee le bó egeε bibin ntfu wvu yew ncese le kε.” ⁷ Ε bó shii cu ntaη, gen guy gbwen wee mvu wvú bomte nsháan dvú le bó ke ed- weyte botolo fó. ⁸ Ε nu fiεε fi bó teje gbwen wvudvu ε to ε buy εben e le, “Gbwen εleme.” ⁹ Fí to kooy nonen ε fiεε fi wee ntum Nyo' wvú Yelimia to jemyeε mum to kocen no wvú to gayεε le, “Bó to nu ε jo bigew bi mbaanshe bì è to nu kpaw we no boom bo Israeł to seysεε yí ekole kew e, ¹⁰ guy gbwen wee wvú bomte nsháan dvú, kε no Tata Nyo' to gayεε ê me.”

Ε Jisos leem fwe dvu Baylet wvú wee sa' bala wvu Lum
(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jon 18:33-38)

¹¹ No Jisos to leemεε fwe dvu Baylet wvú wee sa', ε Baylet bife ê wvú le “Ε nu wo wvú Nfon Bojuu le?” Ε Jisos tfuse le, “Ε nu no wo gay.” ¹² Geenεn, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii

bô saake wonj ke dioo kεw keeteyte mwεεm yí ye le, ε wvú fanε yaa bvuu tfuse fiεε kε. ¹³ Ε Baylet mum bife ê wvú le, “Kε wo yuuke kfuu mwεεm mvun mvú bó jemyi yí yo le le?” ¹⁴ Geenεn, ε Jisos fanε yaa tfuse fiεε ê wvú naa kε fimwaanη ê mvú bó teyεε yí ye le kε. Ε wee sa' wvudvu taa nen ε diuw yum wvú baay.

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16)

¹⁵ Ε to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danjefey e, ε wee sa' wvun bvuse wee mwaanη yew ncaw e wvú bonyii gomte le wvú ebvuse. ¹⁶ Ε to nu kefew kedvu le, ε wee mvu nu yew ncaw e, ε bó ké no kee wa lo wvú yí gee di befe le, ε diee diew nu le Balabas. ¹⁷ Ε bonyii ke dioo to tase, ε Baylet bife ê bó le, “Ben gomte le me embvuse ε è nu yεε yew ncaw e? Ben gomte le me embvuse Balabas, nuu Jisos wvú bó teje le è nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε le?” ¹⁸ Wvú to biite nonen njefo wvú to kee lo le bó to nya Jisos can wen e ε è nu njefo bó to bene kendonj bô wvú. ¹⁹ Ε keebvuu bise fó nu ε seke wvú to shiileε wase fô bó ké no saake bonsaw, ε kpwεse tum ntum fô wvú le gay le, “Fo wo ege fiεε bô wee wε kε. Ε nu wee wvu teyey. Me njemyi nen njefo εfile nu ε njinjen bô me entanη εben baay ekume wvú.” ²⁰ No Baylet bifεε nonen, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii

bò saake won beyse bonyii le bó egay le wvú ebvuse e è nu Balabas, elése lo Jisos. ²¹ E wee sa' bvuu ne bife ê bó le, "Wee wvù ben gomte le me encine ente jo bonyii bo bofée ban nu wvù la?" E bó tfuse le, "Balabas." ²² E Baylet bvuu bife ê bó le, "E me ndioo e ncine nonen, enge nee bô Jisos wvú bó teje le Klistu?" E bó bocii gay le, "Bó eta lo wvú yí kentam e." ²³ E wvú kase bife le, "Bó eta wvú nje la? Fiée fi befe fi wvú ge nu la?" E bó bvuu no wamte gene ke lo fwe le, "Bó eta lo wvú yí kentam e."

²⁴ E Baylet ke dioo yen le ke je nu ke, le é wen lumtene bô fiée fin, é diuw ke ene ebuy. E wvú fi joo, cuké can ye dvú fwe dvu kebombom ke bonyii le gay le, "Ke ebo kem nu fô kpwe wee wvun e ke. E kee ben dvú." ²⁵ E bonyii bocii tfuse ê wvú le, "Ee, cine é eleme kew enu yí bikuu bisese le noo yí boom bosese le." ²⁶ E Baylet mum bvuse Balabas no bó to gomte, gay e bó tam Jisos, mum nya le bó egen eta yí kentam e.

E bonyii bo nci le no sewse Jisos

(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ E bonyii bo nci le bo wee sa' le mum jo Jisos ley dvú entow we le fô bó to teje le Bletolium, mum kum kebese ke ngoo bonyii bo nci le kecii e kí tase gem Jisos keekée. ²⁸ E bó baaye ndvú ye, jo ndvu

bvunfon yí ye ele shfuse yí ye le, ²⁹ mum lu kefo ke bvunfon e e kí nu bíay bíay bon ê wvú efa, mum nya nkêw ê ebo kew ke ecey e le è nu ketoome. E bó mum no too ngvuumene ê wvú fwe sewse wvú gayte le, "Biaa kemaan! Nfon Bojuu!" ³⁰ No bó gee nonen, no cuyte ncey yí ye le, fii nkêw we shele wvú dvú fofa. ³¹ E bó ke sewse wvú nonen mese, mum baa ndvu bvunfon ye, jise wase e è nu ndvú ye yí ye le, mum jo wvú keegen eta yí kentam e.

E bó ta Jisos yí kentam e

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² No bó to gene, buyenen yí wee mvu wvu ê kelaante kè Selin e e diee diew nu le Semon. E bó kan wee wvun e wvú tuu kentam ke Jisos e. ³³ E bó ke gen buy bvudvuu bvumew e e bó teje le Gologota, (e diee din nu le Ngbwow Ekole,) ³⁴ e bó mum nya mbvuum ê wvú e bó e fiysen bô fiée fimew e fi cewcewe diewe lele le wvú ewu. Geen en e wvú dioo mom, faj keewu. ³⁵ E bó mum ta wvú yí kentam e, jo ndvú ye tum kaj dvú keegaw ê bikuu bibole. ³⁶ No bó ge nonen mum shii fó no ceyte wvú. ³⁷ E bó san nwa' wvù dunçi fiée fi bó tae wvú yí kentam e nje fi, mum ta yí kentam e ê we jo ekole kew e wvú nu le, "Wvun nu Jisos, Nfon Bojuu." ³⁸ E bó ta ten bocoon bofée yí bintam e bô

bo Jisos, wvumvu εβο εεεεγ, wvumvu εβο εηκοηκο jo Jisos. ³⁹ Ε bonyii no fele yene Jisos e μεεκε lo bikuu, baale wvú bô boncun, ⁴⁰ gayte λ, “Wo wvú se nu keeke esâw yew ncese ekase eyoo yî εδιuw e ετα, κε fi λ εκολε kuw! Ε wo fen nu Waa Nyo', é wo shii yî kentam kie λ.” ⁴¹ Ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô dunçi bonci noo bonyii bô saake won no σεwse ten wvú gayte λ, ⁴² “Wvú se fii bonyii bomew σε wvú nulo efi kew εκολε ηkuuη. Ke wvú nu Nfon bonyii bo Islael. Wvú eshii λ yî kentam e keseen é bese emum ebee wvú λ. ⁴³ Wvú se γεελε εκολε yî Nyo' λ. Ε Nyo' fen koonke wvú, é wvú fi λ wvú keseen no wvú se duu λ wen nu Waa Nyo'.” ⁴⁴ Ε bo-coon ba bô bó to ταε yî bintam e bô bo Jisos, no baale ten wvú bô boncun κε nonen.

Ε Jisos kpwe

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Ε diuu ke ben leke, ε εkfuη ne jiiim won tfuu γεν buy didiuu ditete εmvunsheen. ⁴⁶ Ε è ke no nu κε diewe didiuu ditete λ, ε Jisos ne fuη foweewe λ, “Eli, Eli, lama sabaktani.” Fì nu λ, “Nyo' wem, Nyo' wem, wo lan me nen nje la?” ⁴⁷ Ε bonyii bomew bô to leeme fó dioo yuw, gay λ, “Wee wvudvu teηe Elayja.” ⁴⁸ Ε wee mvu bó λe mum lewte lo kan mwaan jo kuca, ffum ê mbvuum mo

ηgbwayηgbwayi λe, bon yî fite λe neke λe wvú ewu. ⁴⁹ Geen ε bomew bonyii gay λ “Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto efi wvú λ!”

⁵⁰ Ε Jisos bvuu wam foweewe, ε keyoy kew mum buy. ⁵¹ Ε fí ne kooy λ, ndvu yì to gawsene yew ncese ente to nu ε σεε entelen kew fowe bow buy fokuse biba bifεε. Ε nshε shiw, ε ετα wamken, ⁵² ε jém ten yene ye ε bonyii bô è to nu bo Nyo' λe nteen bô to kpwekeneε wase mum kase buy yî kpwe λ. ⁵³ Ε Jisos ke dioo buy yî kpwe λ, ε bonyii bodvu ne γεν ê kelaante kè yuule λe Jerusalem, ε bonyii nteen yen bó λ. ⁵⁴ Ε cee εκολε bonyii bo nci λe bô bonyii bô bó to nu fó ceYTE Jisos ke dioo eyen no nshε shiw, bô fiεε ficii fi to kooyεε, ε nfan koo bó baay. Ε bó gay λ, “Kεεεεγ, keceεγ wee wvun se nu Waa Nyo'.” ⁵⁵ Bokεne nteen to leeme ten fó ntamndwee taale. Ε bokεne ban nu bô to nen'yεε Galilee no bii Jisos e fici wvú. ⁵⁶ Ngoo bó λe to nu Maalia Magdalen noo Maalia wvú bwεe Jem bô Yosεw, noo bwεe boom bo Σεβεδεε λe.

Ε bó dwey Jisos

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Ε è ke no nu εκιεguu, ε cee kpwaw mvu wvu Alimatia ne to ε diee diew nu λe Yosεw. Wvú ten to nu wee ηgoo Jisos mvu. ⁵⁸ Ε wvú γεν

yen Baylet e leke le wvú enya gvune di Jisos e ê wen é wen egen edwey. Nonen e Baylet mum gay le bó egen enya ê wvú. ⁵⁹ E Yosew fi gvune didvu mum kule ê ndvu yi yuule le, ⁶⁰ mum gen jike ê jem yi ye le e yi beε fiε, e wvú to cow jem yidvu yi kemaan e, mum binse kebwee ke te le ban diuw jem yidvu dvú, mum nenε. ⁶¹ Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu we to nu fó, e bó e shii mbew jem yidvu le keba keki.

E bó no ceyte jem Jisos

⁶² E ekfun buy yuu, e diuu di bó to ké no seysee mwεem mvu mbam wvubole e fey wase, e bocee ncese bo baay baay bô Bofalasi gen yen Baylet e, ⁶³ gay ê wvú le, “Wee wvu baay, bese kumyi fiεε fi wee mbiay we to jemyεε seke wvú to beε dvú. Wvú to nu e gay le, è nu ke edioo e buy ediuw eta é wen ekase ebuy yi kpwe le. ⁶⁴ No fi nu nonen, gaye é bonyii egen ceyte jem egen ebuy ediuw eta, njefo bese fane le è nelo é boom bew bo ηgoo le ke ene egen econ gvune diew enene dvú emum esenje ê bonyii le, ‘Wvú nu e buy yi kpwe le.’ E bó ge nonen, é yiyin mbiay yi keseen efo efey lo yi fwe.” ⁶⁵ E Baylet gay ê bó le, “Ben ejo bonyii bo nci le é ben e bó egen, é ben egay é bó ceyte jem yidvu ntay no è nulo é ben ceyte.” ⁶⁶ Nonen e bó mum gen looce fen diuw jem,

mum ge nciise yi te di bó to banεε diuw jem dvú, mum gεε bonyii bo nci le bò ceyte.*

28

E Jisos buy yi kpwe le
(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12;
Jon 20:1-10)

¹ E diuu di mbam e ke fey, e ekfun ke no gbwekene too, e è nu diuu di fwe yi kema le, e Maalia Magdalen bô Maalia wvumvu we gen keetaa jem. ² E fi kooy le, nshe to nu e ne shiw bô mvungay, njefo nceendaa Tata to nu e shii we to binse kebwee ke te die di bó to banεε diuw jem dvú mum shii yi dvú le. ³ Nceendaa wvudvu nu e bvushiw bwew to lawkene diewe jan e, e ndvú ye baa nen bvuuu. ⁴ E bonyii bó to ceyte jem ba yen wvú le fan baay, cin nen kikikiki, gbweken fokuse no jiiimene diewe binkpwe bi bonyii le. ⁵ E nceendaa Nyo' wvudvu gay ê bokene ba le, “Fo ben efanè ke. Me ηkee lo le ben gomte e è nu Jisos wvú bó se tae yi kentam e. ⁶ Ke wvú beε fen ke, wvú nu e buy wase yi kpwe le no wvú to gayεε. Ben eto eyen fô wvú se jiime. ⁷ Ben emum egen cekey esee ê boom bew bo ηgoo le le wvú nu e buy wase yi kpwe le, le wvú nu e sa wase fwe dvunen Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó. Ben eyeke eyuw, ben nu e yuw wase no me nsenje é ben.” ⁸ E bokene ba mum ja fô jem cekey cekey bô nfan, geenen kenke ten ngon wvu

^{27:63} 12:40 ^{27:64} 28:13 * ^{27:66} Nciise wvun to nu keege le fo wee efey lo fó ke. ^{28:6} 16:21 ^{28:7} 26:32

baay, no lewte gene keegen see ê boom bo Jisos e bo ηgoo le. ⁹ No bó to gene, ε fi kooy le bô bo Jisos to nu ε tasen, ε wvú gay bó le le, “Me ηgayte ben e.” Ε bó mum to mbew ye le, gbwe bam bikaa biew, wvum wvú. ¹⁰ Ε Jisos gay ê bó le, “Fo ben efanè κε. Ben eγεν egay ê boom bo bwεεm e le bó eγενè Galilee eyen me le jó.”

Ε bonyii bò to cεyte jem see fιεε fi to kooyεε

¹¹ Ε bokενε ba ke ne dioo eγενε, ε fi kooy le bonyii bo nci le bò to cεyte jem bomew to nu ε ne γεν εlaante γεν see fιεε ficii fi to kooyεε ê bocee ncese bo baay baay. ¹² Ε bocee ncese bo baay baay bodvu mum kum bonyii bó saake won ε bô bó shii cu ntaη, mum baη diuw bonyii bo nci le ba bô bigew nteen, ¹³ gay ê bó le, “Ben egaytè ê bonyii le ben se leete boom bew bo ηgoo le ε se ε to ε con gvune diew ε γεν dvú. ¹⁴ Ε ben seηe nonen, fi ε ley bitem bi wee sa' le, wvú ε no gomte keenya ηγεw ê ben, é hese eseyse wvú, wvú saa ebvuu enya ηγεw ê ben κε.” ¹⁵ Nonen ε bó mum fi bigew bidvu mum no seηe κε no bó to gayεε ê bó. Kenfε kedvu kin ε mum ε lam ente jo Bojuu ε to ε buy εben e le bó to con lo gvune di Jisos e.

Ε Jisos tum bonyii bew yî won e tfuu

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23; Lem 1:6-8)

¹⁶ Ε boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe ncow mwaan mum ne γεν Galilee, ben γεν yî kum wvú Jisos to gayεε ê bó le. ¹⁷ Ε bó dioo yen wvú le, wvum wvú. Geenε ε bomew no maηene wvú. ¹⁸ Ε Jisos bence to gay ê bó le, “Bó nu ε nya wase mvungay mvunciim mvu fowe noo mvu fokuse ê me. ¹⁹ Nonen, ben eγεν le bitum e bicii, egeè ε bonyii nu bonyii bem bo ηgoo le, eleesè bó ê joo ê diee di Nyo' Ice bô Wan noo Keyoy ke Yuule le. ²⁰ Ben eyεεyî bó le bó egeè fιεε ficii fi me nu ε n'yεεyi ben dvú. Ben eyεε eyuw, me nu enu beene sekecii enγεν embuy naa kefew kè won nu ke eka.”

28:10 12:50; Jon 20:17 **28:13** 27:64 **28:16** 5:1; 26:32; 28:10 **28:17** 14:31
28:18 Dan 7:14; Mat 11:27 **28:19** 10:5-6; 24:14; Mak 16:15; Luk 24:47; Lem 1:8;
Mwm 7:9 Mat 3:15; Mak 16:16; Lem 2:38; 8:36; 1Kol 1:13-16; Efe 4:5; Jon 3:22; 4:1-2;
Lum 6:3-4; 2Kol 13:13; Lem 2:38; 8:16; Lum 6:3, 4; Gal 3:27; Kolo 2:12 **28:20**
1:23; 5:2-7, 27; 11:28-30; 18:20

**Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Maaku
to Saηεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Mak wvun e**

Saaka wvù jee wvù Mak to saηεε wvun duηci le Jisos nu wee wvù to gee mwεεm bvuu keηke mvuηgay keejeme fiεε é fi enù no wvù jeme. Wvù to duηci mvuηgay mvun yí n'yεεyi we le bô keebvuuse bonceendaa bo dεwle le, noo keelεeshi bibefe bi bonyii le. Jisos to teηe εkolε kew le wen nu wee wvù diee nu Waawee, ε wvù ε to keenya εkolε kew keeboyse bonyii. Diee din nu dì nu ê ηwa' Dania le 7:3-14.

Mak yam ε saη ε é nu εkumε mwεεm mvù Jisos to gee efey mvù wvù to jemyi. Biba bi fokemεse ke ηwa' wvun e jeme εkumε mwεεm mvù to kooyεε bô Jisos yí kemaa kew ke fokemεse le, efey mvunciim no bó to taε wvù yí kentam e, bô no wvù to buyεε yí kpwe le, ben we.

*Bikuu bi mwεεm e ê Nwa'
wvun e*

1:1-13 Keηkεwce ke saaka wvù jee εkumε Jisos e
1:14-9:50 Lemme di Jisos e ê keba kè Galilee le
10:1-52 E Jisos nε Galilee gen Jelusalεm

11:1-15:47 Kemaa ke Jisos e ke kemεse le mbew Jelusalεm e noo Jelusalεm
16:1-8 Mbuy wvu Jisos yí kpwe le
16:9-20 Ekumε no Jisos to duηcεε εkolε kew no wvù to buyεε yí kpwe le bô no wvù to benεε we

Saaka wvù Jon Nleseεjoo to fewci

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Wvun nu saaka wvù jee wvu εkumε Jisos Klistu wvù Waa Nyo'. ² Wvù to kew ke no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to saηεε ε Nyo' gayte le, “Yekε eyuw, me nu ηke enci-inse wee wεm ntum é wvù esa fwe dvu wo, wvù nu egen eseyse je yo.

³ Diεw wee fuuηke ηkpwaante le bó eseyse je Tata, enele é yí enù teytey.”

⁴ Nonεn, ε wee mvu wvù bó to teηe le Jon Nleseεjoo ke mum nε buynεn ηkpwaante, no fewci ê bonyii le bó ekumεn mvuntelem mvubole, é wen else bó ê joo wvu le Nyo' elεeshε bibefe bibole. ⁵ E bonyii mum no buyte ê bontεw bo woη wvù Judea le tfuu noo ê kelaante kè Jelusalεm e kecii gene fô Jon e, seηe bibefe bibole, ε wvù mum leese bó ê joo ê Joo Joodan e.

⁶ Jon to jiise ndvù ε bó kene bô yvúw nyam mi yí bó teηe le kamεl, seenke kecaw cin ε bó kene bô jew nyam,

diee ε è nu cúma bô ndonj. ⁷Wvú to fewci, gayte le, “Wee mvu too ê me εjim kuuke fele me, ε me mbaa ncin enjkoceen keengvuwce fokuse enfaylaba we ke. ⁸Me nleese ben ε è nu ê joo, geenεn, ε wvú nu ke elese fiew ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.”

No bó to leseε Jisos ê joo bô no Satan to momte wvú
(Mat 3:13-4:11; Luk 3:21-22; 4:1-13)

⁹Ke εdiuw yoya le, ε Jisos ne Nasalet ê keba ke wonj e kè Galilee le, to ε Jon lese wvú ê joo ê Joo Joodan e. ¹⁰Ke no Jisos to buyte ê joo nen, mum yen ε ebule yene ye, ε Keyoy ke Yuule no shiile too yî ye le diewe ebembε le. ¹¹ε diew jeme fowe le, “Wo nu Waa wem, nu fitele fiem, ε me n'yuuke njon bô wo baay.”

¹²ε Keyoy ke Yuule mum ge lo kan mwaan ε Jisos gen no cee njkpaante. ¹³ε wvú no nu jó yî εdiuw e mbaanyε, ε Satan momte wvú. Wvú to nu jó nonεn bô nyám yi njkpaante, ε bonceendaa bo Nyo' le taale fô wvú le.

ε Jisos tee bonyii bonεw le bó enù boom bew bo ηgoo le

(Mat 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ε bó ke ne koo Jon lese yew ncaw e. ε è no nu εjim jodvu, ε Jisos gen Galilee, no fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' jó. ¹⁵ε wvú no fewci, gayte le, “Kefew nu ε to wase ε kocεn, ε bvunfon bvu Nyo' le nu wase nceencee. Ben

ekumεn mvuntelem mvunεn, ebee saaka wvú jee wvun e.”

¹⁶ε Jisos ke no fele mbew Mamase yî Galilee le, yen Se-mon bô waa bwee wvú Andulu le ε bó laanjke kensanj ê mamase le, no njkien wvubo to nu byé yî koolεn. ¹⁷ε Jisos gay ê bó le, “Ben ebii me le é me enje é ben ekoole wase ε è nu bonyii.” ¹⁸Kan mwaan, ε bó mum cinε binsanj bibole, no bii wvú le. ¹⁹ε Jisos ke dioo kenji gene fwe, yen Jem bô waa bwee wvú Jon e, bô to nu boom bo Sebεdee le, ε bó bó nu ê kekonj e tumci binsanj. ²⁰ε Jisos mum tee lo ten bó. ε bó cinε icee bó le ê kekonj e bô bonyii bô bó to joε é bó elemte bó le, mum no bii wvú le.

ε Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wee le

(Luk 4:31-37)

²¹ε bô bo Jisos ne gen ê ke-laante kè Kafana'um. ε è ke no nu diuu di mbam e, ε Jisos mum gen lo yew bunle le no yeeyi bonyii dvú. ²²ε bonyii no yuuke kenjke lo nghaw yî n'yeeyi we le, njefo wvú to yeeyi diewe wee wvú kenjke mvunjay mvu n'yeeyi le. Ke wvú to yeeyi diewe no bonyii bô dujci bonci bo Nyo' le to ké no yeeyi ke. ²³Ke sekedvu, ε wee mvu ne fese yew bunle yidvu le, ε è to nu wee ε keyoy kè yiile nu yî ye le. ²⁴No wvú ley dvú, mum wam le, “Jisos wvu Nasalet, wo fii la ê bese? Wo to keelεse bese le? Me njkee naa wo. ε nu wo wvudvu wvú yuule wvú

ne fô Nyo' le.”²⁵ E Jisos kan keyoy kè yiile kedvu, gay le, “Baŋ lo, buy yî wee wvun e.”²⁶ E keyoy kedvu mum ge e wvú gbwe fokuse no taake, e kí fuŋ foweewe, mum buy yî ye le.²⁷ E bonyii yen nonen, e diuw yum bó, e bó no ghayte ebonen biite le, “Fin nu la? E nu n'yeeyi mvu wvu fwε le? Wee wvun keŋke mvuŋgay kane naa noo biyoy bi yiile e bí yuuke wvú le.”²⁸ Kaŋ mwaan, e saaka wvu ekume Jisos saanŋen gen bontew bocii bo ê keba kè Galilee le.

E Jisos fe bonyii bo bincem e nteen

(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ E Jisos ke buy yew bunle yidvu le, gen yew dvu Semon bô Andulu, e Jem bô Jon nu bô bó.³⁰ E to nu e mwese Semon jiime, cemte bô ken'ya'. Ke no Jisos ley yew, e bó mum see lo ê wvú ekume kpwoon wvudvu.³¹ E Jisos gen fô wvú to jiime, jice wvú le yî kebo le, cake wvú we. E ken'ya' kedvu mum cine wvú le, e wvú ja we, taa fiεε e bó die.

³² E ê ke no nu ekiεguu ebvubwe no diuu to seeyi, e bó no too bô bonyii bocii bô to cemkene noo bonyii bô bonceendaa bo dewle le to njiŋsene bô bó fô Jisos e.³³ E kelaante kedvu kecii tase ê fwese.³⁴ E wvú fe bonyii nteen bô to keŋke bincem jεey jεey, bvuu bvuse bonceendaa bo dewle le nteen yî bonyii bomew e. E wvú dīoo bvuse, saa ebee le bonceendaa

bodvu ejemyi lo ke, njefo bó to kee wee wvú è nu wvú.

E Jisos fewce diεw Nyo' Galilee

(Luk 4:42-44)

³⁵ E ê ke no nu kebitele, e Jisos ja we, buy gen bvudvuu bvumew e wvú emben no bunlee.³⁶ E Semon bó bonyii bô bó bó to nu, sheε buy gen keegom wvú.³⁷ E bó yen wvú le, gay ê wvú le, “Bonyii bocii nu e sheε e no gomte wo.”³⁸ E Jisos tfuse fiew ê bó le, “Beene edanŋen egen bontew bomew e wvu le è nulo é me enfewce ten diεw Nyo' jó. E nu fiεε fi me nto nje fi.”³⁹ E wvú mum no ghane keba kè Galilee le kecii fewci diεw Nyo' yéw bunle yibole, bvuse bonceendaa bo dewle le yî bonyii le.

E Jisos fe wee e wvú cemte bô ntun wvu baay

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ E wee mvu wvú to cemte bô ntun wvu baay ke ne to, tum envuw ê Jisos ejise, leke wvú gay le, “Wo nulo efe me é me en'yuule, é wo fen koonke lo.”⁴¹ E shen koo Jisos, e wvú neke kebo kum wvú le, gay ê wvú le, “Me ŋkoonke lo, bonen le, eyuule.”⁴² Kaŋ mwaan, e ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le, e wvú bonen mum no yuule.⁴³ E Jisos mum gay le wvú egenè lo, looce ciise lo ê wvú,⁴⁴ gay le, “E yenè fo wo esee ê wee ke. Geenēn, genē edunŋe ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yî Muses to gayεε

le wee kenke keenya keedunɔe
 ê bonyii le wen nu e bonen
 wase yî ntun wvun e e no yu-
 ule.”⁴⁵ No Jisos ciise nonen,
 e wee wvudvu kaa no gene
 bwaashi lo fiεε fidvu. E saaka
 wvudvu saanken, e je fanε yaa
 bvuu nu dvú yî è nulo é Jisos
 eley kelaante le endan ke. E
 wvú mum mεy ke wase no
 nu nkpaante, e bonyii nen'yi
 mondvuum e mondvuum e,
 too fô wvú le.

2

*E Jisos fε wee e wvú e kpwe
 keba kemwaan*

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ E ediuw ke dioo genci, e
 Jisos kase tu jim Kafana'um.
 E bonyii yuw le wvú nu wase
 fô yew e, ² e bó mum to tase
 fó nteen, e je fanε yaa nu
 dvú fó yî è nulo é wee tome
 εkalε naa noo ê yew fwese ke.
 E wvú no fewci diεw Nyo' é
 bó. ³ E bonyii bomew ke ne
 no too bonεw bô wee mvu
 fô wvú le e bó e shfume é
 fikεy e, e wvú e kpwe wase
 keba kemwaan. ⁴ E fi ghaw
 keeley gen bô wvú fô wvú le
 njefo bonyii to faci baay. E
 bó mum ben e è nu ê yew we,
 too keyey. No bó tolεε nonen,
 mum shike wee wvudvu ê fiεε
 fi wvú to jiime jó le. ⁵ E
 Jisos yen no bó nu e lese fitele
 yî ye le, e wvú mum gay é
 wee wvú to nu e kpwe keba
 kemwaan wε le, “Nsaa yem,
 me nu e nleεshe wase bibefe
 biuw.” ⁶ E bonyii bomew bô
 to dunɔi bonci bo Nyo' le bô
 to nu fó yuw nonen, mum no

wvukene é mvuntelem e, bi-
 ite le, ⁷ “Wee wvun jemyi nen
 nεε le? Wvú joo bvudvuu bvú
 Nyo' le. E nu yεε dvú wvú
 nulo elεshe bibefe efey Nyo'
 maan?” ⁸ E Jisos mum kiεε lo
 é fitele fiew e fiεε fi bó to kp-
 waake, mum bife é bó le, “Ben
 se kenke kfuu ban bonkpawce
 é mvuntelem mvunen e nen
 nje la? ⁹ Fi cekey keegay é
 wee wvun nu fi la? Keegay le
 me nu e nleεshe wase bibefe
 biew, nuu le wvú ejo fikεy
 fiew egene le? ¹⁰ Geenεn, me
 nu enge é ben ekiεε le wee
 wvú diee nu Waawee kenke
 mvungay fokuse fen keleεshe
 bibefe.” E wvú mum gay é
 wee wvú to nu e kpwe keba
 kemwaan wε le, ¹¹ “Me nje-
 myi é wo, ja we ejo fikεy
 fiuw egene fô yew e.” ¹² E
 wvú mum ja we, jo no buyte
 e bonyii bocii taale wvú. E
 bó taa nen, e diuw yum bó, e
 bó no tumte monkum mo Nyo'
 le, gayte le, “Bese ke baa yen
 wase kfuu fin fiεε le ke.”

*E Jisos tee Lεwe le wvú enú
 waa we ngoo*

(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ E Jisos ke bvuu ne gen
 mbew mamase le, e kebom-
 bom ke bonyii le to fó, e wvú
 no yεeyi bó. ¹⁴ E wvú ke ne
 dioo gene, yen Lεwe wvú waa
 Alfiyus e, e wvú e shii fô bvud-
 vuu bwew bvú lemme le, e no
 fii shile. E Jisos gay é wvú le,
 “E bii me le.” E wvú mum ne
 we no bii wvú le.

¹⁵ E Jisos bô boom bew bo
 ngoo le ke gen no diekene yew

dvu Lεwe bô bonyii bô to fii shile noo bonyii bomew bô befe tεn. Kfuu ban bonyii to ké no bii wvú le naa nteen. ¹⁶ Ε Bofalasii bô to duŋci bonci bo Nyo' le yεn no Jisos diekene bô bonyii bô befe noo bô to fii shile, mum bife ê boom bew bo ηgoo le λ, “Ε nu nje la wvù wvú diekene bô bonyii bô fii shile noo bonyii bô befe bomew?” ¹⁷ Ε Jisos yuw no bó bife, gay ê bó λ, “Κε bonyii bô tεmyi ké no gomte wee εfuwε κε. Ε ké no gomte bô cεmkene. Κε me nto keentee bonyii bô nu teytey κε. Me nto keentee ε è nu bô befe.”

Ekume keebamte mwεεm mvudien

(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Ε è ke no nu, ε boom bo Jon e bo ηgoo le, noo bo Bofalasii le bamte mwεεm mvudien. Ε bonyii bomew mum to bife ê Jisos λ, “Ε nu nje la wvù boom bo ηgoo le bo Jon e, noo bo Bofalasii le bamte mwεεm mvudien, ε boom buw bo ηgoo le yaa bamte κε?” ¹⁹ Ε Jisos tfuse ê bó λ, “Ε nulo é bó ebe bonyii bô bvujen é bó egen ebvuu ebamte mwεεm mvudien ε cee bvujen nu bô bó? Κε è nulo é bó ebamte mwεεm mvudien ε wvú nu bô bó κε. ²⁰ Geenεn, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekεw eshee mbam mwεεm mvudien kefew kedvu le.

²¹ Κε wee nulo ejo njaw ndvu yi fie, etumcε ndvu yi yvum dvú κε. Ε wvú ge nonεn, é njaw ndvu yidvu ke emεse esaa lo ndvu yi yvum yidvu, é kebuw kè nu fô emεse ekuw efey lo no kí be shee nu. ²² Κε è nulo tεn é wee ejo mbvuum mo monfεm, egeε ê gham mbvuum wvù bó kene bô jew nyam e, * ε wvù ε yvumεn wase κε. Ε wvú ge nonεn, é mbvuum mo monfεm modvu ke ekoo, esawye gham wvu yvum wvudvu, é mbvuum bô gham ela εcici. Fi λεη nu λ, bó κεηκε keegeε mbvuum mo monfεm κε ε è nu ê gham wvu fwε le.”

Ekume diuu di mbam e
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Ε to nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le no λene fele wεε εgiη wvumew e. Ε boom bew bo ηgoo le κεw no sumyi bicεε diee. ²⁴ Ε Bofalasii yεn, bife ê Jisos λ, “Tata, taa eyεn, è nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le gee fieε fi nci baa bee λ wee ege diuu di mbam e?” ²⁵ Ε Jisos bife tεn ê bó λ, “Ben ke baa taη wase ê Nwa' Nyo' le no jeη to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye ε wvú ge le? ²⁶ Ε to nu kefew kè Abiata to nu ekole ke bocee ncεse le, ε Dawe ley yew Nyo' le jo blεεd wvù bó to gee ncεse dvú fô Nyo' le, die bvuu nya tεn ηgoo ye dvú, ε è to nu nci fo wee edie blεεd wvudvu εfey bocee ncεse.”

2:17 Luk 19:10

2:18 Mat 6:16-17; 11:18-19; Luk 7:33-34

2:19 Mat 9:15

* **2:22** Gham mbvuum nu ε Bojuu to ké kene ε è nu bô jew nyam. **2:23** Dito

23:24-25 **2:24** Ksm 20:8-10 **2:25** 1Sam 21:1-6; Lεw 24:5-9 **2:27** Dito 5:14

2:27 Mat 12:1-14; Luk 13:10-17; 14:1-6; Jon 5:1-18; 7:21-24; 9:1-16

27 E Jisos mum mese gay ê bó le, “Nyo' to gêke diuu di mbam e nje wee. Wvú to baa bom wee nje diuu di mbam e ke. 28 Nonen, wee wvù diee nu Waawee nu Cee Ekole naa noo wvu mbam.”

3

E Jisos fê wee ε kebo kew ε kpwe

(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 E Jisos ke bvuu gen ley yew bunle le. E wee mvu nu dvú ε kebo kew ε kpwe. 2 E bonyii bomew bò to nu dvú no gomte fiεε fi bó etey yí Jisos e, mum lun ejise yí ye le no taale laa wvú nu efε wee wvudvu diuu di mbam e le. 3 E Jisos gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe wε le, “Ja we eto fen.” 4 No wvú toε, ε Jisos bife ê bonyii le, “Fiεε fi nci nu ε bee le wee ege diuu di mbam e nu fi la? Keege fiεε fi jee, nuu fi befe le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” E bó cife. 5 E Jisos ton'ye shém bô bó, taa bó bocii kenen, ε shen koo wvú yí mvuntelem mvubole mvù yiile le. E wvú gay ê wee wvù kebo to nu ε kpwe wε le, “Nêke kebo kuw.” E wvú nêke ε kí mum bonen. 6 E Bofalasii mum buy, gen lo kan mwaan ε bô bo ngoo bonyii bo Nfon 'Elod e jo nsey no è nulo é bó ege se yu Jisos.

E bonyii no nen'yi biba bicii too fô Jisos e

3:1 2:27-28

3:6 Jon 5:16, 18

3:11 1:24; 5:7; Mat 8:29; Luk 4:34, 41; 8:28

3:12 1:34; Luk 4:41

*

3:14 Ke boŋwa' bo boyvuum bomew keŋke njeme wvù

le, “Tee bó le boom bew bo ntum e” ke. † **3:15** Boŋwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “E bó efele ten bonyii bo bincem e.” **3:16** Lem 1:13; Jon 1:40-44

7 E Jisos bô boom bew bo ngoo le mum ne jó gen fô Mamase yí Galilee le. E kebombom ke bonyii le ke baay bi wvú le. E bomew bonyii to ne keba kè Galilee bô kè Judea le. 8 E bomew to ne Jelusalem, bomew keba kè Idumea le, bomew Joo Joodan wvuke, bomew biba bì Taya bô Sidon e. Kebombom kedvu to to nonen njefo bó to yuuke mwεem mvù wvù to gee mvunciim. 9 E Jisos ne gay le boom bew bo ngoo le egom kekon eseyse egeε é wen eley jó fo kebombom ke ene eface wen. 10 Wvú to gay nonen njefo wvù to nu ε fe wase bonyii nteen, ε bonyii bo bincem e bee ke too keekum wvù le. 11 E bonyii bò biyoy bì yiile to njinsene bó bó ké yen Jisos e mum no gbwekene fwe dvu wvú wamte gayte le, “Wo nu Waa Nyo'.” 12 No bó wamte nonen, ε Jisos looce ciise lo ê bó le fo bó ege é bonyii kiεε wen ke.

E Jisos baa bonyii yuufe ncow bofεε le è nu boom bew bo ntum e

(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

13 E wvú ke ne ben gen yí kum e, tee bonyii bò wvù to shieele ε bó to fô wvù le. 14 E wvú baa bonyii yuufe ncow bofεε, tee bó le boom bew bo ntum e, * wvu le bô bó enù, é wen etumte bó ε bó ghane fewci diew Nyo',

15 bvuu κηηke mvunḡay keebvuuse bonceendaa bo dεwle le yī bonyii le. † 16 Bonyii bodvu to nu: Semon, wvù wvù to nyaε diee diew dimew le Bitā. 17 Jεm bō waa bwee wvù Jon bō to nu boom bo Σεβεδee le, bō wvù to nyaε diee ê bó le “Boanεγεε” di nu le, “Boom bo jan yī baykene le.” 18 Ε bomew nu Andulu, Filew, Batolomu, Matio, Toma, Jεm wvù waa Alfiyus, Tadio, Semon wvù to nu wee ηḡoo Boselot, ‡ 19 noo Judas Iskaliot wvù to ghanεε gese Jisōs.

Ε bonyii no duu le Belsebu wvù nfon bonceendaa bo dεwle le nu yī Jisōs e

(Mat 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

20 Ε Jisōs ke nε γεν fō wvù to cee, ε kebombom ke bonyii le bvuu tase fō, ε bō boom bew bo ηḡoo le fanε yaa κηηke naa lo je keediekεn ke. 21 Ε kfuu diew ke dioo yuw, mum γεν keejo wvù njefo bonyii to duu le wvù ghaanene lo. 22 Ε bonyii bō to duḡci bonci bo Nyo'le bō to nen'yεε Jelusalεm bow jó no gayte le, “Belsebu nu yī ye le, ε wvù bvuu bonceendaa bo dεwle le nen ε è nu bō mvunḡay mvu nfon bonceendaa bodvu le.” 23 Ε Jisōs ben bó, bife ê bó ê ηgan e le, “Ε nulo é Satan ebvuu ebvuuse εkolε kew yī wee le nεε le? 24 Ε ketum nε ε gawsen ε no diuu εkinεkin, kí saa ke

eleem ke. 25 Yew é nε ε gawsen ε no diuu εyinεyin, yī saa ke eleem ke. 26 Nonεn, é Satan nε ε gawsen bō ηḡoo ye ε no diuu εbonεbon, wvù saa ke eleem ke, é emum enu kemεse kew. 27 Geenεn, ben ekeè le ke wee nu dvù wvù nulo eley yew dvu ntemmvunḡay, ekuu mwεεm mwew keceεy elewte dvù, σε wvù ε yaw ε kay ntemmvunḡay wvudvu ε σε kuu ke. 28 Ε me ensee ê ben keceεy le, Nyo' nulo elεεshe mwεεm mvù befe noo díεw yī befe yicii yī bonyii jemyi. § 29 Geenεn, é wee jeme díεw yī befe ekume Keyoy ke Yuule, tu ke è nu naa lo é Nyo' elεεshe ke, njefo wvù nu ε ge kebefe ε è nu kè mεy lo.” 30 Jisōs to jemyi nonεn njefo bonyii bodvu to duu le keyoy kè yiile nu yī ye le.

Bwee Jisōs bō boom bo bwee Jisōs e

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

31 Ε bwee Jisōs bō boom bo bwee Jisōs e mum fεse, leem εkfuḡ, tum wee le wvù etee wvù. 32 Ε to nu ε kebombom ke bonyii le ε shii ε gem wvù ε tase. Ε bó gay ê wvù le, “Bwoo bō boom bo bwoo le gomte wo εkfuḡ.” 33 Ε Jisōs bife le, “Bwεεm bō boom bo bwεεm e nu baa?” 34 No wvù bife nonεn mum jinε bonyii bō to shilεε gem wvù ba, gay le, “Bwεεm bō boom bo bwεεm e ban. 35 Wee tfuu wvù gee fíεε

† 3:18 Boselot to nu Bojuu bō to tomte won, diuu keebvuse yī ηḡew e can bonyii bo Lum e. 3:21 3:31; Jon 7:5 3:22 Mat 9:34; 10:25 3:27 Yεsa 49:24 § 3:28 Bonyii nteen yene le mwεεm mvù befe noo díεw yī befe yin nu ε bó jemyi ekume Nyo'. 3:30 Jon 7:20 3:31 3:21 3:35 Mat 6:10

fi Nyo' gomte, nu wvú wvù nu waa bwεem bô jeme yem noo bwεem.”

4

Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ngow

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Ε Jisos ke bvuu κew no yεεyi bonyii mbew mamase le, ε kebombom ke bonyii le ε tase fó nen ghemm. Ε wvú mum nε wase ley shii ε è nu ê kekonj e ê joo, ε kebombom kedvu no leeme ngem joo le ê ηkpwaante. ² Ε wvú no yεεyi bó bô mwεem nteen ê bonjan e. Ε wvú nε ma ngan mvu ê bó le, ³ “Ben eyeke eyuw, wee to nu ε laa keegen etfume ngow. ⁴ Ε wvú ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε mvunyiim to tace die. ⁵ Ε yimi ngow gbweken fô bvudvuu bvυ eta le ε nshε yaa nu fó ntay κε. Ε yí mum yanjen buy njefo κε nshε to nu fó ntay κε. ⁶ Ε mvum ke dioo ekew ebaa, mum suj ngow yidvu ε yí yowlen, njefo yí to baa cime gen κε. ⁷ Ε yimi ngow gbweken ê bisafe le. Ε bisafe bidvu ke ku mum ban ngow yidvu ε yí fanε yaa eyum mvuntam κε. ⁸ Ε yimi ngow gbweken ε è nu yí nshε yí jee le, ke buy, ku yum, duu fey no bó to tfumyεε, ε jise di ngow e yumte ejise mbaanshe, dimew ejise mbansoocan, dimew ejise gbwee.” ⁹ No Jisos ma nonen mum mese le, “Wee wvù kenjke bitem ε wvú yuw.”

Shiee wvù Jisos to jemyi ê bonjan e

(Mat 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Ε Jisos ke dioo nu wase wvú emben, ε bonyii bomew bô bô bó to nu noo boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε bife ê wvú ekumε ngan wvudvu. ¹¹ Ε wvú tfuse ê bó le, “Ε nu ê ben bô Nyo' nu ε dunje wase kenylε ke bvunfon bwew e. Geenen, fô bonyii bomew e nu ε fiεε ficii nu κε ε è nu ê bonjan e, ¹² wvu le bó ke etaale naa ntay, geenen yaa yene κε, ke eyeke naa ntay, yaa yuuke κε. Ε fí nu nonen wvu le fo bó ke ekumen mvuntelem mvubole, ε Nyo' eleeshe bibefe bibole.”

Fieε fi ngan wvù Jisos to maε dunji

(Mat 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Ε Jisos nε bife ê bonyii ba le, “Fí nu le ben baa kieε fiεε fi ngan wvun jemyi le? Ε ben baa kieε wvun, ε ben ke ekiεε bomew bonjan nεε le? ¹⁴ Ngow yí wee wvudvu tfumyεε nu diεw Nyo'. ¹⁵ Ngow yí gbweε ê je nu bonyii bó yuuke diεw Nyo', ε Satan mum to lo kan mwaan bvuse diεw yidvu fô mvuntelem mvubole. ¹⁶ Ε ngow yí gbweε fô bvudvuu bvυ eta le nu bonyii bó yuuke diεw Nyo', fiisen lo kan mwaan bô njon, ¹⁷ geenen, ε yí baa cime gen fô mvuntelem mvubole κε. Ε yí moocε κε fó caan, ε ηgew ke dioo ε to, kenεε bonyii bon ε è nu bikaa ê bó ejim nje

diɛw yidvu, ε bó mum tfuw lo bikaa kaŋ mwaan. ¹⁸ Ε ηgow yì to gbweε ê bisafe le nu bonyii bò yuuke diɛw Nyo', ¹⁹ ε ken'yanŋaŋ ke ekumε mweem mvu yì woŋ wvun e, bô shiee bvukuke noo shiee mweem mvumew mum tase baŋ diɛw yidvu ε yì laaye ε cici. ²⁰ Ngow yì gbweε yì nshε yì jee le ε mum ε no nu bonyii bò yuuke diɛw Nyo', fiisen, no gee no yì gomte gene lo fwe fwe, ke diɛwe ηgow e fò yì ε yum ejise mbaanshe, yimi ejise mbansoocan, yimi ejise gbwee.”

Ekumε ken'yeese
(Luk 8:16-18)

²¹ Ε Jisos ne bife le, “Wee ké leyte bô ken'yeese yew kfuke bô ηkaa, kenεε lese εgaaku le? Ke wee ké leyte dvú tome ε è nu yì fiεε fi bó tomyi ken'yeese yì dvú le le? ²² Ben ekeè le fiεε ficii fi nu ê nnyile le nu ε bó to nyile le bó ke ege é fi eyene, é fi nu ejim ejim ficii é bó ege é fi ebuy emwa. ²³ Wee wvú kenŋke bitem, ε wvú yuw.” ²⁴ Ε Jisos bvuu gay le, “Ben dioo yeke diɛw Nyo' no yeke ntay, ekeè le je yì wee yeke jó nu no Nyo' nu ke efew se nya ê mweten, ε wvú nu ke enya naa fesen lo. ²⁵ Wee wvú kenŋke fiεε nu ε bó nu ke ebise. Ε wee wvú yaa kenŋke ke fiεε nu ε naa fi caan fi wvú kenŋke nu ε bó nu ke efi lo ê wvú.”

Ngan ekumε ηgow no yì ké no kuu

²⁶ Ε Jisos bvuu jeme le, “Bvunfon bvu Nyo' le nu diɛwe ηgow fò wee ε tfume wene. ²⁷ Ε ké dioo nu entaŋ ε wvú no leete, é ekfuŋ ké yuu ε wvú ne we. Ε ηgow yidvu ké buy no kuu, ε wvú yaa cim kee laa yì gee neε se kuu le, ²⁸ ε è gee ke nshε ε yì se kuu. Ε yì ké ne yaw low, ne fó nya bikem, ké ne fó tum ejise. ²⁹ Ε yó ké dioo ε be, é wvú mum jo finyo ley wene, njefo kefew ke ηgbwele le nu ε kocen wase.”

Ngan ekumε kfuu ηgow fintam fimew

(Mat 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ Ε Jisos bvuu ne gay le, “Ε nulo é beene efewsεν bvunfon bvu Nyo' le bô la? Ε nulo é beene efewsεν bô ηgan wvú la? ³¹ Bvú nu ke diɛwe kfuu ηgow fintam fimew, * fi ηoynene ejise fele mvungoke mvunciim fokuse fen. Ε wee ké tfume wene, ³² ε yì ku, yin fey bite bicii bì bó tfumyi wene, ε tíew ye fanŋen no nyaa kendvun, ε mvunyiim mvù bile we nulo eyoote yéw yì dvú le ê kendvun kedvu le.”

³³ Ε neε no Jisos to fewci diɛw Nyo' ê bonyii ê bonŋan e diɛwe ban e, ê je yì è nulo é bó eyuw e. ³⁴ Ke wvú to ké jeme fiεε ê bó se è nu ê ηgan e ke. Geenεn, é wvú ké dioo nu wase bô boom bew bo ηgoo le

εbonεbon, mum mεse yuuse
boηgan bodvu bocii ê bó.

Ε Jisos wam nffum

(Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Ε Jisos γεγει bonyii
εbvubwε, ε ε ke dioo nu
fokieguu, ε wvú gay ê boom
bew bo ηgoo le ε, “Beene
elente mamase eγεν kewvu
keki.” ³⁶ Ε bó mum cine
kebombom ke bonyii le kè to
nu fó le, ley ê kekonη kè Jisos
to nu wase jó kie le, ε bô bó no
leenci, ε bikonη bimew bii bó
le. ³⁷ No bó to leenci, ε nffum
wvu baay nε sεse κεw no
bvuyte joo ε yí leyte ê kekonη
e gomte keeyiηsen. ³⁸ Jisos
to nu ê kekonη e ejim leete, ε
wvú ε jike εκole yí mbwaan
e. Ε bó γεν no kamsee wvú
gayte ε, “Wee n'γεγει, kpwe
gomte keejo beene nen ε
wo yaa ghayte κε le?” ³⁹ Ε
Jisos kamse, wam nffum
wvudvu, gay ê joo ε, “Ε nù
nyεkeey.” Ε nffum wvudvu
mum lu, ε mondvuum cife
nen ndvumm. ⁴⁰ Ε wvú mum
bife ê boom bew bo ηgoo le
ε, “Ben fane la? Ben baa lese
wase fitele yí γεm e le?” ⁴¹ Ε
ye βem bó, ε bó no ghayte
εbonεbon ε, “Wvun wee nu
wvù nεε, wvù naa nffum bô
joo yuuke wvú le?”

5

*Ε Jisos bvuse bonceendaa
bo δεwle le yí wee le*

(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Ε Jisos bô boom bew bo
ηgoo le lente mamase yidvu
buy wvuke, keba ke bonyii

bo Gelasen e. ² No wvú to
buyte ê kekonη e, ε bô wee mvu
tasen ε keyoy kè yiile njiηsene
bô wvú, ε wvú buy ê ditfum
dì bó to dweyte bonyii jó le.
³ Wee wvudvu to ké no cee ê
ditfum didvu le. Ε wee yaa
to nu dvú wvù nulo ebvuu
ekay wvú ε è cim nu naa bô
ncaw κε. ⁴ Bokanη nteen nu ε
bó to ké leese wvú ê difwanη
e, kay can ye bô boncaw, ε
wvú sumyε boncaw bodvu,
sawyε difwanη. Κε wee to nu
dvú wvù nulo ejice wvú le
κε. ⁵ Wee wvudvu to ké no
kale ê ditfum didvu le bene
buyte yí dikum e εntanη bô
εmvunsheenη, wamte, kaashi
ye ye bô εta.

⁶ No wvú γενεε Jisos e βεε
ncejole, lewte to tum ενvuw ê
wvú εjise, ⁷ wam foweεwe le,
“Jisos Waa Nyo', Nyo' wvù nu
εkolε ke Mwεεm Mvunciim e,
wo fii la ê me? Me nleke lo
wo ê diee di Nyo' le ε fo wo
enya ηγεw ê me κε.” ⁸ Wvú
to jemyi nonen, njefo Jisos to
nu ε wam wase le, “Keyoy kè
yiile kin, buyε lo yí wee wvun
e.” ⁹ Ε Jisos bife ê wvú le, “Diae
diuw nu γεε.” Ε wvú tfuse
le, “Diae diem nu kebombom,
njefo bese duule lo.” ¹⁰ No
wvú tfuse nonen, mum leκε
Jisos shiee le ε fo wvú ekunη
bowen keba kedvu le κε.

¹¹ Ε to nu ε ηgoo boηkunyam
diekene yí mβεke le fó. ¹² Ε
biyoy bi yiile bidvu mum leκε
Jisos le, “Ciinse bese ε è nu
ê boηkunyam boba le ε bese
eley yí bó le.” ¹³ Ε Jisos bee.
Ε biyoy bidvu mum buy yí

wee wvudvu le, gen ley yi bonkunyam e. E ngoo yidvu to nu bonkunyam diewe bontfuke bofee le. E bo sen, bow e ngon e, shii e mamase yidvu le, le jo. ¹⁴ E bonyii bo to ceyte bonkunyam bodvu ja fo, fee lo, gen see saaka wvudvu elaanthe bo ew bo jo le. E bonyii no yuuke, buyte keeto eyen fi fi to kooyee le. ¹⁵ E bo to fo Jisos to nu, yen wee we wvu kebombom ke bonceendaa bo dewle le to shee njinsene bo wvu, e wvu e shii fo, e jise ndvu, e bvufee bwew e kase wase e tu fo. E bo fan baay. ¹⁶ E bonyii bo to yene fi fi to kooyee le, mum no seje e bo no fi to kooyee bo wee we noo ngoo bonkunyam ba. ¹⁷ No bo yuw nonen, kew no leke Jisos le wvu ene gbwen bowene.

¹⁸ E Jisos dioo leyte e kekon e, e wee wvu bonceendaa bo dewle le to buyee yi ye le we mum no leke Jisos le bo wen egene. ¹⁹ E Jisos tun, gay e wvu le, "E gen e e nu fo yew e, egen esee e bonyii buw fi fi Tata ge fo wo le, bo no wvu nu e cam shen fo wo le." ²⁰ Nonen, e wee wvudvu mum ne, gen no ghane won wvudvu le tfuu wvu bo to teje le Bilaante bi Yuufe le, seje fi fi Jisos ge fo wvu le. E bonyii no yuuke, kenge lo nghaw.

Ekume waa Jaylus noo kpwoon mvu wvu to kumee ndvu Jisos e bonen

(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)

²¹ E Jisos kase lente e kekon e tu kewvu keki no nu mbew mamase le, e kebombom ke bonyii le bvuu tase fo. ²² E cee ekole yew bunle mvu mum ne to fo, e diee nu Jaylus. No wvu yen Jisos e, gen gbwe e wvu ejise, ²³ leke wvu shiee le gay le, "Waa wem wvu caan wvu kpwoon kpwee lo. Kee wo, to ke ekum wvu le e wvu ebonen fo wvu ekpwe." ²⁴ E Jisos mum ne e bo wvu no gene, e kebombom ke bonyii le shfumte bii faci Jisos.

²⁵ Kpwoon mvu to nu ente jo kebombom kedvu e wvu e cem wase bo kencem ke bokene le bilum yuufe ncow bifee. ²⁶ Wvu to nu e yen wase ngew can bonyii bo bifuu le nteen, jewse fi fi cici fi wvu to kenge, e mweem foo ke gene lo. ²⁷ No wvu to nu e yuw wase ekume Jisos, e wvu mum to e wvu ejim e kebombom ente, kum ndvu ye le, ²⁸ njefo wvu to gayte fo fitele fiew e le, "E me ncim enkum ke naa e e nu ndvu ye le, tu me e mbonen wase." ²⁹ No wvu to kumee nonen, e kencem kew mum seme lo kan mwaan. E kpwoon wvudvu yuw ten ye ye le le wen nu e bonen.

³⁰ E Jisos dioo yuw ye ye le le mvungay nu e buy yi wen e, e wvu banke ye kan mwaan, bife e bonyii le, "E kum yee ndvu yem e?" ³¹ E boom bew bo ngoo le tfuse e wvu le, "Wo yene e kebombom ke bonyii le faci wo, e wo bvuu biite wee wvu kum wo le le?" ³² E Jisos mey ke no taale kenene

keeyen wee wvù kum wvù le. ³³ Nonen, ε kpwoon wvudvu no wvù to kee fiεε fi to kooyεε bô wvù, ε wvù mum to, fane, ciinke, tum envuw ê Jisos ejise see keceey kew kecii ê wvù. ³⁴ Ε Jisos gay ê wvù le, “Waa wem, fitele fiuw fi wo lese yî yem e nu ε ge wase wo ε bonen. Ε genè ntay. Kencem kuw ka wa lo nen.”

³⁵ Kε no Jisos to bεε jemyi ê kpwoon wvudvu nonen, ε bonyii bomew fεse fó ε bó nε fô yew e fo Jaylus wvù cee εkolε yew bunle wε, gay ê wvù le, “Waa wo nu ε mεse wase. Wo bvuu shee nyaa ηgew ê wee n'yεeyi ε è nu wvù la?” ³⁶ No bó gay nonen, ε Jisos yuw, geenen ge ke diεwε wvù baa yuw kε, gay ê Jaylus le, “Fo wo efanè kε, lese kε ε è nu fitele yî yem e maan.” ³⁷ Ε bó no gene kε lo, ε Jisos fanε yaa bee le wee mvu ebi wen e efey Bita bô Jεm noo Jon wvù waa bwee Jεm kε. ³⁸ Ε bó ke gen fεse fô yew e fo Jaylus, ε Jisos yen ε bonyii beele ffule lo fó, ε kpwe ghamte lo. ³⁹ Ε wvù ley yew, bife le, “Ben beele, ffule mondvuum nen nje la? Wan baa kpwe kε, wvù leete lo.” ⁴⁰ Ε bó no kieele lo wvù. Ε wvù nε bvuse bonyii bocii εkfuη, jo kε ε è nu cee wan bô bwee wan noo bonyii bew bo ηgoo le bo botete ba, ε bó bó ley gen fô wan wvudvu to jiime. ⁴¹ Ε wvù jicε wan wvudvu le yî kebo le jeme ê diεw yibole le, “Talita kum!” Fì nu le, “Wan kpwoon, me

njemyi ê wo le, ja we.” ⁴² Kan mwaan nonen, ε wvù mum ja we no lene. Ε bó yen nonen ε diuw yum bó. Wan kpwoon wvudvu to nu bilum yuufe ncow bifεε. ⁴³ Ε Jisos ciise lo ê bó le fo bó ege é wee ekiεε fiεε fi be nu kε, mum gay le bó enya fiεε é wvù edie.

6

Ε bó ma Jisos ntεw we le

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Ε Jisos ke nε fó, ε bô boom bew bo ηgoo le gen ntεw wvubole. ² Ε è ke no nu diuu dibole di mbam e, ε wvù gen yew bunle le kεw no yεeyi bonyii. Ε bonyii nteen no yuuke no wvù yεeyi kenke lo ηghaw. Ε bó mum nε no ghayte gayte le, “Wee wvun yεeyi mvun mwεεm fεε nen? Wvù jo bvun bvufee fεε? Wvù ghan nεε ε sε no gee bin binghaw bi mwεεm e? ³ Ε nu kε wvù wε wvù kane bite wvù waa Maalia le? Kε è nu waa bwee Jεm bô Yosεs noo Judas bô Semon e? Ε kε jéme ye nu jan beene ε bó le?” No bó ghay nonen mum ma wvù. ⁴ Nonen ε Jisos gay ê bó le, “Bó ké no wvumte wee ntum Nyo' naa mondvuum e monciim. Ε nu kε won we le bô ê kfuu diew e noo ê wvù yew dvù bó yaa ké no wvumte wvù kε.” ⁵ No bó ma Jisos nonen, ε fì mum ghaw wvù keebvu e binghaw bi mwεεm e jó nteen, efey kε le wvù to nu ε kum bonyii bo bincem e caan ε bó

bonen. ⁶ E wvú kenke lo nghaw no bó to baa lese fitele yí ye le ke.

E Jisos tum boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofée
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

E Jisos ke ne fó no ghane bontew bo jó le yeeyi bonyii. ⁷ E wvú ke ne tee boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofée, no tumte bó ekfun bofée bofée, nyaa mvungay ê bó mvù bó ebvuse biyoy bì yiile yí bonyii le dvú. ⁸ E wvú dioo tumte bó gay le fo bó ejo naa lo fiée efey kembangan ke. Fo bó ejo mwem mvudien ke. Fo bó ejo ekele kenée bigew ê bicaw bibole ke. * ⁹ Bó elese bolaba, geenen fo bó etfume bikum bifée ke. ¹⁰ E wvú bvuu gay ê bó le, “Ben ke dioo e geen ntew e, e ley yew, no cee ke e è nu dvú geen buy diuu di ben ke ene jó. ¹¹ E ntew mvu tun keefiisen ben, eyuw fiée fi ben jemyi, é ben nené jó, dioo nen'yi kuce kebvu ke yí bikaa binen e, é enu nciise fiée fi bó mom.” † ¹² Nonen, e bó mum ne geen no ghane fewci le bonyii ekumen mvuntelem mvubole. ¹³ E bó bvuu no bvuse ten bonceendaa bo dewle le nteen yí bonyii le, yeefe bonyii bo bincem e nteen bô mem e bó bonene.

No bó to yue Jon Nlesejoo
(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ E Nfon 'Elod ke yuw saaka wvu ekumε Jisos, no bonyii to

yuuke wase diee diew mond-vuum e monciim, e bonyii bomew no gayte le, “Jisos wvun nu Jon Nlesejoo e wvú e kase e buy yí kpwe le. E nu fiée fi ge wvú e se no kenke mvungay keegee binghaw bi mwem e bin nen.” ¹⁵ E bomew gayte le, “E nu Elayja e wvú e kase e to.” Bomew le, “Wvú nu wee ntum Nyo' mvu ke diewe bo fwele fwele le.” ¹⁶ E 'Elod dioo yuw mwem mvun nen gay fiew le, “E nu Jon Nlesejoo wvú me nto mbvuse ekole kew e wvú e kase e buy yí kpwe le.”

¹⁷ Jon nu e 'Elod to tum bonyii e bó geen koo wvú, kay fen yew ncaw e nje 'Elodia wvú kpweε Filew wvú waa bwee 'Elod, e 'Elod to jo kpweε le. ¹⁸ E Jon no tune gayte ê wvú le, “Nci baa bee le wee ejo kpweε waa bwee kpweε le ke.” ¹⁹ No Jon to gayte nonen, e 'Elodia mum no kenke wvú fô fitele le gomte keeyu wvú, geenen yaa kenke je ke, ²⁰ njefo 'Elod to fane Jon le wvú nu wee wvu teyey bvuu nu wee Nyo'. E wvú mum no yene fo bó eyu wvú. 'Elod to ké dioo yeke fiée fi Jon jemyi, e fitele fiew no saake wvú baay, geenen e wvú no yuuke ke njon keeyeke fiée fi wvú jemyi. ²¹ E je ke mum yené fô 'Elodia le diuu dimew di 'Elod to gee nkaw bô bo-cee won noo bikuu bi nci le

* **6:8** Bó to shee leese bigew fwele ê bicaw e. † **6:11** Bon'wa' bo boyvuum bomew nu e bise fen le, “E me ensee e ben keceey le è nu ke edioo nu diuu di nsaw wvu fokemese le, é mwem ebonen fô kelaante kè Sodom bó kè Gomola le efey ntew wvudvu.” **6:13** Jem 5:14 **6:14** 8:28 **6:15** Luk 7:16 **6:17** Lew 18:16; 20:21; Luk 3:19-20

noo bonyii bo baay baay bo Galilee keekume diuu di bó to bokεε wvú. ²² Ε waa 'Elodia wvú kpwoon ke ley ceη bine, ε fi jon 'Elod bó bonyii bew bo ηkaw e. Ε wvú mum gay ê wan wvudvu λ, “Bife naa fiεε fi wo koonke, é me enfene wo dvú.” ²³ Ε wvú bvuu die kelew gay λ, “Ε wo bife naa la ê me, ε ê cim nu naa kenɣawten ke won wem e, é me enya ê wo.” ²⁴ Ε wan kpwoon wvudvu mum buy gen bife ê bwee λ, “Me enɣay λ bó efene me bó la?” Ε bwee tfuse λ, “Genε egay λ bó enya εkolε ke Jon Nleseεjoo le ê wo.” ²⁵ Ε wvú mum yanɣen tu jim kan mwaan, gay ê Nfon 'Elod λ, “Me ηgomte λ wo enya εkolε ke Jon Nleseεjoo le ê me keseen ê juy e.” ²⁶ Ε Nfon yuw nonen, ε ye keeshε wvú baay. Geenεn nje kelew kè wvú to dieε wase fwe dvu bonyii bó to nu fô ηkaw e, ε wvú fanε yaa egomte keebvuu ekumen diεw ye yi wvú to jemyεε ê wan ke. ²⁷ Ε wvú mum tum lo nceendaa kan mwaan λ wvú egen eto bó εkolε ke Jon e. Ε wvú mum gen yew ncaw e, bvuse εkolε ke Jon e, ²⁸ gεε ê juy e, to dvú nya ê wan wvudvu. Ε wvú fi, buy dvú gen nya ê bwee. ²⁹ Ε boom bo ηgoo le bo Jon e ke dioo yuw, mum gen jo gvune di Jon e dwey.

Ε Jisos nyanje bonyii bont-fuke botin

(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

³⁰ Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim fô wvú le, see mwεem mvunciim mvú bó to geε bó mvú bó to yeεyeε bonyii dvú ê wvú. ³¹ Ε wvú mum ne gay ê bó λ, “Ben eto ke ben ben é beene egen bvudvuu bvú bonyii yaa nu ke fó le, elεeten caan.” Wvú to gay nonen njefo bonyii nteen to too fô bó to nu, é bomew dioo nen'yi, é bomew no too. Ε bó yaa cim kenke naa lo kefew keedieken ke. ³² Ε bó bó mum ley ê kekon e base ye εbonebon no gene fô bvudvuu bvú bonyii yaa nu ke le. ³³ Geenεn, ε bonyii nteen yen ke bó le no bó gene, kieε bó, mum ne ê bilaante le bicii no lewte sumtene bó. Ε bó gen fese fó, ε Jisos bó boom bew bo ηgoo le se ke fese. ³⁴ Ε Jisos ke dioo feεse ê ηkpwaante, yen kebombom ke bonyii le nen ghemm, ε shen koo wvú bó bó, njefo bó to nu diεwe njée yi nu se wee ncey e. Ε wvú mum kew no yeεyi bó, ke yeεyi bó bó mwεem nteen. ³⁵ Ε diuu ke dioo seeyi, ε boom bew bo ηgoo le bence gay ê wvú λ, “Fen nu ηkpwaante ε kefew ε gen wase, ³⁶ ke cine bonyii ban e é bó egen bontεw bó εla yo nceencee le, eguy mwεem mvubole mvudien.” ³⁷ Ε Jisos tfuse fiew λ, “Ε nu enya ben fiεε é bó edie.” Ε bó bife ê wvú λ, “Wo gomte λ bese egom bodanali gee feε eguy mwεem mvudien dvú eto enya ê bó?” ³⁸ Ε Jisos bife ê bó λ, “Ben kenke bontuw

bo blēed e bomēē? Ben ke gen taa.” E bó gen taa, to see le, “Bontuw bo blēed e nu botin bô byé yifīēē.”³⁹ E Jisos mum gay le boom bew bo ηgoo le egay le bonyii eshiiyen ηgóo le ηgóo le, yī ηkfunηkfun e.⁴⁰ Nonen, e bonyii bodvu mum shiiyen fokuse ηgóo le gbwee gbwee bomew mbaanshen mbaanshen.⁴¹ E Jisos jo bontuw bo blēed e bo botin ba bô byé yi yifīēē ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushē nya ê boom bew bo ηgoo le, e bó nya ê bonyii. E wvú gawce ten byé yi yifīēē ye ê bó bocii.⁴² E bonyii bocii die ffuu.⁴³ E boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbēke bi blēed e bô bi byé yī sheetēē le, e bí yiηsen ηkáa yuufe ncow fīēē.⁴⁴ Bonyii bô to dieē mwēēm mvudien mvudvu to nu bolemsē bontfuke botin.

E Jisos len yī joo le

(Mat 14:22-33; Jon 6:15-21)

⁴⁵ E Jisos mum gay le boom bew bo ηgoo le eley ê kekon e kan mwaan esaa fwe Besayda é wen eshēē egay bonyii le é bó ekfuuyi.⁴⁶ E wvú ke sheē gay bó le, mum ne ben yī kum e keebunle.⁴⁷ E ekfun ke jīm, e kekon nu wase ê joo entelen, e Jisos bēē ke ηkpwaante wvú emben.⁴⁸ E wvú yen no boom bew bo ηgoo le katene bô kekon keekey, njefo fwefwe to too je fwe cile kí. E è ke no nu ke diēē en'yulem e e wvú ne no too fô bó le, lenē yī joo le. E wvú to too gomte

keefey mbew bó le.⁴⁹ E bó dioo yen wvú le no wvú lenē yī joo le, no kpwaake le è nu ηkfusay. E bó wam fowēēwe,⁵⁰ njefo bó bocii to nu e yen wvú le e kedvum gbwo bó. Kan mwaan, e Jisos mum jeme ê bó gay le, “Ben ejicē mvuntelem mvunen e, è nu me. Fo ben efanè ke.”⁵¹ No wvú gay nonen, mum ley shii ê kekon e bô bó, e fwefwe wvudvu mum lu. E bó taa nen, e diuw yum bó nen kaww,⁵² nje bvufēē bvubole to kfufene lo, e bó to baa cim kiēē ten fīēē fi bontuw bo blēed e ba to duñci ekumē Jisos ke.

E Jisos fe bonyii bo bincem e Genesale

(Mat 14:34-36)

⁵³ E bó ke lente mamase buy keba kē Genesale e, wow kekon ηgem joo le.⁵⁴ No bó buyēē ê kekon e, e bonyii mum kiēē lo Jisos kan mwaan,⁵⁵ no lewte gene bontew bo jó le bocii, bvuuse bonyii bo bincem e too bô bó ê mvunkeey e naa fēē fô bó to yuuke le Jisos nu fó le.⁵⁶ E Jisos ké gen naa fēē kenēē wvú gen ntew e, kenēē elante, kenēē ηkpwaante, e bonyii no gēēle ke bonyii bo bincem e fô bonyii ké no taashi. E Jisos ké dioo fele, e bó no leke le wvú ecine é bó ekum ke naa ηgem ndvu ye le. E wee tfuu wvú to kumte, mum no bonene.

7

Bonci bo wee wvu wum e (Mat 15:1-9)

6:43 2Bfn 4:43-44

6:46 Luk 5:16

6:48 Job 9:8; Luk 24:28

6:49 Luk 24:37

6:51 4:39

6:52 8:16-18; Mat 16:7-9

6:56 Mat 9:20; Lem 5:15

¹ Diiu dimew ε Bofalasii bô bonyii bomew bô to dunji bonci bo Nyo' le ne Jelusalem to tase mbew Jisos e. ² Ε bó ke ne yen ε boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew diekene bô can yile, fi nu le bó to baa cukε can ke. * ³ Bojuu bocii, se bvuu ge Bofalasii to bii ke ε è nu nce won wvu bo'icee bobole bo fwele le, le ke è nulo é wee edie fiεε se wvú ε cukε can lenlen no bó to ké cukε ke. ⁴ Ke è nulo ten é wee ke ekfulε fô way edie fiεε se wvú ε cukε ye é yiye je le ke. Ε bó bvuu gee mwεem mvumew mvu nce won e nteen, ke diεwε keecukε mvunkom noo bibεen noo bonton. † ⁵ Ε Bofalasii bô bonyii bô dunji bonci bodvu mum bife é Jisos le, “Ε nu nje la wvù boom buw bo ηgoo le yaa bii nce won bo'icee bosεεbeene bo fwele le ke? Ε nu nje la wvù bó diekene bô can yile?” ⁶ Ε Jisos tfuse é bó le, “Yεsaya wvù wee ntum Nyo' to nu ε jeme keεεy le ben nu bonyii bô jemyi jεεy gee jεεy. Ben gee ke ε è nu fiεε fi wvú to sanεε le, Nyo' gayte le,
 ‘Bonyii ban wvumte me ke fomvu fomvu,
 ε mvuntelem mvubole nu ncejole fô me le.
⁷ Bó bunlee me ε è nu ke εcici, njefo bó joo mwεem mvù è kpwawci bonyii,
 yεεyi le è nu diεw yem.’

⁸ Ε nu ke ten no ben cin'yi bonci bo Nyo' le, geele ε è nu bô è geke bonyii.” ⁹ Ε Jisos gay é bó le, “Ben looci naa kee keetun bonci bo Nyo' le wvu le ben ebii ε è nu bonεn e. ¹⁰ Fí nu ε Muses to gay le, ‘Wvumε ico bô bwoo.’ Bvuu gay ten le, ‘Ε wee nan lo ice keεεε bwee, é bó yu lo mwεten.’ ¹¹ Geenεn, ben ε no gayte finεn le, ‘Ε wee keηke fiεε fi è be nelo é wvú efi ice keεεε bwee dvú, ε ne ε gay é ice keεεε é bwee le fiεε fidvu nu wase Koban,’ fi nu le è nu wase fi Nyo' le, ¹² tu ben baa bvuu bee le wvú ejo fiεε fidvu efi ice keεεε bwee dvú ke. ¹³ Ben gee nonεn, gee ε diεw Nyo' tuu fiεε fi εcici nje nce wene won wvù ben yεεyi bonyii dvú. Ε mwεem mvumew bvuu nu ten dvú nteen diεwε mvun e mvù ben gee.”

*Fiεε fi nulo ebefe bô wee
 (Mat 15:10-20)*

¹⁴ Ε Jisos bvuu tee bonyii ε bó to, ε wvú gay é bó le, “Ben bocii eyeke eyuw fiεε fi me njemyi, ekiεε ntay. ¹⁵ Ke fiεε fi wee diee ε fí bow é shem nulo ebefe bô wvú ke. Ε nu fiεε fi buyte diuw wee le fi beete bô wvú. [¹⁶ Wee wvù keηke bitem keeyuw, ε wvú yuw.”] †

¹⁷ Ε Jisos ke cine bonyii bodvu le, ley yew, ε boom bew bo ηgoo le bife é wvú ekumε ηgan wvudvu. ¹⁸ Ε wvú tfuse é bó le, “Ke ben ten

7:2 Mat 23:25; Luk 11:38-39; Kolo 2:21-22 * **7:2** Bó to keηke keecukε can yin é je yi nce wvubo won gomte le. † **7:4** Bonwa' bo boyvuum bomew nu ε bise le, “... noo bintaw bi bó to ké no jiime yi dvú le se diekene.” **7:6** Yεsa 29:13 **7:10** Ksm 20:12; 21:17 **7:15** Mat 15:11 † **7:16** Ke bonwa' bo boyvuum bomew keηke kencim ke 16 kin ke.

kee mwεεm e? Ke ben kee le fιεε ficii fi wee leese ε wvυ εmvu yaa nulo ebefe bō wvυ ke le? ¹⁹ Fí nu nonεn, njefo fí ké leyte saa γεν ε è nu fō fitele fiew e ke, bow ε è nu ε shem, ke mum ghan buy lo.” (No Jisos to gayεε nonεn, ε fi mum no nu le mwεεm mvudien mvunciim yuule lo.) ²⁰ ε wvυ bvuu γεν fwe gay le, “ε nu fιεε fi buyte yí wee le fi beete bō wee, ²¹ njefo mwεεm mvù befe mvù wee gee nen'yi fō fitele fiew e. Mwεεm diεwe bonkpawace bō befe, keejan kenjan, keecon bvucōn, keeyu wee, keejo kpweε wee kenεε dwee wee, ²² keedewkene ejise yí mwεεm e, keebuwyi mwεεm, keelεεle kenleεma, keege nnyεn, keebene kendon, keebeete bō εdiee ε bonyii, keebense ye noo keeyuηsene keyuησεε. ²³ Mwεεm mvù befe mvun mvunciim nen'yi ε è nu fō fitele fi wee le se beete bō mwεten.”

Fitele fi kpwoon mvu ε è nu wee ketum to lesεε yí Jisos e
(Mat 15:21-28)

²⁴ ε Jisos ke ne jó, γεν keba ke bilaante bi Taya bō Sidon e. No wvυ γεν jó, ley yew dvumew fanε yaa gomte le wee ekiεε le wen nu jó ke. Geenεn, ε bonyii kiεε ke lo. ²⁵ Kpwoon mvu to nu jó ε keyoy kè yiile nu yí waa we wvυ kpwoon e. Kan mwaan no wvυ yuw ekumε Jisos, mum to gbwe bikaa biew e. ²⁶ Kpwoon wvudvu to nu

wee Glek, ke è to nu wee Juu ke. Bó to boke wvυ Fonishia won wvυ Silia le. No wvυ gbwe nonεn, mum lεke Jisos le wvυ ebvuse nceendaa dεwle wvudvu yí waa wen e. ²⁷ ε Jisos tfuse ε wvυ le, “Cine ε bó eyaw enyane boom, njefo ke fi nu leη keejo ngu boom elan fō bwé le ke.” ²⁸ ε kpwoon wvudvu tfuse ε wvυ le, “ε nu keceey icem. Geenεn, boom ké dioo diekene ε bwé no bonyi ke tfúw yí gbwekene fokuse.” ²⁹ ε Jisos mum gay ε wvυ le, “Nje fιεε fi wo tfuse fin, wo nulo egene fiuw, nceendaa dεwle wvudvu nu ε cine wase waa wo le.” ³⁰ ε kpwoon wvudvu mum ne no gene fō yew e, dioo γεν yen ε waa we jiime fontaw ε nceendaa dεwle wvudvu ε buy wase.

ε Jisos ge ε kencife no yuuke mwεεm jemyi

³¹ ε Jisos ne ε keba kè Taya le, fey Sidon bvuu fey keba kè Bilaante bi Yuufe le, mum tu je fō Mamase yí Galilee le. ³² ε bonyii bomew ke ne to bō wee mvu ε è nu kencife ε wvυ yaa kee keejeme ke. ε bó lεke Jisos le wvυ egeε can ye yí ye le, efe wvυ. ³³ ε Jisos mum jo wvυ ε bō wvυ buy ε kebombom ente no nu εbonebon. ε wvυ lese boom bew bo can e ε bintuηtuη bi wee wvudvu le, cuy nceη kum leme di wee wvudvu le dvú, ³⁴ taa we, shom, § jeme ε wvυ le, “Efata,” fi nu le, “Yene.” ³⁵ ε bintuηtuη bi wee wvudvu le mum yene kan

mwaan, ε leme diew yaaten, ε wvú mum no jemyi naa ntay. ³⁶ Ε Jisos mum ciise lo ê bonyii le fô bó ke esee ê wee ke. Geenεn, no wvú to ciise, ε è kaa no nu ke no bó nu esenje gene dvú fwe fwe. ³⁷ Ε diuw no yumte bonyii naa baay. Ε bó no ghayte, gayte le, “Jisos kee keege mwεεm mvunciim naa ntay. Wvú gee ε bincife yuuke mwεεm, ε bindvumεm jemyi.”

8

Ε Jisos nyanje bonyii bontfuke bonεw

(Mat 15:32-39)

¹ Κε εdiuw yoya le, ε ke-bombom ke bonyii le bvuu to tase nen ghemm. Ε è ke no nu ε bó yaa bvuu kenke mwεεm mvudien ke, ε Jisos tee boom bew bo ηgoo le gay ê bó le, ² “Me ηkenke shen fô kebombom kin e, njefo bó nu wase bee bó εdiuw εta, ε fiεε fi bó edie yaa bvuu nu ke. ³ Ε me ncine lo bó ε no gene εla εbole, é bó egen εgbwe jen ê je no bomew bó le nε ncejole.” ⁴ Ε boom bew bo ηgoo le tfuse le, “Ε nulo é wee ejo fεε mwεεm mvudien ηkpwaante jan keenyanje kfuu ban bonyii dvú?” ⁵ Ε wvú bife ê bó le, “Ben kenke bontuw bo blεεd e bomεε?” Ε bó tfuse le, “Ε nu bosoooshiwiy.” ⁶ Ε Jisos mum gay le kebombom ke bonyii le kedvu eshii fokuse. Ε bó shii, ε wvú jo bontuw bo blεεd e bo bosoooshiwiy ba, nya keyoone

ê Nyo', guushε, nya ê boom bew bo ηgoo le le bó egawce ê bó. Ε bó mum gawce. ⁷ Βó to kenke ten mvubyetele nen caan. Ε wvú bvuu jo, nya keyoone ê Nyo', gay ε bó gawce ê bonyii bodvu. ⁸ Ε wee tfuu die ffuu. Ε bó baance bimbεke bi to sheεteε, ε bi yinεen ηkáa yisooshiwiy. ⁹ Bonyii bò to dieε to nu diewε bontfuke bonεw e. ¹⁰ Ε wvú mum cine bó le ε bó no kfuuyi. Ε wvú ley lo ê kekon e kan mwaan bó boom bew bo ηgoo le mum nε gen keba kè Dalmanuta le.

Ε Bofalasii no gomte le Jisos edunεε kenghaw ke fiεε le
(Mat 12:38-42; 16:1-4)

¹¹ Ε Bofalasii ke nε to fô Jisos e, kew mbew bó wvú, gay le wvú ege fiεε fi dunci mvunγay mvù nε fowe. Ε bó to gayte nonen momte lo wvú. ¹² Ε Jisos shom naa baay, gay le, “Εngoke kin gomte fiεε fi dunci mvunγay mvù nε fowe keege la dvú? Ε me ensee ê ben keceεy le ke εngoke kin nu eyen fiεε le ke.” ¹³ Ε wvú mum cine bó le, kase ley ê kekon e, no gene kewvu keki.

Ε Jisos tefe boom bew bo ηgoo le le bó eyene ekumε gee di Bofalasii bó di 'Elod e

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Jisos to gene ε boom bew bo ηgoo le ε daayε keejo blεεd, kenke ke ε è nu ntuw mwaan ê kekon e. ¹⁵ Ε wvú no teete bó gayte le, “Ben eyenè,

bvuu joo kefew yî fintun|εεn fi Bofalasii noo fi 'Elod e." 16 ε boom bew bo ηgoo le mum κew no jemyi εbonebon ekumε fiεε fidvu, gayte le, "Wvú jemyi fintun|εεn fin nen njefo beene baa κηηke bleed κε." 17 ε Jisos κiεε fiεε fi bó jemyi ekumε fí, mum bife ê bó le, "Ben jemyi ε è nu ekumε bleed wvú ben baa κηηke κε nje la? Κε ben yene wase mwεεm e κενεε kee mwεεm e? Fí nu le bvufee hvunen baa yene wase le? 18 Ben κηηke εjise yaa yene mwεεm e le? Ben κηηke bitem yaa yuuke mwεεm e? Κε ben kumyi mwεεm e? 19 Seke me nto ηguushεε bontuw bo bleed e botin ε bonyii die bontfuke botin, ben to baanci bimbεke bì to sheεtεε ε bí yin|sen ηkáa yimiεε?" ε bó tfuse le, "Yu-ufe ncow fiεε." 20 ε wvú bvuu bife le, "Ekumε bontuw bo bosooshwi y bô bonyii be die bontfuke bonεw, ben be baanci bimbεke bì be sheke bí ε yin|sen ηkáa yimiεε?" ε bó tfuse le, "Yisooshwi y." 21 ε wvú mum bife ê bó le, "Κε ben kee wase mwεεm e?"

ε Jisos yene εjise kenfefe ntεw wvú Besayda le

22 ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke lente buy Besayda, ε bonyii bomew to bô kenfefe kemew fô wvú le leke le wvú ekum wvú le efε wvú. 23 ε Jisos jicε wvú le yî kebo le, jo ε bô wvú buysen ntεw wvudvu. ε wvú cuy nceη yî εjise eye le, γεε can yî ye le mum bife ê

wvú le, "Wo yene fiεε le?" 24 ε kenfefe kedvu cake εjise we, taa gay le, "Me n'yene bonyii le jiwejiwe ε bó lenε nu diεwε bite le." 25 ε Jisos bvuu γεε can yî εjise ε wee wvudvu le, ε wvú taa nen tunη, ε εjise eye mum yuu, ε wvú no yene mwεεm mvunciim e ntay. 26 ε Jisos mum gay ê wvú le, "ε γενè fô yew e, dioo gene fo wo ebvuu eley ntεw e κε."

ε Bita cεε le Jisos nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε

(Mat 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le nε fô no gene bontεw bo keba kè Kaysalia Filibi le. ε bó dioo gene, ε wvú bife ê bó le, "Bonyii duu le me nu yεε?" 28 ε bó tfuse le, "Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseεjoo, bomew le Elayja, ε bomew duu le wo nu wee ntum Nyo' mvu." 29 ε wvú mum kase bife ê bó le, "Ben duu finen le me nu yεε?" ε Bita tfuse le, "Wo nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε." 30 ε Jisos mum ciise lo ê bó le fo bó ke emom esee fifin ê wee ekumε wen κε.

ε Jisos jeme ekumε kfuu kpwe yî wvú nu ke ekpwe

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 ε wvú mum κew no γεεyi boom bew bo ηgoo le jemyi ekumε ekole kew le, "Wee wvú diee nu Waawee κηηke keeke eyen bonηεw nteen, é bonyii bô saake wonη bô bocee ncese

bo baay baay noo bonyii bò duŋci bonci bo Nyo' le ema lo wvú. Bó nu ke emum eyu wvú, é ediuw ke ebuy eta é wvú ekase ebuy yî kpwe le.”³² Wvú to jemyi mwεem mvun é bó endan. É Bitá mum jo wvú ε bó wvú lewse ye, mum kεw no saake wvú yî fiεε fidvu le. ³³ É Jisos banke ye, taa boom bew bo ηgoo le, wam Bitá gay le, “Ja é me ejise Satan! Wo jewsee lo me njefo ke wo leeme é keba ke Nyo' le ke. Wo leeme ε è nu é ke wee wvu wum e.”

³⁴ É wvú mum tee kebom-bom ke bonyii le bó boom bew bo ηgoo le, gay é bó le, “É wee gomte keenu wee wεm, tu wvú keŋke keetun ekole kew, etuu kentam kew ebii me le. ³⁵ Ben ekeè le wee wvú bawci nshii we fo wvú elase, nu ke elase ke lo. Geenεn, wee wvú lase nshii we nje me noo nje saaka wvú jee nu ε wvú ε bawce lo nshii wvudvu. ³⁶ É bó baanci naa woŋ wvun nen tfuu ε nya é wee wvú ε die, ε ke ε lase nshii we, é sew wvudvu enu la? ³⁷ Fiεε fi è nulo é wee esum keyoy kew dvú nu la? ³⁸ Ben ekeè le é wee wuume ne keebii me le noo diεw ye m e ente jo eŋgokε kè buwyi mwεem kin kè nu diεwε kpwoon wvú nu ε cine wase dweese le ε no gee ε è nu nsake le, é wvú no keè le wee wvú diee nu Waawee nu ke ewuume n ten mwεten seke wvú ε kase ε to ente jo bvukukε bvú Ice bó bonceen-daa bo Nyo' le bó yuule le.”

9

¹ É Jisos bvuu gay é bó le, “É me ensee é ben keceεy le, bonyii bomew leeme fen ε bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe se bó ε yen ε bvunfon bvú Nyo' le ε to bó mvun gay mvumwew ke.”

É nfiεεn Jisos kumεn

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² É ediuw ke fey εsoocaa n, ε Jisos jo Bitá bó Jεm noo Jon ε bó bó ben yî kum wvumew e ε wvú defe ewe, no nu fó εbonebon. É bó ke ne yen ε nfiεεn ye ε kumεn é bó ejise, ³ ε ndvú ye baa lawkene naa fele lo no è nulo é wee ecukε fokuse fen é yî ebaa. ⁴ É bó ke ne yen ε Elayja bó Muses ε buynεn fô bó le, ε no jemyi bó bo Jisos. ⁵ É Bitá ne bvumten gay é Jisos le, “Cee Ekole, fi jee no beene nu fen. Cine é bese eyoo cún she, é yimi enu yo, yimi yi Muses, ε yimi nu yi Elayja.” ⁶ Wvú to jeme nonεn njefo kedvum to nu ε gbwo bó baay ε wvú fanε yaa bvuu kieε fiεε fi wvú ejeme ke. ⁷ Ke no wvú jeme nonεn, ε kembεw ne to ban bó, ε diεw jeme é kembεw kedvu le le, “Wvun nu Waa wεm, ε wvú nu fitele fiem. Ben eyuukε ε è nu wvú le.” ⁸ É bó ne sese dioo taa fanε yaa bvuu yen bonyii ba le ke, yen ke wase ε è nu Jisos e maan.

⁹ É bó ke ne yî kum wvudvu le dioo booke, ε Jisos ciise é bó le fo bó ke esee fiεε fi bó be yen e é wee se wee wvú diee nu Waawee ε buy wase

yî kpwe le ke. ¹⁰ E bó yuw ke nonen gee ê bó eshem, geenen no ghayte ke εbonεbon le laa mbuy wvu yî kpwe le wvun se nu la le. ¹¹ E bó ne bife ê Jisos le, “E nu nje la wvù bonyii bò duñci bonci duu le Elayja keñke keeke eyaw eto é Mboyse wvù Nyo' to kawεε se to?” ¹² E Jisos tfuse ê bó le, “E nu keceey le Elayja nu ke eyaw eto ekene mwεem mvunciim é mvú etu no mvú to nu. Geenεn, é no nu nje la wvù bó nu ε san le wee wvù diee nu Waawee keñke keeke eyen bonεw nteen, é bonyii ema wvú? ¹³ Geenεn é me ensee ê ben le Elayja nu ε to wase, bonyii ε ge fiεε fi bó koonke bó wvú. E é nu ke no bó to sanεε ekume wvú.”

E Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wan mvu le

(Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)

¹⁴ E Jisos bó boom bew bo ηgoo le ke bow to buy fô boom bew bo ηgoo le bomew to nu, yen ε kebombom ke bonyii le ke baay ε gem bó, ε bonyii bomew bò to duñci bonci bo Nyo' le beeke mbew bó bó. ¹⁵ Kan mwaan no kebombom kecii yenεε Jisos e, mum seεε wvú baay, lewte gen gay wvú le. ¹⁶ E wvú bife ê bó le, “Ben beeke mbew ε è nu ekume la?” ¹⁷ E wee tfuse ê wvú ê kebombom ente le, “Wee n'yεεyi, me mbe ntoo bó waa wem fô wo le njefo keyoy kemew nu yî ye le, ε è nu kè ké ge ε wee tu ken-cife. ¹⁸ Keyoy kedvu ké cuute wvú tufe fokuse, ε diffuw no

buyte ê wvú εmvu ε wvú ηgeci bigew, nen'yi taame. Me ε ηgay le boom buw bo ηgoo le ebvuse keyoy kedvu, bó ε mom ηkuuñ.” ¹⁹ E Jisos yuw nonen, gay ê bó le, “O oo! Eηgokε kè baa lese fitele yî Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene engen embuy neε? Me nu ηke enkuu shém bó ben engen embuy neε? Ben eto bó wan wvudvu fen enya ê me.” ²⁰ E bó mum jo wan wvudvu no too bó wvú fô Jisos e. No keyoy kedvu yenεε Jisos e, mum cufe wan wvudvu kan mwaan ε wvú gbwe fokuse no binlene fô, ε diffuw buyte εmvu. ²¹ E Jisos bife ê cee wan wvudvu le, “Fiεε fin to kew seke la?” E wvú tfuse le, “Fí to kew ε wvú beε caan. ²² Keyoy kedvu nu ε tufe wase wvú bokañ e bokañ e ηguy e noo ê joo le gomte keeyu wvú. E wo nulo ege fiεε, kee wo, é wo cam ke shen fô bese le, fi bese.” ²³ E Jisos bife ê wvú le, “Le laa è nulo é me ege fiεε le le? Nyo' nulo ege fiεε ficii fô wee wvù nu ε lese fitele yî ye le.” ²⁴ Kan mwaan ε cee wan wvudvu mum fun foweεwe le, “Me nu ε nlese fitele yî Nyo' le. Gee é me embvuu enlese enfey lo nonen.” ²⁵ E Jisos dioo yen ε kebombom ke bonyii le lewte too taashi fô wvú to nu, ε wvú wam keyoy kè yiile kedvu gay le, “Wo, keyoy kè yiile kin kè gee ε wan wvun yaa jemyi ke yaa yuuke ten mwεem ke, me ηgayte ê wo, buyε yî wan

wvun e, egen lo. Fo wo ke ebvuu eley yî ye le ke.”²⁶ E keyoy kedvu fun foweewe, bvuu cufe wan wvudvu, tufe ê je yî befe le, mum buy yî ye le. E wvú no jiime fokuse ke diewe kenkpwe ke wee le. E wee nteen yen nonen, mum no duu le, “Wvú nu e kpwe wase.”²⁷ E Jisos jice wvú le yî kebo le cake e wvú leem we.

²⁸ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke dioo gen ley yew, e bó bife ê wvú ejim ejim le, “E nu nje la wvú bese be mom nkuun keebvuse nceenda dawe wvudvu?”²⁹ E wvú tfuse ê bó le, “Fiee fi nulo ebvuse kfu wvun nceenda nu ke bunle yî temyi maan. Ke è nulo é fiee fimew jey ebvuse ke.”

E Jisos bvuu jeme ekume kfu kpwe yî wvú nu ke ekpwe (Mat 17:22-23; Luk 9:43b-45)

³⁰ E bó ke ne fó fey je yî Galilee le, e Jisos yaa gomte le wee ekié ke, ³¹ njefo wvú to lene yeyi boom bew bo ngoo le. Wvú to yeyi bó le bonyii nu ke enya wee wvú diee nu Waawee can bonyii le é bó eyu wvú. E bó dioo e yu wvú nonen, é ke edioo enu ediuw eta, é wvú ebuy yî kpwe le. ³² No wvú gay nonen, e bó fané yaa kiee fiee fi wvú jemyi ke, geenen, no fane keebife.

Wee wvu baay nu yee?
(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ E bó ke gen buy Kafana'um, ke dioo ley nu

yew e Jisos bife ê bó le, “Ben be beeke mbew ê je e è nu ekume la?”³⁴ E bó mey diuw tfu, njefo bó to lene ê je beeke mbew ebonen le laa wee wvu baay se nu yee le. ³⁵ E Jisos shii fokuse, tee bó bo yuufe ncow bofee gay ê bó le, “E wee gomte keenu wee wvu fwe, tu wvú kenke keejo ekole kew le wen nu kencilejime noo wee wvú lemte fô bonyii bocii le.”³⁶ No wvú gay nonen, mum jo wan caan leke ê bó entelen, mum kase jo koyce gay ê bó le, ³⁷ “E wee fiisene wan diewe wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene e è nu me. Wee é fiisen me, tu ke wvú fiisene e è nu ke me ke, tu wvú fiisene ten e è nu wee wvú tum me.”

E wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo (Luk 9:49-50)

³⁸ E Jon gay ê wvú le, “Wee n'yeyi, bese se nu e yen wee mvu le e wvú teje diee diuw se bvuuuse bonceenda bo dawe le yî bonyii le, bese e kan, njefo wvú baa nu wee wesebeene ngoo ke.”³⁹ Geen e Jisos tfuse ê bó le, “Fo ben ecilè kfu wvuwe wee ke. Ben ekeè le é wee gee kenghaw ke fiee le teje diee diem, tu ke è nulo é wvú ebvuu ejeme fiee fi befe ekume me ke. ⁴⁰ E wee baa kicine beene, tu wvú tomte beene. ⁴¹ E me ensee ê ben keceey le, é wee nya ke naa fiko fi joo le ê ben njefo bó teje ben le bonyii bo Klistu

le, tu ke è nu naa lo é wvú ke efufe mmawce we ke.”

Mwεem mvù nelo egee ε bonyii gee bibefe

(Mat 18:6-9; Luk 17:1-2)

42 Ε Jisos bvuu gay le, “Ε è nu le wee ege é wan mwaan ηgoo boom bo caan ban bò nu ε lese fitele yí yem e ege kebefε, é fí ejee fô wvuwee wee le le bó eshεηke kebwee ke diene le ke baay ê kendonj kew e, edomse wvú ê joo yí baay e. 43-44 Fí ε bvuu è no nule, é kebo kuw gee ε wo gee kebefε, é wo sum kebo kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvù mεy lo le bó kenkfuyte ke kebo le, efey keekεηke can yicii egen ηguy wvu baay e wvù fiee sekecii se njime. * 45-46 Ε ekale kuw gee ε wo gee kebefε, é wo sum ekale kedvu. Fí jee le wo eley nshii wvù mεy lo le nu nteηe, efey keekεηke bikaa bicii é bó elanj wo ηguy wvu baay e wvù fiee sekecii se njime. 47 Ε jise diuw gee ε wo gee kebefε, é wo min jise didvu. Fí jee le wo eley bvunfon bvυ Nyo' le bó jise dimwaan, efey keekεηke ejise ecii, é bó elanj wo ηguy wvu baay e. 48 Bvudvuu bvun nu bvù yín yí diee bonyii fó yaa ké kpweken ke, ε ηguy yaa ké jime fó ke. 49 Ben ekeè le bó nu ke eseyse wee tfuu bó ηguy leηleη no bó ké seyse fieε bó ηkauw. 50 ηkauw nu fieε fí jee, geenεn é yí nelo ε cife, é

wo ebvuu ege neε dvú é yí se ebvuu ekase eyeke? Ben enù diεwe ηkauw yí yeke le, é wee noo wee enù yí nyεkeey e.”

10

Ekume keekuj kpwoon

(Mat 19:1-12; Luk 16:18)

1 Ε Jisos ke ne jó, gen keba ke wonj e kè Judea le, lente Joo Joodan gen wvuke. Ε bi-bombom bi bonyii le bvuu no taashi too fô wvú le, ε wvú no γεεyi bó ke no wvú to ké no γεεyi. 2 Ε Bofalasii ke ne to keemom wvú, mum bife ê wvú le, “Nci nu ε bee le è nulo é wee ekuj kpwece?” 3 Ε Jisos kase bife ten ê bó le, “Muses to nya nci le ben egeè neε?” 4 Ε bó tfuse le, “Muses to nu ε cine le è nulo é wee ekuj kpwece. Ε wvú dioo kuunke, san ηwa' wvù dunji le wen nu ε kuj wase wvú nya ê wvú.” 5 Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ε to nu nje bikuu binen bi temyεen wvù Muses to sanεε nci wvun. 6 Geenεn, è to nu fonkew seke Nyo' to bomte mwεem, ε wvú bom ε è nu diemsen bó kpwoon. No wvú bom nonεn gay le, 7 ‘Ε nu nje fifin wvù diemsen nu ke ecine ice bó bwee le etaashe bó kpwece, 8 é bó bofεε emum etu wase wee mwaan.’ Nonεn, ke bó beε bonyii bofεε ke, bó nu wase wee mwaan. 9 Fí ε mum ε no nu le, fieε fí Nyo' nu ε taashe wase, fo wee emom egawsen ke.”

9:43-44 Mat 5:30 * 9:43-44 Bonjwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen ε bvuu ε bise ten ejim jo 46 le, “Bvudvuu bvun nu bvù yín yí yaa kpwekene ke diee bonyii fó, ε ηguy yaa ké jime fó ke.” 9:47 Mat 5:29 9:48 Yεsa 66:24 9:49 Lew 2:13 9:50 Luk 2:14; 1Tes 5:13; Lum 12:18 10:1 Luk 9:51 10:3 Mat 5:31 10:6 Kej 1:27 10:7 Kej 2:24

10 E Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke dioo nu yew, ε bó bvuu bife ê wvú ekumε fιεε fidvu. 11 E wvú tfuse ê bó le, “Naa γεε wvú kun kpweεe ε jo wvumvu, nu ε wvú ε ge kebefε ke diεwε keejan kpwoon mvu. 12 E kpwoon buy dweese le, ε γεν ê diemsen mvu le, tu wvú nu ε ge kebefε fô dweese le keejim bô diemsen mvu.”

E Jisos lan kembonen yi boom bo caan caan e
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

13 E bonyii ke nε no too bô boom fô Jisos e le wvú ekum bó le, ε boom bew bo ηgoo le no saake lo bó. 14 E Jisos dioo yen nonen, ε shém ton'ye wvú, ε wvú gay ê bó le, “Ben ecine é boom bodvu etoo fô me le, fo ben ejewsè bó ke, njefo bvunfon bvú Nyo' le nu ε è nu fô bonyii diεwε boban e. 15 E me ensee ê ben keceey le é wee baa efiisen bvunfon bvú Nyo' le ke diεwε wan caan e, wvú saa ke eley bvunfon bvudvu le ke.” 16 No wvú gay nonen, mum no joo bó koyci, γεεle can yi bó le, laanke kembonen yi bó le.

Jisos bô cee kpaw
(Mat 19:16-30; Luk 18:18-30)

17 E Jisos ke nε le wen egene, ε wee mvu lewte to tum envuw ê wvú ejise bife ê wvú le, “Wee n'γεεyi, wo wvú wee wvú jee, fιεε fi me ηκεηκε

keenge nse ηκεηκε nshii wvú mey lo nu la?” 18 E Jisos tfuse ê wvú le, “Wo tenje me le wee wvú jee nje la? Ke wee nu dvú wvú jee ke. E nu ke Nyo' maan wvú jee. 19 Ke wo kee bonci bô le, ‘Fo wo eyu wee, fo wo ejan kpweεe wee, fo wo econ bvucan, fo wo eben jim nsaw mbiay, fo wo efiw kenfiw, noo le è wvumtè ico bô bwoo?’ ” 20 E wee wvudvu tfuse ê Jisos le, “Wee n'γεεyi, bonci ban bocii nu ε me nto ηκεw wase no ηγεεle naa ε me mbεε cuwee.” 21 E Jisos taa wvú nen tunη, kon wvú, mum gay ê wvú le, “Tu fιεε nu ε sheε fimwaan fi wo beε ege. Gene egese mwεem mvú wo κεηκε, egaw bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le, é wo ke emum eκεηκε ntfu ε è nu won wvu we le. E wo dioo ε ge nonen, emum eto ebii me le.” 22 No Jisos jeme nonen, ε wee wvudvu yuw ε bvushiw tfuse lo wvú, ε wvú banke ye no gene nu lo shen shen, njefo wvú to κεηκε kpaw baay.

23 E Jisos nε banke ye taa boom bew bo ηgoo le nen, gay ê bó le, “Fí nu ke etemyi baay fô bonyii bo kpaw e keeke eley bvunfon bvú Nyo' le.” 24 E njeme wvudvu ffumse boom bew bo ηgoo le. E Jisos bvuu gay ê bó le, “Boom bem, fí temyi baay fô wee le * keeley bvunfon bvú Nyo' le! 25 Fí nu cekey fô nyambala le keeley ê jise di tase le fele fô wee

10:11 Mat 5:32; Luk 16:18; 1Kol 7:10-11

10:15 Mat 18:3

10:19 Ksm 20:12-16;

Dito 24:14

10:21 Mat 19:21

10:22 Mben 62:10

10:24 * Bonjwa' bo boyvuum

bomew κεηκε fen le, “fô wee wvú nu ε γεε bvufee yi kpaw e ...”

kpawaw e keeley bvunfon bvun Nyo' le.”²⁶ Ε bó yuw nonen ε fi ghaw bó baay, ε bó no ghayte le, “Ε è fen nu nonen, é ke eyuu eboy yεε?”²⁷ Ε Jisos kase taa bó nen, gay le, “Fifin nulo eghaw wee wvu wum, geenen yaa nulo eghaw Nyo' ke, njefo Nyo' nulo ege fiεε ficii.”²⁸ Ε Bitamum ne gay ê Jisos le, “Taa eyen, bese nu ε cine wase fiεε ficii le ε no bii wo le.”²⁹ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ε me ensee ê wo keceey le, ke wee nu dvú wvú nu ε cine yew e, kenεε boom bo bwee le, kenεε jéme ye le, kenεε bwee le, kenεε ice le, kenεε boom e, kenεε ηεε le, ε wvú cin'yi nje yem noo saaka wvú jee wvú wvu Nyo',³⁰ wvú nu ke enu se wvú ε kenke yéw noo boom bo bwee le, noo jéme, noo bobwee, noo boom, noo ηεε yí nshii wvu keseen e bokan gwee ke. Ε bonyii nu ke ebone ten bikaa ê wvú ejim, é ke dioo enu kefew ke nshii wvú too le, é wvú ekenke nshii wvú mey lo.³¹ Geenēn, bonyii nteen bò nu fwe keseen nu ke enu ejim, é nteen bò nu ejim keseen enu fwe.”

Ε Jisos bvuu jeme yí bokan e botete ekume kpwe ye
(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Ε Jisos bó boom bew bo ηgoo le ke ne jo je, no bene Jerusalem ε wvú saa fwe. Ε boom bew bo ηgoo le kenke lo nghaw. Ε bonyii bò to bii ten no kenke nfan. Ε Jisos

bvuu jo boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bó bó lewse ye ε wvú no senje ê bó fiεε fi nu ke ekooy bó wvú.³³ Ε wvú gay ê bó le, “Ben eyeke eyuw, beene bene wase gene Jerusalem, ε bó nu egen enya wee wvú diee nu Waawee can bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò dunji bonci bo Nyo' le, é bó esaw wvú esumten le bó eyu wvú, emum enya wvú can bitum e,³⁴ é bó esewse wvú, cuyte nceη yí ye le, suunke wvú, emum eyu wvú, é ke dioo enu ediuw eta, é wvú ebuy yí kpwe le.”

Ε Jem bó Jon leke bintaw bi baay baay ê Jisos
(Mat 20:20-28)

³⁵ Ε Jem bó Jon bò to nu boom bo Sebēdee le ne bence to fwe dvu Jisos gay ê wvú le, “Wee n'yeyi, fiεε nu dvú fi bese gomte le wo ege fô bese le.”³⁶ Ε wvú bife ê bó le, “Ben gomte le me enge la fô ben e?”³⁷ Ε bó tfuse le, “Bese gomte le seke wo nu yí bvukuke bwuw e, é bese es-hii yí bintaw bi baay baay e, wee mvu ê ebo kuw ke eceey e, wvumvu ê ebo ke enkonko le.”³⁸ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ke ben kee fiεε fi ben biite ke. Ε nulo é ben ke ewu fiko fi ηgew e fi me nu ηke en'wu, kenεε eley kfuu ηgew wvu baay wvú me nu ηke enley wvú le?”³⁹ Ε bó tfuse ê wvú le, “Bese nulo ke ege.” Ε Jisos gay ê bó le, “Ben nulo ewu fiko fi ηgew e fi me nu ηke en'wu, eley ten

kfuu ηγεω wvu baay wvù me nu ηke enley e, ⁴⁰ geenε ε keeshii ê ebo kem ke εεεy e keνεε ke εηκοηko le yaa nu bvudvuu bwem keenya ê wee ke. Mondvuum modvu nu fô bonyii bò bó nu ε seyse wase fô bó le.” ⁴¹ Ε kebεse ke boom bo ηgoo le bo Jisos e bo yuufe dioo yuw εκυμε fιεε fidvu mum no ton'yi shém bô Jεm noo Jon. ⁴² Ε Jisos tee bó bocii ε bó to, ε wvú gay ê bó le, “Κε ben kee le bonyii bò è nu bò saake bitum ké no shiile lo yî bonyii bobole, ε bonyii bo baay baay bobole dunçi mvunγay mvubole ê we jo bó? ⁴³ Κε fifie κηηke keenu ê ben εντελεη κε. Wee wvù gomte keenu wee wvu baay ê ben εντελεη κηηke keenu wvù lemte lo ben e. ⁴⁴ Wee é no gomte keenu wee wvu fwe ê ben εντελεη, tu wvú κηηke keenu nfwa wee tfuu. ⁴⁵ Ben ekeè le κε wee wvù diee nu Waawee to to le bonyii el- emte lo wvú le κε. Wvú to to keelem lo fô bonyii le, enya nshii we keesum wee nteen can kpwe le.”

Ε Jisos yene ejise Batimayus
(*Mat 20:29-34; Luk 18:35-43*)

⁴⁶ Ε bó ke len to buy ntεw wvù Jeliku le. Ε Jisos ke dioo nen'yi jó bô boom bew bo ηgoo le noo kebombom ke bonyii le, ε kenfefe kemew ε shii diuw je le leke mwεεm ε diee nu le Batimayus, wvù waa Timayus. ⁴⁷ Ε wvú dioo yuw le è nu Jisos wvu Nasalet, ε wvú mum κεw

no wamte foweεwe le, “Jisos, Waa Nfon Dawe, came shen fô me le.” ⁴⁸ Ε bonyii nteen ne κεw no wamene wvú gayte le wvú eban lo. Geenε ε wvú bvuu mεse wam lo foweεwe le, “Waa Nfon Dawe, came shen fô me le.” ⁴⁹ Ε Jisos leem, gay le bó etee wvú. Ε bó mum tee kenfefe kedvu gay le, “Εkolε kuw ε jon wase, ja we, wvú teje wo.” ⁵⁰ Ε kenfefe kedvu mum mwase ndvu ye fokuse, may we γεν fô Jisos e. ⁵¹ Ε Jisos bife ê wvú le, “Wo gomte le me enge la fô wo le?” Ε kenfefe kedvu tfuse le, “Wee N'yεεyi, me ηgomte keen'yene mwεεm e.” ⁵² Ε Jisos mum gay ê wvú le, “Ε gene fiuw. Fitele fi wo lese yî yεm e nu ε ge wase wo ε bonεn.” Kan mwaan nonεn ε ejise eye mum yuu ε wvú no yene mwεεm e, mum no bii Jisos e jò wvú to gene.

11

Ε bó fiisen Jisos Jelusalem diewε Nfon e

(*Mat 21:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19*)

¹ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le len ke dioo feηene Jelusalem, nu wase mbew ntεw wvù Betfaj bô wvù Betani le bò nu mbew Kum Bite bi Olif e, ε wvú baa boom bew bo ηgoo le bofεε tum, ² gay ê bó le, “Ben eγεν ntεw wvu fwe we le. Ben nu ke eleyte jó nen kan mwaan, eyen waa kembεεbey e ε bó ε suu, ε wee ke baa ben wase yî dvú le κε, é ben efay eto

dvú. ³ E wee bife ê ben laa ben fayte nje la le, é ben tfuse le Cee Ekole kenke shiee wvudvu, ε wvú nu ekase etfuse jim ke keseen keseen.”
⁴ E bó mum ne gen yen waa kembey wvudvu le ε bó ε suu diuw fwese yew mi le diuw je le. E bó mum fay.
⁵ E bó dioo fayte ε bonyii bomew bò to leeme fó bife ê bó le, “Ben gee ε è nu la? Ben fayte waa kembey we nje la?”
⁶ E bó mum see ê bó fiε fi Jisos be gay. E bó mum cine ε bó no gene dvú.
⁷ E bó to dvú fô Jisos e, yey ndvú yibo yî nyam yidvu le, ε Jisos mum ben.
⁸ E bonyii nteen no yeyte ndvú ê je, ε bomew faasshi tíew bite ηkpwaante, yeyte ten ê je.
⁹ E bonyii bò to gene fwe dvu Jisos noo bò to bii ejim no wvuuyi le, “Eeeee, mbense enù fô Nyo' le leεε! Nyo' nu ε lan kembonεn yî wee wvú too ê diee di Tata le leεε!
¹⁰ Nyo' nu ε lan kembonεn yî bvunfon bvú icee wesebeene wvú Dawe le bvú too le! Eeeee, mbense enù fô Nyo' wvu fowe le leεε!”
¹¹ E Jisos gen fese Jelusalem, ley fô yew ncese le, taa no mwεem mvunciim nu. E wvú dioo mεse ε kefew ε gen wase ε bó boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ne gen Betani.

E Jisos jin kete kemew
(Mat 21:18-19)

¹² E ekfun buy yuu ε Jisos bó boom bew bo ηgoo le

ne Betani bvuu no gene Jelusalem, ε jen no yuu wvú.
¹³ E wvú lan jise yen kete kemew e ncejole ε kí teeke ε bó ké no diee. * E wvú mum no gene fó keeyen laa è nulo é wen ekoy fiε yî dvú le edie le. E wvú dioo gen buy fó fanε yaa yen fiε le yî dvú le ke, yen ke ε è nu bibε le maan, njefo è to baa nu kefew kè kí ké no yumte ke.
¹⁴ E wvú mum gay ê kete kedvu le, “Fo wee beε ke ebvuu eyuu edie fiε yî yo le ke.” No wvú gay nonεn ε boom bew bo ηgoo le yuw.

E Jisos kun bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ E bó ke gen fese Jelusalem, ε Jisos gen fô yew ncese le ke w no kuunke bonyii bò to kamene way fó. E wvú no kuunke nonεn baashi bidan bi bonyii bò to kumene bigew e, noo bintaw bi bonyii bò to geese bibembε le.
¹⁶ E wvú fanε yaa bvuu bee ten le wee etuu fiε elen edan sen dvú fô yew ncese le ke.
¹⁷ E wvú no yeyyi bó gayte le, “Ke bó nu ε san le Nyo' gayte le,
 ‘Yew wen nu ε bó nu ke etenje le yew bunle fô bitum e bicii?’

Geenεn ben ε banke ε tu tfum bocoon.”
¹⁸ E bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò to dun ci bonci ke yuw mum no gomte je yî bó eyu wvú jó. Bó to kenke nfan

11:8 2Bfn 9:13 11:9 Mben 118:26 11:10 Mben 148:1; Mat 20:30-31 11:13

Luk 13:6 * 11:13 Kete kin nu kè bó tenje ê díew bala le le «fig». 11:17 Yesa 56:7; Yeli 7:11 11:18 12:12; 14:1-2

ekumε wvú njefo kebombom ke bonyii le to yuuke wase n'yεεyi we ε diuw yumte lo bó. 19 Ε ê ke dioo nu fokieguu, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le buy ê kelaante kedvu le.

N'yεεyi wvù nen'yi yi kete kè Jisos to jinεε le

(Mat 21:20-22)

20 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke buy no fele fontanentan, yen kete kie le ε kí ε yowlen wase kecii ε shii ε buy yi γεη e. 21 Ε Bita kume fiεε fi se kooyεε, jeme ê Jisos le, "Wee N'yεεyi, yen no kete kie kè wo se jinεε ε yowlen wase." 22 Ε Jisos jeme ê bó bocii le, "Ben elese fitele yi Nyo' le. 23 Ε me ensee ê ben keceey le, é wee gay ê kum wvun le, 'Mvuwe ye fen egen egbwe ê joo yi baay e', ε wvú gayte nonen yaa manene ke ê fitele le, ε wvú ε bee le fiεε fi wvú gay nu ekooy, é wvú emvuwe. 24 Nonen é me ensee ê ben le, fiεε ficii fi ben leke ê bunle le, ε ben ε bee le ben nu ε kenke wase, nu ε ben nu ekenke. 25 Ben dioo leem ten keebunle, é è nu le wee kenke wee mvu fô fitele le, é wvú leεshe nya ê wvú. Ben egeè nonen wvu le Icee wene wvù nu fowe elεeshi ten binen bibefe. [26 Ε ben baa elεeshi bibefe bi bonyii bomew e, Icee wene wvù nu fowe saa elεeshi ten binen ke.]" †

Ε bó bife fô mvun gay mvu Jisos e ne

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

27 Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le bvuu γεν ley Jelusalem. Ε wvú ke dioo ghanci fô yew ncese le, ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô dunçi bonci bo Nyo' le noo bonyii bô saake won ne to yen wvú le, 28 bife ê wvú le, "Wo jo fεε mvun gay ε se no gee mwεem mvun? Ε nya yεε mvun gay mvudvu ê wo le wo egeè mwεem mvun?" 29 Ε Jisos gay ê bó le, "Me nu embife fiεε ê ben fimwaan, é ben dioo ε tfuse, é me emum ensee ê ben wee wvù nya mvun gay le me engeè mwεem mvun. 30 Ε to nya yεε mvun gay ε Jon se no leese bonyii ê joo? Ε to nya Nyo' nuu wee wvu wum ε? Ben ke tfuse é me en'yuw!" 31 Ε bó ne no kenene εbonebon le, "Ε beene tfuse le è to nya Nyo', é wvú ebife ê beene le laa ε è ge la fo beene ebee Jon e le? 32 Beene ε tfuse le è to nya wee wvu wum, é fi ecem jó?" Bó to fane bonyii njefo bonyii bocii to nu ε bee le Jon to nu naa wee ntum Nyo'. 33 Nonen, ε bó mum tfuse ê Jisos le, "Κε bese kee ke." Ε Jisos mum gay ê bó le, "Tu ke me nu ensee ten ê ben wee wvù nya mvun gay é me le me engeε mwεem mvun ke."

12

Ngan ekumε bonyii bô wee

11:23 Mat 17:20; Luk 17:6 11:24 Mat 7:7; Luk 11:9 11:25 Mat 7:1; Luk 6:37 † 11:26 Ke bonwa' bo boyvuum bomew bô bó to yawεε san diεw Nyo' jó kenke kencim kin ke. 11:32 Mat 14:5 12:1 Yesa 5:1-2

to tεσεε wεε ê bó
(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

1 Ε Jisos mum nε no jemyi ê bó ê bonḡan e λ, “Wee mvu to nu ε lem wεε mvuntam mvù bó keenci mbvuum dvù, gem bô ketaan̄ keεkeε, cim fô bó nu ke ekoyte mvuntam mvudvu somte ε mbvuum buyte, tum ketaale ke wee ncey e wεne dvudvu, mum tεse wεε wvudvu ê bonyii, mum nε ḡen ketum kemew e. 2 Ε kefew kè bó ké no koyte ke to kocen, ε wvù tum waa we lemme mvu fô bonyii bô wvù to tεσεε wεε ê bó le λ bó enya mvuwene mvuntam ε wvù eto dvù. 3 Ε wvù ḡen ε bó kaa koo lo sun, kun ε wvù tu jim cancan. 4 Ε wee wεε wε bvuu tum wvumvu waa lemme, ε wvù ḡen ε bó bvuu sun kay ekole, shoose wvù. 5 Ε wvù bvuu tum wvumvu, ε bó yu wvuwe. Ε wvù bvuu tum bomew mwaan̄ mwaan̄ ε bó duule lo, ε bó sun bomew, yuwyε bomew. 6 Ε wvù ke tum, ε è to ke wase wee mwaan̄ sheε, ε wee wvun nu waa we, ε è nu fitele fiew. Ε wvù mese tum wvù fô bó le kpwaake λ bó nu eḡen ewvum waa wen wvun. 7 Ε wvù ḡen, ε bonyii bodvu jeme εbonebon λ, ‘Wvun nu ndiela wee wεε wvun, ben eto é beene eyu wvù é bvushew bvudvu enu wase bvuseεbeene.’ 8 Ε bó mum koo wvù, yu, bvuse lan̄ εkfun̄ jo ketaan̄.” 9 No Jisos jeme nen, mum bife λ, “Fieε fi è nulo é wee wεε wvun eḡe

nu la? Wvù nu ke eto elεse lo bonyii bodvu, etεse wεε wvudvu ε è nu wase ê bonyii bomew. 10 Ben ke baa tan̄ wase bvudvuu bvun ê Nwa' Nyo' le le? Bó nu ε san̄ λ, ‘Te didvu diε di bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε nε kase tu tε di buu di yew e.

11 Fifin nu ε è ḡe ke Tata, bonyii ε no taale keḡke ḡhaw.’”

12 Ε bonyii ba yuw ḡan wvun, mum kieε λ Jisos ma ε è nu ê bó. Ε bó mum no gomte keekoo wvù, se fan ε è nu kebombom ke bonyii le kè to nu fô. Ε bó mum cine wvù le nε no ḡene.

Ε bó tele Jisos ekume shile wvù lan̄en

(Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

13 Ε bikuu bi won̄ e ke nε tum Bofalasii noo bonyii bomew bo ḡgoo Nfon 'Elod e λ bó eḡen etελ Jisos ekoo wvù yî njeme we le. 14 Ε bó to, ḡay ê Jisos λ, “Wee n'yεeyi, bese kee λ wo ké no jemyi ke ε è nu keceey, njefo ke wo fane jise di wee le ke, kenεε mweten nu naa la. Wo yεeyi keceey ε è nu je yî yi Nyo'. Ke see ê bese laa nci nu ε bee λ bó elaan̄ke shile ê Kaysa, nuu wvù baa bee λ?

* 15 Beene elaan̄kè, nuu fo bó elaan̄kè λ?” Ε Jisos kieε fieε fi bó to wεentene dvù, tfuse λ, “Ben teeyi me nje la? Ben ke eto bô danali é me en'yen.” 16 Ε bó to dvù, ε wvù fi, bife λ, “Ekole kin kè nu yî dvù le

nu ke yεε le, ε diee din nu di yεε le?" Ε bó tfuse le, "Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu ke ten diew." 17 Ε Jisos mum gay ê bó le, "Ben enyaa fiεε fi è nu fi Kaysa le ê wvú, nyaà fi Nyo' le ê Nyo'." Ε bó yuw nonεn, ε diuw yum lo bó εkumε wvú.

Ε bó tele Jisos εkumε kentaashε ke kpwoon bô diemsen e seke bó ε buy yí kpwe le

(Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

18 Ε Bosadusii bomew ke ne to keebife fiεε ê Jisos. Bosadusii to nu bonyii bó to duu le ke bonyii nu ke ebuy yí kpwe le ke. 19 No bó to nonεn, gay le, "Wee n'yεεyi, Muses to nu ε sanj ê beene ê bonci le le, 'Ε waa bwee wee kpwe ε gεε kpwoon se wan, tu wee wvudvu kenjke keegεε kpweε njkfu é bô wvú eboo boom ê diee di njkfu waa bwee wvudvu le.'

20 Nonεn, wee mvu to kenjke boom bolemse bosooshwi, ε wvu ηgaywee ke jo kpwoon, ke kpwe se bô wvú ε boo wan.

21 Ε εjimε kew gεε kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan. Ε fi ke kooy ke ten lenlenj bô εjimε ke wvuwe le. 22 Ε bó ghan gεε wvú bocii, ε wee fanε yaa nu dvú ente jo bonyii bo bosooshwi bodvu wvú eboo wan bô kpwoon wvudvu ke. Εjim jodvu ε kpwoon wvudvu kpwe ten. 23 No bonyii bo bosooshwi bodvu to nu ε jo kpwoon wvudvu bocii, è nu ke enu seke bonyii buyte yí

kpwe le, é wvú enu kpweε yεε?" 24 Ε Jisos gay ê bó le, "Ben jemyi nen jayte lo njefo ke ben kee fiεε fi bó sanj ê Nwa' Nyo' le ke, yaa kee ten mvunjay mvu Nyo' le ke. 25 Fiεε fi nu, nu le è nu ke enu seke bonyii ε buy wase yí kpwe le, ke bolemse bó bokεneε beε ke ebvuu etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa beε ke ebvuu enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. Bó nu ke enu wase ke diewe bonceenda bo Nyo' le fowe. 26 Fiεε fi εkumε le bonyii nu ke ebuyte yí kpwe le, ben ke baa tanj wase bvudvu ε Nwa' Muses e εkumε kete kè to beenci ε Nyo' jemyi ê Muses gayte le,

'Ε nu me Nyo' Abla'am bó Nyo' Aysik noo Nyo' Yakow e?'

27 Fi nu le ke Nyo' nu Nyo' bonjkfu ke, è nu Nyo' bonyii bó nu dvú. Ben nu ε jay baay."

Nci wvú fele bonci bocii
(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

28 Ε wee mvu wvú to dunji bonci bo Nyo' le ke to, dioo yuw no Jisos bô bonyii ba beeke mbew, bvuu yen no wvú nu ε tfuse fiεε fi bó bife ê wvú ê je yí jee le, ε wvú mum bife ten ê Jisos le, "Nci wvú fele bonci bocii nu wvú la?"

29 Ε Jisos tfuse ê wvú le, "Nci wvú fele bonci bocii nu wvun wvú duu le,

'O bonyii bo Israel ben eyuw, Tata Nyo', wvú Nyo' wese-beene,

Tata Nyo' wvudvu nu ke mwaanj.

30 Ɛ koonjè Tata wvù Nyo' wo
 bô fitele fiuw ficii,
 enya ɛkolɛ kuw ê wvú kecii,
 egɛɛ bvufee bwuw yî ye le
 bvucii,
 elemtè fô wvú le bô mvunɔgay
 mwuw mvunciim.’
 31 Ɛ nci wvù bii wvun e nu ɛ,
 ‘Ɛ koonjè waa bwoo no wo
 koonjke ɛkolɛ kuw.’

Kɛ wvumvu nci bvuu nu dvú
 wvú fele boban kɛ.” 32 Ɛ wee
 wvú to duɔɔi bonci bo Nyo' le
 wɛ gay ê Jisos ɛ, “Wee N'yɛɛyi,
 wo nu ɛ tfuse naa ɛɔɔ. Wo
 jemyi ɛ è nu keɛɛy ɛ Nyo'
 nu kɛ mwaan ɛ wvumvu yaa
 bvuu nu dvú efey wvú kɛ. 33 Ɛ
 keekoonjke wvú bô fitele ficii,
 gɛɛle bvufee yî ye le bvucii,
 lemte fô wvú le bô mvunɔgay
 mvunciim bô keekoonjke waa
 bwoo no wo koonjke ɛkolɛ
 kuw, nu ɛ fi fele naa lo keege
 boncese bô nyám yi tonɛɛn
 noo boncese bomew.” 34 Ɛ
 Jisos dioo yɛn no wvú tfuse
 diɛwɛ wee bvufee le, ɛ wvú
 mum gay ê wvú ɛ, “Kɛ wo nu
 ncejole keeley bvunfon bvú
 Nyo' le kɛ.” Ejim jodvu, ɛ wee
 fanɛ yaa ke ebvuu emom eto
 keebife fiɛɛ ê wvú kɛ.

*Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ
 nu waa yɛɛ*

(*Mat 22:41-46; Luk 20:41-44*)

35 Ɛ Jisos ke no yɛɛyi bonyii
 fô yew ncese le, ke nɛ bife ê
 bó ɛ, “Bonyii bô duɔɔi bonci
 ghan nɛɛ le ɛ sɛ no duu ɛ
 Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ
 nu waa Nfon Dawe? 36 Ɛ
 Keyoy ke Yuule to ge wase

ɛ Nfon Dawe wvun jeme
 ɛkumɛ Mboyse wvudvu gayte
 ɛ,
 ‘Tata Nyo' to nu ɛ gay ê Tata
 wɛm ɛ
 wvú eshii ê ɛbo kew ke ɛɛɛy e,
 egɛn ebuy seke wen ke ejike
 bonyii bew bo bvuban
 e
 é wvú etome bikaa biew
 yî bó le.’

37 Ɛ Dawe kebɛɛ tenɛ wvú ɛ
 Tata wen, é wvú ebvuu eghan
 nɛɛ sɛ no nu waa we?” No
 Jisos to jemyi mwɛɛm mvun
 nɛn ɛ kebombom ke bonyii le
 kè to nu fô, no yeke ɛ njon yuu
 lo bó.

*Ɛ Jisos tooshɛ gee di bonyii
 bô duɔɔi bonci bo Nyo' le*

(*Mat 23:1-36; Luk 20:45-47*)

38 Ɛ wvú dioo yɛɛyi bonyii
 nɛ gay ê bó ɛ, “Ben ejòò
 wɛɛ ben ɛ bonyii bô duɔɔi
 bonci bo Nyo' le. Bó ké
 no koonjke keetfumyi ndvú yi
 baay baay ghanci dvú mond-
 vuum mò bó kamene diwaci
 le, ɛ bonyii egaytè bó le bô
 n'wvum. 39 Ɛ bó ké gɛn yéw
 bunle le, kɛnɛɛ fô nkaw e, caw
 kɛ ɛ è nu bintaw bi baay baay
 sɛ shii yî dvú le. 40 Bó shi-
 wse lo mwɛɛm mvu bokɛ' bo
 bonjku le, mum buwse bó bô
 dibunle di dewkene. Nɔgɛw
 wvubo nu ke eyuu ekuuke
 baay.”

Nnya kpwɛɛ nkfu

(*Luk 21:1-4*)

41 Ɛ Jisos ke nɛ gɛn shii
 keba keki fô finkuw fi nnya
 le fô yew ncese le, no taale

12:31 1Ƴw 19:18; Mat 22:39

12:32 Luk 20:39

12:33 1Sam 15:22; Os 6:6

12:34 Mat 22:46; Luk 20:40

12:35 Mat 20:30-31

12:36 Mat 22:44

12:38

Luk 11:43 12:41 2Bfn 12:9

no bonyii too gεεle bigew ê finkuw fidvu le. Ε bonyii bo kpawaw e nteen no too gεεle bigew jó ε bí duule. ⁴² Ε kpawεε ηkfu mvu ke nε to ε è nu wee kefufe, gεε mvunyinyi jó mvunfεεm mvù gee jise di bigew e ε dí baa buy fiεε le kε. ⁴³ Ε Jisós ben boom bew bo ηgoo le gay ê bó λε, “Ε me ensee ê ben keceεy le kpawεε ηkfu wvun wvù nu wee kefufe nen, nu ε nya ε fey bonyii bocii bò gεεle fiεε ê finkuw fi yew ncese le fin e. ⁴⁴ Bonyii bocii bò be nyaa, be too ε è nu bò tfúw kpawaw wvubo wvù nu ε yiηsen wase ε no fuci kuse. Geenεn wvú ε to bò kefufe kew kecii ε nya fiεε ficii fi wvú keηke, ε è nu fi fi wvú bee kecee yi dvú le.”

13

Binghaw bi mwεεm e bi nu ke ekooyi seke wonη nu keeke eka (Mat 24:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Ε Jisós ke dioo nen'yi fô yew ncese le, ε waa we ηgoo mvu ghay ê wvú λε, “Wee N'yεεyi taa eyen bibwee bi eta le bi nu yi yéw yin e. Ε nu naa lo binghaw bi yéw e!” ² Ε Jisós tfuse ê wvú λε, “Wo yene binghaw bi yéw e bin e? Kε te dimwaanη nu ke eshεε yi dimew e sε bó ε base fokuse kε.”

(Mat 24:3-14; Luk 21:7-19)

³ Ε Jisós ke γεν ben shii yi Kum Bite bi Olif e ê keba kè taale yew ncese le, ε Bitá bò Jεm noo Jon noo Andulu

γεν εbonεbon bife ê wvu λε, ⁴ “Kε see ê bese kefew kè fiεε fidvu fin nu ke ekooy, ebvuu esee nciise wvù nu ke eduηce kefew kè mwεεm mvudvu mvun mvunciim nu ke ekooy.” ⁵ Ε Jisós mum gay ê bó λε, “Ben eyenè fo wee ke elεε ben é ben ejay je. ⁶ Bonyii nteen nu ke etoo joo diee diem tεεke fojise, ε wee duu λε, ‘Ε nu me wvudvu.’”

* Ε bó dioo gee nonεn emum elεεle bonyii nteen ε bó jayte je. ⁷ Ben ke dioo ε yuw λε bó tumte jem kenεε λε jem nu enu, fo finteem ebuytè ben kε. Mvumvun nu mwεεm mvù keηke keeke ekooy. Geenεn ε mvú yaa mum duηci λε wonη kaa wase kε. ⁸ Ketum nu ke etumte jem bò kemew, ε nfon mvu tumte jem bò wvumvu. Nshε nu ke eshiike mondvuum e mondvuum e, ε jenη koole. Ε mvumvun mwεεm bεε kε lo mvun'yanη kε diwε seke kpwoon ε kεw lume.

⁹ Ben dioo nu no yenè. Ben ekeè λε bó nu ke enya ben can bonyii bò saake bonsaw e. Bó nu ke etamte ben yéw bunle le. Ben nu ke eleemen fwe dvu bonyii bò saake biba bi wonη e, noo fwe dvu bonfon nje me, wvu λε ben ejeme ê bó εkume me. ¹⁰ Geenεn ε bó keηke kε keeyaw efewce saaka wvù jee wvù wvu Nyó' ê bitum bicii. ¹¹ Seke bó ε koo ben ε no gene dvú keenya yew nsaw e, fo ekole ekfumtè ben λε laa ben nu ke egen ejeme

le la le. Seke ben ε γεν, no jemyi κε ε è nu fiεε fi buyte diuw wene le kefew kekiε le, njefo κε è βεε ke ejemyi ben κε. Ε nu ke enya Keyoy ke Yuule njeme diuw wene le. 12 Wee nu ke enε ejo waa bwee enya é bó eyu, é cee wan ejo waa we enya é bó eyu. Boom nu ke enε ebone bikaa ê bo'icee bobole εjim, gee ε bó yuwyi bó. 13 Bonyii bocii nu ke ebane ben nje diee diem. Geenεn, wee wvù nu ke ekuu shém eγεν ebuy fokemεse nu wvù nu ke eboy.

Εκumε mwεεm mvù bεmte mvù nu ke ekooyi
(Mat 24:15-28; Luk 21:20-24)

14 (Wee wvù taanke ηwa' wvun eyuw fin ntay,) seke ben ε yεn ε kemaante ke fiεε le kè nulo ejin bvudvuu leeme wase fô kí yaa be keηke keenu κε, ε bonyii bò nu Judea mum fεε ben yí dikum e. 15 Fo wee wvù nu ê yew we dioo ε shii bvuu ley yew le wen ejo naa lo fiεε elewte dvú κε. 16 Fo wee wvù nu wεne ebvuu ekfulε le wen too ejo ndvu ye yi bulεεn κε. 17 Nγεw wvu baay εdiuw yoya le nu ke enu wvu bokεnε bò nu bô difue, noo bò yamsee boom e. 18 Ben ebunleè le fo fiεε fin ke ekooy ε è nu kefew ke nffum e κε. 19 Bonyii nu ke eyεn ηγεw εdiuw yoya le, ε kfuw wvuwe ηγεw ke baa nu wase dvú ε κεw no Nyo' bomεε won ε to ε buy keseen e κε. Ε κε kfuw

wvuwe βεε ke ebvuu eyuu enu dvú κε. 20 Ε Tata to baa fafe εdiuw ε ηγεw wvudvu, tu κε wee wvu wum mwaan bee ke eboy κε. Geenεn, nje bonyii bew bò wvù to cawεε wase gεε, wvù nu ε fafe εdiuw yodvu. 21 Ε wee ke egay lo ê ben εdiuw yoya le le 'Ben etaa eyεn, Mboyse wvù Nyo' to kawεε wvun fen!' Kεnεε le, 'Ben eyεn wvuwe fofe!' Fo ben ebee κε. 22 Ben ekeè le bonyii nu ke etoo mbiayte le bowen nu bomboyse bò Nyo' to kawεε, ε bomew duu le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le, emum egee mwεεm mvù dunçi mvunγay mvubole, gee tεn mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e, momte fen é je nu dvú, keeleε bonyii bò Nyo' nu ε caw é bó ejay je. 23 Ben eyεnè. Me nu ε nsee wase mwεεm mvun mvunciim ê ben é mvú se keeke ekooyi.

No fi nu ke enu seke wee wvù diee nu Waawee kaase too

(Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 Ε nu ke edioo enu εdiuw yoya le seke bonγεw bodvu ε fey wase, é diuu enε esεε ejimε, é kpwee saa bvuu baa tεn κε, 25 é jón enεn'yi fowe gbwekene, é mwεεm mvu fowe mvunciim mvù keηke mvunγay eshiike. 26 Nonεn é bonyii emum eyεn no wee wvù diee nu Waawee shiile too ê kembεw e keηke mvunγay mvu baay noo

bvukuke. ²⁷ E wvú emum eciinse bonceendaa bew é bó egeñ ebuw e wonj yo ena le yí nshé le noo fowe, ebaance bonyii bew bó wvú nu e caw. (Mat 24:32-35; Luk 21:29-33)

²⁸ Ben eyeyi fié yí kenjvum e. Tíew ye ké boci, é bibé ekew etéke yí dvú le, é ben mum kié le ekfuñ kumene wase. ²⁹ E nu ke lenlen no ben nu ke edioo e yen e mwem mvun kooyi, é ben emum ekié le wvú nu wase nceencee naa wase é yew fwese. ³⁰ E me ensee é ben kecéy le ke engoke ke keseen kin nu ke eka se mwem mvun mvunciim e kooy wase ke. ³¹ Ebulé bó nshé nu ke eka, geenen ke diéw yem nu ke eyuu eshiw ke.

(Mat 24:36-44)

³² Geenén ke wee nu dvú wvú kee diuu didvu kenéé kefew kedvu ke. Ké naa bonceendaa bo Nyo' le bo fowe kenéé Waa Nyo' kee ten ke. E kee ke Ice wvú ember. ³³ Nonén ben eyené bvuu céytè, † njefo ke ben kee kefew kedvu ke. ³⁴ Fí nu ke enu diéwé wee fò wvú gene ghane, e dioo nen'yi, e gee yew ye can boom bew bo lemme le, wee bó diéw lemme, e gay é wee wvú céyte diuw ketaan le wvú eshéé ecéyte ntay. ³⁵ Nonén ben emum ecéytè, njefo ke ben kee kefew kè cee yew nu ke ekase eto ke. E nelo é wvú ke eto ekiéguu,

kenéé entan entelen, kenéé seke nyimshie yi fwe le, kenéé entanentan. ³⁶ Fo wvú ke ene esése ebuynen eyen e ben leete ke. ³⁷ Fié fi me njemyi é ben fin nu e me njemyi ten é wee tfuu le, 'Wee wemen ecéytè.' ”

14

E bonyii cu ntan keekoo Jisos eyu

(Mat 26:1-5; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ E to shéete wase ediuw éfaa é emum enu diuu di Nkaw Danjefey noo Nkaw Bled wvú bó baa gee Fintunleen jó ke. E bocee ncese bo baay baay noo bonyii bó duñci bonci bo Nyo' le no gomte je yí bó ekoo Jisos jó é kenyilé le, eyu. ² E bó cu ntan ebonébon le, “Fo beene emom fié fin kefew kè bó gee Nkaw e ke, njefo é beene mom lo, é fí eto bó diuw é bonyii entelen.”

E kpwoon mvu yefe Jisos bó nfiey wvú shfuunkene

(Mat 26:6-13; Jon 12:1-8)

³ E Jisos ke no nu ntew wvú Betani le, yew dvu Semon wvú wee ntun wvu baay, e bó ke shii no diekene,* e kpwoon mvu ne ley bó fikaa† fi nfiey mvu wvú shfuunkene le. Nfiey wvudvu to lumte naa ntay, e bó kene bó naad ewvunewvun. No wvú ley, mum koy diuw fikaa fidvu

13:30 Mat 16:28 **13:32** Lem 1:7 **13:33** Mat 24:36 † **13:33** Bonwa' bo boyvuum bomew nu e bise fen le, «bunléè». **13:34** Mat 25:14-15; Luk 19:12-13

14:1 11:18 **14:3** Luk 7:37-38 * **14:3** E diéw Glek e nu le: “Jiim no diekene”, e è nu no bó to ké no diekene kefew kekié le. † **14:3** Fikaa fin nu e bó to kene bó te dimew di bó teje é diéw bale le le «alabaster».

fuce nfiy wvudvu yî ekole ke Jisos e. ⁴ E bonyii bomew kaa ne no wvukene ebonabon gayte le, “Wvú nyew bô nfiy wvun nen nje la? ⁵ E be nelo é bó egese nfiy wvun é wvú efey lo bigew bodanali gee te, enya bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le.” E bó mum no nasene lo yî ye le. ⁶ Geen, e Jisos jeme ê bó le, “Ben ecine wvú le nykeey. Ben nyaa ngew ê wvú nje la? Wvú nu e ge e è nu fi e fi jee fô me le. ⁷ Ben ekeè le bonyii bo kefufe le nu ke enu ke ben e bó sekeci. E ben nulo efici bó seke ben koonke. Geen, ke me nu nke enu beene sekeci ke. ⁸ Kpwoon wvun nu e ge e è nu fi e fi wvú nulo ege. Wvú yefe me bô nfiy wvun nen seysee e è nu no bó nu ke edwey me.† ⁹ E me ensee ê ben kecey le, naa fee fô bó nu ke efewci saaka wvú jee yî ekole ke nsh le keci nu e fi e fi kpwoon wvun ge nu e bó nu ke esenje ten, keekunyi wvú.”

E Judas gen keegese Jisos
(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ E Judas Iskaliot wvú to nu wee ngoo boom bo ngoo le bo Jisos e bo yuufe ncow bofee, mum ne gen fô bocee ncese bo baay baay e wvu le wen egese Jisos ê bó. ¹¹ E bó dioo yuw nonen yuw njon baay, mum kaw wvú le bó nu enya bigew ê wvú. E wvú mum kew no gomte je yî wvú nu enya Jisos jó can yibole.

E Jisos bô boom bew dieken yî kemese le

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-14, 21-23; Jon 13:21-30)

¹² E diuu di fwe di Nkaw Bleeed wvú bó baa gee Fin-tunleen jó di bó to ké no seele waa keyaw wvu Nkaw Danefey ke to kocen, e boom bo Jisos e bo ngoo le bife ê wvú le, “Wo gomte le bese egen eseyse e è nu fee fô wo nu edie Nkaw Danefey?” ¹³ E wvú mum tum boom bew bo ngoo le bomew bofee, gay ê bó le, “Ben egen elaante, ben nu dioo gene, eyen wee le e wvú e tuu joo ê nshaan e, é ben ebi wvú le. ¹⁴ Seke wvú e gen e ley yew yî wvú ley dvú le, e ben gay e wee wvú kenke yew yidvu le Wee N'yeyi bite le laa kebuw ke bonyii bo ghane le kewene kè bô boom bowene bo ngoo le nu edie Nkaw Danefey dvú nu fee le? ¹⁵ Wvú nu ke emum edunce kebuw ke baay yew yî ewe le e bó e looce wase e seyse kí e no nu lo, é ben emum eseyse mwem mvudien dvú.” ¹⁶ E boom bo ngoo le bodvu mum ne gen elaante, gen yen mwem e ke lenlen no Jisos to jemye ê bó. E bó mum seyse mwem mvudien mvu Nkaw Danefey e dvú. ¹⁷ E è ke no nu ekiuguu, e Jisos bô boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofee taash dvú. ¹⁸ E bó ke shii no diekene, e Jisos ne gay ê bó le, “E me ensee ê ben kecey le wee mvu ben e nu egese me, e wee wvun nu wvú

† 14:8 Wee Juu to ké kpwee, e bó yefe gvune diew bô nfiy se dwey. 14:12 Ksm 12:1-14 14:12 Ksm 12:15-20 14:17 Jon 13:2, 21-30 14:18 Mben 41:9

diekene bee wvú.” ¹⁹ E bó yuw nonen, ne no nu lo yii yii, mum no biite ê wvú wee mwaan mwaan le, “E nu me le?” ²⁰ E wvú tfuse le, “E nu ke wee mvu ben bo yuufe ncow bofe le wvú bee wvú cuwte bleed ê shuw e. ²¹ Wee wvú diee nu Waawee nu ke egen ke no bó to san ee ekume wvú. Geen en, nge w wvu baay nu fô wee wvú gese wee wvú diee nu Waawee le. Fí to bee ejee fô wvuwee wee le baay fen é bó to baa eboo wvú ke.”

E Jisos bô boom bew die ntaashe
(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20)

²² No bó to diekene, e Jisos ne jo bleed, nya keyoone ê Nyo', guushe, nya ê boom bew bo ngoo le gay le, “Ben eko, fin nu ye yem.” ²³ E wvú mum jo ten fiko, nya keyoone ê Nyo', mum nya fiko fidvu ê bó, e bó wu bocii. ²⁴ E wvú gay ê bó le, “Fin nu elem kem kè Nyo' gbwo monkan dvú kí e buy nje wee nteen. ²⁵ E me ensee ê ben keceey le ke me mbee nke embvuu en'wu mbvuum mo twen kete kè lane le man ke e gen e buy diuu di me nu nke en'wu mó monfem ente jo bvunfon bvú Nyo' le.” ²⁶ E Jisos bô boom bew bo ngoo le ke mese, yem nkiee mbense, mum buy ben gen yí Kum Bite bi Olif e.

E Jisos gay le Bitanu ke emawen
(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

²⁷ E Jisos ke ne gay ê bó le, “Ben bocii nu ke etfuw bikaa ê me ejim. E nu no bó nu e san e Nyo' gayte le, ‘Me nu enke en'yu ncey njée é njée esaan ken.’

²⁸ Geen en, seke Nyo' e bvuse me yí kpwe le, é me ensa fwe jo ben Galilee.” ²⁹ E Bitu tfuse ê Jisos le, “E bonyii bocii cim tfuw lo bikaa ê wo ejim, tu ke è nulo é me nke en'yuu entfuw ke.” ³⁰ E Jisos gay ê wvú le, “E me ensee ê wo keceey le entan jo eben jan, nu e nyimshie nu ke enu le yí eton bokañ bofe, e wo e ma wase me bokañ botete.” ³¹ E Bitu jeme teme lo gay le, “E è cim nu le me enkpwe lo bee wo, tu ke è nulo é me en'yuu ema wo ke.” No wvú gay nonen, e bó bocii gay ke ten lenlen no wvú gay.

E Jisos bunle Gesemane
(Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² E bó ke gen ley fô wee ketaan wvumew e, e bó tenje le Gesemane, e Jisos gay ê boom bew bo ngoo le le, “Ben es-hii fen, é me engen embunle.” ³³ E wvú mum jo Bitu bô jem noo Jon, e bô bó ne fó. E wvú ne no kpwaake mwem e monlum koole wvú. ³⁴ E wvú gay ê bó le, “Fitele fiem nu yii yii baay naa fi me enkpwe

lo. Ben eshεε enù fεn cεyte.”
³⁵ Ε Jisos nε fó bence γεν fwe caan, gbwe fokuse, bunle le é je be nu dvú, é kefew ke ηγεω e kedvu efey κε lo. ³⁶ Ε wvú bunle le, “Abba, Icem, wo nulo ege fiεε ficii. Cake fiko fi ηγεω e fin fo me en'wu. Geenεn, gee κε no wo koonke. Fo wo ege no me ηkoonke κε.”
³⁷ Ε Jisos kase tu jim fô bó le, yen ε bó leete. Ε wvú bife ê Bitá le, “Semon, wo leete lo le? Kε è nulo é wo ecey egen ebuy yí ntam kefew e κε mwaan e? ³⁸ Ben enù we bunleè fo mmom ke eto fô ben e eghaw ben. Ε nu kecey le fitele koonke lo, geenεn ε nyam ye weeyi.” ³⁹ No wvú jeme nonεn bvuu kase γεν bunle κε no wvú be bunle wase. ⁴⁰ Ε wvú dīoo kase tu jim bvuu yen ε boom bew bo ηgoo le leete njefo nyii to nu ê bó ejise baay. Ε bó fanε yaa kiεε fiεε fi bó etfuse ê wvú κε. ⁴¹ Ε wvú kase tu jim yí bokan bo botεte le, bife ê bó le, “Ben fεn bεε κε leete leetene finεn e? Dí nu ε kocεn. Ε nu wase kefew. Bó nu ε gese wase wee wvù diee nu Waawee ê bonyii bò befe. ⁴² Ben enε we é beene egenè. Ben etaa eyεn, wee wvù gese me wvun ε wvú too wase.”

Ε bó koo Jisos

(*Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12*)

⁴³ Kε no Jisos to bεε jemyi nonεn, kan mwaan ε Judas wvù to nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum buynεn. Wvú to too

bô kebombom ke bonyii le ε bó κεηκε nyó bô bibuse, ε è to tum bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò duñci bonci noo bonyii bò saake won. ⁴⁴ Ε to nu ε wee wvù to gesεε Jisos to seyse wase nciise bô bonyii bodvu gay le, “Wee wvù me nu ηke enγay wvú le, embam enoce, nu wvú, é ben emum ekoo, ejo egene dvú eyεnè fo wvú elewte.” ⁴⁵ No Judas to nonεn, mum γεν lo kan mwaan fô Jisos e, gay wvù le le, “Wee N'yεeyi.” No wvú gay nonεn, mum bam wvú ηoce. ⁴⁶ Ε bonyii ba mum koo Jisos, ghen wvú. ⁴⁷ Ε wee mvu wvù to leeme bô bo Jisos mum dvun nyo ye jem, cun kentuntnj ke nfwa ekole ke bocee ncese le dvú, sum. ⁴⁸ Ε Jisos bife ê bonyii bodvu le, “Ben to keekoo me ε no too bô nyó noo bibuse κε diewe ben to keekoo ε è nu coon e? ⁴⁹ Me nse nshee nu beene no diuu nu fô yew ncese le, n'yεeyi bonyii se ben koo me nje la? Geenεn, fifin kooyi keseen nen le fiεε fi bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le eto ekocεn.” ⁵⁰ Ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bocii mum lan wvú fó, fεε lo. ⁵¹ Ε cuwee mvu no bii wvú le, ε wvú baa tfume fiεε ye le κε, ε wvú bu κε ε è nu waa ndvu ye le. Ε bó γεν le bó koo ten wvú, ⁵² ε ndvu yidvu fεye, ε wvú cine dvú lewte kenyi kencimte.

Ε bó saw nsaw Jisos

(*Mat 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24*)

⁵³ Ε bó mum jo Jisos, γεν bó wvú fô εκολε ke bocee ncese le. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò saake wonj noo bonyii bò duηci bonci nu ε bó to tase wase fó. ⁵⁴ Βó to gene bó Jisos ε Bitá bii lo ejim ncejole. Ε wvú γεν buy naa lakfulεεη yi εκολε ke bocee ncese le, mum shii bó bonyii bò to cεyte la didvu no yosene ηγuy. ⁵⁵ Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bocii bò saake bonsaw mum no gomte fiεε fi bó etey yí Jisos e, ege é bó eyu wvú. Geenεn, fanε yaa yen fiεε le ke. ⁵⁶ Ε bonyii nteen mum ben jim nsaw mbiay εκumε Jisos. Geenεn, ε wee no jemyi fiεε ε fi yaa too kpwentene bó fi wee mvu le ke. ⁵⁷ Ε bonyii bomew ke nε mum leem we, cu yibo mbiay yí ye le gay le, ⁵⁸ “Bese se nu ε yuw ε wvú gayte le wen nu ke esâw yew ncese yin yí bó bom bó can, ejo εdiuw εta ekase bom yimi ε è yaa nu bó can ke.” ⁵⁹ Naa no bó to jemyi nonεn, ε njeme wvubo fanε yaa etoo kpwentene ke. ⁶⁰ Ε εκολε ke bocee ncese le mum nε leem we fwe dvu bonyii, bife ê Jisos le, “Κε wo κεηκε fiεε keetfuse le? Wo yuuke κε mwεεm mvù bonyii ban jemyi yí yo le?” ⁶¹ Ε Jisos mεy diuw tfu, fanε yaa tfuse fiεε ke. Ε εκολε ke bocee ncese le bvuu bife ê Jisos le, “Ε nu wo Mboyse wvù Nyo'

to kawεε wvù Waa Nyo', Nyo' wvù bó bensee?” ⁶² Ε Jisos tfuse le, “Ε nu me. Ben nu ke eyεn no wee wvù diee nu Waawee ε shii ê εbo ke εεεy ke Wee wvù κεηκε Mvungay e, ke ebvuu eyεn no wvú shiile too we ê kembεw e.” ⁶³ Ε εκολε ke bocee ncese le yuw nonεn, mum saayε ndvú ye le, bife le, “Shiie nu dvú wvù beene ebvuu egomte wee le wvú eleem fen ejeme fiεε le? § ⁶⁴ Κε ben nu ε yuw wase no wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ben ε gay le la?” Ε bonyii bocii mum sumten le wvú nu wee wvù bó eyu lo. ⁶⁵ Ε bonyii bomew mum κεw no cuyte nceη yí Jisos e, kay ejise eye, no kfunε wvú bó mvunko, gayte le, “Κε γεε kewee ntum Nyo' kuw keseen.” Ε bonyii bo nci le ke nε jo Jisos mum κεw no suunke.

Ε Bitá ma Jisos

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ No Bitá to nu je εκuεku lakfulεεη e, ε wan kpwoon mvu ηgoo boom bokεεε bó to lemte εκολε ke bocee ncese le nε to mbew ye le. ⁶⁷ No wvú yen Bitá le ε wvú yosene ηγuy, ε wvú taa wvú nen tunη, gay le, “Wo ten be nu ben ε Jisos Wee wvu Nasalet wε.” ⁶⁸ Ε Bitá tun, gay le, “Κε me ηkee fiεε fi wo jemyi fin ke. Κε me ηkee ke.” No wvú gay nonεn, mum nε fó γεν

14:56 Mben 35:11 **14:58** 15:29; Mat 26:61 **14:61** Yesa 53:7; Mak 15:3-5; 15:39 **14:62** Dan 7:13; Mat 22:44; 24:30; Mak 13:26; Luk 21:27 **14:63** Mat 26:65 § **14:63** Wvú to saayi ndvú ye le nonεn, njefo fi to nu ε sase wvú le. **14:65** Yesa 50:6; 53:5; Luk 7:16 * **14:68** Κε bonwa' bo boyvuum bomew κεηκε njeme wvu le, “Ε nyimshie mum tonj” ke.

fô diuw ketaan e, ε nyimshie mum tonj.* 69 ε wan kpwoon we bvuu yen wvú le, gay ê bonyii bò to leeme fó le, “Wee wvun nu mvu bó le.” 70 ε Bitá bvuu tun. ε kefew ke dioo gence caan, ε bonyii bò to leemene fó ba bvuu gay ê Bitá le, “ε nu keceey le wo nu mvu bó le, njefo wo nu ten wee wvu Galilee.” 71 ε Bitá mum kan, tee lon yí ekole kew e gay le, “Ke me nkee wee wvun wvù ben jemyi ekumε wvú ke.” 72 Kan mwaan ε nyimshie bvuu tonj le bokan bofeε. ε wvú yuw mum kume njeme wvù Jisos be jeme ê wvú le, “Nyimshie ke enu le yí etonj bokan bofeε, ε wo ε ma wase me bokan botete.” ε wvú mum kese kpwe no beele.

15

ε bó nya Jisos can Baylet wee sa' wvu Lum e
(*Mat 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jon 18:28-38*)

1 ε ekfunj ke gen le jó eyuule too nen, ε bocee ncese bo baay baay bò bonyii bò saake wonj noo bonyii bò dunji bonci bo Nyo' le, bò è nu bonyii bocii bò saake bonsaw mum shii jo ntañ, kay Jisos, jo wvú gen nya can Baylet e. 2 ε Baylet bife ê Jisos le, “ε nu wo wvù Nfon Bojuu le?” ε Jisos tfuse ê wvú le, “ε nu no wo gay.” 3 ε bocee ncese bo baay baay mum kew no teyte mwεem yí Jisos e nteen. 4 Nonen ε Baylet bvuu bife

ê Jisos le, “Ke wo kenke fiε keetfuse le? Wo yuuke ke mwεem mvù bó cuci yí yo le?” 5 Geenε ε Jisos fanε yaa ebvuu etfuse lo fiε ê wvú ke. ε diuw yum Baylet.

(*Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jon 18:39-19:16*)

6 ε to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danεfey wvun e, ε Baylet bvuse wee ncaw mwaan yew ncaw e wvù bonyii nu ε leke. 7 ε to nu kefew kedvu le, ε wee mvu nu yew ncaw e diee nu Balabas, ε wvú nu ηgoo bonyii bò to nu yew ncaw e bò to kewεε mvunlaa elaante yuwyε bonyii le. 8 ε kebombom ke bonyii le mum to kew no biite le Baylet ege no wvú to ké no gee fô bowen e. 9 ε Baylet bife ê bó le, “Ben gomte le me embvuse ε è nu Nfon Bojuu le?” 10 Wvú to biite nonen njefo wvú to nu ε kiεε le bocee ncese bo baay baay to nya Jisos can wen e ε è nu njefo bó to bene kendonj bò wvú. 11 Geenε, ε bocee ncese bo baay baay beyse kebombom ke bonyii le le bó egay le wvú ebvuse ε è nu Balabas. 12 ε Baylet bvuu bife ê bó le, “ε me ndioo ε mbvuse nonen, enje nεε hò wee wvun wvù ben tenε le Nfon Bojuu?” 13 ε bó mum wam lo foweεwe le, “Bó eta lo wvú yí kentam e.” 14 ε Baylet bife ê bó le, “Bó eta wvú nje la? Fiεε fi befe fi wvú ge nu la?” ε bó bvuu no wamte gene ke lo fwe le, “Bó eta wvú yí kentam e.” 15 Nonen ε Baylet mum bvuse Balabas

njefo wvú to gomte keege no kebombom shieele. E wvú gay ε bó tam Jisos, mum nya le bó egen eta yî kentam e.

E bonyii bo nci le no sɛwse Jisos

(Mat 27:27-31; Jon 19:2-3)

16 E bonyii bo nci le mum jo Jisos ley gen dvú entow fò bó to teje le Bletolium. No bó ley, mum kum kebese ke ηgoo bonyii bo nci le kecii ε kí tase. 17 E bó mum jo ndvu bvunfon shfuse yí ye le, bvuu lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa. 18 E bó mum kew no bune wvú gayte le, “Biaa kembangan. Nfon Bojuu.” 19 No bó gee nonen mum no suηke wvú bó kembangan yí ekole le, cuyte ncen yí ye le, too tumte envuw ê wvú ejise, bune wvú. 20 E bó ke sɛwse wvú nonen mese, mum kase baa ndvu bvunfon ye yí ye le, jise ndvú ye yí ye le, mum jo wvú no gene dvú keegen eta yî kentam e.

E bó ta Jisos yî kentam e

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 E bó dioo gene, ε bó bo wee mvu tasen ε wvú kfuuyi ηkpwaante ε diee nu Semon, ε è nu wee wvu Selin. Wvú to nu icee Eleksanda bó Lufus. E bó mum kan wvú ε wvú tuu kentam ke Jisos e. 22 E bó no gene bó Jisos gen buy bvudvuu bvù bó teje le Golgota le, (ε diee din nu le

Ngbwow Ekole,) 23 mum nya mbvuum ê wvú le wvú ewu ε bó ε fiysen bó efuwe kemew ε bó teje le μεελ. Geenen ε Jisos fanε yaa wu ke. * 24 E bó mum ta wvú yî kentam e. E bó jo ndvú ye keegaw ê bikuu bibole mum tum kan bó ndvú yidvu keekiεε no wee nu ejo. 25 Kefew kè bó to taε Jisos yî kentam e to nu didiuvu bvuuε fontanentan. 26 E bó san fiεε fi bó taε wvú yî kentam e nje fi ε fi nu le, wvú nu, “Nfon Bojuu.” 27 Bó to nu ε ta ten bocooη bofeε yî bintam e, wvumvu ê εbo ke Jisos e ke εceey e, wvumvu ê εbo kew ke ηηκοηκο le. [28 E fi mum kocen no bó to sanεε wase ê Nwa' Nyo' le le,

“Bó to nu ε tan wvú ηgoo bonyii bò nu ε buw mwεem e.”] †

29 E bonyii no fele yene Jisos e μεεke lo bikuu, baale wvú bó boncun gayte le, “En'gheee! Wo wvú se nu keeke esâw yew ncese ekase eyoo yî ediuw e eta, 30 ke fi le ekole kuw eshii yî kentam kie le.” 31 E bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò duηci bonci bo Nyo' le no buu ten wvú εbonεbon gayte le, “Wvú se fii bonyii bomew se wvú nulo efi kew ekole ηkuuη. 32 Wvú wvú Mboyse wvú Nyo' to kawεε, wvú wvú nu Nfon bonyii bo Islael ke eshii le yî kentam

15:17 Luk 23:11 15:18 Mat 27:11 15:19 14:65 15:21 Lum 16:13 * 15:23 Mbvuum man to nu keege le wvú eciwle saa ebvuu eyuuke nsase ke. 15:24

Mben 22:18 15:26 Mat 27:11 15:27 Yesa 53:12 † 15:28 Ke bonwa' bo boyvuum bomew keηke kencim kè 28 ke. 15:29 Mben 22:7-8; 109:25 15:29 14:58 15:32 Mat 27:11

e keseen é bese eyen emum ebee wvú le.” É bonyii ba bò bó to taε yî bintam e bô bo Jisos no baale ten wvú bô boncun.

É Jisos kpwe

(*Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30*)

³³ É diuu ke dioo ben leke, ε ekfuη nε jiiim wonη tfuu gen buy didiuu ditete εmvunsheenη. ³⁴ É è ke no nu didiuu ditete, ε Jisos nε fuη foweεwe le, “Eloy, Eloy lama sabaktani,” fi nu le, “Nyo' wem, Nyo' wem, wo lanη me nen nje la?”

³⁵ É bonyii bomew bò to leeme fó dioo yuw, gay le, “Ben eyeke eyuw, wvú teηe Elayja.” ³⁶ É wee mvu bó le nε lewte jo kusha, ffum ê mbvuum mo ηgbwayηgbwayi le, bon yî fite le nεke le wvú ewu, mum gay le, “Ke leem nen é beene eyen laa Elayja nu eto eshike wvú yî kentam kin e le.” ³⁷ É Jisos nε wam foweεwe mum yoy n'yoy wvu fokemεse. ³⁸ É ndvu yî to gawsene yew ncese ente sele entelenη kew fowe bow buy fokuse biba bifεε. ³⁹ É cee ekole bonyii bo nci le wvú to leeme fwe dvu Jisos dioo yen je yî Jisos kpwe jó le, mum gay le, “Kecεy, wee wvun se nu Waa Nyo'.”

⁴⁰ Bokεε bomew to leeme fó ntamndwee taale. Ngoo bó le to nu Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee Jem wvu caan bô Yosεs, ε wvumvu nu

Salome. ⁴¹ Bokεε ban nu bò to bii Jisos e Galilee fici wvú. Bó to nu fó bô bokεε bomew ten nteen bò to biε Jisos e ε bô bó to Jelusalem.

É bó dwey Jisos

(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42*)

⁴² É è ke no nu wase ekiεguu εbvubwε, no è to nu Diuu di Nseyse le keeley yî diuu di mbam e, ⁴³ ε wee mvu wvu Alimatia wvù bó to teηe le Yosεw, kuu fitele gen yen Baylet e keeleke gvune di Jisos e egen edwey. Yosεw wvun to nu ηgoo bonyii bò saake wonη e, ε bonyii to wvumte naa wvú ntay. É wvú keβεε to cεyte ten kefew kè bvunfon bvu Nyo' le nu ke eto. ⁴⁴ É Baylet yuw, ε diuw yum lo wvú le Jisos be ε kpwe wase. É wvú tee ekole ke bonyii bo nci le kie ε kí to, ε wvú bife ê wvú laa Jisos be ε kpwe wase le. ⁴⁵ É wvú dioo yuw ê ekole ke bonyii bo nci le kedvu le Jisos be ε kpwe wase, ε wvú mum nya gvune didvu ε Yosεw. ⁴⁶ É Yosεw mum nε gen guy ndvu yî jee, gen shike gvune di Jisos e, baance jó, gen jike ê jem e ε bó cow yî kembraan e, mum biηse kebwee ke te le to ban diuw jem yidvu dvú. ⁴⁷ É Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee Yosεs yen bvudvuu bvù bó dwey Jisos fó le.

16

É Jisos buy yî kpwe le

(*Mat 28:1-8; Luk 24:1-12;*

Jon 20:1-10)

¹ E diuu di mbam e ke dioo fey wase, ε Maalia Magdalen bô Maalia wvù bwee Jεm, noo Salome guy bonfey bô sh-fuun̄kene wvu le bó egen eyefe gvune di Jisos e dvú.* ² E è ke no nu ε è bεε naa lo fontan̄entan̄ ke no diuu bεε san lo yî diuu di fwe yî kemaa le, ε bó nε no gene fô jem. ³ E bó dioo gene nonen no jemyi εbonεbon le laa è nu ke ebin̄se yεε tε di bó ban̄ diuw jem dvú é bó se ley ε? ⁴ Geenεn ε bó dioo lan̄ jise, yen ε bó ε bin̄se wase tε didvu. Tε din to nu naa lo kebwee ke tε le. ⁵ E bó dioo ley gen ê jem, yen cuwee mvu le ε wvú ε shii εbo εεεy ε tfume ndvu ε yî defe, baa. E ye kufe bó nen wuuu. ⁶ E cuwee wvudvu gay ê bó le, “Fo diuw eyumtè ben ke. Me ηkee lo le ben gomte ε è nu Jisos wvu Nasalet wvù bó se tae yî kentam e. Ke wvú bεε fen ke. Wvú nu ε buy wase yî kpwe le. Ben etaa eyen fô bó se jikεε wvú. ⁷ Ben egen esee ê boom bew bo ηgoo le noo ê Bitale wvú nu ε sa wase fwe dvunen̄ Galilee. Ben nu ke eyen wvú le jó no wvú to gayεε ê ben.” ⁸ E bokεne ba buy ê jem ciin̄ke nen kikikiki, nε fεε lo, ε diuw ε looce ε yum bó nen kaww. E bó fan̄ε yaa jeme fiεε ê wee ke, njefo bó to fane lo.†

E Jisos dun̄ce ye ye ê bonyii (Mat 28:9-10; Jon 20:11-18)

[⁹ Jisos to buy yî kpwe le diuu di fwe yî kemaa le ε è bεε kebitele, yaw buynεn ε è nu fô Maalia Magdalen wvù wvú to bvusεε bonceendaa bo dεwle le yî ye le bosooshwi. ¹⁰ E Maalia mum gen see ê bonyii bô bô bo Jisos to ké no nu. Bonyii ban to nu ε shii beele soo bikuu. ¹¹ E bó dioo yuw no kpwoon wε gayte le wen be ε yen Jisos e ε wvú nu dvú, ε bó fan̄ε yaa bee naa lo ke.

(Luk 24:13-35)

¹² Ejim jodvu ε Jisos bvuu dun̄ce ye ye ê bonyii bew bomew bo ηgoo le bofεε ε bó gene ntεw mvu le ε nfiεsen ye ε kumen wase. ¹³ E bó tu jim, gen see ê kebese ke bonyii bo ηgoo le, ε bó fan̄ε yaa bee bó le ke.

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23)

¹⁴ Ejim jodvu ε Jisos dun̄ce ye ye ε è nu wase ê boom bew bo yuufe ncow mwaan̄ e kebεε ε bó diekene. E wvú saw bó, njefo bó to baa ken̄ke mbee ke, temyi bikuu keebē bonyii bô to yenεε wvú le seke wvú to buyεε yî kpwe le. ¹⁵ E wvú mum gay ê bó le “Ben egen won̄ e tfuu egen efewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo' ê bonyii bocii. ¹⁶ Wee wvú é bee saaka wvudvu le, bó ε lese wvú ê joo, é wvú ke eboy. Wee wvú ε fan̄ keebē,

* **16:1** E nce Bojuu le nu ε diuu to ké ka fokieguu. Fi nu le bokεne ban to guy bonfey ban ε diuu di mbam e ε fey wase se buy gen fô jem. **16:6** 8:31 **16:7**

14:28; Luk 24:34 † **16:8** Ke bon̄wa' bo boyvuum bomew ken̄ke bincim bi 16:9-20 ke. **16:14** Lem 1:6-8 **16:15** Mat 28:19 **16:16** Lem 2:38 **16:17** Lem 8:7; 16:17; Lem 2:4; 10:46; 19:6; 1Kol 14

nu ε wvú nu ke eley ηγεω
 e. ¹⁷ Bonyii bò nu ε bee nu
 ke egee mwεεm mvù duηci
 mvuηgay mvu Nyo' le diεwe
 mvun e: bó nu ke ebvuuse
 bonceendaa bo dεwle le yî
 bonyii le ê diee diem e. Bó nu
 ke ejemyi díεw yi fiε. ¹⁸ Bó nu
 ke ejici yó le bô can. Ε bó cim
 wu lo njiw, wvú saa ege fiεε
 bô bó κε. Bó nu ke egεεle can
 yî bonyii bò cemkene le, ε bó
 bonene.”

Ε Jisos ben we

(Luk 24:50-53)

¹⁹ Ε Tata Jisos jeme ê bó
 nonen mεse, ε Nyo' mum jo
 wvú ε wvú ben we shii ê ebo
 ke εκεεy ke Nyo' le. ²⁰ Ε boom
 bew bo ηgoo le ke mum buy
 no ghane fewci saaka wvù
 jee mondvuum e monciim. Ε
 Tata lemte bô bó tomte fiεε fi
 bó to fewci le è nu kecεεy bô
 mwεεm mvù duηci mvuηgay
 mvu Nyo' le mvù bó to gee.]

Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Luka
to Sanεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Luk wvun e

Nwa' Luk wvun dunçi le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε bonyii bo Islael dvù, bvuu nu Mboyse εηgokε ke bonyii bocii le. Wvù jemyi mwεεm mvumew εkumε Jisos ε mvù nu κε ε è nu ê ηwa' wvudvu wvun e maη. Wvù jemyi no bó to bokεε Jisos ε bonceendaa bo Nyo' le no yemte, ε boncey njée gen taa wan, jemyi ten no wan wvù Jisos to sheετεε yew ncese le, jemyi ηgan wvù Jisos to mae εkumε wee wvù jee wvu Samalia bô wvu εkumε wan wvù to laε. Wvù jemyi baay εkumε bunle ê ηwa' wvun e bô εkumε Keyoy ke Yuule noo εkumε bokεε. Wvù jemyi no Nyo' leεshi bibefe bi bonyii le, fi è nu shiee wvù Jisos to toε fokuse fen e.

Bikuu bi mwεεm e ê ηwa' wvun e

1:1-4 Kenκεwce

1:5-2:52 No bó to bokεε Jon Nleseεjoo bô no bó to bokεε Jisos ε bó no kuu

3:1-20 Lemme di Jon Nleseεjoo le

3:21-4:13 No bó to lesεε Jisos ê joo bô no Satan to momte wvù

4:14-9:50 Ekumε lemme di Jisos e Galilee

9:51-19:27 No Jisos to nen'yεε Galilee no gene Jelusalem

19:28-23:56 Ekumε kemaa ke Jisos e ke kemese le Jelusalem

24:1-53 No Jisos to buyεε yí kpwe le, buynεn ê bonyii εjise, ke ben we

Kenκεwce

1 Wee wvu baay wvù Teofilus, bonyii nteen nu ε mom wase keesan εkumε mwεεm mvù to koyεε entelen jo bese. ² Bó to saanke mwεεm ke lenlen mvù bese to yuwεε ê bonyii bô to yenεε bô εjise εbo bvuu no fewci saaka wvudvu no mvù to κεwεε. ³ No me nu ε njo wase kefew ε ntasse mwεεm mvun mvunciim ε kew fonκεw, ε mum ε n'yen le fí jee le me embaance ensan ten ê je yi len e ê wo. ⁴ Me ηge fin le wo ekiεε keceey ke mwεεm mvù bó nu ε fewce wase ê wo le.

ε nceendaa Nyo' tefe le bó nu ke eboo Jon Nleseεjoo

⁵ Seke Nfon 'Elod to saake won wvù Judea, cee ncese mvu to nu ε bó tenε le Sakalia. Wvù to lemte ê ηgoo bocee ncese bo Abija le, ε bwee yew we to buy ten ê kfuu di Elon e, ε bó tenε wvù le Elisaben. ⁶ Bonyii bo bofεε ban to nu bonyii bo teyten ε Nyo' εjise, gεele bonci bo Tata le bocii, yaa kenke jay ke. ⁷ Geenεn, bó to baa kenke wan ke, njefo Elisaben to nu kase, ε bó bocii to nu ε bó ε lunken wase.

⁸ Ε kefew ke to kocen, ε ηγοο Sakalia no lemte yew ncese Tata le. Ε to nu wvú cee ncese ê Nyo' ejise εbvubwe, ⁹ ε bó to baa wvú bii no bó to ké no baale bocee ncese ê nce wvubole. Ε wvú mum ley yew ncese le keeton jiin. ¹⁰ Ε kefew ke kocen keeton jiin, ε bonyii bocii bò to nu εkfunj no bunlee.

¹¹ Ε nceendaa Tata σεσε buynen ê wvú ejise leem ê εbo ke εεεy ke ketan ke jiin e. ¹² Seke Sakalia to yeneε wvú le, ε kedvum gbwo wvú, ε wvú kenke nfan baay. ¹³ Geenεn, ε nceendaa wvudvu gay ê wvú le, “Fo wo efanè ke. Nyo' nu ε yuw wase bunle yo. Bwee yew wo wvù Elisaben nu ke eboo wan diemsen é wo ecu diee le Jon. ¹⁴ Wvú nu ke eto bò nlanlanj fô wo le, ε bonyii nteen nu ke eyuuke njon nje boo diew. ¹⁵ Wvú nu ke enu wee wvu baay ê Nyo' ejise. Fo wvú ke ewuù mbvuum ke, se ge mò temyi. Keyoy ke Yuule nu ke eyinjen yí ye le seke bó ε boo wvú. ¹⁶ Wvú nu ke ege é bonyii bo Islael nteen ekumen mvuntelem mvubole ekase etu bò bo Tata wvù Nyo' wvubo. ¹⁷ Wvú nu ke egen fwe jo Tata bò fitele noo mvungay mvu Elayja le, keekumen mvuntelem mvu bocee boom e, é mvú enu yí boom bobole. Wvú nu ke ege é bonyii bò temyi bikuu ecine bikuu bi temyεen e, ekumen bonce bobole, ekenke bonkpwawce ε è nu bo

bonyii bo leη e. Wvú nu ke ege nonen wvu le bonyii enù ε bó ε seyse keecεyte Tata.”

¹⁸ Ε Sakalia bife ê nceendaa Nyo' le, “Fieε fi nu ke ege é me enkieε ε bee bwee yew wem nu ε bó ε lunken wase nen nu la?”

¹⁹ Ε nceendaa Nyo' tfuse le, “Ε nu me wvù Gabliya, ε me nleeme ê Nyo' ejise sekecii, ε è tum wvú me le me ento ensee saaka wvù jee wvun ê wo. ²⁰ Taa eyen, no wo baa ebee saaka wvun e, ε kefew nu ke eto ekocen é fí ekenke keekooy, wo nu etu kencife, saa ejemyi ke, egen ebuy seke fieε fin nu ke ekooy.”

²¹ No fí to kooyi nonen, ε bonyii bò to nu εkfunj cεyte Sakalia no kenke lo nghaw laa è se kooyi la fí wvú she dvú baay nen ε. ²² Seke wvú to buyεε dvú, wvú to baa kieε keejeme ê bó ke. Ε bó mum kieε le Nyo' nu ε dunce fieε fi nghaw e ê wvú dvú. Ε wvú mum no feeke lo mwεem ê bó bò can, yaa jemyi ke. ²³ Ε Sakalia ke mese lemme diew yew ncese le mum kase tu jim fô yew e fo wvú. ²⁴ Ε ediuw ke fey, ε kpwεε wvù Elisaben leem bò fue, mum no nu ke ε è nu yew yí kee le tin. ²⁵ Ε Elisaben mum gay le, “Keseen Tata nu ε koo wase shen fô me le, ε cake kenj'wuumen yí ekole kem e.”

Ε nceendaa Nyo' tefe le bó nu ke eboo jisos

²⁶ Ε fue di Elisaben e ke buy kee soocan, ε Nyo' tum

nceendaa we wvù Gabliya ntew mvu wvu Galilee le ε bó teje le Nasaret. ²⁷ Wvú to gen bó ntum fô ngon kpwoon mvu le ε bó teje le Maalia, ε è bεε wan wvu tfu. Wvú to nu ε bó ε seyse wase le wvú nu ke enu kpweε Yosew wvu ê kfuu di Nfon Dawe le. ²⁸ E nceendaa Nyo' wvudvu gen yεn Maalia le gay wvú le le, “Me ngayte wo le. Nyo' nu ε buw wase wo ε no nu ben ε wvú.”

²⁹ E Maalia yuw ε fí ghaw wvú baay, ε wvú no maa laa kfuu wvun ngayma se nu wvú nεε le. ³⁰ Geenεn, ε nceendaa Nyo' gay ê wvú le, “Maalia fo wo efanè ke. Nyo' nu ε buw wase wo. ³¹ Taa eyεn, wo nu ke eleem bó fue, eboo wan diemsen, ecu diee le Jisos. ³² Wvú nu ke enu wee wvu baay, ε bó nu ke eteje wvú le Waa Nyo', Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e. Tata wvú Nyo' nu ke eshike wvú yí kawla Nfon Dawe wvú icee kfuu dibole. ³³ Wvú nu ke esaake kfuu di Yakow e sekeci, ε ke bvunfon bwew nu ke ekenke kemese ke.”

³⁴ E Maalia bife ê nceendaa Nyo' le, “Fifin nu ke eghan nεε le, ε me mβεε wan wvu tfu.” ³⁵ E nceendaa Nyo' tfuse ê wvú le, “Keyoy ke Yuule nu ke eto yí yo le, é mvunjay mvu Nyo' wvú nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e eyinsen yí yo le. Nonεn, wan wvú wo nu ke eboo nu ke enu wvú yuule, é bó emum eteje wvú le Waa Nyo'. ³⁶ Taa eyεn, wayco wvú

Elisaben wvú nu ε wvú ε looce wase ε lun ε bó se teje wvú le kase, nu keseen bó fue kee soocan, ε wvú nu ke eboo wan diemsen. ³⁷ Ke fiεε nu dvú fi nulo eghaw Nyo' ke.” ³⁸ E Maalia mum gay le, “Me wvun fen wvú waa lemme Nyo'. Wvú ege é fi ekooy bó me no wo gay.” No wvú jeme nonεn, ε nceendaa Nyo' mum nε.

E Maalia laa ghane ê Elisaben e

³⁹ Ke ediuw yodvu le, ε Maalia seyse nε no yanse gene ntew mvu wvú won kum wvu Judea le, ⁴⁰ gen buy jó, ley yew dvu Sakalia gay bwee yew we wvú Elisaben e. ⁴¹ No Elisaben to yuweε ngayma wvu Maalia, ε wan seσε ê wvú eshem baay. E Keyoy ke Yuule yinsen yí ye le. ⁴² E wvú mum wvule foweεwe, gay le, “Kembonεn ke Nyo' le nu yí yo le fele bokεε bocii, ε kembonεn kew nu yí wan wvú wo nu ke eboo le. ⁴³ Fin fiεε fi baay nεn ghan nεε le, le bwee Tata wεm nu ε laa ghane ê me le? ⁴⁴ Taa eyεn, seke me mbe n'yuw ngayma wo, wan ε seσε ê me eshem bó nlanlan wvu baay. ⁴⁵ Njon wvu baay nu fô wo le, njefo wo nu ε bee le nkawma wvú Nyo' to kawεε wo dvú nu ke eto ekocεn.”

E Maalia bense Nyo'

⁴⁶ E Maalia gay le, “Fitele fiem bensee Tata Nyo', ⁴⁷ ε me n'yuuke njon nje Nyo' wvú nu Mboyse wεm.

48 Wvú nu ε kume me, ε me
nu ke lo waa we lemme
wvu ncew.

ε kew yí keseen e ε γεν lo,
εγκοκε kecii nu ke
egayte le,

Nyo' nu ε lan kembonen yí
yem e,

49 njefo Nyo' Mvunḡgay
Mvunciim nu ε ge wase
mwεem

mvu baay baay nteen fô me
le.

Ke diee diew keηke kenfewsεν
ke.

50 Wvú camte shen fô bonyii
bò wvumte wvú le.

ε shen yin nu yí εγκοκε kecii
le.

51 Wvú nu ε duηce mvunḡgay
mvu εbo kew e,

ε tawse bonyii bò saale ye,
bontan bobole ε bvunḡ.

52 Wvú nu ε shwaw wase bon-
fon bo baay baay yí
bokawla le,

ε bense ε ε nu bonyii bo ncew.

53 Wvú nu ε nyaηe wase
bonyii bò ηeη yuu bó,

bó ε ffuu bò mwεem mvù jee,
ε kuη bo kpaw e cancan.

54-55 Wvú nu ε ficε wee we
lemme wvù Israeł,

ε kume keecam shen fô
Abla'am bò kfuu diew
e,

εγεν emεse ke no wvú to
kawεε ε bo'icee cee
bosεse."

56 No Maalia jeme nonen,
ce bò Elisabεν kee τε mum
kase tu jim fô yew e.

ε Elisabεν boo Jon Nleseεjoo

57 ε kefew kè Elisabεν ke
eboo ke to kocεν, ε wvú boo

wan diemsεν. 58 ε kfuu diew
noo bonyii bò to cee kelenḡ
kedvu le yuw le Nyo' nu ε
duηce shen fô wvú le naa
baay, ε bó mum no lanḡηe.

59 ε εdiuw ke to buy nyaη,
ε bó to keetfuse wan yew,
mum no gomte keecu diee
le Sakalia ke diewe di ice le,
60 geenεν ε bwee ma lo, gay le
bó eteηè wvú le Jon.

61 ε bó gay ε wvú le, "Ke
wee nu dvú ε kfuu dinεν e bó
diece din ke." 62 ε bó mum
ne no feeke bò can ε cee wan,
keekiεε laa wvú be gomte le
bó ecu diee di wan e le yeε le.

63 ε wvú mum few ten le
bó eto bò ficε é wen esaj yí
dvú le. ε bó to dvú ε wvú
mum saη le, "Diece diew nu
Jon." ε bó yeη nonεν ε dew
yum bó. 64 Kan mwaaη, ε
diuw Sakalia mum yene ye,
ε leme diew yaaten, ε wvú
bvuu kase no jemyi. ε wvú
mum kew no tumte monḡkum
mo Nyo' le. 65 ε bonyii bo
ntew wvudvu le keηke ηghaw
baay. ε saaka mwεem mvun
mvunciim saanḡken γεν wonḡ
kum wvu Judea wvudvu
le tfuu. 66 ε bonyii bocii
bò to yuwεε mwεem mvun
mvunciim keηke ηghaw mum
no biite laa wvun wan nu ke
enu wvù neε le, njefo fí to
looci duηci le kembonen ke
Nyo' le nu yí ye le.

ε Sakalia tefe ntum Nyo'

67 ε Keyoy ke Yuule ne
yiηsen yí Sakalia wvù icee Jon
e, ε wvú mum ne no jemyi ke

diεwε wee ntum Nyo' le, gayte
λε,

68 “Beene ebenseè Tata wvù
nu Nyo' bonyii bo Is-
lael.

Wvù nu ε to wase keesum
bonyii bew yî ηgew e.

69 Wvù nu ε gee wase
ntememvungay wvù
nu ke eboyse beene,

ε wvù buy ê kfuu di wee
we lemme wvù Nfon
Dawe le.

70 Fifi nu nò wvù to kawεε
diuw bonyii bew bo
ntum e bò yuule

ε è bεε lo bvuyvuum e bò wvù
to gekεε,

71 ε wen nu ke eboyse beene
can bonyii bò gomte
keefiwsε beene le,

noo bonyii bosεεbeene bo
bvuban e.

72 Wvù to nu ε kaw ε wen
nu ke ecam shen fò
bo'icee cee bosεεbeene
le

mum no shee kumyi kelew
kew kè wvù wvù Nyo'
to dieε.

73 Wvù to nu ε kaw ê icee
bo'icee bosεεbeene
wvù Abla'am lew le,

74 wen nu ke ebvuse beene
can bonyii bosεεbeene
bo bvuban e,

wvu le è nulo é beene elemte
wvù le σε nfan,

75 eceè nce wvù yuule bò wvu
teyey ê wvù ejise

ε diuw εcii yî nshii wesebeene
le.

76 ε wo waa wεm nu ε bó nu ke
eteje wo ε wee ntum
Nyo',

Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm
Mvunciim e,

njefo wo nu ke esa fwe dvu
Tata

keeseyse je ye.

77 Wo nu ke efewci ê bonyii
bew je yì è nulo é bó
ekεηke mboyma jó,

wvù è nu nλεshε wvù Nyo'
nu ke elεshε bibefe bi-
bole,

78 nje shen yi baay yì wvù
koole fò bonyii le.

Wvù nu ke eciinse Mboyse é
wvù eshiile too we
kε diεwε diuu fò dí ε san e.

79 Wvù nu ke enya n'yuu ê
bonyii bò nu yî εjiwε le
noo bò nu diuw kpwe le,
emum eleke beene ê je kem-
bonεn e.”

80 ε waa Sakalia wvudvu
mum no kuu yì nyam ye le,
kuu ten ê keyoy e. Ke mum
ne γεν no cee ε è nu ηkpwaante,
γεν buy diuu di wvù to buyεε
keedunεε ekole kew ê bonyii
bo Israel.

2

ε Maalia boo Jisos (Mat 1:18-25)

1 ε to nu kefew kekie le, ε sa'
buy le bó etan bonyii bocii bò
nu yì bitum bi won wvù Lum
e. Yì to buy ê Kaysa Augus-
tus wvù to nu Nfon wvu baay
wvu jó. 2 Kentan kin to nu
ke fwe seke Kpwilinus to nu

wee sa' wvu Lum saake keba ke wonj e kè Silia. ³ Nonen, ε bonyii bocii mum no tuu jim bontew bobole, ε bó esanj ediee εbo ebvuu etanj bó.

⁴ Ε Yosew ten ne Nasalet ntew mvu wvu Galilee le, ben gen Betel'εm ε keba ke wonj wvu Judea le jò bó to bokεε Nfon Dawe. Wvú to gen jó njefo wvú to nu wee kfuu di Nfon Dawe le. ⁵ Yosew to gene bó Maalia wvú wvú to leyte le è nu ke enu kpwese, ε wvú nu bó fue. ⁶ No bó to γενεε buy jó, ε kefew kè wvú eboo ke to kocen. ⁷ Ε wvú boo waa we bvucile ε è nu wan diensen, kule ε ndvu le, jike ε kekonj ke nyám e, njefo bó to nu ε tan fô nce yew bonyii bo ghane le.

Ε nceendaa Tata see boo ε boncey njée

⁸ Ε to nu kefew kedvu le, ε boncey njée bomew nu mbew ntew wvudvu le, cepte njée yibo entanj. ⁹ Ε nceendaa Tata ne sεsε buynen ε bó ejise, ε n'yuu Nyo' ba fô bó to nu, ε bó kenke nfan baay. ¹⁰ Geenεn, ε nceendaa Tata wvudvu gay ε bó le, “Fo ben efanè ke. Ben eyuw, me ntoo ε è nu bó saaka wvú jee fô ben e, ε wvú nu ke enya njonj wvu baay ε bonyii bocii. ¹¹ Yí diuu di eben e nu ε bó ε boo Mboyse ε ntew Nfon Dawe le wvú è nu Klistu wvú Tata. ¹² Fin nu ke enu nciise keedunje wan wvudvu ε ben. Ben nu ke egen eyen wvú le ε bó ε kule ε ndvu le ε jike ε kekonj ke nyám e.”

¹³ Κε nonen, ε bó ne sεsε yen nceendaa Nyo' we le bó ηgoo bomew e nteen ε bó tumte monkum mo Nyo' le gayte le,

¹⁴ “Mbense enù fô Nyo' wvú nu fowe le ε kembonen enu fokuse fen fô bonyii bó Nyo' yuuke njonj bó bó le.”

¹⁵ Seke bonceendaa bo Nyo' le ba to cin'yεε bó le kase ben we, ε boncey njée bodvu jeme ε bikuu bibole le, “Beene egen keseen wvun Betel'εm, egen eyen ffee fin fi kooy le fi Nyo' nu ε ge beene ε kieε.”

¹⁶ Kan mwaan, ε bó mum ne yansen gen, gen yen Yosew bó Maalia le noo wan e, ε wvú jiime ε kekonj ke nyám e. ¹⁷ No bó yen nonen, mum kew no fele mwεem mvunciim mvú nceendaa Nyo' be seje ε bó ekumε wan wvudvu. ¹⁸ Ε dew yum bonyii bocii bó yuwεε mwεem mvú boncey njée ba jemyεε ε bó. ¹⁹ Geenεn, ε Maalia yuw fiew γεε fô fitele le no kpawaci sekecii. ²⁰ Ε boncey njée ba kase no tuu jim bensee Nyo' tumte monkum mew njefo bó to nu ε gen yen mwεem mvunciim e ke lenjen no nceendaa Nyo' to senεε.

Ε bó gen nya wan wvú Jisos yew ncese le ε Nyo'

²¹ Ε wan wvudvu ke buy ediuw nyan, ε bó tfuse wvú yew, mum cu diee le Jisos, ε diee din nu ke dí di nceendaa Nyo' to senεε ε bwee ε wvú se ke leem bó fue.

22 Ε κɛfew ke to kocɛn kè bó ege ncese keekfum bikuu bibole no nci Muses to gomte. Ε bó mum jo wan ben dvú Jɛlusalɛm keenya ê Nyo'. 23 Fifi nu no bó to sanɛɛ ê Nwa' bonci bo Nyo' le ɛ,

“Ε wee boke waa bvucile ε è nu wan diemsɛn,

é wvú nya ε è no nu wvu Nyo'.”

24 Bó to gen tɛn keege ncese wvun bô bibembɛ bifɛɛ, kɛnɛɛ bô boom bo nyin e bofɛɛ bii no fí to nu ê Nwa' bonci bo Nyo' le.

25 Ε to nu κɛfew kedvu le, ε cee la mvu nu Jɛlusalɛm ε bó tɛnɛ le Semeon. Wvú to nu wee wvu teyɛy gee no Nyo' gomte, ε wvú to cɛyɛtɛ wee wvù ke eto elɛɛsɛ mvuntelem mvu bonyii bo Islael e. Keyoy ke Yuule to nu yí ye le, 26 ε kí to ge wase ε wvú kíɛɛ le ke kpwe nu ke ejo wvú sɛ wvú ε yɛn Mboysɛ wvù wvu Tata wvù wvú to kawɛɛ le ke. 27 Ε Keyoy ke Yuule ke nɛ ge ε Semeon gen yew ncese le. Ε Yosɛw bô Maalia ke dio to bô wan yew ncese le keege no nci gomte, 28 ε Semeon fi wan koycɛ mum kɛw no tumte monkum mo Nyo' le, gayte le,

29 “Tata, no wo nu ε ge wase nkawma wo ε to ε kocɛn, joo le wee wo lemme yí nyɛkeey e.

30 Ejisɛ eyɛm nu ε yɛn wase Mboysɛ

31 wvù wo ciinse le, ε bonyii bocii nu ke eyɛn wvù le.

32 Wvú nu ke enu ken'yeesɛ fô bonyii bô yaa nu ke bo Islael e,

wvu le bó tɛn ekee wo, ege é bó ecake dieɛ di bonyii buw bo Islael e we.”

33 Ε cee wan bô bwee wan yuw mwɛɛm mvù Semeon jemyi ê wan wvun we, ε dew yum bó. 34 Ε wvú mum lan kembonɛn yí bó le, gay ê Maalia wvù bwee le, “Nyo' nu ε caw wase waa wo wvun, ε nto we nu ke ege é bonyii bo Islael nteen egbwɛkɛn, é bomew enɛnkɛn lo we. Wvú nu nciisɛ fiɛɛ ε bonyii nu ke ejemyi mwɛɛm yí ye le. 35 Nonɛn, é fifin emum eduŋci mwɛɛm mvù bonyii nyile ê mvuntelem mvubole. Mwɛɛm mvun mvunciim nu ke ege é fitele fiuw enu ke diɛwɛ bó bon bô finyo.”

36 Ε to nu ke κɛfew kedvu le, ε kpwoon mvu nu ε bó tɛnɛ le Anna, ε è nu wee ntum Nyo'. Wvú to nu waa Fanuwɛl wvù wee kfu di Ashɛl e. Kpwoon wvudvu to nu ε lun wase baay. Wvú to nu bô dweese ke bilum bisooshwiɛ mɛy, ε dweese mum kpwe. 37 Ε wvú mum no nu ke wase fiew kpwɛɛ nkfu, shee yew ncese le bensee Nyo' entan bô emvunsheen, bante mwɛɛm mvudien, bunlee. Bilum biew to nu wase mban nyan ncow binɛw (84). 38 Kɛ κɛfew kedvu kè bó to toɛ bô wan yew ncese

le, ε kpwoon wvudvu to yen bó le, mum nya keyoone ê Nyo', jeme ekumε wan wvun ê bonyii bocii bò to cεyεte kefew kè Nyo' ke esum bonyii bo Jelusalem can ηgew e.

³⁹ Seke Yosew bô Maalia to mεsεε mwεεm mvunciim no nci Nyo' to gomte, mum kase tu jim ntew wvubo wvú Nasalet e ê keba ke wonj e kè Galilee le. ⁴⁰ ε wan mum no nu kuu keηke mvunγay, ε wvú ε yiηsen bô bvufee bvú baay, ε bonyii yene kembonen ke Nyo' le yí ye le.

ε Jisos gen sheε yew ncese Nyo' le

⁴¹ Icee Jisos bô bwee to ké no bene Jelusalem bilum bicii fô Nkaw Danεfey e. ⁴² ε Jisos ke buy bilum yuufe ncow bifεε, ε bó bvuu ben fô Nkaw wvudvu le ke no bó to ké no bene. ⁴³ No bó to dieε wase Nkaw mεse, dioo tuu jim, ε wan wvú Jisos sheε ejim Jelusalem, geenεn ε ice bô bwee fanε yaa kieε ke. ⁴⁴ ε bó ke len diuu dicile, kpwaake ke le wvú nu ente jo ηgoo bonyii bò bó bó to lenε le. ε bó ke mum kew no gomte wvú ente jo kfuu dibole bô nsán, ⁴⁵ ke gom ηkuuη, mum kase tu jim Jelusalem keegom wvú jó. ⁴⁶ ε è dioo nu ejim jo εdiuw εta no bó to kewεε keegomte, ε bó yen wvú le ε è nu fô yew ncese le, ε wvú ε shii fô bô bonyii bo n'yεεyi le, yeke bon'yεεyi, biwci bombife. ⁴⁷ ε bonyii bocii bò to yeke no keηke ηghaw baay njefo wvú

to kee mwεεm baay bvuu tfu-use bombife leη. ⁴⁸ No bwee bô ice yenεε wvú le, ε dew looce yum bó. ε bwee ben wvú gay le, “Wan wo njiηsene la bô bese nen? Taa eyen, bee ico nu ε gom wase wo ε no wεwte lo.”

⁴⁹ ε wvú tfuse le, “Ben be gomte me nje la? Ke ben be kee le me ηkeηke keenu yew dvu Icem fen e?” ⁵⁰ Geenεn, ε bó fanε yaa kieε fiεε fi wvú jeme ke.

⁵¹ ε wvú mum ne ε bó bó no booke Nasalet. ε wvú gen no yuuke bó le ntay. No mwεεm mvun to kooyi nen, ε bwee gee fô fitele fiew e no kpawwci sekecii. ⁵² ε Jisos mum no kuu, keηke bvufee bvú baay, ε Nyo' koonke wvú, ε bonyii ten koonke wvú.

3

N'yεεyi wvu Jon Nleseεjoo (Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹⁻² ε to nu kefew kè Jon wvú waa Sakalia to nu ηkpwaante, ε Nyo' tum wvú. Kelum kekie to nu ε Tibelius ε saw wase diεwε Nfon wvu baay wvu Lum e bilum yuufe ncow bitin. ε Bontus Baylet saake keba ke wonj e kè Judea, ε 'Elod saake Galilee. Filew wvú waa bwee 'Elod to saake keba kè Itulea bô kè Telakoniti, ε Lisania saake Abilen. ε to nu ten kefew kè Annas bô Kayfas to nu bikuu bi bocee ncese le. ³ No Jon yuw ntum Nyo', mum ne gen biba bi wonj e bicii bì mbew Joo

Joodan e, no fewci ê bonyii
 le bó ekumen mvuntelem
 mvubole, é wen elese bó ê
 joo wvu le Nyo' eléshé bibefe
 bibole. ⁴ Fifi nu no Yesaya
 wvú wee ntum Nyo' to sané
 ê Nwa' we le le,

“Diéw wee fuunke nkpaante
 le,

bó eseyse je Tata,
 enele é yí enú teyey,

⁵ ekéshé le dikum di baay
 baay bô di caan caan
 dicii,

eyinšen bilonje bicii,
 enele jé yí ngoonjoo é yí enu
 teyey,

eyinšen bintuke é je enu nen
 femm,

⁶ é bonyii bocii emum eyen no
 Nyo' boyse bonyii.”

⁷ No Jon fewci nonen, é bi-
 bombom bi bonyii le mum
 no too le wvú elese bó ê joo.
 É wvú mum ne gay ê bo le,
 “Éngoke ke yó le, è tefe yee ben
 le ben elewtè shém Nyo' yí
 ffuuke yí wvú nu ke edunje
 ê ben, é se no too nen? ⁸ Ben
 egeé mwem mvú dunji le
 ben nu é kumen wase mvun-
 telem mvunen. Fo ben emum
 ekéw eduú ké lo ê bikuu binen
 le Abla'am nu icee wene ké. É
 me ensee ê ben le è nulo é Nyo'
 ebanke eta eyan é yó etu boom
 bo Abla'am e. ⁹ Ben ekeè le
 bó nu é gee wase teme ê binyi
 bi bite le. Kete kecii kè baa
 yumte mvuntam mvú jee, nu
 é bó nu egbwó naa eley yí gen
 e, eton lo.”

¹⁰ É bibombom bi bonyii le
 bié yuw, bife ê Jon le, “Bese nu
 ege nee keseen?”

¹¹ É wvú tfuse le, “Wee wvú
 keñke bikum bifee enya ke-
 mew ê wee wvú yaa keñke ké,
 é wvú keñke mwem mvudien
 egaw bô wee wvú yaa keñke
 ké.”

¹² É bonyii bomew bô to fii
 shile to fô wvú le le wvú elese
 bó ê joo, bife é wvú le, “Wee
 n'yeyi, bese ege nee fisese?”

¹³ É wvú tfuse é bó le, “Fo
 ben efii shile fesene no nci
 gomte ké.”

¹⁴ É bonyii bo nci le to fô
 wvú le bife le, “Fisese nu é
 bese nu ege nee?”

É wvú tfuse le, “Ben eyenè
 fo ben ebemseè bonyii lole
 bigew noo keegowtè mwem
 yí bonyii le ecici ké. Ben
 eyuukè njon bô fise fi bó laake
 ben dvú.”

¹⁵ No bonyii to nu ké wase
 ceyte Mboyse wvú Nyo' to
 kawee, é bó mum no ghayte
 mwem mvu Jon e, bvuu no
 kpwaake le sekemew é è nu
 wvú wvú Mboyse wvudvu.

¹⁶ É Jon mum kiee gay ê bó
 le, “Me nleese ben é è nu ké ê
 joo le maan, geenen wee wvú
 kuuke fele me bee too ejim,
 é me mbaa ncim nkpwenten
 keengvuwce nfay bolaba bew
 ké. Wvú nu ke elese fiew
 ben é è nu can Keyoy ke Yu-
 ule le noo nguy e. ¹⁷ Wvú
 keñke fise fiew ebo fi wvú nu
 efeten egin dvú, eyese fô wvú
 fetene, ebaance egin egee é
 nwaw e, emum ekuu nyiim
 eton é nguy wvú fise se njime
 le.”

18 ϵ n $\epsilon\epsilon$ no Jon to fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' $\hat{\epsilon}$ bonyii n ϵ n bvuu nyaa bó bô bontefe jé le nteen. 19 Geen ϵ n, ϵ wvù no jemyi ϵ kum ϵ 'Elod wvù wee sa' kaci lo, njefo 'Elod to nu ϵ jo 'Elodia wvù kpwe ϵ waa bwee kpwe ϵ se le, bvuu no jemyi ϵ kum ϵ mw $\epsilon\epsilon$ m mvù befe nteen mvù 'Elod to buwy $\epsilon\epsilon$. 20 ϵ 'Elod ke mum m ϵ se foose lo gee diew gay ϵ bó ekoo Jon efen yew ncaw e.

ϵ Jon lese Jisos $\hat{\epsilon}$ joo
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)

21 Seke Jon to b $\epsilon\epsilon$ leese bonyii $\hat{\epsilon}$ joo, ke lese diuu dimew m ϵ se ϵ Jisos t ϵ n to ϵ wvù lese wvù $\hat{\epsilon}$ joo. ϵ Jisos dioo bunlee, ϵ ϵ bul ϵ yene ye, 22 ϵ Keyoy ke Yuule shii to yî ye le fieesene ϵ bemb ϵ . ϵ di ϵ w jeme fowe ϵ , “Wo nu Waa w ϵ m, nu fitele fiem, ϵ me n'yuuke njon bô wo baay.”

Kfuu di bo Jisos e
(Mat 1:1-17)

23 Jisos to nu di ϵ w ϵ bilum mbaansh ϵ le seke wvù to k ϵ w $\epsilon\epsilon$ lemme diew. Bonyii to kpwaake ϵ wvù nu waa Yo ϵ w wvù waa Eli. 24 Eli to nu waa Mata't, wvù waa L ϵ w ϵ , wvù to nu waa Nelki wvù waa Jannay, wvù to nu waa Yo ϵ w. 25 Yo ϵ w wvun to nu waa Matatia, wvù waa Amos, wvù to nu waa Na'um, wvù waa Esli, wvù to nu waa Nagay. 26 Nagay to nu waa Maat wvù waa Matatia, wvù to nu waa Semein, wvù waa

Yosek, wvù to nu waa Joda. 27 Joda to nu waa Joanan, wvù waa Lesa, wvù to nu waa Selubabel, wvù waa Shiltia, wvù to nu waa Neli. 28 Neli to nu waa Nelki wvù waa Adi, wvù to nu waa Kosam, wvù waa Elmadam, wvù to nu waa El. 29 El to nu waa Yoshua wvù waa Eliesa, wvù to nu waa Yolem wvù waa Mata't wvù to nu waa L ϵ w ϵ . 30 L ϵ w ϵ to nu waa Semeon wvù waa Juda, wvù to nu waa Yo ϵ w, wvù waa Yonam, wvù to nu waa Eliakim. 31 Eliakim to nu waa Melia wvù waa Mena, wvù to nu waa Matata wvù waa Natan, wvù to nu waa Dawe. 32 Dawe to nu waa J $\epsilon\epsilon$ se, wvù waa Ob ϵ d, wvù to nu waa Boas, wvù waa Sala wvù to nu waa Na'shon. 33 Na'shon to nu waa Aminada, wvù waa Admin, wvù to nu waa Alni, wvù waa Eslon, wvù to nu waa Beles wvù waa Judas. 34 Juda to nu waa Yakow wvù waa Aysik, wvù to nu waa Abl'am, wvù waa Tela, wvù to nu waa Na'ol. 35 Na'ol to nu waa Selug wvù waa Leu, wvù to nu waa Beleg wvù waa Ebe, wvù to nu waa Sh ϵ la. 36 Sh ϵ la to nu waa Kaynan wvù waa Alfasad, wvù to nu waa Sh ϵ m wvù waa Noa', wvù to nu waa Lam ϵ k. 37 Lam ϵ k to nu waa Metusela wvù waa Enok, wvù to nu waa Jal ϵ d wvù waa Ma'alal ϵ l, wvù to nu waa Kaynan. 38 Kaynan wvun to nu waa Enosh wvù waa Set wvù to nu waa Adam, ϵ Adam nu wvù Nyo' to bom $\epsilon\epsilon$.

4

Ɛ dɛwle no momte Jisos

(Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Jisos to nu ɛ nɛ fô Joo Joodan e, ɛ wvú ɛ yĩnsen bô Keyoy ke Yuule. Ɛ kí ge ɛ wvú nɛ gen no cee ŋkpwaante.

² Ɛ wvú no nu jó yí ediuw mbaanyɛ ɛ dɛwle momte wvú. Wvú to nu jó nonɛn yaa diekene ke. Ɛ ediuw yodvu ke fey, ɛ jen no yuu wvú. ³ Ɛ dɛwle mum to gay ê wvú ɛ, “Ɛ wo fɛn nu Waa Nyo', é wo gay ɛ tɛ din tu bvulem.” ⁴ Ɛ Jisos tfuse ê wvú ɛ, “Fí nu ɛ bó ɛ san ɛ,

‘Kɛ wee cee ke nje bvulem maan ɛ.’”

⁵ Ɛ dɛwle jo wvú ben dvú bvudvuu bvumew e, duɲɕɛ bitum bi yí ɛkolɛ ke nshɛ le bicii ê wvú. Ɛ Jisos yɛn nɛn mwanɲ. ⁶ Ɛ dɛwle mum gay ê wvú ɛ, “Bó nu ɛ nya wase ɛkolɛ ke nshɛ le kin ê me kecii, ɛ è nulo é me nya ê naa yɛɛ wvù me ŋkooɲke. Me nu nya é wo esaake, keɲke bvukukɛ bô mvuɲgay mvudvu mvunciim.

⁷ Fí nu ke ɛ wo egbwe ê me ejise ewvum me, é me emum enya fiɛɛ ficii ê wo.”

⁸ Ɛ Jisos tfuse ê wvú ɛ, “Fí nu ɛ bó ɛ san ɛ, ‘Ɛ wvumtè Tata wvù Nyo' wo, elemtè ke ɛ è nu wvú le maan.’”

⁹ Ɛ dɛwle mum jo wvú gen dvú ê kelaante kè Jelusalem e, leke fô kegoy ke yew ncese le, gay

ê wvú ɛ, “Ɛ wo fɛn nu Waa Nyo', é wo sele ɛkuse, ¹⁰ njefo fí nu ɛ bó ɛ san ɛ,

‘Nyo' nu ke egay é bonceenda bew eɕɛyɕɛ wo.’

¹¹ Ɛ fí bvuu nu ɛ bó ɛ san ɛ, ‘Bó nu ke eka wo fo wo ekfun ɛkale yí tɛ le.’”

¹² Ɛ Jisos tfuse ê wvú ɛ, “Nwa' Nyo' gayte tɛn ɛ, ‘Fo wo emomtè Tata wvù Nyo' wo ke.’”

¹³ Seke dɛwle to mɛɛɛɛ wase jé yicii yí wvú to nulo emom Jisos jó, mum nɛ gen no ɕɛyɛ diuu dimew.

Ɛ Jisos keW lemme diew Galilee

(Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisos to nu ɛ nɛ tu jim Galilee, ɛ wvú ɛ yĩnsen bô mvuɲgay mvu Keyoy ke Yuule le. Ɛ saaka wvu ɛkumɛ wvú saanɲen gen biba bi won e bi jó le bicii. ¹⁵ Wvú to nu ɛ no yɛɛyi bonyii yéw bunle le, ɛ bonyii bocii bɛnsee wvú.

Ɛ bó ma Jisos ntɛw wvubo wvù Nasalet e

(Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Ɛ Jisos ke mum nɛ gen ntɛw wvù Nasalet e jò wvú to kuɛ. Ɛ è ke no nu diuu dibole di mbam e, ɛ wvú gen yew bunle le ke no wvú to ké no gene. Ɛ wvú ke nɛ leem we keetan Ɗwa' Nyo'. ¹⁷ Ɛ bó nya ŋwa' wvù Yesaya wvù wee ntum Nyo' to sanɛɛ ê wvú. Ɛ wvú fay taa bvudvuu bvumew bvù bó sanɛɛ jó ɛ,

4:1 Mat 6:16-17; Luk 4:18; Ibu 4:15 4:4 Dito 8:3 4:6 Mat 28:18; Jon 12:31

4:8 Dito 6:13; 5:9 4:10 Mben 91:11-12 4:12 Dito 6:16 4:13 22:3, 31

4:14 4:18 4:18 1:68 4:18 Yesa 61:1-2; Mat 11:5; Luk 7:22 4:18 1:35;

3:16, 22; 4:1, 14; 10:21; 24:49; Mat 1:18, 20; 3:11, 16; 4:1; 12:18, 28, 31-32; 28:19; Mak

1:8, 10, 12; 3:29; Lem 1:2, 5, 8; 2:4, 17, 18

18 “Keyoy ke Tata Nyo' le nu yî yem e, njefo wvù nu ε yefe wase me le me ento enfewce saaka wvù jee ê bonyii bo kefufe le.

Wvù nu ε tum me le me ento entefe ê bonyii bò nu yî ncaw e le bó nu ke ebvuse bó, embvuu entefe ê binfefe le bó nu ke eyene ejise ebo.

Wvù tum ten me le me nto embvuse bonyii bò bó nyewle bó bó yî ncaw e,

19 embvuu enfewce le kelum kin, nu kè Tata Nyo' nu ke ebuw bonyii.”

20 No Jisos tan nen, kase kewew nwa' wvudvu nya ê wee wvù to ké no geele mum shii fokuse. E bonyii bocii bò to nu yew bunle yidvu le lun ejise yî ye le. 21 E wvù mum kew no nyeyte ê bó le, “Fieε fin fi ben yuw ê Nwa' Nyo' le nu ε fi to wase ε kocen eben.”

22 E bonyii yeke ε fi jon bó le baay, ε bó kenke nghaw yî njeme wvù jee wvù buyte diuw we le. Geenεn, kaa ne no ghayte, biite le, “Wvun nu ke waa Yosew nen e?”

23 E Jisos mum gay ê bó le, “Ke è nu kemaenεn le ben nu ema ngan ê me le, ‘Wee wvù fele bonyii, fele ekole kuw.’ Ben nu egay le me enje ten mwεem fen mvù ben se yuuke le me ngee Kafana'um.” 24 E Jisos bvuu gay ê bó le, “E me ensee ê ben keceey le, ke è nulo é bó ewvum wee ntum Nyo' won we le ke. 25 Yî keceey e, é me nsee ê ben le è to nu

kefew ke wee ntum Nyo' wvù Elayja le, jan to nu ε mey we yî bilum e bitete bó kee soocaan, ε jen koo won tfuu. Bokε' bo bonkfu le to nu won wvù Is-lael e kefew kedvu le nteen. 26 Geenεn, Nyo' to baa tum Elayja fô mvu bó le ke, tum fiew ε è nu fô kpweε nkfu wvù to nu Salafat, won wvù Sidon e. 27 Ben ekumyi ten le, è to nu kefew ke wee ntum Nyo' wvù Elisha le, ε bonyii nu Is-lael nteen kenke ntun wvu baay, ke mvu bó le to nu ε bonεn ke. E to mey ke Naaman wvù emben wvu won wvù Silia le wvù bó to feleε.”

28 No Jisos jeme nonεn, ε bonyii bocii bò to nu yew bunle le yuw, ε mvuntelem bente lo bó. 29 E bó ja we, domten wvù, buy dvù elaante jodvu, ben buy yî diuw nkon yi to nu yî kum ntew wvubole, njefo bó to gomte keedomse wvù é wvù egbwe jó. 30 Geenεn, ε wvù fey ê bó entelen no gene fiew.

E Jisos bvuse keyoy kè yiile yî wee le

(Mak 1:21-28)

31 E Jisos ke mum ne bow Kafana'um, ntew mvu wvu Galilee jodvu le. E è ke no nu diuu di mbam e, ε wvù gen no yeeyi bonyii yew bunle le. 32 E bonyii bodvu bocii no yuuke kenke lo nghaw yî n'yeeyi we le, njefo n'yeeyi we to kenke mvungay. 33 Wee mvu to nu yew bunle yidvu le, ε keyoy kè yiile nu yî ye le.

Ɛ wvú mum nɛ no wamte ɛ,
 34 “Abaay Jisos wvu Nasalet,
 wo fii la ê bese? Wo to keelɛse
 lo bese le? Me ŋkee naa wo.
 Ɛ nu wo wvudvu wvú yuule
 wvù nɛ fô Nyo' le.”

35 Ɛ Jisos wam keyoy kè
 yiile kedvu, gay ɛ, “Baŋ lo,
 ebuy yî wee wvun e.” Ɛ
 kí mum shiŋɛn, bense wee
 wvudvu tum fokuse ê bonyii
 ɛjise, mum buy yî ye le,
 geenɛn faŋɛ yaa ɛmɛse wvú
 kɛ.

36 Ɛ bonyii taa, ɛ diuw yum
 bó. Ɛ bó no ghayte, biite
 ɛ, “Wvun njeme nu wvù nɛɛ
 wvù wee wvun kɛŋke? Wvú
 kɛŋke mvuŋgay kane biyoy bi
 yiile e ɛ bí buyte yî bonyii le.”

37 Ɛ saaka wvu ɛkumɛ Jisos ɛn
 bontɛw bocii bo ê keba ke jó
 le.

Ɛ Jisos fɛ bonyii nteen

(Mat 8:14-17; Mak 1:29-39)

38 Ɛ Jisos buy yew bunle
 yidvu le, ɛn ley yew dvu Se-
 mon. Ɛ mwɛse Semon ɛmte
 bô ken'ya'. Ɛ bó ɛkɛ ɛ Jisos
 efi wvú. 39 Ɛ wvú ɛn fô wvú
 to jiime, leem ê wvú ê we, kan
 ken'ya' kedvu. Ɛ kí mum ɛnɛ
 wvú le ɛ wvú bonɛn. Kaŋ
 mwaan, ɛ kpwoon wvudvu
 mum ja we taa fiɛɛ ɛ bó die.

40 Ɛ diuu ke dioo seeyi, ɛ
 bonyii bô to kɛŋke bonyii bô
 ɛmkenɛ bô hincɛm jɛɛy jɛɛy
 mum no joo too dvú fô Jisos
 e. Ɛ wvú mum no kumte
 bó le bocii, ɛ bó bonene.

41 Bonceendaa bo dɛwle le tɛn
 to buyte yî bonyii bomew e
 nteen wamte ɛ, “Wo nu Waa
 Nyo'.” Geenɛn, ɛ Jisos kan ɛ

fo bó ejemyi kɛ, njefo bó to
 kee Jisos ɛ è nu Mboyse wvú
 Nyo' to kawɛɛ.

42 Ɛ ɛkfuŋ ke buy yuu, ɛ Jisos
 buy ɛn bvudvuu bvumew
 e wvú ɛmbeŋ. Ɛ bonyii ke
 shɛɛ kɛw no gomte wvú. Ke
 dioo to yɛn wvú le, ɛ wvú
 gomte wase ɛ wen enɛ nɛw
 wvudvu le. Ɛ bó mum no
 momte jé ɛ wvú emɛy bô bó.

43 Geenɛn, ɛ wvú tun gay ɛ,
 “Me ŋkɛŋke keenfewɛɛ saaka
 wvú jee wvu ɛkumɛ bvunfon
 bvú Nyo' le bontɛw bomew e
 tɛn, njefo è nu fiɛɛ fi Nyo' tum
 me ɛ me ento enɛge.”

44 Ɛ wvú mum nɛ ɛn no
 ghane fewci saaka wvudvu
 yéw bunle le, wonɛ wvudvu le
 tfuu.

5

*Ɛ Jisos tee boom bew bo
 ŋgoo le bo fwe*

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Ɛ to nu diuu dimew, ɛ Jisos
 no leeme mbew Mamase yî
 Genɛsalet e, ɛ bonyii ɛ gem
 wvú ɛ face ɛ no yuuke diɛw
 Nyo'. 2 Ɛ wvú nɛ yɛn bikonɛ
 e bifɛɛ ŋgem joo le, ɛ bonyii
 bô to kɛŋke ɛ buɛɛ wase jó ɛ
 no cuke binsaŋ bibole bi byé
 le. 3 Ɛ wvú ɛn ley ê kemew
 e, ɛ è nu ke Semon e, gay ɛ
 wvú edomɛ ɛ kí eley eɛn ê
 joo caan. Ɛ wvú domɛ, ɛ Jisos
 mum shii jó ɛ bonyii no nu ê
 ŋkpwaante ɛ wvú yɛɛyi bó.

4 Ɛ wvú ke yɛɛyi mɛse, mum
 gay ê Semon ɛ, “Keyɛ kekonɛ
 eley eɛn ê joo fô shiyyine,

é ben etfume binsanj binen ekoo byé.”

⁵ E Semon tfuse le, “Cee ekole, bese se ce lo we tfumyi binsanj bvú e yuu, e fanje yaa koo lo fiεε ke. Geenēn, no è gay wo, me nu entfume ke lo.” ⁶ E bó gen tfume, koo byé jó nteen, dioo bvuuse, e binsanj no gomte keesemken. ⁷ Nonēn, e bó lawce bonyii bobole bo ηgoo le ê kekonj kemew e le bó eto efice bó. E bó to bvuse byé yidvu e yí yinjen bikonj bibole, e bí mum no gomte keeshiile ê joo. ⁸ E Semon Bitā yēn fiεε fī kooy le, mum gen tum envuw ê Jisos ejise gay le, “Kee wo Tata, nenē fiuw fen ecine me le, me nu fiem wee wvú befe.”

⁹ Wvú to jeme nonēn, njefo bô bonyii bew bo ηgoo le to nu e yēn byé yí bó to koolēe, e ye bēm bó. ¹⁰ E yí bēm tēn Jēm bô Jon boom bo Sebēdee le bô to nu tēn ηgoo Semon e. E Jisos gay ê Semon le, “Fo wo efanè ke. E kēw yī keseen e e gen lo, wo nu ke ekoolē wase e è nu bonyii.”

¹¹ No bó yuw nonēn, mum bvuse bikonj bibole ê ηkpwaante, cine mwēem mvunciim e mum no bii Jisos e.

E Jisos fē wee ntun wvu baay

(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² E è ke no nu kefew kemew e, e Jisos nu ê kelaante kemew e, e wee mvu nu jó e ntun wvu baay e die wase lo

wvú. E wee wvudvu yēn Jisos e, to gbwe ê wvú ejise, leke wvú gay le, “Tata, wo nulo efe me é me en'yuuē, é wo fen koonjke lo.”

¹³ E Jisos mum neke kebo kum wvú le gay le, “Me ηkoonjke lo, bonēn le eyuuē.” Kanj mwaan, e ntun wvu baay wvudvu mum cine wvú le. ¹⁴ E Jisos ciise lo ê wvú le, “E yēnè fo wo esee ê wee. Geenēn, genē edunje ekole kuw ê cee ncese, emum enya nnya yí Muses to gayēe le wee keñke keenya keedunje ê bonyii le wen nu e bonēn wase yí ntun wvun e e no yuuē.”

¹⁵ No Jisos ciisēe ê wee wvudvu nonēn, e saaka wvu ekumē Jisos kaa bvuu saanjken fey lo, e bibombom bi bonyii le no baanci too keeyuuke n'yēeyi we, bô le wvú efelè bincēm bibole. ¹⁶ Geenēn, é Jisos ké ja cine bó le gen no bunlee ηkpwaante.

E Jisos fē wee e wvú e kpwe keba kemwaanj

(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ E è ke no nu diuu dimew e Jisos yēeyi bonyii, e mvunjay mvu Nyo' le nu yí ye le, e wvú fele bincēm. E Bofalasii noo bonyii bô to dunji bonci bo Nyo' le e shii fó, e bó to buy bontew bocii bo Galilee le noo biba bi Judea bô Jelusalem e. ¹⁸ E fī kooy le bonyii bomew to nu e ne no too e bó e shfume wee ê fikēey e, e wvú e kpwe wase keba kemwaanj.

5:11 Mat 8:21-22 **5:14** Lew 14:2-32; Mak 7:36; Luk 17:14 **5:15** Mak 7:36

5:16 Mat 14:23; 26:36-46; Mak 1:35; 6:46; Luk 3:21; 6:12; 9:18, 28-29; 11:1; Lem 1:14; 2:42; 6:4; 12:5

Bó to too keeley dvú yew ejike fwe dvu Jisos. ¹⁹ Geenεn, fanε yaa kenke je ke, njefo bonyii to faci baay. Ε bó mum ben ε è nu ê yew we, too keyey, shike wee wvudvu fwe dvu Jisos ê fiεε fi wvú to jiime jó le. ²⁰ No Jisos to yenεε le bonyii bodvu nu ε lese mvuntelem mvubole yî ye le, ε wvú mum gay ê wee wε le, “Nsaa yem, me nu ε nleεshe wase bibefe biuw.”

²¹ Ε bonyii bò to duñci bonci bo Nyo' le bô bo ηgoo Bofalasii le ba, mum κew no wvukene gayte le, “Wvun se nu yεε wvú joo bvudvuu bvú Nyo' le? Ε nu yεε dvú wvú nulo elεεshe bibefe efey Nyo' maan?”

²² Ε Jisos kiεε fiεε fi bó wvukene, bife ê bó le, “Ben se kenke kfuu ban bonkpawce ê mvuntelem mvunen e nen nje la? ²³ Fi cekey nu fi la, keegay le me nu ε nleεshe wase bibefe bi wee wvun e, nuule wvú eja we elene le? ²⁴ Geenεn, me nu enduñce ê ben keseen le wee wvú diee nu Waawee kenke mvunγay fokuse fen keelεεshe bibefe.” Ε wvú mum gay ê wee wvú to kpweε wase keba kemwaan wε le, “Ε jemyi me ê wo, ja we, ejo fikεey fiuw egenè fô yew e.”

²⁵ Kan mwaan, ε wvú mum ja we leem ê bonyii ejise, mum jo fiεε fi wvú to jiime yî dvú le no gene fô yew e fo wvú, tumte monkum mo Nyo' le. ²⁶ Ε bonyii yen nonεn, ε dew yum bó ε bó kenke nghaw,

no tumte monkum mo Nyo' le gayte le, “Bese nu ε yen binghaw bi mwεem e εben.”

Ε Jisos tee Lεwe

(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Ε Jisos ke ne buy fó no ghane. Ε wvú dioo gene, yen wee mvu wvú to fii shile le ε bó tenje le Lεwe, ε wvú ε shii fô bvudvuu bwew bvú lemme le. Ε Jisos gay ê wvú le, “Ε bii me le.” ²⁸ Ε Lεwe ne we, cine fiεε ficii le mum no bii Jisos e.

²⁹ Nonεn, ε Lεwe ke mum ge ηkaw wvu baay yew dvu wvú keekieekiee Jisos. Ε bonyii bò to fii shile ηeyte lo fó noo bonyii bomew ε bô bó diekene. ³⁰ Ε Bofalasii noo bonyii bobole bo ηgoo le bò to duñci bonci bo Nyo' le κew no wvukene, bife ê boom bo ηgoo le bo Jisos e le, “Ε nu nje la wvú ben diekene, wukene ben ε bonyii bò fii shile noo bò befe bomew.”

³¹ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ke bonyii bò temyi ké no gomte wee εfuwe ke. Ε ké no gomte bonyii bò camkene.

³² Ke me nto keete bonyii bò nu teytey ke. Me nto keentee ε è nu bonyii bò befe le bó ekumen mvuntelem mvubole.”

Ε bó bife ê Jisos ekume mbam mwεem mvudien

(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)

³³ Ε bó ke ne ghay ê Jisos le, “Boom bo ηgoo le bo Jon e ké jaa no bamte mwεem mvudien bvuu bunlee εfonεfon, ε è nu ke no bo Bofalasii le ké no

gee, geen ε buw nu ke fibole diekene lo wukene.”

³⁴ Ε Jisos maw diεw ê bó le, “Ε nulo é bó ebe bonyii bô bvujen é bó egen, é wee ebvuu ege é bó ebamte mwεem mvudien ε cee bvujen nu bô bó?”
³⁵ Geenεn, kefew nu ke eto kè bó nu ke eloo cee bvujen wvudvu ê bó, é bó emum ekεw embamte mwεem mvudien kefew kedvu le.”

³⁶ Ε wvú bvuu ma ηgan mvu ê bó le, “Κε wee nu dvú wvú nulo esaa ndvu yi fiε etumce yi yvum dvú κε. Ε wvú ge nonεn, tu wvú ε befε wase bô ndvu yi fiε yidvu. Ε κε è cim nulo é finceke fi fifε fidvu egen leηleη bô ndvu yi yvum yidvu κε. ³⁷ Κε è nulo ten é wee ejo mbvuum mo monfεm, egeε ê gham mbvuum e,* ε wvú ε yvumεn wase κε. Ε wvú ge nonεn, é mbvuum mo monfεm modvu ke ekoo, esawyε gham wvu yvum wvudvu, é mbvuum bô gham ela εcici. ³⁸ Fi leη nu le, bó keηke keegeε mbvuum mo monfεm κε ε è nu ê gham wvu fwε le. ³⁹ Ben kee ten le κε wee nu dvú wvú ké no wuu mbyuum mò nu ε koo wase wvú nulo ebvuu ekooηke mo monfεm κε. Wvú ké no bensee κε wase ε è nu mo koo wa ma.”

6

Ε Jisos nele ekumε diuu di mbam e

(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)

¹ Ε to nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos bô boom bew

bo ηgoo le no lene fele weε εγιη wvumew e. Ε boom bew bô ηgoo le ne κew no sumyi biceε diee. ² Ε Bofalasii yen, bife le, “Ε nu nje la wvú ben gee fiεε fi nci baa bee le wee ege diuu di mbam e?”

³ Ε Jisos bife ten ê bó le, “Fí nu le ben ke baa tan wase ê Nwa' Nyo' le no jen to yuu Nfon Dawe bô ηgoo ye ε wvú ge? ⁴ Wvú to nu ε ley yew Nyo' le jo bleed wvú bó to gee ncese dvú fô Nyo' le, die bvuu nya ten ηgoo ye dvú, ε è to nu nci fo wee edie bleed wvudvu efey bocee ncese.” ⁵ Ε Jisos mum mese gay ê bó le, “Wee wvú diee nu Waawee nu Cee Ekole wvu mbam.”

Ε Jisos fε wee diuu di mbam e

⁶ Ε è ke bvuu no nu diuu di mbam e dimew, ε Jisos gen ley yew bunle mi le no yεεyi bonyii. Ε wee mvu nu dvú ε kebo kew ke εceεy ε kpwe wase. ⁷ Ε bonyii bô to duηci bonci bo Nyo' le noo Bofalasii mum no gomte fiεε fi bó etey yí Jisos e. Ε bó mum bon εjise yí ye le no taale laa wvú nu efe wee diuu di mbam e le. ⁸ Ε Jisos kieε fiεε fi bó fiεwsene bô fí, gay ê wee wvú kebo to nu ε kpwe we le, “Ja we, eto eleem fεn.” Ε wvú mum ja we leem. ⁹ Ε Jisos bife ê bó le, “Me mbiite ε è nu ê ben, fiεε fi nci nu ε bee le wee ege diuu di mbam e nu fi la? Keege fiεε fi jee, nuu fi befε le? Keeboyse wee, nuu keeyu lo le?” ¹⁰ Ε

wvú taa bó ejise ejise kenen, mum gay ê wee we le “Neke kebo kuw.” E wvú neke, e kí mum bonen.

¹¹ Geenen, e fí kaa looce ton'yé lo bonyii ba, e bó mum kéw no joo nsey no è nulo é bó ege bô Jisos.

E Jisos caw boom bew bo ntum e yuufe ncow bofée

(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² E è no nu ké ediuw yodvu le, e Jisos ne ben yí kum e keegen bunle, ke ce bunlee Nyo' entan jocii. ¹³ E ekfuñ buy yuu, e wvú tee bonyii bô to bii wvú le, e bó to. E wvú cawce bomew yuufe ncow bofée tee bó le boom bew bo ntum e. ¹⁴ Ediee e bonyii bodvu to nu: Semon, wvú wvú to nya diee diew dimew le Bitá, bô Andulu wvú waa bwee Semon wvudvu. E bomew nu Jem, Jon, Filew, Batolomu, ¹⁵ Matio, Toma noo Jem wvú waa Alfiyus, Semon wvú to nu wee ngoo Boselot, * ¹⁶ Judas wvú waa Jem noo Judas Iskaliot wvú to ghanee gese Jisos.

E Jisos no yeeyi bvuu fele bonyii

(Mat 4:23-25)

¹⁷ No wvú cawee bó nonen, e bô bó bocii mum ne no booke. Ke bow, e wvú leem yí bale le, e bonyii bew bo ngoo le to nu wase fó nteen noo kebombom ke bonyii le e kí ta lo ye fó kè nen'yé

Judea bô Jelusalem. Bomew bonyii to nen'yi mondvuum mo mbew joo yi baay e ke diewe Taya bô Sidon e. ¹⁸ Bó to to keeyuw n'yeyi wvu Jisos, é wvú ebvuu efe bincem bibole. Bonyii bô biyoy bi yiile to jewsee bó to too ten e wvú bvuuuse biyoy bidvu. ¹⁹ E bonyii bocii mum no momte keekum wvú le, njefo mvun gay mvú to buyte yí ye le to fele bonyii bocii bô to kumte wvú le.

Bvujonke bô ngew

(Mat 5:1-12)

²⁰ E Jisos ke ne taa bonyii bew bo ngoo le, gay le,

“Njon wvu baay nu wene, ben bô fuute, njefo bvunfon bvú Nyo' le nu fô ben e.

²¹ Njon wvu baay nu wene, ben bô beele jen ke seen, njefo Nyo' nu ke ege é ben effuu.

Njon wvu baay nu wene, ben bô beele keseen, njefo ben nu ke ekp-waake dikie.

²² Njon wvu baay nu wene, seke ben bii wee wvú diee nu Waawee le, e bonyii bane ben, kuñke ben, nan'yi ben bvuu nya ben ediee yò befe.

²³ Fí ke dioo kooyi nonen, e ben no lanlanè, binè, yuukè njon, njefo mmawce wene wvú kuuke nu won wvu we le. Ben ekeè le è nu ké no bo'icee cee bonyii boba to

6:11 Jon 5:16, 18 **6:12** 5:16 **6:14** Lem 1:13; Jon 1:40-44 * **6:15** Boselot to nu Bojuu bô to tomte won wvubo, diu keebvuse won wvudvu yí ngew e can bonyii bo Lum e. **6:19** Mat 9:20 **6:20** Mat 5-7 **6:20** Jem 2:5 **6:21** Mwm 7:16-17; Yeli 31:25; Mben 126:5; Yesa 61:3 **6:22** Mat 5:11; Jon 16:2; Lem 5:41; 1Bi 4:14 **6:23** Mat 5:12

nyεwle bô bonyii bo ntum
Nyo' le bo fwele.

²⁴ Geenen, ηγεw wvu baay nu
wene, ben bonyii bo
bvukuke le,
njefo kensamen kenēn ka
ke wase ε ε̄ nu fēn.

²⁵ Nγεw wvu baay nu wene,
ben bô εtew nu ε yin̄sen
keseen,
njefo ben nu ke ebeele
jen̄.

Nγεw wvu baay nu wene, ben
bô kieele keseen,
njefo ben nu ke ebeele
soo bikuu.

²⁶ Nγεw wvu baay nu wene,
seke bonyii bocii bensee ben.
Ben ekeē le ε̄ nu ke no bo'icee
cee bonyii boba to bensee
bonyii bo mbiay e bô to mbi-
ayte le bó nu bonyii bo ntum
Nyo' le.

*Wee ekoonkè wee we
bvuban*

(Mat 5:38-48)

²⁷ Geenen me ε no ηgayte
ê ben ban bô yuuke fiεε fi
me njemyi le, le ben ekoonkè
bonyii bonēn bo bvuban e,
egeē ε̄ nu mwεem mvù jee
fô bonyii bô bone bikaa ê
ben εjim e. ²⁸ Ben elekè le
Nyo' elan̄ ε̄ nu kembonen
yî bonyii bô bunlee le lon eto
fô ben e, ebvuu ebunleē fô
bonyii bô nvuwse ben e. ²⁹ ε̄
wee sun̄ wo yî kediēw e, é
wo ban̄ke kemew ε wvú mēse
sun̄. Wee é baa kekum kuw
ke εkfun̄, é wo cinε ε wvú jo
ke ente fô. ³⁰ ε̄ wee lēke fiεε ê
wo, é wo nya. Wee é cim̄ ε̄ jo lo
mwεem mvuw, fo wo ebvuu

eshe ebiite ke. ³¹ Naa la fi ben
shieele le bonyii egeē fô ben e,
enù fi fi ben egeē ten̄ fô bó le.

³² ε̄ ben koon̄ke ke ε̄ è nu
bonyii bô koon̄ke ben, é fiεε fi
bó ebensee ben yî dvú le enu
la? Ke bonyii bô befē gee ke
nonēn e? Bó koon̄ke ke ten̄ ε̄ è
nu bonyii bô koon̄ke bó. ³³ ε̄
ben gee mwεem mvù jee ε̄ è
nu ke fô bonyii bô gee ten̄ fô
ben e, é fiεε fi bó ebensee ben
yî dvú le enu la? Ke bonyii
bô befē gee ke len̄len̄ e? ³⁴ ε̄
ben foose bonyii bô mwεem
ε̄ è nu ke ê bô ben taale le
bó nulo ekase etfuse, é fiεε
fi bó ebensee ben yî dvú le
enu la? Ke bonyii bô befē
ké no foose ke mwεem ê nsáa
yibo njefo bó kee le bó nu ke
ekase etfuse fiεε ficii le? ³⁵ Fí
nu len̄ le ben ekoon̄kè bonyii
bonēn bo bvuban e, egeē ε̄
è nu mwεem mvù jee fô bó
le, efoosè bonyii bô mwεem
yaa taale le bó ke ekase etfuse
ke. Nonēn, é ben ke emum
eken̄ke nlawma wvù kuuke ε̄
è nu ê Nyo' wvù nu Ekole ke
Mwεem Mvunciim e, ebvuu
enu boom bew, njefo è nu ke
ten̄ no Nyo' gee mwεem mvù
jee fô bonyii bocii bô yeele
ε̄jisε̄ noo bô mvuntelem yi-
ile le. ³⁶ Ben ecamtè shen
fô bonyii le ke len̄len̄ no Icee
wene camte.

*Fo wee elomtè gee di wee
mvu le ke*

(Mat 7:1-5)

³⁷ Fo ben elomtè gee di
bonyii bomew e, nonēn Nyo'
saa ke elom ten̄ dinēn ke. Fo

ben ebonè bikaa ê bonyii ejim le bó eley ηγεω e, nonen Nyo' saa ke ebon ten ê ben ejim ke. Ben elεeshi bibefe bi bonyii bomew e, é Nyo' ke elεeshe ten binen. ³⁸ Ben enyaà nnya ê bonyii é Nyo' ke enya ten ê ben. Wvú nu ke edioo enyaa elooce efew ntay, eshiwse, ecince é fi eyinsen efuci fokuse. Fiεε fi wee feeke fiεε jó se nyaa ê wee, è nu ke fi fi Nyo' nu ke efew jó se nya ê mweten.”

³⁹ E Jisos bvuu ma ngan mvu ê bó le, “Ke kenfefe nulo edunji je ê kemew ke. E wvú mom lo, bó saa gbweken ê kentuke le bocii le? ⁴⁰ Ben ekee le ke waa ηwa' ké no fele wee wvú yeeyi wvú ke, geenen, ε è nu seke wvú ε yeeyi wase ε mese, é wvú ekee ke diewe wee wvú yeeyi wvú le.

⁴¹ E nu nje la wvú wo ké no taale ε è nu sheshe yi nu ê waa bwoo jise, geenen yaa yene kekew kè nu ê diuw jise le ke? ⁴² E nulo é wo eghan nee se no gayte ê waa bwoo le, ‘Waa bwεem, ke leem é me embvuse sheshe ê wo jise,’ geenen yaa yene ke kekew kè nu ê diuw jise le? Wo nu wee kendunje ye! Yawε ebvuse kekew kè nu ê diuw jise le se looce eyen sheshe yi nu ê jise di waa bwoo le, emum ebvuse.”

Bó ké kiεε kete yi mvuntam e
(Mat 7:16-20)

⁴³ E Jisos bvuu gay le, “Ke è nulo é kete kè jee eyum mvuntam mvù befe ke. E ke è

nulo ten é kete kè befe eyum mvuntam mvù jee ke. ⁴⁴ Bó ké kiεε kete ε è nu yi mvuntam mvù yumte yi dvú le. Ke è nulo é wee ekoy fimbi yi bisafe le ke, ε ke è nulo ten é wee ekoy yon yi ewante le ke. ⁴⁵ Wee dioo nu wee wvú kenjke ntfu mwεem mvù jee ê fitele fiew e, ε wvú mum no bvuuuse ε è nu mwεem mvù jee. E dioo nu wee wvú we ntfu nu mwεem mvù befe ê fitele fiew e, é wvú no bvuuuse ke ε è nu mwεem mvù befe. Fí nu nonen njefo fiεε fi nu ε yinsen fô fitele fi wee le nu ke fi fi ké no buyte diuw we le.”

Kenffuy kè jee bô kè befe
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ E Jisos mum bife le, “E nu nje la wvú ben teje me le, ‘Tata, Tata’, yaa gee fiεε fi me ηgayte ke? ⁴⁷ Wee wvú too, eyuw n'yeeyi mum gen no gee no wvú gayte, nu ε me nu endunje ê ben keseen no wvuwe wee nu. ⁴⁸ Wvú nu ke diewe wee wvú to nu keebom yew, yaw cim shii, gen kum kemaan e se lese kenffuy, mum bom. E joo ke yinsen, buy to kfun yew yidvu, ε yi fanje yaa shiw ke, njefo wvú to nu ε looce bom ntay. ⁴⁹ Geen en, wee wvú too, yuw n'yeeyi dioo gen fanje yaa egee no wvú gayte, nu ke diewe wee wvú to nu keebom yew, taashe lo bvudvuu mum bom se kenffuy. E joo ke buy to kfun yew yidvu, kan mwaan ε yi shii nen wuuu, tawse lo.”

7

Ɛ cee ekolɛ bonyii bo nci le lese fitele yɪ Jisos e (Mat 8:5-13)

¹ No Jisos to mɛsɛɛ wase yɛɛyi bonyii bô mwɛɛm mvun mvunciim, mum nɛ ɣɛn ê ke-laante kè Kafana'um e. ² Ɛ ekolɛ ke ɳɔoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu jó kɛɳke nƳwa we mvu, kooɳke wvú baay. Ɛ nƳwa wvudvu cɛmte nu wase diuw kpwe le. ³ Ɛ ekolɛ kedvu dioo yuw ekumɛ Jisos, mum cooɳken bonyii bô saake woɳ Bojuu tum ɛ bó eɣɛn elɛkɛ Jisos ɛ wvú eto eƳɛ nƳwa wen. ⁴ Ɛ bó mum ɣɛn yɛn Jisos e ku can ê wvú gay ɛ, “Kee wo ɣɛnɛ kɛ efi wee wese wvun, è nu wee wvù è nulo é wo efi wvú. ⁵ Wvú kooɳke woɳ we-sebeene baay, ɛ è nu wvú wvù to bomɛɛ yew yese bunle.”

⁶ Ɛ Jisos mum nɛ ɛ bô bó no ɣɛne. Ɛ bó ke dioo feɳene wase yew cee ekolɛ ke bonyii bo nci le, ɛ wvú tum nsáa ye yimew ɛ yí eɣɛn eci Jisos. Ɛ yí ɣɛn, ɛ bô bó tasɛn, ɛ yí tefe ê wvú ɛ, “Tata, ekolɛ ke bonyii bo nci le gayte ɛ fo wo eshe yɛnè ɳɣɛw too kɛ. Lɛ wen baa kocɛn wee wvù è nulo é wo eley ê wvú yew e kɛ. ⁷ Ɛ è nu ɛ fiɛɛ fi be ge ten ɛ fo wen eto bô bikaa biwene eyɛn wo le. Geenɛn, ɛ wo ebvuse kɛ ɛ è nu diɛw diuw wo le é nƳwa wen emum ebonɛn. ⁸ Lɛ wen ten nu wee ê mvuɳgay mvu wee mvu le ekuse, ɛ bonyii bo nci le nu ten ê wen ekuse. Ɛ wen kɛ egay ê mvu ɛ, ‘Ɛ ɣɛnè,’ é

wvú no ɣɛne lo, kɛ egay ê mvu ɛ, ‘To,’ é wvú no too lo. Ɛ wen kɛ egay ten ê nƳwa wen ɛ, ‘Geɛ nɛn,’ é wvú no gee lo.”

⁹ Ɛ Jisos yuw ntum wvudvu nonɛn, ɛ diuw yum lo wvú, ɛ wvú baɳke ye gay ê kebom-bom ke bonyii le kè to bii wvú le ɛ, “Ɛ me ensee ê ben ɛ me mbaa n'yɛn wase wee le kɛ naa Islael ɛ wvú ɛ lese kƳuu fin fitele yí yɛm e nɛn kɛ.” ¹⁰ Ɛ bonyii ba bô cee ekolɛ ke bonyii bo nci le to tumɛɛ dioo kase tu yew, yɛn ɛ nƳwa wvudvu ɛ bonɛn wase.

Ɛ Jisos yemmke cuwee yí kpwe le

¹¹ Ɛjim jodvu, ɛ Jisos bô boom bew bo ɳɔoo le nɛ no ɣɛne ntɛw mvu le ɛ bó teɳɛ ɛ Nayin, ɛ kebombom ke bonyii le shfumte ê wvú ɛjim. ¹² No bó to ɣɛne, dioo buy diuw ketaan wvù to leyte ntɛw wvudvu le, yɛn ɛ bó ɛ tuu ɣvune di wee le ɛ no buyte dvú. Wee wvudvu to ka kɛ wvú can bwee le. Ɛ bwee to nu kpweɛ ɳkƳu. Ɛ bó to buyte dvú nonɛn, ɛ kebombom ke bonyii bo ntɛw wvudvu le shfumte bii bwee wan e. ¹³ Ɛ Tata dioo yɛn kpwoon wvudvu le, ɛ shen koo wvú, ɛ wvú gay ê wvú ɛ, “Fo wo ebvuu bee kɛ.” ¹⁴ No wvú gay nonɛn, mum fey ɣɛn kum fikɛey fi bó to tulɛɛ ɣvune didvu jó. Ɛ bonyii bô to tulɛɛ mum leem. Ɛ wvú gay ɛ, “Cuwee, me njemyi ê wo, nɛnɛ wei!” ¹⁵ Ɛ wvú mum nɛ we

shii, kɛw no jemyi. Ɛ Jisos jice wvú le mum nya ê bwee.

16 Ɛ bonyii bocii yɛn nonɛn, ɛ diuw yum bó. Ɛ bó no tumte monkum mo Nyo' le gayte le, “Wee ntum Nyo' wvu baay nu ɛ buyɛn ê beene entelɛɲ. Nyo' nu ɛ to wase keefi bonyii bew.”

17 Ɛ saaka wvun wvu ɛkumɛ Jisos saanɲɛn ɲɛn won wvú Judea le tfuu noo bitum bi mbew jó le.

Ɛ Jon Nleseɛjoo tum boom bew bo ɲɔoo le fô Jisos e (Mat 11:2-19)

18 Ɛ boom bo ɲɔoo le bo Jon e yuw tɛn mwɛɛm mvun mvunciim, ɲɛn see ê wvú. Ɛ wvú tee bomew bofɛɛ, 19 tum fô Jisos e le bó eɲɛn ebife ê wvú le laa è nu wvú wvú to nu keeke eto, nuu bó ecɛytè wee mvu le.

20 Ɛ bó ɲɛn yɛn Jisos e, gay ê wvú le, “Jon Nleseɛjoo nu ɛ tum bese keebife ê wo le laa è nu wo wvú to nu keeke eto, nuu bó ecɛytè wee mvu le?”

21 Bó to biite nonɛn, ɛ Jisos nu sekedvu fele bincɛm bó bontun, bvuu bvuuɛɛ biyoy bi befe yí bonyii le, yɛn'yi ɛjise ɛ binfefe nteen. 22 Ɛ Jisos tfuse ê bó le, “Ben ekase eɲɛn esee ê Jon mwɛɛm mvù ben yɛn noo mvù ben yuw e. Binfefe yɛne wase mwɛɛm e, ɛ bontɛɲɛ lene teyɛy, ɛ bonyii bò cɛmkene bó ntun wvu baay bonene. Bincife yuuke wase mwɛɛm, ɛ bonyii bò kpwekɛn kaase tuu dvú, ɛ bó bvuu fewci tɛn saaka wvú jee wvú wvu Nyo'

ê bonyii bo kefufe le. 23 Njon wvu baay nu wvu wee wvú baa maɲene me kɛ.”

24 Ɛ bonyii bò Jon to tumɛɛ ba ke nɛ, ɛ Jisos mum kɛw no jemyi ê kebombom ke bonyii le ɛkumɛ Jon biite le, “Ben se shee buyte ɲɛne ɲkpwaante keeɲɛn eyɛn ɛ è nu la le? Gayi di fwefwe fele shiike? 25 No è baa nu nonɛn, tu ben se buyte ɲɛne yɛne ɛ è nu la le? Wee ɛ wvú ɛ sufe ye bô ndvú yí bonene? Ben eyekɛ eyuw, bonyii bò suute ye bô ndvú yí lumte bvuu diee bikuu bibole ké no nu ɛ è nu ê bontow e. 26 Ben ɛ se ɛ no ɲɛne nonɛn keeyɛn ɛ è nu la le? Wee ntum Nyo' nuu? 'Ɛɛ, tu ben se nu ɛ yɛn. Ɛ me ensee ê ben le, wvú fele wee ntum Nyo'. 27 Ɛ nu wvú wvú bó saɲɛɛ ɛkumɛ wvú ɛ Nyo' gayte le,

‘Yekɛ eyuw, me nu ɲke encinse wee wɛm ntum ê wvú esa fwe dɛ wo, wvú nu eɲɛn eseyse je yo é wo se no too.’

28 Ɛ me ensee ê ben le, ente jo bonyii bò nu ɛ no nu wase yí ɛkolɛ ke nshɛ le ɛ to ɛ buy keseen e, nu ɛ kɛ wee nu dvú wvú kuuke fele Jon kɛ. Geenɛn, ɛ wee wvú nu naa wee wvu caan ente jo bvunfon bvú Nyo' le nu ɛ wvú kuuke fele wvú.”

29 Ɛ bonyii bocii naa noo bonyii bò to fii shile yuw no Jisos jemyi le Jon to nu wee ntum Nyo' bɛnse le bvunfon bvú Nyo' le nu bvú teyɛy, njefo bó tɛn to nu ɛ bee ɛ Jon

lese bó ê joo. ³⁰ Geenεn, ε Bo-falasioo noo bonyii bò to looci kee bonci bo Nyo' le tun fi-bole ntaŋ wvù Nyo' to too dvù njefo bó to nu ε faŋ fo Jon lese bó ten ê joo.

³¹ Ε Jisos ne ghay le, "Fiεε fi è nulo é me nfewsεn εngoke ke bonyii bo keseen e dvù nu la? Bó nu ke diεwε la?" ³² Me nu nsee ê ben fiεε fi bó nu diεwε fi. Bó nu ke diεwε boom bo caan caan bò nu ε shiiyεn mondvuum mo way e, ε bomew teŋe bomew biite le, 'Bese toonke ndon se ben bine lo le? Nyaa ηkiee kpwe se ben beŋe lo le?' ³³ Ε nu ke no Jon Nleseεjoo se toε, shee jeŋ yaa wuu ke ten mbvuum, ben le wvù keŋke nceendaa dεwle yí ye le. ³⁴ Wee wvù diee nu Waawee ε dioo to, diekene bvuu wukene, ben le bó etaa eyen, wvù ghane wuwte mwεεm mvudien wuwte mbvuum, bvuu nu nsaa bonyii bò fii shile noo bonyii bò befe bomew. ³⁵ Geenεn, bonyii bocii bò bense bvufee bvù è nu bvù Nyo' le dunji le è nu bvù leŋ."

Ε Jisos leεshe bibefe bi kpwoon nsake le yew dvu wee Falasioo

³⁶ Ε wee Falasioo mvu ke ne tee Jisos le wvù eto ediekεn ê wen yew. Ε Jisos bee gen ε bó no diekene. ³⁷ Ε kpwoon nsake mvu to nu ntεw wvudvu le. Ε wvù yuw le Jisos diekene ê wee Falasioo wvudvu yew, mum jo fikaa * fi nfiey

mvu wvù shfuunjkene le, gen dvù fó. ³⁸ Ε wvù gen ley leem mbew Jisos e, ne kew no beele, ε misem cemceme yí bikaa bi Jisos e. Ε wvù mum ηgvuwεε, ηgvuse ekole kew no shole bikaa bi Jisos e bó yvw ekole, ηoci mum yeefe bó nfiey wε. ³⁹ Ε wee Falasioo wε wvù to teŋεε Jisos le wvù eto ediekεn yεn nonεn, kpawwεε fô fitele fiey e le, "Ε wee wvun fen be nu wee ntum Nyo', tu wvù be ε kieε fiεε fi è nu kpwoon wvun wvù kumte wvù le, le è nu kpwoon nsake."

⁴⁰ Ε Jisos ne gay ê wee Falasioo wvudvu le, "Semon, me ηkeŋke fiεε keenjeme ê wo."

Ε wvù tfuse le, "Wee n'yεεyi, jeme."

⁴¹ Ε Jisos mum kew le, "Wee mvu to nu ε foose bonyii bofεε bó bigew, foose wee mvu bó bodanali gee tin, foose mvu bodanali mbaanshen. ⁴² Ε fí ke ghaw bó bocii keekase elaw, ε wvù mum cinε bigew bidvu le ê bó. Keseen, wo yene le ente jo bonyii bo bofεε ban, wee wvù nulo ekoonke wvù baay nu wvù la?"

⁴³ Ε Semon tfuse le, "Ε nulo enu wee wvù bó to cin'yεε fioo ye le ε yí duule."

Ε Jisos bee le, "Wo nu ε jeme leŋ." ⁴⁴ No wvù beŋe nonεn, banke ye taa kpwoon wε, mum gay ê Semon le, "Wo nu ε yεn kpwoon wvun e? No me mbe nto ê wo yew, wo

7:33 Mat 9:14; Mak 2:18; Luk 5:33 7:33 1:15 7:34 Mat 9:10 7:36 11:37

7:37 Mat 26:6-7; Mak 14:3 * 7:37 Fikaa fin nu ε bó to kene bó te dimew di bó teŋe ê diεw bala le le «alabaster». 7:39 7:16 7:42 Mat 18:27 7:44 Keŋ 18:4; 1Tim 5:10

be baa cim nya me joo ncuke bikaa ke. Geenen, kpwoon wvun nu ε cuke wase bikaa biem ε è nu bô misem, ε sho bô yvuw ye ekole. ⁴⁵ Wo be baa gay me le ηoce ke. Geenen, ε kew no me mbe nto fen, nu ke no kpwoon wvun ηoci bikaa biem. ⁴⁶ E wo be baa cim yefe ekole kem ke naa bô mæem ke. Geenen, kpwoon wvun nu ε yefe wase bikaa biem ε è nu bô nfiey wvù shfuunjkene. ⁴⁷ Nonen, é me ensee ê wo le, kpwoon wvun nu ε dunçe kenkonen ke baay njefo bó nu ε læeshε wase bibefe biew bì duule baay. Geenen, ε wee wvù bó læeshi bibefe biew ε bí nu caan dunçi kenkonen ke caan.”

⁴⁸ E Jisos mum gay ê kpwoon wε le, “Bó nu ε læeshε wase bibefe biuw.”

⁴⁹ E bonyii bô bô bó to diekene mum kew no diomene gayte le, “E se nu yεε wvun wvù mum læeshi lo bibefe bi bonyii le?”

⁵⁰ E Jisos mum mεse gay ê kpwoon wvudvu le, “E genè fiuw ntay, fitele fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε boy.”

8

Bokenε bò to ghane bô bo Jisos fici wvù

¹ Ejim jodvu, ε Jisos nε no ghane ê bilaante bô ê bontεw e fewci saaka wvù jee wvu ekumε bvunfon bvu Nyo' le. Boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε to bii wvù le, ² noo bokenε bomew

bò wvù to fεεε bontun bobole bô bomew bô wvù to bvuseε biyoy bì befe yí bó le. Bokεnε ban to nu Maalia wvù bó to teje ten le Magdalen, wvù wvù to bvuseε bonceendaa bo dεwle le yí ye le bosooshwi. ³ E è nu Joana wvù dweese to nu Cusa lemte 'Elod e, noo Susana bô bokεnε bomew nteen. Bó to ghane nonen, bvuseε mwεem ê bikele bibole, fici Jisos bô boom bew bo ηgoo le dvù.

Ngan ekumε wee wvù to tfumyi ηgow

(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ E bonyii ke nε bontεw e bontεw e no too fô Jisos e. E kebombom ke bonyii le ke yiηsen fó, ε wvù ma ηgan ê bó le,

⁵ “Wee to nu ε laa keegen etfume ηgow. E wvù ke dioo etfumyi, ε yimi gbweken ê je, ε bonyii læence bô bikaa, ε mvunyiim mvù bile we to tace die. ⁶ E yimi gbwe fô bvudvuu bvu eta le, ke buy mum yowlen njefo bvudvuu bvudvu to nu bvuyeem. ⁷ E yimi ηgow gbweken ê bisafe le, ke buy dioo kuu bô bisafe bidvu, ε bí mum ban ηgow yidvu fo yí eku. ⁸ E yimi gbweken ε è nu yí nshε yì jee le, ke buy, ku, ε bó ke gbwele ε yí buy bokaη gbwee fey no bó to tfumyεε.” No Jisos ma nen, mum fuη le, “Wee wvù kenjke bitem, ε wvù yuw.”

Shiee wvù Jisos jemyi ê bonḡan e

(*Mat 13:10-17; Mak 4:10-12*)

⁹ E boom bew bo ḡgoo le ke nε bife ê wvù le laa ḡgan wvudvu duḡci le la le? ¹⁰ E wvù tfuse le, “E nu ben ban bô Nyo' nu ε ge wase le è nulo é ben ekiεε mwεεm mvu bvunfon bwew e mvù nu ê nnyile le. Geenεn, ε bonyii bomew yuuke fibole ke le me maa ε è nu bonḡan, wvu le fí enù no fí to nu wase le, ‘Bó nu ke etaale ke lo mwεεm yaa yεne ke, ke eyeke ke lo yaa yuuke fiεε ke.’

Fiεε fi ḡgan ekume wee wvù to tfumyi ḡḡow duḡci

(*Mat 13:18-23; Mak 4:13-20*)

¹¹ Ben eyuw le fiεε fi ḡgan wvudvu duḡci. ḡḡow yidvu nu diεw Nyo'. ¹² ḡḡow yì ḡbweε ê je, nu bonyii bô yuuke diεw Nyo' ε dεwle mum to bvuse saaka wvudvu fô mvuntelem mvubole, wvu le fo bó ebee ke eboy. ¹³ E ḡḡow yì ḡbweε fô bvudvuu bvυ eta le nu bonyii bô yuuke diεw Nyo', mum fiisen bô nḡon, geenεn ε yí baa cime ḡεḡ fô mvuntelem mvubole ke, ε bó beḡe ke fomvu fomvu. E mmom ke dioo ε to, ε bó mum tfuw bikaa. ¹⁴ ḡḡow yì ḡbweε ê bisafe le nu bonyii bô yuuke diεw Nyo', dioo ḡεne, ε ken'yanḡan bô bvukuke noo nḡon mwεεm mvu yí nshε le to yike diεw yidvu ε yí laayε lo

saa ku ke. ¹⁵ ḡḡow yì ḡbweε yì nshε yì jee le, ε mum ε no nu bonyii bô keḡke mvuntelem mvù jee, bô yuuke diεw Nyo', looce lese mvuntelem yì dvù le, mum kuu shém, no gee no yí gomte ḡεne lo fwe fwe.

Ken'yεese kè bó ε kfuke bô ḡkaa

(*Mak 4:21-25*)

¹⁶ Ke wee ké tfuuke ken'yεese bvuu jo ḡkaa kfuke dvù ke. E ke è nulo é wvù elese ten εḡaaku ke. Wvù ké tfuuke, tome ε è nu yì fiεε fí bó tomyi ken'yεese yì dvù le, le bonyii dioo leyte yew eyene n'yuule.

¹⁷ Fiεε ficii fí nu ê nnyile le nu ke eyenε, é mwεεm mvu ejim ejim ebuy εmwa.

¹⁸ Nonεn, ben dioo yeke diεw Nyo' no yeke ntay, ekeè le wee wvù keḡke fiεε nu ε bó nu ke ebise. E wee wvù yaa keḡke ke fiεε nu ε naa fí caan fí wvù kpwaake le wen keḡke lo nu ε bó nu ke efi lo ê wvù.”

Bonyii bô nu kfuu di Jisos e
(*Mat 12:46-50; Mak 3:31-35*)

¹⁹ No Jisos to yεεyi bonyii nonεn, ε bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e nε to le bó eyen wvù le. E fí ḡhaw keley njefo bonyii to duule dvù baay. ²⁰ E wee gay ê wvù le “Bwoo bô boom bo bwoo le leeme εkfuḡ gomte keeyen wo le.”

²¹ E wvù tfuse fiew le, “Bwεεm bô boom bo bwεεm e nu bonyii bô yuuke diεw Nyo' gee no yí gomte.”

Jisos kenke mvungay ê we jo nffum bô joo

(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² E ê ke no nu diuw dimew, e Jisos gay ê boom bew bo ngoo le le, "Beene elente mamase egen kewvu keki." E bó mum ley ê kekon e no leenci. ²³ No bó to leenci, e Jisos ne no leete. E nffum ne sese, shii no bvuyte joo bô mvungay e yí leyte ê kekon e gomte keeyinſen, e bó nu wa lo diuw kpwe le. ²⁴ E bó gen no kamsee Jisos gayte le, "Cee ekole, Cee ekole, beene nu ekpweken." E Jisos kamse wam nffum bô joo yí to bvuyte yidvu. E nffum wvudvu lu, e joo mum cife nen ndvumm. ²⁵ E wvú bife ê bó le, "Ben se lese fitele e ê nu yí ye le?" E ye bem bó, e bó kenke nfan no ghayte le, "Wvun wee se nu wee wvú nee wvú wamte naa nffum bô joo e mvú yuuke wvú le?"

Jisos kenke mvungay ê we jo bonceendaa bo dewle le

(Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ E bó lente mamase yidvu buy wvuke ê keba ke Gelasen e, e bó e cine wase keba ke won e kè Galilee le. * ²⁷ E Jisos dioo buyte ê kekon e, ke le wen efese enkpwaante, e bó wee mvu wvu ê kelaante ke jó le tasen e bonceendaa bo dewle le njinsene bô wvú. E bó e ce wase yí ye le baay e wvú ghane kenyi kencimte, cee e ê nu ê ditfum e jò bó to dweyte bonyii. Ke wvú to bvuu cee fô yew e ke. ²⁸ No wvú yene

Jisos e, mum san etale, gen gbwe ê wvú ejise, wam bô mvungay le, "Jisos, Waa Nyo', Nyo' wvú nu Ekole ke Mwem Mvunciim e, wo fii la ê me? Kee wo fo wo enya ngew ê me ke." ²⁹ Wvú to jemyi nonen njefo Jisos to nu e wam wase keyoy kè yiile kedvu le kí ebuy yí wee wvudvu le. Kí to ké no cuute wvú bokaŋ e bokaŋ e e bó koole lo, ké koo kay can noo bikaa bô ncaw se no ceyte. E bó ké ekay nonen, e wvú sumye ke lo, e keyoy kedvu mum cufe wvú e wvú no lewte gene nkpwaante.

³⁰ E Jisos mum bife ê wee wvudvu le, "Diee diuw nu yee?" E wvú tfuse le, "Diee diem nu kebombom." Wvú to tfuse nonen njefo bonceendaa bo dewle le to nu e cin lo yí ye le. ³¹ E bonceendaa bodvu leke Jisos le fo wvú eciinse bowen e ê nu ê kentuke kè shiile nen njoonj e ke.

³² E to nu e ngoo bonkunyam diekene yí mbeke le fó, e bonceendaa bo dewle le bodvu mum leke Jisos le wvú ecine é bowen egen eley e ê nu yí bonkunyam bodvu le. E wvú bee. ³³ E bó mum buy yí wee wvudvu le, danſen gen ley yí bonkunyam bodvu le. E bó sen, bow ê nkon e, shii ê mamase yidvu le, le jó.

³⁴ E bonyii bô to ceyte bonkunyam bodvu yen fiſe fi kooy le, ja fó, feſe lo, gen see saaka wvudvu elaante bô ê bontew bo jó le. ³⁵ E bonyii no yuuke, buci gene keeyen

tɛn fiɛ fi kooy le. Ɛ bó to fô Jisos to nu, yɛn wee wɛ le, ɛ bonceendaa bo dɛwle le ba ɛ cinɛ wase wvú le, ɛ wvú ɛ shii mbew Jisos e, ɛ jise ndvú, ɛ bvufee bwew ɛ kase wase ɛ tu fô. Ɛ bó fan baay. ³⁶ Ɛ bonyii bô to yɛnɛɛ fiɛ fi to kooyɛɛ le no seɲe ê bó no fi to ghanɛɛ é wee wɛ wvú to kɛɲke bonceendaa bo dɛwle le sɛ bonɛn. ³⁷ Ɛ bonyii bocii bo ê biba bi Gɛlasen e kɛɲke nfan, mum lɛkɛ Jisos lɛ wvú enɛ egɛne. Ɛ Jisos mum nɛ fiew, ley ê kekoɲ e lɛ wen egɛne, ³⁸ ɛ wee wɛ wvú bonceendaa bo dɛwle le to buyɛɛ yî ye le mum no lɛkɛ Jisos lɛ bô wvú egɛne. Ɛ Jisos tun, tfuse wvú jim gay le, ³⁹ “Ɛ genɛ ɛ è nu fô yew e, egɛn esee kɛɲghaw ke fiɛ le kè Nyo' nu ɛ ge fô wo le.” Nonɛn, ɛ wee wvudvu mum tu jim gen no ghane ê kelaante kedvu le kecii, seɲe kɛɲghaw ke fiɛ le kè Jisos ge fô wvú le.

Jisos kɛɲke mvunɲay ewe jo bincɛm bô kpwe

(Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Ɛ Jisos lente mamase kase tu jim keba keki. Ɛ kebombom ke bonyii le kè be she cɛyte wase wvú fô fiisɛn wvú. ⁴¹ Ɛ cee la mvu to fô ɛ bó teɲe lɛ Jaylus, ɛ è nu cee ɛkolɛ yew bunle yi jó. No wvú to, fey gen tum envuw ê Jisos ɛjise, kuu can lɛ wvú eto kɛ lɛ è wen yew, ⁴² lɛ waa wen kpwee lo. Wvú to kɛɲke wan ɛ è ka kɛ wvú, ɛ è nu

wan kpwoon ɛ wvú nu bilum yuufe ncow bifɛɛ.

Ɛ bô Jisos nɛ no gene ɛ kebombom ke bonyii le faci Jisos. ⁴³ Ɛ kpwoon mvu nu ente jodvu ɛ wvú ɛ cɛm wase bô kɛncɛm ke bokɛnɛ le bilum yuufe ncow bifɛɛ. Ɛ wvú ɛ jewse wase fiɛɛ ficii fi wvú to kɛɲke can bonyii bo bifuu le, kí ɛ ghaw bó keefɛ. † ⁴⁴ Ɛ wvú bɛncɛ to ejim jo Jisos, kum ɲgem ndvu Jisos e. Kan mwaan ɛ kɛncɛm kew mum semɛ. ⁴⁵ Ɛ Jisos bife lɛ, “Ɛ kum yɛɛ me le?” Ɛ bonyii bocii maɲɛn lo. Ɛ Bitɛ nɛ bife lɛ, “Cee ɛkolɛ, kɛ wo yɛne lɛ kebombom ke bonyii le faci wo le?” ⁴⁶ Ɛ Jisos no duu kɛ lɛ, “Wee nu ɛ kum me le. Me nu ɛ n'yuw no mvunɲay nu ɛ buy yî yɛm e.” ⁴⁷ Ɛ kpwoon wɛ yɛn lɛ kɛ je nu dvú yi è nulo é wen enyiim kɛ, mum ciɲciɲ gen gbwe ê Jisos ɛjise mum see ê bonyii bocii yuw fiɛɛ fi be ge wvú ɛ sɛ kum Jisos e, bvuu see no wvú be kum nonɛn kɛncɛm kew ɛ semɛ lo kan mwaan. ⁴⁸ Ɛ Jisos gay ê wvú lɛ, “Waa wɛm, fitele fiuw fi wo lese yî yɛm e nu ɛ ge wase wo ɛ bonɛn. Ɛ genɛ nɲay.”

⁴⁹ Kɛ no Jisos to bɛɛ jemyi ê kpwoon wvudvu nonɛn, ɛ wee mvu fɛsɛ fô nɛn'yi fô yew e fo Jaylus wvú cee ɛkolɛ yew bunle wɛ, gay ê wvú lɛ, “Waa wo nu ɛ mɛsɛ wase. Fo wo ebvuu eshe enyaa ɲɛw ê wee n'yɛɛyi kɛ.” ⁵⁰ Ɛ wvú dioo

8:43 Lɛw 15:25-27 † **8:43** Kɛ boɲwa' bo boyvuum bomew kɛɲke njeme wvú le, “Ɛ wvú ɛ jewse wase fiɛɛ ficii fi wvú to kɛɲke can bonyii bo bifuu le” kɛ. **8:44** Mat 9:20 **8:48** Mat 9:22

jeme nonen, ε Jisos yuw, gay ê Jaylus le, “Fo wo efanè ke, lese ke ε è nu fitele yî yem e maan, é waa wo elun.”⁵¹ ε bó mum ne no gene fô yew e fo Jaylus, ke gen fese fô, ε Jisos tun fo wee eley yew. ε wvú jo ke ε è nu Bita bô Jem noo Jon noo cee wan bô bwee wan ε bô bó ley.⁵² ε to nu ε bonyii tonene, ε kpwe ghamte lo fô. ε Jisos gay le, “Ben elu bô kpwe, wan baa kpwe ke, wvú leete lo.”⁵³ ε bonyii ne no kiele lo wvú fô, njefo bó to kee ntay le wan wvudvu nu ε kpwe wase.⁵⁴ ε wvú gen fô wan wvudvu to jiime, jice yî kebo le tee le, “Wan kpwoon, ja we!”⁵⁵ ε wvú mum kase tu dvú, ja we kan mwaan. ε Jisos gay le bó etaa fiεε é wvú edie.⁵⁶ ε bwee bô ice yen fiεε fi kooy le, ε dew yum bó. ε Jisos lew lo le fo bó esee é wee fiεε fi kooy ke.

9

ε Jisos tum boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε

(Mat 10:1-15; Mak 6:7-13)

¹ ε Jisos ke ne tee boom bew bo ngoo le bo yuufe ncow bofεε, ε bó baance to. ε wvú nya mvun gay ê bó mvú bó ebvuuse bonceendaa bo dewle le yî bonyii le bvuu fele bincem dvú,² mum tum bó le bó egen efewci ê bonyii ekume bvunfon bvuu Nyo' le bvuu fele bonyii bo bincem e.³ ε wvú bvuu gay ê bó le, “Ben dioo gene, fo wee ejo fiεε ke. Fo wee ejo kemaan,

kenεε ekεle, kenεε fiεε fidien, kenεε bigew ke. Fo wee ejo bikum bifεε ke.⁴ Ben dioo gen ε ley ntew e, yew yî bó ε gεε ben dvú, ε ben no ceè ke ε è nu dvú gen buy seke ben ke nenε ntew wvudvu le.⁵ ε ntew mvu tun keefiisen ben, é ben nenε jó, dioo nen'yi kuce kebvu ke yî bikaa binen e, é ke enu nciise fiεε fi bó mom e.”

⁶ ε bó mum ne no gene, gen no ghane bontew e bontew e, fewci saaka wvú jee wvu ekume bvunfon bvuu Nyo' le, bvuu fele bonyii bo bincem e bocii.

ε saaka wvu ekume Jisos ffumse 'Elod

(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ ε 'Elod wvú to saake keba ke won e kè Galilee yuw mwεem mvunciim mvú to kooyi, ε mvú ffumse wvú njefo bonyii bomew to nen'yi duu le Jisos wvun nu Jon Nlesejoo ε wvú ε kase ε buy.⁸ ε bomew duu le è nu Elayja ε wvú kase ε to. ε bomew duu fibole le è nu wee ntum Nyo' wvu fwele mvu ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le.⁹ ε 'Elod mum ghay le, “Jon nu ε me se nu ε mbvuse wase ekole kew. Wvun wee ε bvuu ε no nu yεε keseen wvú me n'yuke kfuu mvun mwεem ekume wvú?” ε wvú mum no gomte le wen bee keyen Jisos wvudvu le.

ε Jisos nyanje bonyii bont-fuke botin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jon 6:1-14)

10 E boom bo ntum e bo Jisos e ke ghan kase tu jim, see mwεem mvunciim mvù bó geε ê wvú. E wvú mum ne jo bó ε bô bó lewse ye, buy gen je ê kelaante kè Besayda le. 11 Geenen, ε bonyii kiεε ke lo kuηen bi wvú le, ε wvú fiisen bó mum kew no fewci ekumε bvunfon bvú Nyo' le bvuu fele bonyii bo bincem e.

12 E diuu ke dioo gen le dí eseeyi, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bo yuufe ncow bofeε bence to gay ê wvú le, “Gayε ê bonyii ban le bó egen bontεw bô εla yo nceencee le, egom mwεem mvubole mvudien bô fò bó nu ece, njefo fen nu ηkpwaante.”

13 E Jisos tfuse fiew le, “E nu enya ben fiεε é bó edie.” E bó gay le, “Fiεε fi bese keηke mey ke bontuw bo blεed e botin bô byé yifiεε. Wo gomte le bese egen eguy mwεem mvudien to enya ê bonyii ban bocii le?” 14 Bó to gayte nonen njefo bonyii to nu fó nteen, ε bolemseε maanη nu bontfuke botin. E Jisos mum gay ê boom bew bo ηgoo le le, “Ben egay é bonyii eshiien fokuse mondvuum e mondvuum e, mbaanshen mbaanshen.” 15 E bó gay, ε bó shiiyen. 16 E Jisos jo bontuw bo blεed e bo botin ba bô byé yi yifiεε ye, taa we, nya keyoone ê Nyo', mum guushε nya ê boom bew bo ηgoo le le bó egawce ê bonyii bodvu. 17 E bó gawce, ε bonyii bocii die

ffuu, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le baance bimbεke bi sheεεε, ε bí yiηsen ηkáa yuufe ncow fiεε.

E Bita cεε le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε

(Mat 16:13-20; Mak 8:27-30)

18 E è ke no nu diuu dimew, ε Jisos no bunlee wvú emben, ε boom bew bo ηgoo le nu mbew ye le. E wvú ne bife ê bó le, “Bonyii duu le me nu yeε?” 19 E bó tfuse le, “Bonyii bomew duu le wo nu Jon Nleseεjoo, bomew le Elayja, ε bomew duu le wo nu wee ntum Nyo' wvu fwele mvu ε wvú ε kase ε buy yî kpwe le.”

20 E wvú mum bife ê bó le, “Ben duu finen le me nu yeε?” E Bita tfuse le, “Wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.” 21 E Jisos mum looce ciise lo ê bó le fo bó ke emom lo esee fifin ê wee ke.

E Jisos jeme ekumε bonjεw bew noo kpwe ye

(Mat 16:21-23; Mak 8:31-33)

22 E wvú mum no jemyi ê bó le, “Wee wvù diee nu Waawee keηke keeke eyen bonjεw nteen, é bonyii bô saake won bô bocee ncese bo baay baay noo bonyii bô duηci bonci bo Nyo' le ema lo wvú. Bó nu ke emum eyu wvú, é εdiuw ke ebuy εta, é Nyo' ekase ebvuse wvú yî kpwe le.”

Kentam ke wee wvù bii Jisos e

(Mat 16:24-28; Mak 8:34-38)

23 Ε Jisos mum no jemyi wase ε ε̇ nu ε̇ bonyii bocii le, “Ε wee gomte keenu wee wem, tu wvú κηκε keetun εκολε kew, etuulè kentam kew ε̇diuw ε̇cii bii me le. 24 Ben ekeè le wee wvù bawci nshii we fo wvù elase, nu ke elase κη lo. Geenen, wee wvù lase nshii we nje me, nu ε̇ wvù ε̇ bawce lo nshii wvudvu. 25 Ε̇ bó baanci naa won wvun tfuu ε̇ nya ε̇ wee, wvù ε̇ die, ε̇ ke ε̇ lase κηεε ε̇ jim nshii we, ε̇ σεw wvudvu enu la? 26 Ben ekeè le ε̇ wee wuumene keebii me le noo diεw γεm e, ε̇ wvù no kee le wee wvù diee nu Waawee nu ke ewuumen ten mweten seke wvù ε̇ kase ε̇ to ente jo bvukuke bwew bvuu nu ten bvú Nyo' Ice bó bonceendaa bew bó yuule le. 27 Ε̇ me ensee ε̇ ben κεεεy le, bonyii bomew leeme fen ε̇ bó yaa nu ke eyuw wvun kpwe σε bó ε̇ γεn no Nyo' saake bvunfon bwew κη.”

*Ε̇ nfieesen Jisos kumen
(Mat 17:1-8; Mak 9:2-8)*

28 Ε̇ ε̇ ke no nu κε̇ diεwe ε̇diuw nyan e, no Jisos jemyεε̇ mwεem mvun, ε̇ wvù jo Bitá bó Jon noo γεm ε̇ bó bó ben yí kum wvumew e le wen egen ebunle. 29 Ε̇ wvù γεn díoo bunlee, ε̇ nfieesen ye ne kumen, ε̇ ndvú ye ten kumen no baa lawkene nen mwawmwawmwaw. 30 Ε̇ fí kooy le bonyii bofεε, ε̇ ε̇ nu Muses bó Elayja to nu ε̇ ne buyнен fó no jemyi bó bo Jisos. 31 Ε̇ n'yuú Nyo' baa yí bó le. Ε̇ bó bó jemyi εκυμε

kpwe yí Jisos to κηκε keegen ekpwe Jelusalem keege ε̇ fí eto εκocen no Nyo' γεκεε. 32 Bó to jemyi nonen, ε̇ Bitá bó Jon noo γεm nu ε̇ nyii gooke lo bó. Ε̇ bó díoo kamse, γεn no n'yuú Nyo' baa yí Jisos e, bvuu γεn bonyii bo bofεε ba le ε̇ bó leeme bó wvù. 33 Ε̇ bonyii bo bofεε bodvu díoo baase εκale, ε̇ Bitá ne bvumten gay ε̇ Jisos le, “Cee εκολε, fí jee no beene nu fen. Cine ε̇ bese eyoo cún she, ε̇ yimi enu yo, yimi yi Muses, ε̇ yimi nu yi Elayja.” Wvù to jemyi nonen, yaa cim kee fíεε fí wvù jemyi κε.

34 Κε no wvù to beε jemyi nonen, ε̇ kembew ne to ε̇ bó we banγε bó. Ε̇ bó no κηκε nfan no bó nu ε̇ kembew e. 35 Ε̇ diεw jeme ε̇ kembew kedvu le le, “Wvun nu Waa wem wvù me nu ε̇ ncaw. Ben eyuukè ε̇ ε̇ nu wvù le.” 36 No diεw yidvu jeme nonen ε̇ mese, ε̇ bó ne γεn ε̇ Jisos leeme fó wvù emben. Ε̇ bó ke fanε yaa see lo ε̇ wee kefew kedvu le fíεε fí bó γεneε̇ yí kum wvudvu le κε.

*Ε̇ Jisos bvuse nceendaa
dewle yí wan diemsen e
(Mat 17:14-21; Mak 9:14-29)*

37 Ε̇ εκfun ke buy yuu, ε̇ bó bo Jisos ne yí kum e no booke. Ε̇ bó díoo bow, tasen bó kebombom ke bonyii le ke baay. 38 Ε̇ wee mvu mum ne no wamte ε̇ kebombom ente le, “Wee n'γεεyi, kee wo taa κε fô waa wem e. Ε̇ ka κε waa wem nonen. 39 Keyoy

kemew jaa cufe wvú tufe, ε wvú nu taake, dvúnte, ε dif-fuw buyte emvu. Kí gene lo bô wvú, yaa benje lo le wvú eyoy κε. ⁴⁰ Me mbe ε nleke wase le boom buw bo ηgoo le ebvuse keyoy kedvu bó ε mom ηkuuη.”

⁴¹ Ε Jisos yuw nonen, gay le, “O oo! Εηγοκε ke ecici kè baa lese fitele yí Nyo' le kin. Me nu ηke enu beene enjen em-buy neε, enkuu shém bô ben enjen embuy neε?” Ε wvú mum gay ê cee wan wvudvu le, “To bô waa wo fen.” ⁴² Ε wvú jo dioo too dvú, ε nceenda dεwle wvudvu bvuu cufe wan wvudvu tufe fokuse, ε wvú no taake. Ε Jisos kan keyoy kè yiile kedvu ε kí buy yí wan wvudvu le, ε wvú mum bonen. Ε Jisos mum nya wvú ê ice. ⁴³ Ε bonyii bocii yen mvuηgay mvu è nu mvu Nyo' le, ε diuw yum bó.

Ε Jisos bvuu jeme ekume bongew bew bô kpwe ye
(Mat 17:22-23; Mak 9:30-32)

No bó to bee kenke ηghaw yí mwεem mvunciim mvú Jisos to gee le, ε wvú ne gay ê boom bew bo ηgoo le le, ⁴⁴ “Ben eloocε enya bitem binen yí fiεε fi me nu enjeme ê ben e. Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke elese wvú can bonyii le.” ⁴⁵ Ε wvú jeme nonen, ε bó fanε yaa kiεε fiεε fi wvú jeme κε, njefo fiεε fimew to nu ε banje fo bó ekiεε,

geenen ε bó no fane keebife ê wvú ekume njeme wvudvu.

Ε nu yeε wee wvu baay?

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Ε bó ke ne kew mbew εbonεbon le laa bó se nu nen ε wee wvu baay ê bó entelenη nu yeε le. ⁴⁷ Ε Jisos kiεε fiεε fi bó kpawwci fô mvuntelem mvubole, mum jo wan wvu caan leke mbew ye le, ⁴⁸ gay ê bó le, “Ε wee fiisene wan diεwε wvun e ê diee diem e, tu wvú fiisene ε è nu me. Wee é fiisen me, tu wvú fiisene ε è nu wee wvú tum me. Fí ε mum ε no nu le, wee wvú joo ekole kew caan ê ben entelenη nu wvú wvú nu wee wvu baay.”

Ε wee baa kicine wo, tu wvú tomte wo
(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Ε Jon mum ne tee Jisos, be wvú le, “Cee ekole, bese be ε yen wee mvu le ε wvú teje diee diuw se bvuuuse bonceenda bo dεwle le yí bonyii le, bese ε kan, njefo ke wvú yaa nu mvu ηgoo yesebeene le κε.” ⁵⁰ Ε Jisos tfuse le, “Fo ben ecilè kfuw wvuεε wee κε, njefo é wee baa ekicine ben, tu wvú tomte ben.”

Ε Jisos lese lo keegen Jelusalēm, ε bonyii bo Samalia tun keefiisen wvú

⁵¹ Ε kefew kè Nyo' to nu ke ejo Jisos é wvú eben we ke no too wase keekocen, ε Jisos lese lo keegen Jelusalēm, mum ne no gene. ⁵² Ε wvú dioo ne, tum bonyii bomew fwe. Ε bó gen ley ntew mvu wvu Samalia

le le bó eseyse bvudvuu jó ê wvú. ⁵³ E bonyii bo jó ku wvú bô bvudvuu fanε yaa fiisen wvú ke, njefo bó to kee lo le wvú fele gene ε è nu Jelusalem. ⁵⁴ E Jem bô Jon bò nu boom bo Jisos e bo ngoo le ke yuw fiεε fidvu, bife ê Jisos le, “Bese etee nguy we é wvú eshii elεse bonyii bodvu?”* ⁵⁵ E Jisos kaa banke ye wam lo bó, † ⁵⁶ mum ne ε bô boom bew bo ngoo le mum no gene wase je ntew mvu le jεy.

Fo wee ngoo Jisos etaalè ejim ke
(Mat 8:19-22)

⁵⁷ E bô bó dioo gene, ε wee mvu to gay ê Jisos le, “Me nu embii wo le naa fεε fô wo gene.” ⁵⁸ E Jisos tfuse ê wvú le, “Nyám yi ηkpwaante kenke bibuw bibole, ε mvunyiim mvù bile we kenke yéw yibo, geenεn ke wee wvú diee nu Waawee kenke naa lo fô wvú ejike ekole kew ke.”

⁵⁹ E Jisos ne gay ê wee mvu le, “E bii me le.” E wee wvudvu tfuse le, “Tata, yawε ecine é me engeen endwey icem nse no mbii.” ⁶⁰ Geenεn ε Jisos tfuse ê wvú le, “Cine é bonyii bò nu le bó nu ε kpweken wase edweyte bonyii bò kpwekene, é wo egen fiuw efewci ekume bvunfon bvú Nyo' le.”

⁶¹ E wee mvu bvuu gay le, “Tata, me nu mbii wo le, geenεn yawε ecine é me engeen engay kfuu diem e nse no mbii.” ⁶² E Jisos tfuse ê wvuwe wee le, “E wee ngvuume bô jiw keelem lemme, ε bvuu ε no lemte taale ejim, tu mweten baa kpwentεn keenu ente jo bvunfon bvú Nyo' le ke.”

10

E Jisos tum bonyii mbansooshiwiy ncow bofεε

¹ Ejim jodvu, ε Tata baaye bonyii bomew mbansooshiwiy ncow bofεε * tum fwe, bofεε bofεε le bó egen bontεw e, egen eghan mondvuum mò wen nu ke efey mó le monciim. ² E wvú dioo tumte bó gay le, “Ngbwele duule baay, ε bonyii bo ngbwele le nu caan. Nonεn, ben ebunleè le Tata wvú Cee wεε eciinse bonyii bo ngbwele le wene dvu wvú. ³ Ben egenè le. Ben dioo gene no kee le me ntumte ben ε ben nu egen enu diεwe boom bo njée le ente jo bokuula. ⁴ Ben dioo gene, fo wee ejo bigew, kenεε ekεle, kenεε bolaba bomew ke. Ben dioo ε buy ê je, fo ben eleemenè gayte bonyii le ke. ⁵ Ben dioo ε gen ε ley yew yì ben ley dvú le, yaw gay yew e le, ‘Kembonεn enù yew fen.’ ⁶ E wee wvú koonke kembonεn nu dvú, é

9:54 2Bfn 1:10, 12 * **9:54** Boŋwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “... ke no Elayja to tenεε le?” † **9:55** Boŋwa' bo boyvuum bomew nu ε bise fen le, “Ke ben kee kfuu mvuntelem mvù è kenke ben ke. Ben ekeè le ke wee wvú diee nu Waawee to keeyuwye lo bonyii ke. Wvú to keeboye lo bó. **9:61** 1Bfn 19:20 **9:62** 11:2;

Fili 3:13 **10:1** 9:1-6 * **10:1** Boŋwa' bo boyvuum bomew tenε le mbansooshiwiy (70). **10:4** 22:35; 2Bfn 4:29 **10:5** 2:14

kembonen emey yî ye le. E wvú fɛn baa nu, é kembonen kedvu ekase etu jim ê ben. ⁷ Seke ben ε ley yew, mum no ceè kε ε è nu dvú. Fo ben ekumenè yéw kε. Fiεε fidien ficii fi bó nya ê ben, ε ben die, kεnεε è nu fiwuun, ε ben wu, njefo é wee lemte lemme, tu wvú kεηke keekεηke nlawma we. ⁸ E ben ley ntεw e, bó ε fiisen ben, ε nya naa la le ben edie, é ben no diee lo. ⁹ Ben dioo nu jó, no fεlè bonyii bo bincem e, ebvuu efewci ê bonyii bocii le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee fô bó le. ¹⁰ Geenεn, ben é ley ntεw e, bó é fan keefiisen ben, é ben buy gen bifian bi jé le jan le, ¹¹ 'Kebvu ke ntεw wene le kè bese jo yî bikaa bisese le kin fɛn no bese kuci, ε fiεε ficii kaase tuu yî bikuu binen e. Geenεn, ben ekeè le bvunfon bvú Nyo' le nu wase nceencee.' ¹² E me ensee ê ben le, è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemese le, é mwεεm ebonene fô kelaante kè Sodom efele kelaante kekεe."

*Ngεw bontεw bò tunεε
keekumen mvuntelem
mvubole*
(Mat 11:20-24)

¹³ E Jisos nε gay le, "Ngεw wvu baay nu wene ben bonyii bo Kolasen, ε ngεw wvu baay nu ten wene ben bonyii bo Besayda. Ben ekeè le, é me nto ndioo nge binghaw bi mwεεm e bi me

nto ngeε jo ben ε è nu Taya bô Sidon, tu bó to nu ε jise wase bimbamkpwe, kfum taan ye le ncekε keeduηce le bó nu ε kumen wase mvuntelem mvubole. ¹⁴ Ben ekeè le è nu ke edioo enu diuu di nsaw wvu fokemese le, é mwεεm ebonene fô bonyii bo Taya noo bo Sidon e fele ben. ¹⁵ Noo ben bonyii bo Kafana'um, ben kpwaake le bó nu ke ebense ben é ben eben we? 'Aay. Bó nu ke eshike lo ben é ben eshii egen wonη bonηfu le." ¹⁶ E Jisos mum gay ê bonyii bò wvú to tumεε ba le, "E wee yuw ben e, tu mwεten yuw ε è nu me le. Wee é ma ben, tu wvú ma ε è nu me. Wee é ma me, tu mwεten ma ε è nu wee wvú tum me."

*Fiεε fi wee ηgoo Jisos eyuuké
njonη yî dvú le*

¹⁷ E bonyii bo mbansooshwiη ncow bofεε ba ke ghan tu jim yuuke njonη, mum gay ê Jisos le, "Tata, bese se teηe diee diuw, ε è cim nu naa bonceendaa bo dεwle le, ε bó yuw kε bese le."

¹⁸ E Jisos tfuse ê bó le, "Me nse nu ε n'yeη ε Satan ε gbwe kε diεwε jan fò yí ε law we ε ley fokuse. ¹⁹ Me nu ε nya wase mvunηgay ê ben mvù è nulo é ben elεenci yó bô bonηgam dvú. E mbvuu ε nya mvunηgay mvù ben eso mvunηgay mvu Satan wvù wee bvuban e dvú mvunciim. Kε

è nulo é fiεε eshiw ben ke.
 20 Geenen, fo ben eyuukè njon
 le bonceendaa bo dεwle le
 yuuke ben e ke. Ben eyuukè
 njon ε è nu le εdiee εyene nu
 ε Nyo' ε sanj wase ê ηwa' we le
 fowe.”

Ε Jisos yuw njon
 (Mat 11:25-27; 13:16-17)

21 Kε sekedvu, ε Keyoy ke
 Yuule ge ε njon no yuu lo
 Jisos. Ε wvú mum gay le, “Me
 nyaa keyoone ê wo Icεm Nfon
 εbulε bô nshε le wo nu ε nyile
 mwεεm mvun ê bogoyfee noo
 bonkιεεfiεε, ε duηce ε è nu ê
 mvunley mvu boom e. Ε nu
 no fí nu Icεm, njefo è nu no wo
 to shieele le fí enù.”

22 Ε Jisos bvuu jeme le,
 “Icεm nu ε nya wase mwεεm
 mvunciim ê me. Kε wee nu
 dvú wvú kee Wan wvú me
 ke, è mεy ke Icεm wvú kee.
 Ε wee yaa nu dvú wvú kee
 Icεm ke, è mεy ke me wvú Wan
 noo bonyii bô Wan nu ε caw
 keeduηce Ice ê bó.”

23 Ε wvú nε banke ye jeme
 wase ε è nu ê boom bew bo
 ηgoo le εbonεbon le, “Njon
 wvu baay nu wene le εjise
 εyene yeηε mwεεm mvun e.
 24 Ben ekeè le bonyii bo ntum
 Nyo' le nteen bô bonfon to
 shee beele keeyen mwεεm
 mvù ben yeηε le, ke fanε yaa
 eyen ke. No beele ten keeyuw
 mwεεm mvù ben yuuke, ke
 fanε yaa eyuw ke.”

*Ngan εκumε wee wvù jee
 wvu Samalia*

25 Ε wee mvu wvù to looci
 kee bonci bo Nyo' le, ke nε
 to keemom Jisos, mum bife
 ê wvú le, “Wee n'yεεyi, fiεε fí
 me ηκεηke keeηge nse ηκεηke
 nshii wvù mεy lo nu la?”

26 Ε Jisos bife ê wvú le, “Bó
 sanj ê Nwa' Nyo' le le wee egeε
 nεε? Wo taanke yuuke le la?”

27 Ε wvú tfuse le, “Bó sanj le,
 ‘Ε koonkè Tata wvù Nyo' wo
 bô fitele fiuw ficii,
 enya ekole kuw ê wvú kecii,
 elemtè fô wvú le bô mvunjay
 mwuw mvunciim,
 egeε bvufee bwuw bvucii yí
 ye le,
 ebvuu ekoonkè waa bwoo
 no wo koonke ekole
 kuw.’”

28 Ε Jisos gay le, “Wo nu
 ε tfuse leη. Ε geè nonen ke
 emum eκεηke nshii wvù mεy
 lo.”

29 Ε wee wvudvu mum nε
 wowlen bife ê Jisos le, “Waa
 bwεεm nu yeε?” 30 Ε Jisos
 tfuse ε è nu ê ηgan e le, “Wee
 mvu to nu ε nε Jelusalem no
 booke Jeliku, dioo gene ley
 can bocoon e. Ε bó sunj
 wvú, ε wvú citen, ε bó baaye
 ndvú ye jo bô mwεεm mwew
 mvunciim, mum lanj wvú fó
 lewte. 31 Ε fí ke nε kooy le
 wee mvu to booke ê je yidvu
 le ε è nu cee ncese, yeη wee
 wvudvu le, wεm lo fey. 32 Ε
 wee mvu ten ke nε no too, ε
 è nu wee wvu ê kfuu di Lewe
 le, ke to buy fó, yeη wvú le,
 wεm lo ten fey. 33 Geenen, ε
 wvumvu wee ke no lene ten

too, ε ε̄ nu wee wvu Samalia. Ε wvú ke to buy fô, yεν wvú le ε shen koo wvú. ³⁴ Ε wvú γεν mbew ye le, γεε mbvuum bô μεεm yî bilēnte biew e, kuu bilēnte bidvu bô ndvu, mum tuu wvú yî nyam yî wvú to λene yî dvú le, γεν dvú yew bonyii bo ghane le no taale fô wvú le. ³⁵ Ε bô wvú ce, ε bvú buy yuu, ε wvú bvuse bodanali bofεε nya ε̄ wee yew yidvu gay ε̄ wvú le, ‘Shεε etaalè fô wee wvun e. Ε wo shεke lo ε̄ jewse bigew bí ε̄ fesεn, ε̄ me ηke endioo ε̄ ηkase entfuse.’ ”

³⁶ No Jisos ma nonεn, mum bife ε̄ wee wε wvú to looci kee nci le, “Ente jo bonyii bo botεte ban, wo yεν fiuw le wee wvú to duηcεε le wen nu waa bwee wee wvú bocooη to suηεε nu wvú la?”

³⁷ Ε wvú tfuse le, “Ε nu wee wvú to koolεε shen fô wee wvudvu le.” Ε Jisos mum gay ε̄ wvú le, “Ε γενε, eγεν egeè ten nonεn.”

Ε Jisos bεε fô yew e fo Maata bô Maalia

³⁸ Ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ke ne no γενε, γεν ley ntεw mvu le ε̄ kpwoon mvu nu jó ε̄ bó teηε le Maata. Ε wvú fiisen Jisos ε̄ wvú yew. ³⁹ Wvú to κηηke waa bwee mvu ε̄ bó teηε le Maalia. No Jisos to γενεε ley dvú, ε̄ Maalia mum γεν shii mbew ye le no yeke fiεε fi wvú γεεyi. ⁴⁰ Ε Maata nu fiew buuke ε̄ ε̄ nu bô ntεw. Ε wvú ke ne to bife ε̄ Jisos le, “Tata, wo yene le waa bwεεm nu ε̄ cinε me le me ε̄

no ntawtene me embeηε wo ghayte lo le? Gayε ke ε̄ wvú eto efice me.”

⁴¹ Ε Tata tfuse le, “Maata, Maata, wo buuke, baysee ε̄kole kuw yî mwεεm e nteen, ⁴² ε̄ fiεε fi nu shiee le baay nu ke fimwaan. Maalia nu ε̄ caw wase fifie, ε̄ ke wee yaa nu ke efi ε̄ wvú ke.”

11

Ε Jisos γεεyi no ε̄ nulo ε̄ bó ebunlee

(Mat 6:5-15)

¹ Ε to nu diuu dimew, ε̄ Jisos no bunlee bvudvuu bvumew e, ke bunle mεse, ε̄ wee we ηgoo mvu to gay ε̄ wvú le, “Tata, γεεyi bese no ε̄ nulo ε̄ bese ebunlee, ληληη no Jon to γεεyεε bonyii bew bo ηgoo le no bó ebunlee.”

² Ε Jisos mum gay ε̄ bó le, “Ben dioo bunlee no gaytε le, ‘Icee wese, γεε ε̄ bonyii ewvumtè diee diuw, ege ε̄ bvunfon bwuw eto.”

³ Ε nyaà bese mwεεm mvu-dien ε̄ diuw ε̄ cii,

⁴ Lεεshε bibefe bisese, no bese lεεshi bibefe bì bonyii bomew gee fô bese le. Fo wo ecine ε̄ bese eley mmom yì eghaw bese le ke.’ ”

⁵ No wvú gay nonεn mum fewsεn ε̄ bó le, “Ben ejo le wee mvu ben e be ne ε̄ γεν ε̄ kumcε yew nsaa ye ε̄ntaη ε̄nteleη ε̄ gay le, ‘Nsaa yem, nεne ke we efoose me bô bontuw bo bvulem e botεte. ⁶ Nsaa yem yimi nu ε̄ ne ε̄ buynεn gbwen

ghane le, ε me n'jaa ηκεηκε
 fiεε fi me nu entêw wvú dvú
 κε.' 7 Bó ejo λε nsaa yo yì
 wo be kumci γε ε kaa ε tfuse
 fiew yew λε, 'Fo wo ejewseè
 me κε. Bee boom bem nu ε
 bó ε jiiim wase ε fen kembuη.
 Ke è nulo é me embvuu ene
 we λε me enjom fiεε enya ê
 wo κε.' 8 No Jisos fewsene
 nonen, bvuu gay λε, "E me en-
 see ê ben λε é wvú fen baa ene
 we enya bvulem bvú wo biite
 njefo wvú nu nsaa yo, tu wvú
 nu ke eghan κε ene we enya
 fiεε ficii fi wo shieele seke
 wo ε meγ κε fó ε no kumci.
 9 Me ε no ηgayte ê ben λε, ben
 ebiitè, é Nyo' ke enya ê ben.
 Ben egomtè, é Nyo' ke ege é
 ben eyen. Ben ekumci kem-
 buη, é Nyo' ke eyene ê ben.
 10 Ben ekeè λε wee tfuu wvú
 biite, nu ke eκεηκε, ε wee tfuu
 wvú gomte, nu ke eyen, ε wvú
 kumci kembuη nu ε bó nu ke
 eyene ê wvú.

11 E nu cee wan wvú la ê ben
 entelen wvú waa we bife bye,
 é wvú enya ε è nu yo ê wvú?
 12 Nu λε é wan be bife gee,
 é wo enya ε è nu ηgam ê wvú
 λε? 13 E ben fen bò è nu bonyii
 bò befe kee keenya mwεεm
 mvù jee ê boom bonen, tu κε
 è nulo é Icee wene wvú nu
 fowe enya ten Keyoy ke Yuule
 ê bonyii bò biite ê wvú efey
 naa lo nonen e?"

Jisos bò Belsebu

(Mat 12:22-30, 43-45; Mak
 3:20-27)

14 E Jisos ke no bvuuuse
 nceendaa dεwle yì wee mvu
 le ε è nu kencife. No nceendaa

dεwle wvudvu to buyεε, ε wee
 wvudvu mum κεw no jemyi.
 E kebombom ke bonyii le yen
 no κεηκε lo ηghaw. 15 E bonyii
 bomew no duu λε, "Wvú bvuu-
 use bonceendaa bo dεwle le
 nen ε è nu bò mvuηgay mvu
 Belsebu wvú nfon bonceen-
 daa bo dεwle le."

16 E bomew bonyii no teeyi
 keekoo wvú gayte λε wvú
 ege fiεε fi duηci mvuηgay
 mvù ne fowe. 17 E Jisos kieε
 boηkpawce bobole mum gay
 λε, "E ketum ne ε gawsen ε
 no diuu ekinekin, kí saa ke
 eleem κε. Kfuu é ne ε gawsen
 ε no diuu edinedin, tu dí ε
 bvun wase. 18 E nu κε lenlen
 no Satan bò ηgoo ye ne ε
 gawsen ε no diuu ebonebon,
 bvunfon bwew saa ke eleem
 ten κε. Me ηgayte nonen
 njefo ben duu λε me mbvuuse
 bonceendaa bo dεwle le ε è nu
 bò mvuηgay mvu Belsebu le.
 19 E è fen nu λε me mbvuuse
 bonceendaa bo dεwle le ε è
 nu bò mvuηgay mvu Belsebu
 le, tu bonen boom bvuuuse
 ε è nu bò mvu γεε le? Fiεε
 fi boom bonen bodvu gee
 nu eduηce λε ben nu ε gbwe
 wase nsaw. 20 Geenε é me
 mbvuuse bonceendaa bodvu
 ε è nu bò kebo ke Nyo' le, tu
 bvunfon bvuu Nyo' le nu ε to
 wase fò ben e.

21 Ben kee λε é ntemmvuηgay
 seyse mwεεm mwew mvu
 jem e ε shii ε no ceγte la
 dieu dvú, wee saa ke eshiw
 fiεε fiew κε. 22 Geenε, é
 ntemmvuηgay mvu wvú fele
 wvú ne ε to ε diu ε so wvú,
 emum eloo mwεεm mwew

mvu jem e mvù wvú se geele ekole yí dvú le, ebvuu ekuu mwεem mwew mvunciim egen dvú é bô nsáa ye egaw.

²³ Ben ekeè ε é wee kicine me, tu mwεten bone ε è nu bikaa ê me εjim. Wee wvù baa efici me keebaanci lo, tu wvù tawse lo.

²⁴ Keyoy kè yiile ké buyte yí wee le mum gen ηkpwaante no gomte fô kí ecee. Geenεn ké dioo ε gom ηkuuη, mum jeme ê ekole kew le, ‘Me nu enkase entu ê me yew fô me nse mbuyεε.’ ²⁵ Seke kí ε kase ε to ε yen ε yew nu ε bó ε yese ε seyse yí ε no yuule, ²⁶ nonεn ε kí mum kase gen, to bô biyoy bimew bisooshwi y bì befe fele kí, ε bô bí mum to ley no cee dvú. Ε mwεem mum mεse fo yí mwεten e sekedvu fey no mvú se shee nu.”

Njon wvu baay nu wvu baa?

²⁷ No Jisos to beε jemyi mwεem mvun nen, ε kpwoon mvu nε seεε ê kebombom ke bonyii le ente jeme le, “Njon wvu baay nu wvù kpwoon wvù to bokεε wo, bvuu yamse le.”

²⁸ Ε Jisos tfuse fiew le, “Njon wvu baay nu ε è nu wvu bonyii bô yuuke diεw Nyo' gee no yí gomte.”

Ε bonyii no gomte keeyen kenghaw ke fiεε le kè dunçi fô mvunçay mvu Jisos e nε

(Mat 12:38-42; Mak 8:12)

²⁹ No bibombom bi bonyii le to taashi too mbew ye le, ε wvú nε gay le, “Engokε ke keeseen kin nu kè befe. Kí gomte keeyen kenghaw ke fiεε le kè dunçi mvunçay mwem, ε bó yaa nu edunçe ê kí ke. Geenεn, ε kenghaw ke fiεε le baa fey ke wee ntum Nyo' wvù Jona le ke. ³⁰ No fiεε fi Jona to gee to nu kenghaw ke fiεε le fô bonyii bo Ninive le, nu ke lenlen no fiεε fi wee wvù diee nu Waawee gee nu ke enu kenghaw ke fiεε le fô engokε ke keseen kin e. ³¹ Ε nu ke enu diuu di nsaw wvu fokemεse le, é Yaa wvù to saake ketum kè Sheba eleem bô engokε ke keseen kin ege é bó elese kí ηgew e, njefo wvù to nu ε nε ketum kew e ê kendvuse ke won e keeto eyuw bvufee bvu Nfon Saamun e. Geenεn ben eyeke eyuw, wee mvu nu fen bô fiεε ε fi kuuke fele fi Saamun e. ³² Ε bonyii bo Ninive nu ke elomte ten engokε ke keeseen kin εbvubwε le kí to nu ε jay baay, njefo bó to nu ε yuw fiεε fi Jona to fewcεε, kumen mvuntelem mvubole. Wee mvu wvun fen bô fiεε fi fele fi Jona le, ε ben yaa kumene mvuntelem mvunen ke.

Ken'yeese ke ye le

(Mat 5:15)

³³ Ke wee ké tfuuke ken'yeese lese εgaaku ke. Ke è yaa nulo ten é wvù ebvuu ejo ηkaa ekfuke dvú ke. Wvù ké tfuuke, tome ε è nu yí fiεε fi bó tomyi ken'yeese yí dvú le, le bonyii dioo leyte yew

eyene n'yuule. ³⁴ Jise diuw nu ken'yeese ke ye yo le. E jise diuw yuule lo, é ye yo yicii enu e yí e yiñsen bô n'yuule. Geen en, é jise diuw baa yuule, é ye yo yicii enu e yí e yiñsen lo bô ejiwé. ³⁵ Fí mum è no nu le, wee etaalè le laa wen lene e è nu ente jo n'yuule nu ente jo ejiwé le. ³⁶ E wo lene ente jo n'yuule e keba kemew yaa nu è ejiwé le ke, é mwéem mvunciim emum eyuule ke diéwe no ken'yeese ké baa no nyaa n'yuule yí yo le.”

E Jisos tooshe Bofalasii bô bonyii bô dunji bonci

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ E Jisos ke mase njeme we, e wee Falasii mvu tee wvú le wvú eto é bô wen egen edieken. E Jisos mum gen, ley, shii e bó no diekene, ³⁸ e wvú baa yaw ecuke can ke. * E wee Falasii we taa e fi ghaw wvú. ³⁹ E Tata kiee fié fi wvú kpawci mum jeme é wvú le, “Ben Bofalasii cuke mvunjom bô shúw ye le, geen en e mwéem mvù befe bô ken'yee ejise e cin lo fô mvuntelem mvunen e. ⁴⁰ Biyun bin! Ke Nyo' wvú to bomé ekfuñ nu wvú to bomé ente ten e? ⁴¹ Fi ben bee keegeè nu le, ben enyaà mwéem mvù ben kenke é mwéem mwe le é bonyii bo kefufe le, é mwéem mvunciim emum eyuule fô ben e.

⁴² Ngew wvu baay nu wene Bofalasii. Ben nyaa keba kemwaan é Nyo' ente jo biba yuufe bi mbáse yì ben keeke naa noo mwéem mvù ben keeke geele é mbáse le le yí eshumte, geen en kaa cin'yi keege mwéem mvu len fô bonyii le bô keekoonke Nyo'. Ben be kenke keegeè mwéem mvudvu mvunciim yaa cin'yi fimew e ke.

⁴³ Ngew wvu baay nu wene Bofalasii. Ben ké no koonke ke keeshiile e è nu fwe yéw bunle le, bvuu koonke le bó egayte ben e é way bô n'wvum. ⁴⁴ Ngew wvu baay nu wene, njefo ben nu ke diéwe jém yì yaa yen'yi ke, e bonyii lene yì dvú le yaa kee ke.”

⁴⁵ No Jisos to jemyi nen, e wee mvu wvú to looci kee bonci bo Nyo' le gay é wvú le, “Wee n'yeyi, wo kee ke le fié fi wo jemyi nu e kum bese le ten e.”

⁴⁶ E Jisos tfuse le, “Ngew wvu baay nu ten wene ben bonyii bô looci kee bonci bo Nyo' le. Ben nen'yi yike bonyii bô bvujite e bvú fele mvungay mvubole se è nulo é ben elaw ke naa lo kpwan ebo keefice bó dvú nkuun. ⁴⁷ Ngew wvu baay nu wene. Ben bomte jém bonyii bo ntum Nyo' le bô bo'icee cee bonen to yuwyee. ⁴⁸ Fifiñ dunji le ben tomte gee di bo'icee cee bonen e. Bó to nu e yuwyee bonyii bo ntum Nyo' le, ben e mum e shee

11:37 7:36 **11:38** Mak 7:2-4; Mat 15:2 * **11:38** Wvú to kenke keecuke can yin é je yì nce wvubo won gomte le. **11:41** 12:33 **11:42** Mat 23:23; Luk 18:12 **11:43** 20:46; Mak 12:38-39 **11:47** Lem 7:52 **11:49** 6:13

ε no seysee bomte jém yibo. ⁴⁹ Ε nu fiεε fi to gee ε Nyo' bô bvufee bwew σε jeme le, 'Me nu ηke enciınse bonyii bem bo ntum e fô bó le, é bó ke eyuwye bomew ebvuu ekuη bomew.' ⁵⁰ Nonen, Nyo' nu ke ebife ê ηηgokε ke keseen kin εkumε ελεμε ke bonyii bew bo ntum e bocii bô bó to yuwyeε ε κew no won to κewεε. ⁵¹ Wvú nu ke bife ε κew yî ελεμε ke Abel e egen ebuy yî ke Sakalia wvú bó to yue enteleη jo ketan ke ncese bô yew ncese le. Me nseηe lo ê ben keceey le Nyo' nu ke ebife ê ηηgokε ke keseen kin εkumε kpwe bonyii bodvu ba bocii.

⁵² Ngew wvu baay nu wene ben bonyii bô looci kee bonci bo Nyo' le. Ben nu ε nyile ken'yene ke diuw fwese wvú è nulo é wee eley dvú σε κιεε fiεε fi nu leη e. Ben nu ε tun keeley, ε bvuu ε no baanke bonyii bô gomte keeley fo bó eley."

⁵³ Ε Jisos ke ja le wen egene, ε Bofalasii bô bonyii bô to duηci bonci bo Nyo' le κew no leeshi wvú bô díew biwci mwεεm ê wvú nteen nteen, ⁵⁴ ε bó to gee nonen teeyi lo wvú keeyuw fiεε diuw we le emum ekoo wvú.

12

Fo wee ejemyi jεey gee jεey ke

¹ No Jisos to jemyi, ε bibombom bi bonyii le no taashi fó bontfuke le bontfuke le faanene. Ε bomew leenci

bikaa bi bomew e. Ε Jisos ne κew no jemyi ε è nu ê boom bew bo ηgoo le gayte le, "Ben ejoð kefew yî fintun|εεn fi Bofalasii le fi è nu gee dibole di bó jemyi jεey, gee jεey e. ² Ben ekeè le ke fiεε nu dvú fi bó banji fi nu ke enu σε fi ε buy εmwa ke. Ε ke fiεε nu dvú ten fi bó nyile fi nu ke enu σε bó ε κιεε ke. ³ Ben ekeè le fiεε ficii fi ben jemyi entan nu ε bó nu ke eyunεn εmvunsheen. Ε fiεε ficii fi ben ké faale yew σε no tfumtfume nu ε bó nu ke ejan ε è nu fô ekole ke yew e.

*Wee wvú bó efanè
(Mat 10:28-31)*

⁴ Nsáa yeη, me ε no nje-myi ê ben le fo ben efanè bonyii bô nulo eyu ke ε è nu nyam ye maan σε è nulo é bó ebvuu ege fiεε fimew ke. ⁵ Ben eyeke eyuw wee wvú ben efanè. Ben efanè ε è nu Nyo' njefo è nu wvú wvú keηke mvungay keeyu wee, ebvuu elese mweten ηguy wvu baay e. Me mbvuu ηgayte ê ben le ben efanè ε è nu wvú.

⁶ Ke ben kee le bó ké no geese mvunsha mvuntin ke yî mvunyinyi le mvunfεεm maan? Geenεn, ke finsha fimew nu dvú fimwaan fi Nyo' ké daaye ê fi le ke. ⁷ Finεn nu ε Nyo' kee naa yvúw yicii yi nu ê ben εfa. Fo ben efanè ke. Ben fele lo mvunsha fó nteen.

*Wee wvú beηe bô wee wvú
tune Jisos
(Mat 10:32-33; 12:32;
10:19-20)*

⁸ Ɛ me embvuu ensee ê ben tɛn lɛ, é wee benje ê bonyii ejise lɛ wen kee me, tu wee wvù diee nu Waawee nu ke ebee tɛn mwɛtɛn ê bonceendaa bo Nyo' le fwe. ⁹ Geenɛn, é wee ma lo me ê bonyii ejise, tu me nu nje ema tɛn mwɛtɛn ê bonceendaa bo Nyo' le ejise.

¹⁰ Fí ɛ bvuu è no nu lɛ, Nyo' nu ke elɛshɛ díɛw yì befɛ yì wee jemyi ɛkumɛ wee wvù diee nu Waawee, geenɛn kɛ è nu naa lo é Nyo' ke eyuu elɛshɛ díɛw yì befɛ yì wee jemyi ɛkumɛ Keyoy ke Yuule kɛ.

¹¹ Seke bó ɛ koo ben ɛ gɛn dvú yéw bunle le, kɛnɛɛ fwe dvu bonyii bô saake won kɛnɛɛ fwe dvu bonyii bô kɛnke mvunɔgay mvu sa' le, lɛ bó egɛn esaw ben, fo ɛkolɛ ekfumtè ben lɛ laa ben nu ke egɛn etanɛ diuw egay lɛ la lɛ, kɛnɛɛ ejeme nɛɛ lɛ. ¹² Ɛ nu ke enu kefew kedvu le é Keyoy ke Yuule esee fiɛɛ fí ben ejeme.”

Nɔgan ɛkumɛ keyunɔ ke cee kpawaw e

¹³ No Jisos to teete boom bew bo nɔgo le nonɛn, ɛ wee mvu nɛ jeme ɛnte jo kebom-bom ke bonyii le, gay ê wvù lɛ, “Wee n'yɛɛyi, gayɛ ê waa bwɛɛm lɛ wvù egaw bvushɛw bvusɛɛbeewvu enya bwem.”

¹⁴ Ɛ Jisos bife ê wvù lɛ, “Diemsɛn, è gɛke yɛɛ me lɛ me ensumtenè bonsaw bonɛn, mbvuu nɔgaakè bvushɛw bvunɛn?” ¹⁵ No wvù bife nonɛn mum gay ê wee tfuu lɛ,

“Ben eyɛnè fo ben eyɛɛlè ejise yì mwɛɛm e, njefo kɛ nshii wee yaa nu nje mwɛɛm mvù wvù kɛnke kɛ, wee ejo naa ɛ mwɛtɛn kɛnke nɛɛ.”

¹⁶ No wvù jeme nonɛn, mum ma nɔgan lɛ, “Cee kpawaw mvu to kɛnke wɛɛ we, ɛ mwɛɛm ke jonɔ dvú baay. ¹⁷ Ɛ wvù mum kɛw no kpawawci lɛ laa wen nu ke ege nɛɛ lɛ? Wen nu ke egɛɛ nɔgu wen fɛɛ lɛ? ¹⁸ Ɛ wvù mum nɛ cu ntaɔ lɛ, ‘Fiɛɛ fí me nu enɔge nu fin. Me nu ensaw bigonɛ biem, enkase enkuwse, emum enɔgɛɛ nɔgu bô mwɛɛm mwem dvú mvunciim. ¹⁹ Ɛ me nke endioo ɛ nɔge nonɛn, emum enɔgay ê ɛkolɛ kem lɛ me nu wee keshi. Me nke nke mwɛɛm mvù me nu nke endie embuy bilum e nteen. Kɛ me mbɛɛ ebvuu embuuke kɛ. Me nu endiekene kɛ wase lo, mbvuu n'wukene n'yuuke njon.’ ²⁰ No wvù seyse nonɛn, ɛ Nyo' mum tee wvù lɛ, ‘Keyunɔ kin! Ɛntaɔ ɛben nu ɛ me nu nke enkase enjo keyoy kuw. Mwɛɛm mvun mvunciim mvù wo seyse ɛ gɛɛ nu ke enu mvu yɛɛ le?’ ”

²¹ No Jisos jeme nɛn mum gay lɛ, “Ɛ nu kɛ lɛnɔlɛn no fí nu ke enu fô wee wvù baanci bvukukɛ fô ɛkolɛ kew e yaa kɛnke bvukukɛ ê keba ke Nyo' le kɛ.”

Bó elese mvuntelem ɛ è nu yì Nyo' le

(Mat 6:25-34)

²² Ɛ wvù bvuu nɛ no jemyi wase ɛ è nu ê boom bew bo

ngoo le le, “Fo ben eyanyaḅe ekumε nshii wene le laa ben nu ke edie la le, keεεε ekumε ye yene laa ben nu ke ejise la le. ²³ Ben ekeè le keyoy ke wee le fele mwεεm mvudien, ε ye wee fele ndvú. ²⁴ Ben etaa eyen binjaaja, ke bí ké no jewyi bvuu gbweci ngu ke. Ke bí yaa keḅke bigone ke. E Nyo' nyanḅi ke bí bicii. Ke ben kee le ben fele mvunyiim e? ²⁵ E nu yeε ê ben enteleḅ wvú yanyaḅe, wvú nulo ebise ke naa kefew caan yí nshii we le? ²⁶ No è nu se è nulo é ben ege naa fi caan fin ḅkuuḅ, è ge la wvú ben soo bikuu ekumε mwεεm mvumew? ²⁷ Ben etaa yen no fow ké no kuu nu. Ke fow ké no lemte keεεε shile ndvú ke. Geenen, é me ensee ê ben le ke naa Nfon Saamuḅ bô bvukuke bvucii bvú wvú to keḅke to ké suute ye no nu ε wvú ε buy fô fow mvu le ke. ²⁸ E Nyo' suute egay yo ḅkpwaante nen, egay yô kuu eβen, buy ntfuu ε bó ε fwεε wase fotaj, tu ke è nulo é wvú esufe ben efey lo nonen e? O oo bonyii bo mbee wvú doose le!

²⁹ Fí mum è no nu le fo ben eyanyaḅe, bvuu kpwaake le laa ben nu ke ediee la bvuu wuu la le, ³⁰ njefo mvumvun mwεεm ké no kpawwci ke bonyii bo yí nshε le bô yaa kee Nyo' ke. Ben ekeè le Icee wene kee lo le ben shieele mwεεm mvun mvunciim. ³¹ Ben elese bvufee bvunen ε è nu yí bvunfon bvú Nyo' le, é

wvú emum enyaa ten mwεεm mvun mvunciim ê ben.

³² Ngoo yem, no ben nu caan nen, fo ben efanè ke, njefo Nyo' wvú Icee wene nu ε caw keenya bvunfon ê ben. ³³ Ben egese mwεεm mvù ben keḅke, egaw bigew bidvu ê bonyii bo kefufe le, egomtè bobuuncuu ε è nu bô yaa nulo esεεken ke. Ben egεelè kpaww wene ε è nu wonḅ Nyo' le, fô è yaa nulo é wvú eka ke, ε cooḅ yaa nulo efey fô ke, ε shéw yaa nulo ekan ke. ³⁴ Ben ekeè le fô wee gεke kpaww we nu ke fô fô fitele fiew nu enu.

Bonyii bo Jisos e ecεyḅe wvú (Mat 24:45-51)

³⁵ Ben ekay bicaw binen, et-fuw bin'yeese ecεyḅe lemme, ³⁶ ke diεwε boom bo lemme le bô cεyḅe cee ekole wvubo ε wvú nu gbwen bvujen e. E wvú nu ke edioo ekaase ekumcε kembuḅ é bó eyene lo é wvú eley. ³⁷ Njoḅ wvu baay nu ke enu wvu boom bo lemme le bô cee ekole wvubo nu ke edioo efεese eyen ε bó nu we cεyḅe. E me ensee ê ben kecεεy le wvú nu ke esen ndvu ye é bó shiiyen fokuse é wvú eto bô mwεεm mvudien egawce ê bó. ³⁸ Njoḅ wvu baay nu ke enu wvu boom bo lemme le bô wvú nu ke edioo efεese eyen ε bó nu cεyḅe. Keεεε wvú nu ke eto entaj enteleḅ, keεεε seke nyimshie ε toḅ. ³⁹ Ben ekeè le é cee yew kee kefew kè cooḅ nu ke eto, é wvú ecεyḅe.

Wvú saa ke ecine é bó engoy yew ye ke. ⁴⁰ Ben ten kenke keecetyè, njefo wee wvù diee nu Waawee nu ke ekase eto é è nu è kefew kè ben yaa kee ke le.”

⁴¹ É Bitá mum ne bife è wvù le, “Tata, wo ma ngan wvun é è nu è bese, nuu è bonyii bocii le?” ⁴² É Tata tfuse le, “Waa lemme wvù nu wvu keceey bvuu kenke bvufee nu wvù la? Ke è nu wvuwe wvù cee ekole we nu é gee wvù le wvù etaalè fô yew ye le, é kefew ke dioo é kocen é wvù nya mwem mvudien mvu boom bo lemme le è bó le? ⁴³ Njon wvu baay nu ke enu wvu waa lemme wvuwe wvù cee ekole we nu ke edioo etoo eyen é wvù gee lemme lenlen no wvù bee keege. ⁴⁴ É me ensee è ben keceey le cee ekole we nu ke ebense wvù é wvù etaale fô mwem mwew e mvuncii. ⁴⁵ Geenén, é waa lemme wvudvu ne é jeme è ekole kew le, ‘Ke cee ekole wem nu ke eyansén ekase eto ke’, é mum é kew é no suunke boom bo lemme le bò bolemsé noo bò bokéné, diekene bvuu wuu mbvuum é mó koole wvù, ⁴⁶ tu cee ekole we nu ke ené esé ebuynén diuu dimew di wvù yaa be kpwaake le ke noo è kefew kè wvù yaa be kee le ke. Wvù nu ke edioo é buynén nonén, emum enya ngew è waa lemme wvudvu, eciinse wvù é wvù egen enu bò bonyii bò yaa jemyi keceey ke.

⁴⁷ Waa lemme wvù kee fié fi cee ekole we gomte le wvù

egeè, é fané yaa eseuse egee, nu é bó nu ke etam wvù bongbwan nteen. ⁴⁸ É waa lemme wvù yaa kee ke fié fi cee ekole we gomte le wvù egeè, ge fié fi è nulo é bó etam wvù bongbwan nteen, nu é bó nu ke ewewcé ke lo wvuwe caan. Wee wvù bó nu é nya mwem è wvù nteen nu é bó nu ke eshieele nteen è wvù. É wee wvù bó nu é gee mwem can ye le nteen nu é bó nu ke ebife è wvù nteen.”

Jisos to bô kenjawsen
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ É Jisos bvuu gay è boom bew bo ngoo le le, “Me nto keenfwé é è nu nguy yî nshe le. Wee ejo é wvù be beenci wase. ⁵⁰ Me njekenke kfuu ngew wvu baay keenley wvù le, é fitele fiem nu ke eléten ke seke me é nley wase wvù le. ⁵¹ Ben kpwaake le me nto é è nu bò nyékeey yî nshe le fen e? Naa lo. Ben ekeè le me nto é è nu bò kenjawsen. ⁵² É kew yî keseen e, yew yî nu bonyii botin nu ke egawsen. Bonyii bo botete nu ke egawsen bò bo bofé, é bo bofé egawsen bò bo botete. ⁵³ Cee wan nu ke egawsen bò waa we wvù diemsén, é wan wvù diemsén egawsen bò ice. Bwee wan nu ke egawsen bò waa we wvù kpwoon, é wan wvù kpwoon egawsen bò bwee. Bwee diemsén nu ke egawsen bò kpweé waa we, é kpweé wan egawsen bò bwee dweese.”

Bonyii kee kefew
(Mat 16:2-3)

⁵⁴ E Jisos gay wase e è nu ê kebombom ke bonyii le le, “Ben ké yene seke kembew bene je ekuaku, e ben mum no duu le, ‘Jan nu ke egbwe.’ E yi ke mum gbwe. ⁵⁵ E ben ké yen ten e fwefwe e banke wase ye e no booke lo je ewewe, é ben mum no duu le, ‘Kenkfum ke baay nu ke enu.’ E kí mum ke no nu. ⁵⁶ Ben bonyii bò jemyi jeyy, gee jeyy ban, no ben taale ebule bò nshé mum kiéé no ekfuñ nu ke enu, ké è nulo ten é ben ekiéé mwéem mvù Nyo’ dunçi yi kefew kin e nje la?”

⁵⁷ E ké è nulo ten é ben ekpawawce fiéé fi leñ fi è nulo é ben egeè le? ⁵⁸ E wee jo wo e no gene dvú yew nsaw e, é wo mom e ben e wvú seyse e è bée é je, fo wvú ke egufe wo egen efese can wee wvú saake bonsaw e, é wvú efese wo can nci le é bó efen wo yew ncaw e. ⁵⁹ E me ensee é wo le ké wo nu ke ebuy dvú se wo e mese e law finyinyi ficii fi bó shieele ké.”

13

Wee tfuu ekumen fitele fiew fo wvú ke ekpwe

¹ E to nu kefew kedvu le, e bonyii bomew ke ne be Jisos kumte bonyii bo Galilee bomew bò to genee keege ncese fô Nyo’ le, e Baylet tum bonyii e bó gen gbwoce bó, e biléem bibole taashé bò bi nyám yi bó to gee ncese dvú. ² E Jisos yeké nen, bife é bó le, “Ben kpwaake le bonyii bodvu to kpwe kfuú yiye

kpwe nonen njefo bibefe bibole to fele bi bonyii bo Galilee bomew e nuu? ³ Ké è nu nonen ké. E me ensee é ben le, é ben baa ekumen mvuntelem mvunen, é ben bocii ke ekpweken ké nonen. ⁴ Ben kumyi bonyii bo yuufe ncaw nyan bò yew yi defe é we to kesee Siloam yuwyé bó? Ben kpwaake le bonyii bodvu to kpwekene nonen njefo bibefe bibole to fele bi bonyii bo Jerusalem bomew e nuu? ⁵ Ké è nu nonen ké. E me ensee é ben le, é ben baa ekumen mvuntelem mvunen, é ben bocii ke ekpweken ké nonen.”

Ngan kete kè yaa to yumte mvuntam ké

⁶ E Jisos mum ma ngan mvu é bó le, “E to nu kefew kemew e, e wee mvu yee kete kemew * é wvú wene. E kefew ke kocen, e wvú to keekoy, fanje yaa yen e mvuntam e yum yi dvú le ké. ⁷ E wvú mum gay é wee wvú to taale fô wée we le le, ‘Taa eyen, è nu wase bilum bitete keseen no me ntoo keenkoy mvuntam yi kete kin e, n’yaa yene fiéé le yi dvú le ké. Gbwolé lo. Kí banji bvudvuu ecici.’ ⁸ E wee we lemme wvudvu tfuse le, ‘Cee ekolé, ké bvuu ciné ké dvú kelum kin, é me encawce kenyi kedvu engeé binfo fó. ⁹ E è ke edioo enu kelum kè too le kí e yum, é fí ejon, kí e fan keeyum ee, é me emum egbwo.’”

Ɛ Jisos fɛ kpwoon mvu diuu di mbam e

¹⁰ Ɛ è ke no nu diuu di mbam e dimew, Ɛ Jisos no yɛɛyi bonyii yew bunle mi le. ¹¹ Ɛ kpwoon mvu nu dvú Ɛ keyoy kemew nu yî ye le, Ɛ è nu kè ké ge Ɛ wee tu wee gon. Kí to nu Ɛ ge wase wvú Ɛ cem bilum yuufe ncow nyan jim Ɛ ngvuse, Ɛ è yaa nulo é wvú ebvuu eleem we teytey ke. ¹² Ɛ Jisos yen kpwoon wvudvu le, tee wvú Ɛ wvú to. Ɛ wvú gay ê wvú le, “Bwɛɛm, wo nu Ɛ boy wase ebo jo ntun wo wvun.” ¹³ No wvú gay nonɛn, mum nɛke kebo kum wvú le. Kan mwaan, Ɛ jim ye kase nele ye, Ɛ wvú leem we teytey, mum no tumte monkum mo Nyo' le.

¹⁴ Ɛ cee ekole yew bunle yidvu yen no Jisos fɛ kpwoon wvudvu Ɛ è to nu diuu di mbam e, Ɛ fiɛɛ fidvu ton'ye wvú baay. Ɛ wvú mum no saake bonyii gayte le, “Ɛdiuw Ɛ lemme nu esooaan. Ben etoð Ɛ bó fele bincem binɛn Ɛ è nu ediuw yoya le. Fo wee ebvuu emom eto diuu di mbam e ke.”

¹⁵ Ɛ Tata tfuse ê wvú le, “Ben bonyii bô jemyi jɛɛy, gee jɛɛy ban. Ɛ ké dioo nu diuu di mbam e, wee saa ejo na' we kenɛɛ kembɛɛbey kew eɛɛn enya joo dvú? ¹⁶ Kpwoon wvun Ɛ no nu waa Abla'am, Ɛ Satan Ɛ lese wase yî ncaw e bilum yuufe ncow nyan, tu ke fí baa jee le bó ebvuse wvú yî ngɛw e diuu di mbam

e?” ¹⁷ No Jisos jeme nonɛn, Ɛ bonyii bew bo bvuban e wuumɛn, Ɛ bonyii nteen no lanlanje lo fibole nje binghaw bi mwɛɛm e bicii bì Jisos to gee.

Ngan ekumɛ ngow fintam fimew

(*Mat 13:31-32; Mak 4:30-32*)

¹⁸ Ɛ Jisos nɛ ghay le “Bvunfon bvuo Nyo' le nu ke diɛwe la? Fiɛɛ fi è nulo é me enfewsɛn dvú nu la? ¹⁹ Bvú nu ke diɛwe ngow fintam fimew † fi wee to tfumyɛɛ wene dvu wvú, Ɛ yí ke buy, ku yin tu kete Ɛ mvunyiim mvú bile we no yoote yî dvú le.”

Ngan ekumɛ fintunɔɔɛn

(*Mat 13:33*)

²⁰ Ɛ wvú bvuu nɛ ghay le, “Ɛ nulo é me embvuu enfewsɛn bvunfon bvuo Nyo' le bô la? ²¹ Bvú nu ke diɛwe fintunɔɔɛn fi kpwoon to fewɛɛ mvuum ê bintee bi baay baay e bitete jo fiysɛn dvú, tow gɛɛ, Ɛ fí mum ge Ɛ mvuum modvu ben.”

Diuw fwese wvu fiasaa

(*Mat 7:13-14, 21-23*)

²² Ɛ Jisos ke mum nɛ no gene Jelusalem. No wvú to gene no fele ê bilaante bô ê bontɛw e yɛɛyi bonyii. ²³ Ɛ wee mvu nɛ bife ê wvú le, “Tata, è nu ke bonyii caan bô nu ke eboy e?” Ɛ Jisos mum tfuse wase ê bonyii bocii le, ²⁴ “Ben elumtè ntay keeley Ɛ è nu fô diuw fwese wɛ wvú nu fiasaa le. Ben ekeè le bonyii nteen nu

13:10 Mak 2:27-28

13:14 Ksm 20:9-10

13:15 14:5; Mat 12:11-12

13:16

1:54-55, 73; 3:8; 19:9
bala le le, «mustard».

13:19 Esek 17:23; Mat 13:31

† **13:19** Ngow yin nu è diɛw

13:21 Mat 13:33

13:25 Mat 25:11-12

ke egomte keeley yaa kɛŋke je kɛ. ²⁵ Kefew nu ke ekocɛn, ɛ cee yew eja we efaa kembun. Wvú nu ke edioo ɛ faa, ɛ ben emɛy ɛkfuŋ ekumci kembun lɛke lɛ, ‘Cee ɛkolɛ, yene kɛ yew ɛ bese eley.’ Ɛ wvú emum ɛtfuse ɛ ben lɛ, ‘Kɛ me n'yaa ŋkee jò ben nɛ kɛ.’ ²⁶ Ɛ ben emum ekɛw ɛtaŋyi lɛ, ‘Ɛ nu bese bò beene se shee diekene bvuu wukene. Ɛ wo se ghane yɛɛyi bonyii bontɛw bosɛse le.’ ²⁷ Ɛ wvú ebvuu ekase ɛtfuse kɛ lɛ, ‘Me nsɛne lo ɛ ben lɛ kɛ me n'yaa ŋkee ben kɛ. Ben enɛnɛ lo ɛ me ɛfwese ben bò ghane buwyi mwɛɛm ban.’ ²⁸ Ben nu ke eyɛn Abl'am bò Aysik noo Yakow noo bonyii bo ntum Nyo' le bocii ɛnte jo bvunfon bvú Nyo' le, ɛ ben nu ɛ bó ɛ ban ɛkfuŋ, ɛ ben emum ebeele ŋgeci bigew. ²⁹ Bonyii nu ke enɛ biba bicii ɛ kɛw jò diuu sane ɛ gɛn ɛ buy jò dí seeyi noo ɛwɛɛwe bò ɛkuɛku jo won, ɛto eshii ediekene ɛnte jo bvunfon bvú Nyo' le. ³⁰ Ben ekeè lɛ bonyii bomew bò nu ɛjim keseen nu ke enu bo fwe, ɛ bomew bò nu fwe keseen nu ke enu bo ɛjim.”

*Ɛ Jisos bɛm Jelusalem
(Mat 23:37-39)*

¹ Ɛ è no nu kɛ kefew kedvu le, ɛ Bofalasii to gay ɛ Jisos lɛ, “Buy fiuw jan eɛn keba kemew e njefo Nfon 'Elod gomte keeyu wo.”

² Ɛ Jisos tfuse ɛ bó lɛ, “Ben eɛn egay ɛ dikfuú didvu lɛ me mbvuuse bonceendaa bo

dɛwle le yí bonyii le ɛben, mbvuu nɛle bincɛm, ɛ è nu ke no me nu embuy enɛge ntfuu, ɛ ke edioo enu foɛshentfuú, ɛ me emum emɛse lemme diem. ³³ Geenen, ɛ me nu enɛkɛw lɛne diem di Jelusalem ɛben, embuy enɛn ntfuu enɛgen embuy foɛshentfuú. Kɛ fí baa kocɛn lɛ bó eyu wee ntum Nyo' bvudvuu bvumew e sɛ è nu Jelusalem kɛ.”

³⁴ No Jisos jeme nɛn, mum bɛm lɛ, “Ɛbɛɛy Jelusalem! Ɛbɛɛy Jelusalem! Wo wvú yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le, bvuu tumyi bonyii bò Nyo' tumte fò wo le bò ɛta. Ɛ nu wase bokaŋ bomɛɛ no me mom keembaancɛ boom buw kɛ diɛwɛ no bweeshie ké baancɛ boom bew kfukɛ, wo ɛ fan? ³⁵ Taa eyɛn, yew yo nu ke etu binffuy. Ɛ me ensee ɛ ben lɛ kɛ ben nu ke ebvuu eyɛn me le kɛ, eɛn ebuy kefew kè ben ke egay lɛ, ‘Nyo' nu ɛ lan kɛmbonɛn yí wee wvú too ɛ diee di Tata le.’ ”

14

Ɛ Jisos bvuu fɛ wee diuu di mbam e

¹ Ɛ è ke no nu diuu di mbam e dimew, ɛ Jisos gɛn keediekɛn yew dvu wee wvu baay mvu. Ɛ wee wvudvu to nu wee Falasii. Ɛ bonyii bò to nu fò no gbwetene Jisos keeyɛn fiɛɛ fí wvú nu ege. ² Ɛ to nu ɛ wee mvu leeme fò ɛ Jisos ɛjise cɛmte bò ntun ɛ wvú ɛ ge wase can bò bikaa ɛ mvuwkɛn. ³ Ɛ Jisos bife ɛ Bofalasii noo bonyii bò to looci

kee bonci bo Nyo' le, bò to nu fò le, “Nci wesebeene nu ε bee le è nulo é bó efe wee diuu di mbam e?”

⁴ Ε bó fanε yaa tfuse fiεε ke. Ε Jisos jice wee wvudvu le, fe wvú, mum gay le wvú egene. ⁵ Ε Jisos mum kase bife ê bonyii ba le, “Ε wee mvu ben e kenke wan * kenεε na', wvú ε gbwe ê fwεη diuu di mbam e, mwεten saa ebvuse lo kan mwaan e?”

⁶ Ε bó ma fiεε fi bó etfuse.

Wee ejoo ekole kew caan

⁷ Ε Jisos ke taa yεn no bonyii too cawci ε è nu mondvuum mo fwe se shiyyine fò, ε wvú maw díεw ê bó le, ⁸ “Seke bó ε see wee bô ηkaw bvujen, wvú ε gen, fo wvú eshii ε è nu fô bvudvuu bvu fwe le ke, njefo è nelo enu ε bó ε see ten wee mvu wvu baay wvú fele wvú dvú. ⁹ Ε cee bvujen wvú se seηεε bó dvú bocii ke enε eto emum egay ê wvú le, ‘Nεεε we enya bvudvuu bvun ê wee wvu baay wvun.’ Ε wvú emum enε bô ken'wuumεn egen shii wase ε è nu ejim. ¹⁰ Seke bó ε see wee bô ηkaw bvujen, wvú ε gen, shii ε è nu ejim, wvu le cee bvujen ke enε eto egay lo ê wvú le, ‘Nsaa yem, nεεε we fen egen shii ε è nu fwe.’ Nonεn, é wvú emum ekenke n'wvum fwe dvu bonyii bocii fò. ¹¹ Ε nu ke lenλεη no wee tfuu wvú bensee ekole kew nu ε bó nu ke eshike lo wvú. Ε wee wvú shiwse ekole kew nu ε bó nu ke ebense lo wvú.”

Wee etaalè ε è nu fô bonyii bo ηgew e

¹² Ε Jisos mum nε kase gay ê cee yew wvú to tenεε wvú yew dvu wvú le, “Seke wo gomte keetee bonyii le bó eto ediekεn, fo wo etee ε è nu nsáa yo bô boom bo bwoo le noo kfuu diuw kenεε bonyii bo kpaw e bo ntεw wo le ke. Ε wo teje boba bonyii, é bó ke ekase ten etee wo yéw yibole, é fi emum enu le bó nu ε tfuse wase kebo kuw. ¹³ Seke wo gee ηkaw, tee ε è nu bonyii bo kefufe le, bonkewle bô bontεηε noo binfefe. ¹⁴ Ε wo ge nonεn, é wo emum ekenke kembonεn, njefo ke boba bonyii kenke fiεε fi è nulo é bó ekase etfuse ê wo ke. Ε ke enu Nyo' wvú nu ke elaw wo diuu di bonyii bew nu ke ebuyte yi kpwe le.”

Ngan ekume ηkaw wvu baay (Mat 22:1-10)

¹⁵ No Jisos jeme nonεn, ε wee mvu wvú bô bó to diekene mum gay ê wvú le, “Njon wvu baay nu wvú wee wvú nu ke ediekεn εnte jo bvunfon bvu Nyo' le.”

¹⁶ Ε Jisos mum fe ê wvú le, “Ε to nu kefew kemew e, ε wee mvu seyse ηkaw wvu baay, be bonyii nteen. ¹⁷ Ε diuu ke to kocεn, ε wvú tum waa we lemme le wvú eghan esee ê bonyii bocii bò wvú to beε le bó etoð, le mwεεm mvunciim nu ε bó ε seyse wase. ¹⁸ Ε waa lemme wvudvu mum gen yεn bó le, ε bó kew no camte

14:5 13:15-16; Mat 12:11

“kembεεbey.” **14:7** 20:46

Dito 14:29 **14:15** 13:29

* **14:5** Bonwa' bo boyvuum bomew teje le

14:8 Bηgn 25:7

14:11 Mat 23:12

14:13

ye mwaan mwaan. E wee wvu fwe wvù wvú to yeneε gay ê wvú le, 'Me nse nu ε ηguy wεε wεm wvu fwe, ε me ηκηηke keenγεn etaa. Kee wo, fo ben eεyτè me κε.' 19 E wvú bvuu yen wvumvu le, ε mwεten gay le, 'Me nse nu ε ηguy bona' bem bo lemme le yuufe, ε me ηgene keseen keemom bó. Kee wo, fo ben eεyτè me κε.' 20 E wvú yen wee mvu le, ε wvú gay fiew le, 'Me nse nu ε ηkooy bwee yew, ε κε kefew yaa nu dvú kè è nulo é me ento κε.' 21 No bó tfuse nonen, ε waa lemme wε mum tu jim γεν see fiεε ficii ê cee εkolε we. E cee ηkaw wvudvu yuw, ε fitele bente lo wvú. E wvú mum kase tum waa we lemme wε gay le, 'Buy cekey, eγεν εlaante eghan ntasen jé bô mvujetele mvunciim e, ekum bonyii bo kefufe le, bontηε, bô binfefe noo bonkewle eto dvú.' 22 E wvú γεν kase to gay le, 'Cee εkolε, me nu ε ηγε wase no wo be gay, geenen, yew baa yiηsen κε.' 23 E cee εkolε we gay ê wvú le, 'Buyε keseen eγεν ghan jé le bô mvujetele le mvunciim, ekan wa lo bonyii é bó eto, é yew yem eyiηsen. 24 E keè le κε wee mwaan ente jo bonyii ba bò me nse n'yawεε mbe nu ke emom lo fiεε fiem fidien ê wvú εmvu κε.' "

No è nulo é wee eseyse se ley ηgoo Jisoe
(Mat 10:37-38; 5:13; Mak 9:50)

25 E Jisoe bvuu ne no gene, ε bibombom bi bonyii le sh-fumte bii wvú le. E wvú ke ne banke ye gay ê bó le, 26 "Ke è nulo é wee enu wee wεm ηgoo se wvú koonke me fele bwee bô ice, bvuu koonke me fele kpwese bô boom noo boom bo bwee le bô jéme ye κε. E wvú kenke naa ten keekoonke me fele no wvú koonke εkolε kew. 27 Ke è nulo ten é wee enu wee wεm ηgoo se wvú nu ε tuu kew kentam ε no bii me le κε. 28 E nu yee ê ben enteleη wvú gomte keebom yew yì defe ê we, wvú saa eyaw eshii ekpwawce le laa wen kenke bigew ε bí ε kocen bi wen nu ke ebom dvú emese le? 29 E wvú baa eyaw ege nonen ηkuuη é wvú ke ene elese kenffuy é yew eghaw wvú keebom. E bonyii edioo efele emum ebuu wvú gayte le, 30 'Kenεε kin se nu ε kew yew yì ε ghaw wvú keemese.' 31 Ke lenληη ten, è nu nfon wvú la wvú gomte keetum jem bô nfon mvu, wvú saa eyaw eshii fokuse ekpwawce le laa è nulo é wen bô bonyii bowene bo jem e bo bontfuke yuufe etum jem bô nfon wvumvu wε bô bew bonyii bo jem e bò nu bontfuke mbaanfiεε le? 32 Wvú ε kpawwce ε yen le fi nu ke eghaw, é wvú emum etum bonyii bew bomew é bó eγεν eyen nfon wvumvu wε le ε wvú bεε ncejole, eleke wvú le nyεkeey enù ê bô wen enteleη. 33 Fí mum è no nu le, é wee baa ecine mwεem mwew e mvunciim, wvú saa enu wee

wem ηgoo κε.

³⁴ Nkauw nu fiεε fi jee. Geenen, é yí nelo ε cife, é bó ebvuu ege neε dvú é yí se ebvuu ekase eyeke? ³⁵ Ke tu yí ε la wase εcici. E ke shiee yaa bvuu nu dvú wvù bó elese wene, keνεε yí binfo le κε. Yí nu κε wase le bó elanj lo. Wee wvù κεηke bitem keeyuw ε wvú yuw.”

15

*Ngan ekumε njee yì to laε
(Mat 18:10-14)*

¹ Bonyii bò to fii shile noo bonyii bò befe bomew to too fô Jisos e keeyeke fiεε fi wvú to yeeyi. ² E Bofalasii bò bonyii bò to duñci bonci bo Nyo' le κεw no wvukene, gayte le, “Wee wvun fiisene bonyii bò befe bvuu diekene bó bó.” ³ Nonen, ε Jisos ma ηgan wvun ê bó le,

⁴ “E nu yeε ê ben entelen wvù κεηke njée gbwee, yimiaan ε la, é wvú ke elaame? Wvú saa eyaw ecine yi mban bvuuκε ncow bvuuκε le ηkpwaante egen egomte yimiaan yidvu egen ebuy seke wvú ke eyen yí le? ⁵ Wvú é gom ε yen yí le, emum eyuuke njon, etuu fô gbwew, ⁶ ekfuuyi dvú fô yew e. E wvú dioo ε kfule dvú, emum ekum nsáa ye bó bonyii bò cee mbew ye le gay le, ‘Ben eto é beene elanjlan njee yem ε yí be ε la, me ε ηkase ε n'yen yí le.’ ⁷ E me ensee ê ben le, è nu κε lenlen no nlanlan wvu baay nu ke enu won wvu we

le, nje wee wvù befe mwaan wvù nu ε kumen fitele fiew. Bó nu ke elanjlan wvuwee wee fele bonyii bo mban bvuuκε ncow bvuuκε bò nu teytey yaa shieele ηkumen κε.

Ngan ekumε jise di bigew e di to laε

⁸ Nuu le è nu kpwoon wvù la wvù κεηke bigew yuufe, jise ε la fó é wvú ke elaame? Wvú saa etfuw ηguy eyeese, eyeese yew, elooce etasse egen ebuy seke wvú ke eyen e? ⁹ Wvú é tasse ε yen, emum ekum nsáa ye bó bonyii bò cee mbew ye le egay le, ‘Ben eto é beene elanjlan jise diem di bigew e, ε dí be ε la, me ε ηkase ε n'yen.’ ¹⁰ E me ensee ê ben le, è nu κε lenlen no bonceendaa bo Nyo' le lanlan nje wee wvù befe mwaan wvù nu ε kumen fitele fiew.”

Ngan ekumε wan wvù to laε

¹¹ E Jisos bvuu jeme le, “Wee mvu to κεηke boom bolemse bofeε. ¹² E wvu ejim ke mum ne gay ê wvú le, ‘Icem, gawe bwem bvushew enya ê me keseen.’ Nonen, ε ice mum gaw bvushew bvudvu ê bó. ¹³ E wan wvu ejim wvudvu fi bwew bvushew, ε è ke dioo nu ejim jo ediuw caan, ε wvú baance bvucii gese mum laa bala won wvumew e ncejole, mum gen no gbwayte bvuuκε bigew bidvu yí nce wvu εcici le. ¹⁴ E wvú ke dioo bvuw ε bi ka, ε jen yí temyi ne koo won wvudvu le, ε wvú no

tane fiεε fidien. ¹⁵ Nonεn, ε wvú mum γεν gom lemme fô wee mvu wvu woj wvudvu le keelemte wvú le. Ε wee wvudvu mum ciinse wvú le wvú eγεν eεεyte bonkunyam bew. ¹⁶ Ε wvú mum γεν no εεyte, ε wee yaa nu dvú wvú enya wvú bô fiεε fi wvú edie ke. Ε wvú mum no keηke shiee le wen bee ediee mwεεm mvudien mvú bonkunyam ké no diee. ¹⁷ Ε wvú ke ne kew no kpawwci mwεεm, tee bvufee bwew jim, mum gay le, 'Bonyii bo lemme le bo icεm e keηke mwεεm mvudien nteen ε mvú ghaake bó, ε me nu fen ηkpwee jen. ¹⁸ Me nu enε we, enγεν fô icεm e, engay ê wvú le, "Icεm, me nu ε ηγε kebefε fô Nyo' le noo fô wo le. ¹⁹ Me mbaa mbvuu ηkocεn le bó eteηe me le waa wo ke. Joo ke wase me diεwε wee wo lemme le."

²⁰ Nonεn, ε wvú mum ne no tuu jim fô ice le. Ε wvú ke dioo too buyte wase mbew la le, ε ice lan jise yen wvú le. Ε shen koo wvú bô wan, ε wvú ja we, lewte γεν, bam wvú, bvuu ηocε. ²¹ Ε wan wvudvu mum gay ê wvú le, 'Icεm, me nu ε ηγε kebefε fô Nyo' le noo fô wo le. Me mbaa mbvuu ηkocεn le bó eteηe me le waa wo ke.' ²² Geenεn, ε ice kaa tee lo bonyii bew bo lemme le gay le, 'Ben eγεν cekey, egom kekum naa kε jee ntay, eto et-fume yî ye le, ebvuu elese fin-caw yî εbo kew e noo bolaba yî bikaa biew e. ²³ Ben eγεν ekoo waa na' wvú fan, σεε ε

beene ediee lanlanε, ²⁴ njefo waa wεm wvun se nu ε kpwe wase ε kase ε tu dvú. Wvú se nu ε la, ε kase ε yene.' Nonεn, ε bó mum kew no lanlanε.

²⁵ Fiεε fin to kooyi, ε wan wvu ηgaywee nu ηkpwaante. Ε wvú ke dioo kfuuyi, ke to buy mbew yew e, yuw no bine gb-wee. ²⁶ Ε wvú tee wee lemme mvu bife laa bó σε bine ε ε nu la le. ²⁷ Ε wvú tfuse ê wvú le, 'Waa bwoo nu ε tu jim εben. Nonεn, icεn ε σεε waa na' wvú fan, njefo wvú be ε yen waa bwoo le ε wvú nu dvú bvuu temyi.' ²⁸ Ε wvú yuw nonεn ε shém kaa ton'yε lo wvú, ε wvú mum fan keeley yew. Ε ice buy γεν no booyi wvú le wvú eley ke yew. ²⁹ Geenεn, ε wvú tfuse ê ice le, 'Taa eyen, me nse nlemte fô wo le diεwε nfwa le yî bilum bin e bicii, ε me ηke mbaa nfan wase keenge fiεε fiuw fimew ke. Wo ke baa nya wase me ke naa bó waa bie le me enlanlan dvú bee nsáa yεm ke. ³⁰ Waa wo wvun wvú se γενεε bvuw bvushεw bó bokεne bo nsake le ε dioo to, wo mum ε koo lo waa na' wvú fan ε σεε nje ye.' ³¹ Ε ice tfuse ê wvú le, 'Waa wεm, bee wo se nu fen sekecii, ε fiεε ficii fi me ηkeηke nu ke fiuw. ³² Geenεn, fi be jee keelanlanε njefo waa bwoo wvun se nu ε kpwe wase, ε kase ε tu dvú, wvú se nu ε la, ε kase ε yene.' "

16

Waa lemme wvú to fiwεε kenfiw

1 E Jisos bvuu jeme ê boom bew bo ηgoo le ε, “Wee kp-waw mvu to κηηke waa we lemme wvù wvù to γεκεε le wvù etaale fô kpwaw we le. E wvù ke nε yuw ε waa we lemme wε bvuuke lo bigew biew. 2 E wvù mum tee waa we lemme wvudvu bife ê wvù le, ‘Fin fi me n'yuuke ekumε wo nu la? Baance bonwa' bocii bò wo saanηke kpwaw wεm jó eto etfuse ê me. Ke wo yaa bεε ebvuu elemte me le κε.’ 3 E waa lemme wε γεν shii kpwawce le, ‘No cee ekole wεm kuunηke wase me fô lemme le, me nu enge nεε? No me nu σε me ηκεηke mvunηay keenlem bô jiw, ε me mbvuu η'wuumene keenleke ελεκεε.’ 4 E wvù mum nε kpwawce le, ‘Me nu ε ηkieε wase fiεε fi me nu enge, wvu le seke bó ε kuj me fô lemme le, é me enκεηke nsán yì nulo efiisene me yéw yibole.’ 5 Nonεn, ε wvù mum tee bonyii bò to κηηke fioo cee ekole we mwaanη mwaanη. E wvu fwe to ε wvù bife ê wvù le, ‘Wo laake cee ekole wεm nεε?’ 6 E wvù tfuse le, ‘E nu bokolo bo mεem e bo baay baay gbwee.’ E wvù gay le, ‘Ko ηwa' wo fioo wvun eshii fokuse cekey, ekumεn esanη le mbaanshen.’ 7 E wvù kase bife ê wvumvu le, ‘Wo laake yo nεε?’ E wvù tfuse le, ‘E nu bikele bi εgin e gbwee.’ E wvù gay le, ‘Ko ηwa' wo fioo wvun ekumεn sanη le bikele mbanηyanη.’ 8 E cee ekole waa lemme wvun ke yen no wvù

fiwse wvù nonεn, kaa bense lo wvù le wvù nu ε feefεn baay.” E Jisos mum mεse le, “Bonyii bo fokuse fεn feefene yì mwεem mvù bó gee le fele no bonyii bo n'yuule feefene yì mvubole mvu n'yuule.

9 Nonεn, me ε no ηgayte ê ben le, ben ejoò kpwaw wene wvu fokuse fεn koole nsán dvù, wvu le seke wvù ε ka, é Nyo' efiisεn ben ê wvù yew fô ben nu ke enu sekecii. 10 Wee wvù nulo ekiεε keetaa fô fiεε fi caan e ntaη, nulo ekiεε keetaa tεn fô fi kuuke le. E wee wvù fiike kenfiw yì fiεε fi caan e, nulo efiw tεn yì fi kuuke le. 11 E ben nu σε ben nulo ekiεε keetaa fô kpwaw wvu fokuse fεn e, é ke enya yeε ê ben kp-waw wvù kpwaw? 12 E ben nu σε ben nulo ekiεε keetaa fô fiεε fi wee mvu le ntaη, é ke enya yeε ê ben finεn?

13 Ke è nulo é waa lemme elemte bocee ekole le bofeε κε. E wvù lemte nonεn, é wvù ebane wvumvu, koonηke wvumvu, kenεε eyuuke wvumvu le ntaη, joo wvumvu ekuse. Ke ben nulo elemte Nyo' le bvuu lemte bigew e κε.”

14 No Jisos jeme nonεn, ε Bofalassii yuw nε no buu lo wvù, njefo bó to koonηke bigew baay. 15 E Jisos mum gay ê bó le, “E nu ben ban bò dunçi ye le ben nu bonyii bò jee fwe dvu bonyii, geenεn ε Nyo' kee mwεem mvunciim mvù nu ê mvuntelem mvunεn e. Ben ekeε le mwεem mvù bonyii benseε le è nu mwεem, nu

mvù Nyo' taale ε mvù bεmte lo fô wvú le.”

Nci bô bvunfon bvú Nyo' le

16 Ε Jisos bvuu gay le, “Ε to nu fwele ε bó fewci ε è nu bonci bo Muses e bô mwεεm mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saan̄ke. Geenεn, ε κew no Jon to toε, nu ε bó fewci wase ε è nu saaka wvù jee wvu ekumε bvunfon bvú Nyo' le. Wee tfuu ε mum ε no taan̄ke keeley εnte jo bvunfon bvú Nyo' le bvudvu le. 17 Fí nu cekey fô εbulε bô nshε le keeka, εfey fo fijise fi ηwa' le ela εcici ê N̄wa' bonci le.

18 Fí ε no nu le, é wee kun̄ kpweεe, ε jo wvumvu, tu wvú nu ε ge kebefε ke diεwe kee-jaη kpwoon mvu. Wee é jo kpwoon wvù buy wase ê wee yew, tu mwεten nu ε jo kpweεe wee.”

Laasalus bô wee kpaw

19 Ε Jisos ke bvuu nε gay le, “Wee kpaw mvu to nu dvú, suute ye bô ndvú yì jee, diee εkolε kew εdiuw εcii. 20 Ε wee kefufe mvu nu ten dvú, ε diee nu Laasalus. Ε bin̄koken ε kooyε wvú ye yicii. Ε bó to gεε ε wvú no shee jiime diuw fwese wee kpaw wε le, 21 cεyte le laa wvú nu ke edioo ediekene é fiεε eshεete ε wen bon̄ci diee le. No wvú to jiime fô nonεn, ε bwé bvuu mεεse too laci bin̄koken biew. 22 Ε è ke no nu kefew kemew e, ε wee kefufe wvudvu kpwe, ε bonceendaa bo Nyo' le to tuu wvú gεn gεε bvudvuu bvú n̄joη e mbew Abl'a'm e. Ε

wee kpaw wε ke kpwe ten ε bó dwey wvú. 23 Ε wvú gεn ε è nu won̄ bon̄kfu le no nu fô yì ηgew wvu baay e. Ε wvú ke nε lan̄ jise, yen Abl'a'm e ncejole bô Laasalus mbew ye le. 24 Ε wvú tee le, ‘Icem Abl'a'm, koo shen fô me le eciinse Laasalus é wvú elese kpwan εbo kew ê joo le eto leεse leme diem dvú. Me nu lo yì monlum mo baay e ηgyu wvun e.’ 25 Ε Abl'a'm tfuse fiew le, ‘Waa wεm, kume seke wo to bεε cee yì nshε le. Wo to keηke mwεεm mvù jee mvunciim sekekie, ε Laasalus yεne fiew e ε nu ηgew. Keseen nu ε Laasalus nu yì n̄joη e ε wo nu yì monlum e. 26 Κε è mεy ke fifin ke. Ε keè ten le kenseεn ke baay nu ε bó ε seyse wvu le fo è nulo é wee ene fen edan̄sen eto fô wo nu ke, ε è yaa nulo ten é wee ene fô wo nu edan̄sen eto fen ke.’ 27 Ε wee kpaw wε bvuu leke le, ‘Kee wo icεm, ciinse ke Laasalus fô yew e fosese. 28 Me ηkeηke boom bo bwεεm e botin, é wvú egen etefe bó le bó eyenè fo bó ke eto ten fô bvudvuu bvú ηgew e bvun e ke.’ 29 Ε Abl'a'm tfuse fiew le, ‘Boom bo bwoo le bodvu keηke bon̄wa' bô Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to san̄εε, bó eyuukè mwεεm mvù bó gayte.’ 30 Ε wee kpaw wε tun gay le, ‘Aay icεm Abl'a'm, é è be buy wee mvu yì kpwe le ε gεn ε fewce ê bó, é bó se yuw ekumen̄ mvuntelem mvubole.’ 31 Ε Abl'a'm tfuse é wvú le, ‘Ε bó

tun keeyuw fiεε fi Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le gayte, bó saa ke eyuw naa lo ten fi è gayte wee wvù buy yî kpwe le kε.' ”

17

N'yεεyi Jisos εkumε kebefe bô mbee noo lemme

¹ Ε Jisos gay ê boom bew bo ηgoo le λ, “Κε mwεεm mvù teeyi bonyii ε bó gee bibefe nu ke eyuu enu σε mvú nu lo ke. Geenen, ηγεω nu dvú fô wee wvù teeyi bonyii λ bó egeè bibefe le. ² Fí nu ke ejee fô wvuwe wee le λ bó esheηke kebwee ke diene le ê kendonj kew e, edomse wvú ê joo yi baay e, efey fo wvú egeè ε boom ban gee bibefe. ³ Ben edioo nu no yenè.

Ε waa bwoo ge fiεε fi befe, é wo jeme ê wvú. Wvú é kumen, é wo λεshe nya ê wvú. ⁴ Ε wvú cim ge mwεεm mvù befe fô wo le bokanj bosooshwiy yî diuu le, ké ge kase ke to ku can λ wen nu ε jay, tu wo keηke ke keefoose wvú.”

⁵ Ε boom bo Tata le bo ntum e ke ne gay ê wvú λ, “Geε é mbee wese etemyi ntay.” ⁶ Ε Tata tfuse λ, “Ε me ensee ê ben keceey λ, é ben be keηke mbee ε wvú nu ke naa diewe shem nsusu le, tu è nulo é ben egay ê kete ke baay kin λ kí emvuw ye fen egen eleem ê joo yi baay e, é kí emum eyuw lo ben e.

⁷ Ben ejo λ wee ηgoo yene le keηke waa we lemme, wvú ε she lemte wene, keηεε wvú

be taale ε è nu fô njée le, é wvú ke dioo ε kfule, é wvú emum egay λ waa we lemme wvudvu egen lo ejo mwεεm mvudien mwew eshii ediee le? ⁸ Κε è nulo é fi enu nonen ke. Fiεε fi wvú nulo egay nu ke λ wvú egen ekumen ndvú, eseyse mwεεm mvudien mvuwene eto dvú, emum eceyte, é wen dioo ε dieken, ε wuken, é wvú ebaance mwεεm σε gen ediekεn. ⁹ Waa lemme wvudvu é ge mwεεm mvun mvunciim, é wvú ke eshe enyaa keyoone ê wvú? ¹⁰ Ε nu ke ληληη no finen nu. Ben ke dioo ε ge lemme di bó nya ê ben dí ε ka, é ben egay ke λ, ‘Bese nu ke lo fisese boom bo lemme le, ε bese ge ke ε è nu lemme disese.’ ”

Ε Jisos fe bonyii bo ntun wvu baay e yuufe

¹¹ No Jisos to gene Jerusalem, no fele ê kedwee ke wonj wvú Samalia bô wvú Galilee le. ¹² Ε wvú ke gen dioo eleyte nteω mvu le, ε bolemse bomew yuufe bò to cemte bô ntun wvu baay yen wvú le ncejole, ¹³ mum tee bô diew yî temyi λ, “Jisos cee bonyii, came ke shen fô bese le.”

¹⁴ No Jisos yen bó le, gay λ, “Ben egen eduηce bikuu binen ê bocee ncese.” No bó ne ε no gene mum bonen no yuule bεε ê je. ¹⁵ Ε wee mvu ente jo bó yen λ wen nu ε bonen wase, mum kase no tuu jim fô Jisos e bensee Nyo' foweεwe. ¹⁶ No wvú to,

mum gbwe ê Jisos ejise bæele wvú. E wee wvudvu to nu wee wvu Samalia. ¹⁷ E Jisos gay le, “Bonyii bee yuufe bò me mbe nfε bó ε no yuule, bo bvuuके ε fεε? ¹⁸ Fí nu le wee baa nu dvú wvú eyen le wen ekase etu jim enya keyoone ê Nyo' efeyके tolo wvun e?” ¹⁹ E Jisos mum gay ê wvú le, “Ja we egeñè fiuw. Fitele fi wo lese yí yem e nu ε ge wase wo ε bonen.”

Bvunfon bvú Nyo' le bvú keseen bô bvú too

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ E Bofalasii ke ne bife ê Jisos le laa bvunfon bvú Nyo' le nu ke ekew seke la le. E wvú tfuse le, “Ke nciise yaa nu dvú wvú nu ke eduñce seke Nyo' nu ke ekew esaake bvunfon bwew के. ²¹ Ke wee yaa nu dvú wvú nu ke eduu le, ‘Ben etaa eyen, Nyo' wvun ε wvú saake fen’, केनेε le, ‘Wvuwe ε wvú saake fofe’ के. Ben eyeke eyuw, bvunfon bvú Nyo' le nu ê mvuntelem mvu bonyii le.” *

²² E wvú mum kase jeme wase ε è nu ê boom bew bo ηgoo le le, “Kefew too lo kè ben nu ke egomte keeyen wee wvú diee nu Waawee le के naa diuu dimwaan, saa eyen के. ²³ E nu ke enu kefew kekic le é bonyii bomew eduu le, ‘Ben etaa yen, wvuwe fofe’, केनेε le, ‘Ben etaa yen, wvuwwun fen.’ Bó dioo jemyi nonen fo ben egeñè keetaa के. ²⁴ Ben kee no jan

ké lawte we nen mwaww, ε ebuw ε won η yo ena ecii yuu nen mwann, ε bonyii bocii yen. E nu के लेηληη no bonyii bocii nu ke eyen wee wvú diee nu Waawee le diuu di wvú kaase too. ²⁵ Geenen, no wvú ke egen, se kase eto, nu ε wvú केηके keeyaw yen bongew nteen é ηηgoke ke keseen kin ema lo wvú. ²⁶ Ke लेηληη no fí to nu kefew ke Noa' le nu के no fí nu ke enu kefew ke Wee wvú diee nu Waawee le. ²⁷ Bonyii to nu diekene, wukene, ε bokene bô bolemse taashi bvujen, ε bonyii nyaa boom ε bolemse taashi bvujen bô bó, gen buy diuu di Noa' to leyee ê ηguw e ε joo ke buy to lese bó bocii. ²⁸ Fí nu ke enu ten लेηληη no fí to nu kefew ke Lot e. Bonyii to diekene, wukene, kamene way, lemte ηee, bvuu bomte yéw. ²⁹ E Lot ke dioo buy Sodom, ε Nyo' mum shike ηguy we ε wvú no shiile bænci के diewe mvunkan e, shii mum lese bonyii bo Sodom bocii. ³⁰ E nu के no fí nu ke enu diuu di wee wvú diee nu Waawee nu ke esese ebuynen e.

³¹ E nu ke edioo enu ebvubwe, fo wee wvú nu ê yew we ε mwεem mwew nu yew, ebvuu eshii eley yew le wen ejo se no lewte के. लेηληη ten, fo wee wvú nu wene ebvuu ekfuuyi le wen egen ejo fiεε के. ³² Ben ekume fiεε fi to kooyee bô kpweε Lot.

17:19 Mat 9:22 **17:21** 11:2, 20; Mat 12:28 * **17:21** केनेε le, “bvunfon bvú Nyo' le nu ê ben ente.” **17:22** 21:7-24 **17:23** Mat 24:23-25; Mak 13:21-23
17:25 9:21-22 **17:28** केη 19:24-25 **17:31** Mat 24:17-18; Mak 13:15-16
17:32 केη 19:26 **17:33** 9:24; Mat 16:25; Mak 8:35

33 Wee wvù gomte keebawci nshii we fo wvù elase nu ke elase ke lo. E wee wvù lase nshii we nu e wvù bawce lo nshii wvudvu. 34 E me enjgay ê ben le, è nu ke enu entañ jodvu, bonyii nu ke ejiime fontaw bofεε, é bó ejo mwaan é wvumvu eshεε. 35 Bokεne bofεε nu ke egooke bvulem fodien, é bó ejo mwaan é wvumvu eshεε. 36 [Bolemse bofεε nu ke enu wene, é bó ejo mwaan é wvumvu eshεε.]” † 37 E boom bew bo ηgoo le mum bife ê wvù le, “Tata, fiεε fidvu nu ke ekooy e è nu fεε?” E wvù tfuse e è nu ê ηgan e le, “Fô kenkpwe ke fiεε le nu, nu ke fó fò bonjgulan nu etaashi.”

18

Ngan ekumε kpwεε ηkfu bó wee wvù saake bonsaw

1 E Jisos mum ma ηgan mvu keeyεεyi boom bew bo ηgoo le le bó kenjke keebunlee sekεcii yaa doose ke. 2 E wvù gay le, “Wee wvù saake bonsaw mvu to nu ê kelaante kemew e, e wvù yaa fane Nyo', yaa yene ten jise di wee le ke. 3 E kpwεε ηkfu mvu nu ten ê kelaante kedvu le. E wvù ké no gene sekεcii kule can ê wee wvù saake bonsaw wε le wvù efi ke wen esumten nsaw wen bó wee wen bvuban. 4 E wee wvudvu yaa leese gvune entuntun ke, e kpwεε ηkfu wε mεy ke no cine fó. E fi ke ghaw, e wee wvudvu gay le, ‘No me nu se me nfane Nyo', se me ncm n'yεne jise di wee le, 5 geenεn

no kpwεε ηkfu wvun too ke jewsee me nen, me nu en'yen le me nu e nsumten nsaw we no wvù gomte, efuw ke nonen, é wvù ke emεy ke etoo jewsee me nen, é wee ke ene ekpwe lo ê wvù εbo.’” 6 No Tata ma nonen, mum gay le, “Ben eyuw fiεε fi wee kenje ke εcici wvù saake bonsaw wvun to jemyeε. 7 No wvù to ficεε kpwεε ηkfu wε nen, tu ke Nyo' nulo efi ten bew bonyii bó wvù nu e caw bó beele fô wvù le entañ bó emvunsheen e? E nulo é wvù ebvuu eguute lo ye? 8 E me ensee ê ben le Nyo' nu ke esumten nsaw wvubo naa cekey. Geenεn wee wvù diee nu Waawee nu ke edioo kaase too eyen e bonyii nu dvù bó nu e lese fitele yí Nyo' le fokuse fen nonen e?”

Ngan ekumε wee Falasii bó wee wvù fii shile

9 E Jisos bvuu ne ma wvumvu ηgan e è nu ê bonyii bó to yene bikuu bibole le bowen nu bonyii bo teyten, mum nyensee lo bomew bonyii. 10 E wvù gay le, “Bonyii bomew bofεε to nu e ben gen yew ncese le keebunle. Wvumvu to nu wee Falasii, e wvumvu nu wee wvù fii shile. 11 E bó gen ley, e wee Falasii wε gen leem fiew wvù ember bunle le, ‘Nyo', me nyaa keyoone ê wo njefo ke me nu diewe bonyii bomew e ke. Ke me n'yεele ejise yí mwεem e ke. Ke me nfiike kenfiw ke. Ke

† 17:36 Ke bon'wa' bo boyvuum bomew kenjke kencim kin ke. 17:37 Job 39:30

me njaan̄ke bokεε bo bonyii le κε, ε κε me nu naa κε diεwee wee wvù fii shile we le κε. ¹² Me ηké no mbamte mwεεm mvudien εdiuw εfaa yí kemaa le. Me ηké no nyaa keba kemwaan̄ ê wo εnte jo biba yuufe bi mwεεm mvunciim mvù me ηκεηκε le.' ¹³ Geenεn, ε wee wvù to fii shile we leem fiew ncejole, fanε yaa cim taa we κε, so' εkolε, lan̄ wεm mum bunle le, 'O Nyo', me nu fiem wee wvù befe, camε κε shen fô me le.' ¹⁴ No Jisos fε nen, mum gay le, "ε me ensee ê ben le wee wvù to fii shile we to buy no booke ê wvù yew nu teyey ê Nyo' εjise εfey wee Falasii wε. ε nu κε ληληη no wee tfuu wvù bensee εkolε kew nu ε bó nu ke eshike lo wvù, ε wee tfuu wvù shiwse εkolε kew, nu ε bó nu ke ebense lo wvù."

Jisos koon̄ke boom bo caan caan
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ ε bonyii ke ne no too bô boom bo caan caan fô Jisos e le wvù ekum bó le. ε boom bew bo ηgoo le yen nonεn, no saake lo bó. ¹⁶ Geenεn, ε Jisos tee boom bodvu le bó etoð, mum jeme ê boom bew bo ηgoo le le, "Ben ecine é boom bo caan caan etoo fô me le. Fo ben ejewsè bó κε, njefo bvunfon bvù Nyo' le nu ε è nu fô bonyii diεwee boban e. ¹⁷ ε me ensee ê ben keceey le, é wee baa efiisen bvunfon bvù Nyo' le κε diεwee wan wvu

caan e, wvù saa ke eyuu eley bvunfon bvudvu le κε."

Jisos bô wee kpawaw
(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ ε wee wvu baay mvu bife ê Jisos le, "Wee n'yεeyi, wo wvù wee wvù jee, fiεε fi me ηκεηκε keen̄ge nse ηκεηκε nshii wvù mey lo nu la?" ¹⁹ ε Jisos bife ê wvù le, "Wo ten̄e me le wee wvù jee nje la? Ke wee nu dvù wvù jee κε. ε nu κε Nyo' maan̄ wvù jee. ²⁰ Geenεn, keetu jim yí fiεε fi wo be bife le, wo kee κε bonci bô duu le, 'Fo wo ejan̄ kpweε wee, fo wo eyu wee, fo wo econ̄ bvucōn̄, fo wo eben jim nsaw mbiay', bô wvù le, 'ε wvumtè ico bô bwoo' le?" ²¹ ε wvù tfuse le, "Bonci ban bocii nu ε me nto ηkew wase no ηgeele naa ε me mbεε cuwee." ²² ε Jisos yuw nonεn, gay ê wvù le, "Tu fiεε nu ε shεε fimwaan̄ fi wo bεε ege. Gene ege mwεεm mwuw mvunciim, egaw bigew bidvu ê bonyii bô fuute, é wo ke emum eκεηκε bvukuke ε è nu won̄ Nyo' le. ε wo dioo ε ge nonεn, emum eto ebii me le." ²³ ε wvù yuw nonεn, ε ye keeshε lo wvù, njefo wvù to κεηκε kpawaw baay. ²⁴ ε Jisos taa wvù nen, gay le, "Fí temyi baay fô wee kpawaw e keeley bvunfon bvù Nyo' le. ²⁵ ε fí temyi naa baay fô wee kpawaw e keeley

bvunfon bvú Nyo' le fele no fí tɛmyi fô nyambala le * keeley ê jise di tase le.” 26 Ε bonyii bò to nu fó yuw nonɛn, mum bife le, “Ε ε fen nu nonɛn, ε ke eyuu eboy yεε?” 27 Ε Jisos tfuse le, “Κε fιεε fi ghaake bonyii keege nulo eghaw Nyo' keege ke.”

28 Ε Bitá gay ê wvú le, “Taa eyɛn, bese nu ε cine wase mwεem mvusese le, ε no bii wo le.” 29 Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ε me ensee ê ben kecey le ke wee yaa nu dvú wvú nu ε cine la diew e, keνεε kpwele bó boom e, keνεε boom bo bwee le, keνεε ice bó bwee le nje bvunfon bvú Nyo' le, 30 wvú nu ke enu se wvú ε keηke bonyii bó mwεem nteen yí nshii wvun e mvú fele mvú wvú cine le ke. Ε ε nu ke edioo enu kefew ke nshii wvú too le, ε wvú ekeηke nshii wvú mey lo.”

Ε Jisos bvuu jeme ekume kpweye
(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

31 Ε Jisos ke ne jo boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofεε ε bó bó base ye. Ε wvú gay ê bó le, “Ben eyeke eyuw, beene bene wase Jelusalɛm, ε beene nu eben ebuy jó ε fιεε ficii fi bonyii bo ntum Nyo' le to saηεε ekume wee wvú diee nu Waawee eto ekocɛn. 32 Fí ε mum ε no nu le bó nu ke enya wvú can bitum e, ε bó ebuu wvú, nan'yi wvú, cuyte nceη yí ye le. 33 Bó nu ke etam

wvú bó bonηbwan, eyu wvú, ε ke edioo enu εdiuw εta, ε wvú ebuy yí kpwe le.”

34 Ε Jisos jeme nonɛn, ε fi ffumse bó, ε bó fanε yaa cim kiεε laa wvú jeme le la le, njefo fιεε fimew to nu ε ge le fo bó ekiεε ke.

Ε Jisos yene ejise kenfefe

35 Ε Jisos ke dioo fenεne ke-laante kè Jeliku, ε kenfefe kemew ε shii diuw je le leke mwεem. 36 Ε wvú yuw no ke-bombom ke bonyii le kfunε fele, mum bife le laa ε se nu la le.

37 Ε bó tfuse ê wvú le ε nu Jisos wvu Nasalɛt ε wvú fele. 38 Ε wvú mum kew no wamte le, “Jisos, Waa Nfon Dawe, came ke shen fô me le.”

39 Ε bonyii bò to saa fwe wam le wvú eban lo. Geenɛn ε wvú bvuu mese wam lo foweewe le, “Waa Nfon Dawe, came shen fô me le.”

40 Ε Jisos yuw, leem gay le bó eto bó wvú. Ε bó to bó wvú, ε Jisos bife ê wvú le, 41 “Wo gomte le me enge la fô wo le?” Ε wvú tfuse le, “Tata, gee ε me en'yene mwεem e.”

42 Ε Jisos mum gay ê wvú le, “Ε yenè le mwεem e. Fitele fiuw fi wo lese yí yem e nu ε ge wase ejise εyo ε yene.”

43 Kan mwaan nonɛn, ε wvú mum kase kew no yene mwεem e. Ε wvú mum ne no bii Jisos e tumte monηkum mo Nyo' le. Ε bonyii bocii bò to nu fó yen, nya mbense ê Nyo'.

* 18:25 Nyambala yin nu ê díew bala le le, “kamel.” 18:27 Saka 8:6; Luk 1:37
18:29 14:26; Mat 10:37 18:31 9:21-22 18:34 9:45 18:38 Mat 20:30-31
18:42 Mat 9:22

19

Jisos bô Sakio

¹ E Jisos gen ley ê kelaante kè Jelikú le, no fele. ² E wee mvu to nu jó ε diee nu le Sakio, ε è nu cee ekole bonyii bò to fii shile, nu ten cee kpawaw. ³ E wvú no gomte keeyen Jisos e no wvú to fele. Geenεn, ε fí ghaw njefo wvú to kfufene lo, ε kebombom ke bonyii le banji wvú. ⁴ E wvú mum lewte gen fwe, gen ben yí kete kemew e le Jisos ke edioo efele é wen eyen wvú le. ⁵ E Jisos ke gen buy fó, lan jise yen wvú le fowe, tee le, “Sakio, shiile cekey eto, njefo me ηkenke keence ê wo yew eBen.”

⁶ E wvú mum son shii yí kete kie le, fiisen Jisos bô nlanlan. ⁷ E bonyii bocii bò to yeneε no Jisos to gene bô wvú mum kew no wvukene gayte le, “Wee wvun gene wase keegen ce bô wee wvú befe.”

⁸ E bó gen dioo nu, ε Sakio ke ne leem we gay ê Jisos le, “Tata, taa eyen, me nu enḡaw mwεem mwem entelen enya ê bonyii bò fuute. E è nu le me ηke nu ε nfiw wase wee, é me enkase entfuse bokaḡ bonew ê mwεten.”

⁹ E Jisos yuw nonen, gay le, “Eben nu ε bonyii bo yew fen ε boy wase, no cee la wvun nu ten waa Aba'am. ¹⁰ Wee wvú diee nu Waawee to to

keegom bonyii bò nu ε lakεn wase, eboyye bó.”

Nḡan ekumε bigew (Mat 25:14-30)

¹¹ No bonyii to yeke no Jisos jemyi mwεem mvun, ε wvú ke ne ma ḡnan mvu ê bó, njefo è to shεete wase caan é wvú eley Jelusalem, ε bonyii kpwaake le sekemew le è shεke wase caan é Nyo' ekew esaake bvunfon bwew. ¹² E wvú gay le, “E to nu kefew kemew e, ε waa nfon mvu ne wonḡ wvubole no gene wonḡ wvumew e ncejole le bó egen eghaa wvú nfon e, é wvú se kase eto esaake bvunfon bwew. ¹³ E wvú ke dioo nen'yi, tee boom bew bo lemme le yuufe, gaw bigew ê bó ekele ekele, gay le, ‘Ben eko eshεe egeè way dvú fô me ntoo.’ ¹⁴ E wvú mum ne, ε bonyii bo wonḡ we le to bane wvú baay. E bó mum shεε tum bonyii ê wvú ejim le bó egen egay le ke bowen koonke wee wvudvu le wvú enu nfon bowen ke.

¹⁵ E bó ke gen ke ghaa wvú. E wvú ke tu jim, tee boom bew bo lemme le ba bò wvú to gawεε bigew ê bó le wen eyen laa bó se nu ε shεε ε ge way ε die sew ε. ¹⁶ E wvu fwe to gay le, ‘Cee ekole, ekele kuw ke bigew e kè wo to nyaε ê me nu ε me ε nshεε ε ndie sew jó bikele yuufe.’ ¹⁷ E wvú yuw njonḡ, beεle wvú gay le, ‘Wo nu waa lemme wvú jee. No wo se nu ε shεε ε kieε keetaa

fô fiεε fi caan e ntay, me nu enγεε wo é wo esaakè bontεw yuufe.’ 18 Ε wvumvu τεν to gay λε, ‘Cee εkolε, εκελε kuw ke bigew e kè wo to nyaε ê me nu ε me ε nshεε ε ndie sεw jó bikele bitin.’ 19 Ε wvú gay ê wvú λε, ‘Me nu enγεε wo é wo esaakè bontεw botin.’ 20 Ε wvumvu waa lemme to gay fiew λε, ‘Cee εkolε, εκελε kuw ke bigew e kin fen ε me ε nshεε ε ηkule ê njaw ndvu le ε ηγεε. 21 Me nse ηγεke njefo wo tεmyi εjim, ε me nfane wo. Wo ké nu se wo nu ε gεε ηkuuη, mum to no joo lo. Ε ké dioo nu se wo nu ε jewε fiεε, mum to no gbweci lo.’ 22 Ε cee εkolε we gay ê wvú λε, ‘Wo nu wan wvú befε. Njeme wvú buy diuw wo le nu wvú me nu enjo ensaw wo dvú. Wo se kee λε me nte myi εjim, é me ndioo nu se me ε ηγεε fiεε ηkuuη, mum nto no joo lo, ηké ndioo nu se me nu ε njewe fiεε mum nto no ηgbweci lo. 23 Wo se kee nonεn, ε se ε ge la fo wo ejo bigew biem eγεν eγεε ntfu, wvu λε seke me ε ηkase enfi bô sεw?’ 24 Ε wvú mum gay ê bonyii bô to leeme mbew ye le λε, ‘Ben efi εκελε ke bigew e kedvu ê wvú, enya ê wvú κηke bikele bi bigew e yuufe.’ 25 Ε bó kacε lo, gay λε, ‘Cee εkolε, wvú κηke wase bikele bi bigew e yuufe.’ 26 Ε wvú gay λε, ‘Ε me ensee ê ben λε wee wvú κηke fiεε nu ε bó nu ke ebise. Geenεn ε wee wvú baa κηke, nu ε naa fi caan fi wvú κηke nu ε bó nu

ke efi lo ê wvú. 27 Yî keseen e, bonyii ba bô se bane me, tune λε fo me enu nfon wvubo κε, ben eγεν eto bô bó eyuwyε ê me εjise.’ ”

Ε bó fiεen Jisos Jelusalεm κε diεwε Nfon e

(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jon 12:12-19)

28 Εjim jodvu no Jisos to jemyeε mwεem mvun, mum nε no saa fwe bene gene Jelusalεm. 29 Ε wvú ke dioo fenεne ntεw wvú Betfaj bô wvú Betani bô nu mbew Kum Bite bi Olif e, mum baa boom bew bo ηgoo le bomew bofεε tum, 30 gay λε, “Ben eγεν ntεw wvu fwe we λε. Ben nu ke edioo eleyte jó, eyen waa kembεεbey e ε bó ε suu ε wee ke baa ben wase yî dvú le κε, é ben efay eto dvú fen. 31 Ε ben γεν ε no fayte, wee ε no biite λε laa ben fayte nje la λε, é ben tfuse λε Cee Εkolε κηke shieε wvudvu.”

32 Ε boom bo ηgoo le ba γεν yen fiεε ficii le κε ληληη no wvú to jemyeε. 33 Ε bó ke dioo fayte waa kembεεbey wvudvu, ε bonyii bô to κηke bife λε, “Ben fayte waa kembεεbey wε nje la?”

34 Ε bó tfuse λε, “Cee Εkolε κηke shee wvudvu.” 35 Ε bó mum jo to dvú fô Jisos e, yeη bikum bibole yî kembεεbey kedvu le, mum bense Jisos yî dvú le. 36 Ε wvú no gene, ε bonyii yeηte bikum bibole ê je, ε wvú fele yî dvú le.

37 Ε wvú ke γεν λε wen efenεne fô je booke yî Kum

Bite bi Olif e, ε kebombom ke bonyii bew bo ηgoo le σεσε no wvuuyi bensee Nyo' foweεwe nje binghaw bi mwεεm e bicii bì bó to yeεε. ³⁸ Ε bó no wvuuyi gayte λ, “Nyo' nu ε laη kembonen yî Nfon wvù too ê diee di Tata le. Nyεkeey nu fowe, ε bvukuke nu bvυ Nyo' wvu fowe le.”

³⁹ Ε Bofalasii bomew bò to nu ê kebombom ente mum nε gay ê Jisos λ, “Wee n'yεεyi, kanε bonyii buw bo ηgoo le ban λ bó eban lo.”

⁴⁰ Ε Jisos tfuse λ, “Ε me ensee ê ben λ, é bó ecim eban lo, naa é εta εyan ewvuuyi.”

⁴¹ Ε Jisos ke dioo buy mbew Jelusalem e, taa jo nen, keεε bó kpwe, ⁴² no taanke λ, “O Jelusalem, é ben ban be kee ke naa fiεε fi nulo eto bó nyεkeey fô ben e yî diuu di εben e. Geenεn keseen σε ben kee lo ηkuuη. ⁴³ Nonεn, ben ekeè λ kefew too lo kè bonyii bonεn bo bvuban e nu ke eto ebom ketaη egem ben dvù ekεεkeε, eban ben ente. ⁴⁴ Bó nu ke eley efiwε lo ben naa noo boom bonεn, ebvuw yéw yene, é τε saa eshεε yî dimew e ke. Ε fi nu ke ekooy nonεn njefo ben to baa kiεε kefew kè Nyo' to toε ê ben e ke.”

Ε Jisos kuη bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jon 2:13-22)

⁴⁵ Ε Jisos ke γεν fô yew ncese le, no kuuηke bonyii bò to geese mwεεm fó ⁴⁶ gayte ê

bó λ, “Fí nu ε bo ε san ε Nyo' gayte λ,

‘Yew yeμ nu ke enu yew bunle.’

Geenεn ben ε banke ε tu ‘Tfum bocoη.’ ”

⁴⁷ Ε Jisos no shee yeεyi bonyii fô yew ncese le εdiuw εcii. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò to duηci bonci bo Nyo' le noo bonyii bo baay baay bo jó no wεεntene keeyu wvù. ⁴⁸ Geenεn fanε yaa keηke je ke, njefo bonyii bocii to shee ke lo mbew Jisos e yaa gomte keesoy lo fiεε fimwaan fô mwεεm mvù wvù to yeεyi le ke.

20

Ε bonyii bo won e bife fô Jisos jo mvuηgay

(Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Ε è ke no nu diuu dimew ε Jisos no yeεyi bonyii, bvuu fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê bó fô yew ncese le. Ε bocee ncese bo baay baay bó bonyii bò duηci bonci bo Nyo' le noo bonyii bò saake won to, ² bife ê wvù λ, “Ke see ê bese wee wvù nya mvuηgay λ wo egee mwεεm mvun? Ε nya yeεε mvuηgay mvudvu ê wo?”

³ Ε Jisos tfuse λ, “Me ten nu embife fiεε ê ben. Ben esee ê me keseen. ⁴ Mvuηgay mvù Jon to leese bonyii dvù ê joo to nya Nyo' nuu wee wvu wum ε?”

⁵ E bó mum koo ntfum εbonεbon le, “E beene tfuse le ε to nya Nyo', é wvú ebife ê beene le laa ε ε ge la fo beene ebee Jon e le? ⁶ E beene tfuse le ε to nya wee wvu wum, é bonyii etumye beene bô eta, njefo bó nu ε bee cεεy cεεy le Jon to nu wee ntum Nyo'.”

⁷ Nonεn, ε bó mum tfuse le, “Ke bese kee wee wvú to nyaε ke.”

⁸ E Jisos mum gay ê bó le, “Tu ke me nu ensee ten ê ben wee wvú nya mvun gay ê me le me engee mwεεm mvun ke.”

Ngan ekumε bonyii bò bó to leσεε wεne

(*Mat 21:33-46; Mak 12:1-12*)

⁹ E Jisos mum ne kew no maa ngan ê bonyii le, “Wee mvu to nu ε lem wεε mvuntam mvú bó keenci mbvuum dvú. Ke tεse wεε wvudvu ê bonyii, mum ne gen ketum kemew e, gen ce jó baay. ¹⁰ E kefew kê bó ké no kooyte ke to kocεn, ε wvú tum waa we lemme le wvú egen efi mvuwene mvuntam. E wvú gen, ε bonyii bò wvú to tεσεε wεε ê bó, kaa sun lo wvú kun ε wvú tu jim cancan. ¹¹ E wee wvudvu bvuu tum wvumvu waa lemme, ε bó bvuu sun wvuwe, shoose wvú, kun ε wvú tu jim cancan. ¹² E wvú bvuu tum wvumvu le botεte, ε bó lemse wvú, tfume εkfun. ¹³ E wee wvudvu kpawcε le, ‘Me nu enge nεε? Me nu ntum wase keseen ε ε nu waa wεm wvú nu fitele fiem. Sekemew é bó egen ewvum wvú.’ ¹⁴ E

wan wε gen ley wεne, ε bonyii ba bò bó to tεσεε wεε ê bó yen wvú le, tfumtfum εbonεbon le, ‘Wvun nu ndiela wee wεε wvun. Beene eyu wvú emum eyow wεε wvun.’ ¹⁵ E bó mum koo wvú, bvuse wεne, yu.”

No Jisos fe nonεn, mum bife le, “Ben kpwaake le wee wεε wvudvu nu ke eto ege nεε bó bonyii ba? ¹⁶ E me ensee ê ben le wvú nu ke eto elese lo bonyii bodvu, etese wεε wvudvu ε ε nu wase ê bonyii bomew.” No bonyii yuw nonεn, kace lo le, “Nyo' elewsè.”

¹⁷ E Jisos taa bó nen, bife le, “Tu fiεε fin fi bó san ê Nwa' Nyo' le jemyi le la, fi nu le, ‘Te didvu diε di bonyii bo kembom e to tunεε, to nu ε kase ne tu te di buu di yew e?’

¹⁸ E te didvu din nu, é wee gbwe yî dvú le ecaafie lo, é dí gbwe yî wee le, é mwεten efooncε lo.”

Mbife ekumε shile

(*Mat 22:15-22; Mak 12:13-17*)

¹⁹ No Jisos ma ngan wvudvu nonεn, ε bonyii bò to dunji bonci bo Nyo' le bó bocee ncese bo baay baay mum no gomte le bó ekoo wvú ke fó. Bó to gomte keekoo wvú njefo bó to nu ε kiεε le wvú ma ngan wvudvu ε ε nu ê bó, geenεn fan bonyii. ²⁰ E bó mum no bii bikaa biew e, kew bonyii, tum ε bó gen no keele wvú buwse le bó nu bonyii bò jee. E bó to gee nonεn keeyuw

fíε diuw we le emum ekoo wvú enya can wee wvu Lum wvú saake keba kekíε le. ²¹ Ε bonyii bodvu mum nε bife ê wvú le, “Wee n'yεεyi, bese kee le mwεεm mvù wò jemyi noo mvù wo yεεyi nu mvu leη, ε ke wo taale jise di wee le ke. Wo ké no yεεyi keceεy ε è nu fíεε fí Nyo' gomte le bonyii egeè. ²² Bese ε mum ε no biite le laa nci nu ε bee le beene elaanke shile ê Kaysa Nfon wvu Lum ε?”

²³ Ε Jisos kíεε fíεε fí bó wεentene bó fí gay le, ²⁴ “Ben ke eto bó danali mwaan é me en'yεn.” Ε bó to dvú ε wvú bife le, “Εkolε kin kè nu yí dvú le nu ke yεε le, ε diee din nu di yεε le?” Ε bó tfuse le, “Ε nu ke Kaysa le, ε diee nu ke ten diew.” ²⁵ Ε Jisos mum gay le, “Ben emum enyaà le ê Kaysa fíεε fí è nu fi Kaysa le, enyaà ê Nyo' fí è nu fi Nyo' le.”

²⁶ Ε bonyii ba yuw ε fí ffumse bó, ε bó mεy diuw tfu fanε yaa keηke fíεε fí bó ekoo wvú yí dvú le ê bonyii ejise ente jo mwεεm mvù wvú to jemyi le ke.

Mbife ekumε mbuy wvu yí kpwe le

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

²⁷ Ε bonyii bomew ηgoo Bosadusii le ke nε to keebife fíεε ê Jisos. Bosadusii ban to nu bonyii bò to duu le ke bonyii nu ke ekase ebuy yí kpwe le ke. ²⁸ Ε bó to bife ê wvú le, “Wee n'yεεyi, Muses

to nu ε sanj ê nci wesebeene le le,

“Ε wee keηke kpwoon ε ke ε kpwe se bó wvú nu ε boo wan,

tu waa bwee keηke keegεε kpwoon wvudvu

é bó wvú eboo boom ê diee di ηkfu waa bwee le.”

²⁹ Keseen, boom bo wee mvu le to nu bosooshwi, ε wvu ηgaywee ke keηke kpwoon, ke kpwe se bó wvú ε keηke wan.

³⁰ Ε ejimε kew gεε kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan.

³¹ Ε ejimε ke wvuε le bvuu gεε ten kpwoon wvudvu, ke kpwe ten se wan. Ε fí ke kooy ke nonen bó boom bo bosooshwi bodvu bocii, ε mvu bó le fanε yaa boo wan bó kpwoon wvudvu ke. ³² Ejim jodvu ε kpwoon wvudvu kpwe ten. ³³ No bonyii bo bosooshwi bodvu to nu ε jo kpwoon wvudvu bocii, è nu ke enu seke bonyii kaase buyte yí kpwe le, é wvú enu kpweε yεε?”

³⁴ Ε Jisos tfuse le, “Yí won wvu keseen e nu ε bolemse bó bokεε taashi bvujen.

³⁵ Geenε, ε bonyii bò nu ε kocεn keeke ekeηke bvudvuu yí won wvú too le seke bó ε kase ε buy yí kpwe le yaa nu ke etaashi bvujen ke, ε bonyii yaa bεε ke enyaa boom ε bó taashi bvujen ke. ³⁶ Ke bó bεε ke ebvuu ekpweken ke, njefo bó nu ke enu wase ke diεwε bonceendaa bo Nyo' le. Bó nu ke enu wase boom bo Nyo' le, njefo bó nu ε kase wase

ε buy yî kpwe le. ³⁷ Kεεεεy kedvu nu λε Muses kebεεε to nu ε yuuse λε bonyii nu ke ekase ebuy yî kpwe le no wvú to sanεε ekume kete kè wvú to yenεε ε kí bεenci. Wvú teje Tata ê bvudvuu bvυ ηwa' le bvudvu λε wvú nu Nyo' Abla'am, nu Nyo' Aysik bvuu nu Nyo' Yakow. ³⁸ Ε wvú teje nonεn, tu bonkfu ban nu bonyii ε bó nu dvú, ke Nyo' nu Nyo' bonkfu ke, è nu Nyo' bonyii bò nu dvú, njefo fô Nyo' le nu ε bonyii bocii nu boyuum.”

³⁹ No Jisos jeme nonεn ε bonyii bò to duñci bonci bo Nyo' le bense wvú gay λε, “Wee n'yεeyi, wo nu ε looce ε tfuse λεη.” ⁴⁰ Kε nonεn, ε wee fanε yaa ebvuu emom lo ebife fιεε ê wvú ke.

Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu waa yεε

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ε Jisos mum nε bife fiew ê bó λε, “Bonyii ghan nεε ε se no gayte λε Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu waa Nfon Dawe? ⁴² Kε ben kee λε Dawe kebεεε to nu ε san ε Nwa' Mbense le λε, ‘Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata wεm λε wvú eshii ê εbo kew ke εcεεy e, ⁴³ egeen ebuy seke wen ke ejike bonyii bew bo bvuban e é wvú etome bikaa biew yî bó le diεwε kedvuushεε ke bikaa biew e.’

⁴⁴ Ε Dawe teje wvú λε Tata wen, é wvú ebvuu eghan nεε se no nu waa we?”

Ε Jisos gay λε bonyii eyεnè ekume bonyii bò duñci bonci

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Ε Jisos mum nε no jemyi wase ε è nu ê boom bew bo ηgoo le ε bonyii bocii yuuke. Wvú to nu ε gay ê bó λε, ⁴⁶ “Ben eyεnè ekume bonyii bò duñci bonci bo Nyo' le. Bó koonke keetfumyi bikum bì dewkene kale dvú, koonke λε bó egayte bó le ê way bô n'wvum. Ε bó bvuu koonke keeshiile yî bintaw bi fwe le yéw bunle le. Ε bó ké egeen fô ηkaw e, no koonke ke keeshii ε è nu fwe. ⁴⁷ Ε è bvuu nu ke bó bò shiwse boke' bo bonkfu le, λεεle bó fii mwεεm mvubole, mum gee dibunle di dewkene keeduñci ye. Bonyii bodvu ban nu ε wvubo ηγεw nu ke efo lo.”

21

Nnya kpwεε ηkfu wvú wee kefufe

(Mak 12:41-44)

¹ Ε Jisos ke nε lan jise, yen no bonyii bo kpaw e geele nnya yibo ê finkuw fi nnya le fô yew ncese le. ² Ε wvú yen ten kpwεε ηkfu mvu le ε è nu wee kefufe, ε wvú ε to ε gee mvunyinyi mvunfεεm ê finkuw fidvu le. ³ Ε wvú mum gay λε, “Ε me ensee ê ben kecεεy λε kpwεε ηkfu wvun wvú nu naa wee kefufe nεn, nu ε nya ε fey bonyii bocii bò

be nyaa. ⁴ Bonyii bocii bò be nyaa, be too ε è nu bô tfúw kp-waw wvubo wvù nu ε yiηsen wase ε no fuci kuse. Geenε ε kpwoon wvun no wvú nu kefufe kefufe nen nu ε wvú ε nya naa fiεε ficii fi wvú bee keecee yî dvú le.”

ε Jisos see ε bó nu ke ebvuw yew ncese

(Mat 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bomew ke ne no kumte εtalε ekumε yew ncese, bensee εta yò jee yò bó to bomεε dvú bô mwεεm mvù bonyii to nyaa ε bó seyse dvú. ε wvú gay ê bó le, ⁶ “Ben yene mwεεm mvun e? Diuu too lo di ke te dimwaanη nu ke eshεε yî dimew e se bó ε base fokuse ke.”

Bonγew bô bvuban

(Mat 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ ε bó bife le, “Wee N’yεεyi, fifin fiεε nu ke ekooy seke la? ε nciise wvù nu ke eduηce le fi nu wase keekooy nu la?”

⁸ ε Jisos tfuse le, “Ben eyεnè fo wee ke eleε ben é ben ejay je. Ben ekeè le bonyii nu ke etoo nteen, joo diee diem tεεke fojise, ε wee duu le, è nu wen wvù Mboyse, ε kefew too wase ncee. Bó dioo duu nonen, fo ben eyekè ke. ⁹ Seke ben ε yuw ε bó tumte jem mondvuum e mondvuum e, ε bonγew nu woη e, fo ben efanè ke. Mwεεm mvun keηke ke keeyaw ekooy. Geenε, ε

mvú yaa mum duηci le woη nu eka sekedvu ke.”

¹⁰ ε Jisos bvuu gay ê bó le, “Ketum nu ke etumte jem bô kemew, ε nfon mvu tumte jem bô wvumvu. ¹¹ Binghaw bi mwεεm e nu ke ekooyi mondvuum e mondvuum e. Nshε nu ke eshiike bô mvuηgay. Jeη nu ke ekoole, ε bincem nu ke enu mondvuum e monciim. Bonciise bò bemte nu ke eduηci ye yî εbulε le nyaa nfan ê bonyii. ¹² Ben ekeè le é mwεεm mvudvu se keeke ekooyi nu ε bó nu ke ekooyε ben, enyεwle dvú. Bó nu ke egeη bô ben, esaw yéw bunle le, eciinse ben yéw ncaw e. ε bó nu ke ebvuu ejo ben egeη dvú fwe dvu bonfon bô bonyii bò saake woη nje diee diem, ¹³ é sekekie emum enu kefew fô ben e keejeme ê bó ekumε me. ¹⁴ Seke bó ε jo ben nonen, ε ben lese lo le ke ben nu ebuuke le laa ben nu egeη etaje diuw le la le, ¹⁵ njefo è nu me wvù nu ke enya njeme diuw wene le, noo bvufee ê ben. Ke bonyii bonen bo bvuban e yaa nu ke eleem, ekicen ben ke. ¹⁶ Bonyii bò nu ke egese ben nu ke enu ke bo’icee bonen bô bo bwee bonen, noo boom bo bwee wene le, noo kfuu dinen bô nsáa yene. ε nu ke enya ke bó ben é bó se yuwye ben bomew. ¹⁷ Bonyii bocii nu ke ebane ben, nje diee diem. ¹⁸ Geenε, naa ke yvuw yimiaanη nu ke ela ê ben

efa ke. ¹⁹ Ben ekuu ke ε è nu shém, é ben ke emum ekenjke nshii.

É Jisos see le bô nu ke efiwse Jelusalém

(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Seke ben ε yen ε bonyii bo jem e ε gem wase kelaante kè Jelusalém ε tase, ε ben mum no kee le kefew nu ε kocen wase kè bô nu ke efiwse kí. ²¹ Fí ke dioo ε kooy nonen, ε bonyii bô nu Judea mum fεε ben yí dikum e, ε bô nu élaante jodvu buy. Fo wee wvù nu njkpwaante ebvuu etoò keeley jó ke. ²² E diuw yoya nu yò Nyo' nu ke elanj ngew yí Jelusalém e nje gee dibole, keege é fí eto ekocen no bó nu ε sanj é Nwa' we le. ²³ Ngew wvu baay ε diuw yoya le nu ke enu wvu bokene bô nu bô difue, noo bô yamsee boom e. Nyo' nu ke eton'ye shém bô bonyii ban, elanj ngew wvu baay yí wonj wvun e. ²⁴ Bó nu ke egbwocε lo bonyii bomew, ekooyε bomew egawcε é bó egen enu bonfaw bitum e. Bonyii bô yaa kee ke Nyo' nu ke eben lo yí Jelusalém e, egen ebuy no kefew kebole nu ke ekocen.

É Jisos see bonciise bô nu ke enu seke wvù kaase too

(Mat 24:29-35; Mak 13:24-31)

²⁵ Bonciise bô bemte nu ke eduñci ye yí diuu le bô yí kpwee le noo yí jón e. Fí yí nshε le nu ε bitum nu ke enu yí monlum e, nge mtene no

joo yi baay nu ke ekfune yole. ²⁶ Nfan nu ke ege é bonyii egule, ciinjke nen kikikiki. Bó nu ke ekpwaake mwεem mvù bemte mvù nu ke ekooy yí nshε le, njefo mwεem mvu fowe mvunciim mvù kenjke mvunḡay nu ke eshiike. ²⁷ Nonen é bonyii emum eyen no wee wvù diee nu Waawee shiile too é kembew e kenjke mvunḡay noo bvukuke bu baay. ²⁸ Seke mwεem mvun ε kew ε no kooyi, ε ben leem we, cake bikuu we, njefo kefew kè Nyo' nu eboyse ben nu wase nceencee.”

²⁹ No Jisos jeme nonen, mum fewsen le, “Ben eyeyi fiεε yí kenḡvum bô bite bimew bì ké yelε le. ³⁰ Bí ké keεke keecomte, ε ben mum kieε le ekfunj kumene wase. ³¹ E nu ke lenjlenj no ben nu ke edioo ε yen ε mwεem mvun kooyi, é ben emum ekiεε le bvunfon bu Nyo' le nu wase nceencee.

³² E me ensee é ben keceey le ke enḡoke ke keseen kin nu ke eka se mwεem mvun mvunciim ε jo bvudvuu ke. ³³ Ebule bô nshε nu ke eka, geenen ke diεw yem nu ke eyuu eshiw ke.

³⁴ Ben eyenè fo ben eghanè diee ε è nu bikuu binen, wukene jewte, leese bvufee ε è nu yí nshii wvu fokuse fen e, é diuu didvu ke enε esεε ekoo ben ke diεwε ketam e. ³⁵ Fiεε fi yí diuu didvu din e nu ke eto yí bonyii bocii bô nu yí ekole ke nshε le. ³⁶ Ben emum

eleemè temyi, ebunleè Nyo' sekecii, wvu le mvumvun mwεem ke edioo ekooyi, é wvú enya ben bô je yì ben elεw efey jó sε leem fwe dvu wee wvù diee nu Waawee.”

³⁷ Ε Jisos mum no shee γεεyi bonyii yew ncese le εdiuw yoya le εcii. Ε ké dioo nu fokieguu, ε wvú ben γεν ce yì Kum Bite bi Olif e. ³⁸ Ε bonyii bocii ké buy saa bvut-fuu mum γεν fô yew ncese le no yuuke n'γεεyi we.

22

Ε Judas bee keegese Jisos

(Mat 26:1-5, 14-16; Mak 14:1-2, 10-11)

¹ Ε kefew ke Nkaw Blεεd wvù bó baa γεε Fintunλεεν jó, wvù bó teηε le Nkaw Danεfey e, ke no too wase nceencee. ² Ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò to duηci bonci bo Nyo' le, no gomte je yì bó eyu Jisos jó ε è nu ê nnyile le, njefo bó to fane bonyii.

³ Ε Satan ley ê fitele fi Judas wvù bó to teηε le Iskaliot e, ε è nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε. ⁴ Ε wvú mum γεν fô bocee ncese bo baay baay e bô bikuu bi nci le bì to cεyte yew ncese. Ε bô bó mum seyse no wvú nu ke eghan sε gese Jisos ê bó. ⁵ Ε bó yuw njon mum kaw keelaw wvú bô bigew. ⁶ Ε wvú bee, mum γεν κεw no gomte je yì wvú nu enya Jisos jó can yibole ê nnyile le seke bonyii yaa nu ke.

Nseyse Nkaw Danεfey
(Mat 26:17-25; Mak 14:12-21)

⁷ Ε diuu di Nkaw Blεεd wvù bó baa γεε Fintunλεεν jó dì bó ké no sεele waa keyaw wvu Nkaw Danεfey wvun e ke to kocen, ⁸ Ε Jisos mum tum Bitá bô Jon gay le, “Ben egen eseyse mwεem mvù beene nu ke edie Nkaw wvun dvú.” ⁹ Ε bó bife ê wvú le, “Wo gomte le bese egen eseyse ε è nu fεε?”

¹⁰ Ε wvú tfuse le, “Ben eyuw, seke ben leyte gene εlaante, ben nu ke eyen wee le ε wvú ε tuu joo ê nshaan e, é ben ebi wvú le yew dvù wvú nu egen eley e. ¹¹ Ben dioo ε bi, gay ê cee yew wvudvu le Wee N'γεεyi biite le laa kebuw ke bonyii bo ghane le kè bô boom bowene bo ηgoo le nu edie Nkaw Danεfey dvù nu fεε le? ¹² Wvú nu ke emum edunεε kebuw ke baay yew yi εwe le ε bó ε looεε wase ε seyse, é ben emum eseyse mwεem mvudien dvú.” ¹³ Nonen, ε bó ke γεν yen mwεem e ke lenλεη no Jisos to jemyeε ê bó. Ε bó mum seyse mwεem mvudien mvu Nkaw Danεfey e dvú.

Ε Jisos bô boom bew die ntaashε

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26)

¹⁴ Ε kefew ke to kocen, ε Jisos to ε bô boom bew bo ntum e shii no diekene. ¹⁵ Ε wvú ne gay ê bó le, “Me nse ηkooηke naa baay keendie Nkaw Danεfey wvun beene

nse n'yen nge wvù too le. ¹⁶ Ben ekeè le ke me mbee nke endie Nkaw wvun ke engen ebuy no fi nu ke ekocen seke Nyo' nu ke esaake bvunfon bwew."

¹⁷ E wvù jo fiko, nya key-oone ê Nyo' gay le, "Ben eko ewu ben bocii ekenen. ¹⁸ Me nsenje lo ê ben le e kew keseen e gen lo, nu e ke me mbee nke embvuu en'wu mbvuum mo twen kete kè lane le man ke, egen ebuy seke bvunfon bu Nyo' le nu ke eto."

¹⁹ E wvù jo bleed, nya key-oone ê Nyo', guushe nya ê bó gay le, "Fin nu ye yem e me e nya nje ben. Ben egeè fifin keekumyi me." ²⁰ Ke len nonen no bó mesee mweem mvudien, e wvù jo fiko jeme le, "Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bó eleme kem kí e buy nje ben. ²¹ Geenen, ben eyeke eyuw wee wvù nu egese me diekene fen bee wvù. ²² Ben ekeè le wee wvù diee nu Waawee nu ke egen ke no Nyo' to seyse. Geenen, nge wvù baay nu fò wee wvù gese wvù le." ²³ E bó mum kew no biite ê bikuu bibole le laa wee wvù nulo ege nonen ê bó entelen nu ye le.

E Jisos yeyi no bonyii bew kenke keejoò bikuu bibole

²⁴ E bó ke ne kew mbew ebonenon le laa bó se nu nen e wee wvù baay ê bó entelen nu ye le? ²⁵ E Jisos gay ê

bó le, "Bonfon bo fokuse fen kenke mvungay ê we jo bonyii bobole, e bonyii bò saake won gayte le bó etenè bowen le bibaw bi bonyii le. ²⁶ Geenen, ke è nulo é fi enu nonen bó ben ke. Wee wvù baay ê ben entelen ejò le wen nu wan wvù caan, e wee wvù nu ekole nu diewe wee wvù lemte fò ben bocii le. ²⁷ Wee wvù baay nu wvù la, wee wvù yeeme diekene lo, nuu wee wvù deele le? Ke è nu wee wvù yeeme diekene lo le? Geenen e me nu ê ben entelen diewe wee wvù lemte fò ben e.

²⁸ No me nshee n'yene bongew sekeci, è nu ke ben ban bò ké no nu beene. ²⁹ Fi mum è no nu le, ke lenlen no Icem nu e nya me bò bvunfon le me esaake, nu e me e nya ten mvungay ê ben keesaake. ³⁰ Me nya wvù le beene ke ediekene, wukene bvudvuu bvumwaan ê ntow wem e, é ben eshii yí bokawla le, esaake dikfuu di Islael di yuufe ncow dife."

E Jisos see le Bitanu ke emawen

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Jon 13:35-38)

³¹ E Jisos mum ja tee Bitanu le, "Semon, Semon è keè le Satan nu e fi mvungay keeken ben bocii ebvuse bomew ke diewe no wee ké feten egin bvuse nyim. ³² Geenen me nu e mbunle fò wo le, le fo fitele fiuw emum ebuy lo yí yem e ke. Seke wo e kase e tee

22:20 Ksm 24:8; Yeli 31:31; Saka 9:11; Lum 11:27; 2Kol 3:6; Gal 4:24; Ibu 8:6; 9:12

22:21 Jon 13:2, 21-30 **22:24** 9:46-48 **22:24** Mat 18:1; Mak 9:33-34 **22:26**

9:48; Mat 23:11; Mak 9:35 **22:27** Jon 13:4-5, 12-17 **22:30** Mat 19:28 **22:31**

22:3 **22:32** Mat 16:18; Jon 21:15-17

bvufee bvuw jim, ε wo nya mvungay ê boom bo bwoo le.”

33 Ε Bita gay λ, “Tata, ε è cim nu keegen ncaw kenεε keekpwe lo, tu me nu κε bee wo.”

34 Ε Jisos tfuse ê wvú λ, “Bita, yuw é me ensee ê wo, nyimshie nu ke enu λ yí eton εben, ε wo ε ma wase bokan botete λ κε wo kee me κε.”

Ε Jisos tefe no boom bew bo ηgoo le eseyse mvuntelem

35 Ε wvú nε bife ê bó λ, “Ben kumyi seke me nto ntumεε ben σε bigew, σε bikele noo σε bolaba, no ben to ghane, ben to nu ε tan fiεε le?” Ε bó tfuse λ, “Aay, bese to baa tan fiεε κε.” 36 Ε wvú mum gay ê bó λ, “Yí keseen e, ε wee κηκε bigew, κενεε εκελε, é wvú jo. Ε wee baa κηκε nyo jem, é wvú gese kekum kew guy nyo. 37 Me njemyi fin njefo fiεε fi bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le λ,

‘Bó to nu ε tan wvú bō bonyii bō befe’,
κηκε keekooy bō me keseen. Ben ekeè λ mwεεm mvù bó to sanεε εκumε me nu ε mvú too wase keekocen mvunciim.” 38 Ε bó mum σεσε λ, “Cee εκολε, bese κηκε nyó jem yifiεε.” Ε wvú tfuse λ, “Ben elu dvú nonen.”

Ε Jisos bunle yí Kum Bite bi Olife

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Ε Jisos ke nε buy εlaante bō boom bew bo ηgoo le, mum κεw no bene Kum Bite bi Olife, ε è nu no wvú to ké no gee. 40 Ε bó ke ben buy fō bó to gene, ε wvú gay ê bó λ, “Ben ebunleè fo mmom ke eto fō ben e, eghaw ben.”

41 No wvú gay nonen, mum bence γεν buy κε no è nulo é wee etfume τε é dí egen ebuy, mum tum ενvuw fokuse bunle λ, 42 “Icem, é fí fen nu ε kpwen wo le, é wo cake fiko fi ηγεw e fin fo me en'wu. Geenen γεε κε no wo koonke, fo wo ege no me ηkoonke κε.” [43 No wvú bunle nonen, ε nceendaa Nyo' shii we to fō wvú le, nya wvú bō mvungay. 44 Ε Jisos nu, ε fitele fiew buuke baay. Ε wvú bvuu bunle lo shiee le jimtene, ε njimtεn cemceme fokuse κε diεwε bitewtew bi ελεμε le.]*

45 Ε wvú bunle mεse, tu jim fō boom bew bo ηgoo le, yen ε yii ε ge wase bó ε dose ε no leete. 46 Ε wvú bife ê bó λ, “Ben kaa leete lo le? Ben eja we ebunleè fo mmom ke eto fō ben e, eghaw ben.”

Ε bonyii bo won e koo Jisos

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Jon 18:3-11)

47 Κε no wvú to bεε jemyi, ε ηgoo bonyii buynεn ε è kaa nu Judas wvù to nu wee ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε wvù to saa fwe wvudvu. Ε wvú γεν mbew Jisos e keenocε wvú.

22:34 22:61; Mat 26:75; Mak 14:72

22:35 9:2-3; 10:4

22:37 Yesa 53:12

22:39 5:16

22:39 21:37; Mat 26:30; Mak 14:26; Jon 18:1

22:42 Mat 6:10;

20:22; Mak 10:38; Jon 12:27-28

*

22:44 Κε bonwa' bo boyvuum homew é diεwε yí bó to yawεε san Nwa' Nyo' jó κηκε bincim bi 43-44 κε.

48 Geenen, ε Jisos bife ê Judas le, “Wo fɛn gomte keenocɛ wee wvù diee nu Waawee nɛn keedunɛ le bó ekoo le?”
 49 Ε boom bew bo ηgoo le bò to nu mbew ye le yɛn fiɛ fi to nu keekooy e, bife le, “Cee ekole, bese egbwocɛ bonyii ban e?”
 50 Ε wee mvu bó le dioo gbwoo, mum cun kentunɛn ke ɛɛɛy ke nɛwa ekole ke bocee ncese le. 51 Ε Jisos kan le, “Fo wee ebvuu emom kɛ,” mum kum kentunɛn ke wee wvudvu le ε kí mum kase tu fò.

52 Bonyii bò to toɛ keekoo Jisos to nu bocee ncese bo baay baay bò bikuu bi nci le bì to ɛyɛte yew ncese noo bonyii bò saake won. Ε wvù bife ê bó le, “Ben to keekoo me ε no too bò nyó noo bibuse kɛ diwɛ ben to keekoo ε è nu coon e?” 53 Me nse nu beene no diuu nu fò yew ncese le se ben ekum me le nje la? Geenen, keseen nu kefew ke mvunɛnɛn mvu ejiwɛ le kè Satan ké no saake, ε è nu kè è nulo é ben ege fiɛ.”

Ε Bitama Jisos

(Mat 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jon 18:12-18, 25-27)

54 Ε bonyii bodvu mum koo Jisos no gene bò wvù fò la di ekole ke bocee ncese le, ε Bita bii ejim ntamndwee. 55 Ε bó gen fweɛ nguy fontelɛn fo lakfulɛn shii no yosene. Ε Bita mum to shii bò bó. 56 No nguy to beenci, ε wan kpwoon mvu wvù to lemte fò la didvu le ja yɛn Bitale ε wvù ε shii. Ε

wvù taa wvù fojise ntaɛ gay le, “Wee wvun bee bò wee wvudvu.” 57 Ε Bita mum kacɛ lo gay le, “Kpwoon wvun, kɛ me n'ya ηkee wee wvun kɛ.” 58 Ε kefew dioo bence caan, ε wee mvu bvuu yɛn wvù le, bvuu gay le, “Wo tɛn nu mvu ηgoo yibole.” Geenen ε Bita gay le, “Diemsɛn, kɛ me nu mvu bó le kɛ.”

59 Ε kefew bvuu gen buy kɛ diwɛ ntam kefew mwaan e, ε wee mvu bvuu taam le, “Kɛɛy, keɛy wee wvun bee bò wee wvudvu, njefo wvù nu tɛn wee wvu Galilee.” 60 Ε Bita bvuu tun gay le, “Diemsɛn wvun, kɛ me n'ya ηkee fiɛ fi wo jemyi kɛ.” Kɛ no wvù to beɛ jemyi nonɛn, kan mwaan ε nyimshie mum ton. 61 Ε Tata banke ye ε ejise eye tasɛn bò yo Bitale. Ε Bita kume njeme wvù Jisos be jeme le, “Nyimshie ke enu le yí eton ebɛn, ε wo ε ma wase me bokan botete.” 62 Ε wvù nɛ fò buy ekfun, bee kpwe baay.

Ε bó no keɛnke bvuu suunke Jisos

(Mat 26:67-68; Mak 14:65)

63 Ε bonyii bò to jici Jisos e mum kew no keɛnke bvuu suunke wvù, 64 sùm bvushiw bwew bò ndvu, gay ê wvù le, “Kɛ geɛ kewee ntum Nyo'kuw. Kɛ see wee wvù sun wo.” 65 Ε bó bvuu no baale wvù bò boncun nteen.

Ε bó saw nsaw Jisos

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jon 18:19-24)

66 Ε βvú buy yuu ε bonyii bò saake won bocii bô bocee ncese bo baay baay bocii noo bonyii bò duñci bonci bo Nyo' le baance ye. No bó baanceε, mum jo Jisos γεν bô wvú fô bó to ké no saake bonsaw. 67 No bó γενεε bô wvú nonen, ε bó bife ê wvú λε, “Ε è nu wo Mboyse wvù Nyo' to kawεε, é wo see ê bese?” Ε wvú tfuse λε, “Ε me nserje lo ê ben, ben saa ebee κε. 68 Ε me mbife fiεε ê ben, ben saa etfuse κε. 69 Geenε, ε κew yî keseen e, wee wvù diee nu Waawee nu ke eshii ê ebo ke εceey ke Nyo' mvunğay e.” 70 Ε bó mum σεε bocii λε, “Ε fen nu wo wvù Waa Nyo'?” Ε wvú tfuse λε, “Fí nu no ben gayte.” 71 Ε bó mum gay λε, “Ε nulo é bó ebvuu egomte wee wvù esee λε la? Beene nu ε yuw wase fiεε fi wvú jeme bô diuw we.”

23

Ε Baylet bô 'Elod biwce mwεem ê Jisos

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jon 18:28-38)

1 No bonyii bò saake bonsaw jemyεε nonen, mum ja bocii jo Jisos no γενεε dvú fô Baylet e. 2 No bó γενεε buy fó, mum κew no cuci mwεem yî ye le, gayte λε, “Wee wvun nen ghane bvunğse won wese, tune fo bonyii elanğke shile ê Kaysa Nfon wvu Lum, bvuu jemyi λε wen nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, fi duñci λε wvù nu nfon mvu.”

3 Ε Baylet bife ê Jisos λε, “Ε nu wo wvù Nfon Bojuu le?” Ε Jisos tfuse ê wvú λε, “Ε nu no wo gay.” 4 Ε Baylet mum ne jeme ê bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò to nu fó λε, “Me mbaa n'yen fiεε fi wee wvun jay e κε.”

5 Ε bó bocii mum no taame κε λε, “Wee wvun ghane γεeyi bonyii bocii, beyse λε bó etemyi bikuu. Wvú to κew Galilee, to ghan Judea jocii, ε no nu wase ê εlaante jan keseen.”

6 No Baylet yuw fin nonen, mum bife λε, “Wee wvun nu wee wvu Galilee le?” 7 Ε bó bee, ε wvú mum ciinse Jisos fô Nfon 'Elod e, njefo è to nu wvú wvù to saake keba ke won e kedvu, ε wvú to nu ten Jelusalem kefew kedvu le.

8 Ε bó γεν bô Jisos, ε Nfon 'Elod yen wvú le yuw njon, njefo wvú to shee yuuke wase ekumε wvú, mum no κenğke shiee keeyen wvú le, shieele ten λε sekemew é Jisos ege fiεε fi duñci mvunğay mvu Nyo' le é wen eyen. 9 Ε wvú she biwce mwεem ê Jisos nteen, geenε ε wvú fanğe yaa etfuse fiεε κε. 10 Wvú to biwci ε bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò to duñci bonci bo Nyo' le leeme fó cuci mwεem mvù temyi yî Jisos e. 11 Ε Nfon 'Elod bô bonyii bew bo nci le ke ja mum κew no κenğke bvuu σεwsee wvú, tfume ndvu won yî ye le, tfuse wvú ε bó no tuu dvú jim fô Baylet e. 12 Ε to nu

ε Baylet bô Nfon 'Elod banene. Ebvubwε, ε bó tu nsán.

ε Baylet sumten nsaw no bonyii to koonke

(Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; Jon 18:39-19:16)

¹³ No bó tfuseε Jisos jim, ε Baylet kum bocee ncese bo baay baay noo bonyii bò to saake won, bvuu kum bonyii bocii. ¹⁴ ε bó tase, ε wvú gay ê bó le, “Ben be to bô wee wvun fen le wvú gee ε bonyii temyi bikuu, me ε ndioo ntasse mwεem mvù ben taame dvú ê ben ejise, ben eyeke eyuw, ε nfanε n'jaa n'yen le mwεem mvù ben cuci yî ye le nu ε wvú ε ge fimew ke, ¹⁵ ε Nfon 'Elod be baa yen ten ke. ε nu fiεε fi be ge wvú ε kase ε tfuse wee wvun jim ê beene. Ben eyen ten le wee wvun baa jay fiεε fi è nulo é bó eyu lo wvú ke. ¹⁶ Me nu entam ke lo wvú, encine wvú le, é wvú egene.” ¹⁷ [ε to ké dioo nu kefew ke Nkaw Danεfey wvun e, ε Baylet no kenke keebvuse wee mwaan yew ncaw e enya ê bonyii.]

* ¹⁸ ε bonyii bocii mum ne kew no wamte lo gene dvú le, “Lεse lo wee wvun, ebvuse Balabas yew ncaw e enya ê bese.” ¹⁹ Balabas wvun to nu yew ncaw e njefo wvú to nu ε kew mvunlaa εlaante bvuu yu wee.

²⁰ ε Baylet yuw nonen bvuu jeme ê bonyii bocii njefo wvú to gomte kecinε Jisos e. ²¹ Geenεn, ε bó no wamte ke le, “Bó eta lo wvú yî kentam

e, bó eta lo wvú yî kentam e.” ²² ε Baylet bvuu jeme ê bonyii yî bokan bo botete le le, “Bó eta wvú nje la? Fiεε fi befe fi wvú ge nu la? Me mbaa n'yen jay wvú wvú ge le wvú bó eyu lo wvú ke. Me nu entam lo wvú, encine wvú le.”

²³ ε bó mum mey no wamte lo bô mvungay le “Bó eta lo wvú yî kentam e.” ε n'wam wvubo ghaw Baylet. ²⁴ Nonεn, ε Baylet sumten nsaw cine wvú le, le bó ege bô wvú no bó koonke. ²⁵ ε wvú mum bvuse wee we yew ncaw e, ε è nu wvú bó to biite, wvú kewεε mvunlaa εlaante bvuu yu wee. No wvú bvuse, mum nya Jisos no bó to gomte.

ε bó ta Jisos yî kentam e

(Mat 27:32-34; Mak 15:21-32; Jon 19:17-27)

²⁶ ε bó mum jo Jisos no gene dvú. No bó to gene, ε bô bo wee mvu tasen ε wvú kfuuyi nkpwante ε diee diew nu Semon, ε è nu wee wvu Selin. ε bó koo wvú mum gee kentam ke Jisos e fô wvú gbew, ε wvú mum tuu no bii Jisos e. ²⁷ ε bô bó mum no gene, ε ngoo bonyii bii wvú le. ε bomew nu bokεne bò to beele, taanke bonεew bew. ²⁸ ε Jisos ke ne banke ye gay ê bó le, “Bokεne bo Jelusalem, fo ben ebeelè fô me le ke. Ben ebeelè ε è nu fô bikuu binen e, noo fô boom bonen e. ²⁹ Ben ekeè le kefew too lo kè bó nu ke egayte le, njon wvu baay nu wvu bokεne bò nu bokase bò

* **23:17** Bon'wa' bo boyvuum bomew nu ε bvuse kencim ke 17. **23:18** Lem 3:13-14 **23:29** 21:23

ke baa boo wase wan, ε bó ke baa yamse wase wan κε. ³⁰ Ε nu ke enu kefew kedvu le, ε bonyii efuunke ε dikum di baay baay le, 'Ben egbweken yi yese le,' efuunke ε dikum di caan caan le, 'Ben ebanye bese'. ³¹ Bó nu ke efuunke nonen njefo ε bonyii ge kfuu fin fiεε bó kete kè beε leε, ε bó ke ege neε bó kè nu ε yum wase."

³² No bó to gene bó Jisos nonen, bó to kenke bonyii bo ncaw e bofεε bó bó to gene keeyu ten. ³³ Ε bó gen buy bvudvuu bvù bó teje le Ngbwow Ekole le, mum ta Jisos fó yi kentam e, mum ta ten bonyii bo ncaw e bo bofεε ba yi bintam e, wvù mwaan ε εbo ke Jisos e ke εceey e, wvumvu ε εbo kew ke enkonko le. ³⁴ Ε Jisos ke ne gay le, "Icem, leeshε kebefe ke bonyii ban e, njefo ke bó kee fiεε fi bó gee κε." Ε bonyii bodvu jo ndvú Jisos tum kan dvú keegaw ε bikuu bibole. †

³⁵ Mwεεm mvun mvunciim to kooyi bó Jisos nonen, ε bonyii leeme fó taale. Ε bonyii bó to saake won kaa ne fibole no buu lo wvù duu le, "Wvù se fi bonyii bomew, wvù efi le ekole kew keseen, ε wvù fen nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, caw." ³⁶ Ε bonyii bo nci le ten no sewsee wvù, nya mbvuum mo ngbwayngbwayi ε wvù, ³⁷ gay le, "Ε wo fen

nu Nfon Bojuu, ε wo fi ekole kuw." ³⁸ Bó to nu ε san nwa' ta ε we jo ekole ke Jisos e le, "Wvun nu Nfon Bojuu."

³⁹ Ε wee ncaw mvu ba le bó to njeyte yi bintam e fó, ne no nan'yi Jisos, gayte le, "Ε nu ke wo wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε le? Fi ekole kuw, efi ten bese." ⁴⁰ Ε wvumvu we yuw fiεε fi wvù jeme, wamen wvù, bife le, "Κε wo fane Nyo' le? Wo nu yi ngew e diewe wvù le. ⁴¹ Bee wo kpwee ceey ceey fii ε è nu nlawma mwεεm mvù befe mvù bee wo ge, geenen ε wee wvun kpwee fiew ε wvù baa jay fiεε κε." ⁴² Ε wee ncaw wvun mum gay le, "Jisos, ke ekumyi me seke wo nu ke esaake bvunfon bwuw." ⁴³ Ε Jisos gay ε wvù le, "Ε me ensee ε wo keceey le eben nu ε bee wo nu ke enu bvudvuu bu njon e buv Nyo' le."

Ε Jisos kpwe

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Jon 19:28-30*)

⁴⁴ Ε diuu ke ben wase dioo lewse, ε ekfun ne jium won tfuu gen buy didiuu ditete εmvunshen. ⁴⁵ Ε ndvu yi to gawsene yew ncese ente mum sele entelen buy biba bifeε. ⁴⁶ Ε Jisos no nu yi kentam e, ke ja wam foweεwe le, "Icem, me n'ya keyoy kem can yo le." No wvù gay nonen, mum yoy n'yoy wvu fokemese.

⁴⁷ Ε cee ekole bonyii bo nci le wvù to leeme fó, dioo

23:30 Os 10:8; Mwm 6:16 **23:31** 1Bi 4:17 **23:33** Yesa 53:12 **23:34** Mben 22:18; Mat 5:44; Luk 6:28; Lem 7:60 † **23:34** Bonwa' bo boyvuum bomew nu ε bvuse kencim ke 34a. **23:35** Mben 22:7-8; 109:31 **23:36** Mben 69:21 **23:37** Mat 27:11 **23:43** 2Kol 12:3 **23:44** Amo 8:9 **23:46** Mben 31:5; Lem 7:59 **23:47** Mat 27:19; Lem 3:14; 7:52; 22:14

yen fiεε fi to kooyεε le, nya mbense ê Nyo' gay le, “Kecεεy, kecεεy, wee wvun se nu se jay.”⁴⁸ E bonyii bocii bò to nu ε tase fó keeyen fiεε fi to kooyi le, mum ja kase no kfuuyi εla εbole ε bó ε lan wεm.⁴⁹ E nsáa Jisos yicii to to fibole leem ε è nu ntamndwee no yεne fiεε fi kooyi le. E bomew to nu bokεne bò to nen'yεε Galilee no bii wvú le.

Ε bó dwey Jisos

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Jon 19:38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Wee mvu to nu kefew kedvu le ε bó teje le Yosεw, ε è nu wee wvu ê kelaante ke Bojuu le kemew kè bó teje le Alimatia. Wvú to nu wee wvú jee bvuu nu wee wvu teyetej ê Nyo' ejise, bvuu cεyte kefew kè Nyo' nu ke eto esaake bvunfon bwew. Wvú to nu ten wee ηgoo bonyii bò to saake bonsaw e. Geenεn, wvú to baa bee fiεε fi bó to seyseε ege bò Jisos ke.⁵² E wvú gen fô Baylet e, lekε keegen ejo gvune di Jisos e.⁵³ E Baylet bee, ε wvú gen shike gvune didvu, baance ê ndvu le, gen jike ê jem e ε bó ε cow yî kεmbaan e, ε bó ke baa yuu lese wase wee jó ke.⁵⁴ E to nu Diuu di Nseyse le keeley diuu di mbam e, ε è to shεete wase caan é mbam wvudvu ekεw.

⁵⁵ E bokεne ba bò to nen'yεε Galilee bi Jisos e, bi Yosεw e fô jem, gen yen no wvú jiwsee gvune di Jisos e ê jem.⁵⁶ E bó ke nε fó, mum tu jim εla εbole,

gen seyse bonfiey bò jee noo bò ké no shfuunjkene bò bó to ké no yeefe digvune dvú. E è no nu diuu di mbam e, ε bó she mbam no nci wvubo to gomte.

24

Ε Jisos buy yî kpwe le

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; Jon 20:1-10*)

¹ E diuu di mbam e ke buy fey, ε bvú yuu diuu di fwe yî kemaa le. E bokεne bodvu buy saa lo bvutfuu, jo bonfiey bò bó to seyseε mum no gene dvú fô jem.² E bó dioo gen buy fó, yen ε bó ε binse wase te di bó to banεε diuw jem dvú.³ E bó ley gen ê jem fanε yaa yen gvune di Tata Jisos e ke.⁴ E bó mum leem fó ηgemten lo. E fi kooy le bolemse bofεε to nu ε nε to leem mbew bó le, ε bó ε tfume ndvú ε yî baa lawkene.⁵ E bokεne bodvu fan baay, mum tum bikuu fokuse. E bolemse ba bife ê bó le, “E nu nje la wvú ben gomte wee wvú bεε dvú ente jo bonkfu?”⁶ Ke wvú yaa nu fen ke, wvú nu ε buy wase yî kpwe le. Ben ekume fiεε fi wvú to gayεε ê ben seke ben ε bó to nu Galilee.⁷ Wvú to nu ε gay le, “Wee wvú diee nu Waawee nu ε bó nu ke enya wvú can bonyii bò befe le, é bó ke eta wvú yî kentam e, é ke dioo nu ediuw eta, é wvú ebuy yî kpwe le.”

⁸ E bó mum kume fiεε fi Jisos to jemyεε ê bó.⁹ E bó ke nε fô jem, kase tu jim gen see mwεεm mvun mvunciim

ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow mwaan noo bonyii bocii bô to bii wvù le. ¹⁰ Bokene bô to senee fíee fi to kooyee fidvu ê boom bo ntum e bo Jisos e to nu Maalia Magdalen, Joana noo Maalia wvù bwee jem bô bokene bomew. ¹¹ Ε bó yuw njeme wvudvu ke diewe è nu kenlamse, fanje yaa bee naa lo ke. ¹² Geenēn, ε Bitā ne ke we, lewte gen buy fô jem, ηgvuwce taa ê jem yen ke ε è nu ndvú yì bó to njimeε Jisos dvú. Ε wvú mum ne no tuu jim fô yew e kenke ηghaw yì fíee fi kooyee le.

Ε bonyii bomew yen Jisos e je yi Emayus e

(Mak 16:12-13)

¹³ Ε fí ke ne kooy ke εbvubwe le, bonyii bomew bofee bô to ké no bii Jisos e to nu ε ne Jelusalem no gene ntew wvù Emayus e, wvù to nu diewe bomay bosooswiy keegen buy jó le. * ¹⁴ Ε bó no gene jemyi εbonεbon ekume mwεem mvù to kooyi mvun mvunciim. ¹⁵ No bó to lene jemyi ghayte nonen, ε Jisos keεε bence to mbew bó le no lene bô bó. ¹⁶ Ε fíee fimew ge le fo bó ekiεε wee wvudvu ke. ¹⁷ Ε Jisos mum ja bife ê bó le, “Ε se nu la fi ben lene jemyi ekume fí nen?” No wvù bife nonen, ε bó leemen bô yii yì monshim mobole. ¹⁸ Ε wee mvu bó le wvù diee to nu Kleofas bife ê wvù le, “Ε meγ ke wo tolo Jelusalem wvù yaa

kee ke mwεem mvù se kooyi jó ediuw εyan e?”

¹⁹ Ε wvù bife le, “Mvù la?” Ε bó tfuse le, “Mwεem mvù se kooyi bô Jisos wvu Nasalet. Wee wvun se nu wee ntum Nyo', ε mwεem mvù wvù se gee noo mvù wvù se jemyi se nu binghaw. Ε se nu wee wvù kuuke baay fwe dvu Nyo' bô bonyii bocii. ²⁰ Bocee ncese bo baay baay bô bonyii bô saake wonj wese ε se ε nya wvù le bó eyu. Bó se ε mum ε ta wvù yì kentam e. ²¹ Bese se leese fiseεe bvufee yì ye le le ε nu wvù wvù nu ke esum bonyii bo Islael can ηgew e. Geenēn, è nu wase ediuw eta no mwεem mvudvu se kooyee. ²² Fimew nu ε bokene bomew ηgoo yese le ε be ε jeme fí ε nya lo bese ηghaw, le bó buy ε gen fô jem entanentan, ²³ ε fanje yaa yen gvune diew e ke. Bó ε dioo kase tu jim, ε see le bó be ε yen bonceendaa bo Nyo' le ke diewe bó yen ê εfile le, bó gay ê bó le Jisos nu dvú. ²⁴ Bonyii bomew ηgoo yese le ε gen fô jem fodvu ε yen yì le ke lenlen no bokene bodvu be jemyi, geenēn, ε fanje yaa yen Jisos e ke.”

²⁵ Ε Jisos jeme ê bó le, “O oo, biyuj bin, mvuntelem mvunen lee baay keebē mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le to sanee. ²⁶ Ke ben kee le Mboyse wvù Nyo' to kawee to kenke keeyen ηgew se ley yì bvukuke bwew e le?”

* **24:13** May mwaan nu bontam bo lene le ntfuke bô gee sooswiy (1, 700).
24:19 7:16 **24:21** 1:68; 2:38 **24:24** 24:12; Jon 20:3-10 **24:25** 24:45
24:27 24:44

27 Ε Jisos mum κew nele ê bó mwεem mvunciim mvù bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le ekume wvú ε κew yî mvù Muses to saηεε le, ε γεν ε buyten yî mvu bonyii bo ntum Nyo' le. 28 No bó toε wase buy mbew ntεw wvù bó to gene jó le, ε Jisos ne no gee ke diewe wvú fele lo. 29 Ε bó lekε wvú shiee le gay le, “Beene egen ece. Kefew nu ε kί ε γεν wase baay, ε ekfuj ε κew wase ε no jiime.” Ε wvú bee keegen ce bô bó. 30 Ε bó γεν, ke dioo diekene, ε wvú jo ntuw bleed, nya keyoone ê Nyo', guushε nya ê bó. 31 Kan mwaan nonen, ε ejise ebo yuu, ε bó mum kieε wvú. Ε wvú seεε la ê bó ejise. 32 Ε bó shεε no ghayte εbonεbon le, “Ke mvuntelem mvuseεbeewo be yvuwse seke wvú be nεci mwεem mvu ê Nwa' Nyo' le ê bee wo ê je le?”

33 Ε bó mum nenε kan mwaan ekiεguu jodvu no tuu jim Jelusalem. Ε bó dioo γεν, yen ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bo yuufe ncow mwaan ε baance ye bvudvuu bvumwaan bô bonyii bomew bô to ké no bii wvú le. 34 Ε bó jemyi le, “Kεceεy, Tata wesebeene nu ε buy yî kpwe le. Wvú be ε seεε ε buynen ê Semon ejise.” 35 Ε bó mum see ten ê bó fiεε fi be kooy bô bó ê je, bvuu nele no bó be kientε wvú seke wvú be guushi bleed.

Ε Jisos buynen enteleη jo boom bew bo ηgoo le

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23)

36 Ke no bó to beε jemyi nonen, ε Jisos kebeεε mum ja ne seεε buynen ê bó enteleη mum gay bó le le, “Kembonen enù fô ben e.” 37 Ε kedvum gbwo bó, ε bó no fane, kp-waake le bó yene ε ε nu ηkfusay e. 38 Ε wvú bife ê bó le, “Ben fane la? Ε ge la wvú ben maηene me? 39 Ben etaa eyen can yem bô bikaa biem é ben emum ekiεε le è nu naa me. Ben emomce ye yem emum ekiεε, njefo ke ηkfusay ké no kenke nyam ye bô bikufe no ben yene ε me ηkenke ke.” 40 No wvú gay nonen, mum dunce can ye bô bikaa biew ê bó. 41 Ε bó taa Jisos, ε njon yuwyε lo bó, ε bó mum ηgemten lo. Ε fi ghaw bó kee-bee le è nu wvú. Ε wvú ne bife ê bó le, “Ben kenke fiεε fidien fen e?” 42 Ε bó jo kencim ke bye le ε bó ε δεε, nya ê wvú. 43 Ε wvú fi die ê bó ejise.

44 Ε wvú mum gay ê bó le, “Mwεem mvun mvù ben yen eben nu mvù me nto njemyi ê ben ekume mvú ε me mbeε beene. Me nto nduu le mwεem mvunciim mvù bó to saηεε ekume me ê Nwa' Muses e, bô ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le noo ê Nwa' Mbense le, kenke keeto ekocen.” 45 Ε wvú mum yene bvufee bvubole, ε bó

kiεε mwεεm mvù nu ê Nwa' Nyo' le. ⁴⁶ Ε wvú jeme le, “Bó nu ε saη le Mboyse wvù Nyo' to kawεε keηke keeyen ηγεw ekpwe, é ke edioo enu ediuw εta, é wvú ebuy yî kpwe le. ⁴⁷ Ε fí bvuu nu le bó nu ke ekεw Jelusalem, efewci ê bitum bicii ê diee diew e le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole, é Nyo' emum elεshε bibefε bibole. ⁴⁸ Ε nu ke efewci ben ban bò nu ε yen mwεεm mvun e. ⁴⁹ Ben eyeke eyuw, me nu ηke enciinse nya yî Icem to kawεε ben dvú. Nonen, ben emey εlaante jan eεyte mvunγay mvù nu ke eshii fowe eto fô ben e.”

Ε Jisos ben we

(Mak 16:19)

⁵⁰ Ε wvú jo bó buy bô bó εlaante jodvu, ε bô bó γεν buy mbew ntεw wvù Betani le, ε wvú cake can ye we, laη kembonen yî bó le. ⁵¹ Ke no wvú to bεε laaηke kembonen yî bó le nonen, mum ja no bene we, mum ben la. ⁵² Ε bó nya mbense wvu baay ê wvú, mum ja fó tu jim Jelusalem bô nlanlan fô mvuntelem mvubole. ⁵³ Ε bó γεν no shee yew ncese le, bensee Nyo' sekecii.

Saaka wvù Jee wvu
εkumε Jisos no
Jon
to Saηεε
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvun e

Saaka wvù jee wvun wvù Jon to saηεε nu ε wvù dunji le Jisos nu Diεw Nyo' yì to nu wase fonkεw ε yì mεy lo, ε é nu yì yì to nu ε tu wee wvu. Nwa' wvudvu kebεε jemyi le saaka wvù jee wvun nu ε bó to saη wvu le bonyii bò taanke nulo ebee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, nu Waa Nyo', é bó lese fitele yì ye le, é bó ke ekεηke nshii wvù mεy lo (20:31).

Fiεε fi Jon nu ε saη ε biinen ê ηwa' wvun e nu ekumε nnya yì è nu nshii wvù mεy lo wvù nu nje Klistu. Nnya yin nu mbuwma ε wvù kεw keseen, ε wvù nu fô bonyii bò nu ε bee le Jisos nu je, ε è nu wvù keceεy, ε è nu wvù nshii. Je mi yì Jon saη ηwa' wvun jó yì nu naa lo jεey nu yì dunji no Jisos to joo mwεεm mvù bonyii kee yì nshii wvun e keeyεyi no mwεεm mvu ê keyoy e nu.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-18 Keηkεwce ekumε Jisos

1:19-51 Ekumε Jon Nleseεjoo noo boom bo ηgoo le bo Jisos e bo fwe
 2:1-12:50 Ekumε no Jisos to ghane gee lemme diew
 13:1-19:42 Ekumε εdiuw ε Jisos yo fokemεse Jelusalem bô mbew jó le
 18:1-19:42 Ekumε no bó to sawεε nsaw Jisos ke ghan ta wvù yì kentam e
 20:1-31 Ekumε no Tata Jisos to buyεε yì kpwe le, dunce ekole kew ê bonyii bew
 21:1-25 Kemεse: ε Jisos dunce ekole kew ê boom bew bo ηgoo le Galilee

ε Diεw tu wee wvu wum

¹ ε to nu fonkεw ε Diεw nu wase. Diεw yidvu to nu bô Nyo', ε Diεw yidvu to nu Nyo'. ² Wvù to nu wase dvù fonkεw bô Nyo'. ³ Nyo' to bom mwεεm mvunciim fele can ye le. Ke fiεε nu naa lo dvù fimwaanη fi Nyo' to bomεε se wvù ke. ⁴ Wvù keηke nshii yì ye le, ε nshii wvudvu nu n'yu fô bonyii le. ⁵ N'yu wvudvu ε no baa ê ejiwε le, ε ejiwε kedvu yaa nulo ejimse naa lo wvù ke. *

⁶ Wee mvu nu dvù wvù Nyo' to tumεε ε diee nu le Jon. ⁷ Wvù to to keejeme ekumε N'yu, eben jim nsaw we, wvu le wen ege é bonyii bocii else fitele yì N'yu wvudvu le. ⁸ Ke wvù wvù Jon to nu N'yu wvudvu ke. Wvù to to ke keeben ε è nu jim nsaw wvu N'yu wvudvu. ⁹ N'yu

1:1 Keη 1:1-2:4; Jon 17:5; Fili 2:6; 1Jon 1:1-2; Mwm 19:13-16 1:3 1:9-10; 5:26; 1Kol 8:6; Kolo 1:16-17; Ibu 1:2; Mwm 3:14 1:5 Keη 1:3-4 * 1:5 Keηεε le, ε ejiwε kedvu yaa nulo ekiεε naa lo wvù ke. 1:6 Mat 3:1 1:8 1:20 1:9 8:12; 17:25; 1Jon 2:8

wvu keceey wvù dunji n'yuu ê bonyii bocii to too yî wonj wvun e.

¹⁰ Wvù to nu yî wonj e, ε wonj wvun nu ε Nyo' to bom fele can ye le, geenεn ε bonyii bò è nu bo yî wonj wvun e fañε yaa ekiεε wvù ke. ¹¹ Wvù to nu ε to wonj we le, ε bonyii bo bew fañε yaa efiisen wvù ke. ¹² Geenεn, ε bonyii bocii bò to fiisenεε wvù, lese fitele yî ye le, nu ε wvù to nya mvunjay ê bó le bó enù wase boom bo Nyo' le. ¹³ Ε ke boom bo Nyo' le ban nu ε bó boke bii ελεμε ke kfuu le, kenεε no wee shieele, kenεε mboo wee wvu wum e ke. Bó boke bii ε è nu mboo wvù è nu wvu Nyo' le.

¹⁴ Diεw yidvu to nu ε tu wee wvu wum no cee ê bese entelen, ε wvù ε yiñsen bò mbuwma noo keceey. Ε bese yen bvukuke bwew e. Bvukuke bvù è nu bvu Wan wvù è mεy ke wvù wvù ne fô Ice le.

¹⁵ Jon to nu ε ben jim nsaw ekume wvù no fuunke gayte le, “Wvun nu wee wvù me nto njemyi ekume wvù ηgayte le, ‘Wee wvù too ê me ejim kuuke fele me, njefo wvù to nu wase ε me nse ηke no nu dvù.’” ¹⁶ No wvù nu ε yiñsen bò mbuwma, wvù ε mum ε no nyaa beene bocii mbuwma yî mbuwma le. ¹⁷ Beene kee lo le Nyo' to nya bonci fele can

Muses e. Geenεn, mbuwma Nyo' bò keceey nu ε to fele can Jisos Klistu le. ¹⁸ Ke wee nu dvù wvù ke nu ε yuu wase yen Nyo' le ke. Ε nu ke Waa we wvù è mεy ke wvù wvù nu mbew wvù wvù Ice le wvù nu ε ge beene ε kieε wvù.

Wee wvù è to nu Jon Nlesejoo

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Fin nu fiεε fi Jon to jemyεε seke bikuu bi Bojuu le bi Jelusalem to tumεε bocee ncese bò bonyii bo Lεwe le le bó ebife ê Jon le laa è nu wvù wvù yeε le. ²⁰ Jon to baa tun keetfuse mbife wvubo ke. Wvù to nu ε jeme lo bò diuw we le, “Ke è nu me wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε ke.” ²¹ Ε bó bife ê wvù le, “Tu è nu wo wvù yeε? Ε nu wo wvù Elayja le?” Ε wvù tfuse ê bó le, “Ke me nu Elayja ke.” Ε bó bvuu bife le, “Ε nu wo wvù Wee Ntum Nyo' we le?” † Ε wvù tun. ²² Ε bó bvuu bife ê wvù le, “Tu è nu wo wvù yeε? Wo gay le la ekume ekole kuw? Ke see é bese ekeηke fiεε fi bese ekase egen etfuse ê bonyii bò tum bese?” ²³ Ε Jon tfuse ê bó no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to jemyεε le, “Ε nu me diεw yi fuunke ηkpwaante le,

1:12 1Jon 3:1; Gal 3:26; 4:5 **1:13** 3:3, 5-6; 1Bi 1:23; 1Jon 3:9 **1:14** Gal 4:4; Fili 2:7; 1Tim 3:16; Ibu 2:14; 1Jon 4:2; Mat 17:2; Jon 2:11; 1Jon 1:1-3 **1:15** 1:24-27, 30; 5:31-34, 36 **1:17** 7:19; Ksm 31:18 **1:18** 6:46; 14:8-9; Ksm 33:20; Mat 11:27; 1Tim 6:16; 1Jon 4:12 **1:19** 5:33 **1:20** 3:28 **1:21** Mala 4:5; Dito 18:15, 18;

Mat 2:14; Jon 6:14 † **1:21** Bojuu bomew to cεyte wee ntum Nyo' wvù nu diεwe Muses e, geenεn ε bomew kee le wee ntum Nyo' wvudvu nu ke enu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. **1:23** Yesa 40:3 **1:25** 1:33; Mat 21:25

'Bó enele je Tata é yí enù teytoy.' ”

24 Bonyii ban nu ε è to tum Bofalasii bó. 25 Ε bó bife ê Jon λ, “Ε è baa nu wo wvù Mboyse wvù Nyo' to kawεε κενεε Elajja, κενεε Wee Ntum Nyo' wε, wo ε no leese bonyii ê joo nje la?” 26 Ε Jon tfuse ê bó λ, “Me nleese κε fiem bonyii ε è nu ê joo, geenεn wee mvu nu dvú ê ben εnte ε ben yaa kee wvú κε. 27 Ε nu wvú wvù too ê me εjim, ε me mbaa ncm enkpwentεn keenfay laba we κε.” 28 Fiεε fin ficii to kooyi ε è nu Βεtani Joo Joodan kewvu keki fò Jon to leese bonyii ê joo.

Ε Jon dunεε Waa Njee Nyo' ê bonyii

29 Ε εkfun buy yuu, ε Jon yεn ε Jisos too, ε wvú mum gay λ, “Ben etaa eyεn, wvun nu Waa Njee Nyo' wvù cawsee bibefe bi yí nshε le! 30 Ε nu wvù wvù me nse njemyi εκumε wvù ngayte λ, ‘Wee mvu too ê me εjim kuuke fele me, njefo wvù to nu wase, ε me nse ηke no nu.’ 31 Κε me keβεε nto ηkee wvú κε. Geenεn, ε me nto nto no nleese bonyii ê joo wvu λ bonyii bo Islael ekiεε wvú.” 32 Jon to nu ε bvuu jeme keeben jim nsaw we gay λ, “Me nto nu ε n'yεn ε Keyoy shiile too fowe diεwε εbembε le, to no nu yí ye le. 33 Κε me keβεε nto ηkee wvú κε. Geenεn, wee wvù to tumεε me λ me ento enleesè bonyii

ê joo to nu ε gay ê me λ, ‘Wee wvù wo nu ke eyεn ε Keyoy ε shii fowe ε to ε no nu yí ye le, nu wvù nu ke eleese bonyii ε è nu can Keyoy ke Yuule le.’ 34 Fifi nu fiεε ε me nto nu ε n'yεn, ε no nleeme jim nsaw wvudvu ngayte λ wee wvun nu Waa Nyo'.”

Bonyii bò to yawεε no nu boom bo Jisos e bo ηgoo le

35 Ε εkfun buy yuu, ε Jon bvuu no leeme fe fò wvù to leeme bó boom bew bo ηgoo le bofεε. 36 Ε wvú nε yεn no Jisos lenε fele, mum gay λ, “Ben etaa eyεn, wvun nu Waa Njee Nyo'.”

37 Ε boom bew bo ηgoo le bo bofεε ba dioo yuw no wvù gay nonεn, mum nε no bii Jisos e. 38 Ε Jisos banke ye yεn no bó bii, bife ê bó λ, “Ben gomte ε è nu la?” Ε bó bife ê wvú λ, “Labay, wo cee feε?” (Diee di Labay din nu λ, “Wee N'yεεyi wvu Baay.”) 39 Ε Jisos tfuse ê bó λ, “Ben eto eyεn.” Ε bó mum γεν yεn fò wvù to cee. Ε bó bó mum no nu ε εkfun ghan jiiim. Kefew kè bó to biε wvù le to nu wase κε diεwε didiuu dinεw e fokieguu. 40 Wee mwaan ηgoo bonyii bo bofεε bò to yuwεε no Jon jemyεε mum bi Jisos e to nu Andulu wvù waa bwee Semon Bitā. 41 Ε Andulu wvudvu mum γεν lo gom waa bwee wvù Semon, see ê wvù λ, “Bese nu ε yεn wase Mboyse wvù Nyo' to kawεε λ” (fi nu λ Klistu).

42 Nonen, ε wvú mum jo Semon gen bô wvú fô Jisos e. Ε Jisos taa wvú nen tunη, gay λ, “Ε nu wo wvú Semon wvú waa Jon. Bó nu ke etenje wase wo λ Sefas.” (Diee di λ Sefas din nu Bita).‡

Ε Jisos tee Filew bô Nataniel

43 Ε εκfun ke buy yuu, ε Jisos yen λ wen nu egen keba kè Galilee le. Ε wvú gen yen Filew e, gay ê wvú λ, “Ε bìi me le.” 44 Filew wvun to nu wee wvu ê kelaante kè Besayda le. Ε kelaante kin nu ke bo Andulu bô Bita le. 45 Ε Filew gen gom Nataniel gay ê wvú λ, “Bese nu ε yen wase wee wvú Muses to sanηε ê Nwa' bonci le ekumε wvú bô wvú bonyii bo ntum Nyo' le to sanηε ten ekumε wvú. Wee wvun nu Jisos wvu Nasalet wvú waa Yosεw.” 46 Ε Nataniel tfuse ê wvú λ, “Fieε fi jee nulo ebuy Nasalet e?” Ε Filew gay ê wvú λ, “To eyen.” 47 Ε Jisos ke yen no Nataniel too, jeme ekumε wvú λ, “Ben etaa eyen, wee wvun nu naa wee wvu Israel wvu keceey. Ke nce kenλεma nu yí ye le ke.” 48 Ε Nataniel bife ê Jisos λ, “Wo ghan neε ε se kieε me?” Ε Jisos tfuse ê wvú λ, “Ε Filew se keeke eto etee wo, nu ε me mbe ε n'yen wase wo le ê kenyi ke kete ke fig e kie le.”§ 49 Ε Nataniel tfuse ê wvú λ, “Labay, wo nu Waa Nyo'! Wo nu Nfon wvu Israel!” 50 Ε Jisos gay ê wvú λ,

“Wo fen nu ε bee me le keseen ke njefo me nu ε ηgay ê wo λ me mbe ε n'yen wase wo le ê kenyi ke kete kie le? Wo nu ke eyen mwεem mvú kuuke fele mvun e.” 51 Ε Jisos bvuu gay ê wvú λ, “Ε me ensee ê wo keceey keceey λ wo nu ke eyen ε ebule ε yene, ε bonceendaa bo Nyo' le bene, booke yí wee wvú diee nu Waawee le.”

2

Ε Jisos banke joo ε è tu mbvuum

1 Ε ediuw ke buy eta, ε bó no gee ηkaw bvujen ê kelaante kè Kana wvu ê keba kè Galilee le, ε bwee Jisos nu fó. 2 Bó to nu ε be ten Jisos bô boom bew bo ηgoo le bô ηkaw wvudvu. 3 Ε mbvuum ke ne ka, ε bwee Jisos be wvú dvú gay λ, “Ke bó beε kenke mbvuum ke.” 4 Ε Jisos tfuse ê wvú λ, “Kpwoon, wo bee me dvú nje la? Kefew kem baa kocen wase ke.” 5 Ε bwee gay ê bonyii bo gawe le λ, “Fieε ficii fi wvú ε gay λ ben ege, ε ben ge.” 6 Ε to nu ε nsháan leeme fó yisoocan ε bó kene bô eta. Nsháan yin nu yì Bojuu to ké no geele joo jó yì bó cuke ye dvú keeyuule ê Nyo' ejise. Nshaan miaan to joo bibεη bi joo le diewe mbaanfieε kenεε mbaanshe le. 7 Ε Jisos ke ne gay ê bonyii bo gawe le bodvu λ, “Ben etuke joo eyinεn nsháan yin dvú.” Ε bó mum tuke joo gee ê nsháan yidvu le ε yí yinεn.

1:42 Mat 10:2; 16:18 ‡ 1:42 Di nu le Te. 1:45 Dito 18:15; Yesa 42:1-4; Esek 34:23; May 5:1-3 § 1:48 Kete ke «fig» e ke won wvú Israel e nu ε bó to ké no diee mvuntam mvudvu. 1:49 1:34; 12:13; Mat 27:42 2:1 4:46 2:4 7:6, 30; 8:20; 12:23; 13:1; 17:1; Luk 22:53 2:6 Mak 7:3-4

⁸ Ε wvú mum gay ê bó le, “Ben esefe yimi keseen egen dvú fô cee gawe le.” Ε bó sefe gen dvú. ⁹ Ε cee gawe fi, mom joo yidvu, yuw ε yí ε tu wase mbvuum. Ε wvú ma laa man mbvuum ne fεε le. (Geenen, bonyii bo gawe le bò to sefεε joo yidvu to kee fô mó nen'yεε.) Ε cee gawe mum tee cee bvujen, ¹⁰ bife ê wvú le, “Bonyii ké yaw gaw fibole ε è nu mbvuum mò jee fô nkaw e, é bonyii ké dioo ε wu wase ε ffuu, ε bó se gaw mo yaa jee ke. Wo ε kaa ε gεε fiuw mbvuum mò jee ε no too dvú ε è nu keseen e?” ¹¹ Fifi to nu fiεε fi fwe fi dunçi bvukuke bvú Jisos e fi wvú to gee ente jo mwεem mvù dunçi bvukuke bwew e. Ε wvú to ge fiεε fin ê kelaante kè Kana wvu ê keba kè Galilee le. No wvú ge nonen, ε fi mum dunçe bvukuke bwew, ε boom bew bo ngoo le mum lese fitele yí ye le.

¹² Ejim jodvu, ε Jisos ne bow Kafana'um bò bwee noo boom bo bwee le bò bolemsε noo boom bew bo ngoo le, ε bò bó ce jó εdiuw caan.

Ε Jisos kuη bonyii bo way e fô yew ncese Nyo' le

(Mat 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Ε εdiuw ε Nkaw Bojuu wvù bó teηe le Danefey ke no too wase nceencee, ε Jisos ne ben Jerusalem. ¹⁴ Ε wvú ke gen buy fô yew ncese le, yen bonyii bò to geese bona'

bô njée noo bibembe noo bò to kumene bigew e ε bó ε shiiyen. ¹⁵ Ε wvú jo bok-fuu kene ηgbwan dvú, kuη bó bocii dvú, kuη noo njée bò bona' bvuse yew ncese le. Ε wvú bvuu tawse bigew bi bonyii bò to kumene bigew e, baashe bidan bibole, ¹⁶ gay ê bonyii bò to geese bibembe le, “Ben ejo mwεem mvun ene dvú fen. Fo ben ejo yew Icεm etfuse é yí etu yew way ke.” ¹⁷ No wvú gay nonen, ε boom bew bo ngoo le mum kume fiεε fi bó san' ê N'wa' Nyo' le ε wee mvu jemyi ê Nyo' le, “Shiee wvu baay wvù me ηκεηκε fô yew yo le nulo eyu lo me.”

¹⁸ Ε bikuu bi Bojuu le mum bife ê wvú le, “Fiεε fi dunçi bvukuke bwuw fi wo nulo ege keedunçe ê bese le bó nu ε nya mvun gay ê wo keege fin nu la.” ¹⁹ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben esâw yew ncese yin, é me enjo εdiuw eta enkase enleke we.”

²⁰ Ε Bojuu bodvu bife ê wvú le, “Fí to jo bilum mbaanyε ncow bisooaan keebom yew ncese yin, ε wo nu ke ejo fiuw ε è nu εdiuw eta eleke we?”

²¹ Geenen, Jisos to jemyi yew ncese yin ε è nu yì è nu ye ye.

²² Nonen, seke wvú to buyεε wase yí kpwe le, ε boom bew bo ngoo le mum kume le fin nu fiεε fi wvú to gayεε. Ε bó mum bee fiεε fi nu ê N'wa' Nyo' le, bvuu bee njeme wvù Jisos

2:11 2:23; 3:2; 4:54; 6:26; 11:47-48; 20:30; Lem 2:22; Lum 15:19 **2:12** Mat 4:13

2:13 6:4; 11:55; 12:12; Ksm 12:1-14 **2:16** Luk 2:49 **2:17** Mben 69:9 **2:18**

2:11 **2:19** Mat 26:61; 27:40; Lem 6:14 **2:21** 1Kol 6:19 **2:22** 1:45; 12:16;

14:26; Luk 24:6-8, 27

to jemyεε le.

²³ No Jisos to nu Jelusalem fô Nkaw Danjefey wvun e, bonyii nteen to nu ε lese fitele yî ye le nje mwεεm mvù dunji bvukuke bwew mvù wvù to gee. ²⁴ Geenεn, Jisos to baa gεε fiew bvufee bwew yî bó le κε, njefo wvù to kee bonyii bocii no bó nu. ²⁵ Wvù to baa shieele wee myu wvù eshe esenje lo ê wvù ekumε wee wvu wum κε, njefo wvù kebεε to kee fiεε fi wee wvu wum κεηke ê wvù eshem.

3

ε Jisos jeme ê Nikodemus ekumε mboo wvu fwe

¹ Wee ηgoo Bofalassii mvu to nu ε bó tenje le Nikodemus, ε wvù nu wee ηgoo bikuu bi wonη Bojuu le. ² ε wee wvun ke nε to fô Jisos e entanη gay ê wvù le, “Labay, bese kee le wo nu wee n'yεεyi wvù nε fô Nyo' le, njefo κε wee nu dvù wvù nulo egee kfuu mvun mwεεm mvù dunji bvukuke bvυ Nyo' le mvù wo gee mvun se Nyo' nu bô wvù κε.” ³ ε Jisos tfuse ê wvù le, “ε me ensee ê wo keceεy keceεy le, é bó nu se bó ε boo wee mboo wvu fwe le, mwεten saa eyen bvunfon bvυ Nyo' le κε.” ⁴ ε Nikodemus bife ê Jisos le, “ε nulo é bó ege nεε se ebvuu eboo wee ε wvù ε taw wase? ε nulo é wvù ebvuu ekase etu ê bwε eshem é wvù ebvuu eboo wvù?” ⁵ ε Jisos tfuse

ê wvù le, “ε me ensee ê wo keceεy keceεy le, é wee nu se wvù ε κεηke mboo wvù wvu joo noo Keyoy, tu κε è nulo é wvù eley bvunfon bvυ Nyo' le κε. ⁶ Wee wvu wum boote wee wvu wum, ε Keyoy boote keyoy. ⁷ Fo diuw eyumte wo le me nu ε ηgay ê wo le bó κεηke keeboo wee tfuu mboo wvu fwe le κε. ⁸ Fwefwe ké no fele no wvù koonke, ε wo yuuke no wvù fele, geenεn ε wo yaa nulo esee laa wvù se nε fεε, gene fεε le. ε nu κε leηleη no fi nu fô wee wvù nu ε κεηke mboo wvù wvu Keyoy e.”

⁹ ε Nikodemus mum ghay le, “ε nulo é fifin eghan nεε le?” ¹⁰ ε Jisos tfuse ê wvù le, “Wo nu wee n'yεεyi bonyii bo Israel, yaa kee fin e? ¹¹ ε me ensee ê wo keceεy keceεy le, bese jemyi fiεε ε è nu fi bese kee, leeme jim nsaw fiεε ε è nu fi bese nu ε yen wase, geenεn ε ben yaa benje fiεε fi bese jemyi le κε. ¹² ε me nsenje mwεεm ê ben ε è nu mvu yî nshε le fen se ben benje lo, é ben ke eghan nεε se bee fen ε me ε nsee wase ε è nu mvu wonη Nyo' le? ¹³ κε wee nu dvù wvù ke nu ε ben wase wonη Nyo' le κε. ε mεy κε wee wvù to nen'yεε fô to fokuse fen, ε wee wvun nu wee wvù diee nu Waawee, ¹⁴ No Muses to njeysεε yo yî bó feλεε bô ketwaa yî kete le ηkpwaante, nu κε leηleη no bó κεηke keeke enjeysεε wee wvù

diee nu Waawee, ¹⁵ wvu le naa yee wvù nu ε lese fitele yî ye le, ε wvù ekeηke nshii wvù mey lo.

¹⁶ Nyo' to nu ε looce kon won wvun baay, tum Waa we wvù mwaan, wvu le è nu naa yee wvù nu ε lese fitele yî ye le, mweten saa ela ke, ε wvù ekeηke ε è nu nshii wvù mey lo. ¹⁷ Ke Nyo' to tum Waa we yî won wvun e le wvù eto elese bonyii yî ηgew e ke. Wvù to tum le wen eboyse lo bó fele yî ye le.

¹⁸ Wee wvù nu ε lese fitele yî ye le nu ε wvù yaa nu ke eley ηgew e ke. Geen en wee wvù baa elese fitele yî ye le nu ε wvù ε ley wase ηgew e, njefo wvù baa elese fitele yî Waa Nyo' wvù è mey ke wvù le ke. * ¹⁹ Bó nu ke esumten nsaw ê yin je le, njefo n'yuun nu ε to yî won e, bonyii ε kaa ε kon fibole ε è nu ejiwε efey n'yuun. ε bó koonke nonen njefo gee dibole nu di befe. ²⁰ Wee tfuu wvù gee gee di befe ké no bane n'yuun, yaa nulo ebuy fô n'yuun nu ke, wvu le fo gee diwene ke eyenε emwa ke. ²¹ Geen en ε wee wvù gee fiε fi leη ké no too fô n'yuun le, wvu le diwene gee eyen'yi le è nu di wee wvù nu bô Nyo' le.”

ε Jon jeme le Jisos kuuke fele wen

²² Ejim jodvu, ε Jisos bô boom bew bo ηgoo le ne gen

keba kemew ke Judea le. ε bó bó gen no nu jó ε wvù leese bonyii ê joo. ²³ Jon ten to leese bonyii ê joo ntew wvù Enon e mbew wvù Salim e njefo joo to nu fó ntay. ε bonyii too ε wvù leese bó ê joo. ²⁴ Fifin to nu ε bó baa lese wase wvù yew ncaw e ke.

²⁵ ε boom bo Jon e bo ηgoo le bomew bô wee juu mvu ke ne kew mbew ekume ye yî bó cuke keeyuule ê Nyo' ejise. ²⁶ ε boom bo ηgoo le bo Jon e ne gen fô Jon e, gay ê wvù le, “Labay, wee we wvù to nu ben ε wvù Joo Joodan kewvu keki wvù wo to jemyee naa baay ekume wvù nen, yen le wvuwe ε wvù leese bonyii ê joo, ε bonyii bocii gene ke wase ε è nu fô wvù le.” ²⁷ ε Jon tfuse ê bó le, “Ke wee nulo enu fiε se è ge Nyo' le wvù enù fi ke. ²⁸ Ben kebee nulo eben jim nsaw wem le me nto nu ε ηgay le ke è nu me wvù Mboyse wvù Nyo' to kawee ke. Geen en ε bó to tum me le me ensa ê wvù fwe. ²⁹ Cee bvujen nu wee wvù keηke jen. ε nsaa cee bvujen wvù leeme mbew cee bvujen wvudvu le yuuke diew ye, ké no lanlanje baay no wvù yuuke diew ye. ε nu ke leηleη no me nu keseen ε me ε n'yiηsen bô nlanlan. ³⁰ Wvù keηke ke keeku egen lo fwe, ε me entu lo jim.

³¹ Wee wvù ne fowe kuuke fele bonyii bocii. ε wee wvu

3:16 3:36; 5:24; Lum 8:32; 1Jon 3:1; 4:9-10; 5:11, 13 **3:17** 12:47 **3:18** 5:22

* **3:18** Fen nu teyey le, lese fitele yî diee di Waa Nyo' le. **3:19** 8:12 **3:20** Efε 5:11-13 **3:21** 1Jon 2:4 **3:22** 4:1-2 **3:24** Mat 4:12; 14:3 **3:26** 1:29-34
3:27 19:11; 1Kol 4:7; Ibu 5:4 **3:28** 1:20; Mala 3:1; Mat 11:10 **3:29** Mat 9:15
3:31 8:23; 15:19; 1Jon 4:5

yî nshε le nu wee wvu yî nshε le, jemyi ke mwεεm ε è nu mvu yî nshε le. Wee wvù nε wɔŋ wvu we le kuuke fele bonyii bocii, ³² ε wvù leeme jim nsaw mwεεm ε è nu mvù wvù nu ε yɛn ε bvuu ε yuw e. Geenɛn, ε wee yaa nu dvù wvù beŋe fiεε fi wvù jemyi le ke. ³³ Wee wvù beŋe fiεε fi wvù jemyi nu wvù duŋci le wen tomte fiεε fi le Nyo' jemyi keceey. ³⁴ Wee wvù Nyo' nu ε tum ké no jemyi ke ε è nu diεw Nyo', njefo Nyo' nu ε nya Keyoy kew ê wvù ε nfew yaa nu ke. ³⁵ Icee Wan nu ε koŋ Wan, ε mum ε nya mwεεm mvunciim can ye le. ³⁶ Wee wvù nu ε lese fitele yî Wan e nu ε wvù keŋke nshii wvù mey lo. Wee wvù baa yuuke wvù le nu ε wvù yaa nu ke ekeŋke nshii ke. Wvuwε wee nu ε shém Nyo' ffuuke wase bô wvù.”

4

ε Jisos bô kpwoon mvu wvu Samalia taseŋ fô fwεŋ joo le

¹ ε Jisos ke kiεε le Bofalasii nu ε yuw wase le wen lemte ε bonyii bo ŋgoo le too ε wen leese ê joo fele Jon. ² Geenɛn ke è to cim leese wvù bó ê joo ke, è to leese ke boom bew bo ŋgoo le maan. ³ ε wvù dioo kiεε nonɛn, mum ja ê keba ke wɔŋ e kè Judea kedvu le, no kaase tuu jim ê kè Galilee le. ⁴ Wvù to keŋke keefey je keba

kè Samalia le. ⁵ ε wvù ke gɛn buy kelaante ke Samalia kemew e ε bó teŋe le Sika, ε kí nu mbew wεε wvù Yakow to nyaε ê waa we wvù Yosew e. ⁶ Fwεŋ joo wvù Yakow to cimεε to nu fô. No Jisos to nu ε len wase baay dose, ε wvù mum shii mbew fwεŋ joo wvudvu le. Kefew to nu wase diεwε didiuu ncow difεε le emvunsheej.

⁷ ε kpwoon mvu wvu Samalia jodvu ke nε to keetuke joo fô, ε Jisos gay ê wvù le, “Nya me bô joo é me eŋ'wu.” ⁸ ε to nu ε boom bo ŋgoo le bo Jisos e ε gɛn elaanke keeguy mwεεm mvudien. ⁹ ε kpwoon wvudvu bife ê Jisos le, “Wo nu wee Juu, ε me nu wee wvu Samalia, wo ε ghan nεε ε sε no leke joo ê me?” Kpwoon wvudvu to gayte nonɛn, njefo Bojuu to ké no nyensee lo bonyii bo Samalia. ¹⁰ ε Jisos tfuse ê wvù le, “ε wo be kee nnya yì è nu yì Nyo', noo wee wvù gayte ê wo le wo enya wen bô joo, tu wo be ε leke ê wvù, é wvù enya wo bô joo yì booke sekecii.” ¹¹ ε kpwoon wvudvu kase bife ê Jisos le, “Icem, wo nu sε wo keŋke fiεε fi wo etuke joo dvù, ε fwεŋ shiile nɛn, wo nu ke ejo fεε yiyε joo yì booke sekecii? ¹² Fí nu le wo kuuke fele icee wese wvù Yakow wvù to cimεε fwεŋ wvun gεε ê bese, ε wvù kebeε to nu ε wu joo jó, ε boom bew wu, ε nyám

3:32 3:11 **3:35** 5:20; 10:17; 13:3; 14:10; 17:2; Mat 11:27; 28:18 **3:36** 3:16

4:1 3:22 **4:4** 4:9; Luk 9:52; 17:11, 16; Lem 8:4-25 **4:5** Keŋ 33:19; 48:22

4:9 2Bfn 17:29-41; Esl 4:1-3; Mat 10:5; Luk 9:52-53 **4:10** 4:26; 7:37 **4:12**

8:53 **4:13** 6:35; 7:37

ye tɛn wu?” ¹³ Ɛ Jisos tfuse ê wvù lɛ, “Wee tfuu wvù wuu joo yin nu ɛ kendonɔ bɛɛ ke eyumte kɛ wvù. ¹⁴ Geenɛn, naa yɛɛ wvù nu ke ewu joo yì me nu nke enya, nu ɛ kɛ kendonɔ bɛɛ ke ebvuu eyuu eyum lo wvù kɛ. Joo yì me nu nke enya ê wvù nu ke enɛ etu ntonɔ joo yì buyte yì ye le sekecii, ke eghan enya wvù nshii wvù mɛy lo.” ¹⁵ Ɛ kpwoon wvudvu mum gay ê Jisos lɛ, “Icɛm, nya me bô kfuu yiyin joo wvu lɛ fo kendonɔ ke ebvuu eyumte me ɛ me ntoo fɛn keentukɛ joo kɛ.”

¹⁶ Ɛ Jisos gay ê wvù lɛ, “Gɛnɛ etee dwee wo é ben ɛ wvù eto.” ¹⁷ Ɛ kpwoon wvudvu tfuse ê wvù lɛ, “Kɛ me nkeɛke diemsɛn kɛ.” Ɛ Jisos gay ê wvù lɛ, “Wo nu ɛ jeme lɛn no wo gay lɛ kɛ wo kɛnke diemsɛn kɛ. ¹⁸ Wo nu ɛ kɛnke wase bolemɛ botin, ɛ wvù ben ɛ wvù nu keseen yaa cim nu dwee wo kɛ. Fiɛɛ fì wo jeme nu kecɛɛy.” ¹⁹ Ɛ kpwoon wvudvu gay ê Jisos lɛ, “Icɛm, me nu ɛ n'yɛn keseen lɛ wo nu wee ntum Nyo'. ²⁰ Bo'icee bosɛse to ké no bunlee Nyo' yì kum wvun e, ɛ ben Bojuu duu finɛn lɛ jò bonyii kɛnke keebunlee Nyo' nu kɛ Jelusalem.” ²¹ Ɛ Jisos tfuse ê wvù lɛ, “Kpwoon, bee fiɛɛ fì me nɔgayte fin. Kefew too lo kè ben nu ke ebunlee Nyo' Ice ɛ è yaa bvuu nu yì kum wvun e kɛnɛɛ Jelusalem kɛ. ²² Ben bonyii

bo Samalia bunlee fiɛɛ yaa kee fì kɛ, ɛ bese Bojuu bunlee kee fiɛɛ fì bese bunlee, njefo mboyma fele ɛ è nu yì Bojuu le. ²³ Geenɛn, kefew too lo, ɛ kɛ ɛ to wase kè bonyii bô bunlee Nyo' cɛɛy cɛɛy nu ke ebunlee Nyo' Ice ê keyoy e bô yì kecɛɛy e. Ɛ nɛɛ kfuu bonyii bô Nyo' Ice gomte lɛ bó ebunlee wen. ²⁴ Nyo' nu Keyoy, ɛ bonyii bô bunlee wvù kɛnke keebunlee ê keyoy e bô yì kecɛɛy e.” ²⁵ Ɛ kpwoon wvudvu gay ê Jisos lɛ, “Me nkeɛ lo lɛ Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ too lo, wvù bó teɛe lɛ Klistu. Ɛ wvù nu ke edioo ɛ to, emum enyɛy mwɛɛm mvunciim ê bese.” ²⁶ Ɛ Jisos gay ê wvù lɛ, “Me wvun wvù jemyi ê wo nu wvù wvudvu.”

²⁷ Kɛ sekedvu, ɛ boom bo Jisos e bo nɔgo le mum kase to. Ɛ diuw yum lo bó lɛ wvù jemyi bô kpwoon. Geenɛn, ɛ wee mvu bó le fanɛ yaa bife lo ê wvù lɛ laa wvù gomte la lɛ, kɛnɛɛ lɛ laa Jisos jemyi bô kpwoon wvudvu nje la lɛ. ²⁸ Ɛ kpwoon wvudvu mum gɛɛ nshaan ye joo fó, gɛn ɛlaante, gɛn be bonyii lɛ, ²⁹ “Ben kɛ eto eyɛn wee mvu wvù nu ɛ to ɛ see lo fiɛɛ ficii ê me fì me nke nu ɛ n'yuw wase nɔge. Ɛ nelo enu ɛ wee wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawɛɛ le?” ³⁰ Ɛ bonyii buy ɛlaante mum no gɛne fô Jisos e.

³¹ Ɛ to nu ɛ boom bo nɔgo le bo Jisos e ɛ shɛɛ wase ɛ

no lɛke Jisos gayte ê wvú lɛ, “Labay, diekɛn.” ³² Geenen, ɛ Jisos tfuse ê bó lɛ, “Me ηkɛηke mwɛɛm mvudien keendie ɛ ben yaa kee mvú kɛ.” ³³ ɛ boom bew bo ηgoo le mum ghay ɛbonɛbon lɛ, “Wee nu ɛ shɛɛ ɛ to bô mwɛɛm mvudien ɛ nya ê wvú le?” ³⁴ ɛ Jisos gay ê bó lɛ, “Mwɛɛm mvudien mwem nu lɛ me enge fiɛɛ fi wee wvú tum me shieele, emɛse lemme diew dicii. ³⁵ Kɛ ben duu finɛn lɛ é shɛɛte kee nɛ, é emum enu kefew ke ηgbwele le? ɛ me enɔay ê ben lɛ, ben ecake ejise we ɛtaa eyɛn no mwɛɛm nu ɛ be wase ηɛɛ le lɛ bó egbweci. ³⁶ Wee wvú gbweci kɛηke nlawma we, baanci ηgu gɛɛle yí nshii wvú mɛy lo le, wvu lɛ wee njewe bô wee ηgbwele ke elanlanɛ yí wee le mwaan. ³⁷ Fifin dunɔi lɛ ηgan wvun nu keɛɛy wvú gayte lɛ, ‘Wee mvu ké jeyi, ɛ wee mvu gbwele.’ ³⁸ Me ntum ben lɛ ben eɔɛn egbwele mwɛɛm mvù ben to baa lem kɛ. Bonyii bomew nu ɛ lem, ben ɛ ley bvujonke bvulemme dibole.”

ɛ bonyii bo Samalia nteen lese fitele yí Jisos e

³⁹ Bonyii bo Samalia nteen ê kelaante kedvu le to nu ɛ lese fitele yí Jisos e nje fiɛɛ fi kpwoon wvudvu to jemyɛɛ ê bó lɛ wvú be ɛ see lo fiɛɛ ficii ê wen fi wen ke nu ɛ yuu wase ge. ⁴⁰ Nonɛn ɛ bó ke dioo to yɛn Jisos e, lɛkɛ lɛ bô bowen ece. ɛ wvú bee, ɛ bô

bó ce ɛdiuw ɛfaa. ⁴¹ ɛ bonyii nteen bvuu lese fitele yí Jisos e nje njeme we. ⁴² ɛ bonyii bodvu gay ê kpwoon wɛ lɛ, “Bese nu ɛ lese fitele yí ye le ɛ è yaa bvuu nu nje njeme wo kɛ. Bese nu ɛ yuw wase bô bitem bisese, ɛ kiɛɛ lo lɛ wee wvun nu Mboyse won wvun keɛɛy.”

ɛ Jisos fɛ waa wee wvu baay

⁴³ ɛ ɛdiuw yo ɛfaa yodvu ke fey, ɛ Jisos nɛ no gene Galilee. ⁴⁴ Wvú keɛɛ to nu ɛ yuu gay wase lɛ kɛ bó ké no wvumte wee ntum Nyo' won we le kɛ. ⁴⁵ Geenen, ɛ wvú ke dioo gen fɛse Galilee, ɛ bonyii bo jó fiisen lo wvú njefo bó to nu ɛ yɛn mwɛɛm mvù wvú to gɛɛ fô ηkaw e Jelusalem, njefo bó ten to nu fô ηkaw wvudvu le.

⁴⁶ ɛ Jisos ke bvuu kase gen Kana wvu ê keba kè Galilee le jó wvú to bankeɛ joo ɛ è tu mbvuum. ɛ to nu ɛ wee wvu baay mvu nu ê kelaante kè Kafana'um e, ɛ waa we wvú diemsɛn cɛmte. ⁴⁷ ɛ wee wvu baay wvudvu dioo yuw le Jisos nu ɛ nɛ wase Judea ɛ to Galilee, ɛ wvú gen fô wvú le, ku can lɛ wvú ebow kɛ eto eɛ waa wen, lɛ wvú nu wase diuw kpwe le. ⁴⁸ ɛ Jisos mum gay ê wvú lɛ, “ɛ ben nu sɛ ben ɛ yɛn mwɛɛm mvù dunɔi bvukuke bvulem Nyo' le, ɛ yɛn ten mwɛɛm mvu diuw wvú yumɛɛn e, ben saa ke elese fitele yí yɛm e kɛ.” ⁴⁹ ɛ wee wvu baay wvudvu gay ê wvú

4:34 6:38; 8:28; 12:49-50; 14:31; 15:10; 17:4 4:35 Mat 9:37; Mwem 14:14-20

4:37 May 6:15 4:42 1Jon 4:14 4:44 Mat 13:57 4:46 Mat 8:5-13 4:46

2:1-11 4:48 Mak 13:22; 1Kol 1:22

le, "Icɛm, to kɛ é bó ebooke lo, fɔ waa wɛm ekpwe." ⁵⁰ Ɛ Jisos tfuse ê wvú lɛ, "Ɛ genè, waa wo nu ebonɛn." Wee wvudvu to nu ɛ bee fiɛɛ fi Jisos jemyɛɛ ê wvú, mum nɛ no genɛ. ⁵¹ No wvú to booke, ɛ bô boom bew bo lemme le tasɛn, ɛ bó see ê wvú lɛ waa we nu ɛ bonɛn wase. ⁵² Ɛ wvú mum bife ê bó kefew kè wvú se kɛwɛɛ ebonene. Ɛ bó gay ê wvú lɛ, "Ɛ se nu foguu kɛ diɛwɛ diuu dimwaan e fomvunsheen, ken'ya' kedvu ɛ mum ɛ cinɛ wvú le." ⁵³ Ɛ cee wan wvudvu mum kume lɛ è nu naa kefew kedvu kè Jisos to gayɛɛ ê wen lɛ, "Waa wo nu ebonɛn." Ɛ wvú bô ɛkolɛ kew naa noo yew ye yicii mum lese fitele yí Jisos e. ⁵⁴ Fifin fiɛɛ fi dunɔi bvukukɛ bvú Jisos e to nu fi bokaŋ bofɛɛ fi wvú to geɛ seke wvú to nɛn'yɛɛ Judea to Galilee.

5

Ɛ Jisos fɛ wee ɛ wvú ɛ cɛm wase bilum mbaanshɛ ncow nyan

¹ Ɛjim jodvu ɛ nkaw Bojuu mvu no nu Jelusalem, ɛ Jisos ben jó. ² Kentuke ke joo le kemew to nu jó ɛ bó teŋe ê díɛw Ibulu le lɛ Betesda, ɛ kí nu mbew Diuw Ketaan wvu Njée le. Bó to nu ɛ bom dicile fɔ ditin, ³ ɛ bonyii bo bincɛm e to ké no lone lo fɔ, bô nu binfefe bô bô nu bontɛŋɛ noo bô nu ɛ kpwekɛn wase keba kemwaan. [Bó to ké no jimene fɔ cɛyɛ seke joo nu

ke enɛ eshiike. ⁴ Nceendaa Tata mvu to ké no too ê kefew e ê kefew e, leyte shiike joo yidvu. Wee wvu fwe wvú ɛ yaw ɛ ley jó seke nceendaa wvudvu ɛ shiw joo yidvu, tu wvú nu ebonɛn yí kencɛm kew e naa ɛ kí cim nu nɛɛ.]

⁵ Wee mvu to nu fɔ ɛ wvú ɛ cɛm wase bilum mbaanshɛ ncow nyan. ⁶ Ɛ Jisos ke dioo to fɔ yɛn wvú le, kíɛɛ lɛ wvú to jiime wase fɔ ncejole, ɛ wvú bife ê wvú lɛ, "Wo kooŋke keebonɛn e?" ⁷ Ɛ wee kencɛm wvudvu tfuse lɛ, "Icɛm, kɛ me nkɛŋke wee wvú nulo elese me ê joo yin e seke yí ɛ shiw kɛ. Ɛ nu seke yí ɛ shiw, ɛ me ndioo nɛene keenley, ɛ è no nu ɛ wee mvu ɛ yaw wase ɛ ley ê me le." ⁸ Ɛ Jisos gay ê wvú lɛ, "Nɛnɛ we, ejo ghaam yo, egenè." ⁹ Kaŋ mwaan, ɛ wee wvudvu mum bonɛn, jo ghaam ye no genɛ.

Ɛ to nu ɛ ɛbvubwɛ nu diuu di mbam e. ¹⁰ Ɛ Bojuu mum gay ê wee wvú bó to fɛlɛɛ wɛ lɛ, "Ɛben nu diuu di mbam e ɛ nci baa bee lɛ wo etuu ghaam yo kɛ." ¹¹ Ɛ wvú tfuse ê bó lɛ, "Wee wvú be fɛ me be ɛ gay lɛ me enjo ghaam yɛm enɛene." ¹² Ɛ bó bife ê wvú lɛ, "Ɛ nu yɛɛ wvudvu wvú be gay ê wo lɛ wo ejo ghaam yo egenɛ?" ¹³ Kɛ wee wvú bó to fɛlɛɛ wvudvu to cim kee wee wvú fɛlɛɛ wvú kɛ, njefo Jisos to nu ɛ nɛ wase ley genɛnte jo kebombom ke bonyii le kè to nu fɔ le.

¹⁴ Ɛ è ke no nu ɛjim jodvu, ɛ

Jisos yɛn wvú le fô yew ncese le, gay ê wvú ɛ, “Taa eyɛn no wo nu ɛ bonɛn wase. Fo wo ebvuu egee bibefɛ kɛ. Ɛ wo gee lo, é fiɛ kɛ egbwe yî yo le fi nu ɛ fo ɛ fey fin.” ¹⁵ Ɛ wee wvudvu nɛ gɛn see ê Bojuu ɛ è nu Jisos wvú be fɛ wen. ¹⁶ Ɛ Bojuu mum kɛw no bone bikaa ê Jisos ɛjim, njefo wvú to fɛ wee wvun ɛ è nu diuu di mbam e. ¹⁷ Ɛ Jisos gay ê bó ɛ, “Icɛm ké no lemte sekeci, ɛ me tɛn nlemte nonɛn.” ¹⁸ Ɛ njeme wvun ge ɛ Bojuu mɛse lo no gomte baay keeyu wvú, njefo kɛ è to mɛy kɛ mbam wvú wvú to ngoyte maan kɛ. Wvú to teɲɛ tɛn Nyo' ɛ Icee wen, fewsene ɛkolɛ kew ɛ wen nu ɛnɛnɛn bó Nyo'.

Mvunɔgay mvù Nyo' nu ɛ nya ê Waa we

¹⁹ Ɛ Jisos ke nɛ gay ê bó ɛ, “Ɛ me ensee ê ben keceɛy keceɛy ɛ kɛ me wvú Wan nɛlo enge fiɛ yî mvunɔgay mwem e kɛ. Me nké no ngee kɛ ɛ è nu fiɛ fi me n'yene ɛ Icɛm gee. Fiɛ fi Icee Wan gee, nu kɛ fi fi Wan nu egee tɛn, ²⁰ njefo Icee Wan wvudvu kooɲke Wan mum duɲci ê Wan mwɛɛm mvunciim mvù wvú wvú Icee Wan gee. Ɛ wvú bɛɛ kɛ ebvuu eduɲce mwɛɛm mvù fele mvun ê wvú, é wvú egeè ɛ ben yɛne, ɛ dew yumte lo ben. ²¹ No Icee Wan bvuuuse bonyii yî kpwe le nya nshii ê bó, nu

kɛ ɛnɛnɛn no Wan nya nshii ê naa yɛɛ wvú wvú nu ɛ koɲ. ²² Keebise fó nu ɛ Icee Wan yaa saake naa lo wee mvu kɛ. Wvú nu ɛ nya nsaw wemɛn ɛ è nu can Wan e, ²³ wvú ɛ è nulo é bonyii bocii ewvumte Wan kɛ ɛnɛnɛn no bó wvumte Ice. Ɛ wee nu sɛ wvú wvumte Wan, tu kɛ wvú wvumte Ice wvú tum wvú kɛ.

²⁴ Ɛ me ensee ê ben keceɛy keceɛy ɛ wee wvú nu ɛ yuw diɛw yɛm e, ɛ bee wee wvú tum me le, nu ɛ wvú kɛnɛ nshii wvú mɛy lo. Kɛ mwɛtɛn bɛɛ kɛ ebvuu ekeɲke nsaw kɛ. Wvuwɛ wee nu ɛ buy wase can kpwe le, ɛ ley nshii le. ²⁵ Ɛ me ensee ê ben keceɛy keceɛy ɛ kefew too lo, ɛ kí ɛ to wase, kè bonyii bò nu ɛ kpwekɛn wase nu ke eyuw diɛw Waa Nyo', é bó bodvu bò nu ke eyuw, nu ke ekeɲke nshii. ²⁶ Ɛ fi nu nonɛn, njefo no nshii nɛn'yi yî Icee Wan e, nu kɛ ɛnɛnɛn no wvú nu ɛ nya mvunɔgay mvudvu ê Wan ɛ nshii enɛn'yi tɛn yî ye le. ²⁷ Wvú nu ɛ nya tɛn mvunɔgay ê Wan ɛ wvú esumtenè bonsaw, njefo è nu Wan wvú nu wee wvú diee nu Waawee.

²⁸ Fo diuw eyumtè ben yî fin e kɛ. Kefew too lo kè bonyii bocii bò nu jém e nu ke eyuw diɛw ye, ²⁹ ebuce jém e, é bò se gee mwɛɛm mvù jee ebuce eley nshii wvú mɛy lo le, é bò se gee mwɛɛm mvù

5:15 9:11 5:18 Mat 14:5; Jon 7:1, 25; 8:37, 40; 11:53; 1:34; 3:35; 8:16-19; 10:17-18, 29-38; 14:8-11, 20, 28; 15:9-10; 16:27-28; 17:1-26 5:19 1:34 5:20 3:35 5:21 Lum 4:17; Ɛfɛ 2:5; Jon 11:25 5:22 3:18; 5:27, 30; 9:39; 12:47-48; Lem 10:42; 1Jon 2:28 5:23 Fili 2:10-11 5:24 3:16; 5:22; 6:35; 8:51; 10:28; 11:25-26; 14:6; 17:2; 20:31; 1Jon 2:25; 3:14 5:25 11:43; Mak 5:41; Luk 7:14 5:26 1:4 5:29 11:24 5:30 4:34

befe ebuce é bó esaw bó, é bó eley ηγεω e. ³⁰ Ke fiεε nu dvú fi me nulo ηnge ê mvunḡay mwem e ke. Me nsaake nsaw mbii no me n'yuuke, ε je yi me nsumtene jó nu yi teyey, njefo ke me ηgomte keηgee ε è nu fiεε fi è shieele me ke. Me ηgee ε è nu fiεε fi wee wvù tum me shieele.

Mwεεm mvù dunḡi wee wvù è nu jisos

³¹ Ε me mbene jim nsaw wvu ekole kem, tu fiεε fi me njemyi yaa nu kecεey ke. ³² Geenεn, wee mvu nu dvú wvù bene jim nsaw wεm, ε me ηkee lo le fiεε fi wvú jemyi ekume me nu kecεey. ³³ Ben to nu ε tum bonyii fô Jon e, ε wvú ḡen ben jim nsaw ekume kecεey. ³⁴ Ke è nu le me ηgomte le ejemyi wee wvu wum ekume wee wvù è nu me ke. Geenεn, ε me njemyi nen wvu le ben nulo ke eboy. ³⁵ Jon to nu diεwe ken'yeese le ε bó ε tfuw kí ε no beenci nyaa n'yu, ε ben no koonke keenu ê n'yu we le yi kefew e caan, lanlanje. ³⁶ Fiεε fimew nu dvú fi dunḡi wee wvù è nu me ε fi fele Jon. Fí nu le, lemme di Icem nu ε nya le me enlem emese di è nu mwεεm mvù me ηgee mvun dunḡi le è tum Icem me. ³⁷ Icem wvù tum me nu ε wvú kebεε ten nu ε ben jim nsaw wεm. Ben ke baa yuw wase naa lo diεw ye ke, ε ben ke baa yεn wa naa lo no wvù nu ke. ³⁸ Ke ben keηke ten diεw

ye ê mvuntelem mvunen e ke, njefo ben baa lese fitele yi wee wvù wvú tum e ke. ³⁹ Ben taasse Nwa' Nyo' njefo ben kpwaake le è nu jó jò ben nu ke ekeηke fiεε fi nu ke ege é ben ekeηke nshii wvù mey lo. Fiεε fi nu ê Nwa' wvudvu wvun e jemyi ε è nu ekume me. ⁴⁰ Geenεn, ben ε bvuu ε no tune keeto fô me le ekeηke nshii.

⁴¹ Ke me nshieele mbense ε è nu wvù nen'yi ê wee wvu wum ke. ⁴² Geenεn ε me ηkee ben. Me ηkee naa lo le ke ben keηke keηkonen ke Nyo' le ê mvuntelem mvunen e ke. ⁴³ Me nu ε nto ê diee di Icem e, ben baa fiisen me ke. Ε è be to wee mvu ê diεw diee le, tu wvuε nu wvù ben nu emum effisen. ⁴⁴ Ε nulo é ben ege neε se bee me le, ε ben nu bò gomte mbense ε è nu wvù nen'yi fô bikuu binen e, yaa gomte mbense wvù nen'yi ε è nu fô Nyo' wvù è mey ke wvú le ke. ⁴⁵ Fo ben ekpwaake le è nu me wvù nu ke elom gee dinen di befe ê Icem ke. Ε nu Muses wvù ben leke bvufee yi ye le wvù lomte wase gee dinen ê Icem. ⁴⁶ Ε ben to nu ε bee Muses e kecεey, tu ben be ε bee me le njefo wvú to san ε è nu ekume me. ⁴⁷ Geenεn no ben baa cim bee mwεεm mvù wvú to sanεε le, è nulo é ben ke eghan neε se bee fiεε fi me njemyi le?"

5:31 5:36; Dito 17:6 **5:33** 1:15, 19, 34 **5:36** 10:25, 38; 14:10-11; 15:24, 27
5:37 1:34; Ksm 20:19; Dito 4:12 **5:38** 16:9 **5:39** Luk 24:27, 44; Lem 13:27;
 17:11; 2Tim 3:15-16; 1Bi 1:10-11 **5:41** 7:18 **5:44** 5:41 **5:45** Dito 31:24-29
5:46 Dito 18:15, 18; Luk 24:27; Jon 6:14; Lem 3:22; 7:37 **5:47** Luk 16:29-31

6

Ɛ Jisos nyanje bonyii bontfuke botin

(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ Ɛjim jodvu, Ɛ Jisos ke ne gen lente Mamase yì Galilee, gen kewvu keki. Mamase yin nu yì bó teje ten le yì Tibelias. ² Ɛ kebombom ke bonyii le shfum ê wvú ejim njefo bó to nu Ɛ yen mwεem mvù dunji bvukuke bwew e mvù wvú to gee fô bonyii bo bincem e no wvú to fele bó. ³ Ɛ Jisos bó boom bew bo ηgoo le ne ben gen shii yì kum e. ⁴ Ɛ to nu sekekie, Ɛ Nkaw Bojuu wvu Danefey nu wase nceencee. ⁵ Ɛ Jisos ke dioo lan jise, yen no kebombom ke bonyii le too fô wvú le, Ɛ wvú mum bife ê Filew le, “Beene nu eghan nee se guy mwεem mvudien é bonyii ban edie?” ⁶ Wvú to bite nonen, momte ke lo Filew njefo wvú kebee to kee wase fiεε fi wvú nu ege. ⁷ Ɛ Filew tfuse ê wvú le, “Ke bodanali gee feε nu Ɛ cim Ɛ kocen bò nulo eguy mwεem mvudien mvù wee mwaan mwaan bó le ekenke ke naa caan ke.”

* ⁸ Ɛ waa we ηgoo mvu wvù diee to nu Andulu wvù è nu waa bwee Semon Bitamum gay ê wvú le, ⁹ “Wan diensen mvu nu fen kenke bontuw bo bleed e botin bó byé yifεε, geenen fifin nulo ege naa la fô kfuu ban bonyii le nteen nen?” ¹⁰ Ɛ Jisos gay

le, “Ben egay é bonyii eshiyen fokuse.” Ɛ to nu Ɛ egay nu fó ntay, Ɛ bó mum gay Ɛ bó shiiyen, Ɛ bolemse maan nu diewe bontfuke botin e. ¹¹ Ɛ Jisos mum fi bontuw bo bleed e ba, nya keyoone ê Nyo', mum gawce ê bonyii bò to shiiyenεε ba. Ɛ wvú ge ke lenlen hô byé ye. Ɛ wee tfuu kenke naa no wvú to shieele. ¹² Ɛ bó ke die ffuu, Ɛ wvú gay ê boom bew bo ηgoo le le, “Ben ebaance bimbeke wvu le fo fiεε ela ecici ke.” ¹³ Nonen, Ɛ bó mum baance bimbeke bi bontuw bo bleed e bo botin ba bì to sheetεε, Ɛ bí yinsen ηkaa yuufe ncow fiεε.

¹⁴ Ɛ bonyii bodvu dioo yen fiεε fi dunji bvukuke bwew e fin fi wvú ge, mum gay le, “Wee wvun nu naa keceey Wee Ntum Nyo' we wvù to nu keeke eto yì won wvun e.” ¹⁵ Ɛ Jisos ke dioo yen le bonyii bodvu gomte keeto ekoo wen mvungay e, eghaa Nfon wvubole, Ɛ wvú mum lewse ye kase ben ê kum no nu jó wvú embenj.

Ɛ Jisos len yì joo le

(Mat 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Ɛ è ke no nu ekiεguu, Ɛ boom bew bo ηgoo le bow gen fô mamase le, ¹⁷ ley ê kekon e kew no leenci gene Kafana'um. Ɛ to nu sekekie Ɛ ekfun Ɛ jiiim wase Ɛ Jisos baa to wase fô bó to nu ke. ¹⁸ Ɛ

6:2 Mat 6:25; Jon 2:23 **6:3** Mat 5:1; 15:29; Mak 3:13; 6:46; Luk 22:39 **6:4**

2:13 * **6:7** Danali mwaan nu jise di bigew e di bó to ké law wee dvú yì lemme di yì diuu le. **6:8** 1:40; 12:22; Mat 4:18; Mak 13:3 **6:11** 21:9, 13 **6:14** Dito 18:15, 18; Jon 1:21; 2:11; 5:46; 7:40; Lem 3:22-23 **6:15** 5:13; 18:36

joo ke ne no bvuyte, njefo nfum wvu baay to fele lo. ¹⁹ E bó no keyte kekon leenci, ke gen wase buy ke diewe bomay botete kenee bonew e, ke ne yen Jisos e e wvú lene yí joo le too wase mbew kekon e. E kedvum gbwo bó. ²⁰ Geenēn, e wvú gay ê bó le, “Fo ben efanè ke. E nu me.” ²¹ E bó yuw nonēn, mum no koonke keejo wvú ê kekon e. Le bó sese, e kekon e fese wase ngem joo le fò bó to gene.

²² E ekfun ke buy yuu, e bonyii bò to shekee mamase kewvu keki kume le kekon kè to nu fó to nu ke kemwaan, e Jisos to baa ley ê kekon kedvu le bô boom bew bo ngoo le ke, le boom bew bo ngoo le to ne gen ke bó emben. ²³ Geenēn, bikon bimew to nu e ne je Tibelias, lente to mbew bvudvuu bvú Tata to joe bleed nya keyoone ê Nyo' e bonyii die le. ²⁴ No bonyii bodvu to yenee ke ke Jisos kenee boom bew bo ngoo le nu fó ke, e bó mum lece ê bikon bidvu le, lente gen Kafana'um keegom Jisos.

Jisos nu mwεem mvudien mvù nyaa nshii

²⁵ E bó dioo gen yen wvú le kewvu keki, bife ê wvú le, “Labay, wo to jan seke la?” ²⁶ E Jisos tfuse ê bó le, “E me ensee ê ben keceey keceey le ke ben gomte me e è nu nje mwεem mvù dunji bvukuke bwem mvù ben yene e me ngee ke. Ben gomte me e è nu njefo ben se nu e die

bontuw bo bleed e ba e ffuu. ²⁷ Fo ben elemte ke keekenke e è nu mwεem mvudien mvù nulo ebefe ke. Ben elemte e è nu keekenke mwεem mvudien mvù nu ke emey enu dvú egen ebuy yí nshii wvù mey lo le. Mvumvun nu mvù wee wvù diee nu Waawee nu ke enya ê ben. E nu wvú wvù Nyo' Ice nu e gee ebo kew yí ye le.” ²⁸ E bó mum bife ê wvú le, “Mwεem mvù bese kenke keege e fi emum enu le bese gee lemme di Nyo' le nu mvù la?” ²⁹ E Jisos tfuse ê bó le, “Lemme di Nyo' le nu din di nu le, ben elese fitele yí wee wvù wvù tum e.” ³⁰ Nonēn e bó mum bife ê wvú le, “Fiee fi dunji bvukuke bwuw fi wo nulo ege wvu le bese eyen emum elese fitele yí yo le nu la? Fiee fi wo nulo ege nu la?” ³¹ Bo'icee bosese to nu e die mana nkpwaante, e è nu no bó san le, ‘Wvú to nu e nya bó bô mwεem mvudien mvù nen'yi won wvu we le e bó die.’” ³² No bó gay nonēn, e Jisos mum tfuse ê bó le, “E me ensee ê ben keceey keceey le ke è to nu Muses wvù to nyae mwεem mvudien mvù nen'yi won wvu we le ê ben ke. E nu Iceem wvù nyaa mwεem mvudien mvù è nu mvu keceey mvù nen'yi fowe. ³³ Ben ekeè le mwεem mvudien mvu Nyo' le nu mvumwe mvù ne fowe e shii e to e no nyaa nshii ê bonyii bo yí won wvun e.” ³⁴ E bó gay ê wvú le, “Tata, è nyaà bese bô mwεem mvudien mvun sekeci.”

³⁵ Ε Jisos mum gay ê bó λε, “Ε nu me mwεεm mvudien mvù nyaa nshii. Ke wee wvù too fô me le bεε ke ebvuu eyuuke jej ke. Ε wee wvù nu ε lese fitele yî yεm e nu ε kendorj yaa bεε ke ebvuu eyumte wvù ke. ³⁶ Geenεn me nu ε ηgay wase ê ben λε ben nu ε yεn me le, ε fanε yaa lese fitele yî yεm e ke. ³⁷ Bonyii bocii bò Icεm nu ε nya ê me nu ke etoo fô me le. Ε wee wvù too fô me le nu ε me n'yaa nu ηke enkuη wvù ke. ³⁸ Me nε fowe ε nto fokuse fεn. Ε me n'yaa nto keηγε ε è nu fiεε fi è shieele me ke. Me nto keηγε ε è nu fiεε fi è shieele wee wvù tum me. ³⁹ Ε fiεε fi wee wvù tum me shieele nu fin fi λε, fo me enlase naa lo wee mwaaj fô bonyii bò wvù nu ε nya ê me le ke, geenεn λε me ηke embvuse lo bó yî kpwe le diuu di fokemεse. ⁴⁰ Ben ekeè λε fiεε fi Icεm shieele nu fin fi λε wee tfuu wvù nu ε yεn Waa we le, ε lese fitele yî ye le, nu ke ekeηke nshii wvù mεy lo, ε me nu ηke embvuse mwεten yî kpwe le diuu di fokemεse.”

⁴¹ Ε Bojuu mum κεw no wvukene εκυμε wvù njefo wvù to nu ε gay λε wen nu mwεεm mvudien mvù nε fowe ε to fokuse fεn. ⁴² Ε bó no wvukene nonεn biite λε, “Wvun nu ke Jisos wvù waa Yosεw e? Ke ice bô bwee nu ε beene kee bó le? Fí ghan nεε le keseen wvù ε σε no duu λε wen nε ε è nu fowe?” ⁴³ Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Fo

ben ewvukenè ebenεben ke. ⁴⁴ Ke wee nulo eto fô me le σε è gufe Icεm wvù tum me le wvù eto ke. Ε me nu ηke embvuse mwεten yî kpwe le diuu di fokemεse. ⁴⁵ Bonyii bo ntum Nyo' le to nu ε san λε, ‘Nyo' nu ke eyεεyi bó bocii.’ Nonεn wee tfuu wvù nu ε yuw fiεε fi Icεm yεεyi ε κιεε, nu ε wvù nu ke eto fô me le. ⁴⁶ Ke me njemyi nεn λε wee nu dvù wvù nu ε yεn wase Icεm e ke. Ε mεy ke wvù wvuwe wvù nε fô Nyo' le wvù nu ε yεn wase Ice le. ⁴⁷ Ε me ensee ê ben keceεy keceεy λε, wee wvù nu ε bee nu ε wvù keηke wase nshii wvù mεy lo. ⁴⁸ Me nu mwεεm mvudien mvù nyaa nshii ê bonyii. ⁴⁹ Bo'icee bonεn to nu ε die mana ηkpwaante, geenεn ke kpweken ke lo. ⁵⁰ Mwεεm mvudien mvun nu mvù nε fowe ε to wvu λε é wee die lo mvù wvù saa ebvuu ke ekpwe ke. ⁵¹ Ε nu me mwεεm mvudien mvù nε fowe mvù nyaa nshii ê bonyii. Ε wee die mwεεm mvudien mvudvu mvun, é wvù ke emεy enu dvù sekecii. Ε mwεεm mvudien mvudvu mvù me nu ηke enya wvu λε bonyii bo yî wonj wvun e ke ekeηke nshii nu ye yεm.”

⁵² Ε Bojuu mum nε κεw no waale lo εbonebon biite λε, “Wee wvun nulo eghan nεε σε nya ye ye λε beene edie?” ⁵³ Ε Jisos mum jeme ê bó λε, “Ε me ensee ê ben keceεy keceεy λε é ben nu σε ben ε die ye wee

wvù diee nu Waawee, ε wu tɛn εlɛmɛ kew, ben saa ekeηke nshii yî yene le ke. ⁵⁴ Wee wvù diee ye yɛm bvuu wuu εlɛmɛ kem keηke nshii wvù mɛy lo. Ε me nu ηke embvuse wvú yî kpwe le diuu di fokemɛse, ⁵⁵ njefo ye yɛm looci nu naa mwɛɛm mvudien, ε εlɛmɛ kem looci nu naa fiɛɛ fiwuun. ⁵⁶ Wee wvù diee ye yɛm bvuu wuu εlɛmɛ kem cee yî yɛm e ε me tɛn ncee yî ye le. ⁵⁷ Icɛm wvù tum me keηke nshii, ε me nu dvú nje Icɛm. Nonɛn wee wvù diee ye yɛm nu ke enu tɛn dvú nje yɛm. ⁵⁸ Mvumvun mwɛɛm mvudien nu mvù nɛ fowe ε to. Kε mvú nu diɛwɛ mwɛ mvù bo'icɛn to dieɛ ke kpwekɛn ke lo ke. Wee wvù diee mvumvun mwɛɛm mvudien nu ke emɛy nu dvú sekecii.”

⁵⁹ Mwɛɛm mvun nu ε Jisos to jemyi no wvú to yɛɛyi bonyii yew bunle le Kafana'um.

Ε bonyii bo Jisos e bo ηgoo le nteen tfuw bikaa ê wvú ejim

⁶⁰ Ε bonyii bo Jisos e bo ηgoo le nteen yuw n'yɛɛyi wvun nɛn gay le, “Wvun njeme ε tɛme baay! Ε nulo ebee yɛɛ wvuwvun njeme?” ⁶¹ Geenɛn, ε Jisos kiɛɛ le bonyii bew bo ηgoo le wvukene εbonɛbon ekumɛ njeme wvun, mum bife ê bó le, “Fiɛɛ fi me njeme fin nu ε shiw mvuntelem mvunɛn e? ⁶² Ε è fɛn nu nonɛn, é ben ke ege nɛɛ fɛn ε ben ε yɛn ε wee wvù diee nu Waawee kaase bene fô wvú to shee nu fwele?”

⁶³ Keyoy ke Nyo' le nu fiɛɛ fi nyaa nshii. Kε nyam ye keηke naa lo fiɛɛ keege ke. Njeme wvù me njeme ê ben nu wvu Keyoy, ε è nu fiɛɛ fi nyaa nshii. ⁶⁴ Geenɛn ben bomew nu dvú ε bó baa bee njeme wvudvu le ke.” Jisos to jemyi nɛn njefo wvú to kee wase fonkɛw bonyii bò baa lese fitele yî ye le, kee tɛn wee wvù nu ke egese wvú. ⁶⁵ Ε wvú bvuu gay ê bó le, “Ε nɛɛ fiɛɛ fi me mbe ε njeme wase ê ben le ke wee nulo eto fô me le sɛ Icɛm nu ε nya je ê wvú ke.”

⁶⁶ Ejim jodvu, ε bonyii bew bo ηgoo le nteen mum tfuw bikaa ê wvú ejim fanɛ yaa bvuu lɛne bó wvú ke. ⁶⁷ Ε Jisos nɛ bife ê boom bew bo ηgoo le bo yuufe ncow bofɛɛ le, “Ben tɛn shieele keegɛn e?” ⁶⁸ Ε Semon Bita tfuse ê wvú le, “Tata, bese gene ê yɛɛ le. Ε keηke wo njeme wvù nyaa nshii wvù mɛy lo, ⁶⁹ ε bese ε bee, bvuu kee le è nu wo wvuwe wvù yuule wvù nɛ fô Nyo' le.” ⁷⁰ Ε Jisos gay ê bó le, “Kε è caw me ben bo yuufe ncow bofɛɛ ban e? Geenɛn, ε wee mvu ben e nu dɛwle.” ⁷¹ Jisos to jemyi nonɛn ε è nu ekumɛ Judas wvù waa Semon Iskaliot. Wvú to nu ηgoo boom bo Jisos e bo yuufe ncow bofɛɛ, ε è to nu wvú wvù to nu keeke eghan egese Jisos.

7

Ε Jisos ben Jelusalem fô Nkaw Cún e

¹ Ejim jodvu ε Jisos mεy no ghane κε wase ε è nu keba kè Galilee le. Wvú to baa bvuu γεν ê kè Judea le κε, njefo Bojuu to gomte keeyu wvú. ² Ε kefew ke Nkaw Bojuu wvú bó to tenje le Nkaw Cún e ke no too wase nceencee. ³ Ε boom bo bwee Jisos e mum gay ê wvú le, “Nενε jan egen Judea wvu le bonyii buw bo ηgoo le eyen lemme di wo lemte le. ⁴ Ε wee lemte lemme gomte le bonyii ekiεε wvú, wvú saa el-emte nyiime lo κε. No wo gee mwεεm mvun, γενε edunεε ekole kuw ê wonj.” ⁵ Boom bo bwee le bodvu to jemyi nonen njefo bó to baa cim lese fibole fitele yí ye le κε. ⁶ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Kefew kem baa to wase κε. Fô ben e nu ε kefew kenen ké no nu κε ε kí ε kocen wase. ⁷ Κε bonyii bo yí wonj wvun e nulo ebane ben κε. Geenε, ε bó bane me njefo me njemyi ê bó le gee dibole nu di befe. ⁸ Ben ebenè finen γενε fô Nkaw e. Κε me nu emben jó κε. Kefew kem baa eto naa wase ekocen κε.” ⁹ No wvú gay nonen, mum mεy Galilee.

¹⁰ Geenε seke boom bo bwee le to benεε wase fô Nkaw wvudvu le, ε wvú ke shεε ben ten jó. Ε wvú dioo bene fanε yaa bene wvú bonyii eyene wvú le κε, ben fiew ε è nu ê kenyile le. ¹¹ Ε to nu ε Bojuu to gomte wase wvú fô Nkaw wvudvu le biwci le, “Wvú se nu fεε le?” ¹² Ε bonyii ke nε no

tfumtfume ekume wvú baay. Ε bomew bensee le, “Wvú nu wee wvú jee.” Ε bomew kaci lo le, “Wvú leεle lo bonyii.” ¹³ Geenεn wee to baa nu dvú wvú ejeme ekume wvú ya le κε, njefo bó to fane bikuu bi Bojuu le.

¹⁴ Ε ediuw ε ηkaw ke gawnen wase entelen, ε Jisos γεν ley fô yew ncese le no yeεyi bonyii. ¹⁵ Ε bikuu bi Bojuu le no yuuke kenke lo ηghaw, ghayte le, “Wee wvun ghan nεε ε se no kee mwεεm nen se wvú ke nu ε γεν wase ηwa’.” ¹⁶ Ε Jisos mum nε gay le, “Κε n'yεεyi wvú me n'yεεyi wvun nu wem κε. Ε nu wvu wee wvú tum me. ¹⁷ Ε wee gomte keegeε ε è nu fiεε fi Nyo' shieele, é wvú emum ekiεε le laa n'yεεyi wvun nen'yi ε è nu fô Nyo' le, nuu me n'yεεyi ê mvungay mwem e le. ¹⁸ Wee wvú jemyi ê mvungay mwew e ké no gomte diee di kuuke ε è nu fô ekole kew e. Geenεn ε wee wvú gomte diee di kuuke ε è nu di wee wvú tum wvú le ké no nu wee keceεy ε kenλεεma yaa nu yí ye le κε. ¹⁹ Muses to nu ε nya κε bonci ê ben e? Geenεn κε wee mvu ben e γεεle bonci bodvu κε! Ben gomte keeyu me nje la?”

²⁰ Ε bonyii bodvu tfuse ê wvú le, “Wo kenke nceendaa dewle yí yo le. Wee wvú gomte keeyu wo nu yeε?” ²¹ Ε Jisos gay ê bó le, “Me nto nu ε ηge lemme dimwaan ε ben

no κενκε lo nghaw εκυμε δί.
 22 Muses to nu ε nya nci λε ben
 etfuusè boom yew. Ε κε nci
 wvun yaa to cim buy ê Muses
 κε. Wvú to buy ε è nu ê bo'icee
 bonen. Ben ε mum ε no tfuuse
 boom yew naa noo diuu di
 mbam e. 23 Ε bó tfuuse wee
 yew diuu di mbam e wvu λε
 fo bó ke ebefe bô nci Muses,
 ben ε no yuuke nsase bô me
 λε me nto nu ε nfe wee ε wvú
 bonen ye yicii diuu di mbam e
 nje la? 24 Fo ben esaakè nsaw
 sumtene σε ben ε yaw ε tasse
 ε yen κε. Ben esaakè ê je yi λεη
 e.”

*Ε bonyii no canene laa Jisos
 nu Mboyse wvú Nyo' to kawεε
 λε*

25 Ε bonyii bo Jelusalem
 bomew mum ne bife λε,
 “Wvun nu κε wee wvú bó
 gomte λε bó eyu? 26 Ben etaa
 eyen wvuwwun fen ε wvú
 jemyi endan nen σε wee jemyi
 fiεε ê wvú ηkuuη. Ε nelo enu
 λε bikuu bi won e nu ε looce
 wase ε kieε λε wee wvun nu
 Mboyse wvú Nyo' to kawεε
 le? 27 Geenεn, beene kee jò
 wee wvun ne. Ε seke Mboyse
 wvú Nyo' to kawεε nu ke
 eto nu ε κε wee nu ke ekiεε
 jò wvú ne κε.” 28 Nonen ε
 Jisos dioo yeeyi bonyii fô yew
 ncese le ke ne fun foweewe
 λε, “Ben kee me, kee ten jò
 me ne. Geenεn κε me nto
 fen ê mvunηgay mwem e κε.
 Wee wvú tum me nu wee
 keceey, ε ben yaa kee wvú κε.
 29 Me ηkee wvú njefo me ne fô
 wvú le, ε è nu wvú wvú tum

me.” 30 No wvú jeme nonen,
 ε bonyii bomew mum no
 gomte keekoo wvú. Geenεn
 ε wee fanε yaa kum wvú le
 κε, njefo kefew kew to baa to
 wase ekocen κε. 31 Geenεn ε
 bonyii nteen lese fitele yí ye
 le no gayte λε, “Seke Mboyse
 wvú Nyo' to kawεε ε ke ε to,
 è nulo é wvú ke ebvuu ege
 mwεem mvù dunçi bvukuke
 bvú Nyo' le efey mvù wee
 wvun gee wase?”

*Ε bó tum bonyii bo nci le λε
 bó egen ekoo Jisos*

32 Ε Bofalasii ke dioo yuw
 no kebombom ke bonyii le
 tfumtfume εκυμε Jisos, ε bó
 bocee ncese bo baay baay
 mum tum bonyii bo nci le λε
 bó egen ekoo wvú. 33 No bó
 gen, ε Jisos gay λε, “Me nu enu
 beene κε yí kefew e nen caan,
 emum enkase entu jim fô wee
 wvú tum me le. 34 Ben nu ke
 eshεε gom me nen, saa eyen
 me le κε. Fò me ηgene nu ε
 κε ben nulo eto fô κε.” 35 Ε
 Bojuu jeme ê bikuu bibole λε,
 “Wee wvun gomte keegen ε è
 nu ê neε fô beene nu ke egom
 wvú saa eyen wvú le κε? Wvú
 gomte keegen bitum bì bonyii
 bosεεbeene nu ε tawse ε no
 cee bí le egen eyεeyi bonyii bo
 bitum bidvu le le? 36 Fiεε fi
 wvú gayte λε, ‘Ben nu ke egom
 me saa eyen me le κε, ε fò me
 ηgene nu ε è yaa nulo é ben eto
 fô κε,’ nu ε wvú gayte ε fí nu λε
 la?”

*Ε Jisos kaw bonyii bô joo yi
 nyaa nshii*

37 Ε è ke no nu wase diuu di Nkaw e di fokemese di è to nu diuu di Nkaw wvudvu le di baay, ε Jisos ja leem we funj le, “Ε kendonj yumte wee, é mweten eto fô me le ewu fiεε. 38 Wee wvù nu ε lese fitele yî yem e nu ε fi nu ke enu ke no Nwa' Nyo' jemyi le, ‘Joo yî nyaa nshii nu ke ebuyte ê fitele fiew e booke nen kokokoko.’” 39 Fifi nu ε Jisos to jemyi ε è nu ekume Keyoy kè bonyii bò to nu ε lese fitele yî ye le nu ke ekenke. Ε to nu kefew kin e ε bó baa nya wase Keyoy kedvu ê bó ke, njefo Jisos to nu ε bó baa bense wase wvù é wvù eley bvukuke le ke.

Ε bonyii bvunj ekume Jisos

40 Ε bonyii yuw fiεε fi fi Jisos to jemyεε, ε bomew gay le, “Wee wvun nu naa Wee Ntum Nyo' we.” 41 Ε bomew gay le, “Wvun nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.” Geenεn, ε bomew bife fibole le, “Mboyse wvù Nyo' to kawεε to kenke keebuy ε è nu Galilee le? 42 Ke Nwa' Nyo' jemyi le Mboyse wvudvu nu ke ebuy ε è nu ê kfuu di Nfon Dawe le, ê ntew wvù Betel'em e, wvù è nu ntew wvu Dawe le le?” 43 No bonyii gay nonεn, ε kenjawsen mum to entelεj jo bó ekume Jisos. 44 Ε bonyii bomew bó le no gomte keekoo wvù, geenεn ε wee fanε yaa kum wvù le ke.

Ε bikuu bi Bojuu le ma Jisos

7:37 LeW 23:36; Jon 4:10, 14; Mwm 22:17

Yesa 11:1; May 5:2; Mat 20:30-31

7:50 3:1-2

Ke bonwa' bo boyvuum bomew nteen kenke bincim bi 7:53-8:11 ke.

26:55

45 Ε bonyii bo nci le ba mum ne kase tu jim fô bocee ncese bo baay baay bô Bofalasii le, ε bó bife ê bonyii bo nci le bodvu le, “Ben baa eto bô wvù nje la?” 46 Ε bonyii bo nci le bodvu tfuse ê bó le, “Wee ke baa yuu jemyi wase diewe wee wvun e ke.” 47 Ε Bofalasii bife ê bó le, “Wvù nu ε gen wase ε leε ten noo ben fó le? 48 Ben nu ε yen ε bikuu bi wonj e kenεε Bofalasii ε lese fitele yî ye le? 49 Ε nu ke kebombom kin kè yaa kee ke nci Nyo'. Lon nu fô bó εfa.” 50 Nikodemus wvù to nu wee mvu ηgoo Bofalasii le, wvù to γενεε wase diuu dimew yen Jisos e to nu fó. Ε wvù bife ê bó le, 51 “Nci wesebeene nu ε bee le bó esumten nsaw wee se bó ε yaw wase ε yeke ε yuw fiεε fi wvù jeme?” 52 Ε bó mum bife ê wvù le, “Wo ne ten Galilee le? Tasse Nwa' Nyo' ntay é wo eyen le ke wee ntum Nyo' mvu nulo ke ebuy Galilee ke.” 53 [Ε bó mum ne mwaanj mwaan no gene yéw yibole.

8

Ε bó to bô kpwoon mvu fô Jisos e ε bó ε koo gbwen nsake le

1 Ε Jisos ne ben fiew ε è nu yî Kum Bite bi Olif e. 2 Ε ekfunj buy yuu, ε wvù bvuu kase gen fô yew ncese le. Ε bonyii bocii tase mbew ye le, ε wvù mum shii fokuse no γεεyi bó. 3 Ε bonyii bò to duñci bonci bô Bofalasii ne to bô kpwoon

7:39 14:16; 17:1 7:40 6:14 7:42

7:53 3:1-2 7:51 Dito 1:16-17; 17:6 7:53

8:2 Mat

mvu ε bó ε koo ε wvú jiime bô diemsen mvu. No bó to bô wvú, leke fwe dvu bó, ⁴ gay ê Jisos le, “Wee N'yeyi, kpwoon wvun nu ε bó ε koo ε wvú jiime bô diemsen mvu. ⁵ ε bonci le nu ε Muses to gay le wvuwvun kpwoon nu wvú bó etumye lo bô eta é wvú ekpwe. Wo ε gay fiuw le la?” ⁶ Bó to gee nonen teeyi lo Jisos wvu le wvú elowsen enjeme é bó emum ekenke fiε fi bó ecu yí ye le. Geenεn, ε Jisos ηgvuwce no saanke fiε fokuse bô kpwan εbo. ⁷ ε bó mey ke no leemene fó nyeyi wvú. ε wvú ne leem we gay ê bó le, “ε wee nu dvú ê ben entelen wvú yaa kenke kebefε ke, é wvú no nu wee wvu fwe wvú eyaw etum wvú bô te.” ⁸ No Jisos gay nonen, bvuu kase ηgvuwce no saanke fiε fokuse bô kpwan εbo. ⁹ ε bó yuw fiε fi Jisos gay, mum kew no tawsee mwaan mwaan keeke yí ηgaybonyii le. ε bó ke tawse, ε è shεε ke wase kpwoon we no leeme fó bô Jisos maan. ¹⁰ ε Jisos kase leem we, bife ê kpwoon we le, “Kpwoon, bó ε fεε? Wee baa nu dvú wvú egay le wo kenke ke keekpwe le?” ¹¹ ε wvú tfuse le, “Wee baa nu ke, Tata.” ε Jisos mum gay le, “Ke è nulo é me ηgay ten le wo kenke keekpwe ke. ε genè, geenεn fo wo ke ebvuu ege kebefε ke.”]

Jisos nu n'yuw wvu yí won e
¹² ε Jisos bvuu jeme ê bonyii bodvu le, “ε nu me n'yuw wvu yí won wvun e. Naa yεε wvú bii me le nu ε ke è nulo é wvú elene ê kejiwe le ke. Wvú nu ekenke n'yuw wvú nyaa nshii ê bonyii.” ¹³ ε Bofalassii mum gay ê wvú le, “Wo bene jim nsaw fô ekole kuw e. Fiεε fi wo jemyi baa nu keceey ke.” ¹⁴ ε Jisos tfuse ê bó le, “ε me ncim mbene jim nsaw fô ekole kem e, tu fiεε fi me nje-myi nu keceey, njefo me ηkee fô me ne, ηkee ten fô me ηgene. Geenεn, ke ben kee fô me ne kenεε fô me ηgene ke. ¹⁵ Ben saake bonyii diewe bonyii bo boyum e. Ke me nsaake fiem wee ke. ¹⁶ Geenεn, é me ncim nsaake wee, tu me nsaake ê je yí len e, njefo ke me nsaake me emben ke. Me nsaake bee Icem wvú tum me. ¹⁷ ε ηwa' wene bonci le nu ε bó ε san le, é bonyii ben jim nsaw yí fiεε le bofεε, tu è nu keceey. ¹⁸ Me mbene jim nsaw fô ekole kem e, ε Icem wvú tum me bene ten jim nsaw wεm.” ¹⁹ ε bó mum bife ê wvú le, “Ico ε fεε?” ε Jisos tfuse le, “Ke ben kee me kenεε Icem ke. ε ben be kee me, tu ben be kee ten Icem.”
²⁰ Jisos to jemyi mwεem mvun no wvú to yeyi bonyii fô yew ncese le mbew fô bó to ké no nyaa bigew bi yew ncese le. Geenεn, ε wee fanε yaa koo wvú ke, njefo kefew

8:5 Lew 20:10; Dito 22:22 **8:6** Mat 22:15 **8:7** Dito 17:7; 13:10 **8:9** Mat 22:22 **8:11** 5:14 **8:12** 1:5, 9-10; 3:19; 9:4-5; 11:9-10; 12:35-36, 46; Yεsa 49:6; Mat 5:14; Luk 2:32; 2Kol 4:4, 6; Efe 5:8-14; 1Jon 1:5-7; 2:8; 3:14 **8:13** 5:31-32
8:14 3:2; 7:28-29, 33-36; 8:21-22, 42; 13:1, 33; 16:5, 10, 28; 17:8; 20:17 **8:15** 7:24
8:17 Dito 17:6; 19:15; Mat 18:16 **8:18** 5:36; 1Jon 5:9 **8:19** 5:18; 16:3 **8:20** 2:4

kew to baa kocen wase ke.

E Jisos dunce le wen ne fowe

21 E Jisos bvuu gay ê bó le, “Me nu nke engen, é ben eshee egom me eghan ekpwe ê bibefe binen e. Fô me ngene nu e ke ben nulo eto fó ke.” 22 E Bojuu mum bife le, “Wvú nu ke eyu ekole kew e, no wvú gayte le fô wen gene nu e ke beene nulo eto fó ke?” 23 E Jisos gay ê bó le, “Ben ne fokuse fen, e me ne fiem fowe. Ben nu bonyii bo yî won wvun e. Ke me nu wee wvu yî won wvun e ke. 24 Me nu e ngay wase le ben nu ke ekpweken ente jo bibefe binen. Ben ekeè le ben nu ke ekpweken ente jo bibefe binen fen é ben baa ebee le è nu me wvudvu ke.” 25 E bó bife é wvú le, “E nu wo wvú yee?” E Jisos tfuse le, “Me nu wee wvú me nse nké no nseje wase ekume wvú é ben e kew forkew. 26 Me nkenke mwem nteen mvù è nulo é me enjeme ekume ben noo mwem nteen mvù è nulo é me ensaw ben yî dvu le. Geen e ke me n'yaa nu enge nonen ke. Fiee fi me nseje é won nu fi me n'yuw é wee wvú tum me, e wvú nu wee keceey.” 27 No wvú gay nonen, e bó fan e yaa kiee le wvú jemyi é bó e è nu ekume Ice ke. 28 Nonen e Jisos mum gay ê bó le, “Seke ben e ke e njeyse wase wee wvú diee nu Waawee fowe, é ben emum ekié le è nu me wvudvu bó le ke me ngee fiee fimew é mvun gay mwem e ke,

le me njemyi nen e è nu no Ice m yee yi me. 29 Wee wvú tum me nu bee wvú. Ke wvú baa cine me le le me enu me emben ke, njefo me nké no ngee fiee sekeci e è nu fi jee wvú le.” 30 No Jisos jemye mwem mvun nen, e bonyii nteen lese fitele yî ye le.

Keceey bvuuuse bonyii bvunfaw e

31 E Jisos mum gay wase é Bojuu bò to lesee fitele yî ye le le, “E ben mey e no leeme ke yî diew yem e, é ben enu naa keceey bonyii bem bo ngoo le, 32 é ben ke emum ekié keceey é keceey kedvu ege é ben ebuy bvunfaw e.” 33 E bó tfuse é wvú le, “Bese nu kfuu di Aba'am e, e bese ke baa eyuu enu wase bvunfaw e can wee mvu le ke. Fí ghan nee le wo e se no gayte le bese nu ke ebuy bvunfaw e?”

34 E Jisos tfuse é bó le, “E me ensee é ben keceey keceey le wee tfuu wvú gee kebefe nu n'fwa kebefe. 35 Ke n'fwa ké mey no nu wee yew yî wvú nu yî le sekeci ke. E ké mey waa yew no nu wee yew yidvu sekeci. 36 Nonen, é Waa Nyo' bvuse ben yî bvunfaw e, tu ben nu e buy wase bvú le keceey. 37 Me nkee naa le ben nu kfuu di Aba'am e, geen e ben gomte ke keeyu me njefo ke diew yem kenke naa lo bvudvuu yî yene le ke. 38 Me njemyi e è nu fiee fi me n'yen é Ice m, e ben gee finen e è nu fiee fi ben yuw é icen.”

39 Ε bó tfuse ê wvú λε, “Icee wese nu Ablá'am.” Ε Jisos gay ê bó λε, “Ε ben be nu boom bo Ablá'am e, tu ben bee keegeε fiεε ε è nu fi Ablá'am to gee. 40 Me nu wee ε me nsee kecεεy kè me n'yuw ê Nyo' ê ben. Geenεn, keseen nu ε ben gomte keeyu lo me, ε κε fifin nu fiεε fi Ablá'am to gee κε. 41 Ben gee ε è nu fiεε fi icen gee.” Ε bó gay ê wvú λε, “Κε bese nu boom bò bó boke kuse κε. Bese κεηκε Icee wese mwaan, ε è nu Nyo'.” 42 Ε Jisos gay ê bó λε, “Ε Nyo' be nu icee wene, tu ben bee keekoηke me, njefo me nε ε è nu fô Nyo' le ε nse nto. Κε me nto yî mvunγgay mwem e κε. Ε tum wvú me. 43 Ε nu nje la wvù ben baa eyuuke fiεε fi me njemyi le κε? Κε è nu njefo ben tune keeyuw diεw yem e le? 44 Ben nu boom bo icee wene wvù dεwle le, ε fiεε fi ben shieele nu keegeε fiεε fi icee wene gomte. Wvú to nu wase wee wvù yuwyi bonyii ε κεw lo fonκεw. Κε wvú κεηκε fiεε keege bó kecεεy κε, njefo κε kecεεy nu naa lo yî ye le κε. Wvú ké dīoo mbiayte mbiay no jemyi κε no gee diεw nu, njefo wvú nu wee mbiay nu cee mbiay. 45 Geenεn, me nseηe fiem ε è nu kecεεy, è nεε fiεε fi ben baa bee me le κε. 46 Ε nu yεε ê ben εντελεη wvù nulo edunεε fiεε fi befe fi me ηγε? No fiεε fi me nseηe ê ben nu kecεεy, è ge la fo ben ebee me le? 47 Wee wvù è nu wee

Nyo' ké no yuuke diεw Nyo' le. Fiεε fi ben yaa yuuke κε diεw Nyo' le nu njefo κε ben nu bonyii bo Nyo' le κε.”

Jisos to nu wase ε Ablá'am se ke no nu

48 Ε Bojuu mum gay ê Jisos λε, “Κε bese be ε see kecεεy λε wo nu nen ε wo nu wee wvu Samalia ε nceendaa dεwle nu yî yo le le?” 49 Ε Jisos tfuse ê bó λε, “Κε nceendaa dεwle nu yî yem e κε. Me n'wvumte fiem Icem, geenεn ε ben yaa wvumte me κε. 50 Geenεn κε è nu λε me ηgomte diee di kuuke fô εκολε kem e κε. Wee nu dvú mwaan wvù gomte fifiε, ε è nu wvú wvù sumtene bonsaw.

51 Ε me ensee ê ben kecεεy kecεεy λε é wee yuuke diεw yem e, wvú saa ke eyuu eyuw wvunη kpwe κε.” 52 Ε Bojuu gay ê wvú λε, “Bese nu ε kiεε wase keseen λε nceendaa dεwle nu yî yo le. Ablá'am to nu ε kpwe, ε bonyii bo ntum Nyo' le kpweκεn ten, wo ε no duu λε é wee yuuke diεw yo le, wvú saa ke eyuu eyuw wvunη kpwe κε. 53 Wo fele icee wese wvù Ablá'am wvù to kpweε, fele ten bonyii bo ntum Nyo' le bò to kpweκενεε le? Wo kpwaake naa λε wo nu la?” 54 Ε Jisos tfuse λε, “Ε me mbensee εκολε kem, tu fifiε nu εcici. Ε nu Icem wvù bensee me, ε è nu wvú wvù ben duu λε è nu Nyo' wene. 55 Geenεn ε ben yaa kee wvú κε. Ε kee κε me wvú. Ε me nε ε ηgay λε κε me ηkee wvú κε, tu me nu wee mbiay diεwε ben e. Geenεn,

no fí nu, nu ε me ηkee wvú, n'yuuke diεw ye le. ⁵⁶ Icee wene wvú Ab'la'am to nu ε no lanlanje λε wen nu ke eyen εdiuw eyem e. Ε wvú ke yen, no yuuke njonj.” ⁵⁷ Ε Bojuu mum σεσε λε, “Wo nu σε wo nu ε buy wase bilum mbaanshen ηkuun, ε no nu ε wo to yen wase Ab'la'am e le?” ⁵⁸ Ε Jisos tfuse ε bó λε, “Ε me ensee ε ben keceey keceey λε, ε Ab'la'am σε keeke enu, nu ε me nu wase.”
* ⁵⁹ Ε bó yuw nonen, mum jo εta λε bó etumye Jisos dvú. Ε Jisos nyiim mum buy yew ncese le.

9

Ε Jisos yene ejise wee ε bó to boke wvú ε wvú nu kenfefe

¹ Ε Jisos ke dīoo lene, yen diemsen mvu le ε bó to boke wvú ε wvú ε fefe wase. ² Ε boom bew bo ηgoo le bife ε wvú λε, “Labay, ε to ge yee kebefε ε bó σε boo wee wvun ε wvú ε fefe wase? Ε to ge wee wvudvu nuu bwee bō ice λε?” ³ Ε Jisos tfuse ε bó λε, “Κε ε nu λε wee wvun kenεε bwee bō ice to nu ε ge kebefε κε. Bó to boke wvú nonen wvu λε lemme di Nyo' le ke eduηce ye yī ye le. ⁴ Beene keηke keelemtε lemme di wee wvú tumεε me le ε ε beε εmvunsheen. Entaj too lo ε ε nu kefew kε wee yaa nulo elem fieε κε. ⁵ Ε γεν ε buy naa seke la le no me nu yī woj wvun e, nu ε me nu n'yuu wvu yī woj

wvun e.” ⁶ No Jisos jeme njeme wvun, mum cuy nceη fokuse, towce nshε dvú mum yefe ejise ε wee wvudvu dvú, ⁷ mum gay ε wvú λε, “Gene ecuke ε Ketfum ke Siloam e.” (Diee di Siloam nu λε, “Bó tum lo.”) Ε wvú mum γεν cuke, kase no too yene wase mwεem e. ⁸ Ε bonyii bō to cee mbew ye le noo bonyii bō to ké no yene wvú le diewe wee ελεκεε le no ghaynene λε, “Wvun nu ke wee we wvú se ké no shiile lo lεke ελεκεε le?” ⁹ Ε bomew no gayte λε, “Ε nu wvú.” Bomew λε, “Aay wvú fieesene lo wvú.” Ε wee wvudvu gay λε, “Ε nu me wvudvu.” ¹⁰ Nonen ε bó mum bife ε wvú λε, “Ejise eyo ghan neε le ε σε yene ye?” ¹¹ Ε wvú tfuse λε, “Wee wvú bó teηe λε Jisos be ε towce nshe ε yefe ejise eyem dvú, ε gay λε me engen encuke Siloam. Me ε mum ε ηgen ε ncuke, ejise eyem ε mum ε yene ye.” ¹² Ε bó bife ε wvú λε, “Wvú ε fee?” Ε wvú tfuse λε, “Κε me ηkee κε.”

Ε kenγawsen to enteleη jo bikuu bi woj e ekume mvunηgay mvu Jisos e

¹³ Ε bó mum ne jo wee we wvú to shee nu ε wvú ε fefe γεν bō wvú fō Bofalasi le. ¹⁴ Diuu di Jisos to towce nshe bvuu yene ejise wee wvudvu to nu diuu di mbam e. ¹⁵ Ε Bofalasi bodvu bvuu bife ten ε wvú no wvú ghan ejise eye ε σε yene ye. Ε wvú tfuse ε bó

8:58 1:1; 17:5 * **8:58** Bonyii bo ηwa' le nteen yene le fen nu ε Jisos joo ε ε nu diee di Nyo' to teηe ekole kew dvú ε ηwa' Kensam e 3:14. **8:59** 10:31 **9:2** Ksm 20:5; Esek 18:20; Luk 13:2, 4 **9:3** 11:4 **9:4** 5:17 **9:5** 8:12 **9:6** Mak 8:23 **9:8** Lem 3:10 **9:14** 5:9

le, “Wvú be ε yefe ejise eyem bô nshε, me ε ηγεν ε ncuke ε mum ε no n'yene mwεem e.” 16 Ε Bofalasii mum gay le, “Κε wee wvun nε fô Nyo' le κε, njefo wvú lemte diuu di mbam e.” Ε bomew gay fibole le, “Ε nulo é wee wvú gee bibefe eghan nεε σε no gee kfuu mvun mwεem mvù dunçi bvukuke bvυ Nyo' le?” Ε kenğawseη mum to ê bó entelenη. 17 Ε bó bvuu kase bife ê wee wε le, “Wo gay fiuw le la ekumε wee wvudvu no wvú be ε yene ejise eyo?” Ε wvú tfuse le, “Wee wvudvu nu wee ntum Nyo'.”

18 Κε Bojuu to nu ε bee le wee wvudvu to shee nu ε wvú ε fefe ε bó σε yene ejise eye κε. Ε bó ke ghan tee bwee bô ice ε bó to. 19 Ε bó bife ê bó le, “Wvun nu κε waa wene wvù ben duu le bó to boke wvú ε wvú ε fefe wase? Wvú ghan nεε ε σε no yene mwεem e keseen?” 20 Ε bwee bô ice tfuse le, “Bese kee lo le wvun nu waa wese ε bó to boke ε wvú ε fefe wase. 21 Geenεη, no fí ghan wvú ε σε no yene mwεem e keseen nu ε κε bese kee κε. Ε κε bese kee ten wee wvù yene ejise eye κε. Ben ebife ε è nu ê wvú. Wvú nu wase wee ε ejise ε yuu. Wvú nulo ejeme fô ekole kew e.” 22 Bwee bô ice to gay nonεη njefo bó to fane Bojuu, ε fí nu ε Bojuu to leke wase lo le é wee mom lo ε jeme bô diuw we le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, é bó ekunη lo mwεten yew bunle le. 23 Ε nu fiεε fi

bwee bô ice to gayεε le wvú nu wase wee ε ejise ε yuu, le bó ebife ε è nu ê wvú.

24 Yí bokanη e bofεε, ε bó bvuu tee wee wε wvù to shee nu ε wvú ε fefe, gay ê wvú le, “See fiεε fi keceεy é mbense eγεν ê Nyo'. Bese kee fisese le wee wvun nu wee wvù gee bibefe.” 25 Ε wvú tfuse le, “Κε nεε wvú gee bibefe, tu κε me ηkee κε. Fiεε fimwaanη fi me ηkee nu κε le me nse nshee nu ε me ε nfefe, ε keseen nu ε me n'yene wase mwεem e.” 26 Ε bó bvuu bife ê wvú le, “Wvú be ge nεε bó wo? Wvú be ge nεε ε σε yene ejise eyo?” 27 Ε wvú tfuse ê bó le, “Membe ε nsee wase ê ben, ben baa koonηke keeyuw κε. Ben bvuu gomte keeyuw ege la dvú? Ben ten gomte keenu bonyii bew bo ηgoo le le?” 28 Ε bó nan'yε lo wvú gay le, “Ε nu wo wee we ηgoo. Bese nu fisese bonyii bo ηgoo le bo Muses e. 29 Bese kee lo le Muses nu ε Nyo' to ké no jemyi bó wvú. Geenεη wee wvun nu ε κε bese kee jò wvú buy κε.” 30 Ε wee wvudvu tfuse le, “Abaay, fin nu lo kenğhaw ke fiεε le! Ben duu le κε ben kee jò wvú buy e? Geenεη ε wvú ε yene ejise eyem. 31 Beene kee lo le κε Nyo' ké yuw bunle wee wvú gee bibefe κε. Geenεη, é wee wvumte Nyo', gee fiεε fi wvú shieele, é Nyo' eyuuke bunle ye. 32 Ε kew naa lo no wonη to kewεε nu ε bó ke baa eyuu eyuw wase le wee nu ε yene ejise ε wee ε bó to boke ε wvú ε

fefe wase ke. ³³ E è be baa nu le wee wvun nε fô Nyo' le, tu ke è be nulo é wvú ege fiεε ke.” ³⁴ E bó gay ê wvú le, “Wo nu ε bó to boke wo wemεn ê kebefε ente, wo ε no gomte keeyεyi bese le?” No bó gay nonεn, mum kunj wvú ê bó entelenj.

Wee wvù nu kenfefe yî fiεε fi Nyo' le

³⁵ E Jisos ke yuw le bó nu ε kunj wase wee wε ê bó entelenj, ε wvú gom yεn wvú le, bife ê wvú le, “Wo nu ε lese fitele yî wee wvù diee nu Waawee le?” ³⁶ E wvú bife le, “Wee wvudvu nu yεε icεm? Ke see ê me, wvu le me enlese fitele yî ye le.” ³⁷ E Jisos gay ê wvú le, “Wo nu ε yεn wase wvú le. E è nu wvú wee wvù ben ε wvú jemyi keseen.” ³⁸ E wee wvudvu mum gay le, “Tata me nu ε nlese.” No wvú gay nonεn, mum tum εnvuw ê wvú fwe nya n'wvum ê wvú. ³⁹ E Jisos gay le, “Me nto yî woŋ wvun e wvu le bó esaw bonyii, é bò yaa yene ke mwεεm e eyenè, é bò kp-waake le bó yene mwεεm e, etu binfefe.” ⁴⁰ No Jisos jeme nεn, ε Bofalasii bò to nu mbew ye le yuw mum bife ê wvú le, “Bese tεn nu binfefe le?” ⁴¹ E Jisos gay ê bó le, “E ben be nu binfefe, tu can yene be nu bvuyεw ê keba ke kebefε le. Geenεn keseen no ben duu le ben yene mwεεm e, nu ε bibefε binεn nu emεy ke enu yî bikuu binεn e.”

10

Jisos nu ncεy njée wvù jee

¹ “E me ensee ê ben keceεy keceεy le, é wee leyte ê ketaan ke njée le, ε faŋε yaa eley ε è nu fô diuw ketaan e, ε ben lo yî ketaan e ε sε ley, tu wvuwe wee nu coonj, nu wee wvù lole mwεεm mvunŋgay e. ² Geenεn wee wvù è cεyte wvú njée ké no leyte fiew ε è nu fô diuw ketaan e. ³ Wvuwe wee nu wvù wee wvù cεyte diuw ketaan ké yene diuw ketaan ê wvú, ε wvú ley mum tee njée yî è nu ye ê diee le, ε yî yuw diεw ye, ε wvú mum jo buy dvú. ⁴ Seke wvú ε bvuse wase njée ye yicii εkfuŋ, mum no saa fwe teŋε ε njée yidvu bii wvú le, njefo yî kee diεw ye. ⁵ E ké dioo nu wee wvu ncεw, yî saa ebi wvú le ke. E yî no lewte lo wvú, njefo ke yî kee diεw wee wvu ncεw ke.” ⁶ E Jisos ma ŋgan wvun ê bó nonεn, ε bó faŋε yaa kiεε fiεε fi wvú jemyi ê bó ê ŋgan wvudvu le ke.

⁷ Nonεn, ε Jisos bvuu gay ê bó le, “E me ensee ê ben keceεy keceεy le è nu me diuw ketaan fò njée fele. ⁸ Bonyii bocii bò to saε ê me fwe to nu ke bocoonj noo bonyii bò lole mwεεm mvunŋgay e. Nonεn ε njée faŋε yaa eyeke fiεε fi bó jemyi ke. ⁹ E nu me diuw ketaan. E wee fey yî yεm e ε sε ley, é wvú ke eboy. Wvú nu ke enu diεwε njee yî buyte gεne diekene kaase tuu jim ê ketaan e. ¹⁰ Coonj ké no too

9:34 9:2 9:37 4:26 9:39 5:22

10:4 10:27; Mwm 14:4 10:6 16:25

14:6; Mben 23:2; Esek 34:14

9:40 Mat 15:14; 23:26 9:41 15:22

10:8 Yeli 23:1-2; Esek 34:2-3 10:9

ke keecon lo, bô keeyu lo, noo keebefe lo bô fiεε. Me nto fiem ε bonyii ekeηke ε è nu nshii, nshii ε è nu wvù nu ε loocε ε yiηsen. ¹¹ E nu me ncey njée wvù jee. Ncey njée wvù jee ké nya nshii we keekpwe nje njée ye. ¹² Wee wvù bó jo ke lo wvù lemme le, se è nu wvù ncey njée, ε njée yaa nu ke ye, ké yene ε kuula too, ε wvù mum lan njée fεε lo, ε kuula mum shεε kooyε njée ε yimi tawse. ¹³ Wvù ké no lewte njefo bó jo ke lo wvù lemme le, ε wvù baa ekpwe fiεε fô njée le ke. ¹⁴ E nu me ncey njée wvù jee. Me ηkee njée yì è nu yem, ε njée yem kee ten me, ¹⁵ leηleη no Icem kee me, ε me ηkee ten Icem, ε me nu ε nya nshii wem keenkpwe nje njée yem. ¹⁶ Me ηkeηke ten njée yimi ε yí baa nu ηgoo yin e ke. E me ηkeηke keento bô yí ten é yí eyuuke diεw yem e, é ηgoo njée emum enù mwaan ε ncey njée nu mwaan.

¹⁷ Me nu ε nya nshii wem keenkpwe wvu le è nulo é me enkase enfi nshii wem jim. E neε fiεε fi Icem koonke me. ¹⁸ Ke wee nu dvù wvù joo nshii wem ke. E nyaa me nshii wem ê ηkon wvu wem e. Me ηkeηke mvunγay keenya nshii wem keenkpwe, ηkeηke mvunγay keenkase enfi nshii wem jim. Fifi nu fiεε ε è gay Icem le me enge.”

¹⁹ E Jisos jeme mwεem mvun nen, ε kenγawsen bvuu to enteleη jo Bojuu. ²⁰ E bonyii nteen bó le no gayte le, “Wvù keηke nceendaa dεwle, wvù jewte lo. Ben yeke la ê wvù le?” ²¹ Geenε ε bomew no gayte le, “Ke ban bonjeme nu bo wee wvù keηke nceendaa dεwle le ke. E nulo é nceendaa dεwle eyene ejise ε kenfefe?”

E Jisos dunce le wen nu Waa Nyo'

²² E è ke no nu kefew ke ηkaw mvu keekume no bó to kaseε yene yew ncese Jelusalem, ²³ ε Jisos gen no ghanci fô yew ncese le, fô cile Saamun e. Sekekie to nu kefew ke kenton e. ²⁴ E Bojuu ne to gem wvù tase, bife ê wvù le, “Wo nu ke ecine é bese emey engemtene nen egen ebuy neε? E è fen nu wo Mboyse wvù Nyo' to kawεε, é wo see lo ê bese teytey.”

²⁵ E Jisos tfuse ê bó le, “Me nu ε nsee wase ê ben, ben ε fanε yaa bee ke. Dilemme di me ηgee ê diee di Icem e nu ε dí dunci wee wvù è nu me. ²⁶ Geenεn ben baa bee, njefo ke ben nu ηgoo njée yem e ke. ²⁷ Njée yem ké no yuuke diεw yem e. Me ηkee yí, ε yí bii me le, ²⁸ ε me nyaa nshii wvù mεy lo ê yí. Ke yí nu ke eyuu ela ke. E wee yaa nu dvù wvù nu ke eyuu elo yí can yem e ke. ²⁹ Icem wvù nya njée yidvu ê me fele wee tfuu, ε wee yaa

10:11 Mben 23:1; Esek 34:11-16; Yeli 23:3; Mat 18:12-14; Ibu 13:20; Mwm 7:1 Lum 5:8; 1Jon 3:16 **10:12** Lem 20:29 **10:14** 10:27; 2Tim 2:19 **10:15** Mat 11:27 **10:16** 11:52; Yesa 56:8; Esek 34:23-24; 1Bi 2:25 **10:17** 3:35; 5:18 **10:18** 4:34 **10:19** 9:16 **10:20** 8:48 **10:23** Lem 3:11 **10:24** Luk 22:67 **10:25** 5:36 **10:26** 16:9 **10:27** 8:47; 10:3, 14 **10:28** 5:24; 6:39

nu dvú wvù nulo elo yí can ye le ke. ³⁰ E bee Icem nu fiεε fimwaan.”

³¹ E Bojuu bvuu jo eta keetumye wvù dvú. ³² E Jisos bife ê bó le, “Ben nu ε yen wase dilemme di jee nteen di Icem gay le me engeè. E nu di la di ben gomte keetumye me nje dí?” ³³ E bó tfuse ê wvù le, “Ke bese tumyi wo ε è nu nje lemme di jee di wo ge ke. Bese tumyi wo ε è nu njefo wo beete bô diee di Nyo' le. Wo nu ke lo wee wvu wum, duu le wo nu Nyo'.” ³⁴ E Jisos tfuse ê bó le, “Ke fí nu ε bó ε san ê Nwa' wene bonci le ε Nyo' jemyi jó le, ‘Me nu ε ngay le ben nu bonyo’ le?” ³⁵ Nyo' tenje bonyii bodvu le bonyo', ε è nu ke bó bodvu bô diεw ye to gene fô bó le, (ε beene kee le ke fiεε fi nu ê Nwa' Nyo' le nulo ekumen ke.) ³⁶ No fí nu nonen, è no nu nje la wvù ben gayte ê wee wvù Ice nu ε caw ε tum yí won wvun e le wvù beete bô diee di Nyo' le ke njefo wvù nu ε gay le wen nu Waa Nyo'? ³⁷ E me nu nse me ngee ε è nu dilemme di Icem e, fo ben ebee me le ke. ³⁸ Geenεn ε è nu le me ngee ε è nu dí, é ben baa cim bee me le, é ben bee dí le, é ben emum eloocε ekiεε ntay le Icem nu yí yem e, ε me nu yí Icem e.” ³⁹ E Bojuu bvuu no gomte keekoo wvù, geenεn ε wvù lemtεn can yibole.

⁴⁰ E Jisos bvuu gen lente tu Joo Joodan kewvu keki fô Jon

to yawεε eleese bonyii ê joo, no nu jó. ⁴¹ E bonyii nteen no too yene wvù le. E bó ke ne gay le, “Jon to baa ge naa fiεε fimew fi dunçi bvukuke bvu Nyo' le ke. Geenεn fiεε ficii fi wvù to jemyi ekume wee wvun to nu naa keceey.” ⁴² Nonεn ε bonyii nteen lese fitele yí Jisos e jó.

11

E nsaá Jisos wvù Laasalus kpwe

¹ Wee mvu wvù diee to nu Laasalus to nu ε ne no cemte. Wvù to nu wee wvu ntεw wvù Betani le, cee jó bó jéme ye yí è to nu Maalia bô Maata. ² Maalia wvun wvù waa bwee wvù Laasalus to cemte, nu wvù to yefeε bikaa bi Tata le bô nfiey wvù sh-fuunkenε, sho bô yvuw ye ekole. ³ No wvù to cemte nonen, ε jéme ye yidvu mum ciinse ntum fô Jisos e le, “Tata, wε wvù è nu fitele fiuw cemte lo.” ⁴ E Jisos dioo yuw ntum wvudvu, gay le, “Ke kencem kin nu ke kpwe le ke. Kí nu ke edunçε ε è nu bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le, wvu le Waa Nyo' nulo ekenke diee di kuuke nje kí.”

⁵ Jisos to koonke Maata bô waa bwee wvù Maalia noo Laasalus baay. ⁶ Geenεn, seke wvù to yuwεε le Laasalus cemte lo, ε wvù bvuu ce fô wvù to nu εdiuw εfaa. ⁷ Ejim jodvu, ε wvù gay ê boom bew bo ngoo le le, “Beene ekase

etu jim Judea.”⁸ Ε bó bife ê wvú le, “Labay, è nu ke foguu foguu nen wvù Bojuu se gomte keetumye wo bô eta é wo ekpwe, wo ε bvuu ε no tuu jó le?”⁹ Ε Jisos tfuse ê bó le, “Κε bontam bo kefew e nu κε yuufe ncow bofeε yî diuu le le? Ε wee lene emvunsheen, tu κε è nulo é wvú ebayten yî fiεε le κε, njefo n'yuu wvu yî won wvun e yeese wvú.¹⁰ Geenen, é wee lene entan, tu è nelo é wvú ebayten, njefo κε wvú kenke n'yuu κε.”

¹¹ No wvú jeme nonen, mum gay ê bó le, “Nsaa yesebeene wvù Laasalus nu ε lefe wase, geenen ε me nu engen enkamse wvú yî nyii didvu le.”¹² Ε boom bew bo ngoo le gay ê wvú le, “Tata, é è fen nu le wvú nu ε lefe, tu wvú nu ke ebonen.”¹³ Jisos to jemyi ε è nu ekume kpwe Laasalus, geenen ε bó no yuuke le wvú jemyi ε è nu ekume nyii di nyii.¹⁴ Ε Jisos mum jeme lo ê bó teyey le, “Laasalus nu ε kpwe wase.¹⁵ Geenen ε me n'yuuke njon nje yene le κε me nse nu fó κε, wvu le ben elese fitele yî yem me. Beene egenè le jó.”¹⁶ Ε Toma wvù bó to teje diee diew dimew le Emam, gay ê bomew boom bo ngoo le le, “Beene egen ten wvu le beene nulo ekpweken beene ε bó.”

Ε Jisos bvuse Laasalus yî kpwe le

¹⁷ Ε Jisos ke fese fó, yuw le Laasalus nu ε ce wase ê jem ediuw εna.¹⁸ Betani jan to nu mbew Jerusalem e κε diεwe bomay bofeε nen.¹⁹ Ε Bojuu nteen to to fô Maata bô Maalia le keecam shen bô bó yî kpwe waa bwee bó le.²⁰ Ε Maata ke dloo yuw le Jisos too lo, ε wvú mum buy keegen é bô wvú etasen, geenen ε Maalia mey yew.²¹ Ε Maata gen gay ê Jisos le, “Tata, é wo se bee enu fen, tu κε waa bwεem se nu ε kpwe κε.²² Geenen, ε me ηkee le keseen wvun nu ε naa la fi wo ε leke ê Nyo' nu ε wvú nulo enya ê wo.”²³ Ε Jisos gay ê wvú le, “Waa bwoo nu ke ebuy yî kpwe le.”²⁴ Ε Maata gay ê wvú le, “Me ηkee naa lo le wvú nu ke ekase ebuy diuu di fokemεse di bonyii nu ke ebuyte yî kpwe le.”²⁵ Ε Jisos gay ê wvú le, “Ε nu me wvù bvuse bonyii yî kpwe le, ε è nu me nshii. Wee wvù nu ε lese fitele yî yem e nu ε wvú cim kpwe lo, é wvú ke enu dvú,²⁶ ε naa yεε wvù nu dvú keseen ε wvú ε lese fitele yî yem e, yaa nu ke ekpwe κε. Wo nu ε bee nonen e?”²⁷ Ε wvú bee le, “Εε Tata, me nu ε mbee le wo nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. Wo nu Waa Nyo' wvù to nu keeke eto yî won wvun e.”

²⁸ No Maata gayεε nonen, mum gen tee Maalia wvù waa bwee, jeme ê wvú fokueku le, “Wee N'yεεyi nu wase fen, ε wvú teje wo.”²⁹ No wvú

yuwεε nonεn, mum cufe lo ye we keegεn eyεn wvú le. ³⁰ Ε to nu ε Jisos baa ley wase ntεw e ke. Wvú to bεε κε fó fò Maata to γενεε yεn wvú le. ³¹ Ε Bojuu bò to nu bò bo Maalia camte shen dioo yεn no wvú cufe ye ε buy yew, ε bó mum no bii wvú le kpwaake le wvú gene fò jem keegεn ebeele fò.

³² Ε Maalia ke γεν fεse fò Jisos to nu, yεn wvú le, mum gbwe bikaa biew e gay le, “Tata, é wo se bee enu fεn, tu κε waa bwεεm se nu ε kpwe κε.” ³³ Ε Jisos ke dioo yεn no wvú beele, ε Bojuu bò to bie wvú le beele tεn, ε fιεε fidvu shiw fitele fiew baay, ε ye befε wvú. ³⁴ Ε wvú nε bife le, “Ben dwey wvú fεε?” Ε bó gay ê wvú le, “Tata, to eyεn.” ³⁵ Ε Jisos bee kpwe. ³⁶ Ε Bojuu yεn nonεn gay le, “Ben etaa eyεn no wvú se koonke wvú.”

³⁷ Geenεn ε bomew kaa gay le, “Κε è se nulo é wvú wvú to yen'yεε ejise kenfefe, etan wee wvun fo wvú ekpwe le?”

³⁸ Ε fitele fiew bvuu shiw baay. Ε wvú nε γεν fεse fò jem. Jem yin to nu tfum ε bó ε ban diuw wvudvu bò kebwee ke tε le. ³⁹ Ε Jisos gay le, “Ben ecake tε diε.” Ε Maata wvú jεme wee kpwe gay ê Jisos le, “Tata, keseen nu ε wvú samte wase. Ε nu wase εdiuw εna no wvú se kpweε.”

⁴⁰ Ε Jisos bife ê wvú le, “Me mbe ε ηgay κε ê wo le é wo nu ε lese fitele yí yεm e, é wo ke

eyεn bvukuke bvù è nu bvu Nyo' le?” ⁴¹ Nonεn, ε bó mum cake tε didvu. Ε Jisos cake ejise we gay le, “Icεm, me nyaa keyoone ê wo no wo nu ε yuw bunle yεm. ⁴² Me ηkee naa le wo ké no yuuke κε bunle yεm sekecii. Geenεn, me njemyi fin ε è nu nje bonyii ban bò leemene fεn, wvu le è nulo é bó ebee le è tum wo me.” ⁴³ No wvú jeme nonεn, fun bò diεw yì temyi le, “Laasalus, buyε!” ⁴⁴ Ε wee wvú to kpweε wase wε mum buy, ε can ye bò bikaa nu ε bó ε njim bò njaw ndvú, ε njim tεn bvushiw bwew bò njaw ndvú. Ε Jisos gay ê bó le, “Ben efay wvú, ecinε é wvú egene.”

Ε bikuu bi won e jo nsey keeyu Jisos

(*Mat 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2*)

⁴⁵ Ε Bojuu nteen bò to toε ê Maalia le dioo yεn fιεε fi Jisos ge, mum lese fitele yí ye le. ⁴⁶ Geenεn, ε bomew kaa γεν fibole yεn ε è nu Bofalasii le, see ê bó fιεε fi Jisos ge. ⁴⁷ Ε bocee ncese bo baay baay bò Bofalasii mum kum bikuu bi won e jeme le, “Beene nu ege nεε? Wee wvun gee mwεεm nteen mvù dunji bvukuke bvù Nyo' le. ⁴⁸ Ε beene cine lo wvú ε no gene dvú fwe, tu bonyii bocii nu ke eghan elese fitele yí ye le, é bonyii bo Lum ke enε eto ebvuw bvudvuu bvù

11:32 11:21 **11:35** Luk 19:41 **11:37** 9:6 **11:38** 20:1; Mat 27:60 **11:42**

12:30 **11:44** 20:6-7 **11:45** 2:23 **11:47** 2:11; Mat 26:3-5; Lem 4:16 * **11:48**
Bó to fane nonεn njefó é Bojuu to beje lo le Jisos nu Mboyse, é bó ke emum ene ekew diuw bò bonyii bo Lum bò to saake bó wvu le wvú ebvuse bó can bonyii bo Lum bodvu le.

yuule bvuseεεbeene bô ketum kesεεbeene.” *

⁴⁹ Geenen, ε wee mvu bó le wvù diee to nu Kayfas, wvù to nu εkolε ke bocee ncese le kelum kekε le nε gay fiew ê bó le, “Kε ben kee naa lo fiεε kε. ⁵⁰ Kε ben kee le fi jee fô ben e le wee mwaan ekpwe fô bonyii le bocii εfey fo ketum kecii ela lo le?” ⁵¹ Kε Kayfas to jemyi fiεε fin bô bvufee bvù è nu bwew kε. Wvù diεwε εkolε ke bocee ncese le kelum kekε le to jemyi nen teete ε è nu ntum Nyo' le Jisos to kenke keekpwe fô ketum ke Bojuu le. ⁵² E è yaa mεy kε fô ketum kedvu le mεy kε, wvù to kenke keekpwe keebaance boom bô è nu bo Nyo' le bocii bô nu bitum bimew e, é bó enù yî fiεε le fimwaan. ⁵³ E kεw εbvubwε le, ε bikuu bi won e mum kεw no joo nsey no bó nu ke eghan se yu Jisos.

⁵⁴ Nonen, ε Jisos fanε yaa ebvuu eghane ya le entelen jo Bojuu kε. E wvù nε fiew jó gen ketum kemew kè nu mbew won monshεεm e ε bô boom bew bo ηgoo le no cee jó kelaante kemew e ε bó tenε le Efelem.

⁵⁵ E Nkaw Bojuu wvu Danefey ke no too wase nceencee, ε bonyii no nen'yi biba le bene Jelusalem ε diuu din se keetoo keekfum bikuu bibole. ⁵⁶ E bó gen kεw no gomte Jisos biwci εbonεbon no bó to leemene fô yew ncese le gayte le, “Ben

kpwaake le la? Kε wvù nu eto fô ηkaw wvun e le?” ⁵⁷ E to nu ε bocee ncese bo baay baay noo Bofalasii ε nya wase nci le é wee nu dvù wvù kee fô Jisos nu, é wvù ge ε bó kiεε, wvu le è nulo é bó ekoo wvù.

12

ε Maalia yefe Jisos Betani (Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ E è ke no shεεte wase εdiuw εsoocaan é emum enu kefew ke Nkaw Danefey e, ε Jisos nε gen ntew wvù Betani le jò Laasalus wvù Jisos to bvuseεε yî kpwe le to nu. ² No wvù gen jó, ε bó fe mwεεm mvudien keetew wvù dvù. E Maata no nu wee gawe ε Laasalus nu wee mvu ηgoo bonyii bô to shiileε no diekene bô bo Jisos e. ³ E Maalia ke mum nε jo fikaa fi nfiey mvu wvù shfuunεene le, yefe bikaa bi Jisos e dvù, sho bô yvuw ye εkolε. Nfiey wvun to lumte naa baay, ε bó kene bô naad εwvunεwvun. No wvù yefe nonen, ε yew yidvu nε no shfuunεene lo ente yicii.

⁴ E Judas Iskalot wvù to nu wee ηgoo boom bo Jisos e, (wvù to ghanεε egese wvù) kaa nε gay le, ⁵ “E be ge la fo bó egese lo nfiey wvun bodanali gee te, enya bigew bidvu ê bonyii bô fuute?” ⁶ Kε Judas to jemyi nen le wen kenke shiee fô bonyii bô fuute le kε. Wvù to nu coon ε è to nu wvù wee wvubo ekele, ε wvù to ké no leese kebo jó fici

ekole kew dvú. ⁷ E Jisos gay le, “Cine wvú le. Wvú be gēke nfiye wvun nen keeseyse e è nu ndwey wem dvú. ⁸ Bonyii bò fuute nu ke enu ke ben e bó sekecii, geenēn ke me nu nke enu beene sekecii ke.”

⁹ E kebombom ke Bojuu le ke yuw le Jisos nu jó, e bó mum to jó. Ke bó to to ke e è nu nje Jisos maan ke. Bó to to ten keeyen Laasalus wvú Jisos to bvusee yí kpwe le. ¹⁰ Nonen, e bocee ncese bo baay baay no kaake le bó nu eyu ten Laasalus, ¹¹ njefo è to nu nje wvú wvú Bojuu nteen to cin'yi bó le leese wase fitele e è nu yí Jisos e.

E Jisos ley Jelusalem diewe Nfon e

(*Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40*)

¹² E ekfun buy yuu, e kebombom ke bonyii le kè to toe fô nkaw e yuw le Jisos nu ê je too Jelusalem. ¹³ E bó mum jo bidaayee buy keegen efiisen wvú ê je. E bó gen no wvuuyi gayte le, “Eeeee, mbense enù fô Nyo' le leee! Nyo' nu e lan kembonen yí wee wvú too ê diee di Tata le leee! E nu wvú Nfon wvu Israel leee!” ¹⁴ E Jisos gom waa kembeyebey, ben. E fi mum no nu no bó to sanje le,

¹⁵ “Bonyii bo Sayon, fo ben efanè ke.

Ben etaa eyen, Nfon wene too lo,

e wvú e ben yí waa kembeyebey e.”

¹⁶ Ke boom bo Jisos e bo ngoo le to nu e kiee fiie fi fiie fin dunji fonkew ke. E Jisos ke dioo ley wase bvukuke bwew e, e bó mum kume le bó to san fiie fin e è nu ekume wvú, e fi e kooy wase bó wvú ke no bó to sanje. ¹⁷ Kebombom kè to nu bó bo Jisos diuu di wvú to tenee Laasalus ê jem bvuse yí kpwe le to nu e gen bó nsee no bó to yenee. ¹⁸ E shiee wvú kebombom kedvu to buyee keegen efiisen wvú ê je to nu nje bó to nu e yuw le wvú to nu e ge fiie fin fi dunji bvukuke bvú Nyo' le. ¹⁹ E Bofalassii yen nen mum no jemyi ebonebon le, “Ke ben nu e yen? Ke fiie nu dvú fi è nulo é ben ebvuu ege ke. Won tfuu nu e shfum wase e bi wvú le.”

E Boglek bomew no shieele keeyen Jisos e

²⁰ Bonyii bomew to nu ngoo bonyii bò to benee Jelusalem keebunle Nyo' kefew ke nkaw e kin e è nu Boglek. ²¹ E Boglek ban gen yen Filew wvú to nen'yee ê kelaante kè Besayda le ê keba kè Galilee le, gay ê wvú le, “Ngaywee, bese shieele keeyen Jisos e.”

²² E Filew mum gen be Andulu dvú, e bó wvú mum gen see ê Jisos. ²³ E Jisos tfuse ê bó le, “Kefew nu e kocen wase kè wee wvú diee nu Waawee nu ekenke diee di kuuke. ²⁴ E me ensee ê ben keceey keceey le,

é ngow fiεε baa egbwe yî nshe le ekpwe, é yî emey ke enu yî emben. Geenεn é yî kpwe lo, é yî ke eyum mvuntam nteen. ²⁵ Wee wvù koonke nshii we baay nu ke elase nshii wvudvu, ε wee wvù bane nshii we yî won wvun e nu ε wvù gεεle lo keeke ekeηke nshii wvù mεy lo. ²⁶ E wee lemte me le, tu wvù keηke keebii me le, ε naa fεε fò me nu, é wee wεm lemme enù ten fò. E wee lemte me le, tu Icεm nu ke ebw wvù.”

E Jisos jeme ekumε kpwe ye

²⁷ E Jisos ne gay le, “Keseen nu ε fitele buuke lo me. E nulo é me engay le la? Le Icεm ebvuse me ente jo kefew ke ηgew e kin e? ‘Aay, è nu nje kefew kedvu kin wvù me nto ntoε. ²⁸ Icεm, gee é diee diuw ekuuke.” No wvù jeme nonen, ε diεw shii fowe le, “Me nu ε ηge wase dí ε no kuuke, ε me mβεε ηke embvuu enge.”

²⁹ E kebombom kè to leeme fò dioo yuw diεw yidvu, gay fibole le, “E baykene jan.” E bomew gay le, “E jemyi nceendaa Nyo' é wvù.” ³⁰ E Jisos tfuse le, “Diεw yin to nje yene. Ke yî to nje yem ke. ³¹ Keseen nu wase kefew kè bó nu esaw won wvun. Keseen nu ε bó nu eshaw nfon wvù saake won wvun. ³² Geenεn ε fiem nu ε seke bó ε ke ε njeyse me fowe, é me enjufe bonyii bocii é bó

eto yî yem e.” ³³ Jisos to jemyi nonen dunçi ε è nu kfuu kpwe yî wvù nu ke ekpwe. ³⁴ E kebombom ke bonyii le tfuse é wvù le, “Bese yuuke é Nwa' bonci le le Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu ke efele. Wo ε ghan neε ε se no duu le bó keηke keeke njeyse wee wvù diee nu Waawee fowe? Wee wvù diee nu Waawee wvudvu nu wvù la?” ³⁵ E Jisos gay é bó le, “N'yu nu enu ben ε bó ke yî kefew e caan. Ben emum elenè no ben keηke n'yu ben ε bó, fo kejiwe ke ne eban ben. Ke wee wvù lenε é εjiwe le ké no kee fò wvù gene ke. ³⁶ No ben keηke n'yu ben ε bó, ben ebee n'yu wvun e, wvu le ben emum enu boom bo n'yu le.”

Diεw Jisos nu ke esaw wee wvù nu ε fan keefiεn diεw yidvu

No Jisos jemyεε mwεεm mvun nen, mùm ne gen nyiim. ³⁷ Naa no wvù to nu ε cim ge mwεεm nteen mvù dunçi bvukuke bwew ε bó yen, bó to baa lese fitele yî ye le ke. ³⁸ E fí to nu nonen wvu le fí ekocεn no Yesaya wvù wee ntum Nyo' to jemyεε le, “Tata, è nu yεε dvù wvù nu ε bee fiεε fi bese jemyi le?”

E è nu é baa wvù Tata nu ε dunçe mvun gay mvu kebo kew e?”

³⁹ Nonen ke è to nulo é bó else fitele yî ye le ke, njefo

Yɛsaya to nu ɛ bvuu jeme
bvudvuu bvumew e ɛ,
40 “Wvú nu ɛ ban ejise ebo,
ɛ ge mvuntelem mvubole ɛ no
leɛ,
wvu ɛ fo bó eyenè mwɛɛm e
bô ejise ebo,
ekekè mwɛɛm ê mvuntelem
mvubole,
ekase etu jim é me enfɛ bó.”

41 Yɛsaya to jemyi mwɛɛm
mvun njefo wvú to nu ɛ yen
wase bvukuke bvú Jisos e,
mum no jemyi ekumɛ wvú.
42 Naa no bonyii to baa cim
nu keelesa fitele yí Jisos e,
nu ɛ bonyii nteen bô to nu
naa bikuu bi wonj e to lese
fitele yí ye le, geenɛn fanɛ yaa
nu keejeme bô dew yibo ke,
njefo bó to fane Bofalasii ɛ fo
bó ke ekunj bó yew bunle le.
43 ɛ bó to fane nonɛn njefo bó
to koonke keekɛnke mbense
ɛ è nu wvù nɛn'yi fô bonyii
le efey keekɛnke ɛ è nu wvù
nɛn'yi fô Nyo' le.

44 ɛ Jisos nɛ funj foweɛwe
gay ɛ, “Wee wvù nu ɛ lese
fitele yí yɛm e, nu ɛ wvú yaa
lese ɛ è nu yí yɛm e ke. Wvú
lese ɛ è nu yí wee wvù tum
me le. 45 ɛ wee yen me le, tu
wvú yen ɛ è nu wee wvù tum
me le. 46 Me nu ɛ nto ê wonj
jan diɛwɛ n'yuule wvu ɛ naa
yɛɛ wvù nu ɛ lese fitele yí yɛm
e wvú saa ebvuu emɛy enu ê
ɛjiwɛ le ke. 47 ɛ wee yuw diɛw
yɛm, ɛ fanɛ yaa egeɛ, me nsaa
enlese wvú ngɛw e ke, njefo
ke me nto nto keenlese bonyii

bo yí wonj wvun e ngɛw e ke.
Me nto nto keemboyse lo bó.
48 Wee wvù nu ɛ ma me ɛ fanj
keefiɛn diɛw yɛm kɛnke fiɛɛ
fi nu ke esaw wvú. Diɛw yí
me nu ɛ njeme ê wvú nu fiɛɛ fi
nu ke elese wvú ngɛw e diuu
di fokemɛse. 49 Fí nu nonɛn
njefo ke me njemyi ɛ è nu ê
mvunɔgay mwem e ke. Icɛm
wvù tum me nu wvú wvù gay
ɛ me enjemyi, ɛ è nya wvú
fiɛɛ fi me enjemyi, ɛ see no
me enjemyi. 50 ɛ me nkeɛ ɛ
fiɛɛ fi wvú gay ɛ me enjemyi
nu fi nyaa nshii wvù mɛy lo.
Nonɛn fiɛɛ fi me njemyi nu fi
Icɛm nu ɛ gay ɛ me enjemyi.”

13

*ɛ Jisos cukɛ bikaa bi boom
bew bo ngoo le*

1 ɛ è ke no nu wase bvù
ɛkfunj nu ebuy eyuu é emum
enu Nkaw Danɛfey, ɛ Jisos kɛɛ
ɛ kefew kè wen nu ecinɛ wonj
wvun e, ekase egen fô Icee
wen e nu ɛ kocɛn wase. No
wvú to koonke bonyii bô è
to nu bew yí wonj wvun e, ɛ
wvú konj bó gen mɛse. 2 ɛ
bó ke no diekene fokɛguu, ɛ
dɛwle ɛ lese wase nkpawɛɛ
ê fitele fi Judas wvù waa Se-
mon Iskaliot e ɛ wvú egese
Jisos. 3 No Jisos to kee wase
ɛ Icee wen nu ɛ nya wase
mwɛɛm mvunciim can wen
e, bô ɛ wen to nɛ fô Nyo'
le ɛ wen kaase tuu jim fô
Nyo' le, 4 ɛ wvú mum nɛ ê we
jo mwɛɛm mvudien, baayɛ

bikum biew, jo ndvu yì bó shole ye dvú, seḡ yì mvuntem e, ⁵ mum tfuw joo ê ḡkaa le, kεw no cuke bikaa bi boom bew bo ḡgoo le dvú, shole bô ndvu yì wvú to seḡεε yì mvuntem e γε. ⁶ Ε wvú ke cuke to buy fô Semon Bitá le, ε wvú bife ê wvú le, “Tata, è nu ecuke wo bikaa biem e?”

⁷ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Κε fiεε fi me ḡgee nu ε wo nulo ekieε keseen ke. Wo nu ke ekieε ε è nu ejim.” ⁸ Ε Bitá gay ê Jisos le, “Κε è nulo é wo ke eyuu ecuke bikaa biem ke.” Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Ε me mbaa encuke wo, wo saa ekeḡke fiεε bee wo ke.” ⁹ Ε Semon Bitá mum gay ê Jisos le, “Tata, é è fen nu nonen, tu ke wo nu ecuke ke ε è nu bikaa biem maan ke. Wo nu ecuke ten can yem bô ekole kem fó.”

¹⁰ Ε Jisos gay ê wvú le, “Wee wvú nu ε cuke wase ye nu ε wvú yuule wase ye yicii, ε shiee yaa bvuu nu keebvuu ecuke efey bikaa ke. Ben nu ε ben yuule wase, geenen ke è yaa nu ben bocii bô yuule ke.” ¹¹ Jisos to jemyi nonen njefo wvú to kee wase wee wvú nu ke egese wvú. Ε nu fiεε fi wvú to gayεε le, “Κε ben yuule bocii ke.”

¹² Ε Jisos ke mεse cuke bikaa bibole, tfume bikum biew, kase ḡen tu fô bvudvuu bwew e, mum bife ê bó le, “Ben nu ε kieε fiεε fi me ḡge fô ben e fin e? ¹³ Ben teḡe me le Wee N'yεεyi bvuu teḡe le Tata,

ε ben teḡe ε è nu leḡ nonen njefo è nu fiεε fi me nu. ¹⁴ Ε me wvú nu Tata wene bvuu nu Wee wene N'yεεyi nu ε cuke bikaa binen, tu ben ten keḡke keecukè bikaa bi wee noo wee le. ¹⁵ Me ḡge nonen nduḡci lo ê ben le ben egeè ten no me ḡge fô ben e. ¹⁶ Ε me ensee ê ben keceεy keceεy le ke waa lemme ké no kuuke fele cee ekole we ke, ε ke wee wvú bó tum lo ké no kuuke ten fele wee wvú tum wvú ke. ¹⁷ Ε ben kee mwεεm mvun, ε no gee mvú, é njoḡ wvu baay enu wene. ¹⁸ Κε me njemyi ε è nu ekumε ben bocii ke. Me ḡkee bonyii bô me nu ε ncaw. Geenēn, ε fí nu le fiεε fi nu ê Nwa' Nyo' le keḡke keeke eto ekocēn no bó to saḡεε le, ‘Wee wvú diee mwεεm mvudien mwem nu ε nε ε no bii bikaa biem e.’ ¹⁹ Me nseḡe fiεε fin ê ben keseen é fí se keeke ekooyi, wvu le fí ke dioo ε kooy, é ben emum ebee le è nu naa me wvudvu. ²⁰ Ε me ensee ê ben keceεy keceεy le wee wvú nu ε fiisen naa wee wvú la wvú é tum me, nu ε wvú fiisene ε è nu me. Ε wee wvú fiisene me fiisene ε è nu wee wvú tum me.”

Ε Jisos duḡce wee wvú nu egese wvú

²¹ No Jisos jeme mwεεm mvun nen, ε fitele nε no buuke wvú. Ε wvú nε jeme lo teyḡey gay le, “Ε me ensee ê ben keceεy keceεy le wee mvu ben e nu egese me.” ²² Ε boom bew bo ḡgoo le nε

no taayine ye maa laa wvú jemyi ε è nu wee wvù la le. ²³ Wee mvu ηgoo boom bo Jisos e wvù Jisos to koonke to yeeme diekene naa mbew ye le. * ²⁴ Ε Semon Bitá kpwase wvú gay le wvú ebife ê Jisos le laa wvú jemyi ε è nu yeε le. ²⁵ Nonen ε wvú yeem gen yí Jisos e bife ê wvú le, “Tata, è nu yeε?” ²⁶ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “E nu wee wvú me nu enguse bleed encuw ê nshew mbase le enya ê wvú.” Nonen ε wvú mum cuw bleed ê nshew mbase le nya ê Judas wvú waa Semon Iskaliot. ²⁷ Ke no Judas fi bleed wvudvu nen, ε Satan mum ley yí ye le. Ε Jisos gay ê wvú le, “Yanšen ege fiε fi wo gomte keege.” ²⁸ Wee mvu ηgoo bó le to baa kieε fiε fi wvú jemyi ê wvú nonen ke. ²⁹ Bomew to kpwaake le no Judas to nu wee wvù geele ekele nu ε Jisos jemyi ê wvú le wvú egen eguy mwεem mvù bó shieele keedie Nkaw dvú, kenεε le wvú egen enya fiεε ê bonyii bò fuute. ³⁰ No Judas fi bleed wvudvu nonen ε die, mum buy lo kanj mwaan gen. Sekekie to nu wase entan.

Ε Jisos tefe kpwe ê boom bew bo ηgoo le

³¹ No Judas buyεε wase gen nonen, ε Jisos shεε gay le, “Keeseen nu ε bó nu ekew eyene bvukuke buvú wee wvù diee nu Waawee le, emum eyene

ten bvukuke bvù è nu buvú Nyo' le yí ye le. ³² Ε bó yen bvukuke buvú Nyo' le yí ye le, tu Nyo' nu edunεε ten bvukuke buvú Waa we le yí wvú wvù Nyo' le. Ε wvú nu edunεε lo kanj mwaan. ³³ Boom bem, me nu enu beene ke wase yí kefew e nen caan. Ben nu ke eshεε egom me saa eyen ke. No me nto ηgayεε ê Bojuu, nu no me ηgayte ê ben keseen le, ‘Fô me ηgene nu ε ke ben nulo eto fó ke.’ ³⁴ Me nyaa nci ê ben, ε è nu nci wvu fwε le ben dioo ε shεε no kojené. Ben ekojené ke naa lenlen no me nu ε ηkoj ben. ³⁵ Ε ben shεke ε no kojene nonen, é fifin ege é bonyii bocii emum ekiεε le ben nu boom bem bo ηgoo le.”

Ε Jisos gay le Bitá nu ke emawen

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Ε Semon Bitá mum bife ê Jisos le, “Tata, wo gene ε è nu fee?” Ε Jisos tfuse le, “Fô me ηgene nu ε ke è nulo é wo ebi me le keseen ke. Wo nu ke eshεε se bi.” ³⁷ Ε Bitá kase bife ê wvú le, “Tata, ke è nulo é me mbi wo le keeseen nje la? Me nu ηke enya nshii wem keenkpwe nje yo.”

³⁸ Ε Jisos Bife ê wvú le, “Wo nulo enya nshii wo keekpwe nje me? Ε me ensee ê wo keceey keceey le ke nyimshie nu ke eton se wo ε ma wase me bokan botete ke.”

13:23 19:26; 20:2; 21:7, 20 * **13:23** Keeshii ediekene nu ε Bojuu to ké nshii fokuse, yeem lo keba kemwaan se no diekene. **13:27** 13:2 **13:29** 12:6 **13:31** 17:1 **13:33** 8:14 **13:34** 15:12, 17; 1Jon 2:7-8; 3:11, 23; 4:11; 2Jon 5-6 **13:35** 1Jon 3:14 **13:36** 8:14; 21:19 **13:38** 18:27

14

Jisos nu Je yi gēne fô Nyo' le

¹ E Jisos bvuu jeme ê boom bew bo ηgoo le ε, “Fo ben ecine é mvuntelem mvunen ebukke κε. Ben elese fitele yî Nyo' le, elese ten fitele yî yem e. ² Yew dvu Icem, nu ε bibuw nu dvú nteen. E fî be baa enu nonen, tu me mbaa ηgayte le me ηgene nseyse bvudvuu ê ben κε. ³ E me nu ndioo ε ηgen ε nseyse bvudvuu ê ben, enkase ento enjo ben é beene enu, wvu le fô me nu, é ben enù ten fô. ⁴ E ben kee wase je yi gēne fô me ηgene.” ⁵ E Toma mum gay ê wvú le, “Tata, κε bese kee fô wo gēne κε. Bese nu eghan nεε se κieε je yidvu?” ⁶ E Jisos tfuse le, “E nu me je, ε è nu me keceey, ε è nu me nshii. Ke wee nulo egen fô Icem e se wvú ε fey yî yem e κε. ⁷ E ben be kee me, tu ben bee kee ten Icem. E κew yî keseen e nu ε ben ε κieε wase wvú ε bvuu ε yen wvú le.”

⁸ E Filew gay ê wvú le, “Tata duŋce Ico ê bese, é bese eyen emum effuu.” ⁹ E Jisos tfuse ε wvú le, “Filew, beene nu ε ce wase baay nen se wo kee me le? Wee wvú nu ε yen me le, nu ε wvú ε yen wase Icem e. Wo nulo eghan nεε le se ebvuu egayte le me enduŋce Icem ê ben? ¹⁰ Wo baa bee le me nu yî Icem e, ε Icem nu yî yem le? Njeme wvú me njemyi ê ben nu ε κε me njemyi yî mvuŋgay mwem e κε. Icem

wvú nu yî yem e nu wvú gee dilemme diew. ¹¹ Ben ebee me le ε me nu yî Icem e, ε Icem nu yî yem e. E ben baa bee me le nje fiεε fî me ηgayte, é ben bee nje dilemme di me ηgee le. ¹² E me ensee ê ben keceey keceey le wee wvú nu ε lese fitele yî yem e nu ke egee ten dilemme di me ηgee. E wvú nu ke ege dilemme efey naa di me nu ε ηge, njefo me ηgene wase fô Icem e. ¹³ Naa la fî ben ε bife ê diee diem e, é me enge fî, wvu le Icee Wan nulo ekeηke diee di kuuke nje Wan. ¹⁴ E ben bife naa la ê diee diem e, é me enge fî.

E Jisos kaw bonyii bew bô Keyoy ke Yuule

¹⁵ E ben koonke me, é ben egeelè bonci bem, ¹⁶ é me ηke enleke ê Icem é wvú enya ben bô wvumvu Wee Nfi é wvú enu ben ε bó sekecii. ¹⁷ Wee wvun nu Keyoy ke keceey e. Ke wvú nu wee wvú è nulo é bonyii bò è nu bo yî woŋ wvun e efiisen wvú κε, njefo κε bó yene wvú le κeneε kee wvú κε. Ben nu finen ε ben kee wvú, njefo wvú cee ben ε bó, ε wvú nu ke enu yî yene le.

¹⁸ Ke me nu ηke encine ben e é ben enu diεwe boom bo bonkfu le κε. Me nu ηke enkase ento enu beene. ¹⁹ E shεete wase caan é bonyii bò è nu bo yî woŋ wvun e saa ebvuu eyen me le κε. Geenēn, ben nu ke eyen me le. No me nu ηke enu dvú, nu ε ben ten nu

ke enu dvú. ²⁰ E nu ke enu ebvubwε é ben ekiεε le me nu yí Icεm e, ε ben nu yí yem e, ε me nu yí yene le. ²¹ Wee wvù kee bonci bem gεεle, nu wvuwε wvù koonke me. E wee wvù koonke me nu ε Icεm nu ke ekoonke wvù. E me nu ηke enkoonke ten wvù, enduηce ekole kem ê wvù.” ²² E Judas wvumvu (ε è yaa nu ke wε wvù bó tenε le Iskaliot κε) bife ê wvù le, “Tata, fí ghan nεε le fí wo nu ke eduηce ekole kuw ε è nu ê bese, ε è yaa nu ê bonyii bò è nu bo yí won wvun e κε?” ²³ E Jisus tfuse ê wvù le, “E wee koonke me, é wvù egεelè njeme wεm, é Icεm ekoonke wvù, é bee Icεm ke eto fô wvù le ecee bee bó. ²⁴ Ke wee wvù baa koonke me ké no gεεle njeme wεm κε. Ke njeme wvù ben yuuke nu wεm κε. E nu wvu Icεm wvù tum me.

²⁵ Mwεεm mvun nu ε me njemyi ê ben mbεε beene. ²⁶ Geenεn, Wee Nfi wvù è nu Keyoy ke Yuule wvù Icεm nu ke eciinse ê diee diem e nu ke eyεεyi ben bò mwεεm mvunciim ebvuu ege é ben ekumyi mwεεm mvunciim mvù me nu ε njeme wase ê ben. ²⁷ Me nu ε ηgεε nyεkeey le wvù enu ben ε bó. Me nyaa nyεkeey wvù è nu wvuwεm ê ben. Ke me nyaa nyεkeey wvun ê ben no bonyii bò è nu bo yí won wvun e ké no nyaa κε. Fo ben ecinε é mvuntelem mvunen ebukke kenεε kenke

jan κε. ²⁸ Ben nu ε yuw wase no me ηgayte le me ηgene wa lo, ε me nu ηke enkase ento enu beene. E ben be koonke me, tu ben bee elanjanε lo, njefo me ηgene ε è nu fô Icεm e, no Icεm kuuke fele me. ²⁹ Keseen nu ε me ε njeme wase fεε fin ê ben é fí se keeke ekooy, wvu le fí ke dioo ε kooy, é ben emum ebee me le. ³⁰ Ke me mbεε embvuu enshe enjemyi beene baay κε, njefo nfon wvù saake won wvun too wase. Ke è nu le wvù kenke mvunηay ê me ê we κε. ³¹ Geenεn, me ηgee ε è nu no Icεm nu ε gay le me engeè wvu le bonyii bò è nu bo yí won wvun e nulo ekiεε le me ηkoonke Icεm. Ben eja we é bó enε.”

15

Jisus nu kete ε bonyii bew nu tíεw yidvu

1 “E nu me twen kete ke mvuntam e ke cεεy cεεy, ε Icεm nu wee wvù seysee twen wvudvu. ² Tíεw yem yicii yí baa yumte mvuntam, nu ε wvù ke faashε bvuse, ε yí yumte mvuntam nu ε wvù ke seyse kpwεce wvu le yí eyuule emum eyumte mvuntam nteen. ³ Njeme wvù me njeme wase ê ben nu ε ge wase ben ε no yuule. ⁴ Ben emεy enù yí yem e, é me enu ten yí yene le. Ke tíεw nulo eyum mvuntam eyineyin se yí nu yí kete le κε.

Ɛ nu ke ɛɛɛɛ no ke è nulo é ben ege fiɛɛ se ben nu yî yɛm e ke. ⁵ Ɛ nu me twenj kete ke mvuntam e, ɛ ben nu tíew yidvu. Wee wvù nu yî yɛm e ɛ me nu tɛn yî ye le, nu wvuwe wvù nu diɛwe tíew yì nulo eyumte mvuntam nteen e, njefo é me mbaa enu, wee saa ege fiɛɛ ke. ⁶ Wee wvù nu se wvù ɛ mɛy ɛ no nu yî yɛm e nu diɛwe tíew yì bó efasse elanj lo, é yí eyumtɛn e. Kfuu yiyɛ tíew nu ɛ bó nu ke ebaance elanj ê nguy e é yí efie lo. ⁷ Ɛ ben mɛy ɛ no nu yî yɛm e ɛ diɛw yɛm nu yî yene le, ben é bife naa la fi ben shieele, é bó ege fí fô ben e. ⁸ Ɛ ben nu diɛwe tíew yì yumte mvuntam nteen e, é fifin enyaa diee di kuuke ê Icɛm, emum eduŋci le ben nu bonyii bem bo ngoo le.

⁹ No Icɛm koonjke me nu ke ɛɛɛɛ no me njkoonjke ben. Ben emum emɛy enù ente jo kenjkonɛn kem. ¹⁰ Ɛ ben geele bonci bem, é ben emɛy enu ente jo kenjkonɛn kem, ke no me nu ɛ ngeɛ bonci bo Icɛm e ɛ mɛy ɛ no nu ente jo kenjkonɛn kew. ¹¹ Mwɛɛm mvun nu ɛ me njemyi ê ben wvu le njon wɛm nulo enu fô ben e, é ben emum ekɛnjke njon wvù nu ɛ yinɛn. ¹² Nci wɛm nu wvun wvù nu le ben ekoŋenè ke no me njkoonjke ben. ¹³ Ke kenjkonɛn kemew bvuu nu dvú kè kuuke fele kè le wee enya nshii we ekpwe nje nsáa ye ke. ¹⁴ Ɛ ben gee

fiɛɛ fi me ngayte le ben egeè, tu ben nu nsáa yɛm. ¹⁵ Ke me mbvuu ntenje ben le boom bo lemme le ke, njefo ke waa lemme ké no kee fiɛɛ ficii fi cee ekole we gee ke. Me ntenje wase ben le nsáa yɛm njefo fiɛɛ ficii fi me n'yuw ê Icɛm nu ɛ me ɛ nge wase ben ɛ kɛɛ. ¹⁶ Ke è to caw ben me ke. Ɛ to caw me ben, mbaa ngeɛ le ben egen enu diɛwe tíew yì yumte mvuntam e, mvuntam ɛ è nu mvù nu ke emɛy nu dvú le. Ɛ ben gee nonɛn, naa la fi ben ɛ bife ê Icɛm ê diee diem e é wvù enya ê ben. ¹⁷ Nci wvù me nyaa ê ben nu ke wvun wvù le, ben ekoŋenè.

Ɛ Jisos gay le wonj wvun nu ke ebane bonyii bowene

¹⁸ Ɛ bonyii bò è nu bo yî wonj wvun e bane ben, é ben no kee le bó to yaw kɛw no bane ɛ è nu me ɛ se no bane ben. ¹⁹ Ɛ ben be nu bonyii bo yî wonj wvun e, tu bonyii bò è nu bo yî wonj wvun e be koonjke ben diɛwe bonyii bobole. Geenɛn, ke ben baa nu bonyii bo yî wonj wvun e ke. Me nu ɛ ncaw wase ben ɛ mbvuse ente jo bonyii bo yî wonj wvun e. Ɛ nɛɛ fiɛɛ fi bonyii bò è nu bo yî wonj wvun e bane ben. ²⁰ Ben ekume njeme wvù me nto njemyɛɛ ê ben le ke waa lemme ké no kuuke fele cee ekole we ke. Ɛ bó bone bikaa ê me ejim, tu bó nu ke ebon tɛn ê ben ejim. Ɛ è be nu le bó yuuke njeme wɛm e, tu bó nu

ke eyuw tɛn wene le. ²¹ Fin nu fiɛ fi bó nu ke ege bó ben nje me, njefo ke bó yaa kee wvú wvú to tumɛɛ me ke. ²² Ɛ è be baa nu le me nu ɛ nto ɛ njeme ê bó, tu bó be baa ekeŋke jay ke. Geenɛn, keseen nu ɛ ke bó keŋke fiɛ keetanɛ diuw dvú yí bibefe bibole ke. ²³ Wee wvú bane me nu ɛ wvú bane Icɛm tɛn. ²⁴ Ɛ è be baa nu le me nu ɛ nge kfuu dilemme di wee ke baa yuu ge wase enteleŋ jo bó, tu bó be baa ekeŋke jay ke. Geenɛn bó nu ɛ yɛn, ɛ no bane ke me noo Icɛm. ²⁵ Fifin nu nonɛn keege é diɛw eto ekocɛn no bó to saŋɛɛ ê N'wa' bonci bobole le, 'Bó ban me ɛcici.'

²⁶ Geenɛn, Wee Nfi wvú me nu nke enciɛnse nu ke eto ɛ wvú nɛ fô Icɛm e. Wee Nfi wvun nu wvú è nu naa Keyoy ke keceɛy e kè nɛn'yi fô Icɛm e. Seke wvú ɛ to, wvú nu ke eben jim nsaw wɛm. ²⁷ Ben tɛn nu ke eben jim nsaw wɛm, njefo ben nu ɛ no nu beene ɛ keɔw fonkɛw."

16

¹ "Me njemyi mwɛɛm mvun mvunciim ê ben wvu le fo ben ke egbwe yí mbee wene le ke. ² Bó nu ke ekuŋ ben yéw bunle le. Yí keceɛy e, kefew too lo kè wee nu ke edioo yuu wee mvu ben e, eyuu kpwaake le wen gee ɛ è nu lemme di jee fô Nyo' le. ³ Ɛ bó nu ke egee nonɛn, njefo ke bó baa kiɛɛ wase Icɛm kenɛɛ

me ke. ⁴ Me njemyi mwɛɛm mvun mvunciim ê ben nɛn wvu le seke kefew kedvu ɛ kocɛn, é ben ekume le me nto nu ɛ njeme wase é ben ekume mvú.

Lemme di Keyoy ke Yuule nu ke eto egee

Me nto mbaa njeme mwɛɛm mvun ê ben fonkɛw ke, njefo me nto nke no nu ke beene. ⁵ Keseen nu ɛ me ntuu wase jim fô wvú wvú to tumɛɛ me le. Geenɛn, wee mvu ben e baa cim bife é me le laa me ngenɛ fɛɛ le. ⁶ Ben nu yii yii njefo me nu ɛ njeme wase mwɛɛm mvun ê ben. ⁷ Naa no fí cim nu nonɛn, é me ensee é ben keceɛy le, è nu lo fiɛ fi jee fô ben e le me enɛn. Ɛ me nu se me ɛ ngen, Wee Nfi we saa eto fô ben e ke. Geenɛn, é me ngen lo, emum enciɛnse wvú fô ben e. ⁸ Ɛ wvú nu ke edioo ɛ to, etooshe bonyii bò è nu bo yí won wvun e, ege é bó eyɛn kebefɛ kebole, ege é bó eyɛn fiɛ fi è nu nce wvu teyɛy, ege tɛn é bó eyɛn fi è nu nsaw Nyo'. ⁹ Wvú nu ke ege é bó eyɛn kebefɛ kebole no bó baa lese fitele yí yɛm e ke, ¹⁰ ege é bó eyɛn fiɛ fi è nu nce wvu teyɛy no me ngenɛ wase fô Icɛm e, ɛ ben yaa beɛ ke ebvuu eyɛn me le ke. ¹¹ Ɛ wvú nu ke ege é bó eyɛn fiɛ fi è nu nsaw Nyo' njefo nfon wvú saake won wvun nu ɛ nsaw ɛ koo wase wvú.

12 Me mbεε ηκηηke naa mwεem nteen keenjeme ê ben, geenεn ke è nulo é mvú eley bitem binεn e keseen ntay ke. 13 Seke wvú wvú Keyoy ke keceey e ε to, efi ben é ben ekiεε keceey kecii. Ke wvú yaa nu ke ejemyi ε è nu yî mvunγay mwew e ke. Fiεε ficii fi wvú nu ε yuw nu fi fi wvú nu ke ejemyi, mum seηe ê ben mwεem mvú nu ke eto. 14 Wvú nu ke eduηce bvukuke bwem, no wvú nu ke ejoo ε è nu fiεε fi è nu fiem seηe ê ben. 15 Fiεε fi Icεm e ficii nu fiem. E neε fiεε fi me ηgayte le wvú nu ke ejoo ε è nu fiεε fi è nu fiem seηe ê ben.

Yii boom bo ηgoo le bo Jisos e nu ke etu nlanlan

16 E shεete wase caan ben saa ebvuu eyεn me le ke, dioo ε mooce caan é ben ebvuu ekase eyεn me le.” 17 No Jisos jeme nonεn, ε boom bew bo ηgoo le bomew ghay εbonεbon le, “E se nu la fi wvú gayte ê beene le, è shεete wase caan beene saa ebvuu eyεn wen e ke, ke dioo ε mooce caan ebvuu ekase eyεn wen e, bô le wen gεne fô Icee wen e? 18 Fiεε fi wvú se duu le è shεete wase caan se nu naa le la? Ke beene baa kiεε fiεε fi wvú jemyi nonεn ke.”

19 E Jisos dioo kiεε le bó gomte keebife ê wen fiεε fi wen jeme, mum bife le, “Ben ghayte εbenεben ekumε fiεε fi me ηgayte le, ‘E shεete wase caan ben saa ebvuu eyεn me le ke, ke dioo ε mooce caan é

ben ebvuu ekase eyεn me le’ le? 20 E me ensee ê ben keceey keceey le, ben nu ke ebeele kpwe, fuunke ε bonyii bô è nu bo yî wonη wvun lanlanje lo fibole. Ben nu ke enu yî yii le, geenεn ε yii yene yin nu ke enε etu nlanlan. 21 Kpwoon ké dioo nu yî lume le, no yuuke nsase, ηjefo kefew kew keeboo nu ε kocεn wase. E wvú ké dioo ε boo wase wan, wvú saa ebvuu ekumyi nsase wvudvu ke, ηjefo wvú yuuke wase ε è nu njonη le wee wvu wum nu ε to yî wonη e. 22 E nu ke no fi nu fô ben e keseen. Ben nu yii yii, geenεn ε me nu ηke endioo ε ηkase ε n'yeη ben e, é ben ekεηke wase ε è nu nlanlan fô mvuntelem mvunεn e, ε wvuwe nlanlan nu ke enu wvú wee yaa nulo ke efi ê ben ke. 23 E nu ke enu kefew kekiε le, ben saa ebvuu ebife fiεε ê me ke. E me ensee ê ben keceey keceey le, é ben bife naa la ê Icεm, é wvú enya fiεε fidvu ê ben ê diee diem e. 24 E kew lo ε to ε buy keseen e, nu ε ben ke baa bife wase fiεε ê Icεm ê diee diem e ke. Ben ebife, é ben ekεηke, wvu le nlanlan wene eyiηsen.

25 Me njemyi njeme wvun ε è nu ke ê bonηan e, geenεn kefew too lo kè me n'yaa mbεε ηke embvuu enjeme ê ben ê bonηan e ke. Me nu ηke enjemyi wase ê ben ε è nu endan ekumε Icεm. 26 E nu ke enu kefew kekiε le, é ben biite fiεε ê Icεm ê diee diem e. Ke me ηgayte ê ben le me nu ηke enlεke fiεε ê Icεm ben e

ke. ²⁷ Icēm kebεε koonjke ben, njefo ben nu ε koŋ me ε bvuu ε bee le me nε fō wvú wvù Icēm e. ²⁸ Me nto nε fō Icēm e nto yî wonj wvun e, ε no nen'yi wase yî wonj wvun e ntuu jim fō Icēm e.”

²⁹ No Jisos jeme nonen ε boom bew bo ŋgoo le bense lo gay le, “Anghaal! Wo jemyi naa keseen teyten ε è yaa bvuu nu ê bonjan e ke! ³⁰ Keseen nu ε bese ε yen wase le wo kee mwεem mvunciim yaa ceyte le wee ke ebife ke lo fiεε ê wo ke. Fifi nu ε ge bese ε mum ε bee le wo nε fō Nyo' le.” ³¹ ε Jisos tfuse ê bó le, “Ben fen nu ε bee keseen e? ³² Kefew too lo, ε kí ε to naa wase, kè ben nu ke etawse mwaan mwaan é wee egene ê wvú yew, cine me le me embenj. Geenεn ke me nu me embenj ke, njefo Icēm nu bee wvú. ³³ Me njemyi mwεem mvun ê ben wvu le no ben nu yî yem e, ben emum ekenkè nykeey. Yî wonj wvun e nu ε ben kenjke bonjεw, geenεn ben esakenè. Me nu ε nso wase wonj wvun.”

17

ε Jisos bunle fō bonyii bew e

¹ ε Jisos ke jeme njeme wvun mεse, mum nε cake ejise taa we bunle le, “Icēm, kefew nu ε kocεn wase. Duŋce bvukuke bvú Waa wo le wvu le Wan ten nulo eduŋce bwuw bvukuke. ² Wvú nulo eduŋce

njefo wo nu ε nya mvungay ê wvú ê we jo wee wvu wum tfuu le wvú enya nshii wvú mey lo ê boba bocii bò wo nu ε nya ê wvú. ³ ε nshii wvú mey lo wvun nu fin fi le bó ekeè wo wvú è nu ke wo Nyo' wvu keceey, ebvuu ekee ten me wvú Jisos Klistu wvú wo to tumεε le. ⁴ Me nu ε nduŋce wase bvukuke bwuw yî nshe le no me nu ε mεse lemme di wo to nyaε le me enlem e. ⁵ Yî keseen e Icēm, kase enya me bvukuke mbew yo le bvù me nto nshee ŋkenjke fwele ε wonj se ke kew e.

⁶ Me nu ε nduŋce wase wo ê bonyii bò wo to baayεε ê wonj jan nya ê me le. Bonyii ban to nu buw, ε wo mum nya bó ê me. ε bó nu ε yuw diεw yo le. ⁷ Bó nu ε kieε wase keseen le fiεε ficii fi me ŋkenjke nu ε fi nε ε è nu fō wo le. ⁸ Me njemyi nen njefo me nu ε nya wase diεw yì wo to nyaε ê me ê bó, bó ε fiisen, ε mum ε kieε yî keceey e le me nε fō wo le, ε bee ten le è to tum wo me. ⁹ Me mbunlee nen ε è nu fō boban e. Ke me mbunlee ε è nu fō boba bò è nu bo yî wonj wvun e ke. Me mbunlee ε è nu fō boban bò wo nu ε nya ê me le, njefo è nu bonyii buw. ¹⁰ Bonyii bocii bò me ŋkenjke nu bonyii buw, ε bonyii bocii bò wo kenjke nu bem. ε nu yî bó le wvú bvukuke bwem yen'yi. ¹¹ Keseen nu ε me n'yaa mbεε

ê wonjan ke. Geenən bó beε ê wonjan, ε me ŋkaase wase ntoo fô wo le. Icem wvù yuule, gεεε bó ê diee diuw di wo nu ε nya ê me le, wvu le bó nulo enù yî wee le mwaan ke naa no bee wo nu yî wee le mwaan.

12 Seke me nto nu bee bó, me nto nu ε ηγεε bó ê diee diuw di wo nu ε nya ê me le. Me nu ε nceycyεy bó wee mvu bó le baa la, efey ke wvuwe wvù to nu wase wee wvù nu ke ela le. E fifin to nu wvu le fiεε fi bó sanεε ê Ŋwa' Nyo' le eto ekocεn. 13 Keseen nu ε me ŋkaase wase ntoo fô wo le, ε mwεεm mvun nu ε me njemyi mbeε yî wonjan wvun e wvu le è nulo é bó ekeŋke njon wvu wεm ε wvú ε yiŋsen yî bó le. 14 Me nu ε nya wase diεw yo can yibole, bonyii bò è nu bo yî wonjan wvun e ε mum ε no bane bó njefo ke bó nu bonyii bo yî wonjan wvun e ke, leŋleŋ no ke me nu wee wvu yî wonjan wvun e ke. 15 Ke me mbunlee nen le wo ebvuse lo bó yî wonjan wvun e ke. Me mbunlee ε è nu le wo egemgem bó fo bó eley can wee kebefε we le. 16 Ke bó nu bonyii bo yî wonjan wvun e ke, leŋleŋ no ke me nu wee wvu yî wonjan wvun e ke. 17 Seyse bó egeε é bó eyuulè ente jo keceey. Diεw yo nu keceey. 18 No wo to tumεε me yî wonjan wvun e, nu ke leŋleŋ no me nu ε ntum bó yî wonjan wvun e. 19 Me ε mum ε nseyse ekole kem ε ηγεε nje bó, wvu

le è nulo ten é bó eseyse bibole bikuu egeε yî keceey.

20 Ke me mbunlee ke ε è nu fô bonyii ban e maan ke. Me mbunlee ten fô bonyii bocii bò nu ke eyuw diεw yibole elese fitele yî yεm e. 21 Me mbunlee le bó bocii ke enu yî wee le mwaan ke naa no wo wvù Icem nu yî yεm e ε me nu yî yo le. Me mbunlee le bó ten ke enu yî yese bee wo le wvu le bonyii bò è nu bo yî wonjan wvun e ebee le è to tum wo me. 22 Bvukuke bvù wo to buwεε me dvú nu ε me ε nya wase ê bó wvu le bó nulo enù yî wee le mwaan, ke naa no bee wo nu yî wee le mwaan, 23 ε me nu yî bó le, ε wo nu yî yεm e. Le bó elooci nù yî wee le mwaan, nonen é bonyii bò è nu bo yî wonjan wvun e emum ekiεε le è tum wo me, ε wo koonke bó ke naa no wo koonke me. 24 Icem, me nshieele le boba bò wo nu ε nya ê me ke enu ten bee bó fô me nu, wvu le bó ke eyen bvukuke bvù wo to nyaε ê me nje keŋkonen kuw fô me le ε wonjan wvun se ke kew e. 25 Eey Icem wvu teyey, ke bonyii bò è nu bo yî wonjan wvun e kee wo ke, geenən ε me ηkee wo, ε bonyii bem ban nu ε kieε le è tum wo me. 26 Me nu ε ηge wase bó ε kieε wo, ε me mbeε ηke engee ke ε bó kee wo, wvu le keŋkonen kè wo nu ε kon me dvú nulo enu yî bó le, ε me ten nu yî bó le.”

18

Ɛ bó tum bonyii bo nci le Ɛ bó ɣɛn koo Jisos

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Ɛ Jisos ke bunle mese, Ɛ bó boom bew bo ɲɔoo le ne fó, ɣɛn lente kelonɛ kè bó teɲe le Kidlon, buy kewvu keki fô wɛɛ ketaan wvumew e, mum ley jó. ² Ɛ to nu Ɛ Judas wvú to gesɛɛ Jisos kee ten bvudvuu bvudvu, njefo Jisos bó boom bew bo ɲɔoo le to ké no ɣɛne taashi fó efonɛfon. ³ Nonɛn, Ɛ Judas mum ɣɛn fô bó ɲɔoo bonyii bo nci le noo bonyii bomew bò to cɛyte yew ncese. Bonyii ban nu Ɛ è to tum bocee ncese bo baay baay noo Bofalasii bó. Bó to ɣɛne kenke bin'yeese bó dinguci Ɛ bó Ɛ tfuw noo mwɛɛm mvu jem e. ⁴ No Jisos to kee wase fiɛɛ fi to nu keeke ekooy bó wvú, Ɛ wvú mum bence to fwe, bife ê bó le, “Ben gomte Ɛ è nu yɛɛ?” ⁵ Ɛ bó tfuse ê wvú le, “Jisos wvu Nasalet.” Ɛ Jisos gay ê bó le, “Ɛ nu me wvudvu.” Ɛ to nu Ɛ Judas wvú to gesɛɛ wvú leeme bó bonyii bodvu. ⁶ No Jisos gay ê bó le è nu wen wvudvu, Ɛ bó kaa tu lo jim jim, gbweken fokuse. ⁷ Ɛ wvú bvuu bife ê bó le, “Ben gomte Ɛ è nu yɛɛ?” Ɛ bó tfuse le, “Jisos wvu Nasalet.” ⁸ Ɛ Jisos gay ê bó le, “Me nu Ɛ nsee wase ê ben le è nu me wvudvu. Ɛ ben fɛn gomte Ɛ è nu me, é ben cinɛ Ɛ bonyii ban no ɣɛne.” ⁹ Wvú to gay nonɛn keege é

fí eto ekocɛn ê diɛw yì wvú to jemyɛɛ wase ê Nyo' le wen to baa lase wee mwaan fô bò wvú to nyaɛ ê wen e ke.

¹⁰ Semon Bita to kenke nyo jem. Ɛ wvú mum dvun ê ɲku le, cun kentunɲun ke nfwa ekole ke bocee ncese le ke ɛɛɛy dvú, sum. Diee di nfwa wvudvu le to nu Malkus. ¹¹ Ɛ Jisos gay ê Bita le, “Kase etfuse nyo yo ê ɲku le. Ke me nu en'wu fiko fi ɲɣɛw e fi Icɛm nu Ɛ nya ê me le?”

Ɛ bó jo Jisos ɣɛn dvú fô Annas e

¹² Ɛ ekole ke bonyii bo nci le bó ɲɔoo bonyii bo nci le noo bonyii bò to cɛyte yew ncese Bojuu mum ghen Jisos kay wvú bó bokfuu. ¹³ Ɛ bó yaw jo wvú ɣɛn dvú fô Annas e, njefo Annas to nu icee kpweɛ Kayfas wvú to nu ekole ke bocee ncese le kelum kekɛ le. ¹⁴ Kayfas wvun nu wvú to nyaɛ wase ntefe ê Bojuu le fí jee le wee mwaan ekpwe fô bonyii le bocii.

Ɛ Bita tun le ke wen kee Jisos ke

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ No bó to ɣɛne bó Jisos nonɛn, Semon Bita bó waa ɲɔoo Jisos mvu to bii wvú le. No waa ɲɔoo Jisos wvun to nu Ɛ ekole ke bocee ncese le kee wvú, Ɛ wvú mum bi Jisos e ɣɛn ley fô lakfulɛɛɲ ekole ke bocee ncese le. ¹⁶ Ɛ Bita shɛɛ no leeme ekfun mbew diuw ketaan e. Ɛ waa ɲɔoo Jisos

wvudvu wvù ekolε ke bocee ncese le to kee, kase buy to jeme bô wan kpwoon wvù to ceyte diuw ketaan, jo Bita ley bô wvù. ¹⁷ Ε wan kpwoon wvudvu bife ê Bita le, “Κε wo nu ten wee ηgoo wee wvun?” Ε Bita tfuse le, “Κε me nu κε.” ¹⁸ Ε to nu ε ekfun leε, ε boom bo lemme le bô bonyii bô to ceyte yew ncese ε fwεε ηguy ε no leemene fó yosene. Ε Bita mum fey, γεν no leeme bô bó yosene ten.

Ε εκολε ke bocee ncese le biwce mwεem ê Jisos

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ε εκολε ke bocee ncese le mum no biwci mwεem ê Jisos ekumε boom bew bo ηgoo le noo ekumε n'yεeyi we. ²⁰ Ε Jisos tfuse ê wvù le, “Me ηké no njemyi ê wonj tfuu endan. Me ηké no n'yεeyi bonyii yéw bunle le noo yew ncese le fô Bojuu bocii nu ε tase. Κε me ηke mbaa enjemyi wase fiεε ê nnyile le κε. ²¹ Wo biwci mwεem mvun ε è nu ê me nje la? Ε biwci ε è nu ê bonyii bô ké no yuuke no me n'yεeyi. Bó kee naa fiεε fi me ηké no njemyi.” ²² No Jisos jeme nonen, ε wee mvu ηgoo bonyii bô to ceyte yew ncese wvù to leeme fó nceencee tum εbo ê wvù entuntun, bife ê wvù le, “Ε yin nu je yi wo tfuuse fiεε jó ê εκολε ke bocee ncese le?” ²³ Ε Jisos bife ê wvù le, “Ε me fen nu ε njeme ε njay, é wo dunce jay wvudvu. Ε me fen njemyi ε è nu keceey, wo ε kaa ε sun lo

me nje la?” ²⁴ Ε Annas mum ne ciinse Jisos fô Kayfas wvù ekolε ke bocee ncese le. Ε Jisos to bεε κε ε bó ε kay bô bokfuu.

Ε Bita bvuu tun le κε wen kee Jisos κε

(Mat 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ No Semon Bita to bεε leeme yosene ηguy, ε bonyii bife ê wvù le, “Κε wo nu mvu ηgoo bonyii bew e?” Geenεn ε Bita tun gay le, “Κε me nu mvu κε.” ²⁶ Ε waa lemme εκολε ke bocee ncese le mvu bvuu bife ê Bita le, “Me mbe mbaa n'yεn wo le ben ε wvù ê wεε ketaan we le?” Waa lemme wvudvu to nu wee kfuu di wee we wvù Bita to sumεε kentuntun kew e. ²⁷ Ε Bita bvuu tun. Κε sekedvu, ε nyimshie mum tonj.

Ε bó γεν bô Jisos fô Baylet e

(Mat 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)

²⁸ Ε bonyii mum jo Jisos fô yew e fo Kayfas no gene dvú ê ntw wee wvu Lum wvù to saake jó le. Ε to nu ε è bεε lo entantant. Ε bó dioo γεν fanε yaa ley fibole γεν ê ntw wee wvudvu le κε, njefo é bó to ley lo, emum etuu ηkfum, saa ebvuu edie Nkaw Danefey κε. ²⁹ Nonen ε Baylet mum buy to yen bó le bife ê bó le, “Fiεε fi ben yen ε wee wvun ε jay nu la?” ³⁰ Ε bó tfuse ê wvù le, “Ε wee wvun be baa buw fiεε, tu bese baa too bô wvù keenya ê wo κε.” ³¹ Ε Baylet tfuse ê bó le, “Ben ejo wvù esaw bii no wene nci

gomte.” E Bojuu gay ê wvú le, “Kε bese keηke mvuηgay keeyu wee ke.” ³² E njeme wvun mum to kocεn ê diεw yì Jisos to jemyεε wase duηci kfuu kpwe yì wvú to nu keeke ekpwe le. ³³ E Baylet kase ley gεn ê ntow we le, tee ε bó to bô Jisos, ε wvú bife ê wvú le, “E nu wo wvú Nfon Bojuu le?” ³⁴ E Jisos bife ê wvú le, “Wo jemyi fin ε è nu ηkpawawce wvuwo, nuu è jeme wee ê wo ekumε me le?” ³⁵ E Baylet bife ê wvú le, “Me nu wee Juu le? E nu bonyii buw bo woη e bô bocee ncese bo baay baay bò to bô wo ε nya ê me. Wo jay ε è nu la?” ³⁶ E Jisos tfuse ê wvú le, “Kε bvunfon bwem nu diεweε buv yì woη wvun e ke. E bvunfon bwem be nu diεweε buv yì woη wvun e, tu bonyii bem bo lemme le be ε diu wvu le fo bó enya me can Bojuu le ke. Geenεn ke bvunfon bwem nu bvù nε yì woη wvun e ke.” ³⁷ E Baylet mum bife ê wvú le, “Kε tu wo nu Nfon?” E Jisos tfuse ê wvú le, “E nu no wo gay le me nu Nfon. Bó to boke me, ε me nto yì woη wvun e nje fin fi le me ento enjeme ekumε keceεy. Wee tfuu wvú bii keceεy e ké no yuuke diεw yεm e.” ³⁸ E Baylet ghay le, “Kεceεy nu la?” No wvú ghay nonεn mum kase buy gεn yεn Bojuu ba le gay ê bó le, “Me mbaa n’yεn fiεε fi wvú jay e ke. ³⁹ Geenεn ben keηke nce wene mvu le è ké dioo nu ke-

few ke Nkaw Danεfey e, ε me mbvuse wee ncaw mwaan yew. Ben gomte le me embvuse ε è nu Nfon wene Bojuu le?” ⁴⁰ E Bojuu bodvu wam lo foweεwe le, “Aay, ke bese gomte wee wvun ke, bvuse ε è nu Balabas!” Balabas wvun to nu ekufe ke cooη e.

19

¹ E Baylet mum jo Jisos nya ε bó njin bô bongbwan. ² E bonyii bo nci le lu kefo ke bvunfon e ε kí nu bíay bíay bon ê wvú εfa, jo ndvu bvunfon ε yì yεele lo, shfuse yì ye le. ³ E bó mum no too fô wvú le bune wvú gayte le, “Biaa kemaan! Nfon Bojuu!” No bó gee nonεn no njine wvú bô can. ⁴ E Baylet bvuu buy ekfuη gay ê bonyii le, “Ben eyεn, me nu embvuse wee wvun enya ê ben, wvu le ben ekiεε le me mbaa en’yεn fiεε fi wvú jay e ke.” ⁵ E Jisos mum buy no too bô kefo ke bíay e εfa noo ndvu bvunfon ye le. E Baylet mum gay ê bó le, “Ben etaa eyεn wee wvudvu wvun!” ⁶ E bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò to ceyte yew ncese dioo yεn wvú le nonεn, mum no wamte lo le, “Ta lo wvú yì kentam e, ta lo wvú yì kentam e!” E Baylet gay ê bó le, “Ben ejo wvú bô can yene eta yì kentam e, njefo me mbaa en’yεn jay we le ke.” ⁷ E Bojuu bodvu tfuse ê wvú le, “Bese keηke nci wese, ε nci wvudvu duηci

le wvú kɛŋke keekpwe, njefo wvú nu ε ge ekole kew le wen nu Waa Nyo.’”⁸ Ε Baylet dioo yuw njeme wvun bvuu kɛŋke lo nfan baay.⁹ Ε bô Jisos bvuu tu jim ê kebuw e, ε wvú bife ê Jisos le, “Wo nε fεε?” Geenen ε Jisos faŋε yaa tfuse fiεε kε.¹⁰ Ε Baylet bife ê Jisos le, “Kε wo nu ejeme ê me le? Kε wo kee le me ηkɛŋke mvuŋgay keencine wo le mbvuu ηkɛŋke mvuŋgay keŋgay é bó eta wo yî kentam e le?”¹¹ Ε Jisos tfuse ê wvú le, “Kε wo bee ekɛŋke mvuŋgay ê me we se bó to nya mvuŋgay mvudvu ê wo fowe kε. Nonen nje fifin, wee wvú nya me can yo le nu ε wvú kɛŋke kebefε ε kí kuuke fele kuw.”

¹² Ε Baylet dioo yuw njeme wvun, mum kew no gomte je keecinε wvú le. Geenen ε Bojuu wam lo foweεwe le, “E wo mom lo ε cinε wee wvun e, tu kε wo nu nsaa Kaysa wvú Nfon wvu baay wvu Lum kε. Wee tfuu wvú bense ekole kew le wen nu nfon nu wee bvuban wvu Kaysa.”¹³ Ε Baylet dioo bvuu yuw wvun njeme, mum buy bô Jisos, shii yî kentaw ke nsaw e fò bó to teje le Bvudvuu bvú bó bom bô Eta, teje ê díεw Ibulu le le Gabata.¹⁴ Ε to nu wase Diuu di Nseyse wvu Nkaw Daŋefey e, ε kεfew to nu wase díεwε didiuu yuufe ncow difεε le. Ε Baylet jeme ê Bojuu le, “Ben etaa eyen Nfon wene wvun!”¹⁵ Ε Bojuu bodvu no wamte lo le, “Gene lo bô wvú, gene lo bô wvú, ta lo wvú yî kentam e!” Ε Baylet bife ê bó le, “Me enta

Nfon wene yî kentam e le?” Ε bocee ncese bo baay baay tfuse ê wvú le, “Kε bese kɛŋke Nfon mvu efey Kaysa kε.”¹⁶ Ε Baylet mum nya Jisos ê bó le bó egen eta yî kentam e.

*Ε bó ta Jisos yî kentam e
(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)*

¹⁷ Ε bó mum jo Jisos, buy bô wvú. Ε wvú tuu kentam kew no gene fò bó teje le Ngbwow Ekole, teje ê díεw Ibulu le le Golgota.¹⁸ Ε bó mum gen ta wvú fó yî kentam e, ta ten bonyii bomew bofεε yî bintam e, wvumvu εceεy, wvumvu ηkɔŋko, ε Jisos no nu entelen.¹⁹ Ε Baylet ten saŋ fiεε fimew ε bó ta yî kentam ke Jisos e. Fiεε fi wvú to saŋε fidvu to nu le, “Jisos wvu Nasalet, Nfon Bojuu.”²⁰ Bojuu nteen to nu ε taŋ fiεε fi wvú to saŋεε fidvu, njefo fò bó to taε Jisos yî kentam e to nu nceencee mbew kelaante le, ε wvú to saŋ fiεε fin ê díεw Ibulu bô yi Latin noo yi Glek e.²¹ Ε bocee ncese bo baay baay bo Bojuu le gen gay ê Baylet le, “Fo wo esaŋ le, ‘Nfon Bojuu’ kε. Saŋε ε è nu le, ‘Wee wvun duu le wen nu Nfon Bojuu.’”²² Ε Baylet tfuse ê bó le, “Fiεε fi me nsan nu ε me ε nsan wase.”

²³ No bonyii bo nci le to taε wase Jisos yî kentam e, mum jo ndvú ye gaw ê bikuu bibole mondvuum monem no bó to nu. Bó to nu ε jo naa noo kekum kew. Geenen ε kekum kin nu ε bó to tum

ke lo kenlaaten e ε kew yi kendon e ε bow ε buy yi bikaa le. ²⁴ Nonen ε bó mum jeme εbonεbon le, “Fo beene esaa kekum kin ke. Beene etum kan, eyen wee wvù nu ekenke.” Fifi to kooyi keege é fí eto ekocen no bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le le,

“Bó to nu ε gaw ndvú yem fô bikuu bibole, tum kan bô kekum kem.”

Nonen bonyii bo nci le bodvu to nu ε ge ke naa fiεε fidvu fin.

²⁵ Geenen, bokεne bomew to leeme fô mbew kentam ke Jisos e. Bokεne ban to nu bwee Jisos bô waa bwee bwee Jisos wvù kpwoon noo Maalia wvù kpweε Klobas noo Maalia Magdalen. ²⁶ ε Jisos ke dioo ene eyen bwee le noo waa we ηgoo we wvù wvú to koonke ε bó leeme mbew ye le, ε wvú gay ê bwee le, “Kpwoon, taa eyen, wvun nu wase waa wo.” ²⁷ No wvú gay nonen kase gay ten ê waa we ηgoo we le, “Taa eyen, wvun nu wase bwoo.” ε kew sekekε le ε waa we ηgoo wvudvu mum jo bwee Jisos ε wvú gen no cee wase ε è nu yew dvu wvú.

ε Jisos kpwe

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49*)

²⁸ Ejim jodvu no Jisos to kee wase le fiεε ficii nu ε ka wase, ε wvú mum nε jeme keege é fí eto ekocen no bó sanεε ê Nwa' Nyo' le le,

“Kendon yumte me.”

²⁹ Nsefe mvu to leeme fô bô mbvuum mo ηgbwayηgbwayi jó ε mó ε yiηsen. ε bonyii bo nci le bodvu mum ffum kusha jó bon yi fite fi isob e nεke diuw we le. * ³⁰ ε Jisos dioo fi mbvuum modvu mum gay le, “Fí ε ka wase.” No wvú gay nonen, ηgvuke ekole, ε keyoy kew mum buy.

ε bó bon dita di Jisos e

³¹ No εbvubwe to nu wase Diuu di Nseyse le keeley diuu di mbam e, ε Bojuu no gomte keege le fo εgvun yodvu ke emey enu yi bintam e diuu di mbam e ke, (tete ε mbam wvudvu to nu wvu baay). ε bó mum gen yen Baylet e lεke le wvú egay é bó engoce bikaa bi bonyii bô to nu yi bintam e bodvu wvu le bó eyanηsen ekpweken é bó eshike, ecake. ³² Nonen ε bonyii bo nci le mum to ηgoce bikaa bi wee wvu fwe le, ηgoce ten bi wvumvu we wvú bó to taε bô wvú le. ³³ Geenen, ε bó ke dioo to buy fô Jisos e, yen le wvú be ε kpwe wase, ε bó fanε yaa bvuu ηgoce bikaa biew ke. ³⁴ ε wee mvu ηgoo bonyii bo nci le bon dita di Jisos e bô goo. No wvú bon nonen, kan mwaan ε elεme bô joo ta buy fô. ³⁵ Wee wvú to yenεε mwεεm mvun e nu ε wvú ε ben jim nsaw wvudvu, ε njeme we nu keceεy, ε wvú kee lo le wen jemyi ε è nu keceεy wvu le ben nulo ebee.

19:24 Mben 22:18 **19:25** Mat 27:55-56; Luk 23:49 **19:26** 13:23 **19:28**

Mben 22:15; 69:22 **19:29** Mben 69:21 * **19:29** Isob wvun nu diee di kete kemewe. **19:31** Dito 21:22-23 **19:34** 1Jon 5:6 **19:35** 15:27; 21:24 **19:36** Mben 34:20-21; Ksm 12:46

³⁶ Mwεem mvun to kooyi wvu le fiεε fi bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le eto ekocεn no bó sanεε le, “Kε ekufe kew kemwaan nu ε bó nu ke engoy kε.” ³⁷ E fi bvuu nu ε bó ε san bvudvuu bvumew e ê Nwa' Nyo' le le, “Bonyii nu ke etaale wee wvudvu wε wvù bó nu ε bon bó goo.”

Ε bó dwey Jisos

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ Ejim jodvu ε Yosεw wvu Alimatia nε gen yen Baylet e lεke le wvù ebee é wen ecake gvune di Jisos e. Yosεw wvun to nu wee ηgoo Jisos geenεn ε è nu ke ejim ejim njefo wvù to fane Bojuu. E Baylet bee, ε wvù mum gen keecake gvune didvu. ³⁹ Nikodemus wvù to yawεε gen yen Jisos e entan jomew to nu ε to ten bó bifuu bimew bì shfuunεene ε bó taashe ε kene bó mεel noo alos ε bvujite bvudvu nu ke diεwε bokilu mbaanshe ncow hotete le. ⁴⁰ E bó wvù mum shike gvune di Jisos e njime bó ndvú ε bó ε yefe bó nfley wε no ndwey wee to ké no nu ê nce won Bojuu le. ⁴¹ E to nu ε wεε kentaan wvumew nu mbew fò bó to taε Jisos yî kentam e. E wεε wvudvu nu ε jem yî fiε mi nu dvú ε bó ke baa edwey wase wee jó kε. ⁴² Nonεn no εbvubwε to nu wase Diuu di Bojuu le di Nseyse wvu diuu di Mbam e,

ε jem yidvu nu ten nceencee, ε bó mum lese Jisos jó. †

20

Ε bó gom gvune di Jisos e ηkuun

(*Mat 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

¹ E è ke no nu diuu di fwe yî kema le, ε Maalia Magdalen buy ja lo kebitele, gen fò jem, yen ε bó ε cake wase tε di bó to banεε diuw jem dvú. ² Nonεn ε wvù mum lewte gen yen Semon Bita le bó waa ηgoo Jisos mvu wε wvù Jisos to koonεe le, gay ê bó le, “Bó nu ε bvuse wase Tata ê jem, ε bese yaa kee laa bó gεke fεε wvù le.” ³ E Bita bó waa ηgoo Jisos wε mum buy no gene fò jem. ⁴ Bó to gene lewte lo, geenεn ε waa ηgoo Jisos wε lewte fey Bita yaw fεse fò jem. ⁵ No wvù fεse, ηgvuwce taa, yen ε ndvú yî bó njimεε yî Jisos e jiime jó. E wvù taa nonεn fanε yaa ley jó kε. ⁶ E Semon Bita bi wvù le fεse fó, mum ley lo gen ê jem. No wvù ley, yen kε ε è nu ndvú ye le ε yî jiime, ⁷ noo fincake fi ndvu le fi bó to njimεε ekole ke Jisos e dvú, ε fí yaa jiime bó yimi ndvú ye kε. Geenεn ε bó kewe ε gεε bwew bvudvuu le εfinεfin. ⁸ E waa ηgoo Jisos mvu wε wvù to yawεε efese fò jem mum ley ten gen ê jem yen fiεε fin e mum bee. ⁹ E to nu ε bó baa cim kiεε wase kenyi ke fiεε fi nu ê Nwa' Nyo' le le Jisos

19:37 Saka 12:10; Mwmm 1:7 **19:38** 9:22 **19:39** 3:1-2 **19:40** 12:7 † **19:42** Bó to lese Jisos jó nonεn wvu le mbam ke edioo ε fey, é bó emum eto elooce edwey wvù ê ndwey wvubole. **20:2** 13:23 **20:6** 11:44 **20:9** Mben 16:9-10; Luk 24:26-27; Lem 2:25-31; 1Kol 15:4

to kɛŋke keeke ebuy yî kpwe le kɛ.

Ɛ Jisos duŋɕe ekole kew ê Maalia Magdalen

¹⁰ Ɛ boom bo ŋgoo le bo Jisos e ba kase kfulɛ fô yew e. ¹¹ Geenɛn ɛ Maalia shɛɛ no leeme beele fô jem. No wvú to beele ke nɛ ŋgvuwɕe taa ê jem, ¹² yɛn bonceenda bo Nyo' le bofɛɛ ɛ bó ɛ tfume ndvú yî baa ɛ shii fò bó to jikɛɛ gvune di Jisos e, wvumvu fô ekole ke Jisos e to jiime, wvumvu fô bikaa biew to jiime. ¹³ Ɛ bonceendaa bo Nyo' le bodvu bife ê wvú ɛ, “Kpwoon, wo beele la?” Ɛ wvú tfuse ɛ, “Me mbeele njefo bó nu ɛ cake Tata wɛm ɛ nɛ dvú ɛ me n'yaa ŋkee fò bó gɛke wvú kɛ.” ¹⁴ No wvú gay nonɛn, dioo banke ye yɛn ɛ Jisos leeme. Geenɛn ɛ wvú fanɛ yaa kiɛɛ ɛ è nu Jisos kɛ. ¹⁵ Ɛ Jisos bife ê wvú ɛ, “Kpwoon, wo beele la? Wo gomte ɛ è nu yɛɛ?” Ɛ Maalia mum no kpwaake ɛ è nu wee wvú taale fô wɛɛ ketaan wvudvu le. Ɛ wvú mum gay ê wvú ɛ, “Icɛm, é wo fɛn nu ɛ tuu wvú ɛ nɛ dvú, é wo see fò wo gɛke wvú é me enɛn enjo ene dvú.” ¹⁶ Ɛ Jisos nɛ ben wvú ɛ, “Maalia.” Ɛ wvú banke ye tee wvú ê díɛw yibo Ibulu le ɛ, “Laboni,” fi nu ɛ, “Wee n'yɛɛyi.” ¹⁷ Ɛ Jisos gay ê wvú ɛ, “Fo wo ejici me le kɛ, njefo me mbaa mben wase fô Icɛm e kɛ. Genɛ ɛ è nu fô boom bo bwɛɛm e esee ê bó ɛ me

mbene wase fô Icɛm wvú è nu tɛn Icen e noo fô Nyo' wɛm wvú è nu tɛn Nyo' wene le.” ¹⁸ Ɛ Maalia Magdalen mum gen see ê boom bo Jisos e bo ŋgoo le ɛ wen nu ɛ yɛn Tata le, bvuu see ê bó ɛ wvú nu ɛ jeme mwɛɛm mvun ê wen.

Ɛ Jisos duŋɕe ekole kew ê boom bew bo ŋgoo le

(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49*)

¹⁹ Ɛ è ke no nu fokieguu ɛbvubwɛ bvú è to nu diuu di fwe yî kemaa le, ɛ boom bo ŋgoo le bo Jisos e nu yew ɛ bó ɛ fen'yɛ bimbun, njefo bó to fane Bojuu. Ɛ Jisos ke nɛ buynɛn leem ê bó ɛntelɛn, gay bó le ɛ, “Kembonɛn enù fô ben e.” ²⁰ No wvú gay bó le nonɛn, mum duŋɕe can ye bô dita diew ê bó. Ɛ boom bo Jisos e bo ŋgoo le yuw njon baay no bó yɛnɛɛ Tata le. ²¹ Ɛ Jisos bvuu kase gay ê bó ɛ, “Kembonɛn enù fô ben e. No Icɛm to tumɛɛ me, nu kɛ lɛŋlɛn no me ntumte ben keseen.” ²² No wvú gay nonɛn, mum yoy yî bó le gay ɛ, “Ben efisɛn Keyoy ke Yuule. ²³ Ɛ ben lɛɛshì bibefɛ bi wee le, tu Nyo' nu ɛ lɛɛshɛ wase, Ben é cine sɛ ben ɛ lɛɛshɛ, tu bí ɛ mɛy wase.”

Ɛ Jisos duŋɕe ekole kew ê Toma

²⁴ Ɛ to nu seke Jisos to toe fô boom bew bo ŋgoo le, kɛ Toma wvú to nu ŋgoo boom bo yuufe ncow bofɛɛ le wvú bó to teɛ diee diew dimew le Ɛmam to nu bô bó kɛ. ²⁵ Ɛ

21

keβese ke boom bo ηgoo le bo Jisos e ke mum gay ê wvú le, “Bese be ε yεν Tata le.” Geenen, ε wvú gay fiew ê bó le, “E me nu se me ε ηke ε n'yεν dew bíen ye le yí can ye le, ε nlese kpwan εbo ê dew bíen yidvu le, ε nlese ten kebo kem yí dita diew e, me nsaa mbee naa lo ke.”

²⁶ E kema kum, ε boom bo Jisos e bo ηgoo le bvuu no nu yew ε Toma nu ten bó bó, ε dew fwese nu ε bó ε fen'ye. Geenen, ε Jisos ne buyнен ê bó entelen, gay bó le le, “Kem-bonen enú fô ben e.” ²⁷ No wvú gay nonen, mum gay ê Toma le, “Lese kpwan wo εbo yí can yem e, eyen no yí nu, ebvuu elese ten εbo kuw yí dita diem e. Fo wo ekenkè kemaηen ke, bee.” ²⁸ E Toma mum tfuse lo le, “Tata wem, noo Nyo' wem.” ²⁹ E Jisos gay ê wvú le, “Wo fen nu ε bee ke-seen njefo wo nu ε yεν me le? Njon wvu baay nu fô bonyii bó baa yεν me le ke, geenen ε bee le.”

Shiee ηwa' wvun

³⁰ Jisos to nu ε ge mwεem nteen mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le ε boom bew bo ηgoo le yεν, ε bó baa saη ê ηwa' wvun e ke. ³¹ Geenen ε mvun mvù bó nu ε saη nu keege le ben ebee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε, nu Waa Nyo'. E ben beηe nonen, é ben ke ekenkè nshii wvù mεy lo nje diee diew.

E Jisos duηce ekole kew ê boom bew bo ηgoo le mbew mamase le

¹ Ejim jodvu ε Jisos ke bvuu duηce ekole kew ê boom bew bo ηgoo le mbew Mamase yí Tibelias e. Fí to kooy ê yin je le: ² Semon Bitá bó Toma wvù bó to tenje le Emam, noo Nataniel wvu Kana keba kè Galilee le, noo boom bo Σεβεdee le, noo boom bo ηgoo le bo Jisos e bomew bofεε to nu bvudvuu bvumwaan. ³ E Semon Bitá ne gay ê bó le, “Me nu enlaa byé.” E bó gay ê wvú le, “Beene nu elaa.” E bó bó mum buy γεν ley ê kekon η. Geenen ke ghan ce ê joo ε bó baa koo lo fiεε ke.

⁴ E εκfuη ke no yuule too, ε Jisos to leem ηgem joo le, ε boom bew bo ηgoo le fanε yaa kiεε le è nu wvú ke. ⁵ E Jisos bife ê bó le, “Boom bem, ben nu ε koo ke byé?” E bó tfuse le, “Aay.” ⁶ E wvú gay ê bó le, “Ben elanη kensaη je εbo εceey jo kekon é ben ekoo fiεε.” E bó mum lan, ε kí mum ne no ghaake bó keegufe, njefo bó to nu ε koo byé jó nteen. ⁷ E waa ηgoo Jisos we wvù Jisos to koonke dioo yεν nonen mum gay ê Bitá le, “E nu Tata.” No Semon Bitá yuw le è nu Tata, mum jise ndvú ye njefo wvú to nu ye ye. No wvú jise nonen mum sele ê joo no gene fô Jisos e. ⁸ Geenen ε bomew boom bo ηgoo le ba

no bii ê kekonj e guute kensanji kie ε kí ε yinjšen bô byé. Kε bó to bæε ncejole keebuy enjkwante kε. Bontam to sheke kε wase diewe njenken mbaanshen e. ⁹ E bó gen fese enjkwante yen nguy e ε wvú keyte lo yî bika le, ε byé nu yî dvú le, ε blæed nu ten fó. ¹⁰ E Jisos gay ê bó le, “Ben eto bô byé yimi yî ben konte.” ¹¹ Nonen ε Semon Bitá gen ben ê kekonj e gufe kensanji buy dvú enjkwante ε kí ε yinjšen bô byé yî fanjen gb-wee kecow mbaanshen ncow she (153). Naa no yî to cim nu nteen nen, kensanji to baa semken kε. ¹² E Jisos gay ê bó le, “Ben eto edieken.” Wee mwaan boom bew bo ngoo le to baa cim mom naa lo ebife ê wvú le laa è nu wvú wvú yεε le. Bó to nu ε kieε lo le è nu Tata. ¹³ E Jisos mum gen jo blæed we nya ê bó noo byé ye fó. ¹⁴ Fin to nu wase bokanji botete no Jisos to dunçee ekole kew ê boom bew bo ngoo le ε kεw no wvú to buyεε yî kpwe le.

E Jisos kase nya lemme ê Bitá

¹⁵ E bó ke dieken mese, ε Jisos ben Bitá bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonjke me fele bomew ban e?” E wvú tfuse le, “Eε Tata, wo kee lo le me njkoonjke wo.” E Jisos gay ê wvú le, “E nyanyî boom bem bo njée le.” ¹⁶ E Jisos bvuu ben wvú yî bokanji e bofεε bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonjke me?” E

wvú tfuse le, “Eε Tata, wo kee lo le me njkoonjke wo.” E wvú gay ê wvú le, “E taalè fô njée yem e.” ¹⁷ E Jisos bvuu ben wvú yî bokanji e botete bife ê wvú le, “Semon waa Jon, wo koonjke me?” E Bitá yuw no Jisos bife ê wvú yî bokanji e botete le laa wvú koonjke wen ε, ε fí ffumse lo wvú. E wvú gay ê Jisos le, “Tata, wo kee fíεε ficii, wo kee lo le me njkoonjke wo.” E Jisos gay ê wvú le, “E nyanyî njée yem. ¹⁸ E me ensee ê wo keceey keceey le, seke wo to bæε cuwee, è to ké kay wo kecaw kuw no gene fô wo koonjke. Geen en seke wo ε lun wase nu ε wo nu ke ecake can we é ekay wee mvu kecaw yî yo le, ejo wo egen dvú fô wo yaa koonjke keegen kε.” ¹⁹ Jisos to jemyi fin dunçi ε è nu kfuu kpwe yî Bitá to nu keeke ekpwe eto bô diee di kuuke dvú fô Nyo' le. No Jisos jeme nonen mum gay ê wvú le, “E bii me le.”

²⁰ E Bitá dioo banke ye yen ε waa ngoo we wvú Jisos to koonjke bii bó le. Waa ngoo wvun nu wvú to yeemεε gen yî Jisos e seke bô bó to diekene ekiεguu yî kemese le bife ê wvú le, “Tata, è nu yεε wvudvu wvú nu ke egese wo?” ²¹ No Bitá yεnεε ε waa ngoo wvudvu bii bó le, ε wvú bife ê Jisos le, “Tata, fi wee wvun e nu le la?” ²² E Jisos tfuse ê wvú le, “E me ncim mbe nshieele le wvú emεy enu egen ebuy no me njke

en̄kase ento, é fifiε ekēn̄ke la keege bô wo? Ε bii me le.” ²³ No Jisos gayεε nonen, ε njeme ke mum no gene entelen̄ jo bonyii bo mbee le le ke waa ηgoo Jisos wvun nu ke ekpwe ke. Geen̄en ε Jisos to baa gayte le ke wvú nu ke ekpwe ke. Wvú to gay ke le, “Ε me n̄cim mbe nshieele le wvú em̄y enu egen̄ ebuy no me ηke en̄kase ento, é fifiε ekēn̄ke la keege bô wo.”

Ekume wee wvù san̄ ηwa' wvun

²⁴ Waa ηgoo wvudvu wvun nu wvù jemyi ekume mwεem̄ mvun, ε è nu wvú wvù nu ε san̄ mwεem̄ mvudvu, ε bese kee lo le fiεε fi wvú jemyi ekume fí nu keceey.

²⁵ Mwεem̄ mvumew nu ten̄ dvú n̄teen̄ mvù Jisos to geε, ε è be nu le bó esan̄ mvunciim, é me en'yene le ke ekole ke nsh̄e le kecii nulo ekēn̄ke fò bó egεε boηwa' bodvu ke.

Nwa' Lemme di boom bo ntum e bo Jisos e

Fiεε fi nu ê ηwa' Lemme wvun e

Nwa' lemme di boom bo ntum e bo Jisos e wvun to saη Luka, biise saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvù wvù to yawεε wase saη ê Nwa' Luk le. Saaka wvù jee wvun nu le Jisos to nu ε kpwe yî kentam e fô bibefe bisεεbeene le, ε bó dwey wvù, ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le.

Wvuy fiεε fi ηwa' wvun jemyi ekumε fî nu keese no Keyoy ke Yuule to gee ε boom bo ηgoo le bo Jisos e ge ε saaka wvù jee wvu ekumε Jisos wvun saanηen, γεν Jelusalem noo biba bì Judea bô Samalia le bicii, γεν buy εbuw ε won yo ena le (1:8). Nwa' wvun nu kenfe ekumε no ηgoo bonyii bo Klistu le to kewεε entelen jo Bojuu, lese fitele yî Jisos e, ε fî ke mum ne tu fiεε fi ekole ke nshε le kecii.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-26 Ε Nyo' seyse bonyii bo nfewce le

1:1-14 Ε Jisos nya ntefe wvu fokemεse bô ηkawma

1:15-26 Ε wee jo bvudvuu bvu Judas e

2:1-8:3 Ε bó fewce saaka Jisos Jelusalem

8:4-12:25 Ε bó fewce saaka Jisos Judea bô Samalia

13:1-28:31 Lemme di Baul e

13:1-14:28 Ghane di Baul e di fwe

15:1-35 Nshii wvu Jelusalem

15:36-18:22 Ghane di Baul e di bokanη bofeε

18:23-21:16 Ghane di Baul e di bokanη botete

21:17-28:31 Ε Baul no nu wee ncaw fewci ke diεw Nyo' Jelusalem bô Kaysalia noo Lum

¹ Cee la Teofilus, ê ηwa' wvu fwe wvù me nto nsanηεε fô wo le, me nto nu ε nsanη jô ekumε mwεem mvunciim mvù Jisos to gee noo mvù wvù to yeεyi bonyii dvù, ε kew no wvù to kewεε lemme diεw, ² γεν buy diuu di Nyo' to joε wvù ε wvù ben we. Ε Nyo' se jo wvù é wvù eben we, wvù to nu ε beε Keyoy ke Yuule tefe boom bew bo ntum e bô wvù to cawεε. ³ Seke wvù to buyεε yî kpwe le, wvù to nu ε duηce ekole kew ê bó yî εdiuw e mbaanye ê jé le nteen nteen yî duηci le wvù nu dvù. Ε wvù bvuu no jemyi ê bó ekumε bvunfon bvu Nyo' le. ⁴ No bô bó to nu nonεn, ε wvù gay ê bó le, “Fo ben ke ene Jelusalem ke. Ben eceytε nnya yî Icem to kawεε ben dvù yî ben to yuwεε ε me njemyi ekumε yî. ⁵ Ben ekeè le Jon to leese bonyii ê joo, geenεn εjim jo εdiuw caan nu ε Nyo' nu ke elese ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.”

Ε Jisos ben we

6 E Jisos bô boom bew bo ntum e ke no nu kefew kemew e, ε bó bife ê wvú le, “Tata, kefew nu ε kocen wase kè wo nu ege é bonyii bosεεbeene bo Islael ekase esaake bvunfon bvubole le?”

7 E wvú tfuse ê bó le, “Kefew kè fí nu ke ekooy nu ε ε seyse Icem bô mvunḡay mwew, ε ke è nu bvudvuu bvunen keekieε ke. 8 Fi ben ekeè nu le Keyoy ke Yuule nu ke eto eyinḡen yí yene le, é ben emum ekeḡke mvunḡay, ekew esenḡe ekumε me Jelusalem noo biba bì Judea bô Samalia le bicii, egen ebuy ebuw ε wonḡ yo ena le.” 9 Ke no wvú jeme nonen, ε Nyo' jo wvú ε wvú no bene we ε bó taale no wvú bene, ben ε kembew ban wvú, ε wvú la ê bó ejise.

10 No bó luḡεε ejise we etaale no wvú bene, ε fi kooy le bolemse bofεε to nu ε ja sese buynen ε bó ε tfume ndvú ε yí baa, leem mbew bó le, 11 bife ê bó le, “Bolemse bo Galilee, ben leeme taale la we? Jisos wvun wvú Nyo' jo ê ben entelen wvú ε ben we nu ke ekase eto ke lenḡen no ben be yen ε wvú bene we.”

E Matiaa jo bvudvuu buv Judas e

12 E boom bo ntum e bo Jisos e mum ne fô Kum Bite bì Olif e no tuu jim Jelusalem, ε è to nu ke diewe kenḡawten

ke may e keegen buy jó. *

13 No bó ley jó, mum ben gen ê kebuw ke yew e ke ewe fò bó to ké no gene beele. Bonyii ban to nu Bita, Jon, Jem noo Andulu, Filew bô Toma, Batolomu bô Matio, Jem wvú waa Alfiyus, Semon wvú to nu wee ḡgoo Boselot † noo Judas wvú waa Jem. 14 E bô bokene bomew noo Maalia wvú bwee Jisos bô boom bo bwee Jisos e ké no taashi yí fieε le fimwaanḡ keebunlee sekecii.

15 E è ke no nu ediuw yoya le, ε boom bo ḡgoo le bo Jisos e taashe. Bó to nu fó wee diewe gbwee kecow mbaanfieε le (120). E Bita ja we jeme ê bó le, 16 “Boom bo bweem e, fieε fi Nwa' Nyo' jemyi to kenḡe ke keekooy. E nu fieε fi Keyoy ke Yuule to geε ε Dawe jeme ε è beε lo ekumε Judas wvú to joe fwe ε bó se koo Jisos. 17 Ben kee le Judas wvun to nu wee mvu ḡgoo yesebeene le, kenḡe diew lemme ê beene ente.”

18 (E Bita se no jemyi nonen nu ε Judas to jo wase bigew bì bó to nyaε ê wvú yí fieε fi wvú to buweε le, guy bvudvuu dvú. Bvudvuu bvun nu fò wvú to gbweε ncine ε tee bvuye, ε bvulew buy bvucii. 19 E bonyii bo Jelusalem bocii yuw, mum no teḡe bvudvuu bvudvu ê díew yibole le Akeldema, fi nu le, “Gwben

1:7 Mak 13:32 **1:8** Luk 24:47-48; 1:21-22; 2:32; 3:15; 5:32; 10:39; Jon 15:27

1:8 Mat 28:19; Mak 16:15; Luk 24:47-48 **1:9** Luk 24:51; Jon 6:62; 1Bi 3:22

1:10 Luk 24:4 **1:11** Luk 21:27; Mwm 1:7 **1:12** Luk 24:52 * **1:12** Kenḡawten

ke may e nu no wee to nulo elen diuu di mbam e. **1:13** Luk 6:14-16 † **1:13** Boselot to nu Bojuu bò to tomte wonḡ, diuu keebvuse yí ḡgew e can bonyii bo Lum e. **1:14** Luk 23:49 **1:16** Mben 41:9 **1:18** Mat 27:3-8

Elemé.”)

²⁰ E Bitá bvuu gay le, “Dawe to nu e sanj ê Nwa' Mbense le le, ‘Bó ecine é la diew etu binfuy,

é wee saa ebvuu eceè fó ké.’

Fí bvuu nu e wvú e sanj le,

‘Wee mvu kênke keejo bvudvuu bwew bvú lemme le.’

²¹⁻²² No fí nu nonen, wee mvu kênke keebene bese le, é bee bó efewcì le Tata Jisos to nu e buy yí kpwe le. Wvuwé wee kênke keenu wee wvú to lene bee bó sekecii kè Jisos to ghane bee bó e kéw yí kefew kè Jon to leese bonyii ê joo le, e gen e buy diuu di Nyo' to joe Jisos ê bese ente e wvú ben we le.”

²³ No wvú jeme nonen, e bó cu bonyii boféé. Wvumvu to nu Yoséw wvú bó to teje le Basabas bvuu teje le Justus, e wvumvu nu Matiaa. ²⁴ No bó cu nonen, mum bunle le, “Tata, wo kee mvuntelem mvu bonyii bocii le. Nonen, dunce é bese wee wvú wo nu e caw entelen jo bonyii bo boféé ban, ²⁵ le wvú enù waa ntum Jisos wvú ejo bvudvuu bvú Judas e bvú lemme le, bvú wvú to cin'yéé gen fô wvú nu fó le.” ²⁶ No bó bunle nonen, mum sanj ediee ébo, jem, e di Matiaa le buy gbwe. E bó mum bise wvú ngoo boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaanj e.

2

E Keyoy ke Yuule to

¹ E diuu di Nkaw mvu wvú bó to teje le Bentekos e ke to kocen, e bonyii bocii bò to nu e lese fitele yí Jisos e e taashe bvudvu bvumwaan. ² E bó ke ne sese yuw e fiéé dvûmte shiile we ké diéwe keeke le, E fí shii, ley yinşen yew yí bó to nu dvú le. ³ E bó dioo taa, yen fiéé fimew e e fí nu ké diéwe leme di nguy e, e fí mum saanjken gen yí bó le wee mwaan mwaan. ⁴ E Keyoy ke Yuule mum yinşen yí bó le bocii, ge e bó no jemyi díew bitum jéeyjéey. ⁵ E to nu kefew kekíe le, e Bojuu bò to nu e looce e lese fitele yí Nyo' le nu Jelusalem, e bó ja bitum bicii bi yí ekole ke nshé le. ⁶ No bó yuw nonen, mum tase to nteen fô bonyii bò to nu e lese fitele yí Jisos e to nu. E bonyii bò to leseé fitele yí Jisos e bodvu no jemyi, e wee mwaan mwaan yuuke é díew yibole. E fí ffumse bó. ⁷ E diuw yum bó, e bó no ghayte, gayte le, “Ké bonyii bò jemyi ban bocii nu bonyii bo Galilee le? ⁸ Fí ghan nê le beene e se no yuuke e bó jemyi é díew bitum biseébeene le? ⁹ Beene bomew ne Baatia, bomew e ne Medes bô Elam, bomew e ne Misobotemia bô Judea noo Kafadosia, bomew e ne Bontus bô Esia. ¹⁰ Beene bomew e ne Fligia bô Bamfilia, bomew Ijiw bô biba bi Libia le, bi

1:20 Mben 69:25; 109:8 **1:21-22** Luk 1:2; 3:21; 24:51 **1:24** Jon 2:24-25

1:26 Bngn 16:33 **2:1** Lew 23:15-21; Dito 16:9-11 **2:3** Luk 3:16 **2:4** 4:31;

6:3, 5; 7:55; 8:17; 10:44; 11:15, 24; 13:9; 15:8; 19:2, 6; 4:31; 10:45-46; 19:6; 1Kol 12:10;

14:2-12 **2:7** 1:11

nu mbew kelaante kè Selin e, Beene bomew ε ne Lum, ε è nu Bojuu bô bonyii bô banke lo ε tu bonyii bo mbee Bojuu le. ¹¹ Beene bomew ε ne Klet bô Alebia. Beene ε no yuuke ê diεw bitum biεεbeene le jεy jεy no bonyii ban jemyi binghaw bi mwεem e bi Nyo' ge." ¹² ε diuw yum bó, ε bó no ghayte εbonεbon le laa fifin fiεε lo se duŋci le la le. ¹³ ε bomew bonyii no sewsee lo fibole gayte le, "Bonyii ban nu e mbvuum ε koo bó."

ε Bitajeme ê bonyii

¹⁴ Nonεn, ε Bitajeme bô kebese ke boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow mwaan mum leem fó. ε Bitajeme mum keεw no jemyi ê kebombom ke bonyii le foweεwe le, "Ben Bojuu noo bonyii bocii bô cee Jelusalem, ben enya bitem ntay ê fiεε fi me nu enjeme ê ben. ¹⁵ Mbvuum baa koo bonyii ban no ben kpwaake ke. Keseen bεε ke lo didiuu bvuuεe fontanεntan. ¹⁶ Fiεε fi kooyi fin keseen nu fi Juε wvù wee ntum Nyo' to jemyεε wase le,

¹⁷ 'Nyo' gayte le, è nu ke edioo enu yî εdiuw yo fokemese le,

é wen etfuw Keyoy kewene yî bonyii bocii le.

Nonεn, é boom bonεn bô bolemsε noo bô bokεne eyuuke mwεem mvù wen jemyi, seŋe ê bonyii,

é mwεem diεwε bifile le etoo fô cubonyii bonεn e,

é bifile elamte ngaybonyii bonεn.

¹⁸ ε nu ke edioo enu εdiuw yoya le,

é wen etfuw Keyoy kewene yî bonyii bo lemme le bowene bocii,

bô bolemsε noo bô bokεne,

é bó eyuuke mwεem mvù wen jemyi, seŋe ê bonyii.

¹⁹ Wen nu ke ege mwεem mvu diuw wvù yumεen e we,

ebvuu ege mwεem mvù duŋci mvuŋgay mvuwene yî nshε le.

Elεmε bô ngay noo njiim yî bεmte nu ke enu.

²⁰ Diuu nu ke ejiiim,

é kpwee enε eyεεle diεwε elεmε le,

é diuu di baay di Tata le di kεnghaw e se keeke eto.

²¹ Nonεn, é naa yεε wvù nu ke elεke Tata, ke eboy.' "

²² ε Bitajeme bvuu gay le, "Bonyii bo Islael, ben eyeke eyuw ntay fiεε fi me njemyi. Jisos wvu Nasalet to nu wee ε Nyo' to looce duŋce ê ben le è tum wen wvù no wvù to gee é Jisos egee mwεem mvù duŋci mvuŋgay mvu Nyo' le bô mvu diuw wvù yumεen e noo binghaw bi mwεem e ê ben εntelen. Ben kee naa mwεem mvun ntay. ²³ Jisos wvun nu wee wvù bó to nyae ê ben, ε è to seyse ke Nyo' ε fí ke no kooyi ε wvù to kee wase. ε ben mum yu wvù no ben to nyae wvù can bonyii bô befe le, ε bó ta yî kentam e.

24 **Geen**ε, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le, ε wvú boy can kpwe le njefo ke è to nulo é kpwe emey ejici wvú le ke.

25 Dawe to nu ε jeme ekumε Jisos wvun gayte le,

'Me n'yene Tata Nyo' le ε wvú nu bee wvú sekecii ê εbo kem ke εεey e, ε è yaa nulo é fiεε eshiw me ke.

26 Nonεn, fitele fiem ε mum ε no yuuke njon, ε me njemyi bô nlanjan.

Me nu wee ε me nu nke enkpwe ke lo,

geenε ε me ntaale ke fwe,

27 njefo ke wo wvú Nyo' nu ke ecine keyoy kem e won bonkfu le ke.

ε ke wo nu ke ecine Waa wo lemme wvú Yuule le é wvú efo ê jem ke.

28 Wo nu ε dunεε wase me je yí è nulo é me enfey jó nse mboy.

Me nu nke enlanjanε no me nu nke enu ê wo fwe.' "

29 ε Bitā bvuu gay le, "Boom bo bwεem e, è nulo é me enjeme ê ben se kemanen le icee cee wesebeene wvú Nfon Dawe to nu ε kpwe, ε bó dwey wvú, ε jem ye nu fen ε to ε buy εben e. 30 Wvú to nu wee ntum Nyo' bvuu kiεε nkawma wvú Nyo' to kawεε wvú dvú lew le wen nu ke egεε wan wvu ê kfuu dieu e yí kawla we le. 31 ε wvú mum yanse n yen fiεε fi Nyo' to nu keeke ege le, mum jeme le Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu ke ebuy yí

kpwe le. ε nu fiεε fi wvú to gayεε le,

'Wvú to baa emey won bonkfu le ke,

ε ye ye to baa efo ê jem ke.'

32 Jisos wvun nu ε Nyo' to bvuse wvú yí kpwe le, ε bese bocii bô nu bonyii bew bo ηgoo le to nu ε yen wvú le.

33 Nyo' nu ε bense wase wvú ε shike ê εbo kew ke εεey e, ε nya Keyoy ke Yuule ê wvú no wvú to kawεε. Fiεε fi ben yene bvuu yuuke keseen nu

Keyoy kedvu ε Jisos ε nya ê bese. 34 Ke è yaa nu Dawe wvú to benεε we ke. Dawe kebεε to

nu ε gay fiew le, 'Tata Nyo' to nu ε gay ê Tata

wem le, shiile ê εbo kem ke εεey e,

35 egεn ebuy seke me nu nke enshike bonyii buw bo bvuban e ê wo ejise,

é wo etome bikaa biuw yí bó le diεwε kedvuushεε ke bikaa biuw e.'

36 Nonεn, bonyii bocii bo Israel emum ekeè lo nta y le Jisos wvun wvú ben to taε yí kentam e nu wvú wvú Nyo' nu ε gεε wase le è nu Tata bvuu nu Mboyse wvú wvú to kawεε." 37 No bonyii bodvu yuwεε nonεn, ε njeme wvudvu koo bó. ε bó mum bife ê Bitā bô kebese ke boom bo ntum e bo Jisos e le, "Boom bo bwee wese le, bese nu ege nεε keseen?" 38 ε Bitā tfuse ê bó le, "Wee mwaan mwaan ekumen fitele fiew, é bó elese

wvú ê joo ê diee di Jisos Klistu le wvu le Nyo' elεεshε bibefe biew ebvuu enya wvú bô nnya ye yì è nu Keyoy ke Yuule. ³⁹ Nkawma wvudvu wvun nu fô ben e, noo fô boom bonen e, bvuu nu fô bonyii bocii bô nu fonfwan e. Wvú nu fô bonyii bocii bô Tata wvù Nyo' wesebeene teje ε bó too fô wvú le.”
⁴⁰ Ε Bita bvuu jeme mwεεm nteen, tefe bó, leke le bó efi bikuu bibole yì ηγεω wvù nu keeke eto yì ηηgokε kè befe kin e. ⁴¹ Ε bonyii yuw njeme Bita wvun, ε nteen bee, ε bó mum lese bó ê joo. Ebvubwe ε bonyii bise ηgoo bonyii bo Jisos e diεwε bontfuke botεte (3,000) le. ⁴² Ε bó mum nya bikuu bibole no yuuke mwεεm ε è nu mvù boom bo ntum e bo Jisos e to γεεyi. Ε bô bó no nu yì kentaashε le, guutene bleed, bvuu bunlee yì kentaashε le.

Nce ηgoo bonyii bo mbee le

⁴³ Ε boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεεm mvu diuw wvù yumεen e bô mwεεm nteen mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le, ε bonyii yene, ε fí ghaake lo bó. ⁴⁴ Ε ηgoo bonyii bo mbee le bocii no nu yì wee le mwaan, keηke fiεε fibole fimwaan. ⁴⁵ Ε bó ké nε gese mondvuum mobole bô mwεεm mvubole, gaw bigew bidvu εbonebon no ηγεω wee nu. ⁴⁶ Ε bó no shee taashi yew ncese le εdiuw εcii, diekene yì

kentaashε le εla le bô nlanlan fô mvuntelem mvubole, yaa γεεε ejise ke, ⁴⁷ bensee Nyo'. Ε bonyii no yene nonen, bensee bó. Ε Tata no boysee bonyii εdiuw εcii, biise ηgoo yibole.

3

Ε Bita bô Jon fe ηκewle

¹ Ε è ke no nu diuw dimew, ε Bita bô Jon nε no bene fô yew ncese le ke diεwε didiuu ditεte le fomvunsheen, ε è to nu kefew ke bunle le. ² Κε kefew kedvu le, ε bonyii ε tuu wee mvu ε no too dvú, to shike diuw ketaan wvù bó to teje le wvù Jee le wvù to leyte fô yew ncese le. Wee wvudvu nu ε bó to boke wvú ε è nu ηκewle, é bonyii ké no tuule wvú εdiuw εcii too shiwse fó ε wvú leke bigew ê bonyii bô fele leyte yew ncese le. ³ Ε wvú yen Bita bô Jon e ε bó fele keeley fó, mum no leke bigew ê bó. ⁴ Ε bó lun ejise yì ye le. Ε Bita gay ê wvú le, “Taa besel!” ⁵ Ε wvú mum taa bó, kpwaake le bó nu enya fiεε ê wen. ⁶ Ε Bita gay ê wvú le, “Κε me ηκεηke naa lo bigew ke, geenen fiεε fi me ηκεηke nu ε me nu enya ê wo. Me ηgayte ê wo ê diee di Jisos Klistu wvu Nasalet e, ja we elenè!”
⁷ No wvú gay nonen, mum jice wvú le yì kebo ke εεεy e, cake we. Kan mwaan, ε bikaa bô mvuηkoko mvu wee wvudvu le mum tεme. ⁸ Ε wvú sele we leem, mum keω no lenε. Ε bô bó gen ley fô yew ncese le,

ε wvú no ghane fò maymayi, bensee Nyo'. ⁹ Ε bonyii bocii bò to yενεε no wvú ghane bensee Nyo', ¹⁰κιεε λε ε nu wee wvù se shee λεκε ελεκεε diuw ketaan wε wvù bó tenje λε wvù Jee le wvù leyte fò yew ncese le. Ε εjise jiiim bó, ε bó no κενke nghaw yí fiεε fi kooyi bó wvú le.

Ε Bita jeme ε bonyii fò yew ncese le

¹¹Ε wee wvudvu ηεεμ lo yí Bita bó Jon e. Ε bonyii yεn ε diuw yum bó, ε bó no lewte γεne βεwse bó le fò bvudvuu bvù bó to tenje λε cile Saamun e. ¹²Ε Bita yεn no bonyii tase ε to, mum jeme ε bó λε, "Bonyii bo Islael, ε nu nje la wvù diuw yumte ben εκυμε fiεε fin ε ben taale bese nen? Ben kpwaake finεn λε ε ge mvunγay mvusee wee wvun ε σε no lene le? Nu ben kpwaake ten λε ε ge nce wese wvù yuule λε? Κε ε nu nonεn κε. ¹³Fí nu λε Nyo' Abl'am bó Aysik noo Yakow, wvù nu Nyo' bo'icee cee boσεεbeene bocii to nu ε bense wase Jisow wvù wee we lemme γεε mbew ye le. Jisow wvun nu wvù ben to tunεε jo nya ε bonyii bo nsaw e, ε Baylet no gomte keecinε wvú le, ε ben fanj. ¹⁴Jisow to nu wee wvù yuule, nu teyey, ε ben tun wvú, gay λε bó ebvuse ε ε nu wee wvù to yuwyeε bonyii, enya ε ben. ¹⁵Ε ben ge nonεn mum yu wee wvù nyaa nshii ε bonyii, geenεn, ε Nyo' kase bvuse wvú yí kpwe le, ε bese yεn wvú le ε mum

ε no senje. ¹⁶Ε ge mvunγay mvu diee di Jisow wvudvu le ηκewλε wvun wvù ben yεne, kee, ε σε no lene. Fí kooyi nonεn njefo bese nu ε lese fitele yí Jisow e, fitele fi bese lese yí ye le ε mum ε ge wee wvun ε no tεmyi ntay nen no ben yεne.

¹⁷Keseen boom bo bwεεm e, me ηkee λε fiεε fi ben ε bikuu bi wonj e to γεε bó Jisow nu ε ben ε bó to ge yaa kee κε. ¹⁸Fí to kooyi ε yiyin je le keege ε fi eto ekocεn no Nyo' to γεε wase ε bonyii bew bo ntum e jeme ε ε βεε lo λε Mboyse we wvù wvù to kawεε nu ke eyεn ηγεw. ¹⁹Nonεn, ben εκυμεn mvuntelem mvunεn ekase etu jim fò wvú le, wvu λε wvú elεεshe bibefe binεn, ²⁰emum ege ε shém elεεten ben, eciinse Jisow wvù Mboyse wvù wvù to baleε fò ben e. ²¹Jisow wvun κενke keeke emey fowe egeen ebuy kefew kε Nyo' ke eseysel mwεεm mvunciim ε mvú ekase etu mvunfεm, no wvú to jemyeε diuw bonyii bew bo ntum e bó yuule le ε ε βεε lo bvuyvuum e. ²²Muses to nu ε yuu gay λε,

'Tata Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu

ε boom bo bwee wene le εnte, eciinse fò ben e κε no wvú to bvuseε me,

ε ben κενke keeke eyuukε fiεε fi wvú jemyi ε ben e.

23 Wee wvù nu ke enu se wvù yuuke wee ntum wvudvu le, nu ε bó nu ke ebvuse wvù ηgoo bonyii bo Nyo' le, elése lo.'

24 Ε nu ke ten no bonyii bo ntum Nyo' le bocii ε κew yí Samwel e noo bò to toε ejim jo wvù to jemyεε wase ekumε mwεem mvù kooyi ediuw εyan e. 25 Mwεem mvunciim mvù Nyo' to kawεε dew bonyii bew bo ntum e ban nu mvunen, ε kelew kè Nyo' to dieε bô bo'icee cee bonen nu ten fô ben e. Ε nu no Nyo' to jemyεε ê Abla'am le,

'Me nu ηke embuw bonyii bocii yí ekole ke nshε le nfele yí kfuu diuw e.'

26 Ε Nyo' mum caw wee we lemme yaw tum ε ε nu fô ben e le wvù eto elan kembonen yí yene le, ege é ben ecine jé yene yì befe le."

4

Ε Bita bô Jon taje diuw

1 Κε no Bita bô Jon to beε jemyi ê bonyii nonen, ε bocee ncese bomew bô ekole ke bonyii bo nci le bò to ceyte yew ncese noo Bosadusii bomew sele fó. 2 Bó to ton'yi shém njefo Bita bô Jon to γεεyi bonyii, fewci le no Jisos to buyεε yí kpwe le nu ε bonkfu nu ke ebuy ten yí kpwe le. 3 Ε bó mum koo bó gen fen no è to nu wase fokieguu, le bvú ke

edioo ε yuu, é bó se no yuuke. 4 Geenεn, bonyii nteen bò to yuwεε n'γεεyi Bita bô Jon, to nu ε bee, ε ηgoo yibo bise, ε bolemse no nu wase diεwe bontfuke botin e (5,000).

5 Ε bvú ke buy yuu, ε bocee won bô bonyii bò saake won noo bonyii bò to dunçi bonci bo Nyo' le, tase bvudvuu bvumwaan Jerusalem. 6 Ε Annas wvù ekole ke bocee ncese le bô Kayfas noo Jon bô Aleksanda noo bonyii bomew bò to nu ten kfuu di ekole ke bocee ncese le nu fó. 7 Ε bó mum leke Bita bô Jon ê bó ejise, bife ê bó le, "Ben se jo fεε mvunγay ε se fε wee wvun? Ben se fε ê dieε di γεε le?" 8 Ε Keyoy ke Yuule yinσen yí Bita le, ge ε wvù tfuse ê bó le, "Bocee won bô bonyii bò saake won, 9 bese leeme fen eben keetanε diuw ekumε lemme di jee di bese se gee fô ηkewle le, wvù ε se no lene. No ben gomte keekiεε no fí se ghanεε, 10 ben noo bonyii bocii bo Is-lael ekeè le wee wvun leeme ê ben ejise keseen temyi nen, ε è nu nje mvunγay mvu dieε di Jisos Klistu wvu Nasalet e. Jisos wvudvu wvun nu wvù ben to joε ta yí kentam e ε wvù kpwe, geenεn ε Nyo' kase bvuse wvù yí kpwe le. 11 Wvù nu te di N'wa' Nyo' jemyi ekumε dí le, 'Tε di ben bonyii bo kembom e to tunεε nu ε dí nε wase ε tu te di buu di yew e.'

3:24 3:18 3:25 Kej 12:3; Gal 3:8, 16 23:8; Luk 20:27 4:1 Luk 22:4, 52 4:4 2:41 4:7 Luk 20:2 4:8 2:4 20:17; 1Bi 2:4-7 4:12 Mat 1:21; 1Kol 3:11

3:26 13:46; 18:6; Lum 1:16 4:1 5:17; 4:2 2:24; 4:33; 17:18; 26:23 4:3 5:18 4:10 3:6; 3:15 4:11 Mben 118:22; Luk

12 **Ɛ** mɛy kɛ Jisos maan wvù boysee bonyii. Kɛ diee di wee mvu le bvuu nu dvù fokuse fɛn dì Nyo' nu ɛ gɛɛ lɛ è nulo é dí eboyse beene kɛ.”

13 **Ɛ** bonyii bò to saake ba, yuw no Bitá bô Jon jemyi yaa fane kɛ, bvuu yɛn lɛ è nu bonyii bo ncɛw, ɛ bó baa kee ŋwa' ntay kɛ, ɛ diuw yum lo bó. **Ɛ** bó mum kiɛɛ lɛ fí nu nonɛn, njefo è nu bonyii bò to ghane bô bo Jisos. 14 **Ɛ** bó fanɛ yaa bvuu kɛŋkɛ fiɛɛ fí bó ekicɛn Bitá bô Jon yí dvù le kɛ, njefo bó to yɛne wee wvù bó to fɛlɛɛ le, ɛ wvù leeme bô bó. 15 **Ɛ** bonyii bò to saake bodvu nɛ yaw bvuse bó ɛkfuŋ, mum shɛɛ no cuu bontan ɛbonebon gayte lɛ, 16 “Beene nu ege nɛɛ bô bonyii ban? Bonyii bocii bo Jelusalem nu ɛ bó ɛ kiɛɛ wase ɛkumɛ fiɛɛ fí dunɔi mvunɔgay mvu Nyo' le endan fin fí bó ge, ɛ kɛ è nulo é beene etun kɛ. 17 Geenɛn, keege lɛ fo saaka wvudvu wvun ebvuu esaanɔkɛnè genè fwe, beene ekan bonyii ban lɛ fo bó ebvuu emom lo ejeme fiɛɛ ê wee ɛkumɛ diee di Jisos wvun e kɛ.”

18 **Ɛ** bó tee Bitá bô Jon ɛ bó kase ley. **Ɛ** bó mum lew lo ê bó lɛ fo bó ke ebvuu emom lo ejeme, kɛnɛɛ eyɛɛyí wee ɛkumɛ diee di Jisos e kɛ. 19 **Ɛ** Bitá bô Jon tfuse fibole lɛ, “Ben kɛ kpawwɛ lɛ laa fiɛɛ fí nu lɛŋ fô Nyo' le nu lɛ bese eyuw ɛ è nu ben e, nuu wvù wvù Nyo' le lɛ? 20 Kɛ è nulo é bese elu keejemyi ɛkumɛ

mwɛɛm mvù bese nu ɛ yɛn ɛ bvuu ɛ yuw e kɛ.” 21 **Ɛ** bonyii bò to saake bodvu bvuu loocɛ lew lo tɛme, mum cinɛ bó le ɛ bó no gene. **Ɛ** bó to tan ɛ è nu fiɛɛ fí bó elese bó dvù yí ŋɛw e, njefo bonyii bocii to bensee Nyo' yí fiɛɛ fí to kooyɛɛ le, 22 sɛ bvuu ge ɛ wee wvudvu wvù bó to geɛ fiɛɛ fí dunɔi mvunɔgay mvu Nyo' le fin keefɛ wvù to nu ɛ wvù ɛ fey wase bilum mbaanyɛ.

Ɛ bonyii bo mbee le lɛkɛ mvunɔgay ê Nyo'

23 No bó cin'yɛɛ Bitá bô Jon e nonɛn, ɛ bó kase tu jim fô bonyii bobole bo ŋgoo le, see ê bó fiɛɛ fí bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò saake won be jeme. 24 **Ɛ** bó yuw, mum baance ye lɛkɛ ê Nyo' yí wee le mwaan lɛ, “Tata wvù Cee Ɛkolɛ, è to bom wo ɛbulɛ bô nshɛ bô jóo noo mwɛɛm mvunciim mvù nu mondvuum man e. 25 Wo to nu ɛ ge ɛ icee bo'icee bosese wvù Dawe, wvù to nu waa wo lemme jeme yí mvunɔgay mvu Keyoy ke Yuule le lɛ,

‘**Ɛ** nu nje la wvù bonyii bò yaa nu kɛ Bojuu ffuuke bô fiɛɛ shém e,

ɛ bonyii cuu bontan sɛ bó nu ke elem ŋkuunɔ?

26 Bonfon bo fokuse fɛn sey-see jem,

ɛ bonyii bò saake won taashi keediu Tata bô wee we wvù wvù nu ɛ yefe lɛ è nu Mboyse.’

27 **Ɛ** nu kɛ lɛŋlɛŋ fiɛɛ fí to kooyɛɛ elaanɛ jan. Nfon

'Elod bô Bontus Baylet to nu ε taasε bô bitum noo bonyii bo Islael die mvunan εjim jo Jisos wvù Waa wo lemme wvù yuule wvù wo to yefεε le è nu Mboyse. ²⁸ Bó to taashi keege ε è nu mwεεm mvù wo to nu ε seyse wase ncejole bô mvunḡay mwuw le wo koonke le mvú ke ekooy. ²⁹ Nonεn, yî keseen e Tata, taa eyen je yî bonyii ban bemsee bese jó. Nya bese bonyii buw bo lemme le bô mvuntelem mvù temyi keefewci diεw yo yaa fane naa lo ke. ³⁰ Nya bese bô mvunḡay mwuw keefele bonyii bvuu gee mwεεm mvù dunçi mvunḡay mwuw bô mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e dvú ê diee di Jisos wvù Waa wo lemme wvù yuule le.” ³¹ No bó mεse ε bunle, ε nshε shiw fò bó to nu. ε Keyoy ke Yuule yinḡen yî bó le, ε bó mum no fewci diεw Nyo' yaa fane ke.

ε ηḡoo bonyii bo mbee le no keηke fiεε fibole fimwaan

³² ε ηḡoo bonyii bo mbee le no nu fitele fimwaan, nu yî wee le mwaan, ε wee yaa teηe fiεε fimew le è nu fiwene wen emben ke. ε fiεε fi wee le nu fi bonyii bocii le. ³³ ε Nyo' nya mvunḡay mvu baay ê boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bvuu no fewci ke ê bonyii temyi lo le Tata Jisos to nu ε buy yî kpwe le. ε bó no nu ε Nyo' ε buw bó bô nfi we baay. ³⁴ Ke wee yaa to nu dvú wvù fuute ê bó enteleη ke, njefo

bonyii bò to keηke ηεε keηεε yéw to ké gese, to bô bigew bidvu, ³⁵ nya can boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó mum gaw ê bonyii bocii no ηḡεw wee to nu.

³⁶ Wee mvu to nu ε bó teηe le Yosεw, ε boom bo ntum e bo Jisos e ε cu diee diew dimew le Banaban, (dì nu le, Wee N'yvuwε Mvuntelem). Wvù to nu wee wvu ê kfuu di Leuwe le, ε bó to boke wvù Sayblus. ³⁷ ε wvù mum ḡen ten gese we wεε, to nya bigew bidvu can boom bo ntum e bo Jisos e.

5

Ananias bô Safilia

¹ ε wee mvu wvù bó to teηe le Ananias bô kpweεe wvù Safilia gese ten keεw ke wεε le. ² ε bô kpweεe seyse kaa fafe lo bigew bidvu, ε wvù mum jo kebese ḡen nya can boom bo ntum e bo Jisos e. ³ No wvù nya nonεn, ε Bita bife ê wvù le, “Ananias, è ge la fi wo cine Satan ε ley ê fitele fiuw e ε ge le wo embiay mbiay ê Keyoy ke Yuule, wo ε mum ε fafe bigew bì wo gese wεε dvú? ⁴ Wo dioo gese wεε ε è nu wo, ε bigew nu ke biuw, wo ε ghan nεε ε se ge kfuu fin fiεε? Wo baa mbiay ε è nu ê bonyii ke, wo mbiay ε è nu ê Nyo'.” ⁵ Kan mwaan no Ananias yuw njeme wvun nonεn, mum gbwe kpwe. ε bonyii bocii bò yuwεε saaka wvudvu fan baay. ⁶ ε cubonyii ley baancε wvù ê ndvu le, jo buy dvú ḡen dwey.

⁷ Ejim jo bontam bo kefew e diewe botete, ε kpwese ley, yaa kee fiε fi be kooy bô dweese ke. ⁸ E Bitā bife ê wvú le, “Kε see ê me, bin nu bigew bicii bì ben ε dwee wo gese wεε dvú?” E wvú tfuse le, “Eε, è nu bí nεn bicii.” ⁹ E Bitā bvuu bife ê wvú le, “Ben ε dwee wo ghan nεε ε se seyse keemom Keyoy ke Tata le? Yekε eyuw, ncin bonyii bô be gen ε dwey dwee wo nu wase ê yew fwese, ε bó nu eley etuu ten wo ebuy dvú egen edwey.” ¹⁰ No Bitā jeme nonen, kan mwaan ε Safilia mum gbwe ê wvú ejise kpwe. E cubonyii ba dioo ley yen ε wvú ε kpwe wase, ε bó mum tuu wvú buy dvú gen dwey mbew dweese le. ¹¹ E kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii noo bonyii bomew bô to yuwεε saaka wvudvu fan baay.

Mwεem mvù dunji mvunḡgay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e

¹² E boom bo ntum e bo Jisos e no gee mwεem mvù dunji mvunḡgay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e nteen ê bonyii ente. E bonyii bo mbee le bocii ké no taashi fô kebuw ke Saa-mun e yew ncese le. ¹³ Kε wee wvu ncεw to ké mum taashε lo bô bó ke. Geenεn ε bonyii to ké no bensee naa bó ntay. ¹⁴ E bolemε bô bokεnε nteen bô to leese fitele yî Tata le no biise ḡgoo bó le. ¹⁵ E mwεem mvù boom bo ntum e

bo Jisos e to gee, ge ε bonyii no tuule bonyii bo bincem e jiwse mbew jé le yî bintaw e noo yî dighaam e wvu le Bitā ké dioo fele, ε è cim nu kenjinjin kew é kí egbwe yî wee le. ¹⁶ E bibombom bi bonyii le no nεn'yi bilaante bi mbew Jelusalem e too bô bonyii bo bincem e noo bô kenke biyoy bì yiile yî bó le, ε bó fele bó bocii.

E bó no ghεεke boom bo ntum e bo Jisos e

¹⁷ E ekole ke bocee ncese le bô ḡgoo ye yî è to nu Bosadusii ke ja kew no ghεεke boom bo ntum e bo Jisos e, ¹⁸ mum tum bonyii ε bó gen koo bó fen yew ncaw e. ¹⁹ Geenεn, ε è ke no nu entan ε nceendaa Tata to yene dew fwese yew ncaw bvuse bó. No wvú bvuse bó, mum gay le, ²⁰ “Ben egen yew ncese le, egen efewcì fiεε ficii ê bonyii ekumε nce wvu fwe wvun.” ²¹ No bó yuw nonen, mum gen. E ekfuḡ ke dioo eyuule, ε bó ley fô yew ncese le, mum kew no yεyi bonyii.

Kε kefew kedvu le, ε ekole ke bocee ncese le bô bonyii bew bo ḡgoo le, kum bonyii bo Islael bô saake won bocii ε bô bó shii, mum tum bonyii bo nci le le bó egen yew ncaw e, eto bô boom bo ntum e bo Jisos e. ²² E bó gen buy fó gom bó ḡkuunḡ mum tu jim to see le, ²³ “Bese gen ε buy yew ncaw e, ε yen ε dew fwese nu ε bó ε loocε ε fen, ε bonyii bo nci le leeme fó cεyte. Bese ε dioo

yene yew ley ε fanε yaa eyen wee le dvú kε.” ²⁴ Ε εκολε ke bonyii bo nci le bô to cεyte yew ncese bô bocee ncese bo baay baay, yuw nonen, ε fi ffumse bó, ε bó no ghayte laa bó nu ke etu fεε bô fin fiεε le. ²⁵ Ε wee nε ley gay ê bó le, “Ben eyuw, bonyii ba bô ben se feneε yew ncaw e, boba wase fô yew ncese le yεeyi bonyii.” ²⁶ No bó yuw nonen, ε εκολε ke bonyii bo nci le bô ηgoo ye mum buy γεν jo bó, no too bô bó. Geenεn, bó to baa joo bó kane lo bó kε, njefo bó, bonyii bo nci le bodvu to fane fo bonyii etumyε bó bô εta.

²⁷ Ε bó to bô boom bo ntum e bo Jisos e, ley bô bó leke fwe dvu bonyii bô saake won. Ε εκολε ke bocee ncese le no biwci mwεεm ê bó gayte le, ²⁸ “Bese nu ε looce wase ε lew lo le fo ben ebvuu emom eyεeyi wee ekumε diee di wee wvun e kε. Geenεn, ben eyen fiεε fi ben mom! Ben nu ε ge wase n'yεeyi wene ε saanken Jelusalem jocii. Ε ben gomte keege é fi eduñci le bese kee fiεε fô kpwe ye le.” ²⁹ Ε Bita bô ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e tfuse le, “Bese kenke keeyuw ε è nu Nyo' le, efey keeyuw wee le. ³⁰ Ben to nu ε ta Jisos yî kentam e ε wvú kpwe. Ε Nyo' bo'icee cee boσεεbeene bvuse wvú yî kpwe le, ³¹ bense wvú, shike ê εbo kew ke εceey e le wvú enù Cee Ekole noo Mboyse, wvu le bonyii bo Israel ekumen

mvuntelem mvubole, é wvú wvú Nyo' elεεshε bibefe bi-bole. ³² Bee bo Keyoy ke Yu-ule kè Nyo' nyaa ê bonyii bô yuuke wvú le ε mum ε no fewci mwεεm mvun.”

³³ No bonyii bô to saake won yuw njeme wvun nonen, ε mvuntelem bente lo bó. Ε bó mum no gomte keeyuwye boom bo ntum e bo Jisos e.

³⁴ Geenεn, ε wee mvu ηgoo bonyii bô to saake won e wvú diee to nu Gamalia, ε è nu wee Falasii bvuu nu wee wvú duñci bonci bo Nyo' le, ε bonyii bocii wvumte wvú ntay, nε we. No wvú nε we, gay ε bó yaw bvuse boom bo ntum e bo Jisos e εκfuñ. ³⁵ Ε wvú shεε jeme ê bonyii bô to saake won le, “Bonyii bo Is-

lael, ben ejo wεε bô fiεε fi ben gomte keege bô bonyii ban.

³⁶ Ben ekume le è to nu kefew kemew e, ε wee mvu ja fen ε bó teñe le Teodas no duñci le wen nu wee wvu baay. Ε bonyii shfum ê wvú ejim ke diεwε gee nε le. Ε bó ke yu wvú ε ηgoo ye tawse, ε fiεε fi wvú to too dvú laaye ecici.

³⁷ Ε wvumvu wee ke bvuu ja kefew kè bó to taanke bonyii le ε bó teñe le Judas, ε è nu wee wvu Galilee. Ε wvú gufe bonyii nteen ê wvú ejim. Ε bó ke yu ten wvú, ε ηgoo ye saanken. ³⁸ Yî fin e, me ε no nteete ben le fo ben ege fiεε bô bonyii ban kε. Ben ecine je yibole. Ε è fen nu le fiεε fi bó too dvú bvuu yεeyi bonyii

dvú fin kew wee wvu wum, tu

fi nu ke elaaε ecici. ³⁹ E no nu le fiεε fidvu κew Nyo', tu ke ε nulo ε ben ke eso bó κε. E ben baa eyene, ε fi ke ene ebuy le ben diuu ε ε nu ben ε bo Nyo'."

⁴⁰ No Gamalia jeme nonen, ε bonyii bò to saake wonj yuw ntefe we, kase tee boom bo ntum e bo Jisos e ε bó ley. No bó ley nonen, ε bó tam bó, ciise lo le fo bó ke ebvuu emom lo eyeyi wee ekume diee di Jisos e κε, mum cine bó le ε bó no gene. ⁴¹ No bó buyεε dvú no gene fibole yuuke ε ε nu njonj le bowen nu ε bó ε kocen bonyii bò bó eshoose bó nje diee di Jisos e. ⁴² E bó gen nonen, bvuu no yeyi κε bonyii ediuw ecii fô yew ncese le noo ela le, fewci saaka wvù jee wvù le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.

6

ε bó baayε bonyii bo lemme le bosooshwiγ

¹ E ε ke no nu kefew kemew e, no ηgoo bonyii bo mbee le to kuu gene fwe, ε Bojuu bò to jemyi κε ε ε nu díεw Glek ηε κew no wyukene Bojuu bò to jemyi díεw wonj le bó gawte mwεεm ε boke' bo bonkfulε ediuw ecii nyaa mvu bo bowen e caan. ² Nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bo yuufe ncow bofεε mum kum ηgoo bonyii bo mbee le bocii gay ε bó le, "Κε fi jee le bese ecine kefewci díεw Nyo' egen shii ε ε nu yí keceyte le κε. ³ Boom bo bwee wese

le, fi jee le ben ebaayε bonyii bosooshwiγ ε ben ente, ε bese enya lemme din can yibole. Ben dioo baayi taa ε ε nu bonyii bò κεηke nce wvù jee, ε bó ε yinšen bó Keyoy ke Yuule bvuu κεηke bvufee. ⁴ Nonen, ε bese emum enya wase bikuu bisese ε ε nu yí bunle bó yí lemme di díεw Nyo' le."

⁵ E bonyii bocii yuw ntaη wvudvu, ε wvú jonj bó le. E bó mum baa Tefan ε ε nu wee ε mbee we ε looce ε yinšen, ε wvú ε yinšen ten bó Keyoy ke Yuule. E bomew no nu Filew bó Blukolus, Nikano bó Timon, Balmenas bó Nikolaus wvù to nu wee wvu Antiok ε wvú to banke lo tu wee mbee Bojuu. ⁶ E bó mum jo bonyii ban leke fwe dvu boom bo ntum e bo Jisos e, ε bó bunle fô bó le, mum gεε can yí bó le. ⁷ E díεw Nyo' mum no saanκene gene. E ηgoo bonyii bo mbee le yi Jelusalem no kuu gene fwe. E bocee ncese nteen lese ten fitele yí Jisos e.

ε bó no teyte mwεεm yí Tefan e

⁸ E Nyo' buw Tefan ntay, ε wvú no κεηke mvunγay, gee mwεεm mvu diuw wvù yumεen e bó mwεεm mvù dunji mvunγay mvu Nyo' le ε bonyii ente. ⁹ E bonyii bomew ke ηε κew mbew bó bo Tefan. Bonyii bodvu to nu Bojuu bò to nen'yεε Selin bó Aleksandia noo Silishia bó Esia. E ε to nu bonyii bo yew bunle yí bó to teηε le yi Bonfaw bò Boy wase

le. ¹⁰ No bó to bewci nonen, ε Keyoy ke Yuule nya Tefan bô bvufee ε wee fanε yaa nu dvú wvù eso wvú ke.

¹¹ Ε bó mum ne beyse bonyii bomew ejim ejim le bó embiaytè le bó nu ε yuw ε Tefan jemyi díew yì befε ekumε Muses bô Nyo'. ¹² No bó ge nonen, mum shiw mvuntelem mvu bonyii le, bô mvu bonyii bô saake won e, noo mvu bonyii bô dunçi bonci bo Nyo' le. Ε bó mum ley yì Tefan e, jo wvú gen bô wvú fwe dvu bonyii bo won e bô saake bonsaw. ¹³ Ε bonyii ba bvuu to bô bonyii bomew bô eben jim nsaw mbiay, ε bó no teyte mwεem yì Tefan e gayte le, “Kε wee wvun ké no nu se wvú jemyi díew yì befε ekumε yew ncese yin bô bonci bo Muses e ke. ¹⁴ Bese nu ε yuw wase ε wvú jemyi le Jisos wvu Nasalet wε nu ke ebvuw yew ncese yin, ebvuu ekumεn nce wesebeene won wvù Muses to γεγεεε beene dvú.” ¹⁵ Ε bonyii bocii bô to nu yew nsaw e lun ejise yì Tefan e, ne yen ε bvushiw bwew ε banke wase ye ε no fieesene bvu nceendaa Nyo' le.

7

Ε Tefan tanε diuw fwe dvu bonyii bô saake won

¹ Ε ekole ke boce ncese le bife ê Tefan le, “Mwεem mvù bó jemyi mvun nu keceey e?”

² Ε Tefan tfuse le, “Bo'icem bô

boom bo bwεem e, ben eyeke eyuw. Nyo' bvukuke to nu ε buynen fô icee wesebeene wvù Abl'am e ε wvú beε cee Misobotemia, ε wvú se ke ne gen no cee 'Alan, ³ gay ê wvú le,

‘Cine kfuu diuw e, ebuy won wene le,

egen won wvù me nu nke endunçe ê wo le.’

⁴ Nonen, ε wvú mum ne Kaldia jodvu, gen no cee 'Alan. Ε ice ke dioo kpwe, ε Nyo' ge ε wvú ne to jan jò beene cee keseen. ⁵ Ε wvú no nu jan ε Nyo' fanε yaa ecim enya wvú ke naa bô kpwen ke, geenen, kaw le wen nu ke enya won wvun é enu we bô engoke kew. Ε Nyo' to kaake nonen ε Abl'am baa cim kenke wase wan ke. ⁶ Ε Nyo' bvuu gay ê wvú le,

‘Engoke kuw nu ke enu botolo won mvu le,

ke elemte bvunfaw jó,

ε bó nvuwse bó yì bilum e gee ne (400).

⁷ Ε me nu nke enlan ηgew yì won wvudvu le,

é engoke kuw ke ebuy jó eto ebunlee me jan.’

⁸ Ε Nyo' bvuu die kelew bô Abl'am, ε nciise kelew kedvu nu le Abl'am nu ke etfuse boom bew yew. Ε Abl'am ke boo Aysik, ε è ke dioo nu ediuw nyan ε wvú tfuse wvú yew. Ε Aysik ke boo Yakow tfuse ten wvú yew. Ε Yakow ke tfuse ten boom bew bo yuufe ncow bofεε yew bô é

nu bo'icee cee bosomeene fô kfuu disemeene to sanee.

⁹ E bo'icee cee bosomeene bodvu ke ne no bene kendori bô Yosew wvù waa bwee bó mum gese wvù, e wvù gen no nu nfa woi wvù Ijiw e. Geenen, e Nyo' no taale ke fô wvù le, ¹⁰ fii wvù yi bonjewe bew e bocii. E Nyo' bvuu nya wvù bô bvufee, e Felo, Nfon wvu Ijiw no koonjke wvù, mum gee wvù e wvù no nu wee we kebay bvuu nu wee wvù taale fô kfuu diew e.

¹¹ E jey ke ne koo Ijiw jocii noo Kanaan, e bonyii yen njewe baay. E bo'icee cee bosomeene fanje yaa kenjke fiie fidien ke. ¹² E Yakow ke yuw le mweem mvudien nu Ijiw, mum tum boom bew bô e nu bo'icee cee bosomeene e bó gen jó yi kan wvu fwe le. ¹³ E bó ke dioo kase gen jó yi bokan bo bofee le, e Yosew mum ge e boom bo bwee le kiee wvù. E wvù mum dunje ten bó e Felo. ¹⁴ E Yosew mum ciinse ntum fô Yakow wvù ice le, le wvù bô kfuu dicii eto Ijiw. Kfuu di Yakow e to nu sekedvu wee mbansooshwiw ncow botin (75). ¹⁵ E Yakow yuw nonen, mum jo kfuu diew dicii bow dvù Ijiw. E wvù bô bo'icee cee bosomeene ke kpweken jó bocii. ¹⁶ E bó ke tuu egvun ebo kase to dvù jan, to dwey Shekem e jem yi Abla'am to guyee e boom bo Amol e.

¹⁷ E kefew ke dioo kocine kè Nyo' to nu keeke ege fiie fi wvù to kawee Abla'am dvù, e bonyii bosomeene duule wase Ijiw baay. ¹⁸ E bonyii bo jó ke ghaa nfon mvu e wvù yaa kee Yosew ke. ¹⁹ E Nfon wvudvu mum no weentene, sene bonyii bosomeene, kane le bo'icee cee bosomeene elanjke mvunley mvu boom e ekfu e bó kpwekene. ²⁰ E nu kefew kekin e kè bó to bokee Muses, e e to nu wan e wvù jee baay fô Nyo' le. E bó kenjke wvù yew kee te, ²¹ mum jo gen gee ekfu. E waa Nfon Felo wvù kpwoon ke gen bonje wvù, ley diewe waa we le. ²² E bó mum yeeyi Muses bô bvufee bvu bonyii bo Ijiw e bvucii, e wvù no nu wee wvù kee njeme bô keege fiie ntay.

²³ E wvù ke dioo nu ke diewe bilum mbaanye le, ke ne kp-wawce le wen nu egen eyen no boom bo bwee wen e bô e nu bonyii bo Israel nu. ²⁴ E wvù dioo gene, yen e wee wvu Ijiw nuuwse wee wvu Israel mvu. E wvù ley fó le wen etfuse envuke, mum yu lo wee wvu Ijiw wvudvu. ²⁵ Wvù to kpwaake le boom bo bwee wen e nu ekiee le e tum Nyo' wen le wen eto ebvuse bó yi njewe e. Geenen, e bó fanje yaa kiee ke. ²⁶ E bvù ke buy yuu, e Muses bvuu no gene, buynen yi bonyii bo Israel e bofee e bó ne e no diuu. E wvù ley fó keegawsen bvudiuw bvudvu, bife e bó

le, 'Boom bo bwεem e, ben nu wee bô waa bwee, è ge la ben ε se no diuu εbenεben?'
 27 Ε wee wvù to nvuwse waa bwee kaa domse lo Muses, bife ê wvù le, 'Ε γεke γεε wo le wo esaakè bese, sumtene bonsaw bosεse? 28 Wo fen bvuu gomte keeyu me no wo se yue wee wvu Ijiw we foguu le?' 29 Ε Muses yuw nonen, mum fan ne won wvù Ijiw e, fee gen no nu won wvù Midian e, ke boo boom bolemse bofee jó.

30 Ε è ke no nu ejim jo bilum mbaanyε, ε nceendaa Nyo' buynen fô Muses e ê nguy e, ε wvù beenci yî kete le ηkpwaante mbew kum wvù Sinay e. 31 Ε Muses yen ε fî ghaw wvù, ε wvù bence nceencee keetaa nta. No wvù benci, yuw ε Tata Nyo' jeme ê wvù le,

32 'Ε nu me wvù Nyo' bo'icee cee wene,
 Nyo' Abla'am bô wvu Aysik
 noo wvu Yakow.'

Ε Muses yuw nonen, no ciinke bô nfan, fanε yaa ebvuu emom lo etaa ke. 33 Ε Tata Nyo' bvuu jeme ê wvù le, 'Baayε bolaba buw, njefo fen fô wo leeme fô nu bvudvuu bvù yuule.

34 Me nu ε nlooce wase ε n'yen no bó nvuwse bonyii bem Ijiw,
 ε mbvuu ε n'yuw no bó cone,
 ε mum ε nshii ε nto keembvuse bó yî ηγεW wvudvu le.

Yeke eyuw, me nu entum wo Ijiw keseen.'

35 Muses wvun nu wvù bó to yawεε wase tun, bife ê wvù le, 'Ε γεke γεε wo le wo esaakè bese, sumtene bonsaw bosεse?' Ε nu wvù wvù Nyo' to tumεε le wvù egen enu wee sa' wvubo, ebvuse bó yî ηγεW e. Ε Nyo' to tum ε è nu nceendaa we ε wvù to yî kete kè to beenci kie le tefe ntum wvudvu ê wvù. 36 Ε Muses mum gen Ijiw, ge mwεem mvu diuw wvù yumεen e bô binghaw bi mwεem e, bvuse bó jó. Ε wvù ge mvumew fô Joo yi Baay yi Yεele le, bvuu ge mvumew ηkpwaante jò bó to lenεε yî bilum e mbaanyε.

37 Ε è nu Muses wvudvu wvù to gayεε ê bonyii bo Islael le, 'Nyo' nu ke ebvuse wee we ntum mvu ê boom bo bwee wene le ente,
 eciinse fô ben e ke no wvù to bvuseε me.'

38 Ε è bvuu nu ke wvù wvù Muses wvù nceendaa Nyo' to jemγεε ê wvù yî kum wvù Sinay e, kefew kè kentaashε ke bonyii bo Islael e to nu ηkpwaante bô bo'icee cee bosεεbeene, ε Nyo' nya díew yi nyaa nshii le wvù efese ê beene. 39 Geenε, ε bo'icee cee bosεεbeene kaa fan keeyuw Muses e, banke jim ê wvù le, mum no koonke le bowen bee ekase etu jim Ijiw. 40 Ε bó mum gay ê Elon le, 'Bome bonyo' ê bese bò nu esaa fwe dvuseεbeene, njefo bese baa bvuu kieε fieε

fi kooyi bô Muses wε wvù
bvuseε beene won wvù Ijiw
e ke.' 41 ε bó mum kene fi-
mooso ε fí fieesene waa na',
seeεε nyám ge ncese dvú ê fí,
mum no lanlanje yí fiεε le ε è
kene bó bô can yibo. 42 No bó
ge nonεn, ε Nyo' mum banke
jim ê bó le, ε bó mum no bun-
lee wase ε è nu diuu bô kpwee
noo jón. ε è nu no bó to sanεε
ê Nwa' bonyii bo ntum Nyo' le
ε Nyo' jemyi le,

'Bonyii bo Isael, ben to seele
nyám ηkpwaante yí
bilum e mbaanyε,
ceese ε è nu me dvú le?

43 Ben to ghane tuule cun ε è
nu yí nyo' wvù bó teje
le Molok,

bvuu tuule jon ε bó ε kene le è
nu yí nyo' wvù diee nu
Lefan,

ε è nu mvumooso mvù ben
to keenceε keebunlee
mvú.

Nje fifin, me nu ηke ebvuse
ben é ben ebuy egeen
efey lo Babilon.'

44 Bo'icee cee bosεεbeene to
lene ηkpwaante keηke cun yí
duηci le Nyo' nu bô bó, ε è to fe
Muses cun yidvu, bii ke leηleη
no yí Nyo' to duηcee ê wvú
to nu. 45 ε boom bo bo'icee
cee bosεεbeene le ke fi, ke tuu
to dvú jan kefew kè bô bo
Yoshua to lole nshε ê bitum bì
to nu jan e, ε è to gene Nyo' fwe
kuηke bitum bidvu. ε cun
yidvu no nu jan to buy kefew
kè Nfon Dawe to saake won

wvun e. 46 ε Nyo' no koonke
wvú ntay, ε wvú mum lekeε le
Nyo' ebee é wen ebom yew
enya é wvú wvù Nyo' Yakow
eceè dvú. 47 ε è ke kaa ghan
Saamun bom yew Nyo' yidvu.
48 Geenεn, ε Tata Nyo' wvù nu
εkolε ke Mwεεm Mvunciim e
yaa ké no cee yéw yí è bom
bonyii le ke. ε nu ke leηleη no
wee ntum Nyo' mvu to sanεε
wase ε Nyo' gayte le,

49 'Fowe nu kawla wεm,
ε nshε yin nu kedvuushεε ke
bikaa biem e.

Yew yí è nulo é wee ebom le è
nu yεm nulo enu nεε?

Nuu le bvudvuu nu dvú bvù è
nulo é me enshii fó le?

50 Ke è fe me mwεεm mvun
mvunciim e? "

51 ε Tεfan mum ne gay
le, "Ben temyi bikuu baay,
ε mvuntelem mvunεn bô
bitem nu naa lo ntffuse.
Ben ε bo'icee cee bonεn nu
ke leηleη. Ben tune sekεcii
keeyuuke Keyoy ke Yuule le.

52 Wee ntum Nyo' mvu nu
dvú wvù bo'icee cee bonεn to
baa ebone bikaa ê wvú εjim
e? Bó to nu ε yuwye bonyii
bo ntum Nyo' le bò to jemyεε
wase le Wee Lemme Nyo'
wvu Teytey nu ke eto. ε wvú
ke to, ε ben gese wvú bvuu yu
wvú. 53 ε è bvuu nu ke ben
bò Nyo' to tumεε bonceendaa
bew ε bó nya bonci bew ê ben,
ε ben tun keebii bó le."

ε bó tumyε Tεfan bô εta

54 No bonyii bò to saake
won yuw fiεε fi Tεfan jeme, ε

mvuntelem bente lo bó, ε bó no ηgeci bigew. ⁵⁵ Ε Keyoy ke Yuule yiηsen yî Tefan e, ε wvú no taale fiew ε è nu we, ne yen n'yuu wvù è nu wvu Nyo' le, bvuu yen Jisos e ε wvú leeme ê εbo ke εceey ke Nyo' le. ⁵⁶ Ε Tefan ne gay ε, “Ben etaa eyen, me nu ε n'yen ε fowe ε yene, ε wee wvù diee nu Waawee leeme ê εbo ke εceey ke Nyo' le.” ⁵⁷ Ε bó yuw fifie, mum jine bintuηuη bô can, no wamte foweεwe, mum sen bocii ley yî Tefan e, ⁵⁸ gufe wvú buy dvú εlaante, gen no tumte bô eta. Ε bonyii bô benεε jim nsaw baaye bikum bibole, nya ê cuwee mvu ε bó teje ε Saul, se no tumte. ⁵⁹ No bó to tumte Tefan bô eta nonen, ε wvú bunle ε, “Tata Jisos, fiisen keyoy kem.” ⁶⁰ Ε wvú mum ne tum envuw fokuse, fuη foweεwe ε, “Tata, fo wo etaa ê fiεε fi befe fin fi bonyii ban gee le ke.” No wvú gay nonen, mum kpwe.

8

¹ No bó yu Tefan, ε Saul tom.

Ε Saul nya ηγεw ê kentaashe ke bonyii bo mbee le

Ke ebvubwe, ε bó kew no nyaa ηγεw wvù temyi ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Jelusalem. Ε kí saanken kecii buy jó, gen biba bi Judea bô Samalia le, ε è sheε ke boom bo ntum e bo Jisos e. ² Ε bolemse bomew bô to nu ε looce lese fitele yî Nyo' le, to jo gvune di Tefan e dwey, bee

wvú baay. ³ Ε Saul nu fiew looci gene lo bô kentaashe ke bonyii bo mbee le, danse yéw e kooyi bonyii bo mbee le bô bolemse noo bô bokene ciinse yew ncaw e.

Ε Filew fewce diεw Nyo' Samalia

⁴ Ε bonyii bô to saankenεε ba no gene mondvuum e monciim fewci diεw Nyo'. ⁵ Ε Filew bow fiew gen ê kelaante kè Samalia le, no fewci saaka jó wvu ekume Mboyse wvú Nyo' to kawεε. ⁶ Ε bonyii nteen yuw bvuu yen mwεem mvù duηci mvuηgay mvu Nyo' le mvù wvú to gee, mum nya bitem ê wvú ntay. ⁷ Biyoy bì yiile to buyte yî bonyii le, wamte foweεwe, ε bonyii nteen bô to nu ε kpweken keba kemwaan noo bontεηε bonene ten. ⁸ Nonen, ε nlanηη wvu baay no nu εlaante jodvu.

⁹ Wee mvu to nu εlaante jodvu ε diee nu Semon, ε wvú to shee wase duηci nfim ye ε kew lo, ε bonyii bo Samalia bocii yene ε diuw yumte bó. Ε wvú to bvuu duu ε wen nu wee mvu wvu baay. ¹⁰ Ε bonyii bocii bo εlaante jodvu naa noo bo baay baay nya bitem ê wvú no gayte ε, “Wee wvun nu mvuηgay mvu Nyo' le mvù bó teje ε Mvuηgay mvu Baay.” ¹¹ Bó to nya bitem ê wvú nonen, njefo wvú to shee wase duηci nfim ye ε kew lo ncejole ε

bonyii yene ε diuw yumte bó. ¹² Geenen, ε Filew ke dioo eto efewci saaka wvù jee wvu ekumε bvunfon bvù Nyo' le noo ekumε diee di Jisos Klistu le, ε bokεεε bô bolemsε bee ε wvù lese bó ê joo. ¹³ Ε Semon wε kebεε bee ten ε bó lese wvù ê joo. Ε wvù mum mεy ke wase no nu mbew Filew e yene binghaw bi mwεem e bi baay baay bô mwεem mvù dunji mvunḡgay mvu Nyo' le mvù wvù to gee, ε diuw yumte wvù.

¹⁴ Ε boom bo ntum e bo Jisos e ke yuw Jelusalem le bonyii bo Samalia nu ε fiisen wase diεw Nyo', ε bó mum tum Bitā bô Jon fô bó le. ¹⁵ Ε bó gen buy jó, bunle fô bonyii bo mbee le bodvu le le bó ekenke Keyoy ke Yuule, ¹⁶ njefo Keyoy ke Yuule to baa to wase yî mvu bó le ke. Bó to bee lese ke lo bó ê joo maan̄ ê diee di Tata Jisos e. ¹⁷ Ε Bitā bô Jon bunle, gee can yî bó le, ε bó mum kenke Keyoy ke Yuule. ¹⁸ Ε Semon dioo yen le boom bo ntum e bo Jisos e geele can yî bonyii le ε Keyoy ke Yuule too yî bó le, ε wvù mum no nyaa bigew ê Bitā bô Jon, ¹⁹ gayte le, “Ben enya me bô mvunḡgay mvun ten, wvu le naa yee wvù me ε ngeε can yem yî ye le, é wvù ekenke Keyoy ke Yuule.” ²⁰ Ε Bitā tfuse ê wvù le, “Ben ε bigew biuw bidvu egen lo nguy e. Wo ghan neε ε se no kpwaake le è nulo é bó eguy nnya yì è nu yi Nyo' bô bigew?” ²¹ Ke

wo yaa kenke naa lo kelen ente jo lemme din ke, njefo ke fitele fiuw yuule fô Nyo' le ke. ²² Kumεn fitele fiuw yî fiεε fi befe fi wo gomte keege fin e, ebunlee laa è nulo é Tata Nyo' eleεshe bonkpawce bô befe ban bô wo kenke fô fitele le le. ²³ Me n'yene le wo nu ε yin̄sen wase bô ken'yεε ejise, ε tu n̄fwa kebefe.” ²⁴ Ε Semon leke Bitā bô Jon le, “Kee, ben ebunle ê Tata le fô fiεε fimew ente jo mwεem mvù ben jem̄yi mvun e ekooy bô me ke.”

²⁵ Ε Bitā bô Jon ke mese fewce diεw Nyo', see mwεem mvù bó kee ekumε Jisos, mum ne no tuu jim Jelusalem. No bó to tuu jim, no fele bontεw bo Samalia bomew e, fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' jó.

Ε Filew lese wee wvu Itofia ê joo

²⁶ Ε nceendaa Tata ke ne gay ê Filew le, “Nene ebow je ekuεku, egen ê je yì nen'yi Jelusalem fele n̄kpwaante gene Gasa le.” ²⁷ Ε Filew mum ne no booke. Ε wee wvu baay mvu wvu Itofia nu ê je yidvu le. Wvù to nu wee ε bó ε bvushε, ε è nu wee wvù to taale fô kpaw Yaa Kanda wvù to saake won wvù Itofia le. Wee wvudvu to ne Jelusalem jò wvù to genεε keebunle Nyo', ²⁸ no tuu jim won e ê kekoto kemew kè è guute nyám e, ε wvù ε shii jó, taan̄ke fiεε ê Nwa' wvù Yesaya wvù wee ntum Nyo' to sanεε le. ²⁹ Ε Keyoy ke Yuule gay ê Filew le, “Bence

egen mbew kekoto keki le.”
 30 E Filew lewtε gen mbew yî
 dvú le, yuw ε wee wvudvu
 taan̄ke ê N'wa' Yesaya le. E
 wvú bife ê wvú le, “Wo taan̄ke
 nen yuuke fiεε fi wvú gayte?”
 31 E wvú tfuse le, “E nulo é me
 en'yuw nεε le se wee ε nεle ê
 me?” E wvú mum gay le Filew
 eben é bô wvú eshii ê kekoto
 le. 32 Bvudvuu bvù wvú to
 taan̄ke ê N'wa' wvudvu le to
 jemyi le,

“Wvú to nu diεwε njee yî bó
 gene keesεε le,
 bvuu nu diεwε waa njee wvù
 bó ké dioo mvuu yvúw
 ye,
 wvú saa beele ke.
 E nu ke ten no wvú to nu diuw
 tfu.

33 Bó to nu ε shoose wvú, tun
 keesaw nsaw we leŋ.
 E nu ke eyuu ejemyi yεε
 ekumε boom bew,
 ε bó ε sum wase nshii we
 fokuse fεn?”

34 E wee wvu baay wvudvu
 mum lekε Filew gay le, “Kee
 wo, ke see ê me, wee ntum
 Nyo' wvun jemyi ε ê nu ekumε
 yεε? Wvú jemyi ekumε ekole
 kew nuu ekumε wee mvu le?”
 35 E Filew mum kεw ke bô
 bvudvuu bvù N'wa' le bvudvu,
 no nεci saaka wvù jee wvu
 ekumε Jisos ê wvú.

36 E bô wvú no gene ke ê je,
 ke gen buy bvudvuu bvumew
 e ε joo nu fó. E wee wvu baay
 wvudvu gay le, “Taa eyen, joo
 nu fεn, è nulo é ebvuu etun la
 fo wo elese me ê joo?”

[37 E Filew tfuse ê wvú le, “E
 wo fεn nu ε bee Jisos Klistu le

bô fitele fiuw ficii, é me enlese
 wo ê joo.” E wvú tfuse le, “Me
 nu ε mbee le Jisos Klistu nu
 Waa Nyo'.”]

38 E wee wvu baay wvudvu
 mum gay ε bó leke kekoto. E
 bô Filew shii, ley gen ê joo, ε
 Filew lese wvú ê joo. 39 No bó
 buyεε ê joo, ε Keyoy ke Tata le
 cun Filew fó, ε wee wvu baay
 wε fanε yaa ebvuu eyen wvú
 le ke. Geenεn, no gene ke fiew
 lanlanε. 40 E Filew nε buynen
 ε è nu wase Asotus, mum nε
 no gene, fele ê bilaante bicii
 le, fewci saaka wvù jee wvù
 wvu Nyo', gen buy ê kelaante
 kè Kaysalia le.

9

*E Saul kumεn lese fitele yî
 Jisose*

1 E to nu kefew kekie le,
 ε Saul bεε ke ffluuke, bεmsee
 bonyii bo ŋgoo le bo Tata le
 le wen nu eyuwye bó. E
 wvú mum gen fô ekole ke bo-
 cee ncese le, 2 lekε le wvú
 enya bonwa' é wen egen dvú
 yéw bunle yi Damaskus e, bô
 duŋci le é wen yen ε bonyii
 nu jó bô bii Je Tata le kenεε
 è nu bokεnε, kenεε bolemε, é
 wen ekooyε bó ekay, eto bô
 bó Jelusalém.

3 E wvú nya, ε Saul mum
 nε no gene Damaskus, ke
 dioo fejene kelaante kedvu,
 ε n'yuu mvu nε sεsε law fowe,
 shii to yî ye le. 4 E wvú gbwe
 fokuse, yuw ε diεw jeme ê
 wvú le, “Saul, Saul, wo bone
 bikaa é me ejim nen nje la?”

⁵ Ε wvú bife λε, “Tata, è nu wo wvù yεε?” Ε diεw yidvu tfuse λε, “Ε nu me wvù Jisos, ε è nu me wvù wo bone bikaa ejim jodvu. ⁶ Yí keseen e, ja we, eley eγεν ελαante, é bó esee ê wo fiεε fi wo κεηκε keege.” ⁷ Ε bonyii bò to λene bò bo Saul leem fó ηγεμten, no bó to yuuke diεw yidvu yaa ye ne wee le κε.

⁸ Ε Saul ke ja we fokuse, dīoo yene ejise, fanε yaa ebvuu eyene mwεεm e κε. Ε bó mum jice wvú yí kebo le, no ceηse gene bò wvú Damaskus. ⁹ Ε wvú γεν no nu yí εdiuw e ετα yaa ye ne mwεεm e κε. Ε wvú nu nonen, yaa diee fiεε κε, yaa wuu ten fiεε κε.

¹⁰ Wee mbee mvu to nu Damaskus jodvu ε diee diεw nu Ananias. Ε Tata Jisos ne tee wvú ê fiεε diεwε εfiλε le λε, “Ananias.” Ε wvú bee λε, “Tata, me wvun fen.”

¹¹ Ε Tata gay ê wvú λε, “Nενε, eγενè ê je yí bó teje λε Teytey e, dīoo buy fô yew e fo Judas, bife wee mvu wvu Taasus ε bó teje λε Saul. Yεε eyuw, wvú nu fó bunlee, ¹² ε wvú be ε yen wase wee le ê fiεε diεwε εfiλε le ε bó teje λε Ananias, ε wvú ε to ε γεε can yí ye le, λε wvú ekase eyene mwεεm e.”

¹³ Geenεn, ε Ananias gay λε, “Tata, me nu ε n'yuw wase ê bonyii nteen εκυμε wee wvun no wvú gee mwεεm mvù befe fô bonyii bò è nu bo Nyo' le Jelusalεm. ¹⁴ Ε wvú

too nen, ε wvú ε fi mvun gay ê bocee ncese bo baay baay, λε wen eto ekooyε bonyii bocii jan bò bunle teje diee diuw.”

¹⁵ Ε Tata tfuse ê wvú λε, “Γενε κε lo. Me nu ε ncaw wase wee wvudvu wee wεm lemme λε, λε wvú efewci diee diem ê bonyii bò yaa nu κε Bojuu bò bonfon bobole, noo ê bonyii bo Islael. ¹⁶ Me keβεε nu ηκε enduηce ê wvú no wvú κεηκε keeke eyen ηγεw nje diee diem.”

¹⁷ Nonen, ε Ananias mum γεν, ley yew dvudvu, γεε can ye yí Saul e, tee λε, “Saul waa bwεεm, è tum Tata Jisos me. Ε nu wvú wvù Jisos wvù wo se ye ne ê je seke wo se too jan. Wvú tum me nen, λε me ento enge é wo ekase eyenè mwεεm e, é Keyoy ke Yuule eto eyiηsen yí yo le.” ¹⁸ Κε no wvú jeme nonen, ε fiεε fimew diεwε ηγáw e ne yí ejise Saul e gbwe fokuse, ε wvú mum kase no ye ne mwεεm e. Ε wvú ja we, ε bó mum lese wvú ê joo. ¹⁹ Ε wvú ke dieken, ε mvun gay kase tu yí ye le.

Ε Saul fewce saaka Jisos Damaskus

Ε Saul ce Damaskus bò ηgoo bonyii bo mbee le yí εdiuw e caan, ²⁰ mum κεw lo kan mwaan no ghane yéw bunle le, fewci λε, “Jisos nu Waa Nyo'.” ²¹ Ε bonyii bocii bò to yuuke no ghayte λε, “Wvun nu κε wee wvù se ghane gene lo bò bonyii bò bunlee teje diee din Jelusalεm

e? E ke wvú to jan nen e è nu keekooye bò nu jan ekase egen dvú, enya can bocee ncese bo baay baay e le?"

²² E Saul no fewci ke fiew ekume Jisos temyi lo, dunji le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawee. E Bojuu bò to nu Damaskus ma lo fi ee fi è nulo è bó etfuse ê wvú.

²³ E ediuw ke dioo fey nteen, e Bojuu bodvu shii, cu ntañ keeyu Saul. ²⁴ E bó mum no shee, cepte wvú diuw ketaañ ke Damaskus e, le wvú ke dioo fele, kenee è nu entañ kenee emvunsheen, è bó eyu wvú. Geenen, e Saul kiee ntañ wvubo. ²⁵ E bonyii bew bo ngoo le ke jo wvú entañ, lese ê nkaa le, bvuse fô ntoo ketaañ e, shike wvú fokuse wase ekfunj.

E Saul gen Jerusalem

²⁶ E Saul tu jim Jerusalem, dioo gomte keetaashe bò ngoo bonyii bo mbee le, e bó no fane lo wvú, njefo ke bó to beje le wvú looci nu wee wvubo ngoo ke. ²⁷ Geenen, e Banaban jo wvú, e bó wvú gen fô boom bo ntum e bo Jisos e. E wvú see ê bó no Saul to yenee Tata le ê je e bó wvú jeme, bvuu see ê bó no wvú to fewci ekume Jisos Damaskus yaa fane ke. ²⁸ Nonen, e Saul mum no nu bó bó ghane mondvuum monciim Jerusalem, fewci ekume Jisos, yaa fane ke. ²⁹ E wvú ke no jemyi ten ê Bojuu

bò to jemyi díew Glek, beeke mbew bò bó, e bó mum ne no gomte keeyu wvú. ³⁰ E bonyii bo mbee le kiee le bó gomte keeyu wvú, mum jo wvú bow dvú ê kelaante kè Kaysalia le, ciinse wvú e wvú gen Taasus.

³¹ Yí kefew kekin e, e kentaashe ke bonyii bo mbee le leeten yí ngew e ê biba bi won e bi Judea bò Galilee noo Samalia le. E Keyoy ke Yuule ge e kentaashe kedvu ciim, bvuu no tomte ngoo e yí kuu. E bó no cee, wvumte ke e è nu Tata.

E Bita gen ntew wvù Lida noo wvù Jofa le

³² E Bita no ghane, gene fô bonyii bò è nu bo Nyo' le mondvuum e monciim, ke ghan gen buy fô bó Lida le.

³³ No wvú to nu jó, yen wee mvu le e wvú e kpwe keba kemwaan, e diee nu Enias e wvú e ngey wase entaw bilim nyan. ³⁴ No Bita yen wvú le, tee le, "Enias, Jisos Klistu fele wase wo. Ja we eseyse kentaw kuw." Kan mwaan e Enias mum ja we. ³⁵ E bonyii bo Lida noo bo yí bale di Shalon e bocii yen no wee wvudvu nu e bonen wase, e bó lese fitele yí Tata Jisos e.

³⁶ E to nu e kpwoon mvu nu ê kelaante kè Jofa le, e è nu wee mbee, e diee nu Tabita, di nu ê díew Glek e le Dokas.

* Wvú to ké no gee mweem mvú jee sekecii, fii bonyii bò fuute. ³⁷ E è no nu ediuw yoya

le, ε kpwoon wvudvu gbwe kencem, mum kpwe. Ε bó cukε gvune diew, ben gεε ê kebuw ke yew e ke εwe le. ³⁸ No Jofa to nu mbew Lida le, ε ηgoo bonyii bo mbee le ke yuw le Bita nu Lida, mum tum bolemse bofεε fô wvú le. Ε bó γεν λκεε wvú, le kee wvú, le wvú eto ke ncin e.

³⁹ Ε Bita mum ne ke nonen ε bó bó no gene. Ε wvú γεν buy fó, ε bó jo wvú ben bó wvú ê kebuw ke yew e ke εwe kie le. Ε bokε' bo bonkfu le bo jó bocii gem wvú tase no beele, dunçi ndvú yi Dokas to gee seke wvú to bεε dvú. ⁴⁰ Ε Bita bvuse bó εκfuη bocii, tum envuw fokuse bunle, ne banke ye gay ê gvune didvu le, “Tabita ja we.” Ε wvú mum yene ejise, taa Bita, mum ja shii we. ⁴¹ Ε Bita jice wvú le yi kebo le, ε wvú leem we. Ε wvú kase tee bonyii bò è nu bo Nyo' le bó bokε' bo bonkfu le ba, dunçe wvú ê bó, ε wvú ε kase wase ε tu dvú. ⁴² Ε saaka wvudvu saanken γεν Jofa jocii. Ε bonyii nteen lese fitele yi Tata le. ⁴³ Ε Bita no nu Jofa yi εdiuw e nteen, cee bó wee mvu wvú to seysee jéw ε diee nu Semon.

10

Ε fiεε diεwe εfile le to fô Konεyu le

¹ Wee mvu to nu ê kelaante kè Kaysalia le ε bó tenje le Konεyu, ε è nu ekole ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Lum, yi bó to tenje le yi Itali. ² Ε

wvú to nu wee ε bó bonyii bocii bo ê wvú yew ε looce ε lese fitele yi Nyo' le. Ε wvú wvumte bvuu bunlee Nyo' sekecii, nyaa nnya ntay ê Bojuu bò to fuute. ³ Ε è ke no nu diuu dimew ke diεwe didiuu ditete le fomvunsheen, ε fiεε diεwe εfile le ne to fô wvú le, ε wvú looce yen nceendaa Nyo' le ê fiεε fidvu le. Ε nceendaa wvudvu to ley tee wvú le, “Konεyu”. ⁴ Ε Konεyu fan, lun ejise yi ye le bife le, “Cee ekole, è nu la?” Ε nceendaa wvudvu tfuse le, “Nyo' nu ε yuw wase bunle yo, ε bvuu ε yen nnya yi wo nyaa ê bonyii bò fuute, ε kume wo. ⁵ Yi keseen e, tumε bonyii Jofa é bó egen etee wee mvu wvú diee nu Semon, ε dimew nu Bita. ⁶ Wvú nu ε to ε no cee bó Semon mvu wvú ké no seysee jéw wvú la diew nu mbew joo yi baay e.” ⁷ No nceendaa Nyo' wvudvu jeme nonen mum ne. Ε Konεyu shεε tee bonyii bew bo lemme le bofεε, bvuu tee ten wee nci mvu wvú to ké no cεyte wvú, ε è to nu wee ε wvú ten ε looce ε lese fitele yi Nyo' le. ⁸ Ε bó to, ε wvú see fiεε ficii fi be kooy ê bó, mum tum bó Jofa.

Ε Nyo' dunçe fiεε fi ηghaw e ê Bita

⁹ Ε εκfuη buy yuu, ε è ke no nu ke diεwe εmvunsheen enteleη e, ε bó fεεse wase ê kelaante kedvu le. Ε Bita ne ben ê yew we keebunle. ¹⁰ Ε jen ke ne no yuu wvú, ε wvú no shieele keediekεn, ε bó bεε dεεle lo mwεεm mvudien. Ε fiεε diεwe εfile le ne to fô wvú

le. ¹¹ Ε wvú yεn ê fiεε fidvu le, ε εbulε ε yene, ε fiεε fimew shiile fowe nu diεwε ekolε ke ndvu le, ε bó jici yî εbuw yo εna le. ¹² Ε dikfuu di nyám e dicii, yî λene, bô yî sone lo, noo mvunyiim mvù bile we, nu ê ndvu yidvu le. ¹³ Ε diεw nε gay ê wvú λε, “Bitá, nεnε we εσεεyε edie.” ¹⁴ Ε Bitá tfuse λε, “Tata, κε è nulo é me emom κε, njefo me ηke mbaa ndie wase fiεε fi nεwncεw kenεε fi nu sε fí yuule lo κε.” ¹⁵ Ε diεw yidvu bvuu jeme ê wvú λε, “Fo wo enyεnsé fiεε ε Nyo' ε ge wase fí ε no yuule κε.” ¹⁶ Ε fí kooy nonεn buy bokan botete, ε bó mum kase bense fiεε fidvu we.

¹⁷ Ε fiεε fidvu fí toε diεwε εfile le ffumse Bitá ε wvú no maa laa fí dunji λε la λε. Ke sekedvu ε bonyii bô Konεyu to tumεε ba ε to wase ε biwce fô la di Semon wvù seysee jéw e nu, ε no leeme diuw ketaan e, ¹⁸ teje, biite λε, “Wee ghane mvu nu fεn ε diee nu Semon Bitá le?” ¹⁹ No Bitá to bεε kp-wawci ekumε fiεε fidvu fí toε fô wvú λε, ε Keyoy ke Yuule nε gay ê wvú λε, “Taa eyen, bonyii botete gomte wo. ²⁰ Nεnε we ebow é ben ε bó egene ekale kemwaan. Fo wo ecimcim κε, è tum me bó.” ²¹ Nonεn, ε Bitá mum nε bow, gay ê bonyii bodvu λε, “E nu me wvù ben gomte. Ben to λε la?” ²² Ε bó tfuse λε, “Konεyu wvù nu ekolε ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Lum nu ε tum bese. Wvú nu wee wvu teyey, fane

Nyo', ε Bojuu bocii bεnsee wvú. Nceendaa Nyo' wvù yu-ule mvu se nu ε gay λε wvù eciinse ntum é wo eto ê wvù yew, é wvù eyuw fiεε fí wo nu ejeme ê wvú.” ²³ No bó tfuse nonεn, ε Bitá mum gay ε bó ley ε bô bó ce.

Ε Bitá gen ntum Nyo' yew dvu Konεyu

Ε ekfuη buy yuu, ε wvú nε ε bó bó no gene. Ε bonyii bo mbee le bomew bo Jofa bi wvú λε. ²⁴ Ε bó λen ce, ε bvú buy yuu ε bó fεse Kaysalia. Ε Konεyu bô bonyii bew bo kfuu le noo nsáa ye shém yî wvú to beε to cεyte wase bó. ²⁵ No Bitá to leyte gene yew, ε bó Konεyu tasen. Ε Konεyu gbwe ê wvú εjise wvum wvú. ²⁶ Geenεn, ε Bitá cake wvú we gay λε, “Nεnε we, me nu κε ten fiem wee wvu wum diεwε wo le.” ²⁷ Ε wvú no jemyi bô Konεyu leyte gene yew, ke dioo ley, yεn ε bonyii ε njim lo yew. ²⁸ Ε wvú jeme ê bó λε, “Ben kee ntay λε nci wese baa bee λε wee Juu elaa ghane kenεε etase nsan bó wee wvù yaa nu κε wee Juu. Geenεn, Nyo' nu ε dunce é me λε κε me ηκεηke keenteηe wee mvu nduu λε wvú nu wee wvu nεw kenεε λε κε wvú yuule κε. ²⁹ Nonεn, ben ε dioo ciinse ntum λε me ento, me ε mum ε nto, me mbaa ηkicine κε. Me ε mum ε no mbiite ê ben λε laa ben teje me λε la λε?”

³⁰ Ε Konεyu tfuse λε, “Eben nu wase εdiuw εna no me nto

10:12 Lεw 11:1-47; Esek 4:14
15:28; 16:6; 20:22-23; 21:4, 11
19:10 **10:28** 10:15; Gal 2:12

10:15 Mak 7:15, 19

10:23 10:45; 11:12

10:30 10:1-8

10:19 11:12; 13:2, 4;

10:25 14:13-15; Mwm

10:30 1:10; Luk 24:4

nu yew dvu me ke diewe ke-
few ke keseen e didiuv ditete
fomvunsheen mbunlee. E
wee mvu ne sese buynen fwe
dvu me e wvu e tfume ndvu
e yi lawkene. ³¹ E wvu gay
e me e, 'Koneyu, Nyo' nu e
yuw wase bunle yo e bvuu e
yen nnyá yi wo nyaa e bonyii
bo kefufe le, e kume wo.
³² Nonen, tum e bonyii Jofa e
bó egen etee wee mvu e diee
diew nu Semon, e dimew nu
Bitu. Wvu nu e to e no cee bô
Semon wvu seysee jéw wvu
la diew nu mbew joo yi baay
e.' ³³ Kan mwaan nonen, e me
mum nciinse ntum e wo eto.
Wo e to nen, fi e jon baay. Bese
e mum e no nu fen e Nyo' ejise
keeyuw fiee fi Tata tum wo le
wo eto ejeme e bese."

*E Bitu jeme e bonyii bô yaa
nu ke Bojuu ekume Jisos Klistu*

³⁴ E Bitu mum kew no jemyi
gayte e, "Yi keceey e, me nu
e n'yen e ke Nyo' dunji kejeey
jeey ke. ³⁵ Wee tfuu wvu fane
wvu bvuu gee fiee fi nu len nu
e wvu fiisene wvu yaa taale
laa mweten buy fiee e. ³⁶ Ben
kee ntum wvu Nyo' to ciinsee
fô bonyii bo Islael e, fewci
saaka wvu jee e Jisos Klistu
to to wvu e nyakeey nulo enu
entelen jo Nyo' bô bonyii. E
Jisos Klistu wvun nu Cee Ekole
bonyii bocii. ³⁷ Ben kee fiee
fi to kooyee won wvu Judea
le tfuu, e fi to kew Galilee
ejim jo kefew kè Jon to fewci
leese bonyii e joo. ³⁸ E ben

kee ten no Nyo' to tfuwee lo
Keyoy ke Yuule yi Jisos wvu
Nasale e, bvuu nya mvungay
e wvu, no nu bô wvu. No Nyo'
to nu bô wvu, e wvu mum
no lene mondvuum monciim
gee lemme di jee bvuu fele
bonyii bô dewle nvuwse. ³⁹ E
nu bese bô to yene mwem
mvu wvu to gee won Bojuu
le tfuu, noo mvu wvu to gee
e kelaante kè Jerusalem e. Bó
to nu e ta wvu yi kentam e
e wvu kpwe. ⁴⁰ Geen, e e
ke dioo nu ediuw eta, e Nyo'
bvuse wvu yi kpwe le, ge e
bonyii yen wvu le. ⁴¹ E ke
e yaa nu bonyii bocii bô to
nu e yen wvu le ke. E to yen
ke bese bô wvu wvu Nyo' to
cawee e bese efewci ekume
Jisos. E bese to nu e dieken
bvuu wuken bee bo Jisos seke
wvu to buyee yi kpwe le. ⁴² E
wvu gay e bese ke efewci
diew Nyo' e bonyii, bvuu seje
e bó le e nu wen wvu Nyo' nu
e baa e wen ke esaw bonyii
bô bee dvu noo bô kpweken
wase. ⁴³ Jisos wvun nu wvu
bonyii bo ntum Nyo' le bocii
to jemyi ekume wvu e e nu
naa yee wvu nu e lese fitele
yi ye le, e Nyo' elesh e bibefe
biew fele yi diee diew e."

*E Keyoy ke Yuule to yi
bonyii bô yaa nu ke Bojuu le*

⁴⁴ Ke no Bitu to bee jemyi
mwem mvun nen, e Keyoy ke
Yuule ne shii, to yi wee tfuu
wvu to yeke njeme wvudvu

le. ⁴⁵ E diuw yum bonyii bo mbee le bô è nu Bojuu bô to biε Bita le, no bó yεnεε ε Nyo' ε nya ten nnya ye yî è nu Keyoy ke Yuule ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu. ⁴⁶ E Bojuu ba no yuuke ε bó jemyi diεw yî bó yaa kee ke, bensee Nyo'. E Bita mum bife le, ⁴⁷ "No Keyoy ke Yuule nu ε to wase yî bonyii ban e ληληη no kí to toε yî yese beene le, è nulo é wee ebvuu etun fo bó elese bó ê joo le?" ⁴⁸ No Bita bife nonen, mum gay le bó elese bó ê joo ê diee di Jisos Klistu le. Ejim jodvu, ε bonyii bodvu lekε le wvú ece bô bó yî ediuw e caan se nεnε.

11

E Bita see fiεε fi to kooyεε yew dvu Konεyu

¹ E boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo mbee le Judea jocii ke yuw le bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu ε fiisen wase ten diεw Nyo'. ² E Bita ke dioo kase ben Jelusalem, ε bonyii bo mbee le bomew mum no saake wvú. Bonyii ban nu bô to ké no leeme ke le bó keηke keetfuse wee wvú yaa nu ke wee Juu yew, é mwεten se no nu wee Nyo'. ³ E bó no saake wvú biite le, "Wo se ghan nεε ε se laa ghane ê bonyii bô bεε ntffuse le, ε bvuu ε mεse ε dieken ben ε bó?"

⁴ E Bita mum looce nyεy fiεε ficii fi to kooyεε, gay ê bó le, ⁵ "Me nto nu ê kelaante kè Jofa le mbunlee, ε fiεε diεwε εfilε le nε to fô me le. E me n'yen ê fiεε fidvu le, ε fiεε fimew shiile

fowe nu diεwε ekole ke ndvu le, ε bó jici yî εbuw yo εna le. E fi shii, leem ê me εjise. ⁶ E me ndioo ntaa jó, n'yen nyám e dikfuu le dikfuu le, ε yimi nu yi fô yew e, yimi yi ηkpwaante bô yî sone, noo mvunyiim mvú bile we. ⁷ E me nε n'yuw ε diεw gay ê me le, 'Bitá, nεnε we εseεyε edie.' ⁸ E me ntfuse le, 'Tata, ke è nulo é me emom ke. Ke fiεε fi ncewncew kenεε fi nu se fi yuule lo ke nu ε ley wase ê me εmvu ke.' ⁹ E diεw yidvu bvuu jeme we le, 'Fo wo enyεnsè fiεε ε Nyo' ε ge wase fí ε no yuule ke.' ¹⁰ E fi kooy nonen buy bokaη botete ε bó mum kase gufe fiεε fidvu ficii ε fi ben we.

¹¹ Ke sekedvu, ε bonyii botete fεse fô yew e fô me nto ncee, ε bó nε Kaysalia, ε bó tum le bó eto etee me. ¹² E Keyoy ke Yuule gay ê me le fo me enyaw keenjεn bee bonyii bodvu ke. E boom bo bwee wesebeene le bo Jofa bo bosooaan ban bi me le, ε bee bó bocii gεn ley yew dvu wee wvudvu. ¹³ No bese ley, ε wvú see ê bese no wvú to yεnεε nceendaa Nyo' le ê wvú yew, ε wvú gay le wen etum wee Jofa é wvú egeε etee wee mvu ε bó teηε le Semon Bitá. ¹⁴ Wee wvudvu nu ke eto bô saaka wvú bô bonyii bocii bo ê wen yew nu ke eboy yî dvú le. ¹⁵ E me ηke ndioo ηkew keenjemyi, ε Keyoy ke Yuule nε shii to yî bonyii bodvu le ke ληληη no kí to toε yî yese beene le fonkew. ¹⁶ E me n'yen

nonen, mum nkume fiεε fi Tata to jemyεε le, 'Jon to leese bonyii ê joo, geenen, Nyo' nu ke elese ben ε è nu can Keyoy ke Yuule le.' 17 No Nyo' to nu ε nya bonyii bodvu bô nnya ε è nu ke yí yì wvú to nyaε ê beene seke beene to leseεε fitele yí Tata Jisos Klistu le, é me enu yεε wvú etunè fiεε fi è gee Nyo'?"

18 Ε bonyii bodvu yuw no Bitá jeme nonen, fanε yaa ebvuu esaake wvú ke. Ε bó mum nε no tumte ε è nu monkum mo Nyo' le gayte le, "Ε è fen nu nonen, ke tu Nyo' nu ε nya wase ten je ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu, le bó ekumen mvuntelem mvubole ke ekenke nshii wvú mey lo."

Ε bonyii nteen bô yaa nu ke Bojuu lese fitele yí Tata Jisos e Antiok

19 Bonyii bô to saankenεε no ηγεω to κεωεε seke bó to yue Tefan to nu ε γεν mondvuum e mondvuum e, γεν buy Fonishia, ε bomew γεν Sayblus, bomew Antiok. No bó γενεε nonen, no fewci diεw Nyo' ε è nu ke ê Bojuu maan. 20 Geenεn, ε bomew bonyii bo mbee le bô to nen'yεε Sayblus noo Selin, γεν Antiok no fewci ten saaka wvú jee wvu ekume Tata Jisos ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu. 21 Ε mvunγay mvu Tata Nyo' le, ε bó ge ε bonyii nteen lese fitele yí Tata Jisos e, kumen tu bô wvú.

22 Ε saaka wvudvu wvun ley bitem bi kentaashε ke bonyii bo mbee le Jelusalem. Ε bó mum tum Banaban Antiok jodvu. 23 Ε wvú γεν buy jó, yen no Nyo' nu ε buw bó bô mboyma, ε wvú yuw njon, mum no teete bó le bó ebii Tata le bô mvuntelem mvubole mvunciim. 24 Banaban wvun to nu wee wvú jee, ε wvú ε yinzen bô Keyoy ke Yuule bvuu kenke mbee nta. Nonen, ε wvú ge ε bonyii nteen jó lese fitele yí Tata le.

25 Ε Banaban ke mum nε γεν Taasus keegom Saul. 26 Ε wvú ke gom yen wvú le, jo ε bó wvú tu jim Antiok. Ε bó wvú no nu jó yí kelum e ke-cile bô kentaashε ke bonyii bo mbee le, yεεyi bonyii nteen. Ε nu Antiok jodvu jò bó to κεωεε keetenε ηgoo bonyii bo mbee le le bonyii bo Klistu le.

27 Ε è ke no nu ke kefew kedvu le, ε bonyii bomew bô ké no seje mwεεm mvú bó yuuke ε Nyo' jemyi, nε Jelusalem bow γεν Antiok jodvu. 28 Ε Keyoy ke Yuule ge ε mvu bó le wvú diee to nu Agabus ke nε leem we, tefe le jen yí temyi nu ke ekoo won tfuu. Jen yidvu to nu ε ghan koo kefew kε Klawdius to nu Nfon wvu Lum. 29 Ε ηgoo bonyii bo mbee le bo Antiok yuw nonen, seyse le wee tfuu esuw bigew no wvú kenke, é bó efi boom bo bwee bó le bô nu Judea dvú. 30 Ε bó mum

suw, tum Banaban bô Saul dvú le bó egen enya ê bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le.

12

É Nfon 'Elod nya ngeW ê bonyii bo mbee le

¹ É è no nu kefew kedvu le, é Nfon 'Elod kEW no nyaa ngeW ê bonyii bomew bo kentaashe ke bonyii bo mbee le. ² É wvú gay é bó gbwo JEM wvù waa bwee Jon é wvú kpwe. ³ É wvú ke dīoo yEN le fí nu é jon Bojuu le, é wvú mum GEN fwe gay é bó koo TEN Bitā. Bó to kole wvú é è nu edīuw é Nkaw BlEED wvù bó baa gEE FintunLEEN jó le KE. ⁴ No bó koolEE wvú, mum fen yew ncaw e, gEE ngóo bonyii bo nci le nye le bó eCYTE wvú bonEW bonEW. É 'Elod to gEke Bitā nonEN le Nkaw DanEFey ke dīoo é fey, é wen ebvuse wvú eleke ê bonyii fwe é bó esaw wvú. ⁵ É Bitā mum no nu KE yew ncaw e. GeenEN, é kentaashe ke bonyii bo mbee le no bunlee Nyo' fô wvú le shīee le.

É nceendaa Nyo' bvuse Bitā yew ncaw e

⁶ É è ke dīoo nu entan wvù ekfuŋ nu ebuy eyuu é 'Elod ebvuse Bitā é bó esaw wvú, é Bitā no leete enteleŋ jo bonyii bo nci le bofEE é bó é kay wvú bô boncaw bofEE, é no cEYTE. É bonyii bo nci le bomew cEYTE yew ncaw ê fwese. ⁷ É fí kooy le nceendaa Tata to nu é nE seSE buynEN, é n'yuū ba yew

ncaw yidvu le. É nceendaa wvudvu kum Bitā yī kebENE le, é wvú kamse. É wvú gay ê wvú le, “Ja we cekey.” No wvú gay nonEN, é boncaw ba mum feyken can Bitā le gb-weKEN fokuse. ⁸ É wvú bvuu gay ê wvú le, “TemE ndvu yo, elese bolaba buw.” É Bitā ge nonEN. É nceendaa wvudvu bvuu gay le, “BulE ndvu yo ebīi me le.” ⁹ É Bitā bu, mum no bii wvú le ekfuŋ. KE wvú to cim kee le fīEE fī nceendaa wvudvu gee nu keCEEY KE. Wvú to kpwaake le è nu fīEE diEWÉ efilE le é fī too fô wen e. ¹⁰ É bô wvú LEN fey bvudvuu bvū fwe fô bonyii bo nci le to cEYTE, bvuu fey bvū ejim, mum fESE diuw ketaan wvù buyte gene elaanTE le, é bó é fE bô ketfu. É diuw ketaan wvudvu yene KE EWVUNEWVUN, é bó buy. No bó buy nonEN, no lENE booke KE ê je, é nceendaa Tata Nyo' wvudvu mum nE la ê wvú ejīse.

¹¹ É Bitā shEE, é bvufEE tu wvú fó, é wvú gay le, “Keseen nu é me é nkīEE wase le è nu keCEEY le è be tum Tata nceendaa we le wvú eto ebvuse me can 'Elod e, é me emboy yī ngeW wvù Bojuu se cEYTE le bó nu ke enya ê me le.”

¹² No wvú kīente nonEN, mum nE no gene fô yew e fo Maalia wvù bwee Jon Maaku, é bonyii nu é bó é tase fó nteen é no bunlee. ¹³ É wvú GEN buy fó, kumCE diuw ketaan, é wan kpwoon mvu é diEE nu Loda wvù to lemte fô yew e fodvu

to keeyene. ¹⁴ Ε wvú dioo yuw ε è nu diew Bita, ε njon yu wvú, ε wvú fanε yaa yene ketaan κε, kaa nε lewte kase ley γεν yew, see ê bonyii le, “Bita nu diuw ketaan e.” ¹⁵ Ε bó tfuse ê wvú le, “Wo jewte lo.” Ε wvú no taame κε le è nu Bita. Ε bó mum nε gay le “Ε nulo enu nceendaa Nyo' we.” ¹⁶ No bó to jemyi nonen, ε Bita mεy κε no kumci. Ε bó dioo yene, yen keεεy ε è nu wvú, ε diuw yum bó. ¹⁷ Ε wvú few bó can ε bó lu bó diuw, mum see ê bó no Tata be bvuse wvú yew ncaw e, bvuu gay le bó esee ê Jem noo bonyii bo mbee le bocii. No wvú gay nonen, mum nε γεν keba kemew e.

¹⁸ Ε εkfuη buy yuu, ε bvufee no bvuuηke lo bonyii bo nci le le laa è se kooy la bó Bita le. ¹⁹ Ε 'Elod bvuse bonyii le bó eghan egom wvú. Ε bó gom, gom ηkuuη. Ε wvú mum tee bonyii bo nci le bò to cepte Bita ba, biwce mwεem ê bó, mum nε gay le bó jo bó γεν lese. Ejim jodvu, ε 'Elod nε ê keba ke won e kè Judea le, bow γεν no nu ê kelaante kè Kaysalia le.

Kpwe Nfon 'Elod

²⁰ Ε to nu kefew kedvu le ε Nfon 'Elod ton'yi shém bó bonyii bo Taya noo bo Sidon. Ε bonyii bodvu ke mum baance ye keegen eku can le nyεkeey enu dvú, njefo won wvubo to keηke mwεem mvudien ε è nu won we le.

Ε bó γεν, yaw koo nsan bó Blastus wvú to nu cee ntow.

²¹ Ε diuu ke to kocen, ε Nfon 'Elod tfume ndvú won, shii yi kawla le, mum no nyaa sa' ê bonyii bodvu. ²² Ε bó nε no wvuuyi lo, bensee wvú gayte le, “Wvun njeme nu wvu nyo', κε è nu wvu wee wvu wum κε.” ²³ Kan mwaan, ε nceendaa Tata mum tum kencem yi Nfon 'Elod e, njefo wvú to baa efese mbense wvudvu ê Nyo' κε. Ε ngenεse mum die wvú, ε wvú kpwe.

²⁴ Geenεn, ε diew Nyo' no leyte ê mvuntelem mvu bonyii le, saanηene gene lo fwe fwe.

²⁵ Ε Banaban bó Saul ke mese fiε fi bó to tumεε bó Jerusalem dvú, mum kase tu jim Antiok. Ε bó dioo etuu jim, jo Jon Maaku.

13

Ε bó tum Banaban bó Saul

¹ Bonyii bomew to nu ê kentaashe ke bonyii bo mbee le Antiok, ε è nu bò seηe mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, bvuu yeεyi bonyii. Bonyii bodvu to nu Banaban bó Se-meon wvú bó to teηe le Wvú Yiile, noo Lushus wvu Selin bó Saul noo Manεen wvú bó to leyεε wvú bó 'Elod wvú wee sa'. ² Ε è ke dioo nu ε bó bamte mwεem mvudien bun-lee Nyo', ε Keyoy ke Yuule nε gay ê bó le, “Ben ebaa Banaban bó Saul egeε, é bó el-emtè lemme di me nu ε ntee bó le bó elemtè.” ³ Ε bó yuw nonen, bvuu no bamte

ke mwεem mvudien bunlee, ke ne gee can yî bó le, mum ciinse bó ε bó no gene.

ε Banaban bô Saul gen Sayblus

⁴ ε Banaban bô Saul mum no gene no Keyoy ke Yuule to tumεε bó. ε bó ne bow ê kelaante kè Selusia le, ley ê nguwwu wvu ê joo le, no leenci, gene won wvù Sayblus e. ⁵ No bó lente, buy ê kelaante kè Salamis e, mum no ghane fewci diew Nyo' yéw bunle Bojuu le, ε Jon Mak ghane bô bó, fici bó.

⁶ ε bó ke len won wvu ê joo entelen wvudvu le, danšen gen buy naa ê kelaante kè Bafos e. No bó gen buynen yî wee Juu mvu le jó, ε è nu wee nfm ε diee nu Bal Jisos, ε wvú to ké no mbiayte le wen nu wee wvù seje mwεem mvù wen yuuke ε Nyo' jemyi. ⁷ Wvú to ké no shee bô Segus Baulus wvù wee sa' wvu won wvudvu le. Wee sa' wvudvu to kenke bvufee baay. ε wvú ke tee Banaban bô Saul njefo wvú to gomte keeyuw diew Nyo'. ⁸ ε bó to, geenε ε Elimas wvù wee nfm we no diee diew nu ê diew Glek e, mum no kicine bó, momte keege le fo wee sa' wvudvu elese fitele yî Jisos e ke. ⁹ ε Keyoy ke Yuule yinšen yî Saul e, wvù diee diew dimew to nu le Baul, ε wvú lun ejise yî wee nfm wvudvu le, ¹⁰ gay ê wvú le, “Wo nu waa dewle, ε wo nu wee wvù bane fiεε ficii fi nu lenj. Kenleema bô

mbiay nu ε cin fô fitele fiuw e. Ke è nulo é wo enu nen se wo kumene keceey ke Nyo' le le kí etuù mbiay e? ¹¹ Yekε eyuw, keseen nu ε kebo ke Nyo' le nu egbwe yî yo le é wo efefe, é fí ke ejo kefew é wo se ebvuu eyen ke naa diuu le.” Kan mwaan nonen, ε fiεε fimew shii ke diewe kembew e, ban ejise Elima. ε wvú mum ne no ghaale lo mondvuum, gomte wee wvù ecensee wvú. ¹² ε wee sa' we yen nonen, mum lese fitele yî Jisos e, no wvú to kenke nghaw yî mwεem mvù bó to yeyi ekume Tata Jisos e.

ε Baul bô Banaban gen Antiok wvu Bisidia le

¹³ ε Baul bô ngoo ye ley ê nguwwu e Bafos, lente joo yi baay buy ê kelaante kè Belga le won wvù Bamfilia le. No bó buy jó, ε Jon Mak cine bó le, tu jim Jelusalem. ¹⁴ ε bó ne jó, fey gen ê kelaante kè Antiok wvu Bisidia le. ε è ke no nu diuu di mbam e, ε bó gen ley shii yew bunle le. ¹⁵ ε bonyii ke ne tan ê Nwa' bonci bo Muses e noo ê wvu bonyii bo ntum Nyo' le mese, ε bocee ekole yew bunle yidvu mum tum ntum fô bo Baul e le, “Boom bo bwee wese le, é ben kenke fiεε keetefe bonyii dvú, é ben jeme.”

¹⁶ ε Baul mum ne we, ci bonyii bô kebo mum kew no jemyi le, “Bonyii bo Isael noo bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò wvumte ten Nyo', ben eyeke eyuw. ¹⁷ Nyo' bonyii bo Isael to nu ε caw bo'icee cee

bosese, ge ε kfuu dibole no kuuke seke bó to nu botolo won wvù Ijiw e. Ε wvù ke mum bvuse bó jó bô mvunḡgay mwew, ¹⁸ kuu shém bô bó, no taale ke fô bó le ηkpwaante yî bilum e mbaanyε. ¹⁹ Ε wvù ke ge ε bó shike bitum bisooshwiy won wvù Kanaan e, mum nya won wvudvu ε è no nu wvubo. ²⁰ Mwεεm mvun mvunciim to nu ε jo diewe bilum gee ne kecow mbaanshen e (450). No wvù nyaε won wvudvu ê bó, mum gee bonyii bô esaakè bó. Ε bó saw gen buy yî kefew kè wee ntum we wvù Samwel to saake le. ²¹ Ke yî kefew kekie le ε bó ke ne lεke keekenke ε è nu nfon, ε Nyo' mum nya Saul, waa Kish wvu ê kfuu di Benjamin e. Ε wvù saw bvunfon yî bilum e mbaanyε. ²² Ε Nyo' ke shwaw wvù, gee Dawe Nfon wvubole. Nyo' to nu ε jeme ekumε Dawe wvun le,

'Me nu ε n'yeN ε Dawe wvù
waa Jεese nu fitele
fiem.

Wvù nu ke egee fiεε ficii fi me
ηgomte.'

²³ Ε to nu ê kfuu di Nfon Dawe wvun e di Nyo' to bvuseε Mboyse, nya ê bonyii bo Islael no wvù to kawεε. Ε Mboyse wvun nu Jisos. ²⁴ Ε Jisos wvun se keeke ekew lemme diew nu ε Jon to fewci wase ê bonyii bocii bo Islael le bó ekumen mvuntelem

mvubole é wen else bó ê joo. ²⁵ Ε Jon ke no nu wase keemεεε lemme diew, ke ne bife ê bonyii le, 'Ben kpwaake le me nu yeε? Ke me n'ya nu wee wvù ben ceyte ke. Wee wvudvu too ejim jo me, ε me mbaa encim ηkocεn keenḡvuwce mbaayε bolaba bew ke.' "

²⁶ Ε Baul gen fwe jeme le, "Boom bo bwεεm e bô è nu kfuu di Aba'am e noo ben bonyii bocii bô yaa nu ke Bokuu bô wvumte ten Nyo', Nyo' to ciinse ntum wvun wvù è nulo é bonyii eboy yî dvù le ε è nu ê beene. ²⁷ Geenε, ε bonyii bo Jelusalem bô bonyii bobole bô saake won, fanε yaa jo Jisos diewe Mboyse le ke. Ε bó bvuu fanε yaa kieε kenye ke mwεεm mvù bonyii bo ntum Nyo' le to saηεε ekumε wvù ke. Ε è nu ke mvù mvù bó to shee taanke εdiuw ε mbam e ecii. Ε bó ke dioo gay le bó eyu wvù nonεn, ε fifin mum ge ε fí to kocεn no bonyii bo ntum Nyo' le to jemyεε. ²⁸ Naa no bó to baa cim yeN jay wvù è nulo é bó eyu wvù yî dvù le ke, ε bó gen ke fwe gay ê Baylet le bó eyu wvù. ²⁹ Ε bó ke ge fiεε ficii no Nwa' Nyo' to jemyεε ekumε Jisos, ε bó shike wvù yî kentam e gen lese wvù ê jem. ³⁰ Geenε, ε Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le. ³¹ Ε wvù ghan yî εdiuw e nteen duηce ekole kew ê bonyii bô bô bó to

13:18 Ksm 16:35; Ktj 14:33-34; Dito 29:5 **13:19** Dito 7:1; Yosh 14:1 **13:20** Biku 2:16; 1Sam 3:20 **13:21** 1Sam 8:5, 19; 10:21; 11:15 **13:22** 1Sam 16:12; 13:14 **13:23** Yesa 11:1; Lum 1:3; Mwm 5:5 **13:24** Luk 3:3 **13:25** Luk 3:15-16 **13:27** 3:17 **13:28** Luk 23:4, 14-15, 21-23 **13:29** Luk 23:50-56 **13:30** 3:15 **13:31** 1:3, 8

nen'yεε Galilee gen Jelusalēm.
 ε nu bó bò fewci ekumε wvú
 keseen ê bonyii bo Islael.

³² Nonen, bese ε no nu ten
 fen keseen kefewce saaka
 wvú jee wvudvu ê ben. Saaka
 wvudvu nu le, fiεε fi Nyo' to
 kawεε bo'icee cee bonyii bo
 Islael dvú, ³³ nu ε wvú ε ge
 wase fí ε to ε kocen keseen
 kefew kesεεbeene le, beene
 bò nu boom bobole. Fifi
 kocine no Nyo' to bvuseε Jisos
 yí kpwe le. Bó to nu ε san
 wase ekumε fiεε fin ê Nwa'
 Mbense le biba bifεε, ε Nyo'
 jemyi le,

'Wo nu Waa wem,

ε me nu wase Ico εben.'

³⁴ Ekumε mbvuse wvú Nyo' to
 bvuseε Jisos yí kpwe le le fo
 wvú efo ke, Nyo' to nu ε jeme
 ê yin je le le,

'Me nu ηke enya ê ben kem-
 bonen kè è nu kem,
 kè me nto ηkawεε Dawe dvú,
 nlew.'

³⁵ Fí nu ε bó ε bvuu ε san bvud-
 vuu bvumew e ê Nwa' Mbense
 le ε Dawe gayte le,

'Ke wo nu ke ecine Waa wo
 lemme wvú Yuule le,

é wvú efo ê jem ke.'

³⁶ Fi ekumε Dawe nu ε wvú
 to lem lemme diw di Nyo' to
 nyaε ê wvú yí kefew kew e, ke
 kpwe ε bó dwey wvú mbew
 bo ice le, ε wvú fo. ³⁷ Geenε, ε
 wee wvun wvú Nyo' to bvuseε
 yí kpwe le to baa fo ê jem ke.

³⁸ Nonen, boom bo bwεem
 e, ben emum ekeè ntay le
 saaka wvun wvú bó fewci le
 Nyo' læshi bibefe bi bonyii

le nu ε wvú læshi nje Jisos
 wvun. ³⁹ Wee wvú nu ε lese
 fitele fiew yí Jisos e, nu ε wvú
 ε boy wase yí bibefe biew e
 bicii, ε è nu fiεε fi è nulo nci
 Muses saa ege ke. ⁴⁰ Nonen,
 ben eyenè fo fiεε fi bó sanεε ê
 Nwa' bonyii bo ntum Nyo' le
 ke ekoo ben. Bó jemyi jó le,

⁴¹ 'Ben eyeke eyuw ben bò
 wεysee Nyo'.

Diuw nu ke eyum ben, é ben
 ekpweken.

Me nu ηke emom fiεε yí kefew
 kenεn e,
 ε è nu fi wee be jeme lo ê ben,
 ben saa ebee ke.' "

⁴² ε Baul bô Banaban ke
 dioo ebuyte yew bunle yidvu
 le, ε bonyii bodvu no leke le
 bó ke ebvuu eto ke bvumεm
 wvú too le ejeme mwεem
 mvun. ⁴³ ε bonyii ke dioo buy
 yew bunle le, ε bonyii nteen
 bò to nu Bojuu bô bonyii bò
 to bankeε lo tu bo mbee Bojuu
 le, no bii Baul bô Banaban
 e. ε bó no jemyi teete bonyii
 bodvu le bó eyuukè ke ε è nu
 Nyo' le wvú nu ε buw bó bô
 nfi we.

⁴⁴ ε è ke no nu bvumεm
 wvú biε wvuwε le, ε kelaante
 no gomte keebuy lo keci
 keeto eyuw diεw Nyo'. ⁴⁵ ε
 Bojuu yen no kebombom ke
 bonyii le tase nonen, mum
 no bene kendon, kicine fiεε
 fi Baul jemyi, nan'yi wvú. ⁴⁶ ε
 Baul bô Banaban no jemyi lo
 yaa fane ke, gayte le, "Fí nu
 len le bese bee keeyaw efewce
 diεw Nyo' ε è nu ê ben Bojuu.
 No ben nu ε ηwase lo, ε jo

bikuu binen le ben baa kocen keeke ekenke nshii wvu mey lo, tu bese nu ebanke fisese efewci e e nu e bonyii bo yaa nu ke Bojuu. ⁴⁷ E nu no Nyo' nu e gay e bese, no wvu to jemye le,

'Me nu e ntome wo le wo enu ken'yeese ke bonyii bo yaa nu ke Bojuu le, e wo ege e bonyii bo ebuw e won e eci ke eboy.' "

⁴⁸ E bonyii bo yaa nu ke Bojuu yuw nonen, mum no yuuke njon, bensee diw yi yi Tata. E bonyii nteen bee saaka wvudvu le, e e nu bo Nyo' to nu e baa wase le bo nu ke ekenke nshii wvu mey lo.

⁴⁹ E diw yi yi Tata mum len won wvudvu le tfuu.

⁵⁰ Geenen, e Bojuu mum ne beyse bocee ntew bo boke' bo bonyii bo baay baay e, e bokene ban nu bo to ke no too yew bunle le, e bo no bane Baul bo Banaban, mum kun bo le bo ene jo. ⁵¹ E bo dio nen'yi nonen, kuce kebvu ke yi bika bibole le e nu nciise fi fi bo mom, mum gen e kelaante ke Ikonium e. ⁵² E ngoo bonyii bo mbee le shee no nu fibole yuuke njon baay, e Keyoy ke Yuule e yinse yi bo le.

14

E Baul bo Banaban fewce saaka wvu jee ekume Jisos Ikonium

¹ No Baul bo Banaban gen ee Ikonium, bvuu ge ke lenlen no bo to gee Antiok, keeley

yew bunle Bojuu yi jo le, efewci saaka wvu jee dvu. E bo looce fewce, e Bojuu noo bonyii bo yaa nu ke Bojuu bee nteen. ² Geenen, e Bojuu bo to fanee keebene beyse bonyii bomew bo to yaa nu ke Bojuu, befe bo mvuntelem mvubole le bo eton'yi shem bo bonyii bo mbee le. ³ E Baul bo Banaban mey ke jo e kefew defe, no fewci yaa fane ke ekume Tata. E Tata nya bo bo mvungay keegee mwem mvu dunji mvungay mvu Nyo' le bo mwem mvu diuw wvu yumee e mvu dunji le fi fi bo fewci ekume Tata no wvu nu e buw bonyii bo mboyma nu keeey. ⁴ E bonyii bo e kelaante kedvu le gawsen. E bomew tu e keba ke Bojuu bo to fanee keebene ba le, e bomew tu e keba ke boom bo ntum e bo Jisos e. ⁵ E Bojuu ba bo bonyii bo yaa nu ke Bojuu noo bikuu bi won e tase, cu ntaj keenyewle bo boom bo ntum e bo Jisos e, etumy bo bo eta e bo ekpweken. ⁶ E bo kie ntaj wvudvu, mum lewte gen won wvu Likonia le, no ghane e bilaante bi Lista bo Delbi le noo e bontew bo mbew jo le, ⁷ fewci saaka wvu jee jo.

E Baul bo Banaban fe jekwle Lista

⁸ Wee mvu to nu Lista, e wvu to ke no shee ke fokuse, e e yaa nulo e wvu elen ke, njefo bo to boke wvu e e nu jekwle. E e ke no nu diuu dimew, ⁹ e

wvú shii no yeke fiεε fi Baul to yεεyi. E Baul lun ejise yî ye le, yen ε wee wvudvu kenke mbee le Nyo' nulo efε wen, ¹⁰ mum gay ê wvú foweεwe le, “Ja eleem we.” E wvú mum sele we, kew no lene.

¹¹ E kebombom ke bonyii le yen fiεε fi Baul ge, mum no sane etale, jemyi ê diεw yi Likonia le le, “Bonyo' nu ε tu bonyii ε shii ε to ê beene le.” ¹² E bó mum no teje Banaban le Siyus, mum teje Baul le Emis * no è to ké no yamte ke wvú jemyi. ¹³ E to nu ε yew ncese nyo' wvú bó teje le Siyus wvun nu mbew kelaante kedvu le. E cee ncese wvu fó mum jo bona' bò bolemse noo fow no too dvú diuw ketañ e le bó bonyii ege ncese dvú ê Banaban bó Baul.

¹⁴ E boom bo ntum e bo Jisos e ban kiεε fiεε fi bó bonyii bodvu to gomte keege, saaye ndvú ye le, † lewte ley ê bonyii bodvu ente, no kayte le, ¹⁵ “Bonyii ban, ben gee ε è nu la fin? Bese nu ke bonyii lenlen diεwe ben e, ε bese to fen keefewce saaka wvú jee wvú nen'yi fô Nyo' le le ben ecine bonyo' bo ecici ban e, ebii ε è nu Nyo' wvú Nyo' le. Nyo' wvun nu wvú to bomεε εbule bó nshε noo jóo yi baay baay bó mwεεm mvunciim mvú nu mondvuum man e. ¹⁶ E to nu fwele, ε wvú cine bonyii le bitum e bicii, ε bó no

gee no bó koonke. ¹⁷ Geenεn, ε wvú no gee ke mwεεm mvú jee fô bonyii le keedunçi le wen nu dvú. E wvú no nyaa bó bó jan, ε bó kenke ngu ê kefew ke len e, diee yuuke njon.” ¹⁸ Naa no Banaban bó Baul jemyεε mwεεm mvun ê bó nen, ke ge lo le ce', ε bó se lu keege ncese ê bó.

¹⁹ E Bojuu bomew ke ne to jó, ε bó ne Antiok bó Ikonium, beyse bonyii nteen ε bó tumye Baul bó eta. No bó tumyεε, mum gufe buy bó wvú elaante kpwaake le wvú nu ε kpwe wase. ²⁰ Geenεn, ε ngoo bonyii bo mbee le ke to tase ê wvú we, ε wvú kase ne we, tu elaante jodvu. E bvú ke buy yuu, ε bó Banaban mum ne jó, no gene ê kelaante kè Delbi le.

²¹ No Baul bó Banaban ley Delbi, fewce saaka wvú jee ekumε Jisos, kenke bonyii bo mbee le jó nteen. E bó ke ne jó kase no tuu jim, fele ê bilaante bi Lista bó Ikonium noo Antiok wvu Bisidia le. ²² E bó no fele nonen, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le, teete bó le bó emey ke eleemè ntay yî mbee wvubole, keè le bó bowen kenke keeke eyen bonjεw nteen se keeke eley bvunfon bvú Nyo' le. ²³ E bó bvuu no baayi bocee bintaashe bi bonyii bo mbee le, geele ê bintaashe bi bonyii bo mbee

^{14:11} 28:6 * ^{14:12} Siyus to nu nyo' Boglek wvu baay, ε Emis nu wvú gene bontum bew. ^{14:13} 10:25-26; Dan 2:46 † ^{14:14} Bó to saayi ndvú keedunçi le fiεε fi bó gomte keege nu ε sase bó. ^{14:15} Ksm 20:11; 1Kol 8:4-6 ^{14:16} 17:30 ^{14:17} Mben 147:8; Yeli 5:24 ^{14:19} 14:5; 13:50; 17:13; 2Kol 11:25 ^{14:22} 11:23 ^{14:23} 6:6; Tay 1:5

le bicii. E bó dīoo gēele no bamte mwεem mvudien bunlee mum nya bó can Tata Jisos wvù bó beje wvù le.

E Baul bô Banaban tu jim Antiok wvu Silia le

²⁴ E Baul bô Banaban ke fey woŋ wvù Bisidia le, danŋen gen wvù Bamfilia le, ²⁵ fewce diew Nyo' ê kelaante kè Belga le, mum bow gen ê kelaante kè Atalia le. ²⁶ No bó bow jó, ley ê nguww wvu ê joo le, mum kase no tuu jim Antiok. E Antiok jan nu jò bó to nyaε bó can Nyo' le ε wvù buw bó bô nfi we ε bó se mum no ghane gee lemme din dī bó to mεseε. ²⁷ No bó fεse jó, baance kentaashe ke bonyii bo mbee le, see fiεε ficii ê bó no Nyo' se lemεε bô bó, bô no wvù se yen'yεε mvuntelem mvu bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é bó elese fitele yī Jisos e. ²⁸ E Baul bô Banaban ce bô ngoo bonyii bo mbee le bodvu ε kefew defε.

15

E bonyii bo mbee le shii nshii Jelusalem

¹ E bonyii bomew ke nε Judea, bow to Antiok, mum no yeeyi bonyii bo mbee le le ke è nulo é Nyo' eboyse wee se bó nu ε tfuse mwεten yew no nci Muses duŋci ke. ² E Baul bô Banaban ma lo n'yεeyi wvudvu, ε bô bonyii bodvu she bew mbew yī dvú le ε è yaa nu wvu wεε ke. E fī ke ghaw, ε kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Antiok

baa Baul bô Banaban noo bonyii bo mbee le bomew, tum le bó eben Jelusalem eyen boom bo ntum e bo Jisos e bó bocee kentaashe ke bonyii bo mbee le ke jó le, le bó elese diuw fô fiεε fidvu le.

³ Nonen, ε kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Antiok mum ciinse bó, ε bó no gene fele biba bi Fonishia bô bi Samalia le seje ê bonyii bo mbee le bo jó le bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu ε kumen wase. E bonyii bocii no yuuke nonen, lanlanje baay. ⁴ E bó ke ben gen fεse Jelusalem, ε kentaashe ke bonyii bo mbee le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashe ke jó fiisen bó. E bó see fiεε ficii ê bó no Nyo' se lemεε can yibole. ⁵ Geenεn, ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu ten ê ngoo Bofalasii le, ja we gay le, “Bó keŋke ke keetfuusè bonyii bô yaa nu ke Bojuu yew, gaytè ε bó gēele bonci bo Muses e.”

⁶ No bó gay nonen, ε boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashe bvuu shii keeley ente jo fiεε fidvu. ⁷ E bó ke she jeme gen ncejole, ε Bitanε leem we gay le, “Boom bo bwεem e, ben kee le è to nu fwele ε Nyo' baa me ê ben ente le è nu diuw wem e wvù bonyii bô yaa nu ke Bojuu nu ke eyuuke saaka we wvù jee, beje wvù le. ⁸ E Nyo' wvù kee mvuntelem mvu bonyii le, duŋce le wen nu ε fiisen bonyii bô yaa nu ke Bojuu, nya bó bô Keyoy ke Yuule

lenlen no wvú to nyaε ê beene.
 9 Wvú to baa dunçi kejeεy
 jeεy beene ε bonyii bodvu ke.
 Wvú to nu ε ge ε mvuntelem
 mvubole no yuule njefo bó to
 nu ε lese fitele yî Jisos e. 10 No
 fí nu nonen, ben ε ghan neε
 ε se no gomte keeshiike fitele
 fi Nyo' le, joo bvujite geεle yî
 ngoo bonyii bo mbee le, ε bvujite
 bvun to ghaw wase beene
 noo bo'icee cee bosεεbeene?
 11 Fí baa nu len ke. Beene nu
 ε bee le Nyo' boysee beene ε
 è nu nje mboyima wvù Tata
 Jisos nu ε buw beene dvú. Ε è
 nu ke ten lenlen no wvú boy-
 see bonyii bò yaa nu ke Bo-
 juu.”

12 No Bitá jeme ε mese,
 ε bonyii bocii cife, mum
 no yeke no Banaban bô
 Baul fele no bó se ghane
 gene fô bonyii bò yaa nu ke
 Bojuu le, ε Nyo' nyaá bó bô
 mvungay le bó egeè mwεεm
 mvù dunçi mvungay mvu
 Nyo' le bô mwεεm mvu diuw
 wvù yumεεn e dvú. 13 Ε bó
 jeme mese, ε Jem mum gay
 le, “Boom bo bwεεm e, ben
 eyeke eyuw. 14 Semon be ε
 see wase ê beene no Nyo' to
 kewεε dunçe ten shiee we fô
 bonyii bò yaa nu ke Bojuu le,
 caw bomew ê bó ente le è nu
 bew bonyii. 15 Ε fiεε fi bonyii
 bo ntum Nyo' le to sanεε lene
 ke ekale kemwaan bô fi Nyo'
 to geε. Bó to san le,

16 ‘Kefew too lo kè me nu ηke
 enjkase ento,

enseyε yew Dawe yì nu ε
 gbwe wase.

Me nu ηke en'yoo binffuy
 bidvu,

é yí ekase eleem we.

17 Nonen, é kebεse ke bonyii le
 emum egomte Tata,

ε bonyii ban bocii nu bò yaa
 nu ke Bojuu bò me nu ε
 ncaw

le è nu bem bonyii.

18 Fifin nu ε è jemyi Nyo',

ε wvú to ge wase ε bonyii kieε
 ε è bεε lo bvuyvuum e.’

19 Me ε no n'yene fiem le fo
 beene enyaà ηgew ê bonyii bò
 yaa nu ke Bojuu bò nu ε lese
 fitele yî Nyo' le ke. 20 Beene
 esaη ke ε è nu ηwa' fô bó le,
 egay le fo bó edieè mwεεm
 mvù bonyii nu ε ge bintanη
 dvú fô bonyo' le ke, njefo è
 nu mwεεm mvu nnyen e. Fo
 bó ekenkè fiεε keege bô ken-
 jan ke. Fo bó edieè nyam
 yì nu se bó sele lo ελεμε ε
 buy ke. Fo bó edieè ελεμε ke
 nyam e ke. 21 Bó san nonen,
 njefo bonci bo Muses e ban
 nu ε bó to γεεyi wase nce-
 jole mondvuum monciim ε
 bonyii yuuke, ε è nu ke bó bò
 bó taanke eβen yéw bunle le
 ediuw ε mbam e ecii.”

*Ε bó san ηwa' fô bonyii bo
 mbee le bò yaa nu ke Bojuu*

22 Nonen, ε boom bo ntum e
 bo Jisos e bô bocee kentaashe
 noo kentaashe ke bonyii bo
 mbee le kecii bee fifie, mum
 yen le fi jee le bó ebaa bonyii
 ê bó ente etum é bô bo Bana-
 ban noo Baul egeη Antiok. Ε

15:10 15:19; Gal 2:16; 3:10-12; Efe 2:5-8

45:21 15:19 Gal 5:3 15:20 15:29; 21:25; 1Kol 8:1-13; 10:23-33; Lew 18:6-18;

Lew 17:15; Lew 17:10-14 15:21 13:15

15:12 2:22 15:16 Amo 9:11-12; Yesa

15:22 11:18; 16:4

bó mum baa Judas wvù diee diew dimew to nu le Basabas, bvuu baa ten Silas. Bonyii bo bofεε ban to nu bikuu εnte jo bonyii bo mbee le. ²³ Ε bó saη ηwa' wvù bó nu etum bó dvú ε wvú nu le:

“Bese boom bo bwee wene le bò nu boom bo ntum e bo Jisos e bô bocee kentaashe gayte ben e bonyii bo mbee le bocii bò yaa nu ke Bojuu, bò nu ê kelaante kè Antiok e bô bò nu keba kè Silia le noo bò nu ê kè Silishia le. ²⁴ Bese nu ε yuw le bonyii bomew nu ε buy ê bese εnte ε to ε no nyaa ηγεw, bvunηε bvufee bvunen bô n'yεεyi mvu se ε tum bese bó ηkuuη. ²⁵ Nonεn, bese ε mum ε shii bocii ε bee le bó ebaa bonyii bomew etum fô ben e, ε bó etoò bô bo Banaban noo Baul bò nu nsáa yese shém. ²⁶ Bonyii ban nu ε bó ε yefe wase kpwe ye le nje lemme di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le. ²⁷ Bese ε mum ε tum Judas bô Silas le bó eto ebvuu ejeme ten bô diuw fiεε fi nu ê ηwa' wvun e. ²⁸ Bee bo Keyoy ke Yuule nu ε yen le fi baa jee keeyike ben bô bvujite bvumew efey bonci bo shiee le ban bò nu le: ²⁹ Fo beη edieε mwεεm mvudien mvù bó nu ε ge bintaje dvú fô bonyo' le ke. Fo ben edieε ελεμε ke nyam e ke. Fo ben edieε nyam yi nu se bó sele lo ελεμε ε buy ke. Fo ben eκεηκε fiεε keege bô kenjaη ke. Ε ben lewte mwεεm mvun, tu ben gee leη. Bó ε

shεε wase.”

³⁰ Ε bó saη nonεn mum tum bonyii ba dvú ε bó bow dvú Antiok. Ε bó γεν, kum kentaashe ke bonyii bo mbee le ke jó kecii, nya ηwa' wvudvu ê bó. ³¹ Ε bó taη ηwa' wvudvu, ε saaka wvudvu leεεε mvuntelem mvubole, ε bó yuw njoη baay. ³² Ε Judas bô Silas bò to nu bonyii bô seηε mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, nya bontefe nteen ê bonyii bo mbee le, ge ε bó no keηke mvunηay ê mvuntelem e. ³³ Ε bó bosεn ce jó ntay. Ε bonyii bo mbee le ke ciinse bó ε bó no kaase bô nyεkeey tuu jim fô bonyii bò to tumεε bó le. ³⁴ * ³⁵ Ε Baul bô Banaban bosεn ce Antiok ntay, ε bô bonyii bomew yεεyi bvuu fewci diεw Tata.

Ε Baul bô Banaban gawsεn

³⁶ Ε kefew ke dioo γενce, ε Baul gay ê Banaban le, “Bee wo ekase etu jim eghan bilaante bi bee wo se fewci diεw Tata bí le, eyen laa bonyii bo mbee le bo jó gee neε le.” ³⁷ Ε Banaban mum no gomte keejo Jon Mak le bô bó eghane. ³⁸ Geenεn, ε Baul fanε yaa ekoonke le bó ejo wvú ke, ηjefo wvú to nu ε cine bó le Bamfilia fanε yaa mese lene di bô bó to keηke ke. ³⁹ Ε Baul bô Banaban ke she kicεn baay, mum gawsεn. Ε Banaban jo Maaku, ε bó wvú ley ηguw wvu ê joo, γεν Sayblus. ⁴⁰ Ε

15:24 Gal 1:7; 5:10 15:28 10:19; 15:20; Luk 11:46 15:32 11:23, 27 * 15:34
 Boηwa' bo boyvuum bomew keηke kencim ke 34, ε kí nu le, “Geenεn, ε Silas mey fiew
 Antiok.” 15:37 12:12 15:38 13:13 15:39 13:4 15:40 14:26

Baul caw fiew ε è nu Silas. Ε bó wvú díoo nèn'yi, ε bonyii bo mbee le nya bó can Tata le ε wvú buw bó bó nfi we. ⁴¹ Ε bó γεν je biba bì Silia bó bì Silishia le, no ghane yvuwse mvuntelem mvu bintaashε bi bonyii bo mbee le.

16

Ε Timatio ley ηγoo Baul bó Silas e

¹ Ε Baul ghan γεν buy ê ke-laante kè Delbi le, ke nε γεν ê ke Lista le. Wee ηγoo Jisos mvu to nu Lista jodvu ε diee nu Timatio, ε bwee nu wee Juu, nu ten wee mbee, geenεn ε ice to nu wee Glek. ² Timatio wvun to nu wee ε bonyii bo mbee le bocii bo Lista noo bo Ikonium bεnsee wvú. ³ Ε Baul no gomte keejo wvú le bó wvú eghanè, mum tfuse wvú yew.

* Ε wvú to tfuse wvú yew nonεn, njefo Bojuu bocii bò to cee biba bidvu le to kee lo le icee Timatio to nu wee Glek. ⁴ Ε bó mum no ghane, gene ê bilaante le, díoo gene no seje ê bonyii bo mbee le bonci bó boom bo ntum e bo Jisos e noo bocee kentaashe ke Jelusalem to shileε bee le bó egeelè. ⁵ Nonεn, ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bidvu mum no temyi gene fwe fwe yî mbee le. Ε bonyii no biise bó le εdiuw εcii.

Ε fiεε diεwε efile le to fô Baul e Towas

⁶ Ε Baul bó ηγoo ye nε le bó egen efewce diεw Nyo' won wvú Esia le, ε Keyoy ke Yuule tun. Ε bó mum len wase fey ε è nu je keba kè Fligia bó kè Galeshia le. ⁷ Ε bó ke díoo γεν buy mbew won wvú Misia le no gomte keeley γεν keba kè Bitinia le, ε Keyoy ke Jisos e bvuu tun. ⁸ Nonεn, ε bó mum fey won wvú Misia le, danσεν γεν ê kelaante kè Towas e. ⁹ Ε è ke no nu ενταν, ε fiεε diεwε efile le nε to fô Baul e. Ε wvú yen ê fiεε fidvu le ε wee mvu wvu Masedonia leeme leke wvú le, “Kee wo, lente ke eto Masedonia jan efi bese.” ¹⁰ No fiεε fidvu to fô Baul e nonεn, ε bee bó † mum yen le Nyo' nu ε duηce ê bese le bese egen efewce saaka we wvú jee won wvú Masedonia le. Kan mwaan, ε bese mum seyse keegen jó.

Ε Lidia lese fitele yî Jisos e Filibi

¹¹ Ε bese nε Towas, lente teytey ê ηguw wvu ê joo le, buysεν Samotes. Ε bvú buy yuu ε bese γεν fwe buy Nibolis. ¹² Ε bese ke nε fó len γεν Filibi, ε è nu kelaante ke ê keba ke fwe le Masedonia. † Kelaante kedvu to nu wase ke bala bo Lum e. Ε bese ce jó yî εdiuw e. ¹³ Ε è ke no nu diuu di mbam e, ε bese buy εlaante jodvu, γεν diuw joo le fô bese to kpawci le bvudvuu bvυ Bojuu le bvυ

16:1 14:6; Lum 16:21; 1Kol 4:17; Fili 2:19; 2Tim 1:5 **16:2** 6:3; Fili 2:20, 22 **16:3**

Gal 2:3-5; 1Kol 9:20 * **16:3** Bó to tfuse Timatio yew wvu le è nulo é wvú efewci diεw Nyo' ε Bojuu ε bó yaa nyaake ke wvú no ice to baa nu wee Juu ke. **16:4**

15:22-29 **16:5** 2:41 **16:6** 10:19 † **16:10** Luk wvú to sanεε ηwa' wvun to ley ηγoo bo Baul e Towas fen, ε bó bó no lene. † **16:12** Masedonia to nu ε bó ε gaw biba binεw, ε kin to nu ke fwe. **16:13** 17:2

bunle le nu enu. No bese gen, ε bokεne bomew to tase wase fó, ε bese mum shii no jemyi ê bó. ¹⁴ Kpwoon mvu to nu fó yuuke ten ε diee nu Lidia, ε wvú to ké no wvumte Nyo'. Wvú to buy ê kelaante kè Tayatila le, ε wvú to ké no geese kfuu ndvú yimi, ε yí nu ke yí yeεle lo, lumte. ε Tata yene fitele fiew, ε wvú bee fiεε fi Baul to jemyi le. ¹⁵ ε bó ke lese wvú bô bonyii bo ê wvú yew ê joo, ε wvú mum lekε bese gay le, “Kee ben, é ben fen nu ε yen le me nu ε nlese fitele fiem ficii yí Tata le, é ben to ke gen ce ê me yew.” ε wvú mey ke no nyeyi nonen, ε bese ke ghan bee gen.

ε bó fen Baul bô Silas yew ncaw e Filibi

¹⁶ ε è ke no nu diuu dimew ε bese dioo egene fô bvudvuu bvu bunle le, tasen bee bo wan kpwoon mvu ε è nu nfwa. Wvú to kenke keyoy kemew yí ye le, ε è nu kè ké ge ε wee no nu wee diam. Bonyii bô to kenke wan kpwoon wvudvu to kawte bigew yí ye le naa ntay nje wvú to ké no seje mwεem mvù nu ke ekooy. ¹⁷ ε wan kpwoon wvudvu dioo yen bee bo Baul e, mum no bii bese le wamte, gayte le, “Bonyii ban nu bonyii bo lemme le bo Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεem Mvunciim e, ε bó duñci je yì è nulo é ben eghan jó se boy.” ¹⁸ ε wvú ke ge nonen buy εdiuw nteen, ε fi ke ne

ton'yε Baul, ε wvú banke ye wam keyoy kedvu gay le, “Me ηgayte ê wo ê diee di Jisos Klistu le, buyε yí wan wvun e.” ε kí mum buy yí ye le ke sekedvu.

¹⁹ ε bonyii bô to kenke nfwa wvudvu yen le je bowen yi bigew nu ε yí ε ka wase, ε bó mum koo Baul bô Silas gufe gen bô bó fwe dvu bocee won ya le fô bó to ké no saake bonsaw. ²⁰ No bó gen bô bó, leke fwe dvu bala bo Lum bô to saake bonsaw gay le, “Bonyii ban nu Bojuu, ε bó nyaa ηgew ê kelaante kesese le. ²¹ Bó yeeyi bonyii bô nce wvù nci wese baa bee ke. Bese nu bonyii bo Lum, ε è yaa nulo é bese ebii nce wvudvu le ke.” ²² ε kebombom ke bonyii le kè to nu fó mum tom bó, fente yí Baul bô Silas e. ε bonyii bô to saake bonsaw ba mum saayε ndvú yí Baul bô Silas e, gay le bó etam bó. ²³ ε bó loocε tam bó ntay, jo bó gen lese yew ncaw e, gay ê wee wvù to ceyte yew ncaw le wvú eceytè bó ntay. ²⁴ No wvú yuw nonen, mum jo bó gen fen naa ê kebuw ke ente le yew ncaw e, fen bikaa bibole ê difwan e.

²⁵ ε è ke no nu ke diεwε entan entelen e, ε Baul bô Silas bunlee yemte bensee Nyo', ε bonyii bo ncaw e yeke, ²⁶ ε nshε ne seεε shiw bô mvunγay, ε yew ncaw shiw gen buy yí kenffuy e. Kan mwaan, ε dew fwese yicii yene ye, ε boncaw feyken yí bonyii bo ncaw e

bocii. ²⁷ E wee wvù to ceyte yew ncaw yidvu kamse, dioo yen ε dew fwese nu ye, ε wvù mum no kpwaake le bonyii bo ncaw e nu ε bó ε lewte wase. E wvù mum baa nyo ê ηku le le wen eyu ekole kew dvú. ²⁸ E Baul wam foweewe gay le, “Fo wo eyu ekole kuw ke. Bese nu fen bocii.”

²⁹ E wee wvù to ceyte yew ncaw wvudvu tee ε wee to bô ken'yeese, ε wvù lewte ley yew, gen tum envuw fwe dvu Baul bô Silas ciinke bô nfan. ³⁰ E wvù ne jo bó, buy bô bó ekfun, bife ê bó le, “Bo'icem, è nulo é me enge neε nse mboy.” ³¹ E bó tfuse ê wvù le, “Lese fitele yî Tata Jisos e, é ben ε bonyii bo ê wo yew ke emum eboy.” ³² E bó mum fewce saaka wvu ekume Tata ê bô bonyii bo ê wvù yew. ³³ E wvù ke jo bó ke entan jodvu, cuke bilemte bibole. Kan mwaan, ε bó mum lese wvù bô bonyii bocii bo ê wvù yew ê joo. ³⁴ E wvù mum jo bó, ε bô bó ben ê wvù yew, ε wvù nya mweem mvudien ε bó die. E bô bonyii bocii bo ê wvù yew mum no lanlanje le bó nu ε lese wase fitele yî Nyo' le.

³⁵ E ekfun ke buy yuu, ε bala bo Lum ba bò to saake bon-saw tum bonyii bo nci le le bó egen egay ê wee wvù ceyte yew ncaw we le wvù ebvuse bonyii ba é bó egenè. ³⁶ E wee wvù to ceyte yew ncaw wvudvu mum gen yen Baul e, gay ê wvù le, “Bala nu ε

ciinse ntum le me embvuse ben, é ben egenè yî nyεkeey e.” ³⁷ Geenεn, ε Baul gay ê bonyii bo nci le ba le, “Bó se nu ε tam bese ya le se bó nu ε yaw wase ε saw nsaw wese ηkuun, ε bese nu ke ten bonyii bo Lum, ε bvuu ε fen bese yew, ε no duu keseen le bó ebvuse bese ejim ejim neε le? Ke è nulo é fí ekooy ke. E nu ke eto ke bala bodvu fen se bvuse bese.”

³⁸ E bonyii bo nci le ba kase tu jim see ê bala bo Lum ba no Baul jeme. E bó yuw le Baul bô Silas nu ten bonyii bo Lum, mum no fane. ³⁹ E bó mum to ku can ê bó, bvuse bó yew ncaw e, ciinse bó, leke le bó enε elaanthe jodvu. ⁴⁰ E Baul bô Silas buy yew ncaw e, gen yew dvu Lidia ε bonyii bo mbee le nu dvú, ε bó tefe bó mum nenε jó.

17

E Baul bô Silas gen Tesalonika

¹ E Baul bô Silas mum no gene, fey ê bilaante bì Amfibolis bô Abolonia le, danşen gen buy Tesalonika. E yew bunle Bojuu to nu jó. ² E Baul mum gen ley yew bunle le ke no nce we to ké no nu, no too jemyi ê bonyii dvú yî ediuw ε mbam e eta, dunçi fiεε ficii ê Nwa' Nyo' le. ³ E wvù no dunçi jó, ceeyi le Mboyse wvù Nyo' to kawεε to kenke keeke eyen ηgew, ekase ebuy yî kpwe le. E Jisos wvun wvù wen

fewci ekumε wvú nu Mboyse wvudvu. ⁴ Ε bonyii bomew yuw nonεn, bee bene Baul bô Silas e. Ε Boglek bomew bô to wvumte Nyo' noo bokεnε bo baay baay bomew bee ten nteen. ⁵ Geenεn, ε Bojuu bomew mum no bene kendorj bô Baul noo Silas, kum bonyii bomew bô to gbwayte εcici ε bô bó taasε kebombom e, kεw diuw εlaante. Ε bó mum nε γεν ηgoy yew Jason ε bó gomte Baul bô Silas kebvuse enya ê bonyii εkfuη. ⁶ Ε bó dioo gom ηkuuη, mum gufe Jason bô bonyii bo mbee le bomew γεν bô bó fwe dvu bocee ntεw, no wamte gayte ε, “Bonyii ban nu bô ghane banse won ε wvú tuu ncine, ε bó ε to wase ε buy jan, ⁷ Jason ε fiisen bó ε γεε yew dvu wvú. Bó bocii ηgoyte bonci bo Nfon wvu Lum e, duu ε Nfon wvumvu nu dvú ε diee nu le Jisos.” ⁸ Ε bocee ntεw bô bonyii yuw nonεn, nε no wεwte lo. ⁹ Ε bó mum kan ε Jason bô bonyii bo mbee le nya bigew le é fi ke bvuu kooy lo, bó saa etfuse bigew bidvu ê bó kε. Ε bó mum cinε bó le ε bó no gene.

Ε Baul bô Silas γεν Belia

¹⁰ Ε εkfuη ke dioo jiiim, ε bonyii bo mbee le jo Baul bô Silas ciinse ε bó no γενε ê ke-laante kε Belia le. No bó ley jó, γεν yew bunle Bojuu le. ¹¹ Bojuu bo jó to nu bonyii ε bó kee fiεε fele bo Tesalonika, njefo bó to nu ε loocε fiisen

n'yεεyi bô shiee, no taasse Nwa' Nyo' εdiuw εcii keeyεn laa mwεεm mvù Baul yεεyi bó dvú nu keceεy ε. ¹² Ε bó mum bee diεw Nyo' le nteen. Ε bokεnε bo baay baay nteen bô to nu Boglek noo bolemse nteen bô to nu ten Boglek bee ten. ¹³ Geenεn, ε Bojuu bo Tesalonika ke yuw ε Baul nu ε γεν wase ε no fewci diεw Nyo' Belia, ε bó mum γεν ten jó, beyse kebombom ke bonyii le ε bó kεw mvunlaa. ¹⁴ Ε bonyii bo mbee le mum gay lo ê Baul kan mwaan ε wvú γεν diuw joo yi baay e. Geenεn, ε Silas bô Timatio shεε Belia. ¹⁵ Ε bonyii bô to γενεε keeciinse Baul, γεν buy Aten mum cinε wvú le. Ε bó dioo tuu jim, ε Baul tum bó le bó eγεν tefe ê Silas bô Timatio le bó emom kε ε ebi wen e cekey.

Ε Baul no nu Aten

¹⁶ Ε Baul mum no cεyte Silas bô Timatio Aten. Ε wvú ke dioo ghane jó, yen ε ke-laante kedvu ε yiηsen lo bô mvumooso. Ε fi shiw fitele fiew. ¹⁷ Ε wvú mum γεν yew bunle Bojuu le, jeme bó bó noo bonyii bô to yaa nu ke Bojuu bô to bunlee ten Nyo' dvú. Ε wvú bvuu no jemyi ten εdiuw εcii ya le bô bonyii bô to ké nε to fó. ¹⁸ Ε bonyii bo n'yεεyi le bomew bô bó to teηe le Ebikolian noo bó bó to teηe ε Sitoyik ke nε to keebew ten mbew bô bo Baul. No Baul to fewci ekumε Jisos

noo mbuy wvu yî kpwe le, ε bomew mum no biite le, “Keyuη kin se kumte diuw le la le?” Ε bomew no duu fibole le, “Fî yen'yi nen ke diewe wvú fewci ekume bonyo' bo bonyii bomew e.”¹⁹ Nonen, ε bó mum jo Baul ε bô bó gen fô nshii wvù bó teje le Aleobagus e, * gay ê wvú le, “Bese gomte keebvuu eyuw ekume n'yeyi wvu fwe wvun wvù wo too dvú laa wvú nu le la le.”²⁰ Wo jemyi mweem mvumew ε bese ke baa yuw wase ke. Nonen, bese ε no gomte keekiε kenya kedvu.”²¹ (Bonyii bo Aten noo botolo bo jó to ké no nu ke fibole keeshee yuuke ε è nu mweem mvu mvunfem, jemyi ekume mvú.)

²² Ε Baul mum leem fwe dvu nshii Aleobagus wvudvu, gay le, “Bonyii bo Aten, me n'yene le ê jé le yicii nu ε ben wvumte bonyo' baay.”²³ Me njemyi nen, njefo me nse nghane elaante jonen, ε ndioo ntaale mondvuum mò ben bunlee bonyo' mó le, ε n'yen ketan ke ncese le kemew e ε bó ε san yî dvú le le, ‘Fô nyo' wvù bó baa kee le ke.’ Nyo' wvudvu wvù ben bunlee, wvù bó baa kee ke, nu wvú wvù me nu enfewce ê ben keseen.²⁴ Nyo' wvudvu wvun nu wvù to bomεe won wvun bô mweem mvunciim mvù nu yî dvú le. Ε nu wvú Nfon εbule bô nshε, ε ke wvú

ké no cee yéw ncese yi è bom bonyii le ke.²⁵ Ke wvú tane fiεε fimew fi wvú taale le wee elem fô wvú le ke, njefo è nu wvú wvù gee ε bonyii bocii yoyte, nu dvú, kenke fiεε ficii fi bó shieele.²⁶ Wvú to nu ε ge ε dikfuu di bonyii le dicii buy yî wee mwaan e no nu yî ekole ke nshε le. Ε wvú se ge nonen, nu ε wvú to seyse wase kefew kè bó nu ke enu dvú, noo bidwee bi mondvuum mò bó nu ke eceè mó le.²⁷ Wvú to ge nonen, wvu le bonyii ke eghaale, gomte wvú laa bó nu ke eyuu eyen wvú le le. Geenεn, ε ke Nyo' yaa cim nu ncejole fô wee mvu beene le ke.²⁸ Fifin nu ke lenlen no wee mvu to jemyεε wase le, ‘Ε nu wvú wvù gee ε beene se cee, lene,

bvuu nu no beene nu.’
Ε wee wene binfe mvu to jeme wase ten le,

‘Beene nu naa boom bew’.
²⁹ No beene nu boom bo Nyo' le nonen, fo beene ekpwaakè le Nyo' fieesene fiεε fi è seyse wee bô bvufee bwew, ε tfuy bô ketwaa ke bigew e, kenεε ε kene lo bô te ke.³⁰ Ε to nu kefew kè bonyii to beε kenjiwe le, gee mweem mvù befε mvun, ε Nyo' cin'yi dvú. Geenεn, keseen nu ε wvú gayte le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole.³¹ Bó ekumen njefo wvú nu ε geε diuu di wvú nu ke esaw won tfuu bii keceey e. Wvú nu ε baa wase wee we wvù nu ke

* **17:19** Nshii wvun nu fô bó to ké no seysee mweem mvu ê kelaante kè Aten e, bvuu saake bonsaw fó. **17:24** 7:48; Mben 146:6; 1Bfn 8:27 **17:25** Mben 50:9-13 **17:26** Dito 32:8; Job 12:23 **17:27** Yesa 55:6 **17:28** Kenj 1:27 **17:29** 19:26; Yesa 44:9-20 **17:30** 14:16; Lum 2:4 **17:31** 3:15; 10:42

esaake. Fifin nu ε wvú duṅce wase ê bonyii bocii ε è nu keceey no wvú to bvuseε wee wvudvu yî kpwe le.”

³² No Baul jeme nonen, ε bó yuw ε wvú ε ben ekumε mbuy wvu yî kpwe le, ε bonyii bomew nε no kiele lo wvú. Ε bomew gay fibole ε, “Bese gomte keeke ebvuu eyuw ekumε fiεε fi wo jemyi fin.” ³³ Nonen, ε Baul mum buy cinε bó le. ³⁴ Geenε, ε bonyii bomew bee fiεε fi wvú to jemyi le, bene wvú le. Wee mvu bó le to nu Dionisius wvú to nu wee nshii Aleobagus, ε mvu nu kpwoon ε diee nu Damalis noo bonyii bomew ten.

18

Ε Baul γεν Kolεn

¹ Ejim jodvu, ε Baul nε Aten γεν ê kelaante kè Kolεn e. ² No wvú γεν jó, ε bô wee Juu mvu tasen ε diee nu Akpwila, ε bó to boke wvú Bontus. Akpwila bô Blisilia wvú kpweε to beε nε ke lo Itali, njefo Klawdius wvú Nfon wvu Lum to nu ε bvuse sa' le Bojuu bocii ebuy jó. Ε Baul ke laa ghane ê bó le, ³ dīoo yen ε bó seysee jéw yî bó saan̄ke cún dvú, ε è to nu ke ten lemme di wvú wvú Baul to cee nje dí, ε wvú mum no cee fó, ε bô bó lemte. ⁴ Ε ké dīoo nu ediuw ε mbam e εcii, ε wvú no gene yew bunle le, jemyi bô Bojuu noo Boglek dvú, momte keege ε bó ebee fiεε fi wvú to γεεyi le.

⁵ Ε Silas bô Timatio ke dīoo nε Masedonia to, ε Baul mum jo kefew kew kecii no fewci ε è nu diεw Nyo', duṅci ê Bojuu le Mboyse wvú Nyo' to kawεε nu Jisos. ⁶ Geenε, ε Bojuu bodvu ke nε no kicine fiεε fi wvú to jemyi, nan'yi wvú. Ε wvú mum γεwse ndvú ye gay ê bó le, “Kpwe yene en̄u can yene le. Ke me ηκεηκε εbo fó ke. Ε κew yî keseen e, me nu en̄genè wase ε è nu ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu le.” ⁷ Ε wvú mum cinε bó le, buy γεν no cee wase ε è nu bô wee mvu ε è yaa nu wee Juu ke, ε wee wvudvu to ké no wvumte Nyo'. Diee diεw to nu Titius Justus, ε la diεw nu mbew yew bunle le. ⁸ Ε Klisbus wvú cee ekole yew bunle bô bonyii bocii bo ê wvú yew ke lese fitele yî Tata le. Ε bonyii bo Kolεn nteen no yuuke no Baul fewci ekumε Jisos, beṅe, ε bó mum leese bó ê joo.

⁹ Ε è ke no nu entan̄ jomew, ε Tata jeme ê Baul ê fiεε diεwε εfile le le, “Fo wo efanè ke, ε fewci ke diεw yem gene dvú. Fo wo ke elu dvú ke, ¹⁰ njefo me nu bee wo, ε ke wee yaa nu naa dvú wvú nulo ege fiεε bô wo ke. Bonyii bem nu ê kelaante kin e nteen.” ¹¹ Nonen, ε Baul mum no nu jó yî kelum e kecile bô ken̄gawten, γεεyi bonyii bô diεw Nyo'.

¹² No Baul to nu jó, ε Galio ke dīoo nu wee sa' wvu ê keba kè Akεya le, ε Bojuu baance

ye koo wvú gen bô wvú yew nsaw e, ¹³ jeme ê Galio le, “Wee wvun momte keebarŋse bonyii ε bó bunlee Nyo' ê je mi le jεεy se è nu no nci gomte.” ¹⁴ Ε Baul ke ne le wen ejemyi, ε Galio ne jeme ê Bojuu ba le, “Bojuu ben eyuw, é fiεε fin be nu fiεε fimew fi befe ε wee wvun ε ge, kenεε nci mvu ε wvú ε ηgoy, tu me mbe ε ηkuu shém e n'yεke fiεε fi ben jemyi. ¹⁵ Geenen, no fiεε fin nu ke mbew ekume díεw bô ediee noo bonci bonen, ben eseyse ebenεben. Ke è yaa nulo é me ensaw fifin fiεε ke.” ¹⁶ No wvú jeme nonen, mum kunj bó ε bó buy yew nsaw e. ¹⁷ Ε bó bocii mum ne ley yí Sostenes wvú to nu cee ekole yew bunle le, mum suη wvú fwe dvu yew nsaw. Ε Galio fanε yaa kpwe lo fiεε fó ke.

Ε Baul tu jim Antiok

¹⁸ Ejim jodvu, ε Baul bvuu ce Kolεn bô bonyii bo mbee le yí ediuw e nteen, ke mum ne cinε bó le ε bó bo Blisilia noo Akpwila ley ê ηguw wvu ê joo le keegεne Silia. Ε bó se ne Senkia fò bó to leyεε ê ηguw e, ε Baul mvu ekole nje ηkawma wvú wvú to gee fô Nyo' le. ¹⁹ Ε bó no gene, ke gen buy Efesus, ε Baul cinε Blisilia bô Akpwila le jó, yaw gen fiew e è nu yew bunle Bojuu le, jeme ê Bojuu dvú. ²⁰ Ε bó ke lεke le wvú ebvuu ece ke bó bó ediuw nteen, ε wvú tun. ²¹ Geenen, ε wvú ke dioo nen'yi, gay ê bó le, “Me nu ηke enkase ento ê ben e é Nyo' fen ε bee.” No wvú

gay nonen, mum ley ê ηguw e ne Efesus.

²² Ε ηguw ke gen buy Kaysalia, ε Baul buy, ben gen gay kentaashe ke bonyii bo mbee le Jelusalem, mum ne bow Antiok. ²³ Ε wvú ke ce jó ε kefew gence, mum kase ne no lenε fele ê biba bì Galeshia bô Fligia le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le bo jó.

Ε Abolos fewce diεw Nyo' Efesus

²⁴ Ε wee Juu mvu ke ne to Efesus ε diee diεw nu Abolos, ε bó to boke wvú Aleksandia. Ε to nu wee ε wvú kee njeme, bvuu kee Nwa' Nyo' ntay. ²⁵ Bó to nu ε yεeyi wase wvú bô Je yí Tata duηci, ε wvú mum no fiee lo bó n'yεeyi wvu ekume Jisos, yεeyi bonyii leη. Geenen, wvú to kee ke ε è nu fiεε fi Jon to fewci leese bonyii ê joo. ²⁶ No wvú to toε Efesus, mum kew no yεeyi bonyii yew bunle le yaa fane ke. Ε Blisilia bô Akpwila ke yuw no wvú yεeyi nonen, mum jo wvú, gen bvuu yuuse wvú ntay ekume Je yí Nyo' duηci.

²⁷ Ε Abolos ke ne kpawwce le wen enu elente egen keba kè Akeya le. Ε bonyii bo mbee le bo Efesus mum ficε wvú, saη ηwa' ê ηgoo bonyii bo mbee le bo Akeya, tomte le wvú ke dioo ε fεse ε bó fiisen wvú. Ε wvú ke gen jó, fi bonyii bo mbee le ntay, ε bonyii ban nu bò Nyo' to nu ε buw bó bô mboyma, ε bó lese

fitele yî Jisos e. ²⁸ E wvú no beeke mbew bô Bojuu ya le ε è yaa nu wvu wεε ke, soo bó, duñci ê Nwa' Nyo' le le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε.

19

E Baul gen Efesus

¹ E to nu seke Abolos to nu Kolén, ε Baul ke jo je yi ente ente ê biba bì wvú to lene jó le, fese Efesus. No wvú fese jó, yen ngoo bonyii bo mbee le bomew e, ² bife ê bó le, “Keyoy ke Yuule to nu ε to yî yene le seke ben to leseε fitele yî Jisos e?” E bó tfuse le, “Bese ke baa yuw wase le fiεε fimew nu Keyoy ke Yuule ke.” ³ E Baul bife le, “E è fen nu nonen, tu bó to lese ben ê joo nje la?” E bó tfuse le, “Bó to lese bese ê joo bii no Jon to fewci.” ⁴ E Baul mum gay ê bó le, “Jon to leese bonyii ê joo, keedunçe le bó nu ε kumen mvuntelem mvubole, ε wvú to gayte le bó ebee ε è nu wee wvú too ê wen ejim e, ε wee wvú wvú to gayte nu Jisos.” ⁵ E bonyii bodvu yuw no Baul gay nonen, ε bó mum lese bó ê joo ε è nu wase ê diee di Tata Jisos e. ⁶ E Baul gεε can yî bó le, ε Keyoy ke Yuule mum to yî bó le. E bó mum nε no jemyi díew yî bó yaa kee ke, bvuu seje ê bonyii mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi. ⁷ Bonyii bodvu to nu wee diεwεe yuufe ncow bofεε le.

⁸ E Baul mum no nu ke Efesus, gene yew bunle le yî

kee le te, jemyi ê bonyii dvú yaa fane ke. E bó bó no beeke mbew, ε wvú momte keege le bó ebee fiεε fi wvú jemyi ekumε bvunfon bvú Nyo' le. ⁹ E bonyii bomew teme bikuu fañ keebee, mum no jemyi díew yî befe ê bonyii ejise ekumε Je Tata. E Baul mum cine bó le, jo ngoo bonyii bo mbee le, ε bó bó gen wase ε è nu yew n'yεeyi yi Taylanus e, no jemyi ê bó dvú ediuw εcii. ¹⁰ E Baul ge nonen yî bilum e bifεε. Nonen, ε Bojuu noo Boglek bocii bo won wvù Esia jodvu le yuw diεw Tata.

E boom bo Sikεfa le no berjene Baul

¹¹ E Baul no nu, ε Nyo' gee, ε wvú gee binghaw bi mwεem e ε è nu lo bi diuw wvù yumεen e. ¹² Bó to ké joo ke naa fiεε fiew fi ye le diεwεe fincake fi ndvu le, kenεε ndvu ye lemme, egen ekum wee kencem e dvú, ε wvú mum bonen lo, é è nu wvù kenke keyoy kè befe yî ye le, ε kí buy.

¹³ E Bojuu bomew bò to ké no ghane bvuuuse biyoy bì befe yî bonyii le, ke mum nε no momte keetenje diee di Tata Jisos e se bvuuuse biyoy bidvu. E wee ké nε mum gay ê keyoy kè befe le, “Me mbvuuse wo ê diee di Jisos wvù Baul fewci le.” ¹⁴ Bonyii bò to momte fiεε fidvu to nu bosoooshiy, ε è to nu boom bo Sikεfa wvù ekole ke bocee ncese Bojuu le. ¹⁵ E keyoy kè befe ke bife ê bó le, “Me

ηkee Jisos, ηkee ten Baul, ben nu finen baa?" ¹⁶ Ε wee wvú keyoy kè befe kedvu to nu yî ye le mum fente lo yî bonyii bodvu le, gowse bó kuse, ε bó fεε lo buy yew dvu wee wvudvu nu wase binyi bincimte bô bilente ye le.

¹⁷ Ε Bojuu bô Boglek bocii bô to cee Efesus yuw ekume fiεε fidvu, no fane. Ε bonyii mum no wvumte diee di Tata Jisos e fesene lo. ¹⁸ Ε bonyii nteen bô to nu wase bonyii bo mbee le no too seje bvuu bwaashi mwεεm mvu εjiwε le mvù bó to gee. ¹⁹ Ε bomew nteen bô to gee nfm, baance bojwa' bobole bo nfm e, to dvú, ton ê bonyii εjise. Ε bó tan kpaw bojwa' bodvu bocii, ε wvú buy εjise bigew bontfuke mbaanshen (50,000). * ²⁰ Nonen, ε mwεεm mvun ge ε diεw Tata no leyte ê mvuntelem mvu bonyii le bô mvungay, saankene gene lo fwe fwe.

Ε bonyii κew mvunlaa Efesus

²¹ Ε è ke no nu εjim jodvu, ε Baul yen le wen nu egen Jelusalem, ε wen nu dioo gene, efey je biba bì Masedonia bô Akeya le. Ε wvú bvuu no gayte le, "Me nu ηke endioo ε ηgen ε mbuy Jelusalem, enkenke keengen ten embuy Lum." ²² Ε wvú mum yaw tum bonyii bofεε, Timatio bô Elastus bô to fici wvú, ε bó gen

fwe Masedonia. Ε wvú shεε bvuu ce Esia caan.

²³ Ε è no nu κε kefew kedvu le, ε mvunlaa ne κew Efesus ekume Je Tata ε è yaa nu mvu wεε κε. ²⁴ Cee elame mvu to nu jó, ε diee nu Demitius, ε wvú to ké no tfuyte mwεεm mvù fieesene yew ncese nyo' wvú bó teje le Atēmis. † Lemme didvu din to ké no too bô bigew fô bonyii bô tone elame le ε è yaa nu bi wεε κε. ²⁵ Ε Demitius mum kum bonyii bô to tone elame bocii noo bonyii bô to lemte kfuú didie lemme, ε bó tase. Ε wvú gay ê bó le, "Boom bo bwεεm e, ben kee lo le lemme din nu ε beene ηole bigew yî dvú le. ²⁶ Ben ε no yene bvuu yuuke fiεε fi fimbwε fi Baul fin gee. Wvú ghane gayte le κε bonyo' bô bó kene lo bô can yaa nu bonyo' κε. Wvú nu ε ge wase nonen, ε banke bvufee bvú bonyii le nteen Efesus jan, ε no banse wase ten bvú bonyii bo Esia le bocii ε bó beje wvú le. ²⁷ Me n'yene le lemme disεεbeene din nu eκεηκε diee di befe. Ε κε è mey nonen κε, yew ncese nyo' wvu baay wvú kpwoon wvú Atēmis nu ke etu fiεε fi εcici. Ε fi kooy lo nonen, tu bó ε shoose wase nyo' wvu baay wvun wvú nu ε bó wvumte Esia jocii, ε ekole ke nshε le kecii wvumte ten."

²⁸ No bonyii bodvu yuw nonen, ε mvuntelem bente lo bó. Ε bó mum κew no wamte, gayte le, "Atēmis wvu Efesus

^{19:17} 5:11 * ^{19:19} Bigew bin to nu ε jise dimwaan nu nlawma wee lemme yî diuu le. ^{19:20} 2:41 ^{19:21} 23:11; Lum 1:10, 13 ^{19:23} 9:2; 2Kol 1:8 ^{19:24} 16:16 † ^{19:24} Atēmis to nu nyo' ηgu fô Boglek e. ^{19:26} 17:29 ^{19:29} 20:4; 27:2; Kolo 4:10

nu nyo' wvu baay.”²⁹ E kelaante kedvu kecii mum bvuj. E kebombom ke bonyii le kè to taseε mum ley yî Gayus bô Alistakus e, ε è to nu bonyii bo Masedonia bô to lene bô bo Baul, gufe gen bô bó yew nshii noo bondvum e.³⁰ E Baul no gomte keeley gen fwe dvu kebombom kedvu, ε bonyii bo mbee le tun.³¹ E bonyii bomew bo baay baay bo jó bô kenke won bô to nu nsáa ye, bvuu ciinse ntum fô wvú le lekε le fo wvú emom lo etome ekalε dvú ke.³² E kebombom kè to taseε kedvu mum nε bvuj no wamte ke lo ncew ncew. E bomew wamte fin fiεε, ε bomew wamte fifi. Ke bonyii nteen to cim kee fiεε fi bó to taseε fó nje fi ke.³³ E Bojuu mum jo Eleksanda fese fwe dvu kebombom ke bonyii le, ε bonyii bomew yen mum no kpwaake le wvú kee fiεε fó. E wvú mum no cici bonyii bô kebo keetanje diuw we.³⁴ E bonyii bodvu ke dioo kieε le Eleksanda nu wee Juu, ε bó bvuu mese no wamte lo gene fwe yî wee le mwaan, gayte le, “Atemis wvu Efesus nu nyo' wvu baay.” E bó ke wam nonen, gen buy bontam bo kefew e bofεε.

³⁵ E wee nsan wvu elaanthe jodvu ke nε ci bó, ε bó lu bô diuw. E wvú bife ê bó le, “Bonyii bo Efesus, wee nu dvú wvú maa le ke è kenke beene bo Efesus jan yew ncese nyo' wvú Atemis noo te di nyo' le di to gbweε fowe le?”³⁶ No wee nu se wvú nu dvú wvú nulo ekicen fifin, tu ben bee kee-

laame, saa eyuηsene nen ke.³⁷ Ben ε to bô bonyii ban fen se bó nu ε con fiεε yéw bonyo' le, kenεε ε jeme díew yì befe ekumε nyo' wesebeene wvú kpwoon wvun ηkuuη.³⁸ E Demitius bô bonyii bew fen kenke nsaw bô wee, tu ediuw ε nsaw nu dvú yò è nulo é bó egen eyen bonyii bô saake bonsaw e, é bô bó esaw.³⁹ E fiεε fimew fen bvuu nu dvú fele fin fi ben gomte, tu bó nu ke etaa ente jodvu fô nshii bocee ntew e.⁴⁰ Me njemyi nen, njefo me n'yene le fiεε fi eben fin nu else beene diuw e le beene nu ε kew mvunlaa. E fi kooy nonen, beene saa ekenke fiεε fi leη fi bó etfuse ke.”⁴¹ No wvú jeme nonen, mum gay ε kebombom kedvu tawse.

20

E Baul gen Masedonia noo Gleeε

¹ E mvunlaa mvú to nu Efesus ke leeten, ε Baul tee ηgoo bonyii bo mbee le, tefe bó mum gay bó le no gene Masedonia.² E wvú gen, ghan biba bi jó le, yvuwse mvuntelem mvu bonyii bo mbee le ntay, mum danjen gen Gleeε,³ ce jó kee te. E wvú ke nε no nu le wen nu egen eley ηguw wvu ê joo egen Silia, mum yuw le Bojuu nu ε gbwe wvú ê je. E wvú mum yen le è jee le wen ekase etu jim je Masedonia.⁴ Wvú to lene bô bô Sobata wvú waa Bilus wvu Belia, noo Alistakus bô Sekundus bo Tesalonika, noo

Gayus wvu Dɛlbi, noo Tima-
tio, noo Tikikus bô Toofimus
bò to nu bonyii bo Ɛsia. ⁵ Ɛ
bonyii ban mum ɣɛn fwe no
cɛyte bee bo Baul Towas. ⁶ Ɛ
Nkaw Blɛɛd wvù bó baa ɣɛɛ
Fintunlɛɛn jó ke fey, ɛ bese ley
ɲɔuw Filibi, jo ɛdiuw ɛtin bene
bó le Towas, ɛ bee bó ce jó
ɛdiuw ɛsooshwi.

*Ɛ Baul bvuu ghan ken-
taashɛ ke Towas*

⁷ Ɛ è ke no nu diuu di fwe yí
kema le, ɛ bee bo kentaashɛ
tase fokieɣuu keeguuten
blɛɛd. No Baul to nu keebuy
nɛ fò bvú ɛ yuu, ɛ wvú mum
kɛw no jemyi ê bó, ke jeme
ɣɛn buy ɛntaɲ ɛntelɛɲ. ⁸ Bee
bó to nu ɛ è nu ê kebuw ke
yew e ke ɛwe le, ɛ bin'yeese
baa dvú nteen. ⁹ Ɛ cuwee
mvu wvù diee to nu Yutikus
ɛ shii yí ntoo yew e. Ɛ wvú
ke nɛ kɛw no leete no Baul
to jemyi kɛ ɣɛne lo. Ɛ nyii
ke dioo gooke wase lo wvú,
ɛ wvú mum nɛ fò gbwe ɛkuse,
ɛ fò to nu bin'kente bi yew
e bitete ɛ kɛw fokuse. Ɛ bó
ɣɛn jó ɛ wvú ɛ kpwe wase.
¹⁰ Ɛ Baul shii ɣɛn ɲɔvuum ê
wvú ɛwe, bam wvú gay ê
bonyii lɛ, “Wvú bɛɛ dvú, fo
ben ebuukè kɛ.” ¹¹ Ɛ Baul ke
kase ben ê kebuw ke ɛwe kie
le, guse blɛɛd die, sɛ bvuu kɛw
no jemyi, ke jeme ɛ bvutfuu
ghan yuu ɛ wvú mum nɛ. ¹² Ɛ
bonyii ke jo cuwee wɛ kfulɛ
bô wvú fô yew e ɛ wvú nu
wum, ɛ mvuntelem lɛɛɛn bó
baay.

*Ɛ Baul nya ntefe ê bocee
kentaashɛ ke Ɛfɛsus*

¹³ Ɛ bese ke ley ɲɔuw wvu
ê joo, ɣɛn Asos, no Baul to
seyseɛ wase le è nu jó jò bese
nu ke ejo wen. Wvú to gay
nonɛn, njefo wvú to gomte
keelen fokuse. ¹⁴ Ɛ wvú ke
koocɛ bese le Asos, ɛ bese
mum jo wvú ê ɲɔuw e, ɛ bee
bó ɣɛn buy Mitilin. ¹⁵ Ɛ bese
ke nɛ fò ê ɲɔuw e, ɛ bvú buy
yuu, ɛ bese fɛse mbew Kios
e, fey, ɛ bvú bvuu buy yuu,
ɛ bese fɛse Samos, bvuu fey,
ɛ bvú bvuu buy yuu, ɛ bese
ley Miletus. ¹⁶ Bese to lɛne
nonɛn, wɛnte lo Ɛfɛsus njefo
kɛ Baul to gomte keejewse
kefew Ɛsia kɛ. Wvú to ɣɛne
cekey cekey laa è nulo é wen
ke enu Jelusalem diuu di Nkaw
Bɛntekos e lɛ.

¹⁷ No bese ley Miletus, ɛ
Baul ciinse ntum fô bocee
kentaashɛ ke bonyii bo mbee
le ke Ɛfɛsus e lɛ bó eto eyɛn
wen e. ¹⁸ Ɛ bó ke to, ɛ
wvú jeme ê bó lɛ, “Ben kee
no nce wɛm to nu beene ɛ
kɛw yí diuu di fwe di me nto
ntomyɛɛ ɛkale yí nshɛ yi Ɛsia
le. ¹⁹ Me nto nu ɛ nshike
ɛkolɛ kem, no nlemte fô Nyo'
le bô misɛm ɛjise. Ɛ me
mbvuu n'yɛn bonɣɛw ê jé le
nteen no Bojuu to bone bikaa
ê me ɛjim. ²⁰ Ɛ ben bvuu
kee no me nto n'yɛɛyi ben ya
le, mbvuu ɲɣhane n'yɛɛyi yéw
e. Me nto mbaa nyilɛ fiɛɛ
fimew fi è nulo é fí efi ben
kɛ. ²¹ Me nto nfewci kɛ ɛ è
nu fiɛɛ fimwaan ê Bojuu noo
ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu,

ngayte ε bó ekumen mvuntelem mvubole, etu bó bo Nyo', elese fitele yî Tata we-sebeene wvù Jisos Klistu le. ²² Keseen, ben eyeke eyuw, me ηgene Jelusalem ε è nu no Keyoy ke Yuule gay ê me, ε me n'yaa ηkee le laa è nu egen ekooy la bó me jó le. ²³ Fiεε fi me ηkee nu κε le mondvuum monciim mò me nfele mó le, nu ε Keyoy ke Yuule seje κε ê me le ncaw bó ηgew ceyte me fwe. ²⁴ Geenεn, κε me n'yene nshii wεm e le è nu fiεε κε, efey le me emese lemme di Tata Jisos nu ε nya ê me di nu le me enfewci saaka wvù jee wvu ekume no Nyo' nu ε buw bonyii bó mboyma.

²⁵ Yî keseen e, ben eyeke eyuw, me ηkee le κε wee mvu ben e wvù beene ε bó se nu, ε me nfewci ekume bvunfon bvù Nyo' le bεε ke ebvuu eyen bvushiw bwem e κε. ²⁶ Me ε mum ε no nlooci njemyi ê ben εben le é wee mvu ben e la lo keseen, tu κε me ηκεηκε ebo fó κε, ²⁷ njefo me nse mbaa nyile keensee fiεε ficii ê ben fi Nyo' shieele κε. ²⁸ Ben dioo ε shεε, no taalé fô bikuu binεn e noo fô ηgoo bonyii bo mbee le bò nu diεwε njée le, bò Keyoy ke Yuule nu ε gεε ben ê bó we le. Ben enù boncεy njée bo kentaashε ke bonyii bo Nyo' le kè wvù to sumεε bó ελεμε ke Waa we le. ²⁹ Me ηkee lo le me nu ηke endioo ε mbase ekale, é bokuula eto eley ηgoo

yene le, saa ecawte wee wvù bó ekoo κε. ³⁰ Bonyii bomew nu ke ebuy κε naa ê ben ente, eleele ηgoo bonyii bo mbee le, guute ε bó tuu ê ηgoo yibole. ³¹ Nonεn, ben eyenè, kumyi le yî bilum e bitete nu ε me ε n'yεεyi ben bocii entaη bó emvunsheen bó misεm ejise.

³² Me ε mum ε no nyaa ben keseen can Nyo' le noo yî diεw ye yî nu ekume nfi wvù Nyo' nu ε buw bonyii dvú. Diεw yin nu yî nulo ege é ben ekuu, wvu le ben ke eκεηκε kelenj fô bvudvuu bvù Nyo' nu ε gεε ê bonyii bò wvù nu ε ge le è nu naa bew e. ³³ Me nto mbaa njeηke bigew bi wee le keεε ndvú wee κε. ³⁴ Ben kee ntay le è nu can yεm yin yî to lemte fiεε ficii fi bee ηgoo yεm to shieele. ³⁵ Yî mwεεm mvunciim e nu ε me nto nduηci ê ben le wee keηke keelemtè ntay emum efii bonyii bo ηgew e, kumyi no Tata Jisos to jemyεε le, 'Njoη wvu baay nu wvu wee wvù nyaa lo, fele wee wvù fii lo le.' "

³⁶ No Baul mεse ε jeme nonεn, ε bó bó mum tum envuw fokuse bocii, bunle. ³⁷ Ε bó nε kεse bó kpwe no beele, bamte Baul ηoci le bó ε shεε wase. ³⁸ Fiεε fi to gεε é bó se no beele baay nεn, nu diεw yî Baul to jemyεε le κε bó bεε ke ebvuu eyen bvushiw bvuwene κε. Ε bó mum ciinse

wvú gen buy fô wvú nu eley
nguw wvu ê joo.

21

É Baul gen Jêlusalêm

¹ É bee bo Baul gay bó le, mum nε fó lente ê nguw e teytey, fεse Kos. É bvú buy yuu, ε bese gen Lodεs, ke nε fó, gen Batala. ² No bese buy jó, yen wvumvu nguw wvu ê joo wvú to gene Fonishia le, mum ley jó no gene. ³ É bese ke yen Sayblus e, cine εbo εηκοηκο, mum fey gen buy Taya, won wvú Silia le fô nguw to nu keebvuse mwεεm. ⁴ É bese gom bonyii bo mbee le, ε bee bó ce εdiuw εsooshwi. É Keyoy ke Yuule ge ε bó tefe Baul le fo wvú emom egen Jêlusalêm ke. ⁵ É bee bó ke ce, ε diuu ke to kocεn di bese enε, ε bese mum jo je. É bó bocii bô boke' bobole noo boom, ciinse bese buysen kelaante kedvu gen buy diuw joo yi baay e, ε bee bó tum εnvuw fokuse, bunle mum gaynen. ⁶ É bese ley ê nguw e, ε bó no tuu jim fô yew e.

⁷ É bese mum nε Taya, jo je, gen buy Tolεmay. É bee bo boom bo bwee wese le bo mbee le gaynen, ce diuu dimwaan. ⁸ É bvú buy yuu, ε bese nε, gen fεse Kaysalia, gen yew dvu Filew wvú to ghane fewci diεw Nyo', ε bee bó ce. Filew wvun to nu wee mwaan ngoo bonyii bo bossooshwi bô bó to baayεε ba le. ⁹ Wvú to keηke boom bokεnε bonεw, ε bó baa kee

wase bolemε ke, ε bó to ké no senε ê bonyii mwεεm mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi. ¹⁰ É bese no nu jó yî εdiuw e nteen, ε wee mvu wvú to ké no senε mwεεm mvù wvú yuuke ε Nyo' jemyi ke nε Judea bow to jó ε diee nu Agabus. ¹¹ É wvú ke to yen bese le, jo kecaw ke Baul e, kay bikaa biew bi wvú wvú Agabus e noo can ye dvú, mum tefe le, “Keyoy ke Yuule gayte le è nεε no Bojuu bo Jêlusalêm nu ke ekay wee wvú keηke kecaw kin nen, enya wvú can bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.” ¹² É bese yuw nonen, ε bee bo bonyii bocii bò to nu fó no lεke Baul le fo wvú egen Jêlusalêm ke. ¹³ É wvú tfuse le, “Ben gee ε è nu la fin nen? Ben kee ke le ben beele nen shiike fitele fiem e? Me nu ε nseyse ε è yaa nu ke keenley ncaw Jêlusalêm maan ke. Me nu ε nseyse ten naa keηkpwe lo jó nje diee di Tata Jisos e.” ¹⁴ No je to baa nu dvú keege é wvú ekumen ηkpawce we, ε bese mum lu, gay ke wase le, “Fí enù ke no Tata gomte.”

¹⁵ É εdiuw fey, ε bese baance mwεεm mvusese, mum no bene Jêlusalêm. ¹⁶ É bonyii bo mbee le bomew bo Kaysalia ben bee bó, ke jo bese ε bee bó gen yew dvu Menason dvù bese to nu keeke ecee. É Menason wvun to nu wee wvu Sayblus, ε è to nu wee mvu ente jo bonyii bò to yawεε lese fitele yî Jisos e.

Ɛ Baul laa ghane ê Jem bô bocee kentaashɛ ke bonyii bo mbee le

17 No bese to fɛsɛɛ Jerusalem, ɛ bonyii bo mbee le bo jó fiisen bese ntay. 18 Ɛ ɛkfuɲ buy yuu, ɛ bee bo Baul laa ghane ê Jem e, ɛ bocee kentaashɛ to nu tɛn fô bocii. 19 Ɛ Baul gay bó le, mum nyɛy fiɛɛ ficii ê bó fi Nyo' to geɛ fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le fele yî lemme di wvú to lemte le. 20 Ɛ bó yuw nonɛn, mum kɛw no tumte moɲkum mo Nyo' le. Geenɛn, ke nɛ gay ê Baul ɛ, “Waa bwee wese, taa eyɛn no Bojuu nu ɛ bó ɛ lese wase fitele yî Jisos e bontfuke le bontfuke le. Geenɛn, bó nu nonɛn bɛɛ ke leeme yî bonci bo Muses e tɛmyi, 21 ɛ bó ɛ see wase ê bó ɛkumɛ wo ɛ wo ghane yɛɛyi Bojuu bô cee bitum bimew e ɛ bó ɛcinɛ bonci bo Muses e, jemyi ɛ fô bó etfuusè boom yew kɛ, bô ɛ fo bó ebii nce woɲ e kɛ. 22 No fi nu ɛ bó nu ke ekiɛɛ kɛ ɛ wo nu ɛ to, é nulo é beene ege nɛɛ keseen? 23 Bese nu esee fiɛɛ fi wo nu ege. Bese kɛɲke bonyii fɛn bonɛw ɛ bó ɛ ge ɲkawma fô Nyo' le. 24 Joo bó, é ben ɛ bó eɛn ekfum bikuu binɛn, é wo elaw fiɛɛ ficii fi bó kɛɲke keelaw wvu ɛ bó eɛn emvu bikuu bibole. Ɛ wo ge nonɛn, é bonyii bocii emum ekiɛɛ ɛ wo geɛle tɛn bonci bo Muses e, ɛ mwɛɛm mvunciim mvù bó jemyi ɛkumɛ wo yaa nu keceɛy kɛ. 25 Fi ɛkumɛ bonyii bo mbee le bô yaa nu ke Bojuu

nu ɛ bese to jo ntay saɲ ɲwa' ciinse fô bó le ɛ fo bó edieè mwɛɛm mvudien mvù bó nu ɛ ge bintanɛ dvù fô bonyo' le kɛ. Fo bó edieè ɛɛmɛ ke nyam e kɛ. Fo bó edieè nyam yì nu se bó se le lo ɛɛmɛ ɛ buy kɛ. Fo bó ɛkɛɲkè fiɛɛ keege bô kenjan kɛ.” 26 Nonɛn, ɛ Baul mum jo bonyii bodvu, ɛ ɛkfuɲ ke buy yuu ɛ bô bó gen kfum bikuu bibole. Ɛ Baul mum gen yew ncese le, see diuu di ɛdiuw ɛ ɲkfum nu ke edioo ɛ ka, é bó emum ege ncese fô bó le wee mwaanɲ mwaanɲ.

Ɛ bó ghen Baul fô yew ncese le

27 Ɛ ɛdiuw yodvu ke dioo ekaa, ɛ yó to nu esooshwiɲ, ɛ Bojuu bomew bô to nɛn'yɛɛ Ɛsia yɛn Baul e fô yew ncese le, mum bɛyɛse kebombom ke bonyii le, koo wvú, 28 no sane ɛtalɛ gayte ɛ, “Bonyii bo Islael, ben efi bese. Ɛ nu wee wvun wvù ghane yɛɛyi mwɛɛm mvù befe ê bonyii mondvuum monciim ɛkumɛ woɲ wesebeene bô bonci bo Muses e noo ɛkumɛ yew ncese yin. Wvú nu ɛ mɛse ɛ jo bonyii bô yaa nu ke Bojuu, ɛ to bô bó yew ncese le fɛn, ɛ befe bô bvudvuu bvù yuule bvun.” 29 Bó to jemyi nonɛn, ɲjefo bó to nu ɛ yɛn ɛ Baul ghane ɛlaante bô Toofimus wvù wee wvu Ɛfɛsus. Ɛ bó mum no kpwaake ɛ Baul nu ɛ ley bô wvú fô yew ncese le. 30 Ɛ ɛtalɛ kedvu ge ê kelaante kecii shiw, ɛ bonyii no lewte

too fó. É bó ghen Baul, gufe buy bô wvú yew ncese le, kan mwaan, ε bó mum faaye dew fwese. ³¹ É bó mum no gomte keeyu Baul, ε saaka ley bitem bi cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le bo Lum e le Jerusalem jocii bvuuñke lo. ³² É wvú mum ne lo kan mwaan, jo bonyii bo nci le bô bikuu bimew bi ngóo bonyii bo nci le, ε bô bó lewte bow fó. É bonyii dioo yen nci le, ε cee ekole bikuu bi nci le nu fó, ε bó mum lu keesuñke Baul. ³³ É cee ekole nci wvudvu mum to koo Baul, gay ε bó kay wvú bô boncaw bofeε. É wvú bife é bó le, “Wvun nu yeε? Wvú jay ε è nu la?” ³⁴ É fó ne no yole lo, ε ban wamte fin, ε boba wamte fifi. É wvú fanε yaa elooce eyuw laa è se be kooy laε. É wvú mum ne gay le bó ejo Baul eben bô wvú fô la di bonyii bo nci le. ³⁵ É bonyii bo nci le mum jo wvú, ke dioo bene fô je nu ε bó ε sewyε lo, mum ne wa tuu lo Baul no kebombom to ffluuke ke é wvú ejim. ³⁶ É kí to bii nonen wamte, gayte le, “Bó elεse lo wvú.”

É Baul tanje diuw

³⁷ É bó ke dioo leyte wase bô Baul fô la di bonyii bo nci le, ε wvú lekε é cee ekole bikuu bi nci le le, “É nulo é me enjeme fiε é wo?” É wvú yuw nonen, bife é Baul le, “Fí nu le wo kee díew Glek e? ³⁸ É baa nu wo wee wvu Ijiw wε wvú to kewεε mvunlaa bô bikuu bi won e kefew kemew e, gufe

ngoo bonyii bontfuke bonεw (4,000) bô to yuwyi bonyii, ε bô bó gen no nu ηkpwaante le?” ³⁹ É Baul tfuse le, “Me nu wee Juu, ε bó to boke me Taasus won wvú Silishia le, ε ke Taasus nu kelaante ke ncεw ke. Kee wo, nya ke me bô je é me enjeme é bonyii ban.” ⁴⁰ É cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum nya je le wvú ejeme. É Baul mum leem fô bó to sewyεε fe, ci bonyii bô kebo. É bó lu bô diuw, ε wvú gay é bó ε díew Ibulu le le,

22

1 “Bo'icεm bô boom bo bwεεm e, ben eyekε é me entane diuw wεm fwe dvunen.” ² É bó dioo yuw no wvú jemyi ε è nu é díew yibo Ibulu le, ε bó mese cife nen ndvumm. É Baul gay le, ³ “Me nu wee Juu, ε bó to boke me Taasus won wvú Silishia le, geenεn ley me Jerusalem jan, ε me n'yεeyi ηwa' can Gamalia le. É wvú looce yeeyi me bô bonci bo bo'icee bosεεbeene le, ε me mum no nleeme yí fiεε fi Nyo' le ntemyi ntay ke diεwε ben bocii bô nu fen eben e. ⁴ Me nto ηké no mbone bikaa ejim jo bonyii bô bii Je Tata le, ηgee ε bó yuwyi bó, ηkooole bokεne bô bolemsε nciinse yew ncaw e. ⁵ Fin nu fiεε ε ekole ke bocee ncese le bô bonyii bô saake won kee baanη. É to nya bó boηwa' le me enjen dvú fô boom bo bwee wesebeene bô nu Damaskus e. É me mum no ηgene keenkooyε bonyii bô bii Je Tata le, enkay, ento bô

bó Jelusalem é bó enya ηγεω ê bó.

Ε Baul see no wvú to ghanεε se lese fitele yí Jisos e

6 Ε me ηκε ndioo nfenene Damaskus κε diεwε εmvunsheen εντελη e, ε n'yuu mvu wvu baay νε σεσε law fowe, shii yí γεμ e. 7 Ε me ηgbwe fokuse, n'yuw ε diεw jeme ê me λε, 'Saul, Saul, wo bone bikaa ê me ejim nen nje la?' 8 Ε me mbife λε, 'Tata, è nu wo wvú γεε?' Ε diεw yidvu tfuse λε, 'Ε nu me wvú Jisos wvu Nasalet, ε è nu me wvú wo bone bikaa ejim jodvu.' 9 Bonyii bò to nu bee bó to nu ε yen n'yuu wvudvu le, geenen fanε yaa yuw diεw wee wvú to jemyi bee wvú le κε. 10 Ε me mbvuu mbife λε, 'Tata, è nulo é me enge νεε?' Ε wvú tfuse ê me λε, 'Ja we, eley γεν Damaskus, é bó esee ê wo jó lemme dicii di Nyo' nu ε seyse λε wo elem.' 11 Ε me ηκε nja fó, ε n'yuu wε ε ge wase me ε nfefe, ε bonyii bò bee bó to lene mum ceηse wa lo me, ley γεν bó me Damaskus.

12 Wee mvu to nu Damaskus jodvu, ε diee nu Ananias, ε wvú to looci wvumte Nyo', γεελε bonci bosεεbeene, ε Bojuu bocii bò to nu jó bensee wvú. 13 Ε wvú ke to yen me le, leem mbew γεμ e gay ê me λε, 'Saul waa bwεεm, kase eyenè mwεεm e.' Κε sekedvu nonen, ε me mum ηkase no n'yene mwεεm e, mum n'yen ten wvú wvú

Ananias e. 14 Ε wvú gay ê me λε, 'Nyo' bo'icee bosεεbeene nu ε baa wase wo λε wo ekiεε fiεε fi wvú shieele, bó λε wo eyen Wee we Lemme wvu Teytey e, eyuw njeme wvú buyte diuw we le. 15 Wo nu ke enu wee wvú efewci εκυμε wvú, senè ê bonyii bocii fiεε fi wo yen bó fi wo yuw e. 16 No fi nu nonen keseen, wo bvuu ceyte la? Nenε we é bó elese wo ê joo, ecuke bibefe biuw, no wo λεke ê Tata.'

Ε Baul see no Jisos to tumεε wvú fô bonyii bò yaa nu κε Bojuu le

17 Ε me ηκε ntu jim Jelusalem, ηκε ndioo mbunlee yew ncese le, ε fiεε diεwε efile le νε to fô me le. 18 Ε me n'yen Tata le ε fiεε fidvu le, ε wvú gay ê me λε, 'Yanηen νε Jelusalem jan cekey njefo κε bonyii bo jan nu ke ebee fiεε fi wo fewci εκυμε me κε.' 19 Ε me ntfuse ê wvú λε, 'Tata, bó kee naa ntay λε me nto ηké no nleyte yéw bunle le, ηkooyi bonyii bò nu ε lese fitele yí yo le, nsuunke. 20 Seke bó to yuu Tefan wvú to fewci ê bonyii εκυμε wo, nu ε me nto nu naa fó ntomte. Ε è nu me wvú bonyii bò to yuu wvú to baayεε ndvú yibo, nya ε me no ηκεηκε.' 21 Ε Tata bvuu gay ê me λε, 'Nenε jan, njefo me nu entum wo naa ncejole fô bonyii bò yaa nu κε Bojuu le.' "

22 No Baul to jemyi ε bonyii yeke, ε wvun njeme ke dioo buy diuw we le, ε bó κεw no

wamte lo foweεwe, gayte ε, “Bó elεse lo kfuu wvun wee yî nshε le. Kε ε nu wee wvù enu dvú kε.” ²³ Ε bó no wamte nonεn, yεwsee ndvú yibo we, tfumyi kebvυ we. ²⁴ Ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le mum nε gay ε nci ejo Baul egen bô wvú fô la dibole, le bó dioo ε gen tam wvú, biwce mwεεm ê wvú, é wvú esee fiεε fi ge Bojuu ε se no wamte wvù nen. ²⁵ Ε bó mum gen bô wvú kay, nε le bó etamte, ε Baul bife ê εkolε ke ηgoo bonyii bo nci le kemew kè to leeme fô le, “Nci nu ε bee le bó etam wee wvu Lum se bó ε saw nsaw we le?” ²⁶ Ε εkolε ke ηgoo bonyii bo nci le kedvu yuw nonεn, mum gen yen cee εkolε wvubole, gay ê wvú le, “Wo gomte keemom ε è nu la? Ε keè le wee wvun nu wee wvu Lum.” ²⁷ Ε cee εkolε wvudvu yuw nonεn, mum gen yen Baul e bife ê wvú le, “Kε see ê me, wo nu wee wvu Lum e?” Ε wvú bee. ²⁸ Ε cee εkolε wvudvu gay ê wvú le, “Me nto ηguy bigew nteen, nse no nu wee wvu Lum.” Ε Baul tfuse ê wvú le, “Me nu fiem wee wvu Lum bootεen.” ²⁹ Ε bonyii ba bò to nu keebiwcε mwεεm ê wvú mum tfuw bikaa. Ε cee εkolε wvubo no fane ten, njefo wvú to nu ε gay ε bó kay Baul ε è nu wee wvu Lum.

Ε Baul tanε diuw fwe dvu bonyii bò saake wonη Bojuu

³⁰ Ε cee εkolε wvudvu no gomte kε keelooce kiεε fiεε fi Bojuu to teyte yî Baul e. Ε bvú buy yuu, ε wvú gay ε bó

fay Baul, tee bocee ncese bo baay baay noo bonyii bocii bò saake wonη, ε bó to, ε wvú leke Baul ê bó fwe.

23

¹ Ε Baul lun ηjise yî bonyii bò saake wonη e, gay le, “Boom bo bwεεm e, yî nce wεm e ε to ε buy εben e, nu ε me ηké no ηgee kε ε è nu mwεεm mvù me ηkee le mvú nu len ê Nyo' ejise, ε kε fiεε yaa nu dvú fi saake me fô fitele fiem e kε.”

² Ε Ananias wvú to nu εkolε ke bocee ncese le gay ê bonyii bò to leeme mbew Baul e le bó ekfun lo diuw we. ³ Ε Baul tfuse ê wvú le, “Nyo' nu ke ekfun ten wo. Wo fieesene kembew kè bó nu ε yefe kí ε no baa. Wo shile fε le wo saake me bii nci le, ε bvuu ε no ηgoyte nci wvudvu gayte le bó ekfun me le?” ⁴ Ε bonyii bò to leeme mbew Baul e bife ê wvú le, “Wo nan'yi εkolε ke bocee ncese Nyo' le le?” ⁵ Ε wvú tfuse le, “Boom bo bwεεm e, kε me mbe ηkee le è nu εkolε ke bocee ncese le kε. Bó nu ε san le,

‘Fo wee ejeme diew yi befe ê wee wvú saake bonyii kε.’ ”

⁶ Ε Baul ke dioo taa yen le bonyii bò to nu fó nu ε bomew nu Bosadusii ε bomew nu Bofalasii, ε wvú mum jeme bô diew yi temyi entelen jo bonyii bò saake wonη ba le, “Boom bo bwεεm e, me nu wee Falasii, nu waa Bofalasii. Me nu fen yî nsaw e njefo me ntaale fwe, ηkee le bonkfu nu ke ebuy yî kpwe le.” ⁷ No wvú

jeme nonen, ε Bosadusii bô Bofalasii mum nε κew waa, ε nshii wvudvu mum bvun. ⁸ Bó to waale nonen, njefo Bosadusii to ké no duu le κε bonkfu nu ke ebuy yî kpwe le κε, bvuu duu le κε fiεε fimew nu dvú diεwε bonceendaa bo Nyo' le κenεε biyoy κε. Geenεn, ε Bofalasii benε le mvumvun mvunciim nu lo. ⁹ ε waa nε tεme lo fó, ε bonyii bomew bô to dunçi bonçi bô to nu ηgoo Bofalasii le, leem fó jeme tεme lo, gay le, “Bese baa yen fiεε fi wee wvun jay e κε. ε nelo enu ε keyoy kemew κenεε nceendaa Nyo' ε jeme ê wvú.” ¹⁰ ε waa wvudvu ke mum nε no gomte wase keetu bvudiuw, ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le no fane le sekemew é bó enε esaaye lo Baul fó biba le. ε wvú mum gay le nci ebow fó, eloo Baul can yibole, ekase eben bô wvú fó la di nci le.

¹¹ ε è ke no nu εntaη, ε Tata to leem mbew Baul e, gay ê wvú le, “Kuu shém. No wo nu ε see wase ê bonyii ekumε me Jelusalem, è nu κε len]εη no wo nu ke esee tεn Lum.”

ε bonyii bomew jo nsey keeyu Baul

¹² ε εkfuη buy yuu, ε Bojuu bomew koo ntfum, die kelew le κε bó nu ke edie fiεε κenεε ewu fiεε sε bó ε yu Baul κε. ¹³ Bonyii bodvu bô to koolεε ntfum, die kelew to fele wee mbaanyε. ¹⁴ ε bó mum γεν fô bocee ncese bo baay baay e, noo bonyii bô saake won, gay ê bó le, “Bese nu ε loocε ε die

kelew le κε bese nu ke elese lo fiεε εmvu sε bese ε yu Baul κε. ¹⁵ Yî keseen e, ben ε bo bonyii bocii bô saake won eciinse ntfum fô cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le, ebuwse wvú le wvú ebvuu ebowse Baul é wvú eto ê ben fwe, le ben gomte keebvuu etasse nsaw we ntaη. Nonen, é bese emum egbwe wvú ê je, é bó dioo booke bô wvú, é bese emum eyu ε è bεε ê je.”

¹⁶ No bó to koolεε ntfum yidvu nonen, ε waa jeme Baul wvú diemsen yuw, mum γεν fô la di bonyii bo nci le, see ê Baul. ¹⁷ ε wvú mum tee εkolε ke ηgoo bonyii bo nci le kemew gay ê kí le, “Joo cuwee wvun eγεν bô wvú fó cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le, wvú κεηke fiεε keesee ê wvú.” ¹⁸ ε wvú mum jo, γεν bô wvú fó cee εkolε bikuu bi nci le, gay ê wvú le, “Baul wvú wee ncaw nu ε tee me, ε gay le me enjo cuwee wvun ento bô wvú fó wo le, le wvú κεηke fiεε keesee ê wo.” ¹⁹ ε cee εkolε wvudvu mum jicε wvú le yî kebo le, ε bô wvú lewse ye, ε wvú bife ê wvú le, “ε nu la fi wo gomte keesee ê me?” ²⁰ ε cuwee wvudvu tfuse le, “Bojuu bomew nu ε jo ntaη le bó nu egay é wo ebowse Baul é wvú eto fwe dvu bonyii bô saake won ntfuu, le bó gomte keetasse nsaw we ntaη, ε bó gee nonen buwsee lo wo. ²¹ Fo wo ke ebee κε, njefo bonyii nu dvú fele wee mbaanyε bô nu egbwe wvú ê je, ε bó die kelew

le ke bó nu ke edie fiεε kenεε ewu fiεε se bó ε yu Baul ke. Bó nu keseen ε bó ε seyse wase ye, ε no cεyte ke wase ε è nu fiεε fi wo nu jeme.”²² Ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum gay le cuwee wvudvu eγενè, ciise ê wvú le fo wvú dioo gεne ge ε wee kiεε le wvú nu ε see fiεε fidvu ê wen ke.

Ε bó ciinse Baul Kaysalia fô Felew wvù wee sa' le

²³ Ε cee εkolε bikuu bi bonyii bo nci le wvudvu mum tee bikuu bi ηγόο bonyii bo nci le bifεε gay ê bí le, “Ben eseyse bonyii bo nci le gee fεε (200) bô bo nyámbala le mbansooshwiγ (70) noo bo εgon e gee fεε (200), é ke edioo enu didiuu bvuuke εταν, é bó eγεν Kaysalia. ²⁴ Ben eseyse ten nyámbala ê Baul, ejo wvú eγεν bó wvú fô Felew wvù wee sa' le ε fiεε baa kooy bó wvú ê je ke.”²⁵ No wvú gay nonεn, mum san ηwa' ε wvú jemyi le,

²⁶ “Ε nu me wvù Klawdius Lisias. Me nsaanke ηwa' wvun fô wo le wee wvu baay wvù Felew wvù wee sa'. Me ηgayte wo le. ²⁷ Bojuu se nu ε koo wee wvun ε no gomte keeyu. Me ε n'yuw le è nu wee wvu Lum, bee bonyii bem bo nci le ε se ε mum ε ley fó ε loo wvú can yibole. ²⁸ Me ε nse ε no ηgomte keen'yuw fiεε fi bó teyte yí ye le, ε mum ε mbow bó wvú fô bonyii bobole bò saake won e. ²⁹ Bó ε se ε dioo tasse, me ε n'ye n le

mwεem mvù bó teyte yí ye le nu ke mbew wvu εkume bonci bobole, ε wvú baa ge fiεε fi bó eyu lo wvú kenεε elese wvú yew ncaw e ke. ³⁰ Wee ε se ε dioo see ê me le Bojuu bomew nu ε koo ntfum keeyu wee wvun, me ε mum ε nciinse wvú fô wo le kan mwaan. Me nu ε ηgay ten ê bonyii bó teyte mwεem yí ye le le bó eto eyen ε è nu wo le, esee fiεε fi bó bó keηke.”

³¹ Ε bonyii bo nci le ke mum ge ke no cee εkolε wvubo to gayεε, jo Baul εταν, ε bó bó γεν buy Antibati. ³² Ε εkfuη ke buy yuu, ε bonyii bo nci le bò to lene bó bikaa cine Baul e can bò to lene yí nyámbala le le bó eγενè bó wvú fwe, mum kase tu jim fô la dibole. ³³ Ε bó ke γεν fεse Kaysalia, mum nya ηwa' wε ê wee sa' bvuu nya ten Baul can ye le. ³⁴ Ε wvú fi ηwa' wvudvu tan, bife laa Baul buy ê keba ke la le le. Ε wvú dioo yuw le Baul nu wee wvu Silishia, ³⁵ mum gay ê wvú le, “Me nu ηke en'yeke nsaw wo seke bonyii bò ben ε bó keηke nsaw ε fεse fen.” Ε wvú mum gay le bó ejo Baul eγεν eγεε wvú ê ntow 'Elod e, eεyte wvú.

24

Ε bó jike nsaw Baul fwe dvu Felew

¹ Ε ediuw ke buy εtin, ε Ananias wvú εkolε ke bocee ncese le, bó bonyii bomew bò saake won, noo Tetulus wvù to nu ε wvú ε looce ε γεεyi nci, bow

γεν Kaysalia. Ε bó mum γεν
 γεν Fεlew wvù wee sa' le, jike
 nsaw wvubo wvu εκυμε Baul
 fwe dvu wvú. ² Ε bó tee Baul,
 ε Τεtulus mum κεw keeteyte
 mwεεm yî ye le, gay ê Fεlew le,
 “Wee wvu baay, nyεkeey nu
 ε no nu dvú won wvun e ε to
 ε buy yî keseen e, ε è nu nje
 sa' yo yî jee, ε bonkumen bò
 jee nu dvú nteen won wvun e
 can yo le. ³ Bonyii bocii yuuke
 njon baay bvuu fiisene sa' yo
 mondvuum monciim sekecii.
⁴ Κε me ηgomte keenjewsee
 kefew kuw baay κε, me nλεke
 le wo eyeke κε caan, eyuw fiεε
 fi bese nu ejeme. ⁵ Bese nu ε
 γεν le wee wvun nu wee fiεε.
 Wvú ghane shiike mvunlaa
 entelen jo Bojuu yî ekole ke
 nshε le kecii. Ε è bvuu nu
 wvú cee εκole ηgoo yî bó tenje
 le yi Nasalet. ⁶⁻⁷ Wvú to gomte
 ten keebefe bò yew ncese ε
 bese koo wvú. * ⁸ Ε wo bi-
 wci lo mwεεm ê wee wvun,
 é wo eyuw ê wvú mwεεm
 mvun mvunciim mvù bese
 jemyi εκυμε wvú.” ⁹ No
 Τεtulus jeme nonεn, ε Bojuu
 tom, bense le mwεεm mvun
 mvunciim nu keceεy.

*Ε Baul tanje diuw fwe dvu
 Fεlew*

¹⁰ Ε wee sa' wε few ê Baul
 le wvú ejeme. Ε wvú mum
 jeme le, “Me ηkee le wo nu ε
 saw wase bonsaw won wvun
 e yî bilum e nteen. Me ε

mum ε no n'yuuke njon keen-
 leem ntaje diuw wεm ê wo
 ejise. ¹¹ Ε wo nε lo ε no bi-
 wci, é wo eyuw le ε diuw baa
 efey wase yuufe ncow εfaa
 no me nto mbenεε Jεlusalεm
 keebunle Nyo' κε. ¹² Bojuu
 to baa eyεn ε me mbeeke
 mbew bee wee κε, ε bó to baa
 eyεn ten ε me mbεysee bonyii
 yew ncese le κεεε yéw bunle
 le, κεεε bvudvuu bvumew e
 εlaante κε. ¹³ Κε bó yaa κεηke
 naa lo fiεε fi dunji le me nto
 nu ε ηγε mwεεm mvun mvù
 bó teyte yî yεm e κε. ¹⁴ Me nu
 ε mbee fin fwe dvu wo, le me
 mbunlee Nyo' bo'icee bosese
 mbii Je le yî bó tenje le è nu
 yî befe. Ε me mbenje ε è nu
 mwεεm mvunciim mvù nu ê
 N'wa' bonci bo Muses e noo
 mvù nu ê Bon'wa' bo bonyii bo
 ntum Nyo' le. ¹⁵ Me ntaale κε
 fwe yî Nyo' le lenlen no bó ten
 taale, le bonyii bocii bò jee bò
 bò befe nu ke ebuy yî kpwe
 le. ¹⁶ Nonεn, me ε mum ε no
 momte ntay sekecii keencee
 nce wvu len fwe dvu Nyo' noo
 bonyii, wvu le fo fiεε enu dvú
 fi esaakè me fô fitele le κε.

¹⁷ Ε nu wase bilum nteen
 no me nen'yεε Jεlusalεm, ε me
 nse ηkase ε ηγεν jó keenya
 bigew ê bonyii bem bo won
 e, noo keenje ncese. ¹⁸ Ε
 nu fiεε fin fi bó se γενεε me
 le yew ncese le ε me ηgee, ε
 me ε ηkfum wase εκole kem.
 Ε κε bonyii κεεε diuw wvu

24:5 17:6 **24:6-7** 21:28, 30 * **24:6-7** Bon'wa' bo boyvuum bomew κεηke
 6b-8a ε bó ε sanj le, “Bese to gomte keesaw wvú bii nci wese le, ε Lisias wvú cee
 εκole bikuu bi bonyii bo nci le ley fó, loo wvú can yese le gay le bese eto eyεn wo le,
 esaw nsaw we ê wo ejise.” **24:14** 9:2 **24:15** 23:6; 26:8; Dan 12:2; Jon 5:28-29
24:16 23:1; 1Kol 4:4; 2Kol 1:12; 2Tim 1:3 **24:17** 11:29-30; 21:17-28

kumεεν se nu fó κε. ¹⁹ Bojuu bomew bo εsia se nu fó, ε bó be κεηκε keenu φεν ejeme ê wo φιεε φi bó κεηκε ekume me, ε ε φεν nu le φιεε nu dvú. ²⁰ ε ε baa nu nonεν, é ban bonyii see le φιεε φi bó se yενεε le me nu ε njayseke me nse nleemεε fwe dvu bonyii bò saake won, ²¹ εfey φιεε φi me nse njemyεε bò diεw yí temyi ê bó le, me nu ê bó fwe yí kefew kekίε le yí nsaw e njefo me nu ε mbee le bonkfu nu ke ebuy yí kpwe le.”

²² No Baul jeme nonεν, ε Felew yeke nen, ε ε to nu wee ε wvú looci kee wase ekume Je Tata, mum leke nsaw gay le, “Seke Lisias wvú cee ekole bikuu bi bonyii bo nci le ε bow ε to, ε me nse nsumten nsaw wene.” ²³ ε wvú mum gay le ekole ke ηgoo mi bonyii bo nci le ejo Baul eγεν elese yew, eεyτè. Geenεν, le bó enya κε naa wvú bò je, ecine é nsáa ye etoo fici wvú.

ε Felew leke nsaw Baul yí bilum e bifεε

²⁴ ε εdiuw ke dioo γενεε, ε Felew bò Dusila wvú kpweσε wvú to nu wee Juu γεν tee Baul ε wvú to, ε bó no yeke φιεε φi wvú jemyi ekume keelese fitele yí Klistu Jisos e. ²⁵ ε wvú ke dioo jemyi ekume no è nulo é wee enù wee wvú jee, bò no è nulo é wee ekemsenè bò ekole kew, noo no Nyo' nu ke esaw bonyii, ε Felew yuw nonεν, ε φi bεmσε wvú. ε wvú mum gay ê Baul le, “ε nulo é wo eγενεε keseen, é

me ηke endioo ε ηκεηκε kefew nσε mbvuu entee wo.” ²⁶ Wvú to jeme nonεν, κεηκε ηkpawcε le sekemew é Baul ekew wen. ε wvú ké mum no teηe Baul εφonefon ε bò wvú fele kenφε. ²⁷ κε nonεν, κε nonεν, ε bilum kum bifεε. ε bó dioo γεε Bolsius Festus yí kentaw ke Felew e, ε Felew no gomte le wen ege é Bojuu ekoonke wen, mum cine Baul e yew ncaw e.

25

ε Baul jo nsaw we keegen dvú fwe fò Nfon wvu Lum e

¹ ε ε ke dioo nu εdiuw ετα no Festus κεwεε keesaake keba ke won e kè Judea, ε wvú ne Kaysalia ben Jerusalem. ² ε bocee ncese bo baay baay bò bikuu bi Bojuu le bi won e mum to yεν wvú le, jike nsaw wvú bó κεηκε bò Baul ê wvú ejise, no leke wvú le, ³ wvú efi κε le bowen, ege é bó eciinse Baul é wvú eto Jerusalem. ε bó to gee nonεν, ε bó ε seyse wase le bó nu ke egbwe wvú ê je, eyu. ⁴ ε Festus tfuse ê bó le, “Baul nu yew ncaw e Kaysalia, ε me keβεε nu enkaase ntuu jó εdiuw εyan. ⁵ Bonyii bò κεηκε mvungay mvu sa' le bomew ebi me le Kaysalia, ejeme φιεε φi wvú jay ε ε nu jó ε ε φεν nu le φιεε nu dvú.”

⁶ ε Festus ke ce bò bó γεν buy κε diεwε εdiuw nyan keνεε yuufe le, mum kase tu jim Kaysalia. ε εκfun buy yuu, ε wvú γεν shii yew

nsaw e, gay ɛ bó eto bô Baul.
 7 No Baul fese, ɛ Bojuu bò to nɛn'yɛɛ Jelusalem bow jó, mum leemɛn gem wvú, no teyte mwɛɛm yí ye le nteen ɛ fi wɛɛ yaa nu kɛ. Geenɛn, ɛ fiɛɛ yaa nu dvú fi bó nulo esee fi dunɔi ɛ wvú nu ɛ ge fimew kɛ. 8 ɛ Baul taɲɛ diuw we gay ɛ, “Me mbaa njay naa lo nci Bojuu, kɛnɛɛ wvu yew ncese, kɛnɛɛ wvu Nfon wvu Lum kɛ.”
 9 Geenɛn, ɛ Festus no gomte ɛ wen ege é Bojuu ekoonke wen, mum bife é Baul ɛ, “Wo koonke keeben Jelusalem é me kebee ensaw nsaw wo jó yí mwɛɛm mvun e?”
 10 ɛ Baul tfuse ɛ, “Me nleeme wase fɛn é kebeeɲ ke nsaw e, ɛ è nu ke Nfon wvu Lum e. ɛ è nu fɛn fò bó bee keesaw nsaw wɛm. Wo kebee kee naa ntay ɛ me mbaa njay fiɛɛ bee Bojuu kɛ.
 11 ɛ è fɛn nu ɛ me nu ɛ ngoy nci, ɛ njay fiɛɛ fi è nulo é bó eyu lo me, me nsaa entune keeɲkpwe kɛ. Geenɛn, é è nu ɛ mwɛɛm mvù bó teyte yí yem e nu mbiay, tu kɛ wee nu dvú wvù nulo enya me can Bojuu ban e kɛ. Me nu nleke ɛ nsaw wɛm egeɛn fwe fô Nfon wvu Lum e.”
 12 ɛ Festus yuw nonɛn, ɛ bô bonyii bew bò bô bó to saake bonsaw tfumtfum. ɛ wvú mum gay é Baul ɛ, “No wo nu ɛ leke wase ɛ nsaw wo nu egeɛn fô Nfon wvu Lum e, tu wvú nu egeɛn fô.”

ɛ Festus be Nfon Aglifa bô nsaw Baul

13 ɛ è ke no nu kefew kemew e eɲim jodvu, ɛ Nfon

Aglifa bô Benis * laa ghane é Festus e Kaysalia keegay wvú le. 14 ɛ bó ke dioo nu wase jó yí ɛ diuw e nteen, ɛ Festus nɛ be Nfon bô nsaw Baul gay ɛ, “Wee mvu nu fɛn wvù Fɛlew to cin'yɛɛ yew ncaw e, 15 ɛ me ɲke ndioo ɲgeɛn Jelusalem, ɛ bocee ncese bo baay baay bô bonyii bò saake wonɲ Bojuu jike nsaw we é me eɲise ɛ me enɲay ɛ wvú nu ɛ gbwe nsaw. 16 ɛ me ɲgay é bó ɛ, kɛ nce bonyii bo Lum nu ɛ bee ɛ bó esumtɛn ɛ wee nu ɛ gbwe nsaw sɛ bó nu ɛ nya wase je wee wvudvu ɛ leem é kebeeɲ ke nsaw e fwe dvu bonyii bò bô bó keɲke nsaw ɛ taɲɛ diuw we yí mwɛɛm mvù bó teyte yí ye le kɛ. 17 ɛ bó ke dioo to fɛn, ɛ me ɲfaɲɛ n'yaa moocɛ lo kɛ. ɛ ekfuɲ buy yuu, ɛ me ɲgeɛn nshii yew nsaw e ɲgay ɛ bó to bô wee wvudvu. 18 ɛ bonyii bò bô bó to keɲke nsaw ke dioo leem we, faɲɛ yaa dunɔɛ jay wvù me nto ɲkpwaake ɛ è nulo é bó esee yí ye le kɛ. 19 ɛ bó kaa no jemɲi ɛ è nu mwɛɛm mvu mbew e yí ye le ekumɛ je yì bó bunlee Nyo' jó, noo ekumɛ wee mvu wvú bó teɲɛ ɛ Jisos ɛ wvú to kpwe wase, geenɛn ɛ Baul leeme kɛ ɛ wvú nu dvú. 20 No me nto mbaa ɲkieɛ no è nulo é me enley ente jo mwɛɛm mvun, ɛ me mum mbife é Baul laa wvú koonke keeben Jelusalem é bó esaw nsaw we jó ekumɛ mwɛɛm mvun ɛ. 21 ɛ wvú tfuse ɛ wen nu emɛy yew ncaw e, é ke esumtɛn

* 25:13 Benis to nu waa bwee Aglifa.

Nfon wvu Lum nsaw wen. E me mum ngay e bó egεε wvú yew, ecεytε egεn ebuy no me nke enciinse wvú ê Nfon wvu Lum.”²² E Aglifa yekε nen, gay ê Fεstus e, “Me kebεε nkoonke keen'yuw mwεεm mvun diuw wee wvudvu le.” E Fεstus tfuse e, “Wo nu ebuy eyuw ntfuu.”

²³ E ekfun buy yuu, e Aglifa bô Benis no lene too bô bvuwee bvú baay. E bô bocee bikuu bi bonyii bo nci le noo bonyii bo baay baay bo εlaante, len to ley ngay. E Fεstus mum gay e bó to bô Baul. ²⁴ No bó toε bô wvú, e Fεstus gay e, “Nfon Aglifa bô bonyii bocii bô nu fen, ben eyen wee wvun. E nu wee wvú Bojuu bocii too nyεεyi me jan noo Jelusalem ekumε wvú, wamte, gayte e ke è nu wee wvú enu dvú ke. ²⁵ E me mbaa n'yen e wvú nu e ge fiεε fi bó eyu wvú ke. No wvú se lekεε wase e nsaw we egεn fwe e è nu fô Nfon wvu Lum e, me e mum e n'yen e me nu enciinse wvú fô wvú le. ²⁶ Geenεn, ke me n'yaa nlooci nkeε fiεε fi è nulo é me ensan fô Nfon wvú cee ekole wem e ekumε wvú ke. Nonεn, me e mum e nleke wvú ê ben ejise keseen efey mvunciim ê wo Nfon Aglifa ejise, e ben etasse nsaw we, wvu e me enkenke fiεε fi è nulo é me ensan. ²⁷ Me n'yene e fi baa nu len e me enciinse wee ncaw fô Nfon e se me nu e nduñce fiεε fi bó gayte e wvú nu e jay e ke.”

26

E Baul taje diuw fwe dvu Nfon Aglifa

¹ E Nfon Aglifa mum gay ê Baul e, “E nu bvudvuu bvuw keseen keejeme bô diuw wo.” E Baul mum cake kebo we, kew keetaje diuw we, gay e, ² “Nyaa', me n'yene e keshi kem nu e jon e baay keenleem etaje diuw wem fwe dvu bó eben yi mwεεm mvunciim mvú Bojuu teyey yi yem e. ³ Me njemyi e nen, njefo bó looci e kee nce won Bojuu noo bombew bô bó ké no kenke. Nonεn, me e no nleke e bó eyeke ke e nyεkeey eyuw fiεε fi me nu enjeme.

⁴ Bojuu bocii kee nce wem e kew naa e me mbεε lo. Bó kee no me nto ncee won wese le noo Jelusalem. ⁵ E bó kee naa ntay e e kew lo ncejole nu e me nu wee ngoo Bofalasii e è nu ngoo yi looci temyi yi fiεε fi Nyo' le fele yimi yicii. Fin nu fiεε e è nu e bó koonke keejeme, é bó ebee e è nu keceey. ⁶ Me e no nleeme e fen keseen yi nsaw e njefo me ntaale fwe, nkeε nkawma wvú Nyo' to kawεε bo'icee bosese dvú. ⁷ Nkawma wvun nu e wvú dikfuu disese di yuufe ncow difεε ceyte no bó bunlee Nyo' shiee e entan bô emvunsheen. Nyaa', è nu e nje nkawma wvudvu wvun wvú Bojuu kenke e nsaw dvú bee bó. ⁸ Me e no mbiite ê bó noo ê bonyii bocii e laa è ge la wvú ben yene e fi temyi

keebee le è nulo é Nyo' ebvuse wee yí kpwe le le?

⁹ Me kebee nto ñkpawaci naa le me ñkeñke keenge fiée ficii keenfiwse diee di Jisos wvu Nasale e. ¹⁰ É fifin nu naa fiée fi me nto ñgee Jelusalem. Me nto nu é nfi mvunḡay ê bocee ncese bo baay baay ñkooye bonyii bò è nu bo Nyo' le nteen, nfen yew ncaw e. Ke è to mey ke fin ke. Bó to ké dīoo nu le bó nu eyuwye bó, é me ten ntom. ¹¹ Me nto nyaa ñgew ê bó efonfon yéw bunle le yicii, ñkane le bó ejemyi díew yí befe ekumε wee wvù Jisos. É shém ffuuke me bó bó baay, é me mbone bikaa ê bó ejim, ñgene mbuyte bilaante bi bitum bimew e.

É Baul bvuu jeme no wvú to kumεneε no nu wee Klistu

¹² É me ñke mum ne no ñgene Damaskus, é bocee ncese bo baay baay ε san ñwa', é nya me mvunḡay. ¹³ Nyaa', é me ndīoo ñgene é è nu le εmvunsheen entelen, é me ne n'yen é n'yuu mvu ne law fowe baa fele diuu, shii to yí bee bonyii bò bee bó to lenle le. ¹⁴ É bese bocii ne gbweken fokuse, é me n'yuw ε díew bife ê me ê díew Ibulu le le, 'Saul, Saul, wo bone bikaa ê me ejim nen nje la? Wo gee nen, kfunε é è nu ye yo, díewε na' lemme fô wvú bone ye yí kembangan ice le.' ¹⁵ É me mbife le, 'É nu wo wvù yeε Tata?' É wvù tfuse le, 'É nu me wvù Jisos, é

è nu me wvù wo bone bikaa ejim jodvu. ¹⁶ Ja leem we. Fiée fi ge me ε mbuynen fô wo le nu le me embaa wo wee wem lemme le, é wo efewci mwεem mvù wo yen eben bô mvù me mbee ñke endunεe ê wo le. ¹⁷ Me nu ñke enfi wo can Bojuu noo bonyii bô yaa nu ke Bojuu le, é è nu bó bô me nu entum wo fô bó le. ¹⁸ Wo nu ke egen eyene ejise ebo, ebvuse bó é jiwε le, eleke bó é n'yuu le, é bó ebuy can Satan e, enu bô bo Nyo', é bó elese fitele yí yem e, é Nyo' eleeshe bibefe bibole. É bó ke emum ekenke kelen fô bvudvuu bvù bonyii bô wvù nu é ge le è nu naa bew e.'

¹⁹ Nyaa', no fi to kooyεε le nonen, é me mum ñge ke le no wvù jemyεε ê me fowe. ²⁰ É me mum n'yaw ñkew no nfewci Damaskus, nse ñke ñgen Jelusalem. É me no ñghane won wvù Judea le tfuu noo bitum e bicii bì yaa nu ke bi Bojuu le, nfewci ê bó le bó ekumen mvuntelem mvubole, etu bô bo Nyo', egeè é è nu mwεem mvù dunji le bó nu é kumen wase. ²¹ É neε le fiée fi to geε é Bojuu se koo me yew ncese le egomte keeyu. ²² Geenεn, Nyo' ε se ε no fii me ε to ε buy eben e. Me ε mum ε no nleeme fen nfewci ten ê bonyii bo baay baay noo bo caan caan. É fiée fi me nfewci nu ke fi fi Muses bô bonyii bo ntum Nyo' le to teete le fi nu ke ekooy. ²³ Bó to gayte le Mboyse wvù Nyo' to kawεε

keŋke keeke eyen ηgew, enu wee wvu fwe keebuy yî kpwe le, eduŋce n'yuu ê Bojuu noo bonyii bò yaa nu ke Bojuu.”

24 No Baul to tanji ke diuw we gene, ε Festus ne kay lo wvú gay le, “Baul wo jewte wase lo. N'yeyi wo wvu baay nu ε ge wase wo ε ne ε no jewte lo.” 25 ε Baul tfuse ê Festus le, “Ke me n'yaa njewte ke wee wvu baay. Fieε fi me njemyi nu keceey, ε me njemyi bô bvufee bwem fó. 26 Me njemyi ê Nfon endan nen, njefo bó kee mweem mvun ε ke mvú to kooyi ê kenyile le ke, ε ke fimew yaa nu dvú fi bó nu se bó kee lo ke. 27 Nyaa', bó nu ε bee ke fieε fi Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le jemyi le? Me ηkee le bó nu le ε bee.” 28 ε Nfon Aglifa bife ê Baul le, “Wo kpwaake le è nulo é wo ebanke me é me entu wee Klistu ke yî kefew e caan nen e?” 29 ε Baul tfuse le, “Kenεε kí nu caan, kenεε kí nu baay, tu bunle yem fó Nyo' le nu ke le fo emey ke wo ke. Wee tfuu wvù nu fen eben yuuke no me njemyi ebanke ten enu diewe me le, geenen, efufe ke ε è nu boncaw ban.”

30 ε Nfon ne ja we, ε wee sa' bô Benis noo bonyii bò bó to shileε bi. 31 ε bó buy, no jemyi ebonεbon le, “Wee wvun baa ge fieε fi bó eyu lo wvú kenεε elese wvú yew ncaw e ke.” 32 ε Nfon Aglifa gay ê Festus le, “E è be baa nu le wee wvun nu ε lεke wase le nsaw we egen fó Nfon wvu

Lum e, tu bó be ε cine wvú le.”

27

ε bó ciinse Baul Lum

1 ε bó ke dioo seyse le bee bo Baul eley ηguw wvu ê joo egen won wvù Itali le, ε bó mum nya Baul bô bonyii bo ncaw e bomew can Julius wvù to nu ekole ke ηgoo mi bonyii bo nci le bo Nfon wvu Lum e. 2 ε bee bó ley ê ηguw wvù nen'yee Adamitium e wvù to nu keegene leemene mondvuum mo ηgem joo le, keba kè Esia le. ε Alistakus wvù wee wvu Tesalonika, won wvù Masedonia le to nu ten bee bó. ε bee bó mum no gene. 3 ε ekfun buy yuu, ε bese fese Sidon, ε Julius dunce kenkonen fó Baul e, cine wvú le le wvú egen fó nsaa ye le elaanε é bó efi wvú bô fieε fi wvú shieele. 4 ε bese ke kase ley ê ηguw e fó, dioo egene, ε fwefwe no too cile bese fwe, ε bese mum no wemte wase won wvù Sayblus wvu ê joo entelen e, ε wvú cile fwefwe. 5 ε bese ke gen lente joo yi baay yi nu mbew won wvù Silishia bô yi nu mbew won wvù Bamfilia le, mum fese ê kelaante kè Mila le, won wvù Lisia le. 6 ε ekole ke ηgoo bonyii bo nci le kie yen ηguw wvu ê joo le jó wvù to nen'yee Aleksandia gene Itali le, mum bvuse bese, lese ε è nu ê wvuwe le. 7 ε bese ke ja fó, len ke wase nen wee wee yî ediuw e nteen, ke jenenen lo se fese mbew kelaante kè Sinidus e. No fwefwe to baa

bee le bese egen fwe teytoy, ε bese mum bεε no wεmte wase lo Klet won wvu ε̂ joo entelej e, ε wvú cile fwefwe, mum fey Salmoni bvudvuu ε̂ bvú ley ε̂ gen ε̂ joo won wvudvu le. ⁸ E bese mey ke no wεmte tuu ηgem joo le, ke jεεnen lo se gen buy bvudvuu bvú bó teje le Diuw Joo wvú Nyεkeey e, ε wvú to nu nceencee mbew kelaante kè Lasia le.

⁹ No bese to nu ε̂ jewse wase kefew ε̂ je baay, ε̂ Diuu di Baay di Nlεeshε Bibefe le to fey wase, ε̂ è nu wase kefew ke nffum wvú temyi le, ε̂ Baul mum nya ntefe ε̂ bonyii bo ε̂ ηguw e le, ¹⁰ “Bo'icem, me n'yene le ε̂ kew fen ε̂ gen fwe nu ε̂ lene disεεbeene nu ke ebefe, é kenla enu dvú ε̂ è yaa nu ke ke mweem bô ηguw e maaj ke, bonyii nu ke ekpweken ten.” ¹¹ Geenεn, ε̂ ekole ke bonyii bo nci le fanε yaa yuw njeme Baul e ke, yuw fiew ε̂ è nu cee ekole ηguw bô cee ηguw e. ¹² No diuw joo wvudvu to baa jee keenu fó yí kefew ke nffum wvú temyi le, ε̂ wee nteen mum no tomtε le è jee le bó egenε fwe, momtè laa è nulo é bó efese diuw joo wvu Foniks e, wvú nu won wvú Klet jodvu le, efese kefew kedvu fó le. Diuw joo wvudvu wvun to taale je εweεwe bvuu taale ten je εkuεku jò diuu seeyi.

ε̂ nffum tuu ηguw

¹³ E fwefwe wvumew ke ne no bene je εkuεku nen wεε, ε̂ bonyii bo ηguw e mum no kpwaake le bó ε̂ kejkε wase fiεε

fi bó be gomte. E bó mum baa keη'wow ke ηguw e, mum no gene ε̂ joo, tuu ke ηgem e ηgem e Klet jodvu. ¹⁴ E nffum wvú temyi wvú bó teje le, “Wvú je εbo εηkoηko jò diuu sane”, ke ne seεε won wvudvu le, shii ε̂ joo. ¹⁵ No wvú shiile, kfun ηguw ε̂ je fanε yaa bvuu nu dvú keegene yí dvú le ke, ε̂ bó mum cine ηguw e, ε̂ nffum no tuule gene dvú. ¹⁶ E bese mum no gene ke lo, gen fey εkuεku jo won wvumvu wvu caan ε̂ joo entelej ε̂ bó teje le Kawda. E won wvudvu no cile fwefwe, ε̂ bese mum no katene keebense kekoη ε̂ ηguw e. ¹⁷ E bese ke bense, mum yile ηguw bô bokfuu fo wvú esawye, dioo gene no fane le ηguw nu ke egen kfun ye mbew won wvú Libia le yí bijiw bi monshεem e bi nu ε̂ joo. E bó mum shike ndvu fwefwe, cine ε̂ ηguw no gene εwvunεwvun. ¹⁸ No nffum wvudvu to temyi ke gene lo, ε̂ ekfun buy yuu, ε̂ bó mum kew no bvuuε mweem ε̂ ηguw e, laanke ε̂ joo. ¹⁹ E bvú ke bvuu buy yuu, ε̂ bonyii bo ηguw e bvuse mweem mvu ηguw e laη ε̂ joo bô can yibo. ²⁰ E εdiuw ke fey nteen ε̂ bese baa yen diuu le kenεε jón e ke, ε̂ nffum kfune ke lo ε̂ è yaa nu wvu wεε ke, ε̂ bese mum kieε le fisese nu ε̂ ka wase.

²¹ No bonyii to nu ε̂ ce wase ε̂ diuw nteen ε̂ bó baa die fiεε, ε̂ Baul ne bence leem fwe gay le, “Bo'icem, é ben se bee eyuw me le é bó emεy Klet, tu beene

baa ekeηke ηγεw wvun bô kenla kin nen κε. ²² Geenεn, me nleke le ben ekuu shém, njefo κε naa wee mvu ben e nu ela κε, ε nu ela κε ηguw mey. ²³ Me njemyi nen njefo Nyo' wvù keηke me, wvù me mbunlee, se nu ε tum nceenda we entaη eβen wvú ε to ε leem mbew yem e, ²⁴ ε gay ê me le, 'Baul, fo wo efanè κε. Wo keηke keeke eleem fwe dvu Nfon wvu Lum. Taa eyen, Nyo' nu ε duηce wase keηkoηen fô wo le ε ge le κε wee mvu ηgoο bonyii bô ben ε bó nu ê ηguw e nu ke ela κε.' ²⁵ Nonεn, bo'icem, ben ekuu shém. Me nu ε nlese fitele yî Nyo' le le fiεε fi wvú jeme ê me nu ke ekooy κε leηleη no wvú jeme. ²⁶ No fî nu nonεn, ηguw keηke keeke ekfun ye yî won wvumew e ê joo enteleη."

²⁷ Ε ε ke no nu εdiuw ncow εna yuufe le ε nffum bæε κε kale bô bese ê joo yi baay yi Adia le. * Ε ε ke no nu κε diewe entaη enteleη e, ε bonyii bô lemte ê ηguw e ne kpawce le sekemew ε bó buyte wase mbew nshε le. ²⁸ Ε bó mum few joo no yî shiyyine bô kfuu ε bó ε shεηke fiεε yî dvú le, yen le yî nu ηkeηkeη mbaanfίεε. Ε bó gence fwe, bvuu few, yen ε yî nu wase ηkeηkeη yuufe ncow tin. ²⁹ Ε bó no fane le ε nelo é ηguw ekfun ye yî bim-baan e, mum shike biηwow binεw ê joo ejim jo ηguw, no bunlee le ekfun eyuu κε lo. ³⁰ Ε bonyii bô lemte ê ηguw e ke ne no gomte keelewte buy

ê ηguw e, mum shike kekoη ê joo, no buwsee le bó gomte keeshike biηwow bi fwe dvu ηguw ê joo. ³¹ Ε Baul gay ê εkolε ke bonyii bo nci le bô bonyii bew le, "Ε bonyii ban mom lo ε buy ê ηguw e, naa é wee mvu ben e saa ke eluη κε." ³² Ε bonyii bo nci le mum sumyε bokfuu bô bó to suuyεε kekoη dvú yî ηguw e, mum cinε ε kí no leyte gene.

³³ Ε bvutfuu ke dīoo sam, ε Baul leke bonyii bocii le bó edieken, gayte le, "Εben nu wase εdiuw yuufe ncow εna no ben nu yî nfan e, ε fiεε baa eley ê ben εmvu κε. ³⁴ Me ε mum ε no nleke le ben edie κε fiεε, é ye yene etu fó. Ke naa yvuw mi-aan nu ke ela ê wee εfa κε." ³⁵ No wvú jeme nonεn, mum jo bleed, nya keyoone ê Nyo', guse no diee ê bonyii bocii ejise. ³⁶ Ε bó mum kuu shém bocii dieken. ³⁷ Bese bocii bô to nu ê ηguw e to nu wee gee fεε kecow mbansooshwiy ncow bosooaan (276). ³⁸ Ε bonyii bocii ke dieken ffuu, ε bó mum bvuse εgin yò to nu ê ηguw e, lan ê joo keege le wvú eyaaten.

Ε ηguw sawyε

³⁹ Ε ekfun ke yuu, ε εηkpwaante yene, ε bonyii bô lemte ê ηguw e fanε yaa kieε bvudvuu bvudvu κε. Geenεn, ε bó yen kendvuy e, ε kí ε gen ε buy yî monshεem e, mum yen le bó emom é ηguw eley egen ece yî dvú le ηgem joo le. ⁴⁰ Ε

27:24 9:15 27:26 28:1 * 27:27 Boηwa' bomew teηe joo yi baay yin le
Meditelinian. 27:34 Luk 12:7 27:35 Luk 22:19

bó mum sumyε biηwow ε bí shii γεν ê joo, bvuu kase fay bokfuu bò bó to suuyεε bite bì bó banse ηguw dvú, mum bense ten ndvu fwefwe yi fwe ε fwefwe ley jó no domsee ηguw ε wvú gene ê kendvuy kedvu le. ⁴¹ Geenεn, ε wvú dioo gene, kfun ye yí kejiw ke monshεem e ê joo. Ε keba ke ηguw e ke fwe ley ce yí dvú le fanε yaa ebvuu eshiike ke. Ε joo mum no kfunε keba ke ejim ε kí sawyi.

⁴² Ε bonyii bo nci le mum ne no gomte le bó eyuwyε bonyii bo ncaw e bocii wvu le fo mvu bó le ke ene esam joo ebuy elewte. ⁴³ Geenεn, ε ekole ke bonyii bo nci le no gomte keeboyse Baul, mum kan le fo bó ege nonεn ke, gay fiew le bonyii bò kee keesam joo eyaw esele ê joo, esam ebuy εηkpwaante, ⁴⁴ é kebese ke bonyii le ebii yí biwan e noo yí binsawye bi ηguw e. Ε neε no bese to ghanεε se fεse εηkpwaante yuleyule.

28

Ε bo Baul fεse Malta

¹ No bese to fεσεε εηkpwaante yuleyule nonεn, mum yuw le bó tenε bvudvuu bvudvu le Malta, ε è to nu won η ê joo enteleη. ² Ε bonyii bo won wvudvu le dunεε kenkonεn fô bese le ε è yaa nu ke weε ke, fiisen bese, fwεε ηguy ε bese no yosene, njefo jaj to nu ε kew wase no too ε kenton gule. ³ Ε Baul ke baance ηgay, γεν le wen efweε,

ε kefe to nu ê ηgay yidvu le, ε ηguy yvuwsε ge ε kí mum buy, lum kebo kew no ηξεηkene yí dvú le. ⁴ Ε bonyii bo won wvudvu le dioo yen no kí ηξεηkene yí kebo kew e, mum no jemyi εbonebon le, “Wee wvun ke nu ε yu wase wee. Wvú be ε boy ê joo, geenεn lon nu ε koo wvú ε wvú nu ekpwe.” ⁵ Geenεn, ε Baul yεwse ke lo kefe kedvu ε kí gbwe ê ηguy e, ε fiεε fanε yaa ge wvú ke. ⁶ Ε bonyii bodvu mum no ceyte, kpwaake le ye Baul nu ekεw ebene, kenεε le wvú nu ene esεε egbwe ekpwe. Ε bó ke cey nen cey ηkuuη, ke dioo yen ε fiεε baa ge wvú, ε bó mum kumen ηkpawce wvubo ne wase no duu le, “Wee wvun nu nyo' mvu.”

⁷ Wee sa' wvu jó to kenke ηεε ye ke nceencee mbew fô bese to nu le. Diee di wee wvudvu le to nu Bubluis. Ε wvú fiisen bese, ε bee bó ce ediuw εta ε wvú taale fô bese le ntay. ⁸ Ε fí kooy le icee Bubluis to jiime cemte bô ken'ya' noo ntoombun. Ε Baul mum γεν fô wvú to jiime, bunle, gee can yí ye le, fe wvú. ⁹ No fí to kooyεε nonεn, ε bonyii bo won wvudvu le bocii bò to kenke bincem mum no too ε Baul fele ten bó. ¹⁰ Ε bó mum no nyaa bese bô mwεεm nteen. Ε bese ke dioo nen'yi jó, ε bó bvuu to bô mwεεm mvunciim mvú bese to shieele gee ê ηguw e.

Ε bo Baul ne Malta γεν Lum

11 E bese ley ê ngu w e no gene ε bó ε ce wase Malta won wvu ê joo entelɛɲ wvudvu le kee tɛ. Ngu wvudvu to nu wvu Aleksandia ε bó teɲe le Bonyo' bo Emam e, * ε wvú to nu won wvudvu le cɛyte le kefew ke nffum wvú tɛmyi le efey. 12 E bese ke gen buy diuw joo wvu ê kelaante kè Silakus e, ce jó εdiuw eta, 13 ke nɛ jó, gen fese diuw joo wvu ê kelaante kè Legium e ce jó. E εkfuɲ buy yuu, ε fwefwe kɛw no bene je ekueku, ε bese mum no gene, ε è ke no nu εdiuw εfaa, ε bese fese diuw joo wvú Butioli le. 14 No bese fese jó, yɛn bonyii bo mbee le bo jó le, ε bó lɛkɛ le bese egen kɛ le é bee bó ece εdiuw εsooshwiɲ. E bee bó ke ce, ε bese sɛ ke gen fese Lum.

15 No bese to gene, ε bonyii bo mbee le bo Lum ke dioo yuw le bese too lo, ε bó buy no lɛne too le bee bó etasɛn. E bó to naa buy fô Way wvu Abiyus e, bô fô Yéw Bonyii bo Ghane le yi She le. E Baul yɛn bó le, ε fitele fiew lɛɛtɛn, ε wvú nya keyoone ê Nyo'. 16 E bese ke fese Lum, ε bó cinɛ Baul e ε wvú no cee fiew wvú embɛɲ, ε wee nci cɛyte wvú.

E Baul no nu wee ncaw Lum fewci diɛw Nyo'

17 E εdiuw ke fey eta, ε Baul tee bikuu bi Bojuu le bi jó. E bí to, ε wvú gay ê bí le, “Boom bo bwɛɛm e, me nu yí ncaw e nɛn ε bó to koo me Jelusalem, nya can bonyii bo Lum e ε me

mbaa ncim njay naa lo fiɛε bô bonyii bosɛɛbeene kɛnɛɛ nce bo'icee bosɛɛbeene mvu kɛ. 18 E bonyii bo Lum bodvu ke dioo tasse nsaw wɛm, fanɛ yaa yɛn fiɛɛ fi è nulo é bó eyu me yí dvú le kɛ. E bó mum no gomte keecinɛ me le, 19 geenɛn, ε Bojuu ma lo. E me mum no ηkɛɲke keenlɛkɛ le nsaw wɛm egen fwe fô Nfon wvu Lum e. E kɛ me nto ηgee nonɛn, le me ηkɛɲke fiɛɛ keentey yí bonyii bem e kɛ. 20 E nɛɛ fiɛɛ fi ge me ε nɛɛ ntee ben le beene ejeme. Me nu yí boncaw ban e nɛn ε è nu nje wee wvú beene bonyii bo Islael se cɛyte.”

21 E bonyii bodvu tfuse ê wvú le, “Bese baa kɛɲke ηwa' wvú ja Judea ekumɛ wo kɛ, ε wee mvu boom bo bwee wesebeene le bô nɛn'yi jó too jan baa eshomse wo kɛnɛɛ ejeme fiɛɛ fi befɛ ekumɛ wo kɛ. 22 Geenɛn, ε bese nu ke ekoonke keeyuw wo ηkpawwɛɛ. Fi bese kee nu kɛ le ηgoo yin yi wo nu jó nu ε bonyii bemte kɛ lo yí mondvuum monciim.”

23 E bó mum gɛɛ diuu di bó nu ke eto é Baul ejeme ê bó. E è ke no nu εbvubwɛ, ε bonyii nteen tase fô wvú to cee, ε wvú kɛw fontanɛntan gen buy fokieguu, nyɛyte fiɛɛ ficií ê bó, fewci ekumɛ bvunfon bvú Nyo' le. E wvú bvuu no jemɲi duɲci mwɛɛm mvú nu ê Nwa' bonci bo Muses e bô ê Bonwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le ekumɛ Jisós, momte

* **28:11** Bonyo' ban nu bô bó teɲe le Kasto bô Bulok. **28:16** 24:23 **28:18** 23:29 **28:19** 25:11 **28:22** 9:2 **28:23** 1:3; 8:12; 19:8; 28:31; Luk 17:21

keege é bó ebee le fíεε fí wen
 jemyi nu keceεy. ²⁴ ε bonyii
 bomew bee fíεε fí wvú to je-
 myi le, ε bomew fanε yaa bee
 ke. ²⁵ ε bó nε bvun εbonεbon
 mum no buci no Baul lan
 diεw le, “Fíεε fí Keyoy ke Yu-
 ule to jemyεε ê bo'icee bonεn
 diuw wee ntum Nyo' wvú
 Yesaya le nu naa keceεy. ²⁶ Kí
 to nu ε jeme le,

‘Gεnε egay ê bonyii bodvu le,
 ben nu ke eyeke naa mwεεm
 ntay geenεn yaa yuuke
 ke,

ke etaale naa mwεεm ntay
 geenεn yaa yεne ke.

²⁷ ε fí nu nonεn njefo mvun-
 telem mvu bonyii
 bodvu le
 nu ε mvú ε le wase.

Bó nu ε jine bintun̄tun̄ bibole,
 ε kfuke ejise εbo.

ε bó ge nonεn le fo εjise εbo
 eyεnè mwεεm e,

ε bintun̄tun̄ bibole yuuke
 mwεεm,

ε mvuntelem mvubole
 yvuwse,

é bó etu jim fô me le, é me enfε
 bó.’ ”

²⁸ ε Baul mum mεse le, “Ben
 ekeè le bó nu ε tum wase
 bonyii bô saaka wvun wvu
 εkumε no Nyo' boysee bonyii
 fô bonyii bô yaa nu ke Bo-
 juu le, ε bó nu eyuw.” ²⁹ †
 [No wvú jeme nonεn, ε Bo-
 juu bodvu mum nε no buci,
 beeke mbew yî jeme wvudvu
 le ε è yaa nu wvu wεε ke.]

³⁰ ε Baul no cee ke yew yî
 wvú to laake lo le yî bilum
 e bifεε, fiisene bonyii bocii

bò to too ê wvú le. ³¹ ε
 wvú no fewci εkumε bvunfon̄
 bvú Nyo' le, bvuu yεεyi bonyii
 εkumε Tata Jisos Klistu, jemyi
 yaa fane ke, ε wee yaa jewsee
 wvú ke.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Lum
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Lum wvun e**

Nwa' wvun to san̄ Baul fô bonyii bo mbee le bo Lum e keeseε ê bó fiεε fi wvù kee ekumε mbee wvù è nu wvu bonyii bo Klistu le bô fiεε fi mbee wvudvu shieele le bonyii bodvu egeé. Nwa' wvudvu wvun ken̄ke fiεε ficii fi ekumε bon'yεεyi bo Baul le fele bon̄wa' bew bomew bocii.

Wvù nu ε gay le bonyii bocii, ken̄εε è nu Bojuu ken̄εε bonyii bô yaa nu ke Bojuu ken̄ke keeseyse bikuu bibole bô bo Nyo', njefo bó bocii nu ε bó ken̄ke kebefε. Wvù nu ε jeme le wee keeseyse ekole kew bô Nyo' nu ke seke wvù ε lese fitele yî Jisos Klistu le.

Baul to nu ε san̄ ten̄ keeseyse len̄e di wvù to gomte keeke elen̄ egen̄ eyen̄ kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Lum e kedvu le. Wvù to seyse le wen nu ke edioo ε gen̄ ε buy jó, é wen emoocε bô bó caan ege lemme ê bó entelen̄, é bó ke etom wen é wen egen̄ fwe, egen̄ ebuy Sbεen.

*Bikuu bi mwεem e ê Nwa'
wvun e*

1:1-17 Ken̄kewcε bô bikuu
bi mwεem e

1:18-3:20 Ekumε le bonyii
bocii yî nshε le shieele le
bó eboyse bó

3:21-4:25 Je yî Nyo' gomte
le bonyii efey jó sε boy

5:1-8:39 Nshii wvu fwe
wvù bonyii bo Klistu le
ken̄ke

9:1-11:36 Bonyii bo Islael ê
ntan̄ Nyo' le

12:1-15:13 Nce bonyii bo
Klistu le

15:14-16:27 Kemεse bô
bon̄gayma ê bonyii

¹ ε nu me wvù Baul wvù waa lemme Klistu Jisos. Nyo' to nu ε tee me le me enù waa ntum Jisos, gεε le me enfewci saaka wvù jee wvu wvuwen. ² Saaka wvù jee wvun nu wvù Nyo' to kawεε bonyii dvù fele yî bonyii bew bo ntum e, no fí nu ε bó ε san̄ ê Nwa' we wvù yuule le. ³ Wvù nu ekumε Waa we wvù to joε ye wee wvu wum, ε bó boo wvù ê kfuu di Nfon Dawe le. ⁴ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε Nyo' to dun̄ce fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen wvù ken̄ke mvun̄gay no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le. * ⁵ ε ge Jisos Klistu Nyo' ε sε buw me le me enù waa we ntum, wvu le me en̄ge é bonyii bocii bô yaa nu ke Bojuu elese fitele yî ye le, eyuukè ε è nu wvù le bensee diee diew. ⁶ Ben ten̄ nu n̄goo bonyii bô Nyo' nu ε tee wase le bó enù bonyii bo Jisos Klistu le.

1:1 Lem 9:3-15; 26:16; Gal 1:15-16

1:2 3:21; 1Bi 1:10-12

1:3 Mat 1:1;

20:30-31; Lem 13:33; 2Tim 2:8 * 1:4 Ken̄εε le, "Jisos Klistu nu ε Nyo' to dun̄ce bô mvun̄gay fele yî Keyoy ke Yuule le le è nu Waa wen no wvù to bvuseε wvù yî kpwe le". 1:5 11:13; 15:15-18; Gal 1:1; 2:7, 9 1:7 5:1; 15:33; 16:20; 1Kol 7:15

7 Me ε no nsaanke ηwa' wvun fô ben e bocii bô nu Lum, bô nu fitele fi Nyo' le, ε wvù ε tee ε bó enù bonyii bô è nu bew.

Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

ε Baul no shieele keelaa ghane ê bonyii bo Lum e

8 Me ηgomte keen'yaw enya keyoone ê Nyo' wem nje ben bocii nfele yî Jisos Klistu le, njefo wonj tfuu jemyi ekumε fitele fi ben nu ε lese yî ye le. 9 Nyo' wvù me nlemte wvù le bô fitele fiem ficii yî saaka wvù jee wvu ekumε Waa we le leeme fwe wem ε me ηké no ηkumyi ben sekecii ê bunle yem e. 10 Me ηké ndioo mbunlee no nleke le é je nelo ε yene, é me ento ê ben e keseen fen é Nyo' ε bee, 11 njefo me ηkoonke naa baay keen'yen ben e wvu le me enḡaw nnya yî Keyoy ke Yuule nu ε nya ê me beene, é yî ege é ben etemyi. 12 Fi nu le, é beene eyvuwsε mvuntelem mvuseεbeene, é fitele fi ben lese yî Nyo' le eyvuwsε fiem, é fiem eyvuwsε finen. 13 Boom bo bwεem e, me ηgomte le ben ekiεε le me nu ε ηkaw wase bokan e bokan e le me nu ento ê ben e, ηké ηkaw ε fiεε jewse ke me. ε me ηgomte le me ento wvu le me enḡenke ηḡbwele jo ben lenḡen no me nu ε ηkenḡe wase jo bonyii bomew bô yaa

nu ke Bojuu. 14 Lemme din fô bonyii bocii le nu ê kendon kem e, kenεε è nu bonyii bô nu wonj wvù yuu wase le, kenεε è nu bô beε entfun, kenεε bonyii bô kenḡe bvufee, kenεε bô beε biyuj. 15 ε neε fiεε fi fitele beenci naa me baay keenfewce saaka wvù jee ê ben ten bô nu Lum.

Mvunḡay mvu saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le

16 Ben ekeè ε ke me η'wuumene fiεε fi ekumε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ke. Me ηkee lo le è nu fô mvunḡay mvu Nyo' le keeboyse wee tfuu wvù nu ε lese fitele yî ye le nu. ε saaka wvun yaake gene ε è nu fô Bojuu le se gene ten fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le. 17 Fi nu le saaka wvù jee wvun dunḡi je yî Nyo' joo le wee nu teyḡey ê wvù ejise le. ε fifin kew ε gen ε mese yî fitele fi mweten lese yî ye le. ε nu fiεε fi bó nu ε sanj le, “Wee wvu teyḡey nu ke ecee nje fitele fi wvù lese yî Nyo' le.”

Shém ffuuke Nyo' no bonyii buwyi mwεem

18 Me njemyi nen njefo shém Nyo' ké no ffuuke fowe bô bonyii bô maa lo wvù buwyi mwεem, ε gee dibole di befe yike keceey ke diεw Nyo' le. 19 Yî ffuuke nonen njefo fiεε fi bonyii nulo ekiεε ekumε Nyo' yen'yi endan, njefo wvù wvù Nyo' nu ε dunḡe wase ê

bó. ²⁰ Ε κew naa lo fonκew no Nyo' to bomεε won nu ε mvunḡay mwew mvù mεy lo, bô no wvù wvù Nyo' nu, nu ε bonyii ε yen wase ε bvuu ε kieε yî mwεεm mvù wvù bom e, naa no bonyii yaa cim yene wvù le κε. Nonεn κε je bvuu nu dvù yî bó ke enε ewowlene duu le κε bó kee Nyo' κε.

²¹ Naa no bó cim kee Nyo' nonεn, κε bó wvumte wvù diεwε Nyo' le kenεε nyaa keyoone ê wvù κε. Bonkpwawce bobole nu ε ne ε tu bo εcici. Bikuu bibole bi biyε nu ε yiḡsen κε ε è nu bô εjiwε. ²² Bó duu le bó κεḡke bvufee, ε kaa ε ne ε tu biyunḡ. ²³ Bó nu ε shεε keebunlee Nyo' bvukuke wvù yaa nulo ekpwe κε, ε fey ε no bunlee ε è nu mvumooso mvù bó kene bô can mvù ε no fieesene bonyii bô nulo ekpweken, bô mvunyiim noo nyám yî lene we, bô yî sone kuse.

²⁴ No fí nu nonεn Nyo' ε mum ε cinε bó le bó ε no gee wase ε è nu mwεεm mvù mvuntelem mvubole shieele mvù è nu mwεεm mvu nnyen e, ε bó gee nonεn bô ye yibo wee bô wee, mum shoose bikuu bibole. ²⁵ Bó nu ε kumεn keceεy ke ekumε Nyo' ε tu mbiay, ε no bunlee bvuu lemte ε è nu mwεεm mvù Nyo' bom e εfey keebunlee bvuu lemte ε è nu wvù wvù Bomεεn e. Ε è nu wvù wvù bó κεḡke keebensee sekεcii se ḡka. Fí enù nonεn. ²⁶ No bó gee nonεn, Nyo' ε mum ε cinε bó le, ye ε no yvuwse

bó keegeε mwεεm mvu kenshoose le. Ε bokεneε jiime fô bokεneε le, ε Nyo' to baa bom wee le wvù egeè nonεn κε. ²⁷ Ε è nu κε leḡleḡ no bolemσε cin'yi je yî Nyo' to gee keejiime bô bokεneε le, ε ye yvuwse bó keejiime ε è nu fô bolemσε bomew e. Ε bolemσε gee mwεεm mvu kenshoose le bô bolemσε bomew. No bó gee nonεn mum joo ḡεw yî bikuu bibole wvù è nu nlawma gee dibole di befe.

²⁸ No bonyii bodvu baa eyene le fí nu leḡ keekiεε Nyo', Nyo' ε mum ε cinε bó le le bó ekeḡke bvufee ε è nu bvu keyunḡ e, mum gee mwεεm mvù bó yaa κεḡke keegeε κε. ²⁹ Mvuntelem mvubole ε mum ε no nu ε mvù ε yiḡsen bô mwεεm mvù befe jεy jεy. Bó buwyi mwεεm, dewkene εjisε, κεḡke mvuntelem mvù befe, bene bindonḡ bô bonyii, yuwyi bonyii, diuu bvudiuw, leεle kenλεεma, ḡgomgome bô mwεεm, kunsene mvunḡkunsen, ³⁰ beete bô εdiee ε bonyii, bane Nyo', σεεnene kenseεnen, temyi bikuu, saale ye, momte kuw, temyi bikuu bô bo'iceε bobole noo bobwee bobole. ³¹ Bó nu biyunḡ yaa leeme yî diεw yibole κε. Bó nyεwle bô bonyii bomew, yaa camte shen fô bonyii le κε. ³² Bó gee nonεn kee κε naa le Nyo' nu ε leke wase le wee wvù gee mvumvun mwεεm nu ε wvù κεḡke keekpwe. Geenεn, bó ε no gee κε ḡne dvù, bvuu

bensee bonyii bò gee kfuu mvumwε mwεεm.

2

Nyo' nu ke esaake wee bii gee di mwεten e

¹ Nonεn wo wvù lomte gee di wee mvù le kenεε è nu wo wvù yεε, ekeè le ke wo ten nu se jay ke. E keè le no wo lomte gee diew nu ε wo leese ε è nu ekole kuw ηγεω e, njefo wo wvù lomte wε gee ke naa ten fiεε fi wvù gee. ² Beene kee lo le, é Nyo' laη ηγεω yî bonyii bò gee mvumvun mwεεm e, tu wvù laaηke bii keceεy e. ³ Nonεn wo wε wvù lomte gee di bonyii bò gee kfuu mvumwε mwεεm e, geenεn ε wo keβεε gee ke ten mvù, kp-waake le wo nu ke eboy can nsaw Nyo' le? ⁴ Nuu le ke wo yene le Nyo' keηke fitele fi jee fô bonyii le baay, kuule shém baay, nu ten nyεkeey baay ε? E keè le fitele fi jee fi Nyo' le fô wo le duηci le wo ekumεn fitele fiuw.

⁵ Geenεn no wo nu ε tun keekumεn fitele fiuw, ε no gee ε fi tεmyi ke gene lo, nu ε wo biise ε è nu ηγεω fô ekole kuw e, wvù nu ke enu diuu di Nyo' nu ke eduηce shém yî ffuuke seke wvù saake bonyii bocii ê je yi leη e. ⁶ Nyo' nu ke elaw wee mwaanη mwaanη bii gee di mwεten e. ⁷ Bonyii bò nu nyεkeey, lemte lemme di jee, gomte ε è nu bvukuke bô n'wvum noo nshii wvù yaa kaa ke, nu ε wvù nu ke enya nshii wvù mεy lo ê bó.

⁸ Geenεn ε bonyii bò taale ke ε è nu bikuu bibole, tune keeyuw keceεy e, gee ε è nu mwεεm mvù befe, nu ε Nyo' nu ke eduηce shém yî ton'yεn bô ηγεω ê bó. ⁹ Monlum mo baay bô nsase nu ke enu fô wee tfuu wvù gee keβεε le ε kew yî Bojuu le ε gen yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹⁰ Geenεn, ε bvukuke bô n'wvum noo nηεten nu ke enu fô bonyii bò gee gee di jee le ε kew yî Bojuu le ε gen yî bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ¹¹ Fî nu ke enu nonεn njefo ke Nyo' ké no duηci kejeεy jεεy ke.

¹² Bonyii bocii bò gee keβεε se bó cim keηke bonci bo Muses e, nu ε bó nu ke eley ke ηγεω e naa no bó yaa cim keηke bonci ke. E bonyii bocii bò gee keβεε ε bó nu ekuse jo bonci, nu ε bó nu ke esaw bó bii bonci bodvu le. ¹³ Fî nu nonεn njefo ke Nyo' nu ke ejo wee le wvù nu teyey ê wvù ejise njefo wvù yuuke fiεε fi bonci jemyi ke. Wvù nu ke ejo wee le wvù nu teyey ε è nu seke mwεten gee fiεε fi bonci gomte. ¹⁴ E bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò nu se bonci ne ε no gee mwεεm bô bonηpwawce bobole ε è nu mwεεm mvù bonci gomte, tu bó nu wase bonci fô bikuu bibole naa no bó baa cim keηke bonci bò Nyo' nu ε nya ê Bojuu ke. ¹⁵ Fife duηci le fiεε fi bonci gomte nu ε Nyo' ε saη fô mvuntelem mvubole. E

2:1 Mben 50:15-18; Mat 7:2 2:4 Lem 17:30; 2Bi 3:9, 15 2:5 Yεsa 2:11-21

2:6 1Kol 3:13-15; 2Kol 5:10; Efe 6:8; Mat 16:27 2:11 Lem 10:34; Kolo 3:25; 1Bi

1:17; Jem 2:1 2:12 Mat 7:21

mvuntelem mvubole senje ten ê bó nonen. E bó dioo gee fiεε fi befe, é fitele no saake bó. E bó dioo gee fi jee, é fí no tomte bó. ¹⁶Mwεεm mvun nu ke ekooy diuu di Nyo' nu ke esaw bonkpawwce bò bonyii bocii kenke ê nnyile le fele yí Klistu Jisos e, no saaka wvù jee wvù me nfewci dunji.

Bojuu saale ye bô bonci

¹⁷ Wo wvù tenje ekole kuw le wee juu, wo geele ekole yí bonci bo Muses e, yuuke ye le wo nu wee Nyo', ¹⁸ ε bó ε yεεyi wase ben bô bonci ben ε kiεε fiεε fi Nyo' shieele, kee ten fiεε fi looci jee naa ntay. ¹⁹ Ben kee naa ntay le è nu ben bò dunji je ê binfefe, nu ten bin'yeese fô bonyii bò nu kenjiwe le, ²⁰ ε ben nu bò teete biyun, ε è nu ben bò yεεyi bonyii bò maa mwεεm diεwe mvunley mvu boom e njefo bonci nu ε nya wase ben bô bvufee bvucii noo keceey. ²¹ Wo wvù yεεyi bonyii nonen, wo yεεyi ke ten kuw ekole? Wo wvù fewci le fo wee econ bvucun, wo gee neε fiuw? ²² Wo wvù kayte le fo dwee wee kenεε kpweε wee ejjim bô wee mvu, wo nu se wo gee nonen e? Wo wvù kaci lo fiεε fi ekumε mvu-mooso, wo nu se wo coonke mwεεm yéw ncese yi mvu-mooso le? ²³ Wo wvù saale ye bô bonci bo Nyo' le, ke wo yaa shoose Nyo' no wo ngoyte bonci bodvu? ²⁴ E nu fiεε fi bó nu ε san le, “Bonyii bò yaa nu

ke Bojuu ké no beete bô diee di Nyo' le ε è ge gee dinen ben Bojuu.”

²⁵ Keetfuse wee yew kenke naa sew, é è fen nu le wee wvudvu gee fiεε fi bonci gayte. Geenεn, é wo ngoyte bonci, tu ntfuse yew wvù bó tfuse wo yew wvudvu nu ke diεwe wo beε ntffuse. ²⁶ Wee é no beε ntffuse, gee fiεε fi len fi bonci gomte, bó saa ejo le bó nu ε tfuse wase wvú yew, naa no wvú cim beε ntffuse? ²⁷ Nonen, bonyii bò beε ntffuse yí nyam ye le geenεn geele bonci nu ke ege é bó else ben Bojuu ηgew e bò kenke bonci bò bó to sanεε, ε ben bvuu tfuuse bonyii yew geenεn ngoyte bonci bodvu. ²⁸ Ben ekeè le ke wee juu wvu len nu wvù yen'yi ye le ke. E ke ntfuse yew wvu len nu fiεε fi bó yene fí le ekfun yí nyam ye le ke. ²⁹ Wee juu wvu len nu wvu ê fitele le. E ntfuse yew wvu len nu wvu ê fitele le, wvù ε seyse Keyoy ke Yuule, ε è yaa nu fiεε fi bó yene ejise ke. Wvuwee wee nu ε è ké no bensee Nyo' wvú. Ke è ké no bensee bonyii wvú ke.

3

Nyo' leeme ke yí keceey e

¹ No fí nu nonen, Bojuu fele bonyii bomew yí fiεε le? E sew nu dvú yí ntfuse wvù bó tfuuse bonyii yew e? ² 'Eε, Bojuu fele naa bonyii bomew ê jé le nteen. Fi baay nu le Nyo' to

nu ε nya diew ye ε è nu can yibole. ³ Ε nulo é bó emum egay λε no bonyii bomew bó le to baa eleeme yí diew yidvu le, tu fifie nu ege é Nyo' saa ebvuu eleeme yí diew ye le? ⁴ Κε è nulo é fí ekooy nonen ke! Naa no bonyii bocii cim nu naa bo mbiay e, nu ε Nyo' leeme κε yí keceey e, no bó nu ε san λε,

“Nyo', wo dīoo jemyi, ε njeme wo no nu κε wvu λεη.

Ε wo ké no soo κε lo nsaw wo.”

⁵ Geenεn é gee disεεbeene di yaa nu κε teyney fici keegeε λε gee di Nyo' le di teyney eyen'yi ntay, tu è nulo é beene egay λε la? Ε nulo é beene egay λε Nyo' baa gee λεη keelaanke ηγεω yí yese beene le? Me mbiite nen ε è nu no wee wvu wum ké no biite. ⁶ Κε è nulo é fí enu nonen ke! Ε fí nu nonen, é Nyo' ke eghan nεε se saw won? ⁷ Geenεn é me mbiayte mbiay ε yí gee ε keceey ke Nyo' le yen'yi gene lo fwe fwe too bô mbense fô diee diew e, é bó ebvuu esaake me λε me nu wee kebefε nje la? ⁸ Ε è fen nu nonen é bese saa egay λε, “Fí jee λε beene egeè bibefε wvu λε mwεεm mvù jee etoè le?” Njeme wvun nu wvù bonyii beete diee disεε dvú duu λε è gayte bese. Boba bonyii nu ε bó nu ke eκεηκε ηγεω wvù bó κεηκε keκεηκε.

Κε wee wvu teyney nu naa lo dvú κε

⁹ Beene nu jeme naa λε la keseen? Bese Bojuu fele bonyii bomew e? Naa fεε ghεεy! Beene nu ε yen wase λε Bojuu noo bonyii bò yaa nu κε Bojuu nu can mvunγay mvu kebefε le. ¹⁰ Fifi nu no bó nu ε san λε,

“Κε wee wvu teyney nu dvú κε, naa lo mwaanη.

¹¹ Κε wee nu dvú wvù κεηκε bvufee κε, ε κε wee nu dvú wvù gomte Nyo' κε.

¹² Bonyii bocii nu ε banke wase jim ê Nyo' le.

Bó bocii nu ε tu wase mwεεm mvu εcici.

Κε wee wvù κεηκε fitele fi jee nu dvú κε, naa lo mwaanη.

¹³ Bó nu ε yan bosew ε γεε boyε diewe jém e.

Bó nu bonyii bo leme le.

Njeme wvù buyte dew yibole nulo eyu wee diewe εdien ε fimbuw e.

¹⁴ Boncun bô njeme wvù cewcewe nu ε yinσen dew yibole.

¹⁵ Bó ké no nu cekey keeyu lo wee.

¹⁶ Bó ké no beete bô mwεεm, too bô ηγεω mondvuum monciim mò bó gene mó le.

¹⁷ Κε bó kee lo fiεε ekume nce wvu nyεkeey κε.

¹⁸ Κε bó κεηκε naa lo nfan wvù wvu Nyo' fô mvuntelem mvubole κε.”

¹⁹ Beene nu ε kiεε keseen λε fiεε fi bonci jemyi, nu ε bó jemyi ê bonyii bò nu ekuse

jo bonci bodvu, wvu le fo wee ke ekeŋke naa lo fiεε fi wvú ewowlen jeme ke. Wee tfuu yî won wvun e nu ke eleem ê Nyo' ejise etaje diuw we. ²⁰ Ben ekeè le, ke wee wvu wum nu dvú wvú Nyo' nu ke ejo le wvú nu teytey ê wvú ejise njefo wvú gee fiεε fi bonci gomte ke, njefo bonci gee ε bonyii kee lo mwεεm mvù befe mvù bó gee.

Je yî Nyo' joo le wee nu teytey jó

²¹ Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε duŋce wase je yî wvú joo wee le wvú nu teytey jó ê wvú ejise. E je yidvu yaa keŋke fiεε keege bô bonci ke. Je yidvu yin nu ε Nwa' bonci bo Muses e noo Boŋwa' bo bonyii bo ntum Nyo' le to tomte wase. ²² Je yî Nyo' joo le wee nu teytey jó, nu ε yî bii fitele fi wee wvudvu lese yî Jisos Klistu le. E Nyo' gee fifin fô wee tfuu wvú nu ε lese fitele yî Klistu le, njefo fô Nyo' le nu ε wee mvu yaa nu jεey ke, ²³ no wee tfuu nu ε ge wase kebefε ε mum ε no nu ncejole fô bvukuke bvú Nyo' le. ²⁴ Geenεn, ε keseen nu ε Nyo' ε jo wase bonyii le bó nu se jay. E è ge mbuwma we wvú wvú to buwεε bonyii dvú diεwε nnya le fele yî Klistu Jisos wvú to sumεε bonyii can ŋgew e. ²⁵ Nyo' to nu ε nya

wvú diεwε ncese le keege keman bô ελεμε kew. E keman kin nu fô bonyii bocii bò nu ε lese fitele yî ye le. Wvú to ge keman kin keeduŋce le wen wvú Nyo' nu wee wvu teytey, njefo wvú wvú Nyo' to kuule lo shém bô bibefe bibole bi bó to shee gee fwele. ²⁶ Fifin to nu keeduŋce yî kefew ke keseen e le wen wvú Nyo' kebεε nu wee wvú gee mwεεm teytey, ε è bvuu nu wen wvú joo wee wvú nu ε lese fitele yî Jisos e le mweten nu se jay. ²⁷ No fí nu nonen, tu fiεε bεε dvú fi è nelo é beene ebensee ye yî dvú le? Ke fiεε nu dvú ke! E nelo é bó ebvuu ebensee ye yî nci wvú la le? Nuu le ebensee yî mwεεm mvù beene lemte le le? Naa lo shikeey! Fí leeme ε è nu yî nci wvú le beene nu ε lese fitele yî Jisos e. ²⁸ E nεε no fí nu. Beene nu ε leke le Nyo' joo wee le mweten nu se jay ε è nu nje fitele fi wvú lese yî Jisos e, ε è yaa nu nje wvú gee fiεε fi bonci gomte ke. ²⁹ Nuu le Nyo' nu ke Nyo' Bojuu maan ε? Ke è nu ten Nyo' bonyii bò yaa nu ke Bojuu le? 'Eε, wvú nu ten Nyo' bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ³⁰ no Nyo' mey ke mwaan, ε è nu wvú wvú nu ke ejo bonyii bò bó nu ε tfuse yew le bó nu se jay, ε è mey ke nje fitele fi bó lese yî Klistu le ke lenlen no wvú nu ke ejo bò nu ntfuse le bó

3:20 Job 4:17; Mben 130:2; 143:2; Lum 4:15; Gal 2:16; 3:22 **3:21** 1:2, 17 **3:22** 2:11; 3:9; 10:12; 11:32 **3:23** 5:2, 12; 8:18-20; Keŋ 3:19 **3:24** 5:17; Efe 2:8; Tay 3:7 **3:25** Mat 26:28; Efe 2:13; Kolo 1:20; Ibu 9:12-14; 1Jon 1:7; Mwm 1:5; 5:9; 5:1; 2Kol 5:18-21; Efe 2:14-16; Kolo 1:20; 1:17; 3:3-4 **3:27** 3:1, 21, 31; 8:2 **3:28** Gal 2:16 **3:29** 3:22; 4:11-12 **3:31** 6:15; 8:2-4

nu se jay ke ten nje fitele fi bó lese yí Klistu le. ³¹ Fí fɛn nu ɛ beene emwase bonci nje fitele fi beene lese yí Klistu le? Naa lo, ke è nulo é fí enù nonɛn ke! Fí nu ɛ beene keŋke keeleeme lo yí bonci le.

4

Abla'am nu kenfewsɛn ke wee wvù Nyo' joo ɛ wvù nu se jay e

¹ ɛ nulo é beene egay ɛ Abla'am wvù icee kfuu diɛɛbeene to yɛn ɛ la ɛkumɛ saaka wvun? ² ɛ Nyo' fɛn to jo Abla'am ɛ wvù nu se jay ɛ è nu nje lemme di jee di wvù to geɛ, ke tu wvù nulo ekfune gvuw ɛkumɛ fí. Geenɛn, ke wvù keŋke naa lo fiɛɛ fi wvù nulo ekfune gvuw dvù ê Nyo' ɛjise ke, ³ njefo Nwa' Nyo' gayte ɛ,

“Abla'am to nu ɛ lese fitele yí Nyo' le,
ɛ Nyo' mum jo wvù ɛ wvù nu wee wvu teytey.”

⁴ Wee wvù lemte ɛ bó laake wvù, ké lemte é bó elaw wvù, bó saa ejo ɛ nlawma we nu ke lo nnya ɛ bó ɛ nya ê wvù ke. ɛ bó jo ɛ è nu nlawma wvù wvù keŋke keekɛŋke. ⁵ Geenɛn, é wee nu se wvù ɛ lem fiɛɛ, ɛ lese ɛ è nu fitele yí Nyo' wvù joo bonyii bò befe ɛ bó nu se jay ê wvù ɛjise, tu Nyo' nu ejo mwɛten ɛ wvù nu teytey ê wvù ɛjise nje fitele fi wvù lese yí ye le. ⁶ Dawe ten to nu ɛ jeme ɛ njoŋ wvu baay nu wvu bonyii bò Nyo' joo ɛ bó

nu teytey ê wvù ɛjise ɛ è yaa nu nje lemme di bó nu ɛ lem ke. ⁷ Wvù to nu ɛ jeme ɛ,

“Njoŋ wvu baay nu fô bonyii bò Nyo' nu ɛ leɛshe wase bojay bobole,

ɛ baŋye bibefe bibole.

⁸ ɛ njoŋ wvu baay nu fô wee wvù Nyo' yaa beɛ ŋgoyte fite

fi kebefɛ kew e ke.”

⁹ No fí nu nonɛn, tu njoŋ wvu baay wvun nu ke fô bonyii bò bó nu ɛ tfuse bó yew maan e? Nu ɛ wvù nu ten fô bò beɛ ntffuse le le? Beene be ɛ gay wase ɛ, “Fitele fi Abla'am to lesɛɛ yí Nyo' le to nu ɛ ge ɛ Nyo' jo wvù ɛ wvù nu wee wvu teytey.”

¹⁰ Nyo' to jo Abla'am ɛ wvù nu wee wvu teytey ɛ è nu seke la? ɛ to nu ɛ bó ɛ tfuse wase wvù yew, nu ɛ wvù beɛ ntfuse le? ɛ to nu ɛ wvù beɛ ntffuse. Ke bó to baa tfuse wase wvù yew ke. ¹¹ Bó to tfuse wvù yew diɛwɛ nciise le keeduŋɛ ɛ wvù nu wase wee wvu teytey nje fitele fi wvù to lesɛɛ yí Nyo' le seke wvù to beɛ ntffuse. Nonɛn Abla'am ɛ mum ɛ no nu icee bonyii bocii bò nu ɛ lese fitele yí Nyo' le ɛ bó baa tfuse bó yew ke, wvu ɛ Nyo' ejo ten bó ɛ bó nu bonyii bo teytey ê wvù ɛjise. ¹² ɛ wvù nu ten icee bonyii bò bó nu ɛ tfuse wase bó yew, ɛ è yaa nu ke nje bó nu ɛ tfuse bó yew ke. ɛ nu nje bó nu ɛ jo ɛkale kew yí fitele fi wvù to lesɛɛ yí Nyo' le ɛ bó se ke tfuse wvù yew.

Abla'am to keŋke fiε fi Nyo' kawεε ε è nu nje fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le

13 Nkawma wvù Nyo' to kawεε Abla'am le wvù bô boom bew nu ke eyow ekole ke nshε le to baa nu nje Abla'am to gεele bonci ke. E to nu nje fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le, ε Nyo' jo wvù le wvù nu teytey ê wvù εjise. 14 E è to nu le bonyii bô nu ke ekeŋke fiε fi Nyo' to kawεε nu ke bonyii bô gee no bonci gomte, ke tu fitele fi bó leese yî Nyo' le yaa keŋke sεw ke, ε ηkawma wvù Nyo' kawεε wvudvu nu ten εcici. 15 Fiεε fi nu, nu le bonci ké no gee ke ε shém ffuuke lo Nyo', njefo é nci baa enu, fiεε fimew saa enu le wee nu ε ηgoy nci ke. 16 Fí ε mum ε no nu le, ηkawma wvudvu bii ε è nu fitele fi wvù leseε yî Nyo' le wvu le é enu mbuwma ε wvù ε to fô wvù le, ε fiεε fi wvù kawεε fidvu keŋke keekooy fô kfuu diew e dicii, ε è yaa nu ke fô bonyii bô leeme yî bonci le maan ke. E nu ten fô bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le leŋleŋ no Abla'am to leseε, njefo Abla'am nu icee wesebeene bocii bô nu bonyii bo Nyo' le. 17 Fifin nu no bó nu ε san ε Nyo' gayte ê Abla'am le,

“Me nu ε nge le wo enù icee bitum nteen.”

Wvù nu icee wesebeene ê Nyo' εjise. E nu Nyo' wvù Abla'am to leseε fitele yî ye le. E è nu wvù wvù gee ε

bonyii bô nu ε kpweken wase kaase tuu dvú. E è bvuu nu wvù wvù gee ε mwεεm mvù ke baa nu wase dvú se nu dvú. 18 Abla'am to nu ε no taale ke fwe kee le wen nu ke ekeŋke fiε fi Nyo' kawεε naa no wvù to nu wase ε è yaa nulo é wvù ebvuu etaale fwe yî fiεε le ke. Geenεn, ε wvù lese ke fitele yî Nyo' le ke ghan no nu, “Icee bitum nteen”, ke no Nyo' to kawεε ê wvù le,

“Boom buw nu ke elone lo.”

19 E to nu ε Abla'am gεne wase bilum gbwee, geenεn ε wvù fanε yaa ewεε yî fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le ke, naa no wvù to yεne ekole kew e le wen nu wase diewe wee wvù nu ε kpwe wase le, yεne ten le kpweε wvù Sela nu kase ε tee diew ε le wase. 20 Wvù to baa ekεw ekeŋke kemaŋεn wvu le wvù enε ekeŋke mvuntelem mvunfεεm ekume ηkawma wvù Nyo' kawεε wvù dvú ke. Fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le to nu ε teme gen lo fwe, ε wvù no tumte ke ε è nu monkum mo Nyo' le. 21 Wvù to nu ε mum bee naa bô fitele fiew ficii le Nyo' keŋke mvungay keege fiεε fi wvù to kawεε. 22 E nεε fiεε fi fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le to nu ε ge ε Nyo' jo le wvù nu wee wvu teytey ê wvù εjise. 23 Geenεn, njeme wvu le, “Nyo' to nu ε jo wvù nonεn,” nu ε bó yaa san ke ε è nu fô Abla'am e maan ke. 24 Wvù nu ten fô beene le. Nyo' wvù beene

4:13 Keŋ 12:7; 22:17 4:14 Gal 3:18 4:15 3:20; 5:13, 20; 7:7-13; Gal 3:19

4:16 Gal 3:7 4:17 Keŋ 15:5; 17:4-5; 2Kol 1:9; Ibu 11:12, 19 4:19 Keŋ 17:1-6;

Ibu 11:11 4:21 Keŋ 18:14; Luk 1:37 4:22 4:3 4:23 10:9; 15:4

lese fitele yî ye le nu ke ejo ten beene nonen. E nu wvù wvù to bvuseε Jisos wvù Tata wesebeene yî kpwe le. ²⁵ Jisos nu wvù bó to nyaε ε wvù kpwe nje bibefeε bisεεbeene. E Nyo' kase bvuse wvù yî kpwe le wvu le wen ejo le beene nu se jay.

5

Bvujonke bvù beene kenke njefo Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay

¹ Keseen no Nyo' nu ε jo wase beene le beene nu se jay nje fitele fi beene lese yî ye le, beene ε mum ε no nu yî nyεkeey e beene ε bó nje fiεε fi Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ge. ² E ge wvù beene ε se kenke je keeley mbuwma wvù beene nu yî dvù le keseen nje fitele fi beene lese yî ye le. Beene ε no lanlaje no beene taale fwe kee le beene nu ke ekenke fô bvukuke bvù Nyo' le. ³ E ke è mey ke nonen ke, beene lanlaje ten yî bongew bò beene yene le, njefo beene kee lo le bongew gee ε wee no kee keekuu shém. ⁴ E shém yî kuuleen gee ε Nyo' bensee wee le wvù nu ε kocen. E Nyo' dioo bensee wee le wvù nu ε kocen, é wvù no taale ke wase ε è nu fwe yî fiεε le, kee le wen nu ke ekenke. ⁵ E fiεε fi beene taale fwe yî dvù le

yaa nulo ke eyuu efey kuse ke, njefo Nyo' nu ε yinseñ mvuntelem mvuseεbeene bô kenkonen kew fele yî Keyoy ke Yuule kè wvù nu ε nya ê beene le. ⁶ Fi nu le seke beene to beε se beene nulo efi bikuu bisεεbeene, ε Klistu to ε è nu kefew ke len e, kpwe nje yese beene bonyii bò maa Nyo'. ⁷ E nu keceey le fi temyi fô wee le keekpwe nje wee mvu wvù nu se jay, ε è nu ke naa lo é wee mvu emom keekpwe nje wee mvu wvù jee. ⁸ Geenεñ, Nyo' to dunji kenkonen kew fô beene le é je yî le, è to nu seke beene to beε bonyii bò befe, ε Klistu kpwe nje yese beene. ⁹ Keseen no beene nu ε elεme kew ε ge wase Nyo' ε jo beene le beene nu se jay, tu wvù nu ke egeñ fwe eboyse beene can shém yî ffuuke Nyo' bô bonyii le. ¹⁰ Fi nu le, é è to nu seke beene to beε bonyii bo bvuban e bo Nyo' le, ε kpwe Waa we mance mwεem beene ε bo Nyo', tu wvù nu egeñ fwe keseen eboyse beene bô nshii we no wvù nu ε mance wase mwεem beene ε bo Nyo'. ¹¹ Ke è mey ke fifin maan fi beene lanlaje nje fi ke. Beene lanlaje ten beene ε bo Nyo' nje Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù nu ε mance mwεem beene ε bo Nyo'.

Fiεε fi Adam to toε dvù noo

4:25 Yesa 53:4-5, 10; Lum 8:32-34; 1Kol 15:17 **5:1** 3:21-30; 3:25-26 **5:2** 6:14; 2Kol 6:1; 12:9; Gal 1:6; 5:4; Efε 2:5-8; 1Bi 1:10-11; 4:13-14; 5:10, 12; Lum 3:23; 5:2; 8:17-18; 8:17-18; 9:23; 1Kol 2:7; 2Kol 3:18; 4:17; Kolo 1:27; 3:4; 1Tes 2:12; 2Tim 2:10; 1Bi 5:1 **5:3** Jem 1:2-3, 12; 1Bi 1:5-7 **5:5** 8:39; Mben 22:5; Ibu 6:19 **5:6** 1Bi 3:18 **5:8** Jon 3:16 **5:9** 1:18; 1Tes 1:10 **5:10** 2Kol 5:18-20; Kolo 1:20-22 **5:11** 8:31 **5:12** Ken 2:17; 3:19; Lum 6:21, 23; 7:9-10

fi Klistu to toε dvú

¹² No kebefε to feyεε yí wee mwaan e se to yí nshε le, ε kpwe fey yí kebefε le se to, kpwe ε mum ε lam ke nonεn ε gen yí wee tfuu le, njefo wee tfuu nu ε ge kebefε. ¹³ Kebefε to nu naa wase dvú yí nshε le ε Nyo' se ke nya bonci. Geenεn é bonci nu se bó nu dvú, bó saa enjoyte fite fi bibefε bi bonyii gee le ke. ¹⁴ E keW yí kefew ke Adam e ε to ε buy yí ke Muses e nu ε kpwe to keηke mvungay ê we jo bonyii bocii naa noo bó to gee bibefε ε bó yaa gee ke diεwε Adam wvú to ηgoyεε ε è nu nci ke. Adam to nu ê je mi le diεwε Klistu wvú to nu keeke eto le. ¹⁵ Geenεn ke nnya Nyo' yí wvú nya ê bonyii εcici nu diεwε kebefε kè Adam to geε ke. E bonyii nteen to nu ε kpweken nje kebefε ke wee mwaan e, tu è nu keceey le mbuwma Nyo' noo nnya ye yí to toε nje fitele fi jee fi wee mwaan e wvú è nu Jisos Klistu, nu ke eto fô bonyii le nteen eduu efesen lo. ¹⁶ Ke fiεε fi nnya Nyo' yin yí Nyo' to nyaε εcici to dvú nu lenlen diεwε fiεε fi kebefε ke wee mwaan we le nu ε to dvú ke. Kebefε ke wee mwaan e nu ε to bô nsaw fô bonyii le bocii ε lese bó ηgew e. Geenεn nnya Nyo' yin yí to toε ejim jo bibefε bi bonyii le nteen nu ε ge Nyo' ε jo bó le bó nu se jay. ¹⁷ E kebefε ke wee mwaan e to nu ε ge ε kpwe no keηke mvungay ê we jo wee tfuu nje wee

mwaan wvudvu, tu bonyii bó nu ε fiisen mbuwma wvu baay wvun, noo nnya yí è nu njo wvú Nyo' nu ε jo bonyii εcici le bó nu teyey, nu ke ekeηke nshii naa baay nje wee mwaan wvú è nu Jisos Klistu. ¹⁸ Nonεn, no kebefε ke wee mwaan e to nu ε to bó ηgew fô bonyii bocii le, nu ke lenlen no gee di wee mwaan e di teyey nu ε ge Nyo' ε jo bonyii le bó nu se jay, ε bó bocii nu ke ekeηke nshii. ¹⁹ Fi nu le ke no wee mwaan to nu ε teme ekole bó Nyo' ε fifin ge ε bonyii nteen mum no nu wase bonyii bó befe, nu ke no wee mwaan to nu ε yuw Nyo' le ε fi ge ε Nyo' nu ke ejo bonyii nteen le bó nu teyey ê wvú ejise. ²⁰ Nyo' to nya bonci keege le è nelo é bibefε eduule. Geenεn no bibefε duule nu no shen Nyo' yí è nu mbuwma fô bonyii le duule ten fesene lo. ²¹ E fi nu nonεn wvu le, no kebefε keηke mvungay ê bonyii we ε bó kpwee, nu ke ten no mbuwma Nyo' keηke mvungay ê bonyii we fele yí njo wvú Nyo' joo bonyii le bó nu teyey ê wvú ejise le keeke enya bó bó nshii wvú mey lo nje Jisos Klistu wvú Tata we-sebeene.

6

Wee wvú nu ε taashε wase bó Klistu nu ε kpwe wase fô kebefε le

¹ No fi nu nonεn, è nulo é beene egay le la? E fen nu le beene emey egee bibefε gεne

dvú fwe fwe wvu le shen Nyo' yí è nu mbuwma fô bonyii le eduule tɛn fesene lo? ² Kε è nulo é fí enù nonɛn kε! E nulo é beene bô nu ε kpwe wase fô kebefε le ebvuu eghan nεε le sε ebvuu ecee yí kebefε le? ³ Kε ben kee le beene bocii bô bó nu ε lese wase ê joo ε taashε bô Klistu Jisos nu ε bó lese nonɛn ε taashε beene ε è nu bó kpwe ye le? ⁴ Bó to lese beene ê joo nonɛn ε fí mum no nu le bó nu ε taashε wase beene ε bó yí kpwe ye le ε dwey, wvu le no Klistu to kasεε buy yí kpwe le yí mvunɔay mvu Ice le mvù kuuke, nu ε beene nɛlo emum ecee wase ε è nu yí nshii wvu fwε le.

⁵ Fí nu nonɛn njefo é beene nu ε bó ε taashε wase beene ε bo Klistu yí kpwe yí è nu ye le, tu kε è nu kemaɔɛn le beene nu ke etaashε tɛn beene ε bó yí mbuy wvu yí kpwe le wvù è nu we le kε. ⁶ Beene kee le ye yesebeene yí è nu nce wvu yvum nu ε bó to ta wase yí kentam e beene ε bo Klistu, wvu le bó efɛwε lo ye yidvu yí è nu yi kebefε, le è nɛlo é beene saa ebvuu enu bonfaw can kebefε le kε, ⁷ njefo wee ke kpwee tu wvù nu ε buy wase can kebefε le. ⁸ No beene nu ε kpwe wase beene ε bo Klistu, tu beene nu ε bee le beene nu ke ecee tɛn beene ε bó, ⁹ njefo beene kee lo le no Nyo' to bvuseε Klistu yí kpwe le, nu ε ke Klistu nɛlo ke ebvuu ekpwe kε. Kε kpwe bvuu keɔɛke mvunɔay ê wvù we kε.

¹⁰ Kpwe yí wvù to kpweε nu ε wvù to kpwe fô bibefε le kan mwaanɔ ε fí ka lo nonɛn. E nshii wvù wvù keɔɛke keseen nu ε wvù nu wase ε è nu fô Nyo' le. ¹¹ Nonɛn ben tɛn keɔɛke keeyɛn fô bikuu binɛn e le ben nu ε kpwe wase fô bibefε le, ε no cee wase keseen bii ε è nu no Nyo' gomte, no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu Jisos.

¹² Nonɛn fo ben ebvuu ebee é kebefε ekeɔɛke mvunɔay ê we jo kencaa kenɛn ke ye le gee ε ben yuuke ε è nu fiεε fí εlɛmε kenɛn gomte le ben egeè le kε. ¹³ Fo ben ebvuu ecinε é kebefε ejoo biba binɛn bi ye le diεwε mwεem mwew mvu lemme le gee mwεem mvù befe dvú kε. Ben enya bikuu binɛn ε è nu ê Nyo' diεwε bonyii bó bó nu ε bvuse wase bó yí kpwe le ε nya bó bô nshii. Ben enya tɛn biba binɛn bi ye le ê Nyo' diεwε mwεem mwew mvu lemme le keegeε mwεem mvu teyey dvú. ¹⁴ Kε kebefε bvuu keɔɛke keekeɔɛke mvunɔay ê ben we kε, njefo ke ben nu ê bonci kuse kε. Ben nu wase ε è nu ê mbuwma Nyo' kuse.

Wee wvù nu ε taashε bô Klistu nu wase nƿwa nce wvu teyey

¹⁵ No fí nu nonɛn, è nulo é beene egay le la? Beene fɛn emum egeè bibefε njefo beene nu ekuse jo mbuwma Nyo', yaa nu kε ε è nu ê bonci kuse? Naa lo! ¹⁶ Kε ben kee le

é wee jo ekole kew ε nya ê wee mvu keeyuuke wvú le diewe nfwa le, tu wvú nu enu ke wase nfwa wee wvudvu wvú wvú yuuke wvú le le? E wee nya ekole ε è nu ê kebefε, tu wvú nu nfwa kebefε. E kí nu ke eto ε è nu bô kpwe. Wee é nya ekole kew keeyuuke Nyo' le, tu wvú nu enu nfwa ε è nu wvu Nyo'. E fí nu ke ege é wvú ekeηke nce wvu teyey. ¹⁷ Geenen keyoone ke Nyo' le le no ben to shee nu bonfaw bo kebefε le, nu ε keseen nu ε ben ε bee wase bô mvuntelem mvunen mvunciim fiεε fi n'yεyi wvú bó to nyaε ê ben dunji le, ¹⁸ ben ε mum ε no nu ε bó ε bvuse wase ben can kebefε le, ben ε tu wase bonfaw ε è nu bo nce wvu teyey e. ¹⁹ Me njemyi fin diewe wee wvu wum e, njefo ke ben diewe bonyii bo boyuum e nulo ekiεε mwεεm egen ebuy kelenj kemew e ke. Ben ekeè le è to nu fwele ε ben nya biba binen bi ye le ê mwεεm mvu nnyen e bô bibefε bí le bí le diewe bonfaw e. Ben emum enyaà wase biba binen bi ye le keseen ε è nu ê mwεεm mvu teyey keenu bonyii bò yuule. ²⁰ Seke ben to nu bonfaw bo kebefε le, ke nce wvu teyey to keηke fiεε keege bô ben ke. ²¹ No ben to nu nonen, sεw wvú ben to keηkeε fô mwεεm mvun e mvú ben nu wase keseen wuunene lo yí mvú le nu la? Mwεεm mvudvu mvunciim mεεse ke ε è nu bô kpwe. ²² Geenen keseen no bó nu ε bvuse wase ben can kebefε le ben ε tu

wase bonfaw ε è nu bo Nyo' le, nu ε sεw wvudvu nu le ben tuu wase bonyii bò yuule, ε kemese kedvu nu ke enu nshii wvú mεy lo. ²³ Ben ekeè le nlawma kebefε nu kpwe, geenen ε nshii wvú mεy lo nu nnya yí Nyo' nyaα εcici ê bonyii bò nu ε taashε bô bo Klistu Jisos wvú Tata wese-beene.

7

Nci ké no keηke mvungay ê wee we ke seke mwεten bεε dvú

¹ Boom bo bwεεm e, me ηgomte keenjeme fin ê ben diewe bonyii bò kee nci le. Ke ben kee le nci ké no keηke mvungay ê wee we ke seke mwεten bεε dvú? ² Beene ejo kenfewsεn yí kentaashε ke kpwoon bô diemsεn e. Nci ké no suule kpwoon yí dweese le ke seke dweese bεε dvú. Geenen é dweese nelo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase ekuse jo nci wvú suule wvú bô dweese. ³ Nonen é wvú ne ε gen ê diemsεn mvu le ε dweese bεε dvú, é bó etee wvú le kpwoon nsake. Geenen é dweese nelo ε kpwe, tu wvú nu ε buy wase ê nci wvudvu kuse. E wvú gen lo ε taashε ε no nu bô diemsεn mvu, wvú saa enu kpwoon nsake ke.

⁴ E nu ke lenlen boom bo bwεεm e no ben nu ε kpwe wase fô bonci le fele yí ye Klistu yí bó to taε yí kentam e. Ben nu ε kpwe nonen wvu le ben enù wase bonyii bo wee mvu le jεεy. E wee wvudvu

wvun nu wvù bó to bvuseε yî kpwe le, wvu ε beene ecee wase gee ε è nu mwεεm mvù jee fô Nyo' le. ⁵ Seke beene to bεε cee bii no nyam ye yesebeene gomte, bonci to ké no kamsee ye yesebeene yî fuu gee ε biba bisεεbeene bi ye le lemte mwεεm mvù too ε è nu bô kpwe fô beene le. ⁶ Geenεn, keseen nu ε beene ε buy wase ekuse jo bonci ε kpwe fô bonci bodvu le bò to nu ε jicε beene le diεwε bonyii bo ncaw e. Beene nu ε buy wvu le beene elemtè ente jo nshii wvu fwε wvù è nu wvu Keyoy ke Yuule, ε è yaa bvuu nu ê je yi yvum yî bonci bò bó sanεε le ké.

Nci gee ε beene kee mwεεm mvù befe

⁷ ε nulo é beene egay le la? ε fen nu le nci nu fiεε fi befe? Ke è nu nonεn ke! ε è to baa nu nje bonci, tu ke me mbe ηkee fiεε fi befe ke. ε nci to baa gay le, “Fo wee edewkenè ejise yî fiεε fi wee mvu le”, tu me mbaa ηkee le keedewkene ejise nu fiεε fi befe ke. ⁸ Geenεn kebefe ε mum ε bεε ekuse jo nci wvun ε shiw ejise yò dewkene yî yεm e jé le jé le. ε nci be baa nu, kebefe saa ekenke mvun gay ke. ⁹ Me nto nshee ncee ηgee no me ηgomte ε me mbaa ηkee wase bonci ke. Geenεn, ε me ke ndioo enkiεε bonci, ε kebefe mum ηaay, ε me mum kpwe. ¹⁰ Bonci bodvu kebεε

bò fí to nu le bó nu ke eto bô nshii, nu ε kaa ε to ε è nu bô kpwe fô me le. ¹¹ Fì nu le kebefe to nu ε mum kenke je yî bonci ban e, leε me, bεε ekuse jodvu yu me. ¹² Nonεn bonci nu fiεε fì yuule, ε fiεε fì bonci gayte nu fiεε fì yuule, nu teyvey bvuu jee. ¹³ Fí fen nu le fiεε fì jee to nu ε kaa to ε è nu bô kpwe fô me le? Naa ke è nu nonεn ke! ε to nu kebefe kè to bekεε ekuse jo fiεε fì jee fin keeto bô kpwe fô me le, wvu le beene eyen le kebefe nu kebefe, ε fì dunçi ε è nu yî fiεε fì bonci gayte le le kebefe looci naa befe baay.

Bvudiuw bvuyî wee le

¹⁴ Beene kee le bonci nu fiεε ε fì nε fô Nyo' le. Geenεn ε me nu fìem wee wvu wum ηkenke nyam ye, ε bó gese me diεwε nfwa le ê kebefe. ¹⁵ Ke me ηgee fiεε no ηkee fiεε fì me ηgee ke, njefo ke fiεε fì me ηgomte keenje nu fì fì me ηgee ke. Me ηkaa nen'yi ηge fiεε ε è nu ke naa fì fì me mbane. ¹⁶ No me nen'yi no ηgee fiεε ε è nu ke fì fì me n'yaa ηgomte ke, tu me nu ε mbee keceey le nci nu fiεε fì jee. ¹⁷ No fì nu nonεn, tu è nu keceey le ke è bvuu gee me fiεε fidvu ke. ε gee wase kebefe kè nu yî yεm e. ¹⁸ Me ηkee naa lo le ke fiεε fì jee nu yî yεm e ke. Fì nu le ke fiεε fì jee nu yî εlemε kem e ke. Me nen'yi no ηkenke shiee kenje fiεε fì leη, geenεn ε me n'yaa nulo enje ke. ¹⁹ Ke fiεε

fi jee fi me ηgomte keenje nu fi fi me ηgee κε. Fiεε fi befe fi me n'yaa ηngomte keenje κε, nu fi fi me ηkaa ηgee. ²⁰ No me nen'yi no ηgee fiεε ε è nu fi fi me n'yaa ηgomte κε, tu κε è bvuu nu me wvù gee fiεε fidvu κε. Ε gee wase kebefε kè nu yî yem e.

²¹ No fi nu nonen, me ε mum ε n'yen le è nu wase lo nci le seke me ηgomte keenje fiεε fi jee, ε fi cekey keege no nu κε fi befe. ²² Ε fitele flem e nu ε me n'yuke njon bô nci Nyo' baay. ²³ Geenεn ε me nen'yi n'yene wvumvu nci le ε wvù nu yî yem e. Ε wvuwe tumte jem bô nci wvù keηke ηkpawace wem, gee ε me ntuu nfwa wvuwe nci wvu kebefε wvù nu yî yem e. ²⁴ Finjklusay fi fiεε le κε diewe me! Ε nu ebvuse yeε me yî nyam ye yin yî too bô kpwe le? ²⁵ Keyoone ke Nyo' le wvù nulo efi me fele yî Jisos Klistu wvù Tata wesebeene le!

No fi nu nonen me ε mum ε no nu wase keseen nfwa bonci bo Nyo' le ê ηkpawace wem e. Geenεn nu nfwa bonci bo kebefε le yî nyam ye le.

8

Kecee bii no Keyoy ke Yuule gomte

¹ Fiεε mum ε no nu le, keseen nu ε κε wee wvù nu ε taashe wase bô Klistu Jisos beε ke ebvuu eley ηgew e κε. ² Ke wvù beε ke ebvuu eley njefo nci Keyoy ke Yuule kè nyaa

nshii ê bonyii bô nu ε taashe wase bô bo Klistu Jisos, nu ε bvuse wase beene can nci wvù è nu wvu kebefε bô kpwe le. ³ Nyo' nu ε ge wase fiεε fi nci to baa keηke mvungay keege κε. Nci to baa keηke mvungay ε è ge kewεεye ke nyam ye wee wvu wum e. Fiεε fi Nyo' ge nu le wvù to nu ε ciinse Wan wvu we ε wvù to diewe wee wvu wum wvù gee bibefe le keηγoy kebefε. Ε Nyo' mum ηgoy mvungay mvu kebefε le bô ye Waa we. ⁴ Wvù to ge nonen wvu le mwεem mvu leη mvù nci gomte enù ε bó ε ge wase fô beene bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte le, ε è yaa bvuu nu no nyam ye gomte κε. ⁵ Bonyii bô cee bii no nyam ye gomte nu ε bó ké no lewse bvufee ε è nu yî mwεem mvù nyam ye gomte le, ε bô cee bii no Keyoy ke Yuule gomte ké no lewse bvubole bvufee ε è nu yî mwεem mvù Keyoy ke Yuule gomte le. ⁶ Ε wee leke bvufee ε è nu yî nyam ye le, tu wvù nu ke ekpwe. Geenεn é wee leke bvufee yî Keyoy ke Yuule le, tu wvù nu ke ekeηke nshii noo nyεkeey. ⁷ No fi nu nonen wee wvù leke bvufee ε è nu yî mwεem mvù nyam ye gomte le ké no bane Nyo'. Ke wvuwe wee ké no yuuke nci Nyo' le κε. Ε è nu keceεy le κε è nulo é wvù eyuuke κε. ⁸ Ε κε è nulo é wee wvù cee no nyam ye gomte egee fiεε fi Nyo' eyuuke njon κε.

⁹ Geenεn κε ben nu finen

bonyii bò cee bii no nyam ye gomte ke. Ben bii ε è nu no Keyoy gomte, é è fεn nu le Keyoy ke Nyo' le cee yî yene le. E wee nu dvú wvù baa keηke Keyoy ke Klistu le, tu ke wvù nu wee Klistu ke. ¹⁰ E Klistu fεn nu yî yene le, naa no ye yene nu ke ekpwe nje kebefe, tu Keyoy ke Nyo' le nu enyaa nshii ê ben njefo Nyo' nu ε ge wase ben ε no nu teyey ê wvù ejise. ¹¹ E Keyoy ke wvù wvù to bvuseε Jisos yî kpwe le cee yî yene le, tu wvù wvuwe wvù to bvuseε Klistu Jisos yî kpwe le nu ke enya ten nshii ê ye yene yî nu ke ekpwe le. Wvù nu ke enya fele yî Keyoy kew kedvu kè cee yî yene le.

¹² Nonεn boom bo bwεεm e, beene keηke fiεε keege, ε fiεε fin yaa nu keecce bii no nyam ye yesebeene gomte ke. ¹³ E ben cee bii no nyam ye gomte, tu ben nu ke ekpweken. Geenεn é ben cine Keyoy ke Yuule ε lese gee di befe di nyam ye gomte, tu ben nu ke ekeηke nshii. ¹⁴ Bonyii bocii bò cee bii no Keyoy ke Nyo' le duηci nu boom bo Nyo' le. ¹⁵ Nyo' to baa enya ε è nu keyoy ke bvunfaw e kè nu ege é ben ekaase ecee yî nfan e ke. Wvù to nya Keyoy ê ben ε è nu kè gee ε ben nu boom bew. E kí mum gee ε beene teηe wvù le, “Abba, Icee wese.” ¹⁶ Keyoy kedvu kin keβεε bô keyoy kesεεbeene leeme tomtε le

beene nu boom bo Nyo' le. ¹⁷ E beene fεn nu wase boom bo Nyo' le, tu beene nu ke edie bvushεw, bvushεw bvù è nu bvù Nyo' le. Beene ε bo Klistu nu ke etaashε edie bvù é beene fεn yene ηgew no Klistu to yεnεε wvu le beene ten ke ekeηke bvukuke beene ε bó.

Bvujonke bvù è nu ke enu bvù boom bo Nyo' le

¹⁸ Me ηkee naa ntay le ke ηgew wvù beene yene keseen nu ε wvù ε buy naa lo wvù bó efewsene bô bvujonke bvù è nu ke enu bvuseεbeene ke. ¹⁹ Mwεεm mvunciim mvù Nyo' to bomεε cεyte naa lo shiee le kefew kè Nyo' nu ke eduηce boom bò è nu naa bew. ²⁰ Fí nu le mwεεm mvù Nyo' bomεε to nu ε ne tu mwεεm mvu εcici. Ke mvù to tu mvu εcici le mvù koonke lo nonεn ke. E to koη Nyo' wvù to gee le mvù enu nonεn. Geenεn ε bó taale ke fwe kee le, ²¹ diuu dimew nu ke enu é Nyo' ebvuse mvù é mvù eboy yî ncaw wvù nu le mvù mvunciim keηke keeke efo le. E wvù nu ke edioo ε bvuse nonεn, é mvù ekeηke wase ε è nu bvujonke bvù boom bo Nyo' le. ²² Beene kee le mwεεm mvunciim mvù Nyo' bomεε cone bô monlum diεwe kpwoon lume le ε kew lo ε to ε buy keseen e. ²³ Ke è mey ke mwεεm mvù Nyo' bomεε maan mvù nu yî monlum e ke. Beene bò keηke

sâ' Keyoy ke Yuule kè Nyo' nu ε nya ê beene cone τεν ê shem ê shem no beene cεyte le Nyo' ege é beene enù boom bew, fi è nu nsum wvù wvù nu ke esum ye yesebeene yicii can ηgew e. ²⁴ Ε nu fiεε fidvu fin fi beene taale fwe kee le beene nu ke eκεηκε fi Nyo' to boysεε beene nje fí. Geenεn fiεε fi wee taale fwe yî dvú le le wen nu ke eκεηκε ε fí nu wase ê wvù εjise yaa nulo bvuu nu le è nu fiεε ε wvù bæε cεyte lo κε. Ε nu γεε wvù nulo ebvuu etaale fwe yî fiεε le keeke eκεηκε ε fi nu wase ê wvù εjise? ²⁵ Geenεn é beene taale fwe yî fiεε le kee le beene nu ke eκεηκε σε beene cim yεne wase fí le, é beene ekuu shém eεyte.

²⁶ Keyoy ke Yuule τεν ε mum ε no fici beene yî kewεεγε kesεεbeene le, no beene yaa kee keebunlee no beene κεηκε keebunlee κε. Keyoy kedvu kebεε ké no leke Nyo' fô beene bonyii bo Nyo' le beele ê wvù ê je yî è nulo wee saa esee le κε. ²⁷ Nyo' wvù ké no taasse mvuntelem mvu bonyii le ké no kee ηkpwawce wvu Keyoy ke Yuule, njefo Keyoy ké no leke Nyo' fô bonyii bò è nu bo Nyo' le ê je yî Nyo' koonke le.

²⁸ Beene kee le Nyo' lemte yî mwεεm mvunciim e gee ε mvú γεne ê je yî jee le fô bonyii bò koonke wvù le bò wvù nu ε tee bii fiεε fi wvù

gomte fô bó le. ²⁹ Bonyii bò Nyo' to kee wase ε è bæε lo nu ε wvù to seyse wase γεε le bó nu ke ekumen enu diewe Waa we le, wvu le Waa we wvun nelo enu nsafwe boom bo bwee le, ε bó nu nteen. ³⁰ Ε bonyii bò wvù to seyσεεε wase γεε nonεn, ε wvù mum ke tee bó. Ε bonyii bodvu bò wvù to τεηεε nu ε wvù to jo wase bó le bó nu σε jay. Ε bó bodvu bò wvù to joε le bó nu σε jay, nu ε wvù to ge le bó eley bvukuke bwew e.

Wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu γεε?

³¹ No mwεεm mvun nu nen mvunciim, è nulo é beene ebvuu egay le la? No Nyo' nu wase ê keba kesεεbeene le, wee wvù nulo ebvuu ege beene bô fiεε nu γεε? ³² Ε wvù wvù Nyo' to nu σε wvù ε γεε εjise bô Waa we, geenεn nya ε wvù kpwe fô beene le bocii, tu κε wvù nu ke enya mwεεm mvunciim ebise fô ê beene? ³³ Ε nu γεε dvú wvù nulo ebvuu egomte nsaw bô bonyii bò Nyo' nu ε caw wase? Nyo' nu wvù joo bonyii le bó nu σε jay. ³⁴ Wee nu dvú wvù nulo ebvuu elese beene ηgew e? Klistu Jisos to nu ε kpwe, kase buy τεν yî kpwe le, ε no nu keseen ê εbo ke Nyo' le ke εεεεy e, looci leke Nyo' fô beene le. ³⁵ Wee wvù nulo ebvuu egawsen naa beene bo Klistu fo wvù ebvuu ekoonke beene nu γεε? Ε nulo é ηgew, κεεε monlum,

kenεε bikaa bì bonyii bone ê beene εjim, kenεε jen, kenεε kencimte, kenεε kembemse, kenεε kpwe, egawsen e? ³⁶ Fí nu ke nó bó nu ε san ε bonyii bomew gayte ê Nyo' le, “Bese nu diuw kpwe le εdiuw ecii nje yo.

Bonyii joo le bese nu njée yi bó esεεε lo.”

³⁷ Naa lo yí mwεεm mvun e mvunciim nu ε beene nu bonyii bò looci soo lo yí mvungay mvu Klistu wvù to konεε beene le. ³⁸ Me ηkee naa ntay le ke kpwe kenεε nshii, kenεε kfuu bonceendaa bò la, kenεε biyoy bì saake, kenεε mwεεm mvù nu keseen, kenεε mvù nu ke eyuu enu, kenεε mwεεm mvù kenke mvungay, ³⁹ kenεε mvù nu ê we, kenεε mvù nu ekuse, kenεε naa la fifie fi nu ηgoo mwεεm mvù Nyo' felεε le mvunciim, nu ε fimew nu dvú fi nulo egawsen beene ε bo kenkonen ke Nyo' le kè wvú kenke fô beene le nje Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ke.

9

Nyo' to nu ε caw bonyii bo Israel le bó enù bonyii bew

¹ Fieε fi me njemyi fin nu keceεy diεwε weε Klistu le. Ke me mbiayte lo ke. Keyoy ke Yuule kè nu yí yem e tomte le ke me mbiayte lo ke. ² Me ηkenke yii baay bò nsase wvù

yaa kaa ke fô fitele fiem e, ³ nje boom bo bwεεm e bo won e bò bee bó nu ελεμε kemwaan. Me nelo enshieele naa baay le lon eto fô me le é me engawsen lo bee Klistu ke nje bó. ⁴ Bonyii ban nu bonyii bo Israel, ε Nyo' to jo bó ge le bó enu boom bew, duηce n'yuw we ê bó, gbwo monkan bò bó, nya bonci bew can yibole, duηce bó no bó ebunleè Nyo', ge bonkawma bò bó. ⁵ E nu bonyii ε bo'icee bobole bò to sanεε kfuu dibole to nu bonyii bo Nyo' le bò bó kee bó, ε Mboyse wvù Nyo' to kawεε to dioo to diεwε weε wvu wum e ε bó boo wvú ε è nu ê kfuu di bonyii ban e. Beene enyaà mbense sekecii se ηka ê Mboyse wvun wvù nu Nyo' wvù kenke mvungay ê we jo mwεεm mvunciim. Fí enù nonen.

⁶ Ke fí nu le fieε fi Nyo' to kawεε nu ε la ecici ke, njefo ke bonyii bocii bo Israel mum nu keceεy boom bò è nu bo Israel e ke. ⁷ E ke è nu ten boom bò buy yí Abla'am e bocii bò è nu boom bew ke. Geenεn fí nu no Nyo' to jemyεε ê Abla'am le, “E nu Aysik wvù nu ke eboo boom bò nu egεε diee diuw.”

⁸ Fifi duηci le ke è nu boom bò buy yí Abla'am e bocii bò è nu boom bo Nyo' le ke. E nu boom bò Nyo' to kawεε Abla'am dvú bò bó joo le è nu

8:36 Mben 44:22; 2Kol 4:11 **8:37** 1Jon 5:4-5 **8:38** Efe 1:21; 1Kol 3:22; 15:24; 1Bi 3:22 **8:39** 5:5; Jon 3:16; 2Kol 13:13; Efe 1:4; 2:4; 1Tes 1:4; 2Tes 2:16 **9:2** Ksm 32:32 **9:4** Ksm 4:22; Os 11:1; Ksm 16:10; 24:16-17; 40:34-35; Kenj 17:7; Ksm 24:7-8; Ksm 20-24; 3:2, 4; 4:13, 17; Gal 3:6, 14 **9:5** 15:8; Ksm 3:6, 15; Mat 1:1; Lum 1:3-4 **9:6** 3:3-4; 2:28-29 **9:7** Kenj 21:12; Mat 3:9 **9:8** Gal 3:7; 4:23 **9:9** Kenj 18:10, 14

boom bo Abl'am e. ⁹ Nyo' to dioo ge ηkawma wvun gay le, “E nu ke edioo enu diewe ke- seen e kelum kè too le, é me enkase ento, é Sela ekenke wan diemsen.”

¹⁰ Ke é mey ke fifin ke. Fiee diewe fin e to nu ε kooy ten bô Leβeka wvù icee boom bew to mey ke Aysik wvù icee bo'icee bosεεbeene. ¹¹⁻¹² Naa é bó se keeke eboo boom ban, é bó se keeke ege fiee fi jee kenεε fi befe, nu ε Nyo' to jeme é bwee bó le,

“Njaywee nu ke elemte wan caan e.”

Nyo' to jeme nonen kee- dunçe le wvú cawte wee bii ηkoη wvuwe le, ε è yaa nu nje lemme dimew di wee nu ε ge ke. Wvú cawte bii fiee fi wvú gomte le wee ege le. ¹³ E è nu ke no bó san le, “Yakow nu ε me ηkoηke wvú, mbane Esau.”

Nyo' ké no gee fiee ε è nu fi wvú koηke

¹⁴ No fi nu nonen, è nulo é beene ebvuu ejeme le la? Fí fen nu le ke Nyo' yaa gee gee di len e? Ke è nu nonen ke! ¹⁵ Nyo' to nu ε jeme é Muses le, “Me nu ηke encam shen fô wee wvù me ε ηkoη e, enkoo yii fô wee wvù me ε ηkoη e.”

¹⁶ Nonen ke Nyo' cawte wee bii no wee wvu wum koηke, kenεε yî lemme di wee lem e ke. Wvú cawte ε è nu nje wvú kenke shen fô bonyii le. ¹⁷ Fifin nu ke no bó nu ε san é

ηwa' Nyo' le no Nyo' jemyεε ê Felo Nfon wvu Ijiw le,

“Me nto mbense wo diewe Nfon e ke naa shiee wvù le

me ηke endunçe mvungay mwem yî yo le,

é bonyii egen bô diee diem yî ekole ke nshε le keci.”

¹⁸ Fifin ε mum ε no dunçi le Nyo' camte shen fô wee wvù wvú koηke le, nyaa ekole kè temyεen ê wee wvù wvú koηke le wvú etemyi ekole le.

¹⁹ Wee nelo emum ebife é me le, “E è fen nu no fi nu, Nyo' ε bvuu ε no baci bonyii nje la le? Wee wvù nulo etun fiee fi Nyo' koηke le fi enù, nu yεε le?” ²⁰ Fo wee ebiite nonen ke, E nu naa wee wvu wum wvù la wvù nulo ebeeke mbew bô Nyo'? E nulo é wee ebom fiee bô mbom é fi ekase ebife é wvù le, “Wo bom me nen nje la le?” ²¹ Wee wvù

bonme nsháan kenke mvungay é we jo mbom keejo ntuw mbom mwaan ebom mwεεm dvú jεey jεey, é fimew enu fi kenke lemme di kuuke, ε fimew kenke lemme di ncεw. ²² E nu ke lenlen no Nyo' gee. Wvú to gomte keedunçe shém ye yî ffuuke bô bonyii, ebvuu ege é bonyii ekiεε mvungay mwew. Geenεn ε wvú looε kuu shém bô bonyii boba bô to gee ε shém ffuuke wvú bô bó to nu keeke efıwε lo bó. ²³ E wvú to ge nonen keedunçe bvukuke bwew bvú baay bvú nu fô bonyii bô wvú camte shen fô bó le. E bonyii ban nu

bò wvú to seysεε wase ε è bεε lo le bó nu ke eκεηκε bvukuke bvudvu. ²⁴ Ε nu naa beene bonyii bodvu bò wvú nu ε tee. Ε è yaa mεy ke bò nu Bojuu maan κε. Bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ten fó. ²⁵ Ε è nu ke naa fi fi Nyo' jemyi ê Nwa' wee ntum we wvù Osia le le,

“Bonyii bò se yaa nu ke bonyii bem,
nu ε me nu ηκε enteje bó le ‘Bonyii bem.’

Ε boba bò me nse mbaa eηkoonke bó κε,
έ me enteje bó le ‘Fitele fiem.’”

²⁶ “Ε fô bvudvuu bwε bvù Nyo' se ké no gayte ê bonyii bodvu le,

‘Κε ben nu bonyii bem κε’,
nu ε bó nu ke eteje wase bó le,
‘Boom bo Nyo' wvù κεηκε nshii le.’”

²⁷ Yεsaya wvù wee ntum Nyo' to nu ε no beele ten εκumε bonyii bo Islael gayte le,

“Naa no bonyii bo Islael cim duule
naa diεwε monshεem mo ê joo yi baay e,
nu ε bò nu ke eboy nu ke nen caan.

²⁸ Fì nu le Nyo' nu ke enε esεε elan ηγεw
yì ekole ke nshε le kecii kan mwaan emεse lo fiεε ficii.”

²⁹ Ε wvú wvù Yεsaya to yuu wase jeme le,

“Ε è to baa nu le Tata Nyo' wvù κεηκε Mvunγay Mvunciim

ebawce boom ê kfuu disεεbeene le,
tu beene be ε tu wase diεwε kelaante kè Sodom e,
noo diεwε kè Gomola le.”

Ε bonyii bo Islael tun je yi bonyii κεηκε keebii dvú keenu teytey ê Nyo' ejise

³⁰ No fì nu nonεn, è nulo é beene emum egay le la? Ε nulo é beene egay le bonyii bò yaa nu ke Bojuu bò to baa momte keenu teytey ê Nyo' ejise nu wase keseen teytey ê Nyo' ejise nje fitele fi bó lese yì ye le. ³¹ Geenεn, ε bonyii bo Islael bò to momte keenu teytey ê Nyo' ejise bii ê je yi bonci gomte le to baa eghan enu teytey ê wvú ejise κε. ³² Ε è to nu nje la? Ε to nu njefo κε bó yaa to momte bii ê je yì le bó elese ε è nu fitele yì Nyo' le κε. Bó to kpwaake le fiεε fi gee ε wee nu teytey ê Nyo' ejise nu lemme dimew di mwεten gee. Ε bó ge nonεn mum bayten yì te le. ³³ Tε din nu di bó san εκumε dí le,

“Ben etaa eyεn, me ηγεεle te ê kelaante kè Sayon e,
ε è nu te di bonyii nu ke ebaytene yì dvú le.

Ε nu kemaan kè bonyii nu ke egbwekene yì dvú le.

Geenεn, é wee lese fitele yì ye le, wvú saa ke ewuumen κε.”

10

¹ Boom bo bwεem e, fiεε fì me nshieele bò fitele fiem ficii, noo bunle yεm ê Nyo', nu

le bonyii bem bo Israael ban ke eboy. ² Fiεε fi me ηkee, ε è nulo é me enjeme nu le, bó κηηke naa shiee wvu baay fô Nyo' le. Geenεn ε bó yaa kee ke je yi leη yì bó ebiù wvú le jó κε. ³ No bó baa kee je yi Nyo' joo le wee ké no nu teytey ê wvú εjise jó, bó ε mum ε no gomte wase keegeε yibo je, ε fanε yaa bvuu nya bikuu bibole keebii yiyε je yi Nyo' joo le wee nu teytey ê wvú εjise jó le κε. ⁴ No Klistu to toε wase, ε je yi bonci yì bonyii to bii dvú keenu teytey ê Nyo' εjise mum ka, wvu le keenu teytey ê Nyo' εjise keseen enù wase keelese fitele yì Klistu le.

Mboyma nu ε to fô wee tfuu le

⁵ Muses to nu ε saη ekumε je keenu teytey ê Nyo' εjise yì bii ε è nu bonci le le, “Wee wvù gee no bonci gayte nu ke ecee nje wvú geele bonci bodvu bocii.” ⁶ Fi ekumε je yi le wee nu teytey ê Nyo' εjise bii fitele fi wvú lese yì ye le nu ε bó ε saη le,

“Fo wo ebiitè ê fitele fiew e le laa è nu eben yεε fowe le?”

Fì nu le laa è nu eben yεε eto bô Klistu le. ⁷ Keνεε le,

“Fo wo ebiite le laa è nu ebow yεε wonj bonkfu le le?”

Fì nu le laa è nu ebow yεε eto bô Klistu le. ⁸ Geenεn fì jemyi le la? Fì jemyi le,

“Diεw Nyo' nu naa mbew yo le.

Yì nu diuw wo le, noo ê fitele fiuw e.”

ε è nu yì yì bese fewci ekumε keelese fitele yì Klistu le. ⁹ ε wo jeme bô diuw wo le Jisos nu Tata, ε bee fô fitele fiuw e le Nyo' to nu ε bvuse wvú yì kpwe le, é wo ke eboy. ¹⁰ Fì nu nonεn njefo wee beηε ε è nu bô fitele fiew ε Nyo' se jo wvú le wvú nu se jay. ε wee jemyi ε è nu bô diuw we ε Nyo' se boyse wvú. ¹¹ Nwa' Nyo' jemyi le,

“Keε wee wvù nu ε bee wvú le nu ke eκεηκε ken'wuumen κε.”

¹² Ben ekeè le κε κεjεεy jεεy nu dvú enteleη jo wee Juu bô wee wvù yaa nu κε wee Juu κε. Tata wvù nu Tata bonyii bocii nu κε mwaan. ε wvú ké no yen'yi can ye nyaa mwεεm ê wee tfuu wvù beele fô wvú le. ¹³ Fì nu no bó saη ê Nwa' Nyo' le le,

“Wee tfuu wvù beele teηε diee di Tata le, nu ε wvú nu ke eboyse wvú.”

¹⁴ Geenεn è nulo é bonyii eghan νεε se no beele teηε wvú se bó nu ε lese fitele yì ye le? ε è nulo é bó eghan νεε se lese fitele yì ye le se bó ke nu ε yuw wase ekumε wvú? ε bó nulo eghan νεε se keeyuw se wee nfewce wvú efewce ekumε wvú ê bó. ¹⁵ ε è nulo é bonyii eghan νεε se gen efewci se bó nu ε tum bó? Fì nu ε bó ε saη le,

“Bonyii ké yuuke ncín bikaa bi wee wvù too bô saaka wvù jee,

no yuuke njonj baay.”

16 Geenɛn, kɛ bonyii bo Is-
lael bocii nu ɛ bee wase saaka
wvù jee wvun e kɛ. Kɛ lɛɲlɛɲ
no Nɲwa' wee ntum Nyo' wvù
Yɛsaya jemyi lɛ,

“Tata, è nu yɛɛ dvù wvù nu
ɛ bee saaka wvù bese
fewci le?”

17 Fí ɛ mum ɛ no nu lɛ keelese
fitele yí Klistu le nɛn'yi yí fiɛɛ
fi wee nu ɛ yuw e. ɛ fiɛɛ fi
wee yuw nɛn'yi fô fi bó fewci
ɛkumɛ Klistu le. 18 Mɛ ɛ mum
ɛ no mbiite lɛ laa bó to baa
yuw ɛ? Kɛɛɛy bó to nu ɛ yuw.
Nɲwa' Nyo' gayte lɛ,

“Diɛw yibo to nu ɛ gɛn yí ɛkolɛ
ke nshɛ le kecii,

ɛ njeme wvubo gɛn buy yí
ɛbuw ɛ wonj e ecii.”

19 Mɛ ɛ mbvuu ɛ no mbiite lɛ
laa fí nu lɛ bonyii bo Islael to
diao yuw, fanj yaa yuw ntay
ɛ? Muses to nu ɛ yaw gay lɛ
Nyo' gayte lɛ,

“Me nu ɲke enge é kendonj
ebene ben bô ketum

ke bonyii bo ɛcici le,

enge é shém eton'yi ben bô
ketum ke bonyii bò nu
biyuj e.”

20 ɛ Yɛsaya bvuu jeme lo sɛ
nfan lɛ Nyo' gayte lɛ,

“Bonyii bò se baa egomte me
nu bò nu ɛ yen me le.

ɛ me ɛ nduɲɛ ɛkolɛ kem ê
bonyii bò se baa ebiite
me kɛ.”

21 Geenɛn fi ɛkumɛ bonyii bo
Israel nu ɛ Nyo' to gay lɛ,

“ɛdiuw ecii nu kɛ no me nshee
ɛ me ɛ nɛke can keen-
fiisen bonyii,
geenɛn ɛ bó tɛmyi kɛ ɛ è nu
bikuu gɛne ê yibo je le.”

11

*Kɛ Nyo' baa mum ma wa lo
bonyii bo Islael kɛ*

1 Mɛ ɛ mbvuu ɛ no mbiite
lɛ laa Nyo' nu ɛ ma wa lo
bonyii bew ɛ? Kɛ è nu nonɛn
kɛ! Me kebɛɛ nu ɛ me nu wee
wvu Islael. Me nu waa yew
Abla'am, ɛ me mbuy ê kfuu di
Benjamin e. 2 Kɛ Nyo' baa ma
wa lo bonyii bew bò wvù to
cawɛɛ wase ɛ è bɛɛ lo kɛ. Kɛ
ben kee fiɛɛ fi Nɲwa' Nyo' jemyi
ɛkumɛ Elayja no wvù to beele
fô Nyo' le ɛkumɛ fiɛɛ fi bonyii
bo Islael to gee le? 3 Wvù to
beele gayte ê Nyo' lɛ,

“Tata, bó nu ɛ yuwye wase
bonyii buw bo ntum e,

ɛ sâw bitanj biuw bi ncese le.
ɛ sheke kɛ wase me maanj,
ɛ bó bii wase tɛn me le
keemɛɛ.”

4 Wvù to beele nonɛn ɛ Nyo'
tfuse ê wvù lɛ la? Wvù to nu
ɛ tfuse ê wvù lɛ,

“Me nu ɛ ɲgɛɛ bonyii bò è nu
bem ɛ bó nu bontfuke
bosooshwi (6,000),

ɛ bó ke baa tum wase nvuu
fwe dvu Baal * kee-
bunle fó kɛ.”

5 ɛ nu kɛ lɛɲlɛɲ no fí nu ke-
few ke keseen kin e. Bonyii
bomew nu kɛ naa dvù Islael
caan bò nu ɛ shɛɛ bò è nu bo
Nyo' le. ɛ boban nu ɛ wvù caw
nje fitele fiew fi jee fô bó le.

10:17 Jon 17:20 10:18 Mben 19:4

Yɛsa 65:1; Lum 9:30 10:21 Yɛsa 65:2

Fili 3:5 11:2 11:29; Mben 94:14; Yɛli 31:37

Baal wvun to nu fimooso. 11:5 9:27

10:19 Dito 32:21; Lum 11:11 10:20

11:1 Lem 22:30; 2Kol 11:22; Gal 1:13-14;

11:3 1Bfn 19:10, 14, 18 * 11:4

11:6 4:5; Gal 3:18

⁶ Ɛ è fɛn nu ɛ wvú to caw nje fitele fiew fi jee, tu kɛ è bvuu nu nje lemme dimew ɛ bó to ge kɛ. Ɛ è to nu nje lemme dimew ɛ bó ɛ ge, tu kɛ è nulo é ebvuu enu ɛ è nu fitele fi jee kɛ.

⁷ Fiɛɛ fi me ngayte nu ɛ la? Fí nu ɛ bonyii bo Israel nteen to baa ghan enu teytey é Nyo' ejise no bó to gomte kɛ. Ɛ to nu kɛ bonyii bò Nyo' to cawɛɛ bò to nu ɛ ghan kɛɲkɛ je keenu teytey é wvú ejise. Geenɛn, ɛ Nyo' ge ɛ mvuntelem mvu kebesɛ ke bonyii le tɛme ghaw mɛy nonɛn. ⁸ Fifin nu no bó to saɲɛɛ ɛ,

“Nyo' to nu ɛ ge ɛ bó no funfunɛ,
ɛ ejise ɛbo fanɛ yaa ebvuu eyene mwɛɛm e kɛ,
ɛ bitem bibole yaa yuuke mwɛɛm kɛ.
Bó ɛ no nu kɛ nonɛn ɛ to ɛ buy ɛbɛn e.”

⁹ Ɛ Dawe to nu ɛ jeme tɛn le,
“Nyo' ege é mwɛɛm mvudien mvù bó diee yuuke njon

enjim bó diɛwɛ lawe le,
ebvuu ekoo bó diɛwɛ ketam e. Mvù etu fiɛɛ fi nu esɛn lo bó etufe,
é emum enu nlawma gee di-bole.

¹⁰ Nyo' ege é ejise ɛbo ejiiim wvu ɛ fo bó eyɛnè lo mwɛɛm e kɛ.
Wvú ege tɛn é jím yiɓo enjgvuushɛ emɛy lo nonɛn.”

¹¹ Me ɛ no mbiite ɛ laa è fɛn nu ɛ bonyii bo Israel to baytene nɛn keegbwe emɛy

lo fokuse ɛ? Kɛ è nu nonɛn kɛ. Kebefɛ kè bó to gee to nu ɛ kaa to lo bô mboyma fô bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel e, wvu ɛ bonyii bo Israel ebenè kendonɲ. ¹² Ɛ è fɛn nu ɛ kebefɛ kè bó to gee to nu ɛ kaa to ɛ è nu bô bvujonkɛ yí nshɛ le, ɛ ngbwe wvù bó to gbweɛ to ɛ è nu bô bvujonkɛ fô bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel e, tu bvujonkɛ bvù nu ke enu seke bonyii bo Israel bocii ɛ bee Klistu le nu ke enu nɛɛ?

Fo bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel emum ekfune gvuw bó bonyii bo Israel kɛ

¹³ Me ngomte keenjeme ke-seen ɛ è nu é ben bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel. No me nu waa ntum Jisos fô bonyii bò yaa nu kɛ bo Israel e, me ɛ mum ɛ no njoo lemme diem ɛ è nu fiɛɛ ɛ fi kuuke. ¹⁴ Ɛ me ngee nonɛn wvu ɛ me enge é Bojuu bosɛɛ ebenè kendonɲ, é fí ekum bó le, é bomew bó le ke eboy. ¹⁵ Ɛ è fɛn nu ɛ Nyo' to dioo ma bonyii bo Israel ɛ fifin ge ɛ bonyii bomew yí wonɲ e kase tu fiɛɛ fimwaan bô bo Nyo', tu è nu ke enu seke wvú ɛ kase ɛ fiɛɛn bó, é fi nu nɛɛ? Fí nu ke enu lo diɛwɛ seke wee ɛ kpwe ɛ kase ɛ buy yí kpwe le. ¹⁶ Ɛ wee guse bvulɛm ɛ baa sâ' dvú é Nyo', tu bvulɛm bvudvu bvucii nu enu wase bvú Nyo' le. Kete ɛ no nu ɛ gɛɲ yidvu nu yi Nyo', tu tíɛw kete kedvu nu enu tɛn yi Nyo'.

¹⁷ Geenɛn, é è fɛn nu ɛ tíɛw kete yimew nu ɛ bó to faashe

lanjye mum jo wase ε è nu ben bò nu kete ke Olif e ke ekow, to shfuwye yî kete ke Olif kè bó yele lo le fò tíew yimew ye to nɛn'yεε, wvu le ben ekɛɲke tɛn joo yì nɛn'yi yî kete kedvu le,¹⁸ tu kɛ ben kɛɲke keekfune gvuw ben ε bo tíew yidvu ye kɛ. E ben kfune gvuw ben ε bó, é ben no kumyì le ben nu kɛ lo tíew. E è yaa gee ben ε gɛɲ sɛ nu dvú kɛ. E gee gɛɲ ε ben sɛ nu dvú.¹⁹ E nulo é wee mvu ben e enɛ ejemyi le, “Kɛ bó to faashi tíew keeshfuw ε è nu me fò.”²⁰ E nu keceey. Bó to faashi bó lanjyi njefo kɛ bó to kɛɲke mbee kɛ. Ben ε no nu fò tɛmyi nje fitele fi ben lese yî Klistu le. Nonɛn, fo ben emum ebensee ye kɛ. Ben enù nfan nfan.²¹ Ben ekeè le é Nyo' nu sɛ wvú to nu ε bawcɛ tíew kete kè bó yele lo kiε, tu kɛ è nulo tɛn é wvú ke ebawcɛ ben kɛ.²² Ben etaa le eyɛn le Nyo' kɛɲke fitele fi jee baay bvuu kɛɲke tɛn fitele fi cewcew e. Wvú ké no cewcewe bò bonyii bò nu ε gbwe, geenɛn dunçi fitele fi jee fò ben e fɛn é ben nu ε mɛy ε no bii ê je ye le. E fuw kɛ nonɛn, tu wvú nu ke efaashɛ tɛn ben elanj.²³ E dioo tu fò bonyii bo Israeɛ e, é bó kumene lo ε no kɛɲke mbee, é Nyo' ekase ejo bó eshfuwye yî kete kiε le, njefo è nu fiεε ε Nyo' kɛɲke mvunɔay keekase ege.²⁴ Ben ekeè le, é ben nu tíew ε bó to faashɛ yî kete ke Olif e kè kuu ε è nu ekow, to shfuwye yî kè bó yele lo le, ε

è nu fiεε ε fí yaa kɛɲke keenu nonɛn kɛ, tu kɛ è nulo é bó ekase ejo tíew yì è nu yi kete kè bó yele lo yì bó to faashɛε wase ekase etfuushɛ yî kete kedvu le efey lo nonɛn e?

Nyo' camte shen fò wee tfuule

²⁵ Boom bo bwεεm e, me ngomte le ben ekiεε keceey kin kè nu ê nnyile le, wvu le fo ben ke enɛ ebensee ye le ben feefene baay kɛ. Fí nu le ekole kè tɛmyɛn nu ε to fò bonyii bo Israeɛ e nteen. E bó nu ke etɛmyi kɛ bikuu nonɛn egeɛn ebuy seke bonyii bò yaa nu kɛ bo Israeɛ bocii bò nu keeley ngoo bonyii bo Klistu le ε ley wase.²⁶ Fí nu ke edioo ε kooy nonɛn, é bonyii bo Israeɛ bocii emum eboy. E nu fí fi bó to saɲεε ε Nyo' gayte le, “Wee wvú nu ke ebvuse bonyii nɔɔw e nu ke ebuy Sayon.

Wvú nu ke ebvuse gee di befe ê kfuu di Yakow e.

²⁷ E fifin nu monkan mò me nu nɲke enɔgbwo bee bó seke me ε ncake bibefe bi-bole.”

²⁸ E keba ke saaka wvú jee wvu Nyo' le nu ε bonyii bo Israeɛ nu bonyii bo bvuban e fò Nyo' le nje yene. E dioo etu ê keba ke ncaw wvú Nyo' to cawεε wase bó le, nu ε bonyii bo Israeɛ nu lo fitele fiew nje monkan mò wvú to gbwolεε bò bo'icee cee bó.²⁹ Fí nu nonɛn njefo é Nyo' nya wase nnya ê wee, wvú saa ebvuu ekase efi kɛ, é wvú tenɛ wase

wee, wvú saa ebvuu ekase ecine wvú le ke. ³⁰ No ben bonyii bô yaa nu ke bo Israe! to shee nu yaa yuuke Nyo' le ke, geenε ε no nu keseen ε wvú ε cam wase shen fô ben e njefo bonyii bo Israe! baa eyuuke wvú le ke, ³¹ è nu ke lenlen no bó ten baa eyuuke Nyo' le keseen wvu le shen yì wvú cam fô ben e ege é wvú ke ecam ten shen fô bó le. ³² Fieε fi nu nu le, Nyo' nu ε lese bonyii bocii yî ncaw ekole kè temyεεn e, wvu le è nelo é wen ecam shen fô bó le bocii.

Mbense enù fô Nyo' le

³³ O, ben etaa eyen, bvukuke bvù è nu bvù Nyo' le nu naa lo bvù baay, ε bvufee bwew nu naa lo ten bvù baay, ε mwεεm mvù wvú kee nu ε wvú kee naa lo ten baay! Ke è nulo é wee ekiεε je yì wvú kpwanεene mwεεm jó ke. Ke è nulo é wee ekiεε je yì wvú gee mwεεm mwew jó ke. ³⁴ Fifin nu no bó sanεε é Nwa' Nyo' le le, “É nu yeε dvú wvù kee ηkpawwεε Tata? É è nu yeε wvù nulo etefe wvù?” ³⁵ É nu yeε dvú wvù ke nu ε nya wase Nyo' bô fieε wvu le Nyo' ke ekase elaw wvù?” ³⁶ Mwεεm mvunciim nε fô wvù le. Mwεεm mvunciim fey can ye le, ε mwεεm mvunciim nu nje ye. Mbense enù fô wvù le sekeciε sε ηka. Fí enù nonεn.

12

Ben enya bikuu binεn ê Nyo'

¹ Boom bo bwεεm e, no Nyo' nu ε cam wase shen fô beene le, me ε mum ε no ηkule can le ben enya bikuu binεn ê Nyo' diεwε mwεεm mvu ncese le mvù beε mvuyuum yuule ε Nyo' ε bee le. Fifin nu je yì len fô ben e keebunlee Nyo' jó le. ² Fo ben ebii mwεεm mvù bonyii bo yî nshε le fen gee ke. Ben ecine é Nyo' enyaa ben bô bonkpawwεε bô bofε, é bó ekumene ben. É ben gee nonεn, é ben emum ekiεε keeyeese kee fieε fi Nyo' shieele, fi è nu fi jee, ε Nyo' ε bee dvú, ε fi ε jon wvù le ε gen ε mεse.

³ Me diεwε wee wvù Nyo' nu ε buw e, nu ε me ηgomte keengay ê ben bocii le, fo wee ekpwawci ekumε ekole kew le wen nu fieε fimew fele fieε fi wvù nu ke. Wee ekpwaakè ekumε ekole kew ê je yì len e. É wee ekpwawci bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya é wvù le. ⁴ Beene kee le ye wee nu yimi-aan, kenke biba jεy jεy, ε biba bidvu kenke lemme jεy jεy. ⁵ É nu ke lenlen no beene nu. Naa no beene cim nu nteen, nu ε beene nu ye mi-aan yî Klistu le. É wee mvu yaa nu fô ekole kew e maan ke. ⁶ Beene kenke nnya jεy jεy bii je yì Nyo' nu ε buw beene jó le. Beene emum el-emtè dvú. É nnya wee nu keeteete ntum Nyo', é wvù no

teetè bii nfew mbee wvù Nyo' nu ε nya ê wvù le. ⁷ Ε nnya wee nu keelemte fô bonyii le, é wvù no lemtè fô bó le. Ε yi wee nu keeyεεyi bonyii, é wvù no yeεyi. ⁸ Ε nnya wee nu keeyvuwse mvuntelem mvu bonyii le, é wvù no yvuwsè. Ε yi wee nnya nu keenyaa mwεem ê bonyii, é wvù yene can ye. Ε yi wee nu keetaale fô bonyii le, é wvù no taalè fô bó le bô fitele fiew ficii. Ε wee nu ε ye nnya nu keecamte shen fô bonyii le, é wvù no camtè yuuke njon.

Nkone wvu keceey

⁹ Nkone wene keηke keenù wvu keceey. Ben ebanè fiεε fi befe, leme ε è nu yî fiεε fi jee le. ¹⁰ Ben ekonènè bikuu binen bô fitele ficii diεwε boom bo bwee wan e. Ben efelè naa lo bonyii bocii yî n'wvum wvù ben nyaa ê bonyii le. ¹¹ Fo ben egeè ηgoy κε. Mvuntelem mvunen eyvuwsè sekecii ε ben lemte lemme di Nyo' le. ¹² Ben elanlanè yî fiεε fi ben taale fwe yî dvù le kee le ben nu ke ekeηκε le. Ben ekuulè shém yî bonεw e. Ben enù yî bunle le sekecii. ¹³ Ben eficì bonyii bò è nu bo Nyo' le bò fuute. Ben efisenè botolo yéw yene le taale fô bó le ntay.

¹⁴ Ben elekè le Nyo' elan ε è nu kembonen yî bonyii bò

bone bikaa ê ben ejim e. Ben elekè ε è nu kembonen fô bó le. Fo ben elekè le eto lon fô bó le κε. ¹⁵ Ben elanlanè ben ε bonyii bò lanlanè, enù yî yii le ben ε bonyii bò nu yî yii le. ¹⁶ Ben eceè yî fiεε le fimwaan. Fo ben ebenseè ye κε. Ben ekoolè nsán ben ε bonyii bo ncεw ncεw. Fo ben ejò le ben kee mwεem fele no ben kee κε.

¹⁷ Fo ben etfuusè kebefε bô kebefε κε. Ben ekeηke ηkpawce keegeε ε è nu mwεem mvù bonyii bocii yene le è nu mvù jee. ¹⁸ Ε je nu dvù, no ben yene, é ben no momtè keecee yî nyεkeey e ben ε bonyii bocii. ¹⁹ Nsáa γεm shém, fo ben eyuu emomtè naa lo keetfuisse εnvuke κε. Ben ecine dvù é Nyo' ke edunεε shém ye yî ffuuke ê bó. Ε nu fi fi bó nu ε san le,

“Εnvuke nu ε è keηke me keent-fuse.

Ε nu me wvù nu ηke enlaw bó.

Fifin gayte Tata Nyo'.”

²⁰ Fì è nulo é ben egeè nu fin fi bó san ê Nwa' Nyo' le le, “Ε jen yuu wee wo bvuban, é wo nya fiεε ε wvù die. Kendon ε no yumte wvù, é wo nya fiεε ε wvù wu. Ε wo ge nonen, é ken'wuumεn enu fô wvù εfa.” ²¹ Fo ben ecine é kebefε eso ben κε. Ben esoò lo kebefε bô mwεem mvù jee.

12:7 Lem 6:1-3; 2Kol 9:5, 7 **12:9** 2Kol 6:6; 8:24; 1Tim 1:5; 1Bi 1:22; 1Kol 13:4-7

12:10 14:15; Jon 13:14-15; Gal 5:13; 6:3, 10; Efe 4:2; Fili 2:2-3 **12:11** 8:9; Gal 5:25; Mwm 3:15 **12:12** 5:2-3; 8:24-25; Mat 24:13, 22; Luk 18:1; 1Kol 10:13; 1Tes 2:14 **12:13** Gal 6:10; Ibu 13:2 **12:14** Mat 5:44 **12:15** Job 30:25; 1Kol 12:26;

2Kol 11:29 **12:16** Bηgn 3:7; 1Kol 1:10-11, 19-20, 27-28; 8:1 **12:17** Bηgn 20:22;

1Kol 6:7; 1Tes 5:15; 1Bi 3:9 **12:19** Dito 32:35; Mat 5:39 **12:20** Bηgn 25:21-22;

Mat 5:44

13

*Beene eyuukè bonyii bò
kenjke mvungay mvu sa' le*

¹ Wee tfuu kenjke keeyuukè bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le, njefo ke mvungay nu dvú se mvú ne fô Nyo' le ke. Boba bò saake nu ε è gεke Nyo'. ² Fí ε mum ε no nu le é wee dunçi ekole kè temyεen ê bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le, tu mweten dunçi ε è nu ê bonyii bò è gεke Nyo'. E bonyii bò dunçi ekole kè temyεen teje ε è nu ηgew yí bikuu bibole. ³ Ben ekeè le bonyii bò saake won nu ε bonyii bò kenjke kenje kè jee yaa ké no fane bó ke. E ké no fane bò befe kenje. E wo shieele le ke wo nu efane bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le, é wo mum no geè le fiεε fi jee, é bó emum ebensee wo. ⁴ Wee wvù saake bonyii nu ε wvú lemte ε è nu fô Nyo' le le bonyii eceè ntay. Geenεn, é wo ne ε no gee fiεε fi befe, é wo mum no fane wvú, njefo ke mvungay mvù bó nya ê wvù keeleese bonyii yí ηgew e nu mvu εcici ke. E nu wee lemme wvu Nyo' wvù dunçi shém Nyo' yí ffuuke fô bonyii bò gee mwεem mvù befe le. ⁵ Nonεn ben kenjke keeyuukè bonyii bò saake won e, ε è yaa nu ke le njefo ben fane shém Nyo' yí ffuuke ke. Ben eyuukè ten wvu le fo fiεε enu dvú fi esaake ben fô fitele le

ke. ⁶ E neε fiεε fi gee ε ben se laanke ten shile, njefo bonyii bò kenjke mvungay mvu sa' le lemte ε è nu fô Nyo' le, ε bó ε nya kefew kebole kecii yí lemme didvu le. ⁷ Ben enyaà fiεε ficii fi ben kenjke keenya ê wee tfuu. E è nu shile keelan, é ben lan. E è nu keelaw mwεem mvù ben kenjke keelaw, é ben law. E è nu wee wvù ben kenjke keefane wvú, é ben no fanè. E è nu wvù ben nu enya ε è nu n'wvum ê wvú, é ben nya.

Ben ekonenè bikuu binen

⁸ Fo wee ekenkè naa lo fioo bô wee mvu efey fioo yí è nu kenkonεn ke. Ben ekeè le, é wee koonjke wee mvu, tu wvù nu ε gεε wase bonci bocii. ⁹ Bonci bo Nyo' le bò gayte le, “Fo wo ejan kpweεε wee, fo wo eyu wee, fo wo econ bvucou, fo wo edewkenè ejise ke,” naa noo nci wvù la, nu ε bó ε taashε yí nci wvù gayte le, “E koonkè waa bwoo no wo koonjke ekole kuw” e.

¹⁰ E wee koonjke wee mvu, wvù saa ebvuu ege naa lo fiεε fi befe bô wvù ke. Nonεn é wee koonjke wee mvu, tu wvù nu ε gεε wase bonci bocii.

¹¹ Ben egeè mwεem mvun nonεn kee no kefew nu wase keseen. Kefew nu ε kí ε kocεn wase fô ben e keekamse. Ben ekamse njefo kefew kè Nyo' nu eboyse beene nu wase nceencee fele no kí to shee

nu seke beene to lesεε fitele yî Jisos Klistu le. ¹² Entañ kaa wase, ε ekfun yuule wase too. Beene emum elañ gee di εjiwε le, ejo wase ε è nu gee di n'yuule diεwε mwεεm mvu jem e. ¹³ Beene eceè nce wvù kenke n'wvum diεwε bonyii bò læne emvunsheen e. Fo ben ediekenè, wukene gee diεwε bwé le kε. Fo ben ewuù mbvuum ε mó kooole kε. Fo ben eceè nce nnyen kenjan noo nce nsake kε. Fo ben ewaalè waa bvuu kenke kenghew kε. ¹⁴ Ben ejo ε è nu nce Tata Jisos Klistu yî yene le. Fo ben enya naa lo bvudvuu ê nyam ye wvu le ben egee mwεεm mvù befe mvù yî shieele kε.

14

Fo wee esaakè wee mvu ke

¹ Ben efiisenè bonyii bo wεεyi yî mbee le ê ben ente. Fo ben ε boba bonyii ebeeke ε è nu mbew yî mwεεm mvù bó kpawci le è nu mvu len keege le kε. ² Wee mvu nu ε wvù benje le è nulo é wen ediee fiεε ficii. Geenε ε wee mvu wvù mbee we wεεyi nu ε wvù diee kε fiew ε è nu mbáse yî bó keeke lo. ³ Fo wee wvù diee fiεε ficii yaa nyaake, enyεnsè wee wvù nyaake kε. Fo wee wvù nyaake, esaakè wee wvù diee fiεε ficii yaa nyaake mum sumtene lo nsaw we kε, njefo bó bocii nu ε Nyo' ε fiisen bó. ⁴ ε nu wo wvù yεε keesaake

wee lemme wee mvu mum sumtene lo nsaw we? ε kenke cee ekole we keeke eyen laa waa we lemme leeme ntay nuu wvù gbwee lo le. ε wvù nu ke eleem we, njefo Tata nulo eleke wvù we é wvù eleem ntay. ⁵ Wee mvu nu ten dvù wvù joo le εdiuw yomew nu yo baay baay ê yomew e. ε wee mvu joo fiew le εdiuw εcii nu ke lenlen. Fiεε fi nu, nu kε le fo wee ekεnkε kemañen ê ηkpawce we le yî fiεε fi wvù leeme yî dvù le kε. ⁶ Wee wvù joo le εdiuw yomew nu yo baay baay gee nonen keenya n'wvum ê Tata. ε wee wvù diee fiεε ficii diee ten keenya n'wvum ê Tata, no wvù gee nonen no nyaa keyoone ê Nyo'. ε wee wvù nyensee keediee fiεε ficii nyensee ke ten keenya n'wvum ê Tata, no wvù nyaa ten keyoone ê Nyo'. ⁷ Beene ekeè le é wee nu dvù, tu kε è kenke wvù ekole kew kε. ε wvù kpwe lo, é saa ekεnkε wvù ekole kew kε. ⁸ ε beene nu dvù, tu beene nu kε beene ε bo Tata, beene é kpwe, tu beene nu kε beene ε bo Tata. Nonen, kenεε beene nu dvù, kenεε beene ε kpwe, tu è kenke kε Tata beene. ⁹ ε nu shiee wvù Klistu to kpweε kase buy yî kpwe le no nu dvù. Wvù to ge nonen wvu le wen enù Tata bonyii bocii bò bεε dvù bó bó kpweken wase. ¹⁰ Nonen, è nu nje la wvù wo saake waa bwoo mum sumtene lo nsaw we? ε è nu ten nje la

13:13 Luk 21:34; Efe 5:18 **13:14** Fili 2:5; Kolo 3:15 **14:1** 1Kol 8:1-13; 9:22; 10:23-33; Kolo 2:16, 20-22; 1Tim 4:4-5; Ibu 13:9 **14:1** 15:7 **14:2** Dan 1:8; 1Kol 10:25-28 **14:5** Gal 4:10 **14:6** 1Tim 4:3-5 **14:7** 2Kol 5:14-15; Gal 2:19-20
14:10 2:6

wvù wo nyensee waa bwoo? Ben ekeè le beene bocii nu ke eleem fwe dvu Nyo' é wvù esaw beene. ¹¹ É nu fiεε fi bó nu ε san le,

“Me wvù Tata ηgayte le, no me nu dvú,

wee tfuu nu ke etum envuw ê me ejise,

é wee tfuu ejemyi bô diuw we le me nu Nyo'.”

¹² Fí ε mum ε no nu le wee mwaan mwaan beene le keηke keeke eleem ê Nyo' ejise see no gee diuw to nu.

Fo wee ege fiεε fi waa bwee egbwe lo ke

¹³ Nonεn, fo beene ebvuu esaake wee noo wee mum sumtene lo nsaw ke. Fiεε fi beene keηke keegeè nu le wee dioo gee fiεε no yene fo enu fiεε fi ege é waa bwee ebayten yî dvú le keηεε egbwe lo ke.

¹⁴ Me ηkee naa lo, ε me ε mbee diεwee wee Tata Jisos e le ke fiεε fidien fimew nu dvú εfinefin fi nu se fi yuule lo ke. Geenεn, é wee mvu ne ε no yene le fiεε fidien fimew nu ε fi yaa yuule ke, tu fi nu enu ke nonεn fô wvù le. ¹⁵ É wo diee fiεε ε fi beete bô waa bwoo, tu ke wo bvuu dunçi keηkonεn fô wvù le ke. Fo wo ecine é fiεε fi wo diee ege é waa bwoo wvù Klistu to kpwee nje ye, egbwe lo ke. ¹⁶ Nonεn, fo wo ege é fiεε fi jee fi wo gee ke enε etu fi bó ejemyi wase le è nu fi befe ke. ¹⁷ Ben ekeè le ke bvunfon bvu Nyo' le nu fiεε fi ekumε mwεεm mvudien

bô mwεεm mvuwuun ke. É nu fiεε fi ekumε keekεηke nce wvu teyey bô wvu nyεkeey noo keekεηke nlanlan wvù nen'yi fô Keyoy ke Yuule le.

¹⁸ É wee lemte Klistu le ê yiyε je le, tu Nyo' nu eyuuke njon bô wvù, ε bonyii bensee ten wvù. ¹⁹ Beene emum ebii mwεεm mvù too ε è nu bô nyεkeey noo mvù fici beene keeyoote lo wee noo wee le.

²⁰ Fo ben ebefe bô lemme di Nyo' le nje mwεεm mvudien ke. É nu keceey le mwεεm mvudien mvunciim yuule lo, geenεn é wo diee fiεε fi nulo ege é wee mvu egbwe lo, tu è nu fiεε fi befe ε wo gee. ²¹ É nu fiεε fi jee keetun keedie nyam, keηεε keewu mbvuum, keηεε keege naa la fi nulo ege é waa bwoo egbwe lo. ²² É fitele fiuw beηe fiεε fimew e, é wo gee ε è no kee ke ben ε Nyo' bofεε. Njon wvu baay nu fô wee wvù shiee baa enu dvú fô wvù le keesaake ekole kew ke, njefo wvù gee fiεε fi wvù tomte le fi nu leη e.

²³ Geenεn, wee wvù diee fiεε keηke kemaηen fô fitele fiew e nu wase ηgew e, njefo wvù gee fiεε ε è yaa nu fi fitele fiew beηe dvú ke. Ben ekeè le fiεε ficii fi wee gee se fitele fiew nu ε bee, nu ε è nu kebefε.

15

Wee egeè fiεε fi ejeè ten waa bwee le

¹ Beene bô temyi keηke keekuulè shém bô gbwee di

bonyii bo wεεyi gbwee. Fo beene egeè fiεε ε è nu ke fi è nulo é ye ejee ke ε è nu beene ke. ² Wee mwaan mwaan beene le keηke keemomte keegeè fiεε fi ejeè waa bwee le keefici wvú ε mbee we kuu. ³ Ben keè ten le ke Jisos Klistu to gee mwεεm mvù ye ejeè ke ε è nu wvú ke. Wvú to gee fiew ε fi kooyi no bó san ε wee jemyi ê Nyo' le,

“Boncun bò bonyii nan'yi wo dvú nu ε tu yí yεm e.”

⁴ Beene kee lo le mwεεm mvunciim mvù bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le fwele to nu keetefe beene dvú, wvu le mvú ege é beene eleemè temyi, é mvuntelem mvuseεbeene eyvuwsè yí fiεε fi beene taale fwe yí dvú le. ⁵ Me nleke le Nyo' wvú gee ε bonyii leeme temyi bvuu gee ε mvuntelem mvu bonyii le yvuwsé, ege é ben eceè yí fiεε le fimwaan ben ε bonyii bocii bii no Klistu Jisos dunçi, ⁶ wvu le yí kentaashε le, é ben ebenseè Nyo' wvú nu Icee Tata wesebeene wvú Jisos Klistu yí diεw e miaan.

Ben efiisen wee tfuu lenlen no Klistu nu e fiisen ben

⁷ Ben emum efiisen wee tfuu ke lenlen no Klistu nu ε fiisen ben, é mbense egenè ê Nyo'. ⁸ E me ensee ê ben le Klistu to nu ε jo ekole kew diεwe waa lemme le fô Bojuu le keedunçe ê bó le Nyo' ké no jemyi keceey. Wvú to ge

nonen keetom ηkawma wvú Nyo' to nyaε ê bo'icee cee bó. ⁹ E wvú to bvuu ge nonen wvu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nelo ebenseè ten Nyo' nje shen yí Nyo' keηke fô bó le. Fifi nu no bó sanεε le,

“No fi nu nonen, me nu ηke embensee wo ente jo bonyii bò yaa nu ke Bojuu.

E me nu ηke en'yemte mbensee diee diuw.”

¹⁰ E fi bvuu nu ε bó ε san ε, “Ben bò yaa nu ke Bojuu, ben elanlanè ben ε bonyii bo Nyo' le.”

¹¹ E fi bvuu nu ten ε bó ε san ε, “Bonyii bò yaa nu ke Bojuu, ben ebenseè Tata. Bitum bicii, ben ebenseè Tata.”

¹² E Yesaya to bvuu jeme ten le, “Biay mi nu ke esan ê kfuu di Jεεε le.

E è nu wee wvú nu ke ebuy esaake bitum bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.

E nu yí ye le wvú bitum nu ke egeε bvufee bvubole.”

¹³ Me nleke le Nyo' wvú beene taale fwe yí ye le, eyinšen mvuntelem mvunen bô njon noo nyεkeey no ben nu ε lese fitele yí ye le, wvu le ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule le, é ben etaale ke ε è nu fwe sekecii yí fiεε fi ben kee le ben nu ke ekeηke le.

Shiee wvú Baul to sanεε ê je yí wvú to sanεε le

14 Boom bo bwεem e, me kebεε ηkee ntay le ben keηke naa kenje kè jee baay, ε ben ε yiηsen bô bvufee, kee ten keetefe bikuu binen. 15 Geenεn, yî mwεem mvumew e nu ε me ε nsaj ε nlooce ε ntooshe lo ben. E me ηge nonεn keenkume lo ben, ε è nu nje mbuwma wvù Nyo' nu ε buw me dvú, 16 le me enù wee lemme Klistu Jisos fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le. Me ηgee lemme din diεwε cee ncese le, nlemte yî saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le, wvu le bonyii bô yaa nu ke Bojuu enù diεwε ncese wvù Nyo' nu ε bee le, ε Keyoy ke Yuule ε seyse bó ε gee bó ε no yuule. 17 Nje Klistu Jisos, nu ε è nulo é me embensee ye yî lemme di me nlemte fô Nyo' le. 18 Ke è nulo é me emom lo enjeme ekumε fiεε fimew jεεy, efey fi Klistu nu ε ge wase fele yî yem e, le bonyii bô yaa nu ke Bojuu elese fitele yî ye le ke. Bó to lese fitele bii mwεem mvù me nto njemyi bô mvù me nto ηgee le. 19 E è to nu ten bii mvunγay mvu mwεem mvù dunji mvunγay mvu Nyo' le bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e mvù me nto ηgee le, noo yî mvunγay mvu Keyoy ke Yuule le. Nonεn, keekew Jelusalem ekenen egen ebuy keba kè Illilikum e, nu ε me ε nlooce wase ε nfewcε saaka wvù jee ekumε Klistu jó. 20 Me nto gee nonεn, ε shiee wem wvu baay nu le me enfewci

saaka wvù jee wvun ε è nu fô bó ke baa yuw wase ekumε Klistu ke, wvu le fo me ηke ene engen en'yoote yî kenffuy ke wee mvu le ke. 21 Me nto ηgee fifin mbii ε è nu no bó to sanεε le,
 “Bonyii bô bó ke baa see wase
 é bó ekumε wvù,
 nu ke eyen keceey kew e,
 ε bonyii bô ke baa yuw wase
 ekumε wvù, nu ke ekiεε
 wvù.”

No Baul to seysee keegen

Lum

22 E se jewse lene din me bokaj e nteen fo me ento é beene eyenεn. 23 Geenεn, ke-seen ke bvudvuu bvυ lemme le bvuu beε dvú biba bin e ke. Nonεn no me nse nshee nshieele wase bilum e keento é beene eyenεn, 24 nu ε me ηkpwaake, ηkee naa le beene nu ke eyenεn seke me nfele ηgene Sbεen. Me ηkpwaake ten le ben nu ke efice me yî lene diem e keengen embuy jó, seke beene ε mooce caan, me ε n'yuw njon é ben entelen. 25 Geenεn, keseen nu ε me nu engen Jelusalem yî lemme le fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bo jó le. 26 Me ηgene jó njefo bonyii bo mbee le bo Masedonia noo bo Akεya se nu ε no koonke keege kensuw efi bonyii bô è nu bo Nyo' le bô fuute dvú Jelusalem. 27 E to koη bó keege nonεn, ε è nu lo keceey le bó keηke keege fiεε fô bó le nonεn, njefo é bó bô yaa nu ke Bojuu nu ε keηke

wase fô mbuwma wvù fici biyoy bibole wvù è nu wvu Bojuu, tu bó kenke ten keefi Bojuu bô mwεem mvu yî nshε le fεn mvù Nyo' nu ε buw bó dvú. ²⁸ Nonεn, seke me ε mεse lemme din, ε n'yεn le fiεε fi bó suw nu ε ley can Bojuu le, é me emum enε jó, enfey jo ben, é beene eyεnεn, é me emum enjεn Sβεεn. ²⁹ ε me ηkee lo le me nu ηke endioo entoo ê ben e, entoo bô kembonεn ke Klistu le fô ben e ε kí ε yijεn.

³⁰ Boom bo bwεem e, me ηkule lo can ê ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo yî kenkonεn ke Keyoy ke Yuule le, le ben ebεne me le é beene etaashe ebunlee shiee le ê Nyo' fô me le, ³¹ le è nulo é me ηke embuy can bonyii bò yaa nu ke bo mbee le Judea. Beene ebunleè ten le bonyii bò è nu bo Nyo' le ke ebee lemme di me ηgene keenje Jelusalem e, ³² wvu le é Nyo' fεn nu ε bee, é me ηke entoo ê ben e n'yuuke njon, é fitele fiem elεetene ê ben enteleη. ³³ Nyo' wvù nu Nyo' nyεkeey enù ben ε bó bocii. Fí enù nonεn.

16

Boηgayma

¹ Me ηgomte keendunεε jεme yesebeene mi yî diee nu Fueβε é ben ekiεε wvú. Wvú fici yî lemme di Nyo' le ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Σεηκlia le. ² Seke wvú ε

to, ε ben fiεεn wvú diεwεε wee Tata le ê je yî è nu yî bonyii bò è nu bo Nyo' le. ε fiεε nu dvú fi wvú shieele le ben efi wvú dvú, é ben fi, ekeè le wvú nu ε fi wase bonyii nteen, ε fi ten noo me.

³ Ben egay Blisilia bô Akpwila le enya ê me. ε nu bonyii ε bó ε taashe bee bó yî lemme di Klistu Jisos e. ⁴ Bó nu ε kpwe to soy wase bó nje yεm. ε nu bonyii ε è yaa mey ke me maanη wvù nyaa keyoone ê bó ke. Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bicii nyaa ten keyoone ê bó. ⁵ Ben egay ten kentaashe ke bonyii bo mbee le kè taashi ê bó yew e enya ê me. Ben egay Abεnetus wvù nsaa yεm shém e. Wvú to nu wee wvu fwe keenu wee Klistu wonη wvù Esia le. ⁶ Ben egay ten Maalia wvù nu ε lem wase baay ê ben enteleη e. ⁷ Ben egay Andulnikus bô Junias e bò nu bonyii bem bo wonη e, ε bó ε lem wase ncaw bee bó. ε nu bonyii bò bó kee bó ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e. ε to yaw bó lese fitele yî Klistu le ê me le. ⁸ Ben egay ten Ambliyatus wvù nsaa yεm shém wvù bee wvú nu ε taashe yî Tata le. ⁹ Ben egay Ubanus wvù nu ε taashe bee bó yî lemme di Klistu le, egay ten Stacis wvù nu nsaa yεm shém e. ¹⁰ Ben egay Ebeles e. ε nu wee ε wvú dunεε wase le wen leeme bô Klistu temyi. Ben egay ten

bonyii bo yew dvu Alistobulus e. ¹¹ Ben egay 'Elodion wvù wee wem won e, egay ten bonyii bò nu ε taashε yî Tata le bò nu yew dvu Nasisus e.

¹² Ben egay ten Tilfena bô Tilfosa le. Ε nu bokεne ε bó lemte lemme di Tata le. Ben egay Basis e wvù nu fitele fiem. Ε nu ten kpwoon ε wvù ε lem wase lemme di Tata le naa baay. ¹³ Ben egay Lufus wvù Tata nu ε caw wee we le, egay ten bwee wvù me njoo le è nu ten bwεem e. ¹⁴ Ben egay Asinklitus bô Fligon noo Emis noo Batlobas noo Emas, noo boom bo bwee wesebeene le bò nu bô bó le. ¹⁵ Ben egay Filologus bô Julia le, egay Nelius bô jeme ye le. Ben egay ten Olimbas bô bonyii bò è nu bo Nyo' le bò nu bô bó le. ¹⁶ Ben egaynen bikuu binen e, enoεcε ê ηηoεcε bonyii bo Nyo' le. Bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bicii gayte ben e.

Ntefe wvu fokemεse

¹⁷ Boom bo bwεem e, me nleke lo ben le ben eyenè ekumε bonyii bò too bô kenɣawsen jewsee ben bô n'yεeyi wvù kicine wvù bó to yεeyεε ben dvú le. Ben elewtè lo boba bonyii. ¹⁸ Ben ekeè le ke boba bonyii yaa lemte ε è nu Tata wesebeene wvù Klistu le ke. Bó lemte ε è nu fô etew εbole. Bó joo njeme wvù yeke wvù è nu wvu kenλεema lele bonyii bò nu se bó kee

fiεε dvú. ¹⁹ No bonyii bocii nu ε yuw wase ekumε ben le ben nu bonyii bò yuuke fiεε gee, me ε mum ε no n'yuuke njon bô ben. Geenεn me ηgomte le ben efefenè, ebii ε è nu fiεε fi jee le, yaa kenke kebo fô fiεε fi befe le ke.

²⁰ Ε shεete wase caan é Nyo' wvù è nu Nyo' nyεkeey etufe Satan é ben eben yî dvú le bô bikaa. Me nleke le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen kew é kí enù ben ε bó. ²¹ Timatio wvù lemte bee wvù yî fiεε le fimwaan gayte ben e. Ε Lushus bô Jason noo Sosibata bò nu bonyii bem bo won e gayte ten ben e. ²² Me wvù Tetius wvù Baul jemyi ε me nsaanke ηwa' wvun, ηgayte ten ben e ê diee di Tata le. ²³ Gayus wvù me wvù Baul cee ê wvù yew, ε kentaashε ke bonyii bo mbee le kecii ke fen taashi dvú gayte ben e. Ε Elastus wvù nu wee ntfu wvu ê kelaante kin e, bô waa bwee wesebeene wvù diee nu Kpwatus gayte ten ben e. ²⁴ [Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonen kew é kí enù ben ε bó. Fi enù nonen.] *

Mbense enù fô Nyo' le

²⁵ Mbense enù fô Nyo' le. Ε nu wvù wvù nulo ege é ben etemyi ntay bii no saaka wem wvù jee jemyi. Saaka wvù jee wvun nu wvù me nfewci ekumε Jisos Klistu. Wvù to

16:13 Mak 15:21 **16:16** 1Kol 16:20; 2Kol 13:12; 1Tes 5:26; 1Bi 5:14 **16:17** Mat 7:15; 2Tes 3:6; Tay 3:9-10; 2Jon 10 **16:18** Fili 3:19; Kolo 2:4 **16:19** 1:8

16:20 1:7 **16:21** Lem 16:1 **16:23** 2Tim 4:20 * **16:24** Ke boηwa' bo boyvuum nteen bò bó to yawεε san diεw Nyo' jó kenke kencim kin ke. **16:25** Efe 1:9; 3:4-5; Kolo 1:26

shee nu kenyile ke fiεε le ε
 bó to nyile ε è bεε naa lo
 bvuyvuum e, ε keseen nu
 ε bó ε duηce wase ê beene.
²⁶ Kinyile kin nu ε bó ε duηce
 wase. Mwεεm mvù bonyii
 bo ntum Nyo' le to saηεε nu
 ε ge wase kí ε buy εmwa fô
 bitum bicii le. Nyo' wvù mεy
 lo nu wvù gayεε le bó eduηce
 ê bitum bicii wvu le bó elese
 fitele yî ye le eyuuke wvú le.
²⁷ Mbense enù sekecii fô Nyo'
 wvun wvù è mεy ke wvú wvù
 feefene le, fele yî Jisos Klistu
 le. Fí enù nonεn.

**Nwa' wvu fwe wvu
Baul to san̄εε ê
kentaashε ke
Kol en
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Kol en wvu
fwe wvun e**

Kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Kol en nu ε è to kεw Baul. Wvú to san̄ ηwa' wvu fwe wvun keetefe bó ekumε fitele fi bó lese yí Klistu le noo mwεem mvumew ekumε Klistu. Kol en jan to nu bvudvuu ε way dvúmte lo jó, ε bonyii bo jó bensee ye ekumε nce woη wvubo, ε fiεε fi ekumε nnyen kenjan nu ten jó baay, ε bó ten bunlee bonyo' nteen. Baul yam ε jeme ê ηwa' wvun e ε è nu ekumε mwεem mvù yaa jee ke mvù to kooyi entelen jo bonyii bo mbee le. Keba ke 13 nu kè dun̄ci le kenkonen nu nnya Nyo' yí fele lo nnyá cii. Keba kedvu kin yen'yi le è nu kè bonyii baay kee ê ηwa' wvudvu wvun e.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun e

1:1-9 Kenkεwce

1:10-4:21 Ken̄gawsen entelen jo kentaashε ke bonyii bo mbee le

5:1-7:40 Ekumε nce nnyen kenjan noo nce kpwoon bô dweese

8:1-11:1 Ekumε bonyii bo Klistu le bô ekumε bò yaa nu ke bonyii bo Klistu le

11:2-14:40 No è nulo é kentaashε ke bonyii bo mbee le egeè mwεem bô je yí bó ebunleè jó

15:1-58 Bonyii bo mbee le nu ke ebuy yí kpwe le no Jisos to buyεε

16:1-4 Nnya yí bó to nyaa keefi bonyii bo Klistu le bo Judea dvú

16:5-24 Nseyse wvù Baul to gee noo kemεse ke mwεem e

¹ ε nu me wvù Baul wvù Nyo' to cawεε no wvù shieele le me enù waa ntum Klistu Jisos. Me nu bee Sostenes wvù waa bwee wesebeene.

² Nwa' wvun gene fô kentaashε ke bonyii bo Nyo' le bo Kol en bò wvú nu ε taashε bô bo Klistu Jisos, ε baa ε gεε le. Nyo' to caw ben le ben enù bonyii bò è nu bew, no bonyii bocii bò ten̄e diee di Tata Jisos Klistu le mondvuum monciim e nu. Wvú nu Tata wesebeene len̄len̄ no wvú nu wvubo.

³ Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leetene.

ε Baul nya keyoone no Nyo' nu ε buw bonyii bo Kol en

⁴ Me ηké no nyaa keyoone ê Nyo' sekecii nje ben, njefo wvú nu ε buw ben, no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu Jisos.

⁵ No ben nu ε taashε ben ε bo Klistu Jisos nonen, Nyo' ε mum ε tfuw lo nnya yí yene le jé le jé le, εfey mvunciim keeke fiεε ficii, bvuu kee kee-jeme fiεε ficii n̄tay. ⁶ Nnya yin

fô ben e tomte le saaka wvù ben to yuwεε ekumε Klistu nu ε ben ε fiisen. ⁷ Ben ε no nu keseen yaa bvuu tane nnya Nyo' mi κε, no ben cεyte kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke ekase eto é ben eyen wvù le. ⁸ Wvù wvù Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ege é ben eleeme temyi egen emese, saa ke ekenke naa jay yî diuu diew didvu le κε. ⁹ Nyo' nu Nyo' keceey. E nu wvù wvù to cawεε ben, ε ben ε bo Waa we wvù Jisos Klistu wvù nu Tata wesebeene taashε no nu yî fiεε le fimwaan.

Ntefe ekumε kenjawsen

¹⁰ Boom bo bwεem e, me nleke ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le le ben bocii etaashε enù diuw mwaan. Fo kenjawsen enù ê ben entelεη κε. Ben enù yî wee le mwaan, kenkè ηkpawcε mwaan, lemtè yî fiεε le fimwaan. ¹¹ Me ηgayte nen boom bo bwεem e, njefo bonyii bo yew dvu Kloy nu ε see ê me le ben shee κε lo waa le. ¹² Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, ε wee mvu duu le wen bii ε è nu Abolos e, wee mvu le wen bii Sefas e, * wee mvu le wen bii κε fiwene ε è nu Klistu le. ¹³ Fí nu le bó nu ε gaw wase Klistu biba le biba le? E nu Baul wvù bó to taε yî kentam e nje ben e? Nu le bó

to lese ben ê joo ê diee diem e le? ¹⁴ Keyoone baay le me nto mbaa enlese wee mvu ben e ê joo efey Klisbus bô Gayus κε, ¹⁵ wvu le fo wee eduu le bó to lese wen ê joo ê diee diem e κε. ¹⁶ Geenεn, me nto nu ε nlese ten Tefanas bô bonyii bo yew dvu wvù ê joo. Efey nonεn, me mbaa embvuu ηkkee wee mvu wvù me to nleseε ê joo κε. ¹⁷ Ben ekeè le κε Klistu to tum me le me ento enleese bonyii ê joo κε. Wvù to tum le me ento enfewci ε è nu saaka wvù jee wvù wvu Nyo'. E me n'yaa nfewci bô bvufee bvuu wee wvu wum e κε, wvu le fo mvungay mvu kpwe yî Klistu to kpweε yî kentam e ke etu fiεε fi εcici κε.

Klistu nu mvungay bô bvufee bvuu Nyo' le

¹⁸ Fí nu le saaka wvù le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e nu keyunsee fô bonyii bò laa wase εcici le. Geenεn, ε saaka wvun nu mvungay mvu Nyo' le fô beene bò wvù boysee le. ¹⁹ Fí nu ε bó ε san le,

“Me nu ηke enfiwse bvufee bvuu bonyii bò dunji bvufee le, embvunse bonkpawcε bo bonyii bò feefene le.”

²⁰ No fí nu nonεn, bonyii bò nulo ebvuu edunji bvufee keseen nu fεε? Bonyii bò dunji bonci bo Nyo' le nu fεε? E bonyii bò beeke bombew kefew kin e nu fεε? Ke Nyo' nu

1:7 2Tes 1:7; Tay 2:13 **1:8** Fili 1:6; 1Tes 3:13; 5:23 **1:9** 10:13; 1Tes 5:24; 2Tes 3:3 **1:10** 3:3; 11:18; 2Kol 12:20; Efe 4:2-6; Fili 2:2; Jon 17:21-23 **1:12** 3:4; 3:5-6, 22; 4:6; 16:12; Lem 18:24; 19:1; 1Kol 3:22; 9:5; 15:5; Gal 2:11-14; 2Kol 10:7 * **1:12** Diee di Sefas din nu ten le Bitá. **1:14** Lem 18:8; Lum 16:23-24 **1:16** 16:15 **1:18** Lum 1:16; 2Kol 4:3 **1:19** 3:18-20; Lum 1:22 **1:19** Yesa 29:14; Job 12:13, 17; Yesa 19:12-14; 44:25 **1:21** Lum 1:19-20

ε dunçε wase le bvufee bvufokuse fεn nu keyuη e? ²¹ Ε nu fiεε fi Nyo' wvù kee mwεεm mvunciim ntay to nu ε ge le ke bonyii bo yî woη wvun e nulo ekiεε wvù bô bvubole bvufee ke. Wvù to seyse le wen nulo eboyse ε è nu bonyii bô nu ε bee saaka wvù bese fewci wvun ε bonyii yene le è nu keyuησεε le. ²² Bojuu gomte keeyen fiεε fi dunçi mvuηgay mvu Nyo' le σε bee, ε Boglek gomte bvufee bvufiεε le σε bee. ²³ Geenεn, ε bese fewci fisese ekume no bó to tae Klistu yî kentam e. Fí ε no saase lo Bojuu. Ε bonyii bô yaa nu ke Bojuu yene le è nu keyuησεε. ²⁴ Geenεn, fô bonyii bô Nyo' nu ε caw e, keνεε è nu Bojuu, keνεε è nu Boglek nu ε saaka wvu ekume Klistu wvun nu mvuηgay mvu Nyo' le bô bvufee bvufi Nyo' le bvufi baay. ²⁵ Fí nu nonεn, njefo fiεε fi yen'yi le è nu keyuη ke Nyo' le nu ε è nu bvufee ε bvú fele naa lo bvufi wee wvu wum e bvucii. Ε fiεε fi yen'yi le è nu kewεεyε ke Nyo' le nu ε è nu mvuηgay mvufi fele naa lo mvufi wee wvu wum e mvunciim.

²⁶ Boom bo bwεεm e, ben ebvuu ekpwawçε bonyii bô è to shee nu ben seke Nyo' to cawεε ben. Ke ben nteen to nu bonyii bo bvufee le no bonyii bo fokuse fεn gomte ke. Ke ben nteen to nu bontεmemvuηgay ke. Ε ke ben nteen to buy ê dikfuu

di bonyii bo baay baay e ke. ²⁷ Geenεn, ε Nyo' caw ke biyuη bi yî nshε le fεn keege le bo bvufee le ewuumeη, caw bo wεεyi yî nshε le fεn keege le bô temyi ewuumeη. ²⁸ Nyo' to nu ε caw mwεεm mvufi bonyii joo ekuse yî woη wvun e, noo mwεεm mvufi bonyii nyεnsee, caw naa noo mwεεm mvufi yaa nu ke mwεεm, keege le mwεεm mvufi bonyii yene le è nu mwεεm ke etu mvufi εcici. ²⁹ Wvù to ge nonεn, wvu le fo è nelo é wee wvu wum esaale ye ê wvufi εjise ke. ³⁰ Ε nu wvufi wvù Nyo' wvù to taashεε ben ε bo Klistu Jisos. Wvù nu ε ge Klistu ε no nu je bvufee bvufi baay fô beene le, ε ge ten wvufi ε leke beene teytey ê wvufi εjise, ε seyse beene ε gεε bonyii bew e, ε sum beene can ηγεω e. ³¹ Fí ε mum ε no nu no bó saη le, “Wee edioo esaale ye, no saale ε è nu yî fiεε fi è ge Tata le.”

2

Saaka wvufi le bó to nu ε ta Klistu yî kentam e

¹ Boom bo bwεεm e, ben ekume seke me nto ntoε ê ben e keenfewçε saaka Nyo' ê ben wvufi to shee nu ê kenyile le. Me nto mbaa ento fiem enfewci bô leme di yeke keνεε bvufee bwem ke, ² njefo me nto nu ε nlese lo le ke me nu ηγεεε bvufee yî fiεε fimew e εfey keenfewci ke ε è nu

1:22 Mat 12:38; Jon 4:48; Lem 17:18, 32 1:23 2:14; Gal 3:1; 5:11 1:24 1:18; 2:5; Kolo 2:3 1:25 2Kol 13:4 1:26 Jon 7:48 1:27 Lum 12:16; Jem 2:5; Luk 1:51-53; 6:20 1:30 2Kol 5:21 1:31 Yeli 9:23-24; 2:2; 4:7; 2Kol 10:17; 11:30; 12:5; Efe 2:9 2:1 1:17 2:2 1:23; Gal 6:14 2:3 Lem 18:9; 2Kol 10:1, 10

ekume Jisos Klistu maan, efey mvunciim, no bó to tae wvú yî kentam e ke. ³ No me nto nu beene, me nto n'weeyi lo, nfane, nciinke. ⁴ Seke me nto njemyi nfewci saaka wvú jee ê ben, me nto mbaa njemyi e è nu bô díew bvufee yi yeke ke. Me nto njemyi e è dunji mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le keceey kedvu. ⁵ Me nto nḡee nonen, wvu le fo ben elese fitele yî bvufee bvú wee wvu wum e ke, geenen le ben elese e è nu yî mvunḡay mvu Nyo' le.

Bvufee bvú Nyo' le

⁶ Bonyii bô nu e bó leeme wase bô bo Nyo' temyi, nu e bese ké no nyaa bvufee ê bó. E ke bvufee bvun nu bvú fokuse fen kenee naa bvú yee le wvú saake fokuse fen keesen ke. Mvunḡay mvubole nu ke eka ela ecici. ⁷ Bvufee bvú Nyo' le bvú baay bvú bese fewci bvun nu fi ee e fí to shee nu ê kenyile le e bonyii yaa kee ke. Bvufee bvudvu to seyse Nyo' e è bee lo e won se ke kew, keeyuu eto ege é beene enu ente jo bvukuke bwew. ⁸ Ke bvufee bvun nu e wee mvu nḡoo bonyii bô saake fokuse fen e to kee kenyi kedvu ke, njefo é bó to bee keeke, tu bó to baa eta Tata wvú nu Nfon bvukuke yî kentam e ke. ⁹ Geen en, no bó to sanee le,

“Mweem mvú wee ke baa yuu yen wase,
e wee ke baa yuu yuw wase,

e wee ke baa yuu kpawwci wase,
nu mvú mvú Nyo' to seysesê fô bonyii bô koonke wvú le.”

¹⁰ Nyo' nu e ge Keyoy kew e dunce mweem mvun ê beene. Keyoy ke Nyo' le ké no taasse mweem mvunciim, taasse naa noo kenyile ke Nyo' le, ¹¹ njefo ke è nulo é wee mvu eki ee fi ee fi wee mvu kpawwci fô fitele fiew e efey keyoy ke mweten e kè nu yî ye le ke. E nu ke lenlen no ke è nulo é wee eki ee fi ee fi Nyo' kpawwci efey Keyoy ke Nyo' le ke. ¹² Ke keyoy kè Nyo' to nyae ê beene nu ke yî won wvun e ke. Keyoy kin to ne fô Nyo' le keege é beene ekeè bombuwma bocii bô Nyo' nu e buw beene dvú.

¹³ Bese e mum e no fewci mweem mvun e è yaa nu bô díew yi bó yeyi bô bvufee bvú wee wvu wum e ke. Bese fewci e è nu bô díew yi è yeyi Keyoy ke Yuule bese dvú, mum yuuse mweem mvu keceey mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bô kenke Keyoy ke Yuule. ¹⁴ Ke wee wvú baa kenke Keyoy ke Yuule yî ye le ké fiisen mweem mvu Keyoy ke Nyo' le ke. Wvú nen'yi fiew no yene le è nu mweem mvu keyunsee le. E ke è nulo é wvú eki ee no mvú nu ke, njefo è nu mweem e è nulo é ege ke Keyoy ke Nyo' le é wee se kiee. ¹⁵ Geen en, wee wvú Keyoy ke Yuule nu yî ye le nulo etasse fi ee ficii ntay eki ee

kenyi kedvu, ε κε wee nu dvú wvù nulo etasse mwεεm mvu wvuwe wee le κε. ¹⁶ Fí nu ε bó ε san] le,

“Κε wee nu dvú wvù kee fiεε fi Nyo' kpawaci wvu le wvú etefe Nyo' κε.”

Geenεn, beene κεηke bonkpawce ε è nu bò Klistu κεηke.

3

Bonyii bo Klistu le enù diuw mwaan]

¹ Boom bo bwεεm e, seke beene to nu, κε è to nulo é me enjemyi ê ben diεwe ê bonyii bò yuuke wase ε è nu ê Keyoy ke Yuule κε. Ε me mum no njemyi ê ben diεwe ê bonyii bò bεε bii ε è nu mwεεm mvù nyam ye shieele le, noo ê bò bεε diεwe mvunley mvu boom e yí Klistu le. ² Me nto nyaa ε è nu emben ê ben. Me nto mbaa nyaa mwεεm mvu-dien mvù temyi κε, njefo ben to baa taw wase κε. Ε naa ε to ε buy keseen e nu ε ben baa taw wase κε. ³ Ben bεε bii κε ε è nu mwεεm mvù nyam ye shieele le. No ben bεε ghεεke kenghew, waale diwaa, tu κε fifin dunji le ben bii ε è nu nyam ye le? Κε fifin dunji le ben bεε κεηke gee di bonyii bo fokuse fεn e? ⁴ Wee nen'yi no duu le wen bii fiwene ε è nu Baul e, wee mvu le wen bii ε è nu Abolos e. Κε fifin dunji le ben gee ε è nu gee di bonyii bo fokuse fεn e? ⁵ Abolos nu yεε, ε Baul nu yεε? Bee wvù

bocii nu κε lo boom bo lemme le bo Tata le bò to gee ε ben se lese fitele yí ye le, ε wee lemte diew lemme no Tata nya ê wvù. ⁶ Diem lemme to nu keejewe ε è nu ηgow, ε di Abolos e nu keefuci joo, geenεn ε è gee Nyo' ε yí se kuu. ⁷ Nonεn, κε wee wvù jewyi ηgow bò wee wvù fuci joo koole fiεε le κε. Ε mεy Nyo' maan] wvù gee ε yí se kuu. ⁸ Wee wvù jewyi bò wvù fuci joo nu κε leηleη, ε Nyo' nu ke emawce wee tfuu bii lemme diew e. ⁹ Bese nu ε taashε ε no lemte lemme di Nyo' le. Ben ε mum ε no nu wεε Nyo' bvuu nu yew ye. ¹⁰ Ε Nyo' mum buw me bò bvufee ε me nlese kenffuy ke yew yidvu le diεwee wee n'yoo wvù looci kee lemme diew e. No me nto nleseε nonεn, wee mvu ε mum ε no yootε yew yidvu. Wee edioo eyootε yí kenffuy kin e, no keè no wvù yootε. ¹¹ Ben ekeè le kenffuy mεy κε kè bó to nu ε lese wase kè è nu Jisos Klistu, ε κε è nulo é wee ebyuu elese kemew κε. ¹² Bonyii ε mum ε no yootε yí dvú le bò mwεεm jεy jεy. Wee mvu jaa jo ε è nu ketwaa ke bigew e kè yεle, ε wee mvu jo kè baa, ε wee mvu jo εta yò lumte se no yootε dvú. Ε wee mvu jo ε è nu bite, wee mvu yun, wee mvu shá se no yootε dvú. ¹³ Ε bó cim yootε nεε, tu diuu too lo dì bó nu ke eyεn no lemme di wee le nu seke dí ε buy εmwa Diuu dì Klistu nu ke etoo bò

nguy, ε nguy wvudvu nu ke emomte lemme di wee le ε bó yene no dí nu. ¹⁴ Ε fiεε fi wee yoke yí kenffuy kedvu le ke emey se fí ε fie, é mwεten emum ekeηke mmawce. ¹⁵ Fí ε fie, é mwεten elase mmawce we, é wvú bô ekole kew eboy, geenen ke diewe wee wvù fey ηguy e.

Bonyii bo Klistu le nu yew Nyo'

¹⁶ Ke ben kee le ben nu yew Nyo' ε Keyoy kew ke wvù wvù Nyo' le cee yí yene le le? ¹⁷ Ε wee befe bô yew yidvu, tu Nyo' nu ke elase lo mwεten, njefo è nu yew ε è nu yi Nyo', ε ben nu yew yidvu. ¹⁸ Fo wee elεele ekole kew ke. Ε wee mvu ben e kp-waake le wen keηke bvufee yí woj wvun e, é wvú tu keyuη wvu le wvù ekeηke bvufee bvu bvufee. ¹⁹ Me njemyi nen njefo mwεem mvù bonyii bo fokuse fen yene le è nu bvufee nu ε Nyo' yene ε è nu keyuησεε. Ε nu fí fi bó to saηεε le,

“Nyo' joo ke ε è nu bvufee bvu bonyii bô feefene le koole bó dvú.”

²⁰ Ε fí bvuu nu ε bó ε saη le, “Tata kee le mwεem mvù bonyii bo bvufee le kpawwci

nu naa lo mvu εcici.”

²¹ Fí ε mum ε no nu le, fo wee esaalè ye le wee mvu nu wvuwen ke, njefo mwεem mvunciim nu mvunen.

²² Baul keηεε Abolos keηεε Sefas keηεε woj wvun keηεε

nshii keηεε kpwe keηεε mwεem mvu keseen keηεε mvu beε se keeke eto, nu mvunen mvunciim, ²³ ε ben nu bó Klistu le, ε Klistu nu wvu Nyo'.

4

Fo bonyii bo Klistu le ebenseè ye bô wee ke

¹ Fí be jee le ben ejoð le bese nu boom bo lemme le bo Klistu le bó Nyo' nu ε nya lemme diew di saaka wvù to shee nu ê kenyile le can yibole. ² Fí ε mum ε no nu le, wee wvù bó nu ε nya lemme can ye le keηke keegee no cee ekole we gomte. ³ Fô me le, ke ben, keηεε yew nsaw mi saake me é me en'yene le è nu fiεε ke. Ke è cim nulo é me ensaw ekole kem ke. ⁴ Ke fiεε nu dvú fô fitele fiem e fi saake me ke. Geenεn, ke fifie mum duηci le me n'yuule lo ke. Ε nu ke Tata wvù nu ke esaw me. ⁵ Nonεn, fo ben emum esumtene nsaw se kefew ε kocen ke. Ben ecey Tata é wvú ke eto. Ε nu wvú wvù nu ke ebvuse emwa mwεem mvù nu keseen ε bó ε nyile ê ejiwε le, ebwaashe mwεem mvù bonyii keηke shém yibole. Nonεn, é Nyo' emum ke ebense wee tfuu wvù bó keηke keebense.

⁶ Boom bo bwεem e, mwεem mvun mvù me njemyi ekume bee Abolos nu keefi ben, wvu le ben eyεeyi fô bese le keegee fiεε bii ke ε è nu fiεε fí bó nu ε saη e. Nonεn,

é ben saa ebvuu esaale ye bô wee mvu joo wee mvu ekuse ke. ⁷ E ge yee le wo enu jee y fô wee mvu le? E nu la fi wo kenke fi nu se bó nya lo ê wo? No fi nu nonen, wo e ghan nee e se no saale ye ke diewe ke bó nya lo ê wo ke? ⁸ Ke ben fen joo le ben kenke wase fi ee ficii, nu wase bonyii bo bvukuke le, saake wase diewe bonfon e se bese? Wee ejo e ben be nu wase bonfon wvu le bese ebon fô ben e é beene esaake bocii. ⁹ Me n'yene le Nyo' nu e kaa e gee bese bò nu boom bo ntum e bo Jisos e bincilejim le. Bese nu diewe bonyii bò bó gene keeyuwye ya le. Bese nu e tu wase kenjinjin yí won wvun e kè bonyii bô bonceendaa bo Nyo' le etaalè. ¹⁰ Bese nu e tu wase biyuj nje Klistu, geen e ben nu bonyii bo Klistu le bò feefene. Bese nu bonyii bò weeyi, e ben nu bò temyi. Bonyii wvumte ben, joo bese ekuse. ¹¹ E kew lo e to e buy keseen e, nu e bese nu jen, e kendor yumte bese. Bese jiise e è nu bincaanca bi ndvú le, e bonyii nyewle bô bese, e bese yaa kenke fo nce ke. ¹² E katene bese lemte bô can yese se diee fi ee. Bonyii dioo nan'yi bese, e bese no lèke e è nu kembonen fô bó le. E bó dioo bone bikaa ê bese ejim, é bese kuu ke e è nu shém. ¹³ E bó dioo jemyi diew yí befè ê bese, é bese no tfuuse e è nu bô yí lætene. E to e buy keseen e,

bese nu diewe mweem mvú bó lan enkon. Bese nu e tu wase binfo bi mweem e yí won wvun e.

¹⁴ Ke me nsaanke mweem mvun ê ben nen le me ngomte le ben ewuumene ke. Me nteete lo ben diewe boom bem bò nu fitele fiem e. ¹⁵ E ben cim kenke naa bonyii nteen bò yeyi ben ekume Klistu, tu ke è mum nu le ben kenke bo'icen nteen ke. E nu me wvú icee wene, njefo è to ge me e ben se taashe ben e bo Klistu Jisos seke me nto nfewcee saaka we wvú jee ê ben. ¹⁶ Nonen, me e mum e no nleke le ben etomyi ekale kenen ke naa no me ntomyi kem. ¹⁷ E nu shiee wvú me ntum Timatio fô ben e wvú nu waa wem yí Tata le. Wvú nu fitele fiem, e wvú leeme ten yí saaka wvun e bô fitele fimwaan. Wvú nu ke eto ebvuu etamce ben no nce wem diewe wee Klistu le nu. Fi ee fi wvú nu ke esee nu ke fi fi me nghane n'yeyi bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii dvú mondvuum e monciim. ¹⁸ Bonyii bomew nu e kew wase e no bensee ye njefo bó kpwaake le ke me mbee nke ento ê ben e ke. ¹⁹ Geen e, é Tata beje lo, tu è sheke caan é me ebvuu ento. E me nu ndioo e nto, nse n'yen le laa bonyii bò bensee ye bodvu kumte ke e è nu diuw nuu bó kenke mvungay mvú ne fô Nyo' le le, ²⁰ njefo ke bvunfon bvú Nyo'

4:7 Gal 6:3 **4:9** Lum 8:36; Ibu 10:33 **4:10** 2Kol 11:23-29 **4:10** 3:18
4:12 Luk 6:28; Lem 7:60; Lum 12:14; Lem 18:3 **4:13** Lam 3:45 **4:15** Gal
4:19 **4:16** 11:1; Fili 3:17; 1Tes 1:6 **4:17** 16:10; Lem 16:1; 2Kol 1:1 **4:19**
Lem 18:21; Jem 4:15 **4:20** 2:4; 15:24

le nu fiεε fi diuw wvù kumεn e ke. E nu fi mvunḡay mwew e. ²¹ Ben shieele le me nke entoo nεε? Ben shieele le me nke entoo bô nḡbwan nuu bô fitele fi kenḡonεn e noo nyεkeey ε?

5

Bó ebvuse wee nnyεn kenjan ê bonyii bo Klistu le ente

¹ Me nkenke lo nḡhaw keen'yuw le wee mvu ê ben ente nu ε kew wase nce nnyεn kenjan. E nnyεn kenjan yin nu naa yi è yaa nulo é wee wvù yaa kee ke Nyo' emom ke. Me n'yuuke le wee mvu ê ben ente joo kpweε ice. ² Ben yen kfuu yin nnyεn e nen, ε fanε yaa ebeele lo, ε no bensee ε è nu ye le? Ben kenke keebvuse lo kfuu wvuwε wee wvù mom fifiε fiεε ê ben ente.

³ Naa no me mbaa enu beene ejise, nu ε me nu ke beene ê keyoy e lenḡen diεwε me nu beene. Me nu ε nsumten wase nsaw ⁴ ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos e ekumε wee wvù mom kfuu fifiε fiεε. Ben ke dioo ε shii, ε me nu beene ê keyoy e, ε mvunḡay mvu Tata wesebeene wvù Jisos e nu ten fó, ⁵ ε ben jo wee wvudvu, nya can Satan e, é wvù ebefe bô nyam ye ye, é keyoy kew ke eboy diuu di Tata wesebeene wvù Jisos nu ke ekase eto le. ⁶ Ben saale ye nen ε fí yaa jee ke. Ke ben kee le bó ke joo fintunḡεen nen caan tow ê mvuum e, ε fí mum ge ε mvuum modvu monciim ben

e? ⁷ Ben ebvuse fintunḡεen fi è nu nce wvu yvum ê ben ente, é ben emum enu bonyii bô bofe diεwε mvuum mò bó baa gεε fintunḡεen jó le ke, ε è nu naa no ben nu. Ke ben kee le Klistu nu Waa Njee wvù Nyo' to gεε ncese dvù fô beene le ke diεwε wvù bó ké no seεle seke Nkaw Danḡefey e le? ⁸ Nonen, beene nu diεwε bonyii bô diee Nkaw Danḡefey e ε è nu bô bleed wvù bó baa gεε fintunḡεen jó wvù è nu mvuntelem mvù yuule noo kecey. Fo beene enù diεwε bonyii bô diee Nkaw wvun ε è nu bô bleed wvu bvuyvuum e wvù bó nu ε gεε fintunḡεen jó wvù è nu nce wvù befε noo kenḡe kè befε ke.

⁹ E nwa' wvù me nto sanεε fô ben e, nu ε me nto nsan le fo ben etaashì ben ε bonyii bô jaanke kenjan ke. ¹⁰ Ke me nto njemyi ε è nu ekumε bonyii bo ê won jan bô jaanke kenjan, kenεε bô yeεle ejise yí mwεem e, kenεε bô nḡoyte mondvvuum joo mwεem mvu bonyii le, kenεε bô bunlee bonyo' bo εcici ke. E è nu boba, é ben ekenke keene lo yí won wvun e. ¹¹ Me nto njemyi ε è nu le fo ben etaashì ben ε bo wee wvù teje ekole kew le wen nu waa bwee wesebeene yí Klistu le, bvuu jaanke kenjan, kenεε yeεle ejise yí mwεem e, kenεε bunlee bonyo' bo εcici, kenεε nan'yi bonyii, kenεε wuu mbvvuum ε mó koole, kenεε nḡoyte mondvvuum joo

mWεEM mvu bonyii le ke. Fo wee emom naa lo ediekεn bō kfuu wvuwe wee ke. ¹² Kε è nu bvudvuu bvuseεbeene keesaake bonyii bō yaa nu è kentaashe ke bonyii bo mbee le ente ke. Bonyii bō è nulo é beene esaake nu bō nu è kentaashe ente. ¹³ E nu fí fi N'wa' Nyo' gayte le,

“Ben ebvuse wee wvù keηke kenje kè befe è ben ente.”

E nu ke esaw Nyo' bonyii bō yaa nu ke è kentaashe le.

6

Fo wee mbee egen eshomse mvu è bonyii bō yaa nu ke bo mbee le

¹ Kε fí baa enu leη le é wee è ben ente keηke fiεε bō waa bwee, é wvù fey keegen shomse fwe dvu bonyii bō è nu bo Nyo' le, kaa gen dvú ε è nu fwe dvu bonyii bō yaa gee mWεEM teyey ke. ² Kε ben kee le bonyii bō è nu bo Nyo' le nu ke esaw bonyii bo yí woη wvun e le? No è nu ke esaw ben bó, tu ke è nulo é ben esaw mWεEM mvu wεmewεme è ben ente? ³ Kε ben kee le beene nu ke esaw bonceendaa bo Nyo' le le? No fí nu nonεn, tu è nulo é ben ekee naa ntay keesaw mWεEM mvù kooyi yí nshii wvu keseen e. ⁴ MWεEM diεwε mvumwε le ε dioo kooyi, ben ε ghan nεε ε sε no joo gene dvú ε è nu fwe dvu bonyii bō baa keηke naa lo bvudvuu ente jo kentaashe ke bonyii bo mbee le? ⁵ Ben ewuunen.

E fen nu le ke wee nu naa lo dvú è ben ente wvù keηke bvufee keesumten nsaw wee bō wee le? ⁶ Ben kaa nen'yi ε wee jo waa bwee gen shomse, shomse ε è nu è bonyii bō yaa nu ke bo mbee le. ⁷ Ben keenu bvuu keηke bonsaw è ben ente duηci le ben nu ε gbwe wase. Kε ben nulo ecine é egee bonyii bomew mWεEM mvù befe fō ben e le? E ke è nulo ten é ben ecine é efiike bonyii bomew ben e? ⁸ Geenεn, è kaa nen'yi ben gee mWεEM mvù befe bvuu fiike kenfiw, efey mvunciim, ε wee no gee mvumvun mWεEM ε è nu bō waa bwee. ⁹ Kε ben kee le ke bonyii bō gee mWεEM mvù befe yaa nu ke ekeηke bvudvuu ente jo bvunfon bvu Nyo' le le? Fo ben elεlè bikuu binεn ke. Kε bonyii bō jaanke kenjan, kenεε bō bunlee bonyo' bo εcici, kenεε bō jaanke bokε' bo bonyii bomew e, kenεε bolemse bō kaase joo bomew, kenεε bokεnε bō kaase joo bomew, ¹⁰ kenεε bocoon, kenεε bonyii bō yeεle ejise yí mWεEM e, kenεε bō wuu mbvuum ε mó koole, kenεε bō nan'yi bonyii, kenεε bō ηgoyte mondvuum joo mWεEM mvu bonyii le, nu ke ekeηke bvudvuu ente jo bvunfon bvu Nyo' le ke. ¹¹ MWεEM mvun nu mvù ben bomew to gee fwele. Geenεn, ε Nyo' ke cuke ben, caw gεε, ε ben no nu teyey è wvù ejise. Wvù to ge mWεEM mvun bō mvunγay mvu diee

di Tata Jisos Klistu le bô mvu Keyoy kew ke wvú wvù Nyo' wesebeene le.

Fiεε fi è nulo é wee egeè bô ye ye

¹² Wee nulo eduu le wen kenke mvungay keege fiεε ficii fi wen koonke. Geenεn, me ε no ngayte le ke è nu fiεε ficii fi nulo efi wee ke. ε wee nulo eduu ke le wen kenke mvungay keege fiεε ficii fi wen koonke. Geenεn me ε no ngayte ke le, ke è nulo é me encine é fiεε fimew ejo me etfuse é me entu nfwa fi ke. ¹³ Wee mvu ten nulo eduu le, "Mwεεm mvudien nu nje tee, ε tee nu nje mwεεm mvudien." Geenεn ben ekeè le Nyo' nu ke ebefe bô mvú mvunciim. Ke ye wee nu yi bó ejaanke kenjan dvú ke. Ye wee nu ε è nu keelemte dvú fô Tata le, ε è kenke wvú wvù Tata ye yidvu. ¹⁴ No Nyo' to bvuseε Tata wesebeene yi kpwe le, nu ke lenlen no wvú nu ke ebvuse beene bô mvungay mwew mvudvu yi kpwe le. ¹⁵ Ke ben kee le ye yene nu biba bi ye Klistu le le? ε nulo é wee ebvuu ege neε se jo keba ke ye Klistu le egen etaashe bô kpwoon nsake? Ke è nulo é fi enù nonεn ke. ¹⁶ Ke ben kee le é wee taashi wase ye ye bô kpwoon nsake tu bô wvú nu wase ye miaan e? ε nu fi fi bó to sanεε le, "Kpwoon bô diemsεn ké taashi, mum tu wase wee mwaan." ¹⁷ Geenεn, wee wvù

taashi bô Tata nu ε bô wvú nu wase fiεε fimwaan é keyoy e. ¹⁸ Ben elewtè nce nnyεn kenjan. Mwεεm mvù befe mvumew mvù wee gee nu ε ke wvú gee ε è nu yi ye ye le ke. Geenεn, wee wvù jaanke kenjan gee kebefe ε è nu bô ye ye. ¹⁹ Ke ben kee le ye yene nu yew yi Keyoy ke Yuule kè Nyo' nya é ben cee dvú le? Ke è kenke ben bikuu binεn ke. ²⁰ Bó to guy lo ben kenlum e. Nonεn, ben egeè mwεεm bô ye yene ε è nu mvù etoò bô mbense fô Nyo' le.

7

Saaka wvu ekume kpwoon bô diemsεn

¹ Me nu enya ntfuse keseen ekume mwεεm mvù ben to sanεε fô me le. Fí jee le fo wee ekum kpwoon e ke. ² Geenεn, no mmom yi ekume kenjan nu ekfun, fi jee le diemsεn ekεnkè we kpwoon ε kpwoon kenke we diemsεn. ³ ε diemsεn kenke keegee diew lemme di diemsεn e fô kpwese le, ε kpwese kenke keegee ten diew lemme di kpwoon e fô dweese le. ⁴ Ke è bvuu kenke kpwoon mvungay fô ekole kew e ke, è kenke dweese. ε nu ke lenlen no ke è bvuu kenke diemsεn mvungay fô ekole kew e ke, è kenke kpwese. ⁵ Fo wee ebase jim é wee le ε è baa nu le è seyse ben bocii ε bee, ε ben nu ege nonεn ke yi kefew

e, wvu le ben nulo emum enya bikuu binen sekekie yi bunle le ke. E ben dioo e ge nonen, mum kase no nu yi kentaashe ken en e no ben se shee nu, wvu le fo Satan ke en e eteeyi ben njefo ke ben yaa kee keekemsen bo bikuu binen ke. ⁶ Me njemyi fin ke diewe ntefe le, ke e nu nci e me nyaa e ben ke. ⁷ E e be nu diewe me, e me enshieele le wee tfuu enu se kpwoon ke diewe no me nu. Geen en, etu ege nee e wee tfuu kenke ke ye nnya yi Nyo' nu e nya e wvu. Wee mvu kenke yin nnya e wee mvu kenke ye.

⁸ Keseen, fo bonyii bo bee bo emben e noo bo nu boka' bo bonkfu le, me e no ngayte le, fi jee le bo emey nu bo emben ke diewe me le. ⁹ Geen en, e bo nu se e nulo e bo ewensen bo ye, e wee gom kpwoon kene diems en e bo wvu taashe no nu, njefo fi jee keetaashe enu nonen, efey keekpwee bo ye yi nyeyen.

¹⁰ Fo bonyii bo nu wase yew e, me e no ngayte le kpwoon eyene fo wvu egaws en bo dweese. Ke wvun nu nci e wvu buy e me ke. Wvu buy e e nu e Tata. ¹¹ Geen en, e wvu gaws en lo, tu wvu kenke keemey enu wvu emben. E e baa nu nonen, e wvu kase tu yew dvu dweese e bo wvu manc e mweem mum no nu. E e nu ke ten fi fi me ngayte e bolemse le ke diems en kenke keekuj kpwee ke.

¹² Fo bomew bonyii le nu e

me ngayte e bo le, e wee wvu nu wee mbee kenke kpwoon e kpwoon wvudvu yaa nu ke wee mbee, e kpwoon wvudvu koonke le bo wvu enu, fo diems en wvudvu ebvuse wvu ke. Fifin nu e e gayte me. Ke e gayte Tata ke. ¹³ Kpwoon e no kenke dweese e diems en wvudvu yaa nu ke wee mbee, e wvu koonke le bo wvu enu, fo kpwoon wvudvu ebuy ten ke. ¹⁴ Me njemyi nonen, njefo e diems en wvu yaa nu ke wee mbee kenke kpwee e e nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvu diewe wee we le nje kpwee. Kpwoon ten wvu yaa nu ke wee mbee e no kenke dweese e e nu wee mbee, tu Nyo' joo ke wase wvu diewe wee we le nje dweese. E e baa nu nonen, tu ke boom bobole yuule ke. Geen en, no fi nu, nu e bo yuule. ¹⁵ E wee wvu yaa nu ke wee mbee ne e no shieele keegaws en, e bo cine dvu. E fi kooy nonen fo diems en kene kpwoon wvu nu wee mbee ekpwaake le wen kenke ke keenu bo wvu ke. Nyo' to tenje beene le beene ece e e nu yi nyekeey e. ¹⁶ Wo wvu kpwoon, wo kee fee le ke e nulo e wo ke ege e Nyo' eboyse dwee wo? E wo wvu diems en kee ten fee le ke e nulo e wo ke ege e Nyo' eboyse kpwee wo?

Wee emey ke enu no Nyo' to tenje wvu e wvu nu

¹⁷ Fiee fi nu, nu ke le wee ece e nce e e nu wvu Tata nu

ε nya ê wvú. Wvú enù ke no Nyo' to tenεε wvú ε wvú nu. Fin nu fiεε fi me nteete bintaashε bi bonyii bo mbee le dvú mondvuum e monciim. ¹⁸ Ε weε nu ε bó to tenεε wvú ε bó ε tfuse wase wvú yew, fo wvú egomtè keenu diεwε weε wvú bεε ntffuse le ke. Ε weε nu dvú wvú bó to tenεε wvú ε wvú bεε ntffuse, fo wvú egomtè le bó etfuse wvú yew keseen ke, ¹⁹ njefo é weε nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε bó baa tfuse ke, tu ke fifie kenke fiεε keεge ke. Fiεε fi nu shiee le nu le weε egelè bonci bo Nyo' le. ²⁰ Weε tfuu emεy ke enù no Nyo' to tenεε wvú ε wvú nu. ²¹ Ε bó to tenεε wo ε wo nu nfwa, fo wo ebuukè ke. Geenεn, é wo kenke je keebuy bvunfaw e, é wo buy fiuw. ²² Ben ekeè le weε wvú Tata to tenεε ε wvú nu nfwa nu ε wvú buy wase bvunfaw e fô Tata le. Ε è nu ke lenlen ten no weε wvú bó to tenεε ε wvú yaa nu ke nfwa, nu wase keseen nfwa fô Klistu le. ²³ Bó to guy lo ben kenlum e. Fo ben enù bonfaw bo bonyii le ke. ²⁴ Nonεn, boom bo bwεem e, weε emεy ke enù bó Nyo' ê je yì wvú to tenεε wvú ε wvú nu jó le.

Ntefe ê bokpwεε noo boke' bo bonkfu le

²⁵ Keseen, ekume fi bokεne kenεε bolemse bò bεε bokpwεε le, nu ε ke Tata nu ε see fiεε fi me engay ke. Geenεn, ε me nu enya wem

ηkpawce diεwε weε wvú Tata nu ε koo shen fô wvú le ε weε nelo ebee fiεε fi wvú gayte le. ²⁶ Me ηkpwaake le nje ηgew wvú nu keseen, nu ε fi jee le weε emεy ke enù no wvú nu. ²⁷ Ε weε kenke wase kpwoon, fo wvú ebvuu egomtè keekun wvú ke. Weε é no nu se kpwoon, fo wvú ebvuu egomtè kpwoon ke. ²⁸ Geenεn, é diemsen yen le wen nu etaashε bô kpwoon é bó wvú enu, tu wvú baa ge kebefe ke. Ngon kpwoon ε gen ê diemsen e, tu wvú baa ge ten kebefe ke. Geenεn, ben ekeè le bonyii bò nu ε taashε nu ε bó nu ke ekenke bongew yì won wvun e, ε fô me le nu ε me ηgomte keen gem gem ben yì fin e.

²⁹ Boom bo bwεem e, fiεε fi me njemyi nu le kefew kfufe wase baay keejewsee yì mwεem mvu yì nshε le fen e. Ε kew yì keseen e ε gen lo, bonyii bò kenke wase bokεne enù diεwε ke bó kenke ke. ³⁰ Ε bonyii bò beele kpwe enù diεwε ke bó beele ke, é bò lanlanε enù diεwε ke fiεε jee bó le ke, é bò guyte mwεem enù diεwε bó baa kenke naa lo fiεε ke. ³¹ Ε bonyii bò gee mwεem yì won wvun e enù diεwε ke bó kenke naa lo fiεε keεge bó won wvun ke. Me njemyi nen, njefo won wvun no wvú nu keseen nen, nu ε wvú fele lo.

³² Me ηgomte le ben enù ε fiεε yaa jewsee ben ke. Weε

wvù nu se kpwoon ké no geele bvufee yí saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvú egeè ke ε è nu fiεε fi Tata eyuuke njon bô wvú. ³³ E wee wvù keηke kpwoon ké no geele bvufee ε è nu yí mwεεm mvu yí won wvun e no è nulo é wvú egee fiεε fi ye ejee kpwεse. ³⁴ E wvú mum no nu ε bvufee bwew ε gawsen. E nu ke leηleη no fi kpwoon keηεε ηgon kpwoon wvù baa keηke diemsen e nu. Wvú ké no geele bvufee yí saaka wvu ekumε Tata le no è nulo é wvú enya ekole kew bô fitele fiew ficii ê wvú. E wvú keηke diemsen ké no geele bvufee ε è nu yí mwεεm mvu yí won wvun e no è nulo é wvú egeè fiεε fi ye ejee dweese. ³⁵ Me njemyi nen ke keenfi lo ben. Ke è nu le me ηgomte keemban je fô wee mvu le ke. Me ηgomte ε è nu le wee ekiεε fiεε fi nu leη, wvu le è nulo é wvú elemte fô Tata le bô fitele fimwaan ε bvufee bwew baa gawsen ke.

³⁶ E diemsen leyte wan kpwoon, ε ne ε no yene le gee diwene fô wan kpwoon wvudvu le baa nu leη ke, ε ye ηeyte wase wvú baay, ε fi nu ke le bó etaashe enu, é wvú ge no wvú shieele, taashe bô

kpwoon wvudvu. Tu wvú baa ge kebefε ke. ³⁷ Geenεn, diemsen wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu etaashe enu bô kpwoon wvù wvú leyte ke, ε wee yaa kane wvú le bó etaashe ke, ε wvú wensene ten bô ye ye, ε lese lo fô fitele fiew e le ke bô wvù nu etaashe ke, * tu wvù nu ε ge leη. ³⁸ Fí mum è no nu le, wee wvù nu ε taashe ε no nu bô kpwεse wvù wvú leyte nu ε ge ke leη. Geenεn, wee wvù baa taashe bô we kpwεse nu ε ge naa leη baay. † ³⁹ Kpwoon ké no nu kpwεε wee seke dweese beε dvú. Geenεn, é dweese nelo ε kpwe, tu è nulo é wvú egen ê diemsen mvu le wvù wvú shieele é bô wvú etaashe enu, ε wvuwe wee keηke keenu wee Tata. ⁴⁰ Geenεn, no me n'yene fiem nu é kpwoon wvudvu mey lo nonεn, é wvú eyuuke lo njon baay. Me njemyi nen, ε me ηkee le me ηkeηke ten Keyoy ke Nyo' le.

8

Saaka ekumε mwεεm mvudien mvù bó nu ε ge kentanje dvú fô bonyo' le

¹ Me nu njeme keseen ekumε mwεεm mvudien mvù

7:33 Luk 14:20 * **7:37** Keηεε le, "... keekeηke ke lo wvù diεwe kpwεse wvù wvù leyte le," † **7:38** 36 Keηεε le, "E wee keηke waa we ε ne ε no yene le ke wen gee bô waa wen ê je yí leη e ke, ε wan wvudvu ε kpwεse wase ε wvù yene le è be nulo é wan enu bô diemsen, é wvú ge no wvù yene, cine ε waa we taashe no nu bô dweese, tu wvù baa ge kebefε ke. ³⁷ Geenεn, wee wvù nu ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen ê diemsen ke, ε wee yaa kane wvú le wvù enya ke, ε wvú keηke ten mvunηay keege fiεε fi wvù shieele, ε lese lo fô fitele fiew e le ke wen nu enya waa wen ê diemsen ke, tu wvù nu ε ge leη. ³⁸ Fí ε mum ε no nu le, wee wvù nu ε nya waa we ê diemsen nu ε ge ke leη. Geenεn, wee wvù baa nya we ê diemsen nu ε ge naa leη baay." **7:39** Lum 7:2-3 **8:1** Lem 15:29; Lum 12:16; 13:1-7; 14:1; 16:14; Jon 13:34; Lum 15:1-2; 2Kol 8:7-8, 24; Gal 6:10; Efε 5:2 **8:1** Lum 14:1-15:6

bonyii gee bintanje dvú fô bonyo' le. E nu keceey no bó duu le beene bocii kenke bvufee. Bvubvun bvufee nulo ege é wee ebensee e è nu ye. Geenē, e kenkonen ké no yote lo. ² E wee ne e no kpwaake le wen kee mwεem, é wvú no kee le wvú baa looci wase kee no wvú kenke keeke ke. ³ Geenē, é wee koonke Nyo', é Nyo' no kee mweten.

⁴ Nonē, fi ekumε keediee mwεem mvudien mvù bó nu e ge kentanje dvú fô bonyo' le nu e beene kee lo le ke bonyo' ban nu naa lo fiεε ke. Nyo' mey ke mwaan e wvumvu yaa bvuu nu dvú ke. ⁵ Bonyii bomew joo le bonyo' bomew nu dvú fowe kenεε fokuse fen. E è nu keceey le bonyii joo le bonyo' nu nteen, e bocee ekole nu ten nteen. ⁶ No bó cim joo nonē nu e fô beene le nu e Nyo' mey ke mwaan. E è nu wvú wvù nu Icee wese-beene wvù to bomεε mwεem mvunciim. E beene cee e è nu nje ye. E Cee Ekole mey ke ten mwaan wvù è nu Jisos Klistu. E è nu wvú wvù bó to bomεε mwεem mvunciim fele can ye le, e beene kenke ten nshii fele yi ye le.

⁷ Fifin nu fiεε e è baa nu bonyii bocii ê beene ente bò kee ke. Bonyii bomew bò to shee gee bintanje fô bonyo' bodvu le nen'yi dioo diee kfuu mvumwε mwεem mvudien keseen no kpwaake ke le bó bεε diee e è nu naa

mwεem mvù bó nu e ge kentanje dvu fô bonyo' bodvu le. E mvuntelem mvubole mvu wεeyi mum no saake bó le mwεem mvudien mvudvu nu e befε bô bó. ⁸ Ben ekeε le ke è nulo é mwεem mvudien ege é beene enu jεey ê Nyo' ejise ke. Ke beene nu se bó e die é fifie ekenke fiεε keege ke. Beene e die, jεey jεey saa enu ke. ⁹ Fiεε fi nu, nu ke le ben bó kee mwεem mvun eyenè fo wee ke ne ejo mvungay mvù wee kenke keege fiεε fi wvú koonke dvú, ege e è nu fiεε fi waa bwee wvù wεeyi egbwe lo ke. ¹⁰ E wvuwe wee wvù fitele wεeyi yen e wo wvù kee mwεem, diekene bvudvuu bvù bó gee bintanje fô bonyo' le, wvú saa ekoonke ten keediee mwεem mvudien mvù bó gee bintanje dvú fô bonyo' le? ¹¹ E wvú ge nonē, ke tu wo wvù kee mwεem nu e befε wase bô waa bwoo wvù wεeyi wvun wvù Klistu to kpwee nje ye. ¹² E fiεε fi wo ge fin emum enu kebefε e wo e ge e befε bô fitele fi waa bwoo wvù wεeyi le, e kebefε kedvu nu e wo ge e è nu fô Klistu le. ¹³ Nonē, e è nu le fiεε fi me ndiee, ebeete bô waa bwεem, me nsaa embvuu en'yuu enkum dvú ke, wvu le fo wvú ke egbwe ke.

9

*Mvungay mvù waa ntum
Jisos kenke*

8:3 13:12; Gal 4:9 **8:4** 10:19-20; Dito 4:35, 39; 6:4-5; Gal 4:8-9 **8:6** 12:5-6; Jon 1:3-4; Efe 4:5-6; Kolo 1:16 **8:7** 10:23-33 **8:8** Lum 14:13, 15, 17, 21; Gal 5:13
9:1 4:9, 15; 15:8-10; 2Kol 2:14-17; 3:1-3; 5:18-20; 10:7-8, 13; 11:5, 13; 12:11-13; Gal 1:1

¹ Kε è nulo é me engee fiεε fi me ηkoonke le? Kε me nu waa ntum Jisos e? Kε me nto nu ε n'yen Tata wesebeene wvù Jisos e le? Ε ke ben ban nu sew lemme diem fô Tata le le? ² Ε bonyii bomew cim kicine le ke me nu waa ntum Jisos, tu ke è nulo é ben ten ekicine ke. Ben nu nciise wvù dunji keceey le me nu waa ntum Tata Jisos.

³ Me ηgayte fin ê bonyii bò sowte kenyi kem. ⁴ Kε bese keηke keediekene bvuu wukene nje lemme din e? ⁵ Ε ke bese ten kon lo ejo bosese bokene bò è nu bonyii bo mbee le elene bô bó ke leηleη diεwe Bita bô boom bo ntum e bo Jisos e bomew noo boom bo bwee Tata Jisos e le? ⁶ Fí nu le è mey ke bee Banaban bò keηke keelemte bô can yese se diekene le? ⁷ Ε nu wee nci wvù la wvù lemte ε è taale ke wvù fô ekole kew e? Ε wee lem weε, é wvù enu se wvù ε die mwεεm mvù buyte wene dvudvu le? Ε wee ceyte ten nyám, é wvù enu se wvù kamte emben yodvu wuu le?

⁸ Mwεεm mvun mvù me njemyi mvun nu ε è nu ηkpawce wee wvu wum maan e? Kε fí nu ke ten ê bonci bo Nyo' le le? ⁹ Muses to nu ε san ê Nwa' bonci le le, “Ε wee jo nyam le yí ele egin, fo wvù esúm diuw nyam yidvu ke.”

Ben kpwaake le Nyo' to jemyi nonen, ε è nu ekumε nyám

e? ¹⁰ Wvù to jemyi ε è nu ekumε beene, ε bó to san fô beene le njefo wee wvù lemte weε kenεε è nu wvù gbweci lo, keηke keetaale fwe kee le wen nu ke ekooy fiεε wene fodvu. ¹¹ Ε bese fen nu ε jewe ηgow yi ê keyoy e ê mvuntelem mvunen e, é fí enu baay fô bese le keekeηke mwεεm mvu yí nshε le ê ben e? ¹² Ε bonyii bomew keηke mvungay keegay le ben enya mwεεm ê bó, tu ke è nulo é ben enya ê bese fesεn lo?

Baul to baa ejo mvungay mwew mvu waa ntum Jisos e keefii mwεεm ê bonyii ke

Geenen, bese baa jo mvumvun mvungay ke. Bese nu ε kuu ε è nu shém yí fiεε ficii le, efey fo fiεε enu dvú keejewsee le fo saaka wvù jee wvu ekumε Klistu egene fwe. ¹³ Kε ben kee le bonyii bò lemte yew ncese le nu ε mwεεm mvudien mvubole ké no buyte ε è nu dvú, ε bonyii bò lemte fô ketan ke ncese le ké no boonke ten fô mwεεm mvù bó too dvú fó le? ¹⁴ Ε nu ke leηleη no Tata nu ε gay le bonyii bò fewci saaka wvù jee keηke keecee ε è nu yí dvú le.

¹⁵ Naa no fí nu nonen, me mbaa njo mvumvun mvungay ke, ε ke me nsaanke nen le ben ekew egee fimew fô me le ke. Ε è fen nu le wee ege é ye yin yi me nsaale nje diεw Nyo' yi me nfewci

εcici enu le me nfii mwεem
 ê bó, é fí ejee le me ηkpwe lo.
 16 Kε me ηκεηκε keensaale ye
 le me nfewci saaka wvù jee
 wvu ekume Jisos Klistu ke.
 Ε ge Nyo' le me enfewci. Ε
 me ntun lo keenfewci, é Nyo'
 elan ηgew yí yem e. 17 Ε è
 fen nu le me ηgee lemme din
 ε è nu ηkpwawce wem, é me
 enshieele mmawce. Geenεn,
 ke è to seyse me ke. Ε to seyse
 Nyo' nya can yem e. 18 Kfuu
 σεw wvù è nulo é me ηκεηκε
 nje lemme din nu naa la?
 Σεw wem nu ke le me enfewci
 saaka wvù jee εcici, n'ya
 nleeme le ben elaake me no
 me nfewci saaka wvudvu ke.
 19 Ben ekeè le ke me nu ê wee
 ekuse ke. Geenεn, me nu ε
 ntfuse ekole kem le me enù
 nfwa bonyii bocii wvu le me
 enso bó nteen, é bó enu bo
 Klistu le. 20 Me ndioo nu bee
 Bojuu, no ηgee ε è nu no bó
 ké no gee, wvu le me enso
 bó é bó etu bonyii bo Klistu
 le. Me ndioo nu bee bó no
 bó bii bonci bo Muses e, no
 ηgee ke diewe bó le. Geenεn,
 n'ya nu ekuse jo bonci ke,
 wvu le me enso bonyii ê bó
 ente. 21 Ε me ndioo nu bee
 bonyii bò yaa nu ê boba bonci
 kuse, no ηgee ke ten diewe
 wee wvù yaa nu ke ê bonci
 kuse. Me ηgee nonεn, wvu
 le me enso ten bonyii boba
 é bó enu bo Klistu le. Ke è
 nu le me mbaa nu ê nci Nyo'
 kuse ke. Me nu ê nci Klistu
 kuse. 22 Ε me ndioo nu ten bee
 bonyii bò weeyi yí mbee le, ε

me ntu ten diewe bó le wvu
 le me enso ten bó. Me nu ε
 ntu wase lo fiεε ficii fô bonyii
 bocii le, wvu le è nulo é me
 enge naa la fi è nulo é me enge
 é bomew ê bó ente ke eboy.
 23 Me ηgee mwεem mvun
 mvunciim nen nje saaka wvù
 jee wvu ekume Klistu, wvu le
 me ηke ηκεηκε ten bvujonke
 bvù saaka wvudvu nyaa ê
 bonyii.

24 Kε ben kee le yí kenlewte
 le nu ε bonyii ké no lewte
 nteen ε è ke so ke wee mwaan
 κεηκε mmawce? Nonεn, ben
 ten elewtè ê je yí ben ke
 eκεηκε mmawce le. 25 Bonyii
 bo kensewce le bocii kenεε
 è nu kensewce ke kenlewte
 le, kenεε è nu kfuu kè neε,
 ké no yeeyi naa ntay. Bó
 ké no yeeyi nonεn, keeke
 eκεηκε mmawce, ε mmawce
 wvun yaa nu wvù mey lo
 ke. Geenεn, ε wesebeene
 mmawce nu wvù mey lo.
 26 Me nlewte kem kenlewte
 ηgene teytey ε è nu fô bó
 koole. Ke me nu diewe wee
 mvunko wvù tfumyi ke lo
 mvunko ncεw ncεw ke. 27 Me
 nyewle bô ye yem, momte le yí
 ebii ε è nu fiεε fi len e, wvu le fo
 me ηke endioo ε nfewce wase
 diew Nyo' ê bonyii bomew, é
 Nyo' ekaa ebvuse lo me ηgoo
 le ke.

10

*Beene eyenè fo fiεε fi to
 kooyεε bô bonyii bo Islael ke
 ekooy bô beene*

1 Boom bo bwεem e, me ηgomte ε ben ekume ntay fiε fi to kooyεε bô bo'icee cee bosεεbeene seke bó to lene ηkpwaante. Bó bocii to lene ekuse jo kembεw, gen lente joo yi baay kuse,* 2 ε bó mum no nu κε diεwε bó nu ε taashε bó bô bo Muses ê kembεw kedvu noo ê joo yidvu le. 3 Bó bocii to diee mwεem mvu-dien ε è to nyaa Nyo', 4 wuu ten joo ε è nyaa Nyo', ε wvú to gee ε yí buyte yí kembraan e. Kembraan kedvu to nu Klistu wvú to lene bô bó. 5 Naa no bó to yene mwεem mvun e nen, ε nteen bó le no gee κε mwεem mvù fitele ebeete Nyo'. Ε wvú mum yuwye boba bonyii, ε digvune dibole jii men ηkpwaante jodvu.

6 Mwεem mvun mvù to kooyεε bô bó nu ntefe fô beene le ε fo beene ekeηke shiee mwεem mvù befe diεwε bó le κε. 7 Fo beene ebunlee bonyo' bo εcici no bó bomew to bunlee κε. Bó nu ε san ekume bó le,

“Bonyii to nu ε shii, dieken, wuken, ja we mum ley bine le no bine fô fimoošo le.”

8 Fo beene ejaankè kenjan no bó bomew to jaanke, ε Nyo' ge ε bó kpweken bont-fuke mbaanfiεε ncow botete (23,000) yí diuu dimwaan e κε. 9 Fo beene emomtè Tata no bó bomew to momte, ε Nyo' ge ε yó tawye bonyii

bodvu ε bó kpweken κε. 10 Fo beene ewvukenè no bó bomew to wvukene, ε Nceendaa Kpwe yuwye bó κε.

11 Mwεem mvun mvunciim mvù to kooyεε bô bó nu ntefe fô bonyii le. Ε bó to san nen ε beene ban bô cee ε è nu kefew kè won kaa wase le, ejod wεε. 12 Nonen, wee wvú kpwaake ε wen leeme temyi ntay, eyenè fo wvú ke egbwe. 13 Ben ekeè ε mmom yicii yí too fô ben e nu κε yí ké no too ten fô bonyii bomew e. Nyo' nu Nyo' keceey, ε κε è nulo é wvú ecinε é mmom eto fô ben e fey mvun gay mvunen κε. Ε mmom too fô ben e, é wvú edunεε κε je yí ben efey jó eso mmom yidvu.

14 Nonen nsáa yem shém, me ε no nteete ben le ben elewtè mwεem mvu ekume bonyo' bo εcici. 15 Me njemyi ê ben nen diεwε ê bonyii bô keηke bvufee le. Ben ekp-wawce ntay le laa κε fiεε fi me njemyi ê ben fin nu keceey ε? 16 Ke beene ké joo fiko fi ntaashε le, nya keyoone ê Nyo', wu yí kentaashε le, tu beene nu ε taashε yí εleme ke Klistu le? Ε beene ké dioo ε jo bleeed wvu yí kefew kekε le ε guuten ε die yí kentaashε le, κε tu beene taashi ε è nu yí ye Klistu le? 17 No beene diee bleeed wvun nen nu bonyii nteen ε ntuw nu κε mwaan,

* 10:1 Joo yi baay yin nu yí bó teje le Joo yí Yεεle (Kensam 14:21-22). 10:3 Ksm 16:13-35; Dito 8:3; Mben 78:24-25 10:4 Ksm 17:6; Ktj 20:11; Mben 78:15 10:5 Ktj 14:29-30; Mben 78:31; Ibu 3:17; Jut 5 10:6 Ktj 11:4, 34; Mben 106:14 10:8 Ktj 25:1-9 10:9 Ktj 21:5-6 10:10 Ktj 14:2, 36; 16:41; 17:6-15; Mben 106:25-27; Ibu 3:17-18 10:11 7:29-31; Lum 15:4 10:12 Gal 6:1 10:13 1:9; Jem 1:13-14 10:14 1Jon 5:21 10:16 11:24-25; Luk 22:17-20 10:17 12:27

tu fí dunji le beene nu ye yimiaan, njefo beene diee ke e è nu ntuw mwaan. ¹⁸ Ben ejo kenfews en fô bonyii bo Islael e. Wee tfuu wvù diee fiεε fô ketan ke ncese le nu ε taashe wase bô Nyo' yî ncese wvudvule. ¹⁹ Fiεε fi me ngayte fen nu le la? ε fen nu le mwεεm mvù bó gee bintane dvú fô bonyo' le kenke fiεε keege kenεε le bonyo' bodvu ten kenke fiεε keege? ²⁰ Ke è nu nonen ke. Fiεε fi me ngayte nu le boncese bô bonyii bô yaa kee ke Nyo' gee nu ε bó gee ε è nu fô bonceendaa bo dewle le. Ke bó gee ε è nu fô Nyo' le ke. Me ε no ngayte le fo ben etaashi ben ε bonceendaa bo dewle le ke. ²¹ Ke è nulo é ben ewuu ê fiko fi ntaashe le fi è nu fi Tata le, bvuu wuu ê fiko fi Satan e ke. Ke è nulo ten é ben ediee mwεεm mvudien mvu Tata le bvuu diee mvu Satan e ke. ²² Fo beene egeè fiεε fi shém eton'yi Tata ke. Ke beene temyi fele wvù ke.

Wee egeè fiεε è nu fi nulo efi ten waa bwee

²³ Beene bomew nen'yi no duu le bó kenke mvungay keege naa fiεε ficii. Geenεn, bó ekeè le ke è nu fiεε ficii fi nulo efi wee ke. ε beene bomew nen'yi no duu ke le bó kenke mvungay keege naa fiεε ficii. ε ke è nu ten fiεε ficii fi nulo ege é wee eleeme temyi yî mbee we le ke. ²⁴ Fo wee egeè fiεε kpwaake ke ε è nu ekole kew ke. Wee ekpwaakè

ten ekume waa bwee. ²⁵ Ben edieè nyam yicii yî bó geese fô way yaa sowte laa yî ne fεε le, wvu le fo mvuntelem mvunen esaakè ben yî fifie le ke. ²⁶ Me njemyi nonen, njefo bó nu ε san ê Nwa' Nyo' le le,

“ε kenke Tata won wvun noo mwεεm mvunciim mvù nu yî dvù le.”

²⁷ ε wee wvù yaa nu ke wee mbee teje ben le ben eto ediekεn, ben é bee ε gen, é ben no diee fiεε ficii fi bó nya ê ben yaa sowte ke. Fo fitele esaakè ben yî fifie le ke. ²⁸ Geenεn, é wee mvu ne lo ε see ê ben le mwεεm mvudien mvudvu nu ε bó ε ge kentanε dvù fô bonyo' le, fo ben edie ke wvu le fo wee wvù be seje ê ben eyenè le ben gee fiεε fi befε, bô fo fitele esaakè wee. ²⁹ Me ngayte fitele fin ε è nu fi wee wvù be seje ê ben e. Ke me ngayte ε è nu finεn ke. Geenεn, è nulo é wee mvu ebife le laa è nulo é wen elu keege fiεε fi wen koonke nje fí nu esaake fitele fi wee mvu le le? ³⁰ ε me ndiee fiεε ε me ε nya keyoone kedvu ê Nyo', é wee ebvuu esaake me nje la? ³¹ Me ε mum ε no nduu fiem le fiεε ficii fi wee gee, kenεε wvù diee ε è nu fidien, kenεε wvù wuu ε è nu fiwuun, ε wvù no gee ê je yî wee mvu yen lo, enyaà mbense ê Nyo' le. ³² Fo ben egeè fiεε fi nulo ebefe bô mvuntelem mvu bonyii le ke, kenεε è nu Bojuu, kenεε è nu

10:18 LeW 7:11-21 **10:19** 8:4 **10:20** Dito 32:17; Mben 106:37; Mwm 9:20

10:21 2Kol 6:15-16 **10:22** Dito 32:21 **10:23** Lum 14:1-15:6 **10:23** 6:12; 8:7-12 **10:24** 10:32; 13:5; Lum 15:1-2; Fili 2:4 **10:25** Lum 14:2 **10:26** Mben 24:1; 89:11 **10:28** 8:7 **10:30** Lum 14:6; 1Tim 4:4 **10:31** Kolo 3:17 **10:32** Lum 14:13

bonyii bò yaa nu ke Bojuu, keneε kentaashe ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le. ³³ Me momte fiem keengee fiε ficii ε è nu fi wee tfuu eyuukè njon. Ke me ηkpwaake ke ε è nu ekumε ekole kem maan ke. Me ηkpwaake ekumε bonyii bocii le me enge é bó ke eboy.

11

No è nulo é wee enu seke wvú bunlee

¹ Ben ebenenè me ke no me mbenene Klistu. ² Me mbensee ben no ben kumyi me yî fiε ficii le bvuu bii mwεem mvù me nto n'yεyεε ben dvú. ³ Geenεn, me ηgomte le ben ekiεε ntay le ekole ke diemsen tfuu le nu Klistu, ε ekole ke kpwoon e nu dweese, ε ekole ke Klistu le nu Nyo'. ⁴ ε diemsen bunlee lo, keneε wvú teete ntum Nyo' ε wvú ε ban ekole, tu wvú shoose ekole kew. ⁵ Geenεn, é kpwoon bunlee, keneε wvú teete ε è nu ntum Nyo' se wvú nu ε ban ekole ηkuuη, tu wvú shoose ε è nu ekole kew. Ke jεy jεy wvuwe kpwoon bô wvú nu ε kpwaa ekole nu dvú ke. ⁶ ε wvú yen le ke wen nu eban ekole kew ke, é wvú mum kpwaa lo. Geenεn, no è nu ken'wuumεn fô kpwoon e keenu bô ekole ε bó ε kpwaa, ε wvú mum ban le ekole kedvu. ⁷ Ke diemsen kenke keeban ekole kew seke wvú bunlee ke, njefo wvú nu nfiεsen Nyo' bvuu nu bvujonke bvú Nyo' le. Geenεn, ε kpwoon

nu bvujonke bvú dweese le. ⁸ Ke è to buy diemsen yî kpwoon e ke, è to buy kpwoon yî diemsen e. ⁹ Ke Nyo' to bom ten diemsen nje kpwoon ke. Wvú to bom ε è nu kpwoon nje diemsen. ¹⁰ ε nu nje fifie bô nje bonceendaa bo Nyo' le wvú kpwoon kenke keeban ekole kew. ¹¹ Naa no fí nu nonεn, fô beene bò nu ε taashe wase beene bo Tata le, nu ε kpwoon yaa nu ke bô ekole kew maan ke, ε diemsen yaa nu ke ten bô ekole kew maan ke. ¹² Fí nu nonεn, njefo no Nyo' to bomεε kpwoon yî diemsen e nu ε keseen nu ε è boote kpwoon diemsen. ε fiε ficii nen'yi fô Nyo' le. ¹³ Ben ten ke taa ente jodvu eyen le laa fí nu leη fô kpwoon e keebunlee Nyo' se wvú nu ε ban ekole le. ¹⁴ Naa no ben yene mwεem e, bonyii bocii kee lo le fô diemsen e keεεε ekole ε kí ci baay nu ε è nu ken-shoose fô wvú le. ¹⁵ Geenεn, ε fô kpwoon e nu ε keekenke yvuw yì defe nu lo ηgone fô wvú le. Nyo' to nu ε nya yvuw yì defe ê kpwoon le yí ebanji ekole kew. ¹⁶ ε wee nu dvú wvú gomte keekicine fiε fin, é wvú no kee le ke beene keneε bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le bvuu kenke yimi je ke.

Ntefe ekumε ntaashe

(Mat 26:26-29; Mak 14:22-25; Luk 22:14-20)

¹⁷ Geenεn, fiε fimew nu dvú fí me ηgomte keentefe ben yî dvú le, ε è nu fi ben

gee ε me n'yaa nu embense lo ben yî dvú le κε. Ben ké too shii yî kentaashe le ε è buy κε fiεε fi befe efey fi jee. ¹⁸ Fiεε fi me ηgomte keen'yaw engay nu le, me n'yuuke le ben ké taashi diεwe kentaashe ke bonyii bo mbee le, no nu dew jεey jεey. Me ε no n'yene le è nulo enu keceey. ¹⁹ Fí lo jee κε le kenγawsen enu ê ben entelen wvu le bó emum elooce ekiεε bonyii bo len ê ben ente. ²⁰ Me n'yene le ben ké too yî kentaashe le keedie mwεem mvudien mvu Tata wesebeene wvú Jisos e, saa die ε è nu mvú κε. ²¹ Me njemyi nen njefo ben ké dioo diekene, ε wee no diee κε ε è nu mwew mwεem mvudien gene fwe, ε bomew mum meγ jen, ε bomew wu mbvuum ε mó koo lo bó. ²² ε nu la fi nonen? Ke ben kenke yéw keediekene, wukene dvú le? Nu le ben gomte keejoo kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le ekuse, gee ε bonyii bò fuute wuumene le? ε nulo é me njeme ê ben le la? ε nulo é me embensee ben e? Naa lo, κε è nulo é me embensee κε. ²³ Me nto nu ε n'yεeyi ben ε è nu bó fiεε fi Tata to yεeyεε me dvú, le è to nu entan jò bó to nu keegese Tata wesebeene wvú Jisos, ε wvú jo ntuw bleed, ²⁴ nya keyoone ê Nyo', guushε gay le, “Fin nu ye yem ε me ε nya nje ben. Ben egeè fifin keekumyi me.” ²⁵ ε bó dieken mese, ε wvú jo fiko ge κε lenlen

diεwe fwe le, gay le, “Fiko fin nu fi monkan mo monfem mò Nyo' gbwo bô ελεμε kem. Ben egeè fifin sekecii wuu keekumyi me.” ²⁶ Fí ε mum ε no nu le ε gen naa ε buy seke Tata nu ke ekase eto le, nu ε sekecii kè ben diee bleed wvun bvuu wuu fiko fin nu ε ben fewci ε è nu ekume kpwe Tata. ²⁷ Nonen, ε è nu naa yεε wvú diee bleed wvudvu kenεε wuu fiko fi Tata le fidvu ê je yì baa jee le κε, tu mweten gee ε è nu kebefε njefo wvú baa wvumte ye bô ελεμε ke Tata le κε. ²⁸ Wee dioo nu keedie bleed wvun ebvuu ewu fiko fin, ε wvú yaw jinε ekole kew ntay se no gee nonen, ²⁹ njefo é wee diee bleed wvun, wuu fiko fin yaa kee fiεε fi è nu ye Tata, tu mweten diee bvuu wuu, joo ε è nu nsaw fô ekole kew e. ³⁰ ε nu fiεε fi bonyii nteen ê ben entelen wεeyi ε bomew cemkene ε bomew ε kpweken wase. ³¹ Geen, é beene jinε bikuu bisεbeene ntay ε se no diee bvuu wuu, Tata saa ebvuu esaw beene κε. ³² ε Tata saake beene, tu wvú nεci lo beene wvu le fo wvú ke etaashe beene bó bonyii bo yì won wvun e le beene nu ε gbwe nsaw κε. ³³ Boom bo bwεem e, fi ε mum ε no nu le seke ben ε taashe keedie mwεem mvudien mvu Tata le, ε ben ceγ ε wee tfuu to. ³⁴ ε jen yuu wee, é mweten dieken fô yew e se no too wvu le fo wvú ke eto ege fiεε ejo ε è nu nsaw fô ekole kew e κε. Fi

11:18 1:10-11 **11:19** Dito 13:2-4; 1Jon 2:19 **11:22** Jem 2:5-6 **11:23** 10:16; Mat 26:26-28 **11:25** Yeli 31:31-34; Luk 22:20; 2Kol 3:6; Ibu 8:6; Ksm 24:6-8; Ibu 9:12 **11:26** Mat 26:29 **11:27** 11:20-22; Ibu 10:29 **11:28** 2Kol 13:5 **11:32** Ibu 12:5-6; Mwm 3:19

ekumε mwεem mvumew nu ε me nu ηke entefe ben yī dvú le ε ε nu seke me ε nto.

12

Nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Boom bo bwεem e, me nu enjeme keseen ekumε nnyá yī Keyoy ke Yuule nyaa ê bonyii. Ke me ηgomte le ben enu kenjiwe le ke. ² Ben ekeè le seke ben to bεε bonyii bò yaa kee ke Nyo', nu ε bó to leε ben ε ben no njimte, mum wvumte bonyo' bo εcici bò nu se bó nulo ejeme ηkuuη. ³ Me ε mum ε no ηgayte le ben ekiεε ntay le é wee nu ε Keyoy ke Nyo' le nu yī ye le, wvú saa ebvuu egay le, "Lon ekoo Jisos" ke. E wee yaa nulo egay le, "Jisos nu Tata" se è fici Keyoy ke Yuule wvú ke.

⁴ E dioo tu fô nnyá le nu ε bonyii kenke nnyá jεey jεey ε è nyaa ke Keyoy kemwaan η bó. ⁵ Bonyii lemte dilemme jεey jεey ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, geenεn ε cee ekole wvubo nu ke mwaan. ⁶ E jé nu jεey jεey yī bonyii lemte jó, ε è gee ke Nyo' mwaan le bonyii egeè dilemme didvu ê yiyε jé le. ⁷ Bó nu ε nya ke wee mwaan mwaan bô ye nnya yī Keyoy ke Yuule keelemte fici kentaashe kecii dvú. ⁸ E wee mvu no kenke ye nnya yī Keyoy ke Yuule nya ê wvú ε è nu keejemyi diεwε wee wvú kenke bvufee

le, nya yī wee mvu nnya ε è nu keejemyi diεwε wee wvú kee fiεε le. E Keyoy kin nu ke kemwaan. ⁹ E Keyoy ké nya yī wee mvu nnya ε è nu fitele fi wvú elese yī Nyo' le ntay, nya yī wee mvu ε è nu keefeεle bincem. E Keyoy kin nu ke kemwaan. ¹⁰ E Keyoy ké nya yī wee mvu nnya ε è nu keegeε binghaw bi mwεem e, nya yī wee mvu ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le, nya yī wee mvu ε è nu bvufee keekeε jεey jεey mwεem mvú nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le bô mvú yaa nen'yi ke fô Keyoy ke Nyo' le, nya yī wee mvu ε è nu mvunγay keejemyi díεw yī bó yaa kee ke, nya yī wee mvu ε è nu keeceεyi mwεem mvú wee wvudvu jemyi ê bonyii. ¹¹ Bó gee mwεem mvun mvunciim ε è nyaa ke Keyoy kemwaan nnya yidvu ê bó. E kí gawci é wee tfuu no kí shieele.

Kentaashe ke bonyii bo mbee le nu diεwε ye wee le

¹² Beene kee le ye wee nu ke yimiaan, geenεn ε yī kenke biba nteen. E naa no biba bidvu cim nu nteen nen nu ε bí taashi gee ye yimiaan. E nu ke ten no Klistu bô bonyii bew nu. ¹³ Beene nu bonyii jεey jεey, ε bomew nu Bojuu, bomew Boglek, ε bomew nu bonfaw, ε bomew yaa nu ke bonfaw. E è nu ke Keyoy kemwaan kè to taasheε beene bocii keenu ye yimiaan. * E

12:2 8:4-6; Yesa 44:9-20; Gal 4:8 **12:3** 1Jon 4:2-3; Lum 10:9 **12:4** 12:27-14:40; Lum 12:6-8; Efe 4:4 **12:5** 12:28-30 **12:7** 14:26 **12:10** 14:5; Lem 2:4 **12:11** 7:7; Lum 12:3; Efe 4:7; 1Bi 4:10 **12:12** 12:27 **12:13** Gal 3:27-28 * **12:13** Kenεε le, "E è nu ke Keyoy kemwaan kè to joε beene bocii é bó se lese beene ê joo keenu ye yimiaan."

Nyo' to gεke ke ε è nu Keyoy kedvu kemwaan̄ fô mvuntelem mvuseεbeene le.

14 Kε ye wee nu kε keba ke ye le kemwaan̄ kε. Ε nu biba nteen. 15 Ε εκale cim ne ε gay λε, “No me mbaa nu kebo kε, tu kε me mbεε keba ke ye le kε”, fifiε saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le kε. 16 Kentuntun̄ ε ne ten̄ ε gay λε, “No me mbaa nu jise kε, tu kε me mbεε keba ke ye le kε”, fifiε saa ege é kí emum enu se è nu keba ke ye le kε. 17 Ε ye wee yicii be mεy kε jise, é wvú eyuuke mwεεm bô la? Ε yí be mεy kε kentuntun̄, é wvú eyuuke nsam fiεε bô la? 18 Fiεε fi nu, nu λε Nyo' to nu ε bom wee seyσε biba biew bi ye le jεεy jεεy no wvú koon̄ke. 19 Ε ye wee be nu kε keba kemwaan̄, é yí enu nεε le? 20 No fi nu, biba bi ye le nu nteen. Geenεn̄ ε bíε taashe ε ge ye yimiaan̄. 21 Kε è nulo é jise egay ê kebo λε, “Kε me nshieele wo kε.” Ε kε εκole nulo egay ten̄ ê bikaa λε, “Kε me nshieele ben kε.” 22 Fiεε fi kaa nu, nu λε biba bi ye le bì yen'yi λε bí wεεyi lo nu bì kε è nulo é ye wee enu se bí kε. 23 Ε biba bi ye le bì beene joo λε bí nu ncεw, nu bì beene taale fó n̄tay. Ε biba bì beene ké no wuume ne keedun̄ci ê bonyii nu bì beene ké no ban̄yi. 24 Ε biba bì bonyii ye ne, nu bì yaa shieele λε bó etaalè fó nonεn̄ kε. Nyo' nu ε seyσε ye wee ê je yí λε bó ewvumtè biba bì yen'yi λε bí

nu ncεw e. 25 Wvú to ge nonεn̄ wvu λε fo ken̄gawsen̄ enu yí ye le kε, λε keba etomtè kemew, ε kemew tomte kemew. 26 Ε keba ke ye le kemew ne ε no yuuke nsase, tu biba bidvu bicii nu eyuuke nsase. Ε bó seyσε keba ke ye le kemwaan̄, tu bí bicii nu elan̄lan̄e bô kí. 27 Ε dioo tu fô Klistu le nu ε ben bocii nu ye ye, ε wee mwaan̄ mwaan̄ ben e nu keba ke ye yidvu le. 28 Nyo' nu ε γεε bonyii bô elemtè dilemme jεεy jεεy ê kentaashe ke bonyii bo mbee le. Ε bo fwe nu boom bo n̄tum e bo Jisos e, ε bô bii bó le nu bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, ε bô bii bó le nu bonyii bô yeεyi bonyii. Ε γεε bomew ε è nu bonyii bô egeè bin̄ghaw bi mwεεm e, bomew bô efelè bincεm, bomew bô efici bonyii. Ε γεε bomew ε è nu bô eseyσεè no dilemme egene, ε bomew nu bô kee keejemyi díεw yí bó baa kee yí kε. 29 Kε è nu bonyii bocii bô nu boom bo n̄tum e bo Jisos e kε. Kε è nu bocii bô teete bontum bo Nyo' le kε. Kε è nu bonyii bocii bô yeεyi bonyii kε, ε kε è nu bocii bô gee bin̄ghaw bi mwεεm e kε. 30 Kε è nu bonyii bocii bô ken̄ke n̄nya keefele bincεm kε. Kε è nu bocii bô nulo ejemyi díεw yí bó baa kee kε. Ε kε è nu ten̄ bonyii bocii bô nulo ecεεyi mwεεm mvù bonyii jemyi ê díεw yimi le ê bonyii kε. 31 No n̄nyá yin yicii nu nεn̄, ben eshieelè

ntay keekeηke nnyá ε è nu yì kuuke fele yicii. Geenεn, me nu nduηce ê ben fiεε fi fele mwεεm mvun mvunciim.

13

Kenkeηen fele mwεεm mvunciim

¹ Ε me nciim ηkee keenjeme díεw bitum bicii naa noo díεw bonceendaa bo Nyo' le, se me ηkeηke kenkeηen fô bonyii le ηkuuη, tu me ηkumte ke ε è nu diuw díεwe ηgem wvù caake, keνεε bikanηkan e ε wee kpwaake. ² Ε me nciim ηkeηke naa mvuηgay keenteete bontum bo Nyo' le, ηkee mwεεm mvunciim naa noo mvù nu ê kenyile le, ε nlese fitele yì Nyo' le naa ntay wvù è nulo é me emvuwyi dikum, geenεn se me ηkeηke kenkeηen fô bonyii le, tu me nu ke lo fiεε fi εcici. ³ Ε me nciim njo mwεεm mwεm mvunciim ε ηgaw ê bonyii, ε nya ten ye yem le bó eton, * geenεn se me ηkeηke kenkeηen fô bonyii le ηkuuη, sew wvudvu saa enu ke. ⁴ Wee wvù keηke kenkeηen fô bonyii le ké no kuule shém, bvuu gee gee di jee fô bonyii le. Ke wvuwe wee ké no bene kendoη ke. Ke wvù ké no saale ye keνεε bensee ye ke. ⁵ Ke wvù ké no ηasene yì bonyii le ke. Ke wvù ké no kpwaake ke ε è nu ekole kew ke. Ke wvù ké ton'ye

shém cekey ke. Ε ke wvù ké no gεεle wee fô fitele le ke. ⁶ Ke wvù ké no yuuke njoη bô fiεε fi befe ke. Wvù ké no yuuke njoη ε è nu bô fiεε fi nu keceey. ⁷ Ke wee wvù keηke kenkeηen ké no yene jay wee mvu le ke. Wvù ké no fiisene mwεεm mvunciim, taale ke fwe yì fiεε le ficii, bvuu suule shém yì fiεε le ficii. ⁸ Ke kenkeηen ké ka ke. Geenεn ε kefew nu eyuu eto kè mvuηgay mvù Nyo' to nyaε le bonyii eteete bontum bew dvù nu ke eka, é díεw yì bonyii jemyi yì bó baa kee yì ke eka, é mvuηgay keeke mwεεm ntay ke eka ten. ⁹ Mvù nu ke eka nonεn njefo beene kee mwεεm keseen ke lo kebese kebese, teete bontum bo Nyo' le ke kebese kebese. ¹⁰ Geenεn ε è nu ke enu seke beene ε looce wase ε kocεn é mwεεm mvu kebese kebese emum eka. ¹¹ Ε to nu seke me nto nu wan caan, ε me no njemyi díεwe wan e, ηkpawaci mwεεm díεwe wan e, n'yene mwεεm díεwe wan e. Me ε ndioo ntaw wase ε mum ε ncine nce boom e. ¹² Keseen nu ε beene yene mwεεm e jiwejiwe díεwe ê kenleey e. Geenεn è nu ke enu kefew kekie le é mvù eyuu ê beene ejise. Keseen nu ε me ηkee mwεεm kebese kebese, ε è nu ke enu sekekie, é me emum emese eηkieε mwεεm mvunciim ke no Nyo' kee me. ¹³ Mwεεm nu mvuntentem mvù nu ke emεy eleeme fó.

13:1 8:1; Lum 13:8-10 **13:1** 2Kol 12:3-4 **13:2** 12:8; Mat 7:22; 17:20 **13:3**

Dan 3:19-20; Mat 19:21 * **13:3** Boηwa' bo boyvuum bomew keηke fen le, "Nya ten ye yem le me nsaale ye." **13:5** 10:33; Bηgn 10:12; Fili 2:4 **13:8** 12:10; 14:1-5

13:12 Lum 8:24; 2Kol 5:7; 8:3; Gal 4:9 **13:13** Kolo 1:4-5, 23; 1Tes 1:2-3; Tay 2:2; Ibu 10:22-24; 1Jon 4:16

MWεEM mvudvu mvun nu: keelese fitele yî Nyo' le, bô keetaale fwe yî nkawma Nyo' le, noo keekeηke keηkoηen. E keηkoηen nu fiEE fi kuuke ente jo mvú fele mvú mvunciim.

14

Keebvuu jemyi ekumε nnyá Keyoy ke Yuule

¹ Ben egeelè keηkoηen fwe dvu mwεEM mvunciim, geenen ekeηkè ten shiee ntay fô nnyá yî Keyoy ke Yuule nyaa ê bonyii le, efey mvunciim, nnyá keeteete bontum bo Nyo' le. ² E wee jemyi ε è nu díew yî bó baa kee yí ke, tu ke wvú jemyi ê bonyii ke, tu wvú jemyi ε è nu ê Nyo', njefo ke wee yaa yuuke fiEE fi wvú jemyi ke. Wvú jemyi ε è nu mwεEM mvu ê kinyile le ê mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le. ³ Geenen, wee wvú teete bontum bo Nyo' le ké no jemyi ε è nu ê bonyii, gee ε bonyii kuu yî mbee le, bvuu yvuwse mvuntelem mvubole, bvuu gee ten ε mvuntelem mvu bonyii le leetene. ⁴ E wee wvú jemyi díew yî bó baa kee yí ke ké no fici ke ε è nu ekole kew maan. Geenen, ε wee wvú teete bontum bo Nyo' le ké no fici ε è nu kentaashe ke bonyii bo mbee le kecii. ⁵ Me ε no ηkooηke le ben ejemyi díew yî bonyii baa kee yí ke. Geenen, ε fiEE fi me ηkooηke baay nu le ben eteetè ε è nu bontum bo Nyo' le ê bonyii. Wee wvú teete bontum bo Nyo' le nu shiee le fele wee wvú jemyi

díew yî bó baa kee yí ke. E è fen baa nu le wee mvu ebanke díew yidvu wvu le kentaashe ke bonyii bo mbee le eyuw ntay é fí efi bó.

⁶ Boom bo bwεEM e, é me ne keseen ε nto fô ben e, ε no njemyi ê díew yî bó baa kee yí le ke, é fifie efi ben yí la le? FiEE fi nulo efi ben nu ke seke me nu ε nto bô fiEE fi fifie fi Nyo' nu ε duηce ê me, kenEE fiEE fimew fi wvú gomte le me enḡe é ben ekiEE, kenEE ntum we mvu le me entefe ê ben, kenEE fiEE fimew le me en'yEEyi ben dvú. ⁷ Bó ejo ke fiEE diEWε ndoη kenEE kome le mvù yaa keηke ke keyoy. E nulo é wee ege nee se kiee fiEE fi mvú jemyi se bó ε toη kenEE ε kum ê je yí leη e? ⁸ E wee ne le wen etoη soη jem, ε fanε toη ê je yí leη e, é bonyii ege nee se buy jem? ⁹ E nu ke leηleη no é ben jemyi díew ê bonyii se bó yuuke lo, é bó ke ege nee se kiee fiEE fi ben jemyi? Ke tu njeme wene nu laayi ke lo yî fwefwe le. ¹⁰ Ke è nu kemaηen le dikfuu di díew e nu yî nshe le fen dí le dí le ke. E ke yimi nu dvú yî nu se bó kee kenyi kedvu ke. ¹¹ Geenen, é wee ne ε no jemyi ê me ê díew e se me n'yuuke yí ηkuuη, tu wvú nu enu diEWε wee ketum e fô me le, ε me nu ten diEWε wee ketum e fô wvú le. ¹² Me ε no ηgayte ê ben le no ben gomte le mvunḡay mvu Keyoy ke Yuule le eyen'yi ê ben ente, ben emum emom ntay keekeηke ε è nu nnyá yiyε yî nulo ege é kentaashe ke bonyii bo mbee

le ekuù lo.

13 Fí ε mum ε no nu λ, é wee jemyi díεw yì bó baa kee yí κε, é wvú no bunlee λ Keyoy ke Nyo' le enya wen bô bvufee keεεyi fíεε fí wvú jemyi ê bonyii. 14 Ε me nε ε no mbunlee ê díεw yì bó baa kee yí le κε, tu me nu mbunlee ê keyoy kem e, geenεn ε me n'yaa mbunlee bô bvufee bwem κε. 15 No fí nu nonεn, me nu enge nεε? Me nu embunlee ê keyoy kem e, mbunlee tεn bô bvufee bwem, en'yemte ê keyoy kem e, n'yemte tεn bô bvufee bwem. 16 Ε fuw κε nonεn, wo ε nε ε no bensee Nyo' ê keyoy kuw e, é wee mvu wvù be nu fó yeke κε lo ke ege nεε sε bee λ, “Fí enù nonεn” yí keyoone kè wo be nyaa le sε wvú be yuuke díεw yì wo jemyi? 17 Ε wo nya keyoone nonεn, ε cim ε nya naa ntay nεε, tu κε è nulo é fí efi wee mvu wε κε. 18 Me nyaa keyoone ê Nyo' λ me njemyi díεw yì bó baa kee yí κε nfele naa lo ben bocii. 19 Geenεn, no me ncm njemyi nonεn é me ndioo nu εnte jo kentaashε ke bonyii bo mbee le, ε me no ηkoonke keenjemyi bô bvufee bwem ε è cim nu naa κε díεw shen, wvu λ me n'yεεyi bó, εfey keejemyi díεw bontfuke yuufe (10,000) sε bó kee yí ηkuuη.

20 Boom bo bwεεm e, fô ben eκεηkè bonηpwawce bo boom bo caan e κε. Ben enù κε diεwε mvunley mvu boom e mvù yaa kee κε wase

fíεε εκume kebefε. Geenεn, eκεηkè bonηpwawce ε è nu bo ηgaybonyii le. 21 Bó nu ε san η Nwa' bonci le λ,

“Me wvù Tata Nyo' ηgayte λ me nu ηke enjemyi ê bonyii ban dew botolo le, ê díεw yì bó baa kee yí le κε.

Geenεn, κε fifie nu ke ege é bonyii ban emum eyuw me le κε.”

22 Fí ε mum ε no nu λ, keejemyi díεw yì bó baa kee yí κε, nu nciise wvù dunçi mvungay mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bò yaa nu bo mbee le κε. Κε è nu nciise ê bò nu bo mbee le κε. Geenεn, ε nnya keeteete bontum bo Nyo' le nu nciise wvù dunçi mvungay mvu Keyoy ke Yuule le ê bonyii bò nu bo mbee le, ε è yaa nu κε ê bò baa nu bo mbee le κε. 23 Ε ben, kentaashε ke bonyii bo mbee le bocii nε ε to yí kentaashε le, wee tfuu ε mum ε κεw ε no jemyi κε ε è nu díεw yì bó baa kee yí κε, bonyii bo nεw kenεε bonyii bò baa nu bo mbee le, ε nε ε ley, ε yuw no ben jemyi, bó saa ekpwaake λ ben ghaanene lo? 24 Geenεn, é wee tfuu teete ε è nu ntum Nyo', wee wvu nεw kenεε wvù baa nu wee mbee ε ley, é fíεε fí ben jemyi ege é wvù ekiεε λ wen nu wee wvù befe, é fí esaake wvù fô fitele le, 25 é mwεεm mvù nyiime fô fitele fiew e, eyenε εmwa. Nonεn, é wvù emum etum ενvuw fokuse, enyaa mbense wvu baay ê

Nyo' gayte le, "Nyo' nu naa ben ε bó."

No è nulo é kentaashε ke bonyii bo mbee le ebunlee, gee mwεεm leŋ

²⁶ Boom bo bwεεm e, fiεε ficii fi me njemyi nu le la? Fí nu le, seke ben ε to yí kentaashε le, ε wee wvù keŋke ŋkiee keeyem no nu, ε wee n'yεεyi nu, ε wvù keŋke fiεε fi Nyo' nu ε duŋce ê wvú nu, ε wvù kee keejeme díεw yí bó baa kee yí ke nu, ε wvù kee keeεεyε díεw yidvu é bonyii eyuw enù ten. Ben egeè mwεεm mvunciim ê je yí è nulo é mvú efii lo kentaashε ke bonyii bo mbee le. ²⁷ E bonyii nu keejeme díεw yí bó baa kee yí ke, é bó jeme ke bofεε kenεε botete maan. E bó dioo jemyi no jemyi wee mwaan mwaan ε wee mvu cεεyi fiεε fi bó jemyi ê bonyii. ²⁸ E wee baa nu dvú wvù ecεεyi fiεε fi bó jemyi, é bó no nu diuw tfu ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente, ε wee jemyi ke wase ê shem ê shem fô ekolε kew e bó Nyo'. ²⁹ E bonyii bò teete bontum bo Nyo' le nu dvú, é bofεε kenεε botete jeme ê bonyii. E bó dioo jemyi ε bomew no yeese fiεε fi bó jemyi ntay. ³⁰ E Nyo' fεn nu ε duŋce fiεε ê wee mvu wvù be ε shii dvú, é wee wvù be jemyi wase wε cife, nya je ê wvuwe wee jeme. ³¹ Ben ekeè le ben bocii nulo etefe bontum bo Nyo' le. E ben dioo teete, no teete

wee mwaan mwaan wvu le bonyii bocii eyεεyi mwεεm ê ben, é ben ebvuu ege é mvuntelem mvubole bocii eyvuwsè. ³² Bonyii bò Nyo' nu ε nya yibo nnya keeteete bontum bew keŋke mvuŋgay ê we jo nnya yidvu, ³³ njefo ke Nyo' nu Nyo' kembvuŋse ke, Nyo' nu Nyo' kenleεten.

No fí nu ê bintaashε bi bonyii bo mbee le bò è nu bo Nyo' le bicii, ³⁴ seke bokεne nu ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente, no nu diuw tfu. Ke bó baa nya bó bô mvuŋgay keejemyi ke. Bó keŋke keeyuuke lo bolemsε le, ε è nu no nci jemyi. ³⁵ E fiεε nu dvú fi bó gomte keekiεε, é bó bife ê bole' bobole seke bó ε tu jim yew, njefo è nu ken-shoose fô kpwoon ejemyi ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente. ³⁶ Ben ekeè le ke è to kεw ben díεw Nyo' ke. Nuu le è to kεw ben ε? E ke è mεy ke ben bò díεw Nyo' nu ε gen wase fô ke. Nuu le è mεy ben ε? ³⁷ Wee wvù kee naa le wen nu wee wvù teete bontum bo Nyo' le, kenεε wvù kee le Nyo' nu ε nya wen bô nnya ye yi Keyoy ke Yuule, wvú keŋke keebεe le fiεε fin fi me nsan fô ben e nu ε è gay Tata le me ensan. ³⁸ E wee baa ebee fí, tu bó nu ema lo ten wvú bô fiew fiεε.

³⁹ Boom bo bwεεm e, fí ε mum ε no nu le, ben ekeŋkè shiee baay ε è nu keeteete bontum bo Nyo' le. Geenεn, fo ben etun fo bonyii eje-

myi díew yí bó baa kee yí ke. ⁴⁰ Ben dioo gee mwεem mvun mvunciim, no seysee ntay, gee ê je yí jee le.

15

Jisos Klistu to nu ε buy yí kpwe le

¹ Boom bo bwεem e, me ngomte keseen keenkume ben ekume saaka wvù jee wvù me nto nfewcee ê ben ε ben fiisen, ε no leeme yí dvú le keseen. ² E nu saaka wvudvu wvun wvù boysee ben é ben fen jici dvú ntay. E fuw ke nonen, tu ben to beje ke ε è nu ecici. ³ Ben ekeè le me nto nu ε nya fiεε ê ben ε fí kuuke baay fele lo mwεem mvunciim. E è nu ke fí fí bó to nyaε ê me. Fiεε fidvu nu le Klistu to nu ε kpwe fô bibefe bisεεbeene le ke lenlen no bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le, ⁴ bô le bó to nu ε dwey wvú, ε è ke no nu ediuw eta ε Nyo' bvuse wvú yí kpwe le ke lenlen no bó to sanεε ê Nwa' Nyo' le, ⁵ noo le wvú to nu ε dunce ekole kew ê Bitá, * bvuu dunce ten ê boom bew bo ntum e bo yuufencow bofεε. ⁶ E wvú ke dunce ten ekole kew ê bonyii bo mbee le ε bó nu bvudvu bvumwaan fele wee gee tin. Bonyii nteen ngoo yin e beε ke naa dvú eben, ε bomew ε kpweken wase. ⁷ E wvú ke bvuu dunce ekole kew ê Jem, bvuu dunce ê boom bew bo ntum e bocii. ⁸ E è ke dioo

nu ejim, ε wvú dunce ten ekole kew ê me wvun wvù nu ente jo boom bo ntum e bo Jisos e diewe wan wvù bó to bokεε kente le. ⁹ Me njemyi nonen njefo me nu lo diewe wee wvu caan e ente jo boom bo ntum e bo Jisos e bocii. E me mbaa encim enkpwenten wvù bó etenje me le waa ntum Jisos ke, njefo me nto mbone bikaa ejim jo kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le. ¹⁰ Geenεn, ε Nyo' buw me, ge ε me no nu fiεε fi me nu fi keseen. Kε nfi wvun wvù Nyo' to nyaε ê me to nu ε la ecici ke. Me nto nu ε nkaa nlem naa nfey lo boom bo ntum e bo Jisos e bocii. Geenεn, ε ke ε to lemte me bô mvungay mwem ke. E to nu nfi wvun wvù Nyo' to buwεε me dvú wvù to lemte yí yem e. ¹¹ Fí ε mum ε no nu le kenεε è to nu me wvù to fewcee saaka wvun ê ben, kenεε è to fewci bó, tu è nu ke fiεε fimwaan fi bee bó fewci, ε ben to bee fí le.

Beene nu ke ebuy ten yí kpwe le

¹² Keseen no bese fewci le Klistu to nu ε buy yí kpwe le, ben bomew ε ge nεε ε se no duu le ke bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yí kpwe le ke? ¹³ E è fen nu keceey le ke bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yí kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yí kpwe le ke. ¹⁴ E è nu le Klistu to baa buy yí kpwe le, tu fiεε fi

15:1 Gal 1:11 **15:2** Gal 2:1-2 **15:3** 11:23; Yesa 53:5-12 **15:4** Jona 1:17; Mat 12:40; Jon 20:9; Lem 2:24-31 **15:5** Mat 28:16-17; Luk 24:34, 36; Jon 20:19

* **15:5** Diee di Bitá din nu ê díew Glek e le Sefas. **15:7** Luk 24:50 **15:8** 9:1; Gal 1:15-16; Lem 9:3-6 **15:9** 1Tim 1:12-16 **15:9** Efe 3:8; Gal 1:13-14 **15:10** 2Kol 11:23 **15:11** 1:12; Gal 1:17-18; 2:6-9 **15:15** Lem 1:22; 4:33; 5:30-32

bese fewci nu εcici, ε mbee wene nu ten εcici. ¹⁵ Ε ε fen nu nonen, tu bese teyte fιεε yī Nyo' le εcici, njefo bese ghane fewci le wvú to nu ε bvuse Klistu yī kpwe le se wvú to nu ε bvuse ηkuuη, é ε fen nu keceey le ke bonyii bò kpweken wase nu ke ebuy yī kpwe le ke. ¹⁶ Ε ε fen nu keceey le ke bonyii nu ke ebuy yī kpwe le, tu ke Klistu to nu ε buy ten yī kpwe le ke. ¹⁷ Fí ε no nu le é ε fen nu le Klistu to baa buy yī kpwe le, tu mbee wene nu εcici, ε bibefe binen bee ke yī yene le. ¹⁸ Ε fi emum enu ten le bonyii bò nu ε kpweken wase ε bó to taashe bò bo Klistu nu ε la wase εcici. ¹⁹ Ε beene geele bvufee yī Klistu le, taale le wvú efi beene ε è nu ke yī nshii wvun e maan, tu beene nu bonyii bò shen ekoole bonyii dvú yī won wvun e fele lo bonyii bocii.

²⁰ Geenen, keceey kedvu nu le Nyo' to nu ε bvuse Klistu yī kpwe le. Ε è nu Klistu wee wvu fwe wvú celee je fò bonyii bò nu ε kpweken wase le. ²¹ No wee mwaan to gee ε kpwe to fò bonyii le bocii, nu ke lenlen no wee mwaan nu ε ge le bonyii nu ke ebuy yī kpwe le. ²² Fí ε no nu le no bonyii bocii kpwee njefo bó nu kfuu di Adam e, nu ke lenlen no bonyii bocii nu ke ebuy yī kpwe le njefo bó nu bonyii bo Klistu le. ²³ Geenen,

ε wee nu ke ebuyte ke é kew kefew e. Ε Klistu nu wee wvú to yawee ceε je buy. Ε wvú nu ke dioo ε kase ε to, é bonyii bò nu bew emum ebuy ten. ²⁴ Fí nu ke dioo ε kooy nonen, é emum enu kefew kè won nu eka. Klistu nu ke efiwse bvunfon bò mvungay noo bvukuke bvucii bvú saake keseen, emum etfuse bvunfon bwew é Nyo' Ice. ²⁵ Ε wvú wvú Klistu kenke ke keesaake egen ebuy seke Nyo' nu ke egee bonyii bew bo bvuban e bocii é wvú ekuse é wvú etome bikaa yī bó le. ²⁶ Ε wee bvuban wvu ejim wvú wvú nu ke emese efiwse nu kpwe. ²⁷ Ε nu fieε fi bó to sanee é Nwa' Nyo' le le, “Nyo' nu ε gee wase mweem mvunciim é wvú ekuse wvú ε no saake.”

Geenen, keegay le mweem mvunciim nu é wvú ekuse yaa mum nu le Nyo' wvú geeke mweem mvunciim é wvú ekuse nu ten é wvú ekuse ke. ²⁸ Ε nu ke enu seke mweem mvunciim nu wase é Klistu ekuse ε wvú saake, é wvú wvú Waa Nyo' emum egee ekole kew ekuse jo Ice wvú geeke mweem mvunciim é wvú ekuse, wvu le Nyo' emum enu ewe jo fieε ficii mondvuum monciim saake.

²⁹ Ε è baa nu le bonyii bò nu ε kpweken wase nu ke ekase buy yī kpwe le, bó ε no leese bonyii é joo yī bvudvuu bvú bonyii bò kpweken wase le

nje la? Bó leese bó ê joo nonen le sɛw wvudvu nu la? ³⁰ Bese ten ε no ghane yuu ye nen nje la? ³¹ Boom bo bwεem e, me nu diuw kpwe le εdiuw εcii. Me njemyi mwεem mvun nen njefo me n'yuuke ye yî fiεε fi Klistu Jisos wvù Tata wesebeene nu ε ge fô ben e fele can yem e. ³² Ε è baa nu le bonyii bô kpweken wase nu ke ebuy yî kpwe le, no bonyii ké no jemyi mwεem, ε me ηke ηgen Efesus, ε bonyii ε bó ηale diewe nyám yi ηkpwaante le no diuu bee bó gomte keesaayε lo me, le sɛw wvudvu nu la? Ε me enfanε nlu lo enɔay le fî enù no bó ké no duu le, “Beene ediekenè, wukenè njefo nt-fuu nu ε bó nu ebuy ekpweken” e? ³³ Fo wee elεεlè ben kε. Ben ekeè le, “Ε wee wvù kenɔe kew jee lene bô ηgoo yi befε, é ηgoo yidvu ebefε bô wvú.” ³⁴ Ben etee bvufee bvunen jim, ecinε kebefε le. Me n'yene le kε ben bomew kee Nyo' kε. Ε me njemyi nen keenɔe le ben ewu-umenè.

Ye yi bonyii nu ke ebuyte dvú yî kpwe le

³⁵ Ε nulo é wee mvu enε ebite le laa bonyii nu ke ebuyte yî kpwe le nεε le le? Bó nu ke ekεηke ε è nu kfuu ye yi nεε le? ³⁶ Wvuwee wee wvù biite nonen nu keyon. Kε wvú kee le bó ké jewyi fiεε fî saa ke ebuy sε fî ε yaw ε kpwe le? ³⁷ Kε ye fiεε fî bó ké jewe nu yî yi ké buy no kuu kε.

Bó ké jewe kε ε è nu ηgow εyinεyin, kenεε è nu ηgow εgin, kenεε è nu yi la, ³⁸ ε Nyo' mum nya ηgow yidvu bô ye yi wvú shieele. Ε wvú nyaa ye jεεy jεεy ê ηgow no ηgow yidvu nu. ³⁹ Kε mwεem mvunciim kenke nyam ye lenlen kε. Bonyii kenke yibo nyam ye jεεy, ε nyám kenke yibo, ε mvun-yiim kenke yibo, ε byé kenke ten yibo ye. ⁴⁰ Mwεem mvu we nu ê yibo je le, ε mvu fokuse nu ê yibo je le. Mwεem mvu we kenke bvubole bvujonke, ε mvu fokuse kenke bvubole bvujonke. ⁴¹ Diuu kenke bwew bvujonke, ε kpwee kenke bwew bvujonke, ε jón kenke ten bvubole bvujonke. Ε kε jon yimi bô yimi cim kenke bvujonke lenlen kε.

⁴² Ε nu kε lenlen no ye bonyii nu ke enu seke bó buyte yî kpwe le. Bó ké dweyte wee ε ye ye fo, geenε kε ye yi wvú nu ke ebuy dvú yî kpwe le bεε ke efo kε. ⁴³ Bó dweyte wee bô ye ε yî yaa yen'yi jee kε, yaa kenke mvunɔay kε. Geenε, ε wvú nu ke ebuyte yî kpwe le bô ye ε yî kenke bvujonke, kenke mvunɔay. ⁴⁴ Bó dweyte wee ε ye ye nu yî wee wvu wum. Geenε, wvú nu ke ebuyte yî kpwe le bô ye ε è nu wase yî keyoy. Ε ye wee wvu wum nu lo, tu ye keyoy nu lo ten. ⁴⁵ Bó nu ε san le, “Adam wvu fwe to nu ε no nu dvú, yoyte.” Ε dioo tu fô Adam wvu εjim

e, ε wvú no nu fiew keyoy kè nyaa nshii ê bonyii. ⁴⁶ Kε wee ké yaw no kεηke ye ε è nu yi keyoy kε. Wvú ké yaw kεηke ε è nu ye wee wvu wum se ké kεηke yi keyoy. ⁴⁷ Adam wvu fwe nu ε bó to bom bó kebvú ke yi nshε le. E Adam wvu εjim to nε fiew fowe. ⁴⁸ Bonyii bo fokuse fεη nu diεwε wee wvu fwe wvú bó to bomεε bó nshε le, ε bonyii bo fowe nu diεwε wee wvú to nen'yεε fowe le. ⁴⁹ No beene nu ε jo nfieesen yi wee wvú bó to bomεε bó nshε, nu kε no beene nu ke ejo yi wee wvú to nen'yεε fowe le.

⁵⁰ Boom bo bwεem e, é me ensee ê ben le kε è nulo é ye yin yi è nu nyam bó εlemε ke ekeηke bvudvuu ente jo bvunfon bvú Nyo' le kε. E kε è nulo ten é fiεε fi nulo efo ke ekeηke bvudvuu fô fiεε yaa foo fó le kε. ⁵¹ Ben eyeke eyuw é me ensee ben kenyile ke fiεε le. Kε beene bocii nu ke ekpweken kε. Geenε ε ye yesebeene bocii nu ke esεε ekumεn. ⁵² Bó nu ke edioo ε toη soη yi fokemεse, é ye yesebeene emum ekumεn kε nen mwanη no wee ke bewbew jise. Soη nu ke dioo ε jeme é bonyii bó nu ε kpweken wase emum ebuy yí kpwe le bó ye yi yaa bεε ke efo kε, é beene bó bεε dvú emum ekumεn lo. ⁵³ Ye yin yi nulo efo kεηke keeke ekumεn etu wase ε è nu yi yaa nulo efo kε. E ye yi nulo ekpwe kεηke keeke ekumεn etu wase yi yaa nulo ekpwe

kε. ⁵⁴ Seke ye yi nulo ekpwe ebvuu efo ε kumεn wase ε tu yi yaa nulo ekpwe ebvuu efo kε, é fiεε ficii emum ekocεn no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le, “Bó nu ε so wase kpwe ε ηgoγ mvunγay mwew.

⁵⁵ O kpwe, mvunγay mwuw ε fεε?

O kpwe, gbwεεη wo wvú wo taa bonyii dvú ε fεε?”

⁵⁶ Gbwεεη kpwe nu kebefε, ε mvunγay mvu kebefε le nu nci Nyo'. ⁵⁷ Beene enyaà keyoone ê Nyo' wvú nu ε taashε beene bo Tata wesebeene wvú Jisos Klistu beene ε no soo kebefε noo kpwe.

⁵⁸ Nonεn boom bo bwεem e bó nu shém yεm, ben eleemé temyi. Fo fiεε eshiikè naa lo ben kε. Ben elemtè lemme di Tata le sekecii, ekeè le kε lemme di wee gee nje Tata nu ke ela εcici kε.

16

Nnya keefi bonyii bo Nyo' le dvú

¹ Me nu enjeme keseen ekumε nnya yi bó nyaa keefi bonyii bó è nu bo Nyo' le dvú. Ben egeè kε leηleη no me nto ηgayεε le bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Galεshia egeè.

² Seke è nu diuu di fwe yí kema le kecii, ε wee mwaan mwaan baa fiεε seyse gεε. Wee dioo baale, baa kε no Nyo' nu ε buw wvú. E me ηke endioo ε nto ben saa ebvuu eshe esuuke lo kensuw kε.

³ Me nu ηke endioo ε nfεse, emum ensanj ηwa' embene fô

nnya yene le, é bonyii bò ben nu ε baa emum ejo egeν dvú Jelusalem. ⁴ Ε fí fεν nu ε kocεν ben e le me engeν ten, é bee bó emum egeν.

Mwεεm mvù Baul to kp-wawci keeke ege

⁵ Me nu ηke en'yaw enfey je Masedonia seke me ntoo ê ben e, njefo me ηgomte keenfey je jó. ⁶ Ε è nulo é beene ke ece, ce naa ε kefew ke nfum wvù tεmyi le ke eghan efey, wvu le ben ke efice me yí lene diem e, é me emum engeνε jò me ηgeνε. ⁷ Ke me ηgomte le me ηke endioo ε nto ê ben e keseen é beene eyεnen ke lo we we ke. Me ntaale fwe, ηkee le me nu ηke ento é beene ebosen ece, é Tata fεν ε bee. ⁸ Geenε me embεε ence Efεsus jan engeν embuy diuu di Nkaw Bentekos e. ⁹ Kembuη ke baay nu ε yene fò me le jan keengee lemme di Nyo' le, naa no bonyii bomew cim nu dvú bane lemme didvu din nen. ¹⁰ Ε Timatio ke eto lo, é ben yen le ben nu ε ge wvú ε no yuuke njon ê ben ente, njefo wvú gee lemme ε è nu di Nyo' le leηleη ke diεwe me. ¹¹ Fo wee ejo wvú ekuse ke. Ben ke efice wvú é wvú elen nyεkeey etu jim fò me le, njefo bee boom bo bwee wesebeene le cεyte wvú. ¹² Fi ekume waa bwee wesebeene wvù Abolos nu ε me nse nu ε no nleke wvú le wvú elaa ghane ê ben e

bò boom bo bwee wesebeene le bomew ba, geenε wvú se baa koonke naa lo keeto keseen ke. Wvú nu ke edioo ε keηke je, emum eto.

Ngayma bô kemεse ke njeme le

¹³ Ben dioo nu no yenè. Ben eleemè tεmyi yí mbee wene le, enù bonyii bò keηke mvuntelem. Ben eleemè tεmyi. ¹⁴ Ben dioo gee fiεε ficii no gee bô keηkeηen.

¹⁵ Boom bo bwεεm e, ben ekeè le Tefanas bô yew ye nu bonyii bo fwe ê keba kè Akεya le bò to yawεε lese fitele yí Tata le, nya bikuu bibole keefici bonyii bo Nyo' le. ¹⁶ Me ε no ηkule can le ben eyuukè bonyii ke diεwe ban e, ebvuu eyuukè ten bonyii bô lemte yí fiεε le fimwaan bô bó le. ¹⁷ Me ε no n'yuuke njon no wvù wvù Tefanas bô Fotunatus noo Akaykus nu ε to keeyen me le. Me nu ε n'yεn bó le fí ε mum ε no nu le me nu ε n'yεn wase ben e. ¹⁸ Bó nu ε leεse fitele fiem ke leηleη no bó leεse mvunen. Bonyii diεwe ban e nu bò ben ewvumtè bó. ¹⁹ Bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Esia jan gayte ben e. Akpwila bô Blisilia noo kentaashe ke bonyii bo mbee le kè shiile ê bó yew gayte ben e ê diee di Tata le. ²⁰ Boom bo bwee wesebeene le bo mbee le ciinse ten ngayma. Ben egay wee tfuu le enoεε diεwe

16:5 Lem 15:21; 2Kol 1:15-16 **16:6** Lum 15:24 **16:7** 4:19 **16:8** Lem 19:8-10
16:10 4:17 **16:12** 1:12 **16:13** 15:38; Mben 31:24; Efε 6:10 **16:14** 8:1; Jon 13:34; Lum 13:8-10; 2Kol 6:6; Gal 6:10; Efε 5:2 **16:15** Lum 16:5; 1:16 **16:18**
 Fili 2:29; 1Tes 5:12 **16:19** Lum 16:5; Mwm 1:4, 11; Lem 18:2 **16:20** Lum 16:16
16:21 Gal 6:11; Kolo 4:18; 2Tes 3:17; Flm 19

bonyii bo Nyo' le. ²¹ Wvun
 ngayma saanke me wvù Baul
 bô kebo kem. ²² Lon ekoo wee
 wvù baa ekoonke Tata ke. Kee
 Tata, kase ke eto. ²³ Tata Jisos
 ebuw ben bô kembonen kew
 sekecii. ²⁴ Kenkonen kem enù
 fô ben e sekecii njefo beene
 nu e taashe yî Klistu Jisos e. Fí
 enù nonen.

16:22 Gal 1:8-9; Mwm 22:20; Jut 14; Mwm 1:7
 12:15; Fili 1:8; 2:17; 1Tes 2:8; 3:12; 2Tim 3:10; Flm 9

16:24 4:21; 2Kol 2:4; 11:11;

**Nwa' wvu bokan
bofεε wvù Baul to
sanεε ê kentaashε ke
Kol en
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Kol en wvu
bokan bofεε wvun
e**

Baul to san nwa' wvu bokan bofεε wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Kol en e, ε è nu kefew kè bonḡew to nen'yεε etoo entelen jo wvù bô kentaashε kedvu. Bonyii bo ê kentaashε kin e bomew to nu ε ne no kenke mvunḡicen mvù temyi ekumε Baul. Geenεn, ε Baul san no dunḡi ε wen koonḡe baay ε bô bó etu diuw mwaanḡ.

Nwa' wvun nu ε bvuu ε ḡen fwe ε no jemyi no Baul to leke kentaashε kedvu ε bó eyene can yibo keefi bonyii bo Klistu le bo Judea bò to nu yî ḡew e. ε keba ke nwa' wvun e ke ejim nu ε Baul jemyi ekumε mwεεm mvù dunḡi ε wen nu waa ntum Jisos Klistu wvu cεεy. Wvù to jemyi njefo bonyii bomew bo Kol en caan to nu ε ne bense bikuu bibole ε è nu bowen boom bo ntum e bo Jisos e bo cεεy, mum duu le ke Baul nu naa lo waa ntum Klistu wvu cεεy ke.

*Bikuu bi mwεεm e ê nwa'
wvun e*

1:1-11 Kenḡewce

1:12-7:16 Baul bô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Kol en

8:1-9:15 Nya keefi bonyii bo Klistu le bo Judea dvù

10:1-13:10 ε Baul jeme ekumε mwεεm mvù dunḡi ε wen nu waa ntum Jisos Klistu wvu cεεy

13:11-14 Kemεse

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos yî ḡkonḡ wvù wvu Nyo' le. ε nu bee waa bwee wesebeene wvù Timatio. Me nsaanḡe nwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le bo Nyo' le bo Kol en, noo fô bonyii bò è nu bo Nyo' le bocii bo keba kè Akεya le kecii. ² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

Nyo' wvù leεsee mvuntelem

³ Mbense enù fô Nyo' wvù è nu Nyo' wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bvuu nu Ice le. Wvù nu Icee shen, nu Nyo' wvù leεsee mvuntelem mvu bonyii le yî mwεεm e mvunciim. ⁴ ε nu wvù wvù ké no leεsee mvuntelem mvuseεbeene yî bonḡew bosεεbeene le bocii wvu ε è nulo é beene emum ekee ten keeleεsee mvuntelem mvu bonyii bomew e seke bó nu yî bonḡew e. Beene nulo ekee keeleεsee nonεn ε è nu bô nleεsee wvù Nyo' nu ε leεsee mvuseεbeene mvuntelem dvù. ⁵ Bese kee lo le ke lenḡen no bonḡew bo Klistu le nu fô bese le baay, nu ke no Nyo'

nu efele yî Klistu le læsee mvuntelem mvusese ke ten baay. ⁶ E bese nu yî monlum e, tu è nu keelæese mvuntelem mvunen noo keeboyse ben. E bó læese mvuntelem mvusese, tu è nu keege é mvuntelem mvunen elæetene, é ben ekuu shém enu nyækeey yî bonḡew bò ben yene diæwe no bese yene le. ⁷ Fiæ fi bese taale fwe kee ekumε ben nu ε ke fiæ nulo eshiw bese ke, njefo bese kee lo le no ben yene ḡew diæwe bese le, nu ε ben ten nu ekeḡke mvuntelem mvù læetene diæwe bese le.

⁸ Boom bo bwee wese le, ke bese gomte le ben enù se ben kee kfuu ḡew wvù bese to wue won wvù Esia le ke. Wvuwe ḡew to temyi baay fele mvunḡay, ε bese no yene le ke è nulo é bese ebvuu eluḡ ke. ⁹ Yî keceey e, bese to kee le è nu ke wase kpwe fò bese le. Geen en fifin tō kooyi nonen keege le fò bese eye-emè yî bikuu bisese le ke, le bese eyeemè ε è nu yî Nyo' le. E nu wvù wee wvù bvuse bonyii yî kpwe le. ¹⁰ Wvù wvudvu wvù to bvuseε bese yî kfuu wvuwe ḡew wvù è to yen'yi wase kpwe le, nu ε wvù nu ke emey ke ebvuse. Bese nu ε gæ bvufee ε è nu yî ye le le wvù bæ ke ke ebvuu ebvuse bese sekeci, ¹¹ no ben nu etomte bese bô bunle yene. Nonen é bonyii emum ke enyaa keyoone ê Nyo' fò bese le nje fiæ fi jee fi wvù nu ε buw bese dvù nje bunle

bonyii nteen.

Fiæ fi to gee ε Baul se kumen ḡkpwaæcε lene diew

¹² Fiæ nu dvù fi bese saale ye yî dvù le, ε fitele fisese tomte bese ekumε fí. Fí nu le, gee disese ê won jan, efey mvunciim fò ben e, nu di yu-ule, nu keceey no Nyo' gomte. Ke bese gee gee di bii bvufee bvù yî won wvun e ke. Bese gee bii ε è nu no Nyo' nu ε buw bese le bese egeè. ¹³ Ke bese saanḡke fiæ fimew fò ben e jæy efey fi è nulo é ben etan ekiæ fí ke. Me ḡkpwaake le ben nu ke etan ekiæ fí ficii, ¹⁴ ke no ben nu ε kiæ wase bese keseen caan, wvu le é ke edioo enu diuu di Tata wesebeene wvù Jisos ε to, é ben esaale ye bô bese ke naa no bese saale ye bô ben. ¹⁵ No me nto ḡkee naa fifin nonen, ε me mum no ḡgomte keen'yaw nto ê ben e, wvu le ben ekeḡke sæw wem bokan bofæ. ¹⁶ Me nto ḡkaake le me nu ḡke endioo enḡene Masedonia enfey je jo ben, bô le me nu ḡke endioo enḡaase embvuu enfey je jo ben é ben efice me yî lene diem di Judea le. ¹⁷ Ben kpwaake le no me nto mbaa enghan enfey ke, nu ε me nto ḡkaake nonen ḡgee ε è nu ndvum e? Nuu le me ndioo ḡkaake fiæ no ḡkaake ê je wee wvu fokuse fen wvù beḡe fiæ le “Eε” mum kase tun ke sekedvu le “Aay” e? ¹⁸ Yî keceey e, no Nyo' ké no leeme ke yî diew ye le, ke fiæ fi bese jemyi ê ben ké no nu

fi bese ebee le, “Eε” kase tun le, “Aay” ke. ¹⁹ E fi nu nonen njefo ke Jisos Klistu wvù Waa Nyo' wvù bee bo Silas noo Timatio to fewci ê ben ente nu wvù beje fiεε le, “Eε” kase tun le, “Aay” ke. E ké no nu ke le, “Eε” sekeci. ²⁰ Ben ekeè le yî Klistu le nu ε bonkawma bò Nyo' geε bocii nu ε wvù ε bee dvù le “Eε”. E nu nje fifin wvù beene fele yî Klistu le gayte ê Nyo' le “Fí enù nonen.” E nεε no beene ké no tumte monkum mew nen. ²¹ E nu Nyo' wvù nu ε leke bese ε leke ten ben, beene ε no temyi yî Klistu le. Wvù nu ε caw * beene. ²² Wvù nu ε geε nciise we yî yese beene le wvù è nu Keyoy kew kè nu fô mvuntelem mvuseεbeene le diεwε sâ' fiεε ficii fi beene nu ke ekeηke le.

²³ E nulo é me mbe Nyo' é wvù eben jim nsaw wεm le me nto mbaa nto Kolεn ε è nu njefo me nto ηgomte keembawce lo ben. ²⁴ E ke è nu le bese gomte keeleeme ke le è nεε no mbee wene keηke keenu ke. Bese kaa lemte lo beene keeto bô njon fô ben e. Bese kee le ben leeme temyi yî mbee wene le.

2

¹ Nonen ε me mum ηkpawace le ke me mbeε mbvuu nlaa ghane di eto bô nsase ke. ² E me embvuu enε ε ηge ben ε yuw nsase, é ebvuu enu yeε dvù wvù nulo ege é me en'yuw njon efey ben

boba bò me nu ε ηge wase bó ε yuw nsase? ³ E nεε fiεε fi to geε ε me nse nsaj ηwa' wε ê je yî me nto nsajεε le. E to nu wvu le me ηke ndioo ε nto ê ben e, me nsaa ηke enkeηke nsase wvumvu wvù nε fô ben bò bee ege é me en'yuw ε è nu njon e ke, njefo me ηkee naa ntay ekume ben bocii le njon wεm nu ke njon wene bocii. ⁴ Ben ekeè le ηwa' wvudvu wε nu ε me nto nsajεε bô nsase wvu baay, ε fitele tone me, ε misem ε yinseη ê me ejise. E ke me nto nsaj nonen keηge é ben eyuw ε è nu nsase ke. E to nu keege é ben ekiεε keηkonen ke baay kè me ηkeηke fô ben e.

Bó elεshe jay mweten enya ê wvù

⁵ E wee to nu ε ge ε me n'yuw nsase, tu ke nsase wvun to mεy ke fô me le ke. Wvù to nu ten fô ben e bocii. (Ke fifin nu fiεε fi me enjemyi engene yî dvù le baay ke). ⁶ Ngew wvun wvù wee nteen ben e nu ε nya wase ê wvuwe wee nu ε wvù ε kocen nonen. ⁷ Keseen nu ε è nulo é ben elεshe jay we, ege é fitele fiew elεtene, wvu le fo wvù emεy ke wase enu shen shen baay ke. ⁸ Nonen me ε no ηkule can ê ben le ben ekase edunce ê wvù le ben beε ke koonke wvù. ⁹ E nεε fiεε fi to geε ε me nse nsaj ηwa' wε fô ben e keemom ben enkieε le laa ben yuke ke me le yî fiεε le ficii le. ¹⁰ E ben

1:19 Lem 18:5 * **1:21** Keεεε le, “... è yefe.” **1:22** 5:5; Lum 8:15-16, 23; Efε 1:13-14 **1:23** 11:31; 13:2; Lum 1:9; Fili 1:8; 1Tes 2:5; 2Tes 2:10 **1:24** 1Bi 5:3 **2:1** 12:21; 1Kol 4:21 **2:3** 13:10 **2:4** 7:8; Lem 20:31; 1Kol 16:24 **2:6** 7:11 **2:7** Kolo 3:13 **2:9** 7:15; 10:6

leeshi jay wee, tu me ten nu ε nleeshε. Ε me nleeshi fiεε, fen ε fiεε nu dvú keeleeshε, tu me nleeshi ê Klistu ejise nje yene. ¹¹ Beene gee nonen wvu le fo Satan ke enε eley jó ekenke mvunḡay ê beene we. Kε beene maa no wvú ké no wεentene ke.

Diεw Nyo' kumte bonyii le jé le jé le

¹² Ε to nu seke me nto ηγενεε mbuy kelaante kè Towas e keenfewce saaka wvù jee wvu ekume Klistu jó, ε Tata yene kembun fô me le keenlem lemme diεw jó. ¹³ Geenεn bvufee bwem to baa nu fó ke, njefo me nto mbaa n'yen waa bwεem wvù Taytus e jó ke. Nonen ε me mum ηḡay bó le le bó ε shεε wase, mum nto Masedonia.

¹⁴ Geenεn, keyoone nu fô Nyo' le wvù ké no saa fwe dvusese yî Klistu le nyaa mbeete, ε bese bii diεwε bonyii bò wvú nu ε kenke gbwen jem e. Ε wvú mum fele yî yese le sanse Klistu mondvuum e monciim ε bó kee wvú yuuke nsam we diεwε jiin fô bó ε ton e. ¹⁵ Ben ekeè le bese nu diεwε nsam jiin di Klistu le fô Nyo' le enteleḡ jo bonyii bò bó boysee bó noo fô bò laa wase le. ¹⁶ Fô bonyii bò laa wase le nu ε nsam wvun too ε è nu bô kpwe fô bó le. Ε bonyii bò bó boyse bó nu ε nsam wvun too ε è nu bô nshii fô bó le. No fí nu nonen, tu è

nu γεε dvú wvù nu ε kocen keege didin lemme? ¹⁷ Kε bese nu diεwε bonyii nteen e bò nu ε jo diεw Nyo' yí ε tu fiεε fi way e fi bó ghane geese lo ke. Bese nu fisese bonyii bò nu ε taashε yî Klistu le. Ε bese fewci diεw Nyo' bò mvuntelem mvù yuule diεwε bonyii bò Nyo' nu ε tum bó, ε bó leeme ê wvú ejise le.

3

Kenfewsεn ke monkan mo moyvuum bó mo monfem e

¹ Me nfen ηḡayte nen ε fí nu le bese bvuu kaase dunḡi lo bikuu bisese ê ben e? Nuu le bese shieele boḡwa' diεwε no bonyii bomew shieele boban boḡwa' bò ne fô bese le kenεε fô ben e bò dunḡi bonyii bò è nu bese le? ² Ben kebεε nu wase ηwa' wese wvù bó nu ε san ε mvuntelem mvusese le le wee tfuu nulo ekiεε ebvuu etaḡke. ³ Ben yen'yi le ben nu ηwa' Klistu ε bese ε seyse. Nwa' wvun nu ε ke bó san ε è nu bô kete ke ηwa' le ke. Bó san ε è nu bô Keyoy ke Nyo' wvù kenke nshii le. Ε ke bó san ε è nu yî biwanḡ bi eta yo eta le ke. Bó san ε è nu yî biwanḡ bi è nu mvuntelem mvu bonyii le.

⁴ Fifin nu fiεε ε bese jemyi ê Nyo' ejise se kemaḡen nje Klistu. ⁵ Kε è nu le bese nu ε kocen bó bikuu bisese keege fiεε fimew wvù bese ke ne

2:11 1Bi 5:8 **2:12** 1Kol 16:9 **2:13** 1Tes 3:1; 2Kol 7:6, 13-14; 8:6, 16, 23; 12:18; Gal 2:1, 3; 2Tim 4:10; Tay 1:4; Lem 20:1
2:15 1Kol 1:18 **2:16** 3:5-6 **2:17** 4:2; Fili 1:15-17; 1Tes 2:3, 5, 10; 1Bi 4:11
3:1 5:12; 10:12; Lem 18:27 **3:2** 1Kol 9:1-2 **3:3** Ksm 24:12; Yeli 31:33; Esek 36:26 **3:5** 2:16; Lum 15:18 **3:6** Jon 6:36; Lum 7:5-6; 8:2, 6, 10; 1Kol 11:25

eduu le fiεε fimew nε fô bese le kε. Ɛ ge Nyo' bese ε se kocen. ⁶ Wvú nu ε ge bese ε kocen keelemte yî saaka monkan mo monfem e. Kε monkan man yaa nu mò bii ε è nu bonci bô bó sanεε lo bô can kε. Ɛ nu mo Keyoy ke Yuule le. Bonci to too ε è nu bô kpwe. Geenen ε Keyoy nyaa ε è nu nshii ê bonyii. ⁷ Je yi yvum yi bó to gee mwεεm jó nu ε bó to cow bonci bodvu yi biwan bi eta le. Seke Muses to too bô bonci bodvu nu ε kε bonyii bo Israel to kee keebyuu etaa bvushiw bwew kε, nje n'yyu Nyo' wvù to baa yî bvushiw bwew e. Ɛ yiyε je yi yvum yi to too ε è nu bô kpwe to too kenke n'yyu Nyo', ε n'yyu wvun nu wvù to baa nonen jimte wase kaa gene lo, ⁸ é n'yyu je yi bó gee mwεεm jó yi è nu yi Keyoy ke Yuule saa efey naa lo wvuwe n'yyu le? ⁹ Ɛ je yi bó to gee mwεεm jó yi to too bô fiεε fi leese lo bonyii ηgew e, to too bô n'yyu Nyo', kε tu je yi bó gee mwεεm jó yi è nu yi Nyo' joo bonyii le bó nu teyey ê wvú ejise nulo ekenke n'yyu ε wvú fele lo wvuwe! ¹⁰ Kεεεy kedvu nu le fiεε fi to too kenke n'yyu Nyo' fidvu nu ε lase wase n'yyu we njefo n'yyu wvù kuuke fele wvuwe nu ε to wase. ¹¹ Ɛ fiεε fi to kaa wase gene lo to too bô n'yyu Nyo', kε tu n'yyu fiεε fi too keenu wase kemakaa nu ekuuke fele naa lo wvuwe!

¹² No bese kee nonen se kemanen, bese ε mum ε no

fewci yaa fane kε. ¹³ Kε bese nu diewe Muses wvù to ké ban bvushiw bwew bô ndvu keege le fo bonyii bo Israel etaale no n'yyu wvù to baa yî bvushiw bwew e jimte kaa gene kε. ¹⁴ Geenen bonyii bodvu nu ε bvufee bvubole to jiime. Ɛ naa ε to ε buy εben wvun e, nu ε bó dioo taanke fiεε ê ηwa' monkan mo moyvuum e, é bó eyuw, ε fiεε no nu ε fi ε ban kε bvufee bvubole. Ɛ nu kε yî Klistu le wvù è nulo é bó ecake fiεε fi baanke fidvu. ¹⁵ Yî keεεy e, ε to ε buy naa εben wvun e, nu ε bó taanke fiεε ê Nwa' Muses e, ε fiεε no nu kε ε fi ε ban bvufee bvubole. ¹⁶ Geenen é wee ke etu wase bô Tata, é bó mum cake fiεε fi baanke fidvu. ¹⁷ Tata wvun nu Keyoy, ε naa fεε fô Keyoy kin nu, nu ε bonyii ke buy kε yî bvunfaw e. ¹⁸ Fí nu le beene bocii bó nu se fiεε beε baanke monshim moseεbeene nu ε n'yyu Tata baa yî yese beene le, gee ε beene baa mum kumene gene fwe fwe fieesene wase ε è nu wvú. Nkumen wvun nu ε è gee Tata wvù è nu Keyoy ke Yuule.

4

Ntfu saaka wvù jee ê nsháan mbome

¹ Nonen no bese kenke lemme din ε è cam Nyo' shen ε nya ê bese, tu kε è nulo é shem ekpwee bese dvú kε.

² Bese nu ε base jim ê mwεεm mvù bonyii gee ê kenyile le

mvù è nu mvu kenshoose le. Bese nu ε tun je kenlεεma. Kε bese leese mbiay ê diεw Nyo' le κε. Bese ké no jemyi κε ε è nu keceεy endan endan, duŋci bikuu bisese ê wee tfuu ê Nyo' ejise, wvu λε è nulo é bó ekpwawce ekiεε bonyii bò è nu bese. ³ Ε è cim nu λε saaka wvù jee wvù bese fewci wvun nu ε fiεε banji, tu fi banji κε ε è nu fô bonyii bò laa lo le. ⁴ Fô boba bonyii bò baa bee saaka wvun e nu ε Satan wvù è nu nyo' wvu yî won wvun e ε sîm bvufee bvubole bvù ε no jiime keege λε fo bó eyenè n'yuu saaka wvù jee wvù nu ekumε bvukukε bvukukε Klistu wvù nu wunte Nyo' le κε. ⁵ Ben ekeè λε κε bese fewci ε è nu ekumε bikuu bisese κε. Bese fewci ε è nu ekumε Klistu Jisos λε wvù nu Tata. Ε bese nu κε lo fisese bonyii bò lemte ben e nje Jisos. ⁶ Nyo' wvù to gayεε λε,

“N'yuu ebuy ê ejiwε le ebaa”,
 è nu Nyo' wvudvu wvun wvù nu ε ge n'yuu we ε no baa fô mvuntelem mvuseε le keeyuuse bese ε bese kee bvukukε bvukukε Nyo' le bvù nu yî bvushiw bvukukε Jisos Klistu le.

⁷ Geenεn, ntfu saaka wvun nu yî yese le, ε bese nu κε lo fisese nsháan mbom. Ε bese nu nonεn wvu λε fí edunçi λε mvungay mvu baay mvun yî yese le nu mvu Nyo' le ε è yaa nu mvuseε κε. ⁸ Bonjεw yike bese biba bicii, geenεn yaa bvuwci bese κε. Bese

nen'yi ε bvufee no bvunke lo bese, geenεn shem saa ekpwee bese κε. ⁹ Bó ké no bone bikaa ê bese ejim, geenεn ε Nyo' yaa daayi ê bese le κε. Bó ké no kfunε bese ε bese gbwee fokuse, geenεn yaa kpwee κε. ¹⁰ Bese ké no ghane kpwee κε kfuu kpwe Jisos sekecii, wvu λε nshii Jisos nulo eyen'yi ten yî ye yese le. ¹¹ No bese cee, nu ε bese ké no nu κε diuw kpwe le sekecii nje Jisos, wvu λε nshii Jisos eyen'yi yî binjεw bisese bi ye le. ¹² Nonεn bese ε mum ε no kpwee kpwe, geenεn ε kpwe yese yin too ε è nu bô nshii fô ben e.

¹³ No bese nu ε lese fitele yî Nyo' le diεwε wee mvu wvù to jemyεε ê Nwa' le λε,
 “Me nu ε mbee ε nse no nje-myí”,

nu ε bese ten ε bee ε se no jemyi. ¹⁴ Bese kee lo λε wvù wvuεε wvù to bvuseεε Tata wesebeene wvù Jisos yî kpwe le, nu ke ebvuse ten beene bò nu bô bo Jisos yî kpwe le, ejo bese noo ben ten egeen egeε ê wvù fwe. ¹⁵ Mwεεm mvun mvunciim kooyi nje yene, wvu λε no mbuwma Nyo' saanjene gene fô bonyii le nteen nteen, é keyoone kè bonyii nyaa ê Nyo' ebiisè, ε mbense gene fô Nyo' le.

Mwεεm mvù beene yene mvù le fele lo

¹⁶ Ε nεε fiεε fí κε shem kpwee bese κε. Naa no ye yese

yin cim bvooke gene kaa nen, nu ε mvuntelem mvusese kumene tuu ke lo mvunfem εdiuw ecii. ¹⁷ Bonɣew bo caan ban bô bese yene yî kefew kin e, nu ε bó seysee ε è nu bvujonke bvua baay bvù mey lo fô bese le bvù è nulo wee saa efewsen ke. ¹⁸ Nonen, bese baa leke fisese bvufee yî mwεem mvù bó yene mvù le ke. Bese leke ε è nu yî mvù bó yaa yene le ke, njefo mwεem mvù beene yene mvù le nu ε mvù fele lo, geenen ε mvù beene yaa yene ke, nu mvù mey lo.

5

¹ Beene kee le é bó sâw lo cun yin yî è nu ye yesebeene yî beene cee dvù fokuse fen, tu beene kenke yew fô Nyo' le ε bó yaa bom bô can ke. Yiyε nu yew yi fowe, ε è nu yî mey lo. ² No beene nu fen keseen nu ε beene looci naa shomkene, njefo beene beele baay le bó etfume yew yi fowe ye yî yese beene le diεwe ndvu le. ³ E nu ke enu seke bó ε tfume wase yiyε yî yese beene le, beene saa ebvuu enu ye ye ke. ⁴ No beene beε cee cun yin e, nu ε bonɣew bô beene joo gee ε beene shomkene baay. Ke è nu le beene gomte le bó baayε ndvù yî è nu ye yesebeene yidvu yî yese beene le ke. Beene gomte le bó etfume lo yimi yî yese beene

le wvu le nshii wvù mey lo emi lo binɣpwe bi ye le bidvu. ⁵ Nyo' nu wvù nu ε seysee beene keekenke fiε fin. Wvù nu ε nya beene sâ' wvudvu ε è nu Keyoy ke Yuule.

⁶ Nonen, bese ε mum ε no nu sekecii kee fifin se kemaen. Bese kee le no bese cee yî ye yin e yî won wvun e, nu ε bese nu ncejole fô Tata le. ⁷ Bese gee mwεem ε è nu nje fitele fi bese lese yî Nyo' le, ke è nu nje bese yene wvù le ke. ⁸ Bese nu naa se kemaen yî fifin e, ε fî jee naa lo le bese ecine lo ye yin e, egen enu wase bee bo Tata fô la diew e. ⁹ Fî ε no nu le kenεε bese nu bee bó fô la diew e, kenεε bese beε fen, tu fiεε fi bese taale yî dvù le, nu ke keegeε ε wvù yuuke njon. ¹⁰ Ben ekeè le beene bocii kenke keeke eleem fwe dvu Klistu é wvù esaw beene, wvu le wee mwaan mwaan ekenke nlawma fiεε fi wvù to gee yî ye yin e, kenεε è nu fi jee kenεε fi befe.

Lemme keegeε ε bonyii manci mwεem bô bo Nyo'

¹¹ No bese kee fiεε fi nu keefane Tata, bese ε mum ε no momte keege é bonyii ekumen. Nyo' looci naa kee bonyii bô è nu bese naa ntay. E me nɣpwaake le ben ten kee ntay é mvuntelem mvunen e bonyii bô è nu bese. ¹² No bese jemyi nen nu ε ke bese

4:17 3:18; Lum 5:2; 1Bi 1:6-7 **4:18** Lum 8:25; Ibu 11:1 **5:1** Job 4:21; 2Bi 1:14
5:2 Lum 8:23-24 **5:4** 1Kol 15:53-54 **5:5** 1:22 **5:7** 1Kol 13:12; 1Bi 1:8-9
5:8 Fili 1:23 **5:9** Kolo 1:10; 1Tes 4:1 **5:10** 11:15; Yesa 2:12; Dan 7:9-10; 12:2;
 Lem 17:31; Lum 2:6; 1Kol 3:13-15; 4:5; Fili 3:19; 2Tes 1:7-10 **5:11** 4:2; 6:4; 1Kol
 9:22 **5:12** 1:14; 3:1

gomte keebvuu ekase edunji lo bikuu bisese ê ben ke. Bese nyaa ke ε è nu je ê ben keesaale ye bô bese, wvu le è nulo é ben ekεηke fiεε fi è nulo é ben etfuse ê bonyii bô bensee bibεεn bô mwεεm mvù bó yene yî bonyii le εjise, ε è yaa nu mvu fô mvuntelem mvubole ke. ¹³ E è nu le bikuu ghane bese, tu bí ghane nje Nyo'. E no nu le bí leeme fó, tu bí leeme ke nje yene. ¹⁴ Fiεε fi gee ε bese gene fwe bô fiεε fi bese gee nu kenkonen kè Klistu keηke fô beene le. Bese gee nonen njefo bese nu ε looce ε bee le wee mwaan to nu ε kpwe fô bonyii le bocii, ε fí mum nu le bonyii bodvu bocii nu ε kpwe wase ten. ¹⁵ Wvú to kpwe fô bonyii bocii le wvu le fo boba bô cee, ebvuu ecee fô bikuu bibole ke. Geenεn le bó eceè wase fô wvuεε wee wvù to kpweε kase buy yî kpwe le nje bó le.

¹⁶ Nonen, ε keW lo nu ε ke bese bvuu taale wee bô bvufee bvú wee wvu wum e ke. Naa no bese to cim shee taale Klistu ε è nu bô bvufee bvú wee wvu wum e, nu ε bese yaa bvuu taale wvú keseen ê yiyε je le ke. ¹⁷ Fiεε fi nu nu le, é wee nu ε taashe wase bô Klistu, tu wvú nu wase wee wvu fwe. Mwεεm mvu mvuyvuum mvunciim nu ε fey wase, ε mwεεm mvunciim ε tu wase mvu mvunfem. ¹⁸ Fin ficii nu ε è gee Nyo' wvù to kaseε

jo beene yî ye le no wvù to mancée mwεεm beene ε bó fele yî Klistu le. E wvú ε nya ê bese lemme keegeε ε bonyii manci mwεεm bô bo Nyo'. ¹⁹ Fi nu le, è to nu yî Klistu le wvù Nyo' to manci mwεεm bô bonyii bo yî won wvun e le bó etu bô wvú. E wvú fanε yaa ebvuu engoyte fite fi kebefε kebole ke, mum nya ntum keman wvun can yese le le bese eteete ê bonyii. ²⁰ Bese ε mum ε no nu fen yî bvudvuu bvú Klistu le, ε Nyo' fele yî yese le leke bonyii. Nonen bese kule can ê ben ê diee di Klistu le le ben ekase emanceε mwεεm ben ε bo Nyo'. ²¹ E nu nje yese beene wvú wvú wvú Nyo' to gee ε Klistu wvù to baa kee kebefε, ne tu kebefε, wvu le beene etu teyeyê ê Nyo' ejise nje ye.

6

BongεW bô Baul wvù waa ntum Jisos Klistu to yene

¹ No bese lemte yî kentaashe le bee bo Nyo', bese ε mum ε no kule ten can ê ben le fo ben efiisen mbuwma Nyo' wvun ege é wvú ela εcici ke. ² Nyo' to nu ε jeme ê Nwa' we le le,

“Kefew ke leη to nu ε to kocen, ε me nya bitem ê wo.

Diuu di mboyma le to nu ε kocen ε me nfi wo.”

Ben etaa eyen, keseen nu kefew ke leη, ε din nu diuu di mboyma le.

5:14 Jon 17:23; Lum 8:35; Gal 2:20; Efe 3:19; 5:2, 25; 1Jon 3:16 **5:15** Lum 6:3-4; 7:4; 14:7-9 **5:17** Yesa 43:19; Lum 6:4; Gal 6:15; Efe 4:24; Mwm 21:5 **5:18** Lum 5:10 **5:19** Lum 3:24-26; Kolo 1:20 **5:20** Mat 10:40; Yesa 52:7 **5:21** Jon 8:46; Lum 8:3; 1Kol 1:30; Gal 3:13; Ibu 4:15 **6:1** Lum 5:2; 1Kol 15:10 **6:2** Yesa 49:8; Luk 4:19-21

³ Kε bese yaa gee naa lo fiεε fi nulo ebaan̄ke je wee mvu ke. Bese gee nonen wvu le fo bó ke eyen jay mvu le yí lemme disese le ke. ⁴ Geen̄en, bese nu ε duñce fisese bikuu bisese ê jé le yicii le bese nu bonyii bo lemme le bo Nyo' le. Bese nu ε duñce ê je yí bese kuule fitele naa baay yí bon̄gew bò bese yene le bô seke mwεem temyi noo seke je yaa nu naa dvú ke le. ⁵ Bonyii ké no suun̄ke bese, ké ne sekemew lese bese yew ncaw e, ε bonyii nen'yi no shi-ike mvunlaa bee bó. Bese ké no kfun̄e ye yí lemme le, ké ne ce entan̄ saa lefe ke, ké ne kefew kemew e no kpwee jen̄. ⁶ Bese duñci ten le bese nu bonyii bo lemme le bo Nyo' le ê je nce wese wvù yuule le bô no bese kee fiεε fi ekumε Nyo', noo no bese kuule shém, bô no bese ken̄ke mvuntelem mvù jee fô bonyii le. Bese cee bii no Keyoy ke Yuule duñci, ε bese koon̄ke bonyii bô ñkon̄en wvu keceey. ⁷ Bese ké no jemyi ke ε è nu njeme wvu keceey, gee mwεem ê mvun̄gay mvu Nyo' le. Bese ké no jici nce wvu teytoy e diewe mwεem mvu jem e mvu εbo eceey bô mvu εbo en̄kon̄ko le. ⁸ Bese ké no lemte ke lo, ken̄εε bonyii wvumte bese, ken̄εε bó yaa wvumte ke, ken̄εε bó jemyi mwεem mvù befe ekumε bese ken̄εε bó jemyi mvù jee. Bonyii ké

no joo bese le bese nu bonyii bo ken̄εema le, geen̄en ε bese nu bonyii bo keceey e. ⁹ ε bonyii ké ne no nu nen̄ diewe ke bó kee bese ke, geen̄en ε bonyii kee naa bese ntay. Bó ké nen'yi no yene le bese nu wase bon̄kfusay, geen̄en ben etaa eyen, bese nu ke dvú. ε bonyii ké ne no nyaa ñgew ê bese, geen̄en yaa yuwyi bese ke. ¹⁰ Bese ké no nu nen̄ diewe bonyii bò nu yí yii le, geen̄en lan̄lan̄e ke sekecii, nu diewe bonyii bò fuute le, geen̄en gee ke ε bonyii nteen nu bonyii bo kpaw e. Bese ké no nu nen̄ diewe ke bese ken̄ke naa lo fiεε ke, geen̄en ε bese ken̄ke mwεem mvunciim.

¹¹ Bonyii bo Kol̄en, bese nu ε jeme wase ê ben yaa nyile fiεε ke. Bese nu ε yene mvuntelem mvuseε ε gee mvuyem ê ben. ¹² Ke bese baa ban̄ mvuntelem mvuseε fô ben e ke. ε ban̄ ben mvunen̄ fô bese le. ¹³ Me ε no njemyi ê ben ke diewe ê boom bem e le, ben ege len̄len̄ no bese nu ε ge fô ben e, eyene ten̄ mvunen̄ mvuntelem fô bese le.

Fo wee mbee elen̄è ekale kemwaan̄ bô wee wvù baa nu wee mbee ke

¹⁴ Fo ben elen̄è ekale kemwaan̄ ben ε bonyii bó yaa nu bo mbee le ke. ε nulo é fiεε fi teytoy bó fi befe eghan̄ neε se no nu yí fiεε le fimwaan̄? N'yuu bô ejiwε nulo eken̄ke kentaashε? ¹⁵ ε nulo é Klistu bô Belial* enu diuw mwaan̄

6:4 4:2 6:5 11:23-29 6:6 8:24; Lum 12:9; 1Kol 13:4-7; Gal 5:22-23; 1Tim 4:12 6:7 10:4-5; Lum 13:12; 1Kol 2:4 6:9 4:10 6:10 7:4; Lum 5:3; 12:12; 8:9; Fili 2:17; 4:12-13; 1Tes 1:6 6:13 1Kol 4:14 6:14 1Kol 6:9-13; 10:21; Efe 5:5-11 * 6:15 Belial wvun nu dewle.

e? Fiεε fi taashi wee mbee bô wee wvù baa nu wee mbee nu la? ¹⁶ Yew ncese Nyo' nulo ekeηke la keege bô mvunyo' mvu yî wonj wvun e? Ben ekeè le beene nu yew ncese yî yî Nyo' wvù keηke nshii. Fifin nu no Nyo' to gayεε le,
 “Me nu ηke encee yî bó le,
 nlene ê bó entelenj.

Me nu ηke enu Nyo' wvubo,
 ε bó nu bonyii bem.”

¹⁷ Nonεn, Tata Nyo' gayte le,
 “Ben ebuy ê bó ente, enù jεεy
 fô bó le.

Fo ben ekum fiεε fi nnyεn e ke,
 é me emum enfiisen ben.

¹⁸ Me nu ηke enu Icen,
 ε ben nu boom bem bô
 bolemsε noo bô
 bokεnε.

Fifin nu ε è jemyi Tata Nyo'
 wvù Keηke Mvunjay
 Mvunciim.”

7

¹ Nsáa yem shém, no Nyo' nu ε nya bonkawma ban ê beene nen, beene emum ecuke fiεε ficii fi beete bô ye yesebeene noo keyoy kesεεbeene. Beene eyuulè gεne mεεse no beene cee yî nfan wvù wvu Nyo' le.

ε Baul yuw njonj le bonyii bo Kolεn to nu ε kumεn mvuntelem mvubole

² Ben egeε bvudvuu ê mvuntelem mvunεn e fô bese le. Ke bese nu ε jay fiεε fô wee le ke. Ke bese nu ε lεε wee ke, ε ke bese nu ε fiw wee mvu ke. ³ Ke me njemyi nen le me nsaake lo ben ke. Me nu

ε ηgay wase ê ben le ben nu naa lo fitele fisese, é è cim nu keekpwe keεε keenu dvú, tu beene nu enu ke yî kentaashe le. ⁴ Me nu ε ηgeε fitele fiem yî yene le baay. Me ηkeηke kembense ye ke baay ekumε ben. Fitele fiem lεεtene baay ekumε ben. Ente jo bonjεw bocii bô bese yene nu ε me n'yuuke ke ε è nu njonj.

⁵ Naa no bese to leyεε wonj wvù Masedonia le, bese to baa keηke nλεeten ke. Bese to keηke bonjεw biba bicii. Bonyii to gomte diuw bee bó, ε bese bvuu keηke nfan ê mvuntelem mvusese le. ⁶ Geenεn, ε Nyo' wvù lεεsee mvuntelem mvu bonyii bô nu yî yii le ke lεεse mvuntelem mvusese bô nto wvù Taytus to toε. ⁷ ε ke è to mεy ke nto we maan wvù to lεεεε mvuntelem mvusese ke. ε to nu ten je yî ben to lεεεε fiεw fitele jó. Wvù to nu ε see ê bese le ben shieele baay keeyεn me le, bô no ben keηke yii fô bikuu binεn e, noo no ben keηke shiee fô me le. No me n'yuwεε nonεn, mbvuu n'yuw naa lo njonj baay.

⁸ ε è cim nu naa le ηwa' wvù me nto nsanεε fô ben e wε to nu ε ge ε ben no nu yii yii, tu ke me ncim ηkumyi ye ke. Geenεn, ε me nto ηkume ke ye, njefo me n'yεne le ηwa' wεm wvudvu to nu ε ge ε ben no nu yii yii. Geenεn, ben to nu yii yii ke yî kefew e nen

caan. ⁹ Me ε no n'yuuke njon keseen, ε è yaa nu njefo ben to nu ε no nu yii yii κε. Ε nu njefo yii yin to nu ε ge ε ben kumεν mvuntelem mvunen. Ben to κηηκε yii ε è nu ê je yì Nyo' gomte le. Nonεν bese to baa ge fιεε fimew fi befefô ben e κε. ¹⁰ Ε wee κηηκε yii ê je yì Nyo' gomte le, tu fi nu ege é wvú ekumεν fitele fiew. Ε fifin eto ε è nu bô mboyma fô wvú le, saa eto ε è nu bô fιεε fi wvú ekumyi ye yì dvú le κε. Geenεν, é wee κηηκε yii ê je bonyii bo yì won wvun e, tu yì nu ke eto ε è nu bô kpwe. ¹¹ Ben eyen le fιεε fi yii yì è nu yì Nyo' gomte nu ε to dvú fô ben e. Ben eyen no ben nu ε jo mwεem naa shiee le. Ben eyen ten no ben nu ε ge fιεε ficii keedunçε le κε ben κηηκε εbo fô fιεε fi befefidvu le κε. Ben eyen no fιεε fidvu nu ε ton'yε ben. Ben eyen nfan wvú ben nu ε κηηκε. Ben eyen shiee wvu baay wvú ben κηηκε keeyen me le. Ben eyen shiee wvú ben κηηκε keege fιεε fi leη. Ben eyen ten kfuu ηγεw wvú ben nu ε nya ê wee wvudvu wvú gee jay. Yì fιεε le ficii nu ε ben ε dunçε lo le κε ben κηηκε naa lo εbo fô fιεε fidvu le κε. ¹² Nonεν, naa no me nto ncim nsanηε ηwa' wε fô ben e nu ε κε me nto nsan nje wee wvú to gee jay, κενεε wee wvú bó to gee jay fô wvú le κε. Me nto nsan wvu le è nulo é ben edunçε fô bikuu binen e ê Nyo' ejise le ben κηηκε shiee fô bese le.

¹³ Nonεν fifin nu ε ge shém ε no λεεtene bese.

Keebise yì shém yese yì nu ε λεεten e, nu ε bese bvuu yuuke njon baay nje njon wvú Taytus yuuke njefo ben bocii nu ε ge fitele fiew ε no nu yì nyεkeey e. ¹⁴ Naa me nto ηké no nsaale wase ye bô ben ê Taytus, ben to baa shoose me κε. Kensaa ye kè bese to ké no saale bô ben ê Taytus nu ε dunçε le è nu ke keceey. Ε è nu ke leηleη no fιεε ficii fi bese to ké no jemyi ê ben nu ten keceey. ¹⁵ Wvú wvú Taytus ké kumyi no ben bocii to yuwεε wvú le, bô no ben to fiisenεε wvú fane, ciηke, ε wvú bvuu kon ben naa fesen lo. ¹⁶ Me ten n'yuuke njon njefo me nu ε ηγεε bvufee bwem yì yene le ε ηγεν ε mese.

8

Ntefe no è nulo é bonyii bo mbee le enyaa nnya ê bonyii bomew

¹ Boom bo bwee wese le, bese gomte le ben ekiεε fιεε fi mbuwma Nyo' nu ε ge fô bintaashε bi bonyii bo mbee le bi ê keba kè Masedonia le. ² Bonçew bô temyi nu ε mom wase bó baay. Geenεν ε njon wvu baay wvú bó κηηκε ε ge bó ε loocε ε yene can yibo yicii ê bonyii bomew naa no bó cim nu ê kefufe ke baay ente. ³ Fιεε fi è nulo é me ensee nu le è to kpaww κε bó le bó enya nnya no mvunçay mvubole nu. Ε bó dioo nyaa, nya naa fesen lo. ⁴ Bó to nu ε

leke bese naa shiee le le bese enya ke bó je keeese εbo fô lemme din e keetom bonyii bô è nu bo Nyo' le. ⁵ Bó to nu ε ge fiεε ê je yî bese to baa kpwaake le è nulo é bó ege le ke. Bó to nu ε yaw nya bikuu bibole ê Tata, mum nya ten ê bese no Nyo' gomte. ⁶ Nonen, ε bese mum leke Taytus le no wvú to nu ε kew wase lemme din ê ben entelen, le wvú emum egen dvú fwe efice ben keemese lemme di jee din. ⁷ No ben looci kee mwεem mvunciim naa ntay, mwεem mvu ê keba ke mbee le, mvu ê keba ke njeme le, mvu ê keba ke bvufee le, mvu ê keba ke shiee keege fiεε le, noo mvu ê keba ke kenkonen kenen e fô bese le, bese ε mum ε no gomte le ben elooce ekiεε ten keeyene can yene yî lemme di jee din e ntay.

⁸ Ke me njemyi nen nyaa ε è nu nci ke. Me momte lo mbii shiee wvú bonyii bomew kenke keege fiεε le keen'yen le kenkonen kenen ten nu ke keceey. ⁹ Ben kee wase fitele fi jee fi Tata wesebeene wvú Jisos Klistu to kenke. Naa no wvú to nu wee bvukuke nu ε wvú to ne tu wee kefufe nje yene, wvu le kefufe kew ege é ben etu bonyii bo bvukuke le. ¹⁰ Yî saaka wvudvu wvun e nu ε me ngomte keenya wem ntefe. Fí nu len le ben bô to kewεε lumbee keege fiεε, ε è yaa nu ke keege fiεε maan ke, ben to nu ten bonyii bô to kewεε keekenke shiee keege

fiεε, ¹¹ ben emum egen dvú fwe emese, wvu le ben ke dioo ε mese bii no mvungay mvunen nu, é fi elen ekale kemwaan bô shiee wene wvu ben kenke keege fiεε. ¹² Ben ekeè le é wee kenke shiee keenya, tu Nyo' nu efiεen nnya ye bii fiεε fi mweten kenke keenya le, wvú saa ebii fiεε fi wee baa kenke le ke. ¹³ Ke me ngayte nen le ben nu dioo nyaa keefi bonyii bomew kaa kpwe lo ke. ε nu fiεε keege é biba bicii ekenke lenlen. ¹⁴ No ben kenke mwεem keseen ε mvú ffuyte lo, ε bonyii bomew tane, nu ε è nulo é ben efi bó. ε bó dioo kenke ten ε mvú ffuyte lo sekekie, ε ben tane, é bó efi ben. Nonen é biba bicii emum ekenke lenlen. ¹⁵ ε nu no bó nu ε san le,

“Wee wvú to baanceε baay, to baa emum ekenke baay ke. ε wee wvú to baanceε ke caan, to baa emum ekenke ke lo caan ke.”

ε bó tum Taytus Kolen

¹⁶ Me nyaa keyoone ê Nyo' wvú nu ε gee shiee wene fô fitele fi Taytus e ke lenlen diewe wvú me nkenke fô ben e. ¹⁷ Ke wvú to baa emum ebee keeto ê ben e nje bese to nu ε leke wvú ke. Wvú too ê ben e yî nkpawce wvuwe le no wvú to kenke wase shiee naa baay fô ben e. ¹⁸ Bese tumte wvú bô waa bwee wesebeene wvú bó kee wvú entelen jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bicii yî saaka wvú

jee wvù wvù ghane fewci le.
 19 Ε κε è mεy κε fifie εκυμε
 wvù κε. Wvù nu tεn wee wvù
 bintaashe bi bonyii bo mbee
 le nu ε baa le wvù eghanè bee
 bó no bese ghane gee lemme
 di jee di εκυμε nnya yin.
 Lemme din nu keege é bonyii
 enyaà mbense ê Tata keβεε,
 bô keedunçε le bese κεηke
 shiee keefice bonyii bomew.
 20 Bese gomte le fo fiεε ke enu
 dvù fi wee mvu ke ebacε bese
 yí dvù le εκυμε nnya yí baay
 yin yí bese lemte yí dvù le
 κε. 21 Bese momte naa ntay
 keege ε è nu fiεε fi nu leη ε è
 yaa mεy κε ê Tata εjise maan
 κε. Bese momte keege fi nu
 tεn leη εjise jo bonyii.

22 Bese tumte tεn waa bwee
 wesebeene mvu bô bó wvù
 bese nu ε mom wase wvù
 bokaη nteen yí mwεεm e
 nteen, ε yεn le wvù κεηke
 shiee keegeε mwεεm. Ε wvù
 nu keseen κεηke naa shiee
 wvu baay fô ben e, njefo wvù
 nu ε γεε fitele yí yene le naa
 baay. 23 Wee diεwe Taytus
 e nu ε wvù nu wee wvù bee
 wvù lene yí εκale le kemwaan,
 nu tεn wee wvù bee wvù
 lemte yí fiεε le fimwaan fô
 ben e. Ε dioo tu fô boom bo
 bwee wesebeene le bomew
 ba, nu ε bó nu bonyii bo ntum
 e bo bintaashe bi bonyii bo
 mbee le. Ε nu bonyii ε bó
 gee ε mbense gene fô Klistu
 le. 24 Nonεn, ben emum
 edunçε κεηκοηεn kenεn fô bó
 le εndan, wvu le bintaashe bi
 bonyii bo mbee le eyεn le ye
 yí bese ké no saale εκυμε ben

nu yi leη.

9

*Nyo' koonke wee wvù nyaa
 nnya ye bô nlanlan*

1 Κε shiee cim nu dvù wvù
 me ensaanke lo ê ben εκυμε
 lemme din keetom bonyii bò
 è nu bo Nyo' le κε. 2 Me
 ηkee lo le ben κεηke wase
 shiee keetom bó. Ε è nu
 fiεε fidvu fi me nsaale ye
 dvù ê bonyii bo Masedonia
 εκυμε ben, njemyi le ben bo
 Akεya nu ε ben to seyse wase
 ε è bεε lo lumbee keetom.
 Shiee wvù ben κεηke keenya
 ε mum ε ge tεn mvuntelem
 mvu bonyii le nteen ê bó ente
 ε ja we. 3 Geenεn, me ntumte
 boom bo bwee wesebeene le
 ban fô ben e wvu le fo ye
 yí bese saale εκυμε ben yí
 saaka wvun e ke ebuy le è nu
 yí εcici κε. Me ε no ntumte bó
 wvu le ben enù ε ben ε seyse
 no me nto ηgayεε le ben nu
 ke enu. 4 Εfuw κε nonεn, fí ε
 kooy le bee bonyii bo Mase-
 donia bomew ε ne ε to ε yεn
 ε ben nu se ben nu ε seyse, é
 kenshoose kedvu enu nεε fô
 bese le, εfey mvunciim fô ben
 e bó bese se γεεle bvufee yí
 yene le? 5 Ε nu fiεε fi γεε ε
 me ηkpawwçε le fí nu shiee le
 le me enleke boom bo bwee
 wesebeene le ban le bó esa κε
 fwe eto ê ben e eseyse nnya yí
 baay yin ε kefew bεε yí ben to
 kawεε keenya. Nonεn é nnya
 yidvu emum enu ε ben ε seyse
 wase le è nu nnya ε ben nyaa
 yí ηkoη wvu wene le, ε è yaa
 nu le bó kamte lo ben κε.

⁶ Ben ekumyì le wee wvù jewyi caan, nu ke egbwele ke caan, ε wee wvù jewyi nteen, nu ke egbwele ten nteen. ⁷ Wee mwaan mwaan ben e kenke keenya no wvù nu ε kpawwce fô fitele fiew e, yaa nyaa guute lo ye kenεε nyaa diewe bó kane lo wvù ke. Ben ekeè le Nyo' koonke wee wvù nyaa bô nlanlan. ⁸ Nyo' nulo ebuw ben bô mwεεm mvunciim ege é mvù effuyte lo, wvu le ben ekenke fiεε ficii sekecii ε fi kocine ben e bocii, é ben emum egeè dilemme di jee dicii dvù ntay. ⁹ Fí nu no bó nu ε san le,

“Wee wvù nyaa nnya nu ε tfuw lo nnya ê bonyii bo kefufe le,

lemme diw di jee nu ke emεy nu sekecii.”

¹⁰ Nyo' wvù nyaa ηgow ê wee wεε bô mwεεm mvudien ε bó diee, nu ke enya ten ebvuu ebise ηgow mwεεm mvunen, ege é nce wene wvù jee eto bô ηgbwele ε wvù duule lo. ¹¹ Nyo' nu ke enya ten ben bô bvukuke ê jé le yicii keege é ben eyen'yi can yene ntay ê bonyii bomew, wvu le bonyii enyaà mbense ê Nyo' seke bó ε kenke nnya yin can yese le. ¹² Ke lemme dinen di jee din di ben lemte too ke ε è nu bô mwεεm mvù bonyii bò è nu bo Nyo' le shieele maan ke, dí too ten bô mbense fô Nyo' le jé le nteen. ¹³ Lemme di ben gee din nu edunεε bonyii bò è nu ben, é bonyii emum

etumte monkum mo Nyo' le yì n'yuw wvù ben yuuke saaka wvù jee wvu ekumε Klistu wvù ben tomte le. Bó nu ke etumte ten monkum mo Nyo' le no ben nu ε yene can yene fô bó le noo fô bonyii bomew e bocii. ¹⁴ Bó nu ke ebunlee fô ben e, ε mvuntelem mvubole nu yì yene le naa baay nje mbuwma Nyo' wvun wvù nu yì yene le wvù kuuke naa fele lo. ¹⁵ Beene enyaà keyoone ê Nyo' yì nnya ye yi baay yì è nulo wee saa esee no yì nu le ke.

10

ε caw Nyo' Baul le wvù enù waa ntum Jisos Klistu

¹ Me wvù Baul keβεε, ηkule lo can ê ben ê je kembonen bô nyεkeey wvù wvu Klistu le. ε nu me wvù bó duu le me ηké ndioo nu keba kemew no ncewcewe lo bô ben, ηké nto wase ê ben ejise, mum mbo. ² Me nleke lo ben le seke me ε ηke ε nto, fo ben ege é me enε encewcewe beene no me nulo ηke encewcewe bee bonyii bò kpwaake le bese gee mwεεm bii ε è nu ηkpawwce bonyii bo yì won wvun e ke. ³ ε nu keceεy le bese cee yì won wvun e, geenε ke bese yaa tumte jem yese bii no bonyii bo yì won wvun e tumte ke. ⁴ Ke mwεεm mvù bese tumte jem yese dvù nu mvu yì won wvun e ke. Mwεεm mvù bese tumte jem yese dvù kenke mvunγay mvù

nɛn'yi fô Nyo' le, keebvuuke mondvuum mò tɛmyi dvú. ⁵ Bese ké no joo mwɛɛm mvu jem e mvun bvuuके bombew bô bonyii beeke dvú, shiwse kembense ye kecii kè baanke fo bonyii ekee Nyo', soo tɛn bonkpawce bo bonyii le dvú, gee ε bó yuuke wase ε è nu Klistu le. ⁶ Seke ben ε dunce le ben yuuke wase Klistu le bô mvuntelem mvunen mvunciim, é bese emum enya ηgew ê wee tfuu wvù bɛɛ tɛmyi ekole bô Klistu.

⁷ Ben etaa eyen fiɛɛ fi nu ê ben ejise! E wee kee naa keceɛy le wen nu wee Klistu, é wvù no kumyi le no wvù nu wee Klistu, nu ke tɛn no bese nu. ⁸ E me ncim nɛ naa ε no nsaale ye nfesene caan nje mvunɔay mvù bese kenke mvù Tata nyaε keeyoo lo ben dvú, ε è yaa nu keesâw lo ben dvú ke, ken'wuumen saa ekoole me ke. ⁹ Ke me ηgomte le fi eyen'yi nen ke diwe me mbemsee lo ben bô bonwa' bem ke. ¹⁰ Me ηgayte nen njefo bonyii bomew nɛn'yi no jemyi ekumε me gayte le, “Wvù ké no saanke bonwa' ε bó tɛmyi bvuu cewcewe, geenɛn seke wvù ε to ê bonyii ejise mum tu wɛɛ. E ke njeme we ké no koole fiɛɛ le ke.” ¹¹ Bôba bonyii ekeè le fiɛɛ fi bese jemyi ê bonwa' le seke bese yaa nu fó ke, nu ε bese nu ke ege fi seke bese ε to.

¹² Ke bese momte naa keebewsene ye, kenɛɛ efewsene bikuu bisese bô bonyii

bomew ba bô seɔe bô dew yibo fiɛɛ fi è nu bó ke. No bó fewsene bikuu bibole εbonεbon, bewsene tɛn ye yibo εbonebon, nu ε fi dunci le ke bó kee fiɛɛ ke. ¹³ Fisese nu ε ke bese cim saale ye fesene kelen ke. Bese saale ye ε è nu yí kelen kè Nyo' nu ε nya can yese le keelem eto ebuy naa ê ben e. ¹⁴ Ke bese danɛsene ε è nu kedwee no bese too buyte ê ben e ke. Bese to nu bonyii bo fwe keelen bô saaka wvù jee wvu ekumε Klistu to naa buy ê ben e. ¹⁵ Ke bese saale ye fesene ke, fi nu le ke bese saale ye yí lemme di è ge bonyii bomew ke. Geenɛn fiɛɛ fi bese taale fwe kee nu le no mbee wene kuu gene fwe, nu no kelen ke lemme disese le ê ben entelen nu ekuuke tɛn gene naa nɔay. ¹⁶ Nonɛn é bese emum efey lo jo ben efewci saaka wvù jee gene biba bimew e, saa nu le bese saale ye bô lemme di bó nu ε lem wase bvudvuu bvuu wee mvu le ke. ¹⁷ Fí ε mum ε no nu no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le, “Wee edioo esaale ye, no saale ε è nu yí fiɛɛ fi è ge Tata le.”

¹⁸ Ke è nu wee wvù dunci ekole kew le wen nu wee wvu lenj wvù mum nu wee wvu lenj ê Tata jise ke. E nu wee wvù Tata yene le wvù nu lenj wvù nu wee wvu lenj ê wvù ejise.

11

Baul bô bonyii bô mbiayte le bó nu boom bo ntum e bo

Jisos

¹ Me nleke ε ben ecine ke ε me enjeme njeme keyuησεε nen caan. Kee, ben ecine ke lo! ² Me ηκεηke ken'yεε εjise bô ben kè è nu ke Nyo' le. Ben nu fô me le diewe ηgon kpwoon wvù beε tfu le, wvù me nu ε ηkaw keenke enya wvù ê diemsen mwaan wvù è nu Klistu. ³ Geenε ε me nfane le leηleη no yo to wεntεneε leε Iff, nu ε bó nu ke ebvuηse ten bvufee bvunen é ben ecine je yì nu keεey bvuu yuule yì ben bii Klistu le jó. ⁴ Me nje-myì nen njefo ben kaantene ke lo fiεε ficii. Ε wee ηε ε no fewci ekume Jisos mvu jεey se è nu wvù bese to fewceε ê ben, kenεε keyoy kemew jεey se è nu kè ben to fiisεneε ê Nyo', kenεε ekume saaka wvù jee mvu jεey se è nu wvù ben to fiisεneε ê bese, tu ben nu emum ekaanten ke lo. ⁵ Ke me ηkpwaake le bonyii ba bô ben teηe le bokow bo boom bo ntum e bo Jisos e mum kuuke lo fele me ke. ⁶ Ε è cim nu naa le ke me ηkee njeme, tu ke è mum nu le ke me ηkee fiεε fi ekume Nyo' ke. Fin nu fiεε ε bese ε duηce wase ê ben ê jé le yicii noo yì mwεem e mvunciim.

⁷ No me nto nfewceε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben ecici se nlawma, ε fen ghane le me nto ηge ε è nu kebefε keenshike ekole kem nonen wvu le me embense ben e? ⁸ Ε nulo é me enjay le me nto nsoonke ε è nu kenson entelen jo bin-

taashe bi bonyii bo mbee le bimew, no me nto nfii nfi ê bó, nlemte ε è nu fô ben e. ⁹ Seke me nto nu beene, me nto mbaa ηgeε bvujite bvumew yì wee mvu ben e seke me nto ηκεηke shieε fiεε ke. Boom bo bwee wesebeene le bo Masedonia to nyaa fiεε ficii fi me nto nshieele. Nonen yì fiεε le ficii nu ε me nto ntun keηgeε bvujite yì yene le. Ε è nu ke no me nu ηke entune nonen. ¹⁰ No keceey ke Klistu le nu yì yem e, ke wee nu dvù ê biba binen bì Akeya le wvù nulo eban diuw wem yì fiεε fi me nsaale ye yì dvù le ke. ¹¹ Me ntune nfi ê ben nonen nje la? Ε nu njefo ke me ηkoonke ben e? Me ηkoonke naa ben ε Nyo' kee nonen.

¹² Fiεε fi me ηgee nu ε me nu ηke emey ke ηgee, wvu le me embaanke je fô bonyii ba bô gomte keeyene le bó nu leηleη bee bó yì fiεε fi bó saale ye yì dvù le. ¹³ Ke bonyii bodvu ba yaa nu boom bo ntum e bo Klistu le bo keceey ke. Bó nu bonyii bo lemme le bo kenleema le. Bó teεke lo Klistu fô jise le bowen nu boom bew bo ntum e. ¹⁴ Ε ke fifin yaa nu fiεε fi ηghaw e ke. Naa Satan bô ekole kew ke tew ke Nyo' fô jise le wen nu nceendaa we wvu n'yu. ¹⁵ Nonen ke è nu fiεε fi diuw wvù yumεen e seke bonyii bew bo lemme le banse ten ye yen'yi diewe bonyii bô yeeyi bonyii no nce

wvu teytesy keŋke keenu le ke. Kemese kebole nu ke enu ke leŋleŋ no gee dibole nu.

Ɛ Baul no saale ye ekume bonḡew bô wvú to yene

¹⁶ Me Ɛ mbvuu Ɛ no njemyi le fo wee ejo me le me nu keyuŋ ke. GeenƐn é ben jo me le me nu keyuŋ, é ben cinƐ le me le Ɛ me njeme ten njeme kensaa ye caan. ¹⁷ FiƐƐ fi me njemyi ekume fi fi me nsaale ye yí dvú le se nfan, nu Ɛ ke me n'yaa njemyi bô mvunḡay mvu Tata le ke. Me njemyi Ɛ è nu diƩwe keyuŋ e. ¹⁸ No bonyii nteen saale ye é je bonyii bo yí won wvun e, tu me nu ensaalè ten yem ye. ¹⁹ Me njemyi nen njefo ben fiisene biyuŋ duu le ben keŋke bvufee! ²⁰ Ben nu Ɛ cinƐ le bonyii ejoð ben Ɛ ben tuu bonfaw bobole, Ɛ bó diekene yí yene le, bene yí yene le, bensee ye, tumyi can é ben jise. ²¹ Ken'wuumen koole me le bese to kaa nu fisese biweleŋcoy fanƩe yaa gee nonen ke!

GeenƐn é fiƐƐ nu dvú fi wee momte keesaale ye dvú, tu me ten nu emomte keensaale ten ye yí fifiƩe fiƐƩe le. Me mbƩƩ ke njemyi fin diƩwe keyuŋ e. ²² Ʃ bonyii bodvu nu Bo'ibulu, tu me ten nu ke mvu. Bó é no nu bonyii bo Islael, tu me ten nu ke mvu. Bó é no nu bonyii bo é kfuu di Ab'la'am e, tu me ten nu ke mvu. ²³ Ʃ bó fen nu bonyii bô lemte Klistu le, tu me nfele naa lo bó yí

fifiƩe le. (Me njemyi wase fin diƩwe wee jewte le.) Me nu Ʃ nlem naa wase Ʃ nfey lo bó, Ʃ nḡen ncaw Ʃ nfey bó, Ʃ bó suŋ wase me bokan ḡkuuŋ, Ʃ kpwe Ʃ soy wase me bokan e bokan e. ²⁴ Me nu Ʃ nfi wase bonḡbwan can Bojuu le bokan botin, Ʃ bó tamte kan mwaan Ʃ è fuute nḡbwan mwaan fô mbaanyƩ. ²⁵ Bó nu Ʃ suŋ wase me bokan botete bô bimban, Ʃ tumyƩ me bô eta kan mwaan. Nguw wvu é joo nu Ʃ sawyƩ wase bô me bokan botete, Ʃ me Ʃ nce wase é joo Ʃ mbuy Ʃ nshe jó. ²⁶ Me nu Ʃ nghan wase baay, Ʃ mboy fo me enle joo bokan nteen, Ʃ mboy fo me enkpwe can bocooŋ e, Ʃ mboy ten fo me enkpwe can bonyii bem bo won e, Ʃ mbvuu Ʃ mboy fo me enkpwe can bitum e, Ʃ mboy fo me enkpwe elaanƩe, Ʃ mbvuu Ʃ mboy fo me enkpwe nḡkpaante, Ʃ mboy fo me enkpwe é joo yi baay e, Ʃ mboy ten fo me enkpwe can bonyii bô mbiayte le bó nu boom bo bwƩƩm e yí Klistu le. ²⁷ Me nu Ʃ nlem wase baay Ʃ njimten. Me nu Ʃ nce wase se nyii bokan nteen. Ʃ me nu Ʃ no nu wase jen noo se joo yí me n'wu. Me nu Ʃ nce wase bokan nteen se fiƩƩ fidien, Ʃ nce kenton e se ndvu. ²⁸ Ʃ keebvuu bise yí mwƩƩm mvumew e nu Ʃ me nu ke ekuse jo bvujite Ʃdiuw Ʃcii nje bonḡkpawce bô me nkeŋke fô bintaasƩe bi bonyii bo mbee

11:16 12:6 **11:22** Fili 3:5; Lum 11:1 **11:23** 4:8-12; 1Kol 4:11-13; 12:26

11:23 1Kol 15:10; Lem 16:23 **11:24** Dito 25:3 **11:25** Lem 14:19; 16:22

11:26 Lem 9:23; 14:5 **11:27** 6:5 **11:29** 1Kol 9:22; Gal 6:2

le bicii. ²⁹ E wee dioo wεeyi, tu me nu en'yuuke ten ε me η'wεeyi. E wee ké ege é wee mvu ege kebefε, tu fi nu esase me baay. ³⁰ E è nu ε me ensaale ye, é me ensaalè ε è nu yí mwεem mvù dunçi le me n'wεeyi lo le. ³¹ Nyo' wvù nu Nyo' noo Icee Tata wese-beene wvù Jisos wvù mbense nu fô wvù le sekecii se ηka, kee lo ε ke me mbiayte lo ke. ³² E to nu seke me nto nu Damaskus, ε wee sa' wvù to nu ekuse jo Nfon Aletas ke gay ε bonyii no ceyte kelaante kedvu wvu le bó ekoo me. ³³ Geenεn ε bonyii ke jo me lese ê ηkaa le, bvuse fô ntoo ketaan ε shike ekfun, ε me nse nlemten can ye le.

12

Mwεem diεwe bifile le mvù to too fô Baul e bô mvù Tata to dunçi ê wvù

¹ Me nu ensaale ke ye ηgene dvù fwe naa no sew yaa cim nu fó ke. Me nu enjen fwe yí mwεem diεwe bifile le mvù to too fô me le noo mvù Tata to dunçi ê me le. ² Me ηkee wee Klistu mvu wvù Nyo' to cunεε ben dvù fey lo εbule gen ê we eke. * Eben nu wase bilum yuufe ncow binεw no fi to kooyεε. (Kenεε wvù to ben fó bô ye, kenεε se ye, tu ke me ηkee ke. E kee ke Nyo' maan.) ³ Me ηgomte keembvuu mbiinen le, me ηkee wvuwe wee, (kenεε wvù to ben fó bô ye, kenεε se ye, tu

ke me ηkee ke. E kee ke Nyo' maan.) ⁴ Nyo' to nu ε cun wvù ben dvù fô bvudvuu bvu njon e bvu Nyo' le, ε wvù yuw mwεem fó ε è yaa nu mvù è nulo é wee esee ke. E mvumwe nu mwεem mvù bó baa enya mvungay le wee wvu wum ejeme ke. ⁵ E nu wee diεwe wvuwe le wvù me nu ensaalè ye bô wvù. Ke è nulo é me ensaale ye bô ekole kem ke, efey ke le me ensaalè ye ekumε kewεyε kem. ⁶ E è cim nu ε me ηgomte keensaale ye ekumε ekole kem, me nsaa nu keyun ke, njefo fiεε fi me nu enjemyi nu kecεyε. Geenεn me nu ε ntun keenjege fifiε, wvu le fo wee mvu ke ene ekpwaake jεyε ekumε me fele fiεε fi wvù yene yí yem e bô fi wvù yuuke ê me ke.

⁷ Geenεn, keege le fo me ηke ene embense ye baay ekumε mwεem mvu kenghaw e mvun mvù Nyo' to dunçεε ê me, wvù to nu ε tum kfuu biay mi ε yí no bon'yi ye yem. Biay yin to nu nceendaa Satan ε wvù njiηsene bô me, wvu le fo me ηke ene embense ye baay ke. ⁸ E me ηke mbunle ekumε fiεε fidvu ê Tata mbuy bokan botete nleke le wvù ecake ke fiεε fidvu yí yem e. ⁹ Geenεn ε wvù tfuse ê me le, "Mvungay mwem mvù me nu ε mbuw wo dvù nu ε kocen fô wo le keefii wo, njefo mvungay mwem ké no lemte yí wee le gene mεese seke wvù wεeyi." Nonεn me nu

en'yuuke njon mbvuu nsaale ye ekumε kewεεyε kem nfe-sene lo wvu le mvunḡgay mvu Klistu le nulo elemtε yī yem e. ¹⁰ Fī ε mum ε no nu le me n'yuuke njon bō kewεεyε kem noo boncun bō bó nan'yi me dvú noo bonḡew bō me n'yene noo bikaa bi bonyii bone ê me εjim bō bonḡew bō bii me le nje Klistu. Me n'yuuke njon nonen njefo è nu seke me η'wεεyi, tu sekekiε nu ε me nu emum entemyi.

Shiee wvù Baul to keḡke fō kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Kolεn e

¹¹ Me nu ε ne wase ε ntu keyuḡ! Geenεn ε è ge ben me ε nse ntu nonen. E nu ben bō be keḡke keeduḡci wee wvù è nu me. Naa no me mbaa ncm mbuy fiεε le nu ε ke fī mum nu le bonyii ba bō tenje bikuu bibole le bokow bo boom bo ntum e bo Jisos e mum kuuke fele me ke. ¹² Mwεεm mvù duḡci mvunḡgay mvu Nyo' le bō binḡhaw bi mwεεm e noo mwεεm mvu diuw wvù yumεεn e nu ε me nto ηkuu shém baay no ηgee ê ben enteleḡ. E mvumvun nu bonciise bō duḡci le wee nu cεεy cεεy waa ntum Klistu. ¹³ Fiεε fī me nto ηgee fō bintaashe bi bonyii bo mbee le bimew e nshεεte ben efey le me nto mbaa ηḡεele bvujite bvumew yī yene le, nu la? Ben elεεshe jay wεm fofε!

¹⁴ E neε me wvun, ε me ε nseyse wase keento ê ben e yī bokanḡ e botete. E ke me nu

ηke ento enu bvujite bvumew fō ben e ke, njefo ke me ηgomte ε è nu mwεεm mvunen ke. Me ηgomte ε è nu ben. Me ηgomte ε è nu ben njefo ke è nu boom bō keḡke keεḡele mwεεm ê bo'icee bobole bō bobwee bobole ke. E ké no ḡεεle bocee boom bō bobwee boom mwεεm ê boom bobole. ¹⁵ Me nu ηke en'yuuke naa njon baay keenjewse fiεε ficii fī me ηkeḡke fō ben e bō keenya noo ekole kem nje ben. E me ηkoonke ben baay, é ben kaa ekoonke me caan e? ¹⁶ Ben nu ε yen kecεεy le ke me nto mbaa enḡεε bvujite yī yene le ke. Geenεn bonyii ε no duu le me nto nu ε n'wεεnten nleε ben bō mbiay. ¹⁷ Nuu le wee mvu bonyii bō me nto ntumεε fō ben e to nu ε leε ben ê diee diem e le? ¹⁸ Me nto nu ε nleke Taytus le wvù eto ê ben e, mbvuu ntum waa bwee wesebeene wε le bō wvù eto. Taytus to nu ε leε ben seke wvù to toε le? Bee wvù to baa ḡee ke mwεεm yī ηkpwawce le mwaanḡ bō yī ekale le kemwaanḡ e?

¹⁹ Sekemew ε ben kpwaake le no bese mey ε no jemyi nen nu ε bese gomte keetanḡi lo diuw wese fwe dvunen. Bese jemyi ε è nu diεwε bonyii bo Klistu le fwe dvu Nyo'. Nsáa yese shém, fiεε ficii fī bese ḡee fō ben e nu keεḡe é ben ekuu lo. ²⁰ E me nfane le è nelo é me ηke ene ento en'yen ε ben yaa nu no me nshieele le ben enù ke, é ben

12:12 Lem 13:6-12; 14:8-10; 16:16-18; 19:11-16; Lum 15:19 12:13 11:7-9

12:14 13:1 12:15 1Kol 16:24 12:17 7:2 12:18 2:13; 8:6, 16-17 12:20

1:23; 1Kol 1:10-11

tɛn eyɛn ɛ me n'yaa nu tɛn no ben shieele ɛ me enù ke. Me nfane ɛ è nelo é me nke enɛ ento en'yɛn ɛ bonyii waale diwaa, ghɛɛke kenghɛw, kenke shém yì ton'yɛn, beele ke ɛ è nu dew yibo, beete bô ediee ɛ bonyii, kunsene mvun̄kunsɛn, bensee ye yì ɛcici, kenke kembvun̄se. ²¹ Me nfane ɛ me nu nke endioo ɛ mbvuu ɛ nto, é Nyo' wɛm ege é ken'wuumen ekoole me, noo ɛ me nu nke enu yì yii le nje bonyii bô se gee bibefɛ diɛwɛ nnyɛn e bô nce nnyɛn kenjan̄ noo nsake, ɛ bó nu ɛ bó baa cinɛ wase dvú ke.

13

ɛ Baul gay ê bonyii bô to gee bibefɛ ɛ bó eyɛnè

¹ Fin nu wase bokañ bem botete bô me nu ento ê ben e. N'wa' Nyo' gayte ɛ,
 “ɛ bó lese nsaw wee, tu bó nu eshieele bonyii bofɛɛ kenɛɛ botete,
 bô eleem jim nsaw wvudvu.”

² ɛ to nu seke me nto ntoe ê ben e yì nto wɛm wvu bokañ bofɛɛ le, me nto nu ɛ ngay ê bonyii bô to cee nce kebefe ɛ, bó eyɛnè. Me ɛ mbvuu ɛ no ngayte ê bó noo ê bonyii bocii naa no me mbaa nu ê ben ɛjise ɛ, ben eyɛnè, njefo kefew kè me nu nke embvuu ento nu ɛ me n'yaa nu nke encam naa lo shen fô wee le ke. ³ No ben gomte ɛ me nge fiɛɛ fi duñci ɛ è jem̄yi Klistu ê ben fele yì yɛm e, tu me nu en̄ge. Ke è nu ɛ wvú wɛɛyi lo keenya

ngɛw ê ben ke. Wvú ken̄ke naa mvun̄gay ê ben ɛntelɛñ. ⁴ ɛ nu kecɛɛy ɛ bó to taa wvú yì kentam e ɛ wvú wɛɛyi. Geenɛn keseen nu ɛ wvú nu dvú ê mvun̄gay mvu Nyo' le. Bese wɛɛyi ke tɛn diɛwɛ no wvú to wɛɛyi. Geenɛn yì mvun̄gay mvu Nyo' le nu ɛ bese nu ke ecee bee bó lemte ben e.

⁵ Ben etaa bikuu binɛn eyɛn ɛ laa ben nu yì mbee le ɛ. Ben emom ɛ è nu bikuu binɛn. Ke ben yene ɛ Jisos Klistu nu yì yene le? Wvú nu naa yì yene le, é è fɛn baa nu ɛ ben nu ɛ mom bikuu binɛn ɛ yɛn ɛ ben ɛ gbwe. ⁶ Me nkee naa ɛ ben nu ke eyɛn ɛ bese baa egbwe ke. ⁷ Bese bunlee Nyo' le fo ben ke enɛ ege fiɛɛ sɛ è nu fi lɛñ ke. Ke bese yaa gomte ɛ bonyii eyɛnɛ ɛ bese nu ɛ fey mmom wvudvu ke. Geenɛn bese bunlee ɛ è nu ɛ ben egeè ɛ è nu fiɛɛ fi lɛñ naa no bese cim yen'yi ke diɛwɛ bese nu ɛ gbwe wase mmom wvudvu. ⁸ Ke bese yaa nulo egee naa lo fiɛɛ fi kicine kecɛɛy ke. Bese nulo egee ke ɛ è nu fi tomte lo kecɛɛy. ⁹ ɛ dioo nu seke bese wɛɛyi ɛ ben tɛmyi, ɛ bese no yuuke njon̄ baay. Bunle yese nu ke ɛ ben eku egen emɛse. ¹⁰ ɛ nɛɛ fiɛɛ fi me nsaar̄ke mwɛɛm mvun̄ ê ben ɛ me mbɛɛ sɛ me ɛ nto, wvu ɛ seke me ɛ nto, me nsaa en̄ken̄ke keenjo mvun̄gay mvù Tata nu ɛ nya ê me en̄cewcewe lo dvú yì yene le ke. Mvun̄gay mvun̄ nu mvù wvú nya ɛ me en'yoo lo ben dvú, ɛ è yaa nu ɛ me

ensâw lo ben dvú ke.

Ngayma Baul wvu fokemese

¹¹ Keemεεε boom bo bwεεm e, me ηgayte ben e ε beene ε shεε wase. Ben eseyse bikuu binen, eyuw ntefe wεm, enù diuw mwaan, eceè yî nyεkeey e, nonen é Nyo' kenkonen bô nyεkeey emum enù ben ε bó. ¹² Ben egaynen bikuu binen e, ηjocε ê ηjocε bonyii bo Nyo' le. ¹³ Bonyii bô é nu bo Nyo' le bocii gayte ben e. ¹⁴ Mbuwma Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bô kenkonen ke Nyo' le, noo kentaashe ke Keyoy ke Yuule le enù ben ε bó bocii.

**N̄wa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Galëshia
Fiεε fi nu ê N̄wa'
wvu Galëshia
wvun e**

ε to nu seke bó to kεwεε wase keefewci saaka wvù jee wvu ekumε Jisos, ε bonyii bò yaa nu ke Bojuu fiisene wase saaka wvudvu wvun, ε bonyii bomew ke nε kεw no too bò n'yεyi wvù nu le bó ken̄ke ke keegεεlè bonci bo Muses e bocii, εfey mvunciim keetfuyuse bonyii bò yaa nu ke Bojuu yew é bó se no nu bonyii bo Klistu le bo cεy cεy.

N̄wa' wvun wvù Baul to san̄εε fô bonyii bo Galëshia le to nu keete bvufee bvubole le hvú ekase etu yí fiεε fi lē e. No wvú nu waa ntum Jisos nonεn, wvú ε mum ε no saan̄ke gene fwe dun̄ci naa ntay le Nyo' joo wee le wvú nu teyey ê wvú εjise ε è nu nje fitele fi wvú lese yí Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê n̄wa' wvun e

1:1-10 Ken̄kεwce

1:11-2:21 Mvun̄gay mvu Baul e diεwε waa ntum Jisos Klistu le

3:1-4:31 ε Baul jeme ekumε saaka wvù jee noo bonci

5:1-6:10 Bonyii bò è nu bo Klistu le nu ε buy wase yí bvun̄faw e ε no yuuke

wase ε è nu Keyoy ke Yu-
ule le
6:11-18 Kemεse

¹ N̄wa' wvun san̄ me wvù Baul, waa ntum Jisos Klistu. Kε me nu waa ntum ε è to tum wee wvu wum me ken̄εε nya mvun̄gay ê me kε. ε to tum Jisos Klistu bò Nyo' Ice wvù to bvuseε wvú yí kpwe le. ² Bee boom bo bwee wene le bo mbee le bocii bò nu fen̄ bee bó gayte ben bintaashε bi bonyii bo mbee le bi won̄ wvù Galëshia le. ³ Nyo' Ice bò Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bò kembonεn, ebvuu enya ben bò mvuntelem mvù leεtene. ⁴ Jisos Klistu nu wvù to nyaε ekole kew nje bibefe biseεbeene wvu le wen ebvuse beene can won̄ kebefe wvu keseen wvun e. Fifi nu no Nyo' wvù Icee wesebeene to seyseε. ⁵ Bvukuke bvucii nu ε è ken̄ke wvú sekεcii se n̄ka. Fí enù nonεn.

Saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu mey ke mwaan̄

⁶ Diuw yumte lo me le ke keseen keseen nεn ben nu ε nε wase ε no ban̄see jim̄ ê Nyo' wvù to ten̄εε ben nje fitele fi jee fi Klistu ken̄ke fô ben e, ε no bii ε è nu saaka wvù jee wvumvu le jεy. ⁷ Kε è nu le saaka wvù jee wvumvu bvuu nu lo dvú jεy kε. Fí nu ke lo le bonyii bomew gomte keebvun̄see bvufee bvunεn, beete bò saaka wvù jee wvu ekumε Klistu. ⁸ Me ε no n̄gayte le é è

cim to naa bese kεεε nceenda Nyo' mvu fowe ε no fewci saaka wvumvu jεεy ê ben se è nu wvuwe wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu lon! ⁹ No bese to gayεε wase nu ε me mbvuu ntuu ke fó ηgayte le, é wee ne ε no fewci saaka Nyo' wvumvu jεεy se è nu wvuwe wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu le lon!

¹⁰ Ben kpwaake le me ηgomte le é ebenseè bonyii me nuu le é ebenseè Nyo' le? Nu le ben kpwaake le me ηgomte keenjεe le bonyii eyuukè njon e? E è be nu le me ηgomte keenjεe le bonyii eyuukè njon, me nsaa enu wee lemme wvu Klistu ke.

Saaka wvù jee wvù Baul to fewci to dujci Klistu ê wvù

¹¹ Boom bo bwεem e, me ηgomte le ben ekiεε le ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewcεε ê ben nu fiεε ε fí to buy ê wee wvu wum ke. ¹² Ke me nto n'yuw diuw wee mvu le, ε ke è to yεεyi wee me dvú ke. E to dujci Jisos Klistu ê me. ¹³ Me njemyi nen ε ben to yuw wase no kenje kem to shee nu seke me nto mbεε yí nce wonj wese Bojuu le. Me nto ηké no mbone bikaa ejim jo bintaashe bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le baay ηgomte keenfiwse naa lo bí. ¹⁴ Me nto njici mbee wese Bojuu le ntemyi nfele lo keghan kem entelεη jo bonyii bosese, nlooci nleeme ntemyi naa ntay yí nce wonj bo'icee

bosese le. ¹⁵ Geenε ε Nyo' to baa wase me gεε ε me mbεε ê bwεem εshem. E fitele fiew fi jee ke ge ε wvù tee me. ¹⁶ E wvù ke dujce Waa we ê me no wvù to shieele, wvu le me enghanè nfewci ekumε wvù ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu. No wvù to dujceε nonen, ε me nfanε n'yaa embvuu enu lo keembife fiεε ê wee wvu wum ke. ¹⁷ Ke me nto mbaa emben ten Jelusalem keen'yen bonyii bò to nu wase boom bo ntum e bo Jisos e ê me fwe ke. Me nto ne ηgen fiem ε è nu Alebia, ηke ne jó ηkase ntu jim Damaskus.

¹⁸ E è ke no nu ejim jo bilum bitete ε me mben Jelusalem le bee Bita kiεenen bikuu. No me mbenεε, ε bee wvù ce εdiuw yuufe ncow etin. ¹⁹ Me nto mbaa embvuu en'yen wee mvu ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e efey jem wvù waa bwee Tata wesebeene wvù Jisos e ke. ²⁰ Fiεε fí me nsaanje fin nu kecεεy, ε Nyo' kee le ke me mbiayte lo ke. ²¹ E è ke no nu kefew kemew e, ε me ne ηgen ê biba bi Silia bô Silishia le. ²² Sekekiε to nu ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bi ê keba kè Judea le yaa kee wase me ejise ke. ²³ Bó to yuuke ke lo ε bonyii jemyi le, "Wee we wvù se bone bikaa ê beene ejim ghane wase keseen fewci le bonyii elese fitele yí Klistu le, ε è nu fiεε fí wvù se shee gomte le wen efiwse lo." ²⁴ E bó yuw nonen no tumte

monkum mo Nyo' le yî fiεε fi wvú geε fô me le.

2

É boom bo ntum e bo Jisos e tom saaka Nyo' wvú Baul to fewci

¹ É è ke no nu εjim jo bilum yuufe ncow binεw, ε me mbvuu mben Jelusalem bee Banaban. Me nto ndioo mbene, njo Taytus. ² Me nto mben kefew kin e ε è dunçi Nyo' le me emben. No me mbenεε, n'yεn bonyii bò bó to kee bó le è nu bikuu le, ε bee bó lεwse ye, ε me njike saaka wvú jee wvú wvu Nyo' wvú me nto nfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu ê bó εjise. É me nto nge nonεn wvu le fo lemme di me nu ε nlem wase bô di me mbεε nlemte ke ela εcici ke. ³ É bó yuw nonεn, fanε yaa eleeme le bó εtfuse Taytus yew wvú bee wvú to nu ε è nu naa wε Glek ke. ⁴ É è to baa nu nje bonyii bomew bò to mbiayte le bó nu bonyii bo mbee le, bò to wεentεnεε ley fô bese to nu, tu ke bó to bee ejemyi leyte ê fifiε fiεε le ke. Bó to to diεwε bonkeε le keeyεn no bese gee wase mwεεm wase wase nje bese nu ε taashε bee bo Klistu Jisos. É bó mum no gomte keekase tfuse bese bvunfaw e. ⁵ É bese fanε yaa bee naa lo fiεε fi bó to too dvú caan ke. É bese to ge nonεn wvu le bese gomte keegεε kecεεy kè è nu ke saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le wvun fô ben e. ⁶ É bonyii ba bò bó to kee bó

le è nu bikuu, (kεnεε bó to nu la, kεnεε la, tu ke fifiε kεnke fiεε fô me le ke, njefo ke Nyo' dunçi kejεεy jεεy ke.) Boba bonyii bò me ngyate, bò bó to kee le è nu bikuu to baa ebise fiεε yî fi me nto nfewci le ke. ⁷ Geenεn, ε bó kaa yεn le bó nu ε nya saaka wvú jee wvú wvu Nyo' can yεm e le me enfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu, lεnleñ no bó nu ε nya ê Bita le wvú efewci ê Bojuu. ⁸ (Nyo' wvú to nyaε mvungay ê Bita le wvú elemtè lemme din fô Bojuu le, nu ke wvú wvú to nyaε ê me le me enlemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.) ⁹ É bó dioo yεn je yî Nyo' nu ε buw me jó, ε Jεm bô Bita noo Jon bò bó to kee le è nu dikfuy di bonyii bo mbee le mum nya εbo ê bee Banaban keedunçe le bee bó lemte yî fiεε le fimwaan, le bese egeñ le elemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, é bó elemtè fô Bojuu le. ¹⁰ Fiεε fi bó to gayεε to nu ke le bese ekumyi Bojuu bo kefufe le. É fifin nu fiεε ε me nto nkoonke naa baay keenjεe.

É Baul saw Bita Antiok

¹¹ Geenεn ε è ke no nu kefew kemew e, ε Bita ke nε to Antiok, ε me nsaw wvú ê bonyii εjise njefo wvú to nu ε jay baay. ¹² Fí nu le wvú to yaw to no diekene bô bonyii bò yaa nu ke Bojuu, yaa nyaake ke. É bonyii bomew bò Jεm to tumεε ke dioo to, ε wvú mum kεw no guute ye jim,

ke nε gawsen, fanε yaa bvuu diekene bô bó kε. Ε wvú to gawsene nonen njefo wvú to fane ηγoo yí to ké no leeme kε λε bó kεηke keetfuse wee wvú yaa nu kε wee Juu yew é mwεten sε no nu wee Klistu. ¹³ No wvú ge nonen ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu Bojuu mum benen gee diew didvu le. Ε naa Banaban kebεε mum bi ten gee dibole didvu le. ¹⁴ Ε me ndioo n'yen λε kε gee dibole bii cεεy cεεy no saaka wvú jee wvu ekumε Klistu dunçi kε, ε me mum ηgay ê Bitá ê bó bocii ejise λε, “Wo nu wee Juu, cee wase diεwε wee wvú yaa nu kε wee Juu le, ε no gomte keekane bonyii bô yaa nu kε Bojuu λε bó eceè diεwε Bojuu le nεε le?” ¹⁵ Me nto njemyi ê Bitá nonen ε è nu kecεεy λε bee bó nu boom bo Bojuu le bo won e. Kε bese nu bonyii bô yaa nu kε Bojuu bô bó yene λε è nu bonyii bô befe kε. ¹⁶ Geenεn ε bese kee kε λε kε Nyo' joo wee λε wvú nu teytey njefo wvú gεεle bonci bo Bojuu le kε. Wvú joo njefo wvú nu ε lese fitele yí Jisos Klistu le. Ε bese kebεε ε lese ten fitele yí Klistu Jisos e wvu λε bese enú teytey ê Nyo' ejise nje fitele fi bese lese yí ye le, ε è yaa nu nje bese gεεle bonci kε, njefo kε wee gεεle bonci é Nyo' ke eyuu ejo wvú λε wvú nu teytey kε. ¹⁷ Ε bese momte keenu teytey ê Nyo' ejise nje bese nu bonyii bo Klistu le, bonyii ε bvuu ε no

yene kε λε bese nu bonyii bô befe njefo kε bese gεεle bonci bo Bojuu le, tu fi fen nu λε Klistu tomte kebefe? Kε fi nu naa lo nonen kε! ¹⁸ Ε me nε ε mbvuu ε no n'yoote fiεε ε me nto nsâw wase, tu fifiε dunçi λε me njayte lo. ¹⁹ Fiεε fi nu, nu λε ê keba ke bonci le nu ε me nu wase ηkfusay, ε è yu bonci me, me ε ηkpwe wvu λε me enceè wase no Nyo' gomte. ²⁰ Ε nulo é me engay λε bó to nu ε ta wase me yí kentam e ε me ηkpwe bee Klistu. Kε nshii wvú me ηkεηke keseen bvuu nu wem kε. Ε cee wase Klistu yí yem e. Ε nshii wvú me ηkεηke keseen yí yem e nu wvú fitele fi me nlese yí Waa Nyo' le wvú to nu ε dunçe kεηkone fô me le nya ekole kew keekpwe nje yem. ²¹ Kε è nulo é me ntune mbuwma Nyo' kε. Ε è nu λε è nelo é wee enu teytey ê Nyo' ejise njefo wvú gεεle bonci, kε tu kpwe Klistu to nu ecici.

3

Bonci noo keelese fitele yí Klistu le

¹ O oo bonyii bo Galëshia, ben nu la biyun nen? Wee nu ε low ben e? Ε nu kε ben bô bó nu ε nele wase baanη no bó to taε Jisos Klistu yí kentam e ben ε yen lo endan e? ² Me ηgomte keembife fiεε fimwaan ê ben. Keyoy ke Nyo' le to to yí yene le njefo ben to gee no bonci gayte nuu njefo ben to nu ε bee fiεε fi ben to yuwεε, lese fitele yí

dvú le le? ³ Ben yuḡsene la nen? Ben kew fiεε bô Keyoy ke Nyo' le, ε no nu wase keseen le ben nu ke emεse ε è nu bô mvuḡgay mvunen e? ⁴ Ben to yen ḡgeW ε è nu wvu εcici le? Kεεεy, ke è to nu wvu εcici ke. ⁵ Nyo' wvù nyaa Keyoy kew ê ben bvuu gee biḡghaw bi mwεem e ê ben entelenḡ, gee nonen njefo ben geele bonci nuu njefo ben nu ε yuw saaka wvu ekumε Klistu ε lese fitele yí ye le le?

⁶ E nu no bó saḡ ekumε Ablam' am ê Nwa' Nyo' le le, “Wvú to nu ε lese fitele yí Nyo' le, ε Nyo' mum jo wvú le wvú nu wee wvu teytey.”

⁷ Ben eyen le le è nu bonyii bô nu ε lese fitele yí Nyo' le bô looci nu kfuú di Ablam' e. ⁸ Nwa' Nyo' to nu ε yuu wase duḡce le Nyo' nu ke ejo bonyii bô yaa nu ke Bojuu le bó enù teytey ê wvú ejise nje fitele fi bó nu ε lese yí ye le. E wvú mum fewce saaka wvú jee wvun ê Ablam' ε è beε lo gayte le,

“Me nu ḡke embuw bitum bicii bi yí ekole ke nshe le nje yo.”

⁹ Nonen, fi ε no nu le bonyii bô nu ε lese fitele yí Nyo' le nu ε Nyo' ε buw ten bó no wvú to buwεε Ablam' wvú to nu ε lese fitele yí ye le.

¹⁰ Bonyii bocii bô yene le bó nulo enu teytey ê Nyo' ejise njefo bó geele bonci nu ε

bó tuule lon yí bikuu bibole, njefo bó nu ε saḡ le, “Wee tfuu wvú baa ecee no bó saḡ ê Nwa' bonci le gee no bonci bocii gomte, nu ε wvú tuule lon yí ekole kew e.”

¹¹ Fí ε mum ε no duḡci naa endan le ke è nulo é Nyo' ejo wee le wvú nu teytey nje mweten geele bonci ke. E nu fiεε fi bó nu ε saḡ le, “E nu ke wee wvú Nyo' nu ε jo le wvú nu teytey nje fitele fi wvú lese yí ye le

wvú nu ke ekeḡke nshii.”

¹² Ke bonci keḡke fiεε keege bô nlese fitele yí Nyo' le ke, njefo “Wee wvú geele bonci nu ke ecee bii ke ε è nu bó le.”

¹³ Klistu to nu ε sum beene can lon wvú bonci too dvú le. Wvú to nu ε tuu bolon bosεεbeene yí ekole kew e, ε è nu no bó saḡ le,

“Lon nu yí wee wvú bó nu ε njeyse yí kete le.”

¹⁴ Wvú to ge nonen, wvu le mbuwma wvú Nyo' to nyae ê Ablam' eto ten fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le nje Klistu Jisos, é beene bô nu ε lese fitele yí ye le ekeḡke ten Keyoy ke Nyo' le kè wvú to kawεε.

Ke bonci nulo ekose ḡkawma Nyo' ke

¹⁵ Boom bo bwεem e, beene ejo kenfewsen yí mwεem mvú bonyii ké no gee le. E bonyii seyse wase fiεε ε die kelew, tu ke è nulo é wee ebvuu ekose keḡεε ebise fiεε

yî dvú le ke. ¹⁶ Ekumε ηkawma wvu Nyo', nu ε wvú to kaw ê Abl'am bô wan wvú nu ke ebuy ê kfuu diew e. Bó baa saŋ le, "Wvú nu fô boom bô nu ke ebuy ê kfuu diew e ke", fi duŋci le bó nu nteen ke. Fí duŋci le fô jemyi ekumε wan mwaan. E wan wvun nu Klistu. ¹⁷ Fiεε fi me ηgomte keŋgay nu le, Nyo' to nu ε ge ηkawma wvun, ε bilim ke fey gee nε bô kecow mbaanshe (430) ε wvú se nya bonci. No fi nu nonen, ke è nulo é bonci bô to toε wase ejim ebvuu eto ekose monkan mò Nyo' to gbwolεε fwele, ege é fiεε fi wvú to kawεε ela εcici ke. ¹⁸ E fi fen nu le wee nulo ekeŋke nnya yin ε è nu ke seke wvú geele bonci, ke tu ke ε bvuu beε le Nyo' to kaw lo bonyii dvú ke. Geenεn, Nyo' to nya nnya yin ê Abl'am bii no wvú to kawεε wvú dvú.

¹⁹ Shiee bonci è no nu la? Bó to bise bonci keeduŋci mwεεm mvù bonyii jayte ε kew nonen gen buy naa seke wan wvun wvú Nyo' to gee ηkawma wvun ekumε wvú nu ke eto. E Nyo' mum nya bonci ban ê bonceendaa bew mum nya can wee mvu le le wvú efese ê bonyii. ²⁰ Ke ben kee le é bonyii nε ε no seysee fiεε ε wee mvu nu ê bó entelen, tu wvú nu fô bó le bocii. Geenεn, Nyo' nu ke mwaan.

²¹ No fi nu nonen, tu è nulo é nci Nyo' ebvuu ekose fiεε fi wvú to kawεε le? Ke è

nu naa lo é fi enu nonen ke! E nci mvu to nu dvú wvú nulo enya nshii, tu è nulo é wee enu teytey ê Nyo' ejise nje wvú geele bonci ceey ceey. ²² Geenεn, Nwa' Nyo' gayte le wee tfuu nu nfwā ekuse jo bibefe. Fí ε mum ε no nu le ηkawma wvú Nyo' to kawεε fô wee wvú nu ε lese fitele yî Jisos Klistu le, nu ε è nu ke ekeŋke ke wvuwε wee wvú nu ε lese fitele yî ye le.

Bonci to nu diεwε ndε wan e

²³ E to nu fwele ε Jisos baa to wase wvu le bonyii eleese fitele yî ye le, ε bonyii nu ê bonci kuse ε bó ε kay bó diεwε bonyii bo ncaw e ε no ceYTE, gen buy seke Nyo' ke edunce Jisos é bó eleese fitele yî ye le. ²⁴ Bonci to nu diεwε ndε wan wvú to shee bô bonyii nēci gen buy seke Klistu to toε wvu le bonyii eleese fitele ε è nu yî ye le é Nyo' se jo bó le bó nu teytey ê wvú ejise. ²⁵ No Klistu nu ε to wase bonyii ε no leese fitele yî ye le, tu ke beene beε can nde wan wvun e ke. ²⁶ Ben bô nu ε taashe ben ε bo Klistu Jisos nu wase boom bo Nyo' le nje fitele fi ben nu ε lese yî Klistu le. ²⁷ Ben ekeè le wee tfuu wvú bó nu ε lese wase ê joo ε taashe wvú bô Klistu nu ε wvú ε tu wase bô Klistu fiεε fimwaan. ²⁸ Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu wee Juu keŋεε wee ketum ke. Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu nfwā keŋεε waa yew ke, ε ke wee mvu bvuu nu jεey

3:17 Ksm 12:40 **3:18** Lum 4:14; 11:6 **3:19** Lum 4:15; Lem 7:38, 53; Ibu 2:2 **3:20** Dito 6:4 **3:21** Lum 7:13; 8:2 **3:22** Lum 3:9-30; 11:32 **3:23** 4:3
3:24 Lum 10:4 **3:26** 4:5, 7; Jon 1:12; Lum 8:14-17 **3:27** Lum 10:12; 1Kol 12:13; Kolo 3:9-11 **3:27** Lum 6:3; Efε 4:24

le wen nu diemsen kenεε kpwoon ke. Ben bocii nu wase fiεε fimwaan yî Klistu Jisos e. ²⁹ No ben nu wase bonyii bo Klistu le nonen, tu ben nu wase boom bo Abla'am e, ε ben nu ke ekenke mwεem mvù wvù εke fô boom bew e.

4

¹ Fiεε fi me ngayte nu le, ε wee nu keeke edie bvushew bvü ice le, geenen bæε wan caan, tu ke jεey jεey nu dvù bô nfwa ice naa no è cim kenke wvù bvushew bvudvu ke. ² Wvù nu eyaw ke enu ê bonyii bomew taale fô wvù le ε bvushew bvudvu nu can bonyii bomew e ε bó taale fó, egen ebuy kefew kè ice seyse le. ³ ε nu ke no fí nu fô beene le. ε to nu seke beene to nu diewe boom bo caan e, ε beene no nu bonfaw bo mwεem mvù saake yî won wvun e. * ⁴ ε kefew ke dioo loocε kocen, ε Nyo' tum waa we ε wvù to, ε kpwoon boo wvù, ε wvù no nu ten ê bonci kuse. ⁵ Wvù to to wvu le wen esum bonyii bò nu ê bonci kuse é Nyo' emum ejo beene diewe boom bew e. ⁶ No Nyo' jo wase beene diewe boom bew e nonen, ε mum ε ciinse Keyoy ke Waa we le kí ε to yî yese beene le, ε ge beene ε no teje wvù le. "Abba, Icee wese!" ⁷ Fí nu le Nyo' nu ε ge wase ben ε fanε yaa bvuu nu bonfaw ke. Ben nu wase

boom bo yew e. No ben nu wase boom, tu fí nu le ben nu ke ekenke mwεem mvù wvù εke fô boom bew e.

Baul fane le bonyii bo Galeshia nu ejayje

⁸ ε to nu fwele seke ben to baa kee wase Nyo' ke, ε ben no lemte bvunfaw can mwεem mvù ben to joo le è nu bonyo' se è nu bonyo' ηkuuη. ⁹ Geenεn, keseen no ben nu ε kiεε wase Nyo', kenεε le keseen no Nyo' nu ε kiεε wase ben no me mbee keengay, ben ε ghan nεε ε se no gomte keetuu jim fô bonyo' bo εcici ban e bò nu se bó kenke mvunγay ηkuuη. Ben gomte keebvuu etuu bonfaw bo bonyo' bodvu ban e nje la? ¹⁰ Ben geele mbam εdiuw yomew le è nu yo baay baay, bamte kee yimi, bamte bifew bimew yî kelum e, bamte bilum nje la? ¹¹ Ben gee nen ε me nfane baay le lemme diem di me nlem ê ben enteleη nu ε la εcici.

¹² Boom bo bwεem e, me ηkule lo can ê ben le ben ekumen enù ke diewe no me nu ekume bonci, ke no me nto ηkumenεε no nu diewe ben e seke ben to nu se bonci. Ben to ke baa ege wase fiεε fi befε fô me le ke. ¹³ Ben kee le seke fwele wvù me nto nfewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben nu njefo me nto nu beene ncεmte. ¹⁴ ε naa no me nto nu yî kencem

3:29 3:7, 14, 18; 4:7 4:3 4:9-10 * 4:3 Mwεem mvù saake won wvun nelo enu bonci noo biyoy. 4:4 3:13; Jon 1:14 4:6 Lum 8:15-16 4:7 Lum 4:13; 8:17 4:8 1Kol 8:4-6 4:9 Efε 1:21; Kolo 2:8-23 4:9 1Kol 8:3; Kolo 2:15 4:10 Dito 4:19; Lem 7:42; Lum 14:5 4:12 1Kol 9:19-21 4:13 Lem 16:6; 2Kol 12:7

e nen, e kí nu diewe mmom e e yí e to fô ben e, ben to baa elewte, kenene nyensee me ke. E ben kaa fiisen lo me naa ke diewe nceendaa Nyo' mvu kenene diewe Klistu Jisos e kebene. ¹⁵ Ben to yuuke njon bô me sekekie, è kooyi la keseen? E nulo é me engay le é bó to gay lo le ben ebaaye ejise eyene enya é me, é ben ebaaye lo é je fen nu dvú. ¹⁶ Me nu e ntu wase wee bvuban fô ben e no me nseje keceey é ben e? ¹⁷ Bonyii ba gomte keedunji le bó kenke shiee fô ben e baay, geenene é bó gomte ben yí fiene le e è yaa nu fi jee ke. Bó koonke le beene egawsen é ben ekenke wase shiee e è nu fô bó le. ¹⁸ Fí jee le wee ekenkè shiee fô wee le yí fiene fi jee le. Fifi nu len sekecii e è yaa nu ke seke me nu beene maan ke. ¹⁹ Boom bem bò nu shém yem, è nu ke diewe me mbee embvuu enkw lo lume dinen, en'yen ngew engen embuy no nce Klistu nu ke enu yí yene le! ²⁰ Wee ejo e me mbe nu beene keseen, é me nse nkíee je yí me enjeme jó é ben. Fiene fi ben ge fin nu e bvufee e la lo me.

Jey jey boom bo Abl'am e

²¹ Ben bò gomte keenu é bonci kuse, ben ke see é me, ben yuuke ke fiene fi bonci jemyi? ²² Bó nu e san le Abl'am to kenke boom bolemse bofene, e wvú to boke mvu bô nfwa, boo wvumvu bô kpwee wvú

lewen. ²³ Nfwa wvun to boke wan ke no bó ké no boote boom bocii. Geenene e kpwoon wvú lewen boo we bii nkawma wvú Nyo' to gee le. ²⁴ E nulo é beene ejo fiene fin diewe kenfewsene ke fiene le. Bokene bo bofene ban dunji monkan monfene. 'Aga wvú to nu nfwa joo bvudvuu bvumonkan mò Nyo' to gbwolene bô bonyii bo Israel yí kum wvú Sinay e. Bonyii bocii bò nu ekuse jo monkan modvu nu bonfaw. ²⁵ No 'Aga joo bvudvuu bvumonkan mo yí kum wvú Sinay wvú nu won wvú Alebia le, wvú bvuu joo ten bvudvuu bvumonkan kelaante kè Jerusalem wvumonkan e, njefo bonyii bo é kelaante kedvu le bocii nu bvunfaw e é bonci kuse. ²⁶ Geenene e bonyii bo Jerusalem wvú nu wvumonkan le yaa nu bonfaw ke. Wvumonkan Jerusalem nu bwee wesebeene. ²⁷ E nu fiene fi bó to sanene le,

“Wo wvú kpwoon wvú nu kase yaa boote ke, è lanlanè.

Wo wvú ke baa lum wase wan, è kpwaakè dikie.

E keè le boom bo kpwoon wvú bó nu e base jim é wvú le

nu ke eduule fele bo kpwoon wvú nu bô dweese le.”

²⁸ Nonene boom bo bwene e, ben nu boom bo Nyo' le bii no Nyo' to kawene lenlen no Abl'am to bokene Aysik bii no Nyo' to kawene. ²⁹ E to nu kefew kedvu le e wan wvú bó

to bokεε no bó boote boom
 bocii no bone bikaa εjim jo
 wvù è to nyaε Keyoy ke Nyo'
 le mvunḡay ε bó sε boo wvù.
 Ε nu κε ten lenḡen fiεε fi kooyi
 keseen. ³⁰ Bó san̄ ê Nwa' Nyo'
 le εkumε fiεε fin le la? Bó nu ε
 san̄ le,

“Kun̄ε kpwoon wvù nu nfwa
 bô waa we bocii,
 njefo ke waa nfwa nulo ke
 egaw bvushεw bô waa
 kpwoon wvù leyεen e
 ke.”

³¹ No fí nu nonen boom
 bo bwεem e, fiεε fi me nje-
 myi ficii dun̄ci le ke beene
 nu boom bo kpwoon wvù nu
 nfwa le ke. Beene nu ε è nu
 boom bo kpwoon wvù leyεen
 e.

5

*Klistu nu ε bvuse wase
 beene yí bvunfaw e*

¹ Klistu to nu ε bvuse wase
 beene yí bvunfaw e. Wvù to
 bvuse nen, wvu le fo beene
 ebvuu enù yí bvunfaw e
 εkuse jo bonci ke. Nonen
 ben emum eleemè temyi. Fo
 ben ebvuu ebee eley εkuse jo
 kemmbun̄ ke bvunfaw e ke.

² Ben eyekε eyuw fiεε fi me
 wvù Baul nu enjeme. Ε ben
 beḡe lo le bó etfuse ben yew
 é ben sε no nu teyḡey ê Nyo'
 εjise, tu fiεε fi Klistu to geε fô
 ben e nu εcici. ³ Me mbvuu
 njemyi nciise le wee wemen
 wvù nu ε bee le bó etfuse
 wvù yew ekeè le wvù ken̄ke
 keegεelè bonci bo Bojuu le
 bocii no bó nu. ⁴ Ben bocii

bò gomte keenu teyḡey ê Nyo'
 εjise ε è nu nje ben geεle bonci,
 ekeè le ben nu ε gawsen wase
 bikuu binen ben ε bo Klistu.
 Ben nu ε lan̄ wase mbuwma
 Nyo'. ⁵ Fô beene le nu ε fiεε
 fi beene taale fwe yí dvù le
 nu le Nyo' nu ke ejo beene
 diεwe bonyii bò nu teyḡey ê
 wvù εjise le. Fifin nu fiεε fi
 Keyoy ke Nyo' le kè lemte yí
 yese beene le fele yí fitele fi
 beene lese yí Klistu le nu ε ge
 le beene ecεyte. ⁶ Ben ekeè le
 é wee nu ε wvù ε taashe wase
 bô Klistu Jisos, ε wvù nu ε bó
 ε tfuse wvù yew kenεε bó baa
 tfuse wvù yew ke, tu ke fifie
 ken̄ke fiεε keege ke. Fiεε fi
 nu shiee le nu fitele fi wvù
 lese yí Klistu le ε no dun̄ci yí
 ken̄kon̄en e.

⁷ Ε to nu fwele ε ben gee
 naa len̄. Ε ge yeε ben ε se
 lu keebii kecεey e? ⁸ Ke è ge
 Nyo' wvù to ten̄εε ben fifin
 fiεε ke. ⁹ Ke ben kumyi ḡgan
 wvù bó ké no maa le, “Kekuu
 kemwaan̄ ε befε bô ntwaw?”
¹⁰ Me ḡgeεle bvufee yí yene le
 nje Tata le ke ben nu ebi fiεε
 fi bonyii bomew gayte le εfey
 fi è gayte me ke. Ε wee we
 wvù bvun̄see bvufee bvunen,
 kenεε è nu yeε, nu ε Nyo' nu ke
 elan̄ ḡgeew yí ye le. ¹¹ Boom bo
 bwεem e, é è be nu le me mbεε
 nfewci le bó etfuse bonyii
 yew ε bó sε nu teyḡey ê Nyo'
 εjise, é bonyii ebvuu ebone
 bikaa ê me εjim nje la? Ke tu
 fiεε fi me nfewci le Klistu to
 nu ε kpwe yí kentam e fin ε

bonyii yuuke ε fí kaa saase lo bó yaa be bεε dvú κε. ¹² Fo bonyii ba bò jewsee ben le bó etfuuse bonyii yew e, nu ε me ηgomte le bó emese eson lo bikuu bibole.

¹³ Boom bo bwεem e, Nyo' to nu ε tee wase ben wvu le fo ben ebvuu elemtè bvunfaw ê bonci kuse κε. Geenεn, no ben yaa bεε bvunfaw e ê bonci kuse nonεn, fo ben emum ejo le ben nulo egee no nyam ye yene gomte κε. Ben elemtè ε è nu fô boom bo bwee wene le yí kenkonεn e. ¹⁴ Ben egeè nonεn njefo bonci bocii nu ε taashe yí wvun wvu mwaan e le, “ε koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

¹⁵ Geenεn, é ben nε ε no ηasene εbenεben diεwε bwé le, ε wee gomte keedie lo waa bwee, ε ben no yenè fô ben ke ene eyuwyε bikuu binεn.

Ke wee wvù cee no Keyoy ke Nyo' le duñci ké bvuu no gee no nyam ye gomte κε

¹⁶ Fiεε fí me njemyi nu le, ben eceè bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le duñci ê ben, nonεn ben saa ebvuu egeè ε è nu no nyam ye yene shieele le ben egeè κε. ¹⁷ Me njemyi nen njefo κε fiεε fí nyam ye shieele nu fí Keyoy ke Nyo' le shieele κε. ε κε fí Keyoy ke Nyo' le shieele nu fí nyam ye shieele κε. Ke mwεem mvu mvunfεem mvun nu yí fiεε le fimwaan κε. ε nu fiεε fí κε

è nulo é ben egeè fiεε fí ben gomte κε. ¹⁸ ε ben cee bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le duñci ê ben, ben saa ebvuu enù ekuse jo bonci κε. ¹⁹ Mwεem mvù nyam ye ké no shieele nu ε bonyii yaa maa mvù κε. ε nu keejaanke kenjan bò keekpwawci mwεem ekumε kenjan noo keecee nce nnyεn kenjan. ²⁰ ε è bvuu nu keebunlee bonyo' bo εcici bò keelaale kenεε fiεεηke diam. ε è bvuu nu keebanene, nyamte kenyam, ghεεke kenghεw, kenke shém yí ton'yεen bò fô wee le keekpwawci κε ε è nu ekole kew. ε è bvuu nu keegawsene bonyii noo fô wee le keegaw bonyii ekenke ye ηgoo. ²¹ ε è nu ten keebene kendon, wuu mbvuum ε mó koole bò keewukene yole noo keegeε mvumew mwεem diεwε mvumvun e. Me ε no njemyi nciise lo no me nto njemyεε wase fwele ê ben le, κε bonyii bò gee mvumvun mwεem yaa nu ke ekenke bvudvuu ente jo bvunfon bvυ Nyo' le κε.

²² Geenεn, ε mwεem mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le nu mvun, kenkonεn, nlanlan, nyεkeey, shém yí kuuleen, fitele fí jee, kenge kè jee, keeleeme yí keceey e, ²³ keebonene kenge, noo keekemsene bò ekole. Ke nci mvu nu dvú wvù kicine mwεem mvun κε. ²⁴ Bonyii bò è nu bo Klistu Jisos e nu

5:13 1Kol 6:12; 10:23-24; 1Bi 2:16 **5:14** LeW 19:18; Lum 13:9 **5:15** Jem 4:1-2
5:16 5:25; Lum 8:2-13 **5:17** Lum 7:13-23 **5:18** Lum 6:14; 7:4 **5:19** Lum 1:28-32; 1Kol 6:9-10; Efe 5:3-5; Kolo 3:5-8; 1Tim 1:9-10; 2Tim 3:2-5; 1Bi 4:3; Mwm 22:15 **5:22** Efe 5:9 **5:23** 1Tim 1:9; 2Bi 1:6 **5:24** 2:19; 6:14; Lum 6:6; Kolo 3:5; 1Jon 3:6

ε ta wase nyam ye yibo bô mwεem mvù befe mvù nyam ye yì ηεyte shieele yî kentam ke Jisos e.

²⁵ No beene cee keseen yî mvunḡay mvu Keyoy ke Nyo' le, beene emum egeè mwεem bii ke no Keyoy kedvu duḡci. ²⁶ Fo beene ebenseè ye yì εcici ke. Fo beene egeè ε mvuntelem beete bonyii bomew ke. Fo beene ebenè kendonḡ bô bonyii bomew ke.

6

Bonyii bo Nyo' le efici bikuu bibole

¹ Boom bo bwεem e, é ben ne ε yen ε wee mvù ben e ε ge fiεε fi befe, é ben bô cee nce no Keyoy ke Nyo' le duḡci mom keetefe wvù é wvù ebuy ê kebefε kedvu ente. Geenεn, wee dioo teete no teete wεε eyenè fo wvù ten eley mmom e egbwe. ² Ben efici boom bo bwee wene le bô bonḡεw bobole. ε ben gee nonεn tu ben gεele nci Klistu. ³ ε wee joo εkolε kew le wen nu fiεε, se wvù nu fimweten ηkuuḡ, tu wvù lεεle ke ε è nu εkolε kew. ⁴ Wee tfuu etaa mwεem mvù wvù gee, eyen laa wen gee leḡ ε. ε wvù fen gee leḡ, é wvù se no saale ye fô εkolε kew e. Geenεn fo wvù esaalè ye fewsene εkolε kew bô wee mvu ke. ⁵ Ben ekeè le wee tfuu keḡke keetuule bwew bvujitε.

⁶ ε wee γεεyi wee bô diεw Nyo', é wee wvù bó γεεyi wvù gaw mwεem mwew mvù Nyo' nya wvù dvù nya wee wvù γεεyi wvù wvudvu dvù.

⁷ Fo ben elεεlè bikuu binεn joo le Nyo' nu keyuḡ ke. Ben ekeè le fiεε fi wee jewyi nu ke fi fi wvù nu ke egbwele. ⁸ ε wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi nyam ye ye gomte, tu wvù nu ke egbwele ke ε è nu fiεε fi nyam ye ye nyaa fi è nu kpwe. ε wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le gomte, tu wvù nu ke egbwele nshii wvù mey lo wvù Keyoy ke Nyo' le nyaa. ⁹ Fo beene ke ewele keegeε mwεem mvù jee ke, ηjefo kefew nu ke eto ekocεn é beene ekeḡke sew wvudvu fen é beene baa edose ke. ¹⁰ Nonεn yî kefew e kecii kè beene keḡke je, ε beene no geè ke mwεem mvù jee fô bonyii bocii le efey mvunciim fô boba bô nu ê kfuu di bonyii bo mbee le.

Ngayma Baul fô Bonyii bo Galëshia le

¹¹ Ben nu ε yen no ejise ηwa' yo fen nu ε fanḡen e? ε san me bô kebo kem. ¹² Bonyii ba bô kane le bó etfuuse ben yew nu bô gomte keesaale ye yî mwεem mvu yî nyam ye le, ε bó gee nonεn wvu le fo bonyii ke ebone bikaa é bó ejim nje bó fewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e. ¹³ Naa ke bonyii

bò bó nu ε tfuse wase bó yew yaa cim gεεle bonci bocii κε. Geenεn ε bó gomte κε le bó dioo ε tfuse ben yew emum ekfune gvuw le ben nu ε ge fiεε fi bó shieele yî yene le. ¹⁴Geenεn fô me le, κε è nu naa lo é me ηke en'yuu enkfune gvuw yî fiεε fimew e efey yî saaka wvù le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to nu ε kpwe yî kentam e κε. ε nu fiεε fi mwεεm mvu yî nshε le nu ε kpwe wase fô me le, me ε ηkpwe ten fô mvú le. ¹⁵ε wee nu ε bó ε tfuse wvú yew kenεε bó baa etfuse, tu κε fifiε κεηke fiεε keege κε. Fiεε fi kuuke nu le Nyo' eseyse wee é wvú enù wee wvu fwε. ¹⁶Kembonεn ke Nyo' le bô shen ye eto fô bonyii bocii bò bii je yin e, bò nu wase bonyii bo Islael bo Nyo' le.

¹⁷ε kew keseen e ε γεν lo, fo wee ebvuu eshiike me κε, njefo bolule bò nu yî yem e dunji le me nu wee Jisos.

¹⁸Boom bo bwεεm e, me mbunlee le Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonεn kew é kí efici biyoy binεn. Fí enù nonεn.

6:14 1Kol 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19

6:16 Mben 125:4-5 **6:17** 2Kol 4:10

25; Mwm 22:21

6:15 5:6; Lum 6:3-4; 2Kol 5:17; Efε 4:24

6:18 Fili 4:23; 2Tes 3:18; 2Tim 4:22; Flm

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê kentaashε ke
Efesus
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Efesus wvun
e**

Nwa' wvun to san̄ Baul, waa ntum Jisos fô bonyii bo mbee le bo ê kelaante kè Efesus e. Ekolε ke fiεε le fi nu ê ηwa' wvun e nu nseyse wvù Nyo' to seyseε le wen nu ke ebaance mwεεm mvunciim mvu fowe bô mvu fokuse egεε ê Jisos ekuse. Baul nu ε nele no fí to ghanεε ε bonyii se no nu yî kentaashε le bô bo Nyo'. Wvú nu ε duñce no Nyo' Tata to cawεε bonyii bew, læshε bibefε bibole fele yî Jisos Klistu wvù Waa we le, bô no wvú to geε nciise we yî bó le wvù è nu Keyoy ke Yuule. Wvú nu ε duñce jé le jé le no kentaashε ke bonyii bo Nyo' le nu wee mwaan̄ yî Klistu le.

Bikuu bi mwεεm e ê ηwa' wvun e

1:1-2 Ken̄kewce

1:3-3:21 Ntan̄ wvù Nyo' to ken̄ke fô Klistu le noo fô kentaashε ke bonyii bo mbee le

4:1-6:20 Nshii bonyii bo Klistu le wvu fwε

6:21-24 Kemεse

¹ ε nu me wvù Baul, waa ntum Klistu Jisos yî ηkon̄ wvù wvu Nyo' le.

Me nsaan̄ke ηwa' wvun fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bo Efesus bô leeme yî fiεε le fimwaan̄ yî Klistu Jisos e.

² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben, ebvuu enya ben bô nyεkeey.

Mbuwma wvù fici biyoy bi bonyii bô nu ε taashe yî Klistu le

³ Mbense enù fô Nyo' wvù è nu Nyo' wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, bvuu nu Ice le. Wvú nu ε buw beene bô mbuwma tfuu wvu won̄ wvu we le wvù fici biyoy bisεεbeene njefo beene nu ε taashe yî Klistu le. ⁴ ε Nyo' se keenu keebom won̄ nu ε wvú to caw wase beene le beene etaashε beene bo Klistu, eyuule, nu se n̄lom ê wvú εjise. Yî ken̄kon̄en kew e, ⁵ nu ε wvú to seyse wase keeke ejo beene le è nu boom bew fele yî Jisos Klistu le. Wvú to ge non̄en, bii fiεε fi wvú to gomte le fí enù le. ⁶ ε è to nu wvu le mbense egεnè ê wvú yî mbuwma we wvu baay wvù wvú nu ε nya ê beene εcici fele yî Waa we wvù nu fitele fiew e. ⁷ Wvú to sum beene can ηgew e ε è nu bô εlεmε ke Waa we wvun e. Fi nu le, wvú nu ε læshε bibefε bisεεbeene, bii mbuwma we wvù kuuke naa baay e, ⁸ wvú wvú tfuwεε lo yî yese beene le. Wvú to ge non̄en bô bvufee bvucii noo ηkpawce we tfuu. ⁹ Nyo' nu ε ge wase beene ε kiεε fiεε fi wvú gomte fi to shee nu ê ken̄yilε le. Wvú

ge bii fiεε fi jee wvú le no wvú to seyseε keeke ege fele yî Klistu le. ¹⁰ Wvú to seyse le kefew nu ke edioo ε to wase ε kocen é wen ebaance mwεem mvunciim kenεε è nu mvu fowe, kenεε mvu fokuse, egεε ê Jisos εκuse. ¹¹ ε nu ten nje Klistu wvú Nyo' to cawεε bese keenu bonyii bew. Wvú to caw no wvú to seyseε wase ε è bεε lo bii ηkpawace wvuwe le ke leηleη no wvú ké no gee mwεem mwew mvunciim bii ntaη wvuwe bô ηkoη wvuwe le. ¹² Fí to nu nonen, wvu le bese bô to nu bonyii bo fwe keegεε bvufee yî Klistu le ke eceè nce wvú egeè ε bvukuke bvú Nyo' le yen'yi, ε mbense gene ê wvú. ¹³ Ben ten to nu ε taashε yî Klistu le seke ben to yuwεε diεw yi keceey yi è nu saaka wvú jee wvú to toε bô mboyma fô ben e. No ben yuwεε nonen, mum lese fitele yî Klistu le, ε Nyo' ge nciise we yî yene le wvú è nu Keyoy ke Yuule kè wvú to kawεε bonyii dvú. ¹⁴ Keyoy ke Yuule kin nu ketfunj ke bvushεw bvú beene nu ke ekeηke le. ε beene nu ke ekeηke seke Nyo' ε mese ε sum bonyii bô è keηke wvú yî ηγεw kebefe le. Nonen, é bvukuke bwew eyen'yi ε mbense gene ê wvú.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Efesus e

¹⁵ Me nu ε n'yuw wase εκumε fitele fi ben nu ε lese yî Tata Jisos e, noo keηkoηen kè

ben keηke fô bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le. ε neε fiεε fi ge, ¹⁶ é me ηké ndioo mbunlee no ηkumyi ben ê bunle yem e. Me ηke mbaa enlu wase keenyaa keyoone ê Nyo' εκumε ben ke. ¹⁷ Me mbunlee le Nyo' wvú nu wvu Tata wesebeene wvú Jisos Klistu, Nyo' wvú nu Icee bvukuke, enya ben bô keyoy ke bvufee le, eyene ejise eyene é ben ekiεε wvú ntaη. ¹⁸ Me mbvuu mbunlee le wvú eyuuse bvufee bvunen é ben ekiεε fiεε fi ben taale fwe yî dvú le, fi è nu fi bó to tenεε ben nje fí, ebvuu ekiεε bvukuke bvú baay bvú bvushεw bvú bonyii bô è nu bo Nyo' le. ¹⁹ ε me mbvuu mbunlee le Nyo' eyene bvufee bvunen é ben ekiεε mvunγay mwew mvú fele mvunγay mvunciim. ε nu mvunγay mvun mvú wvú lemte dvú fô beene bô nu ε lese fitele yî ye le, ε è nu mvunγay mvu baay. ²⁰ ε è nu mvunγay mvudvu mvun mvú wvú to lemεε dvú bvuse Klistu yî kpwe le, bense wvú shike ê ebo kew ke εceey e woη wvu we le. ²¹ Klistu kuuke fele naa lo mwεem mvú saake fowe mvunciim noo bvunfon noo mvunγay noo bvukuke bvucii. Wvú bvuu keηke diee di kuuke fele naa lo ediee ecii yò bó tenε bonyii dvú. Ke wvú nu nonen ε è nu ke yî kefew kin e maanη ke. Wvú nu ke enu ke

1:11 1:4; Lum 8:28-29 **1:13** 4:30; 2Kol 1:22; Kolo 1:5 **1:14** 4:30; 2Kol 1:22
1:16 Kolo 1:3 **1:17** 5:17; Bηgn 2:6; Kolo 1:9-10 **1:18** 4:4; Kolo 1:12 **1:19**
 2Kol 13:4; Kolo 2:12 **1:20** Lem 2:33; Kolo 3:1 **1:21** 6:12; Lum 8:38; Gal 4:8-9;
 Kolo 1:13, 16, 20; 2:9-10, 15, 20 **1:22** 1:10; 4:15; 5:23; Mben 8:6; Kolo 1:18; 2:19

nonen kefew kè too le. ²² Nyo' nu ε γεε mwεεm mvunciim ê wvú ekuse, ε bvuu ε γεε wvú le wvú enù ekole ke fiεε ficii fi kentaashε ke bonyii bo mbee le. ²³ Kentaashε ke bonyii bo mbee le kin nu ye Klistu. Klistu ε mum ε yiηsen yî kentaashε kin e kí ε kocen, ε è nu wvú wvú gee ε mwεεm mvunciim yiηsene kocine ê jé le yicii.

2

Nyo' to nu ε taashε beene bo Klistu bvuse yî kpwe le

¹ Ε to nu fwele, ε ben nu bonyii bò nu ε kpwe wase ê keyoy e nje bojay bonen bò bibefe, ² bì ben to cee gee le. Ben to cee bii ε è nu je yî bonyii bo yî won wvun e cee, bvuu bii nfon mvungay mvu yî fwefwe le. Ε nu wvú keyoy kekie kè lemte keseen yî bonyii bò temyi bikuu bò bo Nyo' le. ³ Ε nu ke ten no beene bocii to shee cee. Beene to cee gee mwεεm mvù nyam ye yî ηεyte shieele, bii mwεεm mvù nyam ye bò bonkpawace bosεεbeene gomte le beene egeè. Beene diεwε bonyii bo boyuum to nu wase lo bonyii bò shém effuuke Nyo' bò bó, ke lenlen diεwε no wee wvu wum tfuu nu. ⁴ Geenεn Nyo' wvú nu ε yiηsen bò shen fô beene le to nu ε kon beene

baay, ⁵ taashe beene bo Klistu bvuse yî kpwe le no beene to nu ε kpweken wase nje bojay bosεεbeene. Nyo' to boyse ben ε è nu nje fitele fiew fi jee. ⁶ No wvú to taasheε beene ε bo Klistu Jisos bvuse yî kpwe le nonen, mum bense beene shike beene ε bó won wvu we le. ⁷ Wvú to ge nonen wvu le é ke edioo enu yî kefew kè too le, é wvú edunε mbuwma we wvu baay wvú è nulo wee saa efewsεn ke. Mbuwma wvun nu ε wvú ε dunε wase ê beene nje fitele fiew fi jee fele yî Klistu Jisos e. ⁸ Ben ekeè le Nyo' to boyse ben ε è nu nje fitele fiew fi jee fele yî fitele fi ben to lesεε yî Klistu le. Ke fifin nu ε è to ge ben ke. Ε nu nnya Nyo'. ⁹ Ke è to nu nje lemme dimew di wee to lemεε se kenke wvu le wee mvu ke ene esaale ye ke. ¹⁰ Fiεε fi nu, nu le beene nu no bó nu nen, ε è lem Nyo' bò εbo kew. Wvú nu ε taashe beene bo Klistu Jisos ε ge beene ε no nu bonyii bo bofe, wvu le beene elemte dilemme di jee di wvú to seysεε wase ε è bεε lo le è nu di beene nu ke ecee lemte le.

Dikfuu di difεε nu wase wee mwaan yî Klistu le

¹¹ Ben bonyii bò yaa nu ke kfuu di Bojuu le, ben ekumyî fiεε fi ben to shee nu fwele. Bojuu bò teηe bikuu bibole le

1:23 2:16; 4:1-16, 25; 5:30; 1Kol 12:4-11, 27; Kolo 2:19; 2:14, 18; 4:1-6; Kolo 3:15; 3:19; 4:10 **2:1** 2:5 **2:2** 6:12; Jon 12:31; 14:30; Lem 26:18; 1Jon 2:16 **2:3** 5:6; 8; Lum 1:28; Kolo 3:6 **2:4** Lum 8:39; 9:16; Jem 5:11 **2:5** 2:8; Lum 3:24; 6:13; Kolo 2:12-13 **2:6** 1:3; Kolo 2:12; 3:1 **2:7** 1:7; Lum 5:20 **2:8** Mat 20:15; Jon 4:10; Lem 15:11; Gal 2:16 **2:9** Lum 3:28; 1Kol 1:31; 2Tim 1:9; Tay 3:5 **2:10** Tay 2:14 **2:11** Lum 11:17 **2:11** 5:8; Gal 5:6; Fili 3:3

b Bowen nu bonyii bô bó nu ε tfuse yew, to teŋe ben ε ben nu bonyii bô nu ntffuse. ε ntfuse wvu yew wvun nu fiεε ε bó gee ke ε è nu yî ye wee le bô can. ¹² Ben ekumyî le è to nu sekekiε, ε ben yaa keŋke fiεε keege bô Klistu ke. Ke ben to nu ente jo εŋgokε ke bonyii bo Nyo' le bô è nu bo Islael ke. Ke ben to keŋke fiεε keege bô monkan mo ŋkawma le mò Nyo' to gbwole bô bó ke. Ben to nu ke lo finen yî nshε le fen yaa keŋke fiεε fimew fi ben taale fwe yî dvú le ke, yaa kee ten Nyo' ke. ¹³ Geenεn, yî keseen e no ben nu ε taashε wase ben ε bo Klistu Jisos, ben bô to shee nu ncejole fô Nyo' le, nu ε wvú ε jo wase ben ε to dvú nceencee fô wvú le fele yî εlemε ke Klistu le. ¹⁴ ε nu wvú wvú Klistu keβεε wvú nu ε to bô nyεkeey fô beene le. Wvú nu ε ge wase Bojuu bô bonyii bô yaa nu ke Bojuu ε tu wee mwaan. Wvú nu ε bvusse kembew ke keŋgawsen e kè è nu kembangan kè se shee nu ê beene entelen. ¹⁵ Wvú nu ε nya ye ye ε kpwe keefiwse nci bô mwεem mvú nci duu le bó egeè keenu bonyii bo Nyo' le. Wvú ge nonen wvu le wen etaashε wee tfuu yî ye le é bó etu wase wee mwaan wvu fwe yî bvudvuu bvú bonyii bo bofεε le. No wvú ge nonen, ε mum ε to bô nyεkeey. ¹⁶ Kpwe

ye yî kentam e nu ε taashe dikfuu di difεε ε to dvú fô Nyo' le yî ye le yimiaaŋ, ε mum ε yu kembangan kebole yî kentam e kí ε ka. ¹⁷ Wvú to nu ε to fewce saaka wvú too bô nyεkeey ê ben bô to nu ncejole, fewce ten saaka wvudvu wvun ê bonyii bô to nu nceencee. ¹⁸ ε ge wvú beene bocii e se keŋke je keeto fô Nyo' Ice le fele yî Keyoy e kemwaan. ¹⁹ Nonen, ke ben beε botolo keβεε bonyii bô beke lo ke. Ben nu wase boom bo won e ben ε bonyii bô è nu bo Nyo' le, nu ten bonyii bo yew e bo Nyo' le. ²⁰ ε yew yin nu ε bó bom yî kenffuy kè è nu boom bo ntum e bo Jisos e bô bonyii bô teete bontum bo Nyo' le, ε Klistu Jisos keβεε nu te di buu di yew yidvu le. ²¹ ε nu yî ye le wvú yew yidvu nu ε taasheε no kuu keeke eto enu yew yî yuule fô Tata le. ²² Ben ten nu ε taashe ε yoo yî Klistu le, ε no nu bvudvuu bvú Nyo' cee fó ê Keyoy kew e.

3

Baul nu wee nfewce fô bonyii bô yaa nu ke Bojuu le

¹ No Nyo' nu ε ge wase mwεem mvun fô ben e nonen, me ε mum ε no mbunlee fô ben e. Me wvú Baul nu yî ncaw e nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos. ε me nlemte ncaw wvun nje yene

2:12 Lum 9:4; 1Kol 15:19; Kolo 1:21-22; 1Tes 4:13; 2:19 **2:13** 2:17; 3:6; 1:7; Gal 1:4 **2:14** 2:16; 4:3; Kolo 1:20; 1:23; Lum 10:12; 1Kol 12:13; Gal 3:28 **2:15** 2Kol 5:17; Kolo 2:14 **2:16** 1:23; Lum 5:10; Kolo 1:20-22 **2:17** Yesa 57:18-19; Lem 2:39 **2:18** 3:12; Lum 5:2 **2:19** 2:12; 3:6; Ibu 12:22-23 **2:20** Mat 16:18; 1Kol 3:10-11; Mwm 21:14 **2:21** 1Kol 3:16 **2:22** 1Bi 2:5 **3:1** Kolo 1:25 **3:1** 4:1; Fili 1:7; Kolo 4:18; Flm 1, 9

ben bonyii bò yaa nu ke Bojuu. ² Me ηκpwaa ke le ben nu ε yuw wase no Nyo' to nu ε caw me nya lemme le me ensee ê ben εκυμε mbuwma we fô ben e. ³ Fiεε fidvu fin nu fi to shee nu ê kenyile le ε Nyo' ε yene wase ejise eyem me ε n'yen. Me nu ε nsaη wase caan εκυμε fî fô ben e. ⁴ ε ben taη lo, é ben eyen fiεε fi me ηkee εκυμε kenyile kin kè to nu εκυμε Klistu le. ⁵ ε to nu fwele ε bó fanε yaa ege é ηngoke ke bonyii le ke sekekis ekiεε kenyile kedvu ke. Keseen nu ε Keyoy ke Yuule ε duηce wase ê boom bo ntum e bo Jisos e bò wvú to balεε le è nu bew noo ê bonyii bò teete bontum bo Nyo' le, bó ε kiεε. ⁶ Fiεε fidvu fin nu le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nulo ebee saaka wvù jee le, é Nyo' enya ten bó bô bvushεw bvù wvù nu ε gee ê bonyii bew. Bó nu wase ye yimiaaη bô bó, ε ηkawma wvù Nyo' to gee fô Bojuu le nu wase ten fô bó le no bó nu ε taashε bô bo Klistu Jisos.

⁷ Nyo' to nu ε baa me le me enfewcì saaka we wvù jee wvun. Wvù to bale nje fitele fiew fi jee fi wvù keηke fô me le. Wvù to nu ε jo mvuηgay mwew lem dvú yî yem e mum nya lemme din le me enlemtè. ⁸ Me mbaa ncim mbuy naa lo wee wvu caan ηgoo bonyii bò è nu bo Nyo' le ke. Geenεn Nyo' to nu ε nya ke mbuwma wvun

ê me le me engen enfewce saaka wvu εκυμε bvukuke bvù Klistu le bvù yaa keηke ke kenfewsεn ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu le. ⁹ Wvù to nya ten mbuwma wvun le me enge é bonyii bocii ekiεε ntaη kenyile ke fiεε le kè Nyo' wvù bomεε mwεεm mvunciim to shee nyile yî ye le bilum e bilum e. ¹⁰ Ntaη wvun to nu le è nu ke enu kefew ke keseen e, é Nyo' ege fele yî kentaashε ke bonyii bo mbee le, é bonceendaa bo Nyo' le bô biyoy bì keηke mvuηgay saake mondvuum mo fowe le, eyen bvufee bvù Nyo' le bvù nu lo jé le jé le. ¹¹ Wvù to ge fiεε fin bii no wvù to seyseε wase fonkεw. ε wvù ε ge wase fiεε fidvu fele yî Klistu Jisos wvù Tata wesebeene le. ¹² ε nu nje ye wvù beene nu ε keηke je keetoo mbew Nyo' le yaa keηke ke nfan keνεε kemaηen nje fitele fi beene lese yî ye le. ¹³ No fî nu nonεn, me ε mum ε no ηkule lo can le fo shem kpwe ben nje ηγεw wvù me n'yene fô ben e ke. Ben nu ke ekeηke bvujonke bvudvu.

ε Baul bunle fô bonyii bo Efesus e

¹⁴ ε nu nje mwεεm mvun wvù me ntumte εnvuw ê Icee wesebeene fwe, ¹⁵ wvù εdiee ε dikfuu dicii di fowe noo di fokuse nen'yi fô wvù le. ¹⁶ Me ntumte εnvuw nleke le, bii bvukuke bwew bvù è nu bvù baay e, le wvù enya ben bô

3:3 3:6 **3:4** Lum 16:24; 2Kol 11:6
18-19; 3:9-11; Lum 16:25; Kolo 1:26-27
1Tim 1:12-16 **3:9** 1:4 **3:10** 1:21, 23
Kolo 1:24 **3:14** 6:18-19 **3:16** Kolo 1:11

3:5 Kolo 1:26 **3:6** 1:9-10; 2:13-14,
3:8 1Kol 15:8-10; Gal 1:13-16; Fili 3:6-8;
3:12 Lum 5:2; Ibu 4:16; 10:19 **3:13**

mvunḡay fele yī Keyoy kew e, é mvú ege é mvuntelem mvunen etemyi. ¹⁷ Nonen, é Klistu emum ecee é mvuntelem mvunen e no ben leese fitele yī ye le. Me mbunlee ten le kenḡonen kenen etemyi diewe kete kè cime ḡen e noo diewe yew yī bó bom yī kenfuy kè temyi le, ¹⁸ wvu le ben é bonyii bocii bò è nu bo Nyo' le ekiεε kenḡonen ke Klistu le kè nu fô beene le. Kenḡonen kew fô beene le nu ε kí kenḡke mbvuw baay, kenḡke bvundee bó bvudefe baay, ε kí ε ley ten fokuse baay. ¹⁹ Me mbunlee le è nulo é ben ekiεε kenḡonen kew kedvu kè ghaake bonyii keekiεε le, wvu le ben nulo enu ε ben ε yinḡen bó fiεε fi Nyo' nu fí ficii. ²⁰ Beene emum ebenseè Nyo'. E nu wvú wvú nulo ege fiεε ficii bó mvunḡay mvú lemte yī yese beene le. E wvú nulo ege naa efey lo no beene bite kenεε no beene nulo ekpwawce. ²¹ Mbense enù fô wvú le nje kentaashε ke bonyii bo mbee le noo nje Klistu Jisos yī kefew e kecii noo sekecii se ḡka. Fí enù nonen.

4

Bonyii bo Klistu le enù yī kentaashε le

¹ Nonen, me wvú Baul wvú nu wee ncaw nje saaka wvu ekumε Tata Jisos, me nleke lo

ben le ben eceè nce wvú nu ε kocen wvú Nyo' tenεε ben le ben eceè yī dvú le. ² Ben eshiwsè bikuu binen, nù weε, kuulè shém. Ben enù yī kenḡonen e, yaa kenḡke fitele fi sesene ke. ³ Ben emomtè naa ntay keenu ke yī kentaashε kè Keyoy ke Yuule nu ε to dvú fô ben e no ben cee yī nyεkeey wvú taashi bonyii le. ⁴ Ye Klistu nu yimiaaḡ, ε Keyoy ke Yuule nu kemwaanḡ. E nu ke lenḡen no fiεε fi Nyo' to tenεε beene le beene etaalè fwe yī dvú le nu ten fimwaanḡ. ⁵ Tata nu ke mwaanḡ, ε mbee nu ke mwaanḡ, ε nlese wvú bó leese bonyii é joo nu ke mwaanḡ. ⁶ Nyo' nu ke mwaanḡ wvú nu Icee wesebeene bocii. Wvú nu é we jo mwεem mvunciim, lemte yī beene le bocii, nu ten ente jo beene bocii. ⁷ Fí nu ten le Klistu nu ε buw ke wee mwaanḡ mwaanḡ beene le ε nya wvú bó ye nnya bii nfew we le é mweten. ⁸ E neε fiεε fi bó nu ε saḡ é Nwa' Nyo' le le, “Seke wvú to benεε ḡen we, wvú to nu ε ge ε bonyii bò wvú to kooyεε no bii wvú le. Wvú to nu ε nya nnya é bonyii.”

⁹ Keegay le, “Wvú to nu ε ben ḡen we” nu le la? Fí dunḡi le wvú to nu ε yaw shii ḡen ekuse jo nshε. * ¹⁰ Nonen, wvú wvudvu wvú to shiileε to fokuse nu ke ten wvú wvú to benεε fey naa lo ebule

3:17 Jon 14:23; Efe 5:2; Kolo 1:23; 2:7

5:14; Kolo 2:9-10 **3:20** Kolo 1:29

4:1 3:1 **4:2** 5:2; Kolo 3:12-13 **4:2** Lum

8:13; Gal 6:8; Kolo 3:9 **4:3** 2:14-16; Kolo 3:14-15 **4:4** 1:23; 2:18 **4:5** Jon

10:16; 1Kol 8:6; Mat 28:19; Lum 6:3-4 **4:6** 1Kol 12:6 **4:7** Lum 12:3, 6; 1Kol

12:11 **4:8** Mben 68:18 **4:9** Jon 3:13

* **4:9** Kenεε le, wvú to nu ε yaw shii

to fokuse fen. **4:10** 1:23

3:18 Kolo 2:2 **3:19** 1:23; 5:2, 25; 2Kol

8:13; Gal 6:8; Kolo 3:9 **4:3** 2:14-16; Kolo 3:14-15 **4:4** 1:23; 2:18 **4:5** Jon

10:16; 1Kol 8:6; Mat 28:19; Lum 6:3-4 **4:6** 1Kol 12:6 **4:7** Lum 12:3, 6; 1Kol

12:11 **4:8** Mben 68:18 **4:9** Jon 3:13

* **4:9** Kenεε le, wvú to nu ε yaw shii

to fokuse fen. **4:10** 1:23

kecii γεν ê we, wvu λ wen eyiηsen mwεem mvunciim ê mvú eyiηsen ekocen. ¹¹ Ε nu κε wvú wvú to nyaε nnyá ê bonyii. Wvú to nu ε nya ê bomew λ bó enù boom bew bo ntum e, nya ê bomew bò esenje mwεem mvù bó yuuke ε Nyo' jemyi, bomew bò eghanè fewci saaka wvú jee wvú wvu Nyo', bomew bò etaalè fô kentaashε ke bonyii bo mbee le bvuu γεεyi bonyii. ¹² Wvú to nya nnyá yidvu yin keeseysel bonyii bò è nu bo Nyo' le dvú é bó ekpwenten bò elemte lemme diew, yooto ye Klistu yi è nu kentaashε ke bonyii bo mbee le, ¹³ ke egen ebuy kefew kè beene bocii ke enu wase wee mwaan yi mbee wesebeene le bó yi fiεε fi beene kee ekumε Waa Nyo' le. Ε beene cee nonen, é fi ege é beene enu ε bó ε taw ε kocen ε mεε ε no nu wase no Klistu nu keβεε. ¹⁴ Nonen, beene saa ebvuu enu κε diεwε boom bo caan e, bò kfuu n'γεεyi wvù la dioo fele no njiηsene bó bó ε bó gene fwe tuu jim κε diεwε fiεε fò fwefwe kale le κε. Beene saa ebvuu enu ten diεwε bonyii bò bonyii bò ghane wεentene lo elεεle bó bó mbiay yi bó seyse le κε. ¹⁵ Beene κεηκε keesene fisεεbeene ε è nu keceey yi κεηκοηεν e, emum ekuu ê jé le yicii keeto enu diεwε Klistu le wvù nu εκολε kesεεbeene. ¹⁶ Ε nu wvú wvù gee ε biba bi

ye ye le bicii bì nu ε shfuwyε ε taashε yi ye le σε kuu, yooto ye ye yi κεηκοηεν e no keba lemte diew lemme ε keba lemte diew ntay.

Nce wvu yvum bò wvu fwe

¹⁷ Yi keseen e, ê diee di Tata le nu ε me ηgomte keengay embvuu enciise lo ê ben le fo ben ebvuu eceé κε diεwε bonyii bò maa Nyo' le κε. Bonkpawwce bobole ké no nu κε bo εcici. ¹⁸ Bvufee bvubole nu bvú binjiwe le. Bó nu ncejole fô nce wvù Nyo' duηci le, njefo bó nu ε ma lo Nyo', ε è nu nje bó temyi bikuu. ¹⁹ Bó nu ε yum bikuu baay. Bó nu ε lese bikuu bibole ente jo nnyen kenjaη, ε ye yibo yvuwse κε keegee dikfuu di nnyen e dicii. ²⁰ Ke fin nu fiεε fi bó to γεεγεε ben dvú εκumε Klistu κε. ²¹ Me ηkee naa ntay le ben nu ε yuw wase εκumε wvú, ε bó ε γεεyi wase ben bò nu ε taashε bó wvú bó keceey ke εκumε Jisos. ²² Ben emum ebaa ye yi yvum yi ben to cee nce wvu yvum dvú yi nu ε befe wase nje mwεem mvu nnyen e mvù ben to shee gee. ²³ Ben ecine é Nyo' eseyse bonkpawwce bonen é bó enu bonkpawwce bo bofe, ²⁴ emum etfume ε è nu ye yi fiε yi yene le yi Nyo' nu ε ge yi ε no fieesene wvú. Yiyin nu ye nce wvù looci nu keceey wvu teyey bó wvù yuule.

²⁵ Fí ε mum ε no nu le, ben ecine mbiay e, é wee ejemyi

ε è nu keceey ê waa bwee njefo beene bocii nu biba bi ye yimiaan e. ²⁶ E wee ton'yi shém, é wvú no yene fo wvú ene ege kebefε. Fo wvú ecine é diuu esele ε wvú beε ton'yi shém ke. ²⁷ Fo wvú enya je é dεwle eley jó ke. ²⁸ E wee se coonke bvucou, é wvú cine dvú no lemte ε è nu lemme di jee bô can ye, wvu le wvú nulo ekenke fiε fi wvú efi ten bonyii bô fuute dvú. ²⁹ Ben eyenè fo njeme wvú samte ebuyte dew yene le. Wee ejemyi fiε ε è nu fi jee fi nulo eyoo lo bonyii naa fε fô bó nu, wvu le njeme we etoo ε è nu bô nfi fô bonyii bô yuuke le. ³⁰ Fo ben egeè fiε fi Keyoy ke Yuule ke Nyo' le eyuuke ηkuuη ke. Keyoy ke Yuule kin nu nciise Nyo' yî yene le keedunçε le diuu nu ke edioo ε to ε kocen é wen emεse esum ben can ηgew e. ³¹ Ben elan naa lo mvuntelem mvù cεwkene bô shém yî ffluuke noo shém yî ton'yεen noo waa noo keebeete bô ediee ε bonyii noo mvuntelem mvù befe. ³² Ben ekenkε ε è nu kenge kè jee bô mvuntelem mvù jee fô wee noo wee le. Wee é ge kebefε bô wee, é wvú læshε enya ê wvú ke lenlen no Nyo' to feyεε yî Klistu le læshε binen bibefe.

5

Bonyii bo Klistu le eceè diεwe bonyii bo n'yuule

¹ No ben nu boom bo Nyo' le bô wvú koonke naa nta, ben emum ebenenè wvú. ² Ben eceè yî kenkonen e lenlen no Klistu to konεε beene nya ekole kew fô beene le. Nnya ye yin to nu ncese ε wvú samte shfuunjkene fô Nyo' le.

³ Mwεem ke diεwe kenjan bô nce nnyen tfuu noo ken'yεε ejise yaa nu mvù bó eyuuke ekumε mvù ê ben entelen ke, njefo ke mvumvun nu mwεem mvù enù ê bonyii bô è nu bo Nyo' le ente ke. ⁴ Ke fí baa ekocen naa lo le njeme wvú nyene bô njeme keyuη, noo yele di εcici ebuytè dew yene le ke. Ben enyaà ke ε è nu keyoone ê Nyo'.

⁵ Ben ekeè lo keceey le ke wee wvú jaanke kenjan, kenεε wee wvú gee nnyen, kenεε wee wvú yεele ejise, kenke kelen ente jo bvunfon bvu Klistu le noo bvu Nyo' le ke. Wee ken'yεε ejise ké no joo mwεem diεwe nyo' we le. ⁶ Fo ben ebee é wee eleε ben bô njeme wvu εcici ekumε mwεem mvun ke. Ben ekeè le è nu mwεem mvudvu mvun mvù ké ge ε shém Nyo' no ffluuke bô bonyii bô yaa yuuke wvú le ke. ⁷ Nonen fo ben etaashì ηgoo ben ε boba bonyii ke. ⁸ E to shee nu fwele

4:26 Jem 1:19-20 **4:28** 1Tes 4:11 **4:29** 5:4; Kolo 3:8; 4:6; Jem 3:10 **4:30** 1:13-14; Yesa 63:10; Lum 8:23; Gal 5:25 **4:32** Mat 6:14; 18:22-35; Kolo 3:12-13
5:1 Mat 5:48; 1Jon 3:1 **5:2** 3:17-18; 4:2, 15-16; 1Kol 8:1; 2Kol 5:14; Gal 6:10; Fili 2:2; Kolo 2:2; 3:14-15; Gal 1:4; Ibu 10:5-10 **5:3** Gal 5:19-21 **5:3** Kolo 3:5 **5:4** 4:29; Kolo 3:8 **5:5** Lum 5:17 **5:6** Lum 1:18; Efe 2:3; Kolo 2:4, 8; 3:6 **5:8** 2:3, 11-12; 4:17-18, 22; Kolo 3:7; Tay 3:3; Jon 8:12; Kolo 1:13; 1Bi 2:9

ε ben nu bonyii bo εjiwe le. Geenεn keseen no ben nu ε taashε ben ε bo Tata, nu ε ben nu wase bonyii bo n'yuule. Ben emum eceè diεwε bonyii bo n'yuule. ⁹ Fiεε fi n'yuule ké no too dvú nu nce wvù jee bô wvu teytey noo wvù duŋci keceεy. ¹⁰ Ben emom keekiεε fiεε fi jee Tata le. ¹¹ Fo ben eleesè εbo fô mwεεm mvu εjiwε le ke. Ben ebvuusè lo mvú εmwa. ¹² ε nu naa lo fiεε fi ken'wuumen e keejemyi ekumε mwεεm mvun mvù bonyii gee ê kenyilε le. ¹³ Geenεn ε fiεε ficii fi n'yuule baa yí dvú le ké no yen'yi ε bó yεne fi le, ¹⁴ njefo fiεε ficii fi yen'yi ké no nu n'yuule. ε nεε fiεε fi gee ε bó se no gayte fiεε fimew le,
 “Wo wvù leete, kamsel!
 Buyε yí kpwe le, é n'yuule Klistu ebaa yí yo le.”

¹⁵ Nonεn ben emum elenè tomyi ekalε yí kemew e. Fo ben eceè diεwε biyuj e ke. Ben eceè ε è nu diεwε bonyii bô kenke bvufee le. ¹⁶ Seke ben kenke je keege fiεε, ε ben yen ε fo kefew kedvu efey εcici ke, njefo εdiuw yo keseen nu ε kebefε nu ekfuŋ baay. ¹⁷ Nonεn fo ben enù biyuj ke. Ben emomtè keekiεε fiεε fi Tata koonke le ben egeè. ¹⁸ Fo ben ewuù mbvuum ε mó koole ben ke. Fifi nu fiεε fi beete lo

bô bonyii. Ben enù ε ben ε yiŋsen ε è nu bô Keyoy ke Yuule. ¹⁹ Ben eyemtè bonkie fô bikuu binεn e bô buyte ê Nwa' Mbense le, noo bonkie bomew bo Mbense le, noo bô Keyoy ke Yuule nyaa ê ben e. Ben eyemtè nonεn bensee Tata ê mvuntelem mvunεn e. ²⁰ Ben enyaà keyoone ê Nyo' Ice kefew e keci bô yí fiεε le ficii fele yí diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

Ntefe ê bokεnε bô bolemse

²¹ Ben enya bikuu binεn ê wee noo wee bii n'wvum wvù ben kenke fô Klistu le. ²² Ben bokε' bo bonyii le, ben enya bikuu binεn ê bole' bonεn no ben nu ε nya ê Tata, ²³ njefo diemsen nu ekole ke kpwoon e, ke no Klistu nu ekole ke kentaashε ke bonyii bo mbee le. Kentaashε kedvu nu ye ye, ε wvù keβεε nu wvù boysee kí. ²⁴ Nonεn bokε' bo bonyii le kenke keenya bikuu bibole ê bole' bobole yí fiεε ficii le ke lenlen no kentaashε ke bonyii bo mbee le nu ε nya kew ekole ê Klistu. ²⁵ Ben bolemse, ben ekoonkè bokε' bonεn ke lenlen no Klistu to konεε kentaashε ke bonyii bo mbee le nya ekole kew, kpwe nje kí. ²⁶ Wvù to nya ekole kew keege é kentaashε kedvu eyuule no wvù to cukεε kí bô

5:9 Gal 5:22-23 **5:10** Lum 12:2; 1Tes 5:22 **5:13** Jon 3:20-21 **5:14** Yesa 26:19; 60:1; Lum 13:11; Jem 5:8 **5:16** Kolo 4:5 **5:17** 1:17; Lum 12:2 **5:18** Bnŋn 23:31-35; Lum 13:13 **5:19** Mben 33:2-3; Kolo 3:16-17; Ibu 13:15 **5:21** Kolo 3:18-4:1; 1Bi 2:18-3:7; 1Tim 2:1-13; Tay 2:1-10; 1Jon 2:12-17 **5:21** 1Bi 5:5
5:22 Kolo 3:18; Tay 2:5; 1Bi 3:1 **5:22** 1Kol 14:34-35 **5:23** 1:22; 1Kol 11:3
5:25 1:23; Kolo 3:19; 1Bi 3:7 **5:25** 3:19 **5:26** Lum 6:3-4; Tay 3:5; Ibu 10:22
5:27 1:4; 2Kol 11:2; Fili 1:10; Kolo 1:22

joo noo diew ye. ²⁷ Wvú to seyse kentaashε ke bonyii bo mbee le kedvu nonεn wvu le wvú ejo kí yí ye le diewe kpwoon wvú fomte nu se nlom, nu lemeleme yaa keηke fiεε fimew fi befe ke, ε wvú yuule nu naa se fijay yí ye le. ²⁸ E nu ke leηleη no bolemse ten keηke keekoηkè bokε' bobole ke no bó kooηke yibo ye. E wee kooηke kpwece, tu wvú kooηke ε è nu εkolε kew. ²⁹ Ke wee nu dvú wvú ké no bane ye ye ke. Wvú ké no nyanyi lo yí, bosene taale fô yí le ntay. E nu ke leηleη no Klistu gee fô beene bò è nu kentaashε ke bonyii bo mbee le, ³⁰ njefo beene nu biba bi ye ye le. ³¹ E nu fiεε fi bó to saηεε ê Nwa' Nyo' le le,

“E nu nje fifin wvú diemsen nu ke ecine ice bô bwee le,

emum etaashε bô kpwece, é bó bofεε emum etu wase wee mwaan.”

³² Fiεε nyiime ente jo njeme wvun ε fí kuuke baay, ε me n'yene fiem le fí jemyi ekumε Klistu bô kentaashε ke bonyii bo mbee le. ³³ Naa no me ncim njemyi nen, wee mwaan mwaan ben e keηke keekoηkè kpwece no wvú kooηke εkolε kew, é kpwoon ten eyen le wen enyaà n'wvum ê dweese.

6

Ntefe ê boom bô bocee boom

¹ Boom, ben eyuukè bo'icee bonεn bô bobwee bonεn e, njefo fifin nu fiεε fi leη fi boom bò nu ε taashε wase bô bo Tata keηke keege. ² Nci Nyo' wvú gayte le,

“E wvumtè ico bô bwoo”,

nu nci wvu fwe wvú keηke ηkawma fô. ³ E ηkawma wvudvu wvun nu le,

“Wee wvú geele nci wvun nu ke eyuw njoη,

ebvuu ece egen ncejole yí nshε le fen.”

⁴ Bocee boom, fo ben egeε mweem mvù mvuntelem esaase boom bonεn ke. Ben ekuusé lo bó ε bó kuu bô n'yεyi noo ntefe wvú wvu Tata.

Ntefe ê bonfaw bô bonyii bô keηke bó

⁵ Ben bò nu bonfaw, ben eyuukè bonyii bô keηke ben yí nshε le fen e, ben efané bó bvuu wvumtè bó. Ben eyuukè bó le bô mvuntelem mvunen mvunciim no ben yuuke Klistu le. ⁶ Fo ben egeε nonεn ke seke jise dibole nu yí yene le wvu le ye ejeè bó ke. Ben egeε ε è nu diewe bonfaw bo Klistu le bò gee ε è nu fiεε fi Nyo' gomte bô mvuntelem mvubole mvunciim. ⁷ Ben dioo lemte bó le, no lemtè bô njoη ke diewe ben lemte ε è nu Tata le, ε è yaa nu ke wee wvu wum e ke. ⁸ Ben elemtè, kumyi le fiεε fi jee ficii fi wee gee nu ε wvú nu ke ekeηke ten fiεε fi jee ê Tata, keηεε wvú nu nfwa keηεε wvú yaa nu ke.

⁹ Ben bonyii bô kɛŋke bon-faw, ben ekɛŋkè tɛn bó ê je yì jee le, yɛne fo ben ebɛmsee bô. Ben ekumyì ɛ ben ɛ bó bocii kɛŋke Cee Ekole mwaan fowe, ɛ fô wvú le nu ɛ jɛy jɛy yaa nu kɛ.

Mwɛɛm mvu jem e mvù Nyo' nya ê beene

¹⁰ Keemɛɛse, me ɛ no ŋgayte ê ben ɛ ben eleemè tɛmyi yì Tata le, eyeemè ɛ è nu yì mvuŋgay mwew mvu baay e.

¹¹ Ben etfume mwɛɛm mvu jem e mvunciim ye le mvù Nyo' nya ê ben, wvu ɛ ben nulo eleem etum jem ben ɛ bo dɛwle ê jé yicii yì wvú wɛɛntene jó le. ¹² Ben ekeè ɛ kɛ beene diuu ɛ è nu beene ɛ bo bonyii bo boyuum kɛ.

Beene diuu ɛ è nu beene ɛ bo mwɛɛm mvunciim mvù kɛŋke mvuŋgay bô bvukuke, saake woŋ ejíwɛ wvun e, mvù è nu biyoy bì befe bicii bì nu mondvuun mo fowe le.

¹³ Nonɛn beŋ emum etfume mwɛɛm mvu jem e mvunciim mvù Nyo' nya ê ben, wvu ɛ é ke edioo enu ɛdiuw yò befe le, é ben eleem etɛme no ben nu ɛ ge wase fiɛɛ ficii keeke eleeme tɛmyi. ¹⁴ Nonɛn, ben emum eleemè tɛmyi. Ben ejo keɛɛy é kí enu diɛwɛ kecaw e ɛ ben ɛ suu cin, ejo nce wvu teytey é wvú enu diɛwɛ ketwaa le ɛ ben ɛ jise ɛ baŋ gvúw yene dvú.

¹⁵ Ben enù ɛ ben ɛ seyse keefewci saaka wvú jee wvú too bô nyɛkeey fô bonyii le,

é fifin enu diɛwɛ bolaba bo jem e ɛ ben ɛ lese yì bikaa le. ¹⁶ Keebise fô, ben eleesè kɛ ɛ è nu fitele yì Klistu le, é fifin enu diɛwɛ ŋkɛɛ jem e ɛ ben kɛŋke ebo. ɛ nu fí fí ben nu ekoole bomvuun bô wee kebefɛ tfumyì ɛ ŋgay bɛɛnci yì dvú le. ¹⁷ Ben ejo tɛn mboyma wvù Nyo' nu ɛ boyse ben é wvú enu diɛwɛ kefo ke jem e ɛ ben ɛ bon, emum ejo tɛn nyo jem yì Keyoy ke Yuule nyaa yì è nu diɛw Nyo'.

¹⁸ Yì fiɛɛ le ficii, é ben ebunleè sekecii bii no Keyoy ke Yuule duŋci. Ben dioo bunleè no biite fiɛɛ ficii fí ben shieele ê Nyo'. Yì fifiɛ le é ben etaalè ntay, ebvuu ekuulè shém sekecii keebunlee leke Nyo' fô bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii. ¹⁹ Ben ebunleè tɛn fô me le ɛ seke me ɛ ŋake diuw wɛm keenjeme, ɛ Nyo' nya kɛ me bô fiɛɛ fí me njeme, ɛ me no njemyi sɛ nfan ɛkumɛ kenyilɛ ke saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le. ²⁰ ɛ nu saaka wvudvu wvun wvù me nu yì ncaw e nje wvú diɛwɛ wee wvù nu jise di Klistu le. Ben ebunleè wvu ɛ me ndioo enu keenjeme, ɛ me njeme no me ŋkɛŋke keenjeme, sɛ nfan.

Ŋgayma

²¹ Tikikus wvù waa bwee wesebeene shém wvù lemte tɛn Tata le bô fitele fiew ficii nu esee fiɛɛ ficii é ben ɛkumɛ me, wvu ɛ ben tɛn ekieɛ no me nu, noo fiɛɛ fí me ɛŋgee.

6:10 Jon 15:5; 1Kol 16:13 **6:11** 2Kol 10:4; 1Tes 5:8; Yesa 59:17 **6:11** Jem 4:7 **6:12** 1:21; 2:2; 1Bi 5:8-9 **6:13** Lum 13:12 **6:14** Yesa 11:5 **6:15** Yesa 52:7; Lum 10:15 **6:17** Yesa 40:2; Ibu 4:12 **6:18** 3:14; Luk 18:1; Lem 4:29; Lum 15:30; Kolo 4:2-4 **6:20** 3:2; 2Kol 5:20; Kolo 4:4 **6:21** Lem 20:4; Kolo 4:7-8; 2Tim 4:12; Tay 3:12

²² Fifin nu naa fiεε fi me
ntumte wvú fô ben e nje fí,
wvu le wvú eto ege é ben ekiεε
no bese nu, ebvuu eyvuwse
mvuntelem mvunen.

²³ Nyo' Icee wesebeene bô
Tata Jisos Klistu enya ben
nyekeyy bô kenkeken noo
mbee. ²⁴ Nyo' ebuw ben bocii
bò kenke kenkeken kè yaa kaa
ke fô Tata wesebeene wvù
Jisos Klistu le.

**N̄wa' wvù Baul to
saŋεε ê kentaashε ke
Filibi
Fiεε fi nu ê N̄wa'
wvu Filibi wvun e**

N̄wa' wvun to saŋ Baul fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Filibi le. Wvú nu ê ηgoo boŋwa' bò wvù to saŋεε yew ncaw e Lum. Fiεε fi to gee é Baul se saŋ ηwa' wvun to nu keeduŋce le wen nu ε yen bigew bì kentaashε ke Filibi kedvu to tumεε. Ekufe ke diεw Baul e ê ηwa' wvun e nu le, “Fô me le, é me nu dvú, tu me nu ke bee Klistu, me é ηkpwe, é enu sew fô me le”. Baul jemyi ekume bvukuke bvú Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le, no wvù to shikeε ekole kew tu diεwε nfwa le, ε Nyo' mum ke bense wvú, gee bvudvuu bvù kuuke fele bvú wee tfuu le.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun e

1:1-11 Keηkewce

1:12-26 Mwεem mvù kooyi
bô Baul

1:27-2:18 Nce wee wvù nu
ε taashε bô Klistu

2:19-30 Njeme ekume
Timatio bô Ebaflodaytus

3:1-4:9 Ntefe ekume bonyii
bo bvuban e noo boŋgew

4:10-20 Bonyii bo Filibi nu
nsáa Baul

4:21-23 Kemεse

1 N̄wa' wvun saŋ me wvù Baul bee Timatio bô nu boom bo lemme le bo Klistu Jisos

e. N̄wa' wvun gene fô ben e, bonyii bò nu bo Klistu Jisos e bocii Filibi bô bocee bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le noo bonyii bò fici gee dilemme ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente. ²Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Filibi le

³ Me ηke ηkpawaci ekume ben sekecii, no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wεm. ⁴ ε me ndioo mbunlee bunle yem yicii fô ben e bocii, no mbunlee n'yuuke njon, ⁵ njefo ε kew yî diuu di fwe le ε to ε buy εben e, nu ε ben ε taashε beene keelemte le saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu egene fwe. ⁶ Me ηkee naa ntay le Nyo' wvù kewεε lemme di jee din yî yene le nu ke egen dvú fwe egen emεse diuu di Jisos Klistu nu ke ekase eto le. ⁷ Fí nu leŋ le me enkpawaci ekume ben nonεn, njefo ben nu fitele fiem, ε beene leeme yî fiεε le fimwaan ε è nu fí fi Nyo' nu ε buw beene dvú. Beene leeme yî dvú le keseen wvù me nu yî ncaw e, ke no beene to leeme seke me nto mbεε ηghane ntanyi diuw saaka wvù jee wvu ekume Jisos Klistu ηgee ε wvú ciime ntay. ⁸ Me njemyi nen ε Nyo' kee naa ntay le me ηkeηke shiee wene, ηkoonke

ben bocii ke lenlen no Klistu Jisos koonke.

⁹ Me mbunlee le kenkonen kenen ekuu gene fwe fwe, é ben ekenke bvufee, taasse mwεem ntay. ¹⁰ Ben nu dioo taasse nonen, emum ecawte mvu looci nu len. Nonen, é ke edioo enu diuu di Jisos Klistu kaase too, é ben enu yuule, nu se nlom. ¹¹ Ben nu ke enu nonen njefo Jisos Klistu nu ε ge ben ε no kenke nce wvu teyey, bonyii ε no yene bensee Nyo', tumte monkum mew.

É Baul no nu yi ncaw e, ε saaka wvu ekumε Jisos gene ke fwe

¹² Boom bo bwεem e, me ngomte le ben ekiεε le mwεem mvun mvunciim mvu nu ε kooy bô me nu ε looce ε ge saaka wvu jee wvu ekumε Jisos ε ku ε gen lo fwe fwe. ¹³ Mwεem mvudvu nu ε ge bonyii bô ceyte ntow wvun fô me nu, noo bonyii bocii ε kiiεε le me nu yi ncaw e fen nen, nje me nu wee Klistu. ¹⁴ Ncaw wvu me nlemte wvun nu ε bvuu ε ge boom bo bwee we-sebeene le nteen ε mese ε lese fitele yi Tata le ε no fewci diεw Nyo' temyi lo, yaa fane ke.

¹⁵ Me ηkee le bó bomew fewci naa ekumε Klistu nen bene ε è nu kendon bee bó, taanke lemme diem. Geenεn ε bomew fewci fibole bô mvuntelem mvu yuule. ¹⁶ Boban fewci nonen, njefo bó koonke me, ε bó kee lo le

me nu yi ncaw e fen ε è geke Nyo' me le me entomtè saaka wvu jee wvu ekumε Jisos Klistu. ¹⁷ É bomew ba fewci ekumε Klistu ke fomvu fomvu bô mvuntelem mvu yiile wvu le bó egeè nonen biise ηgew yi ηgew wvu me n'yene wase yi ncaw e fen. ¹⁸ Fifiε kenke la keege? Kenεε bó fewci nonen bvulle lo, kenεε bó fewci bô kecεεy, tu me n'yuke ke fiem ε è nu njon njefo ficii nu ε bó fewci ke ε è nu ekumε Klistu.

¹⁹ É nu ke no me nu ηke en'yuke njon nonen, njefo me ηkee lo le no ben bunlee fô me le, ε Keyoy ke Jisos Klistu le bvuu fii me, nu ε me nu ηke emboy yi ηgew e. ²⁰ Fieε fi me nlooci ntaale fwe ε me ε nlese bvufee yi dvú le nu le fo me ηke enge naa lo fieε fi ege é me en'wuumene ke. Me nu enkuu ke ε è nu shém, enleeme ntemyi sekecii, se ge ke-seen wvu le kenεε me ε ηkpwe, kenεε me nu dvú, é fieε ficii fi me ηgee, ecawsè ke ε è nu diee di Klistu le we. ²¹ Me njemyi nonen nje, fô me le, é me nu dvú, tu me nu ke bee Klistu, me é ηkpwe, é enu sew fô me le. ²² Geenεn, é è nu le me nu enu dvú, é me engeè lemme di effi bonyii ntay. No mwεem mvun nu mvunfεem nen, me mbaa embvuu enkiεε laa me nu encaw fi la le. ²³ Me ntuwtene lo entelen jodvu. Me ngomte le è be nulo é me engene fiem engen enu bee Klistu. Fifiε jee fele keenu dvú. ²⁴ Geenεn, ε

fi jee baay le me enu dvú nje yene. ²⁵ No fi nu nonen, me nlooci naa nkee le me nu enu dvú nlemte beene bocii wvu le ben ekuù gene fwe bvuu yuuke njon no ben nu e lese fitele yí Klistu le. ²⁶ Nonen, é me ndioo e nkase e nto e no nu beene, é ben ebvuu ebensee lo ye ntay ekumε Klistu Jisos nje yem.

Ben eceè nce wvù Jisos Klistu gomte

²⁷ Fiεε fi me ngomte keenjay nu ke le ben eceè nce ε è nu wvù saaka wvù jee wvu ekumε Klistu gomte. Ben eceè nonen, wvu le kenεε me e nkase e nto e n'yen ben e, kenεε me mbaa nto, é me en'yuuke ke le ben leeme temyi, kenke fitele fimwaan, nu yí wee le mwaan, diuu yí fiεε le fimwaan, wvu le saaka wvù jee wvun egenè fwe, ε bonyii beje dvú. ²⁸ Fo ben efanè naa lo bonyii bò bane ben yí saaka wvun e ke. E ben nu se ben fane bó, é fifin edunji é bó le Nyo' nu ke eboyse ben, geenen elése lo bó. ²⁹ Ben ekeè le Nyo' baa buw ben le ben enù bonyii bo Klistu le ke le ben elése ε è nu fitele yí ye le maan ke. Wvú nu ε buw ten le ben eyenè ngew nje Klistu. ³⁰ Ben nu ε bene wase me le beene ε no diuu yí saaka wvun e bocii wvù ben to yenεε ε me ndiuu yí dvú le, ε è nu ke wvú wvù ben yuuke le me mbeε yí dvú le keseen.

2

Ben ejod kenfewsεn yí Jisos Klistu le

¹ Ke ben nu ε taashe wase ben ε bo Klistu wvú ε ge ben ε no kenke mvuntelem? Ke kenkonen kew fô ben e nu ε ge wase mvuntelem mvunen ε no yvuuse? Ke ben ε bo Keyoy ke Yuule nu ε taashe wase, ε Klistu kenke fitele fi jee fô ben e bvuu camte shen fô ben e? ² No fi nu nonen, ben ege le é me emεse en'yuw njon. Ben enù diuw mwaan, koonkè bikuu binen, kenkè fitele fimwaan bvuu kenkè nkpwawce mwaan. ³ Fo ben dioo nu ε wee no kpwaake ke ε è nu ekumε ekole kew kenεε bensee ye yi ecici ke. Wee tfuu eshike ekole kew, eyenè wee mvu le fele ekole kew. ⁴ Fo wee ekpwaakè ke ε è nu ekumε ekole kew ke. Wvú ekpwaakè ten ekumε bonyii bomew.

⁵ Kenge kenεen kenke keenu lenlen ke diewe ke Klistu Jisos e.

⁶ Wvú to nu Nyo', fanje yaa ejo fifie le è nu fiεε fi wvú emey eghemte yí dvú le ke,

⁷ geenen, cine bvudvuu bvudvu le,

jo ε è nu bvú nfwale.

E bó boo wvú,
ε wvú no nu lenlen ke diewe wee wvu wum e.

⁸ Seke wvú to nu wee wvu wum,

ε wvú shike ekole kew no yuuke Nyo' le,

ke bee keekpwe kpwe,
εfey mvunciim, kpwe yi yi
kentam e.

⁹ No wvù to gee nonen, ε Nyo'
bense wvù
gee bvudvuu le bvù fele bvù
wee tfuu le,
buw wvù bô diee di fele ediee
εcii,

¹⁰ wvu le wee tfuu wvù nu
woj wvu we le
bô wvù nu yî nshε le noo wvù
nu ekuse jo nshε,
ke dioo ε yuw diee di Jisos e
didvu, ηgvuum,

¹¹ ε wee tfuu ejemyi bô diuw
we le Jisos Klistu nu
Cee Ekole.
ε bó edioo egee nonen
ε mbense ege ne ε Nyo'
Ice.

*Ben ebaà ê woj jan diεwe
jón e*

¹² Nonen nsáa yem shém,
ben eyuukè ke ten Nyo' le
nonen no ben to yuuke seke
me nto nu beene. Ben eyuukè
keseen fele lo wvù me n'ya
nu ke beene, ege ne fwe gee
mwεem mvu ekumε mboyma
wene. Ben egeè nonen, fane
ciηke. ¹³ Ben ekeè le è lemte
Nyo' yî yene le, gee le ben
eshieelè keege mwεem mvù
wvù koonke. ε è bvuu nyaa
wvù mvunjay keege mwεem
mvudvu dvú.

¹⁴ Ben dioo gee fiεε ficii fi
ben gee, fo ben ewvukenè,
kenεε beekè mbew ke, ¹⁵ wvu
le ben eyuule, nu se nlom.

Nonen, é ben emum enu
boom bo Nyo' le bò nu se jay
entelen jo ηngoke kin kè kenke
mvuntelem mvù yiile, buuke
mwεem. Ben ebaà ê woj jan
diεwe jón e, ¹⁶ no ben jici *
saaka wvù nyaa nshii wvù
mey lo ê bonyii le. ε ben gee
nonen, é ke edioo enu diuw
di Jisos Klistu kaase too, é
me embensee ye le me mbaa
nlem lemme di εcici ke.

¹⁷ No ben nu ε lese fitele yî
Nyo' le, tu è nu ncese ε ben ε ge
fô wvù le. ε è cim nu naa le bó
nu emese enya me diεwe no
bó ké fuu mbvuum, ebise yî
wene ncese le, é me en'yuuke
ke ε è nu njon, nlanlanje beene
bocii. ¹⁸ ε me ηgomte le ben
ebene me le é beene eyuuke
njon, lanlanje.

*ε Baul jeme ekumε Timatio
bô Ebaflodaytus*

¹⁹ ε Tata Jisos beje lo, tu me
n'yene le è sheke caan é me
entum Timatio fô ben e. Wvù
nu ke edioo ε to ε kase ε tu
jim, esee é me no ben nu, é
fitele fiem eleeten. ²⁰ Ke me
ηkenke wee mvu diεwe wvù
le wvù looci naa kenke ten
shiee fô ben e diεwe no me
ηkenke ke. ²¹ Me njemyi nen,
njefo wee nteen kenke shiee ε
è nu fô ekole kew e, yaa taale
ke ekumε fiεε fi Jisos Klistu
gomte le ke. ²² Geenεn, Tima-
tio nu ε ben kee wase wee
wvù è nu wvù, no wvù nu ε
lem wase bee wvù keefewce

2:9 Lem 2:33; Efe 1:21; Ibu 1:4 **2:10** Yesa 45:23; Jon 5:23; Lum 10:9; Mwm 5:13

2:13 1:6; Jon 15:5; Lum 7:18; 15:18; 1Kol 12:6; 15:10; 2Kol 3:5 **2:15** 1:10; Dito
32:5; Dan 12:3; Mat 5:14; 10:16; 1Kol 1:31; 2Kol 1:14; Gal 2:1-2; Efe 5:8; 1Tes 2:19

* **2:16** Kenεε le, "... no ben fewci." **2:17** Lum 15:16; 2Tim 4:6; 1Jon 3:16 **2:18**
3:1; 4:4 **2:19** 1:1 **2:20** Lem 16:2 **2:21** 2Tim 4:10

saaka wvù jee, ε wvù lemte
bee wvù ληληη diεwε no wan
ké no lemte bô ice. ²³ Ε nu fiεε
fi me n'yene λε è sheke caan é
me entum ε è nu wvù. Fiεε fi
me mbεε ntaale nu keen'yen
laa mwεεm nu etu nεε le yî
yem e λε. ²⁴ Me ηγεεle bvufee
yî Tata le λε è sheke caan, é me
kebεε ento ten en'yen ben e.

²⁵ Me n'yene λε fí nu shiee
le λε me enkase enciinse
Ebaflodaytus ê ben. Wvù nu
waa bwee wesebeene, ε bee
wvù lemte bvuu diuu yî diεw
Nyo' le. Ε nu wee wene ntum
wvù ben to tumεε λε wvù
eto etaale fô me le. ²⁶ Wvù
se κηηke wase shiee keeyen
ben e bocii, ε fitele buuke
wvù no wvù se yuwεε λε ben
nu ε yuw λε wen cεmte lo.
²⁷ Ε nu kecεεy, wvù se nu ε
looce ε cεm ε shεε κε caan
keekpwe. Geenεn, Nyo' se
nu ε cam shen fô wvù le, ε κε
wvù se cam κε ε è nu fô wvù
le maan κε. Wvù nu ε cam
ten fô me le λε fo wvù ekpwe
ebvuu ebise ηγεw yî wvù me
n'yene wase le κε. ²⁸ Nonεn,
me ε mum ε no nshieele naa
baay λε me enciinse wvù, wvù
λε ben ebvuu eyen wvù le
eyuuke njon, é fitele fiem ten
elεεtene. ²⁹ Ben efiisen wvù
diεwε bonyii bo Tata le bô
njon. Bonyii diεwε wvù le
nu bô è nulo é ben ewvumte.
³⁰ Me njemyi nen njefo è to
sheke caan tu wvù to kpwe
nje lemme di Jisos Klistu le
no wvù to nyaε ekole kew

keetaale fô me le yî bvudvuu
bvunen e.

3

*Fiεε fi kuuke nu keekiεε
Klistu*

¹ Boom bo bwεεm e,
keemεεse, ben eyuukè njon
λε ben nu bonyii bo Tata le.
Me nu ε nsan wase mwεεm
fô ben e, ε κε è nulo é me
endose keenjemyi ηkaase
ntuu fó κε. Me ηgee nonεn
keenngemηgeme lo ben. ² Ben
diao nu, no yenè ben ε bonyii
ba bô gee mwεεm mvù befe,
leeme κε λε bó κηηke κε
keesεeyi ye bonyii λε bó tfuse
bó yew. * Bonyii bodvu
ba nu lo bwé. ³ Ε nu beene
ban bô nu ε κηηκε ntfuse
yew wvu ληη, beene ban bô
bunlee Nyo' no Keyoy kew
dujci. Beene bensee ye ε è
nu nje Klistu Jisos, κε beene
leese bvufee yî mwεεm mvù
è gee bonyii le κε. ⁴ Geenεn,
è nelo é me ηκηηke ten shiee
keenleese bvufee yî mvumwe
mwεεm e. Ε wee fen nu dvù
wvù kpwaake λε wen nulo
ekηηke shiee keeleese bvufee
yî mvumwe mwεεm e, tu me
ηκηηke wvù fele wvu mwεten.
⁵ Me nu wee wvu Islael, ê kfuu
di Benjamen e, nu wee Ibulu,
ε è to boke Bo'ibulu me, ε è ke
no nu εdiuw nyan ε bó tfuse
me yew. Ε diao tu ê keba
ke bonci bosese le, nu ε me
nto nu wee Falasii, ⁶ ntemyi
naa ntay yî fiεε fi Nyo' le,

mbone bikaa ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ejim. Ɛ keba ke bonci bosese le no é nulo é wee enu teyey, me nto mbaa enkenke jay ke. 7 Geenen mwεem mvù me nto nshee n'yene le è nu mwεem mvu sew e fô me le, nu ε me n'yene wase keseen le è nu mwεem mvu εcici, nje fiε fi Klistu ge fô me le. 8 Ke è mεy ke fifiε ke, keceey, me n'yene mwεem mvunciim e ε mvù nu lo mwεem mvu εcici fô me le, njefo fiε fi kuuke fele mwεem mvunciim nu keekieε Tata wem wvù Klistu Jisos ntay. Me nu ε nlan mwεem mvun mvunciim nje ye. Me n'yene wase mvù le ε è nu mwεem mvu nnyen e, wvu le me enù bee Klistu, 9 é bee wvù emese eleynen, enu yî wee le mwaan. Me nu ε Nyo' ε jo wase me le me nu teyey fô wvù le. Wvù jo nonen njefo me nu ε nlese fitele yî Klistu le. Me ε mum ε no nu teyey no wvù joo bonyii bò nu ε lese fitele yî Klistu le. Ke me mbvuu njoo naa lo le me nu teyey mbii no me nto nkpwawci le wee ké no nu seke wvù bii bonci bosese le ke. 10 Fiε fi me ngomte keseen nu le me enkieε Klistu ntay, enkenke mvungay mvù wvù kenke no wvù to kaseε ebuy yî kpwe le. Me ngomte ten keen'yen ηgew no wvù to yeneε, bô keenya ekole kem ê kpwe no wvù to nyaε, 11 wvu le Nyo' ke ebvuse ten me yî kpwe le.

Me mbone ηan ntaale fô me ηgene

12 Ke me ηgayte nen le me nu ε ηge wase mwεem mvun keνεε le me nu ε nfese wase ke. Me mbεε mbone ke ηan le me ηke enlan kebo enjice mwεem mvudvu le ê me εbo, njefo Klistu Jisos nu ε jo wase me wee we le. 13 Boom bo bwεem e, ke me n'yene le me nu ε njice wase mwεem mvudvu le ê me εbo ke. Geenen fiε fi me ηgee nu le me ndaayi ê mwεem mvù nu ε fey wase le, mbone ηan le me enjice ε è nu mvù nu fwe le. 14 Me mbone ηan ntaale ke ε è nu fô fô me ηgene, keenkenke mmawce wvù è nu ntee wvù Nyo' nu ε tee me le me emben ento we no me nu ε ntaashe bee Klistu Jisos.

15 Beene bocii bò nu ε cime wase γεη yî Jisos Klistu le kenke keekpwawci mwεem mvun. Geenen, é ben bomew kpawci mvunen mwεem jεey, tu è nu ke eyuuse wase Nyo' ê ben. 16 Fiε fi baay nu ke le beene ejici ε è nu fiε fi beene nu ε yeeyi wase le ntay.

17 Boom bo bwεem e, ben ejod kenfewsεν fô me le, ebvuu etaalè ten nce wvù bonyii bomew cee bò nu ε jo kenfewsεν fô bese le. 18 Me njemyi nen njefo no me nto ηké no njemyi wase ê ben bokan e bokan e, ε mbvuu ε no njemyi keseen bô misem ê jise le bonyii bomew nu dvù bò cee nce wvù dunji le bó bane lo saaka wvù le Klistu to nu ε kpwe yî kentam

e. ¹⁹ Boba bonyii nu ε bó nu ke elése lo bó. Wvubo nyo' nu diuwdiee. Bó bensee ye yî mwεem mvù bó bee keewuumene lo yî dvú le. Nkpawcε wvubo nu κε ε è nu yî mwεem mvu fokuse fεn e. ²⁰ Beene nu fisεεbeene bonyii bo wonη wvu we le. Ε è nu fó fô beene looci cεyte le Mboyse wesebeene wvù Tata Jisos Klistu nu ke ene se to. ²¹ Wvú nu ke edioo ε to, ekumen ye yesebeene yi ncεwncεw yin é yí etu diεwe ye ye yi κεηke bvujonke le. Wvú nu ke ekumen ε è nu bô mvunηgay mwew mvù wvú nu ke ebaance mwεem mvunciim dvú enu ewe jodvu.

4

Ε Baul nya ntefe ê bonyii bo mbee le bo Filibi

¹ Nonen boom bo bwεem e, me ηkoonke ben baay mbvuu ηκεηke shiee keen'yen ben e. Ε nu ben bò gee ε me n'yuuke njon, ε ben bvuu nu kefo kem ke bvunfon e. Nsáa yem, ben emum eleemè κε temyi ben ε bo Tata nonen.

² Me nleke le Εwodia bô Sintiki emεεshe fiεε fi bó κεηke etu diuw mwaanη no bó nu wee bô waa bwee nje Tata.

³ Me ε no ηgayte ten ê wo we wvù looci nu naa wee wem ηgoo le wo efi κε bokene ban é bó etu diuw mwaanη. Ε nu bonyii ε bó ε katen wase bee bó yî lemme di saaka wvù

jee wvu ekume Jisos Klistu le bô bo Kelεmen noo bonyii bomew bò bee bó to lemte. Bonyii ban bocii nu ε ediee εbo nu wase ê ηwa' bonyii bò κεηke nshii wvù mεy lo le.

⁴ Ben eyuukè njon sekecii no ben nu bonyii bo Tata le. No me ηgay nu ε me mbvuu ηkaase ntuu fó le ben eyuukè njon. ⁵ Ben edunçi gee di nyεkeey ê wee tfuu, ekumyì le kefew kè Tata nu ke ekase eto nu wase nceence. ⁶ Fo ben ebuukè naa lo ekume fiεε fimew κε. Ben ebunleé lo fô fiεε ficii le gεεle fwe dvu Nyo'. Ben dioo bunlee no biite mwεem mvù ben shieele ê wvú, enyaà keyoone yî mvù wvú gee le. ⁷ Ε ben gee nonen, é Nyo' emum enya ben nyεkeey we é wvù ecεyte mvuntelem bô bvufee bvunen no ben nu bonyii bo Klistu Jisos e. Nyεkeey wvun wvù Nyo' nyaa nu ε κε è nulo é wee ekiεε kenfewsεν kedvu κε.

⁸ Boom bo bwεem e keemese, mwεem mvù ben κεηke keekpwawci nu mwεem mvù nu mvu kecεey bô mwεem mvù κεηke n'wvum, noo mwεem mvù nu leη. Ben ekpwawci mwεem ε è nu mvù yuule bô mwεem mvù bonyii ké no koonke noo mwεem mvù sem nulo eta wee dvú. Ε mwεem nu dvú mvù looci jee, é mwεem nu dvú mvù è nulo é bonyii ebensee, é ben no kpwawci ε

è nu ekumε mvumwε. ⁹ Ben egeè mwεem biì ke ε è nu n'yεeyi wvù me nto nyaε ê ben e, kenεε è nu mwεem mvù ben to yuuke lo ê me, kenεε è nu mvù ben to yene lo. Ben nu dioo gee no nen, é Nyo' wvù gee ε mvuntelem mvu bonyii le nu nyεeey emum enu ben ε bó.

ε Baul yuw njon no bonyii bo Filibi dunji shiee fô wvù le

¹⁰ Tata nu ε ge me ε no n'yuuke njon baay no ben nu ε bvuu ε dunje shiee wene fô me le ke no ben to shee dunji. Me ηkee naa ntay le ben se kenke ke shiee fô me le, geenεn tane ε è nu je. ¹¹ Ke me njemyi nen le me nse ntane fiεε ke. Me nu ε n'yεeyi wase ε ηkieε keenfiisene mwεem mvunciim. ¹² Me ηkee no wee ké no nu seke wvù tane, ηkee no wee ké no nu seke wvù kenke baay. Me ε mum ε n'yεeyi fifin ε ηkieε no è nulo é me enu sekeci yî mwεem e mvunciim kenεε me nu ε ndie, kenεε me mbaa endie, kenεε me ηkenke baay kenεε me ntane lo. ¹³ Me ηkee keenje mwεem mvun mvunciim nen, ε è nu bô mvunjay mvù Klistu nyaa ê me le.

¹⁴ Geenεn, no me ncim ηgayte nen, ben nu ε ge naa ntay keefi me yî kefew ke ηgew wem e kin e. ¹⁵ Ben bonyii bo Filibi kee lo ε è to nu seke me nto nen'yεe wonj wene le Masedonia no me nto ηkεwεε keenfewci

saaka wvù jee wvun ê ben, ke kentaashε ke bonyii bo mbee le kemew to nu ε taashε bee bó keetasene can ke. ε to mey ke ben. ¹⁶ ε to nu naa seke me nto nu Tesalonika, * ε ben ciinse nfi ê me, bvuu ciinse. ¹⁷ Ke me njemyi nen le me ntaale le ben eciinseè mwεem ê me ke. Me ntaale baay ε è nu mmawce wvù Nyo' nu ke enya ê ben yî fiεε fi ben gee fô me le. ¹⁸ Ben to nu ε tum Ebaflodaytus bô nnya ε wvù to nya ê me. Me ε no nu keseen n'yaa mbvuu ntane fiεε ke. Me nto nu ε nfiisen nnya yidvu yicii, n'yen ε yí duule fele lo no me nshieele. Nnya yin nu ncese ε ben ε ge fô Nyo' le, ε wvù ε fiisen, yí ε no samte shfuunkenε ε wvù koonke. ¹⁹ Nyo' wem wvù me mbunlee kenke ntfu bvukuke bvucii bvù beene shieele, ε wvù nu ke enya ê ben fiεε ficii fi ben shieele, njefo beene nu bonyii bo Klistu Jisos e. ²⁰ Mbense enù fô Nyo' Icee wesebeene wvun e sekeci se ηka. Fí enù nonεn.

Ngayma

²¹ Ben egay bonyii bocii bò è nu bo Klistu Jisos e enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bò nu bee bó fen gayte ten ben e. ²² ε bonyii bocii bò è nu bo Nyo' le jan gayte ben e, efey mvunciim bò nu ê ntow Kaysa le fen.

²³ Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn kew é kí

efici biyoy binen. Fí enù
nonen.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε̄ ê kentaashε ke
Kol ose
Fiεε̄ fi nu ê Nwa'
wvu Kolose wvun
e**

Baul to san̄ ηwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke ê kelaante kè Kolose le. Ebafl̄os to nu ε ne to bô saaka mvu wvù befe ekumε kentaashε kedvu. E Baul mum san̄ ηwa' wvun no kentaashε kedvu to nu ê kelen̄ kè wvù to yene le è ken̄ke wen keetaale fô kí le. Wvù to san̄ keeleke n'yεεyi ε è nu wvu keceεy wvù nu ekumε bonyii bô è nu bo Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-8 Ken̄kewce

1:9-2:19 Ekumε wee wvù è nu Klistu noo lemme diw

2:20-4:6 Nshii wvu fwe wvù nu yî Klistu le

4:7-18 Kemεse

¹ E nu me wvù Baul, waa ntum Klistu Jisos yî ηkon̄ wvù wvu Nyo' le. Me nu bee Timatio wvù waa bwee wesebeene. ² Nwa' wvun gene fô ben e boom bo bwee wese le bô nu fitele fimwaan̄ bô bo Klistu, nu bonyii bô è nu bo Nyo' le Kolose. Nyo' Icee wesebeene ebuw ben bô kembon̄en kew ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene.

E Baul no bunlee, nyaa keyoone ê Nyo' fô bonyii bo Kolose le

³ Bese dioo bunlee fô ben e sekecii no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wvù Icee Tata wesebeene wvù Jisos Klistu, ⁴ njefo bese nu ε yuw wase ekumε fitele finen̄ fi ben lese yî Klistu Jisos e, bô ken̄kon̄en kè ben ken̄ke fô bonyii bocii bô è nu bo Nyo' le. ⁵ Bese kee le ben gee nonen̄ njefo ben taale fwe ε è nu yî fiεε̄ fi Nyo' nu ε seyse ε geē ê ben fowe le. E fiεε̄ fin nu fi ben to yuwεε wase ê diw Nyo' le yî nu keceεy, nu saaka wvù jee. ⁶ Saaka wvun to to fô ben e len̄len̄ no wvù to toε fô bonyii le yî ekole ke nshε le kecii no kumene nce bonyii bvuu saan̄kene gene fwe fwe. E nu ke len̄len̄ no fi to kooyεε bô ben ε kew diuu di ben yuwεε saaka wvudvu bvuu kiεε keceεy le Nyo' nu ε buw bonyii bô ken̄kon̄en kew. ⁷ Ben to yuw saaka wvudvu wvun ê Ebaflas wvù nu fitele fisese, ε bee bô lemte yî fiεε̄ le fimwaan̄. Wvù nu wee lemme Klistu, ε wvù ε jo bvudvuu bvusese ε no lemte bô fitele fiew ficii, ⁸ ε wvù ε see wase ê bese ekumε ken̄kon̄en kè Keyoy ke Nyo' le nu ε nya ben ε no ken̄ke fô bonyii le. ⁹ E kew diuu di bese yuwεε ekumε ben nonen̄, bese ε mum ε no bunlee fô ben e sekecii. Bese bunlee lεke le Nyo' ege é ben ekiεε fiεε̄ fi wvù gomte. E fifin nu

1:1 Gal 1:1 1:3 Efe 1:16; 1Tes 1:2-3

1:6 Lem 2:41; Lum 1:13; 1Tim 3:16

Efe 1:17; Fili 1:9

1:10 Efe 4:1; 2:10; Fili 1:27

1:4 Efe 1:15

1:5 1Bi 1:3-4; Efe 1:13

1:7 4:12; Flm 23

1:8 1Kol 8:1

1:9

ke efey yî bvufee bô mwεem mvù Keyoy kew nu ε ge ben ε no kee le. ¹⁰ Nonεn é ben emum ecee nce ε è nu wvù nu ε kpwεntεn wvu bonyii bo Tata le. Ε è nu wvù, wvù wvù looci koonke. Ε ben dioo cee nonεn emum egee dilemme dijee jé le jé le, ekeè Nyo' gene fwe fwe. ¹¹ Bese bunlee tεn le Nyo' wvù mvunḡay mvu baay mvunciim nu mwew enya ben bô mvunḡay mvunciim é ben etemyi sekecii, kuule shém gene fwe yî fiεε le ficii, lanlanje, ¹² nyaa keyoone ê Nyo' Ice. Ε nu wvù wvù nu ε ge beene ε kocεn keeke ekeḡke fiεε fi wvù nu ε seyse ε gee ê bonyii bô è nu bew fô bvudvuu bvù n'yuule. ¹³ Wvù nu ε bvuse wase beene can mvunḡay mvu εjiwε le, ε gee ente jo bvunfon bvù Waa we wvù nu fitele fiew e. ¹⁴ Ε nu Waa we wvun wvù nu ε ge Nyo' ε lεshe bibefe bisεbeene, ε sum beene can ḡgew e.

Klistu nu ekole ke mwεem mvunciim e

¹⁵ Waa we wvun nu naa lo wunte Nyo' kebεε wvù beene yaa yεne ke. Ε nu wvù nsafwe mwεem mvunciim mvù bó bomεε. ¹⁶ Nyo' to bom mwεem mvunciim can ye le, mwεem mvu fowe bô mvu fokuse, mvù bó yεne mvù le, bô mvù bó yaa yεne ke, kenεε è nu naa bonceendaa bô la, bô lεne ê fwefwe le, kenεε

bò keḡke mvunḡay, kenεε bo baay baay, kenεε bô saake. Mwεem mvun mvunciim nu ε Nyo' to bom can ye le, ε mvù nu keewvumte wvù. ¹⁷ Wvù to nu wase dvú ε mwεem mvunciim se ke no nu. Mwεem mvunciim nu can ye le, ε è jici wvù dvú ε mvù se nu. ¹⁸ Wvù nu ekole ke kentaashe ke bonyii bo mbee le kè è nu ye ye. Ε nu wvù wvù to kewεε kentaashe kin. Ε è nu wvù wee wvu fwe keebuy yî kpwe le wvù yaa bεε ke ekpwe ke, wvu le yî fiεε ficii le é wvù enù nsafwe. ¹⁹ Mwεem mvun nu nonεn njefo Nyo' to nu ε koḡ le fiεε fi wen nu fii ficii enù yî Waa we le, ²⁰ é wvù ege é mwεem mvunciim ekase etaashe bô Nyo', kenεε è nu mvu fowe kenεε mvu fokuse. Ε Nyo' mum ge kεman bô ελεme ke Waa we le seke wvù to kpweε yî kentam e.

²¹ Ben tεn to shee nu ε ben ε gawsεn ben ε bo Nyo', keḡke bonkpawwεε bô befe ekume wvù, gee mwεem mvù befe.

²² Geenεn, keseen nu ε Nyo' ε kase wase ε taashe ben ε bó. Wvù to ge fifin fele yî Waa we le wvù to tuε wee wvu wum, to kpwe fô ben e, wvu le ben enù é wvù fwe yuule yaa keḡke nlom ke, nu se jay.

²³ Ben keḡke keemum egeḡnè fwe yî fitele fi ben lese yî ye le, ecime geḡ eleemè temyi ε fiεε yaa shiike ke ben yî fiεε fi ben taale fwe yî dvú le fi ben

1:11 Lum 5:2; Efe 1:18 **1:13** Jon 5:18; Luk 22:53; Lem 26:18; Efe 1:6, 7, 21; 2:2; 6:12 **1:15** Jon 1:18; 2Kol 4:4; 1Tim 6:16; Ibu 1:3 **1:16** 1:13; Jon 1:3, 19; Ibu 1:2 **1:17** Jon 1:1; 8:58 **1:18** 2:19; 3:15; Efe 1:22-23; Lem 4:2; 26:23; Mwm 1:5
1:19 2:9-10; Jon 1:16; Efe 1:23 **1:20** Lum 3:25-26; Efe 1:9-10, 21; 2:13-16 **1:21** Lum 5:10; Efe 2:12-13; 5:27 **1:23** 2:7; Efe 3:17; 1Tim 3:16; Ibu 3:6

to yuwεε ê saaka wvù jee le. Saaka wvù jee wvudvu wvun nu wvù bó nu ε fewcε wase ê wee tfuu yî nshε le fεn. Ε saaka wvudvu wvun nu wvù me wvù Baul nfewci ê bonyii diεwε wee lemme Nyo' le.

Lemme di Nyo' to nyaε ê Baul

²⁴ Me nlanlanε keseen yî ηγεw wεm wvù me n'yεne nje yene le. Ε me njoo ηγεw wvun yî εkolε kem e nεn keemεse ηγεw wvù Klistu to yεnεε nje kentaashε ke bonyii bo mbee le kè è nu ye ye. ²⁵ Nyo' nu ε gee me le me enlemtè fô kentaashε ke bonyii bo mbee le, enfewci diεw ye ê ben no yî nu yicii. ²⁶ Diεw yin nu yî to shee nu ε bó ε nyile ê εηgokε ke bonyii le kecii bilum ηkuuη, ε keseen nu ε Nyo' ε duηcε wase ê bonyii bò è nu bew. ²⁷ Nyo' to nu ε caw keege ε bonyii bew ban ekiεε le bonyii bò yaa nu ke Bojuu nu ke ekeηke bvukukε bvù saaka wvù bó to shee nyile wvun e naa ntay. Ε saaka wvudvu wvun nu le Klistu nu yî yene le. Nonεn ben ε mum ε no taale fwe keekeηke bvukukε. ²⁸ Ε nu Klistu wvudvu wvun wvù bese fewci εkumε wvù ê bonyii bocii. Bese yεyî bó bó bvufee bvucii bvù Nyo' nyaa ê bese, bvuu teete bó, wvu le bó enù ε bó ε taw ε kocεn ê Nyo' εjise no bonyii bo Klistu le keηke keenu. ²⁹ Ε nεε

fίεε fí me mbone ηη, nlemte bó mvuηgay mvunciim mvù Klistu lemte dvù yî yεm e.

2

¹ Me ε mum ε no ηgomte le me εηge é ben bo Kolose ekiεε no me nlumte naa ntay nje yene, bó nje bonyii bo Lawdεsia noo bonyii bo mbee le bocii bò ke baa yεn wase me le εjise ke. ² Me ηgee nonεn le mvuntelem mvu ben ε bó le eyvuwsè, é ben etaashε enu yî keηkoηεn e, wvu le ben elooci kee naa ntay mwεεm mvunciim no wee keηke kee-kee, emum ekeè tεn kenyle ke Nyo' le, kè è nu Klistu. ³ Nyo' nu ε nyile ntfu bvufee bvucii bó mwεεm mvù bonyii keηke keekeè ekumε wvù ε è nu yî Klistu le. ⁴ Me njemyi fin wvu le fo wee mvu ke enε eto bó njeme wvù yeke wvu fomvu fomvu elεε ben dvù. ⁵ Ben ekeè le naa no me ncm nu ncejole nεn nu ε me nu beene ê keyoy e. Ε me lanlanε no me n'yuuke no ben gee mwεεm ê je yî leη e, ε ben ε lese fitele yî Klistu le ε fí temyi ntay.

Bonyii bo Klistu le nu ε boy wase can bonci bo εcici le

⁶ No ben nu ε fiisen wase Klistu Jisos wvù Tata, ben emum eleemè ke yî ye le nonεn. ⁷ Ben ecime geη ekuù yî ye le, eleemè temyi yî mbee wene le ke leηleη no bó to yεyεε ben, enyaà keyoone ê Nyo' sekecii. ⁸ Ben eyεnè fo

wee ke ejo bvufee bvυ εcici bvυ fokuse fεn bvυ kenλεεma le enjim ben dvú é ben etu bonfaw κε. Bvufee bvυn nu bvú bii bonkpawwεε bo wee wvu wum bó bo mwεεm mvú saake yí wonj wvun e. Ke è yaa nu bvú bii bonkpawwεε bo Klistu le κε. ⁹ Ben ekeè le no Klistu to tuε wee wvu wum, nu ε fiεε fi Nyo' nu fí ficii nu yí ye le. ¹⁰ Ben nu ε κεηκε wase mwεεm mvunciim no ben nu ε taashε ben ε bo Klistu. Ε nu wvú εκολε ke mwεεm mvunciim mvú κεηκε mvuηgay saake le. ¹¹ No ben ε bó to taashεε nonεn, ε wvú tfuse ben yew. Ε κε ntfuse yew wvun nu wvú bó tfuuse bó can seke bó ε sum kejewλεε ke ye wee le κε. Wvuwwun nu wvú è gee Klistu keesum nyam yene ye kebefε. ¹² Seke bó to leseε ben ê joo nu ε bó to taashε ben ε bo Klistu dwey. Ε Nyo' kase bvuse tεn ben nje fitele fi ben to leseε yí ye le le wvú nulo ebvuse tεn ben yí kpwe le bó mvuηgay mvú wvú to bvuseε Klistu dvú yí kpwe le. ¹³ Ben to shee nu ε ben ε kpwe wase ê keyoy e nje bonci bo Nyo' le bó ben to ηgoyte ε Klistu baa tfuse wase tεn ben yew keesum mwεεm mvú nyam ye yene gomte le κε. Keseen, Nyo' nu ε ge wase ben ε kase ε tu dvú, ε taashε ben ε bo Klistu. Wvú nu ε λεεshε wase bibefε bisεεbeene bicii. ¹⁴ Wvú nu ε fiwε wase mwεεm mvú to koolε beene ê Nwa' bonci le ε bó saanke

εkumε beene. Wvú nu ε jo mwεεm mvudvu mvun ε tfuse yí Klistu le, bó ε mum ε ta wvú yí kentam e, ¹⁵ wvú ε mum ε ηgoy mvuηgay mvu mwεεm mvunciim mvú κεηκε mvuηgay saake le, ε bvuse mvú ya le, ε shoose, ε mum ε so mvú yí kentam e. *

Bonyii bo Klistu le eyuukè ε è nu fiεε fi è gayte wvú

¹⁶ Nonεn, fo ben ebvuu ebee é wee mvu esaake ben εκumε mwεεm mvú ben dieε keνεε mvú ben wuu keνεε le ben baa egεεle bonkaw, keνεε è nu ηkaw kpwee wvu fwe, keνεε le ben baa eshee mbam κε. ¹⁷ Bó to shee gee mwεεm mvun fwele ε mvú nu κε lo diεwε kenjinjinj ke fiεε fi to nu keeke to le, ε fiεε fidvu kebεε nu Klistu. ¹⁸ Fo ben ebee é bonyii bomew esaake ben duu le ben nu ε jay je κε. Bonyii ban nu bó duu le ben ejoð bikuu binεn εκuse no bó joo, duu le ben ebunleè tεn bonceendaa bo Nyo' le no bó bunlee. Bó duu le bó kee mwεεm njefo bó yene mwεεm e ê bifile le. Ε bó bensee κε ε è nu ye yí mwεεm mvú too εfa jobo le, ε kenyi kedvu yaa nu κε. ¹⁹ Boba bonyii nu ε gawsεn wase bó bo εκολε kè è nu Klistu. Klistu nu wvú nyaa mvuηgay ê ye ye ε yí se kuu no Nyo' seyse le yí ekuù. Beene nu ε taashε κε diεwε no ye wee nu ε taashε yí biyuj bó bongensee le ε se no lemte leη. ²⁰ No ben nu ε kpwe wase ben

2:9 1:19; 2:15, 20; Εφε 1:21 **2:11** Εφε 2:11 **2:12** 3:1; Lum 6:3-4; Εφε 1:19-20;

2:6 **2:13** Εφε 2:1, 5 **2:14** Εφε 2:15-16; 1Bi 2:24 **2:15** 2:9-10 * **2:15** Keνεε le, "... e mum ε so mvú yí ye le." **2:16** Lum 14:1-6 **2:17** Ibu 8:5 **2:18** Εφε 1:21 **2:19** 1:18; Εφε 4:16 **2:20** 2:9-10; Gal 4:3-5, 9

ε βο Klistu ê keba ke mwεεm mvù saake yî wonj wvun e, ε no nu nje la wvù ben bvuu cee κε diεwe ben nu bonyii bo yî wonj wvun e? Ben bvuu beηe keebii ban bonci le nje la? ²¹ Bó nen'yi cew lo le, “Fo wee ejice fin fiεε le κε. Fo wee emom fifi εmvu κε. Fo wee ekum fin e κε.” ²² Ε mwεεm mvun mvunciim nu ε bonyii gee ε mvú fele lo, ε bonci ban nu ε ε γεke bonyii bii bvufee bvubole. ²³ Bonyii nen'yi no yεne naa le bvufee nu ê bonci bodvu ban e, no bó gee le bonyii ekeè keebunlee ê je yi leη e, bô keeshiwse εkolε noo keenyεwle bô ye. Geenεn, ε mwεεm mvun yaa nulo efice keebvuse wee ê mwεεm mvù nyam ye ye shieele le κε.

3

Bonyii bo Klistu le keηke nshii wvu fwε

¹ No Nyo' to nu ε bvuse wase ben ε βο Klistu yî kpwe le, ben emum egomte mwεεm ε è nu mvu fowe fô Klistu nu ε Nyo' ε shike wvù ê εbo kew ke εcεey e. ² Ben egεε bvufee bvunεn yî mwεεm mvu fowe le. Fo ben egεε yî mvu fokuse le κε, ³ njefo ben to nu ε kpwe wase, ε nshii wene nu keseen ε Nyo' ε nyile yî Klistu le wvù nu bô wvú. ⁴ Seke Klistu wvù nu nshii wene ε ke ε buynεn bô bvukukε bwew, é ben tεn emum ebuyne nente jo bvukukε bvudvu.

⁵ Fí ε mum ε no nu le, ben elεse lo mwεεm diεwe mvun e mvù nyam ye shieele. Ε nu keejaanke kenjan bô keekpwawci mwεεm ekume kenjan, noo ye yi ηeyεεn, noo keeshieele keegeε mwεεm mvù befe, noo keebvuushi ejise yî mwεεm e. Wee wvù bvuushi ejise yî mwεεm e nu ε mwεεm mvun ε tu wase nyo' mvu fô wvù le. ⁶ Ε nu kfuu mvumvun mwεεm mvù nu ke ege é Nyo' eton'ye shém elan ηγεw yî bonyii bô gee mvú le. ⁷ Ε to nu fwele ε ben gee kfuu mvumwe mwεεm seke ben to beε cee nce bii no nyam ye shieele. ⁸ Geenεn keseen, ben keηke keecinε mvú le mvunciim. Ben ecinε shém yî ton'yεεn bô mvuntelem mvù sesene noo mvuntelem mvù befe le. Fo wee ebeetè bô diee di wee le κε. Fo njeme wvù samte ebuytè diuw wee le κε. ⁹ Fo wee elεelè waa bwee κε. Ben ekeè le ben nu ε baa wase ye yi yvum bô gee diew, ¹⁰ ε jo wase ε è nu yi fiε. Yiyin nu ε Nyo' seysee sekecii kumene ε yí tuu diεwe ye le, wvu le ben elooci kee wvú. ¹¹ Fofεn nu ε wee mvu yaa bvuu nu jεey fô mvu le κε. Ke wee mvu bvuu nu dvú le è nu wee Juu ε mvu nu wee Glek κε. Ke wee mvu nu dvú le bó nu ε tfuse yew ε mvu nu ntffuse κε. Ke wee mvu nu dvú le è nu wvu εntfun κε. Ε κε wee mvu nu dvú le è nu nyam yi ηkpwaante

2:21 Yesa 29:13; Mat 15:9; 1Tim 4:3; Ibu 13:9 **3:1** 2:12; Efe 1:20 **3:2** Mat 6:33 **3:3** Lum 6:4; 2Kol 5:14 **3:4** Gal 2:20; Fili 1:21; 1:27; Fili 3:21; 1Kol 15:43; 1Jon 3:2 **3:5** Gal 5:19-21 **3:5** Lum 6:6, 11; Gal 5:24; Efe 4:19; 5:3 **3:6** Efe 5:6 **3:7** Lum 1:18; Efe 5:8 **3:8** Efe 4:29; 5:4 **3:9** Efe 4:22, 25 **3:10** Kenj 1:26-27; Efe 4:24 **3:11** 2:11; Gal 3:28; 1Kol 12:13

ke. Ke wee mvu nu dvú le è nu nfa ε mvu nu waa yew ke. Klistu nu fiεε ficii fô bó le, ε wvú nu yî bó le bocii. ¹² No Nyo' nu ε caw wase ben, ben ε no nu bonyii bew, ε wvú koonke ben, ben emum ejo kenje ke leη kè le: wee ecamtè shen fô waa bwee le, geè mwεεm mvù jee fô bonyii le, shiwsè bikuu binen, nù wεε, kuulè shém, ¹³ yaa kenke fitele fi sεsene ke. E wee cim ge naa la fi ε luce wee, é wvú leεshe nya ê wvú. No Tata nu ε leεshe wase binen bibefe, ben ten elεeshi bi bonyii bomew e. ¹⁴ Ben dioo gee mwεεm mvun mvunciim, no tomyi kenkonen fwe. Kenkonen nu fiεε fi taashi mwεεm mvunciim ε mvú se nu yî fiεε le fimwaan. ¹⁵ Ben ecine é nyεkeey wvù nen'yi fô Klistu le enu ê mvuntelem mvunen e dunji ben je. Nyεkeey wvun nu naa wvù Nyo' to tenεε ben le ben ekenkè no ben nu ye yimiaan. Ben enyaà ten keyoone ê Nyo' sekecii. ¹⁶ Ben egeε é saaka wvu ekumε Klistu enù ê mvuntelem mvunen e naa ntay, é ben eyεyi bvuu teete bikuu binen bô bvufee bvucii. Ben eyemtè benseé Nyo' bô njon fô mvuntelem mvunen e bô bonkiee bô buyte ê Nwa' Mbense le noo bonkiee bomew bo mbense le, noo bô Keyoy kew nyaa ê bonyii. ¹⁷ Ben dioo gee fiεε ficii fi ben gee, kenεε ben jemyi lo, ε ben no gee diεwε bonyii bo Tata Jisos e, nyaà

keyoone ê Nyo' Ice fele yî ye le.

No bonyii bo Klistu le nulo ecee yéw yibole

¹⁸ Bokεε, ben enyaà bikuu binen ê bole' bonen no bonyii bo Tata Jisos e ké no gee. ¹⁹ Bolemse, ben ekoonkè boke' bonen. Fo ben enasene yî bó le ke. ²⁰ Boom, ben eyuukè bobwee bonen bô bo'icee bonen e yî fiεε ficii le. E ben gee nonen, é fi ejee Tata le. ²¹ Bocee boom, fo ben egee mwεεm mvù mvuntelem mvu boom bonen e esaase ke. E ben gee lo, é shem ekpwee bó. ²² Bonfaw ben eyuukè bonyii bô kenke ben fokuse fen e yî fiεε le ficii. Fo ben elemtè bó le ke seke jise dibole nu yî yene le keege le ye ejee bó ke. Geenen, ben elemtè bô fitele fimwaan, fané ε è nu Tata. ²³ Wee dioo lemte fiεε ficii fi wvú lemte, no lemte bô fitele fiew ficii le wen lemte ε è nu Tata le ε è yaa nu wee le ke. ²⁴ Ben ekeè le wee nu ke ekenke fiεε fi bó nu ε seyse ε gee fi è nu mmawce we ε è nu ê Tata. E nu Tata Klistu wvù ben lemte wvú le. ²⁵ Geenen, fô bonyii bô gee kebefε le nu ε Nyo' nu ke elaw bó yî kebefε kè bó gee le. Ben ekeè le ke Nyo' ké no dunji kejεey jεey ê bonyii ke.

4

¹ Ben bô kenke bonfaw, ben egeè mwεεm bô bó ε è nu mvu leη bô mvù jee, ekumyi le ben kenke ten Cee Ekole fowe.

Ntefe wvu fokemese

² Ben bocii ebunleè gene fwe yaa doose ke. Ben dioo bunlee no leesè bvufee yî dvú le, nyaà keyoone ê Nyo'. ³ Ben ebunleè fô bese le ten le Nyo' eyene kembun fô diew ye le é bese efewci diew yin yi è nu kenyile ke ekume Klistu kè me nu yî ncaw e nje kí. ⁴ Ben ebunleè le me enlooci nfewci ε wvú yuule ntay no me ηκηκε keenfewci. ⁵ Ben dioo nu ben ε bonyii bò yaa nu ke bo mbee le no gee mwεem bô bvufee. Seke ben ε κηκε je keege fiεε, ε ben mom le fo kefew kedvu efey εcici ke. ⁶ Njeme wene sekecii enù wvù bonene, yeke diewe ηkauw e, é ben emum ekee keetfuuse fiεε ê wee tfuu ê je yi leη e.

Bongayma

⁷ Tikikus nu esee fiεε ficii fi ekume me ê ben. Wvú nu waa bwee wesebeene, nu ten fitele fiseεbeene. Bee bó lemte Tata le yî wee le mwaan ε wvú nu wee lemme wvù lemte bô fitele fiew ficii. ⁸ Me ntumte wvú fô ben e bô shiee wvu le wvú eto ege é ben ekiεε no bese nu, ebvuu eyuwse mvuntelem mvunen. ⁹ Me ntumte bô Onesimus wvù nu wee mvu wvu jo ben, ε wvú nu ten waa bwee wesebeene wvù nu fitele fiseεbeene ε wvù leeme yî fiεε fi Klistu le temyi. Bó nu ke esee ê ben fiεε ficii fi kooyi fen. ¹⁰ Alistakus wvù

bee wvú nu fen yew ncaw e gayte ben e. Ε Mak wvù waycee Banaban gayte ten ben e. Ε nu wvú wvù ben nu ε κηκε wase ntum ekume wvú. Seke wvú ε to, ε ben fiisen wvú. ¹¹ Jisos wvù bó teηe le Justus gayte ten ben e. Ε mey ke bonyii bo botete ban bò è nu Bojuu bò bee bó lemte yî fiεε le fimwaan yî bvunfon bvu Nyo' le. Bó fici naa me baay, gee ε fitele fiem leεtene. ¹² Ebaflas wvù nu ten wee mvu wvu jo ben, wvù lemte Klistu Jisos e gayte ten ben e. Wvú dioo bunlee sekecii no kumyi ben naa baay, leke le Nyo' ege é ben eleemè temyi diewe bonyii bò nu ε taw wase, looci kee fiεε ficii fi Nyo' gomte le. ¹³ Me nu ε n'yen wase bô ejise eyem le wvú lemte fô ben e baay noo fô bonyii bo Lawdesia bô bo 'Iliabolis e. ¹⁴ Luk wvù cuuke bonyii wvù nu nsaa yem shém bô Demas gayte ten ben e. ¹⁵ Ben egay boom bo bwee wesebeene le bo mbee le bo Lawdesia le, egay ten Nimfa bô kentaashe ke bonyii bo mbee le kè taashi ê wvú yew e, enya ê me. ¹⁶ Ben dioo ε tan ηwa' wvun, ciinse ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia ε bó tan ten, mum yen ten le bó nu ε ciinse ηwa' wvù nu ê bó ben ε tan. ¹⁷ Ben egay ê Alkibus le wvù eyen le wvú nu ε mese lemme di Tata nu ε nya can ye le. ¹⁸ Wvun ηgayma saanηke me

4:2 Lum 15:30; Efε 6:18-19 **4:2** Fili 4:6; 1Tes 5:17 **4:3** Lum 15:30 **4:4** 1:26 **4:5** Efε 5:16 **4:6** Efε 4:29; 1Bi 3:15 **4:7** Efε 6:21-22 **4:9** Flm 10-12
4:10 Lem 19:29; 20:4; 27:2; Lem 12:12 **4:12** 1:7; Flm 23 **4:14** 2Tim 4:11;
 Flm 24; 2Tim 4:10 **4:15** Mwm 3:14 **4:17** Flm 2 **4:18** 1Kol 16:21; Efε 1:1;
 3:1

wvù Baul bô kebo kem. Ben
ekumyi læ me nu yî ncaw e.
Nyo' ebuw ben bô kembonεn.

**Njwa' wvu fwe wvù
Baul to san̄εε ê
kentaashε ke
Tεsalonika
Fiεε fi nu ê Njwa'
wvu Tεsalonika
wvu fwe wvun e**

Tεsalonika to nu kelaante kemew ê keba ke won̄ e kè Masedonia le jò Baul to kεwceε kentaashε ke bonyii bo mbee le. Fí to baa moocε no kentaashε kin kεwεε ke, ε Bojuu mum kεw no bane Baul bene kendon̄ bô wvù. Baul mum san̄ njwa' wvu fwe wvun fô bonyii bo Klistu le bo Tεsalonika keeyvuwsε mvuntelem mvubole, ege ε bó eleemè tεmyi.

Bikuu bi mwεεm e ê Njwa' wvun e

1:1 Ken̄kεwce

1:2-3:13 ε Baul yuw njon̄ bvuu bense bonyii bo mbee le

4:1-12 Ntefe εkumε nce wvu bonyii bô è nu bo Klistu le

4:13-5:11 Ntefe εkumε no Klistu nu ke ekase eto

5:12-22 Ntefe wvu fokemεse

5:23-28 Kemεse

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu bee Silas noo Timatio. Me nsaan̄ke njwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tεsalonika le kè nu ε taashε ε no nu yí Nyo' Ice bô Tata Jisos Klistu le.

Mbuwma Nyo' bô nyεkeey enù fô ben e.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' yí kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tεsalonika le

² Bese ké no nyaa keyoone ê Nyo' sekecii εkumε ben bocii, bene ben sekecii ê bunle yese le. ³ Seke bese nu ê Nyo' Icee wesebeene fwe, bese ké no kumyi gee dinen di buyte yí fitele fi ben lese yí Klistu le bô lemme dinen di buyte yí ken̄kon̄en ken̄en e noo shém yí ben kuule yí buyte yí ntaa wvù ben taale fwe yí Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le.

⁴ Boom bo bwee wese le bô Nyo' koon̄ke, bese kee lo le Nyo' nu ε caw wase ben.

⁵ Bese kee nonen njefo ke saaka wvù jee wvù bese to toε dvú fô ben e to to ke ε è nu bô njeme maan̄ ke. Wvù to to ten̄ bô mvun̄gay mvù nen̄'yi fô Keyoy ke Yuule le, ε bese looci kee lo le saaka wvudvu nu keceεy. Ben kee kfuu bonyii bô è to nu bese seke bese to cee ê ben entel̄n̄ nje ben. ⁶ Ben to nu ε no ben̄ene bese noo Tata njefo ben to nu ε fiisen saaka wvudvu bô nlan̄lan̄ wvù nen̄'yi fô Keyoy ke Yuule le naa no ben cim to nu yí n̄gεw wvu baay e.

⁷ Nonen ε ben mum tu bonyii bô bonyii bo mbee le bocii bo ê keba kè Masedonia le noo kè Akεya le ejoð kenfews̄en fô bó le. ⁸ Me njemyi nen̄ njefo ke è m̄ey ke diεw yí yi Tata yí nu ε san̄ jo ben ε

ghan keba kè Masedonia bô kè Akεya le κε. Saaka wvu εkumε fitele finεn fi ben lese yî Nyo' le nu ε ghan wase tεn mondvuum e monciim. Nonεn ke shiee bvuu nu dvú wvù bese ejemyi fiεε εkumε fifiε κε. ⁹ Ben ekeè le bonyii bodvu keβεε nu ε no seje εkumε no ben to fiisεnεε bese ê ben εntelεη, noo no ben to cin'yεε mvunyo' le tu wase ben ε bo Nyo' keelemte wase Nyo' wvu keceey wvù κεηκε nshii le. ¹⁰ Bó seje tεn no ben cεyte Waa we wvù nu ke ene fowe eto le. Waa we wvun nu wvù wvù to bvuseε yî kpwe le, ε è nu Jisos wvù bvuseε beene can shém Nyo' yî ffuuke yî wvù nu ke edunεε ê bonyii le.

2

ε Baul jeme εkumε lemme diew di Tesalonika

¹ Boom bo bwee wese le, ben keβεε kee lo le κε ghane di bese to laalεε ê ben e to nu ε la εciçi κε. ² Naa no ben kee le bonyii to nu ε nya ηγεω ê bese bvuu nvuwse bese ê kelaante kè Filibi le, nu ε bese to kuu κε shém ê mvunγay mvu Nyo' wese le keefewce saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben naa no bonyii cim to cile bese naa baay nεn. ³ Ke saaka wvù bese to fewci leke ben dvú to nu bô jay κε, ε κε bese to fewci bô ηkpawce mvu wvù befe keβεε gomte keeεε lo ben κε. ⁴ Geenεn no Nyo' nu ε yen le bese nu ε kocεn bonyii bô wvù enya saaka wvù jee

wvun can yibole, nonεn bese ε mum ε no fewci. ε bese yaa fewci le ye ejeè ε è nu bonyii κε. Bese fewci le ye ejeè ε è nu Nyo' wvù taasse mvuntelem mvuseε. ⁵ No ben kee nu ε bese to baa ke yuu wase etoo bô diεw ken'yem keβεε tεw fiεε fojise keedie fiεε can yene le κε. ε fin nu fiεε ε Nyo' leeme fwe wese. ⁶ Ke bese to baa egomte keεκεηκε mbense mvu ê wee keβεε wvù nen'yi fô ben e keβεε fô bonyii bomew e κε. Naa ε è to nu bvudvuu bvuseε diεwe boom bo ntum e bo Klistu le keebiite mwεεm le ben egeè fô bese le. ⁷ Bese to nu fisεε nyεkeey ê ben εntelεη diεwe bwee wan wvù taale fô boom bew e. ⁸ Nonεn ε bese mum jo ben ye le naa ntay bô κεηκοηεn, nya ben ε è yaa mεy κε bô saaka wvù jee wvù wvu Nyo' maan κε, geenεn nya tεn bikuu bisεε ê ben njefo ben to nu wa lo mvuntelem mvuseε naa baay.

⁹ Boom bo bwee wese le, ke ben kumyi tεn lemme disεε bô njimtεn wese. Bese to lemte εntan bô εmvunsheen wvu le fo bese egeεε bvujite yî wee mvu ben e no bese to fewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben κε. ¹⁰ Ben keβεε naa noo Nyo' nulo eben jim nsaw wese le nce wese fô ben bonyii bo mbee le to nu wvù yuule nu teyey yaa κεηκε nlom yimi κε. ¹¹ Ben kee tεn no bese to gee bô ben

diεwε no cee wan ké no gee bô boom bew. ¹² Bese to yvwuse mvuntelem mvunen, lowci ben, tomsee le ben eceè nce ε è nu wvù Nyo' gomte. E nu Nyo' wvù tenje ben le ben eley bvunfon bwew bô bvukuke bwew e.

¹³ Bese shee ke ten nyaa keyoone ê Nyo' nje fin fi le seke bese to toε bô diεw Nyo' fô ben e, ben to nu ε fiisen diεw yidvu no yí looci nu le è nu diεw Nyo' ε è yaa nu diεw wee ke. E è nu yí yí lemte yí yene le, ben bô nu bonyii bo mbee le. ¹⁴ Ben kee boom bo bwee wese le le fiεε fi to kooyεε bô bintaashε bi bonyii bo mbee le bi Nyo' le bi nu ε bee Klistu Jisos e ê keba kè Judea le to nu ε kooy ten bô ben. Ben to nu ε yen ten bonjεw can bonyii bonen bo wonj e lenlen no bó to yeneε can Bojuu bobole. ¹⁵ Bojuu ban nu bô to yue Tata Jisos. E è nu bó bô to yuwyi bonyii bo ntum Nyo' le. E nu bó bô to kuηεε bese jo bó. Bó gee nonen ε Nyo' yaa yuuke njon bô bó ke. Bó bane lo bonyii bocii, ¹⁶ no bó baanke je fô bese le keejemyi ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu wvu le bó eboy e. Bó gee nonen sekecii ε bibefε bibole yinjsene bene. Shém Nyo' yí ffuuke nu ε to wase yí bó le keseen.

E Baul no kenke shiee keebvu u eyen bonyii bo mbee le bo

Tesalonika le

¹⁷ Boom bo bwee wese le, no beene se gawsenεε nu ε bese ε mom wase naa baay kenke shiee le bese bee eyen ben e ejise naa no è cim bεε ke kefew caan no beene se gawsenεε. Beene nu ε gawsen ke ε è nu ejise. Beene baa gawsen ê fitele le ke. ¹⁸ Bese gomte keekase eto ê ben e. Me wvù Baul kebεε nu ε mom wase naa bokaη e bokaη e, geenen ε Satan jewsee ke bese. ¹⁹ Bese kenke shiee nonen njefo fiεε fi è nulo é bese etaale fwe yí dvú le, kenεε bvujonke bvusese bô kefo kesεε ke bvunfon e kè bese nu ke esaale ye dvú fwe dvu Tata wesebeene wvù Jisos seke wvú ε kase ε to bvuu nu la? Ke è nu ben e? ²⁰ E nu naa ben bvuwee bvusese bô bvujonke bvusese.

3

¹ Nonen no bese to yeneε le fi nu ε ghaw wase, ε bese cu ntaη keeshεε ejim Aten bese εmben, ² mum tum Timatio wvù waa bwee wesebeene wvù bee bó lemte Nyo' le yí saaka wvù jee wvu ekumε Klistu le. Bese to tum le wvú eto eleke ben yí mbee wene le ntaη, ebvu u etefe ben, ³ le fo bonjεw ban ke eshiw wee mvu ben e ke. Ben kebεε kee lo le bonjεw nu wase fiεε fisεεbeene. ⁴ Ben kee lo le seke bese to nu beene nu ε bese to see ê ben ε è bεε lo le beene nu ke eyene bonjεw. E è nu

ke naa lenlen no fi nu e kooy wase e ben kee. ⁵ E nee fiae fi to gee e me nke ndioo n'ye n le fi nu e ghaw wase, e me mum ntum Timatio keenkiee no mbee wene nu, njefo me nto nkenke nfan le e nelo enu e wee we wvu wvu momte bonyii e mom wase ben e ge lemme dicii di bese lem fo ben e e tu di ecici.

E Timatio nya saaka ekume mbee bonyii bo Tesalonika

⁶ Geen keseen nu e Timatio e to wase e ben e e kase e tu jim fo bese le, e see saaka wvu jee wvu ekume fitele fi ben lese yi Klistu le bo no ben dunji kenkenen fo bonyii le. Wvu nu e see ten no ben kumyi bese naa ntay bvuu kenke shiee keeyen bese le no bese kenke ten shiee keeyen ben e. ⁷ Nje fifin boom bo bwee wese le, yi nsase bo bongew bo bese kenke le nu e shem e leeten bese ekume ben baay nje fitele fi ben lese yi Klistu le. ⁸ Keseen nu e bese e yoy nje ben leeme ke temyi ben e bo Tata. ⁹ Nonen bese e no nyaa keyoone e Nyo' baay nje ben. Bese nyaa keyoone e Nyo' nje njon wvu bese yuuke fwe dvu wvu nje ben. ¹⁰ Bese bunlee shiee le entan bo emvunshen le e nelo e bese ebvuu eyen ben e ejise wvu le bese enya ben bo fiae fi bee fuute yi mbee wene le.

¹¹ Bese bunlee le Nyo' Icee wesebeene kebee bo

Tata wesebeene wvu Jisos eyene je e bese eto e ben e. ¹² Bese bunlee ten le Tata ege e kenkenen kenen eku egen fwe e ben ekenen bikuu binen bo bonyii bocii lenlen no bese koonke ben. ¹³ Bese bunlee nonen wvu le wvu ege e mvuntelem mvunen etemyi, e ben ke enu se jay, yuule fwe dvu Nyo' Icee wesebeene seke Tata wesebeene wvu Jisos too bo ngoo ye yicii.

4

Nce wvu Nyo' koonke

¹ Keemese boom bo bwee wese le, bese lke ben kule lo can diewe bonyii bo nu e taash yi Tata Jisos e, le no ben to yeeyee e bese no ben kenke keecee no Nyo' koonke, e e nu ke naa wase no ben cee keseen, ben egee ke nonen gene lo fwe fwe. ² Ben kee wase bontefe bo bese to nyae e ben e mvungay mvu Tata Jisos e. ³ Fiae fi Nyo' koonke nu le ben ecee diewe bonyii bo e nu bo Nyo' le. Fo ben ejaankè kenjan ke. ⁴ Wee mwaan mwaan ben e kenke keeke keejici ye ye le e je yi yuule kenke n'wvum e. * ⁵ Fo ye wee enu ke lo yvuwse, nyte diewe yi wee ketum ke yaa kee ke Nyo' ke le. ⁶ Fo wee ege kebefee keene ege jay mvu bo waa bwee yi saaka wvudvu wvun e ke. Bese to nu e jeme wase ciise lo e ben e e bee lo le Tata nu ke elan ngew yi bonyii bo

3:6 Lem 18:5; 2Tes 1:3; 1Tim 1:5; Flm 5-7; Gal 5:6 **3:7** 2Tes 1:4 **3:10** 2:17

3:12 Gal 6:10 **3:13** 5:1-2; Fili 1:10 **4:1** 2:13; Kolo 1:10; 2Tes 3:6 **4:3** 5:23;

1Kol 6:13; Ibu 10:10 * **4:4** Keene le, "Wee mwaan mwaan ben e kenke keeke keekenke kpwese e je yi yuule, kenke n'wvum e." **4:7** 4:3; 1Bi 1:15-16

gee mwεem mvun mvunciim e. ⁷ Ben ekeè le ke Nyo' to tenje beene le beene eceè ε è nu nce nnyen ke. Wvú to tenje le beene eceè nce wvú yuule. ⁸ Fí ε mum ε no nu le naa yεε wvú tun keeyuw ntefe wvun e nu ε ke wvú tun keeyuw ε è nu wee wvu wum e ke. Wvú tun keeyuw ε è nu Nyo' wvú nyaa Keyoy kew ke Yuule ê ben e.

⁹ Fi ekume kenkonen kè ben ekεnkè fò boom bo bwee wene le bo mbee le nu ε ke shiee nu dvú fò ben e wvú bó ebvuu esaanke ekume fifie ê ben ke. Fifi nu fiεε ε ben kebεε nu ε Nyo' to yεεyi wase ben no è nulo é ben ekonenè bikuu binen. ¹⁰ Yi keceey e, ben koonke naa wase boom bo bwee wene le bocii bo ê keba kè Masedonia le. Geen en boom bo bwee wese le, bese bvuu teete ke ben le ben egeè ke nonen gene lo fwe fwe. ¹¹ Shiee wene baay enù ε è nu keecee nce wvu nyεkeey, yaa leese ke diuw fò mwεem mvu bonyii le ke. Ben elemtè bô can yene no bese to teeteε ben.

¹² Nonen é bonyii bo ekfuñ emum enyaa n'wvum ê ben, ben saa ebvuu etaale wee mvu yi fiεε le ke.

Ekume kefew kè Tata nu ke ekase eto le

¹³ Boom bo bwee wese le, ke bese gomte le ben enu kenjiwe le ekume bonyii bô nu

ε kpweken wase ke. Bese gomte le ben ekiεε wvu le fo ben enu yii yii diewe bonyii bô yaa taale ke fwe yi fiεε le ke. ¹⁴ Beene nu ε bee le Jisos to nu ε kpwe kase buy yi kpwe le, ε è nu ke lenlen no Nyo' nu ke ekase etfuse jim bonyii bô to kpwekene ε bó ε taashe bô bo Jisos, é bó ke enu bô wvú. ¹⁵ Bese jemyi fin bii ε è nu diew Tata le, le ke beene bô nu ε shεε ejim bô nu ke ebεε dvú yi kefew kè Tata nu ke etoo le nu ke esa fwe dvu bonyii bô nu ε kpweken wase ke. ¹⁶ Ben ekeè le Tata kebεε nu ke enε fowe eshiile too wamte foweεwe bô diew yi temyi, ε ekole ke bonceendaa bo Nyo' le fuunke ten, ε son Nyo' jemyi. ε bonyii bô to kpwekene ε bó ε taashe wase bô bo Klistu emum eyaw ebuy. ¹⁷ Nonen é Nyo' emum ecun beene bô nu ε shεε bô bεε dvú noo bó ntaashe le ê kembew e keegen etasen beene bo Tata ê kebulε le. ε beene bo Tata ke emum enu sekecii. ¹⁸ Nonen ben emum elεsè fitele fi wee noo wee le bô njeme wvun.

5

No è nulo é wee ecyete nto Tata

¹ Boom bo bwee wese le, ekume kefew bô diuu di nto Tata le nu ε ke shiee nu dvú fò ben e wvú bó esaanke fifie ê ben ke. ² Ben kebεε kee lo le diuu di nto Tata le

4:8 1Kol 6:19-20 **4:9** Yeli 31:33-34; Gal 6:10; Efe 5:2 **4:10** 2Tes 3:4 **4:11** 2:9; Efe 4:28; 2Tes 3:10, 12 **4:12** 1Kol 5:12-13; Kolo 4:5 **4:13** 5:1-2; 1Kol 15:51-52
4:13 1Kol 15:18-19; Efe 2:12 **4:14** Lum 14:9; 1Kol 15:3-4, 12, 20 **4:15** 1Kol 7:10, 25 **4:16** 1Kol 15:23 **4:17** Jon 12:26; Lum 5:17; Fili 3:20 **5:2** 1:2-3, 10; 2:19; 3:13; 5:23; Mat 24:36; Fili 4:5; 2Tes 1:7, 10; 2:1-2; Mat 24:43; 2Bi 3:10; Mwm 3:3; 16:15 **5:3** Yeli 6:14-15; Mat 24:39

nu ke enu diεwε di cooη e entaη. ³ Bonyii nu ke edioo duu le, “Nyεkeey nu dvú, ε fiεε fi wee efanè yaa nu ke”, é ηγεw emum ene esεε egbwe yí bó le diεwε no lume ke ne to yí kpwoon wvù nu bó fue le, je saa enu dvú keelewte ke. ⁴ Geenεn boom bo bwee wese le, ke ben nu finεn kenjiwe le wvù diuu didvu ke ene esεεε eto fô ben e diεwε cooη e ke. ⁵ Me njemyi nεn njefo ben bocii nu bonyii bo n'yuu le, nu bonyii bo εmvunsheen. Ke beene nu bonyii bo entaη kenεε bo kenjiwe le ke. ⁶ Nonεn fo beene eleetè no bonyii bomew leete ke. Beene enù we bó bvufee bvuseεbeene fô bvucii. ⁷ Bonyii bó leete ké no leete ε è nu entaη, ε bonyii bó mbvuum koole bó nu ε mó ké no koole ε è nu entaη. ⁸ Geenεn no beene nu fisεεbeene ε è nu bonyii bo εmvunsheen, beene emum enù bó bvufee bvuseεbeene fô bvucii. Beene ejo mbee bó kenkoneη é mvú enù diεwε ketwaa ke jem e ε beene ε jise ε baη gvúw yesebeene dvú, ejo tεn mboyma wvù beene taale fwe yí dvú le é wvú enù diεwε kefo ke jem e ε beene ε bon. ⁹ Ben ekeè le ke Nyo' to caw beene gεε le wen ke eduηce ε è nu shém ye yí ffuuke é beene ke. Wvù to caw le beene ke ekenke ε è nu mboyma fele yí Tata

wesebeene wvù Jisos Klistu le. ¹⁰ Jisos Klistu nu wvù to kpweε nje yese beene, wvu le kenεε beene nu dvú, kenεε beene ε kpweken, é beene enu ke beene ε bó. ¹¹ Nonεn ben emum eyvuwsè mvuntelem mvu wee noo wee le, eyootè tεn wee noo wee ε wvú kuu ke no ben gee wase.

Ntefe wvu fokemεse bó ηgayma

¹² Boom bo bwee wese le, bese leke lo ben le ben ewvumtè bonyii bó lemte é ben enteleη taale fô ben e yí saaka Tata le bvuu teete ben e. ¹³ Ben eduηci n'wvum é bó naa ntaη yí kenkoneη e nje lemme dibole. Ben ekenkè tεn nshii wvu nyεkeey fô bikuu binεn e. ¹⁴ Bese bvuu leke tεn ben boom bo bwee wese le le ben etefe bonyii bó nu laame ke lo, eyvuwsε mvuntelem mvu bonyii bó kenke jaη e, efice tεn bonyii bó wεεyi. Ben ekuulè shém ben ε bonyii bocii. ¹⁵ Ben eyεnè fo wee etfuusè kebefε bó kebefε. Ben egomtè sekecii keegeε ε è nu mwεεm mvù jee fô bikuu binεn e noo fô bonyii bocii le. ¹⁶ Ben elanlanè sekecii, ¹⁷ bunleè kefew kecii, ¹⁸ nyaà keyoone é Nyo' yí fiεε ficii fi kooyi le. Fin nu fiεε fi Nyo' shieele fô ben bó nu yí Klistu Jisos e. ¹⁹ Fo ben ecilè lemme di Keyoy ke Yuule le ke. ²⁰ Fo ben emwaasè bontum bo Nyo'

le bò bonyii teete ke. ²¹ Ben etaassè mwεem mvunciim, jòò mvù jee leeme yî dvú le, ²² ebvuusè can fô mwεem mvù befe le mvunciim.

²³ Me nleke ε Nyo' keβεε wvù nu Nyo' kembonen elooce ege é ben eyuule yî fiεε le ficii. Wvú eγεε keyoy kenεn bô mvuntelem mvunεn noo ye yene é yî ke enu se nloμ kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke eto le. ²⁴ Wvú wvù Nyo' wvù to teηεε ben nu ε wvú ké no leeme ke yî diεw ye le, ε wvú nu ke ege mwεem mvudvu.

²⁵ Boom bo bwee wese le, ben ebunleè fô bese le.

²⁶ Ben egay boom bo bwee wesebeene le bocii ηηοce ê ηηοce bonyii bo Nyo' le.

²⁷ Me njemyi nciise lo ê ben yî mvuηgay mvu Tata le le ben etaη ηwa' wvun é boom bo bwee wesebeene le bocii eyuw.

²⁸ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen kew é kí enù ben ε bó.

**Nwa' wvu bokaŋ
bofεε wvù Baul to
saŋεε ê kentaashε ke
Tεsalonika
Fiεε fi nu ê Nwa'
wvu Tεsalonika
wvu bokaŋ bofεε
wvun e**

No Baul to cim saŋεε ηwa' wvu fwe fô bonyii bo mbee le bo Tεsalonika le ekumε le bó ecεyte yí nyεkeey e, kefew kè Jisos nu ke ekase eto le, ε bvufee mεy ke no bvuuŋke bó yí saaka wvudvu le. Ε Baul mum saŋ ηwa' wvu bokaŋ bofεε wvun keejeme ekumε no bonyii to kpwaake wase le diuu di nto Tata le didvu nu ε jo wase bvudvuu. Wvù to nu ε nele ηkpawwε wvun duŋce le é nto Klistu se jo bvudvuu nu ε kebefε bô mwεεm mvu buwyεen nu ke eduu efesen lo.

Bikuu bi mwεεm e ê ηwa' wvun

1:1-2 Keŋkεwce

1:3-12 Ε Baul bense bvuu tom kentaashε ke bonyii bo mbee le

2:1-17 Ntefe ekumε nto Klistu

3:1-15 Ntefe ekumε nce wvu bonyii bô ê nu bo Klistu le

3:16-18 Kemεse

1 Ε nu me wvù Baul, ε me nu bee Silas noo Tima-tio. Me nsaanke ηwa' wvun fô kentaashε ke bonyii bo mbee

le ke Tεsalonika le kè nu ε taashεε no nu yí Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu le.

² Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen ebvuu enya ben bô nyεkeey.

Ngεw bô mmawce wvù nu ke enu kefew kè Klistu nu ke ekase eto le

³ Boom bo bwee wese le, bese keŋke keenyaa keyoone ê Nyo' sekecii ekumε ben. Ε fi nu leŋ nonen, njefo mbee wene kuu ke gene lo fwe fwe, ε keŋkoŋen kè wee mwaan mwaan keŋke fô wee noo wee le gene ke lo ten fwe fwe.

⁴ Nonen, bese keβεε ké no saale ye bô ben ê bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Nyo' le bimew e. Bese ké no saale ekumε no ben leeme temyi bô ekumε no bonyii bone bikaa ê ben ejim ε ben jici ke mbee wene le, noo ekumε bonγεw bô ben yeŋe kuule ke shém e.

⁵ Fifin nu fiεε fi duŋci le Nyo' nu ke esaw bonyii ê je yi teytoy e, wvu ε ben ke enu ε ben ε kocen bonyii bo bvunfon bvù Nyo' le bvù ben yeŋe bonγεw ban nje bvù le. ⁶ No Nyo' nu wee wvu teytoy, wvù nu ke etfuse naa ηγεw wvù bonyii nyaa ê ben bô ηγεw, ⁷ enya nλετεŋ ê ben bô yeŋe ηγεw noo ê bese ten. Fifin nu ke ekooy seke Tata Jisos nu ke ebuynen fowe etoo ê leme di ηguy e di saasaa le. Wvù nu ke etoo nonen bô bonceendaa

1:1 1Tes 1:1

1:3 2:13; 1Tes 1:2-3

1:4 1Tes 2:19-20; 3:3, 7

1:5 Fili 1:28

1:6 Lum 12:19; Mwm 18:6

1:7 Mat 25:31; 1Tes 5:1-2

1:8 Yesa 66:15; Lum

2:8; 1Bi 4:17

bew bò temyi. ⁸ Wvú nu ke etfuse envukε ê bonyii bò maa lo Nyo' noo bò baa bee saaka wvú jee wvu ekumε Tata Jisos e κε. ⁹ Bó nu ke elεse bó é bó ekεηke ηγεω wvú mey lo, é bó egawsεν bó bô bo Tata fo bó eto fwe dvu wvú noo fô bvukukε bwew bvυ baay e. ¹⁰ Fifin nu ke ekooy εbvubwε bvù wvú nu ke eto wvu le bonyii bò è nu bew etumte monkum mew, é bonyii bocii bò nu ε lese fitele yî ye le ekεηke lo ηghaw bô wvú. E ben ten nu ke enu bó le njefo ben to nu ε bee saaka we wvú bese to jemyeε ê ben e. ¹¹ E nεε fiεε fi bese bunlee κε fô ben e sekεcii le Nyo' wese ege é ben enù ε ben ε kocεn kfuu bonyii bò wvú teje le ben enù le. Bese bunlee ten le wvú efi ben yî mvunγay mwew e, é ben ege fiεε fi jee ficii fi ben shiee noo lemme dicii di ben gee nje fitele fi ben nu ε lese yî Klistu le. ¹² Bese bunlee ten nonεn wvu le diee di Tata wesebeene wvú Jisos e, ekεηkè mbense ê ben εntelεη, ε ben ten κεηke mbense yî ye le. Fifin nu nje fitele fi jee fi Nyo' wesebeene bô Tata Jisos Klistu κεηke fô ben e.

2

Ekumε wee wε wvù ηgoyte nci Nyo'

¹ Boom bo bwee wese le, fi ekumε nto Tata wesebeene wvú Jisos Klistu bô no beene nu ke etaashε keegεn enu beene ε bó, nu ε me nleke le,

² fo ben ke enε é bvufee emum ebvυη κε lo ben nen ncεw, * κεnεε enε emum etuwtene le ben nu ε yuw njeme mvu le wvú nen'yi fô Keyoy ke Yuule le, κεnεε le bese nu ε jeme, κεnεε le bese nu ε saη ηwa' le diuu di nto Tata le nu ε to wase κε. ³ Fo ben ecine é wee ke elεε ben ε è cim nu naa ê je yî nεε le κε. Ben ekeè le κε diuu di nto Tata le didvu nu ke ekocεn se kefew kiε kè bonyii nu ke enε ebewci bô bo Nyo' ε yaw wase ε to, noo se wee wε wvú ηgoyte nci Nyo' ε buynεn ten κε. E è nu wvú wvú bó nu ke elεse lo. ⁴ E nu wvú wvú nu ke ebense ekolε kew emum ekicine lo fiεε ficii fi bó teje le nyo' κεnεε fi bó bunlee fi. Nonεn, emum egeη eley eshii yew ncese Nyo' le emum etεηε ekolε kew le è nu wen Nyo'. ⁵ Ke ben kumyi le seke me nto nu beene, nu ε me nto nsee fiεε fin ê ben?

⁶ Ben kee wase keseen fiεε fi jici wvú le wvu le wvú ke ebuynεn κε wase ε è nu ê kefew kè bó nu ε ηγεε ê wvú le. ⁷ Ben ekeè le mvunγay mwew mvù wvú ηgoyte nci Nyo' dvú lemte wase keseen ejim ejim, ε è nu κε le wee wvú baanke mvú nu ke ebaanke κε nonεn egeη ebuy seke bó ke ecake wvú ê je. ⁸ Bó nu ke dīoo ε cake, é wee wvú ηgoyte nci Nyo' wε emum ebuynεn, é Tata Jisos emum efefe lo wvú bô keyoy ke ê wvú εmvu, efīwsε lo bô nlawken wvú wvú nu ke

1:11 1Tes 1:2-3; 5:24 2:1 1Tes 4:15-17; 5:1-2 2:2 2:15 * 2:2 κεnεε le, "... esεε é bvufee ebvυη ben," 2:3 1Tim 4:1; 1Jon 2:18 2:4 Esek 28:2; Dan 11:36; Mwm 13:5-6 2:8 Yεsa 11:4; Mwm 19:15 2:9 Mat 24:24; Mwm 13:11-13

etoo dvú. ⁹ Wee wvudvu wvù ñgoyte nci nu ke etoo ê mvunḡay mvu Satan e, keñke mvunḡay mvunciim, gee mwεem mvù duñci mvunḡay mwew bô mwεem mvu diuw wvù yumεen e mvù è nu mvu kenleema le mvunciim. ¹⁰ E wvù nu ke etoo ten bô kfuu mwεem mvù befe mvunciim keelele bonyii bô laa wase dvú. E bó laa njefo bó nu ε fan keekoñke keceey wvu le bó ke eboy. ¹¹ No bó baa koñke keceey nonen, Nyo' ε mum ε ge bó ε no looci jeñke lo wvu le bó ebeñe ke wase ε è nu fiε fi nu fi mbiay e. ¹² E Nyo' to ge nonen wvu le wen ke elese bó bocii yî ñgew e bô baa bee keceey e, yuuke njon keege mwεem ε è nu ke mvù yaa nu ke teytey e.

Nyo' to caw ben keeboyse ben

¹³ Geen en boom bo bwee wese le bô Tata koñke naa ntay, bese keñke ke keenyaa keyoone ê Nyo' sekecii ekume ben, njefo Nyo' to nu ε caw wase ben fonkew keeke eboyse ben fele yî lemme di Keyoy ke Yuule gee le ben eyuule le, bô yî mbee wvù ben nu ε bee keceey e. ¹⁴ Wvù to teñe ben yî fifin e fele yî saaka wvù jee wvù bese to fewci le, wvu le ben ke ekeñke fô bvukuke bvu Tata wesebene wvù Jisos Klistu le. ¹⁵ Nonen boom bo bwee wese le, ben eleemè temyi, jici nce wvù bese to nyaε ê ben e, keñe

è nu wvù bese to yεyεε lo ben dvú bô diuw, keñe è nu wvù bese to sañε lo ê ben. ¹⁶ Bese leke le Tata wesebene wvù Jisos Klistu keñe noo Nyo' Icee wesebene wvù to koñεe beene no leese shém yesebene sekecii se ñka, ebvuu enya beene bô fiε fi jee fi beene taale fwe yî dvú le nje fitele fiew fi jee. ¹⁷ Wvù eyvuwe mvuntelem mvunen, ege é mvù etemyi yî lemme di jee le dicii di ben gee bô yî fiε ficii fi ben jemyi le.

3

E Baul leke le bonyii bo mbee le ebunleè fô bowen e

¹ Keemεese, boom bo bwee wese le, ben ebunleè ten fô bese le. Ben ebunleè le diew Tata elewté gene lo fwe ε bonyii wvumte diew yidvu ke no ben to gee. ² Ben ebunleè ten le bese ke eboy can bonyii bô keñke mvuntelem mvù befe gee mwεem mvù befe le, njefo ke è nu bonyii bocii bô keñke mbee ke. ³ Geen en Tata ké no leeme ke yî diew ye le. Wvù nu ke enya ben bô mvunḡay, ebvuu egemgeme ben fo ben ke eley can wee kebefε le. ⁴ Bese nu ε gee bvufee bvuseεe yî Tata le ekume ben le ben gee wase fiε fi bese gayte, ε ben nu ke emey ke egee. ⁵ Bese leke le Tata eleke mvuntelem mvunen é mvù enu yî keñkoñen kè ke Nyo' le ebvuu

ege é ben ekuulè shém no Klistu to kule.

Wee kɛŋke keelemte sɛ diee

⁶ Boom bo bwee wese le, bese gayte lo ê ben ê diee di Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le ɛ, ben enjɛmkèsè ye ben ɛ boom bo bwee wesebeene le bò laame kɛ lo yaa cee kɛ bii nce wvù bese to duŋcɛɛ ê ben e kɛ. ⁷ Me njemyi nɛn, njefo ben kebɛɛ kee no ben kɛŋke keebenɛne bese. Kɛ bese to ké no laame seke bese to nu beene kɛ. ⁸ Kɛ bese to diee fiɛɛ fi wee le sɛ bese ɛ law kɛ. Bese to lemte jimtene ɛntaŋ bô ɛmvunshɛn wvu ɛ fo bese ke egeɛ bvujite yí wee mvu ben e kɛ. ⁹ Kɛ bese to gee nonɛn ɛ kɛ è nu bvudvuu bvusɛse keebite mwɛɛm ê ben kɛ. Ɛ to nu wvu ɛ bese eduŋci yí gee disese le wvu ɛ ben ebenɛnè bese. ¹⁰ Ben ekeè ɛ naa seke bese to nu beene nu ɛ bese to nya nci wvun ê ben ɛ, “Ɛ wee nu ɛ kɛ wen nu elemtè, fo bó enya wvú bô fiɛɛ fidien kɛ.” ¹¹ Me njemyi nɛn njefo bese yuuke ɛ ben bomew shee laame kɛ lo yaa lemte kɛ, ɛne kɛ lo leese dew fô mwɛɛm mvu bonyii bomew e. ¹² Boba bonyii nu ɛ bese gayte bvuu ciise lo ê bó ê diee di Tata Jisos Klistu le ɛ bó eshii fokuse elemtè keekɛŋke fiɛɛ fi bó edieè. ¹³ Fô ben e, boom bo bwee wese le, fo ben ke ewɛle keegeɛ gee di jee kɛ.

¹⁴ Ɛ wee tun keeyuw fiɛɛ fi bese jemyi ê ŋwa' wvun

e, é ben ciise wvú. Fo ben ebvuu ekeŋke lo fiɛɛ keege bô wvuwe wee kɛ, wvu ɛ wvú ewuumɛn. ¹⁵ Geenɛn, fo ben ejoð wvú diɛwɛ wee bvuban e kɛ. Ben etefe lo wvú diɛwɛ waa bwee wene le.

Ngayma wvu fokemɛse

¹⁶ Tata wvù nu wvu nyɛkeey enyaà ben bô nyɛkeey sekecii ê jé le yicii. Tata enù ben ɛ bó bocii.

¹⁷ Me wvù Baul nsaanke ŋgayma wvun bô kebo kem. Fin nu nciise wɛm wvù me ŋgee ê boŋwa' bem e bocii. Ɛ è nu no me ŋké no nsaanke. ¹⁸ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bocii bô kembonɛn kew é kí enù ben ɛ bó.

Ŋwa' wvu fwe wvù
Baul to saŋεε ê
Timatio
Fiεε fi nu ê Ŋwa'
Timatio wvu fwe
wvun e

Ŋwa' wvun nu wvu fwe wvù Baul to saŋεε fô cuwee wvu wvù diee to nu Timatio le. Timatio to nu wee Klistu, ε wvù to nu wee wvu won wvù Esia wvu caan e. Mwεεm mvù Baul saŋ εkumε mvù ê ŋwa' we wvu fwe wvun e nu mvuntentem.

Fi fwe nu ε wvù jemyi jó teete le bó eyenè ekumε n'yεεyi wvù yaa nu ke wvu lɛŋ entelɛŋ jo bonyii bo mbee le. Wvuwvun n'yεεyi to nu le, won wvù beene yene wvun nu won kebefε, ε wee nulo ke ekeŋke mboyma ke seke wee kee mwεεm mvumew mvù nu ê kenyle le bó seke wee cee nce mvu ke diεwε keetune keediee kfuu mwεεm mvumew bó keenu se kpwoon kenεε diemsen.

Ŋwa' wvudvu jemyi ten ekumε no è nulo é Timatio egeè lemme diew ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente, bó no bonyii ebunleè Nyo'. Wvù bvuu seje kfuu kenje kè bikuu bi bintaashe bi bonyii bo mbee le noo bonyii bò fici gee dilemme ê bintaashe ente kenje keekenje. Keemese nu ε wvù ε tefe Timatio no

wvù nulo elemte diεwε waa lemme Jisos Klistu wvù jee le.

Bikuu bi mwεεm e ê Ŋwa' wvun e

1:1-2 Kenkewce

1:3-3:16 Bontefe ekumε no bó egeè mwεεm ê kentaashe le bó ekumε bocee bikuu bi kentaashe le

4:1-6:21 Bontefe ekumε no Timatio egeè lemme diew

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos no Nyo' wvù Mboyse wesebeene bó Klistu Jisos wvù beene geke bvufee yí ye le to gayεε le me enù.

² Me nsaanke ŋwa' wvun fô wo le Timatio wvù è nu waa wεm wvu keceey yí mbee le.

Nyo' Ice bó Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ebuw wo, ecam shen fô wo le, enya wo bó nyεkeey.

Le Timatio ecilè bon'yεεyi bo mbiaye

³ No me nto ŋgayεε ê wo seke me nto ŋgene Masedonia le wo esheε enù Efesus, nu ε me mbvuu ŋgayte le wo enù ke jó wvu le wo ecilè bonyii ba bò yεεyi kfuu n'yεεyi mvu wvu jεεy. ⁴ ε cilè ten le fo bó ejòd kefew kebole jewsee yí mvumaŋgaan e noo yí ediee ε bo'icee dikfuu di bonyii le yò bó ké no taanke gene dvú se yó kaa lo ŋkuuŋ. Mvumvun nu mwεεm mvù too ke ε è nu bó bombew, ε è yaa nu ke bó ntaŋ wvù wvu Nyo'

wvù bii mbee le ke. ⁵ Shiee ntefe wvun nu keege le bonyii ekenkè kenkonen kè nen'yi fô mvuntelem mvù yuule le bô kè nen'yi fô mvuntelem mvù wee gee fiε ε è yaa nu fi fitele esaake wvù le noo kè nen'yi fô fitele fi keceey fi wee lese yî Nyo' le. ⁶ Bonyii bomew nu ε cine wase yiyin je le ε no bvuyte gene wase ε è nu yî bonjeme bo εcici le. ⁷ Bô gomte keenu bonyii bô yeyi bonyii bô bonci bo Nyo' le, geenen yaa cim kee naa fiε fi bó jemyi ekume fi kenεε kenyi ke fiε fi bó tencine yî dvù le se nfan e ke.

⁸ Beene kee le nci Nyo' nu fiε fi jee fen é wee joo nci wvudvu ê je yi len no wvù kenke keejoo le. ⁹ Beene kee ten le nci nu ε bó yaa to geke fô bonyii bô nu teyey e ke. Bô to geke ε è nu fô bonyii bô ngoyte bonci le bô bô temyi bikuu le, noo bô maa lo Nyo' le, noo bô gee bibefe le, noo bô yaa yuule ke le, noo bô beete bô diee di Nyo' le, noo bô yuwyi bo'icee bobole noo bobwee bobole, noo bô yuwyi bonyii bomew e. ¹⁰ E nu ten fô bokεε bô bolemε bô jaanke kenjan e, noo fô bolemε bô jiime fô bomew e. E nu ten fô bonyii bô coonke bonyii gene bô bó le, noo fô bô mbiayte mbiay e, noo bô kane keesee keceey kane mbiayte lo le. E è nu ten fô bô gee naa la fi yaa bii ke n'yeyi wvu len

e. ¹¹ N'yeyi wvun bii saaka wvù jee wvù kuuke wvù è nu wvu Nyo' wvù bó bensee le, ε saaka wvudvu nu wvù bó to nyaε can yem e.

E Baul nya keyoone ê Tata yî shen yî wvù to camεε fô wvù le

¹² Me nyaa keyoone ê Klistu Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu ε nya me mvunḡay keelemte lemme diew di wvù to jinḡεε me yen le me nu ε ḡkocεn, mum baa me le me enlemte le. ¹³ Naa no me ncim nto nu fwele njemyi diεw yî befε ekume wvù, mbone bikaa ê wvù ejim, nan'yi wvù, geenε ε wvù cam ke shen fô me le, njefo me nto ḡgee kenjiwe le n'yaa ḡkenke wase mbee ke. ¹⁴ Tata to nu ε tfuw lo mbuwma we kenkonen yî yem e, ge ε me no ḡkenke mbee bô kenkonen no wee wvù nu ε taashε bô Klistu Jisos ké no kenke. ¹⁵ Njeme wvù le Klistu Jisos to to yî nshε le keeboyse bonyii bô befε nu naa keceey, ε è nu njeme wvù nu ε kocεn wvù wee ebee wvù le se kemanen. Me kebeε nto nu naa lo nfon bonyii bô befε. ¹⁶ Geenεn, ε Tata ke cam shen fô me le, wvu le Jisos Klistu edunεe yî yem e, me wvù nu nfon bonyii bô befε, shém ye yî wvù kuule gene mεese bô bonyii. E me nto nu nonen diεwε kenfewsεn e fô bonyii bô nu ke ebee wvù le ke ekenke nshii wvù mεy

lo le. ¹⁷ Nyo' nu Nfon wvu bvuyvuum e se ηka, ε ke wvu yaa nulo ekpwe ke, ε ke bó nulo eyen wvú le ke. E mey ke wvú maan wvù è nu Nyo'. Beene etumtè monkum mew, nyaà n'wvum ê wvú sekecii se ηka. Fí enù nonen.

Lemme di Timatio elemtè

¹⁸ Timatio waa wem, me nyaà lemme di fiεε fi me njeme fin e can yo le, ε fi bii ε è nu mwεem mvù bonyii to jemyεε wase ekumε wo diεwε bonyii bò teete bontum bo Nyo' le, wvu le mvú ke efi wo é wo etum jem yì jee. ¹⁹ E leemè ke yì fitele fi wo lese yì Klistu le, eyekè fiεε fi fitele fiuw jemyi ê wo nta. Bonyii bomew nu ε cinε wase keeyeke fiεε fi fitele fibole jemyi ê bó, ε mum ε gbwe yì mbee wvubole diεwε ηguw wvu ê joo fò wvú ε bvuj e. ²⁰ Ngoò bó le nu 'Imenayus bò Aleksanda. Me nu ε nya wase boban can Satan e, wvu le bó ekeηke bvufee, elu bò diee di Nyo' le di bó beete dvú.

2

Ntefe ekumε bunle

¹ Fiεε fi fwe fi me nleke nu le, bonyii bo Nyo' le ebunleè fò bonyii le bocii. Bó ebunleè beelè fò Nyo' le bvuu lekè Nyo' fò bonyii bomew e, nyaà ten keyoone ê wvú. ² Bó ebunleè fò bonfon e, bò

fò bonyii le bocii bò nu yì bintaw bi baay baay e. Bó ebunleè nonen wvu le è nulo é beene eceè nce kenλετεν bó wvu nyεkeey noo wvu bonyii bo Nyo' le noo wvù keηke n'wvum. ³ Keebunlee nonen nu fiεε fi jee, ε fi ε kocen ejise jo Nyo' wvù Mboyse wese-beene, ⁴ wvù shieele le wee tfuu ke eboy noo le wee tfuu ekeè keceey e. ⁵ Nyo' nu ke mwaan maan, ε wee wvù nu enteleη jo Nyo' bò bonyii nu ke ten mwaan. E wee wvun nu Klistu Jisos. ⁶ E nu wvú wvù to nyaε ekole kew keesum bonyii bocii yì ηgew e. Fifi nu fiεε fi Nyo' to dunceε seke kefew ke len to kocenεε. ⁷ E neε fiεε fi Nyo' to baleε me le me enù wee nfewce noo waa ntum Jisos bò le me enù wee n'yεeyi bonyii bò yaa nu ke Bojuu keen'yεeyi bó é bó elese fitele yì Klistu le, eyεeyi ten bó bò keceey. Ke fiεε fi me njemyi fin nu ε me mbiayte lo ke. Me njemyi ε è nu keceey.

⁸ Me ε mum ε no nshieele le bolemse ebunleè mondvuum e monciim, cawse ε è nu can yì yuule we yaa ton'yi shém kenεε cewkene ke. ⁹ Me nshieele ten le bokεε ejiise ndvú ê je yì len e yì dunçi n'wvum e, noo ê yì bonyii yene le è nu yì len e. Fo bó etuwci bikuu kenεε leese mwεem mvù bó kene bó ket-waa ke bigew e kè yeεle kenεε

1:18 4:14; 6:12; 1Kol 9:24-25; 2Tim 4:7-8; Jut 3 **1:19** 1:5 **1:20** 2Tim 2:17; 2Tim 4:14; 1Kol 5:5 **2:1** Efe 6:18-19; Fili 4:6 **2:2** Esl 6:10 **2:3** Tay 3:4
2:4 Esek 18:23; 2Tim 2:25-26; 2Bi 3:9 **2:5** Dito 6:4-5; 1Kol 8:6; Lum 3:29-30; 10:12-13 **2:6** Mak 10:45; 2Kol 5:15; Gal 1:4; Tay 2:14; 1Jon 3:16; Gal 4:4; Tay 1:3
2:7 1:11-17; Gal 1:1; 2:7-8; Efe 3:7; 2Tim 1:11 **2:8** 1Bi 3:7 **2:9** 1Bi 3:3-5

ejise ε ban, keene ndvú yi kenlum e ke. ¹⁰ Bó esu-utè ye yibo ε è nu bô gee di jee diewe bokene bô nu ε kocen keebunlee Nyo' le. ¹¹ Kpwoon keηke keenya ekole kew keeyeke lo n'yeyi, nu diuw tfu. ¹² Me mbaa nya je le kpwoon eyeyi bolemse keene ekeηke mvungay ê we jo bolemse ke. Wvú keηke keenu diuw tfu. ¹³ Fí nu nonen njefo è nu Adam wvú Nyo' to yawee bom, se bom iff. ¹⁴ E ke è yaa nu Adam wvú Satan to lelee ke. E nu kpwoon wvú bó to lelee ε wvú ηgoy nci Nyo'. ¹⁵ Naa no fi cim nu nonen, nu ε Nyo' nu ke eboyse kpwoon fele yí boom bô wvú boote le, fen é wvú ε mey ε no leeme yí fitele fi wvú lese yí Nyo' le, keηke keηkoηen, cee nce wvú yuule noo wvú keηke n'wvum e.

3

No nce bocee bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le keηke keenu

¹ Njeme mvu nu dvú ε wvú nu naa lo keceey. Njeme wvun nu le: E wee shieele kentaw keenu cee ekole ke kentaashε le, nu wvú shieele lemme ε è nu dijee. ² Cee ekole kentaashε ke bonyii bo mbee le keηke keenu wee wvú yaa keηke fiε fi bó ebaci wvú yí dvú le ke. Wvú keηke keenu dwee kpwoon mwaan, yaa gee mwεem kenduun e ke, kpawaci mwεem ntay, keηke n'wvum, fiisene bonyii bo

ghane le, kee keeyeyi bonyii. ³ Wvú keηke keenu wee wvú yaa wuu ke mbvuum ε mó koolle ke. Wvú keηke keenu nyεkeey bô bonyii yaa cewkene ke, yaa waale waa ke, yaa keηke shiee yí bigew e ke. ⁴ Wvú keηke keenu wee wvú kee keetaa fô yew ye le ntay, gee ε boom bew yuuke wvú le yí fiε le ficii, wvumte wvú. ⁵ E wee nu se wvú kee keetaa fô ye yew e ntay, é wvú ke eghan neε se keetaa fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Nyo' le? ⁶ Ke wvú keηke keenu wee wvú bee banke lo è no nu wee mbee ke. E wvú nu wvuwε wee, é wvú ke ene sekemew emum ebensee ye, ke ene eley ηgew diewe wvu dewle le. ⁷ Wvú keηke ten keenu wee wvú bonyii bo ekfun yene ten le è nu wee wvu leη. Efuw ke nonen, é wvú ke ene ejo ê ketam ke dewle le eshoose ekole kew.

No nce bonyii bô fici gee dilemme ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente, keηke keenu

⁸ Bonyii bô fici gee dilemme ê kentaashε ke bonyii bo mbee le ente keηke ten keenu bô keηke kenje ke leη. Ke bó keηke keejemyi díew fiε ke, yaa nu bô nu ε nya bikuu bibole ê mbvuum ke, yaa nu bonyii bô kuηke ke ε è nu sew ke. ⁹ Bó keηke keejici kenyile ke fiε fi Nyo' nu ε dunje wase ê beene ekumε mbee le, leeme yí dvú le ε fiε yaa saake bó fô fitele le ke. ¹⁰ E

bo se gee bó yî lemme le, nu ε bó κηηke keeyaw emom bó. Ε bó dioo ε duηce le κε bó κηηke jay κε, é bó emum egee bó é bó elemte diewe bonyii bò fici gee dilemme ê kentaashe ke bonyii bo mbee le ente. ¹¹ Bokε' bobole κηηke ten keenu bò κηηke kenje ke ληη, yaa kunsene mvunηkunsen κε. Κε bó κηηke keegeè mwεem kenduun e κε. Bó κηηke ten keeleemè yî keceey e yî fiεε le ficii. ¹² Wee wvù fici lemte lemme ê kentaashe ente κηηke keenu dwee kpwoon mwaan. Ε wvù κηηke ten keekee keetaa fô boom bew bô fô yew ye le ntay. ¹³ Bonyii bò fici lemte ê kentaashe ente ké lemte ntay, κηηke diee di baay fô bikuu bibole, no nu ten se nfan ekume fitele fi bó lese yî Klistu Jisos e.

Fiεε fi kuuke baay fi è nu fi mbee wesebeene le

¹⁴ Me n'yene le é shεete wase caan é me ento en'yen wo le. Geenεn ε me saanηe mwεem mvun fô wo le wvu le, ¹⁵ é me ne lo è no ndvuyte, é wo ekee no bonyii κηηke keege mwεem ente jo yew yî yi Nyo' yî è nu kentaashe ke bonyii bo mbee le bo Nyo' wvù κηηke nshii le. Kentaashe kin nu kfuy bô kenffuy kè jici keceey e. ¹⁶ Fiεε nu dvù ε fi kuuke naa baay. Ε fiεε fin nu fi to shee nu ê kenyile le ekume mbee wesebeene wvù beene jemyi, ε Nyo' ε ge wase beene ε kiεε. Fiεε fin nu le:

Wvù to nu ε duηce ekole kew yî nyam ye wee wvu wum e.

Keyoy ke Yuule to nu ε bense wvù.

Bonceendaa bo Nyo' le to nu ε yen wvù le.

Bó to nu ε fewce ekume wvù ê bitum bicii.

Bonyii to nu ε lese fitele yî ye le won tfuu.

Bó to nu ε jo wvù ε wvù ben we ley bvukuke le.

4

Ekume bonyii bo n'yeyi le bo mbiaye

¹ Keyoy ke Yuule jemyi lo teyey le è nu ke enu kefew kemew e, é bonyii bomew ecine mbee le eyuuke wase mwεem ε è nu ê biyoy bì leele bonyii noo bon'yeyi bo bonceendaa bo dewle le. ² Ε bon'yeyi ban nu ke etoo can bonyii bò ghane buwsee bonyii mbiayte mbiay, ε mvuntelem mvubole ε cife wase κε diewe bó ton ε è nu bô kento. ³ Bó nu ke ekane le fo bonyii etaashì bvujen, bô le fo wee edieè kfuu mwεem mvumew κε. Ε mwεem mvun nu ε Nyo' to fe le bonyii edieè, ε bonyii bò κηηke mbee bvuu kee keceey dioo diee no nyaa keyoone ê Nyo'. ⁴ Fiεε ficii fi Nyo' to feleε nu ε fíjee, ε fimew yaa nu dvù fi wee etune é wvù fen ε fiisen bô keyoone ê Nyo' κε, ⁵ njefo njeme wvù wvu Nyo' bô bunle nu ε ge wase fí ε no yuule.

Waa lemme wvu Klistu Jisos wvù jee

⁶ Ɛ wo duŋci mwεεm mvun ê boom bo bwee wesebeene le, é wo enù wee lemme wvu Klistu Jisos wvù jee wvù nu ε bó ε kuuse bô diεw Nyo' yì nu εkumε mbee bô n'yεεyi wvù jee wvù wo bii wvù le. ⁷ Fo wo ekeŋke naa lo fiεε keege bô mvumaŋgaan mvu εcici mvù nu sε mvù keŋke fiεε keege bô Nyo' ke. Yεεyε ekole kuw keecee nce ε è nu wvù Nyo' gomte. ⁸ Keedvumte ndvum yaci ye keŋke ke sεw fô wee le. Geenεn ε keecee ε è nu nce wvù Nyo' gomte keŋke sεw fô wee le ê jé le yicii, njefo fifin keŋke sεw yì nshii wvu keseen e, bvuu keŋke yì nshii wvù too le. ⁹ Njeme wvun nu naa keceεy, ε è nu njeme wvù nu ε kocεn wvù wee ebee wvù le sε kemaŋεn. ¹⁰ Ɛ nεε fiεε fi bese famte εdien yì lemme din e njefo bese nu ε leke bvufee bvuseεe bvucii yì Nyo' wvù keŋke nshii le. Nyo' nu Mboyse bonyii bocii, εfey mvunciim bonyii bô nu ε bee wvù le.

¹¹ Ɛ yεεyi bonyii bô mwεεm mvun gayte ε bó gee mvù. ¹² Fo wo ecinε é wee ejòò wo εkuse le njefo wo bεε wan caan ke. Ɛ nù kenfewsεn fô bonyii bo mbee le ê je yì wo jemyi jó bô yì nce wo le, noo keŋkoŋεn kè wo keŋke le, noo fitele fi wo lese yì Nyo' le, noo je yì wo gεεle ye yo jó ε yì yuule le. ¹³ Nya ekole

kuw keetaanke Nwa' Nyo' ê bonyii ya le, ebvuu efewci diεw Nyo', eyεεyi ten bó egeŋ ebuy seke me ŋke ento. ¹⁴ Fo wo elan nnya yo ke. Nnya yin nu yì bó to nyaε ê wo seke ŋgoò bocee bikuu bi kentaashε ke bonyii bo mbee le to gεεεε can yibo yì yo le jemyi ê wo we diεwε bonyii bo ntum Nyo' le. ¹⁵ Nya ekole kuw ê mwεεm mvun, egeè mvù mvunciim ε bonyii bocii yene ŋεnfwe wo le. ¹⁶ Ɛ yenè bô ekole kuw noo bô n'yεεyi wo. Ɛ jici dvù ntay wvu le no wo gee nonεn, é wo ke eboyse ekole kuw, eboyse ten noo bonyii bô yuuke fiεε fi wo jemyi.

5

Ntefe no Timatio egeè bô bonyii bo mbee le

¹ Fo wo ke dioo jemyi fiεε ê wee wvu ŋgaywee no wamene lo wvù ke. Geenεn tefe lo wvù ke diεwε ico le. Ɛ joò cubonyii diεwε boom bo bwoo le. ² Ɛ joò ten bokεnε bo ŋgaybonyii diεwε bobwoo le, ejòò ŋgon bokεnε diεwε jéme yo le, etaalè bó ê je yì yuule le.

No è nulo é kentaashε etaale fô bokε' bo bonkfu le

³ Ɛ taalè fô bokε' bo bonkfu le bô è looci nu bô yaa keŋke ke wee wvù taale fô bó le ke. ⁴ Geenεn, é kpwεε ŋkfu keŋke boom, keŋεε boom bo boom e, é wo cinε ε bó yaw yεεyi keege lemme dibole di mbee

le, wvu ε bó etaale ten fô bobwee bobole κενεε fô bo'icee bobole no bó to taale fô bó le. Fifin nu fiεε ε fi ε kocen ê Nyo' εjise. ⁵ Kpwεε ηkfu wvù looci nu kpwεε ηkfu wvù yaa bvuu κηηke wee wvù taale fô wvù le, nu ε wvù taale κε wase fwe ε è nu yî Nyo' le, bunlee sekecii beele fô Nyo' le entan bô εmvunsheen. ⁶ Geenε, ε kpwεε ηkfu wvù ghane fiew diee ε è nu ekole kew, nu ε wvù ε kpwe κε wase naa no wvù cim bεε lene ê we. ⁷ E jemyi mwεem mvun ê bó, wvu le fo bonyii ke enε ebaci bó. ⁸ E wee nu sε wvù taale fô kfuu diew e, εfey mvunciim fô ye yew e, tu wvù nu ε tun wase nce wvù è nu wvu mbee. E didiε gee nu ε dí ε fo ε fey naa lo di wee wvù yaa nu κε wee mbee le.

⁹ Kpwεε ηkfu wvù è nulo é bó elese diee diew ηgoo bokε' bo bonkfu le bò bó efici bó κηηke keenu wvù nu ε buy wase bilim mbansoocaa, wvù to nu κε kpwεε diemsen mwaan, ¹⁰ ε è nu wvù bó kee lo le wvù κηηke gee di jee. Fi nu le: Wvù kuuse boom bew ê je yî jee le, fiisene botolo ê wvù yew, ε wvù ε cukε wase ten bikaa bi bonyii bò è nu bo Nyo' le, ε ficε bonyii bo ηγεω e, ε wvù ε nya ekole kew keegeε lemme di jee ê jé le yicii.

¹¹ Geenε, fo wo ebee keelese bokε' bo bonkfu le bò bεε boom bo caan ηgoo bò bó efici le κε, njefo é ye yibo ja ε κεω

ε no ηεyte, é bó emum edaaye ηkawma wvù bó to γεε ê Klistu, emum egomte keekase eγεν ê bolemsε bomew e. ¹² E bó ge nonεn, tu bó ε jo wase ηγεω yî bikuu bibole njefo bó nu ε ηgoy wase ηkawma wvubo wvu fwe. ¹³ E keebvuu ebise fó nu, é wo lese bó ηgoo le, é bó enε enu wase bonyii bò shee laame lo, gbwayte yew bonyii le danjsene. E è yaa mεy κε le bó nu eshee laame lo κε, bó nu ekunsene ten mvunηkunsen, leese dew fô mwεem mvu bonyii le, jemyi mwεem mvù bó yaa κηηke keejemyi κε. ¹⁴ Nonεn me ε no nteete bokε' bo bonkfu le bò bεε boom bo caan le bó ekase eγεν etaashe bvujen bô bolemσε bomew, eboo boom, etaalè fô yéw yibole, fo wee bvuban ke enε eβεε ejim jodvu ebeete bó diee disεebeene. ¹⁵ Me ηgayte nen njefo bonyii bomew bó le nu ε jay wase je ε tu ê keba ke Satan e. ¹⁶ E kpwoon wvù è nu wee mbee κηηke bokε' bo bonkfu le ê kfuu dibole, é wvù nu fici bó, wvu le fo kentaashe ke bonyii bo mbee le etuule bvujite κε. E kí efici wase ε è nu bokε' bo bonkfu le bò looci nu εbonεbon.

Fiεε fi bonyii bo mbee le κηηke keegeε fô bocee kentaashe le

¹⁷ Bocee bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le bò lemte ntay nu ε bó κηηke keenyaa n'wvum bô mmawce ê bó ntay, εfey mvunciim bò

fewci ten diew Nyo' bvuu yeyi bonyii. ¹⁸ Bó keŋke keenyaà nonen njefo Nwa' Nyo' gayte le,

“Fo wo esûm diuw nyam seke yí leε egin ke.”

É fí bvuu nu ten le, “Wee lemme keŋke keekēŋke nlawma we.” ¹⁹ Fo wee ke eyuu eshomse cee ekole ke kentaashε le kemew ê wo, é wo emum ebee wvú le se bonyii ε leem bofεε kenεε botete ε ben jim nsaw wvudvu ke. ²⁰ É è nu wee wvú nu ε mey ke ε no gee kebefε gene dvú, é wo wamen wvú ejise jo bonyii bocii, wvu le keβεse efan.

²¹ Me njemyi fin ê wo fwe dvu Nyo' bô Klistu Jisos noo bonceendaa bô Nyo' nu ε baa le, wo egeè fiεε fí me ŋgayte fin yaa tuu dwen wee mvu ke, egeè fiεε yaa duŋci kejεεy jεεy ke. ²² Fo wo ebuwbuwè keεεε can yí wee le le wvú enù cee ekole ke kentaashε ke bonyii bo mbee le ke. Fo wo elese fiuw can fô kebefε ke wee mvu le ke. Geele ekole kuw ε kí eyuulè.

²³ Fo wo ebvuu ewuu ke ε è nu joo maan ke. É wuù ten fimmbvuum caan nje tee diuw bô no wo mooci ke cemceme baay nen. ²⁴ Bibefε bi bonyii bomew e ké no yen'yi naa baay duŋci le bó nu ε gbwe wase nsaw, ε bi bomew e ké jo naa kefew se yenε. ²⁵ É nu ke leŋleŋ no gee di jee di bonyii bomew e ké

no yen'yi. É dí cim baa yanŋen eyenε, tu ke dí nu ke emεy nyiime ke.

6

Nfwa wvù nu wee mbee eyuukè wee wvù keŋke wvú le

¹ Bonyii bocii bô nu ekuse jo kemmbuŋ ke bvunfaw e keŋke keenyaa n'wvum ê jé le yicii ê bonyii bô keŋke bó. Bó egeè nonen, wvu le fo bonyii ejemyi díew yí befe ekume diee di Nyo' le noo n'yeyi we-sebeene ke. ² Fo bonfaw bô bonyii bô keŋke bó nu bonyii bo mbee le emum ejoð bó ekuse le njefo bó bocii nu boom bo bwee wan e yí Klistu le ke. Bó keŋke keelemte lo fô bó le ntay fesene lo, njefo bonyii bô keŋke sew lemme dibole nu ε è nu bonyii bo mbee le ε bó koonke bó naa ntay.

Bonyii bo n'yeyi le bo mbiay e bô bvukuke bvu leŋ

É yeyi bonyii bô mwεem mvun, teete bó le bó egeè mvú. ³ É wee yeyi n'yeyi mvu jεεy yaa beŋe n'yeyi wvu leŋ wvù wvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo n'yeyi wvù kocine bô nce wvù Nyo' gomte, ⁴ tu mweten bensee ε è nu ye yi εcici yaa kee fiεε ke. Wvuwε wee cemte bô kencem ke bombew bô mvun̄kicen mvu díew e mvù too bô kendon̄ ke benεen noo diwaa noo díew yí befe noo keebiinene

bonyii κειηκε ηκpwawce wvù befe, ⁵ noo diuw wvu kumεεν εντελεη jo bonyii bô nu ε bvufee bvubole ε λεmlεm wase ε bó ε lase wase κεεεy e. Bó gee nonεν κpwaaake λε fiεε fi Nyo' le nu je mi yi bó nu ke ekuw jó.

⁶ Geenεν é wee cee nce wvù Nyo' gomte bvuu yuuke njon bô fiεε fi wvù κειηκε, tu è nu naa bvukuke bvu baay, ⁷ njefo beene to to ê won jan cancan, ε beene nu ke etu ke jim cancan. ⁸ Nonεν é beene κειηκε mwεεm mvudien bô ndvú, tu mvumvun nu ε kocεν fô beene le. ⁹ Geenεν bonyii bô gomte ε è nu bvukuke ké ley mmom e, jo ê ketam e, mum ley shiee mwεεm e nteen mvu keyuη e mvù too bô bonγew. Ε mwεεm mvun nu mvù ffûmte bonyii ηγew e ε è yaa nu wvu wεε κε. ¹⁰ Dikfuu di mwεεm mvù befe le mvunciim san ε è nu yí κειηκοηεν ke bigew e. Ε nu nje shiee wvu baay wvun wvù bonyii κειηκε fô bigew e wvù bonyii nteen nu ε jay wase je yí mbee wvubole, ε bon'yε mvuntelem mvubole bô mwεεm mvu nsase le nteen.

¹¹ Fô wo le Timatio, wo nu fiuw wee Nyo'. Ε lewtè lo fiuw mvumvun mwεεm. Ε taalè ε è nu keekειηκε nce wvu teytey noo nce wvù Nyo' gomte. Ε jici mbee wo le, κειηκε κειηκοηεν, kuule shém, κειηκε ten nce wvu nykeey.

¹² Ε diuù bvudiuw bvu mbee le bvù jee, jici nshii wvù μεy lo wvù bó to tenεε wo keeley wvù le, ε wo leem ê bonyii nteen fwe bô eben jim nsaw wo, ε wo jeme λειη εκume mbee wo.

¹³ Me ε mum ε no njemyi ê wo ejise jo Nyo' wvù nyaa nshii ê mwεεm mvunciim, noo ê ejise jo Klistu Jisos wvù to leemεε fwe dvu Bontus Baylet jeme fiεε fi λειη bô diuw we εκume εκole kew, ¹⁴ ηgayte λε wo egεεlè bonci ban, nù σε nlom ε fiεε yaa nu dvú fi wee ebaci wo yí dvú le egεν ebuy kefew kè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ke ebuynεν e. ¹⁵ Ε wvù nu ke ebuynεν ε è nu ê kefew ke λειη e, kè è nu ke eduηce Nyo' wvù bó bensee, wvù è μεy κε wvù wvù saake mwεεm mvunciim, nu Nfon bonfon noo Tata botata bocii. ¹⁶ Ε μεy κε wvù maηη wvù yaa nulo ekpwe κε, ε wvù nu ê n'yuw wvù è nulo wee saa ebence nceencee fó le κε. Wee ke baa yuu yεν wase wvù le, ε κε è nulo é wee eyen wvù le κε. N'wvum nu ê wvù, ε sa' ye nu yi μεy lo. Fí enù nonεν.

¹⁷ Ε dioo tu ê keba ke bonyii bo κpwaw e yí won wvun e, è jemyi ê bó λε fo bó ebenseè ye κε. Fo bó eleke bvufee bvubole yí κpwaw e wvù nulo ke ενε eka le κε. Bó eleke bvufee ε è nu yí Nyo' wvù looci tfuuke lo mwεεm mvunciim ê beene λε beene

eyuuke njon dvú le. ¹⁸ Bó egeè ε è nu mwεem mvù jee, é kpwaw wvubo enù mwεem mvù jee mvù bó gee. Bó eyene can yibo enyaa nnya yaa taale κε. ¹⁹ Yiyin nu je yì è nulo é bó egεεle ntfu fô bikuu bibole yí ntfuu le diεwε kenffuy kè tεmyi le, wvu le bó ejici nshii wvù looci nu nshii le.

²⁰ Timatio, è jicì κε fiεε fi bó nu ε gεε can yo le. Ε wεmte lo bonjeme bò yaa κεηke κε fiεε keege bô Nyo' noo bonjeme bo mvun̄kicεn e bò bonyii kpwaake le è nu bo bvufee le. ²¹ Bonyii bomew nu ε nε wase ε no kuηene mvumvun mwεem, ε nε ε jay je ê keba ke mbee wvubole. Tata ebuw ben bocii.

**Nwa' wvu bokaŋ
bofεε wvù Baul to
saŋεε ê
Timatio
Fiεε fi nu ê Nwa'
Timatio wvu
bokaŋ bofεε wvun
e**

Nwa' wvun nu wvu bokaŋ bofεε wvù Baul to saŋεε fô Timatio le. ε ηwa' wvun e nu ε è baay nu bontefe bô Baul nyaa ê Timatio diεwε wee wvù bô wvù lemte ε wvù fici wvù le. Wvù jemyi baay ekumε shém yì kuuleεn. Wvù nu ε tefe Timatio le wvù egeñè ke fwe bô lemme diew dî wvù lemte fô Jisos Klistu le bô fitele fimwaan, bô le wvù ejici ke n'yεεyi wvu leŋ wvù wvu saaka wvù jee bô wvu ê moŋkan mo moyvuum e. Wvù teete ten le wvù egeè lemme diew diεwε wee n'yεεyi le bô wee wvù ghane lo fewci diεw Nyo' le ntay naa é wvù cim yene boŋgew nεε, kenεε bonyii cim kicine wvù nεε.

Baul nu ε loocε ε jeme lo ê Timatio le wvù eyenè fô wvù ke enε elese kebo fô “bombew bo keyuŋ e bo εcici le ke” (2:23). Yì mwεεm mvun e mvunciim nu ε wvù ε tamcε Timatio le wvù ejo kenfewsεn yì nce wen e.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-2 Keŋkewce

1:3-2:13 ε Baul nya keyoone ê Nyo' ekumε Timatio bvuu yvuwse fitele fiew

2:14-4:5 ε Baul tefe Timatio

4:6-18 ε Baul jeme ekumε ekole kew

4:19-22 Kemεse

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu waa ntum Klistu Jisos yì ηkoŋ wvù wvu Nyo' le bii ηkawma wvu ekumε nshii wvù mey lo wvù nu yì Klistu Jisos e.

2 Me nsaanke ηwa' wvun fô wo le Timatio waa wεm. Wo nu fitele fiem.

Nyo' Ice bô Klistu Jisos wvù Tata wesebeene ebuw wo, ecam shen fô wo le, enya wo bô nyεkeey.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' ekumε Timatio bvuu yvuwse fitele fiew

3 Me ηké ηkumyi wo sekecii ê bunle yem e no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wvù me nlemte wvù le ε fiε yaa saake me fô fitele le ke no bo'icεm to lemte. 4 Me ηké ηkumyi ten misεm yì wo to shiwse seke bee wo to gawsene, ε jeŋ no yuu me εntaŋ bô εmvunsheen le me mbee en'yεn wo le, wvu le fitele fiem eyiŋsεn bô njoŋ. 5 Me ηké no ηkumyi ten mbee wo wvu keceey wvù wo keŋke. Mbee wvun to yaw bwee bwoo wvù Loys bô bwoo wvù Yunis no keŋke, ε me ηkee se kemaŋen le è nu wvù wvù wo keŋke keseen. 6 ε nεε fiεε fi me ŋgomte keentamcε wo le wo

ekase ekamse yî nnya Nyo' yî nu yî yo le, efieè yî dvù le diewε ηγuy e. Nnya yin nu yî wo to κηηκεε seke me nto ηγελεε can yem yî yo le. ⁷ Ε κεè λε Nyo' to baa nya keyoy ê beene ε è nu kè egee ε beene κηηκε nfan κε. Wvù to nya ε è nu keyoy ke mvunγay e bô ke κηηκονηεν e noo kè nulo ege é beene ekeè keekemsene bô bikuu bisεεbeene.

⁸ Nonεn, fo wo ewuumenè keejemyi ê bonyii bomew εκυμε Tata wesebeene κενεε εκυμε me wvù lemte ncaw nje ye κε. Geenεn è joò ten wo ηγεw yî saaka wvù jee wvun e bô mvunγay mvù Nyo' nya ê wo le. ⁹ Nyo' nu wvù to boysεε beene, tee beene λε beene enu bonyii bô è nu bew. Ke wvù to ge fifin ε è nu nje lemme dimew di beene to gee κε. Ε to nu nje kenseyse kew fô beene le, bô mbuwma we wvù wvù to buwεε beene dvù fele yî Klistu Jisos e ε è beε naa lo ε won η σε ke κεw. ¹⁰ Keseen nu ε bó ε dunçε wase mbuwma wvudvu ê beene no Mboyse wesebeene wvù Klistu Jisos nu ε to wase. Wvù nu ε ηgoy mvunγay mvu kpwe le, ε dunçε nshii wvù mey lo endan, bô λε ke wee bεε ke ebvuu ekpwe κε. Ε wvù ge mvù ε buy endan ε è nu bô saaka wvù jee. ¹¹ Ε nu saaka wvù jee wvudvu wvun wvù Nyo' nu ε baa me λε me enù wee nfewçε bô waa ntum Klistu noo wee n'yεεyi

wvudvu. ¹² Ε nu nje fifin wvù me n'yεne ηγεw wvù me n'yεne wvun nεn. Geenεn κε me η'wuumene κε, njefo me ηkee wee wvù me nu ε nlese fitele yî ye le. Ε me ηkee lo σε kemaηεν λε wvù nulo etaale κε fô fiεε fi me nu ε nya can ye le fin e,* egeη buy diuu di fokemεse le. ¹³ Ε bii κε tweη n'yεεyi wvù è nu wvu ληη wvù me nto n'yεεyεε wo dvù. No wo bii dvù nonεn eleesè κε fitele ε è nu yî Klistu le, κηηκε κηηκονηεν fô bonyii le kè è nu ke Klistu Jisos e. ¹⁴ Ε jici n'yεεyi wvu kecεεy e wvù bó to nyaε can yo le. Ε jici bô mvunγay mvu Keyoy ke Yuule le kè nu yî yese beene le.

¹⁵ Wo kee lo λε bonyii bocii bo ê keba kè Εsia le to nu ε lan wase me. Ε ηgoo yibole nu Figelus bô 'Emogenes. ¹⁶ Me nleke λε Tata ecam shen fô yew Onesifolus e. Wvù to ké no gee naa bokan e bokan e ε shém yem λεεtene. Wvù to baa wuumene me nje ncaw wvù me nu wvù le κε. ¹⁷ Ε nu seke wvù to fεσεε Lum jan, wvù to nu ε loocε gom lo me ke ghan yen me le. ¹⁸ Me mbunlee λε Tata ege é ke edioo enu diuu di fokemεse, é Tata ecam shen fô wvù le. Wo looci kee naa lemme dicii di wvù to lemεε fô me le ê kelaante kè Εfus e.

2

No è nulo é Timatio ediuu yî

1:7 Lum 8:15 **1:8** 2:9; Lum 1:16 **1:9** Εφε 2:8-9; Tay 3:5 **1:10** Jon 1:14; Tay 3:6; 1Kol 15:20, 55, 57; Ibu 2:14-15 **1:11** 1Tim 2:7 * **1:12** Kenεε λε, "... wvù nulo etaale κε fô fiεε fi wvù nu ε nya can yem e fin e", **1:13** 1:5; 1Tim 1:10
1:14 1Tim 6:20 **1:15** 4:16 **1:16** 4:19

fiε fi Nyo' le

¹ Timatio waa wεm, ε dioo tu fô wo, ε leemè ke temyi bô mvungay mvù Klistu Jisos nu ε buw wo dvú. ² Ε joð ten fiεε fi wo ké no yuuke ε me njemyi fwe dvu bonyii nteen leesè can bonyii bo len e bô nulo ke eyεεyi ten bonyii bomew dvú. ³ Ε joð ten wo ηγεω diεwe wee jem wvu len wvu Klistu Jisos e. ⁴ Κε wee jem ke dioo nu yî lemme diew e bvuu no leese εkolε fô mwεεm mvu bonyii bo ncεw e ke, njefo fiεε fi wvú taale yî dvú le nu keegeε fiεε fi cee εkolε we shieele. ⁵ Ε ε nu ke lenlen no ke wee wvù lewte kenlewte nulo ke elewte eso fiεε, se wvù lewte bii bonci bo kenlewte le ke. ⁶ Wee weε wvù lemte ten ntay nu wvù kenke keeyaw emom fiεε ηgoo mwεεm mvù wvù to jewyεε le. ⁷ Ε kpawci ekumε mwεεm mvù me njemyi mvun ε Tata ege ε wo ekiεε mvú mvunciim.

⁸ Ε kumyi Jisos Klistu. Wvù to nu ε buy yî kpwe le. Wvù to nu wee wvu ε kfuu di Nfon Dawe le. Ε nu wvù wvù me nfewci ekumε wvù ε saaka wem wvù jee le. ⁹ Ε nu nje saaka wvù jee wvun wvù me n'yεne ηγεω, nu yî boncaw e diεwe coon e. Geenεn, naa no me ncim nu yî boncaw e nonεn nu ε ke diew Nyo' nu yî boncaw e ke. ¹⁰ No fi nu nonεn, me ε mum ε no ηkuule shém yî fiεε ficii le nje bonyii bô Nyo' nu ε caw, wvu

ε bó ten ke ekenke mboyma yî Klistu Jisos e bô bvukuke bvù mεy lo. ¹¹ Njeme wvun nu naa keceεy, wvù nu le: Ε beene nu ε taashε ε kpwe beene ε bó, ε beene ke ecee ten beene ε bó. ¹² Ε beene kuule shém, ε beene ke esaake bvunfon beene ε bó. Ε beene ma lo wvù, ε wvù ke ema ten beene. ¹³ Ε beene nu se beene leeme yî diew yesebeene le, ε wvù emεy ke leeme yî diew ye le, njefo ke ε nulo ε wvù etun εkolε kew ke.

Wee lemme wvù Nyo' nu ε bee

¹⁴ Tamce bó bô mwεεm mvun, ebvuu ejeme ε bó fwe dvu Nyo' le bó elu bô mvunkeicεn mvu ekumε diεw. Κε mvú yaa fii wee ke. Mvú beete ke lo bô bonyii bô yeke mvú. ¹⁵ Ε momtè ntay keedunji εkolε kuw ε Nyo' ejise diεwe wee wvù Nyo' yεne le ε nu wvu len e. Ε nù wee lemme wvù yaa kenke ke fiεε fi wvù ewuumene yî dvú le, noo wvù jici keceεy ke diew Nyo' le ε je yi len e. ¹⁶ Ε wεmtè lo bonjeme bô yaa kenke ke fiεε keege bô Nyo', njefo bonjeme bodvu nu ege ε bonyii ecee ke ε è nu nce wvù yaa nu ke wvù Nyo' gomte gene dvú fwe. ¹⁷ Bon'yεεyi bobole bodvu nen'yi no nu ke diεwe kenkokεn kè diee ye wee gheεnke gene dvú le.

Ngoo bonyii bò yεεyi n'yεεyi wvudvu wvun nu 'Imenayus bô Filitus. ¹⁸ Bó nu ε cine wase je keceey e no bó leeme le mbuy wvu yî kpwe le nu ε jo wase bvudvuu. ε dioo ge nonen, ε befε bô mbee bonyii bomew. ¹⁹ Geenεn, kenffuy kè è lese Nyo' nu kè temyi, ε kí leeme ke fó. Kenffuy kin nu ε Nyo' ε sañ nciise we yî dvú le ε wvú nu le, “Tata kee bonyii bô è nu bew,” noo le, “Wee tfuu wvù bene diee di Tata le, keηke keecinε gee di befε le.”

²⁰ Yew wee wvu baay ké dioo nu ε shúw bô ηkáa noo mvunjom mvù nu dvú saa nu ke mwεem mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle keηεε kè baa ke. Mvumew ké no nu ten mvù bó kene bô bite noo mvù bó kene bô mbom. Mwεem mvun ké no nu ε mvumew nu mvù keηke lemme di kuuke, ε mvumew nu mvù keηke ke lo lemme di ncew. ²¹ Nonen, é wee bvuuushi can ye fô mwεem mvù keηke ke lo lemme di ncew e, tu wvú nu enu wase diεwε fiεε fi yew fi è nulo é bó ejoo gee lemme di kuuke dvú. Wvú nu enu wase wee wvù Nyo' nu ε ge le è nu wee wen. ε wvú nu wase wee wvù cεyte lo cee ekole we le wvú ejoo wen gee lemme diεwε di jee dvú sekeci. ²² Nonen, è lewtè lo fiuw nce nnyen wvù keghan ké no keηke le. ε taalè fiuw ε è nu keecee nce wvu teytey bô kekeηke mbee noo keηkonen bô nce wvu

nyεkeey no bonyii bô tenε ten diee di Tata le bô mvuntelem mvubole mvù yuule gee. ²³ Fo wo ekeηkè naa lo fiεε keege bô bombew bo keyun e bo εcici ke, njefo bó ké no too ke ε è nu bô diwaa. ²⁴ ε wee lemme wvù wvu Tata yaa keηke keewaale bô bonyii ke. Wvú keηke kekeηke ε è nu fitele fi jee fô wee le tfuu, nù wee wvù kee keeyεyi bonyii, kee ten keekuu shém bô bonyii. ²⁵ Wvú ké no nεci fiεε bô nyεkeey é bonyii bô kicine wvú. Wvú ké no nεci nonen bô ηkpawce wvu le è nelo é Nyo' efi bó é bó ekumen mvuntelem mvubole ekase ekee fiεε fi keceey, ²⁶ emum etee bvufee bvubole jim, elewte ebuy é ketam ke dεwle le kè wvú nu ε koo bó jó le bó egeε ε è nu fiεε fi wvú koonke le.

3

¹ ε keè le, è nu ke edioo enu ediuw yo fokemεse le, é mwεem mvù temyi ekooyi baay. ² Bonyii nu ke enε ekoonke ke wase ε è nu bikuu bibole, koonke bigew, bensee ye, dunçi ye, jemyi díεw yî befε ekumε bonyii bomew. Ke bó yaa nu ke ebvuu eyuuke bobwee bobole bô bo'icee bobole ke, yaa nyaa ke lo keyoone yî fiεε le, yaa keηke lo gee di yuule ke. ³ Ke bó nu ke ekeηke shen fô bonyii le ke, yaa leεshi ten bojay bo bonyii le ke. Bó nu ke ebeete bô εdiee ε bonyii, yaa nu ke lo é bó ejice

ye yibole ke. Bó nu ke ekeŋke gee di bemte, yaa koonke fiε fi jee ke. ⁴ Bó nu ke ekuule mvunaj yí bonyii le, cee nce wvu ncεwncεw, nu ε bó ε yinŋen bô kencake ye. Bó nu ke ekuonke ke ε è nu keediee bikuu bibole efey keekoonke ε è nu Nyo'. ⁵ Bó nu ke eduŋci le bó leeme yí fiεε fi Nyo' le, geenen bvuu tune mvunŋay mvu fiεε fi Nyo' le fidvu. ε wεmtè lo kfuu boba bonyii. ⁶ Bonyii ban bomew nu bò ghane leyte yéw bonyii le soo bokene bò wεeyi bò bibefe nu ε yike wase bó, bó ε no jeenke bii ke wase ε è nu shiee mwεem mvumew e. ⁷ Boban bokene nu bò ké no shee ke yeke n'yεeyi sekecii, geenen yaa nulo ke eyuu ekiεε fiεε fi è nu fi keceey ke. ⁸ No Janis bô Jambles to kicine Muses, nu ke leŋleŋ no bonyii ban kicine keceey ke Nyo' le. ε nu bonyii ε bvufee bvubole ε lemlεm wase, ε fitele fi bó duu le bó nu ε lese yí Klistu le nu mbiay. ⁹ Geenεn ke bó nu ke ege nonen egen ebuy ncejole ke, njefo keyuŋ kebole nu ke ebuy ke ten endan fô bonyii bocii le no ke Janis bô Jambles e to buyεε.

ε Baul tefe Timatio le wvú eleeme ke yí fiεε fi bó yεyεε wvú dvú le

¹⁰ Geenεn Timatio, wo kee wase ekumε n'yεeyi wεm bô nce wεm noo fiεε fi me nleke

bvufee yí dvú le. Wo kee ten ekumε fitele fi me nlese yí Nyo' le bô shém yí me ŋké no ŋkuule, noo keŋkonen kè me ŋkeŋke fô bonyii le, bô no me ŋké no momte yí fiεε ficii le ŋgene fwe. ¹¹ Wo kee ten bikaa bì bonyii to bone ê me ejim noo bonŋεw bem. Wo kee mwεem mvù to kooyεε bô me Antiok bô Ikonium noo Lista. Wo kee kfuu bikaa bì bonyii to bone ê me ejim. Geenεn yí bonŋεw ban e bocii nu ε Tata to boyse ke me. ¹² Fí nu lo keceey le wee tfuu wvù gomte kecee nce wvù Nyo' gomte diwεε wee wvù nu ε taashε wase bô Klistu Jisos nu ε bó nu ke ebone ke bikaa ê wvù ejim. ¹³ ε bonyii bò buwyi mwεem bô bonyii bo kenleema le, nu ε gee dibole nu ke efoo ke gene lo no bó leεle bonyii bomew leεle ten bikuu bibole. ¹⁴ Geenεn, fô wo le, è leemè ke ε è nu yí fiεε fi bó nu ε yεeyi wo dvú wo ε bee fí le bô fitele fiuw ficii. ε leemè yí dvú le njefo wo kee bonyii bô yεyεε wo dvú. ¹⁵ Wo to kew no kee mwεem mvù bó saŋ ê Nwa' Nyo' le beε naa wan caan e. Mwεem mvun nu mvù nulo etefe wo é wo ke ekeŋke mboyma fele yí fitele fi wo lese yí Klistu Jisos e. ¹⁶ Fiεε ficii fi bó saŋ ê Nwa' Nyo' le nu ε bvufee bvudvu ne fô Nyo' le. ε fí fici keeyεeyi bonyii dvú, duŋci bojay, neçi bonyii, yεeyi bonyii bô nce

3:5 Mat 7:15, 21; Lum 2:19-20; Tay 1:16
3:6 Tay 1:11
3:8 Ksm 7:11, 22; 8:3, 14; 1Tim 6:4-5
3:10 Lum 16:24; 1Tim 1:5
3:11 Lem 13:50; 14:5; 14:19; Mben 34:19; 2Kol 11:23-29
3:12 Mat 16:24; Jon 15:20; Lem 14:22; 1Es 3:3
3:14 2:2; 1Tim 1:10
3:15 Jon 5:39; Lum 15:4; 1Tim 4:13; 2Bi 1:21
3:17 2:21

wvu teytey, ¹⁷ wvu ε wee wvù è nu wee Nyo' enù ε wvù ε kpwεntεn, keηke fiεε ficii keegee lemme di jee dicii dvù.

4

Ε Baul tefe Timatio ε wvù egeè lemme diew ntaγ

¹ Me njemyi fin ê wo fwe dvu Nyo' bô Klistu Jisos wvù nu ke esaw bonyii bô bεε dvù bô bô kpweken wase. Ε me njemyi nje mbuynεn we wvù wvù nu ke ebuynεn noo nje bvunfon bwew ηgayte ε, ² è fewci diεw Nyo'. Ε fewci ke gene dvù, kenεε è nu kefew ke leη kenεε è baa nu ke leη. Ε dunçi bojay bo bonyii le, saakè bó, yvuwsè mvuntelem mvubole bô nyεkeey noo n'yεεyi wo. ³ Ε keè le kefew too lo kè bonyii yaa bεε ke eleeme yî n'yεεyi wvu leη e ke. Bitem bibole nu ke efuu keeyuuke wase ε è nu fiεε fimew jεey. Ε bó emum egom ε è nu bonyii bo n'yεεyi le bô nu eyεεyi wase ε è nu fiεε fi bó koonke keeyuuke. ⁴ Bó nu ke ecinε keeyuuke fiεε fi keceey e, ebvuyte wase gene ε è nu ê mvumanγγaan e. ⁵ Geenεn, fô wo le, è lewsè ekole kuw teytey sekecii, kuulè shém yî bonγew e, egeè lemme di wee wvù ghane lo fewci diεw Nyo' le. Ε geè lemme diuw dicii ntaγ.

⁶ Fô me le nu ε me nu wase keseen diεwε mbvuum e, ε

kefew kocine wase kè bó nu ejo me ege dvù diεwε no bó ke fuu mbvuum yî ketan ke ncese le. Kefew kè me nu enjfulε nu ε kocεn wase. ⁷ Me nu ε ndiu wase bvudiuw bvù jee yî fiεε fi Nyo' le, ε nlewte kenlewte ε mεse, ε njice mbee wεm e ε mεy yî dvù le. ⁸ Ε kew yî keseen e nu ε bó ε γεε wase kefo kem ke bvunfon e kè è nu ke nce wvu teytey e. Kefo kin nu kè Tata wvù nu wee wvù saake bonsaw teytey nu ke ebon ê me εfa yî diuu di fokemεse le. Ke wvù nu ke ebon ke ε è nu kem maan ke. Wvù nu ke ebon ten ke bonyii bocii bô koonke le wvù ekase eto le.

Ε Baul see no mwεem nu ê keba kew e

⁹ Timatio, mome naa ntaγ keeyanγsen eto cekey ê me le. ¹⁰ Ε keè le Demas nu ε kon wase won wvu keseen wvun, ε lan me ε γεν Tesalonika. Klesens nu ε γεν Galeshia, Taytus ε γεν Dalmatia. ¹¹ Ε mεy ke Luk wvù embeη wvù nu bee wvù. Seke wo too, jo Mak ε ben ε wvù no too. Wvù nulo efici me baay yî lemme le. ¹² Tikikus nu ε me ε ntum wvù Efesus. ¹³ Seke wo too, jo kekum kem ke baay kè me nto ηγεκεε yew dvu Kabus ê kelaante kè Towas e. Ε too ten bô bonγwa' bem, efey mvunciim bô bó fe bô jéw nyam. ¹⁴ Aleksanda wvù tfuyte elame nu ε ge ηγew bô me ε è yaa nu wvu wεε ke.

Tata nu ke elaw wvú yî gee diew e. ¹⁵ Ε γενè τεν ben ε wvú. Wvú kicine saaka wvú beene fewci naa lo baay. ¹⁶ Yî nsaw wem e nu ε diuu di fwe di me nto nleemεε ê kebεη ke nsaw e nu ε wee to baa leem lo ê me εjim κε. Bonyii bocii to nu ε lewτε me. Fo Nyo' esaw bó yî fifiε le κε. ¹⁷ Geenεn, Tata to nu ε leem ê me εjim, nya me bô mvunγay keen-fewce saaka wvú jee ntay wvu ε bonyii bò yaa nu κε Bojuu eyuw saaka wvudvu. Nonεn wvú to nu ε bvuse me diuw bvule le. ¹⁸ Tata nu ke ebvuuse κε me can fiεε fi befε le ficii, ke eghan elese me bvunfon bwew bvu fowe le yî nyεkeey e. Beene etumtè moηkum mew sekecii σε ηka. Fí enù nonεn.

Bonγayma

¹⁹ Gayε Blisilia bô Akpwila le enya ê me. Gayε τεν yew Onesifolus e. ²⁰ Elastus to nu ε shεε Kolεn, ε Toofimus nu ε me nto ncinε wvú le Miletus ε wvú cemte. ²¹ Momε naa ntay keeto é kefew ke nffum wvú τemyi le σε κew. Yubulus ciinse ηγayma ê wo. Budens bô Linus noo Klawdia bô boom bo hwee wesebeene le bocii yî Klistu le ciinse τεν ηγayma. ²² Me nλεke le Tata etaalè fô keyoy kuw e. Wvú ebuw ben bocii.

**Nwa' wvù Baul to
san_{εε} ê
Taytus
Fi_{εε} fi nu ê Nwa'
Taytus wvun e**

Nwa' wvun to san Baul fô cuwee mvu le ε bó tenje le Taytus. Taytus to nu wee ketum kemew kè yaa nu ke ke Bojuu le, ε wvú to cinε nce won wvubole banke no nu wee mbee wvu Klistu. Wvú to lemte bô Baul, nu wee wvú fici wvú yí lemme diew di diew Nyo' le. Baul to san nwa' wvun fô cuwee wvun e ε wvú nu won wvú Klet e. Wvú to nu jó ε Baul ε cinε wvú le le wvú eshεε efici jó taale no lemme di kentaashe ke bonyii bo mbee le gene.

Baul nu ε tamce Taytus ekumε kenje kè bonyii bô nu bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le kenke keekenke. Wvú to jemyi ê wvú no wvú to yene ε bonyii bo Klet nteen kenke kenje ε è nu kè befe. Fiεε fi bii fó nu ε wvú teete Taytus no è nulo ε wvú eyeyi bonyii jey jey ê kentaashe ke bonyii bo mbee le.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-4 Kenkewce

1:5-16 Ekumε Bikuu bi kentaashe ke bonyii bo mbee le

2:1-15 Ekumε gee di bonyii jey jey ekenkè ente jo

kentaashe ke bonyii bo mbee le
3:1-11 ε Baul tefe Taytus
3:12-15 Kemese

¹ ε nu me wvù Baul, ε me nu waa lemme Nyo' noo waa ntum Jisos Klistu. Lemme diem nu keengee ε mbee bonyii bô Nyo' nu ε caw gene fwe, bô le bó ekeè fiεε fi kecey fi bii nce wvú è nu wvú Nyo' gomte le, ² emum etaalè fwe yí nshii wvú mey lo wvú Nyo' wvú nulo saa mbiay mbiay to kawεε ε won se ke kew e. ³ Kefew ke len to nu ε dioo kocen, ε wvú mum dunce diew ye endan fele yí diew ye yì me nfewci le, ε è to nya Nyo' wvú Mboyse wesebeene mvungay mvudvu ê me le me enfewci.

⁴ Me nsaanke nwa' wvun fô wo le Taytus. Wo nu waa wem wvu kecey yí mbee wvú è nu wesebeene bocii le. Nyo' Ice bô Klistu Jisos wvú Mboyse wesebeene ebuw wo, enya wo bô nykeey.

Lemme di Taytus to sheεεε Klet keege

⁵ Shiee wvú me nto ncin'yεε wo le Klet to nu le wo eshεε enele mwεem mvù nu ε lemlεm, ebvuu egeε bocee bintaashe bi bonyii bo mbee le bilaante le bicii ê je yì me nto nduncee ê wo le. ⁶ Wee keenu cee kentaashe nu ε wvú kenke keenu wee wvú yaa kenke ke fiεε fi bó ebaci wvú yí dvú le ke. Wvú kenke keenu dwee kpwoon mwaan,

ε boom bew nu bonyii bo mbee le, ε ε yaa nu bò bonyii ye ne ε bó ghanghanje lo kenεε temyi bikuu κε. ⁷ No cee εkolε ke kentaashe le nu wee lemme Nyo', tu κε wvú kenke keekεnke fiε fi bó ebaci wvú yî dvú le κε. Ke wvú kenke keedunji ye kenεε kenke shém yî ton'yεen kenεε nu wvú wuu mbvuum ε mó koole κε. Ke wvú kenke keenu wvú wamene bonyii kenεε wvú kuunke κε ε ε nu sew κε. ⁸ Wvú kenke keenu wvú fiisene bonyii bo ghane le, koonke fiε fi ε nu fi jee, gee mwεem bô bvufee, kenke nce wvu teyey, kenke nce wvú yuule, kee keejice ye ye le. ⁹ Wvú kenke keenu wvú jici n'yεeyi wvú ε nu wvu len wvú bó yeeyi wvú dvú ntay, wvu le wvú enyaa ntefe ε bonyii bii ε ε nu n'yεeyi wvú ε nu wvu len e, ebvuu etooshi ten bonyii bò kicine n'yεeyi wvudvu.

Bó ecilè n'yεeyi bonyii bo mbiay e

¹⁰ Me njemyi nen njefo bonyii nu dvú nteen bò temyi bikuu, bò jemyi díew yi ecici, læle bonyii, efey mvunciim ηgoo bonyii ba bò leeme κε ε bó kenke keetfuuse bonyii yew. ¹¹ Boban nu bonyii bò bó eban lo dew yibo, njefo bó ghane bvunse yéw bonyii yicii no bó yeeyi mwεem mvú bó yaa kenke keeyεeyi κε. Ε bó gee nonen ε ε nu nje bigew bi

ecici bì bó kuunke. ¹² Bonyii ban nu ε wee wvubo mvu kebεε wvú bó duu le ε ε nu wee ntum Nyo' wvubo to jeme wase ekumε bó gayte le, “Bonyii bo Klet ké no nu bonyii bo mbiay e sekecii. Bó nu lo nyám yi ηkpwaante yî befe, nu biwelencoy bì wuwte κε ε ε nu mwεem mvudien.” ¹³ Njeme wvudvu wvun ekumε bó nu lo kecεεy. Nonen ε looci tooshi lo bó dew yibole, wvu le bó ekenke mbee ε ε nu wvu len, ¹⁴ efey fo bó enya bikuu bibole eyuuke ε ε nu mvumangaan mvu Bojuu le, kenεε mwεem mvú bonyii bò nu ε tun mwεem mvu kecεεy mvú Nyo' gayte le bonyii ebii dvú le. ¹⁵ Bonyii dioo kenke mvuntelem mvú yuule, ε mwεem mvunciim no yuule fô bó le. Geenεn, bó dioo kenke mvuntelem mvú yiile se bó kenke mbee, fiεε saa enu dvú fi yuule fô bó le κε, njefo bonkpawace bobole bó je yî mvuntelem mvubole nu jó, nu ε befe wase. ¹⁶ Boba bonyii duu le bó kee Nyo', geenεn ε gee dibole kaa dunji le bó nu ε ma lo Nyo'. Nce wvubo nyene baay, ε bó temyi bikuu. Ke bó nu bonyii bò nulo ege naa lo fiεε fi jee κε.

2

Bon'yεeyi ekumε kenge kè jee

¹ Fô wo le Taytus, fiuw nu ε wo kenke keeyεeyi bonyii ε

è nu bô mwεεm mvù cem-
sene ê n'yεεyi wvu λη e. ² Ε
teetè bolemσε bô nu wase
ngaybonyii λε bó ejici ye yibole
yî fiεε le ficii, κηηκè n'wvum
fô bikuu bibole, geè mwεεm
diεwε bonyii bô κηηκε bvufee
le, κηηκè mbee ε è nu wvu λη,
κηηκè κηηκονηη ε è nu ke λη,
kuulè shém yî bonjεw e bocii.

³ Ε teetè τηη bokενε bô nu
wase ngaybonyii λε bó εκηηκè
κεηγε ε è nu kè duηci n'wvum
fô Nyo' le. Fo bó ekunsenè
mvuηkunsen κε. Fo bó enù
bonfaw bo mbvuum e κε. Bó
eyεεyi bonyii ε è nu bô mwεεm
mvù jee.

⁴ Nonεη, é bó emum eteete
ηγον bokενε no è nulo é bó
ekoηκε bole' bobole noo
boom bobole, ⁵ bvuu geè
mwεεm diεwε bonyii bô
κηηκε bvufee le, ceè nce wvù
yuule, tawtenè yéw yibole,
κηηκè mvuntelem mvù jee fô
bonyii le, yuukè bole' bobole.
Nonεη, wee saa ebvuu enu
dvù wvù nulo ejeme diεw yî
befe εκυμε diεw Nyo' κε.

⁶ Ε nu κε ληηληη no wo
nu ejemyi ê cubonyii λε bó
κηηκε keegeè mwεεm diεwε
bonyii bô κηηκε bvufee le. ⁷ Ε
duηci κεηγε kè jee yî fiεε ficii
fi wo gee le, wvu λε bonyii
eyenè beηene. Seke wo γεεyi
bonyii bô fiεε, ε wo lese fitele
fiuw ficii yî dvù le, no γεεyi
bô shiee, ⁸ ε njeme wo nu
wvu ληη wvù è nulo wee saa
εκηηκε fiεε fi befe keejeme

ente jodvu κε. Nonεη, é bonyii
bô kicine beene ewuumεηη
ηjefo κε bó κηηκε fiεε fi befe
keejeme εκυμε beene κε.

⁹ Ε teetè bonfaw λε bó enya
bikuu bibole ê bonyii bô
κηηκε bó, egeè fiεε ficii no bó
gomte λε bó egeè. Fo bó etfu-
usè fiεε dew yibole κε. ¹⁰ Fo
bó esoonkè mwεεm mvubole
κε. Bó κηηκε keeduηci lo ê jé le
yicii λε bó nu bonyii bo keceey
e. Ε bó gee nonεη yî fiεε
ficii le, é bonyii emum eyene
n'yεεyi wvu εκυμε Nyo' wvù
Mboyse wesebeene le, λε è nu
fiεε ε fi κηηκε ηjon.

¹¹ Ε γεεyi bó nonεη, ηjefo
mbuwma Nyo' keeboyse
bonyii nu ε to wase wvu
λε è nelo é bonyii bocii ke
eboy. ¹² Mbuwma wvun
γεεyi beene λε beene ecine
nce wvù yaa nu κε wvù Nyo'
gomte le, bô λε fo beene
εκηηκε shiee wvu baay yî
mwεεm mvu yî nshe le κε.
Λε beene eceè bô bvufee
bvuseεbeene fô bvucii, ceè
nce wvu teyηey noo nce wvù
Nyo' gomte yî won ηvun e.
¹³ Beene eceè nonεη, cεyηe
bvujonkε bvù beene taale fwe
yî dvù le bvù nu ke ebuynεη,
bvù è nu bvukuke bvu Nyo'
wesebeene wvu baay wvù è
nu Mboyse wvù Jisos Klistu
le. ¹⁴ Wvù to nu ε nya εκole
kew nje yese beene keesum
beene yî bibefe le bicii, keege
é beene eyuule, nu bonyii
bew bô κηηκε shiee wvu baay

keegee gee di jee.

¹⁵ Mvun nu mwεem mvù wo κηηke keeyεεyi bonyii dvú. Ε teetè bó, duηçì bojay bobole bô mvunγay mvunciim mvù wo κηηke. Fo wo ebee é wee ejin wo κε.

3

No è nulo é gee di bonyii bo mbee le enù

¹ Ε tamçì bonyii bo mbee le ε bó eyuukè bonyii bò saake wonη bô bò κηηke mvunγay ê bó we le. Bó egeè fiεε fi bó gayte, enù ε bó ε seyse keegee fiεε ficii fi è nu fi leη. ² Fo bó ejemyi fiεε fi befe εκumε wee κε. Fo bó ewaalè diwaa κε. Bó enù wεε, joo bikuu bibole fokuse fwe dvu bonyii bocii. ³ Ε kumyi le beene ten to shee gee keyuη, temyi bikuu, jayte je. Beene to nu bonfaw bo mwεem e jεy jεy mvù ye yesebeene to koonke, bvuu diee bikuu bisεεbeene. Beene to cee nce wesebeene κηηke κε ε è nu mvuntelem mvù befe bô kendonη ke benεen, ε bonyii bane beene ε beene bane ten bonyii.

⁴ Geenεn, ε Nyo' wvù Mboyse wesebeene ke dioo duηçε fitele fiew fi jee bô κηηκονηen kew fô beene le, ⁵ mum boyse beene. Ke wvù to boyse beene nje fiεε fimew fi leη fi beene to gee κε. Wvù to boyse nje shen ye fele yî ncukε wvù wvù to

cukεε beene ε beene κηηke mboo wvu fwε le, ε Keyoy ke Yuule kumεn beene ε beene no nu bonyii bo bofε κηηke nshii wvu fwε. ⁶ Keyoy ke Yuule kin nu ε wvù to loocε tfuw lo yî yese beene le fele yî Jisos Klistu wvù Mboyse wesebeene le. ⁷ Wvù to ge nonεn wvu le wen ebuw lo beene, ejo beene le beene nu σε jay, emum enu bondiela bew taale fwe keeke εκηηke nshii wvù meη lo. ⁸ Njeme wvù me njeme wvun nu naa lo kecεy.

Me nshieele naa le wo ejemyi ciise lo mwεem mvun ê bonyii, wvu le bonyii bò nu ε bee Nyo' le eyen le bó enya bikuu bibole keegee gee di jee. Mvun nu naa mwεem mvù jee baay, ε mvù too bô σεw fô bonyii le bocii. ⁹ Geenεn, è wεmtè bombew bo keyuη e, bô ediee ε bo'icee dikfuu yò bonyii ke she taanke. Ε wεmtè ten mvunκicεn bô diwaa di εκumε bonci bo Bojuu le. Ke mvumvun mwεem κηηke naa lo σεw κε. Ε nu mwεem mvu εcici. ¹⁰ Ε wee nu dvù wvù too bô κηηγawσηn, é wo jeme ê wvù. Ε wo jeme ê wvù kan mwaanη ε buy bokanη bofεε σε wvù lu, é wo cinε je ye le. ¹¹ Ε keè le wvuwe wee nu ε wvù ε cinε wase je yi leη e ε no bvuyte lo, ε nce we nu wvu kebefε, ε wvù ε lese wase εκole kew ηgew e.

3:1 Lum 13:1-7; 1Bi 1:13-17 **3:3** 1Kol 6:11; Efe 5:8 **3:4** 1:3; 2:10-11; 1Tim 1:1; 2:3; 4:10; Tay 3:6 **3:5** Jon 3:5; Lum 6:4; Efe 2:8-9; 5:26; 2Tim 1:9; 1Bi 1:3 **3:6** Lum 8:9-16; 1Kol 6:11; Gal 5:25; 2:13; Fili 3:20; 2Tim 1:10; Tay 3:4; 2Bi 1:11; 1Jon 4:14 **3:7** Lum 3:24 **3:9** 1:10-16 **3:9** 1:14; 1Tim 1:4 **3:10** Mat 18:15-17 **3:12** Kolo 4:7-8

*Njeme bô bonḡayma bo
fokemεse*

¹² Me nu ηke enciinse Atemas kenεε Tikikus fô wo le. Wvú ke dioo ε to, ε wo mom naa ntay keeto fô me le Nikobolis. Ε nu jó jò me nu ε nseyse ε me nu ηke enu yî kefew ke nffum wvù temyi le. ¹³ Momε naa ntay keeficε Senas wvù wee wvù looci kee bonci, bô Abolos yî lene dibole. Momε eyen ε bó nu ε kenke ficε ficii fi bó shieele. ¹⁴ Bonyii bosεεbeene ten kenke keeyεεyi keenya bikuu bibole keege dilemme di jee, wvu le è nulo é bó efici yî mwεεm mvù nu shiee le ε bó eficε le. Fo bó enù ke lo εcici ke.

¹⁵ Bonyii bocii bò nu fen bee bó ciinse ηḡayma ê wo. Gayε bonyii bo mbee le bocii bò koonke beene. Nyo' ebuw ben bocii.

**Nwa' wvù Baul to
san̄εε ê
Filemun
Fiεε fi nu ê Nwa'
Filemun wvun e**

Filemun to nu wee Klistu, ε è nelo enu ε wvù to nu wee kentaashε ke Kolose. ε to nu wee ε bó kee wvù ntay. Wvù to ken̄ke nfa ε bó teje le Onesimus. ε nfa wvudvu ke nε lewte mum gen̄ buynen̄ yî Baul e yew ncaw e. ε Baul ke ge ε Onesimus mum tu wee Klistu.

Nwa' wvun nu ε Baul to san̄ fô Filemun e keelekε le wvù ekase ejo Onesimus é wvù el-entè wvù le no wvù to shee lemte. ε Baul mum ciinse Onesimus fô wvù le lekε le wvù elεeshε fiεε fi wvù to gee efiisen̄ wvù wase diεwe waa bwee yî Klistu le.

Bikuu bi mwεem e ê ηwa' wvun e

1-3 Ken̄kewce

4-7 ε Baul bense Filemun

8-22 ε Baul lekε le Filemun efiisen̄ Onesimus

23-25 Ngayma wvu fokemese

1 ε nu me wvù Baul, ε me nu yî ncaw e nje me nu wee Klistu Jisos. ε nu bee waa bwee wesebeene wvù Timatio. Me nsaan̄ke ηwa' wvun fô Filemun wvù nsaa yesebeene shém wvù bee bó lemte yî fiεε le fimwaan̄, ² noo fô Afia wvù jeme yesebeene le, bô Alkibus

wvù beene ε bó diuu yî fiεε le fimwaan̄ diεwe bonyii bo jem e, noo fô kentaashε ke bonyii bo mbee le kè taashi ê wo yew e. ³ Nyo' Icee wesebeene bô Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonen̄, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù leεtene.

ε Baul nya keyoone ê Nyo' nje Filemun

⁴ Filemun, me ηke ndioo mbunlee sekecii en̄kume wo, no nyaa ke ε è nu keyoone ê Nyo' wem̄ ekume wo, ⁵ njefo me n'yuuke no wo nu ε lese fitele yî Tata Jisos e, ε no koon̄ke bonyii bô è nu bo Nyo' le bocii. ⁶ Me ε no mbunlee le no wo nu ε lese wase fitele yî Jisos e, ben ε bonyii bo Nyo' le ε no nu yî kentaashε le, fifin ege é wo emese ekiεε mwεem mvù jee mvunciim mvù è nu mvuseεbeene bô nu ε taashe bô bo Klistu. ⁷ Waa bwεem, kfuu ken̄kon̄en̄ kè wo ken̄ke fô bonyii bo Nyo' le, gee ε mvuntelem mvubole leεtene, nu ε ge me ε no n'yuuke njon̄ baay, ε fitele fiem̄ ten̄ yvuwse.

ε Baul lekε Filemun ekume Onesimus

⁸ Fiεε fimew ε mum ε no nu dvù fi me nshieele le wo ege, ε è be nulo é me engay lo bô mvungay mvù me ηken̄ke diεwe wee Klistu le le wo ege.

⁹ Geen̄en̄, nje ken̄kon̄en̄, me nu en̄ku lo can ê wo. Me wvù Baul nu wase ηgaywee, ε me mbvuu nu yî ncaw e keseen̄ nje saaka wvu ekume Klistu Jisos. ¹⁰ Me ε no ηkule can

ê wo ekumε waa wem wvù Onesimus wvun. Me nto njo wvù waa wem e yî mbee le nu yew ncaw e fεn. ¹¹ Fwele to nu ε wvù nu fiεε fi εcici fô wo le. Keseen wvù ε no looci wase nu naa wee fô bee wo le bocii.

¹² Me ε no ntfuuse wvù jim fô wo le keseen. Wvù looci nu fitele fiem. ¹³ Me ηkoonke le ê be nulo é me enγεε wvù mbew yem e é wvù etaale fô me le fô bvudvuu bwuw e no me nu yî ncaw e fεn nje saaka wvù jee wvu ekumε Jisos. ¹⁴ Geenεn, me ε n'yεn le ke è nulo é me enγε fiεε diεwε fifin e se wo kee fó ke, njefo ke me ηgomte le lemme diuw di jee di wo gee fô me le enù ke diεwε me ηkane lo wo ke. Me ηgomte le fi enù no fitele fiuw nu ε bee.

¹⁵ Sekemew ε Onesimus to ne ê wo εjise yî kefew e caan nen, le wvù ke dioo ε tu jim, é ben ε wvù emum enù wase kemakaa, ¹⁶ ε wvù yaa bvuu nu nfwa ke, ε wvù fele wase nfwa. Wvù nu wase waa bwoo shém yî Klistu le, ε wvù nu ten fô me le baay se ge fô wo le, no wvù nu wee wo lemme bvuu nu wee Tata. ¹⁷ Nonεn, é wo fεn nu ε yen le bee wo nu yî kentaashε le, é wo fiisen wvù no è be nu me é wo efiisen. ¹⁸ E è nu le wvù to nu ε jay fiεε fô wo le, kenεε le, wvù kenke fioo ben ε wvù, é wo γεε ê diee diem e. ¹⁹ Me nsaanke fin ε è nu bô kebo kem le, “Me wvù Baul nu ηke enlaw.” Me njemyi nen ε ke shiee nu dvù wvù

me nshe nseηe lo le, wo ten kenke fioo bee wo ke. Nshii wvù wo kenke keseen nu nje me. ²⁰ Nonεn waa bwεem, fiεε ke me njefo bee wo nu bonyii bo Tata le. Geε nonεn nje kentaashε ke bee wo le yî Klistu le é ye ejon me. ²¹ Me nsaanke ê wo nen, ηkee naa ntay le wo nu ebee keege fiεε fi me ηgayte, ε wo nu dioo gee, ege naa efesen lo.

²² Keebvuu bise fó, seyse bvudvuu bvu nce le ê me, njefo me ntaale fwe ηkee le Nyo' nu eyuw bunle yene eci-inse me fô ben e.

Ngayma

²³ Ebaflas wvù nu bee bó yî ncaw e fεn nje saaka wvu ekumε Klistu Jisos, gayte wo le. ²⁴ Maaku, Alistakus, Demas noo Luk bò bee bó lemte yî kentaashε le, gayte ten wo le. ²⁵ Tata Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn kew é kí efici biyoy binεn.

Nwa' wvù bó to sanεε

ε̂
Bo'ibulu
Fiεε fi nu ε̂ Nwa'
Ibulu wvun e

Kε beene looci kee wee wvù to sanεε ηwa' wvun kε, geenεn ε beene kee le bó to san fô bonyii bo Klistu le bò nu Bo'ibulu. Bo'ibulu nu diee di Bojuu le dimew. Bó to san keege le Bojuu bò to nu ε lese wase fitele yî Klistu le emεy kε eleeme yî dvú le, naa no bongew to cim too fô bó le jé le jé le. ε to nu ten keege é bó ekiεε le monkan mo monfem mò Jisos to dvú kenke mvungay fele mo moyvuum. Bó to san ten keetefe bó le bó ekeè le fiεε fi Nyo' nu ε kaw bonyii dvú nu ε ke fi yaa nu ke esoy kuse kε. Bó nu ε dunce le mwεem mvù Klistu wvù Waa Nyo' nu ε to dvú fele mvu bonyii bo ntum Nyo' bo fwele le, njefo mvubole to nu kε lo binjinjin, ε Klistu ε to wase bó mwεem mvù è nu mvu keceey.

Bikuu bi mwεem e ε̂ ηwa' wvun e

- 1:1-3 Klistu looci nu wunte Nyo' keβεε
- 1:4-2:18 Klistu fele bonceendaa bo Nyo' le
- 3:1-4:13 Klistu fele Muses bó Yoshua
- 4:14-7:28 Klistu nu cee ncese wvù fele bocee ncese bocii
- 8:1-9:28 Monkan mò Klistu to dvú fele mo moyvuum

10:1-39 Ncese wvù Klistu to geε fele boncese bocii

11:1-12:29 Ekumε keeese fitele yî Nyo' le

13:1-25 Ntefe wvu fokemese

Nyo' nu ε jeme wase ε̂ beene ε̂ è nu diuw Waa we le

¹ ε to shee nu fwele, ε Nyo' jemyi ε̂ bo'icee bosεεbeene dew bonyii bew bo ntum e bokan e nteen bó ε̂ jé le jεεy jεεy. ² Geenεn, è dioo nu εdiuw εyan yo fokemese le, wvù ε jeme wase ε̂ beene ε̂ è nu diuw Waa we le. ε nu Waa we wvun wvù wvù nu ε geε le wen nu ke enya fiεε ficii can ye le é wvù esaakè. ε̂ è nu wvù wvù Nyo' to bomeε won bó fiεε ficii can ye le. ³ N'yuu Nyo' lawkene yî ye le, ε wvù nu wunte Nyo' keβεε. ε nu wvù wvù gee ε εbule bó nshe se nu dvú. ε wvù gee ε̂ è nu bó diew ye yî kenke mvungay e. Wvù to nu ε man bibefe bisεbeene. No wvù man nonen mum ben we shii ε̂ εbo ke εceey ke Nyo' Bvukuke le.

Waa Nyo' kuuke fele bonceendaa bo Nyo' le

⁴ Fí ε mum ε no nu le Waa Nyo' kuuke naa baay fele bonceendaa bo Nyo' le, kε lenlen no diee di Nyo' teje wvù dvú kuuke naa ten baay fele dibole. ⁵ Beene kee le wvù kuuke lo njefo kε nceendaa Nyo' mvu nu dvú wvù Nyo' ke nu ε yuu wase gay ε̂ wvù le, "Wo nu Waa wεm,

ε εβεν nu ε me ε ηgay wase le
me nu Ico” κε.

Ξ κε mvu nu dvú wvú wvú
ke nu ε yuu wase jeme εκυμε
wvú le,

“Me nu ηke enu Ice,

ε wvú nu Waa weμ” κε.

6 Ξ to nu kefew kè Nyo' to
nu keetum Waa we wvu fwe
wvun yí won wvun e, ε wvú
gay le,

bonceendaa bowene bocii
ewvumtè wvú.

7 Ξ fiεε fi Nyo' to jemyεε εκυμε
bonceendaa bew nu le,
wen gee ε bó nu diεweε fwefwe
le,

gee ten ε bó bò nu bonyii
bowene bo lemme le
nu diεweε elem ε ηguy e.

8 Ξ dīoo tu fô Waa we, ε wvú
gay le,

“O Nyo', wo nu ke eshii yí
kawla wo le esaake
sekecii σε ηka.

Nce wvu teyey nu ke enu
ketoome ke bvunfon
bwuw e.

9 Wo koonke ε è nu fiεε fi
teyey, bane fi befe.

Nonεn me wvú Nyo' wvú nu
Nyo' wo

ε mum ε mbense wo ε nfey
ηgoo yo,

no me nu ε n'yefe wo bô
nsusu bonfon yí è nu yí
bvujonke.”

10 Ξ wvú bvuu jeme ten ê Waa
we le,

“Tata, è nu wo wvú to bomεε
nshε fonkεw,

ε mwεεm mvunciim mvú nu
we nu lemme di εbo
kuw e.

11 Mwεεm mvun nu ke eka,
geenen é eshεε κε wo.

Mvú nu ke eyvumen diεwe
ndvú le.

12 Wo nu ke ekεwe mvú diεwe
kekum e.

Mvú nu ke ekumen diεwe no
ndvu ké kpwe ncom.

Geenen wo nu ke emey κε nu
no wo nu.

Κε bilum biuw nu ke eyuu
eka κε.”

13 Ξ nu nceendaa Nyo' mvu
wvú la wvú Nyo' ke nu ε yuu
wase gay ê wvú le,

“Shiile ê εbo kem ke εceey e,
egen ebuy kefew kè me nu
ηke enjike

bonyii buw bo bvuban e ê wo
ejise

diεweε kedvuushεε ke bikaa
biuw e,

é wo etome bikaa yí bó le?”

14 Bonceendaa bo Nyo' le ban
nu κε lo biyoy bì lemte Nyo'
le, ε wvú tumte ε bí ghane
fici bonyii bò nu ke ekenke
mboyma.

2

*Fo beene emwase mboyma
wvú Jisos to ghane fewci
εkume wvú ke*

1 Fí ε mum ε no nu le
beene kenke keegeεε bvufee
naa ntay yí fiεε fi beene to
yuwεε le, wvu le fo beene ke
ene ebvuyte lo κε. 2 Beene
kpwaake le, é bontum bò
bonceendaa bo Nyo' le to
teete fwele to nu fiεε ε fí
temyi naa baay, é wee ké
enjgoy mvu kenεε etun keege
no bó gayte, é mweten kenke

nlawma wvudvu ke leŋleŋ, ³ é ke ege la é beene enu se bó ε yen ηgew fen ε beene ε jo mboyma wvù kuuke wvun ke lo ncεw? Mboyma wvun to yaw Tata Jisos no fewci ekume wvù, ε bonyii bò to yuweε no wvù fewci ke mum tom ten keceey kedvu no bó to fewci é beene. ⁴ E Nyo' ten to nu ε tom bò mwεem mvù dunji mvungay mvu mwew noo binghaw bi mwεem e noo mwεem mvu diuw wvù yumεen e mvù bó to gee. E wvù bvuu gawce nnyá Keyoy ke Yuule no wvù to shieele keetom dvù.

Jisos nu wee wvù nu ε ceε je mboyma fô beene le

⁵ Nyo' to baa gee won wvu fwε wvù bese fewci ekume wvù wvun le è nu ke esaake bonceendaa bew ke. ⁶ Bó nu ε sanj bvudvuu bvumew e é Nwa' Nyo' le ekume saaka wvun le,

“Wee wvu wum nu naa la wvù wo kpwaake ekume wvù?

Waa wee wvu wum nu naa la wvù wo keŋke shiee we?

⁷ Yí kefew e nen caan nu ε wo to ge ε wvù no nu yí bvudvuu le

ε bvù nu ekuse jo bvu bonceendaa buw e.

E wo ke ghaa wvù ε wvù no keŋke bvukuke bò n'wvum.

⁸ Wo nu ε gee mwεem mvunciim ekuse jo wvù, wvù ε no saake.”

No Nyo' to gεkeε mwεem mvunciim ekuse jo wee wvu wum, fiεε fimew baa bvuu nu dvù fí nu se fí nu é wvù ekuse ke. Naa no fí cim nu nonen, nu ε ke beene yene wase le mwεem mvunciim nu é wee wvu wum ekuse ke. ⁹ Geenεn Jisos nu wee wvù beene yene le yí kefew e nen caan nu ε Nyo' to ge ε bvudvuu bwew no nu ekuse jo bvu bonceendaa bew e. E Nyo' ke bense wvù ε wvù no keŋke bvukuke bò n'wvum njefo wvù to nu ε yen ηgew kpwe, wvu le wvù ekpwe kpwe wee tfuu nje mbuwma wvu Nyo' fô bonyii le. ¹⁰ E nu Nyo' wvù ge mwεem mvunciim, ε mwεem mvunciim nu mwew. No wvù to gomte le wen nu ke ejo bonyii bocii bò è nu boom bew é bó eley bvukuke bwew e, ε fí mum no nu naa leŋ le wvù ege é Jisos eyen ηgew wvu le wvù enù ε wvù ε kpwenten ε gen ε mεse wee wvù eceε je mboyma fô bó le. ¹¹ Wvù wvù Jisos wvù gee ε bonyii se yuule é Nyo' ejise, nu ε bò bonyii bodvu bò wvù gee ε bó yuule, keŋke Icee bó mwaan. E nu fiεε fi ke wvù wuumene keetenje bó le boom bo bwee wen e ke. ¹² Wvù to nu ε gay é Nyo' kefew kemew e le,

“Me nu ηke encawsee diee diuw we é boom bo bwεem e ente.

Me nu ηke en'yemte mbensee wo é kentaashe kebole ente.”

13 $\text{\textcircled{E}}$ wvú bvuu gay le,
 “Me nu η ke η geε bvufee
 bwem yí Nyo' le.”
 Bvuu kase gay le,
 “Me wvun $\text{\textcircled{f}}$ en bee boom bò
 Nyo' nu ϵ nya $\hat{\epsilon}$ me
 bocii.”

14 No boom bò wvú gayte
 ban nu bonyii ϵ bó $\text{\textcircled{K}}$ ηke
 nyam ye bò ϵ λεμε, ϵ wvú
 wvú Jisos mum jo $\text{\textcircled{t}}$ en nyam
 ye wee wvu wum, wvu $\text{\textcircled{L}}$ $\hat{\epsilon}$
 nulo $\acute{\epsilon}$ wvú ke $\text{\textcircled{E}}$ kpwe $\text{\textcircled{K}}$ een
 goy $\text{\textcircled{d}}$ ewle wvú $\text{\textcircled{K}}$ ηke $\text{\textcircled{m}}$ vungay
 mvu kpwe le. 15 $\text{\textcircled{E}}$ wvú ke
 ge nonen mum bvuse bonyii
 bò to cee bvunfaw e yí nshii
 wvubole tfuu njefo bó to fane
 kpwe. 16 Fí looci yuule naa
 ntay $\text{\textcircled{L}}$ ke wvú to $\text{\textcircled{K}}$ ηke shiee
 ϵ $\hat{\epsilon}$ nu $\text{\textcircled{f}}$ o bonceendaa bo Nyo'
 le $\text{\textcircled{K}}$. Wvú to $\text{\textcircled{K}}$ ηke ϵ $\hat{\epsilon}$ nu
 $\text{\textcircled{f}}$ o kfu di Abl'am e. 17 $\text{\textcircled{E}}$
 nu $\text{\textcircled{f}}$ ieε fi to $\text{\textcircled{g}}$ ε ϵ Jisos $\text{\textcircled{S}}$ tu
 $\text{\textcircled{d}}$ iewε boom bo bwεε le yí $\text{\textcircled{f}}$ ieε
 le ficii, wvu $\text{\textcircled{L}}$ wvú enú $\text{\textcircled{E}}$ kolε
 ke bocee ncese le $\text{\textcircled{K}}$ εbole wvú
 camte shen $\text{\textcircled{f}}$ o bó le, ϵ wvú
 ϵ lese $\text{\textcircled{t}}$ en fitele yí lemme di
 Nyo' le keege keman $\acute{\epsilon}$ Nyo'
 $\text{\textcircled{e}}$ εεshε bibefε bibole. 18 No
 wvú to $\text{\textcircled{y}}$ εεε η geW, ϵ mmom
 to $\text{\textcircled{f}}$ o wvú le, wvú ϵ mum ϵ no
 kee no $\hat{\epsilon}$ nulo $\acute{\epsilon}$ wvú efii bonyii
 bò mmom too $\text{\textcircled{t}}$ en $\text{\textcircled{f}}$ o bó le.

3

Jisos kuuke fele Muses

1 Nonen boom bo bwεεm e
 bò $\hat{\epsilon}$ nu bonyii bo Nyo' le, ϵ bó
 ϵ tee $\text{\textcircled{t}}$ en bó $\text{\textcircled{L}}$ bó ke eley woy
 wvu we le, ben $\text{\textcircled{e}}$ geε bvufee

yí Jisos e. Wvú nu waa ntum
 Nyo' bvuu nu $\text{\textcircled{E}}$ kolε ke bocee
 ncese le ke mbee wvú beene
 ké no $\text{\textcircled{S}}$ εje $\hat{\epsilon}$ bonyii le. 2 Wvú
 to lemte bò fitele fiew ficii $\text{\textcircled{f}}$ o
 Nyo' wvú to $\text{\textcircled{g}}$ εεε wvú $\text{\textcircled{L}}$ wvú
 elemte wvú le $\text{\textcircled{K}}$ no Muses
 $\text{\textcircled{t}}$ en to lemte bò fiew fitele ficii
 yew dvu Nyo'. 3 $\text{\textcircled{G}}$ een, Jisos
 nu wee wvú bó ebenseè ntay
 fele Muses $\text{\textcircled{K}}$ $\text{\textcircled{L}}$ η $\text{\textcircled{L}}$ η no wee
 ké bomte yew ϵ bó no bensee
 wvú fele yew yidvu. 4 $\text{\textcircled{K}}$ ε yew
 mi nu dvú yí nu $\text{\textcircled{S}}$ ε $\hat{\epsilon}$ bom wee
 $\text{\textcircled{K}}$. $\text{\textcircled{G}}$ een, Nyo' nu wvú bom
 $\text{\textcircled{m}}$ wεεm $\text{\textcircled{m}}$ vunciim. 5 Muses
 to lemte naa ntay bò fitele
 fiew yew Nyo' le yicii $\text{\textcircled{d}}$ iewε
 waa lemme le. $\text{\textcircled{E}}$ $\text{\textcircled{m}}$ wεεm
 $\text{\textcircled{m}}$ vunciim mvú wvú to $\text{\textcircled{g}}$ ee to
 tomte ϵ $\hat{\epsilon}$ nu $\text{\textcircled{f}}$ ieε fi Nyo' to nu
 keeke eyuu ejeme. 6 $\text{\textcircled{E}}$ Klistu
 ke lem $\text{\textcircled{t}}$ en yew dvu Nyo' bò
 fitele fiew ficii ϵ $\hat{\epsilon}$ nu $\text{\textcircled{d}}$ iewε
 waa yew e. Yew Nyo' yin
 nu beene $\text{\textcircled{f}}$ en $\acute{\epsilon}$ beene leeme
 $\text{\textcircled{t}}$ emyi yí $\text{\textcircled{f}}$ ieε fi beene nu ϵ kuu
 shém ϵ no taale fwe yí dvú le
 bò kembense ye.

*For wee emwase $\text{\textcircled{f}}$ ieε fi Nyo'
 le $\text{\textcircled{K}}$*

7 Beene eyuw $\text{\textcircled{L}}$ $\text{\textcircled{f}}$ ieε fi Keyoy
 ke Yuule to $\text{\textcircled{g}}$ ayεε. Kí to nu ϵ
 gay $\text{\textcircled{L}}$,

“ $\text{\textcircled{E}}$ ben yuw lo ϵ Nyo' ϵ jeme $\hat{\epsilon}$
 ben $\text{\textcircled{E}}$ en,

8 fo ben $\text{\textcircled{e}}$ teme bikuu $\text{\textcircled{d}}$ iewε
 no bo'icee bonen to
 $\text{\textcircled{S}}$ εenene bò bo Nyo'

diuu di bó to momte Nyo'
 η kpwaante $\text{\textcircled{K}}$.

9 $\text{\textcircled{E}}$ nu jó jò bo'icee bonen to
 momεε me wvú Nyo',

yeN biŋghaw bi mwεεm e bi
me nto ηgee fô bó le yî
bilum e mbaanyε.

¹⁰ Nonεn ε me nton'yε shém
bee engokε ke bonyii le
kedvu, mum ηgay le,

'Kε mvuntelem mvubole ké
no nu naa lo yî yεm e
kε.

Bó baa kee wase je yεm kε.'

¹¹ ε shém ton'yε me ε me nlew
lo le,

'Kε è nu naa lo é bó ke eyuu
eley bvudvuu bwem
bvυ nλεετεn e kε.' "

¹² Boom bó bwεεm e, ben
emum eyεnè fo wee mvu ben
e enù dvú wvù keηke fitele
fi befe, fi tune keebee Nyo'
le, nulo ege é ben enε ebase
jim ê Nyo' wvù keηke nshii le
kε. ¹³ Fiεε fi ben keηke keegeε
nu le ben eteetè bikuu binεn
εdiuw εcii, no kefew kin nu
kí kè bó teηε ê N'wa' Nyo' le
le, "Eben." Ben egeè nonεn
fo fiεε fi befe fimew ke enε
elεwεε wee é wvù enε etemyi
εkolε. ¹⁴ Ben ekeè le beene nu
wase fiεε fimwaan beene ε bo
Klistu fen é beene ε mεy ε no
jici fiεε fi beene to leeme wase
yî dvú le fwele ε gen ε mese.

¹⁵ Ben ekumyî fiεε fi le,
'ε ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê
ben eben,

fo ben etεme bikuu diεwε
no bo'icee bonεn to
seεnene bó bo Nyo' kε."

¹⁶ ε nu baa bò to yuwεεε ε Nyo'
ε jeme ê bó ε bó mwase lo
no seεnene bó wvú? Kε è nu
bonyii bocii bò Muses to joε
Ijiw buy bó bó le? ¹⁷ ε è nu baa
bodvu bò Nyo' to ton'yεε shém

bô bó yî bilum e mbaanyε? Kε
è nu kε bó bò to gee bibefe,
ke kpwekεn ηkpwaante jodvu
le? ¹⁸ ε è bvuu nu baa bò
Nyo' to lewεε le kε è nu naa
lo é bó ke eyuu eley bvudvuu
bvuwene bvυ nλεετεn e kε? ε
nu kε bó bodvu bò to temyi
bikuu le? ¹⁹ Nonεn beene nu ε
yeN le kε bonyii bodvu to nulo
egeN eley bvudvuu bvudvu le
kε, njefo bó to baa lese fitele
yî Nyo' le kε.

4

*Ekume keeley nλεετεn wvù
wvυ Nyo' le*

¹ Fíε mum ε no nu le ηkawma
wvù Nyo' to gεkεε le bonyii nu
ke eley nλεετεn e beε leeme kε
fó. Nonεn beene emum eyεnè
fo bó ke dioo etaa eyεn ε wee
mvu ben e baa ekocεn keeley
wvú le kε. ² Saaka wvù jee
wvun nu ε to wase fô beene
le kε leηleη no wvù to toε fô
bó le. Geenεn, saaka wvudvu
wvù bó to yuwεεε to baa fi bó
kε, njefo wvú to to fô bó le
ε bó fanε yaa bee wvú le kε.

³ Fô beene bò nu ε bee wvú le
nu ε beene nulo eley nλεετεn
wvudvu le. ε bonyii bomew
ba nu ε Nyo' to gay le,

"Shém to nu ε ton'yε me, ε me
nlew lo le,

'Kε bó nu ke eyuu eley naa lo
nλεετεn wεm e kε.' "

Nyo' to jemyi nen, naa ε
lemme diεw to ka wase
fonkεw seke wvú to bomεε
woη. ⁴ Beene kee le bó nu ε
san ê N'wa' Nyo' le bvudvuu
bvumew e ekume diuu di

εdiuw εsooshwiy ê yin je le
λε,

“Nyo' to nu ε lem lemme diew
dicii,

ε ε ke dioo yiηsen εdiuw
εsooshwiy ε wvú
λεετην.”

⁵ Ε dioo nu bvudvuu bvù bó
be jemyi wase fó bwε le, wvú
ε bvuu ε jeme le, “Κε bó nu ke
eyuu eley naa nλεετην wεm e
κε.” ⁶ Fí nu kecεεy le nλεετην

wvun bεε κε fó. Ε bonyii
bomew nu ke eley wvú le.

Ε bonyii bò to yawεε yuw
saaka wvú jee wvun to baa
ley nλεετην wvun e njefo bó to
nu ε yuw, geenεn tun keege
no wvú gayte. ⁷ Nonεn ε Nyo'

mum kase γεε diuu dimew
dì wvú teηε le “Εben.” No
wvú γεκεε ke mum jeme diuw

Nfon Dawe le ε bilum ε fey
wase nteen no bonyii bodvu
to tunεε keege no wvú gayte.

Ε fiεε fi wvú to jemyεε nu fí fi
beene be yuuke wase le,
“Ε ben yuw lo ε Nyo' ε jeme ê

ben εben,
fo ben etεme bikuu κε.”

⁸ Ε ε nu le bvudvuu bvù
Yoshua to joε bonyii γεν ley
bò bó fó to nu wase bvudvuu
bvυ nλεετην e bvudvu, tu κε
Nyo' to bee ebvuu ejeme

εkumε diuu dimew le ε nu
dì nλεετην e κε. ⁹ Fí ε mum ε
no nu le diuu di nλεετην e bεε
dvú fwe fô bonyii bo Nyo' le

diεwε dì Nyo' to λεετηνεε dvú
diε le. ¹⁰ Fí ε no nu le, é wee
ley nλεετην wvun e, tu mwετην
ε λεετην wase yí lemme diew e

dicii ληληη no Nyo' to λεετηνεε
yí diew lemme le. ¹¹ Nonεn
beene emomtè ntay keeke
eley nλεετην wvun e, wvu le
fo wee mvu ke egbwe le ε ε
base εκολε κè τεmyεεn wvú
diεwε bonyii bo fwele ba le κε.

¹² Ben ekeè le diεw Nyo' κεηκε
nshii, lemte. Yí koole fele nyo
yì bó nu ε fon biba bicii. Yí ké
no leyte γεne buyte fô nshii
bô keyoy ke wee le taashi,
leyte τηn ê biyuη bô bikufe
bi wee le. Yí ké no bwaashi
boηkpawwce noo mwεεm mvú
nu ê fitele fi wee le. ¹³ Κε fiεε
nu naa lo dvú fi Nyo' nu ε bom
fi nulo enyiime ê wvú εjise
κε. Mwεεm mvunciim yen'yi
ê wvú εjise endan. Ε ε nu wvú
wvù beene κεηκε keeke etηε
diuw ê wvú fwe.

*Jisos nu εκολε ke bocee
ncese le ke baay*

¹⁴ Nonεn no beene be ε gay
wase le beene κεηκε εκολε ke
bocee ncese le ke baay, κè
ε nu Jisos wvù Waa Nyo', ε
wvú ε ben wase ε toσην εbule
ε γεν fowe, beene emum ejici
mbee wvù beene ké no seηε
ê bonyii le ntay. ¹⁵ Κε εκολε
ke bocee ncese le κεσεεbeene
kin nu wee wvù nulo emaa
kewεεyε κεσεεbeene wvu le
wvú ecamtè shém fô beene le
κε. Ε nu wee ε mmom to to
wase τηn fô wvú le jé le jé le
no yí too fô beene le, geenεn
ε wvú fanε yaa ge kebefε κε.

¹⁶ Nonεn beene emum ebenci
too mbew kawla mbuwma
Nyo' le σε nfan wvu le wvú
ecamtè shen fô beene le, é

^{4:5} 3:11 ^{4:7} 3:7-8; 3:15 ^{4:8} Dito 31:7; Yosh 22:4 ^{4:10} 4:4 ^{4:12}

Yesa 49:2; 55:11; Yeli 17:10; Jon 12:48; Efe 6:17; 1Bi 1:23; Mwm 1:16 ^{4:14} 5:8;

8:1; 2:17-18; 3:1; 5:1, 4-6; 7:24-28; 8:3; 9:7, 11 ^{4:15} 2:18; 5:2; 7:26; 9:12; 1Jon 3:5

^{4:16} 10:19

dioo nu kefew kè fiεε ghaake beene é wvú ebuw beene bô nfi we.

5

¹ Beene kee le bó ké baale ékolé ke bocee ncese le ê bonyii enteleη egεε le wvú elemtè Nyo' le nje bonyii, ε wvú mum no joo nnyá bonyii feese ê Nyo', gee ten boncese fô bibefe bi bonyii le.

² No wvú wvú ceε ncese nu ten ε wvú wεεyi jé le nteen, ε wvú mum no kee keenu nyεkeey bô bonyii bò yaa kee ke mweem bvuyte lo le. ³ Nje kewεεye kew kin, ε wvú mum no keηke keegeε boncese fô biew bibefe le ke leηleη no wvú gee fô bi bonyii bomew e. ⁴ Ke wee nulo ebense ékolé kew le wen enú ékolé ke bocee ncese le ke. É ké baa Nyo' mweten ke leηleη no wvú to baleε Elon. ⁵ É nu ke leηleη no ke Klistu to baa bense ékolé kew le wen enú ékolé ke bocee ncese le ke. É to gεke Nyo' wvú mum gay le,

“Wo nu Waa wem,
ε eben nu ε me ε ηgay wase le
me nu Ico.”

⁶ É wvú bvuu gay bvudvuu bvumew e ten le,

“Wo nu ceε ncese wvú mεy lo
ê je yi Melkisεδek nu jó
le.”

⁷ É to nu seke Jisos to nu fokuse fen, wvú to ké no bunlee sekecii lεke fô Nyo' le, beele foweεwe shiwse misem fô wvú wvú Nyo' wvú nulo efi wvú can kpwe le. No è to nu

wee ε wvú fane bvuu wvumte Nyo', ε Nyo' mum yuw bunle ye. ⁸ Naa no Jisos to nu Waa Nyo' nonen, bonεew bò wvú to yεεε to nu ε ge ε wvú yεεyi keeyuuke ke ε è nu Nyo' le. ⁹ É Nyo' ke ge ε wvú no nu wee wvú nu ε kpwenten ε gen ε mεse, wvú eboysee bonyii bò yuuke wvú le. É mboyma wvun nu wvú nu se ηka. ¹⁰ No Nyo' gee nonen mum gεε wvú le wvú enú ékolé ke bocee ncese le diεwe Melkisεδek e.

Fo wee Klistu ebvuu etfuw bikaa ke

¹¹ Mweem nu dvú nteen mvù bese beε keηke keejeme ekume saaka wvun. Geenεn fí temyi keenεle é fí eyuu fô ben e, njefo ben nu ε ne wase ε no leε baay keeyuw fiεε. ¹² É è be nu ê leη e, tu è be yεεyi wase ben bonyii keseen. Ben ε kaa ε ne ε no nu le bó ebvuu ekase eyεεyi lo ben bô mweem mvu ekume diεw Nyo', ε è nu mvù bó ké yaw kew yí dvú le. Ben beε diεwe mvunley mvu boom e mvù beε yamte ε è nu emben, ε bó baa diee wase mweem mvudien mvù temyi ke. ¹³ Ke è nulo é wee wvú beε yεεyi lo diεw Nyo' ekee fiεε fi leη ê Nyo' ejise ke. Wvú nu diεwe finley fi wan e fi beε yamte ε è nu emben e. ¹⁴ Mweem mvudien mvù temyi nu ε è ké no diee bonyii bò nu ε bó ε taw wase. Boban nu bonyii bò nu ε bó ε yεεyi wase keetaasse mweem

kee jεεy jεεy mvù jee bô mvù befe.

6

¹ No fí nu nonεn, beene emum ecinε n'yεεyi wvu εkumε Klistu wvù wee ké yaw kεw yεεyi le, egeñè fwe ε è nu yí wvu bonyii bô nu ε taw wase le. Fo beene ebvuu ekεw eleesè kenffuy ke n'yεεyi le kè le bonyii ekumεn mvuntelem mvubole yí gee dibole di nulo etoo bô kpwe, noo n'yεεyi wvù le bonyii elese fitele yí Nyo' le kε. ² Kε è nulo tεn é beene ebvuu ekεw eyεεyi lo εkumε no bó cuke bonyii, * bô keegεεle can yí bonyii le kε. E kε è nulo é beene ebvuu ekεw eyεεyi εkumε mbuy wvu yí kpwe le bô εkumε nsaw wvù nsumtεn wvudvu nu wvù mεy lo kε. ³ Mwεεm mvun nu ε beene nulo ecinε dvú egeñè fwe fεn ε Nyo' ε fi. ⁴ Beene ecinε dvú njefo é bonyii nu ε bó to yuuse wase bó yí fiεε fi Nyo' le, ε bó ε mom wase nnya yì nεn'yi fowe, ε bó ε kenke wase tεn Keyoy ke Yuule, ε nε ε kase ε tfuw bikaa, tu kε je nu naa lo dvú yì è nulo é bó ebvuu ege é bó ekumεn mvuntelem mvubole ekase etu jim kε. ⁵ Boban bonyii nu ε bó ε mom wase bvujonke bvudie w Nyo' le ε yuw, ε bvuu ε kieε mvun gay mvu nshii wvù too le. ⁶ E bó ley wase mwεεm mvun e, ε kase ε tfuw bikaa, tu kε je bvuu nu dvú keege é

bó ekase ekumεn mvuntelem mvubole etu jim kε, njefo fiεε fi bó ge nu ε bó kaase joo ε è nu Waa Nyo' taa yí kentam e bô can yibo, shoose ya le. ⁷ Wεε wvù jan gbwee yí dvú le sekeci ε wvù nyaa mwεεm mvù bonyii bô bó lem wεε wvudvu nje bó le bó eboytè yí dvú le, ké no kenke kembonεn ke Nyo' le. ⁸ Geenεn, é è kuu bisafe bô bíay wεne dvudvu, tu è nulo é bó eciese lo wvù, ke emum enε eton lo.

⁹ Nsáa yese shém, naa no bese cim jemyi nεn, bese kee le ben leeme finεn ε è nu yí mwεεm mvù jee fele mvubole, ε è nu mvú mvù too bô mboyma fô ben e. ¹⁰ Kε Nyo' nu Nyo' kenlow wvù nulo ke edaayε lemme dinεn di ben lemte noo kenkonεn kè ben dunji ε kεw lo ε to ε buy keseen e fô bonyii bô è nu bew e nje ye kε. ¹¹ Shiee wese baay nu le wee bô ekole kew eleemè ke yí fifiε fiεε le nonεn egeñ emese, wvu le ben ke ekenke fiεε fi ben nu ε lese bvufee bvucii ε no taale fwe yí dvú le. ¹² Fo ben egeè ngoy kε. Ben ebenεn bonyii bô to lesεε fitele yí Nyo' le, no kuule shém sε ke kenke fiεε fi Nyo' to kawεε.

Kε Nyo' ké kumεn ηkawma we kε

¹³ Ben ekume seke Nyo' to gee ηkawma ê Ab'la'am. Wvù to díoo gee kan ε è nu diee die w di wvù wvù Nyo' le,

6:1 9:14 **6:2** Jon 3:25-26; Lem 19:1-6 * **6:2** Ncuke bonyii wvun jemyi tεn ekumε wvù Bojuu to ké no gee. **6:4** 2:1-3; 5:8; 10:26-29; 12:25; Mat 12:31; 1Jon 5:16 **6:8** Mat 13:7, 22 **6:10** 10:32-34; 13:1; 1Jon 4:7-12, 19-21 **6:12** 11:1-12; Luk 21:19 **6:13** Kenj 22:15-18; Ibu 11:12

njefo ke wee mvu to bvuu nu dvú wvù kuuke fele wvú, wvù wvú ekan diee diew ke. ¹⁴ Wvù to dioo kan gay le, “Kecεεy, me nu ηke embuw wo enje é boom buw elone lo.” ¹⁵ No Aba'am yuwεε nonen, mum no nu nyekeey, ke mum ghan kenke fiεε fi Nyo' to kawεε fidvu. ¹⁶ E nu keceey le wee ké diee kelew ekan ε è nu diee di wee wvù kuuke fele wvú le, ε kelew kedvu mum sumten nsaw. ¹⁷ E nu ke lenlen no Nyo' to dioo gee ηkawma no gomte keege le bonyii bò nu ke ekenke fiεε fi wvú kaw fin, ekiεε naa ntay le ke wen ké kumen fiεε fi wen gomte ke. E wvú dioo kaw mum die kelew. ¹⁸ No Nyo' to kawεε kase die kelew nonen, ε mwεεm mvun mum buy mvunfεεm mvù è nulo bó saa ekumen ke, njefo mvù to buy ε è nu diuw Nyo' le, wvù yaa nu naa lo embiay mbiay ke. Nonen beene bò nu ε lewte wase ε bεε è wvú ekuse emum ekenkè mvuntelem mvù temyi keekaanten fiεε fi bó nu ε gεε beene ε no taale fwe yî dvú le. ¹⁹ Fiεε fin fi beene taale fwe yî dvú le nu fi jici mvuntelem mvuseεbeene le cεey cεey, temyi diewe ken'wow e fò mvú ebuuke. E nu fi fi nu ke ege é beene efey eley egen ente fò kecee ke Nyo' le εjim jo ndvu yî bó nu ε shenke ε ban jó dvú le. ²⁰ E è nu fó fò Jisos to leyεε wase

diewe nsafwe wesebeene le keekene bvudvuu è beene. Wvù nu ekole ke bocee ncese le wvù mey lo è je yî Melkisedek nu jó le.

7

Ekume cee ncese wvù Melkisedek

¹ Melkisedek wvun to nu Nfon wvu Salem, bvuu nu cee ncese Nyo' wvù nu Ekole ke Mwεεm Mvunciim e. E è ke no nu kefew kemew e, ε Aba'am laa jem yuwyε bonfon nteen. E Melkisedek ke tasen bò wvù no wvù to kfuuyi, mum lan kembonen yî ye le. ² E Aba'am gaw mwεεm mvunciim mvù wvù to yowεε gbwen jem e biba yuufe, nya keba kemwaan è Melkisedek. Cee ncese wvun nu ε diee diew dunçi mwεεm mvunfεεm. Fi fwe nu le wvù nu “Nfon wvu Teytey” no diee diew di Melkisedek dunçi. E fi bii fó nu le wvù nu “Nfon Nyεkeey” njefo wvù to nu Nfon wvu Salem. *

³ Ke wee kee ice bò bwee kenεε kfuu diew ke. E ke wee kee ten seke bó to bokεε wvù kenεε seke wvù to kpweε ke. Wvù nu cee ncese wvù mey lo diewe Waa Nyo' le.

⁴ Ben ke etaa eyen wee wvù è to nu Melkisedek wvun! Wvù to nu naa lo wee ε wvù kuuke. Naa ε Aba'am wvù to nu cee kfuu di bonyii bo Israel e ke yow mwεεm gbwen jem e to dvú gaw biba yuufe, mum nya lo kemwaan è wvù. ⁵ Fi ekume boom bo Lεwe le bò to ké no lemte

6:16 Ksm 22:11; Mat 5:34; 23:16-22 **6:18** Ktj 23:19 **6:19** 3:6; Lum 5:5; Ibu

9:3 **6:20** 4:14; Mben 110:4; Ibu 5:10; 7:1-4 **7:1** Kenj 14:17-20; Ibu 5:6 * **7:2** Salem nu le, “Nyεkeey” ε è nu diee di kelaante kè Jerusalem e, ε bó ε ci lo. **7:5** Ktj 18:21

lemme di bocee ncese le nu ε bvudvuu bvumew to jemyi ê bonci bo Muses e le bó efii mwεεm ê bonyii bo Israel keba kemwaan̄ ente jo yuufe, naa no bonyii ban to cim nu boom bo bwee bó le, ε bó bocii nu boom bo Abla'am e. ⁶ Kε wee wvun to nu wee kfuu di Lεwe le kε. Geen̄ ε ε fi wvú mwεεm ê Abla'am keba kemwaan̄ ente jo yuufe, lan̄ kembon̄ yí ye le, ε Abla'am nu wee wvú Nyo' to gee nkawma ê wvú. ⁷ Kε è nu kemañ̄ ε wee wvú laan̄ke kembon̄ yí wee mvu le kuuke fele wee wvú wvú laan̄ke kembon̄ yí ye le kε. ⁸ Bocee ncese bo ê kfuu di Lεwe le ban to fii mwεεm ê bonyii keba kemwaan̄ ente jo yuufe, ε bó bodvu bò fii nu bonyii ε bó kpwee. Geen̄ Melkis̄dek wvú to fie mwεεm keba kemwaan̄ ente jo yuufe ê Abla'am nu ε Nwa' Nyo' señe ê beene le è nu wee ε wvú to fele. ⁹ E nulo é bó egay le Lεwe kebee wvú kfuu diew to fii mwεεm ê bonyii keba kemwaan̄ ente jo yuufe to nu ε nya mwew mwεεm ê Melkis̄dek can Abla'am e. ¹⁰ Bó nulo egay non̄ njefo seke Melkis̄dek to tas̄n̄εε bó Abla'am nu ε wvú wvú Lεwe to h̄εε ê bvulew bu Abla'am wvú è to nu icee cee cee bó le.

¹¹ E è f̄n̄ to nu le lemme di kfuu di Lεwe le to gee diewe bocee ncese le to nu ε koc̄n̄ keege é bonyii enu teȳteȳ ê Nyo' ejise, tu shiee wvumvu cee ncese to bee ebvuu enu wvu la? Beene kee le Nyo' to nya bonci ê bonyii bo Is-

lael bii lemme di bocee ncese bo ê kfuu di Lεwe le to gee. Fí d̄ioo nu non̄n̄, bó kaa ε gay le wvuwe cee ncese ken̄ke keeke enù ê je yì M̄elkis̄dek nu jó le, efey keenu ε è nu ê je yì cee ncese wvu ê kfuu di Elon e nu jó le n̄ε le? ¹² Beene kee le kfuu di bocee ncese le ké kumene, ε fí no nu shiee le keekum̄n̄ ten̄ bonci. ¹³ Wee wvun wvú beene jemyi ekum̄ε wvú, nu ε wvú to buy ê kfuu dimew e j̄εy, ε wee ke baa yuu buy wase ê kfuu didvu le elemte f̄o ketan̄ ke ncese le kε. ¹⁴ Wee wvun nu Tata wesebeene. E è nu kec̄εy le wvú to buy ê kfuu di Juda le. E Muses to ke baa yuu jeme fiεε ekum̄ε kfuu din seke wvú to jemyi ekum̄ε bocee ncese kε.

Jisos nu cee ncese ê je yì Melkis̄dek nu jó le

¹⁵ Fiεε fin fi beene jemyi ekum̄ε fí nu ε looce ε dun̄ce ye no cee ncese wvumvu nu ε buy wase diewe Melkis̄dek e. ¹⁶ Wvú nu ε n̄ε ε tu cee ncese ε è yaa nu ê je yì nci jemyi le no wee ken̄ke keenu ê kfuu di bocee ncese le kε. Wvú nu cee ncese ε è nu yì mvun̄gay mvu nshii wvú yaa kaa kε le. ¹⁷ E nu fiεε fí bó nu ε san̄ ekum̄ε wvú le,

“Wo nu cee ncese wvú m̄ey lo ê je yì M̄elkis̄dek nu jó le.”

¹⁸ Fí ε mum ε no nu le, je yì yvum yì bó to gee mwεεm jó nu ε bó ε fuwyε wase yiye, njefo kε yí bvuu ken̄ke mvun̄gay ken̄εε lemme kε.

¹⁹ [Kε bonci bo Muses e to ké ge fiε ε fí jon̄ gen̄ mēse kε.] Geen̄n, keseen nu ε Nyo' ε dūn̄ce wase je yì jee ntay yì beene eḡelè bvufee yì dvù le yì fele yiyε. Ε nu yì yì beene fele jó sε too nceencee fô Nyo' le.

²⁰ Ε keebvuū ebise fô nu ε Nyo' to dioo ḡele cee ncese je yi fiε yin, die kelew, ε kε wvù to ké die kelew seke wvù to ḡele bomew ba kε. ²¹ Geen̄n, ε wvù ke dioo ḡele wvun, die kelew ekumε wvù gay le,

“Me wvù Tata nu ε me ε ndie kelew,
ε kε me nu ηke en̄kum̄n̄ diεw yem̄ kε,

‘Wo nu cee ncese wvù m̄y lo.’”

²² Kelew kè Nyo' to dieε kin ε mum ε dūn̄ce le Jisos nu wee wvù nu ε ge mon̄kan mo mon̄fem̄ man ε no leeme t̄myi fele mo moyvuūm.

²³ Bocee ncese bò to shee nu fwele to ké no nu nteen, njefo kε kpwe to nulo ecinε wee le é wvù em̄y egee lemme diw di kecee ncese le kε. ²⁴ Geen̄n, Jisos ε no nu fiew cee ncese sekecii njefo kε nshii we k̄n̄ke kendvuse kε. ²⁵ Non̄n, wvù nulo eboysee bonyii sekecii bò benci too fô Nyo' le fele can ye le. Ε wvù boysee non̄n, njefo wvù nu dvù sekecii leke Nyo' fô bó le.

²⁶ Fí nu lēn̄ le beene ek̄n̄kè kfuū kek̄iε ekolε ke bocee ncese le. Wvù nu fiew wee wvù yuule, ε wvù baa k̄n̄ke

jay k̄n̄εε n̄lom yì ye le kε. Wvù nu fiew ε Nyo' ε gaws̄n̄ wvù fô bonyii bo bibefε le. Nyo' nu ε bense wase wvù, wvù ε ben naa ε fey εbulε ε gen̄ fowe. ²⁷ Kε wvù k̄n̄ke fiew shiee keegeε boncese diεwε bikuu bi bocee ncese le, bi to ké no gee boncese εdiuw̄ εcii kε. Ε bó to ké dioo gee yaw ge fô bikuu bibole, keekpwan̄s̄n̄ bibole bibefε, sε ke no gee fô bi bonyii le. Wvù to ge fiew we ncese kan̄ mwaan̄ no wvù to nyaε ekolε kew keetan̄e bonyii dvù. ²⁸ Yì kefew ke bonci bo Muses e nu ε bó to baale naa ε è nu bonyii ε bó w̄εyi yì nyam ye le le bó enù bikuu bi bocee ncese le. Geen̄n, ε è ke dioo nu wase ejim̄ jo bonci ban, ε Nyo' ge ηkawma die kelew, mum̄ baa wase ε è nu Waa we wvù wvù nu ε ge wvù ε no jee ḡene m̄εse sekecii.

8

Jisos nu ekolε ke bocee ncese le ke mon̄kan mo mon̄fem̄ e

¹ Ekolε ke fiεε fi beene jem̄y ekumε fí le nu kε le, beene k̄n̄ke kfuū ekolε ke bocee ncese le ε è nu wee ε wvù ε shii ê εbo ke εc̄εy ke kawla Nyo' Bvukukε le fowe. ² Wvù nu wee lemme fô Nyo' nu, lemte cun dvù è nu c̄εy c̄εy cun yi wvù wvù Nyo' le, ε è yaa kene bonyii kε. Ε kene wvù wvù Tata Nyo' cun yidvu. ³ Ekolε ke bocee ncese le kecii nu ε

Nyo' ké baa gee le wvú ejò
 nnyá yi bonyii feese ê Nyo'
 bvuu gee ten boncese fô Nyo'
 le. Nonen, fi ε no nu shiee
 le fô wvuwvun cee ncese le
 keekεηke ten fiεε fi wvú nulo
 ege ncese dvú fô Nyo' le. ⁴ E
 wvú be nu fokuse fen, wvú
 saa enu naa lo cee ncese ke,
 njefo bocee ncese nu wase
 dvú bò nyaa nnyá bii no nci
 Muses gomte. ⁵ Lemme di
 bó lemte fokuse fen nu ke
 lo nfiiesen bô kenjinjin ke di
 yew dvu Nyo' le fowe. E neε
 fiεε fi è to nu seke Muses to nu
 keekene cun Nyo' yi fokuse
 fen, ε Nyo' tefe wvú gay le,
 “Yεne le wo nu ε kene fiεε ficii
 fi ε no nu ke lenlen
 diεwe fi me nto nduεεε ê wo
 yi kum e.”

⁶ Geenεn Jisos nu ε bó ε nya
 lemme ê wvú ε dí kuuke fele
 di bocee ncese bo fwele le,
 ke lenlen no monkan mò wvú
 leeme fwe wvudvu entelen jo
 Nyo' bô wee wvu wum kuuke
 ten fele mo moyvuum. Mó
 fele lo njefo moman bii ε è nu
 bonkawma bò fele bo fwe le.
⁷ E monkan mo fwele to nu
 se mó keηke jay ηkuuη, tu ke
 shiee momew to bee ebvuu
 enu dvú ke. ⁸ Nyo' to nu ε yen
 le jay nu dvú bó bonyii, mum
 gay le,

“Me wvù Tata ηgayte le diuu
 too lo
 di me nu ηke engbwo monkan
 mo monfεm
 bee yew Israel noo yew Juda.

⁹ E ke monkan man nu diεwe
 mò me nto ηgbwolεε

bee bo'icee cee bó
 diuu di me nto njicεε bó le yi
 kebo le,
 njo mbuy bô bó won wvù Ijiw
 e ke.

Monkan modvu man nu ε bó
 to baa emεy eleeme yi
 dvú le ke.

Nonen, ε me mum mbase jim
 ê bó le. Fifi jemyi me
 wvù Tata.

¹⁰ Me wvù Tata mbvuu nje-
 myi le, kefew nu ke eto
 ekocεn,

é me embvuu engbwo momew
 monkan bee yew Israel.

Mó nu ke enu le, me nu ηke
 enlese lo bonci bem

ê bonkpwawce bobole,
 ensaη ε è nu ê mvuntelem
 mvubole.

Me nu ηke enu Nyo' wvubo, ε
 bó nu bonyii bem.

¹¹ Ke wee beε ke ebvuu eyεεyi
 lo wee we won mvu

kenεε waa bwee gayte le wvú
 ekeè Tata Nyo' ke,

njefo wee tfuu nu ke ekee me
 ε kew yi wee wvu caan e ε gen
 ε buy yi wvu baay e.

¹² Me nu ηke encam shen fô
 bó le,

nleεshe mwεεm mvubole
 mvù befe.

Ke me mbεε ηke embvuu
 enkumyi bibefe bibole
 ke.”

¹³ No Nyo' to jemyεε le monkan
 mo monfεm nu ke enu, tu
 wvù to yεne wase le mo fwele
 ma nu fiεε fi fiyvuum. E fiεε
 yvuumene kenεε lune wase,
 tu è shεete caan é fi ela ê bonyii
 ejise.

9

Je ncese yi yvum bô yi fi

1 Fí nu le, monkan mo fwele to kenke bonci bô dunçi je yi bonyii eburnleè Nyo' jó, bvuu kenke bvudvuu ε bó ε seyse le è nu yew Nyo' yi fokuse fen. 2 Bó to nu ε kene cun bô ndvu sumten biba bifεε, ε keba ke fwe ente nu ε bó teje le Bvudvuu bvù Yuule. Bvubvun nu fô fiεε fi bó to tomyi ken'yeese yî dvú le noo fô kedañ kè bó to ké no gεele bleed wvù bó nu ε ge ncese dvú fô Nyo' le to nu. 3 E keba kè bii fô ente nu ε bó teje le Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay. Bvudvuu bvun to nu ejim jo ndvu mi ε bó ε shenke ε sumten cun dvú entelen. 4 Bvubvun bvudvuu nu fô ketan ke jiin e to nu, ε bó ε seyse ketan kedvu bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E ηkuw monkan mò Nyo' to gbwolεε bô bonyii nu ten fô, ε bó ε seyse ε lay ye yidvu yicii bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E ηkuw wvun e nu ε kente ke mana le to nu jó, ε bó ε seyse ten bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E kemañ ke Elon e kie kè bibε to comεε yî dvú le nu ten ê ηkuw wvun e. E biwan bi eta le bi bó to sanεε bonci bo monkan modvu le nu ten ê ηkuw wvudvu le. 5 E we jo ηkuw wvun nu ε bó to leke mwεεm mvumew ε mvú nu diεwε bonceendaa bo Nyo' le bo n'yuule, ε mvú ε san

ye ê we jo kentaw ke Nyo' le ke nleεshε bibefε le. Mwεεm mvun nu ε ke è nulo é beene ejemyi gene ente jodvu ke-seen baay ke.

6 No bó to seyseε mwεεm mvun ê yiyin je le nen, ε bo-cee ncese mum no gene leyte ê keba ke fwe kie le ediuw εcii gee lemme dibole dvú.

7 Geenεn, ε wee wvù to ké ley ê keba ke ente kie le to nu ke εkolε ke bocee ncese le maan. E wvù to ké ley dvú ke kan mwaan yî kelum e. E wvù yaa to ké ley dvú se elemε ke nyam e kè wvù ege ncese dvú fô εkolε kew e noo fô bibefε bi bonyii le bi bó gee yaa kee ke le. 8 Nonεn, yiyin nu je yi Keyoy ke Yuule dunçi ê bonyii le je yi wee to nulo eley egen fô Bvudvuu bvù looci Yuule naa ntay e to baa yene wase ye ke, no cun Nyo' yi fwe ye to beε leeme fô. 9 Mwεεm mvun mvunciim nu nciise mwεεm mvù kooyi kefew ke keseen kin e. E fifin dunçi le ke mwεεm mvù bó to nyaa ê Nyo' noo boncese bô bó to gee fô Nyo' le nulo ege é mvuntelem mvu bonyii bô bunlee Nyo' le enu ε mvú yuule gene mεεse ke. 10 Mwεεm mvudvu kenke ke fiεε maan keege ε è nu bô mwεεm mvudien noo mwεεm mvuwuun noo jé yi bonyii cuke ye jó keeyuule ê Nyo' ejise. E mvumvun nu mwεεm mvù kumte ke ε è nu nyam ye le, mvù bó to kenke keege egen ebuy kefew kè

ηκumen ke eto le.

¹¹ Geenen no Klistu wvù nu ekole ke bocee ncese le nu ε to wase, ε è nu wvù wvù nu ε to bô mwεem mvù jee, wvù ε mum ε ley cun, ε è nu yi baay yi yuule gene mεese le. Ke yiyε nu yì è yoke bonyii ke. Fì nu le, ke è nu cun yi yì nshε yin e ke. ¹² Fô wvù to leyεε nu Bvudvuu ε bvu looci Yuule naa ntay. Ε wvù to ley kan mwaan ε fì ka lo nonen. Wvù to baa eley fofen ε è nu bô ελεμε ke bïe le kenεε ke boom bo bona' le ke. Wvù to ley ε è nu bô kew ελεμε. No wvù gee nonen, ε fifin mum sum beene yì bibefe le, ε nsum wvun nu wvù mey lo. ¹³ Ε to nu fwele é wee ké dioo nu bô ηkfum ye le, é bó jo ελεμε ke bie le kenεε ke na' le, kenεε taan di kejun ke na' wvù bó nu ε ton wvù ε fie le, mise kenεε mwan yì mweten e, ε wvù kase no yuule. ¹⁴ Ε fì to nu nonen, tu ke ελεμε ke Klistu le nulo ege fieε fì fele fifie? Wvù to nu ε nya ekole kew ε kí nu se nlo m ê Nyo' fele yì Keyoy kè mey lo le. Wvù to ge nonen, mum cuke mvuntelem mvuseεbeene yì mwεem mvù too bô kpwe le, wvu le beene elemtè Nyo' wvù kenke nshii le. ¹⁵ Ε neε fieε fì Klistu nu wee wvù leeme fwe monkan mo monfem man entelen jo Nyo' bô wee wvu wum. Ε wvù leeme wvu le bonyii bô Nyo' nu ε tee le è nu bew ke ekenke

bvudvuu fô bvujonke bvù mey lo bvù Nyo' nu ε kaw bó dvú. Bó nu ke ekenke njefo wee nu ε kpwe wase, ε kpwe ye yin ε sum bó yì ηgew wvù to nu keeke eto nje bibefe bì bó to shee gee fwele ê monkan mo moyvuum e. ¹⁶ Beene kee le wee ké teete kpwe, * wee saa ke ebi ntefe kpwe wvudvu le se bó ε yen le mweten nu ε kpwe wase ke. ¹⁷ Fì nu nonen, njefo ke ntefe kpwe ké no kenke mvun gay se wee ε kpwe ke. Ke bó ké bi ntefe kpwe le ε wee wvù tefe kpwe beε dvú ke. ¹⁸ Ε neε fieε fì naa monkan mo fwe nu ε mó yaa to nulo ke eleem se bó ε seε nyam ελεμε ε buy ke. ¹⁹ Ε to nu seke Muses to tanεε wase fieε ficii fì to nu ê Nwa' bonci le ê bonyii bocii, ε wvù mum jo tiεw kete ke isob e ε bó ε njim yvúw njee yì dvú le ε bó ε com yì ε no yeεle, mum jo ten ελεμε ke boom bo bona' le, bô ke bïe le, noo joo, mise yì ηwa' bonci bodvu le, mum mise ten yì bonyii bocii le. ²⁰ Ε wvù dioo miise no gayte le, “ελεμε kin nu ke monkan mò Nyo' gbwole ben ε bó le, gayte le ben eleme yì dvú le.” ²¹ Ε wvù mise ten ελεμε kedvu yì cun Nyo' ye le noo yì mwεem mvu cun dvu dvú le mvù bó gee bunle dvú. ²² Fì nu naa lo keceey le mwεem nteen to shee nu ε nci dunji le bó kenke keege ke ε è nu bô ελεμε é mvù

9:12 7:27; 10:4; Lew 16:14-16; 12:24; 13:12, 20; Mat 26:28; Lum 3:25-26; 1Bi 1:2, 18-19; 1Jon 1:7 **9:13** Ktn 19:1-10:17 **9:14** Lum 6:20-23; 8:2 **9:15** 8:6

* **9:16** Ntefe kpwe bô monkan nu fieε fimwaan ê díew Glek e. **9:19** Ksm 24:6-8; Ibu 9:12-13; Lew 14:4, 6; Ktn 19:6 **9:22** Lew 17:11

se no yuule. E ke è nulo é bó eléshé bibefe bi wee le se bó e seé fié elemé e buy ke.

Ncese wvù Jisos to geé kan mwaan cuke bibefe bi bonyii le

²³ Fí to nu naa shiee le le bó ecuké mwéem mvun mvù nu ké lo nfieesén mwéem mvu fowe ê yiyin je le. Geenén, ecuké mvù looci nu mvu fowe é è nu bô boncese bô fele boban, ²⁴ njefo Klistu to ley cun Nyo' le é è yaa nu yì è yoke bonyii bô can, yì è nu ké lo nfieesén cun Nyo' yi céey céey ké. Wvù to ley é è nu fowe kebée. É è nu fò wvù nu keeseen fwe dvu Nyo' lèke Nyo' fô beene le. ²⁵ Ké wvù nu fò nèn keebvu egee boncese bô ekolé kew fô Nyo' le bokan e bokan e diéwe no ekolé ke bocee ncese le to ké no leyte fô Bvudvu bu looci Yuule naa ntay e ê kelum ê kelum, keege ncese bô elemé se è nu kew ηkuuη. ²⁶ É fifin to nu shiee le, tu Klistu be kenke keekpwee jaa we, kaase kpwee e kew no bó to boméé won. Geenén no fí nu, nu é wvù é to wase kan mwaan fí é ka lo nonén. Wvù to kefew kin kè won kaa wase le keejo ekolé kew ege ncese dvú, ekpwe keecuké bibefe. ²⁷ Ké lenlen no fí nu le wee kenke keekpwee ké kan mwaan emum ecéyte wase é è nu nsaw, ²⁸ nu ké no Klistu to nyaé ekolé kew kpwe fô bonyii le kan mwaan keetuu bibefe bi bonyii le nteen. É wvù nu ke ekase eto yí bokan bo boféé le é è yaa bvuu nu

keege fiéé bô bibefe ké. Wvù nu ke eto wase keeseen keeboyse bonyii bô céyte wvù shiee le.

10

Ncese wvù Jisos to geé nu é jo wase bvudvu bu boncese le bocii

¹ Bonci bo Muses e to nu ké lo kenjinjin ke mwéem mvù jee mvù to nu keeke enu le. Ké bó to nu wase céey céey mwéem mvù to nu keeke enu ké. É bó mum no shee gee boncese ê kelum ê kelum, se è nulo é boncese bodvu ege é bonyii bô benci too fô Nyo' le eyuule gene mæese ηkuuη. ² É è to nu le boncese bodvu nulo ege é bó eyuule nonén, tu ké bó to bee ebvu eshee egee boncese bó le bó le ké, njefo bonyii bô bunlee Nyo' to bee keenu é bó é cuke wase bibefe bibole kan mwaan, é mvuntelem mvubole yaa bvuu saake bó yí bibefe le ké. ³ Geenén, boncese bô bó to gee ê kelum ê kelum ban to kaa gee é bonyii kumyi lo bibefe bibole. ⁴ É fí nu nonén, njefo ké è nu naa lo é elemé ke bona' * bô ke bíe le ecuké bibefe bi wee le ké. ⁵ É nées fiéé fí to gee é Klistu dioo to fokuse fén gay ê Nyo' le, “Ké wo kenke shiee fô boncese bô bó gee bô nyám e, noo fô mwéem mvù bó nyaá ê wo le ké. Wo nu é nya me é è nu bô ye le me enge ncese dvú.

9:23 8:5 9:26 7:27 9:28 3:6; 10:10; Yesa 53:11-12; Mat 26:28; 1Kol 15:50-53

10:1 8:5 10:4 9:12-13 * 10:4 Bona' ban to ké no nu bona' bô bolemse.

10:5 Mben 40:6-8

6 Kε nyám yì bó nyaa ε bó tone
gee boncese dvú fô wo
le,

noo mwεεm mvù bó nyaa ε bó
gee boncese dvú

keecukε bibefε bi bonyii
le baa cim ege é wo
eyuuke njon kε.

7 Me ε mum ε ηgay le,

'O Nyo' taa eyen, me nu ε
nto keenje fiεε fi wo
shieele,

kε no bó sanεε ekume me ê
Nwa' wo le.' "

8 Wvú to yaw gay ê Nyo' le,

"Kε wo baa kenke shiee kenεε
yuuke njon bô boncese

noo nnyá yì bó nyaa ê wo noo
nyám yì bó nyaa

ε bó tone gee boncese dvú fô
wo le,

noo mwεεm mvù bó nyaa ε bó
gee boncese dvú

keecukε bibefε bi bonyii le
kε."

ε mwεεm mvun nu ε bó to gee
kε naa bii no nci gomte. ⁹ No
wvú gay nonen, mum bise fô
gay ê Nyo' le,

"Taa eyen, me nu ε nto keenje
fiεε fi wo shieele."

Wvú to jeme nonen, mum
lese boncese bo boyvuum
keεεε wvu fwε. ¹⁰ No Jisos

Klistu to gee fiεε fi Nyo' to
shieele le wvú ege, ε ye ye
yì wvú to nyaa kan mwaan

ε fi ka lo nonen, ge ε beene
mum no yuule. ¹¹ Cee ncese
tfuu ké no gene leeme fô

bvudvuu bwew bvu lemme
le εdiuw εcii gee boncese
biinene bokañ e bokañ e, se
boncese bodvu nulo ecake

bibefε bi bonyii le ηkuuη.

¹² Geenεn Klistu to nu ε ge
we ncese kε kan mwaan ε
wvú mum kocεn wvú ecake

bibefε bi bonyii le kemakaa.
No wvú gee nonen mum shii
ê εbo ke εcεy ke Nyo' le.

¹³ Wvú nu fô ε kew sekekie le,
cεyte egeñ ebuy seke Nyo' ke
ejike bonyii bew bo bvuban

e diewe kedvuushεε ke bikaa
biew e é wvú etome bikaa
yì bó le. ¹⁴ Ncese we wvú

mwaan wvun nu ε ge bonyii
bò wvú gee ε bó yuule, ε mum
ε no yuule ten ê Nyo' ejise gene

mεεse sekecii. ¹⁵ Keyoy ke
Yuule jemyi ten ê beene tomte
fiεε fin. Kí to nu ε yaw gay le,

¹⁶ "Tata gayte le, è nεε monkan
man

mò me nu ηke engbwo bee bó
ejim jo ediww yoya le:
Me nu ηke engeε bonci bem ê

mvuntelem mvubole,
embvuu ensañ ê bonkpawce
bobole."

¹⁷ No wvú gay nonen bvuu
bise le,

"Kε me mbεε ηke embvuu
enkpawci bibefε bi-
bole

kenεε gee dibole di befe kε"

¹⁸ Fí ε mum ε no nu le é bó
leεshi wase bibefε bi bonyii
le, tu kε shiee mwεεm mvù

bó enyaa ε bó gee boncese
dvú keecukε bibefε bi bonyii
le bvuu bεε kε.

*Beene ebenci too nceencee
mbew Nyo' le*

¹⁹ Boom bo bwεεm e, fi
ε mum ε no nu le ελεμε ke
Jisos e nu ε yene wase je ε
beene nulo eley keseen yaa

fane ke, egen fô Bvudvuu bwe
 bvù looci Yuule naa ntay e.
 20 Beene nulo efey ê je yi fi
 yi nyaa nshii le yi Jisos to
 yen'yee fô beene le. Wvù
 to yene je yin bô ye ye, ε fi
 mum no nu le wvù nu ε cake
 wase ndvu yi bó to shenkee
 ban bvudvuu bvudvu dvù.
 21 Beene kenke wase cee
 ncese wvu baay wvù taale
 fô yew Nyo' le yi è nu bonyii
 bew. 22 No mwem mvun nu
 nonen, beene emum ebenci
 too mbew Nyo' le bô fitele
 fimwaan ε beene ε lese fitele
 yi ye le ficii nu se kemaen.
 Beene ebenci njefo bó nu ε
 miawmiaw wase mvuntelem
 mvusebeene bô elemε ke
 Klistu le mvù ε no yuule,
 yaa bvuu saake beene yi
 fiεε le ke. ε beene bvuu
 nu ten ε bó ε cuke wase ye
 yesebeene bô joo yi yuule.
 23 Beene eleemè temyi ntay
 yi fiεε fi beene taale fwe yi
 dvù le fi beene ké no jemyi ê
 bonyii ekumε fi le. Fo beene
 etuwtenè ke, njefo wee wvù
 kawεε beene leeme yi diew
 ye le. 24 Beene egomtè ten je
 keeyvuwse mvuntelem mvu
 wee noo wee le keekonjene
 noo keegeε mwem mvù jee.
 25 Fo beene ecin'yi keetoo yi
 kentaashε le diewe no bonyii
 bomew nu ε ne wase ε no
 gee ke. Beene eyvuwsε lo
 mvuntelem mvusebeene,
 efey mvunciim no beene
 yene wase ε diuu di Tata
 wesebeene nu ke ekase eto

nu wase nceencee.

26 Beene ekeè le é beene ne ε
 bvuu ε no gee bibefe, gee kee,
 ε beene nu ε bó ε fiisen wase
 je yi keceey, é beene no keè
 le ke ncese wvumvu bvuu nu
 dvù wvù è nulo é bó ebvuu
 ege fô bibefe bisεbeene le ke.

27 ε wee gee nonen, é wvù no
 ceYTE ke wase bô nfan ε è nu
 nsaw Nyo' noo nguy wvù befe
 wvù nu ke eyese lo bonyii bo
 bvuban e bo Nyo' le. 28 Wee
 ké ngoyte nci Muses, é bonyii
 elem bofεε kenεε botete etom
 le bó nu ε yen fiεε fi wvù ge
 le, é nsaw mum koo mweten,
 ε bó mum yu lo wvù yaa
 koole yii ke. 29 ε fi nu nonen,
 tu ben kpwaake le wee wvù
 joo Waa Nyo' ekuse, joo elemε
 ke monkan mò Nyo' gbwolεε
 keecuke wvù dvù é wvù eyu-
 ule le kí nu fiεε fi ecici, nan'yi
 ten Keyoy ke Yuule kè too
 bô mbuwma Nyo', nu ε kfuu
 ngew wvù wvuwe wee nu ke
 ekenke nu ke enu neε? 30 We
 ngew nu ke ebemte lo njefo
 beene kee wee wvù to gayεε
 le,

“ε nu me wvù nu ke etfuse
 envuke,

ε è nu me wvù nu ke enya
 nlawma wvubo.”

ε wvù ε bvuu ε gay le,

“ε nu me wvù Tata wvù nu ke
 esaw bonyii bem.”

31 ε nu fiεε fi nfan e baay
 keegbwe can Nyo' wvù kenke
 nshii le.

32 Geenεn, ben ekumyi
 ediuw yo fwe yò bó to yuuseε
 ben yi fiεε fi Nyo' le. Ben to

nu ε kuu shém no diuu bô bonḡew bô to too fô ben e. ³³ Kefew kemew e nu ε bonyii to ké no nan'yi bvuu nyewle bô ben ya le. Kefew kemew e, ε ben no leeme ejim jo bonyii bô bó nyaa ten ḡew ê bó ê yiye je le. ³⁴ Ben to ké no koole shen bô boba bonyii bô nu yî ncaw e, fii bó. Bó to ké loo mwεem mvunen, ε ben cine ke dvú no yuuke ε è nu njon, njefo ben kee le ben keḡke mwεem mvumew mvù fele mvumwe ε è nu mvù nu ke emey nu sekecii. ³⁵ Nonen, fo ben ecine fiεε fi ben leeme wase yî dvú le ke, njefo è nu fiεε ε fí keḡke nlawma wvù kuuke. ³⁶ Fiεε fi shiee le fô ben e nu le ben esuu shém wvu le ben nulo egee ε è nu fiεε fi Nyo' shieele, é ben ke emum ekeḡke fiεε fi wvù nu ε kaw beene dvú. ³⁷ Bó nu ε san le,

“ε shεete ke wase caan é wee wvù nu keeto emum efese.

Ke wvù nu emooce ke.

³⁸ Wee wem wvu teytey nu ke ekeḡke nshii

nje fitele fi wvù lese yî yem e.

Geenen é wvù ne lo ε no fane ε tfuw bikaa,

fitele fiem saa ejee bô wvù ke.”

³⁹ Geenen, ke beene nu boba bô tfuuke bikaa bô nu ke ela ke. Beene nu fiεεbeene bonyii bô nu ε lese fitele yî Nyo' le bô biyoy bibole nu ke eboy.

11

Ekume keelese fitele yî Nyo' le

¹ Keelese fitele yî Nyo' le nu keetaale fwe yî fiεε fi Nyo' nu ε kaw wee dvú kee naa ntay le wvù nu ke ekeḡke fí, kee ten le fí nu dvú ε wvù baa cim yen wase fí le ke. ² Nyo' to bensee bonyii bo fwele njefo bó to nu ε lese fitele yî ye le. ³ ε ge ten fitele fi beene lese yî Nyo' le beene ε se kiεε ntay le Nyo' to bom won wvun ε è nu ke bô diew ye, ε mwεem mvù beene yene to buy yî mvù bó yaa yene mvù le ke.

Ebel

⁴ ε to ge fitele fi Ebel to leseε yî Nyo' le ε wvù se ge ncese wvu leḡ fey Keen. ε Nyo' mum jo wvù le wvù nu wee wvu teytey, mum fi nnya ye keetom le wvù nu wee wvu teytey. Abel to nu ε kpwe, geenen ε fitele fi wvù to leseε yî Nyo' le ε ge beene ε no yuuke ε wvù beε jemyi é beene ε to ε buy eben e.

Enok

⁵ ε to ge ten fitele fi Enok to leseε yî Nyo' le ε Nyo' se jo wvù gen bô wvù fowe wum ε kpwe baa kum wvù le ke. Bó to nu ε ne fanε yaa bvuu yen wvù le ke, njefo Nyo' to nu ε jo wase wvù we. ε Nyo' se jo Enok we nu ε Nwa' Nyo' jemyi le wvù to ké no gee ε Nyo' yuuke njon. ⁶ Nonen é wee nu dvú se wvù nu ε lese fitele yî Nyo' le, tu ke è nu naa lo é Nyo' eyuuke njon

10:33 1Kol 4:9 **10:34** 11:26; 13:14 **10:35** 3:6; 6:11-12 **10:37** Abk 2:3-4

10:38 Lum 1:17; Gal 3:11 **11:1** Lum 8:24; 2Kol 4:18 **11:3** Keḡ 1:1; Mben 33:6, 9; Lum 4:17; 2Kol 4:18 **11:4** Keḡ 4:3-10 **11:5** Keḡ 5:21-24

bô wvú kε, njefo é wee gomte keebenci too mbew Nyo' le, tu wvú kεηke keebee λ Nyo' nu dvú, noo λ wvú mawci wee tfuu wvù looci gomte wvú.

Noa'

⁷ Ε to ge τεν fitele fi Noa' to leseε yî Nyo' le ε Nyo' ke dioo tefe wvú εκυμε fιεε fi to nu keeke ekooy ε wvú baa cim yen wase fî le, ε wvú yuw Nyo' le mum fεηguw wvu baay keeke eboyse yew ye dvú. No wvú to leseε fitele nonen mum dunçε λ kebεse ke bonyii bo yî won wvun e nu bò befe ê Nyo' ejise, ε è nu kε wase wvú wvù Nyo' to nyaε bvudvuu bvυ wee wvu teytey e ê wvú, njefo wvú to nu ε lese fitele yî Nyo' le.

Abla'am bô Sela

⁸ Ε to ge τεν fitele fi Abla'am to leseε yî Nyo' le, ε wvú se yuw Nyo' le seke wvú to tenεε wvú λ wvú enε won wvubole egen wvumew wvù wvú to nu keeke eκεηke diewe won we le. No Abla'am yuwεε nonen mum no gene kε lo, yaa cim kee fô wvú gene kε. ⁹ Ε to ge fitele fi wvú to leseε yî Nyo' le fidvu ε wvú se γεν no cee won wvù Nyo' to kawεε wvú dvú le diewe tolo wvù nu ε γεν ε bεε won bonyii bomew e. Wvú to nu jó ghane cee cún e bô bo Aysik noo Yakow bò Nyo' to kawεε bó bocii bô

won wvudvu λ è nu ke enu wvubo. ¹⁰ Wvú to cee cún e nonen njefo wvú to taale fwe keeke eley kelaante le ε kí kεηke kenffuy ε è to seyse Nyo' no kelaante kedvu nu ke enu, mum yoo.

¹¹ Ε to ge τεν fitele fi Sela to leseε yî Nyo' le ε wvú se κεηke mvunçay keeleem bô fue ε wvú ε lun naa wase ε fesen wvú è nulo é wvú ebvuu eboo. Fî to kooyi nonen njefo Sela to nu ε bee λ Nyo' wvù kawεε wvú ké no leeme kε yî diεw ye le. * ¹² Ε fî mum no nu λ wee mwaan wvù Abla'am wvù to nu ε wvú ε lun wase baay, nu wase diuw kpwe le, to nu ε ne ε engokε ke wee le buy yî ye le duule diewe jón yi we le noo diewe monshεm mo ηgem joo yi baay e mò wee yaa nulo etan etoo kε.

¹³ Bonyii ban bocii to nu ε ghan fanε yaa κεηke fιεε fi Nyo' kawεε fidvu kε, ke ghan no kpwekene ε bó lese kε fitele yî Nyo' le. Bó to yen kε lo fî le ε fî bεε too ncejole, fiisen bô nlanlan, jeme bô dew yibo λ, fô bó le nu ε bó kee λ bowen nu kε lo botolo ε bó bεke lo yî nshε yin e. ¹⁴ Ε bonyii jemyi nen, tu fî dunçi naa ntaλ λ bó bεε gomte won wvù è nu wvubo. ¹⁵ Ε bó to bvuu kpawci εκυμε won wvù bó to nen'yεε jó, tu bó to nu ε κεηke je keekase tu jim

11:7 Keη 6:13-27; Lum 4:3; 1Bi 3:20

11:8 Keη 12:1-2

11:9 Keη 35:12, 27

11:10 13:14

11:11 Keη 17:19; 18:11-14; 21:2; Lum 4:19-20

* **11:11** Boηwa'

bo boyvuum bomew κεηke ten fen le, "Ε to ge τεν fitele fi Abla'am to leseε yî Nyo' le ε wvú se κεηke wan naa no wvú to cim nu ε wvú ε lun wase ε fesen ε Sela ten nulo saa ebvuu eboo kε. Fî to kooyi nonen njefo Abla'am to nu ε bee le..."

11:12 Keη 15:5

11:13 11:9; 13:14; Keη 23:4; 47:9; Mben 39:12

11:16 13:14; Ksm 3:6;

Mat 22:32

jó. ¹⁶ Geen en no fí nu, nu e bó to gomte ε è nu won wvú fele wvuwe, wvú è nu won wvu we. Non en ke Nyo' ké no wuumene seke bó tenje wvú le Nyo' wvubo ke, njefo wvú nu e seyse kelaante ε gee ê bó.

¹⁷ E to nu fitele fi Abla'am to leseε yí Nyo' le fi to gee ε Nyo' ke dioo mom wvú, ε wvú bee keejo waa we wvú Aysik ege ncese dvú fô Nyo' le. E wvú wvú Abla'am nu wvú Nyo' to kawεε le engoke ke wee le nu ke ebuy yí ye le. E wvú bee ke keejo waa we ε è ka wvú, le wen ege ncese dvú. ¹⁸ Waa we wvun nu wvú Nyo' to gayεε wase ê Abla'am le, “E nu Aysik wvú nu ke egeε diee di kfuu diuw e.”

¹⁹ Abla'am to kee ke le é wee cim kpwe lo, tu Nyo' nulo ekase ege é wvú etu dvú. Non en ê je mi le nu ε è nulo é bó ejo le Aysik to nu ε kpwe ε Nyo' kase nya wvú ê Abla'am ε wvú nu dvú wum.

Aysik

²⁰ E to ge fitele fi Aysik to leseε ten yí Nyo' le ε wvú se cew Yakow bó Esau jeme ê bó ekumε mbuwma wvú to nu keeke eyuu eto fô bó le.

Yakow

²¹ E to ge ten fitele fi Yakow to leseε yí Nyo' le ε wvú ke dioo kpwee, cew boom bo Yosεw wvú waa we le. E wvú to ceke non en ε wvú ε ngvuum yí kembang e ε no nya n'wvum ê Nyo'.

Yosεw

²² E to nu fitele fi Yosεw to leseε yí Nyo' le fi to gee ε wvú ke dioo nu wase keekpwe mum no teete kpwe ye dunji le bonyii bo Islael nu ke esheε ebuy won wvú Ijiw e. E wvú mum gay le bó ke edioo ebuyte jó jo bikufe biwene.

Icee Muses bó bwee Muses

²³ E to nu fitele fi icee Muses bó bwee to leseε yí Nyo' le fi to gee ε bó se nyile Muses yí kee le te fo bó eyu seke bó to bokεε wvú. E bó to nyile non en njefo bó to nu ε yen le è to nu wan ε wvú jee cuu baay. E bó fanje yaa efane keengoy sa' yí Nfon to bvuseε ke.

Muses

²⁴ E to nu fitele fi Muses to leseε ten yí Nyo' le seke wvú to kuε wase fi to gee ε wvú tun le fo bó etenè wen le waa ngonjuu Nfon Felo ke. ²⁵ Wvú to nu ε caw fiew keeyεne ε è nu ngεw bó bonyii bò è nu bo Nyo' le, efey keeyuuke njon bó mwεεm mvú è nu mvú befe ε mvú fele lo. ²⁶ Wvú to nu ε jo le é bó eshoose wen njefo wen nu wee Mboyse wvú Nyo' to kawεε, tu fifie kenke sew fele keekenke kp-waw wvu Ijiw tfuu. Wvú to jo non en njefo wvú to taale mmawce wvú nu ke eto fô wvú le. ²⁷ E to ge fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le ε wvú se ne Ijiw yaa fane fiεε fi è nulo é Nfon ege bó wvú ke, naa ε wvú cim ton'yi shém bó wvú neε. Wvú to nu ε suu shém

ne no gene njefo wvú to taale fiew ε è nu fwe diεwε wvú yene Nyo' wvú bó yaa yene bó ejise le ke. ²⁸ Ε to ge ten fitele fi wvú to leseε yí Nyo' le ε wvú se gee Nkaw Danefey, jo εleme yefe yí lan fwese le, wvu le Nceendaa Kpwe wvú to yuwyi boom bolemse bo fwe yí kfuú le edioo etoo buyte fô dew fwese bonyii bo Israel e emum edan efey.

Bonyii bo Israel

²⁹ Ε to ge ten fitele fi bonyii bo Israel to leseε yí Nyo' le ε bó gen lente Joo yi Baay yi Yεεle fokuse ke diεwε bó fey yí nshε yi yem e. Ε bonyii bo Ijiw ke dioo to ten buy fô joo yidvu le no momte keefey ten nonen ε yí kuu bó bocii gen dvú. ³⁰ Ε nu ten fitele fi bonyii bodvu to leseε fi to gee ε bó ke dioo gen buy Jeliku, ke len kenen kelaante kedvu, ke dioo kenen nonen buy εdiuw εsooshwiw ε kembew ke kelaante kedvu le kesε kecii.

La'ab

³¹ Ε to ge fitele fi La'ab wvú to nu kpwoon nsake mvu to leseε ten yí Nyo' le ε wvú se boy fanε yaa ekpwe ηgoo bonyii bobole bo won e bò to temyi bikuu bó bo Nyo' ke. Wvú to baa kpwe, njefo bonyii bo Israel to nu ε tum bonyii le bó eto eghan ekee won wvudvu, ε kpwoon wvudvu fiisen bó ê wvú yew.

Gidion, Balak, Samsen, Jεfta, Dawe bô Samwεl noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew

³² Ε è nu le me entaanke bonyii bò to leseε fitele yí Nyo' le, é me ηke entan ηngen embuy fεε? Ke kefew nu dvú kè è nulo é me ηkew nyey mwεem mvu bonyii le diεwε Gidion, Balak, Samsen, Jεfta kenεε Dawe bô Samwεl noo bonyii bo ntum Nyo' le bomew e ke.

³³ Bonyii ban bocii nu ε bó to lese fitele yí Nyo' le. Ε bomew ke so bitum yí jem e, ε bomew saw bvunfon ê je yi lan e, ε bomew kenke mwεem mvù Nyo' to kawεε bó dvú, ε bomew kenke mvunγay keeban dew bobvule fo bó engele bó. ³⁴ Bomew to nu ε kenke mvunγay keege é ηguy wvú to bεenci naa bemte lo ejime. Ε bomew kenke mvunγay keebuy can bonyii bò to gomte keegbwocε bó bó nyó jem e. Ε bomew bò to yen'yi wεεyi ke ne tu bontememvunγay. Ε bomew tu bonyii bo jem e bò temyi, ε bomew kun bonyii bo jem e bo bitum bimew e ε bó fεε lo. ³⁵ Bomew to nu bokεneε bò to leseε ten fitele yí Nyo' le. Ε Nyo' ge ε bonyii bobole bomew bò to nu ε kpweken wase kase tu dvú no nu bó bó. Bomew bonyii nu ε bó to koole bvooke bó bimban, ε bó fanε yaa cim ebvuu eshieele le bó ecine bó le ke, njefo bó to yene le é bowen kpwe

11:28 Ksm 12:1-14, 21-28, 29-30 **11:29** Ksm 14:21-29 **11:30** Yosh 6:12-21

11:31 Yosh 2:11-12; 6:21-25; Mat 1:5; Jem 2:25 **11:32** Biku 6:11-8:32; 4:6-5:31;

13:2-16:31; 11:1-12:7; 1Sam 16:1; 1Bfn 2:11; 1Sam 1:1-25:1 **11:33** Biku 14:6-7;

1Sam 17:34-36; Dan 6:1-27 **11:34** Dan 3:23-25 **11:35** 1Bfn 17:17-24; 2Bfn

4:18-37

lo, ke ekase ebuy yî kpwe le ekeŋke nshii wvù jee fele wvun. ³⁶ Bomew nu ε bó to keeŋke bó, tamte bô bongbwan ε ye caafi, kayte bomew bô boncaw fene yew ncaw e. ³⁷ Bomew nu ε bó to tumye bô εta ε bó kpweken, bvuu tan'yi bomew bô nyó yì bó tane bite dvú ε bó buyte biba bifεε bifεε, gbwoci bomew bô nyó jem ε bó kpwekene. Bomew to ghane jüise ε è nu jéw njée bô yi bíe. Bó to nu bonyii bo kefufe le, ε bonyii njinsene bô bó bvuu nyewle bô bó. ³⁸ Bó to ghane cee ŋkaante le noo yî dikum e bô ê ditfum e noo ê bibuw e. ε nu bonyii ε wonj wvun to baa ekocεn wvù bó ecee wvù le ke.

³⁹ Bonyii ban nen bocii nu ε bó to lese fitele yî Nyo' le, ε Nyo' bense bó naa ntay. Geenεn wee mvu bó le to baa emum ekeŋke fiεε fi Nyo' to kawεε bonyii dvú ke. ⁴⁰ Bó to baa ekeŋke njefo Nyo' to keŋke ntaŋ wvù jee ntay fô beene le fele wvubo, wvu le è nu ke enu ke seke bó ε taashe beene ε bó, é bó se no nu ε bó ε kpwentεn ê Nyo' ejise ε gen ε mεse.

12

Nyo' nεci boom bô è nu bew

¹ No beene nu wase ε kebombom ke bonyii bô to nu ε lese fitele yî Nyo' le ban ε gem beene ε tase ε no duŋci no è nulo é wee elese fitele yî Nyo' le, beene emum ebuy ekuse jo bvujite bvucii bvù jewsee beene, noo bibefe bì

njimte beene, emum ekuu shém elewtè kenlewtε kè Nyo' nu ε gee ê beene fwe. ² Beene dioo lewte no taale yî Jisos e. ε nu wvú wvù to yen'yεε je fô beene le keelese fitele yî Nyo' le, ε è nu wvú wvù gee ε fitele fi beene lese yî Nyo' le kpwentene gene mεεse. Wvù to nu ε bee keekpwe kpwe yi yî kentam e. Wvù to baa ecim etaale ê kenshoose ke kfuu yiyε kpwe le ke, njefo wvù to taale fwe yî bvujonke bvù nu ê wvù fwe le. Keseen wvù ε no nu ε wvù ε shii ê εbo ke εceey ke kawla Nyo' le. ³ Ben ekpwawci ekume wvuwe wee wvù to nu ε fiisen kfuu wvuwe ŋgew wvù bonyii bô befe to nyaa ê wvù, wvu le fifie ege é mvuntelem mvunεn saa ewεyi, kenεε edoose ê je ke. ⁴ Jem yi ben tumte ben ε bo kebefε nu ε ben baa tum wase egen ebuy yi gvune di wee le ejiim lo ke. ⁵ Me ŋkpwaake le ben baa edaayε wase ntefe wvù Nyo' nyaa ê ben diεwe boom bew e ke? Wvù gayte le,

“Waa wεm, seke Tata nεci wo, fo wo ejoò ncεw ke.

ε wvù dioo saake wo yî fiεε le, fo shem ekpweè wo ke.

⁶ ε keè le Tata ké no nεci ε è nu wee wvù wvù koonke, tamte ε è nu wan tfuu wvù wvù joo le è nu wvuwen.”

⁷ Ben emum ekuulè shém yî bongew bô ben yene le, ekeè le Nyo' nεci lo ben diεwe boom bew e. Wan mvu nu dvú wvù jay fiεε é ice enu se

wvú ε nεle wvú e? ⁸ ε Nyo' cin'yi ben e se wvú nεci no wvú ké no nεci boom bew bocii, tu ben baa enu naa lo boom bew κε, tu ben nu bikole. ⁹ Beene κεηκε ten bo'icee bosεεbeene bo fokuse fen bô to ké no nεci beene ε beene wvumte bó. ε beene to wvumte bó nonεn, tu κε ε nulo é beene enya bikuu ê Icee biyoy bisεεbeene efey lo nonεn, ke eκεηκε nshii wvú mεy lo? ¹⁰ Bocee bosεεbeene bodvu to nu ε nεce beene κε yî kefew e caan no bó to yene le fî nu len. ε Icee wesebeene wvun nεci beene keeseysel beene é beene eyuule no wvú yuule. ¹¹ ε ke dïoo nu seke bó tamte wee keenεle wvú, ε wvú no yuuke nluce kefew kekiε le, wvú saa yuuke naa lo njon κε. ε ke edïoo enu wase ejim jo kefew kedvu, ε fifiε to bô nyεkeey noo nce wvu teytoy fô wvuwe wee wvú Nyo' nu ε yeeyi wvú ê yiyin je le.

¹² Nonεn ben ege é can yene yi nu ε jεw wase ekase etεme, ege ten é envuw eyene yò ndenɔɔɔe wase ekase etεme. ¹³ Ben egeɔnε κε ε è nu ê je yi teytoy e, wvu le fo bikoy bi tεεse wase emεse elose κε, é bí etεme lo.

Ntefe ekumε keeyuuke Nyo' le ntay

¹⁴ Ben emomtè ntay keecee yî nyεkeey e ben ε bonyii bocii, ebvuu emomtè ten ntay

keecee nce wvú yuule. ε wee nu se wvú cee nce wvú yuule, tu κε è nulo é wvú ke eyεn Tata le κε. ¹⁵ Ben eyεnè fo wee mvu ke ejim keeκεηκε mbuwma Nyo', ebvuu eyεnè ten fo ηgow mi yi befe ke enε ebuy ê ben εntelen ke eto bô ηgew ejin bonyii nteen. ¹⁶ Ben eyεnè ten le fo wee mvu ben e eκεηκε nce nnyεn kenjan κε. Fo wee ten emaà lo Nyo' diεwe Esau wvú to gesεε mbuwma wvú wvú to nu keeke eκεηκε diεwe wan wvu ηgaywee le yî mwεem mvudien mvu kan mwaan e maan κε. ¹⁷ Ke ben kee le ejim jodvu nu ε wvú to ne bvuu no gomte keeκεηκε mbuwma wvun can ice le, ε ice ma lo wvú? Naa no wvú to cim shiwse misεm ê jise gomte keekumεn fitele fiew, nu ε κε je to bvuu nu dvú keekumεn κε.

¹⁸ Ben ekeè le fô ben leeme fó keseen baa nu diεwe bvudvuu bvú fokuse bvú bonyii bo Islael to leeme fó bvú bó yene bvú le κε. Bó to leeme, * ε ηguy bene nen lululu, ε ekfun yiile nen taytay, ε nffum kfune ten nen keeke. ¹⁹ Bó to yuuke ten ε son saayi, ε diεw mi jemyi. Mwεem mvú diεw yidvu to jemyi to nu ε bemse bó, ε bó no leke lo le fo diεw yidvu ebvuu ejeme ê bó κε. ²⁰ Bó to leke nonεn njefo fiεε fî diεw yidvu to jemyεε to nu ε ghaw mvuηgay mvubole. Diεw yidvu to nu ε ciise lo ê bó

12:10 Mat 5:48; Lum 5:2; Jem 3:17 **12:11** 12:14; Jem 3:17-18 **12:12** Yesa 35:3

12:13 Bηgn 4:26 **12:14** 12:11; Mak 12:30-31; Mben 34:14; 1Kol 7:15 **12:15**

Dito 29:18; Gal 1:6 **12:16** Keη 25:29-34 **12:17** Keη 27:30-40 **12:18** Ksm

19:16-22; 20:18-21 * **12:18** Fo bó to leeme to nu ê kenyi ke kum wvú Sinay e.

12:20 Ksm 19:12-13

le,
 “Fo fiεε ebence lo bew kum
 wvun ke.

ε è cim nu nyam, é bó tumye
 lo bô eta ε yí kpwe.”

21 Keceey, mwεem mvù bó to
 yene fó to bemte baay. ε
 Muses kebεε jeme le, “Nfan
 wvu baay nu ε ge ye ε ne ε no
 ciηke lo me.”

22 Ben nu finεn ε ben leeme
 ε è nu yí kum wvù Sayon
 e, ε è nu kelaante kè è nu
 ke Nyo' wvù keηke nshii le,
 ε è bvuu nu Jerusalem wvu
 fowe. ε nu fó fò bonceen-
 daa bo Nyo' le bô wee yaa
 nulo etan etoo lanlanje yí ken-
 taashε le. 23 Ben nu ε to
 wase ê kentaashε ke bonyii bo
 Nyo' le bô è nu boom bew bo
 fwe, ε wvú ε san ediee εbo
 ê ηwa' we le fowe. Ben nu
 ε to wase fwe dvu Nyo' wvù
 sumtene bonsaw bo bonyii
 bocii le. Ben nu ε to wase
 ten fwe dvu biyoy bi bonyii
 bô to nu teytoy e bì Nyo' nu
 ε ge wase bí ε no yuule gene
 mεese le. 24 Ben nu ε to wase
 ten fó Jisos wvù leeme fwe
 monkan mo monfem enteleη
 jo Nyo' bô bonyii le, è to ten
 fwe dvu ελεμε ke Jisos e kè bó
 to miawmiawεε yí beene le.
 Ελεμε kin jemyi fiεε fi fele fi
 ελεμε ke Abel e.

25 Ben eyenè fo ben etune
 keebē we wvù jemyi ê ben
 e. Ben kpwaake le é bonyii
 bo Israel to nu se bó eboy
 can ηgew wvù to toε fô bó le
 njefo bó to nu ε tun keebē

wee wvù Nyo' to tumεε le wvù
 eteetè bó fokuse fen e, tu je
 nu dvú fô beene le keeke eboy
 fen é beene ε tun keebē we
 wvù teete beene ε è nu fowe
 le? 26 ε to nu sekekiε ε wvù
 jeme ε nshε shiw. Keseen ε no
 nu ε wvú ε kaw le,

“Seke me ε mbvuu ε nshiwse,
 é saa eshiw ke nshε maan ke.
 Ebule ten nu ke eshiw fó.”

27 Diεw yí le, “Seke me ε
 mbvuu ε nshiwse”, dunji le
 Nyo' nu ke ecake lo mwεem
 mvunciim mvù wvù to bomεε
 mvù é nulo é bó eshiw, wvu
 le é eshεε ke wase mwεem
 mvù yaa nulo é bó eshiw ke.
 28 Fí ε mum ε no nu le beene
 enyaà keyoone ê Nyo' le bvun-
 fon bvù beene nu ε fiisen nu
 bvù è yaa nulo é bó eshiw
 bvù ke. Nonεn beene emum
 ebunleè Nyo' ê je yí leη e,
 enyaà n'wvum ê wvú, fanè
 wvù. 29 Beene enyaà nonεn
 njefo,
 “Nyo' wesebeene nu diεwe
 ηguy wvù nulo efiese lo
 fiεε le.”

13

Ntefe wvu fokemese

1 Ben ekonēnε ke nonεn
 gene fwe diεwe boom bo
 bwee wan e. 2 Fo ben ecine
 keefisene botolo εla eyene le
 ke. Ben ekeè le bonyii bomew
 nu ε fiisen wase nonεn ε fiisen
 ε è nu bonceendaa bo Nyo'
 le yaa kee ke. 3 Ben ekumyì
 bonyii bô nu yew ncaw e, enù
 ke diεwe ben ε bó bocii nu

12:22 13:14; Gal 4:26; Mwm 5:11; 21:2
 Kej 4:10 12:25 6:4-6; 8:1; Ksm 20:22

13:14 12:29 Dito 4:24 13:1 6:10; 10:24; 13:16; 1Bi 1:22
 19:1-3; Job 31:32; Lum 12:13; 1Tim 3:2; 5:10; 1Bi 4:9; 3Jon 8
 25:36

12:23 Luk 10:20

12:24 8:6; 9:12;

12:26 Ksm 19:18; Aga 2:6, 21

12:28

13:2 Kej 18:1-8;

13:3 10:34; Mat

yew ncaw e. Ben ekumyi ten bonyii bô bó nyewle bô bó, njefo ben ten kenke ye.

⁴Wee tfuu enyaà n'wvum ê kentaashe ke wee bô kpwese le, é kpwoon bô diemsen eyenè fo wee ebvuu ebuy ekfun ebefe bô kentaw kebole. Ben ekeè le Nyo' nu ke esaw bonyii bocii bô cee nce nnyen noo bô cin'yi kentaashe kebole ke wee bô kpwese le buyte ekfun.

⁵Fo ben elese bvufee bvunen yi bigew e yi nshii wene le ke. Wee eyuukè njon bô fiε fi wvú kenke, njefo Nyo' nu ε gay le, “Kε me nu nke en'yuu encine wo le ke, ε ke me nu nke en'yuu enlan wo ke.”

⁶Fifin ε mum ε ge ε è nulo é beene ejeme se kemanen no wee to gayε le, “Tata nu wvú fii me. Kε è nulo é me enfane fiε ke. É nulo é wee ege la bô me?”

⁷Ben ekumyi bonyii bô to nu bikuu binen bô to yawεε fewce diεw Nyo' ê ben. Ben ekume no nce wvubo to nu, emum ebejene je yi bó to lesεε fitele yi Nyo' le jó. ⁸Ke Jisos Klistu ké no kumene ke. No wvú se nu foguu, nu ke no wvú nu εben, ε è nu ke no wvú nu ke enu sekecii.

⁹Fo ben ecine é bonyii eto bô bon'yεeyi bo jεey bô bó yaa kee jò bó buy, elewe ben dvú ke. Fí jee le mvuntelem

mvuseεbeene etemyi nje mbuwma Nyo', εfey fo enu nje bonci bo ekume mwεem mvudien. Ke bonci boban cim fii bonyii bô leeme yi dvú le ke. ¹⁰Beene kenke ketan ke ncese le, ε bocee ncese bô lemte fô ketan ke yew Nyo' yi fokuse fen e yaa kenke naa lo mvungay keedie fiε fi ne fô kekin ketan e ke. ¹¹Ben ekeè le εkolε ke bocee ncese le to ké jo ε è nu εleme ke nyám e ley dvú fô Bvudvuu bwε bvú looci Yuule naa ntay e keege ncese dvú fô bibefe bi bonyii le, geenε ε bó jo nyám yidvu buysen ntεw dvú mum ton ε yí fie. ¹²Jisos to nu ε kpwe ten ekfun jo kelaante wvu le wen ecuke bibefe bi bonyii le bô εleme kew. ¹³Nonen beene emum ebuysen ten ebi wvú le ekfun jo ntεw ekenke ten boncun bô wvú to kenkeε. ¹⁴Beene kee le ke la din di beene nu fó fen nu ke emey nu sekecii ke. Beene taale fwe ε è nu yi la di bεε too le. ¹⁵Nonen beene emum ebeε Jisos egeè ncese wvu mbense fô Nyo' le sekecii wvú è nu keeyemte diee diεw. ¹⁶Fo ben edaaye keege lemme di jee noo keegawte mwεem mvunen mvù ben kenke ben ε bonyii bomew ke. É ben gee nonen, tu è nu ncese wvú jee fô Nyo' le.

¹⁷Ben eyuukè bonyii bô nu bikuu binen e, geè no

13:4 1Kol 7:2-4; 1Tes 4:3-8 **13:5** Dito 31:6, 8; Fili 4:11-12; 1Tim 6:7-10 **13:6** Mben 118:6 **13:7** 6:12; 1Kol 4:16 **13:9** Lum 14:2; Kolo 2:20-22; 1Tim 4:3
13:11 9:7; LeW 16:27 **13:12** 11:26; Mat 27:31-33 **13:14** 11:9-10, 13, 16; 12:22, 28; Fili 3:20; 2Kol 5:6; 1Bi 2:11; Mwm 21:2 **13:15** Efe 5:19-20; Mben 50:14, 23 **13:16** Gal 6:10; Fili 4:18 **13:17** Esek 3:17; Lem 20:28-31; 1Kol 16:16

bó shieele, njefo bó taale fô biyoy binen e diewε bonyii bò kee ε bó nu ke etanje diuw ekumε lemme dibole ê Nyo'. Ben egeè nonen wvu ε bó egee lemme dibole bô nlanlan, ε è yaa nu ke shen shen ke. E bó gee shen shen, fifiε saa efici ben ke.

¹⁸ Ben ebunleè fô bese le. Bese kee naa keceey ε ke fitele saake bese yî fiεε fimew e ke, njefo bese ké no shieele keege fiεε ficii bô n'wvum.

¹⁹ Me nlooci naa nleke baay ε ben ebunleè, wvu ε è nulo é me en'yanşen enkase ento fô ben e.

Bunle bô ηgayma

²⁰ Nyo' wvù nu Nyo' kembonen nu wvù to kaseε bvuse Jisos wvù Tata wesebeene wvù nu Ncey Njée wvu baay yî kpwe le. Wvù to bvuse fele yî mvuηgay mvu εεme ke monkan mò mey lo le. ²¹ Me nleke ε wvù enya ben bô mwεεm mvù jee mvunciim, wvu ε ben egee fiεε ficii fi wvù shieele. Me nleke ten ε wvù elemte fiεε ficii yî yene le can Jisos Klistu le fi wvù yene le fi jee wvù le. Beene enyaà mbense ê Jisos Klistu wvun sekecii se ηka. Fí enù nonen.

²² Boom bo bwεεm e, me nleke ε ben ekuu shém eyuw diew ntefe yì me nsan fô ben e yin. Fiεε fi me nsan nu ke nen kfuy. ²³ Me ηgomte ε ben ekiεε ε waa bwee wesebeene wvù Timatio nu ε bó ε bvuse wase wvù yew ncaw e. E wvù yanşene lo ε to, é bee wvù ke

elen ekale kemwaan eto eyen ben e. ²⁴ Ben egay bonyii bò nu bikuu binen e bocii noo bonyii bò è nu bo Nyo' le bocii enya ê me. Boom bo bwee wesebeene le bo Itali ciinse ten ηgayma ê ben. ²⁵ Nyo' ebuw ben bocii bô kembonen.

Nwa' wvu
Jem
Fiε fi nu ê Nwa'
Jem wvun e

Nwa' wvun to san Jem fô bonyii bo Nyo' le bocii bô to nu ε tawse won e tfuu. Nwa' Jem wvun nyaa bontefe nteen no è nulo é wee Klistu eceè ê bonyii ente. Fiε fi wee wvù san nwa' wvun baay leeme yî dvú le nu ε wee Klistu egeè mwεem ε è nu mvù dunçi le wvú nu ε lese fitele yî Nyo' le.

Bikuu bi mwεem e ê nwa' wvun e

1:1 Kenkewce

1:2-8 Keelese fitele yî Nyo' le bô bvufee bvù nen'yi fô Nyo' le

1:9-11 Kefufe bô kpawaw

1:12-18 Mmom bô mwεem mvù teeyi bonyii

1:19-27 Keeyuuke gee

2:1-13 Fo wee edunçi kejεy jεy

2:14-26 Keelese fitele yî Nyo' le bô gee di leŋ

3:1-18 Wee Klistu bô leme diew

4:1-5:6 Wee Klistu bô won wvun

5:7-20 Bontefe jεy jεy

1 Nwa' wvun san me wvù Jem, waa lemme Nyo' bô Tata

Jisos Klistu. Me nsan fô dik-fuu di bonyii bo Nyo' le di yu-ufe ncow difεε di nu ε tawse won e tfuu. Me ngyate ben e.
*

Keelese fitele yî Nyo' le noo keefeefene

² Boom bo bwεem e, é mmom too fô ben e jé le jé le, é ben jo le è nu bvujonke. ³ Me njemyi nonen njefo no ben fele ê mmom ente, leese ke fitele yî Nyo' le, nu ε yî nu ege é ben ekee keekuu shém ntay. ⁴ Ben ekuulè ke shém nonen egen emese, wvu le ben enu bonyii bô nu ε taw ε kocen, yaa tane fiε yî yene le ke.

⁵ E wee mvu ben e tane bvufee keekiεε fiε fi Nyo' gomte, é wvù lekε ε è nu ê Nyo' é wvù enya. Nyo' nu wvù nyaa ê wee tfuu bô fitele ficii yaa waale wee ke. ⁶ Geenεn, wee edioo eleke no leeme ke bô Nyo' fitele fimwaan, yaa manene ke. Ben ekeè le wee wvù manene nu diewe joo yi baay yî fwefwe bvuyte ε yî sheεnke bii jò wvù gene. ⁷ Fo wee diewe wvuwe le ekp-waakè le wen nu ke eleke fiε ê Nyo' ekenke ke. ⁸ Wvuwe wee nu wvù kenke mvuntelem mvunfεem, tuwtene lo yî fiε ficii fi wvù gee le.

Bonyii bo kefufe le bô bo kpawaw e

⁹ Wee mbee wvù fuute eyuukè njon le Nyo' nu ε bense wase wvù, ¹⁰ é wee

1:1 Mat 13:55; Lem 12:17; 15:13; 21:18; 1Kol 15:7; Gal 1:19; 2:9; 1Bi 1:1 * **1:1** Dikfuu di bonyii bo Nyo' le nu Bojuu bô nu ε lese fitele yî Jisos Klistu le, ε bó ε tawse ε no cee bitum bimew e. **1:2** Lum 5:3-5; 1Bi 1:6-7 **1:5** Bnġn 2:6 **1:6** 5:13; Mat 7:7; 21:21-22; Efc 4:14 **1:9** 2:5 **1:10** Job 14:2; Mben 90:5-6; Yesa 40:6-8 **1:10** 5:1

kpawaw eyuukè njon le bó nu ε shike wase wvú, njefo wvú nu ke egen ecine kpawaw we le ke lenlen no fow ké looke yí egay e ke ne ye. 11 No diuu ké sane dioo baa ton'yi ε egay yowlen, ε fow wvú yí dvú le ye, ε bvujonke bwew ka, nu ke lenlen no wee wvú ghane kujene kpawaw we nu ke egen.

Mmom bô mwem mvù teeyi bonyii

12 Njon wvu baay nu wvu wee wvú kuule shém seke mmom ε to fô wvú le, njefo è nu seke wvú ε leem ε teme, é wvú ke ekenke kefo ke bvunfon e kè è nu nshii wvú mey lo kè Nyo' nu ε kaw wee tfuu wvú koonke wvú dvú. 13 Fo fiεε ké dioo teeyi wee le wvú ege kebefε, ε wvú no duù le è teeyi Nyo' wen ke, njefo ke è nulo é fiεε etele Nyo' le wvú ege kebefε ke. ε ke Nyo' ké no teeyi fiew wee ke. 14 Fiεε fi ké tele wee nonen, nu mwem mvù befe mvù wvú kenke shiee yí dvú le, é mvú dioo ε lewce wvú mum wow, 15 é shiee wvun ké teme, mum to bô kebefε, é kebefε ké dioo ε ku ε kocen, to bô kpwe.

16 Boom bo bwem e bô nu shém yem, fo ben eleele bikuu binen ke. 17 Mwem mvunciim mvù jee nu len, mvù beene kenke nen'yi ε è nu fowe fô Nyo' le. ε nu wvú Cee Mbom mwem mvunciim mvù fowe mvù

nyaa n'yu. Ke Nyo' kumene diewe kenjinjin e kè ké no kumene mondvuum ke. 18 ε nu wvú wvú to cawee beene nya beene bô diew yi nu keceey ε yí nya nshii wvu fwe é beene, wvu le beene enù fiεε fi fwe fi wvú to balee le è nu naa fiew ente jo mwem mvunciim mvù wvú to bomε.

Keeyuuke diew Nyo' gee no yí gomte

19 Boom bo bwem e bô nu shém yem, ben ekiεε le wee tfuu kenke keenu cekey keenya bitem yí fiεε le, joò weε bô njeme, joò weε bô shém yi ton'yem, 20 njefo ke wee wvú ton'yi shém nulo ege fiεε fi teyey fi Nyo' shieele ke. 21 Fí ε no nu le, ben ecine nce nnyen e noo kenje kè temyi le, eshike bikuu binen, efiεen diew Nyo' yi Nyo' nu ε lese fô mvuntelem mvunen e. Diew yin nu yi nulo eboyse ben.

22 Fo ben eleele bikuu binen keeyuuke ke lo diew Nyo' maan ke. Ben egeè no yí gayte. 23 Wee wvú yuuke ke lo diew Nyo' yaa gee no yí gayte, nu diewe wee wvú nu ε taa bvushiw bwew é kenleey e, 24 no wvú tale nonen, ε base jim ε mum ε kase ε daaye no nfiεen ye nu. 25 Geenεn, weε wvú looci taale é nci wvú taashi bonci bocii bvuu bvuse bonyii bvunfaw e, leeme yí dvú le sekeci, yaa daayi fiεε fi wvú yuuke ε wvú jemyi, gee no wvú gayte, nu ε

Nyo' nu ke elanj kembonen yi fiεε ficii fi wvú gee le.

²⁶ E wee tenje ekole kew le wen looci nu wee mbee, ε fanje yaa ejici leme diew e, tu wvú leεle ekole kew, ε fiεε fi wvú tenje ekole kew le wen nu wee mbee nu εcici. ²⁷ Mbee wvú Nyo' Icee we-sebeene yene ε è nu wvu len bvuu yuule ê wvú ejise, nu wvu wee wvú taale fô boom bo bonkfu le noo fô boke' bo bonkfu le seke bó nu yi ηgew e. E è bvuu nu ten wvú kem-sene bô ekole kew fo mwεem mvu yi nshε le fen elom wvú.

2

Fo ben edunçi kejεεy jεεy ke

¹ Boom bo bwεem e, no ben nu ε lese wase fitele yi Tata wesebeene wvú Jisos Klistu wvú nu Tata bvukuke le, fo ben edunçi kejεεy jεεy ke. ² Me njemyi nonen njefo è nulo é bonyii bofεε ene eley yew yene nshii le, ε wvumvu ε jise ndvú ε yí jee, ε lese mvuncaw ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε wvumvu wee nu fiew wee kefufe, ε wvú ε jise ndvú ε yí ε sawye. ³ Ben ε ne ε gay ê wee kefufe le, “Leem fofe,” kenεε le, “To eshii fokuse fen nshε le,” ε mum ε nya bvufee ε è nu yi wee wvú sufe ye wε le, ε gay ê wvú le, “Ke to eshii fen wee wvu baay.” ⁴ E ben ne ε ge nonen, ke tu ben nu ε tu wase bonyii bô sumtene bonsaw

bô mvuntelem mvú yiile? Ke fifin yen'yi le ben dunçi kejεεy jεεy ê ben entelen e?

⁵ Boom bo bwεem e bô nu shém yem, ben eyeke eyuw, ke è nu bonyii bo kefufe le bo fokuse fen bô Nyo' nu ε caw le bó elooci kenke mbee wvú nu ε yiηsen e? E ke è bvuu nu bó bô Nyo' nu ke enya bó bô bvudvuu ente jo bvunfon bwew bvú wvú to kawεε wee tfuu wvú koonke wvú dvú le?

⁶ Geenεn, ben nen'yi finen kaa no shoose lo wee kefufe ê yiye je le, yene ε è nu wee kpaw e. Bonyii bô nu ε ben ε shii yi yene le guute ben gene dvú yéw bonsaw e nu baa? Ke è nu bonyii bo kpaw e le? ⁷ Ke è bvuu nu ke bó bô jemyi díew yi befe ekume diee di Tata wvú kenke ben e le?

⁸ Ben elooci geεle nci Nfon wvú Nyo' wvú nu ê N'wa'we le. Nci wvun nu le,

“E koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

E ben gee nonen, tu ben gee lenj. ⁹ Geenεn, é ben dunçi kejεεy jεεy no me mbe njeme wase, tu è nu kebefε ε ben gee, tu ben nu ε ηgoy nci wvú ε koo ben. ¹⁰ Ben ekeè le é wee geεle naa bonci bo Nyo' le bocii, ε ke ε ηgoy mwaan, tu wvú nu ε ηgoy wase bocii. ¹¹ E fi nu nonen, njefo Nyo' wvú to gayεε le,

“Fo wo ejan kpwεε wee ke”
nu ke ten wvú wvú to gayεε le,

“Fo wo eyu wee ke.”

Ɛ wo nu se wo nu e jan kpwee wee, geen e yu wee, tu wo nu e ngoy ke nci Nyo'.¹² Nonen, ben ejemyi bvuu geè mweem diewe bonyii bò Nyo' nu ke esaw bó bii nci wvù bvuuuse bonyii bvunfaw e. ¹³ Ben ekeè le Nyo' nu ke dïoo saake nsaw, wvù saa ekoole shen fô wee wvù to baa koole shen fô wee mvu le ke. Geen e, wee wvù koole shen nu wvù nu ke eboy yî nsaw e.

Fiee fi dunçi le wee nu e lese fitele yî Nyo' le nu gee diew di leŋ

¹⁴ Boom bo bwem e, é wee ne e no duu le wen nu e lese fitele yî Nyo' le, e gee diew yaa dunçi nonen ke, é fifie ke efi wvù yî la le? Ɛ nulo é fitele fi wvù lese fidvu ke eboyse wvù? ¹⁵ Bó ejo le, é waa bwoo wvù diemsen kenee wvù kpwoon ne e no tane ndvù bô mweem mvudien mvu ediuw ecii, ¹⁶ e to fô wo le, wo e gay ê wvù le, “Nyo' elan kembonen yî yo le é wo ekenke ndvù bô mweem mvudien.” Ɛ wo gay ke lo nonen, se wo e nya wvù bô mweem mvù wvù shieele, é fifie efi wvù yî la le? ¹⁷ Ben baa yen le le é wee duu le wen nu e lese fitele yî Nyo' le, se gee diew dunçi nonen, tu fitele fi wvù lese efinfin nu ecici?

¹⁸ Wee mvu nulo ene egay le, fi wee mvu le nu e wvù e lese e è nu fitele yî Nyo' le, e fi

wee mvu le nu e wvù gee e è nu gee di leŋ. Me e mum e no ngayte le wvù edunçe no è nulo é wee elese fitele yî Nyo' le se gee diew nu leŋ, é me ndunçe è wvù no me nu e nlese fitele yî Nyo' le e è nu yî gee diem di leŋ e. ¹⁹ Ɛ wee nu e bee le Nyo' nu mwaan, tu è nu leŋ. Geen e, naa bonceendaa bo dewle le ten nu e bee ke nonen e no fane, ciinke. ²⁰ Wvuwee wee nu keyun. Wvù gomte le me endunçe le é wee lese fitele yî Nyo' le se gee di jee ŋkuun, tu è nu ecici? ²¹ Ke fiee fi to gee e Nyo' yen le Abla'am wvù icee wesebeene nu e kocen wee we le to nu gee diew di leŋ e? Wvù to nu e jo waa we wvù Aysik, jike yî ketan ke ncese le keege ncese dvù fô Nyo' le. ²² Ben e yen le le fitele fi wvù to lese yî Nyo' le bô gee diew di leŋ to lene ekale kemwaan e? Gee diew di leŋ to nu e dunçe le fitele fi wvù to lese yî Nyo' le to nu e yinŋen. ²³ Ɛ fi mum kocen no bó to sanŋe ê Nwa' Nyo' le le,

“Abla'am to nu e lese fitele yî Nyo' le,

nje nonen, e Nyo' yen le wvù nu wee wvu teytey.”

Ɛ bó mum no teje wvù le nsaa Nyo'. ²⁴ Ben e bvuu e yen le le fiee fi ké ge e Nyo' yen le wee nu e kocen wee we le nu gee diew di leŋ, e è yaa mey ke fitele fi wvù lese yî Nyo' le maan ke?

25 **Ɛ** nu ke lenlen no fi La'ab wvù to nu kpwoon nsake le to nu. Fieε fi to gee ε Nyo' yen le wvù nu ε kocen wee we le to nu gee diew di len. Wvù to nu ε fiisen bonkee bo Islael ê wvù yew, ke duŋce je yimi jεy yì bó etu jim jó. 26 Fí ε no nu le, ke no keyoy cin'yi nyam ye le ε yí mum no nu wase fieε fi εcici, nu ke lenlen no wee lese fitele yí Nyo' le se gee di len ŋkuun tu fi nu εcici.

3

Wee eshe bô leme diew

1 Boom bo bwεem e, fo ben nteen egomtè keenu bonyii bo n'yεyεi le ke. Ke ben kee ntay le bonyii bo n'yεyεi le nu ε wvubo nsaw nu ε bó nu ke elooce etasse ntay? 2 **Ɛ** nu keceyεy le beene bocii gee bo-jay nteen. Geenεn, é wee nu dvù wvù yaa ké jay njeme ke, tu è nu wee ε wvù ε kocen, bvuu kee ten keekemsen bô ekole kew. 3 Beene ké jo ncaw lese εmvu jo nyambala keege le yí eyuukè beene le. **Ɛ** beene mum no banse nyam yidvu dvù ε yí gene jò beene gomte. 4 Ben eyen ten no ŋguw wvu ê joo nu. Wvù kuuke naa ntay, ε fwefwe wvù temyi ké no domsee. Geenεn, ε fieε fi wee wvù guute ŋguw banse dvù ε wvù gene jò wvù gomte, nu ke nen caan. 5 **Ɛ** nu ke lenlen no leme nu. Dí nu ke lo fieε fi caan yí wee le. Geenεn ké no jemyi mwεem mvù temyi baay.

Ke ben kee no è nulo é ŋguy ekpway nen kpwayy, ekoo, eshike ekowe kecile fokuse? 6 Leme nu ke ten diewe ŋguy e. Mwεem mvù befe mvu fokuse fen nu ε tase yí leme di wee le, lamte beete bô ye wee yicii. Leme ké fwεε ŋguy ε wvù befe bô nshii wee tfuu. **Ɛ** ŋguy wvun nu ε leme joo ε è nu fô ŋguy wvu baay e. 7 Bonyii nu ε mom wase keeyεyεi dik-fuu di nyám e dicii. Bó nu ε yεyεi wase nyám yì ŋkpwaante bô mvunyiim noo nyám yì sone bô yì ê joo. 8 Geenεn, ke wee nu naa lo dvù wvù nulo eyεyεi leme ke. Leme ké no wεwte ke lo, ε dí ε yiŋsen bô kebefε ε è nu kè nulo eyu wee ke diewe edien ε fimbuw e. 9 **Ɛ** nu leme din di beene ké no bensee Tata wvù Icee wesebeene dvù, ε è bvuu nu ke dí di beene ké no nan'yi bonyii dvù, ε bonyii ban nu ε è bom Nyo' ε bó fieesene wvù. 10 Diuw mwaan ε mum ε no bvuuuse mbense bvuu bvuuuse boncun. Boom bo bwεem e, ke fi kenke keenu nonen ke. 11 **Ɛ** nulo é joo yì yuule bô ke-duuduu ebuyte diuw mwaan e? 12 Boom bo bwεem e, è nulo é fimbí eyum yí efele le? Nuw le è nulo é ntulun eyum yí efele le le? Ke è nulo ten é diuw joo lew ebvuuse joo yì jee ke.

Bvufee bvù nen'yi fowe

13 **Ɛ** nu yεε ê ben ente wvù duu le wen feefene bvuu kee fieε? Mwetεn edunce ekole kew yì nce we wvù jee bô

gee diew di leŋ di wvú gee yaa saale ke ye, no wee wvú feefene ké no nu. ¹⁴ Geenɛn, é wee ffuuke bô kenŋhew noo ken'yee ejise fô fitele le, fo wvú esaalè ye le wen feefene lo ke. E wvú ge nonɛn, tu wvú tune keceey. ¹⁵ Ke kfuu bvubwe bvufee yaa nu bvufowe ke. E nu bvuyi nshɛ le, e è nu bvuyee wvuwum e, e è bvuu nu bvudɛwle le. ¹⁶ Ben ekeè le naa fɛɛ fô bonyii kenŋke kenŋhew bô ken'yee ejise, nu e mweem ké no bvuyŋke ke lo fó. E bó no gee dik-fuu di mweem mvù befe le mvunciim. ¹⁷ Geenɛn, wee wvú kenŋke bvufee bvù nen'yi fowe ké no yuule, koonŋke nyakeey bvuu nu wee, nyaa ten bitem é wee mvu, nu e wvú e yinŋɛn bô shen noo gee di jee, yaa dunŋci kejey jey ke, yaa kenŋke díew fiɛ ke. ¹⁸ Bonyii bô geele nyakeey, jeywi ŋgow yi è nu nyakeey, e ŋgbwele no nu nce wvuyeytey.

4

Keekoonŋke mweem mvu yi nshɛ le beete bô wee Nyo'

¹ Fiɛɛ fi nen'yi no too bô waa noo bvudiuw é ben entelɛn nu la? Ke è nu shiee mweem mvù ye yene gomte mvù ffuuke shém yene le le? ² Ben dioo shieele fiɛɛ sɛ ben e kenŋke mum no gomte keeyu wee sɛ

kenŋke. E ben ké dioo bvuyshu ejise yi fiɛ le, é fi fufe, é ben mum no waale, diuu. Fiɛɛ fi gee e ben nu sɛ ben kenŋke mweem mvun nu njefo ke ben ké no leke é Nyo' ke. ³ E ben ké dioo e cim e leke, ben saa kenŋke ke, e è nu njefo ke ben leke bô bonŋkwawce bo leŋ ke. Ben leke mweem e è nu ke keege mweem mvù ye yene gomte dvú. ⁴ Ben nu naa lo diewe bokene bô nu e cine wase bolemse bobole e no gee e è nu nsake le. Ke ben kee le é wee kole nsan bô won wvun, tu wvú nu e tu wase wee bvuban fô Nyo' le le? Nonɛn, ben ekeè le e è nu naa yee wvú nu e caw fiew keekoo nsan bô won wvun, tu mweten nu e tu wase wee bvuban fô Nyo' le. ⁵ E nulo é ben eghan nee sɛ no kpwaake le fiɛɛ fi bó to sanɛɛ é Nwa' Nyo' le nu ecici? Bó to nu e san le, “Nyo' kenŋke shiee, beele baay fô keyoy kè wvú to gɛkeɛ le kí enù yi yese beene le.” * ⁶ Nyo' fi naa beene baay. E nu fiɛɛ fi bó sanɛɛ é Nwa' Nyo' le le,

“Nyo' shiwse bonyii bô bensee bikuu bibole, geenɛn buuke bonyii bô shiwse bikuu bibole bô nfi.”

⁷ Nonɛn, ben enya bikuu binɛn é Nyo', ebon ŋaŋ ben e bo dɛwle é wvú efɛɛ lo é ben ejim. ⁸ Ben eto nceencee mbew Nyo' le, é wvú eto ten

3:14 1Kol 3:1-3; Gal 5:20-6:4 **3:15** 1:5, 17 **3:17** Mat 5:48; 1Kol 13:4-7; Gal 5:22-23; Fili 1:9-11 **3:18** Mat 5:9 **4:1** Lum 7:5; 1Bi 2:11 **4:2** 1Jon 3:16

4:4 Mat 6:24; Jon 15:18-19; 1Jon 2:15 * **4:5** Keɛɛ le “Keyoy ke Yuule kè Nyo' to nyae é beene kenŋke shiee, beele baay le beene elemè ke beene e bo Nyo'.” **4:6** 4:10; Bnɛn 3:34; Mat 23:12; 1Bi 5:5 **4:7** Efe 6:12; 1Bi 5:8-9 **4:8** Mben 18:20, 24; Yesa 1:16; Saka 1:2-3; Mala 3:6-7

nceencee mbew yene le. Ben bonyii bò befe ebvuushε can fô mwεem mvù befe le, ecukε mvuntelem mvunεn ben bò leeme mvuntelem mvunfεem ben ε bo Nyo'. ⁹ Ben enù bô yii, beelè shiwsè misem nen wowwowwow. Ben elu bô dikie, ebeelè ε è nu kpwe, elu bô njonj wvù ben yuuke, esodè ε è nu bikuu. ¹⁰ Ben eshike bikuu binen ê Nyo' ejise, é wvù ecake ben we.

Fo wee elomté gee di waa bwee le kε

¹¹ Boom bo bwεem e, fo wee ejemyi díεw yì befe ekumε waa bwee kε. É wee jemyi díεw yì befe ekumε waa bwee kεnεε lomte gee di waa bwee le, tu wvù jemyi díεw yì befe ε è nu ekumε nci Nyo' bvuu lomte nci wvudvu. É wee lomte nci Nyo', tu kε wvù bεε wee wvù gεele nci kε. Wvuwε wee nu ε tu wase wee wvù saake lo nci. † ¹² Wee wvù nyaa nci bvuu sumtene bonsaw bo bonyii le nu kε mwaan. É nu kε wvù wvù nulo eboyse kεnεε elase wee. Wo ε no nu yεε wvù lomte gee di waa bwoo le?

Fo ben esaalè ye kε

¹³ Ben eyeke eyuw, ben bò nen'yi no duu le, “Ében kεnεε ntfuu nu ε bese nu egen kin kelaante le kεnεε keki le, ece jó yì kelum e, ekamεm way, ekeηkε sεw.” ¹⁴ Ben ké dioo

jemyi nonεn no kee fiεε fi nu ebuy ekooy ntfuu le? Ben kee fiεε fi è nu nshii wene? Nshii wene nu diεwε kekfu kè bó yene kí le, moocε caan ε kí ε la wase. ¹⁵ Fiεε fi ben bee ejemyi nu le, “É Nyo' fεn nu ε bee le bese enù dvù, é bese ke ege fin fiεε ebvuu ege fifi.” ¹⁶ Geenεn, ben nen'yi finεn kaa no saale lo ye, kfunε gvuw. Ben ekeè le keesaale ye nonεn nu kebefε. ¹⁷ Nonεn, é wee kee fiεε fi leη fi wvù keηkε keege, ε fanε yaa ege, tu wvù nu ε ge kebefε.

5

Bonyii bo kpaw e eyenè

¹ Bonyii bo kpaw e, ben eyeke eyuw fiεε fi me njemyi. Ben ebeelè, fuunjkε kpwe nje ηgεw wvù nu ke eto fô ben e. ² Kpwaw wene nu ε fo wase, shéw ε kan ndvù yene. ³ Mwεem mvunεn mvu bigew e nu ε duwse wase. Nduwse wvun nu ke edunε nce wene ken'yεε ejise, ebvuu edie ye yene diεwε ηguy e. Eyan nu wase ediuw yo fokemεse, ε ben baanci kε ε è nu kpaw. ⁴ Ben etaa eyen, ben nu ε leε bonyii bò lemte ηεε yene. Bó nu ε gbwele wase mwεem mvunεn ben ε fan keelaw bó, bó ε no beele. Bó nu ε bee wase Tata Nyo' wvù keηkε Mvunγay Mvunciim ε yuw kpwe yibo. ⁵ Ben nu ε

4:9 Luk 6:25 **4:10** 4:6; 1Bi 5:6 **4:11** Mben 101:5; 1Bi 2:1 † **4:11** Nci wvun nu le, “É koonjkε waa bwoo no wo koonjkε ekole kuw”. É è bvuu nu kε wvù wvù Jem gayte le wvù boysee bonyii. **4:12** Lum 14:4; 1Kol 4:5 **4:13** Bηgn 27:1; Luk 12:18-20 **4:14** Job 7:9-10; Mben 39:5-6 **4:15** Lem 18:21; Lum 1:10; 1Kol 4:19; 16:7 **4:16** 1Tim 6:17; 1Jon 2:16 **4:17** Luk 12:47 **5:1** Bηgn 15:6; Yesa 5:8-10; Amo 6:3-7 **5:1** 1:10; Luk 6:24 **5:2** Mat 6:19-20 **5:4** Ksm 3:7; Lεw 19:13; Yeli 22:13; Mala 3:5 **5:5** Yeli 12:3; 25:34

ce wase fokuse fen e die bikuu binen no ye yene shieele. Ben nu e dieken wase e fanken diewe binson bi nyam e bi ceYTE diuu di bó nu ke esane le. ⁶ Ben nu e bon bikaa e bonyii ejim bó e ley ngeW e. Ben e yuwy e bonyii se bó nu e jay fiee nkuu, e e nu bonyii bó nulo saa ebon njan ben e bó ke.

Bonyii bo Nyo' le enù nyekeey

⁷ Boom bo bwem e, fi mum e no nu le ben enù ke nyekeey egen ebuy seke Tata nu ke ekase eto. Ben etaa eyen no bonyii bó lemte nee ké no nu nyekeey gen buy seke bó ké gbwele ngu yi jee nee yibole. Bó ké ceY e jan ghan gbwe e bó jewe mwem, ké ceY e mvú ghan be. ⁸ Ben ten enù ke nyekeey nonen. Ben eleemè ke temyi njefo kefew kè Tata Jisos nu ke eto nu wase nceencee.

⁹ Boom bo bwem e, fo wee ewukenè waa bwee ke. Wee wvú wvukene waa bwee nu ke ekenke nsaw. Wee wvú nu ke esumtene bonsaw nu wase e yew fwese. ¹⁰ Boom bo bwem e, ben ejo kenfews en fô bonyii bo ntum e bo Nyo' le bó to ké no jemyi e bonyii e diee di Nyo' le. Bó to yene bonjewe, nu ke nyekeey. ¹¹ Beene nu e yen le bonyii bocii bó to nu e kuu shém gen mese nu e Nyo' e lan kembonen yi bó le. Ben nu e yuw wase ekume Job no

wvú to kul ee shém gen mese, e bvuu e yuw ten no Tata Nyo' to ghan ee banke ngeW we e e tu bvujonke. Tata to ge nonen, njefo wvú camte shen bó bonyii, koole yii fô bó le.

¹² Boom bo bwem e, fiee fi fele mwem mvunciim nu le, fo wee ke dioo jemyi fiee kan naa lo ke. Ken ee wvú kane e e nu won Nyo', ken ee wvú kane nsh e, ken ee e nu fiee diee la. E wee benje fiee le, "Ee", e e no nu no fi nu. Wvú e tun le, "Aay", e e no nu no fi nu. E ben gee nonen, Nyo' saa ke ebvuu elese wee ngeW e ke.

Bunle bó mbee fi lo

¹³ E wee mvu ben e yene ngeW, e wvú no bunleè. Wee e no yuuke njon, e wvú no yemte bensee Nyo'. ¹⁴ E wee mvu ben e cemte lo, e wvú tee bocee kentaash e ke bonyii bo mbee le, e bó to bunle e wvú we, yefe wvú bó mem e diee di Tata le, ¹⁵ e bunle yidvu yi bó bunlee e bó e lese fitele yi Tata le, efi wvú e wvú ebonen, e Nyo' e cake wvú we. E e fen nu e wee wvudvu e ge kebefe, e Nyo' elesh e enya e wvú. ¹⁶ Nonen, fi e no nu le, e wee ge fiee fi befe, e wvú see e waa bwee, e wee ebunle fô wee noo wee le, wvu le Nyo' efe ben. Bunle wee wvu tey tey kenke mvungay baay gee mwem nteen.

¹⁷ Ben ejo kenfews en yi Elayja le. Wvú to nu ke wee wvu wum diewe beene le. E

wvú ke bunle shiee le le fo jan
 egbwe yî nshε le ke. E jan mεy
 ke we nonεn yî bilum e bitεte
 bô kenḡawten. ¹⁸ E wvú ke ne
 kase bunle, ε Nyo' shike jan,
 ε mwεεm kase no kuu yî nshε
 le.

¹⁹ Boom bo bwεεm e, é wee
 mvu ben e ne ε cine je kecεεy
 e ε no bvuyte lo, wee mvu ε jo
 wvú ε tu bô wvú jim, ²⁰ ε wee
 wvú tu bô wvú jim we no kee
 le é wee banḡke wee wvú gee
 mwεεm mvù befe, wvú ε cine
 jé ye yi εcici le, tu wvú nu ε
 bvuse mwεten diuw kpwe le,
 Nyo' ε lεshε bibefe biew bì nu
 ε bí ε mâ lo.

Njwa' wvu fwe wvu
Bitá
Fiεε fi nu ê Njwa'
Bitá wvu fwe
wvun e

Njwa' Bitá wvu fwe wvun nu ε wvú to sanj fô bonyii bo Klistu le bò to nu ε saanjken gen no cee mondvuum e jεεy jεεy (1:1). Fiεε fi baay fi to gee é wvú se sanj njwa' wvun to nu keetefe bonyii ban no bonyii to bone bikaa ê bó ejim e, ε bó yene bonjεw nje fitele fi bó lese yí Klistu le. Keetefe bó nonen, ε Bitá mum kume bó ekumε saaka wvù jee wvu ekumε Jisos Klistu wvù kpwe ye bó mbuy we yí kpwe le noo nkawma we le wen nu ke ekase eto, nu fiεε fi bó etaalè fwe ε bó e gee bvufee yí dvú le.

Bikuu bi mwεem e ê njwa' wvun e

1:1-2 Kenkεwce

1:3-12 Keekume no Nyo' boysee bonyii

1:13-2:10 Ntefe ekumε keecee nce wvù yuule

2:11-4:19 No è nulo é wee Klistu ejod bonjεw bò wvù yene

5:1-11 No è nulo é wee Klistu eshiwsè ekole kew bvuu lemte ten fô bonyii le

5:12-14 Kemεse

¹ Njwa' wvun sanj me wvù Bitá waa ntum Jisos Klistu. E me nsanj fô bonyii bò Nyo' nu ε caw le è nu bew e bò

nu ε saanjken ε no nu biba bì Bontus bó Galëshia noo Kafadosia noo Esia noo Bitinia le. ² Nyo' Icee wesebeene to caw ben no wvù to seyseεε wase ε è bεε lo le fi nu ke enù. E Keyoy kew mum seyse ben gεε le ben eyuukè Jisos Klistu wvù nu ε cukε ben bó ελεμε kew e. Nyo' ebuw ben bó kembonen naa ntay ebvuu enya ben bó mvuntelem mvù leεtene naa ntay.

Beene cee taale ke wase ε è nu fwe

³ Mbense enù fô Nyo' le wvù nu Nyo' Tata wesebeene wvù Jisos Klistu bvuu nu Ice. Wvù nu ε cam shen fô beene le baay, ε boo beene ê mboo wvu fwe le no Jisos Klistu to buyεε yí kpwe le. Fifin nu ε ge beene ε no cee keseen taale ke wase ε è nu fwe, ⁴ keeke edie bvushεw bvù wvù nu ε gεε ê beene wonj wvu we le. Bvushεw bvun nu bvù yaa nulo efo, kenεε ebefe, kenεε ekpwe ncom ke. ⁵ Nyo' gemgeme ben bó mvungay mwew fele yí fitele fi ben nu ε lese yí ye le ε no cεyte mboyma wvù nu ke eyene diuu di fokemεse le. ⁶ No ben kee nonen, ε mum ε no yuuke njonj. Geenεn ε ben kenjke ke keeyuuke nsase yí kefew e caan nje mmom yí too fô ben e jé le jé le. ⁷ Yí too keemom laa fitele finen fi ben lese yí Nyo' le temyi ke ntay ε. Ke naa ketwaa ke bigew e kè yeεle nu ε bó ké mom bó nguy, ε ketwaa kin nu fiεε ε fi nulo

ebefe, tu è nulo é bó emom ke ten fitele fi ben lese yí Nyo' le. E fitele fin nu fiεε ε fi fele ketwaa ke bigew e kè yεεle. Nonen, é ke edioo enu diuu di Jisos Klistu nu ke edunεε ekole kew, é bó ebensee ben, tumte monkum monen, wvumte ben. ⁸ Keseen nu ε ben koonke Jisos Klistu ε ben ke baa cim yen wase wvú le ke, ε ben ε lese fitele yí ye le, yaa yene wvú le ke. Ben ε mum ε no yuuke njon naa wvu baay wvù è nulo wee saa esee ke, ⁹ njefo ben kee ε no ben nu ε lese fitele yí ye le nu ε Nyo' nu ke eboyse ben. ¹⁰ Bonyii bo ntum Nyo' le bò to jemyi ekumε mbuwma wvù Nyo' to nu keeke ebuw ben dvú to nu ε no temte, gomte keekiεε ekumε mboyma wvun. ¹¹ Keyoy ke Klistu le to nu yí bó le no bó to teete le Klistu nu ke eyen ηgew é ke edioo enu ejim jodvu, é wvú ekenke bvukuke. E bó mum no gomte keekiεε kefew kè mwεεm mvudvu nu ke ekooy, bò je yì mvú nu ke eghan se kooy jó le. ¹² E Nyo' mum ge ε bó kiεε le mwεεm mvù bó to jemyi mvun nu ε bó yaa jemyi ε è nu fô bikuu bibole ke, le mvú nu fô ben e. E nu mvú mvù ben to yuweε dew bonyii bò to fewceε saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben ê mvungay mvu Keyoy ke Yuule kè Nyo' to ciinsεε ε kí to fowe le. Mvun nu mwεεm

ε naa bonceendaa bo Nyo' le beele keekiεε mvú.

Bonyii bo Nyo' le eyuulè yí gee dibole

¹³ No fí nu nonen, ben ekay bicaw binen enù ε ben ε seyse bvufee bvunen. Ben ekemsenè bô bikuu binen, taalè ke fwe ε è nu yí mbuwma wvù nu ke eto fô ben e seke Jisos Klistu ε kase ε dunεε ekole kew e. ¹⁴ Ben eyuukè ke Nyo' le diewe boom bew e. Fo ben ebvuu egeè mwεεm bii nyam ye le no ben to shee gee seke ben to bæε kenjiwe le ke. ¹⁵ Nyo' wvù to cawεε ben nu ε wvù yuule. Ben ten eyuulè yí gee dinen e dicii, ¹⁶ no fí nu ε bó ε san ε, “Ben eyuulè njefo me n'yuule lo.”

¹⁷ No ben teje Nyo' le Icee wene, ε wvú nu wee wvù saake wee tfuu yí gee diew e yaa dunci kejeεy jεεy ke, tu ben kenke keecee nce wene tfuu bô nfan wvù wvu Nyo' yí kefew e kecii kè ben nu yí won wvun e ke diewe botolo le. ¹⁸ Ke ben kee le Nyo' to nu ε sum wase ben yí nce wvu εcici wvù bo'iceε bonen to kuuseε ben dvú, ε ke wvù to sum ε è nu bô fiεε diewe bigew e bì nulo ebefe ke. ¹⁹ Wvù to sum ε è nu bô ελεμε ke Klistu le kè yaa nu ke fiεε fi ncεw, kè nu diewe ke waa njee kentanε le wvù yaa kenke nlom kenεε fiεε fimew fi befe yí dvú le ke. ²⁰ Nyo' to seyse

1:8 Jon 20:29; 2Kol 5:7 **1:9** Lum 5:2; 6:22; Efe 1:14 **1:10** Luk 24:46; 1Kol 15:3-4; 2Bi 1:19-21 **1:12** Efe 3:9-10 **1:14** Lum 12:2; Efe 2:3; 4:17-18 **1:15** Lew 19:2 **1:16** Lew 11:44-45 **1:17** Yesa 63:16; Yeli 3:19; Mat 6:9; 16:27; Lum 2:6; Jem 2:1; 1Bi 4:5 **1:18** Mat 20:28; 1Kol 7:23; 6:20 **1:19** 1:1-2; Jon 1:29; Lem 20:28; 1Kol 5:7; Efe 1:7; Ibu 9:12 **1:20** Efe 1:4

wvú ε è βεε lo ε wonj se ke
 κew, ε dunçe wvú ediuw yo
 fokemese eyan e nje yene.
 21 Ε ge Klistu ben ε se lese
 fitele yí Nyo' wvù to bvuseε
 wvú yí kpwe le nya wvú
 bô bvukukε le. No wvú ge
 nonen, mvuntelem mvunen
 bô bonjkwawce bonen ε mum
 ε no nu ε ben ε gee yí Nyo'
 le. 22 No ben yuuke keceey
 e, ε kí gee ε mvuntelem
 mvunen yuule wvu le ben
 ekenkè kenkonen fô boom
 bo bwee wene le ε è nu ke
 keceey, ben emum ekonènè
 ke nonen bô mvuntelem
 mvunen mvunciim. 23 Ben
 ekonènè nonen, njefo bó nu ε
 kase wase ε boo ben ê mboo
 wvu fwε le. Ke weε wvù
 boke ben wvun nu wvù nulo
 ekpwe ke. Ε nu Nyo' keβεε ε
 wvù yaa nulo ekpwe ke. Wvù
 to boke ben ε è nu bô diεw ye
 yì nyaa nshii. Ε diεw yin nu
 ke emey ke eleeme fó. 24 Fí nu
 no bó sanj ê Nwa' Nyo' le le,
 “Wee wvu wum tfuu nu ke
 diεwε egay e,
 ε bvujonjke bwew nu ke diεwε
 fow e.
 Egay ké no yowlene, ε fow ten
 yeete,
 25 geenen ε diεw Tata nu ke
 eleeme ke fó sekecii.”
 Diεw yidvu yin nu saaka wvù
 jee wvù wvu Nyo' wvù bó to
 fewceε ê ben.

2

Ekumε Tε dì kenjke nshii noo

1:21 5:1; Lum 5:2 **1:22** 2:17; 3:8; 4:8; Lum 12:9; Gal 6:10; 2Bi 1:7; 1Jon 4:11
1:23 Jon 1:13; Ibu 4:12; Jem 1:18 **1:24** Yesa 40:6-8; Jem 1:10-11 **1:25** Yesa
 40:6-9 **2:1** Efe 4:25; Jem 1:21; 4:11 **2:2** 1Kol 3:2 **2:3** Mben 34:8 **2:4**
 Mben 118:22; Yesa 28:16 **2:5** 2:9; Lum 12:1; Efe 2:21-22 **2:6** Yesa 28:16; Lum
 9:33 * **2:6** Sayon nu diee di kelaante kè Jelusalem e. **2:7** Mben 118:22; Mat
 21:42; Lem 4:11

ketum kè yuule

1 Fí ε mum ε no nu le,
 ben ecine mvuntelem mvù
 befe le, ecine kenleema noo
 diεw fiεε le, ecine kendonj ke
 benen noo mvunjksen e.
 2 Ben ekenkè shiee fô emben
 yo ê keyoy e yò è nu diεw
 Nyo' eyinyin e, ke lenlenj no
 wan wvu caan ké no kenke
 fô emben e, wvu le yí egeè ε
 ben kuu gene fwe yí mboyma
 wene le, 3 no ben nu ε yen
 wase le Tata taale fô ben e.
 4 Ben etoò fô Tata le wvù nu te
 ε dí kenjke nshii, ε bonyii to tun
 le ke dí jee ke, geenen ε Nyo'
 caw fiew le è nu di kenlum
 e fô wen e. 5 Ben nu diεwε
 eta yò kenjke ten nshii le ε Nyo'
 bomte yew Keyoy kew dvú,
 ε ben nu ηgoo bocee ncese
 bew bô yuule, gee boncese bo
 ê keyoy e fô wvù le bô wvù
 koonjke nje Jisos Klistu. 6 Fí nu
 ê Nwa' Nyo' le le,

“Ben etaa eyen, me ηgeele te ê
 kelaante kè Sayon e,*

ε è nu te di buu di yew e.

Ε nu te ε è caw me, ε me
 ηkoonjke dí baay.

Tε din nu ε ke wee lese
 fitele yí ye le é wvù ke
 ewuunen ke.”

7 Fô ben bô nu ε lese fitele yí
 ye le nu ε te din jee fô ben e.
 Geen en fô bonyii bô baa lese
 fitele yí ye le nu ε fí nu fô bó
 le no bó to sanjεε ê Nwa' Nyo'
 le le,

“Tε didvu din di bonyii bo kembom e to tunεε nu ε nε wase ε tu di bó ebom naa ε è nu buu di yew e dvú.”

⁸ Ε fi bvuu nu ε bó ε san le,

“Tε din nu ke egee ε bonyii baytene yí dvú le.

Ε nu kemaan ε kí nu ke egee ε bonyii gbwekene.”

Bó baytene yí dvú le njefo bó nu ε tun keebée diεw Nyo' le, ε è nu no Nyo' to seyseε wase le fi nu ke enu. ⁹ Geenεn, ben nu finεn kfuu ε è caw Nyo' ben. Ben nu ηgoο bocee ncese bò lemte Nfon e. Ben nu ketum kè yuule, nu bonyii bò Nyo' nu ε ge le è nu naa bew, le ben esenè mweεm mvù jee mvù wvú gee. Wvú nu ε tee ben, ben ε buy ê ejiwε le, ε ley ê n'yuu we wvu baay e. ¹⁰ Ε to nu fwele ε ben yaa nu bonyii kε, keseen ben ε no nu wase bonyii bo Nyo' le. Nyo' to baa cam shen fô ben e fwele kε, keseen nu ε wvú ε cam wase shen fô ben e.

Bonyii bo Nyo' le eduηçi kenje kè jee entelen jo bonyii bocii

¹¹ Nsáa yεm shém, ben ekeè le ben nu botolo yí nshε le fεn fele lo je. Me ε mum ε no nlooci ηkule lo can ê ben le fo ben egeè mweεm mvù nyam ye shieele kε, njefo mweεm mvumvun diuu bô biyoy binεn. ¹² Ben eduηçi

kenje kè jee entelen jo bonyii bò yaa kee kε Nyo' wvu le é bó cim jemyi εκumε ben le ben befe lo, é bó eyenè kenje kenεn kè jee le, é ke edioo enu diuu di Nyo' ε to, é bó etumte monkum mew.

¹³ Ben eyuukè wee tfuu wvù bó nu ε gee le wvú esaaké bonyii le no ben nu bonyii bo Tata le. Ben eyuukè Nfon wvu Lum wvù nu Nfon wvu baay e, ¹⁴ eyuukè naa bonyii bò wvú nu ε gee le bó esaaké biba bi won e leese bonyii bò gee mweεm mvù befe ηgew e bensee bò gee mweεm mvu len e. ¹⁵ Nyo' gomte le ben egeè mweεm mvu len, emum ebaanke dew biyuj bi bonyii le bò jemyi mweεm ncεwncεw. ¹⁶ Ben eceè diεwε bonyii bò bó nu ε bvuse wase bó bvunfaw e, geenεn fo ben emum ejoò fifie tεεke fojise gee bibefe kε. Ben eceè ε è nu diεwε bonfaw bo Nyo' le. ¹⁷ Ben ewvumtè bonyii bocii, koonkè boom bo bwee wene le bo mbee le bocii, fanè Nyo', wvumtè Nfon wvu Lum wvù nu Nfon wvu baay.

Bonyii bo Nyo' le ejoò ken-fewsεn yí ηgew Klistu le

¹⁸ Bonyii bò lemte bomew e, ben eyuukè bonyii bò ben nu ê bó εκuse le, wvumtè bó ntaγ. Fo ben eyuukè kε ε è nu bò nu nyεkeey taale fô ben

2:8 Yesa 8:14-15; Lum 9:33 **2:9** 1:2; Ksm 19:5-6; Lew 19:2; Dito 4:20; 7:6; 14:2; Yesa 9:1; 43:21; 61:6; Lem 26:18; Lum 5:17; 2Kol 4:6; Efe 5:8; Tay 2:14; Ibu 13:12; 1Bi 2:5; Mwm 1:6; 20:4 **2:10** Os 2:23; Lum 9:25 **2:11** 1:1, 17; Mben 39:12; Lum 7:15, 17-23; Gal 5:17; Ibu 13:14 **2:12** Yesa 10:3; Mat 5:16; 2Kol 5:10 **2:13** Lum 13:1-7; Tay 3:1 **2:15** 3:16 **2:16** 1Kol 6:11, 19-20; Gal 5:13 **2:17** 1:22; 3:16; Bηgn 24:21; Mat 22:21; Gal 6:10; Fili 2:12 **2:18** Efe 5:21-6:9 **2:18** Efe 6:5-8 **2:19** 5:12

e ke. Ben ewvumtè tèn bò befe kenje le. ¹⁹ Me njemyi nèn njefo Nyo' ké no yuuke njon bô wee wvù bó nyewle bô wvù ε wvù yuuke nsase se wvù nu ε jay fiεε, geenen kuule ke shém njefo wvù nu ε gee bvufee yî Nyo' le. ²⁰ E bó suunke wee ε wvù ε jay fiεε, wvù ε no kuule shém, é sew wvudvu enu la? Geenèn, é wee yene ηgew ε è nu yî fiεε fi jee le ε wvù ε ge, wvù ε no kuule shém, é Nyo' eyuuke njon bô wvù. ²¹ E nu bvudvuu bvunen keeyene ηgew nonèn, njefo Klistu tèn to nu ε yen ηgew nje yene, dunce kenfewsèn ê ben le ben ejo ekale kew. ²² “Wvù to ke baa yuu ge naa lo kebefε ke, ε ke díew fiεε to ké no ε yuu buy diuw we le ke.” ²³ Seke bó to nan'yi wvù, wvù to baa tfuse ke. E bó díoo njinsene bô wvù, wvù saa sewci ke, geenèn nya fiεε ficii ε è nu can Nyo' le wvù kee keesaw nsaw leη. ²⁴ Wvù to nu ε tfuse bibefe bisεεbeene ε bí tu yî ye le yî kentam e. Wvù to ge nonèn, wvu le beene ekpwe ê keba ke kebefε le, eceè nce wvu teytey. Bilεmte bì wvù to kenkεε nu ε ge wase beene ε bonèn. ²⁵ Ben to shee njimte diewe njée le, geenèn keseen ben ε kase wase ε to fô Wee wvù Cεyte bvuu Taale fô biyoy binen e.

3

No kpwoon bô diemsen nulo ecee

¹ Bokε' bo bonyii le, ben tèn eyuukè bole' bonèn e. E ben gee nonèn, ε wee mvu bó le nu ε wvù tune keebēe diεw Nyo' le, é wvù ke enε ebee ε wee baa cim jeme diεw ê wvù ke, ε è ge kenje ke kpwese le, ² no wvù yene ε wvù wvumte ekole kew, cee nce wvù yuule. ³ Fo fiεε fi dunçi bvujonke bvunen enù mwεem mvu ye le diεwe keeseyse yvuw ekole ε yî jee, bô keejiise biεε, noo keesuute ye bô ndvù yî jee ke. ⁴ Fiεε fi edunçi bvujonke bvu wee le enù fiεε fi wee nu fô fitele fiew e, ε è nu fitele fi bonene nu nyekeey. Ke bvun bvujonke ke yvumen ke, ε è nu bvù Nyo' koonke nta. ⁵ E neε no bokεne bô yuule bo fwele bô to nu ε gee bvufee bvubole yî Nyo' le to ké no dunçi bvubole bvujonke. Bó to yuuke tèn bole' bobole. ⁶ Wee diεwe Sela le to yuuke Abl'am e teje wvù le tata wen. Ben tèn nu boom bo Sela le fèn é ben gee mwεem mvu leη yaa fane fiεε ke.

⁷ Bolemsε, ben tèn ekiεε je yî ben kenke keecee ben ε bokε' bonèn jó. Ben enyaà n'wvum ê bó no bó baa kenke mvungay diεwe ben e ke. Nyo' nu ε buw ben ε bó bocii bô nshii wvù mey lo. Ben eceè nonèn, wvu le fô fiεε ebaanke bunle yene ke.

2:20 4:14 **2:21** Mat 16:24; 20:26-28; Jon 13:15; Lum 15:5 **2:22** Yesa 53:9; Jon 8:46; Ibu 4:15 **2:23** 3:9; Yesa 53:7; Mat 26:55-56, 67; 27:14, 27-31 **2:24** Yesa 53:4-5; Lum 6:2, 11; Kolo 2:14; Ibu 9:28 **2:25** Yesa 53:5-6; Esek 34:5-6; Mat 9:36; Jon 10:16; Ibu 13:20 **3:1** 1Kol 7:16; Efe 5:22-24 **3:3** 1Tim 2:9 **3:7** Efe 5:25-28; 1Tim 2:8 **3:8** 1:22; Efe 4:2-3; Fili 2:2-3

⁸ Keemεεσε, me ε no nteete ben bocii le, ben eκεηκè fitele fimwaan, κεηκè shen fò bonyii le, κεηκè κεηκοηεν ke bonyii bo mbee le, κεηκè mvuntelem mvù jee, ε wee yaa joo κε wee mvu εκυσε κε.

⁹ Fo wee é ge kebefε bô wee, é wvù tfuse bô kebefε κε. Ε wee nan wee, fo wvù etfuse bô ncun κε, ε wvù tfuse ε è nu bô diεw kembonen. Fin nu fiεε fi Nyo' teηe ben le ben egeè é wen ke elan kembonen yî yene le. ¹⁰ Ε nu no bó nu ε san le,

“Ε wee koonke keeyuw njon yî nshii we le,

bô keeyen εdiuw yò jee le,
é wvù no kemsene bô leme diew,

ε diεw fiεε yaa buyte diuw we le κε.

¹¹ Wvù κεηκε keebanke jim ê mwεεm mvù befe le, egeè ε è nu mvù jee, εκυηenè nyεkeey biì dvù le,

¹² njefo Tata Nyo' ké no yene bonyii bo teytey e yuuke bunle yibo.

Geenen ε Nyo' ε bon jise yî bonyii bò gee bibefe le.”

¹³ Ε ben κεηκε shiee wvu baay keegeε mwεεm mvù jee nonen, tu wee wvù nulo ebvuu ege fiεε fi befe bô ben nu yeε? ¹⁴ Geenen, é bonyii cim nyaa lo ηγεw ê ben njefo ben gee mwεεm mvu teytey, tu Nyo' nu ke elan kembonen yî yene le. “Fo ben efanè bó, κενεεε fo mvuntelem ebuukè

ben κε.” ¹⁵ Ben ewvumtè ε è nu Klistu ê mvuntelem mvunen e diεwε Tata wene le. Ben eseyse bikuu binen, ecεytè keenya ntfuse ê wee wvù nu ebife fiεε fi ben taale fwe yî dvù le. Geenen ben dioo tfuuse, no tfuuse nyεkeey bô n'wvum. ¹⁶ Fo ben egeè fiεε fi nelo esaake ben fò fitele le κε, wvu le é bó nan'yi ben, jemyi díεw yì befe εκυμε κεηγε kenen kè jee nje ben nu bonyii bo Klistu le, é bó ewuumene. ¹⁷ Ben ekeè le fí jee keeyen ηγεw nje fiεε fi jee fi ben ge ε è fen nu le Nyo' koonke le fí enù nonen, εfey keeyen ηγεw yî fiεε fi befe le fi ben ge. ¹⁸ Ε nu κε ten no Klistu to yενεε ηγεw kpwe. Wvù to kpwe nje bibefe bi bonyii le kan mwaan ε fí ka lo nonen. Wvù wvù to nu wee wvu teytey to nu ε kpwe fò bonyii bò yaa nu κε teytey e keeto bô beene fò Nyo' le. Bó to nu ε yu wvù ε è kpwe nyam ye, geenen ε Nyo' ge ε wvù no nu dvù ê keyoy e. ¹⁹ Ε nu ê keyoy kin e wvù wvù to γενεεε fewce diεw Nyo' ê biyoy bi nu yew ncaw e. ²⁰ Biyoy bin nu bi to baa bee Nyo' le kefew ke Noa' le κε. Nyo' to nu ε bosen kuu shém bô bí, cεy seke Noa' to keenci ηguw. Nguw wvun nu ε bonyii to ley jó κε wee nyan maan, ε è nu bó bò to boyεε can joo le. ²¹ Joo yidvu yin nu diεwε joo yì bó leese bonyii jó keseen ε yì boysee bó bò mvunγay mvù Jisu Klistu to

buyεε dvú yî kpwe le. Kε bó leese wee ê joo le bó cuke ε è nu yile yî ye le kε. E nu keelεkε Nyo' bô fitele fi yuule. ²² Jisot Klistu wvun to nu ε ben fowe, shii ê εbo ke εcεy ke Nyo' le, ε no nu fó saake bonceendaa bo Nyo' le bô biyoy bi kenke mvunḡgay noo bi saake bicii.

4

Nce bonyii bo Nyo' le nu wvu fwe

¹ No Klistu to nu ε yen ḡεw yî nyam ye le, ben ten ekenkε kfuu fiε fitele fi wvú to kenke keeyen ten ḡεw, ekumyî le wee wvú nu ε yen wase ḡεw yî nyam ye le nu ε bô kebefε ε ka wase. ² Nonen, kε wvú bεε ebvuu eceè nce we fokuse fen bii mwεem mvù nyam ye gomte le kε. Wvú nu eceè bii wase ε è nu mwεem mvù Nyo' gomte le. ³ Ben ekeè le kefew kè ben to shee gee mwεem diεwε bonyii bô yaa kee kε Nyo' le nu ε kí ε fey wase. Ben to cee nce nnyen kenjan, bii ye yene yî ḡeyte le, wuu mbvuum ε mó koole, gee bonkaw diekene, wukene yole fó gee diεwε bwé le. E ben to bvuu bunlee ten bonyo' bo εcici, ε Nyo' to tun wase. ⁴ Keseen diuw ε no yumte bonyii bô yaa kee kε Nyo' no ben baa bvuu taashi ḡoo ben ε bó yî nce wvun wvú nu diεwε wvu nyám e, bó mum ε banke ye ε no nan'yi ben. ⁵ Geenεn, bó nu ke eleem etanje diuw

fwe dvu Nyo' wvú cεyte keesaw bonyii bô bεε dvú bô bô kpweken wase le. ⁶ E nu fiεε fi to gee é bó se fewce ten saaka wvú jee wvú wvu Nyo' ê bonyii bô nu ε kpweken wase. Bó to fewci nonen wvu le no bó nu ε bó to cim saw wase bó yî nyam ye le diεwε bonyii bo boyuum e, é bó eceè kε nce wvu ê keyoy e ε wvú nu diεwε no Nyo' cee.

Wee elemtè bô nnya ye ê je yì jee le

⁷ Ben ekeè le kefew kè fiεε ficii nu ke eka too wase nceencee. Nonen, ben enú kε bô bvufee bvunen fó, kemsené bô bikuu binen, wvu le ben ebunleè. ⁸ Fiεε fi fele mwεem mvunciim nu kε le wee ekoonkè waa bwee bô fitele fiew ficii njefo kenkonen ké no banji bibefe nteen. ⁹ E waa bwee wee la ghane ê wvú le, é wvú fiisen wvú, taa fô wvú le yaa wvukene kε. ¹⁰ No ben nu ε Nyo' ε buw ben bô nnya jεey jεey, wee ejod ye nnya lemte dvú fô bonyii bomew e. Ben elemtè bô mbuwma wvun wvú Nyo' nya jé le jé le diεwε bonyii bo lemme le bô jee. ¹¹ E wee fewci diεw Nyo', é wvú no fewci kε ε è nu diεw yì buy diuw Nyo' le. Wee é no lemte fô bonyii bomew e, é wvú no lemte kε ε è nu bô mvunḡgay mvù Nyo' nya ê wvú le. Ben egeè nonen wvu le yî fiεε ficii fi ben gee le, é mbense egenè fô Nyo' le fele

yí Jisos Klistu le. Bvukuké bô mvungay mvunciim nu é è kèŋke wvú sekeci sè ŋka. Fí enù nonen.

Keeyene ŋɛw diɛwɛ bonyii bo Klistu le

¹² Nsáa yem shém, fo ben ekeŋke ŋghaw yí nton'yɛ wvú ben yuuke ye le wvú too fô ben e keemom ben kɛ. Fo fí enù kɛ diɛwɛ è nu fiɛɛ fimew fifɛ é fí kooyi bô ben kɛ. ¹³ Ben elanlanè lo le ben yene ŋɛw diɛwɛ no Klistu to yɛnɛɛ wvu le é ke edioo enu seke wvú é buynɛn bô bvukuké bwew, é ben ebvuu elanlanɛ, yuuke njon. ¹⁴ É bonyii nan'yi ben nje diee di Klistu le, tu njon wvu baay nu wene. Fifin duŋci le Keyoy ke bvukuké le kè è nu Keyoy ke Nyo' le nu yí yene le. ¹⁵ É wee yene ŋɛw, fo wvú eyenè njefo wvú nu é yu wee, kɛnɛɛ le wvú nu é con fiɛɛ kɛnɛɛ é ge fiɛɛ fimew fi befe, kɛnɛɛ le wvú nu é lese diuw fô mwɛɛm mvu bonyii bomew e kɛ. ¹⁶ Geenɛn, é wee yene ŋɛw njefo bó teŋe wvú le wee Klistu, fo wvú ewu-umenè kɛ. É wvú no bensee é è nu Nyo' le wen kèŋke didie diee. ¹⁷ Ben egeè nonen njefo kefew nu é to wase kè Nyo' nu esaw bonyii, é wvú nu ekɛw é è nu bô yew ye. É wvú kɛw é è nu bô beene nonen, é fí ke enu nɛɛ bô bonyii bô nu é tun keebɛ saaka wvú jee wvú wvu Nyo' le? ¹⁸ Bó nu é san é Nwa' Nyo' le le,

“É fí tɛmyi fô wee wvu teytey e keeboy,

é fí ke enu nɛɛ bô wee wvú tune Nyo', gee bibefe le?”

¹⁹ Nonen, bonyii bô yene ŋɛw no Nyo' gomte le bó eyenè, egeè mwɛɛm é è nu mvu lan, gɛɛlè bikuu bibole can Nyo' Mbom e wvú ké no leeme kɛ yí ŋkawma we le.

5

Ekumɛ njée Nyo'

¹ Me é mum é no ŋgomte keentefe bocee kentaashɛ ke bonyii bo mbee le é ben entelen. Me nu wee é ŋgoo bocee kentaashɛ le, é me nto n'yɛn bô ejise yem no Klistu to yɛnɛɛ ŋɛw, é me nu tɛn wee wvú nu ke eley bvukuké bvú wvú nu ke eto dvú le. ² Me é no nteete le, ben etaalè fô njée Nyo' yí bó nu é gɛɛ can yene le ntaɣ. Fo ben dioo taale, no taale kɛ diɛwɛ bó kane lo ben kɛ. Ben etaalè bô ŋkon no Nyo' gomte. Fo ben etaalè kèŋke ken'yɛɛ ejise yí bigew e kɛ. Ben ekeŋkè shiee é è nu yí lemme le. ³ Fo ben envuwseè njée Nyo' yí bó nu é gɛɛ ben é we jodvu kɛ. Ben eduŋci é è nu kɛŋge kè jee kè yí eyenè beŋene. ⁴ É ben gee nonen, é Ekolɛ ke Boncɛynjee le ke dioo é buynɛn, é ben ekeŋke kefo ke bvukuké le kè yaa ké kpwe ncom kɛ.

⁵ Me é no njemyi tɛn é keghan le, ben eyuukè bocee

kentaashε ke bonyii bo mbee le ntay. Wee tfuu eshiwsè εkolε kew ê waa bwee fwe sekecii. Ben ekeè le, “Kε Nyo' ké no tomte wee wvù bensee ye kε. Wvù ké no tomte ε è nu wvù shiwse εkolε kew bô mbuwma we.”⁶ Ben emum eshike bikuu binεn enù ê mvunḡay mvu Nyo' le kuse, é kefew ke dīoo ε kocεn, é wvù ebense ben.⁷ Ben egεε mwεεm mvunciim mvù jewsee ben can ye le, njefo wvù keḡke shīee wene.⁸ Ben ekemsenè bô bikuu binεn, ejinḡi ntay njefo wee wene bvuban wvù dεwle ghane wεentene diεwε bvule wvù fεwte le, gomte wee keεḡele.⁹ Ben ebon ḡaḡ bô wvù, lese kε ε è nu fitele yī Nyo' le é fī eteme, ekumyì le boom bo bwee wene le yεne ke tεn ḡεw nonεn wonḡ tfuu.¹⁰ Nḡεw wvun nu kε yī kefew e caan, é Nyo' emum ekase eseyse mwεεm é mvù ejonḡ fô ben e, enya ben bô mvunḡay, ege é ben eciim ntay. Nyo' nu wvù nyaa mbuwma tfuu ê bonyii. Wvù nu ε tee ben keeley bvukukε bwew bvù mey lo le nje ben nu bonyii bo Klistu le.¹¹ Mvunḡay mvunciim nu ε è keḡke wvù sekecii sε ḡka. Fī enù nonεn.

Ngayma

¹² Me nsanḡ finḡwa' fin fô ben e ε è fici Silas * me wvù nu waa bwee wesebeene. No me n'yεne nu ε wvù nu wee wvù è nulo é wee egεε bvufee

yī ye le. Me nsanḡ keentefe ben, embvuu enḡe é ben ekiεε le fiεε fici fī me nsanḡ dunḡi keceey ke εkumε mbuwma Nyo'. Ben eleemè yī dvù le tεmyi ntay.¹³ Kentaashε ke boom bo bwee wesebeene le ke Babilon kε Nyo' nu ε caw gayte ben e. Mak wvù waa wεm yī mbee le gayte tεn ben e.¹⁴ Ben egaynεn bikuu binεn e, enoεe yī keḡkonεn e. Kembonεn enù fô ben e bocii bô nu ε taashε bô bo Klistu.

5:6 Jem 4:10 **5:7** Mben 55:22; Mat 6:25-30; Fili 4:6 **5:8** Mben 22:13; 1Tes

5:5-8 **5:9** Efe 6:11-12; Jem 4:7 **5:10** 1Tes 2:12 **5:12** 1Tes 1:1 * **5:12** Diee
dīn nu tεn le «Silvanus.» **5:13** Flm 24 **5:14** Lum 16:16; 2Kol 13:11

**Njwa' wvu bokaŋ
bofεε wvu
Bitá
Fiεε fi nu ê Njwa'
Bitá wvu bokaŋ
bofεε wvun e**

Njwa' Bitá wvu bokaŋ bofεε wvun nu ε wvú to saŋ fô bonyii bo mbee le bo fwele le, ε bó ε ce ε kenén wonj tfuu. Shiee njwa' wvun baay to nu keediu lemme di bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e to ghane gee, bô keediu nce nnyεn kenjaŋ wvù n'yεεyi bonyii ban to too dvú le le wvú eka. Bitá saŋ njwa' wvun baay taale ε è nu fiεε fi bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e ban to duu le ke Jisos bεε ke ebvuu ekase eto ke. Wvú jemyi le fiεε fi gee ε Jisos sε dvuyte keeto nu njefo ke Nyo' gomte le wee mvu ke ela ke.

Bikuu bi mwεεm e ê njwa' wvun e

1:1-2 Kenkewce

1:3-21 Nce bonyii bo Klistu le

2:1-22 Ekume kenje ke bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e noo njgeW wvù nu ke eto fô bó le

3:1-18 Diuu di Klistu nu ke ekase eto

¹ ε nu me wvù Semon Bitá, waa lemme Jisos Klistu noo waa we ntum. Me nsaanje njwa' wvun fô ben bô kenje mbee wvù kuuke lenlen diewe

wvù bese kenje le. Jisos Klistu wvù nu Nyo' noo Mboyse wesebeene ké no gee mwεεm teyey. ε nu nje fifin wvù ben kenje mbee ε wvú nu lenlen diewe wese le. ² Nyo' ebvuu ebuw ben bô kembonen naa ntay, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lætene naa ntay, njefo ben kee wvú wvù Nyo' bô Jisos wvù nu Tata wesebeene.

Nce bonyii bô Nyo' nu ε tee wase ε caw e

³ Mvunġay mwew mvù è nu mvu Nyo' le nu ε ge wase beene ε kenje mwεεm mvunciim mvù nulo ege é beene ekenje nshii wvù mey lo, noo kecee nce bonyii bo Nyo' le. Mvú ge nonen no beene nu ε kieε Nyo' wvù nu ε tee beene keeley bvukuke bô bvujonje bvù è nu bwew e. ⁴ No wvú ge nonen, beene ε mum ε kenje mwεεm mvù kuuke baay bvuu jee fele mwεεm mvunciim ε è nu mvù wvú to kawεε. Mwεεm mvun nu keege wvu le ben elewtè mwεεm mvu yî wonj wvun e mvù nyam ye shieele mvù beete bô bonyii. Nonen é ben emum ekenje nce ε è nu we wvù Nyo'. ⁵ No fi nu nonen ben emum emom ntay keebise nce wvù jee yî fitele fi ben lese yî Klistu le. Yî nce wvù jee le, é ben ebise bvufee bvú Nyo' le. ⁶ Yî bvufee bvú Nyo' le é ben ebise bikuu bi kemseεn. Yî bikuu bi kemseεn e, é ben ebise shém yi kuuleεn. Yî shém yi kuuleεn e,

é ben ebise nce wvù è nu wvu bonyii bo Nyo' le. ⁷Yi nce wvù è nu wvu bonyii bo Nyo' le, é wee ekenke shen fô waa bwee le. Yi shen e fô waa bwee wee le, é ben ebise kenkonen. ⁸Me ngayte nen njefo, é ben kenke wvun nce, ε no gene dvú fwe fwe, é wvú ege é ben saa ebvuu enu ke lo nen ncew kenεε enu diεwe bonyii bò nulo saa ege fiεε diεwe bonyii bò kee fiεε ekumε Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le ke. ⁹Ben ekeè le é wee baa ekenke wvu wvun nce tu wvù nu ε fefe wase yí mwεεm mvu Nyo' le, ε wvú yaa bvuu yene mwεεm e ncejole ke. Wvú nu ε daaye wase le bibefe biew bì wvú to shee gee fwele nu ε Nyo' to cukε wase.

¹⁰Boom bo bwεεm e, fí ε mum ε no nu le ben emum emomté ntay keege mwεεm ε è nu mvù dunçi le Nyo' to nu ε tee wase ben, caw. E ben gee nonen ben saa ke eyuu egbwe yí mbee wene le ke. ¹¹Nonen é bó ke eyene je fô ben e ε yí kuuke nen gbwuuu, é ben eley bvunfon bvù mεy lo bvú Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù Mboyse le.

¹²Me nkee le ben kee wase mwεεm mvun, leeme ten yí keceey kè ben to yuwεε le temyi, geenen ε me ngomte ke keembvuu nkumyi ben ekumε mvú sekecii. ¹³Me n'yene le fí nu len nonen le me enkamsè ben ekumε mwεεm mvun no me mbεε dvú n'oyote wvu le ben ekumyi, ¹⁴njefo me

nkee lo le è shεete wase caan é keyoy ecine nyam ye le no Tata wesebeene wvù Jisos Klistu nu ε ge wase me ε nkieε le. ¹⁵Me ε mum ε no ngomte keemom naa ntay le seke me ε ngen wase é ben enu wvù è nulo é ben ekumyi mwεεm mvun sekecii.

Saaka wvu ekumε nto Jisos nu fiεε fi bonyii nulo egeε bvufee yí dvú le

¹⁶Ben ekeè le ke mwεεm mvun mvù bese to jemyeε é ben ekumε mvungay mvu Tata wesebeene wvù Jisos Klistu le noo nto we wvù wvù nu ke ekase eto, to nu ke lo mvumangaan ε bonyii ε bosen ε seyse ε bese maa é ben ke. Bese to nu ε yen naa bvukukε bwew e bô ejise eyese. ¹⁷E to nu seke Nyo' Ice to buwεε wvù bô mbense noo bvukukε, ε diεw buy fô wvù wvù nu Nyo' Bvukukε le jemyi le, “Wvun nu Waa wεm, wvù nu fitele fiem. Me n'yuuke njon bô wvù baay.” ¹⁸Bese kebεε to nu ε yuw diεw yin no yí shiile too we seke bese to nu bee bo Jisos yí kum Nyo' le. ¹⁹No bese yuw nonen, mum mese kieε keceey ke fiεε fi bonyii bo ntum Nyo' le to jemyeε ε è bεε naa lo. E fí jee le ben egeε bvufee yí fiεε fidvu le ntay, njefo fí nu diεwe ken'yεese le kè baa é ejiwε le egen ebuy Diuu di ekfun nu ke eyuu, é Jisos ebaa fô mvuntelem mvunen e diεwe law e. ²⁰Fiεε fí kuuke fele mwεεm mvunciim nu le ben

ekeè le, ke ntum Nyo' mvu nu dvú ê Nwa' Nyo' le wvú wee nulo eteete bô bwew bvufee ke. * ²¹ Ke wee ntum Nyo' to baa jemyi naa lo fiε fi è nu ηkpawce wee wvu wum ke. E to gee Keyoy ke Yuule ε bó se jemyi diεw yi buyte fô Nyo' le.

2

Bonyii bo n'yeyi le bo mbiaye

¹ Ke leηleη no bonyii bomew to nu dvú fwele ê bonyii enteleη bò to mbiayte le è tum Nyo' bó, è nu ke ten no bonyii bo n'yeyi le bo mbiay e nu enù ê ben enteleη. Bó nu ke ewεεten eto bô n'yeyi mvu wvú nulo ebefe bô bonyii, else ê diεw Nyo' le emum emaa naa lo Cee Ekole wvú to kpweε keesum bó. Bó nu ke ege nonen emum eto lo bô ηgew kan mwaan elan yi bikuu bibole. ² Bonyii nteen nu ke ebeηen nce wvubo nnyen e, é fifin ege é bonyii ejemyi diεw yi befe ekumε je yi keceey. ³ Ken'yee ejise ke mwεem e nu ke ege é bó efii mwεem can yene le bô binfe bi mbiay e bi bó nu ε seyse. Bonyii bodvu ban nu ε Nyo' to seyse wase ηgew wvubo ε è beε lo, ε wvú nu ke fó ceyte bó.

⁴ Ben ekeè le Nyo' to baa bawce bonceendaa ba bò to gee kebefe ke. Wvú to nu ε shike bó ε bó gen bvudvuu

bvu ηgew e, lese bó yi boncaw e ê bintuke bi jiime nen taytaytay e, fô bó nu enù egen ebuy diuu di nsaw e. ⁵ Wvú to baa ebawce ten won wvu fwele seke wvú to ciinsεε joo ε yi to mi won bonyii bò to maa lo wvú ke. Wvú to nu ε bawce ke ε è nu Noa' wvú to fewci le bonyii eceè nce wvu teyey ê Nyo' ejise, noo bonyii bomew bosooshiwy. ⁶ Wvú to nu ε fiwse kelaante kè Sodom bô kè Gomola ton bô ηguy ε bí fie bvuw, ge ε fifin no nu diεwe kenfewsεn ke fiε fi nu ke ekooy bô bonyii bò maa lo Nyo' le. ⁷ Geenεn, boyse Lot wvú to cee nce wvu teyey ε shém looci ffuuke wvú bô nce nnyen wvú bonyii bò befe to keηke. ⁸ (Mwεem mvú wee wvu teyey wvun to yene bvuu yuuke no wvú to cee ê bó enteleη to nu ε ge ε fitele fiew fi yuule no ton'yi εdiuw εcii yi gee dibole di befe le.) ⁹ E mwεem mvun to nu ε kooy nonen, tu fi duηci le Tata kee keeboyse bonyii bò yuuke wvú le can ηgew e, bvuu kee ten keegeε bonyii bò cee nce wvú yaa nu ke wvu teyey yi ηgew e, egen ebuy diuu di nsaw e. ¹⁰ Ngew wvun nu ε wvu bonyii bomew nu ke efey naa lo wvu wee tfuu. Boba bonyii nu bò koonke keebii ke ε è nu fiεε fi ye yibo yi ηeyte shieele ε è nu fi beete bô wee. E è bvuu nu bó bò joo wee wvú saake bonyii ekuse.

* **1:20** Keεε le, "Ke wee ntum Nyo' to nu ε jeme fiεε fi è nulo é wee ceε kinyi kedvu bô bwew bvufee ke." **1:21** 2Tim 3:15-16 **2:1** Jut 4-13 **2:1** Mat 7:15 **2:3** 1Tim 6:5 **2:4** Jut 6 **2:5** 3:6; 1Bi 3:20 **2:6** Keη 19:24-25; Luk 17:29; Jut 7 **2:7** Keη 19:1-16 **2:9** Job 4:7; 1Kol 10:13; Mwε 3:10 **2:10** Jut 7-8

Nyo' nu ke elɛse bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e

Bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e ban ŋaake baay. Bó bensee ye baay, yaa fane naa lo keenan'yi biyoy bì keŋke mvuŋgay fele bó ke. ¹¹ Naa ke bonceendaa bo Nyo' le bò keŋke mvuŋgay bvuu tɛmyi fele bó yaa ke mom nan biyoy bin fwe dvu Tata ke. * ¹² Geenɛn bonyii ban gee mwɛɛm ɛ è nu mvù ɛlɛmɛ kebole gomte diɛwɛ nyám yi ŋkpwaante yì ké no gee mwɛɛm sɛ yí kpwawci lo, ɛ yí nu ke ɛ bonyii ke ekooyɛ esɛɛyɛ lo le. Bonyii bodvu ban nu bò nan'yi mwɛɛm sɛ bó kee mvù ŋkuuŋ. Nyo' nu ke elɛse bó ke diɛwɛ nyám yi ŋkpwaante yin e, ¹³ é nlawma wvubo enu ŋɛw wvù bó nu eyene nje ŋɛw wvù bó se too dvù. Bó ké no kpwaake ɛ keediekene bvuu wukene kenduun e ɛmvunshɛɛŋ ɛntelɛŋ nu lo njon mvu fô bó le. Bó nu lo yile ê ben ɛntelɛŋ yiise ben. Seke ben ɛ bó diekene, ɛ bó no yuuke njon keelɛɛle ben bô gee dibole di kenshoose le. ¹⁴ Ejise ɛbo ké no nu ke ɛ è nu yo kenjaŋ, yaa ffuule yí kebefɛ le ke. Bó ké no ɛwci bonyii bò wɛɛyi yí mbee le ɛ bô bó gee kebefɛ. Ken'yɛɛ ejise nu ɛ ley wase yí ɛlɛmɛ kebole. Bó nu ɛ jo wase lon! ¹⁵ Bó nu ɛ cinɛ wase je yí leŋ e ɛ jo ɛ è nu yí ɛcici. Bó nu ɛ jo ɛkalɛ ke Balaam wvù

waa Bɛwu le wvù to nu ɛ bee keege fiɛ fi yaa nu ke leŋ nje wvù to koonke bigew e. ¹⁶ ɛ kembɛɛbey wamɛn wvù yí fiɛ fi befe fin e. Kembɛɛbey kè ké no nu sɛ kí jemyi lo, ɛ kí jeme diɛwɛ wee wvu wum e, ci gee di kejewtɛ le di wee ntum Nyo' wvun to gee.

¹⁷ Boban bonyii bo n'yɛɛyi le nu diɛwɛ diuw joo wvù joo baa bvuu buyte fó le ke, bvuu nu diɛwɛ kekfu kè nu ɛ gbwe ekfuŋ nffum ɛ fey ɛ tuu le. Nyo' nu ɛ seyse wase bvudvuu bvuu ŋɛw e ɛ bvù jiime nɛn taytaytay, ɛ gee ê bó. ¹⁸ Bó kumte diuw wvu ɛcici baay sɛ kinyi ŋkuuŋ. Bó ɛwci bonyii bò bɛɛ buy ke lo ɛnte jo bonyii bò yaa kee ke fiɛ fi leŋ bó n'yɛɛyi wvu le è nulo é bó ekase egee mwɛɛm mvu nnyɛn e mvù ye yibo yí ŋɛyɛ shieele. ¹⁹ Bó jaa no jemyi ê bonyii ɛ ke bó keŋke keenu bonfaw bô fiɛ fimew e ke, geenɛn ɛ bó bodvu kebee bò jemyi bɛɛ naa bonfaw bo mwɛɛm mvù beete bô ye wee le. Bó nu bonfaw njefo é wee nya ekole kew ê fiɛ tu wvù nu nfwá fiɛ fidvu. ²⁰ Ben ekeè ɛ é wee lewte wase mwɛɛm mvù beete bô wee yí won wvun e nje wvù kee wase Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù Mboyse wesebeene, ɛ kase ɛ ɛgen ɛ ley mwɛɛm mvudvu le, mvù ɛ njim wvù ɛ no keŋke, é mwɛɛm efo yí ye le efey lo no mvù se shee nu fwele. ²¹ ɛ

2:11 ^{*} **2:11** Kɛɛɛ ɛ, "... nan bonyii bo n'yɛɛyi le bo mbiay e ke." **2:12** **2:13** **2:14** Mat 5:28; 2Tim 3:6 **2:15** Ktj 22:7, 17; **2:16** **2:17** **2:19** **2:20** **2:21** **2:21** Luk 12:47-48

wee ge nonen tu fí be jee le fo mweten eyaw ekiεε je nce wvu teytey κε, efey keekiεε ebvuu ekase ecine bonci bò yuule bò bó nu ε nya ê bonyii le. ²² Kfuu boba bonyii gee ε fiεε fi nu ê ηgan e mum nu keceey le, “Bwe ké suuke mwεem kase bvuu tu fó die.” Ε wvumvu bvuu nu le, “Bó ké cuke ηkunyam ε wvú kase κε gen no binlene ê kencaa le.”

3

Diiu di Tata nu ke eto

¹ Nsáa yem shém, ηwa' wvu keseen wvun nu wase wvu bokan bofεε wvù me nsan fô ben e. Ε bonwa' ban e bocii nu ε me nsan diεwε ntamce le keenkamse ben é ben ekenke bonkpawce bo len. ² Me ηgomte le ben ekumyi mwεem mvù bonyii bo ntum Nyo' le bò yuule to jemyeε le mvú nu ke ekooy, ebvuu ekumyi ten mwεem mvù boom bo ntum e bo Jisos e to jemyeε ê ben le Tata bò Mboyse nu ε gay le ben egeè. ³ Fiεε fi baay nu le ben ekiεε le è nu ke edioo nu ediuw yo fokemese le, é bonyii bo kensεwse le enε ekεw esεwsee ben, gee mwεem mvù nyam ye yibo gomte. ⁴ Bó nu ke esεwsee ben duu le, “Ke wvú to nu ε kaw le wen nu ke ekase eto, wvú ε fεε keseen? Naa no bo'icee bosεεbeene to yuue kpweken, mwεem mvunciim leeme κε bikaa le no mvú to shee nu ε kew fonkew no Nyo'

to bomεε won.” ⁵ Bó jemyi nonen kee κε naa ntay se tune le Nyo' to jeme κε ε è nu diεw fwele ε εbule mum no nu. Ε wvú jeme ε nshε buy ê joo, ε wvú to ge nshε yidvu bò joo. ⁶ Ε wvú ke kase jeme κε ε è nu diεw, ε joo ban nshε yidvu yi yí to gee ε yí buy, mum lese mwεem mvunciim. ⁷ Ε nu ke ten diεw yidvu yi wvú nu ε gee εbule ke keseen bò nshε, ε no ceyte ηguy dvú. Ε wvú ceyte ε è nu diuu di wvú nu ke esaw bonyii bò maa lo wvú, elεse bó.

⁸ Geenen nsáa yem shém, fo ben edaayi le fô Tata le nu ε diuu dimwaan nu κε lenlen diεwε bilum ntfuke le, ε bilum ntfuke nu κε lenlen diεwε diuu dimwaan e κε. ⁹ Ke Tata guute lo ye no bonyii bomew kpwaake, keege no wvú to kawεε κε. Wvú kuule ε è nu shém bò ben. Wvú shieele le bonyii bocii ekumen mvuntelem mvubole njefo κε wvú gomte le wee mvu ke ela κε. ¹⁰ Diiu di Tata nu ke ekase eto nu ke enu κε diεwε di coon e. Ebvubwe nu ε εbule nu ke edvum foweεwe emum ela, é ηguy ebuηse mwεem mvunciim mvù nu we, é nshε bò mwεem mvù nu yi dvú le efie ebvuw.

¹¹ No ηguy nu ke efiese mwεem mvunciim ê yiyin je le, ben kpwaake le ben nulo ecee nce ε è nu wvu nεε? Ben kenke kecee nce ε è nu wvú yuule ε ben ε nya bikuu binen

ê Nyo', ¹² ε no cεyte Diuu di Nyo' le din, momte keege le dí eyanʒεn eto. Ε nu diuu di ηɣuy nu ke efiese εbulε é kí efie, é mwεεm mvunciim mvù nu we ebuɲ. ¹³ Geenεn, beene cεyte ε è nu εbulε ke kefe bô nshε yi fiε yi Nyo' to kawεε, ε wvuwwun woj nu wvù è nu ke enu kε nce wvu teytey fó maɲ.

¹⁴ Nonεn nsáa yεm shém, no ben cεyte mwεεm mvun nεn, ben emomtè naa ntay keenu se nlom kenεε fiεε fimew fi befε ê Nyo' εjise, noo keenu yí kenλετεn e ben ε bo Nyo'. ¹⁵ Ben ekumyi le Tata wesebeene kuule shém nεn, nyaa ε è nu kefew ê bonyii le bó ke eboy. Fiεε fin nu ke fi waa bwee wesebeene wvù Baul wvù nu fitele fiεεbeene to saηεε fô ben e bô bvufee bvù Nyo' nu ε nya ê wvú le. ¹⁶ Ε boηwa' bocii bò wvú saη e nu ε wvú jemyi ke jó ekumε fiεε fin. Wvú saηke mwεεm mvumew ε mvú temyi fô bonyii le keekiεε, nonεn ε bimaante bi bonyii le bò yaa kee ke fò bó leeme mum toysee kenyi ke mwεεm mvudvu le, ε è nu ke leηleη no bó toysee ten mvu ê mondvuum momew e ê Nwa' Nyo' le. Bó gee nonεn, teηε ε è nu ηγεw yí bikuu bibole.

¹⁷ Nsáa yεm shém, no ben kee wase mwεεm mvun nεn, ben emum eyεnè fo bonyii bò maa lo Nyo' ban ke egufe ben bô gee dibole di befε é ben enε fô ben leeme wase ekase egbwe lo. ¹⁸ Geenεn, ben

ekuù lo yí mbuwma wvù Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù Mboyse wesebeene nu ε buw ben dvú, ebvuu ekeé wvù gene lo fwe fwe. Mbense enù fô wvú le keseen noo sekecii se ηka. Fí enù nonεn.

**Nwa' wvu fwe wvu
Jon
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvu fwe
wvun e**

Nwa' wvu fwe wvun wvù Jon to sanεε fô bintaashε bi bonyii bo mbee le, kenke bikuu bi mwεεm e bifεε. ε nu keeyvuwsε mvuntelem mvu bonyii bò wvù to sanεε fô bó le, ε bó eceè yí kentaashε le bó bo Nyo' noo Waa we wvù Jisos Klistu bò keetefe bó, ε bó eyènè fo bó ebii n'yεεyi wvu mbiay e. Wee wvù san ηwa' wvun nu ε looce ε ciise lo le, é wee cee ente jo n'yu, wvù saa ebvuu egeè gee di ejiwε le ke. Wvù nu ε bvuu ε san ten le Jisos Klistu to nu naa wee wvu wum, ε wee tfuu wvù nu ε lese fitele yí ye le ε no koonke Nyo', kenke ten keekoonke waabwee.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1:1-4 Kenkewce

1:5-2:29 Saaka wvu ekumε n'yu bò ejiwε

3:1-24 Boom bò ε nu bo Nyo' le bò bò ε nu bo dεwle le

4:1-6 Fiεε fi è nu fi kecεεy e bò fi è nu fi mbiay e

4:7-21 Ekumε kenkonen

5:1-21 Fitele fi wee lese yí Klistu le soo lo fiεε ficii

Diεw yí nyaa nshii

¹ Fiεε fi bese saanke fin nu ekumε Diεw yí nyaa nshii yí to nu wase fonkew. Diεw yí nyaa nshii yin nu ε bese to yuw mwεεm mvù yí to jemyi, yen yí le bò ejise eyese, taa no yí nu, kum yí le bò can yese.

² Nshii wvun nu ε bó to dunce ε bese yen wvù le, ε mum ε no jemyi ekumε wvù, fewci ê ben ekumε nshii wvù mey lo wvun wvù to nu bò Ice, ε wvù ke dunce ê bese. ³ Fife fi bese to yenεε bvuu yuw, nu fi fi bese fewci ten ê ben wvu le ben ekenkè kentaashε beene. Kentaashε kesese nu ke bee bo Nyo' Ice bò Waa we wvù Jisos Klistu le. ⁴ Bese ε mum ε no saanke fin wvu le njon we-sebeene enu ε wvù ε yijyen.

Beene eceè ente jo n'yu

⁵ Wvun nu saaka wvù bese to yuwεε ê wvù, ε mum ε no senε ê ben le, Nyo' nu n'yu ε kejiwε yaa nu naa lo yí ye le ke. ⁶ Nonen, é beene duu le beene nu yí kentaashε le beene ε bó, geenen kaa lenε ε è nu ê kejiwε le, tu beene mbiayte lo, yaa cee bii kecεεy e ke. ⁷ Geenεn, é beene cee ente jo n'yu no wvù wvù nu ente jo n'yu, tu beene nu enù yí kentaashε le wee noo wee, ε ελεme ke Jisos wvù Waa we le cuke beene ε beene yuule ente jo bibefe bisεεbeene bicii. ⁸ ε beene duu le ke beene kenke bibefe ke, tu beene leele lo bikuu bisεεbeene, ε kecεεy yaa nu yí yese beene

le ke. ⁹ Geenɛn, é beene seje lo bibefe bisɛɛbeene ê wvú, no wvú nu wee wvú ké no leeme yî diɛw ye le bvuu gee mwɛem lɛɲ, tu wvú nu elɛshɛ bibefe bisɛɛbeene ecukɛ beene, é beene eyuule yî gee disɛɛbeene le dicii di yaa nu kɛ teytoy e. ¹⁰ E beene duu lɛ beene baa ge kebefɛ kɛ, tu beene joo wvú lɛ wvú nu wee mbiay, ɛ diɛw ye yaa kɛɲke bvudvuu yî yese beene le kɛ.

2

Jisos nu keman kè lɛɛshi bibefe bisɛɛbeene

¹ Boom bem, me nsaanke fiɛɛ fin ê ben wvu lɛ fo ben ke enɛ ege kebefɛ kɛ. Geenɛn, é wee nɛlo ɛ ge kebefɛ, tu beene kɛɲke wee wvú kule can ê Nyo' Ice fô beene le, ɛ wee wvun nu Jisos Klistu wvú nu wee wvu teytoy. ² E nu wvú keman kè lɛɛshi bibefe bisɛɛbeene, ɛ keman kin yaa nu kɛ fô bibefe bisɛɛbeene le maɲ kɛ, kí nu tɛn fô bi bonyii bocii le yî wonj wvun e.

³ E beene gɛɛle bonci bo Nyo' le, é fifin emum edunɔi ntay lɛ beene kee wvú. ⁴ Wee wvú duu lɛ wen kee Nyo', geenɛn yaa gɛɛle bonci bew kɛ, nu wee mbiay, ɛ keɛɛy yaa nu yî ye le kɛ. ⁵ Geenɛn, wee wvú gɛɛle njeme we nu wvuwe wvú nu keɛɛy wee wvú koonke Nyo' gene mɛɛɛɛ. Fiɛɛ fi nulo edunɔɛ ntay é wee

se kiɛɛ lɛ wen nu ɛ taashɛ bô Nyo' nu fin fi lɛ: ⁶ E wee duu lɛ wen nu sekecii yî Nyo' le tu wvú kɛɲke keeɛɛ kɛ lɛɲlɛɲ ê je yî Klistu to cee le.

Nci wvu fwɛ

⁷ Nsáa yɛm shém, kɛ nci wvú me ɲgomte keensan fô ben e nu nci wvu fwɛ kɛ. E nu nci wvu yvum wvú ben to kɛɲke ɛ kɛw fonkɛw. E nci wvu yvum wvun nu saaka wvú ben to yuwɛɛ wase. ⁸ Geenɛn nci wvú me nsaanke ê ben nu kɛ nci wvu fwɛ. Keɛɛy ke nci wvun e to nu ɛ dunɔɛ yî Klistu le, ɛ no dunɔi tɛn yî yene le. Nci wvudvu yen'yi fwɛ njefo kejiwɛ kaa wase gene, ɛ n'yuu wvu keɛɛy ɛ kɛw wase ɛ no baa. ⁹ E wee duu lɛ wen nu ente jo n'yuu bvuu bane waa bwee, tu wvú bɛɛ kɛ ente jo kejiwɛ. ¹⁰ Wee wvú koonke waa bwee nu ɛ wvú nu sekecii ente jo n'yuu ɛ fiɛɛ yaa nu yî ye le fi nulo ege é wvú elɛne baytene kɛ. ¹¹ Geenɛn, wee wvú bane waa bwee nu ɛ wvú nu ê kejiwɛ le lɛne jó yaa kee fô wvú gene kɛ, njefo kejiwɛ kedvu nu ɛ ge wase wvú ɛ fefe.

¹² Boom bem, me nsaanke fô ben e njefo bó nu ɛ lɛshɛ wase bibefe binɛn nje Klistu. ¹³ Bo'icɛm, me nsaanke fô ben e njefo ben kee wase wvú wvudvu wɛ wvú to nu fonkɛw. Cubonyii, me nsaanke fô ben e njefo ben nu ɛ so wase wee kebefɛ wɛ. Boom bem, me nsaanke fô

ben e njefo ben kee Nyo' Ice. ¹⁴Bo'icem, me nsaanke fô ben e njefo ben kee wase wvù wvudvu wvù to nu fonkew. Cubonyii, me nsaanke fô ben e njefo ben temyi lo ε diew Nyo' nu sekecii yî yene le, ε ben ε so wase wee kebefε wε.

¹⁵Me ε mum ε no nteete ben le, fo ben ekoonkè won wvun kenεε mwεεm mvu yî won wvun e ke. E wee koonke won wvun, wvù saa ekoonke Nyo' Ice ke. ¹⁶Ben ekeè le mwεεm mvuncim ê won jan mvù nyam ye kenke shiee yî dvu le bô mvù ejise taale koonke, noo mvù bonyii bensee ye yî dvù le yî nshii wvun e, yaa nu mvù nen'yi fô Nyo' Ice le ke. E nu mvu yî won wvun e. ¹⁷Won wvun nu ke eka, é mwεεm mvu yî won wvun e mvù bonyii kenke shiee yî dvù le eka ten. Geenεn, wee wvù gee ε è nu fiεε fi Nyo' shieele nu ke emey enu dvù sekecii.

Bonyii bo bvuban e bo Klistu le

¹⁸Boom bem, kefew kin nu wase ke fokemεse. No ben to yuwεε le wee bvuban Klistu nu ke eto, nu ε naa keseen nu ε bonyii bo bvuban e bo Klistu le ε to wase nteen. E nεε fiεε fi ge beene ε mum ε kiεε le kin nu wase kefew ke fokemεse. ¹⁹Bonyii bodvu ban to buy ê beene entelen, geenεn ke bó to nu bonyii bosεεbeene ke. E bó to nu bonyii bosεεbeene,

tu bó to bee emey enu beene ε bó. Nonεn ε bó mum buy wvu le fí edunεε endan le ke bó nu bonyii bosεεbeene ke. ²⁰Ben nu finεn ε wvù wvù è nu Wvù wvù Yuule ε yefe * wase ben, ben ε no kee mwεεm mvu keceey. ²¹Ke me nsaanke fô ben e ε è nu njefo ben maa keceey ke. Me nsaanke njefo ben kee keceey, ε ben kee ten le ke è nulo é mbiay ebuy ente jo keceey ke. ²²Wee mbiay nu wvù la? Ke è nu wvuε wvù tune le ke Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε le? Wee wvù tune Nyo' Ice bô Waa we nu wvuε wvù nu wee bvuban Klistu. ²³Ke wee wvù tune Wan kenke kentaashe bô Iceε Wan wvudvu ke. Wee wvù jemyi bô diuw we le wen nu ε bee Wan e, nu wvù kenke kentaashe bô Iceε Wan ten. ²⁴Ben egεε fiεε fi ben to yuwεε fonkew é fí enu sekecii yî yene le. E ben gεke fiεε fi ben to yuwεε fonkew fí ε no nu sekecii yî yene le, é ben ten emum enu sekecii yî Waa Nyo' bô Ice le. ²⁵E fiεε fi Klistu nu ε kaw beene dvù nu nshii wvù mey lo.

²⁶Me nsaanke mwεεm mvun fô ben e ε è nu ekumε bonyii bô gomte keelele ben. ²⁷Geenεn n'yefe wvù ben to kenkeε ê Klistu nu sekecii yî yene le, ε ben yaa bvuu shieele lo wee mvu wvù ebvuu eyεεyi ben ke. No n'yefe we wvun yεεyi

2:15 Jem 4:4 **2:16** Bnqn 27:20; Lum 13:14; Gal 5:19-21; Efe 2:3; Jem 4:16 **2:17** Mat 7:21; 1Kol 7:31 **2:18** 4:3; Mat 7:15; 2Jon 7 **2:19** Lem 20:30 **2:20** 2:27

* **2:20** N'yefe wvun nu Keyoy ke Yuule kè bó nu ε nya ê bó. **2:22** 4:3; 2Jon 7
2:23 4:15; 5:1; Jon 5:23; 15:23; 2Jon 9 **2:24** 2:7 **2:25** Jon 5:24 **2:27** Yeli 31:34; Jon 14:16; 16:13

wase ben εκυμε mwεem mvunciim, ε n'yefe wvudvu nu wvu keceey, σε ε nu wvu mbiay, ben emum enu sekecii yī Klistu le κε ληληη no n'yefe wvun nu ε γεγι ben.

²⁸ Boom bem, ben emum emey enu sekecii yī ye le wvu le seke wvú ε ke ε buynen, é beene ekeηke fitele keeyen wvú le efey keeke enyiimen lo ente jo ken'wuumen. ²⁹ Ε ben kee lo λε wvú nu wee wvú gee mwεem teyey, tu ben keηke keekeè ten λε wee tfuu wvú gee fiεε fi teyey nu ε ε nu mboo we.

3

Beene nu boom bo Nyo' le

¹ Ben etaa κε eyen kfuu keηkonen ke baay kè Nyo' Ice nu ε duηce fō beene le, ε ge λε bó etenje beene λε boom bo Nyo' le! Ε beene nu keceey boom bo Nyo' le. Fiεε fi bonyii bò ε nu bo yī won wvun e baa kee beene nu njefo bó baa kee ten wvú wvú Nyo' κε. ² Nsáa yem shém, keseen nu ε beene nu wase boom bo Nyo' le, geenen beene baa kee wase no beene nu ke enu κε. Fi beene kee nu κε λε ε nu ke enu seke Klistu ε buynen, é beene enu diεwe wvú le, njefo beene nu ke eyen wvú le no wvú nu. ³ Fí ε mum ε no nu λε, wee tfuu wvú taale fwe yī ye le nonen keηke keecuke ekole kew sekecii yuule no wvú yu-
ule.

⁴ Wee tfuu wvú gee kebefε nu ε wvú ηgoyte ε ε nu nci Nyo', njefo kebefε nu nci ε wee ε ηgoy. ⁵ Ben kee lo λε Klistu to to keecake bibefε bi bonyii le. Ε κε wvú wvú Klistu to keηke kebefε κε. ⁶ Κε wee wvú nu yī Klistu le ké mey no gee bibefε κε. Κε wee wvú mey ε no gee bibefε ké no ε yen wase wvú le kenεε kee wvú κε. ⁷ Boom bem, fo wee eleε ben κε. Wee wvú gee fiεε teyey nu κε wase wee wvu teyey ληληη no Klistu nu wee wvu teyey. ⁸ Wee wvú mey ε no gee bibefε nu wee dεwle, njefo dεwle wvun to gee wase bibefε naa ε κεw lo fonkew. Shiee wvú Waa Nyo' to toε to nu keefiwse dilemme di dεwle wvun e. ⁹ Κε wee wvú ε nu mboo Nyo' ké no gee kebefε κε, njefo fiεε fi ε nu Nyo' ficii nu yī ye le sekecii, ε κε ε nulo é wvú ebvuu egee kebefε κε, njefo wvú nu mboo Nyo'. ¹⁰ Fiεε fi nulo ege é beene eyene bonyii bò ε nu boom bo Nyo' le bò bò ε nu bo dεwle le nu fin: Wee tfuu wvú nu se wvú gee mwεem teyey kenεε wvú nu se wvú koonke waa bwee, yaa nu Waa Nyo' κε.

Beene ekojenè

¹¹ Saaka wvú ben to yuweεε κεw fonkew nu κε wvun wvú λε, beene ekojenè. ¹² Fo beene enu diεwe Kεεn e κε. Wvú to nu waa Satan wvú wee kebefε we, ke mum ne yu waa

bwee. E wvú to yu wvú nje la? Wvú to yu njefo diew gee to nu di befe, ε di waa bwee le nu di teytey. ¹³ Boom bo bwεεm e, fo ben eκεηκε ηghaw ε bonyii bò è nu bo yî won wvun e bane ben κε. ¹⁴ Beene kee lo ε beene nu ε buy wase can kpwe le ε ley yî nshii le, njefo beene koonke boom bo bwee wesebeene le. Wee wvù nu σε wvú koonke waa bwee bεε κε nu can kpwe le. ¹⁵ E è nu naa γεε wvù bane waa bwee, tu mwετεν nu wee wvú yuwyi bonyii. E ben kee lo ε κε wee wvú yuwyi bonyii κεηκε nshii wvù μεγ lo yî ye le κε. ¹⁶ Fiεε fi nu ε dunce beene κεηκονεν ke κεηκονεν nu fin fi Klistu to γεε: Wvú to nu ε nya nshii we kpwe nje yese beene. Beene ten κεηκε keenya wesebeene nshii nje boom bo bwee wesebeene le. ¹⁷ E wee κεηκε mwεεm mvu yî nshε le fen, yene ε waa bwee tane, ε fanε yaa eyene lo fitele fiew fô wvú le, tu κεηκονεν ke Nyo' le nu yî wvuwe wee le νεε le? ¹⁸ Boom bem, fo beene eκονενε κε fomvu fomvu κενεε yî njeme le κε. Beene eκονενε yî κεceεy e, dunçi yî gee le.

¹⁹ E νεε le fiεε fi nu ke ege é beene ekieε le beene nu bonyii bò è nu bo κεceεy e, ebvuu ege é beene elεese mvuntelem mvuseεbeene fwe dvu Nyo', ²⁰ naa seke la wvù mvuntelem

mvuseεbeene mvudvu saake beene, njefo Nyo' kuuke fele mvuntelem mvuseεbeene, ε wvú kee fiεε ficii. ²¹ Nsáa γεm shém, é mvuntelem mvuseεbeene nu σε mvú saake beene, beene saa eκεηκε nfan mvu fwe dvu Nyo' κε. ²² E beene leke naa la é wvú, é wvú enya é beene, njefo beene γεεle bonci bew gee fiεε fi ye ejeè wvú. ²³ E nci we nu wvun wvù le, beene elese fitele yî Waa we wvú Jisos Klistu le, eκονενε κε no wvú gay é beene. ²⁴ Bonyii bocii bò γεεle bonci bew nu yî ye le sekecii ε wvú nu ten yî bó le. Fiεε fi gee ε beene σε kee le beene nu yî ye le sekecii nu Keyoy ke Yuule kè wvú nu ε nya é beene.

4

Wee wvù κεηκε Keyoy ke Nyo' le bò wvù yaa κεηκε κε

¹ Nsáa γεm shém, fo wee dioo duu le fiεε fi wen jemyi ne fô Keyoy ke Nyo' le, ε ben mum bee κε lo wvú le κε. Ben emom wvú eyen laa keyoy kedvu nu ke Nyo' le keceεy ε. Me njemyi nen njefo bonyii bò mbiayte le bowen nu bonyii bo ntum Nyo' le nu wase yî won wvun e nteen. ² Fiεε fi nulo ege é ben ekieε keyoy kè è nu ke Nyo' le yî wee le nu fin: Wee tfuu wvù jemyi bò diuw we le Jisos Klistu to nu ε tu wee wvu wum to fokuse fen, nu wvuwe wvù

3:13 Jon 15:18 **3:14** 2:11; Jon 5:24; 13:35 **3:15** Mat 5:21-22; Mwm 21:8

3:16 Jon 15:13; Gal 1:4; Fili 2:17; 1Tes 2:8 **3:17** Dito 15:7 **3:18** Jem 2:15-17

3:21 2:28 **3:22** Jon 15:16 **3:23** Jon 2:23; 13:34 **3:24** 4:13; Jon 14:16; 15:5;

Lum 8:5, 9, 14 **4:1** 2:18; Mat 7:15; 1Tes 5:21 **4:2** Jon 1:14; Lum 10:9; 1Kol 12:3

4:3 2:18, 22

keηke Keyoy ke Nyo' le. ³Wee tfuu wvù baa jemyi nonen ekume Jisos nu wvù keηke keyoy ε è yaa nu ke Nyo' le ke. Kekin keyoy nu ke wee bvuban Klistu le wvù ben to yuwεε wase le wvù nu ke eto le, ε keseen nu ε wvù ε to wase ê won jan. ⁴Boom bem, ben nu bonyii bo Nyo' le, ε ben ε so wase bonyii bodvu. Ben so njefo wee wvù nu yî yene le fele wvù nu ê won jan. ⁵Boba bonyii nu bo yî won wvun e. Nonen mwεεm mvù bó jemyi nu mvu yî won wvun e, ε bonyii bò è nu bo yî won wvun e yuuke bó le. ⁶Beene nu fiεεbeene bonyii bo Nyo' le. Wee tfuu wvù kee Nyo' yuuke beene le, ε wvù yaa nu ke wee Nyo' yaa yuuke fiew beene le ke. Fifin nu fiεε fi gee ε beene se kee keyoy kè è nu ke wee keεεy e bô kè è nu ke wee mbiay e.

Nyo' nu Nyo' kenkonen

⁷Nsáa yem shém, beene ekonenè, njefo kenkonen nu fiεε fi Nyo' le. Wee wvù koonke wee mvu, nu mboo Nyo', ε wvù kee Nyo'. ⁸Ke wee wvù nu se wvù koonke wee mvu kee Nyo' ke. Fí nu nonen njefo Nyo' nu Nyo' kenkonen. ⁹Yin nu je yî Nyo' to dunceε kenkonen kew fô beene le jó: Wvù to nu ε tum Waa we wvù ε ka ke wvù yî won wvun e wvu le beene ke ekeηke nshii fele yî ye le. ¹⁰Fifin nu fiεε fi bó teηe le kenkonen. E ke è nu

le è to koη beene Nyo' ke. E to koη Nyo' beene, tum Waa we le wvù eto ege keman fô bibefe bisεbeene le.

¹¹Nsáa yem shém, no Nyo' to koηεε beene ê yin je le nen, beene ten keηke keekonenè. ¹²Ke wee nu dvù wvù ke nu ε yuu wase yen Nyo' le ke. E beene koηene lo, é Nyo' enu sekecii yî yese beene le, ε kenkonen kew nu yî yese beene le gene mεεse.

¹³Beene kee le beene nu yî ye le sekecii ε wvù nu yî yese beene le, njefo wvù nu ε nya beene bô Keyoy kè è nu kew. ¹⁴Bese to nu ε yen ε mum ε no seηe ê bonyii le Nyo' Ice to nu ε tum Waa we le wvù eto eboyse won wvun. ¹⁵E è nu naa yeε wvù jeme bô diuw we le Jisos nu Waa Nyo', tu Nyo' nu yî mweten e sekecii ε wvù nu ten yî Nyo' le. ¹⁶No fi nu nonen, beene ε mum ε kieε, ε bee kenkonen kè Nyo' keηke fô beene le.

Nyo' nu Nyo' kenkonen, ε wee wvù cee yî kenkonen e sekecii, cee ε è nu yî Nyo' le, ε Nyo' ten cee yî ye le sekecii. ¹⁷Fiεε fi dunçi le kenkonen nu fô beene le ε kí ε yinseη nu fin fi le, ke beene keηke nfan ekume diuu di nsaw wvu fokemεse le ke. E beene yaa keηke ke nfan njefo beene cee yî won wvun e diεwε Klistu le. ¹⁸Ke nfan ké no nu ente jo kenkonen ke. Kenkonen kè nu ε leynen ε gen ε mese ké no bvuisse

lo nfan, njefo nfan kenke fiεε keege ε ε nu bô ηγεw wvù è nulo é bó enya ê wee. Ke wee wvù kenke nfan nu ε ley wase ente jo kenkonen ε γεν ε mεse ke. ¹⁹ Beene konene njefo è to yaw Nyo' no koonke beene. ²⁰ E wee duu le wen koonke Nyo', geenen bvuu bane waa bwee, tu wvù nu wee mbiay, njefo é wee nu se wvù koonke waa bwee wvù wvù yene wvù le, wvù saa ke ekoonke Nyo' wvù wvù nu se wvù yene wvù le ke. ²¹ Nci wvù beene to kenkeε ê Klistu nu wvun wvù le, wee wvù koonke Nyo' kenke keekoonkè waa bwee ten.

5

Wee wvù soo won wvun nu wvù nu ε bee Jisos e

¹ Wee tfuu wvù nu ε bee le Jisos nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε nu ε wvù nu waa Nyo', ε wee tfuu wvù koonke wee, nu ε wvù koonke ten mboo mweten. ² Fiεε fi gee ε beene se kee le beene koonke boom bo Nyo' le nu seke beene koonke Nyo' gee fiεε fi nci we gayte. ³ Ben ekeè le keekoonke Nyo' nu keegeεle bonci bew, ε bonci bew yaa nu bvujite ke, ⁴ njefo wee tfuu wvù è nu mboo Nyo' nu ε wvù soo lo won wvun. E fiεε fi

soo won wvun nu mbee we-sebeene. ⁵ Wee wvù soo won wvun nu wvù la? Ke è nu wvuwe wvù nu ε bee le Jisos nu Waa Nyo' le?

Mwεεm mvù leeme jim nsaw Jisos

⁶ Jisos Klistu to nu ε to yî won wvun e, fey yî joo bô yî ελεμε le. Ke wvù to fey ke ε è nu yî joo le maan ke. Wvù to fey yî joo le bô yî ελεμε le. E Keyoy ke Yuule leeme jim nsaw fiεε fin njefo Keyoy jemyi keceey. ⁷ Mwεεm nu dvù mvuntentem mvù leeme jim nsaw wvudvu. ⁸ E mwεεm mvun nu Keyoy ke Yuule, joo noo ελεμε. E mwεεm mvu mvuntentem mvun nu yî fiεε le fimwaan. * ⁹ Beene ké no beje fiεε fi è jemyi wee wvu wum ê beene. Geenεn, fiεε fi è jemyi Nyo' nu ε fi jite fele fi wee wvu wum e. Ben ekeè le fifin nu fiεε fi è jemyi Nyo' ê beene, leeme jim nsaw wvu Waa we. ¹⁰ Wee wvù nu ε bee Waa Nyo' le nu ε wvù kenke fiεε fi Nyo' jeme fin yî ye le. Wee wvù baa bee Nyo' le nu ε wvù gee ε Nyo' nu wee mbiay, njefo wvù baa bee fiεε fi è jeme Nyo' ê beene ekume Waa we le ke. ¹¹ Njeme Nyo' wvun nu le Nyo' nu ε nya beene bô nshii wvù mεy lo, ε nshii wvun nen'yi yî Waa we le.

4:20 2:9 **4:21** 4:11; Mat 22:34-40 **5:1** 1Bi 1:22-23 **5:3** 2:5; Dito 30:11; Mat 11:30 **5:4** Jon 16:33 **5:5** 4:4; Lum 8:37 **5:6** Jon 16:13; 19:34 **5:7** Jon 5:36-37 * **5:8** Bon'wa' bo boyvuum bomew kenke fibole bincim bin le, "Bonyii nu botete bô leeme jim nsaw wvudvu fowe. E bonyii ban nu Nyo' Ice bô Diεw noo Keyoy ke Yuule. E bonyii bo botete ban nu yî fiεε le fimwaan. 8 E mwεεm nu dvù mvuntentem mvù leeme jim nsaw wvudvu yî nshε le. Mwεεm mvun nu Keyoy ke Yuule, joo noo ελεμε. E mwεεm mvu mvuntenten mvun nu yî fiεε le fimwaan."

5:10 Lum 8:16; Gal 4:6 **5:11** Jon 3:16-18 **5:12** Jon 3:36; 5:24

12 Wee wvù κηηke Waa Nyo' yî ye le κηηke nshii wvudvu, ε wee wvù baa κηηke Waa Nyo' yî ye le yaa κηηke nshii wvudvu κε.

Bonyii bò κηηke wase nshii wvù mεy lo

13 Me nsaan̄ke mwεεm mvun ê ben bò nu ε bee Waa Nyo' le, wvu λε ben ekiεε λε ben κηηke wase nshii wvù mεy lo. 14 Κε beene yaa κηηke nfan keebence egeñ fwe dvu Nyo' elεke fiεε ê wvú κε, njefo é beene λεke fiεε ê wvú bii no wvú shieele, é wvú eyuw fiεε fi beene jemyi. 15 Ε beene kee λε wvú yuuke fiεε fi beene jemyi seke beene λεke naa la ê wvú, é beene emum ekeè ten λε beene nu ε κηηke wase fiεε fi beene λεke ê wvú.

16 Ε wee γεη ε waa bwee gee kebefε kè yaa nulo ege é wvú ekpwe lo κε, é wvú λεke λε Nyo' enya nshii ê wvú. Fifin nu fô wee wvù kebefε kew yaa nulo ege é wvú ekpwe lo κε. Kebefε kemew nu dvú kè nulo ege é wee ekpwe lo. Κε me ηgayte λε wee ebunleè fô wvuwee wee le κε. 17 Gee di befe dicii nu kebefε, geenεη ε kebefε kemew nu dvú kè yaa nulo ege é wee ekpwe lo κε.

18 Beene kee lo λε κε wee wvù è nu mboo Nyo' nulo ebvuu emεy egee bibefε κε, njefo Waa Nyo' ceγceyi wvú, ε κε wee kebefε wε nulo ebvuu ekum wvú le κε. 19 Beene kee lo ten λε beene nu bonyii bo Nyo' le, ε bonyii bò è nu bo yî

won wvun e bocii nu can wee kebefε wε le.

20 Beene kee λε Waa Nyo' nu ε to wase ε yene bvufee bvusεεbeene keekiεε wvú wvù Nyo' wvu keceεy. Ε beene nu yî ye le wvù è nu keceεy njefo beene nu yî Waa we wvù Jisos Klistu le. Ε nu wvú wvù Nyo' wvu keceεy ε nshii wvù mεy lo nu can ye le.

21 Boom bem, ben eyenè ekumε mvunyo' mvu εcici.

**Nwa' wvu bokaŋ
bofεε wvu
Jon
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvu bokaŋ
bofεε wvun e**

Jon to saŋ ŋwa' we wvu bokaŋ bofεε wvun, teŋe ekole kew ε, “Cee ekole ke kentaashε ke bonyii bo mbee le (1:1).” Wvú to saŋ fô kpwoon mvu le wvù Nyo' nu ε caw bô boom bew e. Kpwoon wvun nelo enu kentaashε ke bonyii bo mbee le kemew, ε boom bew ban nu bonyii bo kentaashε kedvu le. Fiεε fi wvù to saŋεε ê ŋwa' wvun e, nu ke nen kfuy. Wvú to saŋ keelεke ε bó ekoŋenè, bvuu tefe bó le bó eyenè ekume bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e.

Bikuu bi mwεεm e ê Nwa' wvun e

1-3 Keŋkewce

4-6 Keŋkoŋen nu ekole ke fiεε ficii le

7-11 Ntefe keeyene ekume n'yεεyi wvu mbiay

12-13 Kemεse

1 ε nu me wvù cee ekole kentaashε ke bonyii bo mbee le. Me nsaanke ŋwa' wvun fô wo le kpwoon wvù Nyo' nu ε caw noo fô boom buw e. Me ŋkooŋke ben yí keceey e. ε ke è mey ke me maan wvù kooŋke ben ke. Bonyii bocii bô kee keceey kooŋke ten ben. 2 Bese kooŋke ben nje keceey kè nu

yí yese beene le, ε kí nu ke emey nu ke yí yese beene le sekecii. 3 Mbuwma Nyo' bô shen noo nyεkeey wvù nen'yi fô Nyo' Ice bô fô Jisos Klistu wvù Waa Nyo' Ice le nu enu yí yese beene le no beene nu yí keceey e bô yí keŋkoŋen e.

Ben enù yí keceey e noo yí keŋkoŋen e

4 Me nlanlanε baay no me nu ε n'yeŋ ε boom buw bomew bii keceey e ke no Nyo' Ice to gayεε le beene egeè. 5 Yí keseen e bwee bonyii, me nleke lo wo ŋgayte le beene ekoŋenè. Ke fin nu nci mvu wvu fwe ε me nsaanke fô wo le ke. ε nu ke nci wvù beene to keŋke wase ε kew foŋkew. 6 Keŋkoŋen nu fin fi le beene ebii nci we le. ε nci wvudvu nu wvun wvù ben to yuwεε wase ε è bee foŋkew le ben eceè yí keŋkoŋen e.

7 Bonyii bo mbiay e nteen nu wase ê woŋ, ε è nu bonyii bô yaa tomte le Jisos Klistu to nu ε tu wee wvu wum to fokuse fen ke. Boba bonyii nu bo wee mbiay e wvù nu ten wee bvuban Klistu. 8 Ben eyenè bô bikuu binen fo ben ke ene elase fiεε fi ben nu ε lem wase. Ben emomtè ε è nu keeke ekeŋke nlawma wene tfuu. 9 Wee tfuu wvù daanke gene fwe yaa leeme ke yí n'yεεyi wvu Klistu le, nu ε wvù yaa bvuu keŋke Nyo' yí ye le ke. ε wee wvù leeme sekecii yí n'yεεyi wvu Klistu le, nu ε wvù keŋke Nyo' Ice bô Wan yí ye le. 10 ε wee to

fô ben e ε fanε yaa eto ε è nu
 bô wvuwvun n'yεεyi, fo ben
 efiisen wvú ê ben yew kenεε
 egay lo wvú le kε. ¹¹ E wee
 gay wvú le, tu wvú nu ε taashε
 wase bô wvú yî lemme diew
 di befe le.

Njeme wvu fokemεse

¹² Me ηκεηke naa mwεεm
 nteen keensan ê ben, geenεn
 ε me n'yaa nu ensan lo ê ηwa'
 le kε. Me n'yεne ε me nu
 ηke ento en'yεn lo ben e é
 beene ejemyi ε wee yεne wee
 le ê jise, wvu ε beene emεse
 eyuw ηjon. ¹³ Boom bo waa
 bwoo wvù Nyo' nu ε caw ten
 e, gayte wo le.

**Nwa' wvu bokaŋ
botete wvu
Jon
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jon wvu bokaŋ
botete wvun e**

Jon wvù teŋe ekole kew
ε cee ekole ke kentaashe ke
bonyii bo mbee le, to saŋ ŋwa'
we wvu bokaŋ botete wvun
fô wee mvu wvu fwe ê ken-
taashe ke bonyii bo mbee le
ε diee nu Gayus. Wvú nu ε
saŋ ε bense Gayus yî nfi wvù
wvú nyaa ê bonyii bo mbee
le. Wvú nu ε tefe ten Gayus
ε wvú eyenè ekumε wee mvu
wvù bó to teŋe ε Diotefes
njefo wvú to tune keeyuw
diεw ye le.

*Bikuu bi mwεεm e ê Nwa'
wvun e*

1-4 Keŋkewce

5-8 ε Jon bense Gayus

9-10 ε Jon lom gee di
Diotefes e

11-12 ε Jon bense gee di
Demitiyus e

13-15 Kemεse

¹ ε nu me wvù cee ekole
kentaashe ke bonyii bo mbee
le. Me nsaanke ŋwa' wvun fô
wo le Gayus wvù nsaa yem
shém. Me ŋkoonke naa wo yî
keceey e.

ε Jon bense Gayus

² Nsaa yem shém,
me mbunlee ε mwεεm
mvunciim egene ntay ê keba
kuw e, ε wo temyi yî nyam

ye le ke no me ŋkee le wo
temyi ê keyoy e. ³ Me nto nu ε
n'yuw njon baay no boom bo
bwee wesebeene le bomew
to fεεε jan see ekumε no wo
leeme yî keceey e bô fitele
fiuw ficii. ε è nu naa keceey
ε wo bii keceey e. ⁴ Ke fiεε
fimew bvuu nu dvú fi nulo
ege é me en'yuuke njon nfele
keen'yuuke le boom bobem
bii keceey e ke.

⁵ Nsaa yem shém, lemme di
wo lemte fô boom bo bwee
wesebeene le, efey mvunciim
fô bò nu botolo le, nu ε wo
lemte naa leŋ. ⁶ Bó to nu
ε see ê kentaashe ke bonyii
bo mbee le ke jan ekumε
keŋkoŋen kuw. ε momtè ke
fici boba bonyii ê je yî Nyo'
shieele le nonen yî lene di-
bole. ⁷ ε keè le bó buy ekfuŋ ε
è nu nje diee di Klistu le, ε bó
baa etaale nfi mvu ê bonyii bò
yaa nu bo Nyo' le ke. ⁸ Nonen,
beene keŋke keetomtè boba
bonyii, wvu ε beene ε bó
enù bonyii bò lemte yî fiεε le
fimwaan ekumε keceey.

Ekumε Diotefes bô Demitiyus

⁹ Me nto nu ε nsan fiεε fô
kentaashe ke bonyii bo mbee
le kenen e, geenen ε Diotefes
wvù koonke keelewse ekole
kew fwe, faŋe yaa eyuw wee
wvù è nu me le ke. ¹⁰ Nonen,
me nu ŋke endioo ε nto, é
me enjike fiεε fi wvú gee fin
fokuse, no wvú ghane kun-
sene mvun̄kunsen, jemyi díεw
yî befe ekumε me. No wvú
gee nonen, wvú baa cim ffuu

bô fifiε κε. Wvú tune tεn keefi-
isene boom bo bwee weše-
beene le, tune tεn fo bonyii bô
gomte keefisene bó efisenè.
ε bó dioo gomte keefiεn, é
wvú mum kuη lo bó ê ken-
taashε ke bonyii bo mbee le
ente.

¹¹ Nsaa yεm shém, fo wo
ebenjenè fiεε fi befe κε. ε
benjenè ε è nu fi jee. Wee
wvù gee fiεε fi jee nu wee
Nyo', ε wvù gee fi befe nu
ε wvú baa kee wase Nyo'
κε. ¹² Dεmitiyus nu fiew wee
ε bonyii bocii jemyi mwεεm
mvù jee ekumε wvú, ε kenje
kew kè jee jemyi tεn ekumε
wvú. Bese tεn jemyi ekumε
wvú. ε wo kee lo le fiεε fi bese
jemyi ekumε wvú nu kecεεy.

Ngayma

¹³ Me mbεε ηκεηke mwεεm
nteen keensanη ê wo, geenεn
κε me ηkooηke keensanη lo bô
ete ke ηwa' le κε. ¹⁴ Me n'yεne
le è shεke caan é me ento
en'yεn lo wo le, é bee wo eje-
myi ε wee yεne wee le ê jise.

¹⁵ Nyεkey enù fô wo le.
Nsáa yesebeewo gayte wo le.
Gayε nsáa yesebeewo le yicii
wee mwaanη mwaanη bó le,
enya ê me.

Nwa' wvu
Jut
Fiεε fi nu ê Nwa'
Jut wvun e

Jut to san ηwa' wvun keetefe bonyii le bó eyenè ekumε bonyii bò to duu le bó nu bonyii bo mbee le mum leeεe bonyii bò n'yεεyi wvu mbiay. Ke ηwa' Jut wvun defe ke. Wvú nu ε san mwεεm mvumew ε mvú nu lenlen ke diεwe mvú nu ê ηwa' Bitá wvu bokan bofεε le. Wvú san keetefe bonyii bò wvú san fô bó le le bó ediuù keetomte mbee wvú bó to nyaε ê bonyii bò è nu bo Nyo' le, le mbee wvun nu fiεε ε bó to nya wase lo kan mwaan ε wvumvu yaa beε ke.

Bikuu bi mwεεm e ê ηwa' wvun e

1-2 Kenkεwce

3-16 Kenge, bò n'yεεyi, noo ηγεw bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

17-23 Ntefe wvú le bonyii eleemè yí mbee wvubole

24-25 Bunle mbense

1 ε nu me wvú Jut wee lemme Jisos Klistu, ε me nu waa bwee Jεm. Me nsaanke ηwa' wvun fô bonyii bò Nyo' Icee wesebeene nu ε tee, ε bó cee yí kenkonen kew e, ε wvú ε geeε bó can Jisos Klistu le. ² Nyo' ebvuu ecam shen fô ben e naa ntay, ebvuu

ege é mvuntelem mvunen eleetene, é kenkonen kew fô ben e ebvuu eduu egen fwe.

Bonyii bo n'yεεyi le bo mbiay e

³ Nsáa yεm shém, me nse ηkpawaci naa baay le me nu ensan fô ben e ekumε mboyma wvú beene bocii nu ε kenke wase, ε ne ε n'yen le fí nu shiee le baay keensan enleke ben le ben ediuù keetomte mbee wvú bó to nyaε ê beene bò è nu bonyii bo Nyo' le. ε nu fiεε ε bó to nya wa lo ê beene kan mwaan ε fimew yaa beε ke. ⁴ Me njemyi nen njefo bonyii bomew nu ε wεnten wase ε ley ê ben ente, ε è nu bò bó to jemyεε wase ekumε bó ε è beε lo le Nyo' nu ε geeε wase ηγεw wvubo. Boban nu bonyii bò maa lo Nyo', bò joo mbuwma Nyo' tfuuse ε è tuu fiεε fí bó ebeεle ekuse jodvu gee nnyen, bvuu maa lo Cee Ekole wesebeene wvú Tata Jisos Klistu wvú è mey ke wvú. ⁵ Keseen me ηgomte keembvuu enkume ben ekumε mwεεm mvumew ε ben kee ke naa wase mvú ntay. Tata to nu ε bvuse bonyii bo Israel won wvú Ijiw e, ε bó boy yí ηγεw e, geenen ε wvú ke kase ke lese bonyii bò to baa lese fitele yí ye le ke. ⁶ ε è nu ke no bonceendaa bew bò to baa leeme fô wvú to gekεε bó, cine bvudvuu bvubole bvu len bvu nce le, nu ε wvú ε lese boba yí boncaw bò mey lo

le, fô bvudvuu bvù jiiime nen taytaytay e, fô bó nu enu egen ebuy diuu di baay di è nu di nsaw e. ⁷ È bvuu nu ke lenlen no wvú to tonεε kelaante kè Sodom bô kè Gomola bô nguy wvù mey lo, noo bilaante bi to nu mbew bí le, bi to cee ten nce nnyen kenjan, ε bokene bô bolemsε joo ten ye yibo gee dvú ε è yaa nu ê je yi Nyo' to bomεε le wee egee le ke. Fieε fin nu kenfewsεn ke fieε fi nu ke ekooy bô bonyii bô cee kfuu wvuwvun nce le.

⁸ Naa no fí nu nonen, bonyii ban ε jo ke ε è nu gee didvu. Bó beete bô ye yibo, tune wee wvù saake bó, nan'yi biyoy bi kenke mvunḡgay fele bó. Bó gee nonen duu le è nu njefo bó yene mwεεm e ê bifile le. ⁹ Seke Maykel wvù nu ekole ke bonceendaa bo Nyo' le to waale εwe jo gvune di Muses e, ε bô dεwle taanke gvune didvu, wvú to baa cim bvuse diεw yi befe ejeme ê dεwle ke, ε wvù tfuse ke ê wvú le, “E nu esaw Tata wo.” ¹⁰ Bonyii ban ε no nan'yi lo mwεεm mvunciim mvù bó baa kee no mvú nu ke. Bó gee mwεεm ε è nu mvù εlεmε kebole gomte diεwe nyám yi ηkpwaante le. E nu mwεεm mvudvu mvun mvù beete bô bó. ¹¹ Ngεw wvu baay nu fô bó le. Bó nu ε jo gee ε è nu di Kεεn e. Bó nu ε ne wase ε no gee mwεεm mvù befe nje bigew diεwe Balaam e. Bó temyi bikuu ke lenlen

diεwe no Koola to temyi. Bó nu ke ekpweken ke no Koola to kpweε. ¹² Boban bonyii nu lo yile ê ben entelen seke ben diee ηkaw kenkonen kenεn. * Bó ké no gee diεwe bwé le kefew ke mwεεm mvudien mvun e, ε wee taale ke ε è nu ekole kew yaa wuumene ke. Bó nu diεwe kembεw fô kí ε suu se kí enya jan e, fwefwe ε kase ε tawse kí. Bó nu ten diεwe bite bi ké ce gen buy naa seke mondvuum kaa ε bí baa eyum mvuntam ke le. Bó nu diεwe bite bi bó nu ε mvuwyε le. Bó nu ε kpwe wase ε bvuu ε kpwe. ¹³ Bó nu diεwe joo yi baay yi nffum fεete bensee we le, ε gee di-bole di kenshoose le nu diεwe diffuw di nffum fεete bensee we yi joo le. Bó nu diεwe jón yi waysene lo ncewncεw e. Nyo' nu ε seyse wase bvudvuu bvú ηgεw e ε bvú jiiime nen taytaytay sekeci, ε gee ê bó.

¹⁴ Enok wvù ηngoke kew to nu ke bisooshiwy ε kew yi Adam e, to nu ε yuu jeme diεwe wee ntum Nyo' le ekumε bonyii ban gayte le, “Ben etaa eyen, Tata nu ke eto bô ηgoo bonceendaa bew bô yuule ε bó nu bontfuke le, ¹⁵ keesaw wee tfuu. Wvú nu ke eto edurce gee di befe dicii di bonyii bocii bô yaa kee ke Nyo' se gee no bó maa lo wvú noo mwεεm mvunciim mvù befe mvù bó se ké no jemyi ekumε Nyo'.” ¹⁶ Boban bonyii nu bô ké no diomene

1:7 Kenj 19:1-24; 2Bi 2:6 **1:8** 2Bi 2:10 **1:9** Dito 34:6; Saka 3:2; 2Bi 2:11; Mwm 12:7 **1:10** 2Bi 2:12 **1:11** Kenj 4:3-8; 1Jon 3:12; Ktnj 22:7, 17; 1Bi 2:15; Ktnj 16:1-34 **1:12** 2Bi 2:13, 17 * **1:12** Bó to ké jo ten ntaashe seke ηkaw wvun. **1:13** Yesa 57:20; 2Bi 2:17 **1:14** Mat 25:31; Kenj 5:18, 21-24; Ibu 11:5

ke lo sekecii, gomte diuw, bii ke ε è nu fiεε fi ye yibo yì ηεyte shieele le, seηe ye yì εcici, læle bonyii bô díεw yì yeke keekeηke mwεεm mvù bó shieele.

Ntefe ekumε mwεεm mvù nu ke ekooy

17 Geenen nsáa yem shém, ben ekume mwεεm mvù boom bo ntum e bo Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to jemyεε ê ben le mvú nu ke ekooy. 18 Bó to nu ε jeme ê ben le, “ε nu ke edioo enu εdiuw yo fokemεse le, é bonyii ebuynen esewsee ben. Bó nu ke enu bonyii bò maa lo Nyo', gee ε è nu mwεεm mvù ye yibo yì ηεyte shieele.” 19 Boban bonyii nu bò too bô keηgawsen ê bonyii entelen, bii ε è nu mwεεm mvu yì nshε le, yaa keηke Keyoy ke Nyo' le yì bó le ke. 20 Geenen nsáa yem shém, ben eyoo bikuu binen eleemè ke ε è nu yì mbee wene wvù nu naa wvù yuule le, ebunleè sekecii ê mvunγay mvu Keyoy ke Yuule le. 21 Ben emεy ke enù yì keηkoηen kè ke Nyo' le, ecεytè Tata wesebeene wvù Jisos Klistu wvù nu ke ecam shen, ege é ben eley nshii wvù mεy lo le. 22 Ben ecamtè shen fô bonyii bò bæε yì kemaηen e. † 23 Ben ecuutè bonyii bò nu ηguy e bvuusè, boyseè bó. Ben ecamtè shen fô bomew bonyii le, geenen dioo camte no yεne. Ben ebanè naa noo

ndvú yibo yì bó nu ε yiise wase bô nce wvù befe.

Bunle Mbense

24 Mbense enù fô Nyo' le! ε nu wvú wvù nulo ecεyte ben fo ben ke egbwe. Wvú nu ke egen bô ben fwe dvu bvukuke bwew ε ben nu se nlom nu bô nlanlan. 25 Beene enyaà mbense ê Nyo' wvù Mboyse wesebeene wvù è mεy ke wvú, fele yì Jisos Klistu wvù Tata wesebeene le. Bvukuke bô mvunγay noo sa' ekeηkè ke wvú wvù Nyo' ε kew no woη to kewεε bô keseen noo sekecii se ηka. Fí enù nonen.

1:17 2Bi 3:2 1:18 2Bi 3:3; 2Tim 3:1; 3:2-6 1:20 Kolo 2:7 1:22 1Tes 5:11

† 1:22 Boηwa' bo boyvuum bomew keηke kencim kin le, “Ben emomtè keegeε ε bonyii bò bæε yì kemaηen e kumene.” 1:23 Saka 3:2 1:24 Fili 1:10; 1Tes 5:23
1:25 Lum 16:27

Nwa' Mwεem mvù Jisos to dunçee ê Jon Fiε fi nu ê Nwa' wvun e

Nwa' wvun nu ekume mwεem mvù Jisos Klistu to dunçee ê Jon wvù waa we ntum. Jon to saŋ nwa' wvun kefew kè bó to bvuseε wvù γεν γεε ê kendvuy kè Batmos e. Wvù to saŋ fô bintaashe bi bonyii bo mbee le ε bí to nu bisooshwi. Wvù to dioo saanke, kew bô mwεem mvù Jisos kebee to dunçee ê wvù le wvù esaŋ eciinse ê bintaashe bi bisooshwi bidvu. Fiε fi bii fó nu ηgoo mwεem nteen mvù wvù to yene ê fiε diεwe εfile le ekume no Nyo' nu ke eboyse bonyii bò è nu bew, lese bò befe ηgew e.

Bikuu bi mwεem e ê Nwa' wvun e

1:1-8 Kenkewce

1:9-3:22 Efile ke fwe noo boŋwa' bò gene fô bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwi e

4:1-8:1 Nwa' wvù bó to lacεe mondvuum mosooshwi bô kelay

8:2-11:19 Disoŋ di disooshwi

12:1-13:18 Kennguum ke nyam yi fieesene nyam joo bô nyám yi bemte yifiε

14:1-15:8 Bifile bimew jεεy jεεy

16:1-21 Bintee bisooshwi bi shém Nyo' yi ffuuke le

17:1-20:10 Ε bó læse Babilon bô nyam yi bemte noo bonyii bo ntum Nyo' le bo mbiay e bô dεwle

20:11-15 Nsaw wvu fokemεse

21:1-22:5 Woŋ wvu we wvu fwe bô nshe yi fiε noo Jelusalem wvu fwe

22:6-21 Kemεse

Kenkewce

1 Nwa' wvun nu ekume mwεem mvù Nyo' to nyaε ê Jisos Klistu le wvù edunçee ê bonyii bew, le è nu mvù nu ke ekooyi nfew caan. Ε Jisos Klistu mum tum nceendaa we fô wee we lemme wvù Jon e keege le bó ekiεε mwεem mvudvu. ² Ε wvù mum saŋ naa fiεe ficii fi wvù to yeneε, fi è nu diεw Nyo' yin bô mwεem mvù Jisos Klistu to jemyεε ê wvù le. ³ Njoŋ wvu baay nu ke enu wvù wee wvù nu ke etaanke ntum Nyo' wvun. Ε njoŋ wvu baay nu ke enu ten wvù bonyii bò nu ke eyuuke fiεe fi bó saŋ ê ηwa' wvudvu wvun e γεεle, njefo kefew ke mwεem mvudvu le nu wase nceencee.

Ε Jon nya ηgayma ê bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwi

⁴ Ε nu me wvù Jon, ε me nsaanke ηwa' wvun fô bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwi bi nu ê biba bi woŋ e bi Esia le. Mbuwma bô nyεkeey enù fô ben e wvù nen'yi fô Nyo' le wvù è nu

wvuwe wvù nu, ε wvù to nu wase, ε wvù nu ke eto. Mbuwma bô nyεkeey wvun enù fô ben e wvù nen'yi ten fô biyoy bi bisooshwiyy bì nu fwe dvu kawla we le, ⁵ noo fô Jisos Klistu wvù è nu ke wvù wvù ké no dunƒci fiεε fi keceey ekumε Nyo' ê bonyii le. Ε to nu wvù wee wvu fwe keekase buy yî kpwe le. Ε è nu wvù wvù saake bonfon bocii bo yî nshε le fen. Mbense enù fô wvù le. Ε nu wvù wvù koonƒke beene, ε wvù to bvuse beene can kebefε keεεbeene le bô ελεμε kew. ⁶ Wvù nu ε ge beene ε no nu bonyii bo bvunfon e, ε ge beene ε no nu bocee ncese bo Nyo' wvù Ice le. Bvukuke bô mvunƒgay mvunciim enù fô wvù le sekecii se ηka. Fí enù nonen.

⁷ Ben etaa eyen, Jisos too lo, ε wvù nu ke etoo ê kembew e. Bonyii bocii nu ke eyen wvù le naa noo bonyii bô to bonεε wvù bô goo. Bitum bi yî nshε le bicii nu ke efuunƒke kpwe nje ye. Ε nεε no fi nu ke enu. Fí enù nonen.

⁸ Tata Nyo' gayte le è nu wen Alfa, ε è nu wen Omega. Ε nu wvù wvù nu, ε è nu wvù wvù to nu wase, ε è nu wvù wvù nu ke eto. Ε nu wvù Mvunƒgay Mvunciim.

Ε Jon yen Jisos e

⁹ Ε nu me wvù Jon, waa bwee wene yî Jisos e, ε beene bocii yene ηƒew nje ye, nu

ê bvunfon bwew ente, kuule shém yî mwεεm mvunciim e. Me nto nu ê kendvuy kè Batmos e ε bó to bvuse lo me nje diεw Nyo' yî me nto nfewci mbvuu nseje ekumε Jisos. ¹⁰ Ε è ke no nu diuu di Tata le, ε me nu can Keyoy ke Nyo' le, ε me ne n'yuw ε diεw jemyi ê me ejim foweεwe diεwe son e. ¹¹ Yí to jemyi gayte le, “Sanε mwεεm mvù wo yene mvun ê ηwa' le eciinse ê bintaashe bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiyy bì nu ê bilaante bi Efesus, Similna, Begamum, Tayatila, Saldis bô Filadelfia noo Lawdesia le.”

¹² Ε me mum no mbanƒe ye keen'yen wee wvù jemyi ê me le. Ε me ndioo mbanƒke, n'yen mwεεm mvù bó tomyi bin'yeeεe yî dvù le mvusooshwiyy ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ¹³ Ε wee mvu nu entelen jo mwεεm mvù bó tomyi bin'yeeεe yî dvù le mvudvu diεwe wee wvù diee nu Waawee le, ε wvù ε tfume kekum ε kí defe, ε waw η'waw yî gvuw e ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. ¹⁴ Yvuw ye ekole to baa diεwe ndaw wvù baa nen bvuuu le, ε ejise eye beenci diεwe leme di ηguy e. ¹⁵ Bikaa biew to nu lemeleme diεwe ketwaa kè yeεle kè bó ton ê lam, ε diεw ye dvúmte diεwe joo yi gbwee le. ¹⁶ Wvù to keηke jón yisooshwiyy ê εbo kew ke

εḡεy e, ε nyo yì koole biba bicii buyte εmvu jo wvù, ε bvushiw bwew baa diεwε diuu seke dí keyte lo le.

¹⁷ No me n'yeνεε wvù le, mum ηgbwe ê wvù εjise no nu diεwε kenḡpwe ke wee le. Ε wvù gεε εbo kew ke εḡεy yì yεm e gay le, “Fo wo efanè ke. Ε nu me Fwe, ε è nu me Εjimε. ¹⁸ Ε nu me wvù nu dvù. Me nto nu ε ηḡpwe, geenεn taa eyεn, me nu ε ηḡkase ε no nu dvù, ε me nu ηke enu dvù sekēcii. Ε kenḡke me ken'yene ke ḡpwe le bô ke wonḡ bonḡfu le. ¹⁹ Nonεn, sanḡ le mwεεm mvù wo yeνε, mwεεm mvù nu keseen bô mvù nu ke ekooyi εjim jodvu le. ²⁰ Fiεε fi jón yi yisooshwiwy ye yì wo be yeν ê εbo kem ke εḡεy e bô mwεεm mvu mvusooshwiwy mwε mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle mvù bó tomyi bin'yeese yì dvù le dunḡi nu fin: Jón yi yisooshwiwy ye nu bonceendaa bo Nyo' le bô è nu bo bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bisooshwiwy bidvu, ε mwεεm mvu mvusooshwiwy mwε mvù bó tomyi bin'yeese yì dvù le nu bintaashε bi bonyii bo mbee le bi bosooshwiwy bidvu.”

2

Ntum Jisos wvù gεne fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Efesus e

¹ Ε wee wvù me n'yeνεε wε gay ê me le, “Sanḡ ηwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu

wvu kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Efesus e le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwε wvù jici jón yi yisooshwiwy e ê εbo kew ke εḡεy e, leνε εντελεη jo mwεεm mvu mvusooshwiwy mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle mvù bó tomyi bin'yeese yì dvù le: ² Me ηkee lemme dinεn bô no ben lemte jimtene, ηkee ten shém yi ben kuule bô no ke è nulo é ben ebee fiεε fi bonyii bô befε too dvù ke. Ben nu ε mom wase bonyii ba bô teḡe bikuu bibole le bowen nu boom bo ntum e bo Jisos e ε bó yaa nu ke, ε yeν le bó nu bonyii bo mbiay e. ³ Me ηkee no ben looci kuule shém yì fiεε ficii le nje yeν yaa doose ke. ⁴ Geenεn, fiεε fimew nu dvù fi me ηkenḡke ekumε ben fi baa jee me le ke. Ke ben bee kenḡke kenḡonεn kè ben to shee kenḡke fwele ke. ⁵ Ben ekume fô ben to shee nu ε se ne ε gbwe. Ben ekumen mvuntelem mvunεn ekase egeè no ben to gee fwele. Ε ben nu se ben ε kumen, é me ηke ento encake fiεε finεn fi bó tomyi ken'yeese yì dvù le fô fi leeme. ⁶ Geenεn, fiεε fi leη fi ben gee nu le ben bane gee di ηgoo bonyii bo Nikolaus e, ε è nu fiεε fi me mbane ten.

⁷ Wee wvù kenḡke bitem, ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashε bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu ηke enya je é wvù edie mvuntam mvu kete kè nyaa nshii le, kè nu fô bvud-

vuu bvù njon e bvù Nyo' le.' ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Similna le

⁸ E wee wvudvu bvuu gay ê me le, “Sanƒe nƒwa' fô nceenda Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Similna le le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù è nu wvù Fwe, ε è nu wvù Ejime. E nu wvù wvù to kpwe ε kase ε no nu dvù: ⁹ Me nƒke bonƒew bò ben yene noo kefufe kenen, geenen ben nu bonyii bo bvukuke le. Me nƒke díew yì befe yì bonyii jemyi ekume ben. Bó teƒe bikuu bibole le bowen nu Bokuu, ε bó yaa nu ke. Bó nu ê nƒgo Satan e. ¹⁰ Fo ben efanè bonƒew bò ben nu keeyen e ke. Ben eyeke eyuw, dεwle nu wase keelese ben bomew yew ncaw e keemom ben. Ben nu ke eyen nƒew yì ediuw e yuufe. E è cim nu keekpwe, é ben no leeme ke temyi, nonen é me nƒke enya kefo ke bvunfon e kè è nu nshii wvù mey lo ê ben.

¹¹ Wee wvù keƒke bitem, ε wvù yuw fiε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε ke kpwe yì bokaƒ bofεε nu ke ekum wvù le ke.’ ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Begamum e

¹² E wvù bvuu gay ê me le, “Sanƒe nƒwa' fô nceenda

Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Begamum e le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù keƒke nyo yì koole biba bicii: ¹³ Me nƒke fô ben cee. Ben cee naa fô kawla Satan nu. Geenε ε ben leeme ke yì diee diem e temyi. Ben to baa cim tun keelese fitele yì yem e naa ediuw yo Antibas wvù wee wem wvu keceey e ke. Wvù to jemyi ekume me, ε bó yu wvù ê ben enteleƒ fe fô Satan cee. ¹⁴ Geenε, ε me nƒkeƒke ke mwεem mvumew caan ekume ben mvù baa jee me le ke. Bonyii bomew nu dvù nƒgo yene le bò bii n'yeyi Balaam wvù to tefεε Balak le wvù ege fiε fi boom bo Islael ebayten yì dvù le egbwe. Wvù to nu ε ge ε bó no diee mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentaƒe dvù fô bonyo' le bvuu ge ε bó no cee nce nnyen kenƒaƒ. ¹⁵ E è nu ke leƒleƒ no ben keƒke ten bonyii bomew nƒgo yene le bò bii n'yeyi bonyii bo Nikolaus e. ¹⁶ Nonen, ben ekumen mvuntelem mvunen. E ben baa ekumen, tu me nu ento nfew caan endiu bonyii bodvu bò nyo yì buyte ê me emvu. ¹⁷ Wee wvù keƒke bitem, ε wvù yuw fiε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le. Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu nƒke enjo fô mana wvù bó to nyileε le enya wvù dvù, embvuu enya wvù te dì baa ε bó ε sanƒ diee

di dife yî dvù le ε wee yaa nu dvù wvù kee diee didvu efey wee wvù fi tε didvu ke.’ ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tayatila le

18 ε wee wvudvu bvuu gay ê me le, “Sanε ηwa' fô nceenda Nyo' wvù è nu wvu kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Tayatila le le, ‘Wvun nu njeme Waa Nyo'. ε nu wvù wvù ejise eye bæenci diεwε lemme di ηguy e, ε bikaa biew nu lememe diεwε ketwaa kè yeεle kè bó ton ê lam e: 19 Me ηkee gee dinen, ηkee no ben keηke keηkoηen, ηkee ten fitele fi ben lese yî yem e noo lemme di ben lemte bô no ben kuule shém. Me ηkee lo ten le gee dinen di keseen jee fele di ben to keηke fwele. 20 Geenεn, fiεε fimew nu dvù fi me ηkeηke ekumε ben fi baa jee me le ke. Ben nu ε cine kpwoon wvù Jεsεbel wε le wvù ε no gee fiεε fi wvù gee. Wvù teηe εkolε kew le wen nu wee ntum Nyo', leεle bonyii bem bô n'yεεyi we, gee ε bó gee nce nnyen kenjan, bvuu diee mwεem mvudien mvù bó nu ε ge kentaηe dvù fô bonyo' le. 21 Me nu ε nya wvù kefew keekumεn fitele fiew, geenεn wvù nu ε tun keekumεn nce we nsake. 22 Ben eyeke eyuw, me nu ηke entum kencem yî ye le é kí ejike wvù entaw é bô bonyii bô bó se gee nnyen kenjan enƒeyte lo, εfuw ke le

bó ε kumεn keebii gee di kpwoon wvudvu le. 23 Me nu ηke en'yuwye boom bew bo ηgoo le. Nonεn, é bintaashε bi bonyii bo mbee le bicii emum ekiεε le è nu me wvù kee mwεem mvù nu shém bonyii le bô mvù nu ê mvuntelem e. Me nu ηke enlaw wee tfuu mbii no lemme diew nu.

24 Geenεn, ben bomew ba bo Tayatila bô baa leeme fô wvu wvun n'yεεyi le, yaa yeεyi ten fiεε fi bonyii bomew teηe le mwεem mvu Satan e mvu ê kenyle le, nu ε me ε ηgay le ke è nulo é me embvuu enƒεε lo bvujite bvumew yî yene le ke. 25 Fí nu ke le, ben ejici fiεε fi ben keηke wase le temyi, eƒen ebuy no me nu ηke ento. 26 Wee wvù ε ke ε so, wvù gee lemme di me ηkoonke ε ƒen ε mεse, nu ε me nu ηke enya wvù mvunƒay é wvù enu ewe jo bitum. 27 Ke leηleη no Icεm nu ε nya mvunƒay é me, nu ε me nu ηke enya mvunƒay é wvù esaake bí bô ketoome ke ketfu le, bvuuke bí dvù ke diεwε nsháan mbom yì bó ε bvuw binsεw e binsεw e. 28 Me nu ηke enya ten wvù bô jon yi law e. 29 Wee wvù keηke bitem, ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi é bintaashε bi bonyii bo mbee le.’ ”

3

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashε ke bonyii bo mbee le ke Saldis e

1 ε wee wvù me n'yεnεε wvudvu bvuu gay ê me le,

“Sanɛ ɲwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Saldis e ɛ, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù kɛɲke biyoy bi Nyo' le bi bisooshwiy noo jón yi yisooshwiy: Me ɲkee gee dinɛn. Ben yen'yi fô bonyii le ɛ ben bɛɛ boyuum geenɛn ɛ ben ɛ kpweken wase. ² Ben ekamse, ebise mvunɲgay yî fiɛɛ fi shɛke nu wase tɛn diuw kpwe le. Ben ekeè ɛ me mbaa n'yɛn ɛ gee dinɛn jee gene mɛɛsɛ ê Nyo' wɛm ejise kɛ. ³ Ben ekume fiɛɛ fi ben to fiisɛnɛɛ fi è nu fi ben to yuwɛɛ. Ben ejicì fifiɛ le, ekumɛn mvuntelem mvunɛn. ɛ ben baa ekamse, tu me nu ɲke enɛ ento fô ben e diɛwe coon e, ɛ ben yaa kee kefew kedvu kɛ. ⁴ Geenɛn, ben kɛɲke kɛ bonyii bomew caan Saldis bò baa lom ndvù yibo kɛ. Boba nu ke elɛne bee bó ɛ bó ɛ tfume ndvù yî baa, njefo è nu bonyii ɛ bó ɛ kocɛn. ⁵ Wee wvù ɛ ke ɛ so nu ɛ wvù nu ke ejise tɛn ndvù yî baa. Kɛ wvuwe wee nu ɛ me nu ɲke enfiwɛ diee diew ê ɲwa' bonyii bò kɛɲke nshii wvù mɛy lo le kɛ. Me nu ɲke enjeme bò diuw wɛm ekumɛ wvù fwe dvu Icɛm bò bonceendaa bew ɛ me ɲkee wvù. ⁶ Wee wvù kɛɲke bitem ɛ wvù yuw fiɛɛ fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashɛ bi bonyii bo mbee le.’ ”

Ntum Jisos wvù gene fô

kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Filadɛlfia le

⁷ ɛ wee wvudvu bvuu gay ê me ɛ, “Sanɛ ɲwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashɛ ke bonyii bo mbee le ke Filadɛlfia le ɛ, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù yuule bvuu nu wee keɛɛy. ɛ nu wvù wvù kɛɲke ken'yene ke bvunfon bvu Dawe le. Wvù ke yen'yi, wee saa nu dvù wvù efen kɛ, é wvù ke efen, wee saa nu dvù wvù eyene kɛ: ⁸ Me ɲkee gee dinɛn. Ben eyekɛ eyuw, me nu ɛ n'yene kembun fô ben e ɛ ɲgɛɛ keyɛ, ɛ wee yaa nu dvù wvù nulo efaa kɛ. Me ɲkee lo ɛ kɛ ben kɛɲke mvunɲgay ntay kɛ, geenɛn ɛ ben gɛɛle kɛ njeme wɛm. Ben baa tun me kɛ. ⁹ Ben eyekɛ eyuw, bonyii ba bò nu ɲgoo Satan e bò duu ɛ bowen nu Bojuu ɛ bó mbiayte lo, yaa nu kɛ Bojuu, nu ɛ me nu ɲke enɲge é bó eto egbwe bikaa binɛn e emum ekiɛɛ ɛ me ɲkoonke ben. ¹⁰ No ben nu ɛ gɛɛ njeme wɛm ekumɛ keekuule shém, nu ɛ me nu ɲke engemgem ben kefew kè mmom nu ke etoo yî ekole ke nshɛ le keemom bonyii bocii bò nu yî nshɛ le. ¹¹ Me ntoo wase nfew caan. Ben ejicɛ fiɛɛ fi ben kɛɲke le etɛme, wvu ɛ fo wee mvu ke efi kefo kenɛn ke bvunfon e. ¹² Wee wvù ɛ ke ɛ so nu ɛ me nu ɲke enɲge é wvù enù kfuy wvu yew ncese Nyo' wɛm e. ɛ kɛ è nulo é wvù ke eyuu ebuy dvù kɛ. Me nu

3:3 16:15; Mat 24:43; 1Tɛs 5:1-2 **3:4** 6:11 **3:5** Mat 10:32; 13:8; 17:8; 20:15; 21:27; Ksm 32:32; Mben 69:28; Yɛsa 4:3; Luk 10:20 **3:7** Yɛsa 22:22; Mat 16:19
3:9 2:9; Yɛsa 49:23; 60:14 **3:10** 1:9; Luk 21:19; 1Kol 10:13; 2Bi 2:9 **3:11** 2:10, 25; 22:7, 12, 20; Saka 2:14 **3:12** 2:17; 14:1; 21:2; 22:4; Esek 48:35

ηke ensañ diee di Nyo' wεm e yî ye le bô diee di kelaante ke Nyo' wεm e kè è nu Jelusalēm wvu fwε wvù buyte fô Nyo' wεm e fowe. Me nu ηke ensañ tēn diee diem di dife yî ye le. ¹³Wee wvù keηke bitem ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le.' ”

Ntum Jisos wvù gene fô kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia le

¹⁴ Ε wvù bvuu gay ê me le, “Sañe ηwa' fô nceendaa Nyo' wvù è nu wvu kentaashe ke bonyii bo mbee le ke Lawdesia le le, ‘Wvun nu njeme wvu wvuwe wvù diee diew nu, Fí enù nonen. Ε nu wvù wvuwe wvù ké no leeme yî diew ye le, ε è nu wvù wvù seje keceey ekume Nyo'. Ε nu wvù keηkewce ke fiεε ficii fi Nyo' to bomεε le: ¹⁵ Me ηkee gee dinen. Ben nu ke lo! Ke ben leε, ke ben yvuuse. Me nshieele le ben bee keeleε lo keηεε yvuuse lo! ¹⁶ Nonen, no ben nu ke lo finen entelen yaa leε keηεε yvuuse, me nu ηke encuy ben ê me εmvu. ¹⁷ Ben duu le ben nu bonyii bo kpaw e ε ben ε kuken wase yaa bvuu shieele fiεε ke. Ben gayte nonen yaa yene le finen nu ε fi ε fo lo? Ben nu bonyii bò shen ekoole bonyii dvù, bô bonyii bo kefufe le, bvuu nu binfefe noo bonyii bò lene binyi bincimte! ¹⁸ Me ηgomte keentefe ben le ben eguy ketwaa ke bigew e kè

yεele ê me kè bó nu ε ton ê lam kí ε no yuule, é ben emum enu bonyii bo kpaw e. Ben eguy ndvù yì baa yì ben ebañ bincimte binen dvù, fo bonyii eyene bí le ε ben wuumene. Ben eguy tēn εfuwe ke ejise le ê me, eyefe ejise eyene dvù, emum eyene mwεem e. ¹⁹ Bonyii bò me ηkooηke nu ε me ηké nsaw bó yî gee dibole, nya ηgew ê bó keentefe bó. Nonen, ben edunƙe shiee ekumen mvuntelem mvunen. ²⁰ Ben eyeke eyuw, me nleeme ê yew fwese ηkumci. Ε wee yuw lo diew yem ε yene kembuñ, é me enley ento ê wvù le é bee wvù ediekene fiεε fimwaan. ²¹ Wee wvù ε ke ε so nu ε me nu ηke enya wvù bvudvuu é wvù eshii bee wvù yî kawla wεm e ke no me nto nsoe nshii bee Icεm yî kawla we le. ²² Wee wvù keηke bitem ε wvù yuw fiεε fi Keyoy ke Nyo' le jemyi ê bintaashe bi bonyii bo mbee le.' ”

4

Ε Jon yen ε bó nyaa mbense ê Nyo' fowe

¹ Ejim jo mwεem mwe, ε me mbvuu ntaa, ne n'yen kembuñ e fowe ε kí nu keye. Ε diew ye yì me mbe n'yaw wase ε n'yuw ε yí jemyi ê me diewe son e, bvuu gay ê me le, “Bence eto fen é me endunƙe mwεem mvù keηke keekooy ejim jo kefew kin ê wo.” ² Kañ mwaan, ε me ne

no nu can Keyoy ke Nyo' le, mum n'yɛn kawla le ε wvù nu fowe, ε wee ε shii yî dvù le. ³Wee wvudvu to lawkene diɛwɛ kfuu ɛta yomew yò lumte yò bó teɲɛ le jasba noo yò bó teɲɛ le kanelia, ε kela ε daa ε kɛkɛɛ kawla wvudvu lawkene tɛn diɛwɛ tɛ di bó teɲɛ le ɛmelaal e. ⁴Bokawla bomew mbaanfɛɛ ncow bonɛw to nu ε kɛkɛɛ kawla wvudvu, ε bocɛ' bo bonyii le bomew ε shiiyɛn yî dvù le mbaanfɛɛ ncow bonɛw ε bó ε jise ndvù yì baa, ε bon bifo bi bvunfon e ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛɛle. ⁵Jan yì lawkene to buyte yî kawla wɛ le, baykene, dvùmte, ε bin'yeeɛ bɛɛnci fwe dvu kawla wvudvu bisooshwi y bi è nu biyoy bi Nyo' le bi bisooshwi y. ⁶Fiɛɛ fimew to nu tɛn fwe dvu kawla wvudvu fieesene joo yì baay mi yì yuule naa nɛn sakasaka diɛwɛ kenlɛy e.

Mwɛɛm mvu mvuyuum mvumew mvunɛm to nu ε leem kɛkɛɛ kawla wvudvu biba bicii ε ejise ε yiɲsɛn lo yî mvù le fwe bô ejim. ⁷Fiɛɛ fi fiyuum fi fwe to fieesene bvule, ε fi bii fó fieesene waa na' wvù diemsɛn, ε fi bvuu bii fó kɛɲke bvushiw diɛwɛ bvu wee le, ε fi ejim fieesene nfaandun fò wvù bile. ⁸Mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mvudvu to kɛɲke bibɛ bisoocaa

bisoocaa, ε mvù ε yiɲsɛn lo bô ejise ɛwe bô ɛkuse. Mwɛɛm mvudvu to ké no yemte ɛntan bô ɛmvunsheɲ yaa luu kɛ. Mvù to ké no yemte le, “Nyo' yuule lo! Nyo' yuule lo! Nyo' yuule lo!

ε nu wvù Tata Nyo' wvù Kɛɲke Mvunɲay Myunciiim.

ε nu wvù wvù to nu wase, ε è nu wvù wvù nu, ε wvù nu ke eto.”

⁹Mwɛɛm mvu mvuyuum mvudvu to ké dioo tumte monɲkum mo Nyo' le nyaa n'wvum bô keyoone ê wvù wvudvu wvù nu ε shii yî kawla le wvù nu dvù sekecii sɛ ɲka, ¹⁰ε bocɛ' bo bonyii le bo mbaanfɛɛ ncow bonɛw ba mum gbwe ɲɛn fwe dvu wvù wvù nu ε shii yî kawla le, nya mbense wvu baay ê wvù wvuwe wvù nu dvù sekecii sɛ ɲka. ε bó dioo gee nonɛn mum no baayi bifo bibole bi bvunfon e, jiwse fwe dvu kawla yemte le,

¹¹“Wo wvù nu Tata, nu Nyo' wese,

wo nu ε kocɛn wvù bó etumte monɲkum muw,

nyaa n'wvum ê wo,

bɛnsɛ mvunɲay mwuw,

njefo è to bom wo mwɛɛm mvunciiim,

ε è to koɲ wo sɛ bom mvù, mvù ε no nu dvù.”

5

Waa Njee nu ε kocɛn kee-bacɛ bilay bi bisooshwi y

1 E me mbvuu ne n'yen ηwa' mvu le ε ebo ke εceey ke wee wvù to shilεe yî kawla we le, ε bó ε san ente bô ekfun ε kewe lo, ε lace mondvuum mosooshwi y bô kelay. 2 E me ne n'yen ten nceendaa Nyo' mvu wvù temyi le ε wvù wamte foweewe biite le, “E nu yeε dvù wvù nu ε kocen keebace bilay bin, efay ηwa' wvun?” 3 E wee fanε yaa nu dvù fowe kenεε yî nshe le kenεε ekuse jo nshe, wvù nulo efay ηwa' wvudvu kenεε etaa ente jo ηwa' wvudvu ke. 4 E me mbee kpwe baay le wee to baa nu dvù wvù nu ε kocen wvù nulo eyene ηwa' wvudvu kenεε taa ente jodvu ke. 5 E wee mvu ηgoo bocε' bo bonyii le ba gay ε me le, “Fo wo ebeelè ke. Yekε eyuw, wee wvù bó teje le Bvule wvu ε kfuu di Juda le bvuu teje ten le Biay yî san ε kfuu di Nfon Dawe le nu ε so wase, ε è nu wvù wvù nulo ebace bilay bi bisooshwi y bidvu efay ηwa' wvudvu.” *

6 E me ne n'yen Waa Njee le ε wvù leeme enteleη jo kawla bô mwεεm mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε noo bocε' bo bonyii le ba, ε wvù nu ke diewe bó nu ε seε. Wvù to kenke bitonη bisooshwi y bô ejise esooshwi y. Ejise yodvu nu biyoy bi Nyo' le bi bisooshwi y bì wvù nu ε

tum bí ε buy ε gen yî ekole ke nshε le kecii. 7 E Waa Njee wvudvu mum gen fi ηwa' we ε ebo ke εceey ke wee we wvù to nu ε shii yî kawla le. 8 No wvù fi ηwa' wvudvu nonen, ε mwεεm mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε bô bocε' bo bonyii le bo mbaanfieε ncow bonεw ba mum gbwe gen fokuse fwe dvu Waa Njee wvudvu. Wee mwaan mwaan bó le to kenke kome bô kentee kè bó fe bô ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε jiin nu ε dí ε yinſen jó. E jiin din nu bunle yi bonyii bô è nu bo Nyo' le. 9 E mwεεm mwε bô bocε' bo bonyii le ba mum yem ηkieε mvu wvu fwe ε wvù jemyi le,

“E nu wo wvù nu ε kocen keefi ηwa' wvudvu ebace bilay bidvu, njefo bó to nu ε seε wo ε eleme kuw sum bonyii can kebefε le nya bó ε Nyo'. E bonyii ban buy ε dikfuu le dicii, díew yicii, dikfuu di bonyii le dicii noo bitum e bicii.

10 Wo nu ε nya bó bvunfon ε ge bó ε no nu bocee ncese bo Nyo' wesebeene le.

E bó nu ke esaake yî nshe le.”

11 E me ndioo mbvuu ntaale, ne n'yuw diεw bonceendaa bo Nyo' le ε bó nu lo bontfuke le bontfuke le bô

5:1 10:2; Yesa 29:11; Esek 2:9-10; Dan 12:4, 9 5:5 4:4; Kenj 49:9; Mat 1:1; Lum

1:3-4; Ibu 7:14 * 5:5 Wee wvun wvù bó teje le Bvule wvu ε kfuu di Juda le noo le Biay yî san ε kfuu di Nfon Dawe le, nu Mboyse wvù Nyo' to kawεε. 5:6 4:6-7; 5:9, 12; 6; 7:17; 12:11; 13:8; Yesa 53:7; Yeli 11:19; Jon 1:29; 1Bi 1:19; 4:5; Saka 3:9 5:7 4:2, 9; 5:1, 13; 6:16; 7:10, 15; 19:4; 20:11; 21:5; 1Bfn 22:19; Yesa 6:1; Esek 1:26-28; 10:1 5:8 8:3-4; Mben 141:2; 15:2 5:9 4:11; 5:6; 7:9; 14:3; Mben 96:1 5:10 1:6 5:11 Job 1:6; Dan 7:10; Ibu 12:22

bomala le bomala le. Bó to nu ε leemen keekεε kawla bô mwεem mvu mvuyuum mwε noo bocε' ba. ¹² Bó to yemte foweεwe gayte λ, “Waa Njee wvù bó to seλεε, è nu wvù wvù nu ε kocen keekεηke mvunƒay bô kpaw noo bvufee bv baay noo diee di kuuke noo n'wvum noo bvukuke noo mbense.”

¹³ Ε me ne n'yuw ε mwεem mvunciim mvù Nyo' to bomεε mvù nu fowe noo yí nshε le noo ekuse jo nshε noo ê joo yi baay e, naa mwεem mvunciim mvù nu mondvuum man e, ε mvù yemte λ,

“Mbense bô n'wvum noo bvukuke noo mvunƒay nu ε è keηke wvù wvuε wvù nu ε shii yí kawla le noo Waa Njee wvun sekεcii se ηka!”

¹⁴ No mvù yem nonen, ε mwεem mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε bee λ, “Fí enù nonen!” Ε bocε' bo bonyii le ba gbwe ƒen fokuse nya mbense wvu baay.

6

Ε Waa Njee bacε bilay bi bisooshwi

¹ Ε me no ntaale no Waa Njee wε to bayte kelay ke fwe ente jo bilay bi bisooshwi biε, ne n'yuw ε fiεε fimew ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le jeme bô diεw ke diεwε ε bay jaη, gay λ, “To!” ² Λε me ntaa, ne n'yεn nyambala mi yí baa

le ε wee ε ben yí dvù le, keηke keεw. Ε bó mum bon kefo ke bvunfon e ê wvù εfa, ε wvù buy, ƒen no diuu soo.

³ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokanη bofεε, ε me n'yuw ε fiεε fi bokanη bofεε ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le gay λ, “To!” ⁴ Ε nyambala mi buy ε yí yeεle nen ƒaηη, ε bó mum nya nyo jem mi yi baay ê wee wvù to benεε yí dvù le, nya wvù bô mvunƒay keεcake nyεkeey yí ekole ke nshε le kecii wvu λ bonyii eyuwyi bomew.

⁵ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokanη botεte, ε me n'yuw ε fiεε fi bokanη botεte ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le gay λ, “To!” Λε me ntaa, ne n'yεn nyambala mi yí yiile le, ε wee ε ben yí dvù le keηke nfew wvù bó feeke mwεem yí dvù le ê wvù εbo. ⁶ Ε me ne n'yuw ke diεwε diεw mi jemyi entelenη jo mwεem mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε gayte λ, “Wee nu ke ejo nlawma wvu yí diuu le dicile se guy fiηkone fi εƒiη e dvù, keεε ejo nlawma wvu yí diuu le dicile se guy mvunƒkone mvu diεε le dvù mvuntentem. Geenεn fo wo eshiw mεem bô mbvuum ke!”

⁷ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokanη bonεw, ε me n'yuw diεw fiεε fi bokanη bonεw ηƒoo mwεem mvu mvuyuum mwε le ε yí gay λ, “To!” ⁸ Λε me ntaa, ne n'yεn nyambala mi le ε yí yayse lo, ε diee di wee wvù ben yí dvù le nu le Kpwe. Ε wvumvu wee bii

εjim ε diee nu Wonjonkfu. Ε bó nya bó bô mvunγay ε bó ejo bonyii bo yî keba ke nshε le kemwaan εnte jo binεw, elεse bonyii bodvu bô nyó jem noo jej noo kenfim noo nyám yi nkpwaaante.

⁹ Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokaη botin, ε me n'yeη biyoy bi bonyii le εkuse jo ketaη ke ncese le. Ε biyoy bin nu bi bonyii bô bó to yuwyεε bó nje diεw Nyo' bô fiεε fi bó to jemyi leeme yî dvú le. ¹⁰ Ε bí wamte foweεwe le, “O Tata Nyo' wvù nu εwe jo Mwεεm Mvunciim, wo wvù yuule, nu kecεey. Wo nu ke ecey egen ebuy nεε se sumten nsaw wese etfuse εnvuke yî bonyii bô to yuwyεε bese le bô nu yî εkole ke nshε le?” ¹¹ Ε bó mum nya ndvú yi baa ε wee mwaan mwaan bó le, gay ε bó ebvuu emoocε caan, egen ebuy no bó nu ke emεse eyuwyε boom bo bwee bó le bô nu ten bonyii bo lemme le bo Nyo' le bô bó to nu keeke eyuwyε ke no bó to yuwyεε bó.

¹² Ε Waa Njee ke bay kelay ke bokaη bosooaan, ε me ntaa nε n'yeη ε nshε shiw bô mvunγay, ε diuu banke no yiile nen tibtibtib diεwε ndvu kembamkpwe le, ε kpwee wvù tfule banke no yeεle nen bunη diεwε ελεμε le. ¹³ Ε jón nen'yi fowe gbwekene fokuse diεwε mvuntam mvù bæε

ndεcindεci ε nffum fele kale le. ¹⁴ Ε εbule nε kewe diεwε kamba ke ηwa' le mum la lo. Ε dikum dicii bô bindvuy bicii ja fô mvú to nu. ¹⁵ Ε bonfon bo yî nshε le noo bonyii bo baay baay bocii noo bikuu bi bonyii bo nci le bi baay baay noo bonyii bo kpaw e noo bontεmemvunγay naa noo bonyii bocii kenεε bonfaw kenεε bô yaa nu ke bonfaw, mum no nyiimene ε ditfum e noo ε bimbaan e kuse yî dikum e. ¹⁶ Ε bó nyiimene nonεn, fuunke ε dikum bô bimbaan gayte le, “Ben egbweken yî yese le, ebanye bese fo wee wε wvù nu ε shii yî kawla le eyεne bese le bô fo Waa Njee edunεε shém ye yî ffluuke yî yese le. ¹⁷ Diuu di bó nu edunεε shém yibo yî ffluuke nu ε to wase ε kocεn, ε ke wee yaa nu dvú wvù nulo eleem ε bó fwe ke.”

7

Ε bó ge bonciise yî bonyii bo Islael e bontfuke gbwee ke-cow mbaanyε ncow bonεw e (144,000)

¹ Εjim jodvu, ε me n'yeη bonceendaa bo Nyo' le bonεw ε bó leemene εbuw ε won yo εna le, baanke fwefwe wvù buyte εbuw yodvu le fo wvù efele yî nshε le kenεε yî joo yi baay e, naa noo yî bite le. ² Ε me mbvuu n'yeη nceendaa Nyo' mvu le, ε wvú buyte

jò diuu sane, ƒenƒe fiε fi Nyo' wvù ƒenƒe nshii le fi wvù ciise bonyii bew dvù εbo. ε wvù mum tee bonceendaa bo Nyo' le bo bonεw ba bô diεw yì temyi. Bonceendaa ban nu bô bó to nyaε mvunƒay ê bó, le bó ebefe bô nshε noo joo yi baay. ³ ε wvù tee gay le, “Fo ben ebefe bô nshε ƒenεε joo yi baay ƒenεε bite se bese ε ge bonciise yì monshim mo bonyii bo lemme le bo Nyo' wese le ƒε.” ⁴ ε me n'yuw le bonyii bô bó to ciiseε nu bontfuke gbwee ƒecow mbaanyε ncow bonεw (144,000), ε bó buy ê dikfuu di Islael e dicii. ⁵ Bó to nu ε ciise bonyii ê kfuu di Juda le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Leuben e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Gad e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ⁶ ê kfuu di Ashel e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Naftali le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Manase le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ⁷ ê kfuu di Semeon e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Lewe le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Isaka le, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ⁸ ê kfuu di Sebulun e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Yosεw e, bontfuke ncow bofεε yuufe le, ê kfuu di Benjamen e, ε bó ciise bontfuke ncow bofεε yuufe le.

Kebombom ke bonyii le ε kí nu nen mamamama

⁹ Ejim jodvu, ε me ntaa ne n'yen kebombom ke bonyii le nen mamamama ε wee yaa nulo etan ƒε. ε bó buy bitum e bicii, bô dikfuu le dicii noo bonyii bocii bô diεw yicii, ε bó leeme fwe dvu kawla noo Waa Njee, ε bó ε jise ndvù yì baa ƒenƒe bidaayεε can yibole. ¹⁰ Bó to wvuuyi foweewe gayte le, “Mboyma nen'yi ε è nu fô Nyo' wese wvù nu ε shii yì kawla le noo fô Waa Njee le.” ¹¹ ε bonceendaa bo Nyo' le bocii leem gem ƒεƒεε kawla bô bocε' bo bonyii le ba noo mwεem mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε, no gbwee tumte monshim fokuse fwe dvu kawla, nya mbense wvu baay ê Nyo'. ¹² Bó to gee nonen, gayte le, “Fí enù nonen! Mbense bô bvukuke noo bvufee bvu baay nu ε è ƒenƒe Nyo' wese. Beene enyaà keyoone ê wvù. ε ƒenƒe wvù n'wvum bô mvunƒay, ε wvù temyi seƒecii se nƒa! Fí enù nonen.”

¹³ ε ƒε' mvu bocε' ba le, bife ê me le, “Ban nu baa bô nu ε jise ndvù yì baa? Bó buy fεε?” ¹⁴ ε me ntfuse ê wvù le, “Cee εkole, è ƒee ƒε wo.” ε wvù gay ê me le, “Ban nu bonyii bô boy yì ƒefew ƒe nƒεw wvu baay e. Bó nu ε ƒuke ndvù yibo ê ελεμε ƒe Waa Njee le, yí ε no baa, ¹⁵ bó ε mum ε no nu fwe dvu kawla Nyo', lemte wvù le εtan bô εmvunsheen yew ye ncese le. Wvù wvudvu wvù nu ε shii yì kawla le nu ƒe

enu bô bó nu kebaw kebole. ¹⁶ Kε jen bεε ke eyuu bó kε, ε kε kendon bεε ke eyumte naa lo bó kε. Kε mvum bεε ke esuunƒe bó, ε kε kenƒum bεε ke eyvuuke bó kε. ¹⁷ Fí nu ke enu nonen, njefo Waa Njee wvù nu entelen jo kawla nu ke ecyte bó diεwe nceynjee le, joo bó gene bô bó fô joo yí nyaa nshii nu le. E Nyo' ten nu ke esho misem yicii ejise ebole.”

8

E Waa Njee bay kelay ke ejim

¹ E Waa Njee ke bay kelay ke bokaƒ bosooshwi yí nwa' wε le, ε mondvuum cife fowe nen ndvumm gen buy kenƒawten ke ntam kefew e. ² E me mum n'yen bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi bô ké no leeme ê Nyo' fwe. E bó nya disoƒ disooshwi ê bó. ³ E nceendaa Nyo' wvumvu ne to leem fô ketaƒ ke ncese le kenƒe ketaƒ kè bó tone jiin jó, ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle. E bó nya jiin ê wvù ε dí duule keetaashe yí ketaƒ ke ncese le bô bunle yi bonyii bô è nu bo Nyo' le. E ketaƒ kedvu nu ε bó ε kene bô ketwaa ke bigew kè yeεle, ε kí nu fwe dvu kawla. ⁴ E wvù ton, ε njiim jiin didvu bô bunle yi bonyii bô è nu bo Nyo' le buy εbo jo wvù ben gen fwe dvu Nyo'. ⁵ E nceendaa Nyo' wvudvu mum ne jo ketaƒ kè

bó tone jiin jó kε, jo nguy fô ketaƒ ke ncese le, gee jó ε wvù yinƒen, ε wvù mum lan yí nshε le. No wvù lan nonen, ε jaƒ no lawkene, baykene, dvúmte, ε nshε shiike.

E bonceendaa bo Nyo' le keƒw toƒ disoƒ dinεw

⁶ E bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi bô to kenƒe disoƒ di disooshwi diε mum seyse ye keetoƒ disoƒ didvu.

⁷ E nceendaa Nyo' wvu fwe toƒ ye soƒ, ε ebew bô nguy ε bó ε fiysen bô εleme tfuwe yí nshε le. E keba ke nshε le kemwaan ente jo biba bitete fie, ε keba kemwaan ente jo biba bitete bi bite le fie, ε egay yò teεke εcii fie ten.

⁸ E nceendaa Nyo' wvu bokaƒ bofεε toƒ ye soƒ, ε bó tfume fiεε fimew ε nguy beenci yí dvù le, ε fí nu diεwe kum wvu baay e. E fí gbwe ê joo yi baay e. E keba kemwaan ente jo biba bitete bi joo yi baay e ne tu εleme. ⁹ E keba kemwaan ente jo bitete bi mwεem mvu mvuyuum e mvù nu ê joo yi baay e kpweken. E keba kemwaan ente jo biba bitete bi bonƒuw bo ê joo le sawye.

¹⁰ E nceendaa Nyo' wvu bokaƒ botete toƒ ye soƒ, ε jon mi yi baay ne fowe beenci diεwe ken'yeese le, gbwe baƒ keba kemwaan ente jo bitete bi jóo yí booke le bó mondvuum mò jóo ké no buyte mó

7:17 5:6; 21:6; Jon 10:10-11; Esek 34:11-16, 23-24; 21:4; Mben 126:5-6; Yeša 25:8
 8:1 Saka 2:17; Abk 2:20 8:2 Yosh 6:4, 6; Mat 24:31 8:3 5:8; Ksm 30:1, 3
 8:5 4:5; 6:12-13; Lεw 16:12; Esek 10:2 8:7 9:15, 18; Esek 5:2, 12 8:7 Ksm
 9:23-25 8:8 16:3-4; Ksm 7:20-21 8:11 Yeli 8:14

le. ¹¹ Diee di jon yidvu le nu le Ncewcew. No yí gbwe nonen, ε keba kemwaan ɛnte jo biba bitete bi jóo le no cewcewe. E bonyii nteen kpweken nje jóo yidvu yí bó to wuu, njefo jon yidvu to nu ε ge wase ε jóo yidvu no cewcewe lo.

¹² E nceendaa Nyo' wvu bokaɲ bonew toɲ ye soɲ, ε fiεε fimew bvuw diuu keba kemwaan ɛnte jo biba bitete bó keba kemwaan ke kpwee le ɛnte jo bitete. E fi bvuw ten jón keba kemwaan ɛnte jo bitete. E biba bibole kemwaan kemwaan no jiime. E n'yuufanɛ yaa bvuu nu dvú ê keba kemwaan e ɛnte jo biba bitete ke emvunsheen noo ke ɛntaɲ e ke.

¹³ E me no ntaale, ne n'yuw ε nfaanduɲ fuuɲke foweewe no wvú to bile ɛntelɛɲ jo ebule gayte le, “Ngew ɛy, ngew ɛy, ngew nu ke enu fô bonyii bó nu yí ekole ke nshɛ le seke bó ε toɲ disoɲ di shɛke di bonceendaa bo botete nu wase keetoɲ e.”

9

E bó toɲ soɲ yi bokaɲ botin

¹ E nceendaa Nyo' wvu bokaɲ botin toɲ ye soɲ, ε me n'yen jon mi le ε yí to ne fowe gbwe fokuse. E bó nya ken'yene ê jon yidvu kè yen'yi kentuke kè shiile nen ɲooɲ e. ² E jon yidvu mum yene diuw kentuke kedvu, ε njiim buy jó nen kemm, ke yí

buy ê mwεem e fò bó ε kfum. E njiim yí buyεε ê kentuke kedvu le ge ε diuu bó ebule ne no yiile lo. ³ E cúma buy ê njiim yidvu le shii yí nshɛ le. E bó nya cúma yidvu bó mvungay le yí etawene diewe bongam bo yí nshɛ le, ⁴ lew le fo yí ebefe bó mwεem mvù kuu yí nshɛ le, kenεε è nu egay, kenεε bite, kenεε naa la, gay le yí enya ngew ε è nu ke ê kfuufonyii ba bó nu se bó kenke nciise wvu Nyo' fojise fo bó. ⁵ Bó to nu ε cinɛ le cúma yidvu enya ngew ê bonyii yí kee le yitin. Geenɛn fo yí eyuwye lo bó ke. Ngew wvú yí to nu keeke enyaa to nu ke diewe wvu ngam seke wvú ε ta wee le. ⁶ Yí kee yí yitin yin e nu ε bonyii nu ke egomte kpwe yaa yene yí le ke. Bó nu ke ebeele keekpwe, ε kpwe lewte lo bó.

⁷ Cúma yin to nu ke diewe nyámbala yí nu ε seyse wase keebuy gbwen jem e. Mwεem mvumew to nu ê yí efa diewe bifo bi bvunfon e bi bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle, ε monshim mobole nu diewe mo bonyii le. ⁸ Yvúw bikuu bibole to nu diewe yi bokene, ε bigew bibole no diewe bigew bi bobvule le. ⁹ Yí to kenke ngáw ε yí nu diewe ketwaa kè bonyii bo jem e ban'yi gvúw dvú. E yí dioo bile ε bibɛ bibole no yole diewe bikoto nteen bi è guute nyámbala seke bí lewte gbwen jem e. ¹⁰ E yí kenke diwvunte bó gεεɲ

8:12 6:12-13; Yesa 13:10; Esek 32:7-8

2Bi 2:4 9:2 Keɲ 19:28; Ksm 19:18

3:21; Yeli 8:3 9:7 Job 39:19-20; Jue 2:4

9:1 11:7; 20:1; Job 26:6; 28:22; Luk 8:31;

9:3 Ksm 10:12-20

9:4 7:2-3

9:6 Job

9:8 Jue 1:6

9:9 Jue 2:5

diεwe bonƙam e. E mvunƙay mvubole mvù bó nyaa nƙεw dvú ê bonyii yî kee yi yitin e nu ε è nu yî diwvunte din e. ¹¹ Bó to ƙeƙke nfon wvubo ε è nu nceendaa wvù taale fô kentuke kè shiile nen njoonj e ƙiε, ε diee diew nu ê díεw Ibulu le le Abadon, nu ê díεw Glek e le, Abolion (ε diee din nu le wee wvù beete lo).

¹² Wvun wvù fey bæε nƙεw wvu fwe. Geenεn ben eyekε eyuw, bomew bonƙεw bæε bii ejim bofεε.

ε bó toj soj yi bokaj bosooaan

¹³ E nceendaa Nyo' wvu bokaj bosooaan toj ye soj, ε me n'yuw ε diεw buy fô bitoj bi binεw bi è nu bi ketaj ke ncese le kè bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle, kè nu fwe dvu Nyo', ¹⁴ jemyi ê nceendaa Nyo' wvu bokaj bosooaan wvù to ƙeƙke soj we le, "Fayε bonceendaa bo bonεw bó bó nu ε kay mbew joo yi kuuke yi Yuflets e." ¹⁵ Nonεn, ε nceendaa Nyo' wvudvu mum fay bonceendaa bo bonεw bodvu. Bonceendaa bodvu nu ε bó to seyse gee no ceyte kefew bó diuu noo kpwee bó kelum kè bó nu ke efay bó, é bó eyuwye keba kemwaan ente jo bitete bi bonyii le. ¹⁶ Me nto nu ε n'yuw no nƙoo bonyii bo jem e bo yî nyámbala le nu. Bó to nu bomala gee fεε (200,000,000). ¹⁷ Nyámbala yi me nto n'yenεε

ê fiεε diεwe εfile le fiε bó bonyii bó to benεε yî dvú le to nu ê yin je le: bonyii bodvu to nu ε jise bitwaa ban gvúw dvú ε ncom wvudvu yeεle diεwe nƙuy e, bvuu nu diεwe εbule le, bvuu nu ten diεwe finƙeƙe le. Bikuu bi nyámbala yidvu le to fieesene bi bobvule le, ε nƙuy bó njiim noo fiεε fimew diεwe mvunƙaj mvù bæenci le, buyte ê yî εmvu. ¹⁸ Mwεem mvu bonƙεw e mvun mvù è to nu, nƙuy bó njiim noo fiεε diεwe mvunƙaj mvù bæenci le, mvù to buyte ê nyámbala yidvu εmvu to nu ε yu bonyii keba kemwaan ente jo bitete. ¹⁹ Mvunƙay mvu nyámbala yidvu le nu ε è nu εmvu jo yî bó yî diwvunte diyile. Diwvunte diyile nu diεwe yó le ƙeƙke bikuu, ε è nu fiεε fi yî lemse bonyii dvú.

²⁰ Naa no fí to kooyεε nonεn, kebese ke bonyii le kè mwεem mvu bonƙεw e mvun to baa yuwye bó, to baa cim ekumen mvuntelem mvubole yî mwεem mvù bó to gee bó can yibole ke. Bó to baa kumen keebunlee bonceendaa bo dεwle le bó mvumooso ƙenεε è nu mvù bó kene bó ketwaa ke bigew e kè yeεle ƙenεε kè baa ƙenεε bó ketfu kè neε, ƙenεε eta, ƙenεε kete. E mvumooso mvun nu se mvú nulo eyen fiεε le ƙenεε eyuw ƙenεε elen. ²¹ Bó to baa cim kumen ten mvuntelem keeyuwyi bonyii ƙenεε keegeε nfim ƙenεε cee nce nnyen kenjan ƙenεε

conjene ke.

10

*Nceendaa Nyo' wvù to
keŋke fiŋwa' ε bó ε yene*

¹ Ε me mbvuu n'yeŋ nceendaa Nyo' wvumvu wvù temyi le ε wvú shiile too fowe, ε kembew ε sùm wvú diewε ndvu le, ε kela ε daa ewe jo ekole kew. Bvushiw bwew to nu diewε diuu le, ε bikaa biew nu diewε leme di ηguy e fò dí bene. ² Wvú to keŋke fiŋwa' fimew ê wvú εbo ε bó ε yene. Ε wvú shii tome ekale kew ke εceey yî joo yi baay e, tome ke eŋkoŋko yî nshε le. ³ No wvú tome nonen, fuŋ foweewe diewε bvule fò wvú wante le. No wvú fuŋεε nonen, ε jaŋ yî ké no baykene bokaŋ bosooshi-wiy mum jeme. ⁴ No jaŋ yî ké no baykene bokaŋ bosooshi-wiy yidvu jeme nonen, ε me mum no ηgomte keensaŋ fiεε fi yî jeme, ε diew mi gay ê me fowe le, “Geεle fiεε fi jaŋ yî ké no baykene bokaŋ bosooshi-wiy yin jeme εshem. Fo wo esaŋ ê ηwa' le ke.” ⁵ Ε nceendaa wvù me nto n'yeŋεε ε wvú leeme yî joo yi baay e noo yî nshε le wε cake kebo kew ke εceey we, ⁶ kan ê diee di weε wvuwe wvù nu dvú sekeci sε ηka le wvù è nu wvú wvù to bomεε εbule bô mwεem mvunciim mvù nu yî dvú le, noo nshε bô mwεem mvunciim mvù nu yî dvú le, noo joo yi baay bô mwεem mvunciim mvù nu jó. Ε wvú

kan gay le, “Ke Nyo' beε ed-vuyte lo keege fiεε fi wvú gomte ke! ⁷ Ε nu ke enu εdiuw yò nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosooshi-wiy nu ke etoŋ ye soŋ, é Nyo' ege é fiεε fi wvú nyile eto ekocen no wvú to jemyεε wase ê bonyii bew bo lemme le bô è nu bonyii bew bo ntum e.”

⁸ Ε diew yî me nto n'yuwεε wase fowe ye bvuu jeme ê me le, “Geε efi ηwa' wvù bó nu ε yene wε εbo jo nceendaa Nyo' wε wvù leeme yî joo yi baay e bô yî nshε le.” ⁹ Ε me mum ηgeŋ fô nceendaa Nyo' wvudvu le ηgay le wvú enya fiŋwa' fidvu ê me. Ε wvú gay ê me le, “Ko edie. Wvú nu ke edioo ε bow ê wo εshem ecewcewe lo. Geenεn, ε wvú nu ke eyeke ê wo εmvu diewε bvutuw e.” ¹⁰ Ε me mum nfi fiŋwa' fidvu εbo jo nceendaa Nyo' wvudvu, ndie. No me nto ndiee, ε wvú no yeke ê me εmvu diewε bvutuw e. Geenεn seke wvú to bowεε wase εshem no cewcewe lo. ¹¹ No me ndieε, ε bó mum gay ê me le, “Wo keŋke keeb-vuu etefe ntum Nyo' ê bonyii. Ntum wvun nu ekumε dik-fuu di bonyii le bô bitum noo bonyii bô jemyi dikfuu di díew e noo bonfon.”

11

*Bonyii bo ntum Nyo' le bo
bofεε*

¹ Ε bó mum nε nya nfew ê me ε wvú nu diewε kemaŋ e, gay ê me le, “Geε efew

yew ncese Nyo' bô ketan ke ncese le, etan ten bonyii bô bunlee Nyo' dvú, ² geenɛn fo wo efew lakfulɛɛn yi ekfun ke. Cinɛ dvú njefo bó nu ɛ nya wase ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu. Bó nu ke eben yî kelaante kè yuule le, en-vuwɛ kelaante kedvu yî kee le mbaanyɛ ncow fɛɛ. ³ Me nu nke enya mvunɔay ê bonyii bem bo bofɛɛ bô jemyi ekume me, é bó eteete ntum wɛm ê bonyii yî ediuw e ntfuke bô gee fɛɛ kecow mbansoocaaan e (1,260). Bó nu ke eteete ɛ bó ɛ jise bimbankpwe.”

⁴ Bonyii bo bofɛɛ ban nu bite bi Olif e bi bifɛɛ noo mwɛɛm mvu mvunfɛɛm mvù bó tomyi bin'yeeɛ yî dvú le mvù ké no leeme fwe dvu Tata wvù kenke nshɛ. ⁵ Ɛ wee ke enɛ ɛ no gomte keege fiɛɛ fi befɛ bô bó, é nguy ebuy dew yibole efiese lo wee wvubo bvuban wvudvu. Ɛ nɛɛ no wee gomte keege fiɛɛ fi befɛ bô bó tu wvú kenke keekpwe nonɛn. ⁶ Bó kenke mvunɔay mvù è nulo é bó eban ebule le fo jan ecem naa lo yî nshɛ le ediuw yò bó nu eteete ntum Nyo' le. Ɛ bó kenke ten mvunɔay mvù è nulo é bó ebanke jóo é yî etu elɛmɛ noo mvunɔay keelan dikfuu di bimfim e yî nshɛ le naa seke la wvù bó shieele.

⁷ Bó nu ke edioo ɛ mɛɛɛ ɛ jeme fiɛɛ fi bó kenke keejeme, é nyam yî bɛmte yî buyte

ê kentuke kiɛ kè shiile nen nɔonɔn e, ebuy etum jem bô bó, eso bó, eyuwɛ bó, ⁸ é egvun ebo emɛy ejiime ê je ê kelaante ke baay e. Kelaante kin nu kè bó teɛ ê díɛw yi mawɛɛn e le Sodom kenɛɛ le Ijiw, ɛ è nu jó jò bó to taɛ Tata wvubo yî kentam e. ⁹ Yî ediuw e eta bô kenɔawten nu ɛ dikfuu di bonyii le, kenɛɛ è nu bo ntɛw wvù la le, kenɛɛ bô jemyi kfuu díɛw yî la, kenɛɛ bo bitum bi la le, nu ke etaale egvun ebo no yó jiiimene, etun le fo bó edwey bó ke. ¹⁰ Bonyii bô è nu bo yî won wvun e nu ke elanlanɛ laa è kpweɛ bonyii ban ɛ kpweken ɛ. Bó nu ke esakene lo, ɛ wee ciinse nnya ê wee, ɛ wee ciinse nnya ê wee. Bó nu ke egee nonɛn njefo bonyii bo ntum Nyo' le bo bofɛɛ ban nu ɛ to bô nɔɛw wvu baay yî bonyii bô è nu bo yî won e.

¹¹ Ɛ fi ke kooy, ɛ ediuw yo eta bô kenɔawten eyan ke fey, ɛ keyoy kè nyaa nshii nɛ fô Nyo' le, ley yî bó le, ɛ bó kase ja we. Ɛ bonyii yɛn nonɛn, kenke nfan baay. ¹² Ɛ bonyii bo bofɛɛ bodvu mum yuw ɛ díɛw jeme we bô mvunɔay gayte ê bó le, “Ben eben eto fɛn!” Ɛ bó mum no bene gene we ê kembɛw e, ɛ bonyii bobole bo bvuban e taale. ¹³ Ke kefew kedvu le, ɛ nshɛ nɛ shiw bô mvunɔay baay, ɛ keba kemwaan ente jo yu-

ufe jo kelaante kedvu bvuse. E bonyii bontfuke bosooswiy (7,000) kpweken no nshe yidvu to shiwɛɛ. E kebese ke bonyii bò to shekɛɛ le, kɛŋke nfan baay, no tumte monɔkum mo Nyo' wvù nu we le.

¹⁴ Wvun wvù fey nu ɲɛw wvu bokaŋ bofɛɛ. Geenɛn ben eyekɛ eyuw, ɲɛw wvu bokaŋ botɛte nu eto nfew caan.

E bó toŋ soŋ yi bokaŋ bosooswiy

¹⁵ E nceendaa Nyo' wvu bokaŋ bosooswiy ke toŋ ye soŋ, e me n'yuw no díɛw jemyi bô mvunɔgay we gayte le, “Bvunfon bvú yí won wvun e nu e tu wase bvú Tata wesebeene bô Mboyse we wvù wvú to kawɛɛ le, e wvù nu ke esaake sekeci sɛ ŋka.” ¹⁶ E bocɛ' bo bonyii le bo mbaanfiɛɛ ncow bonɛw ba bò shiilɛɛ yí bokawla bobole fwe dvu Nyo' mum no gbwee tumte monshim mobole fokuse, nyaa mbense wvu baay ê Nyo'. ¹⁷ E bó no gee nonɛn, gayte le,

“Bese nyaa keyoone ê wo, Tata Nyo' wvù Kɛŋke Mvunɔgay Mvunciim, wo nu keseen, e wo to nu wase.

Bese nyaa keyoone njefo wo nu e jo wase mvunɔgay mvuw mvu baay e kɛw e no saake.

¹⁸ Bonyii bò yaa kee kɛ wo * to ton'yi shém,

e kefew kè wo nu edunɔɔ shém yo yí ffluuke nu e kocɛn wase.

E è nu kefew kè wo nu esaw bonyii bò nu e kpweken wase.

E è bvuu nu tɛn kè wo nu emawɔɔ bonyii buw bo lemme le

bò è nu bonyii buw bo ntum e,

ebvuu emawɔɔ bonyii bò è nu bo Nyo' le,

emawɔɔ tɛn bonyii bocii bò wvumte diee diuw,

kɛnɛɛ è nu bo caan caan kɛnɛɛ bo baay baay.

E è nu tɛn kefew kè wo nu elɛse bonyii

bò beete bô ekolɛ ke nshe le.”

¹⁹ E bó nɛ yene kembun ke yew ncese Nyo' yi fowe le. E ŋkuw monɔkan mo Nyo' le wvù to nu yew ncese yidvu le yenɛ. E jaŋ nɛ no lawkene, baykene, dvúmte, e nshe shi-ike, e ebew yo baay baay shi-ile.

12

Kpwoon mvu bô kenɔum ke nyam mi le e yí fieesene nyam joo

¹ E me nɛ n'yɛn kfuu fiɛɛ fimew fi diuw wvù yumɛɛn e fowe. E to nu kpwoon mvu e wvù e tfume diuw ye le diɛwɛ ndvu le, e kpwee nu eku jo bikaa biew, e wvù e bon kefo ke bvunfon e, e jón nu yí dvú le yuufe ncow fiɛɛ. ² Wvú to nu bô fue, lumte wase kee-boo, yuuke nsase lume, beele.

11:15 4:11; Ksm 15:18; Mben 22:28-30; Dan 2:44; 1Kol 15:24-28 **11:16** 4:4

11:17 1:8; 4:8; 15:3; 16:7; 19:6, 15; 21:22; Amo 4:13; 2Kol 6:18 **11:18** 19:5;

Mben 2:1-5; 110:5-6 * **11:18** Bonyii ban fɛn nu e bó teŋe bó teyɛy le, «bitum».

11:19 4:5; 6:12-13; 8:7; 15:5; Job 38:22-23; 1Bfn 8:1, 6 **12:1** Yɛsa 7:14; 26:17

³ E me mbvuu n'ɛn kfuu fiɛɛ fimew fi diuw wvù yumɛɛn e fowe. E to nu kenɲuum ke nyam mi le e yí yɛɛle lo, e yí fieesene nyam joo. E yí kenɲke bikuu bisooshwi y bô bitonɲ yuufe, e bifo bi bvunfon e bi caan caan bisooshwi y nu yí bikuu bidvu le. ⁴ E yí jiw wvun we, e wvù ka keba kemwaanɛ ente jo bitete bi jón e we tfume yí nshɛ le. E kenɲuum ke nyam e kedvu nɛ leem fwe dvu kpwoon wvù to lumte wɛ, wvu le kpwoon wvudvu dioo e boo, é wen engele lo wan wvudvu wvù wvù boke. ⁵ E wvù boo wan diemsɛn, e è nu wvù nu ke esaake bitum bicii bô ketoome ke ketfu le. Geenɛn, no wvù to bokɛɛ e bô mum cun wan wvudvu ben dvù fô Nyo' le, e wvù no nu mbew kawla we le. ⁶ E kpwoon wvudvu mum fɛɛ lo gɛn no nu nɲkpwaante bvudvuu bvù Nyo' to seysɛɛ wase fô wvù le. E è nu fò bó nu ke etaale fô wvù le yí ediuw e ntfuke bô gee fɛɛ kecow mban soocan e (1,260).

⁷ E jem nɛ kɛw wonɲ Nyo' le, e nceendaa Nyo' wvù Maykɛl bô nɲoo ye bonceendaa no diuu bô bo kenɲuum ke nyam yí fieesene nyam joo yɛ le. E nyam yidvu bô bew bonceendaa diuu, ⁸ geenɛn e bó so kenɲuum ke nyam e kedvu bô nɲoo ye, e bó fanɛ yaa bvuu kenɲke bvudvuu wonɲ Nyo' le kɛ. ⁹ E bó bvuse kenɲuum ke

nyam yí fieesene nyam joo le kiɛ wvumse e kí gbwe fokuse yí nshɛ le. Kenɲuum kin nu yo yí bvuyvuum e yɛ yí è nu dɛwle bvuu nu Satan. E è nu wvù wvù lɛɛle bonyii yí ɛkolɛ ke nshɛ le kecii. Bó to wvumse wvù bô bonceendaa bew e bó gbwe yí nshɛ le.

¹⁰ E me nɛ n'yuw e díɛw jem yí foweɛwe wonɲ Nyo' le gayte ɛ, “E nɛɛ keseen wvù Nyo' nu eboyse bonyii bew, edunɲɛ mvunɲgay mwew mvu lemme le, esaake bvunfon bwew, é Mboyse we wvù wvù to kawɛɛ edunɲɛ tɛn mvunɲgay mwew mvu sa' le. Fí nu nonɛn keseen nɲefo bó nu e wvumse wase wee wɛ fokuse wvù se ké no leeme fwe dvu Nyo' wesebeene ɛmvunsheenɲ bô ɛntaɲ teyte mwɛɛm yí boom bo bwee wesebeene le. ¹¹ Geenɛn, bó nu e so wase wvù nɲe ɛlɛmɛ ke Waa Njee bô díɛw Nyo' yí bó leeme jim nsaw wvudvu le. E kɛ bó to baa koonɲke nshii wvubo é je yí è nulo é bó emum efane lo keekpwe le kɛ.

¹² Nonɛn, wonɲ Nyo' elanɲanè, e bonyii bocii bô nu fó, lanɲanè tɛn.

Geenɛn, nɲɛw wvu baay nu fô ben e nshɛ bô joo yí baay,

nɲefo dɛwle nu e shii wase e to é ben e.

Wvù nu e yinɲɛn bô shém yí ffuuke baay,

njefo wvù kee lo le kefew kewene shɛke wase caan.”

13 Ɛ kenɔuum ke nyam yi fieesene nyam joo ye dioo yen le bó nu ɛ tfume wase wen, wen ɛ gbwe yî nshɛ le, ɛ yí daa kenlewtɛ ɛjim jo kpwoon wɛ wvù to bokɛɛ wan diemsɛn e. 14 Geenɛn, ɛ bó nya bibɛ bi nfaandun e bifɛɛ ɛ kpwoon wvudvu le wvù ebii dvù keelewtɛ yo ye eɛn enu nkpwaaante yî bilum e bitete bô kenɔawtɛn ɛ bó taale fô wvù le. 15 Ɛ yo yidvu mum bvuse joo ɛmvu diɛwɛ joo yi booke le ɛjim jo kpwoon wvudvu wvu le yí etuu wvù eɛn dvù. 16 Geenɛn, ɛ nshɛ ficɛ kpwoon wvudvu, yene diuw we mi lo joo yi kenɔuum ke nyam e kedvu to bvuseɛ ɛ yí ɛmvu le. 17 Ɛ nyam yidvu mum ton'ye shém bô kpwoon wvudvu, mum ja laa bvudiuw ɛ kebese ke boom bo kpwoon wvudvu le, ɛ è nu bó bô gɛɛle bonci bo Nyo' le bvuu leeme jim nsaw Jisos. 18 Ɛ yí * mum ɛn no leeme nɔgem joo yi baay e.

13

Nyam yi bɛmte yi to buyɛɛ ɛ joo yi baay e

1 Ɛ me mbvuu nɛ n'yɛn ɛ nyam yi bɛmte buyte ɛ joo yi baay e, ɛ yí kenɔke bikuu bisooshwiw bô biton yuufe noo bifo bi bvunfon e bi caan caan yuufe yî biton bidvu le, ɛ ɛdiee yô beete bô

diee di Nyo' le nu yî bikuu bidvu le. 2 Nyam yidvu yi me nto n'yɛnɛ to fieesene biaa, ɛ ɛkaw eye nu diɛwɛ yo nyam mi yi bó tenɛ le bɛɛ le, ɛ diuw we nu diɛwɛ wvu bvule le. Ɛ kenɔuum ke nyam yi fieesene nyam joo le kie mum nya nyam yidvu bô mvunɔay mwew noo kawla we le yí esaake bô mvunɔay mvu baay. 3 Ɛkolɛ ke nyam yidvu le kemew to nu ɛ yuu kenɔke wase kfuu kelɛmtɛɛ kemew ɛ è nu kè to nulo eyu lo yí, geenɛn ɛ kí to bonɛn wase. Ɛ diuw yum lo bonyii bocii yî ɛkolɛ ke nshɛ le, ɛ bó no gbweɛ ɛjim jo nyam yidvu. 4 Ɛ bonyii no nyaa mbense wvu baay ɛ kenɔuum ke nyam yi fieesene nyam joo ye le, njefo yí to nu ɛ nya nyam yi bɛmte yidvu bô mvunɔay mwew. Ɛ bó mum no nyaa tɛn mbense wvu baay ɛ nyam yi bɛmte yidvu gayte le, “Ɛ nu yɛɛ diɛwɛ nyam yi bɛmte le, ɛ è nulo ediu yɛɛ yí?”

5 Bó to nu ɛ cinɛ nyam yidvu le ɛ yí no kenɔke diuw wvù è nulo ɛ yí ejemyi díɛw kensaa ye dvù, bvuu beete bô diee di Nyo' le, bvuu cinɛ tɛn le yí esaake yî kee le mbaanyɛ ncow fɛɛ. 6 Ɛ yí mum kɛw no jemyi díɛw yi befe ɛkumɛ Nyo', beete bô diee diɛw bô bvudvuu bvù Nyo' nu fó le noo bonyii bô nu won Nyo' le. 7 Bó to nu ɛ cinɛ tɛn le yí etum jem bô bonyii bô è nu bo Nyo'

12:14 11:2 12:17 6:9; 11:7; 13:7; Dan 7:21 * 12:18 Bonwa' bo boyvuum bomew kenɔke fɛn le, “Ɛ me mum nɔgen ...” 13:1 Dan 7:3; 11:7; 19:20; Dan 7:3-8, 21, 25 13:2 2Tɛs 2:9 13:3 17:8 13:5 Dan 7:25; 11:36; 11:2 13:7 12:17

le, eso bó, cine ten le yí ekeηke mvuηgay ewe jo bontew bocii bó bonyii bocii noo bonyii bo díew e yicii, noo bitum bicii. ⁸ Bonyii bocii yí ekole ke nshε le nu ke enyaa mbense wvu baay ê yí. Bonyii ban nu wee tfuu wvù bó to baa saη wase diee diew ê ηwa' le ε woη se ke kew e ke. E ηwa' wvun nu wvù ediee ε bonyii bò keηke nshii nu jó, ε è nu ηwa' Waa Njee wvù bó to selee.

⁹ Wee wvù keηke bitem, ε wvú yuw. ¹⁰ E wee nu ε fí nu le bó nu ekoo wvú, tu bó nu ekoo. Wee é no nu ε fí nu le wvú nu ke ekpwe yí finyo le, tu bó nu ke eyu wvú bó finyo. Fin gene fô bonyii bò è nu bo Nyo' le le bó ekuu shém, eleese fitele yí ye le.

Nyam yì bemte yì to buyee ê nshε le

¹¹ E me mbvuu ne n'yen yimi nyam yì bemte le, ε yiyin buyte ê nshε le, ε yí keηke bitonη bifεe diewe bi waa njee le, jemyi diewe keηguum ke nyam yì fieesene nyam joo ye le. ¹² Yí to duηci mvuηgay mvu nyam yì bemte yì fwe ye le mvunciim ejise jo nyam yidvu. E yí ge ε ekole ke nshε le kecii bó bonyii bocii bo yí nshε le no nyaa mbense wvu baay ê nyam yì fwe ye yì kelεmtεε kew kè to nulo eyu lo yí to nu ε bonen wase le. ¹³ Yí to gee mwεem mvù duηci mvuηgay mwew, gee naa ε ηgyu nen'yi we shiile fokuse

ε bonyii ye. ¹⁴ No bó to nu ε cine le yí egee mwεem mvù duηci mvuηgay mwew fwe dvu nyam yì bemte yimi ye, ε yí mum no leεle bonyii bò nu yí nshε le dvú. E yí mum gay ε bó kene laη yì fieesene nyam yì bó to lemsee bó nyo ε yí no nu ke dvú ye le. ¹⁵ Bó to nu ε cine le yí enya keyoy ê laη nyam yì bemte yidvu, wvu le è nu naa lo é laη yidvu ejemyi, gee ε bó yuwyi bonyii bocii bò faanηke keenyaa mbense wvu baay ê laη yidvu. ¹⁶ Yí to nu ε gay le bó ege nciise yí bonyii le bocii yí kebo ke εceey e keηee fojise, gay le bó ege yí wee le keηee è nu wee wvu caan keηee wvu baay, keηee wee kpaw, keηee wvù fuute, keηee è nu nfwá, keηee è yaa nu ke nfwá, ¹⁷ wvu le fo è nulo é wee eguy keηee ege se fíε se wvú keηke nciise wvudvu ke. Nciise wvun nu diee di nyam yì bemte ye le, keηee ejise ε ηwa' yo diee di nyam yidvu le. ¹⁸ Fin nu fíε ε fí shieele bvufee bvú baay. Wee wvù keηke bvufee etan ejise ε ηwa' eyan yò è nu diee di nyam yin e ekiεε. Ejise ε ηwa' eyan leeme fô diee di wee wvu wum e, ε yó nu ê ntaη e le, gee soocan bó mban soocan ncw soocan (666).

14

Waa Njee bó bonyii bo 144,000

¹ Ben eyekɛ eyuw, ε me ndioo mbvuu ntaa, nɛ n'ɛn Waa Njee le ε wvù leeme yî kum wvù Sayon e, ε bonyii bontfuke gbwee kecow mbaanyɛ ncow bonɛw (144,000) nu bô wvù. Bonyii ban nu bô to kɛɲke nciise diee diew bô di Ice le fojise fo bó. ² Ε me n'yuw ε diɛw too fowe yole diɛwɛ joo yî gbwee ê ηkoɲ e, dvûmte ten diɛwɛ jan yî baykene le. Diɛw yî me n'yuwɛɛ yidvu to jemyi ten diɛwɛ dikome fô bonyii kumte le. ³ Bô to yemte ηkiee mvu wvu fwe fwe dvu kawla bô mwɛɛm mvu mvuyuum mvu mvunɛm mwɛ noo boce' bo bonyii le ba. Kɛ è to nulo é wee mvu ekiɛɛ ηkiee wvudvu efey bonyii bo bontfuke gbwee kecow mbaanyɛ ncow bonɛw ba kɛ. Ε è nu bó bô bó to sumɛɛ wase can kebefɛ le yî nshɛ le. ⁴ Boban nu bonyii bô to baa ebefe wase ye yibo bô bokɛnɛ kɛ, njefo kɛ bó to kee wase bokɛnɛ kɛ. Ε nu bó bô ké no bii Waa Njee le naa fɛɛ fô wvù gene. Bonyii ban nu bô bó to sumɛɛ ente jo ɛngokɛ ke bonyii le kecii le bó enu diɛwɛ mvuntam mvu fwe le fô Nyo' bô Waa Njee le. ⁵ Mbiay ke baa yuu buy wase diuw wvubole kɛ. Bô nu fibole sɛ nlom.

Njeme bonceendaa bo Nyo' le bo botɛte

⁶ Ε me mbvuu nɛ n'ɛn nceendaa Nyo' mvu le ε wvù bile entelɛɲ jo ɛbule.

Wvù to kɛɲke saaka wvù jee wvù mɛy lo keefewɛɛ ê bonyii bô nu yî nshɛ le bocii. Wvù to nu keefewɛɛ ê bitum bicii, bô bontɛw bocii, noo bonyii bô jemyi naa díɛw yî la noo naa bonyii bô la bocii. ⁷ Ε nceendaa wvudvu fun foweɛwe le, “Ben efanè Nyo' tumtè monkum mew, njefo kefew ke nsaw we le nu ε kocɛn wase. Ben enyaa mbense wvu baay ê wvù wvù to bomɛɛ ɛbulɛ bô nshɛ noo joo yî baay bô mondvuum mò jóo buyte mó le.”

⁸ Ε wvumvu nceendaa Nyo' wvu le bofɛɛ, no bii wvù le gayte le, “Babilon wvu baay nu ε gbwe wase, wvù nu ε gbwe wase. Ε nu wvù wvù nu ε ge bitum bicii ε wu nce we nsake diɛwɛ mbvuum e.”

⁹ Ε wvumvu nceendaa Nyo' wvu le botɛte mum bi ten bó le, no fuɲke foweɛwe le, “Ε wee mom lo ε nya mbense wvu baay ê nyam yî bɛmte ye bô ê lan nyam yidvu, ε kɛɲke ten nciise fojise kɛnɛɛ yî kebo le, ¹⁰ tu wvù nu ke ewu shém Nyo' yî ffuuke diɛwɛ no wee ké wu mbvuum. Shém yidvu nu ε wvù ε bɛɛɛɛ ê fiko fiew fi nsase le ε wvù baa fiysɛn kɛ. Wvuwɛ wee nu ε bó nu ke elan wvù é fiɛɛ le ε fi fiɛɛ diɛwɛ mvunɲan e, é wvù eyɛne ηgɛw jó. Fifiɲ nu ke enu fwe dvu bonceendaa bo Nyo' le bô yuule bô Waa Njee. ¹¹ Njiim nu ke ebene kɛ lo sekecii sɛ ηka fô bó lan bó ηgɛw e. Kɛ

bonyii ban bò nyaa mbense wvu baay ê nyam yì bɛmte bô ê lan nyam yidvu noo bonyii bò kɛŋke nciise diee diew nu ke ekɛŋke naa lo nɛɛɛn yì ŋɔw wvubole ɛmvunsheen kɛnɛɛ ɛntan kɛ.”¹² Fifiŋ ɔne fô bonyii bò è nu bo Nyo' le bò è nu bó bò ɔɛle bonci bo Nyo' le, ɛ bó ɛ lese fitele yì Jisos e, le bó kɛŋke keekuu shém.

¹³ ɛ me nɛ n'yuw ɛ diɛw jemyi won Nyo' le, gayte ê me le, “Sanɛ fin: ɛ kɛw yì kɛseen ɛ ɔn lo nu ɛ njon wvu baay nu fô bonyii bò kpwee ɛ bó ɛ taashe bô bo Tata le.” ɛ Keyoy ke Nyo' le bense le, “Njon wvu baay nu fô bó le kɛɛɛy, njefo bó nu elɛɛn yì monlum mobole, ɛ gee dibole di jee ebi bó le.”

Nɔgbwele wvù è nu nsaw Nyo'

¹⁴ Ben eyekɛ eyuw, ɛ me nɛ ntaa n'yɛn kembɛw e ɛ kí baa lo, ɛ wee ɛ shii yì kembɛw kedvu le fieesene wee wvù diee nu Waawee. Wvù to nu ɛ bon kefo ke bvunfon e ɛ bó ɛ kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛele, kɛŋke finyo ɛbo ɛ fí nu diɛwɛ fi yun e, koole. ¹⁵ ɛ wvumvu nceendaa Nyo' nɛ buy yew ncese le, fun wee wɛ wvù to shilɛɛ yì kembɛw e fowɛɛwe, gay le, “Nɛke finyo fiuw eɔgbwele nɔgbwele dvù. Kefew ke nɔgbwele le nu ɛ kocɛn wase, ɛ ɛkolɛ ke nshɛ le nu ɛ loocɛ wase ɛ be kè bó eɔgbwele.”

¹⁶ Nonɛn, ɛ wee wɛ wvù to

shilɛɛ yì kembɛw e mum jiw finyo fiew yì ɛkolɛ ke nshɛ le, ge nɔgbwele dvù yì nshɛ le.

¹⁷ ɛ wvumvu nceendaa Nyo' bvuu buy yew ncese yì fowe le, ɛ wvù kɛŋke ten finyo diɛwɛ fi yun e ɛbo ɛ fí koole. ¹⁸ ɛ wvumvu nceendaa Nyo' mum buy fô ketan ke ncese le, ɛ è nu wvù kɛŋke mvunɔay ɛwe jo nɔy. ɛ wvù fun fowɛɛwe ê wvumvu wɛ wvù to kɛŋke finyo fi koole fie le, “Nɛke finyo fiuw esumyɛ bikawci bi mvuntam mvu mbvuum e dvù yì nshɛ le, njefo mvuntam mvudvu nu ɛ yɛɛ wase.” * ¹⁹ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu mum jiw finyo fiew yì nshɛ le, sumyɛ mvuntam mvu mbvuum e mvu yì nshɛ le, baancɛ, tfuw bvudvuu bvuu baay bvù bó somte mbvuum fó le, ɛ fifiŋ dunɛi fieɛ fi shém Nyo' yì ffuuke nu ke ege bó bonyii. ²⁰ ɛ bó no somte mvuntam mvu mbvuum e modvu bô bikaa ɛkfun jo kelaante, ɛ è buyte elɛmɛ, yinsene bene buyte diɛwɛ fô diuw nyambala le, lɛnɛke ɔne, ɔn buy diɛwɛ bomay e gee fɛɛ.

15

Bonɔw bo bosooshwi yì bò è nu bo kemɛse le

¹ ɛ me mbvuu nɛ n'yɛn kfuu fieɛ fi diuw wvù yumɛɛn e fimew fowe, ɛ è nu naa lo kɛŋhaw ke fieɛ le ke baay.

14:12 13:10 **14:13** 1:3; 16:15; 19:9; 20:6; 22:7, 14; Ibu 4:9-10 **14:14** Dan

7:3-14; Mat 13:39-40; 17:5; 24:30; Lem 1:9 **14:14** 1:7, 13 * **14:18** Mvuntam mvun nu ê diɛw bala le le, «grapes.» **14:19** 19:15; Yɛsa 63:1-6 **15:1** 4:5; 15:7; 16:1; 17:1; 21:9

Ɛ to nu bonceendaa bo Nyo' le bosooshwiƳ ε bó kεƚke bonƒew bosooshwiƳ bò è nu bo kemεse le keenya ê bonyii, njefo boban nu bò Nyo' nu emεse edunƒε shém ye Ƴ ffluuke dvú.

² Ɛ me mbvuu nε n'yen fiεε fimew e ε fí fiεesene joo Ƴ baay mi Ƴ nu ε bó ε fiysen bó ηguy, ε Ƴ yuule naa diεwε kenλεƳ e. Ɛ bonyii bomew leeme mbew joo Ƴ baay yidvu le ε è nu bò to soε wase nyam Ƴ bεmte Ƴε bó lan Ƴ ye noo εjise ε ηwa' Ƴò è nu diee di nyam yidvu le. Bó to leeme fó kεƚke dikome di Nyo' le can e, ³ yemte ηkieε Muses wvù wee lemme Nyo' bó ηkieε Waa Njee. Bó to yemte le,

“O Tata Nyo' wvù Kεƚke Mvunƒgay Mvunciim, mwεem mvù wo gee nu naa mvu baay bó mvu kenƒhaw e.

Wo nu Nfon bitum bicii,* ε je Ƴ wo gee mwεem jó nu Ƴ teyteƳ bó Ƴ keceƳ.

⁴ O Tata, wee wvù nulo saa efane wo, tumte monƒkum muw nu Ƴε?

Ɛ mεƳ ke wo maan wvù yuule. Bitum bicii nu ke etoo nyaa mbense wvu baay ê wo,

njefo bó nu ε Ƴen mwεem mvù wo gee le ε mvú nu teyteƳ.”

⁵ Ɛjim jodvu ε me nε ntaa, n'yen ε bó yene yew ncese Ƴi fowe Ƴi è nu cun Ƴi dunƒi le Nyo' nu bó bonyii. ⁶ Ɛ bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiƳ bò to kεƚke bonƒew bo bosooshwiƳ ba mum buy yew ncese yidvu le. Bó to nu ε tfume ndvú ε Ƴi looci lawkene, waw diƒ'waw Ƴi gvúw e ε bó ε kene bó ketwaa ke bigew e kè Ƴεle. ⁷ Ɛ fiεε fimwaan ηgoo mwεem mvu mvuyuum mvu mvunεm mwε le mum nya bintee bisooshwiƳ ê bonceendaa bo bosooshwiƳ ba ε bó ε kene bó ketwaa ke bigew e kè Ƴεle. Bintee bidvu to nu ε Ƴiysen bó shém Ƴi ffluuke Ƴi Nyo' wvù nu dvú sekeci Ƴε ηka. ⁸ Ɛ yew ncese nε Ƴiysen lo bó njiim Ƴi nen'Ƴi fô n'yuu Nyo' bó fô mvunƒgay mwew e. Ɛ fí mum no nu le wee yaa to nulo ebvuu eley yew ncese Nyo' le ke, ƒen buy no bonƒew bo bosooshwiƳ bò bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiƳ ba to kεƚke keenya ê bonyii to kaε.

16

Bintee bi bisooshwiƳ bi shém Nyo' Ƴi ffluuke le

¹ Ɛ me nε n'yuw ε diεw mi jemyi foweεwe yew ncese yidvu le ê bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiƳ ba le, “Ben eƒen etfuw shém Nyo'

15:2 4:6; 5:8; 13:15, 18; 14:2 15:3 4:11 15:3 16:5-6; 19:2; 22:12; Dito 32:4; Mben 145:17; Ksm 15:1; Mben 111:2; 139:14 * 15:3 Bonƒwa' bo boyvuum bomew kεƚke le, “Nfon wvu sekeci”, bomew le, “Nfon bonyii bò è nu bo Nyo' le”. 15:4 14:7; Mben 86:9; 98:2-3; Ƴesa 2:2-3; Ƴeli 10:6-7 15:5 11:19; Ksm 40:34; Lem 7:44 15:6 1:13; Dan 10:5 15:7 4:6; 14:10; 16:1 15:8 Ksm 40:34-35; Ƴesa 6:4; Esek 44:4 16:1 15:1; Mben 69:24; Ƴesa 66:6; Ƴeli 10:25 16:2 13:15; Ksm 9:10

yì ffluuke yì nu ê bintee bi bisooshwi yì biε le yì nshε le.”

² Ε nceendaa Nyo' wvu fwe mum ƒen tfuw kew kentee ke shém Nyo' yì ffluuke le yì nshε le. Ε binƒoken bì bεmte luci, kooyε bonyii bò to ƒenƒe nciise nyam yì bεmte yε nyaa mbense wvu baay ê lan nyam yidvu. ³ Ε nceendaa Nyo' wvu bokanƒ bofεε tfuw kew kentee ê joo yi baay e, ε joo yidvu banƒe no nu diεwε ελεμε ke ƒenƒpwe ke wee le. Ε fiεε ficii fi to ƒee ê joo yidvu le kpwe.

⁴ Ε nceendaa Nyo' wvu bokanƒ botete tfuw kew kentee ê jóo yì booke le noo mondvuum mò jóo buyte mó le, ε yì nε tu ελεμε. ⁵ Ε me n'yuw ε nceendaa Nyo' wvù taale fô joo le jeme le,

“Nyo', wo nu Nyo' wvu teyƒey ê je yì wo sumtene bonsaw ban e.

Wo wvù nu keseen, ε wo to nu wase.

O Nyo', wo wvù yuule.

⁶ Bonyii ban nu bò ελεμε ke bonyii bò ε nu buw e noo bonyii buw bo ntum e nu fobo fo bó.

Wo ε mum ε nya ελεμε ê bó, bó ε wu.

Fifin nu naa nlawma wvubo.”

⁷ Ε me nε n'yuw ε diεw buy fô ƒetanƒ ke ncese le bεnse le,

“Εε Tata Nyo' wvù ƒenƒe Mvunƒay Mvunciim, wo sumtene bonsaw buw bii je ƒεεεy bò yi teyƒey e!”

⁸ Ε nceendaa Nyo' wvu bokanƒ bonεw tfuw kew kentee ε è nu yì diuu le, ε diuu ƒenƒe je keeƒeyte lo ton'yi bonyii diεwε nƒuy e.

⁹ Ε nton'yε wvu baay wvù to buyte yì diuu le no ton'yi bonyii. Geenεn ε bó ƒanƒe yaa ekumεn lo mvuntelem mvubole, etumte ε è nu monƒum mo Nyo' le ƒε. Ε bó ƒaa no beete lo bó diee di Nyo' wvù ƒenƒe mvunƒay mvu bonƒεw ban e.

¹⁰ Ε nceendaa Nyo' wvu bokanƒ botin tfuw kew kentee ε è nu yì kawla nyam yì bεmte yε le, ε wonƒ wvù nyam yidvu to saake nε jiim lo. Ε bonyii no nu yì monlum e lumyi εlem εbo. ¹¹ Ε bó nε no nan'yi lo Nyo' wvù nu we nje nluce bò binƒoken bibole. Geenεn ƒanƒe yaa ekumεn gee dibole ƒε.

¹² Ε nceendaa Nyo' wvu bokanƒ bosooƒaan tfuw kew kentee ε è nu ê joo yì Yuflets e, ε joo yidvu mum yum, keese yε je wvu ƒε bonƒon bò nεn'yi ê keba kè diuu sane le efey jó. ¹³ Ε me nε n'yεn biyoy bì yiile bimew e bitete ε bí fieesene bisham. Ε bí buyte diuw ƒenƒuum ke nyam yì fieesene nyam joo le, bò diuw nyam yì bεmte yε le, noo diuw wee wvù mbiayƒe ƒε wen nu wee ntum Nyo' le.

¹⁴ Biyoy bin nu bonceendaa bo dεwle le. Ε è nu bí bì gee mwεem mvù dunƒi mvunƒay

16:3 8:8; Ksm 7:17-21; Mben 78:44

79:3, 10; Mat 23:35, 37

16:7 15:3

16:6 17:6; 18:24; 19:2; Dito 32:43; Mben

16:9 9:20-21; 16:11, 21

16:10 13:1-2;

Ksm 10:21-22; Yεsa 8:22

16:12 Yεsa 11:15; 44:27; 46:11

16:13 12:3; 13:1-2;

Ksm 8:2; Mben 78:45

16:14 11:17; 13:13-14; 19:20; Mat 24:24; 2Tεs 2:9; 19:11-21

mvubole. Bí ghane gene fô bonfon bo bitum e bicii yî ɛkolɛ ke nshɛ le baanci bó le bó eseyseè jem yî nu ke enu diuu di baay di Nyo' wvù Kɛɲke Mvunɔɔɔy Mvunciim e.

¹⁵ Jisos to nu ɛ gay le, “Ben eyeke eyuw, me nu ɲke enɛ nto diɛwɛ cooɲ e. Njoɲ wvu baay nu wvu wee wvù baa leete ke, wvù kɛɲke ndvú ye ye le wvu le fo wvù ke enɛ etum ebuy kenyi kencimte é bonyii eyɛn kencimte kew e.”

¹⁶ ɛ biyoy bidvu ke mum baancɛ bonfon bodvu fô bvudvuu bvù bó tenɛ ê díɛw Ibulu le le Amagedon e.

¹⁷ ɛ nceendaa Nyo' wvu bokaɲ bosooshwiɲ tfuw kew kentee we yî fwefwe le. ɛ diɛw mi buy yew ncese le fò kawla nu jemyi foweɛwe le, “Fí ɛ ge wase ye!” ¹⁸ ɛ jaɲ nɛ no lawkene, baykene, dvúmte ɛ nshɛ shiike bô mvunɔɔɔy baay. Kɛ kfuu wvuwe nshiw wvù nshɛ to shiwɛɛ bô mvunɔɔɔy baay nɛn to ke baa yuu nu wase dvú ɛ kew no wee to kewɛɛ enu yî nshɛ le ke. Nshiw wvudvu to nu ɛ bɛm baay. ¹⁹ ɛ kelaante ke baay sɛnɛn buy biba bitɛte. ɛ bilaante bi bitum e no keeshi. Nyo' to nu ɛ kume kelaante ke baay kin kè è nu Babilon, nya fiko fi shém ye yî ffuuke le ɛ wvù selle. ²⁰ ɛ bitum bi ê joo entelɛɲ bicii fɛɛ lo, ɛ dikum tɛn laken lo. ²¹ ɛ ɛbew yo baay baay no gbwekene fowe

ɛ dimwaanɲ jite diɛwɛ bokilu mbaanyɛ le. ɛ ɛbew yodvu gbwekene yî bonyii le. ɛ bó no nan'yi lo Nyo', njefo wvù nu ɛ ciinse ɲɔɔw ɛbew yî bó le. Wvuwwun ɲɔɔw to bɛmte baay.

17

Kentenɲ ke kpwoon nsake le bô nyam yî bɛmte

¹ ɛ nceendaa Nyo' mvu ente jo bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwiɲ bô to kɛɲke bintee bi bisooshwiɲ biɛ nɛ to gay ê me le, “To é me endunɔɔɛ ê wo kfuu ɲɔɔw wvù bó nu ke enya ê kentenɲ ke kpwoon nsake we wvù nu ɛ shii yî jóo le nteen. ² Kpwoon wvun nu wvù bô bonfon bo yî nshɛ le fɛn gee nsake, ɛ nce we nsake wvun ɛ koo wase bonyii bo yî nshɛ le fɛn diɛwɛ mbvuum e.”

³ ɛ nceendaa Nyo' wvudvu nɛ jo me ɛ me nu can Keyoy ke Nyo' le, ɔɔn dvú ɲkpwaante. ɛ me n'yɛn kpwoon mvu le ɛ wvù ɛ shii yî nyam yî bɛmte le ɛ yí yɛle nɛn ghanɲ ɛ yí ɛ yinɔɔn lo bô ɛdiee yî ye le yicii yò beete bô diee di Nyo' le. Nyam yidvu to kɛɲke bikuu bisooshwiɲ bô bitoɲ yuufe. ⁴ Kpwoon wvudvu to nu ɛ sufe ye bô ndvú bonyii bo baay baay ɛ yí yɛle lo, ɛ wvù lawkene ye le bô biɛɛ bì bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yɛle noo dikfuu di ɛta yò lumte le noo ɛjise ɛ banɲ. Wvù to jici fiko ê wvù ɛbo ɛ bó ɛ

16:15 3:3, 18 16:17 16:1; Yɛsa 66:6
16:21 11:19; 16:9 17:1 Yɛli 51:13
17:3 1:10; 21:10; ɛsek 8:3; 40:2; 13:1-2

16:18 4:5; 6:12-13 16:19 14:10; 18:2
17:2 14:8; 17:18; 18:3; Yɛli 51:7; Na 3:4
17:4 18:3, 16; Yɛli 51:7; ɛsek 28:13

kene bô ketwaa ke bigew e kè yeele ε fí ε yinjen bô mwεem mvù bεmte noo nnyen ye kenjan. ⁵ Bó to nu ε san diee dimew fojise fo wvú ε dí nu ê ηgan e le, “Babilon wvu baay wvù bwee bokene bo nsake le noo wvu mwεem mvù bεmte yí nshε le.” ⁶ E me n'yen ε kpwoon wvudvu ε wu wase elemε ke bonyii bò è nu bo Nyo' le bò bó yuwyεε nje Jisos, kí ε koo wvú diewe mbvuum e.

No me n'yeneε kpwoon wvudvu le nonen, ε diuw yum me baay. ⁷ E nceendaa Nyo' wε bife ê me le, “Diuw yumte wo nje la? Me nu ensee ê wo kenyile ke fiεε le kè nu ekumε kpwoon wvun bô nyam yì bεmte yin yì kenke bikuu bisooshwi y bô biton yuufe yì tuule wvú. ⁸ Nyam yì bεmte yin yì wo yen nu ε yí to nu dvú, geenen keseen wvun ke yí nu dvú ke. Yí nu ke ene ekuse ê kentuke kiε kè shiile nen ηoonη e, eben ê we emum egen fô bó nu elεse lo yí. Diuw nu ke eyumte bonyii bò nu yí nshε le bò bó ke baa san wase ediee εbo ê ηwa' bonyii bò kenke nshii le ε kew no won to kewεε le. Wvú nu ke eyumte no bó nu ke eyene nyam yin e, njefo nyam yin to nu dvú, geenen yaa bvuu nu dvú ke, ε yí bεε ke ebvuu eto. ⁹ Fin nu fiεε ε fí shieele ekole kè kenke bvufee. Bikuu bi nyam ye le bi bisooshwi y nu dikum disooshwi y di kpwoon wε

shiile yí dvú le. Bikuu bidvu nu ten bonfon bosooshwi y. ¹⁰ Bonfon bo botin nu ε bó ε gbwe wase, ε mwaan bεε saake, ε wvumvu baa to wase ke. Wvuwe nu ke edioo ε to, é wvú ekεηke ke keenu dvú yí kefew e nen caan. ¹¹ Fí ekumε nyam yì bεmte ye yì to nu dvú ε yí yaa bεε dvú ke, nu ε yí nu ten nfon, ε nfon wvun nu wvu bokan nyan, geenen ε wvú nu ηgoo bonfon bo bosooshwi y ba le. Wvuwe ten nu ke edioo ε to emum egen fô bó nu elεse lo wvú.

¹² Biton bi yuufe bi wo yen bin nu bonfon yuufe bò bó baa enya wase mvun gay mvu sa' le ê bó ke. Bó nu ke edioo ε ghaa bó, é bó emum ekεηke mvun gay keesaake bô nyam yì bεmte ye. Geen en bó nu ke esaw ke yí ntam kefew e mwaan maan. ¹³ Boban bocii nu ε bó kenke ke ηkpawce mwaan. E bó nu ke enya mvun gay mvubole mvu sa' le mvunciim ê nyam yì bεmte ye. ¹⁴ Bó nu ke ebaance etum jem bô Waa Njee, geen en é Waa Njee eso bó, njefo wvú nu Tata botata bocii bô Nfon bonfon bocii. Wvú nu ke etum eso bô bonyii bew bò wvú nu ε tee ε caw ε bó leeme bô wvú sekeci.

¹⁵ E nceendaa Nyo' wε gay ê me le, “Jóo yì wo be yen yì kpwoon nsake wε shiile yí dvú le nu dikfuu di bonyii le bô bibombom bi bonyii le noo bitum noo bonyii bò jem yì naa díew yì la. ¹⁶ E

biton bi yuufe bi wo be yen
 bie nu ε bô bo nyam yi bemte
 ye nu ke ebane kpwoon nsake
 we. Bó nu ke eyow mwεem
 mwew mvunciim é wvú emεy
 kenyi kencimte, é bó enon
 nyam ye ye, emεse eton wvú
 bô nguy. ¹⁷ Fifi nu ε è lese
 Nyo' é mvuntelem mvubole
 le bó ege fiε fi wvú shieele,
 ε mum ε ge le bó ekenkè
 ηkpawace mwaan keenya
 mvungay mvubole mvu sa' le
 ê nyam yi bemte ye egen ebuy
 no diεw Nyo' ke eto ekocen.
¹⁸ ε kpwoon wvù wo be yen
 we nu kelaante ke baay kè
 kenke mvungay ewe jo bonfon
 bo yi nshε le bocii."

18

*No kelaante kè Babilon nu
 ke egbwe*

¹ Ejim jodvu ε me n'yen
 nceendaa Nyo' mvu le ε wvú
 shiile too we kenke mvungay
 mvu baay, ε n'yuu we baa
 yi ekole ke nshε le kecii. ² ε
 wvú fun foweewe bô diεw yi
 temyi le, "Babilon wvu baay
 nu ε gbwe wase! Wvú nu
 ε gbwe wase! Wvú nu ε tu
 wase byudvu bvù bonceen-
 daa bo dεwle le cee fó le. Wvú
 nu tfum biyoy bi yiile bicii.
 Wvú nu wase tfum mvun-
 yiim mvù nyene bô mvù bó
 bane mvunciim. ³ Wvú nu ε
 gbwe wase njefo bitum bicii
 nu ε wu wase nce we nnyen
 kenjan wvú ε koo bó diεwe
 mbvuum e, ε bonfon bo yi

nshε le nu ε ge wase nce
 nnyen kenjan bô wvú. Bonyii
 bo way e bocii bo yi nshε
 le nu ε kuken wase yi ye le
 nje kpaw we wvù wvú nu ε
 baance wa wvú ε fum lo."

⁴ ε me mbvuu n'yuw ε diεw
 mi fuunke won wvu we le
 gayte le,

"Bonyii bem, ben ebuy lo jó,
 wvu le fo ben ke eley bibefe
 biew e,

bô le fo ben ke eley ten ηgew
 wvù nu ke eto fô wvú
 le.

⁵ Bibefe biew nu ε bí ε looce
 wase ε yiηsen ε ben ε
 buy fowe,

Nyo' ε kume wvú yi mwεem
 mwew mvù befe le.

⁶ Bó ege bô wvú no wvú ge bô
 bonyii bomew.

Bó elaw wvú yi gee diεw e
 bokan bofeε.

Bó egeε mbvuum mò è
 nu ηgew mvunƙom
 mvunfεem

ê fiko fi wvú ké no geεle wvu
 bonyii bomew e jó,

enya é wvú ewu.

⁷ Bó efew ηgew bô nsase enya
 ê wvú

ke lenlen no wvú to saale
 ye ê bvukuke ente diee
 ekole kew.

Wvú shiile no kfunε gvuw
 gayte le,

'Me nu Yaa yi kawla le,

ke me nu kpweε ηkfu ke,

ε ke me nu ηke en'yuu mbeele
 nsoo ekole ke.'

⁸ No wvú gayte nonen, nu ke
 no ηgew nu ke eto

yî ye le yî diuu le dimwaan.
 Kencem nu ke egbwe yî ye le,
 ε wvù ebeele soo εκολε.
 Ε jen nu ke ekoo ten wvù.
 Bó nu ke eton wvù bô ηguy,
 njefo Nyo' Tata wvù nu ke
 esaw wvù nu ε wvù
 keηke mvunγay.

Bonyii bo yî nshε le nu ke ebeele Babilon

⁹ Bonfon bo yî nshε le bô se gee nnyen kenjan bô wvù, diee ye bô wvù, nu ke ebeele ffule seke bô ε yen no njiim bene yî ye le no wvù fiee.
¹⁰ Bó nu ke eleeme lo ntamndwee bô nfan no bô yene ε bó njinεene bô wvù. Bó nu ke ecamte ye gayte le, 'Ey me! Ey me! Babilon, wo wvù kelaante ke baay! Wo wvù kelaante kè kuuke! NgeW nu ε mum ε to lo yî yo le ke yî ntam kefew e nen mwaan e?'

¹¹ Bonyii bo way e bo yî nshε le nu ke ebeele wvù soo bikuu njefo ke wee bæε dvù wvù nu ke eguyte mwεem mvubole ke. ¹² Ke wee bæε dvù wvù nu ke eguyte mwεem mvubole diεwε mvù bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle kenεε kè baa, kenεε mvù bó kene bô kfuu εta yò lumte kenεε bô ejise ε ban ke. Ke wee bæε dvù wvù nu ke eguyte ndvù yibo yi lemeleme kenεε yì yeεle ηgaciηgaci, kenεε yì bonene kenεε yì yeεle ghanη ke. Ε ke wee bæε dvù wvù nu ke eguyte bite bibole bì samte jee, kenεε mwεem mvubole mvunciim mvù bó

kene bô bigew bi keyoo le noo mwεem mvunciim mvù bó kene bô bite bì lumte noo ketwaa noo ketfu noo εta yò lawkene ke. ¹³ Ke wee bæε dvù wvù nu ke eguyte bite bibole bì bó keenci bonfley bô shfuunjkene dvù noo mwεem mvù shfuunjkene mvù bó dεεle mwεem dvù noo jiiin noo kfuu bonfley bô shfuunjkene bomew, noo kfuu jiiin dimew, * noo mbvuum noo mεem noo mvuum mo εgin e bô εgin εbo ke. Ke wee bæε dvù wvù nu ke eguyte bona' bobole noo njée noo nyámbala noo bikoto bibole bì è guute nyam ke. Ε ke wee bæε ten dvù wvù nu ke eguyte bonyii bo boyuum bô bó geese le è nu bonfaw ke. ¹⁴ Bó nu ke egayte ê wvù le, 'Mwεem mvunciim mvù fitele fiuw se nu yî dvù le nu ε mvù ε gen wase, ε kpaw wo bô bvukuke bwuw bvucii ε ka wase, ε wo yaa bæε ke ebvuu eyuu eyen mvù le ke.' ¹⁵ Bonyii bo way e bô to geese mwεem kawte bigew can ye le, nu ke eleeme lo ntamndwee nu bô nfan no bó yene ε wvù yene ηgeW. Bó nu ke efuunke lo kpwe, soo bikuu camte ye gayte le, ¹⁶ 'Ey me! Ey me! Yii yi baay fô kelaante ke baay kin e kè se nu ε kí ε sufe ye bô ndvù yi lemeleme noo yì yeεle ηgaciηgaci noo yì yeεle ghanη, lawkene ye le bô biεε bì bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle noo kfuu εta yò lumte

18:9 Esek 26:16-17; 27:30-35 **18:12** Esek 27:12-24 * **18:13** Kfuu jiiin din ε diεw bala le nu le «frankincense», ε kfuu bonfley bô shfuunjkene ban nu ten le «myrrh».

18:15 Yesa 47:15; Esek 27:36

18:16 17:4

noo ejise e banj. ¹⁷ Bó nu e mum e yese ke lo bvukuke bwew yí ntam kefew e nen mwaan e?”

E bocee bikuu bi bonƙuw e bocii bô bonyii bô lene ê bonƙuw e noo bô lemte jó noo bonyii bocii bô lene ê joo kamene way, nu ke eleeme lo ten ntamndwee. ¹⁸ Bó nu ke eyene njiim yi bene no wvú fiee mum beele ghayte le, ‘Kelaante kè se nu diewe kelaante ke baay kin e nu kè la?’ ¹⁹ Bó nu ke ekfumte ke-bvu efa no bó fuunƙe kpwe soo bikuu, beele ghayte le, ‘Ey me! Ey me! Yii yi baay fô kelaante ke baay kin kè bonyii bocii bô keŋke bonƙuw bo ê joo nu e kuken yi bvukuke bwew e! Bó nu e mum e yese lo kí ke yi ntam kefew e nen mwaan e?’ ²⁰ Ben bô nu won Nyo' le, ben elanlanè finen yi fiee fi kooy fô wvú le. Ben bocii bô è nu bonyii bo Nyo' le bô boom bo ntum e bo Jisos e noo bonyii bo ntum Nyo' le bocii, elanlanè njefo Nyo' nu e sumten wase nsaw yi fiee fi wvú ge bô ben e!”

²¹ E nceendaa Nyo' wvù tɛmyi mvu mum ne tuu kebwee ke te le e kí nu diewe diene di baay e, shike e dí shii ê joo yi baay e nen wuuu. No wvú shike nonen mum gay le, “E nu ke nonen no bó nu ke eshike wo wvù kelaante ke baay kè Babilon é wo eshii bô mvunƙay nen, bó saa bvuu ke eyen lo wo le ke. ²² Ke

bó bee ke ebvuu eyuw naa lo kome keɛɛ yowe keɛɛ ndon keɛɛ soŋ jo wo ke. Ke bó bee ke ebvuu eyen naa lo e wee lemte fiee keɛɛ è nu naa fi la jo wo ke. Ke bó bee ke eyuw naa lo e diene jemyi jo wo ke. ²³ Ke ken'yeese bee ke ebvuu eyee jo wo ke. Ke bó bee ke ebvuu eyuw naa lo e diew cee bvujen keɛɛ yi jen jemyi jo wo ke. Fí nu ke enu nonen njefo bonyii bo way e bo jo wo to nu bonyii bo baay baay bo yi nshɛ le, e wo to lee le bitum bicii bô nfiim yo. ²⁴ E nu kelaante kin kè elemɛ ke bonyii bo ntum Nyo' le bô ke bonyii bô è nu bo Nyo' le nu can kí le. E è nu kí kè bonyii bocii bô bó yuwyi yi nshɛ le nu can kí le.”

19

E bó no nyaa mbense ê Nyo'

¹ Ejim jodvu, e me ne n'yuw e fiee yosene lo won wvu we le diewe è nu kebombom ke bonyii le ke baay, wamte le, “Mbense enù fô Nyo' wese le.

E nu wvú wvù boysee bonyii, e è keŋke wvù bvukuke bô mvunƙay.

² Wvú sumtene bonsaw bew bii keceey bô je yi teyteye.

Wvú nu e lan wase ngew yi kenten ke kpwoon nsake we

wvù se beete ekole ke nshɛ le bô nce we nsake le.

Wvú nu e tfuse wase envuke yi kpwoon wvudvu le

ke bonyii bew bo lemme le bò
wvú se yuwyi le.”

³ Ε bó bvuu kase no wamte le,
“Mbense enù fô Nyo' le.

Njiim yì bene ê kelaante kin
e nu ke ebene ke lo
sekecii se ηka.”

⁴ Ε bocε' bo bonyii le bo
mbaanfiεε ncow bonεw ba
noo mwεem mvu mvuyuum
mvu mvunεm mwε mum
gbwe gen fokuse nya mbense
wvu baay ê Nyo' wvù nu ε shii
yì kawla le. Ε bó no gayte le,
“Fì enù nonεn. Mbense enù
fô Nyo' le.”

⁵ Ε diεw mi mum buy fô
kawla le gayte le,

“Ben bocii bò nu bonyii bo
lemme le bo Nyo' le,

ben ebenseè Nyo' wese-
beene,

é ben bocii bò fane wvú kenεε
è nu bo caan caan

kenεε bo baay baay, enyaà
mbense ê wvú.”

*ηkaw bvujen bvú Waa Njee
le*

⁶ Ε me mbvuu nε n'yuw fiεε
fimew ε fì nu diεwε diεw ke-
bombom ke bonyii le ε fì yole
diεwε joo yì gbwee ê ηkon e,
wamte diεwε jaη yì baykene
bô mvunγay e le,

“Mbense enù fô Nyo' le,
njefo Tata wesebeene wvù
Nyo'

wvù Kεηke Mvunγay
Mvunciim saake wase.

⁷ Beene elanlanè, sakenè,
nyaà mbense ê wvú,

njefo kefew ke bvujen bvú
Waa Njee le nu ε to
wase,

ε Jen nu ε wvú ε seyse wase
εkolε kew.

⁸ Bó nu ε nya wase ndvu yì nu
lemeleme
yuule lawkene wvú ε tfume.”
(Ndvu yin nu gee di teytey di
bonyii bò è nu bo Nyo' le.)

⁹ Ε nceendaa Nyo' wvudvu
bvuu gay ê me le, “Sanε fin
fì le, ‘Njon wvu baay nu wvu
bonyii bò bó nu ε be bó le bó
eto fô ηkaw bvujen bvú Waa
Njee le.’” Ε wvú bvuu gay ê
me le, “Bonjeme ban nu naa
keceey bonjeme bo Nyo' le.”

¹⁰ Ε me mum nε ηgbwe bikaa
biew e keenya n'wvum wvu
baay ê nceendaa Nyo' wvun.
Ε wvú gay ê me le, “Fo wo ege
nonεn ke. Me nu ke ten wee
lemme diεwε wo noo boom
bo bwoo le bò leeme yì fiεε
fì bó jemyi ekumε Jisos e. Ε
nyaà n'wvum wvu baay ε è
nu ê Nyo'. Fiεε fì bó jemyi
ekumε Jisos fin * nu ke fì kebeεε
fì bonyii bo ntum Nyo' le to
jemyi.”

*Ε Waa Nyo' tum jem so
bonyii bew bo bvuban e*

¹¹ Ε me nε n'yeη ε fowe ε
yene, ε nyambala mi yì baa
leeme. Ε wee wvù nu yì dvú
le nu ε bó teηε le Wee wvù
Leeme yì Diεw ye le bô le Wee
Kεceey, ε wvú ké no sumtene
bonsaw bew kenεε tumte jem
ye teytey. ¹² Ejise eye to nu

19:3 14:11; Yεsa 34:10
22:25; 115:13; 134:1; 135:1

19:4 4:4, 6; 5:7; Mben 106:48

19:5 11:18; Mben

19:6 11:17; 14:2; Mben 47:5-10; 96:7-10; Saka 14:9

19:7 21:2

19:8 6:11

19:9 14:12; Yεsa 25:6; Mat 22:2; Luk 14:15-16; 21:5;

22:6

19:10 6:9; 22:8-9

* **19:10** Kenεε le, “... fiεε fì Jisos jemyi fin ...”

19:11

4:1; 19:2; Mben 72:1-14; 98:9; Yεsa 11:4; Esek 1:1-3; Lem 7:56

19:12 1:14-15; 2:17

diεwε leme di ηguy e, ε bifo bi bvunfon e nu εfa jo wvù nteen. Wvù to keηke diee ε bó ε saη yí ye le ε wee mvu yaa nulo ekiεε dí εfey wvù ke. ¹³ Wvù to nu ε shfuse kekum kè defe ye le ε bó ε lese ê bilεem e. Diee di bó to teηe wvù dvù nu le Diεw Nyo'. ¹⁴ ε bonyii bo jem e bo woη wvu we le bii ê wvù εjim ε bó ε jise ndvù yi lemeleme, ε yí yuule baa nen bvuuu. ¹⁵ Nyo jem yi koole to buyte εmvu jo wvù ε è nu yi wvù nu ke εso bitum dvù emum esaake bí bó mvunƒay mvu baay. Wvù nu ke ebvuse shém Nyo' wvù Keηke Mvunƒay Mvunciim eduƒee ê bonyii. Shém Nyo' yin nu yi ffluuke naa baay diεwε nsom fò bó somte mvuntam ε mbvuum buyte le. ¹⁶ Yí kekum kew e bó yí kebun e nu ε bó to saη diee diεw le, “Nfon bonfon, noo Tata botata.”

¹⁷ ε me mbvuu ne n'yen nceendaa Nyo' mvu le ε wvù leeme εnte jo diuu. Wvù to leeme nonen fuunƒe mvunyiim mvunciim mvù bile we gayte le, “Ben eto etaashε fò ηkaw wvu baay wvù Nyo' ge le. ¹⁸ Ben nu ke edie εgvun ε bonfon bó yo bocee bikuu bi bonyii bo jem e noo bonyii bò keηke mvunƒay noo yo nyám-bala bó bonyii bò bene yí, noo yo bonyii bocii bò nu bonfaw bó bò yaa nu ke bonfaw noo bonyii bo caan caan

bò bo baay baay.” ¹⁹ ε me mum n'yen nyam yi bemte bó bonfon bo yí nshε le noo bonyii bobole bo jem e ε bó taashε keetum jem bó wee wvù shilεε yí nyambala le noo bew bonyii bo jem e. ²⁰ ε jem kew, ε wvù koo nyam yi bemte ye bó wee wvù to mbiayte le wen nu wee ntum Nyo'. Wee wvun nu wvù to ké no shee fwe dvu nyam yidvu, gee mwεem mvu diuw wvù yumεen e. Mwεem mvun nu mvù yí to leεle bonyii bò keηke nciise nyam yi bemte yidvu ye le dvù, nyaa mbense wvu baay ê laη nyam yi bemte yidvu. Wvù to nu ε tfume bó bofεε ban ε bó nu boyuum ê mamase yi è fiee ηguy bó mvunƒaη jó le. ²¹ ε wvù wvù shilεε yí nyambala ye le mum gbwoce kebese ke bonyii le bó nyo jem yi to buyte εmvu jo wvù, ε mvunyiim mvunciim die ye bonyii bodvu no ηeyte lo.

20

Sa'yi bilum ntfuke

¹ ε me mum ne n'yen ε nceendaa Nyo' mvu shiile too fowe keηke ken'yene ke kentuke kè shiile nen ηooηη e, noo kebwee ke ncaw e ê wvù εbo. ² ε wvù koo keηguum ke nyam yi fieesene nyam joo le kiε kè è nu yo yi biyvuum e ye yi è nu dεwle bvuu nu Satan, kay bó ncaw we le

19:13 Yεsa 63:1-6 **19:13** Jon 1:1 **19:14** 6:2-8, 11 **19:15** 1:16; 2:26-27; 11:17; 14:14-20; Yeli 25:30-31 **19:16** 17:14 **19:17** Esek 39:4-5, 17-19 **19:18** 13:16 **19:19** 17:12-14; Mben 2:2; Esek 38:2-9, 14-16; Saka 14:2 **19:20** 13:1-2, 13, 15; 14:10; 20:10, 14; 21:8; Yεsa 30:33 **20:1** 10:1; 18:1; 9:1 **20:2** 12:3, 9

wvù enù yî dvù le egeη ebuy bilum ntfuke. ³ No wvù kay nonen, mum tfume ê kentu ke shiile nen ηoonη e kie, fen, mum lay diuw wvudvu le wvù enù jó, wvu le fo wvù ebvuu eghane leele bonyii bitum e, ke egeη ebuy no bilum bi ntfuke biε ke efey. Ejim jodvu nu ε bó nu ke ekase efay wvù ecine wvù le é wvù eghançi ke yî kefew e nen caan.

⁴ Ε me mbvuu ne n'yeη bokawla le, ε bonyii bò shiileε yî dvù le nu bò bó nu ε nya bonsaw bò saween can yibole. Ε me n'yeη ten biyoy bi bonyii bò bó to yuwyεε bvushε bikuu nje bó to fewci ekume Jisos noo diew Nyo' le. Bonyii ban nu bò to baa nya mbense wvu baay ê nyam yî bemte ye bó lan ye, ε bó to baa ge ten nciise nyam yî bemte yidvu fojise keneε can yibole ke. Boban to nu ε kase tu dvù no saake bó bo Klistu yî bilum e ntfuke. ⁵ Bonyii bò to kaseε tu dvù ban nu ε fifin nu mbuy wvu yî kpwe le wvu fwe. Ke kebese ke bonyii le bò to kpwekeneε wase to nu ε kase tu dvù ke, gen buy no bilum bi ntfuke to feyεε. ⁶ Bonyii bò keηke njon wvu baay bvuu yuule, nu bò keηke bvudvuu yî mbuy wvu yî kpwe le wvu fwe wvun e. Ke kpwe yi bokaη bofeε bvuu keηke mvuηgay ê bó we ke. Bó nu ke enu bocee ncese bo Nyo' le bò bo Mboyse wvù

Nyo' to kawεε le, ε bó bó nu ke esaake egeη ebuy yî bilum e ntfuke.

Bó nu ke elεse Satan

⁷ Bilum bi ntfuke bin nu ke edioo ε fey, é bó efay Satan yew ncaw e, ⁸ é wvù emum ebuy eto eghane leele bitum bicii bì nu yî εbuw ε wonη yo εna le. Bitum bin nu Gog bó Magog. Wvù nu ke ebaance bó é bó eseyse keetum jem. Bó nu ke elone lo diewe monsheem mo ê joo yi baay e. ⁹ Bó nu ke ebuy elen egeη yî nshε le egem bvudvuu bvù bonyii bò é nu bo Nyo' le bó kelaante kè è nu fitele fiew. Geenen, ηguy nu ke eshii fowe elεse lo bó. ¹⁰ Bó nu ke emum ekoo dεwle wvù to ghane leele bó, etfume ê mamase yî è fiee ηguy bó mvuηkaη jó le, fò nyam yî bemte bó wee wvù to mbiayte le wen nu wee ntum Nyo' nu le. Bó nu ke eyene ηgew fó entaη bó emvunsheen sekecii se ηka.

Nsaw wvu fokemεse

¹¹ Ε me mum ne n'yeη keewe ke kawla mvu le ε wvù baa lo, n'yeη ten wee wvù to shiileε yî dvù le. Ε ebule bó nshε ne fee lo é wvù ejise laken, ε bó faηe yaa bvuu yeη mvù le bvudvuu le ke. ¹² Ε me n'yeη ten bonyii bocii bò to nu ε kpweken wase le bo baay baay noo bo caan caan, ε bó leeme fwe dvu kawla. Ε bó yene boηwa', yene wvumvu

ε ε nu wvu εdiee ε bonyii bò keηke nshii. Ε bó mum κew no sumtene bonsaw bo bonyii bò to nu ε kpweκεn wase le, bii no gee di wee le to nu no bó sanj ê bonjwa' ba le. ¹³ Ε joo yi baay bvuse bonyii bò to kpweκενεε wase jó ε bó to. Ε kpwe bó wonj bonjƒu bvuse bobole bonyii bò to kpweκενεε wase ε bó to ten. Ε bó mum no sumtene nsaw wee bii fiεε fi wvú to gee le. ¹⁴ Ε bó mum tfume kpwe bó wonj bonjƒu ê mamase yì è fiεe ηguy jó le. Mamase yì é fiεe ηguy jó yin nu kpwe yi bokanj bofεε. ¹⁵ Ε diee di wee le to baa nu ε bó ε sanj ê ηwa' bonyii bò keηke nshii le, é bó tfume wvú ê mamase yì è fiεe ηguy jó yidvu le.

21

Εbulε ke kefe bó nshε yi fiε

¹ Ε me ne n'yen wase ε ε nu εbulε ke kefe bó nshε yi fiε le, njefo εbulε ke keyvuum bó nshε yi yvum to nu ε la wase, ε joo yi baay ten yaa bεε κε. ² Ε me n'yen kelaante kè yuule kè è nu Jelusalem wvu fwε le ε kí ε buy fowe fô Nyo' le ε no shiile too nu diεwε jen e ε bó ε bosεn ε sufe keegen nya ê dweese. ³ Ε me n'yuw ε diεw jemyi fô kawla le foweεwe le, “Ben etaa eyen, fô Nyo' nu ke ecee nu wase bó bonyii. Wvú nu ke ecee bó bó. Bó nu ke enu bonyii bew, ε wvú wvú Nyo' keβεε nu bó

bó, nu Nyo' wvubo. ⁴ Wvú nu ke esho misem yicii ê bó εjise. Ke bonyii bεε ke ekpwee κε, ε κε fiεε fimew bεε ke enu dvú le bonyii soo bikuu κενεε beele κενεε keηke nsase mvu κε, njefo mwεem mvù to shee nu, nu ε fey wase.”

⁵ Ε wvú wvuwε wvú to nu ε shii yì kawla le gay le, “Ben etaa eyen, me nu ηnje mwεem mvunciim keseen é mvú etu mvunfem.” Ε wvú bvuu gay ê me le, “Sanj fiεε fin ê ηwa' le, njefo bonjeme ban nu bo keceey bó bonyii egeε bvufee yì dvú le.” ⁶ Ε wvú bvuu kase gay ê me le, “Fí nu ε ge wase ye. Ε nu me Alfa, ε è nu me Omega. Ε nu me Keηκεwce, ε è nu me Kemese. Wee wvú kendonj yumte wvú nu ε me nu ηke enya wvú bó joo yì buyte fô ntonj joo yì nyaa nshii le é wvú ewu ε wvú baa law fiεε κε. ⁷ Weε wvú nu ke eso nu ε wvú nu ke ekeηke mwεem mvun mvunciim diεwε bvushew e. Me nu ηke enu Nyo' we, ε wvú nu waa wem. ⁸ Geenεn ε bonyii bó gule mvuntelem noo bó nu se mbee, noo bó buwyi mwεem noo bó yuwyi bonyii noo bó gee nnyen kenjanj noo bo nƒim e noo bó bunlee bonyo' bomew noo bonyii bo mbiay e bocii, nu ε fibole nu ke enu ε è nu ê mamase yì è fiεe ηguy bó mvunƒanj jó le. Ε fifin nu kpwe yi bokanj bofεε.”

20:14 20:10; 1Kol 15:26; 2:11 **20:15** 3:5 **21:1** 21:5; Yesa 65:17; 2Bi 3:13
21:2 3:12; 19:7; 21:9–22:5; 22:17; Yesa 52:1; Mat 22:2; Gal 4:26; Ibu 11:16; 12:22
21:3 7:15; Lew 26:12; Esek 37:26–28; Saka 2:9; 2Kol 6:16 **21:4** 7:17; Yesa 26:19;
 35:10 **21:5** 5:7; 21:1; Yesa 43:19; 2Kol 5:17; 19:9 **21:6** 1:8; 7:17; 22:1; Yesa
 55:1; Saka 14:8; Jon 7:37 **21:7** 2Sam 7:14; Esek 11:20 **21:8** 2:11; 19:20; 21:27

Jelusalem wvu fwε

⁹ E nceendaa Nyo' mvu ê ngoo bonceendaa bo Nyo' le bo bosooshwi y bô to keḡke bintee bi bisooshwi y bì to nu ε yinḡen bô bonḡew bosooshwi y bo εjim ba, ne to gay ê me le, "To é me enḡen endunḡee Jen wvù è nu kpweε Waa Njee ê wo." ¹⁰ E wvù mum jo me ε me nu can Keyoy ke Nyo' le, ε bee wvù ḡen fô kum mvu wvu baay e ε wvù defe ê we. E wvù dunḡee me kelaante kè yuule kè è nu Jelusalem, ε kí ε buy fowe fô Nyo' le ε no shiile too. ¹¹ Kí to shiile nonen, ε n'yuu Nyo' baa yî dvù le lawkene diεwe te dimew di lawkene di bó teḡe le Jasba, yuule nen sakasaka diεwe kenleεy e. ¹² Kelaante kedvu to keḡke ketaan ke baay ε kí defe ê we eke, ε dew nu yî ketaan kedvu le yuufe ncow fεε, ε bonceendaa bo Nyo' le yuufe ncow bofεε nu fô dew yidvu le. Bó to nu ε san εdiee ε dikfuu di Israe l di yuufe ncow difεε yî dew ketaan yidvu le. ¹³ Dew yin to nu ê keba kè diuu sane le te, nu εweεwe te, nu ekuεku te, nu jò diuu seeyi te. ¹⁴ Eta yo kenffuy ke ketaan kedvu le to nu yuufe ncow εfaa ε bó ε san εdiee ε boom bo ntum e bo Waa Njee le bo yuufe ncow bofεε yî eta yodvu le.

¹⁵ Nceendaa Nyo' wvù to jemyi ê me to keḡke nfew εbo ε è nu kemaḡ ε bó kene bô ketwaa ke bigew e kè yeεle.

Nfew wvudvu to nu keefew kelaante kedvu bô dew ketaan noo bimbew bi ketaan e dvù. ¹⁶ Kelaante kedvu to nu bimbew binεw ε bí nu leḡleḡ bicii, ε mbvu w bô bvundwee noo bvundee nu leḡleḡ. E wvù mum few kelaante kedvu bô kemaḡ kew kie ε kí buy bomay ntfuke bô gee tin (1,500). No wvù fewεε ε mbvu w bô bvundwee noo bvundee buy ke leḡleḡ. ¹⁷ E wvù few ten bimbew ε bí no nu ḡkeḡkeḡ mbaanshe ncow yisoocaa n (36) yî kefi fe le. E nceendaa Nyo' wvudvu to few bô nfew ε è nu ke wvù wee wvu wum ké no feeke dvù. ¹⁸ Bó to bom bimbew bidvu bô eta yò lumte yò bó teḡe le Jasba, ε wunte kelaante kedvu nu ε bó bom bô ketwaa ke bigew e kè yeεle ekinεkin ε kí yuule nen sakasaka diεwe kenleεy e. ¹⁹ Bó to nu ε fee kenffuy ke kelaante kedvu le bô dikfuu di eta yò lumte le jεey jεey ε yó keḡke ncóm jεey jεey. Di fwe to nu ε bó teḡe le Jasba, ε di bii fó nu Safiya, ε di ditete nu Aḡet, ε di dinεw nu Emelaal, ²⁰ ε di ditin nu Oniks, ε di disoocaa nu Kanilian, ε di disooshwi y nu Klisolit, ε di nyan nu Belil, ε di bvuuke nu Tobas, ε di yuufe nu Klisobles, ε di yuufe ncow dimwaan nu Jasint, ε di yuufe ncow difεε nu Ametist. ²¹ Dew ketaan yi yuufe ncow fεε yin nu ε bó to fe bô ejise ε baḡ yuufe ncow εfaa, ε bó joo jise di baḡe

le dimwaan̄ mum fele diuw ketaan̄ dvú wvumwaan̄. Je yi εlaante jodvu to nu ε bó fe bô ketwaa ke bigew e kè yeεle εkinekin, ε je yidvu yu-ule tosene diewe kenleey e.

²² Me nto mbaa n'yeŋ yew ncese le ê kelaante kin e ke, njefo Tata Nyo' wvù Keŋke Mvunƒay Mvunciim bô Waa Njee to nu wase yew ncese yi jó. ²³ Ke kelaante kedvu to bvuu keŋke shiee diuu kenεε kpwee wvù ebaa jó ke, njefo n'yu Nyo' to nu wase n'yu wvu jó, ε Waa Njee nu wase ken'yeese ke jó. ²⁴ Bitum bicii nu ke elene wase ε è nu ê n'yu kelaante kedvu le, ε bonfon bo yî nshε le nu ke etoo bô bvukukε bvubole ê kelaante kin e. ²⁵ Ke bó nu ke eyuu eban̄ dew ketaan̄ ke kelaante kin e diuu dimwaan̄ ke, njefo ke εkfun̄ nu ke eyuu ejjim jó ke. ²⁶ Bó nu ke etoo bô bvukukε noo kpaw wvu bitum bicii ê kelaante kin e. ²⁷ Geenε ke fiε fi nu se fi yuule lo nu ke eley ê kelaante kin e ke. Ke wee wvù gee mwεem mvù bεmte kenεε wvù mbiayte mbiay nu ke eley jó ke. ε nu ke eley ke bonyii bô bó nu ε san̄ εdiee εbo ê ŋwa' Waa Njee wvù bó san̄ εdiee ε bonyii bô keŋke nshii le jó.

22

Joo yi nyaa nshii

21:22 11:17 **21:23** 22:5; Yεsa 60:1-2, 19-20; 24:23 **21:24** Mben 68:29; Yεsa 60:3 **21:25** Yεsa 60:11 **21:27** 21:8; 22:15; Yεsa 35:8; 52:1; Esek 44:9; 1Kl 6:9-10; 2Bi 3:13; 3:5 **22:1** 21:6; Esek 47:1-12 **22:2** 21:21; 2:7 * **22:2** Kenεε le, "... yumte dikfuu di mvuntam e yuufe ncow difε yi kelum e." **22:3** 7:15; Yeli 3:17 **22:4** 14:1; Mben 17:15; Mat 5:8 **22:5** 1:6; 21:23; Dan 7:18, 27 **22:6** 1:1; 10:7; 19:9; Lem 11:27-28; 13:1 **22:7** 3:11; 22:12, 20

¹ ε nceendaa Nyo' wvudvu mum dunƒee me joo yi nyaa nshii ε yi buyte εkuse jo kawla Nyo' bô Waa Njee, ε yi booke yuule nen sakasaka diewe kenleey e. ² Yi to booke nonεn fele entelen̄ jo je yi ê kelaante kedvu le. Kete kè nyaa nshii to kuu biba bi joo yidvu le bicii. Kete kin to ké no yumte mvuntam bokan̄ yuufe ncow bofεε yi kelum e, yumte kan̄ mwaan̄ mwaan̄ yi kpwee le.

* Bibε bi kete kin e to nu ncew yi bó fele bonyii bocii dvú. ³ Ke fiε fi Nyo' nu ε jin̄ nu ke enu ê kelaante kin e ke. ε nu ke enu kawla Nyo' bô Waa Njee jó. Bonyii bew bo lemme le nu ke enyaa mbense wvu baay ê wvù. ⁴ Bó nu ke eyene bvushiw bwew e, ε diee diw nu ke enu ε bó ε san̄ fojise fo bó. ⁵ Ke εkfun̄ bεε ke ejjim jó ke, ε bó yaa bεε ke ebvuu eshieele n'yu wvù è nyaa ken'yeese kenεε diuu ke, njefo Tata Nyo' nu ke enu n'yu wvubo. Bó nu ke esaake diewe bonfon e sekεε se ŋka.

Jisos too nfew caan

⁶ ε nceendaa Nyo' wvudvu gay ê me le, "Bonjeme ban nu bo kecey bô bonyii egeε bvufee yi dvú le. Tata wvù è nu Nyo' biyoy bi bonyii bew bo ntum e nu ε tum nceendaa we le wvù eto edunƒee ê bonyii bew bo lemme le, fiε

fi keηke keeke ekooy nfew caan.” ⁷ Jisos gayte λ, “Ben eyuw, me ntoo nfew caan.” Njoh wvu baay nu wvu wee wvù nu ε γεε ntum Nyo' wvun wvù è nu bonjeme bò nu ê ηwa' wvun e.

⁸ Me wvù Jon nu wee wvù to yuwεε bvuu yen mwεεm mvun e mvunciim. Ε me ndioo n'yuw mbvuu n'yen mvù le nonεn, ηgbwe bikaa bi nceendaa Nyo' wvù to duηci mwεεm mvudvu le ê me, keenya n'wvum wvu baay ê wvù. ⁹ Geenen, ε wvù gay ê me λ, “Fo wo emom κε. Me nu κε ten wee lemme diεwe wo noo boom bo bwoo le bò è nu bonyii bo ntum Nyo' le noo bonyii bò γεεle bonjeme bo ê ηwa' wvun e. Ε nyaà n'wvum wvu baay ε è nu ê Nyo'.”

¹⁰ Ε nceendaa Nyo' wvudvu bvuu gay ê me λ, “Fo wo enyile ntum Nyo' wvun wvù è nu bonjeme bò nu ê ηwa' wvun e κε, njefo kefew kè mvù nu ekooy nu wase nceencee. ¹¹ Wee wvù gee mwεεm mvù befe egeè κε mwεεm mvù befe, é wee wvù gee nnyen egeè κε nnyen. Wee wvù gee fiεε fi λη egeè κε fiεε fi λη, é wee wvù yuule emεy κε eyuulè.”

¹² Jisos gayte λ, “Ben eyeke eyuw, me ntoo nfew caan. Ε me ntoo bò nlawma keenlaw wee tfuu dvù mbii no gee diew nu. ¹³ Ε nu me Alfa,

ε è nu me Omega. Ε nu me Fwe, ε è nu me Εjime. Ε nu me Keηκεwce, ε è nu me Kemεse.”

¹⁴ Njoh wvu baay nu fô bonyii bò nu ε cuke ndvù yibole, wvu λ è nulo é bó ke eley fô diuw ketaaj e eγεν ê kelaante kedvu le, bò wvu λ bó ke ekeηke bvudvuu keedie fô kete kè nyaa nshii le. ¹⁵ Bonyii bò nu ke emεy εκfun jo ketaaj nu bò gee diεwe bwé le bò bo nfm e noo bò gee nnyen kenjan noo bò yuwyi bonyii noo bò bunlee bonyo' bomew, naa noo bonyii bò koonke mbiay, mbiayte mbiay e.

¹⁶ “Me wvù Jisos nu ε ntum nceendaa wεm fô ben e keejeme mwεεm mvun mvù gene fô bintaashe bi bonyii bo mbee le. Me nu Wan bò Biay yi san ê kfuu di Nfon Dawe le, ε è nu me Jon yi Law e.”

¹⁷ Keyoy ke Nyo' le bò Jen gayte λ, “To!” Naa yeε wvù yuuke gay ten λ “To!” Wee wvù kendoη yumte wvù eto, é wee wvù shieele eto, é wvù ekeηke joo yi nyaa nshii ε wvù baa law fiεε κε.

Ntefe wvu fokemεse

¹⁸ Me nciise ê wee tfuu wvù yuuke ntum Nyo' wvù è nu bonjeme bò buyte ê ηwa' wvun e λ, é wee mom lo ε bise fiεε yi dvù le, é Nyo' ke ebise bongew bò bó nu ε jeme ê ηwa' wvun e yi ye le. ¹⁹ Wee é mom ε bvuse fiεε ê bonjeme

bò buyte ê ηwa' wvun e bò è nu ntum Nyo', tu ke Nyo' yaa nu ke ecine é wvú ekηke kew keba ke kete kè nyaa nshii le hô kew keba ke kelaante kè yuule le kè bó nu ε saη ê ηwa' wvun e ke.

²⁰ Wee wvù jemyi ekume mwεεm mvun gayte le, “Yí keceey e, me ntoo nfew caan.” Fí enù nonen. Tata Jisos, to!
²¹ Tata Jisos ebuw ben bocii bò è nu bonyii bo Nyo' le. Fí enù nonen.